

Vaikala Noxou Lataua

Pele-Ata Bible

Contents

TAVA'U	1
IONA	93
MATAIO	97
MALUKO	163
LUKA	206
IOANESI	276
APOSELI	321
ROMU	386
1 KOLINITO	419
2 KOLINITO	445
XALATIA	461
EPESO	472
PILIPAI	483
KOLOSI	490
1 TESALONIKA	498
2 TESALONIKA	505
1 TIMOTI	509
2 TIMOTI	518
TITO	524
PILIMONI	528
EVALAIO	530
IAKOVO	554
1 PITA	562
2 PITA	570
1 IOANESI	576
2 IOANESI	584
3 IOANESI	586
IUDASI	588
REVELESEN	591

Vaikala Noxou Lataua

The New Testament plus Genesis and Jonah in the Ata language of West New Britain, Papua New Guinea

Buk Stat, Jona, na Nupela Testamen long tokples Pele-Ata long Niugini

Language: Pele-Ata

Provided by: Wycliffe Bible Translators

This print-on-demand edition of Scripture is produced and provided at cost by the Digital Bible Society in partnership with the Bible League of Canada, Open Doors International, and other missions and translation agencies. To order additional copies of this or other Bibles, please visit www.dbs.org (USA), www.bibleleague.ca (Canada), and www.opendoors.org (Europe).

Copyright and Permission to Copy

Copyright © 2009 The Bible Society of Papua New Guinea

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0. You may share and redistribute this Bible translation or excerpts from it in any format, provided that:

You include the above copyright information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

PDF, ePub, and MOBI Bible covers and design are copyrighted 2017 by the Digital Bible Society (www.dbs.org).

PDF generated on 2017-08-24 from source files dated 2017-08-24.

d6a4a0a8-da65-5862-b45d-732a4e5c9374

ISBN: 978-1-5313-0056-2

Tava'u Vaikala lamana

Lavuku ane 'o mua'aloxu mimii latala e Lataua mukoinu mukalusi. Anu musokou la mua'aloxu a'alosou lialia ilou loxotolo mo mua'aloxa'a ta mitema misoko sou mipaa no lia 'o a loxovaa, mo mua'aloxu tava'u susu ilou tu'utu'umaxu xe navunavu e muxali no lia 'o. Mo mua'aloxu vote'i ma'ia Lataua molu mu'oxonusinge nenge ta mitema iouiou no lialia 'o mukalusi.

No nano no anu lavuku 'o, mikalipalanu la muxali la'oluxu ta tamei.

(1) No anu mautunu 1-11 la, a'alosou lialia ilou loxotolo xe a'alosou mimii latala muxali no lialia 'o tatei no mine ta mitema mixali no lialia 'o. Mo a'alosi'a Adamu ilee Iva ilo'a ta 'ili'a Kaini ilou Aveli mo a'alosou Noa ilou alipaa toxoxa'a muxali no lialia 'o, xe a'alosou tani veveeni mulai teitexi ne Vaviloni.

(2) Ta tameisou musoko no anu mautunu 12-50 la, a'alosou ta mutu ovuxa'a ta Isilaeli. Musoko noxou Avalaamu anu itema sou utaloxolixu sou umulinu masaxa noxou Lataua xe mumuxaxu tanu noxou Lataua maninasou. Anu mulosienge ta mitema sou tamuxaxu tanenge maninasou. Mo mulosienge ta mitema sou tamuxaxu tanenge maninasou. Mo a'alosou Aisaki ilou 'olu Iakovo ilo'a ta 'olu mavulovexa mulu'e lia tamei e mixalixu mata noxi'a ta Isilaeli. Mo a'alosou Iosepu kalumo no mine muxolu ne Aixiputo xe a'alosi'a ta Isilaeli no mine mixolu ne Aixiputo. Lavuku ane 'o mua'aloxu a'alosi'a ta mitema tavu'alo, ia mii mutila manina ane a'alosou mimii tavu'alo Lataua mukoinu. Tei manina la Lataua mukoinu mimii mukalusi xe ili'i no mine ta mitema misokou sou

mi'oxonu 'ili'ilixo masumasua, la Lataua mukalusi'a no anu alipaa toxoxa'a, ia Noa ilee semau xe ta 'olu ane'isisi mimiauli. Xe ili'i la Lataua musosovosou Avalaamu la musakiinu vaikala noxou lexe u'oxonu laixe noxou xe noxi'a ta xaixasou xe ta 'ilu'ilusunu ili'i.

A'alo muai no nano aloxo 'o

Lataua mukoinu mimii latala mukalusi xe ta mitema 1:1–2:25

Susu ilou tu'utu'umaxu musoko 3:1–24

Nana musoko noxou Adamu mulai muxali noxou Noa 4:1–5:32

A'alosou Noa xe alipaa toxoxa'a 6:1–10:32

Tani veveeni ne Vaviloni 11:1–9

Nana musoko noxou Semu mulai muxali noxou Avalaamu 11:10–32

Ta Isilaeli ta 'ilu'ilusuneli: Avalaamu, Aisaki xe Iakovo 12:1–35:29

Nanasi'a Esau ta xaixasou 36:1–43

Iosepu ilo'a ta vimovimou 37:1–45:28

A'alosi'a ta Isilaeli no mine mixolu ne Aixiputo 46:1–50:26

Lataua Mukoinu Mimii Latala Mukalusi

1 Tatei manina no voxo ane Lataua musokou sou mukoinu mimii latala loxo loxotolo ilou lia 'o, ²la lia 'o ne, loxo tamaisou vaimomo 'o uasi. Muxolu muxovulaulau vitanisi mo xalusousi. Isivoxo musu'asou lexa toxoxa'a ia Lataua Uleenusi muxixaoxao no loxou lexa ne. ³aIoxe, Lataua muavuti la movikala aloxo 'o, “Lamana upaa!”, la lamana muxali. ⁴Anu mumaisou la muxali laixe misevile. Xe muavuti la mukalipala'ane'i lamana ilou isivoxo. ⁵Lamana mumoxo'u lexe “Aso” xe isivoxo lexe “Olovoxo”. 'Olovoxo xe kakau la anu voxo vile a mukalu ne.

⁶bXe ili'i la, la Lataua movikala aloxo 'o, “Vimelu vile upaa no lexa lixinu mo

ukalipala'anu lexa ulai no xalee tamei.”
⁷La anu vimelu ane ne, muxali vitanisi. Lataua mu'oxonu vimelu ane ne sou utaluxu lexa teitexi xe lexa no lia. ⁸Anu mumoxo'u vimelu ne lexe, “Loxotolo”. 'Olovoxo xe kakau la anu voxo tamei a mukalu ne.

⁹Xe ili'i, la Lataua muvikala aloxo 'o, “Lexa no laaxu loxotolo ulai upita no xalee vile mo sou tani 'esi'esi upaa.” La anu tani 'esi'esi mupaa muxali vitanisi. ¹⁰Tani 'esi'esi ne, anu Lataua mumoxo'u lexe “Lia” xe lexa ane mulai mutavo no xalee vile 'ole ne, mumoxo'u lexe “Luaki”. Xe Lataua mumaisou la muxali laixe. ¹¹Xe Lataua muavuti, la muvikala aloxo 'o la, “Lia uخالixu ia'eia'e ilou kamakala xe ovuovu iouiou ane unene'a la uخالixu ngiangiaxu xe temate-manu.” La mimii ane ne, lia muxalixu mukalusi. ¹²Xe anu mumaisou la muxali laixe. ¹³'Olovoxo xe kakau la anu voxo tatalu a mukalu ne.

¹⁴Xe ili'i la, la Lataua muvikala aloxo 'o, “Ta mimii sou ikaakaa ipaa teitexi no loxotolo sou ikalipala'a aso ilou 'olovocho xe sou ivikalanengexu voxo iouiou mo voxovoxo mo tauutauu ie. ¹⁵Ta mimii ane ne ipaa no loxotolo sou ikaa ulu'e no lia.” La ta mimii ane ne ane'i mixali. ¹⁶Lataua muxalixa'a ta mii tamei sou iiei. Vile uiei no aso xe vile sou uiei no 'olovocho. Anu muxalixa'a ta oto kalumo. ¹⁷Anu mumulaxa'a ta mii ane ne teitexi no loxotolo sou ikaa ulu'e no lia ¹⁸xe sou isaxila'a aso ilou 'olovocho xe sou ikalipala'ane'i lamana ilou isivoxo. Xe Lataua mumaisi'a la mixali laixe. ¹⁹'Olovocho xe kakau la anu voxo tami'a a mukalu ne.

²⁰Xe ili'i la, la Lataua muvikala aloxo 'o, la “Ta mimii iouiou ane sou lexa tanu no nano, ipaa no lexa sou imauli ukalusi mo ta ngiala iouiou ixali sou ivavava teitexi.” ²¹La sou Lataua mukoine'i ta

mimii ta toxotoxoxa'a sou luaki xe mukoine'i ta mimii se'i la ane maui uxolu noxi'a kalumo sou lexa. Mo ta ngiala iouiou. Xe mumaisi'a la mixali laixe. ²²Xe anu Lataua muavuti la mualusi'a ta mimii ane ne la muvikala aloxo 'o, “Ta mimii iouiou 'o ipaa tavu'alo sou i'ana'ana no luaki. Mo ta ngiangiala ipaa tavu'alo kalumo.” ²³'Olovocho mulai mukalu xe kakau la anu voxo ta'uve a mukalu ne.

²⁴Xe ili'i la, la Lataua muvikala aloxo 'o, “Ta mimii iouiou ane maui uxoo noxi'a ipaa no lia 'o. Ane'i ane ta temene mo ane'i ane ta vova ta tatila mo ta kitukitu'a mo ane'i ane ixalaxala.” La ane'i ta mimii ane ne mixali. ²⁵Xe mumaisi'a la mixali laixe.

²⁶^cXe ili'i, la Lataua muvikala aloxo 'o la, “Ioxe, nenge takoine'i ta mitema mo ixali loxo nenge. Tamuxaxa'a sou isaxila'a ta sinana ilo'a ta ngiala mo ta mimii iouiou latala ane ta temene mo ta vova mo ta mimii iouiou ane ixalaxala no lia.” ²⁷^{de}Mukoine'i la mixali loxo anu, Lataua. Mukoine'i ta mulu xe ta sema aloxo anu nesi. ²⁸Lataua mualusi'a la muvikala aloxo 'o, “Ngapalaane'i ta 'ilinge tavu'alo mo i'ana'ana no xalexalee lia mo ngasaxisaxila'a ta sinana ilo'a ta ngiala mo ta mimii iouiou ane imauli no lia 'o.” ²⁹Xe Lataua muavuti la muvikala aloxo 'o la, “Eni aitingenge kamakamakala iouiou mo ovuovu iouiou ane unene'a la ngiangiaxu xe tematemanu ne lexe ngingi la'ilalingenge ane. ³⁰Mo eni aitixa'a ta mimii iouiou ane imauli no voxosila ilo'a ane'i ane ixalaxala no lia mo ta ngiala ia'eia'e iouiou mo ovuovu iouiou volovoloxu mo seseseenu.” La ta mimii ane ne mixali aloxo Lataua muvikala ne. ³¹Lataua mumaisi'a ta mimii ane anu molusi mukoine'i la mixali laixe.

¹Olovoxo mulai mukalu xe kakau la voxo muxatele vile a mukalu ne.

2 Lataua mukoinu loxotolo ilou lia mo ta mimii latala aloxo ne mukalu. ^{2fg}Xe no voxo muxatele tamei la anu muma'ila xo anu mukalusou xaixai noxou. ³Musosovosou voxo muxatele tamei ne lexe anu voxo tavuna noxou xo anu mukalusou xaixai noxou xe no voxo ane ne la sou anu muma'ila.

Adamu Ilee Iva

⁴Nana sou Lataua mukoinu loxotolo ilou lia ne aloxo 'o.

No voxo ane Lataua IAUE* mukoinu loxotolo ilou lia, la ⁵mimii iouiou ane uleleme no lia loxo ia'eia'e xe kamakala ne, uleme uao. Xo anu ukalanu la'iua ulu'e no lia mo itema vile sou uxaxai no lia kalumo uao. ⁶Tani pitapita'usi xo lexa a uxalixali utetelo no lia latanusi o.

^{7h}Io ili'i la sou Lataua IAUE mukoinu itema vile no anu lia. Xe mutauu tauuxu sou mauli mu'unalai no kusunou, la sou itema ne anu mutulu.

⁸Xe ili'i la sou Lataua IAUE muxalixu oвуову lailaixe no xale lia ne Eden no xalee mulai loxo no xalee ane aso uxaxali utelo no anu. Itema e anu mukoinu ne, anu mulai mu'italonu no xalee lia ane ne. ⁹ⁱAnu muxalixu oвуову iouiou lailaixe muleme no nano no lia xalee ane ne la munene'a la muxalixu temate-manu lailaixe misevile sou ta'o'ou. Ovu ane ulosinge mauli xe ane sou ulosinge lavulavu sou talavu no anu mimii ma'ia ane laixe xe mii ma'ia ane masua.

¹⁰Lexa luuxu vile mupaa ne Eden sou u'oxonu mimii no xale lia ane ne uleme laixe. Lexa ne misiali mulai va'axu la sou mukalipala'a la muxalixu lexa ai-inu tami'a. ¹¹Vile ilemele lexe Pisoni, ane misiali mixixaoxao tuala vile tila ile-

molu lexe Avila. ¹²Lavo'o ilemolu lexe "xoulu" mo vile ne laulauoinu, ilemo lexe "onikisi", mixalisou no lia xalee ane ne. Ta mii tamei ne lamolisi'a tatila misevile. Ovu vile kalumo muleme lai ne. Luuxu ne tuma'u lailaixe misevile.

¹³Lexa tamei sou ne ilemele lexe Xioni, ane misiali mixixao tuala vile tila ilemolu lexe Kusu. ¹⁴Lexa tatalusi'a ne ilemele lexe Taixilisi. Ane misiali milai loxo no xalee ane aso uxaxali utelo no anu ne Asiria. Xe tami'asi'a ne ilemele lexe Iupileitisi.

¹⁵Xe ili'i la sou Lataua IAUE mulai mu'italonu itema ne no xalee lia ne Eden sou uxoxoo uxaxai ane xe usaxisax-ila'u xalee lia ane ne. ¹⁶Lataua muavuti la muvikalanu aloxo 'o, "Ovuovu ane muleme no xalee lia 'o ne, nini na'ou ngiangixu ukalusi, ¹⁷ia oву ane sou ulosou itema vile lavulavu no anu mimii ma'ia laixe xe mimii ma'ia ane masua ne, na'ou uasi. Xo maasi xe nini na'ou la nini nasoli manina."

¹⁸Xe ili'i la, la Lataua IAUE muvikala aloxo 'o, "Itema anusisi uxoxoo loxo la laixe uasi. Eni akoinu menexu vile sou ilou ixoxolu sou usu'usu'ulinu." ¹⁹La sou anu muno'u lia 'o sou mukoine'i ta mimii iouiou ane imauli no voxosila mo ta ngiangiala no anu. Mukoine'i mukalu la sou muno'a milai noxou itema ne sou anu molu mumoxo'u ualaualasi'a vilevilesi. Ta mimii iouiou ane ne ilo'a ta ngiangiala vilevilesi ualaualasi'a ne anu itema molusi mumoxo'a no anu. ²⁰Anu itema mumoxo'u ualaualasi'a ta mimii iouiou ne ilo'a ta ngiangiala mukalu, ia vile noxi'a ne uxali menexu sou usu'usu'ulinu uasi.

²¹Ioxe, IAUE Lataua muavuti la mu'oxonu itema ne la muai ne muva'ava'amimi avile. Muai

*2:4 IAUE ne anu Lataua ualasu e ane'i ta Iutaia imoxou'u aloxo ne.

^f2:2 Eva 4:4, 10 ^g2:2 Mul 20:11 ^h2:7 1Ko 15:45 ⁱ2:9 Pal 2:7; 22:2, 14

muva'ava'amimi aloxo ne, io ulavu ua. Lataua mune'e mulaanu alamanu vile no vainu. Mulaanu mukalu, la musovolou xiasinu ilou alamanu tanixu no vainu itema ne, ²²io muno'u alamanu ne mulai sou mukoine sema vile no anu. Mukoine mukalu la muno'e milai noxou mulu ne. ²³Xe anu iou movaxa loxo 'o la sema eie mine'e mixali noxou 'o. Xe anu muavuti la muvikala aloxo 'o,

“Anu! Mukalu soxu! Eni tangaxo maninasou ane.

Xine ilou xiasine ne molu ane noxilo 'osi. Lataua muno'u ane noxilo 'o la sou ane Anu mukoine no anu.

Eni amoxoe lexe ‘sema’, xo ane mipaa ne no anu xilelisi.”

^{24j}Tava'u aloxo ne la sou ane, itema u'umesi'a momu ilee nenu sou ulai ilee semau ixolu ipita sou ixali vilesisi.

²⁵Ane'i ilou itoxu uasi ilou mixoo vitanisi, ia ilou imaela uasi.

Mulu Ilee Sema Iloxumu Lataua Vaikalau Uasi

3^kIAUE Lataua mukoine'i ta mimii iouiou ane imauli no voxosila mo ane'i ane ixaxalaxala mo ane'i ane ivavava 'o ukalusi, ia vile noxi'a ne umomomo noxou sinana veveeni uasi, xo anu mulavu misevile.

No voxo vile la anu sinana veveeni ne mulai muxali noxie sema la mutali'isie aloxo 'o, “Manina lexe Lataua mupela'inge ngongou lexe ngongou ngaxoxoolu la mamu ngongou ngao'u ovu se'i muleme no nano no xalee lia 'o ngiangi axu uasi?” ²Ane miavuti la mikolinu aloxo 'o, “Ovuovu ane muleme no nano no xalee lia ano 'o ne, nexi ta'ani'ani ngiangi axu ukalusi, ³ia vilesisi e ututulu no nixi 'ole ne anu mupela'ixe lexe nexi ta'ou ngi axu uasi. Xo maasi xe

nexi tano'u sou ta'ou, la nexi tasoli. Anu Lataua muvikanexi aloxo ne.” ⁴Xe sinana veveeni muavuti la mukolinu vaikalae aloxo 'o, “Vaikala ane ne manina uasi. Ngongou ngasoli manina uasi. ⁵Lataua mulavusou lexe maasi xe ngingi ngongou nga'ou, la iengi ngongou lamana la ngaxali loxo anu Lataua. La ngalavu no anu mimii ma'ia ane laixe xe ma'ia ane masua. Tava'u aloxo ne la sou ane Anu mu'apingengexu ne.”

⁶Xe aliku 'o iei mulai mutukumusou ovu ne nigangi axu, la lailaixe misevile. Lailaixe loxo ta'o'ousi. La sou xavutalae muvikala lexe, “Manina, lexe eni a'ou ovu ne ngi axu, la eni ano'u lavulavu no anu mimii piena misevile.” La aliku 'o minavava 'o, milutu 'o la milai mi'elexu ovu ne ngi axu sou mi'ou. Xe miitixu mulue sou anu mu'ou kalumo. ⁷Xe alaxu vilesisi 'o la ilou ie'i lamana xe mixamuli loxo 'o, la ane'i ilou i'a mii loxo 'o sou utaluxu vasime'a uasi. La sou ilou milai mixatelexu ovu vile volovoloxu loxo xalupe sou ilou mitoxu'u.

⁸Xe no 'olo'olovoxo mine tani leleme-sou, la ane'i ilou mixamulinu IAUE Lataua mine mumuamua'i no nano no xalee lia ane ne, la ilou milai mitalume no ovu tavatava'u. ⁹Xe IAUE Lataua mune'e la mukamuline'i ilou la sou mu'avalou itema “Nini a ne'ei?” ¹⁰Xe anu muavuti la mukolinu aloxo 'o, “Elo-musine ia e'ume mo eni ane atatalume 'o, xo eni xeni mii vile sou ataluxu vasimelo no anu uasi, mo eni ane axoxoolu vitanisi 'o.” ¹¹Xe IAUE Lataua muavuti la mutali'isou aloxo 'o, “Ena'ei muvikaneni lexe nini meni mii vile sou nataluxu vasimene no anu uasi? Loxovava, ne'ou ovu ngi axu e epela'inexu lexe na'ou uasi 'ole?” ¹²Anu muavuti la mukolinu aloxo 'o, “Sema e nini nekoine ka nene'ene noxilo lexe menex-

ilo ane, ane mele mino'u ovu ne ngiaxu la milosilo la ane eni e'eu ne.” ¹³ Xe IAUE Lataua muxiu vaxa la mutali'isie sema ne aloxo 'o, “Tava'u loxovaa ane nini ne'oxo mii ano 'o?” Ane mikolinu aloxo 'o, “Sinana veveeni mu'oxo loloxo la mukalavoileli, la sou ane eni eno'u la e'eu.”

¹⁴ Xe IAUE Lataua muavuti la muvikalanu sinana veveeni aloxo 'o, “Tava'u xo nini neolexa'a ta tamei 'o, la nini nano'u navunavu tatila loxo 'o. Navunavu ane eni alosine ne, anu toxoxa'a no anu navunavu noxi'a ta mimii iouiou ane imautli no voxosila mo ane'i ane ixaxalaxala mo ta ngiangiala kalumo.

Usoko ane vaimomo 'o mo ulai utalo avile ili'i ne, nini nalalaave no oponenisi, mo 'ani'anixene ane lialia.

¹⁵ mSema uluaie ane nini xe nini uluameni ane ane.

Mo ane'i ane ipaa ili'i noxine xe noxie sema ne aloxo ne kalumo.

Xe ane'i imaloxo'u kisine la nini nakikatu sou navalinu anaxene une'e sou nangaasou tava'a.”

¹⁶ Ioxe, IAUE Lataua muxiu vaxa la muvikalane sema aloxo 'o,

“Ulai xe nini oponeni la nini naxamulinu navunavu tatila.

Xe navo'o 'iline la nano'u navunavu mine tatila loxo.

Navunavu ane ne molu noxilosi.

Nini namasaxa lexe nasaxila'u mulumeni, ia uasi.

Anu molu usaxila'ine xo nini kisine ane anu.”

¹⁷⁻¹⁹ nXe muxiu vaxa la muvikalanu Adamu aloxo 'o,

“Tava'u xo nini nelomuxe semameni,

la ne'eu ovu ngiaxu ane eni e'apixenexu lexe na'ou uasi ne, la eni a'oxo masua lia 'o.

Nini mene xavineni sou naxaxai no voxovoxo

ane nini namamaulixu mo natotouxene la'ilali.

Ovuovu ngiangiaxu mo ia'eia'e ane auauexu mo ane upalapasinge

mo mimii ane anaanaxu la ukalukalusinge ne ileme no lia no xaixene kalumo.

Naxoxoolu xe nasolixene la namolo ovuovu ngiangiaxu

ilou ovuovu se'i volovoloxu la na'ou.

Naxaxai xavineni mo sou sasaieni upaapaa la sou lia e natotou mimii no anu 'o ne,

uxalixu la'ilali sou na'ou xo mole

nini nalivu ulai no lia e nini nepaa no anu 'o.

Xo eni ekoineni no anu lia.

Anu aloxo ne la sou ane nini nalivu nalai naxali loxo lia la.”

²⁰ Adamu mumoxoe semau ualasia lexe Iva. Xo ane ta mitema ukalusi neni'a ane ane. ²¹ Ioxe, ili'i la sou IAUE Lataua molu muvau vile noxi'a ta mimii sou musulukinu sosou ka mulailixu noxi'a ilou sou misakiinu.

²² oToxe, ili'i la, la IAUE Lataua muvikalalo xo 'o, “Vaimomo 'o, itema anu muxali loxo nenge, mo anu mulavu no anu mii ma'ia ane laixe xe mii ma'ia ane masua. La sou nenge tamasaxa lexe anu uno'u ovu ane sou ulosinge mauli ne ngiaxu mo u'ou sou uxolu mo mauli kaluxu uasi, uasi.” ²³ La sou IAUE Lataua mukusau muatulai muxexesou xalee lia ne Eden, la muvikalanu sou uxaxai no lia ane anu Lataua muxalixu no anu. ²⁴ Xe no xalee mulai loxo aso uxali utelo no anu ne, IAUE Lataua mumuxaxa'a ta an-

gelo xe viso vile ukakaakaa ia uxixaoxao uxalixaliliou pa'upa'umolu xalee lia ne sou ilo'a ta angelo isaxila'u xo loxo 'o io, evile une'e 'alai no anu ovu sou mauli kaluxu uasi.

Kaini Ilou Aveli

4 Xe ili'i la sou Adamu mulai noxie semau la opoone. Xe ili'i la ane mivo'onu 'ilie e oposou la mivikala aloxo 'o, "IAUE musu'ulileli mole ane eni eno'u 'alixe mulu 'o." La sou mimoxo'u ualasu lexe Kaini.†² Xe ili'i la mivo'onu 'ilie mulu vile la. Mimoxo'u ualasu lexe Aveli anu itema sou usaxisaxila'a ta sip-sip. Xe Kaini anu itema sou xai.

³ Mixoxoolu mo mixaxai xoo xe, ili'i la Kaini mulai mumolo la'ilali no xaixu, ka mutavulenu mulai sou mu'elaxu mulai noxou IAUE Lataua. ⁴ P Xe Aveli kalumo ne mulai muno'a ta sipsip ta 'ili'a se'i ta laixe misevile ta lapolaxu, ka mupalepeine'i sou mu'elaxa'a milai noxou IAUE Lataua. IAUE Lataua mumaisou la mumasaxau mo mu'osasu Aveli ne ilou lolovolo noxou misevile. ⁵ Ia Kaini ne uasi. Xe Kaini mulavu aloxo ne la, iou ne masua loxo. La'iaxu misevile. ⁶ IAUE Lataua muavuti la muvikalanu Kaini aloxo 'o, "Nini la'iaxene mamu. Mo ieni ututuma loxo ne mamu. ⁷ Alexe nini namulinu mo na'oxonu 'ilixu ane mulapu, la ano 'o ne nini na'osa'osasi. la tava'u xo nini ne'oxo 'ilixu masua, la sou anu 'ilixu masua ne ane anu ungiuleleine mo a ulolooxene ne. Anu umasaxa lexe utaloxolixene mo uatasine ulu'elai. Ia nini xavineni mo nataloxolixu ulu'elai."

⁸ Ia Kaini ne opoonu lelemesou uasi manina. No voxo vile la mu'avalou vimou Aveli la muvikalanu aloxo 'o, "Nane'e mo nengei talai taxixaoxao."

Ilou milalai xoo xe, Kaini muavuti vaxa la muvau vimou Aveli musoli ne.

⁹ Xe ili'i la IAUE Lataua mutali'isou Kaini aloxo 'o, "Vivine Aveli 'ava?" Kaini mukolinu aloxo 'o, "Eni alavusou uasi. Xo ma'i, eni amitea sou saxisaxila'u sou vivilo ne?"¹⁰ Xe IAUE Lataua muxiu vaxa la mutali'isou, "Loxovaa ane nini ne'oxonu 'ilixu masua ane ne? Eni elavu lexe nini vivine sialuxu munixi mulu'e no lia 'o mo sialuxu ne loxo itema mukatuleli sou lexe nini nano'u navu-navu tatila sou lakoli 'ilixu masua ane nini ne'oxonu ne. ¹¹ Ioxe, eni vaimomo 'o eni alosine tu'umaxu vile aloxo 'o, umomomo sou nini naxaxai mo natotou mimii ulu'e no lia 'o la uasi, xo lia ne muaa mo muieXu vivine sialuxu no voxo ane nini nevau no anu. ¹² Ulai xe nini natovo mo lexe natotou mimii toxotoxosou ne la ulemeieni uasi. Xe nini ne sine tuala mo tani sou naxolu talo no anu uasi. Naxixaoxao no lia 'o vitavitanisi, ia naxoo talo uasi."

¹³ Xe Kaini muavuti vaxa la mukoli vaikalau IAUE Lataua aloxo 'o, "Tu'umaxu ane nini nelosilo 'o ne tatila misevile. Eni amomomo no anu uasi. ¹⁴ Mo nini a nakusailo 'o sou eni alai axolu va'axu, ia axolu no lia no pa'umene 'o la uasi. Mo silo tuala mo tani sou axolu no anu la ua, axixaoxao mo avavaxa anene'e aloxo nesi, ia axoo talo no lia 'o la uasi. Itema vile uxalisilo ne la uvelosi mole asoli."¹⁵ Ioxe, IAUE Lataua muavuti la muvikalanu lamana aloxo 'o, "Evile umomomo sou uvene uasisi manina. Ia lexe evile uvene xe nasoli la eni alosou navunavu tatila lakolineni." La sou IAUE mumuxaxu sosovo vile noxou Kaini sou lexe ta mitema imaisou la ivau uasi. ¹⁶ Ioxe, Kaini muavuti la mu'umesou IAUE sou mulai muxolu no lia xalee

†4:1 No anu vaikala Evalaio, uala e Kaini o tamaxu loxo "eno'u".

vile ilemo lexe “Nod”. Lia xalee ane ne muxolu no xale lia ne Eden loxo aso uxaxali utetelo no anu.

¹⁷Xe ili'i la Kaini mutaula'i, la sou ilee semau mipalaa 'ili'a vile mulu la mimoxo'u ualason lexe Enoko. Xe ili'i la, la Kaini mu'ilii tuala vile tatila la mumoxo'u tuala ne ualason noxou 'olu ualason. ¹⁸Enoko mupalaa 'olu vile la mumoxo'u ualason lexe Ielati. Ielati mupalaanu Meusaleli. Meusaleli mupalaanu Metusaeli. Metusaeli mupalaa Lameki. ¹⁹Xe Lameki muavuti la mu'uluxa'a ta sema tamei, eiae Ada ilee Sila. ²⁰Lameki mulai noxie Ada xe opoone, la sou mivo'onu 'ilie vile la mimoxo'u ualason lexe Iavala. Iavala anu 'ilusune'i ta mitema ane ilavusou isaxila'a ta kau xe ixoxoo no tani alelaxu. ²¹Xe vimou Iuvalu ane anu 'ilusune'i ta mitema ane ilala'ati xe itatau iuxoxo. ²²Sila opoone la mipala'alixu Tuvala-Kaini. Anu mukoinu mimii iouiou ane sou taxaxai no anu. Mu'oxonu no anu kopa ilou aen. Anu Tuvala-Kaini ne vimou sema ane Naama. ²³Xe Lameki muavuti la muvikalane'i ta semasemau tamei ne aloxo 'o,

“Ada, ngongie Sila ngalomu une'e noxilo.

Eni evau mauu vile mo musoli xo anu muvelo.

²⁴“Ia lexe evile uxalisou Kaini xe uvau usoli

la IAUE Lataua ulosou navunavu tatila. Mo eni kalumo ne lexe evile uvelo asoli la IAUE Lataua ulosou navunavu toxoxa'a misevile.”

²⁵Adamu ilee semau mipalaa 'ili'a mulu vile la, la Iva mivikala aloxo 'o, “Lataua mulosilo 'o sou lakolisou Aveli e Kaini muvau musoli.” Ane mimoxo'u ualason lexe Seti.

²⁶Seti mutaula'i la ilee semau mipalaa 'ili'a vile mulu, la mumoxo'u ualason lexe Enosi. No tauu ie ane ne, la ta mitema misokou sou mi'ava no anu ualason IAUE anu uala tavuna no nano no anu xoluxolu noxi'a no anu lalotu.

Ualualasi'a Adamu ta Xasoxasou Ilo'a ta 'Ilu'ilusunu

5 ¹Nanasi'a Adamu ta xasoxasou ilo'a ta 'ili'ilusunu a ano. No voxo ane Lataua mukoine'i ta mitema la mixali aloxo anu Lataua. ²Mukoine'i ta mulu xe ta sema ka mualusi'a. Ka mumoxo'a lexe “ta mitema”. ³Adamu mumaulixu tauu ie itemaxu ta'uve mo mavulovexa tatalu (130) mukalu, la mupalaa 'olu mulu vile la. La 'olu ne, maulixu loxo momu manina. La mumoxo'u ualason lexe Seti. ⁴Adamu mumaulixu tauu ie loxo itemaxu mavulovexa tami'a (800) la. No nano no anu tauutauu ie ane ne, anu mupalaane'i ta 'olu se'i la. ⁵Xe tauu iexu mulai muxali loxo itemaxu mavulovexa tami'a mo itemaxu ta'uve mo mavulovexa tatalu (930), la sou anu musoli.

⁶Xe 'olu Seti ne mumaulixu tauu ie loxo itemaxu ta'uve mo ta'uve (105) mukalu, la mupalaa 'olu mulu, ualason lexe Enosi. ⁷Seti muxolu mumaulixu tauu ie loxo itemaxu mavulovexa tami'a mo muxatele tamei (807) la. No nano no tauutauu ie ane ne, anu mupalaane'i ta 'olu se'i la. ⁸Xe tauu iexu mulai muxali loxo itemaxu mavulovexa tami'a mo itemaxu ta'uve mo mavulovexa vile mo mulelia tamei (912), la sou anu musoli.

⁹Enosi mumaulixu tauu ie loxo mavulovexa muxatele tami'a (90) mukalu, la mupalaa 'olu mulu. Mumoxou ualason lexe Kenan. ¹⁰Io, anu muxolu mumaulixu tauu ie loxo itemaxu mavulovexa tami'a mo

mavulovexa vile mo mulelia ta'uve (815) la. No nano no tauutauu ie ane ne, anu mupalaane'i ta 'olu se'i la. ¹¹ Xe tauu iexu mulai muxali loxo itemaxu mavulovexa tami'a mo itemaxu ta'uve mo ta'uve (905), la sou anu musoli.

¹² Kenan mumaulixu tauu ie loxo mavulovexa muxatele tamei (70) mukalu la mupalaa 'olu vile mulu. Mumoxou ualasou lexe Maalaleli. ¹³ Kenan muxolu mumaulixu tauu ie loxo itemaxu mavulovexa tami'a mo mavulovexa tami'a (840) la. No nano no tauu ie ane ne, anu mupalaane'i ta 'olu se'i la. ¹⁴ Xe tauu iexu mulai muxali loxo itemaxu mavulovexa tami'a mo itemaxu ta'uve mo mavulovexa vile (910), la sou anu musoli.

¹⁵ Maalaleli mumaulixu tauu ie loxo mavulovexa muxatele vile mo ta'uve (65) mukalu la mupalaanu 'olu vile mulu, la mumoxo'u ualasou lexe Ielati. ¹⁶ Io, anu muxolu mumaulixu tauu ie loxo itemaxu mavulovexa tami'a mo mavulovexa tatalu (830) la. No nano no tauutauu ie ane ne, anu mupalaane'i ta 'olu se'i la. ¹⁷ Xe tauu iexu mulai muxali loxo itemaxu mavulovexa tami'a mo mavulovexa muxatele tami'a mo ta'uve (895), la sou anu musoli.

¹⁸ Xe Ielati tauu iexu mulai muxali loxo itemaxu ta'uve mo mavulovexa muxatele vile mo tamei (162), la mupalaanu 'olu vile ualasou lexe Enoko. ¹⁹ Io, anu muxolu mumaulixu tauu ie loxo itemaxu mavulovexa tami'a (800) la. No nano no tauutauu ie ane ne, anu mupalaane'i ta 'olu se'i la. ²⁰ Xe tauu iexu mulai muxali loxo itemaxu mavulovexa tami'a mo itemaxu ta'uve mo mavulovexa muxatele vile mo tamei (962), la sou anu musoli.

²¹ 'Olu Enoko ne, tauu iexu mulai muxali loxo mavulovexa muxatele

vile mo ta'uve (65), la sou mupalaa 'olu Metusela. ²² Xoluxolu ilou toxotoxo noxou mulai noxou Lataua pumuxu no nano no tauutauu ie aloxo itemaxu mavulovexa vile mo itemaxu ta'uve (300). No nano no tauutauu ie ane ne, anu mupalaane'i ta 'olu se'i la. ²³ La sou anu mumaulixu tauu ie loxo itemaxu mavulovexa vile mo itemaxu ta'uve mo mavulovexa muxatele vile mo ta'uve (365). ²⁴ Xoluxoluxu mo muamua'ixu ne, ilou Latauasi. Aloxo ne la sou ane Lataua mupasikinoxu mole tasiauxusi, io usoli mo imaisou uasi.

²⁵ Metusela mumaulixu tauu ie loxo itemaxu ta'uve mo mavulovexa muxatele tatalu mo muxatele tamei (187) mukalu, la sou anu mupalaa 'olu vile ualasou lexe Lameki. ²⁶ Ka muxolu mumaulixu tauu ie loxo itemaxu mavulovexa tatalu mo itemaxu ta'uve mo mavulovexa muxatele tatalu mo tamei (782) la. No nano no tauu ie ane ne, anu mupalaane'i ta 'olu se'i la. ²⁷ Xe tauu iexu mulai muxali loxo itemaxu mavulovexa tami'a mo itemaxu ta'uve mo mavulovexa muxatele vile mo muxatele tami'a (969), la sou anu musoli.

²⁸ Ioxe, xe Lameki tauu iexu mulai muxali loxo itemaxu ta'uve mo mavulovexa muxatele tatalu mo tamei (182), la sou mupalaa 'olu vile la, ²⁹ muvikala aloxo 'o, "No anu lia ane IAUE mu'oxo masuanu 'o, la molomolo ano 'o sou ukalusou 'au'au toxoxa'a noxinge," la sou mumoxo'u 'olu ne ualasou lexe Noa. ³⁰ Lameki mumaulixu tauutauu ie se'i la loxo itemaxu mavulovexa tamei mo itemaxu ta'uve mo mavulovexa muxatele tami'a mo ta'uve (595). No nano no tauu ie ane ne, la anu mupalaane'i ta 'olu se'i la, ³¹ xe tauu iexu mulai muxali loxo itemaxu mavulovexa tatalu mo itemaxu

ta'uve mo mavulovexa muxatele tamei mo muxatele tamei (777), la sou anu musoli.

³²Noa muxolu mo tauu iexu mulai muxali loxo itemaxu mavulovexa tamei mo itemaxu ta'uve (500), xe ili'i la sou mupalaane'i ta 'olu ta mulu tatalu ualualasi'a lexe Semu ilou Amu mo Iapeti.

La'iuua Toxoxa'a

6^wXe ili'i noxi'a ane'i nenge ten-anasi'a mukalu 'o, la ta mitema mitautaula'i la, la mipalaane'i ta 'ili'a tapiena mole itiitisi'a mu'oki'oki tani mo mitaasou xalexalee tuatuala mukalu. Mipalaane'i ta 'ili'a ta sema xe ta mulu. ²Lataua ta 'olu ta mulu mimaisi'a ta sema ne, la ta mitema ta 'ili'a ta sema ne ta lailaixe misevile, la sou milutu vaxa sou mino'a ane ane'i mimasaxai'a sou mi'uluxa'a. ³Anu aloxo ne la sou IAUE muavuti la muvikala aloxo 'o, "Eni umomomo sou amasaxai'a ta mitema 'o ixolu mo imauli maulixa'a veveni la uasi, xo ane'i ta mitemasi, ta mitema sou isoisolisi. Usoko ane vaimomo 'o mo ulai avile ili'i, ane'i imaulixu tauu ie loxo itemaxu ta'uve mo mavulovexa tameisi (120)."

⁴^xNo nano no voxovoxo ane tatei mo ili'i, ta mitema mipalaane'i ta 'ili'a, la ta toxotoxoxa'asi. Ta mitema ane ne, ane'i ta 'ilusulusune'i ta sema ane mi'uluxa'a Lataua ta 'olu ta mulu. Ane'i ta mitema sou xavi. Ta mitema no xalexalee tuatuala milavusi'a manina.

⁵^yXe IAUE mumaisou lexe no voxovoxo utotomu ne, ta mitema ane mitaasou xalexalee tuatuala mukalu ne, misusu misevile no anu 'ili'ilixu masumasua ane ane'i mi'oxo'oxonu mo xavutalai'a umasaxau 'ili'ilixu masumasuasi.

⁶La tanuxa'a misevile mo tanu u'elai'a, xo Anu molusi mupaalixa'a sou mimauli no lia 'o, ⁷la sou muvikala aloxo 'o, "Eni akalusi'a ta mitema ane eni melo ekoine'i 'o mo ta mimii iouiou ane ta vova mo ane ta temene ilo'a ta mimii ane ixaxalaxala, ane'i ane ilalave, mo ane'i ane ivavava mo ta ngiangiala. Eni talelix'a xo eni melosi ekoine'i." ⁸Ia, itema vilesisi no taine'i nesi ane, anu IAUE opoonu laixeu misevile. Itema ane ne, ualalous lexe Noa.

⁹⁻¹⁰^zNana ano 'o sou Noa. Noa mutaula'i la mupalaane'i ta 'olu tatalu, ualualasi'a lexe Semu ilou Amu mo Iapeti. Noa ne, anu itema vile mulapu. Mo mii vile ususu no anu xoluxoluxu uasi. Mo muamua'i noxou ne, ane ilou Latauasi. ¹¹Ia ta mitema tavu'alo ne, 'ili'ilixu masumasua loxo, 'oto'oto mo ialivula tuala, mo ivau itema usoli ne, mu'oki'oki tani mo mu'ana'ana no xalexalee tuatuala mukalu. Lataua mumaisou mo mulavusou 'ili'ilixu masumasua noxi'a ne mukalu. ¹²Iou mulu'e no xalexalee tuatuala 'o, la masua misevile. Ta mitema mi'oxo masuanu mukalu no anu 'ili'ilixu masumasua noxi'a.

¹³La sou anu muvikalanu Noa aloxo 'o, "Eni emaisou mo elavusou 'ili'ilixu masumasua noxi'a ta mitema loxo 'oto'oto mo ialivula tuala mo ivau itema usoli mukalu, mo eni amasaxa lexe akalusi'a ukalusi, xo 'ili'ilixu masumasua noxi'a mu'ana'ana no xalexalee tuatuala mukalu. ¹⁴Eni emasaxaine lexe natulusou lasipi vile tatila. Naxexeta ovu xopa, ka navalavala alealelaxu la sou natulusou no anu. Natulusou ukalu, la nakaviutunu no nano ka naluluu koluta no nano xe no ale no vasimolu. ¹⁵Nalovaxu nasokou no ta'u ulai uxali no kusinou limaxu itemaxu mavulovexa vile mo

itemaxu ta'uve (300). Xe no anaxu pa'u-molu vile ulai uxali xalee vile limaxu mavulovexa ta'uve (50). Xe no lia no ta'u ulai teitexi, limaxu mavulovexa tatalu (30). ¹⁶Natulusou lasipi ne laxa'u loxo tani 'o, ia laxa'u ne une'e utalo vaxa no lasipi pa'upa'umolu uasi. Namuxaxu tai-inu ilimaxu vile no nixi no laaxu xe no pa'upa'umolu. No nano no tanu, la nasi-a'u lavalataxu no nano loxo tani lavalata tatalu. Vile no lia, vile no nixi xe vile teitexi. Ukalu, la sou namuxaxu aitenga vilesisi no xalee vile.

¹⁷Xo eni asou a'oxo la'iuva toxoxa'a usili sou uxalixu kupa tatila loxo luki 'o sou unononu xalexalee tuatuala mo u'unane'i ta mitema latala ilo'a ta mimii iouiou latala ane mimauli no xalexalee tuatuala 'o mo isoisoli ukalusi, ¹⁸ia eni emasaxa lexe asakiinu vaikala sou opo vilesisi, ia apala'alixu noxine ili'i o. Ngongi'a ta 'iline ilo'a neni'a mo ta ua'aua'aneni nga'unalai no nano no lasipi ne. ¹⁹Ta mimii iouiou ta temene mo ta vova, ane'i ane ixaxalaxala mo ane'i ane ivavava mo ta ngiangiala iouiou 'o ne, ²⁰nano'u mulu vile xe sema vile noxi'a vilevilesi sou napa-mauline'i. ²¹Mo nano'u ngenge ngongi'a la'ilali iouiou kalumo." ²²aNoa mulomuxu vaikala noxou IAUE la mimii piena e muvikananuxu lexe u'oxo ne, mu'oxonu mukalusi.

7 Xe ili'i la, la IAUE muvikananu Noa aloxo 'o, "Ngongi'a ta 'iline ilo'a neni'a mo ta ua'aua'aneni nga'unalai no nano no lasipi ne, xo eni elavusou lexe ninisisi itema vile mulapu no taine'i ta mitema ane mimauli no xalexalee tuatuala 'o. ²Nano'a ta mimii iouiou latala ane ta temene mo ta vova ane ngingi ngalavusou nga'i'a, tangatangaxa'a muxatele tamei noxi'a vilevilesi, sema xe mulu. Xe ane'i ane ngingi

ngalavusou nga'i'a uasi ne, la nano'a tangatangaxa'a vilevilesi, sema xe mulu ukalusi. ³Xe ta ngiangiala latala iouiou 'o ne, nano'a tangatanga muxatele tamei noxi'a vilevilesi kalumo. Na'oxo aloxo eni elemolu ne, xo ta mimii ane ne imauli sou ulai ili'i, la ipalaa la sou ixali tapiena, la i'ana'ana no xalexalee tuatuala ukalusi la. ⁴Voxo muxatele tameisi a uxolu sou eni apalusou la'iuva toxoxa'a sou usili aso xe 'olovoxo mavulovexa tami'a sou u'unane'i ta mitema latala ane eni ekoine'i ilo'a ta mimii iouiou latala ane ta temene mo ta vova mo ane'i ane ixaxalaxala, mo ane'i ane ivavava mo ta ngiangiala iouiou ne ukalusi." ⁵Noa mulomuxu vaikala noxou IAUE mo mimii piena ane anu muvikananuxu lexe u'oxonu ne, mumulinu mo mu'oxonu mukalusi.

⁶No tauu ie ane Noa tauu iexu muxali loxo itemaxu mavulovexa tatalu (600) mukalu, la sou la'iuva toxoxa'a musokou sou musili. ⁷bAnu ilee semau mo ta 'olu ilo'a ta semasemai'a mi'unalai no lasipi mo sou mamu iulua. ⁸⁻⁹Ta mimii iouiou latala ane anu IAUE muvikananu Noa lexe uno'a sou itelo no lasipi ne, ane'i mitelotelo kalumo. ¹⁰Mi'unalai mo mixoo no nano voxo muxatele tamei mukalu xe ili'i la sou voxo sou la'iuva ne muxali.

¹¹cNo tauu ie ane Noa tauu iexu muxali loxo itemaxu mavulovexa tatalu (600), no voxo mavulovexa mo mulelia ta'uve mo muvaxa simi tamei no anu so'io tamei, la lexa luuluuxu no lia no xalexalee tuatuala muopuopu mutelo mukulukulupei lialia ilou lavolavo'o sou musiali loxo lexa u'ani, xe lexa ane no loxotolo 'ole taxataxasou kalumo mua'a sou la'iuva tatila muxauxaumu mulu'e no lia. ¹²La'iuva ane ne musisili aloxo ne aso xe 'olovoxo mavulovexa tami'a.

¹³No voxo ane ne, la Noa ilee semau mo ta 'olu tatalu, Semu, Amu mo Iapeti ilo'a ta semasemai'a mi'unalai no lasipi. ¹⁴Ta mimii iouiou latala ane ta temene mo ane'i ane ta vova ta toxotoxoxa'a mo ta kitukitu, ane'i ane ixaxalaxala mo ane'i ane ivavava, mo ta ngiangiala iouiou latala ne mi'unalai kalumo no lasipi tanu.

¹⁵⁻¹⁶Ta mimii iouiou latala e IAUE muvikalanu Noa lexe uno'a ne, vile pa'usou uasi, muno'u sema vile xe mulu vile noxi'a vilevilesi mukalusi. Ilo'a mi'unalai mukalu, la sou Lataua molu mutatusou lasipi aitungaxu.

¹⁷No nano no anu aso mo 'olovoxo mavulovexa tami'a ne, lexa mupaa-paa mutetelo ne mole mutetelo ne. Mo la'iuua kalumo muxauxaumu mululu'e ne mo mululu'e ne, ia uxoxoto uasisi manina. ¹⁸Lautu tatila mole lasipi asou upuati no kupa loxo'u. Kupa lautuxu munononu xalexalee tuatuala mole lasipi ne mupuati no loxo'u lexa. ¹⁹Lexa lautuxu mutelai mutelai xoo mole mua'ulixu mo mutaasou laxalaxa'ilu no xalexalee tuatuala mukalu. ²⁰Ia musoxo mususuku mutetelai mo mutetelai la loxo lima mavulovexa vile mo mulelia ta'uve. ²¹⁻²²Ta mimii iouiou latala ane mauli muxolu noxi'a mimauli no lia no xalexalee tuatuala 'o ne, misoisoli mukalu. Ta ngiangiala iouiou ilo'a ta mimii iouiou latala ane ta temene mo ta vova mo ane'i ane ixaxalaxala mo ta mitema latala ne misoisoli mukalusi. ²³Ta mimii iouiou latala ane mauli muxolu noxi'a mimauli no lia no xalexalee tuatuala 'o mo ta ngiangiala latala iouiou ilo'a ta mimii iouiou ane latala ta temene mo ta vova mo ane'i ane ixaxalaxala mo ta mitema latala ne misoisoli mukalusi. Anu IAUE molusi mukalusi'a avile. ²⁴Lexa lautuxu ne usii ulu'elai palea uasi, mutavo mux-

oxoo aloxo ne voxo itemaxu ta'uve mo mavulovexa ta'uve (150).

8 Noa ilo'a ta 'olu mo semau ilo'a ta ua'aua'ane'i ilou, mo ta mimii iouiou ane muno'a sou mitelo no lasipi kalumo ne, Lataua iou si'isi'a uasi, anu mupalusou atume sou muili, la sou lexa lautuxu loxo luaki ne, musokou sou musii se'isisi mulu'elai. ²Lexa luuluuxu no lia no xalexalee tuatuala mo lexa ane no loxotolo taxataxasou ne musovosovo mukalusi, la sou la'iuua muxoto. ³No nano no anu voxo aloxo itemaxu ta'uve mo mavulovexa ta'uve (150), la lexa mine lautuxu loxo luaki ne musii se'isisi mululu'elai. ⁴Xe no voxo mavulovexa vile mo mulelia ta'uve mo tamei no anu so'io muxatele tamei, la lasipi mulai mu'oso no laxa'ilu vile kisou no laxalaxa'ilu ne Alalati mole mutulu avile ane. ⁵Lexa musii mululu'elai ne mo mululu'elai ne. Xe no voxo vile voxosou so'io mavulovexa, la laxalaxa'ilu kisokisou mupaapaa mukalu ⁶xe voxo mavulovexa tami'a mukalu la, la Noa mukisiinu aitungasou no lasipi ⁷sou mupalusou 'ola mulai sou ukili lexe lexa musii mukalu, la ua. Anu muvavava muvavaxa mulai muxixaoxao xoo mole lexa musii mo lia ne mutala. ⁸Noa uutiti lexe 'ola ulivu une'e la uasi, la sou mupalusou utu sou mulai mukili lexe lexa a musii mulu'elai. La uasi. ⁹Lexa a mutaasou xalexalee tuatuala sio mole anu mii vile sou uxolu no anu uasi, la muvava mulivu mune'e no lasipi. Noa mukalanu avolu muatulai sou muxolu no anu, la sou mu'unalaixu no nano. ¹⁰Noa muxolu no nano no lasipi sou muxoomaiou lexa sou usii ulu'elai voxo muxatele tamei, xe ili'i la sou mupalusou utu ne mulai la. ¹¹No 'olo'olovoxo no voxo ane ne, la utu mulivu mune'e noxou Noa mu'alavevenu lovo voloxu vile alavua no anaxu. Noa mumaisou la mulavu lexe lexa a usisii ulu'elai sio. ¹²Ioxe, anu

mulavusou lexe lexa usii manina mo tani utala manina uao, la ane'i ilo'a mixolu no nano ne, voxo muxatele tamei la. la utusi ane anu mupalusou mulai sou mukili la. No voxo ane ne, la ulivu une'e la ua, mulai muxolu avile.

¹³No voxo vile sou so'io vile no anu tauu ie ane, Noa tauu iexu muxali loxo itemaxu mavulovexa tatalu mo vile (601), la lexa musii mukalu avile. Xe muavuti la mulokenu lasipi laxa'u sou anu mulai mutulu teitexi sou musu'anuiou mulu'e no xalexalee tuatuala. Iou mulu'e la mumaisou lexe lexa a musii mukalu, ia tanisi a utala laixe uao. ¹⁴Ilo'a mixoxoo no nano ne la, xe no voxo itemaxu vile mo ta'uve mo muxatele tamei (27) sou so'io tamei, la tani mutala mukalu.

¹⁵La sou Lataua muvikalano Noa aloxo 'o, ¹⁶“Ngongie semameni mo ta 'ilinge ngongou ilo'a ta semasemai'a ngauatulai no ale. ¹⁷Ngano'a ta ngiangiala ilo'a ta mimii iouiou ane ngongi'a ngexoo no nano ne mo ngongi'a ngalai no ale, mo sou ane'i ilai ixolu no tuala alavua sou ipalaa mo ixalixa'a ta 'ili'ili'a tapiena mo itaasou xalexalee tuatuala ukalusi.” ¹⁸Ioxe, ane'i miavuti la milutu sou milalaa miuatulai. ¹⁹Ta ngiangiala iouiou ilo'a ta mimii iouiou ne ane'i mikalikaline'i sou milalaa milai no ale kalumo.

²⁰Milalaa mukalu, la Noa mutaxu lavo'o sou muta'olunu mupita sou muxali loxo valovalu xe mukalu la muno'a ta mimii iouiou ilo'a ta ngiangiala ane'i ane ilavusou i'i'a vilevilesi noxi'a sou ilee semau ilo'a ta 'ili'ili'a mo ta ua'aua'ane'i mi'elaxa'a mulai noxou Lataua mukalusi. ²¹Anu IAUE mumaisou mo mutuma'u ne, la mumasaxau la mu'osasou misevile. La sou tanu muvikalala aloxo 'o, “Eni ulai il-

i'i la a'oxo masuanu xalexalee tuatuala aloxo eni e'oxonu 'o, tava'u no anu 'ili'ili'ixo masumasua noxi'a ta mitema la ua, xo eni elavusou lexe no mine ane'i uao ta maumaulu mo ta vuavunga 'o, la ane'i imasaxa lexe i'oxo 'ili'ili'ixo masumasua ulalai ne. Mo eni akalusi'a ta mimii iouiou ane mimauli no lia, ilo'a ta ngiangiala iouiou ne mitema la ua. Mukalu ano 'o. ²²Ia vaimomo 'o, mo ulai utalo ili'i manina no anu voxo ane xalexalee tuatuala ukalu no anu ne, voxo uxolu sou ixaxai mo itotou mimii mo ikookooli. Voxo se'i, la ixamuli tani lelemesou xe tani ialuxu. Voxo se'i, la aso xe la'iua xe aso xe 'olovoxo, ia ukalu uasi, xo xalexalee tuatuala 'o ne, uxolu aloxo ne.”

**Muloxu Lele'e ne Anu Sosovo
sou Vaikala sou Opo Vilesisi
Lataua Musakiinu Noxou Noa**

9^dXe Lataua muavuti, la mualusi'a Noa ilo'a ta 'olu, la muvikalane'i aloxo 'o, “Ngapalaa mo ta 'ilinge ixali tapiena mo sou ta xasixasinge ilo'a ta 'ilu'ilusungengi ixali tavu'alo sou i'ana'ana no xalexalee tuatuala ukalusi. ²Ta mimii iouiou ane ta temene mo ta vova mo ane'i ane ixalaxala mo ta ngiangiala iouiou ilo'a ta sinana ne, i'umenge. Ia ane'i ixolu no avonge. ³Ngingi ngamasaxai'a lexe nga'i'a, la sou ngave'a sou nga'i'a. Mo kamakamakala iouiou ne, ngainixu sou nga'ou kalumo xo eni emuxaxa'a lexe ngingi la'ilalingenge ane. ⁴Ia, mii vilesisi lexe mamu nga'ou ane, mii xiasi siasialuxu o. Eni emasaxainge lexe mamu nga'ou, xo sialuxu ne mauili a uxoo no anu sio. ⁵Io, ta mii ane ta temene mo ta vova ivau itema vile usoli, la eni ave'a isoli kalumo. Xe itema ane uvau itema vile usoli, la akalusou

maulixu mitema ane ne kalumo. ⁶Ta mitema ne, Lataua mukoine'i, la mixali loxo anu Lataua. La sou lexe itema vile uvau menexu vile, la vile une'e ukolinu ane musoli ne sou uvau. ⁷Emasaxa lexe ngapalaane'i ta 'ilinge tapiena, mo sou ta xasixasinge ilo'a ta 'ilu'ilusungengi ixali tavu'alo sou i'ana'analixu xalexalee tuatuala 'o ukalusi."

⁸Xe Lataua muavuti la muvikalane'i Noa ilo'a ta 'olu aloxo 'o, ⁹"Vaimomo 'o eni apala'alixu vaikala sou opo vilesisi eni asakiinu noxinge. Mii ane eni alemolu 'o, uxolu mo umaui noxinge mo noxi'a ta xasixasinge ilo'a ta 'ilu'ilusungengi ane ipaa ili'i ¹⁰mo ta mii iouiou latala ane ngongi'a ngelalaa muatu no lasipi 'o. ¹¹Vaikala sou opo vilesisi eni asakiinu noxinge aloxo 'o, eni umomomo sou a'oxo masuane'i mo a'unane'i ta mitema ilo'a ta mimii iouiou 'o mo xalexalee tuatuala la ua. ¹²Sosovo ane eni amuxaxu 'o sou u'oxo tu'umaxu sou opo vilesisi ane eni esakiinu noxinge ngongi'a ta mimii iouiou e ngongi'a ngaxoxolu vaimomo 'o xe noxi'a ane'i ane ixali ili'i. ¹³Muloxu lele'e eni e'oxonu muxolu no tamuxala ne anu sosovo sou opo vilesisi eni esakiinu ulai noxi'a ta mitema no xalexalee tuatuala no lialia ukalusi ane. ¹⁴Lexe eni asu'asou loxotolo no anu tamuxala xe lele'e muloxu upala'a, ¹⁵la eni axavutalanu vaikala sou opo vilesisi eni esakiinu noxinge, lexe mamu la eni a'oxo masuanu mo a'unanu xalexalee tuatuala mo ta mitema ilo'a ta mimii iouiou ane ixoo sou imauli no anu tauu ano 'o, mo ulai avile ili'i. ¹⁶Lexe eni amaisou muloxu lele'e uxali no anu tamuxala, la eni axavutalanu vaikala sou opo vilesisi e eni esakiinu noxinge. Vaikala sou opo vilesisi e eni esakiinu ane ne, uxolu aloxo nesi mo kaluxu uasi manina.

¹⁷Muloxu lele'e ne, anu sosovo sou vaikala sou opo vilesisi ane eni esakiinu mulai noxinge ngongi'a ta mimii mukalusi e ixoxolu imaumauli no lia 'o."

¹⁸Noa ta 'olu tatalu e ilo'a milalaa muatu no lasipi ano, eiae Semu ilou Amu mo Iapeti (Amu ne, anu Kanani momu). ¹⁹Ta mitema ane mimauli no xalexalee tuatuala 'o ne, ta mutu'u ovuxa'a ane Noa ta 'olu tatalu ne.

²⁰Noa ne, anu itema sou xai. Anu itema ane musokou sou mutou ovu uaini tei ane. ²¹Voxo vile, la anu muixeu uaini se'i la xavutalau ne muxovulaulau, mole ulavu ua. Muavuti la muxexenu lavalavau ia, muai vitanisi no nano no taasou. ²²'Olu Amu mu'unalai la mu-maisou momu muai loxo nesi, xe muatu la mua'aloi'a ta vimovimou ta tamei 'ole. ²³La sou Semu ilou Iapeti mino'u lavalava vile sou mixavulalanu ia mitetelisou ili'i no laxasi'a, io sou ane'i ilou mimuamua'i tumali'a mulai loxo noxou mami'a uai 'ole sou milai misu'a-sou. Ia ilou ie'i uxui ulai no tumali'a sou imaisou mami'a uasi. ²⁴Ili'i xe Noa mutulu, la sou tanu tema la mulavu no anu mii e anu 'olu Amu mu'oxonu noxou. ²⁵Xe anu mami'a muavuti la muvikala aloxo 'o,

"Eni elavu lexe Latauasi ulosou Kanani navunavu.

Ili'i la anu uxali itema vile vitanisi no laaxa'a ta vimovimou sou ipalupalusousi.

²⁶Ia nenge ta'iti ualason IAUE, Lataua noxou Semu.

Kanani ne uxolu no laaxu Semu sou upalupalusou.

²⁷Lataua molu ualason Iapeti sou ta 'olu ixali tavu'alo

sou ilo'a ta mitema noxou Semu ixolu xoluxoluxa'a vilesisi.

Kanani ne, uxolu no laaxu Iapeti sou upalupalusou.”

²⁸Xe ili'i no anu la'iua toxoxa'a te mu'unane'i ta mitema ilo'a ta mimii iouiou 'o mukalu, la Noa muxolu sou mumaulixu tauu ie itemaxu mavulovexa vile mo itemaxu ta'uve mo mavulovexa ta'uve (350) la. ²⁹Xe tauu iexu mulai muxali loxo itemaxu mavulovexa tami'a mo itemaxu ta'uve mo mavulovexa ta'uve (950) la sou musoli.

Noa ta Xasoxasou Ilo'a ta 'Ilu'ilusunu Ualaulasi'a

10 Xe ili'i no anu la'iua toxoxa'a ne, la anu Noa ta 'olu ne mipalaa la mixalixa'a ta 'ili'ili'a. Nanasi'a mulai aloxo 'o. ²Iapeti mupalaa, la muxalixa'a ta 'olu ta mulu la ualaulasi'a aloxo 'o, Xomeli, Maxoxu, Matai, Iavani, Tuvalu, Meseki mo Tilasi. ³Xomeli ta 'olu mo ta xasoxasou mo ta 'ilu'ilusunu ane mixalixa'a ta tema tuala ne Asikena, mo ne Lipata mo ne Toxama. ⁴Xe Iavani noxou ane mixalixa'a ta tema tuala ne Elisa mo ne Tasisi, ne Saipasi xe ne Lotan. ⁵Ane'i ta mitema ane ne, ta xasixasi'a ta mitema ane mixolu mimauli no la'ola'olu xe no luaki pa'umolu. Ane'i ta mitema ane ne, ane'i Iapeti ta xasoxasou mo ta 'ilu'ilusunu. Ane'i mikalikaline'i no anu matamata noxi'a sou milai mixolu no tuatualasi'a vilevilesi. Mo ivivikala no anu vaivaikalai'a vilevilesi.

⁶Xe Amu mupalaa, la ta 'olu ualaulasi'a ano 'o, Kusu, Aixiputo, Livia xe Kanani. ⁷Kusu mupalaane'i ta 'olu ta mulu, la ta 'olu mixalixa'a ta mitema sou tuala ne Siva, ne Avila, ne Savata, ne Lama xe ne Savateka. Lama mupalaane'i ta 'olu, la ta 'olu mixalixa'a ta mitema sou tuala ne Seva xe ne Tetan. ⁸Kusu mupalaa 'olu vile la mumoxo'u ualasou lexe Nimuloti. Nimuloti muxali tei loxo anu itema sou xavi manina no lia

no xalexalee tuatuala. ⁹No anu xavi mo su'uli noxou IAUE, anu muxali loxo itema sou paipaa. Anu aloxo ne la sou ane ta mitema ivikala lexe, “IAUE molu ualusine mo sou naxali namitema sou paipaa loxo Nimuloti.” ¹⁰Anu musaxila'u tuala tami'a tei, Vaviloni, Eliko, Akati xe Kalune. Anu tuala tami'a mixolu no nano no tuala tila ne Vaviloni. ¹¹Mulutu lai ne la sou mulai ne Asiria sou mu'ilii tuala tila ne Ninive, xe ne Leovotia ne Kala xe ¹²ne Leseni. Leseni ne mixoo no nixi ne Ninive xe tuala tila ne Kala.

¹³Aixiputo ta 'olu, mo ta xasoxasou mo ta 'ilusulusu mixalixa'a ta mitema ane ta tema tuala sou tuala ne Litia mo ne Anama, ne Leavu mo ne Naputu. ¹⁴Ne Patulusi, ne Kasulu xe ne Kilite. Ta mitema ne Pilisutain ne, ta 'ilusulusune'i mitulu ane ne Kilite.

¹⁵Kanani ta 'olu ualaulasi'a aloxo 'o, Saidoni laposalaxu xe Ketu. ¹⁶Kanani ta 'ilu'ilusunu ane mixalixa'a ta mitema sou tuala ne Ievusi, ne Amolu, ne Xilixasi, ¹⁷ne Ivi, ne Alikete, ne Sini, ¹⁸ne Aluvati, ne Semari xe ne Amati. Ta Kanani mixali tavu'alo la mikalikali-pala'a sou milai mixolu no xalexalee tuatuala tavu'alo. ¹⁹Pilixaxa'a musokou ane ne Saidoni la sou mulai mutalo ane ne Xasa no xalee ne Xelalu. Xe no xalee mulai loxo aso uxali utelo no anu mulai mutalo ne Sodomu, xe ne Xomola, ne Atama xe ne Sevoimu ulai ne Lasa. ²⁰Ane'i ane ne, ane'i mixali noxou itema vilesisi ane, Amu. Ane'i mikalikaline'i no anu matamata noxi'a sou milai mixolu no tuatualasi'a vilevilesi mo ivivikala no anu vaivaikalai'a vilevilesi.

²¹Semu, anu Iapeti vimou tila, anu muxalixa'a Eve ta 'olu ilo'a ta xasoxasou mo ta 'ilusulusunu. ²²Semu ta 'olu ane, Elamu, Asulu, Apasata, Litia xe Alamu. ²³Alamu ta 'olu mixalixa'a ta mitema sou tuala ne Usu, ne Ulu, ne Xelete mo

ne Meseki. ²⁴ Apasata 'olu ane Sela. Xe Sela 'olu ane Eve. ²⁵ Xe Eve mupalaa la sou muxalixa'a ta 'olu tamei, vile ualasu lexe Pelexi, xo no anu imamanu ane ne la ta mitema no xalexalee tuatuala 'o mikalipala'a, xe 'olu vile ualasu lexe Iokutani. ²⁶ Iokutani ta 'olu mixalixa'a ta mitema sou tuala ane, ne Alamota, ne Selepi, ne Asamaveti, ne Iela, ²⁷ ne Ato-lamu, ne Usala, ne Tikala, ²⁸ ne Ovala, ne Avimaele, ne Seva, ²⁹ ne Opili, ne Avila xe ne Iovavu. Ta mitema no tuatuala ane ne, mixali noxou itema vilesisi ane, Iokutani. ³⁰ Lia xalee ane ane'i mixolu no anu ne, molu ane ne Mesa la mulai mutalo ane ne Sepa no laxalaxa'ilu no xalee mulai loxo aso utelo no anu. ³¹ Ane'i ta mitema ane ne, mipaa noxou itema vilesisi ane Semu. Ane'i mikalikaline'i no anu matamata noxi'a sou mixolu no tuatualasi'a vilevilesi mo mivivikala no anu vaivaikalai'a vilevilesi.

³² Ane'i ta mitema ane ane'i ta matamata noxi'a Noa ta 'olu tatalu ne. Xe ili'i no anu la'iua toxotoxoxa'a, la Noa ta 'olu mixalixa'a ta mitema no xalexalee tuatuala ukalusi. Ane'i ta mitema ane ne, ane'i ta matamata noxi'a manina.

Tani Veveeni ne Vavelu

11 Tei, la ta mitema ane mimauli no lia no xalexalee tuatuala 'o ne, vaikalai'a vilesisi. Vaivaikala maumautunu ane ane'i ivivikala no anu ne vilesisi kalumo. ² Mixixaoxao no xalexalee lia mulai loxo no xalee ane aso uxali utelo no anu, la sou milai mixali no latia vile ne Vaviloni sou mixolu ane. ³ Xe miavuti la mivikalane'i ngato'o aloxo 'o, "Laixe nenge taulalumenge pilika maumautunu ka ta'elaxu mo sou uxali pekia'u loxo lavo'o." La sou ane'i mino'u pilika maumautunu loxo ulaluu ia pekia'u sou mitulusou tani no anu. Miteitei koluta sou mutetelisu pekia'u. ⁴ Ioxe, ane'i miavuti la mivikala aloxo

'o, "Vaimomo, 'o nenge ta 'iliisinge tuala vile tatila mo tatulusou tani vile veveeni utelai utalo teiteixi no loxotolo mo sou nenge ualasinge utelai. Mo nenge taxolu tapita vilesisi ano 'osi, ia tapaxele mo talai taxolu va'axu no xalexalee tuatuala se'i la uasi."

⁵ Xe ili'i, la IAUE Lataua mulu'e sou mumaisou tuala ilou tani e ta mitema mitulusou ne, ⁶ la muvikala aloxo 'o, "Ta mitema ano 'o ne, ane'i ta mitema vilesisi mo vaikalai'a vilesisi. Ane'i a misokou 'o sou imasaxa lexe imulinu masaxa noxi'a sou lexe ixotataone'i. Ili'i xe ane'i ie'isou la, xe imasaxa lexe i'oxonu mii vile la, la ane'i i'oxonusi. ⁷ Laixe nenge talu'elai mo ta'ianu vaikalai'a no anu vaivaikala piena mo sou mamu ane'i ivivikala no anu vaikala vilesisi." ⁸ IAUE Lataua muavuti la mukalipala'ane'i sou milai mixolu va'ava'axu no xalexalee tuatuala mole tuala ilou tani e mitutulusou ne musu'a. ⁹ Tuala ne milemolu ualasu lexe Vavelu xo IAUE Lataua mu'ianu vaikalai'a xe mukalipala'ane'i sou milai mixolu va'ava'axu ane.

¹⁰ Ioxe, nanasi'a ta mitema ane Semu muxalixa'a aloxo 'o. Tauu ie tamei mukalu ili'i no anu, lexa mu'unanu xalexalee tuatuala, la Semu tauu iexu mulai muxali loxo itemaxu ta'uve (100), la anu mupalaanu 'olu vile ualasu lexe Apasata. ¹¹ Xe ili'i la anu mumaulixu tauu ie loxo itemaxu mavulovexa tamei mo itemaxu ta'uve (500) la. No nano no tauutauu ie ane ne, la anu mupalaane'i ta 'olu se'i la, ka musoli.

¹² Xe Apasata tauu iexu mulai muxali loxo mavulovexa tatalu mo ta'uve, la mupalaanu 'olu vile ualasu lexe Sela. ¹³ Anu muxolu mumaulixu tauutauu se'i la. Xe tauu iexu mulai muxali loxo itemaxu mavulovexa tamei mo tatalu (403), la anu mupalaane'i ta 'olu se'i la, ka musoli.

¹⁴Xe Sela tauu iexu mulai muxali loxo mavulovexa tatalu, la mupalaanu 'olu vile ualasou lexe Eve. ¹⁵Xe ili'i, la mupalaane'i ta 'olu se'i la. Xe tauu iexu mulai muxali loxo itemaxu mavulovexa tamei mo tatalu (403), la sou anu musoli.

¹⁶Xe Eve tauu iexu mulai muxali loxo mavulovexa tatalu mo tami'a, la mupalaanu 'olu vile ualasou lexe Pelexi. ¹⁷Xe ili'i la, la mupalaane'i ta 'olu se'i la. Xe tauu iexu mulai muxali loxo itemaxu mavulovexa tamei mo mavulovexa tatalu (430), la sou anu musoli.

¹⁸Xe Pelexi tauutauu iexu mulai muxali loxo mavulovexa tatalu, la sou anu mupalaanu 'olu laposalaxu ualasou lexe Leu. ¹⁹Xe ili'i, la mupalaane'i ta 'olu se'i la. Xe tauu iexu mulai muxali loxo itemaxu mavulovexa tamei mo muxatele tami'a (209), la sou anu musoli.

²⁰Xe Leu tauu iexu mulai muxali loxo mavulovexa tatalu mo tamei, la sou mupalaanu 'olu laposalaxu ualasou lexe Seluxu. ²¹Xe ili'i, la mupalaane'i ta 'olu se'i la, xe tauu iexu mulai muxali loxo itemaxu mavulovexa vile mo muxatele tamei (207), la sou anu musoli.

²²Xe Seluxu tauu iexu mulai muxali loxo mavulovexa tatalu, la mupalaanu 'olu laposalaxu ualasou lexe Naola. ²³Xe ili'i, la mupalaane'i ta 'olu se'i la. Xe tauu iexu mulai muxali loxo itemaxu mavulovexa vile (200), la sou anu musoli.

²⁴Xe Naola tauu iexu mulai muxali loxo itemaxu vile mo muxatele tami'a, la sou mupalaanu 'olu laposalaxu ualasou lexe Tela. ²⁵Xe ili'i, la mupalaane'i ta 'olu se'i la. Xe tauu iexu mulai muxali loxo itemaxu ta'uve mo muvaxa simi tami'a (119), la sou anu musoli.

²⁶Xe Tela tauu iexu mulai muxali loxo mavulovexa muxatele tamei (70), la sou anu mupalaane'i Avalamu ilou Naola mo Alani.

²⁷Ioxe, nanasi'a ane'i ta mitema ane Tela muxalixa'a ano 'o. Tela mupalaane'i Avalamu ilou Naola mo Alani. Xe Alani, la mupalaanu eiae Loto. ²⁸Xe ili'i, la sou musoli no tualasou ne Ulu no nano no xalee lia tila ne Vaviloni. Alani musoli, ia momu Tela ne usoli palea uasi, anu muxoxoolu 'o. ²⁹Xe ili'i, la sou Avalamu mu'uluxe Salai, xe Naola mu'uluxe Milika, Alani 'olu sema mo 'olu mulu vile kalumo ualasou lexe Isika. ³⁰Ia Avalamu semau Salai ne ipalaa uasi.

³¹Tela mukasi noxou 'olu Avalamu xe xasou Loto eiae Alani 'olu, xe ua'anu Salai, Avalamu semau, la ilo'a mivulasou tualasi'a ne Ulu no nano no xalee tila ne Vaviloni sou ilai ixolu ne Kanani. Milai mixali no tuala ne Alani la mixolu ane, ³²la sou Tela, Avalamu momu tauu iexu mulai muxali loxo itemaxu mavulovexa vile mo ta'uve (205), la sou musoli.

IAUE Mu'avalou Avalamu

12^hIoxe, IAUE muavuti la muvikananu Avalamu aloxo 'o, "Mamine ta minuminu ixoo no tualasinge ngongi'a mo lialiangenge ngongi'a ne, ia nini nalutu mo nalai no lia xalee ane eni melo alosienixu sou nalai no anu.

²Lexe nini nalomuxo mo na'oxo aloxo ne, la nini naxalixa'a ta mitema tapiena aso vile mo eni aalusine sou nini naxali itema vile toxoxa'a mo itema sou lavuluti. Ualasinge kalumo ne, uxali tatila sou ta mitema tapiena ilavusine.

La sou ualasinge upala'a no anaxa'a ane'i ane ialusi'a aso vile ili'i.

Ivikala aloxo 'o, 'Lataua ualusinge loxo mualusou Avalamu.'

³Eni aalusi'a ane'i ane ialusine.

Ta mitema ane i'oxo masuaneni ne, eni akolineni la a'oxo mausane'i kalumo. Eni aalusi'a ta mitema no xalexalee tuatuala ukalusi no anu vote'i vilesisi. Vote'i ane ne, anu nini Avalamu."

⁴La sou anu mulutu muxexesie Alani loxo IAUE muvikalanu sou mulai. No anu voxo ane ne, anu Avalamu tauu iexu mulai muxali loxo mavulovexa muxatele tamei mo ta'uve (75). Loto kalumo ne, mumulinu sou ilou milai.

⁵Mulutu la muno'e Semau Salai xe vimou 'olu, ualasu lexe Loto. Ta mitemau mo ta miumiu ane usasaxila'a loxo ta kau ilo'a ta sipsip, mo ta mee mo lavulavuluti iouiou ne, mukaoline'i mukalusi sou ilo'a milai no xalee lia ne Kanani. ⁶Avalamu mumuamua'i mu'unalai no nano no lia xalee ane IAUE mupalusou lexe ulai no anu xoo la, mulai muxali no tuala vile sou la lotu noxi'a ta mitema ne Kanani. Tuala ane ne, ilemolu lexe Sikemu. Ovu tavuna vile a muleme no tuala ane ne ilemo lexe More. No voxo ane ne, la ta mitema sou tuala ne Kanani, ane'i mixoxoolu no tuala ane ne sio. ⁷IAUE mupala'a noxou Avalamu, la muvikalanu aloxo 'o, "Tuala e lexe eni alosi'a ta xasixasine ilo'a ta 'ilu'ilusuneni ane." La sou Avalamu muavuti la muta'olunu lavolavo'o sou muxali loxo valovalo sou mu'elaxa'a ta sipsip mulai noxou IAUE. ⁸Xe ili'i la anu musuku mulai ili'i no laxalaxa'ilu no xalee mulai loxo aso uxaxali utelo no anu no tuala tila ne Veteli. Veteli ne mixolu no xalee mulai loxo aso ulololo no anu. Xe ne Ai no xalee mulai loxo aso uxaxali utelo no anu. Mulai muxolu ane

no nixi no tuala tamei ne. Xe muavuti la muvalovalo no lavo'o alaxu vile la sou mu'elaxa'a ta sipsip se'i mulai noxou, xe mulotu mulai noxou IAUE. ⁹Xe muavuti la musukusukululu no tuatuala mulalai loxo ne Nexevu.

Avalamu Mulai ne Aixiputo

¹⁰Xe ili'i, la soli muxali ne Nexevu, mole ta mitema ne xa'a la'ilali uasi manina. Soli mupakipakikine'i manina. La sou Avalamu mulu'e 'alai ne Aixiputo sou muxolu ane, ia uxolu maxuveni lai ne uasi, xo anu u'unalai ne Aixiputo ne uao. ¹¹Ioxe, anu alalai sou lexe uaala-sou pilixa sou u'unalai ne Aixiputo, la mupela'e semau aloxo 'o, "Eiseo, nini ne nini sema laixe misevile, ieni ne lailaixe misevile. ¹²Maasi xe ta Aixiputo imaisine la ane'i ilavusi lexe eni semaxe ane nini, la ane'i ivelo asoli, ia ninisi naxolu, ia ivene uasi. ¹³^kMaasi xe nenge nengei ta'unalai no tuala ne Aixiputo ne, xe itali'isine la navikalane'i lexe eni vivilo sema ane nini ne. Mo sou ane'i ie'i uvaxailosi mo i'oxo laixe noxilosi."

¹⁴Xe ilee semau mimuamua'i mi'unalai ne Aixiputo, la ta Aixiputo mimaissie Salai la miisuxe. ¹⁵Ta mitema se'i ta tatila noxou tatananu tuala vile ne Aixiputo ne mimaissie kalumo la milai mivikalanu tatananu tuala ne Aixiputo lexe sema vile iei lailaixe misevile a ilou mulu vile mixali. Anu muavuti la mupalusi'a sou milai mine'ene milai noxou. ¹⁶Xe mumaisie la mumasaxaixe misevile. Mulue Avalamu ne, iou muvaxausi mo mu'oxo laixe noxousi. Xe muavuti la muitiu ta sipsip mo ta mee mo ta kau mo ta donki mo ta kameli mo ta mitema sou upalupalusi'a.

¹⁷Ia ili'i, la IAUE muxalixu pipiena ilou navunavu iouiou noxi'a tatananu tuala ne Aixiputo ilo'a ta mitema noxou xo

tatananu tuala ne, muno'e Salai mo mulai sou mu'uluxe. ¹⁸Aloxo ne la sou anu mu'avalou Avalamu sou mulai noxou sou mutali'isou aloxo 'o, "Loxovaa ane nini ne'oxo 'ilixi ano 'o noxilo loxo 'o? Navikalaleli lamana lexe Salai ane semameni ua, ¹⁹nevikala lexe vivine ane ane, la sou ane eni eno'e lexe semaxeni 'o. E'e, semameni ane nalivulixe ilai noxine mo ngongou ngauatulai ane alalae 'osi."

²⁰Tatananu tuala ne muvikalano aloxo ne xe mukalu, la sou mupalusi'a ta tatila noxou sou mino'a Avalamu ilee semau mo mi'ami'a sou miuatulailixa'a sou milaa mixexesou tualasou.

Avalamu Ilo Loto Mikalipala'a

13 Ioxe, Avalamu mulaa molu ne Aixiputo muatu la mulai no xalee ne Nexevu, ilee semau. Mi'ami'a latala ne mino'u mukalusi. Loto kalumo ne ilo'a milai. ²Avalamu anu itema sou lavuluti. Ta sipsipou mo ta meeou mo ta kauou ne tavu'alo misevile. Lamoliou kalumo tavu'alo misevile.

³Xe ili'i la anu musukusou tuala ane ne sou mulai loxo ne Veteli. Mulai xoo la mulai muxali no tuala vile no nixi no tuala tila tamei ne Veteli xe ne Ai.

⁴Anu mune'e muxali no valovalo ane anu mutulusou sou muxolu tei ane, sou mulotu mulai noxou. ⁵Loto kalumo ne miumiu piena misevile aloxo Avalamu mo ta mitemau kalumo tapiena misevile. ⁶Ilo'a ikekei sou isukusuku ilalai aloxo ne la sou ta meei'a ilo'a ta sipsipi'a mo ta kaui'a ne tapiena misevile la ia'eia'e latilatiasou mine tatatila ne, ia i'ou la ukalasi'a uasi. ⁷La sou anu, 'oto'oto muxali no nixi noxi'a ta mitema sou isaxisaxila'a ta meei'a ilo'a ta sipsip mo ta donki mo ta kau. No tauu ie ane ne, ta Kanani ilo'a ta Peresi mixoxoolu no xalee lia ane ne 'o.

⁸Ioxe, Avalamu muavuti la muvikalano Loto aloxo 'o, "Nenge nengei 'o ne, nenge nengei vilesisi, mamu ta mitema noxinge nengei i'oto'oto loxo 'o. ⁹Natulu mo namaisou lia xalee toxoxa'a e no talanenge 'o. Laixe nenge nengei takalipala'a. Lexe masaxa noxine aloxo ne, la sou nini mene nalemolu xalee ane nini namasaxa lexe nini nalai no anu. Lexe nini nalai no xalee ano 'ole, la eni alai no xalee ano 'ole."

¹⁰Xe Loto muavuti la mutulu sou musu'asu'a iou xoo la mumaisou vanunuxe Ioridani mulai muxali ne Soalu lexe anu lia xale ane ne, lexalexasou piena loxo xalee lia noxou IAUE xe loxo lialia ne Aixiputo. ¹¹Aloxo ne, la sou Loto muilou sou mumasaxau Ioridani vanunuxe lexe anu ulai no anu. La sou anu mulutu sou mulai no anu no xalee mulai loxo no xalee ane aso uxaxali utelo no anu. Anu a'alosou kalipala'a noxi'a ilou aloxo ne.

¹²Io, anu Avalamu ne muxolu ane ne Kanani ne, ia Loto ne mulai muxolu no nixi no tuatuala se'i no vanunu ne sou mu'ilii tualasou 'alai ne Sodomu.

¹³Ta mitema sou tuala ane ne, ane'i ta mitema masumasua misevile. Ane'i ilavusou i'oxo'oxo 'ili'ilixi iouiou masumasua misevile no iou IAUE utotomu.

¹⁴Ioxe, Loto mulai io, IAUE muvikalano Avalamu aloxo 'o, "Natulu ane naxoxoo no anu ne, mo nasu'asu'a ieni ulai no xalexalee lialia 'o ukalusi. ¹⁵^mLialia no xalexalee tuatuala ane ne, eni alosine ngongi'a ta 'ili'iline mo ta xasixasine mo ta 'ilusulusuneni mo kaluxu uasi. Lialia ane ne ngingi nga'angingi ukalusi avile. ¹⁶Eni axalixa'a ta 'ilusulusuneni tavu'alo misevile mo ixali tapiena loxo io'iio'i no tasi'i la evile umomomo sou uitisi'a uasi. ¹⁷Ioxe,

nalutu mo nalai nakilolou lia xalexalee ane ne ukalusi, xo eni aitixene ukalusi.”

¹⁸La sou Avalamu musukunu taasou sou mulai mutulusou 'alai no ovu tavuna ne Mamule no tuala ne Ebulon, la sou muvalovalu no lavo'o sou mu'elaxa'a ta sipsip se'i mulai noxou IAUE.

Avalamu Mulivunoxu Loto

14¹⁻⁹Ioxe, no tauu ie ane Bera, anu tatananu tuala ne Sodomu xe Bilusa anu tatananu tuala ne Xomola, xe Sinap anu tatananu tuala ne Atama, xe Semevelu anu tatananu tuala ne Sevoimu, xe tatananu tuala ne Bela, tuala ane ne ilemolu kalumo lexe Soalu. Kedolulaome anu tatananu tuala ne Elamu. Anu musaxila'a ta tatananu tuala no xalee ne Sodomu mo ne Xomola mo ne Atama mo ne Sevoimu mo ne Bela. Anu musaxila'a tauu ie mavulovexa mo mulelia tamei. Xe no anu tauu ie mavulovexa mo mulelia tatalu la ane'i ilomuxu vaikalau Kedolulaome uasi. Ioxe, no anu tauu iexu mavulovexa vile mo mulelia tami'asou, la sou anu mu'avali'a ta menexu tatalu, eiae Amulapelu anu tatananu tuala ne Vaviloni, Alioku anu tatananu tuala ne Elasa mo Taitalu anu tatananu tuala ne Xoimu. Ane'i ta tatananu tuala tami'a ne, ilo'a ta mitema sou 'oto'oto noxi'a milai sou ilo'a ta mitema sou 'oto'oto noxou Lepaimu ne Asutelo-kananimu sou ilo'a mi'oto, la ane'i tami'a ne mitaloxolixa'a Lepaimu ilo'a ta mitema sou 'oto'oto noxou. La mitaloxolixa'a ta Sus ne Amu mo ta Emu ilo'a ta mitema sou 'oto'oto noxi'a no latia ne Kiliataimu. Xe mitaloxolixa'a ta Xori no laxa'ilu ne Seiru ka milelemuline'i milai mitalo no tuala ne Elu-paran 'alai no xalee lia vitanisi. Ka sou mixiu sou mixixao milivu mine'e ne Kadesi. Mitaloxolixa'a ta mitema sou mive'ave'a no xalee lia ne Ameleki mukalusi. Ka ilo'a ta Amolu ne

Asason-tama mi'oto la ane'i mitaloxolixa'a mukalusi. Xe ili'i, la ta tatananu tuala ta'uve ne Sodomu ilee Xomola mo ne Atama mo ne Sevoimu mo ne Bela mino'a ta mitema sou 'oto'oto noxi'a sou milai no vanunu ne Sitimu sou ilo'a ta tatananu tuala ne Elamu mo ne Xoimu, mo ne Vaviloni mo ne Elasa mi'oto. Ane'i ta mitema sou 'oto'oto noxi'a ta tatananu tuala ta'uve ne, ilo'a ta mitema sou 'oto'oto noxi'a ta tatananu tuala tami'a ualasi'a lexe, Amulapelu ilou Alioku mo Kedolulaome xe Taidalu, ilo'a mi'oto.

¹⁰Vanunu ne Sitimu ne, koluta taxataxasou mu'ana'ana no anu. Ioxe, ta tatananu tuala ne Sodomu ilee Xomola iexe lexe i'ume loxo 'o la ua, ilo'a ta mitema sou 'oto'oto noxi'a se'i mitalotaloxo milu'e no taxataxa, ia tavu'alo noxi'a ne mi'ume milai no laxalaxa'ilu. ¹¹Kedolulaome ilo'a ta menexu tatalu ne, mitaloxolixa'a ane'i ta'uve ne mole mi'unalai ne Sodomu ilee Xomola. Mi'unalai xe miuatu sou milai, la mitavule mimii no nano ne mukalusi, mo mitavule la'ilali kalumo. ¹²Loto ne, anu muxolu ne Sodomu, mole ane'i mi'una la mino'u kalumo mo mixumixu.

¹³Ia itema vile noxi'a ane ne, ane'i mi'oto la anu mu'ume mulai noxou Avalamu anu itemasie Evalaio la mua'alou sou eiae Loto, xo anu Avalamu ne mulai muxolu 'alai no ovu tavuna noxou Mamule itemasie Amolu. Mamule ilo'a ta vimovimou eiae Esikolu ilou Anelu. Ane'i tatalu ne Avalamu ta menexu. ¹⁴Ioxe, anu Avalamu mulomu lexe vimou 'olu, Loto ane ta mitema mino'u ne, la sou mu'avali'a ta mitema sou 'oto'oto noxou ititisi'a muxali loxo itemaxu mavulovexa vile mo itemaxu ta'uve mo mavulovexa vile mo ta'uve mo muxatele tatalu (318) sou milelemuline'i Kedolulaome ilo'a ta menexu tatalu mole milai mixali ne Den. ¹⁵Milai xe milai mixali ne Den, la

Avalamu mukalipala'ane'i ta mitema noxou la'oluxa'a tamei. Xe no 'olovoxo la mialivulane'i la mitaloxolixa'a moso mukalusi. Milelemuline'i xoo mole milai mixali ne Ova ne Temasukasi. Tuala ane ne muxolu no paxa seville ne Temasukasi. ¹⁶Mi'ume mimii e ane'i mino'u mo milivunoxu Loto ilo'a ta sema mo ta mitema noxou mo mi'ami'a kalumo.

¹⁷Milivu mixali, io ili'i no anu 'oto'oto ane ne, la tatananu tuala ne Sodomu mulai sou mualaxu Avalamu no vanunu vile ilemolu lexe Save. Ilemolu vanunu ane ne kalumo lexe "Vanunu Noxou Tatananu Tuala". ¹⁸Ne Melikisateki tatananu tuala ne Salemu, anu itema sou u'elaxa'a ta sipsip ulai noxou Lataua Manina Teitexi. Muno'u la'ilali xe uaini sou mulai noxou Avalamu. ¹⁹Mulai muxali noxou, la mualusou, muvikala aloxo 'o, "Lataua Manina Teitexi anu ane mukoinu mimii latala loxo loxotolo ilou lia ualusine! ²⁰Anu molu mulosine xavi sou netaloxolixa'a ta mitema sou 'oto'oto ane ngongi'a nge'oto ne. Laixe nenge ta'itinu Lataua ualasu." Xe Avalamu muavuti la muta'olunu mimii ane anu mulai mu'umenu mulivunoxu ne, la'oluxu mavulovexa vile. Xe muavuti la mulosou Melikisateki la'oluxu vile.

²¹Xe tatananu tuala ne Sodomu muavuti la muvikalanu Avalamu aloxo 'o, "Mimii piena e ne'umenu mulivu ne, natetelisu mo uai noxine ne, ia ta mitema noxilo ne, nalivulixa'a ine'e noxilo ukalusi." ²²Xe Avalamu muavuti la mukolinu aloxo 'o, "Eni atulu no iou IAUE Lataua Manina Teitexi, Anu molu mukoinu loxotolo mo lia, mo eni avikala manina aloxo 'o. ²³Eni umomomo sou atetelisu mo

ano'u mii vile uai noxine uasi, loxo 'o io nini navikala lexe ninisi ane, nini neitixeni mimii la ane eni exali itema sou lavuluti 'o. ²⁴Mo eni umomomo sou eni ano'u mii vile uasi. Mimii ane ta mitema noxilo mino'u, ane eni opoleli musixelaxusi. Ia ta vivilo tatalu e Anelu ilou Esikolu mo Mamulesi ane lexe nini nalosi'a na'a."

Lataua Musakiinu Vaikala sou Opo Vilesisi Noxou Avalamu

15 Xe ili'i la sou IAUE muxali noxou Avalamu no anu loxo aipiepiena, la mulomosou IAUE muvikalanu aloxo 'o, "Avalamu, na'ume mamu, xo eni xaliausine sou asaxila'ine no anu tu'tutu'umaxu ane lexe uxali noxine, mo nini naxali itema tila manina." ²Ioxe, Avalamu muavuti la mukolinu aloxo 'o, "IAUE Lataua noxilo, mii ma'ia ane nini nalosilo loxo alu e nelosilo no anu. Eni ulai la asoli io, apalaa 'alixe vile sou eni ualasilo ulai ili'i la ilemolemo ua. Eliaselu sie Temasukasi ane anu sou ulai xe eni asoli, la anu ualasu utelo no anu mimii noxilo. ³Nini naxalixa'a ta 'ali'alixeni mo ta xasixasilo uasi, mo 'alixe vile eni apalaanu sou lexe eni asoli la anu ualasu utelo no anu mimii noxilo uasi."

⁴IAUE mukolinu Avalamu la muvikalanu aloxo 'o, "Eliaselu e uxoxoolu noxine sou napalupalusou ne, ulai ili'i la anu ualasu utelo no anu mimii noxine uasi, 'iline vile manina ualasu utelo no anu." ⁵Oxe ili'i la sou IAUE muno'u anu Avalamu ne sou mulailixu no ale sou muvikalanu aloxo 'o, "Ieni utelai no loxotolo mo natovo lexe naitisi'a ta oto 'o ukalusi, xo ulai ili'i la ta 'iline mo ta xasixasine mo ta 'ilusulusuneni ixali tavu'alo aloxo ne."

^{6p}Avalamu mumuxamuxaxu tanu noxou IAUE, la IAUE mumoxo'u lexe anu itema mulapu. ⁷La sou IAUE muvikalano aloxo 'o, "Eni IAUE ane elaalixene ne Ulu no xalee lia ne Vaviloni mo elosine lia ano 'o lexe na'a nini." ⁸Xe Avalamu muavuti la mutali'sou Lataua aloxo 'o, "Lataua IAUE noxilo, eni alavu a loxovaa lexe lia ano 'o ulai la eni na'a xeni?" ⁹Anu mukolinu aloxo 'o, "Nano'e kau sema vile mo mee sema vile mo sipsip mulu vile tauu iexa'a tatalusi. Nano'a ine'e noxilo. Nano'u utu vile mo kua vile kalumo."

¹⁰Avalamu muavuti la muno'a ta mimii ane ne milai noxou IAUE, ka anu molu muxotone'i tamomone'i tamei ka sou muta'olune'i tangatanga tametamei, ia ta ngiala ne uvalane'i uasi. ¹¹Ta nenusuluvi se'i mivava mulu'e sou lexe itokixa'a mo ilai i'ou la ua. Avalamu mukusai'a milai.

^{12q}Xe no 'olo'olovoxo mine aso ululu'elai 'o la, Avalamu iou muvuvuvu la muai. Anu muai ne la muaipiepiena lexe isivoxo toxoxa'a mutaasou mukalu. La mu'olo'olo la mu'ume. ^{13r}Xe IAUE muavuti la muvikalano aloxo 'o, "Ulai aso vile la ta 'ilu'ilusuneni ne ixolu no tuala vile mo. Mo ilai ixolu no tuala vile va'axu mo. Mo ta mitema imuxaxa'a sou ipalupalusi'asi no tuala ane ne. Xoluxoluxa'a kalumo ne masuasi no nano no anu tauu ie loxo itemaxu mavulovexa tamei (400). ^{14s}Ia ta mitema ane i'oxo 'ilixoxo aloxo ne ulai noxi'a ne, eni alosi'a navunavu, ia ta 'ilusulusuneni ne no voxo ane ane'i i'umesou tuala ane ne, la itavulei'a lavuluti piena misevile sou ilailixu. ¹⁵Xe nini ne, naxoxoo namauli laixe xoo mole nalai naaululu manina mole namuamua'i la ua. Naxoxoo laixe

loxo ne ia, oponeni uavuti sou la'iaxeneu mii vile uasi manina xoo mole nasoli la i'asixene. ¹⁶Ta 'ilu'ilusuneni ne ilivu ilai palea uasi xo ta mitema ne Amolu ne, eni umomomo sou eni akusai'a ilai palea uasi. Ixoxoo ane 'o mo lexe 'ili'ilixoxo masumasua noxi'a ne lexe u'oki'oki tani, la sou eni alosi'a navunavu, xe la sou akusai'a ilai. Ia ane'i ta 'ilu'ilusuneni ne ilivu ine'e lexe tauu ie itemaxu mavulovexa tamei ukalu."

¹⁷IAUE muvikala aloxo ne mukalu, la aso mulu'elai mole tani isivoxo. La sopeni vile sou navu xe telu vile ne mukaa mu'okinu, ilou mipaa vitanisi ka ilou miiave vaxa no taiinu la'ola'oluxu mimii ane anu Avalamu musu'a la'oluxu ne. ^{18t}No voxo ane ne, la IAUE ilou Avalamu misakiinu vaikala sou opo vilesisi la IAUE muvikalano Avalamu aloxo 'o, "Eni aitixa'a ta 'ili'ilixoxo ila'a ta xasixasine mo ta 'ilusulusuneni lialia e pilixasou musokou no lexa ne Aixiputo la mulai mutalo ne lexa tila ne Iupileitisi. ¹⁹Lialiaxa'a ta Kenan ila'a ta Kenisi mo ta Kademon ²⁰mo ta Keti ila'a ta Peresi mo ta Lepaimu ²¹ila'a ta Amolu mo ta Kanani ila'a ta Xilixasi mo ta Ievusi ne, eni alosi'a ukalusu."

Axali Ilou 'Ilie Isimaeli

16 Avalamu semau e Salai ne ipa-paala uasi. Ane'i ilou muluesi xe semasie Aixiputo vile ualasie lexe Axali ane ane'i ila'a mixoxoolu ne. Salai mino'e Axali ne sou ixoo noxie sou ipalupalusie sou i'oxo'oxo mimii. ²No voxo vile, la Salai miavuti la muvikalano mulue Avalamu aloxo 'o, "Tila noxilo, IAUE molu mumasikalaleli mole umomomo sou eni avo'o uasi. Nini nalai mo ngongie Axali ngaai. Male nini na'oxo aloxo ne la sou ane ivo'onuxeni keakea vile."

^p15:6 Rom 4:3; Xal 3:6; Iak 2:23 ^q15:12 Iop 4:13-14

^r15:13 Mul 1:1-14; Apo 7:6 ^s15:14 Mul 12:40-41; Apo 7:7 ^t15:18 Apo 7:5

Avalamu mulomu aloxo ne, la xavutalau mumasaxau xavutalaie semau ne. ³La sou ane mino'e Axali sou milailixe noxou Avalamu. Avalamu muxolu ne Kanani tauu ie mavulovexa mukalu, ⁴la Axali milai mixolu noxou Avalamu la sou anu mulai noxie la sou ane opoone.

Ioxe, ili'i xe ane Axali milavu lexe ane a opoone, la ane mi'osa misevile la milevetesie tila noxie. ⁵La sou Salai miavuti la mivikalanu mulue Avalamu aloxo 'o, "Nini namoosou e ne'oxo la sou Axali milevetesilo ane. Eni elavu lexe eni melo e'italone milai noxine, ia no voxo ane, ane milavu lexe ane a opoone, la ane mixamaile misevile la milevetesilo. Ia eni avikalaneni, anu mii noxou IAUE. Anu molu uvikalanenge lamana lexe 'e-na'ei noxinge nengei ane anu mususu xe 'ena'ei uasi."

⁶Avalamu muavuti la mukolinu vaikalaie aloxo 'o, "Anu laixesi, Axali ne ane mixoxoo ane noxinge nengei 'o sou nini napalupalusie. Ane mixoo no anu saxisaxila'u noxingesi. Namasaxa lexe na'oxone a loxovaa, la anu mii noxinesi." No voxo ane ne, la xoluxolu noxie Axali ne laixe la ua. Salai imolomolosilane sou ilalavixe utotomusi la sou ane mi'ume.

⁷Xe ili'i la sou angelo noxou IAUE mulai muxalisie Axali ne no lexa luuxu vile no lexa uxaxali utetelo no anu no xalee lia vitanisi no vote'i ulai loxo ne Suru la mutali'isie aloxo 'o, ⁸"Axali, sema noxie Salai, mene ne'ei? Ia, nalalai loxo ne'ei?" Ane mikolinu angelo ne aloxo 'o, "Eni e'umele Salai sema tatila noxilo, la sou ane ene'e 'o."

⁹Xe angelo muavuti la muvikalane aloxo 'o, "Nalivu ulai noxie mo ipalupalusinexu mimii sou na'oxo'oxo loxo nexoo noxie tei la ne'oxo'oxonu." ¹⁰Ka muvikalane aloxo 'o la,

"Ulai ili'i la eni axalixa'a ta xasixasine ilo'a ta 'ilu'ilusuneni ixali tapiena, la evile umomomo sou uitisi'a uasi.

¹¹Keakea e uxoxoo no nano no oponeni ne, nini navo'onu la mulu.

La namoxo'u ualasou lexe Isimaeli, xo IAUE mulomusou tamaxene sou tu'umaxu ane muxali noxine ne.

¹²Ia 'iline ne uxali itema vile sou la'ia loxo donki vova.

Anu uluai'a ta mitema ukalusi mo ane'i ta mitema ukalusi ne,

uluai'a ane anu. Mo ta vimovimou kalumo ne,

ilo'a ixoo ipita uasi."

¹³Xe Axali miavuti la mivikala aloxo 'o, "Vaimomo 'o, eni emaisou Lataua anu ulavusou umaisilo." La sou ane miavuti la mimoxo'u IAUE lexe, "Lataua anu Lataua sou umamaisilo." ¹⁴La sou ane ta mitema vaimomo 'o ilemolu lexa iou mi'asou no nixi ne Kadesi xe ne Bereti lexe, "Lexa noxou anu ane mauili muxolu noxou mo umamaisilo."

¹⁵Xe ili'i la sou Axali mivo'onu 'ilie mulu la sou momu mumoxo'u ualasou lexe Isimaeli, aloxo angelo mulemolu noxie. ¹⁶No tauu ie ane ne, la Avalamu tauu iexu muxali loxo itemaxu tami'a mo muxatele vile (86).

Lataua Musakiinu Vaikala sou Opo Vilesisi Ane Lexe Xooxoo Ungaasi'a ta Mulu Ukalusi

17 Xe no tauu ie ane Avalamu tauu iexu mulai muxali loxo mavulovexa muxatele tami'a mo muxatele tami'a (99), la IAUE muxali mu-pala'a noxou la muvikalane aloxo 'o, "Eni Lataua ane xaviinu misevile.

Nini nalomuxo mo namulinu masaxa noxilo

mo na'oxonu 'ili'ilixu ane lailaixesi no ieli utotomu.

²Nenge nengei tasakiinu vaikala sou opo vilesisi.

La eni axalixa'a ta 'iline mo ta xasixasine mo ta 'ilu'ilusuneni ixali tavu'alo aso vile.”

³Xe Avalamu muavuti la mutangatulu mulu'elai iou mulai no lia, la sou Lataua movikalanu aloxo 'o,

⁴“Nenge nengei tasakiinu vaikala sou opo vilesisi 'o, la sou avikalaneni lexe ulai aso vile, la nini mutu'uovuxa'a ta mitema tavu'alo.

⁵Maasi la ualasine lexe Avalamu la ua, amoxoine lexe Avalaamu, xo eni aalusine sou nini naxali mutu'u ovuxa'a

ta mitema no xalexalee tuatuala ukalusi.

⁶Eni axalixa'a ta xasixasine mo ta 'ilu'ilusuneni tapiena misevile, mo sou se'i noxi'a ixali loxo ta tatananu tuala.

⁷Eni apala'alixu vaikala sou opo vilesisi ne aloxo 'o. Ta 'ilu'ilusuneni ne ixali tavu'alo misevile la ixalixa'a ta mitema iouiou sou xalexalee tuatuala ukalusi. Vaikala sou opo vilesisi eni esakiinu noxine ne, uxolu mo umaui no nixi noxinge nengei, mo no nixi noxi'a ta xasixasine ilo'a ta 'ilu'ilusuneni ane ipaa ili'i mo kaluxu uasi. Eni Lataua noxine mo noxi'a ta 'ilu'ilusuneni kalumo. ⁸“Lia ane nini nene'e nexolu no anu 'o nga'a ngingi ngongi'a uasi, xo ngingi ngene'e ngexolu no anu 'o loxo ta aasilasi, ia eni aitinginge ngongi'a ta 'ilu'ilusuneni lialia ne Kanani ne ukalusi. Ta xasixasine ilo'a ta 'ilu'ilusuneni liaxa'a manina ane, mo eni axali Lataua noxinge ngongi'a manina.”

⁹Xe Lataua muavuti la movikalanu Avalaamu aloxo 'o la, “Vaikala sou opo vilesisi ane nenge nengei tasakiinu ne, nini mo ta 'ili'iline ilo'a ta xasixasine mo ta 'ilu'ilusuneni ane ipaa aso vile ili'i imulinusi. ¹⁰“Vaikala sou opo

vilesisi nengei tasakiinu aloxo 'o. Ta mulu noxinge ukalusi ne xooxoo ungasi'a ukalusi. Vaikala sou opo vilesisi ane nenge nengei tesakiinu 'o ne nga'oxonu xe ngamulinu. ¹¹⁻¹²Usoko ane vaimomo 'o mo ulai ili'i ngatetelisu 'ilixu sou xooxoo ungasi'a ta mulu, xo anu sosovo sou vaikala sou opo vilesisi ane nengei tesakiinu. Xooxoo ungasi'a ta keakea ta mulu ane ta neni'a mivo'one'i mo voxosi'a uao ta'uvesi mo muxatele tatalu. Ta mitema ane ngeno'a sou mine'e mixolu noxinge sou ngapalupalusi'a ne ta 'ili'ili'a ilo'a ane'i ane ngelotone'i no xalexalee tuala se'i va'axu ne ta 'ili'ili'a kalumo. ¹³Ta mulusinge ne, xooxoo ungasi'a ukalusi. Mo sou sosovo ane ne upala'alixu vaikala sou opo vilesisi nenge tesakiinu. Vaikala sou opo vilesisi ane nenge tesakiinu ne uxoo aloxo ne mo umomomo sou ukalu uasi. ¹⁴Ia lexe vile no nixi noxinge ne xooxoo ungasou uasi, la anu ane ne anu noxilo uasi, xo anu umulinu mo utetelisu vaikala sou opo vilesisi ane eni esakiinu uasi.”

¹⁵Xe ili'i la, la Lataua movikalanu Avalaamu aloxo 'o, “Maasi la nini namoxoe semameni lexe Salai la ua, vaimomo 'o mo ulai avile ili'i ne namoxoe lexe Sala. ¹⁶Eni aalusie la sou ane ivo'onumeni keakea mulu vile xe ane ixali ta mitema no xalexalee tuatuala neni'a. Ta xasixasie ilo'a ta 'ilu'ilusune ne ulai ili'i la se'i noxi'a ixali ta tatananu tuala no xalexalee tuatuala aso vile.”

¹⁷Xe Avalaamu mulomu noxou Lataua aloxo ne mukalu, la muxola'u tava'u tamei sou mutulu no tava'u vo'uvo'uxu ka sou mutangatulu mulu'elai no lia sou motoxonu ia mukeke xo tanu movikala lexe, itema vile tauu iexu uxali loxo itemaxu ta'uve (100), ia upalaa loxovaa 'o? Xe Sala ne, ane tauu iexe muxali

loxo mavulovexa muxatele tami'a (90), ia ane ipalaa loxovaa? ¹⁸Xe Avalaamu muavuti la movikalanu Lataua aloxo 'o, "Eni emasaxa lexe Isimaeli ne uxolu no anu saxisaxila'u noxine." ¹⁹Xe Lataua muavuti la mukolinu vaikalau aloxo 'o, "Uasi. Semameni Sala ne, ivo'onu-meni keakea mulu la sou nini namoxo'u ualasa lexe Aisaki. Eni apala'alixu vaikala sou opo vilesisi eni esakiniu noxine 'o uxolu noxou xe noxi'a ta 'olu ilo'a ta xasoxasou mo ta 'ilu'ilusunu, mo kaluxu uasi manina. ²⁰Eni elomusou xavutala noxine sou eiae Isimaeli ne. La eni aalusou mo sou anu upalaane'i ta 'olu tavu'alo la sou ane'i ixalixa'a ta xasoxasou ilo'a ta 'ilu'ilusunu tavu'alo aso vile. Anu uxali ta mitema ta tatila sou isaxila'a ta mitema noxi'a vilevilesi, mavulovexa vile mo tamei mami'a. Anu upalaane'i la sou ixalixa'a ta mitema tavu'alo ane evile umomomo sou utaloxolixa'a uasi. ²¹Ia, lexe Sala ivo'onu Aisaki no anu tauu ie alavua, la nexi noxousi tasakiinu vaikala sou opo vilesisi ne."

²²Lataua movikala aloxo ne noxou Avalaamu mukalu, la mulai. ²³Xe no voxo ane ne, Avalaamu mulomuxu vaivaikala noxou Lataua la muno'u 'olu Isimaeli sou xooxoo mungaasou ilo'a ta mitemau mo ta mitemau sou upalupalusi'a ta mulu ane anu mulotone'i ilo'a ta mitemau ta 'ili'ili'a ta mulu kalumo. ²⁴Xe no voxo ane Avalaamu tauu iexu mulai muxali loxo mavulovexa muxatele tami'a mo muxatele tami'a (99), la sou xooxoo mungaasi'a ilou 'olu Isimaeli. ²⁵No voxo ane ne la Isimaeli tauu iexu muxali loxo mavulovexa vile mo tatalu. ²⁶⁻²⁷Mo ta mitemau no taasou kalumo. Ane'i ane mixooxoo noxou tatei mo ane'i ane mulotone'i ne, xooxoo mungaasi'a kalumo no voxo vilesisi ane.

Ta Mitema Tatalu Mixali Noxou Avalaamu

18 Xe ili'i la, no voxo vile la IAUE muxali mupala'a noxou Avalaamu no ovu tavuna ilemolu lexe Mamule. No voxo ane ne la, aso ialuxu misevile la sou Avalaamu muatu muxolu no aitenga sou taasou. ²Xe mumaleti mutelo loxo 'o la mumaisi'a ta mitema tatalu a itutulu, xe muavuti la muiave mulai noxi'a sou mualaxa'a. Muxali noxi'a la mutangatulu mulu'elai sou mutoxone'i ³la sou movikalane'i aloxo 'o, "Ta tatila, lexe ngingi opongengi usexelaxo la mamu ngingi ngapolopepee tualasilo. ⁴Eni apalusou itema vile sou utau lexa mo une'e mo nga'uinu tavainge no anu mo ngane'e ngama'ila no maimaixu ovu 'o. ⁵Eni ano'ungenge la'ilali sevile une'e sou ulosinge xavi sou ngingi ngasolo mua-mua'i noxinge. Laixe musuku xo ngingi ngene'e noxilo." Ane'i ilo'a mikolinu vaikalau aloxo 'o, "Laixe musuku noxine, nexi oponexi mu'osasou 'ilixu laixe ane ne."

⁶Movikalane'i ilo'a aloxo ne mukalu la muiave mulai no taasou la movikalane Sala aloxo 'o, "Napalea nano'u palau tivasou sene mo napuinu veleti se'i mo napalea naxaumusou ane alalae 'osi." ⁷Xe muavuti la muiave mulai no taasi'a ta kau sou muno'u kau 'olu vile lailaixe ka muno'u mulai noxou itema sou xaixai noxou sou mupalepeinu ka muxutulalau. ⁸Muxutulalau mukalu la mu'ele'elexu sou muxutuxu. Muxutuxu mukalu la anu Avalaamu muno'u ilou susu lovoxu mo susu sou molu mulai mulosi'a no ovu tava'u e ixooxoo no anu sou mi'ou. Ane'i mi'ani'ani, ia Avalaamu ne mututulu sou muxooomaie'i no ovu tava'u 'alai noxi'a.

⁹Mi'ani mukalu la mitali'isou aloxo 'o, “Semameni Sala ane 'ava?” Anu muvikalane'i lexe, “Ane a ixoxoo no tani.”
¹⁰^aXe vile noxi'a muavuti la muvikalala aloxo 'o, “Usoko vaimomo mo ulai utalo no anu so'io ano 'o no tauu ie alavua xe eni alivu alu'e manina la ane ivo'o 'ilie vile mulu manina.” Sala ne a itutulu ili'i no tumalou no aitengaxu taasi'a mo ane a ilolomu kalumo.
¹¹Anu Avalaamu ilee semau ne ane'i ta aululu, mole semau ne ikukulukemele la ua.
¹²^bMole ane milomu aloxo ne la ane mikeke la mivikalala aloxo 'o, “Vaimomo 'o ne, eni a aululu mo xavileli la ua, taleli u'osa mo umasaxau muluxeni loxovaa la? Xo anu kalumo ne anu aululu.”

¹³Xe ili'i la IAUE mutali'isou Avalaamu, “Tava'u loxovaa la Sala mikeke ka mivikalala lexe umomomo sou ane ivo'onu keakea vile mine ane a aululu 'o?”
¹⁴^cMii ma'ia ane pekia'u noxou IAUE? Anu aloxo eni elemolu ne, so'io ano 'o tauu ie alavua la eni alivu une'e, la Sala ivo'onu 'ilie vile mulu.”
¹⁵Tava'u xo Sala mi'ume, la ane misingi lexe ane ikeke uasi. Ia anu muvikalala lexe, “Manina, nini nekekeiou vaikala ane ne.”

¹⁶Xe ili'i la ane'i ta mitema tatalu ne milai no xalee vile sou ilai itulu teitexi sou ie'i ulu'elai sou imaisou tuala ne Sodomu. Avalaamu mumuline'i sou musaxane'i milai.
¹⁷Xe IAUE muavuti la tanu muvikalalanu aloxo 'o, “Mamu eni atalumeu mii e eni emasaxa lexe eni a'oxonu.
¹⁸Ta xasoxasou mo ta 'ilu'ilusunu ixali tavu'alo mo ane'i ta mitema sou xavi sou tuala. Vote'i ane noxou 'osi, la sou eni aalusi'a ta mitema iouiou no xalexalee tuatuala 'o ukalusi.
¹⁹Eni melosi esosovosou mo sou anu uulaxune'i ta 'olu ilo'a ta xasoxasou mo ta 'ilu'ilusunu mo sou ta mitema imuli

masaxa noxou Lataua mo imuli 'ili'ilixo ane lailaixe mo ane manina. Lexe ane'i imulinu aloxo eni emasaxau ne, la eni mimii e epala'alixu noxou lexe eni a'oxonu ulai noxou ne, eni a'oxo ukalusi.”

²⁰Ioxe, xe ili'i la, la IAUE muvikalalanu Avalaamu aloxo 'o, “A'alo piena musuku eni elomusou lexe tuala tamei e Sodomu ilee Xomola ne mixali masua. Ta mitema sou tuala tamei ne, 'ili'ilixo masumasua noxi'a ne mu'oki'oki tani misevile.
²¹Eni alai mo ataxuu a'alo sou xoluxolu noxi'a ne mo alomu laixe lexe anu vaivaikala ane ne manina.”

²²IAUE muvikalala aloxo 'o ne mulai noxou Avalaamu mukalu, la sou ta mitema tamei e ilo'a mikei ne, ilou milutu sou milai loxo ne Sodomu, ia IAUE nesi, anu muxolu noxou Avalaamu.
²³Xe Avalaamu muavuti la musuku mulai 'alai noxou IAUE la mutali'isou, “Loxovaa, maasi la nini nakalusi'a ta mitema ane milapu ilo'a ane'i ane ta masua ukalusi?”
²⁴Loxovaa, lexe ta mitema mavulovexa ta'uve ane milapu ixoo no nano no tuala tila ane ne, nini nakalusi'a kalumo mo ilo'a tualasi'a iulua ukalusi? Tanenixu tuala tila ne mo, uxolusi mo sou ta mitema mavulovexa ta'uve ne iulua uasi?”
²⁵Manina, eni elavu lexe nini umomomo sou nakalusou mauilix'a ane'i ane milapu ilo'a ane'i ane ta masumasua uasi. Anu ane ne, umomomo no anu xavutala uasi. Umomomo sou nini na'oxo loxo ne uasi. Anu ane ne masua. Laixe nini namulinu xavutala ane mularusi, ka sou nini na'oxo aloxo nini nemasaxa lexe na'oxonu noxi'a ta mitema ukalusi.”

²⁶Xe IAUE muavuti la mukolinu Avalaamu vaikalau aloxo 'o, “Lexe eni axalisi'a ta mitema mavulovexa ta'uve ane milapu no nano ne Sodomu ne, la eni akalusou tuala uasi, xo ane'i ta mitema

milapu ane ne, ixoo no nano no tuala ne, ia iulua uasi.”

²⁷Ioxe, Avalaamu muavuti la muvikala aloxo 'o la, “IAUE, mamu nini la'iaxeneilo sou vaikala ilou tali'i piepiena noxilo 'o. Xo eni itema vile vitanisi, eni amomomo sou avikalanenixu mii vile sou nini na'oxonu uasi. ²⁸Ia lexe ta mitema mavulovexa ta'uve ane milapu uasi ixoo no tuala ne uasi, ia mavulovexa tami'a mo ta'uvesi a ixoo, la loxovaa nini nakalusou tuala ane nesi?” Xe IAUE muavuti la mukolinu tali'iou Avalaamu aloxo 'o, “Lexe eni amaisi'a ta mitema mavulovexa tami'a mo ta'uve ane milapu, la eni akalusou tuala ne uasi.”

²⁹Xe Avalaamu muavuti la mutali'i aloxo 'o la, “Lexe nini namaisi'a ta mitema mavulovexa tami'a ane milapu ixolu, la loxovaa noxi'a ane'i ane ne?” Anu IAUE mukolinu aloxo 'o, “Lexe eni amaisi'a aloxo nini nelemolu ne, la eni amomomo sou akalusou tuala ne uasi.”

³⁰Xe Avalaamu muavuti la muvikalanu IAUE aloxo 'o la, “Mamu la'iaxenenilo, xo eni amasaxa lexe avivikala ulai noxine la. Ioxe, lexe ititiisi'a ulu'e loxo mavulovexa tatalusi la ane ne loxovaa?” La Lataua mukolinu lexe, “A lexe eni amaisi'a xe ititiisi'a muxali aloxo ne, la eni amomomo sou akalusi'a uasi.”

³¹Xe Avalaamu muavuti la muvikala aloxo 'o la, “IAUE, mamu la'iaxeneilo sou talitali'i ilou vaivaikala piepiena te a'oxo'oxonu une'e noxine 'o, xo eni amasaxa lexe atali'isine la. Ia lexe ititiisi'a ulu'e loxo itemaxu vile, la ane ne loxovaa noxine?” Anu muavuti la mukolinu tali'i noxou Avalaamu aloxo 'o, “A lexe ititiisi'a loxo itemaxu vile, la ane ne eni amomomo sou akalusou tuala tile ne uasi.”

³²Xe Avalaamu muavuti la muvikala aloxo 'o la, “IAUE, mamu la'iaxene. Eni amasaxa lexe atali'i kaluxusou la. Lexe

ititiisi'a ulu'elai loxo mavulovexa vile, la loxovaa no anu ane ne?” Anu mukolinu aloxo 'o, “Lexe eni amaisou lexe ta mitema mavulovexasi milapu a ixolu, la eni amomomo sou akalusou tuala tila ne uasi.”

³³Ilou mivivikala aloxo ne mukalu la, IAUE mulai xe Avalaamu mulivu mulai no taasou.

Sodomu Ilee Xomola

19 No voxo ane ta angelo tamei e ilo'a IAUE milai mixali noxou Avalaamu mine'e mixali ne Sodomu, la anu 'olo'olovoxo. Loto mulai mo a uxoxoo no aitagaxu vimelusou tuala tila ne Sodomu, mole anu mumaisi'a mine mitelo, la anu mutulu sou mulai noxi'a ilou sou muxali noxi'a ilou la muxola'u tava'u sou mutulu no tava'u vo'uxu sou mutangatulu mulu'elai no talaxa'a ilou sou mutoxone'i, ²la muvikalane'i ilou aloxo 'o, “Ae, ta menexilo, eni sou asu'ulingengi ngongou. Ngongou ngane'e mo nenge'a talai no tani noxilo mo ngongou nga'uinu tavainge mo nenge'a taai, xe ne'ielu no kakau la sou ngongou ngasolonu laingenge ngongou ulai no xalee ane lexe ngongou ngalai no anu.”

Ia, ane'i ilou miavuti la mikolinu vaikalau aloxo 'o, “Uasi, nexi talai taai no tilovolovo.”

³Ia uasi, Loto pekia'u mole, ane'i ilou mamalaxa'asi la ilou mimulinu sou ilo'a milai no tani noxou. Xe muavuti la mulupalusi'a ta mitema sou xaixai noxou sou mixutuxu veleti se'i vitanisi, ia iisi sou uasi. Xe mukalu la, mi'oxoxa'a la'ilali mine lailaixe loxo 'o. Milalaxi la'ilali ne mukalu la mi'avali'a sou mine'e mi'ou.

⁴Olovoxo, ia ta aasilaxu Loto ne ilo'a iaai uao. Ta mulusie Sodomu mine'e mixaliliu tani e ane'i mixoxoo no anu ne. Ta mulusie Sodomu ne mine'e mukalusi, ta maumaulu mo ta tatila mo ta auaul-

ulu ne mine'e mukalusi. ^{5d}Mine'e mitulutulu no ale, io sou mi'ava mu'unalai sou mitali'isou Loto aloxo 'o, "Ta mitema tamei e mine'e mi'una no tani noxine no 'olo'olovoxo sou ngongi'a ngaai maasi no 'olovoxo 'o 'ava? Nano'a iuatu noxixe!" Ane'i mine'e mitalitali'isi'a loxo ne, xo imasaxa lexe i'oxo 'ilixoxo masua sou ilai noxi'a.

⁶Xe Loto muavuti la mukisiinu aitenga sou muatulai. Muatulai mukalu la mutatusi'a pekia'u. ⁷Io sou muvikalane'i ta mulusie Sodomu ne aloxo 'o, "Ta menexilo, eni alingainge aloxo 'o, nga'oxo 'ilixoxo ane ne mamu! ⁸Ngalomu, eni ta 'alixoxo ta sema ta vuanga tamei a ixoxoo no nano no tani. Evile ulai noxi'a uao. Eni alai ano'a iuatu mo ngingi ngakalusou masaxa noxinge noxi'a ilou. Ia mamu nga'oxo masua noxi'a ta mitema tamei 'o, xo eni ta aasilaxeni ane, eni atatusi'asi mo ixoxoo a no nano ne."

⁹Ia, uasi. Ane'i la'iaxa'a la mikaikaitolonu Loto, "Vavalau sou tani, naxexesixe. Nini nene'e 'o loxo aasila vile, ia nini navivikala loxo itema tila lai 'o. Naxexesixe, loxo 'o io nexi ta'oxonu masuaneni tila, ia ane'i ne ta'oxo masuane'i xolosi." Xe miavuti, la misounu Loto mulai ili'i no tumali'a, io sou ane'i misuku mulai no aitenga sou lexe imamulonun tatusou aitenga. La ua.

¹⁰Ta mitema tamei no nano ne mipasipaa la mikisiinu aitenga sou milapunu palea mu'una no nano, io sou ilou mitatu. ^{11e}Xe ilou miavuti la ilou mi'oxonu ta mitema latala ne ie'i selevelenu mukalasi mole umomomo sou imaisou aitenga la ua.

¹²Xe ilou miavuti la mivikalanu Loto aloxo 'o, "Lexe nini ta minemineni se'i loxo ta 'ili'iline ta mulu mo ta sema, ta leualeuaneni mo ta tulatulaneni se'i kalumo a ixoo no nano no tuala ano 'o,

la nalailixa'a ilai no ale. ¹³Xo nexi asou takalusou tuala ano 'o. IAUE mulomusou vaivaikala sou 'ili'ilixoxo masumasua noxi'a mukalu ne, la sou ane anu mupalusixene tene'e sou lexe takalusou tualasi'a 'o."

¹⁴Xe Loto muavuti la mulutu mulai noxi'a ta mitema tamei e lexe i'uluxa'a ta 'olu ta sema tamei la muvikalane'i aloxo 'o, "Ngapalea mo ngaxexesou tuala ano 'o mo nga'ume ulai va'axu, xo IAUE anu asou ukalusou tuala ano 'o!" Ia ane'i milomu aloxo nesi ka mixolu xo ane'i miexe lexe anu umomolo vila'i.

¹⁵Xe no maxasesela, la ta angelo mitulusou Loto sou mipalusou mo upalea u'umesou tuala ne Sodomu. Mivikalanu aloxo 'o, "Nano'e semameni mo ta 'iline ta sema tamei ne, mo ngapalea mo ngalaa ane alalae 'osi mo sou mamu ngaulua!" ^{16f}Loto mulomu aloxo ne la mu'ume, ia ulutu mo ilee semau ilo'a ta 'olu i'ume palea uasi. Ia, IAUE tanuxu la sou ta angelo mikasi vaxa no avo'a ilee semau mo ta 'olu sou mitila'a milaalixa'a milai no ale no tuala ne. ¹⁷Xe angelo vile muavuti la muvikalane'i aloxo, "Tangengixu maulingenge mo ngaiave avilesi. Ia iengi uxiuxiu mo ngatulu sou ngama'ila no vanunu vile uasi. Ngaiave utelai no laxalaxa'ilusi mo sou mamu ngaulua."

¹⁸Xe Loto muavuti la mukatunu aloxo 'o, "Ae, mamu na'oxonexi tamulinu aloxo nelemolu ne. ¹⁹Xo nini tanenixoxo mo a nelalixoxo 'o mo sou eni aulua uasi, ia nalomu, laxalaxa'ilu e nelemolu lexe nexi tatelai no anu 'ole ne, no paxa misevile. Nexi tapalea loxovaa la talai taxali ne. Loxo 'o io nexi taulua ane no lia 'osi, io talai taxali ne ua. ²⁰Namaisou tuala kitu'a se 'ole. Anu 'alaisi lexe nexi talai mo lexe taxali ane, la nexi taulua uasi."

²¹Anu mukolinu vaikalau Loto aloxo 'o, "Ioxe, anu laixesi, eni amulinu

^d19:5 Kis 19:22-24^e19:11 2Ta 6:18^f19:16 2Pi 2:7

masaxa noxine. Eni akalusou tuala se ne uasi. ²²Ia napalea! Naiave! Eni umomomo sou a'oxo mii vile palea uasi mo lexe nini nalai mo lexe naxali ane." Tava'u xo Loto mulemele tuala se ne lexe kitu'a, la sou ane'i milemele lexe Soalu.

²³Xe aso muxali mutelo la Loto mulai muxali ne Soalu. ²⁴^gXe alaxu vilesisi 'o la, IAUE mu'italo navu mulu'e loxo la'iu'a sou mu'elaxu tuala tamei, eiae Sodomu ilee Xomola. ²⁵Navu mu'elaxu tuala tamei mo vanunu ne mukalu. Ta mitema mo mimii latala loxo kamakamakala ne mu'ela mukalu avilesi. ²⁶^hIa Loto semau ne, ivaxasi mo imuli mulue ilaisi ua. Iei muxiu sou lexe imaisou tuala tamei nesi, la mixali loxo lavo'o au, mole mitulu ane.

²⁷No kakau la Avalaamu mulutu mulai no tanixa'a ilou IAUE e ilou mitutulu no anu, ²⁸sou iou mulu'elai ne Sodomu ilee Xomola. Iou mulu'elai, la vanunu ne navu iauxuxu mutomu mo a uiaiauxu utetelo. ²⁹No voxo ane Lataua mu'elaxu tuala tamei no vanunu e Loto muxoo ne la, xavutalau a muxoo noxou Avalaamu, la sou ane anu tanuxu Loto sou mu'oxonu vote'isou sou mupamaulinu.

Loto Ilo'a ta 'Olu ta Sema Tamei

³⁰Xe ili'i la, Loto umasaxa lexe anu uxolu ne Soalu uasi, xo anu u'ume. La sou ilo'a ta 'olu ta vuanga tamei ne mi'ume mitelai no laxalaxa'ilu sou milai mixolu mitalume no taxa vile no tava'u maea.

³¹No voxo vile, la 'olu laposalaxu mivikalane vimoe aloxo 'o, "Maminge nengei soxu a sou aululu, ia ta mulu sou i'ulunenge sou nenge'a taxalixa'a ta 'ilinge uasi, xo ta mulu se'i ixoo no xalexalee tuatuala 'o uasi. ³²Ia maasi la nenge nengei ta'oxo vote'i vile aloxo 'o. Nengei taienu la sou nenge'a taai la sou

anu upalaane'i ta 'olu noxinge nengei mo sou ta xasoxasou ilo'a ta 'ilu'ilusunu ne ipaa ili'i." ³³Ilou mivikala aloxo ne, xe no 'olovoxo la ilou milosou uaini sou muieXu. La sou 'olu laposalaxu milai noxou sou anu mulai noxie, ia mamie ne muie mu'oki mole ulavu ua. ³⁴Xe loxo ne'ielu no kakau, la 'olu laposalaxu ne mivikalane vimoe aloxo 'o, "Mei no 'olovoxo ne elai noxou mo noxou teai, ia maasi no 'olovoxo, la nenge nengei taienu la mo sou nini nalai ngongou ngaai, la sou nenge nengei tapalaa ta 'ilinge. Maminge nengei molu uخالixa'a noxinge nengei." ³⁵Xe no 'olovoxo la ane'i ilou mienu mami'a la. Anu muie mu'oki mole ulavu ua. 'Olu mipasipaa la mine'e sou ilou miai sou anu mulai noxie.

³⁶Vote'i ane ane'i ilou mino'u opo noxou mami'a a'alosou aloxo ne. ³⁷'Olu laposalaxu ne mivo'o, la 'ilie mulu. La mimoxo'u ualasou lexe Moabu. Anu Moabu ne, mutu'u ovuxa'a ta mitema ta Moabu ane mipaa ili'i mo mimauli vaimomo 'o. ³⁸Xe vimoe ne mivo'o, la 'ilie mulu kalumo, la mimoxo'u ualasou lexe Veni-ami. Anu mutu'u ovuxa'a ta mitema ne Amoni ane mipaa ili'i mo mimauli vaimomo 'o.

Avalaamu Ilou Avimeleki

20 Avalaamu muavuti la muvulasou tuala ne Mamule sou mulai ili'i no xalee ne Kanani. Mulai muxolu no nixi ne Kadesi xe ne Suru. Xe ili'i, la sou ilou misuku milai mixolu ne Xelalu. ²ⁱLa anu muvikalane'i lexe Sala ne anu vimou sema. La sou tatananu tuala ne Xelalu ualasou lexe Avimeleki muno'e Sala milai noxou. ³Xe no 'olovoxo la anu muaipiepiena lexe Lataua muxali noxou la muvikalane aloxo 'o, "Maasi la

^g19:24 Mat 10:15; 11:23-24; Luk 10:12; 17:29; 2Pi 2:6; Iud 1:7

^h19:26 Luk 17:32 ⁱ20:2 Tav 12:13; 26:7

nini nasoli, xo nini neno'e sema ane ne, ane mitaula'i." ⁴Xe Avimeleki muavuti la muvikalane Lataua aloxo 'o, "IAUE, eni asusu uasi, ia loxovaa ane nakalusixe noxi'a ta mitema noxilo ane ane'i isusu uasi?" ⁵Anu Avalaamu molu muvikala lexe anu vimou ane, mo ane kalumo mivikala aloxo ne. Eni xavutalaxeni muvikala lexe anu mii vile masua no anu uasi, la sou eni eno'e semau, ia eni a'oxo 'ilixi vile masua noxie uasi." ⁶Xe Lataua muavuti la mukolinu vaikalau aloxo 'o, "Ani, manina. Eni elavusou xavutalaxeni la sou ane eni e'oxo xavutalaxeni ne mutulu pekia'u mo sou mamu nini nasusu no ieli. Mole ane nini nalai 'alai noxie sou na'oxonu 'ilixi vile masua noxie ua. ⁷Ia maasi 'o, nano'e sema ne mo nalivulixe ilai noxou mulue. Mulue ne, anu itema sou usova vaikala noxou Lataua. Anu umaisine lexe nini nalivulixe semau ne, la sou anu ulingaine mo sou mamu nini nasoli. Ia lexe nini nalivulixe uasi, la eni avikalaneni lamana aloxo 'o, nini mo ta mitema noxine ne, ngongi'a ngasoisoli manina."

⁸Xe no kakau no mine loxo taai tatutulu 'o la anu Avimeleki mupasi-paa la mu'avali'a ta mitema sou xaixai noxou sou muvikalane'ixu vaivaikala e Lataua muvikananuxu no anu aipiepiena noxou no 'olovoxo. Ane'i milomusou la mimama'u misevile. ⁹Xe muavuti la mu'avalou Avalaamu sou mutali'isou, "Ilixi mii ma'ia ane nini ne'oxo mune'e noxixe loxo 'o? Susu ma'ia ane eni e'oxo mulai noxine la sou ane nini ne'oxo tu'umaxu ano 'o muxali noxixe noxi'a ta mitema noxilo 'o? Evile ulavusou u'oxo 'ilixi vile aloxo 'o une'e noxilo uasi. ¹⁰Ia loxovaa la nini ne'oxo loxo 'o?"

¹¹Xe Avalaamu muavuti la mukolinu tali'i noxou Avimeleki aloxo 'o, "Eni eloxomale lexe ta mitema lai 'o ne itox-

onu Lataua uasisi manina, la loxo io ivelo asoli io sou ane'i i'umene semaxeni. ¹²Xe, Sala ne ane vivilo sema manina, mamixe noxie vilesisi. Ia ane nenie vile mo, la sou ane eni e'uluxe ne. ¹³No voxo ane Lataua mupalusilo sou e'umesou mamilo taasou sou elai no tuala va'axu, la eni e'unaa noxie Sala aloxo 'o, 'Lexe nini namasaxailo manina, la nini namaxa'u taneni noxilo aloxo 'o, lexe nenge nengei ta muamua'i xe ta mitema itali'isine, la nini navikalane'i lexe nini vivine ane eni."

¹⁴Xe Avimeleki muavuti la mulivulixe Sala milai noxou Avalaamu. Xe mukalu la muitiu ta sipsip, ta kau xe ta mitema sou upalupalusi'a. ¹⁵Xe muavuti la muvikalane Avalaamu aloxo 'o, "Namasou, lialia ano 'o ne noxilo mukalusu, namasaxa lexe nalai na'iliisine tuala sou naxolu no anu a ne'ei ne la, mii noxinesi." ¹⁶Xe muavuti la muvikalane Sala, "Vaimomo 'o, eni alosou vivine Avalaamu lamoli siliva itemaxu mavulovexa ta'uve (1,000). Anu umomomo no anu tu'umaxu ane muxali noxine. Ta mitema imaisou la ilavu lexe uasi manina, nini nasusu uasi. Ane'i latala ne, ilavu aloxo ne lexe nini na'oxo 'ilixi vile masua uasi."

¹⁷⁻¹⁸Ioxe, tava'u xo anu Avimeleki muno'e Sala milai noxou, la sou IAUE mumasikalane Avimeleki semau ilo'a ta sema sou upalupalusi'a noxou no tuala ne mole vile noxi'a ne umomomo sou upalaa uasi. Ioxe, Avalaamu muavuti, la mulinga sou Avimeleki, la sou Lataua mupamaulinu. Lataua mupamauline semau mo ta sema sou upalupalusi'a noxi'a ilee semau, sou ipalaa ta 'ili'a.

Sala Mivo'onu Aisaki

21 Xe ili'i la IAUE mune'e sou musu'uline Sala aloxo anu mule-

molu tei, ²Ja sou ane opoone. Xe ili'i la sou ane mivo'onu 'ilie mulu no mine momu Avalaamu ne anu itema tila maninanu. Mivo'onu ne no voxo ane anu Lataua molu musosovosou lexe nenu ivo'onu no anu. ³Xe momu muavuti la mumoxo'u ualasou lexe Aisaki, ⁴xe voxo sou muxatele tatalu mukalu, la sou xooxo mungaasou aloxo Lataua mulemolu lamana tei. ⁵No voxo ane Avalaamu tauu iexu loxo itemaxu ta'uve, la Aisaki nenu mivo'onu. ⁶Xe nenu miavuti la mivikala aloxo 'o, "Lataua molu mulosilo 'osa'ila mo keke. Ta mitema ane ilomusou a'alosou mii ane muxali noxilo 'o, la ane'i kalumo i'osa mo ikeke." ⁷Xe miavuti la mivikala aloxo 'o, "Evile uvikalanu Avalaamu lexe ulai ili'i la semau ne ipalaa ta 'ilie uasi. Ia Avalaamu anu soxu ane, itema tila mukalu 'o, eni evo'onu iu keakea mulu 'o."

⁸Aisaki muleme tatila mupasipaa loxo. Xe no voxo ane anu mu'italonu susu, la momu mu'oxonu la'ilali toxoxa'a.

Sala Mikusai'a Axali Ilou 'Ilie Isimaeli

⁹No voxo vile, la Isimaeli e Axali semasie Aixiputo, Avalaamu mulai noxie la mivo'onu, muvikala masua mulai noxou Aisaki, Sala 'ilie. ¹⁰Xe Sala milomusou la mivikalanu Avalaamu aloxo 'o, "Napalusi'a Axali ilou 'ilie ne mo ilai. 'Ilie ne umomomo sou ualasou utelo no anu mimii se'i noxine uasi. Mimii ne eni 'alixe Aisaki miumiu ukalusi."

¹¹Avalaamu mulomusou vaikala ane ne, la uai laixe no opo uasi, xo Isimaeli ne anu 'olu kalumo. ¹²^mIa Lataua muavuti la muvikalanu Avalaamu, "Taneni utamasi'a 'iline ilee nenu ne mamu. Namuli vaikalaie Salasi,

xo ulai ili'i, la ta xasixasine mo ta 'ilusulusuneni ixali tavu'alo ane noxou Aisaki 'osi, aloxo eni epala'alixu noxine ne. ¹³Isimaeli kalumo ne eni axalixa'a ta 'olu mo ta xasoxasou mo ta 'ilusulusunu tavu'alo aso vile, mo sou ane'i mata ane ne ixali tavu'alo. Anu Isimaeli ne nini 'iline kalumo."

¹⁴Miai xe mitulu no kakau ne la, Avalaamu muno'u la'ilali se'i sou mulai mulosie Axali ilou lexa mutavulenu no anu mee sosou. Xe mulutu vaxa la muvo'onu 'olu Isimaeli sou mu'italonu vaxa noxie nenu tumalie, io sou mupalusi'a ilou milai. Ane'i ilou 'ilie soxu milutu mole milai. Milai mixixaoxao mixaxa mine'e ne Beru-seva. Xalee lia ane ne, xalee vitanisi. Ovuovu ilou ia'eia'e ne uleme u'oki uasi, vilevilesi. Xalee se'i la tani taxulunusi. Lavolavo'o mo io'i-io'isi. Lexa kalumo uasi. ¹⁵Xe no voxo ane lexaxa'a ilou mukalu la, ane milai mi'italonu 'ilie ne no ovu soxo vile maimaixu, ¹⁶ia ane milai mixolu no paxa sevile, io ane mixavuxavutala, la mivikala aloxo 'o, "Eni elavu lexe umomomo sou eni amaisou 'alixeni usoli uasi." Ane mixolu sou mixavuxavutala aloxo ne la mitatama. ¹⁷'Ilie kalumo ne mutatama xe Lataua mulomusou mine ane itatama, la sou angelo noxou Lataua teitexi no opoonu loxotolo mutali'isie Axali aloxo 'o, "Ma'ia ane nini oponeni uai no anu laixe uasi ne, Axali? Na'ume mamu, xo Lataua mulomusou molomolo e utatama ne. ¹⁸Natulu mo nalai mo navo'onu, mo naxolixolinu. Xo ulai ili'i la eni axalixa'a ta 'olu mo ta xasoxasou mo ta 'ilusulusunu ixali tavu'alo sou ixali ta mitema sou mata vile toxoxa'a." ¹⁹Xe Lataua musu'uline la sou ane iei mukaa lamana laixe, la sou ane mimaissou lexa iou uopuopu utetelo no tax-

^j21:2 Eva 11:11 ^k21:4 Tav 17:12; Apo 7:8 ^l21:10 Xal 4:29-30

^m21:12 Rom 9:7; Eva 11:18

asou. Ane milutu milai sou mitau no anu tavulu e Avalaamu mulosi'a ilou sou mienu Isimaeli.

²⁰Lataua muxolu noxou Isimaeli la sou anu muleme toxoxa'a. Ilee nenu mixolu no xalee lia vitanisi ne Paran mole anu muxali itema vile sou uvau mii manina no anu pasiko ilou tavi. ²¹Xe nenu miavuti la milai mino'e semasie Aixiputo vile sou mine'e mu'uluxe.

Avalaamu Ilou Avimeleki Misakii Xavutalai'a

²²ⁿNo tauu ie ane ne, la Avimeleki ilou Pikolu itema tila sou uulaxune'i ta mitema sou 'oto'oto noxou anu Avimeleki milai mixali noxou Avalaamu, la mivikalanu aloxo 'o, "Lataua a uxoo noxine mo no anu xaixai noxine ukalusi, ²³anu aloxo ne la sou alalae 'o, eni amasaxa lexe nini napala'alixu taneni no iou Lataua mo navikala lamana lexe nini ulai la nini namomomo sou nakalavoinexi noxi'a ta 'ali'alixeni mo ta xasixasilo mo ta 'ilu'ilusuleli uasi. Xo eni esu'ulineni mo asusu no anu 'ilixu vile masua no ieni uasi. Ia lexe nini kalumo napala'alixu taneni lexe nini kalumo nini tanenixo mo nasu'ulileli no xalee tuala ane nini nene'e naxoxoo no anu 'o." ²⁴Xe Avalaamu muavuti la muvikala aloxo 'o, "Eni a'oxo aloxo nini nelemolu ne." ²⁵Xe muavuti la, la musolo vaivaikalau mulai noxou Avimeleki sou mukalapuusou lexa iou anu mu'asou lexe anu ilo'a ta minuminu na'a, ia ta mitema sou xaixai noxou anu Avimeleki mivukosou lexe ane'i lexaxa'a iou ane. ²⁶Xe Avimeleki muavuti la muvikalanu aloxo 'o, "Eni alavu no anu mii ane nini nalemolu 'o uasi. Mo alavusi'a ta mitema ane mi'oxo 'ilixu ane ne uasi.

Nini navikalalelixu lamana uasi, ia uao eni alomusou 'o."

²⁷Xe Avalaamu muavuti la muiuiu Avimeleki ta sipsip ilo'a ta kau se'i xe mukalu la sou ane'i ilou misakiinu xavutalai'a ilou lexe, ane'i ilou maasi, la xoluxoluxa'a ilou ne vilesisi, ia mii vile loxo 'oto'oto la uasi. ²⁸Xe Avalaamu mulutu la mulai no taasi'a ta sipsip noxou sou mukalipala'ane'i ta sipsip ta 'ili'ili'a ane ta sema sou muno'a muxatele tamei no nano no la'oluxa'a sou mulai muta'olune'i va'axu. ²⁹Avimeleki muavuti la mutali'isou, "Loxovaa ane nini ne'oxo loxo ne?" ³⁰Xe Avalaamu muavuti la mukolinu aloxo 'o, "Maasi 'o la oponeni u'osasi, mo nano'a ta sipsip ta 'ili'ili'a muxatele tamei 'o. Nini nano'a mo sou nini napala'alixu lexe eni amoosou lexa iou e'asou ano."

³¹La sou lia xalee se ne ane'i mipotongalee lexe Beru-seva.[‡] Xo ane'i ilou misakiinu xavuxavutalai'a ane. ³²Mukalu la sou anu Avimeleki ilou Pikolu milivu milai no tualasi'a ne Pilistia. ³³Xe ili'i la sou Avalaamu mutounu ovu vile ne Beru-seva ne sou mulotu mulai noxou IAUE anu Lataua kaluxu uasi. ³⁴Avalaamu muxolu no xalesi'a ta Pilistia ne, maxuvee misevile.

Lataua Mutovonu Avalaamu

22^oMixoxoo ne, xe alaxu vile la Lataua mutovonu Avalaamu, la mu'avalou, "Avalaamu!" La Avalaamu mukolinu, "Ma'ia, eni 'a!" ^{2p}"Nano'u 'i-line soxu vilesisi e Aisaki, nini tane-tanenixu mo namasaxau misevile, mo ngongou ngalai no xalee lia e ilemolu lexe Moria. Ngalai ne la sou eni alosiengixu laxa'ilu vile lai ne, sou nini navau mo na'elaxu Aisaki ukalusi une'e noxilo."

[‡]21:31 Beru-seva laaxu lexe lexa iou muxatele tamei.

³Ioxe, no kakau no mine uao sivo-sivo se 'o, la Avalaamu mutulu sou muvalavala oву sou ulai u'elaxu 'olu Aisaki loxo Lataua muvikananuxu. Mu-votunu oву e musiasia'u ne, ka muiiti mutelo noxou donki, xe mukalu la sou muno'a Aisaki ilo'a ta mitema sou xaixai noxou tamei sou ilo'a milai ne Moria loxo Lataua mupela'uxu. ⁴Ilo'a mimua-mua'i voxo vile mo tamei xe tatalusou, la Avalaamu iou mulai mutukumusou lax-a'ilu e Lataua muvikananuxu 'ole. ⁵Xe muavuti la muvikalane'i ta mitema sou xaixai noxou aloxo 'o, "Donki a, mo ngongi'a ngaxoxoolu 'o, ia nexi noxou soxu 'o talai 'ole mo, ka sou nexi noxou talivu une'e noxinge."

⁶Avalaamu muvikananu Aisaki sou mutavule oву tavalanu, xe anu sou muno'u viso ilou navu mu'ani'ani no totou sou anu umuxaxu navu iou sou utauxu no anu. ⁷Ilou mimuamua'i mikei milai xoo, xe Aisaki muavuti la muvikala momu, "Mamilo," la momu mukolinu, "Ma'ia, 'alixeni?" Aisaki muavuti la mutali'isou momu aloxo 'o, "Eni emaisou lexe nini oву tavalanu mo navu mo momoiou ano 'o, ia sipsip 'ilie sou ta'e-laxu ukalusi uali noxou Lataua 'ava?" ⁸Momu muavuti la mukolinu aloxo 'o, "Lataua molu ukamuli vile la sou ulosinge." Ilou mivivikala aloxo ne la, ane'i ilou mimuamua'i mikei milalai. ⁹Ilou mimuamua'i xe mixali no lax-a'ilu e Lataua mupela'uxu Avalaamu, la sou anu Avalaamu muta'olunu lavo'o musokou no lia mulai muxali teitexi sou muxali loxo valovalu. Xe mukalu la muta'olunu oву vaxa. Xe muavuti la mukasi vaxa noxou 'olu ka musak-isakii. Mukalu la mu'itinu sou mumux-axu vaxa no oву latanu e muta'olunu vaxa. ¹⁰Xe mukasi vaxa no viso sou lexe uvau usoli, la ua. ¹¹Angelo noxou

IAUE mu'ava teitexi molu no opo loxotolo mulu'e noxou sou muvikananu aloxo 'o, "Avalaamu, Avalaamu!" Avalaamu mukolinu, "Ma'ia, eni 'a." ¹²"Navi-la'isou 'iline sou navau usoli mamu. Vaimomo 'o, eni elavusou lexe lolomu a muxoo noxine maninanu mo nini ne-taxaa Lataua manina, la sou ane nini tanenixu 'iline soxu e vilesisi 'o mo na'apisou noxou uasi."

¹³Xe Avalaamu muavuti la iou mux-ixao laxa'ilu kulutitinoxu se anu utu-tulu no anu ne la iou mulai mutuku-musou sipsip 'ilie mulu vile ne sikiliu mu'oso no oву soxo vile avoavolu. Aliku 'o mupasipaa 'o la mulai muno'u sou mu-vau musoli, ka sou mu'elaxu mukalusi. Ia 'olu ne, Avalaamu uvau usoli uasi, xo anu muvau sipsip 'ilie mulu vile. ¹⁴Xe Avalaamu muavuti la mumoxo'u laxa'ilu kulutitinoxu se ne lexe, "IAUE Ulosinge". Vaimomo 'o ne, ta mitema ilemolu lia xalee se ne lexe, "No laxa'ilu noxou Lataua e anu ulosinge."

¹⁵Xe angelo noxou IAUE muavuti la muvikala molu no opo loxotolo alaxu tameisou mulai noxou Avalaamu aloxo 'o, ¹⁶"No ualasilu, eni avikalaneni manina lexe, eni IAUE ane avivikala 'o, tava'u xo nini na'apisou 'iline soxu vile-sisi ne uasi. ¹⁷Nelomuxosi, la eni aalusi. Eni evikala lamana noxine mo epala'alixu masaxa noxilo lexe eni axalixa'a ta xasixasine mo ta 'ilusulusuneni tavu'alo mo ixali i'oki'oki loxo ta oto no loxotolo 'o mo loxo io'io'i no tasi'i. Mo ulai ili'i la ta mitema sou 'oto'oto imomomo sou italoxolixa'a uasi manina. ¹⁸Eni aalusi'a ta mitema no xalexalee tuatuala ukalusi no anu vote'i vilesisi. Vote'i ane ne, nini ta xasixasine ilo'a ta 'ilu'ilusuneni ane. Xo nini nelomuxu vaikala noxilo manina misevile."

¹⁹ Ilou mivikala mukalu, la Avalaamu ilou 'olu Aisaki milivu milai noxi'a ta mitema sou xaixai noxou e ilo'a mine'e sou ilo'a milivu milai ne Beru-seva xe muxolu no anu.

Naolu ta 'Olu

²⁰ Avalaamu muxoxoo xe ili'i la mulomu lexe, "Milika a mipalaa mo ta 'ilie se'i. Milika ne eiae Naola semau. Anu Naola ne nini vivine. ²¹ Naola ilee Milika ta 'ili'a ualualasi'a ano 'o, Usu, anu laposalaxu. Vusu mo Kemueli eiae Alamu momu. ²² Mo Keseti mo Kaso mo Piludasi mo Itilapu mo eiae Betueli." ²³ Betueli ne Liveka mamie. Milika ilou Naola mipalaane'i ta 'ili'a ta mulu ane muxatele tatalu ne. ²⁴ Xe Leuma mipalaane'i ane eiae Teva ilou Xaamu mo Taasi mo Maaka. Leuma ne eiae Naola semau ane ili'i ane.

Sala Misoli

23 Sala mixoo mo mimaulixu tauu ie loxo itemaxu ta'uve mo mavulovexa tamei mo muxatele tamei (127), la sou misoli. ² Misoli ne Ebulon no xalee ne Kanani, la mulue Avalaamu muxolu sou mutamasie.

³ Xe muavuti la semau xalusie muai ne, ia anu mulutu mulai noxi'a ta Keti sou muvikalane'i aloxo 'o, ⁴ "Eni 'o sou tuala vile va'axu mo a, ia eni ene'e exoo no nixi no taingengi 'o. Emasaxa lexe aloto lia xalee seville noxinge mo a'asixe semaxe no anu."

⁵ Xe ane'i miavuti la mikolinu vaikalau aloxo 'o, ⁶ "Nalomu une'e noxixe, nexi telavu lexe nini toxo tila vile maninanu, la anu mii vile uasi, na'asixe semameni no anu taxa no maea tava'u lai 'o. Nini nasosovosou vile ane nini namasaxau. Vile noxixe 'o opo u'osa mo lexe ui'-

talonu taxa vile sou nini na'asixe no anu, la anu mii vile uasi."

⁷ Xe Avalaamu muavuti la, muxola'u tava'u sou mutulu no tava'u vo'uxu ka mutangatulu mulu'elai no laxune'i sou mutoxone'i sou ⁸ muvikalalo aloxo 'o, "Lexe ngingi opongengi mu'osasi mo ngemasaxa lexe eni a'asixe Sala lai 'o, la eni emasaxa lexe ngingi ngatali'isou Epulon, eiae Sokaru 'olu, ⁹ lexe umasaxa la eni alotonu taxa Makapela noxou. Taxa ne mi'asou muxoo ane no liaxu pa'umolu. Ngatali'isou mo sou lexe anu umasaxa la eni alotonu noxou no anu lapee toxoxa'a umomomo no anu ane alalae no iengi 'osi, mo sou anu lia xalee ane ne eni na'axeni sou a'asixa'a ta mitema no anu."

¹⁰ Epulon to a uxoxoolu ulolomu no taine'i ta menexu no anu pita ane ne no aitagaxu vimelusou tualasi'a ne. Xe muavuti soxu la muvikalalo no ie'i ane'i ta tatila ilo'a ta menexu sou mukolinu tali'i noxou Avalaamu aloxo 'o, ¹¹ "Ae, nalomu. Eni alosine lia xalee ane ne ukalusi mo taxa e mi'asou muxolu no nano no anu ne, kalumo. Eni avivikalalo 'o, la ta mitema noxilo ane ita'ota'olu ilolomusilo eni avikalalo no iengi ngonggi'a 'o. Eni alosine vitanisi sou nini na'asixe Sala no anu."

¹² Xe Avalaamu muavuti la mutangatulu sou mutoxone'i no ie'i ta Keti ane mine'e mipita ne sou ¹³ mukolinu vaikalau Epulon mo sou ane'i latala ne ilomusou, "Epulon, eni alingaine lexe nini nalomu une'e noxilo. Eni masaxa noxilo tila lexe alotonu lia xalee ane ne ukalusi. Xavutalamenti u'osason masaxa noxilosi mo sou eni a'asixe semaxeni ane."

¹⁴ Xe Epulon muavuti la muvikalalanu Avalaamu aloxo 'o, ¹⁵ "Ae, lia ne mumo-

momo no anu lamoli siliva alelaxu^f loxo itemaxu mavulovexa tamei (400). Ia anu mii vitanisi no nixi noxinge nengei. Nalai naasixe semameni no anusi.”

¹⁶ Avalaamu mulomu aloxo ne, la mulavu lexe lapee ane ne, anu mumomomo aloxo Epulon mulemolu la sou mulosou lamoli no ie'i ta Ketu ane mine'e mipita no voxo ane ne.

¹⁷ La sou anu lia xalee ane ne ilou taxa ne, anu Epulon na'u, ia Avalaamu mulotonu noxou mole anu na'u. Lia xalee ane ne, muxolu ne Makapela no xalee ane aso uxaxali utelo no anu ne Mamule. Lia ane Avalaamu mulotonu noxou Epulon ne a'alosou aloxo ne. Mulotonu taxa mo ovuovu ma'ima'i a ane muleme no lia ane ne mukalusi. ¹⁸ Ta mitema ta Ketu ane mine'e mixolu no anu pita ane ne, ane'i milavu lexe lia xalee ane ne, anu Avalaamu na'u. ¹⁹ Xe vaivaikalasou lia mukalu, la sou Avalaamu mulai muluvone semau sou mune'e mu'asixe no taxa ne Makapela alai ne Mamule. Lia xalee ane ne muxolu no nano no lia tila ne Kanani. ²⁰ La sou lia xalee ane anu Avalaamu mulotonu ne, ta Ketu na'a la ua, anu na'u. Mo lia xalee ane sou i'asixa'a ta mitema no anu ne, anu Avalaamu na'u.

Aisaki Ilee Liveka

24 Avalaamu mumaulixu tauu ie piena xoo mole, anu aululu mukalu. Mimii piepiena ane anu mu'oxonu ne, IAUE mualusouxu no anu mukalusi. ² Xe muavuti la mu'avalou itema sou xaixai noxou vile. Anu itema ane ne anu itema tila kena. Anu sou usaxisaxila'u mimii noxou Avalaamu mukalusi. Muvikalano aloxo 'o, “Namuxaxu avone vaxa no laaxu poxo'ilo mo navikalaleli manina. ³ Eni emasaxaine lexe navikala manina no ualasou

IAUE anu Lataua sou loxotolo mo lia, lexe mamu nini nasosovosie sema vile iu 'alixeni noxi'a ta mitema lai ne Kanani 'o. ⁴ Laixe nini nalivu ulai no tuala noxilo mo nano'e sema vile iu 'alixeni Aisaki noxi'a ta milemiledi lai ne.”

⁵ Xe anu itema ne muavuti la mutali'isou Avalaamu, “Lexe eni alai xe axalisie sema vile iu 'iline xe eni avikalane, xe imuliledi ine'e 'o uasi la ane ne loxovaa? Eni apalusou Aisaki ulivu ulai no tuala nini ne'umesou?”

⁶ Avalaamu muavuti la mukolinu aloxo 'o, “Mamu nini napalusou 'alixeni ulivu ulai ne, naxavutalanu ane ne laixe. ⁷ IAUE Lataua sou opo loxotolo muno'ilo no tualasou mamilo mo no lia liaxa'a ta milemiledi mo anu muvikalamanina lexe lialia ano 'o ne anu ulosi'a ta 'ali'alixe ilo'a ta xasixasilo mo ta 'ilu'ilusuleli. Anu molu upalusou angelo noxou sou uulaxuneni sou nini naxalisie sema vile iu 'alixeni. ⁸ Lexe nini naxalisie sema vile, xe imulineni sou ngongou ngane'e uasi, la vaikala eni evikalanenixu ne umomomo sou utaluxene uasi. Ia nalailixu 'alixeni ulivu ulai no tuala noxilo ne uasi.” ⁹ Ioxe, anu itema sou xaixai noxou ne muavuti la mumuxaxu avolu vile ne no laaxu Avalaamu poxo'u sou muvikalamanina lexe anu umulinu aloxo anu Avalaamu mulemolu ne.

¹⁰ Xe itema sou xaixai noxou anu Avalaamu muavuti la muno'a ta kameli mavulovexa noxou anu Avalaamu ne, xe muno'u mimii piena lailaixe kalumo. Muno'u mimii ane ne mukalu, la sou anu mulutu sou mulai noxou Naola ne Mesopotamia. ¹¹ Mulai xe muxali, la muta'olune'i ta kameli 'alai no lexa iou no ale no tuala ne sou mita'olu no lia. Anu asou 'olo'olovoxo mole ta sema ane'i sou ine'e itau lexa. ¹² Xe muta'olune'i

^f23:15 Siliva alelaxu vile tu'umaxu loxo 11.5 gramus.

ta kameli mukalu, la sou anu mulinga, “IAUE, nini Lataua noxou tatila noxilo Avalaamu. Nini menesi na'oxo mii ano 'o manina noxilo vaimomo 'osi. Mo namaxa'u alauna noxine noxou itema tila noxilo Avalaamu. ¹³Namalei, eni ane atutulu no pa'umolu lexa iou 'o, mo ta mitema no tuala 'o, ta 'ili'ili'a ta vuanga ane inene'e sou itau lexa. ¹⁴Ia lexe eni avikalane vile aloxo 'o, 'Eiseo, namuxaxu lexaxene netau ne no lia mo eni aie.' Xe ane ivikala lexe, 'Ioxe, amula 'o, ka sou naie. Xe naie ukalu, la sou eni aiene'i ta kameli kalumo.' Eni emasaxa lexe ane sema ane nesi ane nini mene nesosovosie lexe itema sou xaixai noxine Aisaki semau. Lexe anu masaxa ane ne uxali manina, la eni alavusi lexe nini nemaxau alauna noxine noxou itema tila noxilo.”

¹⁵Anu a ulilinga mo ukalu uao, ia Liveka mitavulenu lexaxe vexasou no laxasie mine'e mixali. Liveka ne Betueli 'olu sema. Betueli ne momu ane Naola, eiae Avalaamu vimou. Xe semau ne Milika. ¹⁶Liveka ne vuanga 'o, iei ne lailaixe misevile mo ilou mulu vile iai uao. Mine'e la milai avile no lexa iou sou mitau lexa, xe mukalu la milivu mitelo.

¹⁷Xe itema sou xaixai noxou Avalaamu ne mupasipaa 'o la muiave mulai noxie la muvikalane aloxo 'o, “Naele no anu lexaxene mo aie seville.”

¹⁸Xe ane miavuti la mivikalanu aloxo 'o, “Ioxe, Naie.” La sou ane mitaloxolixu lexa vexasou mititilonu ne mulu'e mitetelisu sou mitelixu sou muie. ¹⁹Xe muie mukalu la ane mivikalanu aloxo 'o, “Neie mukalu, ia eni alai mo aiene'i ta kamelimeni mo ane'i iie kalumo.” ²⁰Xe ane miavuti la milai minixi'u lexa pa'u-sou no lupexa'a ta kameli io milai sou mitauxa'a lexa la. Miiene'i xoo mole, ta kameli tavu'alo ne mikalusi'a. ²¹Ia itema ne anu iou a ulalai noxie sou uu-tiei, ia uvivikala uasi. Anu umasaxa lexe

umaisou Lataua IAUE uxaxai no anu mii ane ne mo lexe uxali maninasou loxo mulingau mulai noxou.

²²Xe ane miiene'i mukalu, la anu muno'u suva xoulu vile ne tu'umaxu muxali loxo gramu ta'uve sou mulixu no kusinei xe mukalanu lasa xoulu tamei tu'umaxu muxali loxo gramu itemaxu ta'uve (100) no avole. ²³Xe mukalu la mutali'isie aloxo 'o, “Maula se, navikalaleli, mamine 'ena'ei? Mo lovoxaa tani noxou ne tila seville sou nexi noxi'a ta mitema noxilo noxi'a taai no anu maasi?”

²⁴Xe ane miavuti la mikolinu aloxo 'o, “Mamilo ne ualasou lexe Betueli, eiae Naola ilee Milika 'ili'a. ²⁵Mo nexi ta kameli taasi'a lailaixe a uxolu mo la'i-lalixa'a kalumo piena misevile a uai sou i'ou mo tani a uxolu sou ngaxolu no anu.”

²⁶Xe itema ne muavuti la muxola'u tava'u vo'uxu sou mutulu no anu sou mutangatulu mulu'elai sou mulotu mulai noxou IAUE. ²⁷Muvikala aloxo 'o, “Eni a'iti ualasinge IAUE, nini Lataua noxou tila noxilo Avalaamu. Nini nemaxau alauna noxine noxou itema tila noxilo mo nini ne'oxo maninasou vaikala noxine ane nini nevikalanu no anu. Vaimomo 'o, nini menesi neoleleli mole ane eni emuamua'i elapu ene'e noxi'a ta minuminu 'o.”

²⁸Xe sema miavuti la miiave alaxu vilesisi milai noxie nenie taasie sou mi-a'alo'i'a ta minemine. ²⁹Liveka vimoe vile mulu ualasou lexe Lavani, anu mulomu la muiave muatulai no ale sou mulai avile no lexa iou e itema sou xaixai noxou Avalaamu mune'e muxalisie vimou no anu. ³⁰Lavani mumaisou suva noxie vimou kusinei xe lasa no avole, xe mulomusou vaivaikala e itema sou xaixai noxou Avalaamu muvikananexu, la anu mulai noxou. Anu itema ne a ilo'a ta kameli itutulu no lexa iou pa'umolu.

³¹ Lavani mulai xe muxali noxou, la muvikalanu aloxo 'o, "Nane'e mo nengei tala no tani. Lataua IAUE tanuxene mo mualusine. Ia loxovaa ane nini natutulu loxo 'o? Eni epaipou taasine no taasilo mukalu, mo ta kameli ne taasi'a kalumo a muxolu."

³² Xe itema sou xaixai noxou Avalaamu mulomu aloxo ne xe mukalu la mumulinu Lavani mulai no tani. Ilou milai xe mixali no tani, la Lavani muvikalane'i ta mitema sou xaixai noxou sou misu'uline'i sou milu'enu mimii ne no latane'i ta kameli, xe mukalu la miitixa'a ia'eia'e mo la'ilali sou mi'ou. Xe mukalu la mino'u lexa mulai noxou itema sou xaixai noxou Avalaamu ilo'a ta mitemau sou i'uinu tava'a. ³³ Mino'u la'ilali mine'enu sou i'ou, la anu itema sou xaixai noxou Avalaamu ne muvikalalo aloxo 'o, "Eni umomomo sou a'ani palea uasi, lexe eni avikala lamana no anu mii ane eni ene'e lexe alemolu lamana noxinge, la sou eni a'ani." Xe Lavani muavuti la mukolinu vaikalau aloxo 'o, "Ioxe, navivikala."

³⁴ Xe anu muavuti la muvikalalo musokou aloxo 'o, "Eni itema sou xaixai noxou Avalaamu, ³⁵ IAUE Lataua mualusou tatila noxilo Avalaamu misevile, mo mu'oxonu muxali itema sou lavuluti. Muitiu ta sipsip mo ta mee mo ta kau, siliva mo xoulu. Ta mitema ane sou upalulapusi'a, ane'i ane ta sema xe ta mulu. Muitiu ta kameli mo ta donki kalumo. ³⁶ Sala e tatila noxilo semau, ane aululu, ia ane mivo'onu 'ilie vile mulu. Tatila noxilo Avalaamu muitiu mimii noxou latala ne mukalusu. ³⁷ Anu muvikalalo pekia'u noxilo aloxo 'o, 'Eni axoxoo lai 'o ne Kanani, ia mamu nini nasosovosie sema vile noxi'a ta Kanani lexe 'alixe semau, uasi. ³⁸ Nini nalai noxi'a mamilo ta temanu tuala sou mo nakamuli iu 'alixeni sema ane.' Anu muvikalalo aloxo ne la sou eni evikalalo lamana man-

ina lexe eni amulinu vaikalalo anu muvikalaloxu ne. ³⁹ La sou eni evikalalo tatila noxilo aloxo 'o, 'Lexe sema ane ne, imasaxa lexe imulileli ine'e uasi, la ane ne loxovaa?' ⁴⁰ La anu muvikalalo aloxo 'o la, 'Eni amitema sou alolomu mo amulinu vaikalalo noxou IAUE. Anu molu upalusou angelo noxou sou umulineni sou mii e nini nalai na'oxo ne, anu uxali laixesi. La sou nini namomomo sou nano'e iu 'alixe sema vile noxi'a ta mitema noxou mamilo. ⁴¹ Lexe nini na'oxo aloxo, ne la vaikalalo ano 'o umomomo sou utaluxene la uasi. Mo lexe nini nalai noxi'a ta milemileli xe, ilomuxu vaikalalame ni uasi, la anu aloxo nesi, vaikalalo eni evikalalanenixu ne umomomo sou utaluxene uasi.'

⁴² Vaimomo 'o eni ene'e exali no lexa iou la elinga aloxo 'o, 'IAUE, Lataua noxou tatila noxilo Avalaamu, nini mene na'oxo xaixai ane eni ene'e lexe a'oxonu 'o mo uxali manina. ⁴³ Eni a axoxoo 'alalo no lexa iou, ia lexe sema vuanga vile ine'e itau lexa, la eni avikalalo aloxo 'o, "Eiseo, natauxenixo lexa une'e mo aie." ⁴⁴ Xe ane imasaxa, xe imasaxa sou iiene'i ta kameli xe kalumo, la ane sema e nini nesosovosie lexe tatila noxilo 'olu semau ane.' ⁴⁵ Eni akalusou lingalinga noxilo uao, ia Liveka mine'e mixali. Mitavulenu lexa vexasou no laxasie milu'elai no lexa iou sou itau lexa. Xe eni eavuti la evikalalo aloxo 'o, 'Eiseo, natauxenixo lexa sevile une'e mo aie.' ⁴⁶ Xe ane mipasipaa 'o la milu'enu lexa vexasou no laxasie la muvikalalo lexe naie. La sou mitelixu sou eie. Xe miavuti la muvikalalo lexe eni alalo mo aiene'i ta kamelimeni kalumo. ⁴⁷ Xe eni elutu vaxa la etali'isie, 'Mamine 'ena'ei?' Ane miavuti la mukolinu tali'ixeni lexe, 'Eni mamilo ualasou lexe Betueli, eiae Naola ilee Milika 'ili'a.' Eni elomu aloxo ne, xe eavuti la eno'u suva vile ka ekelexu no kusinei xe lasa no avole tamei. ⁴⁸ Xe eavuti la exola'u tava'ilo

vo'uxu sou etulu no anu sou elotu mulai noxou IAUE. Evikala laixe mo e'iti ualassou Lataua IAUE, anu Lataua noxou tatila noxilo Avalaamu. Anu molu mupaamuxale mune'e noxou tatila noxilo vimou mole ane eni ene'e exalisie sema vuanga 'o sou i'uluxu tatila noxilo 'olu.⁴⁹ Ia ngingi alalae 'osi ne lexe ngingi ngamaxa'u alauna ulai noxou tatila noxilo mo nga'oxo 'ilixu laixe ulai noxousi, la ngavikala lamana noxilo, xe uasi la ngavikala lamana kalumo, mo sou eni atovo xavutala vile la."

⁵⁰ Xe Lavani ilou Betueli miavuti la mikolinu vaikalau itema ne aloxo 'o, "Nexi telavusou lexe mii ano 'o molu noxou IAUE Lataua, la anu umomomo sou nexi tamuli xavutala vile la uasi.⁵¹ Ia Liveka ano, nano'e mo nalailixe sou tatila noxine 'olu u'uluxe aloxo masaxa noxou IAUE."

⁵² Xe itema sou xaixai noxou Avalaamu mulomu aloxo ne la mutangatulu mulu'elai sou mulotu mulai noxou IAUE.⁵³ Xe muavuti la mulaasou lavuluti ane anu mutaataa no tivaxu sou mulosie Liveka. Muno'u mimii se'i loxo siliva ilou xoulu mo lavalava sou mulosie Liveka xe mulosou vimoe ilee nenu lavuluti se'i ane lailaixe kalumo.

⁵⁴ Ilo'a mivikala mo mulosi'a mimii ne mukalu, la sou anu ilo'a ta mitemau mi'ani mo miie. Xe mukalu la milai mii. Xe mitulu no kakau, la anu mivikala lamana noxi'a aloxo 'o, "Eni emasaxa lexe alivu ulai noxou tatila noxilo."

⁵⁵ Xe Liveka vimoe ilee nenu miavuti la mivikala aloxo 'o, "Ngingi ngongi'a ta mitema noxine ngalai, ia Liveka ne lexe ixolu voxo mavulovexa vile, ka sou ilai."

⁵⁶ Ia anu muavuti la mivikala aloxo 'o, "Mamu nga'oxonexi sou taxolu la. IAUE molu musu'ulileli mo xaixai noxilo ane munene'a 'o. Ia nga'apixo mamu, nga'i-

taloleli mo alivu ulai noxou tatila noxilo." ⁵⁷ Xe ane'i miavuti la mivikala lexe, "Ta'avalie ine'e mo tatali'isie 'o." ⁵⁸ La sou mi'ava Liveka milai sou mitali'isie lexe, "Loxovaa, nemasaxa lexe namulinu itema 'o?" La ane mikolinu lexe, "Ani, eni emasaxa lexe alai."

⁵⁹ La sou nenie ilou vimoe mipalusie ilee sema tila milai sou mimulinu itema sou xaixai noxou Avalaamu ilo'a ta mitema noxou.⁶⁰ Xe miavuti la mialusie no anu vaivaikala ano 'o, "Vivixe sema, ulai ili'i la tavu'alo misevile neni'a ane nini. Ulai aso vile la ta xasixasine ilo'a ta 'ilu'ilusuneni italoxxilixa'a ta uluai'a." ⁶¹ La sou Liveka ilo'a ta sema sou xaixai noxie mitaxusou mi'ami'a sou mimulinu itema sou xaixai noxou Avalaamu ilo'a ta mitema noxou sou milai.

⁶² No voxo ane ne, Aisaki mu'umesou xalee lia vile, ia no nano no xalee lia ane ne lexa iou vile a uxolu. Ilemo lexe, "Lexa Noxou Lataua Ane Mauli Muxolu Noxou Mo Umamaisilo". Xe anu muxooolu ne Nexevu.⁶³ No 'olo'olovoxo no voxo ane ne, la anu mulutu sou mukilaka no tani tatatexa xe iou mulai la iou mutukumusi'a ta kameli inene'e loxo noxou.⁶⁴ Xe Liveka mimaisou la mitaloxo noxou kamelie milu'e no lia,⁶⁵ xe miavuti la mitali'isou itema sou xaixai noxou Avalaamu, "Itema 'ena'ei e uaalangenge umumuamua'i unene'e ne?" Anu muxiu vaxa la muvikalane lexe, "Ua, tatila noxilo ane." Xe ane milomu aloxo ne, la ane mipasipaa misu'asou iei no anu lavalava sou kisie.

⁶⁶ Aisaki mune'e muxali noxi'a la sou itema sou xaixai noxou mua'aloxu mua-mua'i noxou mo mimii ane muxali no anu muamua'i noxou.⁶⁷ Aisaki muavuti sou muno'e mi'unalai no taasie nenu Sala, la sou anu mu'uluxe semau ne. Anu umasaxaie misevile mole tanutanuxe nenu la ua.

Avalaamu Musoli

25 Sala misoli la Avalaamu mu'uluxe sema vile la, ualasio lexe Ketula. ²La sou ilou mipalaane'i ta 'ili'a la ualaulasi'a ano 'o, Simulani, Iokusani, Medani, Midiani, Isivaki xe Sua. ³Iokusani mupalaane'i ta 'olu ane Seva ilou Tetan. Tetan ta 'olu ane mixalixa'a ta mitema sou tuala ne Asulu mo ta mitema ne Letusi mo ne Leumi. ⁴Xe Midiani ta 'olu ta mulu ane Epa ilou Epe mo Kanoko mo Avita mo Eluda. Ane'i ane ne Ketula ta 'ili'ilie ilo'a ta xasixasie.

⁵Avalaamu mu'italonu lavuluti noxou mukalusi mulai noxou 'olu Aisaki. ⁶Xe no mine anu uao uxoxoolu o, la lavulavuluti se'i ne mui'ta ta 'olu ane noxi'a ta semasemau ane ili'i. Mulosi'a mukalu la mupalusi'a sou milai mixolu va'axu noxou Aisaki no lia xalee ane aso uxaxali utelo no anu.

⁷Avalaamu muxolu mumaulixu tauu ie loxo itemaxu ta'uve mo mavulovexa muxatele tamei mo ta'uve (175), ⁸mole anu aululu soxu manina. Muxoxolusi xe mulapuu tauuxu kaluxu alaxu vilesisi loxo 'osi la musivita soxu. Anu aululu manina vile xo mumaulixu tauu ie piena misevile. Xe no voxo ane anu musoli no anu ne, la uleenu mulu'elai no tualasi'a ta mitema sou soli. ⁹Ta 'olu tamei eiae Aisaki ilou Isimaeli mitavule sou milai mi'asixu ne Makapela. Makapela ne muxoo no xalee mulai loxo aso uxaxali utelo no anu ne Mamule. Tei la lia xalee ane ne, Epulon liaxu. Epulon ne itemasie tuala ne Keti, momu ualasu lexe Sokaru. ¹⁰vAvalaamu molu mulotonu lia ane ne noxi'a ta mitema ne Keti. Milai mi'asixu anu Avalaamu no pa'umele semau Sala ane. ¹¹Avalaamu musoli io Lataua muavuti la mualusou 'olu Aisaki. Aisaki mulai muxolu 'alai no

lexa iou vile ilemolu lexe, “Lexa Noxou Lataua Ane Mauli Muxolu Noxou Mo Umamaisilo”.

Isimaeli ta 'Olu

¹²Ioxe nanasou Isimaeli ano 'o. Isimaeli ne, Avalaamu mupalaanu noxie Axali semasie Aixiputo e Sala mino'e sou mixoo noxie sou ipalupalusie ne. ¹³Mupalaane'i la ta 'olu ualaulasi'a ano 'o. Musokou noxou ane lapolaxu la mulai muxali noxou soxu ane kaluxusi'a. Lapolaxu ane Nevaiote ka Kedaru, Atibelu, Mipusamu, ¹⁴Misima, Tuma, Masa, ¹⁵Kadati, Tema, Ieturu, Napisi xe Kedema. ¹⁶Ane'i, ta mitema e mavulovexa mo mulelia tamei ne, Isimaeli ta 'olu ta mulu ane. Ualaulasi'a ne, mimoxo'u tuatualasi'a ilou tani-tanixu maulixa'a no anu. Ane'i Isimaeli ta 'olu mixalixa'a ta mitema sou mata noxi'a vilevilesi. ¹⁷Xe Isimaeli tauu iexu mulai muxali loxo itemaxu ta'uve mo mavulovexa tatalu mo muxatele tamei (137) la sou anu musoli. Xe no voxo ane anu musoli no anu ne, la uleenu mulu'elai no tualasi'a ta mitema sou soli. ¹⁸Ta xasoxasou ilo'a ta 'ilusulusunu ne milai mixolu no lia xalee no nixi ne Avila xe ne Suru no vote'i mulai ne Asulu 'alai ne Aixiputo. Ane'i milai mixolu va'axu noxi'a Avalaamu ta xasoxasou ilo'a ta 'ilusulusunu ane noxou 'olu Aisaki.

Iakovo Ilou Esau

¹⁹Avalaamu 'olu e ualasu lexe Aisaki, nanasou aloxo 'o. ²⁰Aisaki tauu iexu mulai loxo itemaxu tamei (40) la sou anu mu'uluxe Liveka eiae Betueli 'olu. Betueli anu sou tuala ne Alamu no xalee ne Mesopotamia. Vimoe mulu ualasu lexe Lavani. ²¹Aisaki mu'uluxe semau Liveka ne, ia ipalaa uasi, la sou mulinga mulai noxou IAUE la sou ane opoone.

²² Opone ne la ta 'ilie tamei a mixolu no nano, la ilou i'oto'oto. La sou ane miavuti la mitali'i aloxo 'o, "Loxovaa ane mii ano 'o muxali noxilo loxo 'o?" Xe miavuti imasaxa lexe ilavu no anu tava'u 'oto'oto noxi'a ta keakea tamei ne. La sou mele mitali'i no anu linga noxie mulai noxou IAUE. ²³ ^wLa sou IAUE mukolinu tali'i noxie aloxo 'o, "Ta mutu'u ovuxa'a ta mitemta tamei ane ixoxoo no nano no oponeni ne, ulai ili'i, la sou nini navo'one'i, ia ulai ili'i la ixolu ipita uasi, ikalipala'a.

Vile xaviinu xe vile ne xaviinu uasi. Ane kitu'a e uxali la ulu'e ili'i ne, ulai la anu usaxila'u anu ane nini navo'onu tei."

²⁴ Xe no voxoo ane sou Liveka mivo'o, la mivo'one'i ta 'ilie ta vunaxa'a ta sema ta mulu tamei. ²⁵ Ane mulu'e tei ne, vasi-molu lauolauoinu xe laxulaxusou. La sou mimoxo'u ualasou lexe Esau. ²⁶ Xe ane mulu'e ili'i ne mulu'e la avolu muteteli noxou ane muuli ne tava'u ulu'u. La sou mimoxo'u ualasou lexe Iakovo. No tauu ie ane, ane Liveka mivo'one'i ta 'ilie tamei ne la Aisaki anu tauu iexu mulai muxali loxo mavulovexa muxatele vile (60).

²⁷ Ta 'olu ta tamei ne mileme mipalea loxo 'o. Esau ne muxali itema vile sou paipaa manina. Mulavu laixe misevile sou uvau mii. Ia Iakovo ne anu itema vile sou uxoxoo se'isisi sou u'ole'ole no tualasi. ²⁸ Aisaki umasaxau Esau misevile xo anu u'osasou taataa e unono'u anu u'o'ou utotomu. Xe Liveka ne ane imasaxau Iakovo misevile.

²⁹ No voxoo vile la Iakovo uxuxutuxu la'ilali se'i ne se'isisi. Xe Esau mulai mupaipaa xe muxali, la musolixu. ³⁰ Xe muavuti la muvikalanu vimou Iakovo aloxo 'o, "Eni esolixo misevile, naitixo

la'ilali lauoinu e naxuxutuxu ne se'i." La sou ane ane'i mimoxo'u Esau uala-sou vile lexe Edomu. ³¹ Ioxe, anu Iakovo muavuti la mukolinu vaikalau Esau aloxo 'o, "Lexe nini nalosilo ualasine lexe nini laposalaxu ne, la sou eni aitix-ene la'ilali 'o." ³² Xe Esau muavuti la muvikala aloxo 'o, "Anu mii vile uasi. Eni a 'alalai sou asoli. Uala ane ne, anu mii vitanisi, umomomo sou uxalixu mii vile noxilo uasi." ³³ ^xXe Iakovo muavuti la muvikalanu vimou ne lexe, "Ia lexe nini navikala maninasou lexe nini ne-masaxa manina lexe na'italo uala ane ne une'e noxilo." Esau muavuti la muvikala maninasou, la sou mulosou uala ne lexe anu Iakovo anu laposalaxu. ³⁴ Xe Iakovo muavuti la sou muitixu vimou Esau ne, veleti ilou la'ilali se'i ane anu muxuxu-tuxu ne. Mu'ani mo muie mukalu, la sou mulutu sou mulai. No anu xavutala ane Esau mumulinu sou muxexeenu ualasou lexe anu laposalaxu mulai noxou vimou ne, anu lamana lexe anu uala ane ne, anu mii vitanisi noxou anu Esau.

Aisaki Ilou Avimeleki

26 Tauu vile sou soli muxali ne Kanani la loxo ane muxali no tauu ane Avalaamu muxoxoolu 'o, la sou Aisaki mulai noxou Avimeleki, anu tatananu tuala noxi'a ta Pilistia no tuala tila ne Xelalu. ² IAUE mupala'a noxou no voxoo ane ne la muvikalanu aloxo 'o, "Nalu'elai ne Aixiputo uasi, naxolu no xalee lia ane eni melo avikalaneni sou naxolu no anu. ³ ^yNaxolu no lia xalee ane ne la eni kalumo axolu nox-ine mo aalusine. Lia xalexalee ano 'o eni alosinge ngongi'a ta 'iline mo ta xasixas-ine ilo'a ta 'ilu'ilusuneni ukalusi, aloxo 'o eni elemolu lamana noxou mamine Avalaamu. ⁴ Eni axalixa'a ta 'ili'iline mo

§25:30 Edomu laaxu lexe lauoinu.

^w25:23 Rom 9:12

^x25:33 Eva 12:16

^y26:3 Tav 22:16-18

ta xaisxasine ilo'a ta 'ilu'ilusuneni ixali tavu'alo loxo ta oto teitexi no loxotolo. Mo sou a'italonu lia xalexalee no anu lia lololinu ano 'o noxi'a. Xe ulai ili'i, la eni aalusi'a ta mitema no xalexalee tuatuala ukalusi no anu vote'i vilesisi. Vote'i ane ne, nini ta xaisxasine ilo'a ta 'ilusulusuneni,⁵ xo Avalaamu anu mulomuxo mo mumulinu masaxa noxilo mo vaivaikala noxilo laixe mukalusi. Tava'u aloxo ne, la sou ane eni a'oxonu 'ilixoxo laixesi ulai noxine."⁶ Aisaki mulomusou vaivaikala lamana noxou IAUE mukalu, la sou anu muxolu ane ne Xelalu.

⁷Xe no voxo ane ta mitema sou tuala tila ne Xelalu mitali'isou sie semau Liveka ne, la anu movikalane'i lexe, Liveka ne, anu semau uasi, vimou ane. Muxavutala lexe utalumeie'i ilou aloxo ne xo loxo io anu upala'alixe lexe anu semau ane, la ane'i ivau. Xo ane Liveka ne iei lailaixe misevile.

⁸Aisaki muxoxoolu no xalee tuala ane ne maxuveeni misevile, xe no voxo vile la Avimeleki tatananu tuala noxi'a ta Pilistia mutulu no aitinga sou atume no taasou la iou mulai iou Aisaki mine usa'asa'avunoxe Liveka. ⁹Avimeleki mumaisou Aisaki aloxo ne mukalu, la mu'avalou mulai noxou la movikalanu aloxo 'o, "Aisaki, vaimomo 'o eni elavu, sema e ngongou ngaxoxoolu ne, nini semameni ane, ia loxovaa la nini nevikala lexe nini vivine sema ane?" Xe Aisaki muavuti la mukolinu tali'i noxou Avimeleki aloxo 'o, "Eni xavutalaxeni mu'ume xo loxo 'o io maasi xe eni apala'alixe lexe ane semaxe ane, la ta mitema ine'e ivelo asoli io sou ine'e ino'e la ilai i'uluxe."

¹⁰Xe Avimeleki muavuti, la movikalanu aloxo 'o la, "Nini nesusu toxoxa'a. Lexe itema vile noxixe 'o ilee semameni miai, la anu susu ane vaikalala-

sou utelo noxixe. Ia ano 'o ne uasi, anu susu ane muxali no nano 'o ne, vaikalasou utelo ane noxinesi."¹¹ Xe ili'i la sou anu Avimeleki ne molu muavuti sou movikalala pekia'u sou mupeletotosi'a ta mitema noxou mukalusi. Muvikalane'i aloxo 'o, "Lexe itema vile u'oxo susu vile noxou itema ano 'o ilee semau, la tava'u itema ane ne mo usoli."

¹²Aisaki muxoxoo ne xe ili'i la sou muxaxai sou mutounu la'ilali se'i mulu'e no lia no xai ane anu muxaisou ne. No tauu ie ane ne, la'ilali no xai ane ne, temanu piena misevile, xo IAUE mualusou anu Aisaki. ¹³Aisaki muxali loxo itema tila vile maninasou lavuluti tavu'alo mo lavulutiu mu'oki'oki tani manina. ¹⁴Anu itema vile toxoxa'a manina. Ta sipsipou ilo'a ta kau mo ta mitemau sou ixaxaixe ne tavu'alo misevile, la sou ta Pilistia opone'i masuau. ¹⁵Xe miavuti la lexa taxataxasou e ta mitema sou xaixai noxou momu Avalaamu mi'asou mine anu Avalaamu uxoxoolu ne, misovosovolou mukalusi no anu lialia.

¹⁶Xe Avimeleki muavuti la movikalanu Aisaki aloxo 'o, "Eni emasaxa lexe nini naxoo no lia 'o la uasi. Naxexesou tualasixe 'o mo nalai naxoo va'axu, xo nexi tamomomo noxine la uasi. Nini xavineni misevile."¹⁷ Aisaki mulomu aloxo ne mukalu, la mulutu sou mulai. Mulai xoo la mu'ilii tualasou alavua no vanunu ne Xelalu ne sou mutulusou taasou ane. ¹⁸Tatei la Avalaamu muxoxoolu ane, mo mu'asou lexa iou sou miie no anu, ia ili'i no anu soli noxou la ta Pilistia misovolou lexa taxataxasou ne mukalusi. Ia Aisaki mulutu xe mulai muxolu ane, la anu mu'asou lexa taxataxasou ne la. Mu'asou mukalu la mumoxo'u ualaualasi'a aloxo momu mumoxo'u no anu tei.

¹⁹ Alaxu vile la ta mitema sou xaixai noxou Aisaki mi'asou lexa iou vile no vanunu e ane'i milai mixolu no anu ne. ²⁰ Xe ta mitema sou isaxisaxila'a ta kau ne Xelalu ne miavuti la ilo'a ta mitema sou isaxisaxila'a ta kau noxou Aisaki mi'otosou lexa iou ane ne. Ta mitema sou isaxisaxila'a ta kau ne Xelalu miavuti la mivikala lexe, "Lexa iou ane ne, nexi na'anexi." Xe ili'i la sou Aisaki mumoxo'u lexa iou ane ne lexe, "Oto-sou". ²¹ Ioxe, ta mitema sou xaixai noxou Aisaki miavuti la mi'asou xa'a lexa iou vile la. Xe ili'i la 'oto'oto muxali no anu la. La sou Aisaki mumoxo'u lexa iou ane ne lexe, "Ulua". ²² Xe Aisaki muavuti la musukusou xalee lia ane ta mitema sou xaixai noxou mi'asou lexa iou no anu ne, ia musuku mulai no xalee vile sou mu'asou lexa iou vile alavua la. Xe mumalei la ta mitema i'otosou uasi, la mumoxo'u lexa iou ane ne lexe, "Xoluxolu laixesi", xo anu muvikala aloxo 'o, "Vaimomo 'o IAUE mulosinge tuala laixe sou taxolu laixesi no anu, mo ulai ili'i la nenge mimii tavu'alo ne anu molu ulosinge no anu xoluxolu noxinge no anu lia xalee ano 'o."

²³ Xe ili'i la anu Aisaki mutelai ne Beru-seva. ²⁴ Xe no 'olovoxo la IAUE mupala'a noxou la muvikalanu aloxo 'o, "Eni Lataua noxou mamine Avalaamu. Na'ume mamu, xo eni axoo noxine, mo aalusine mo sou ta 'ili'iline mo ta xasixasine ilo'a ta 'ilu'ilusuneni ixali tavu'alo xo eni emasaxau itema sou xaixai noxilo Avalaamu misevile." ²⁵ Aisaki muavuti la muvalovalo no anu lavo'o sou mutauuxu navu sou mu'elaxa'a ta sipsip sou mulinga no anu IAUE ualasou noxou IAUE. Xe muavuti la mu'ilii tuala sou mutulusou taasou no xalee lia ane ne. Xe ta mitema sou xaixai noxou miavuti la

mi'asou lexa iou vile kalumo a no xalee lia ane ne.

²⁶ ^aNo voxo vile la Avimeleki molu no tuala ne Xelalu sou mulai mumaisou Aisaki, la eiae Ausate e anu itema vile sou ulolosou Avimeleki xavuxavutala mo Pikolu anu itema vile toxoxa'a sou uuli noxi'a ta mitema sou 'oto'oto noxou Avimeleki ne ilou mimulinu sou milai noxou Aisaki. ²⁷ Ilo'a mimuamua'i xe milai mixali noxou Aisaki la mutali'isi'a aloxo 'o, "Tatei la ngelavixo la ngekusailo la exexesou liangenge, ia loxovaa la ngingi ane a ngane'e ngaxali noxilo 'o la?" ²⁸ Xe ane'i tatalu ne miavuti la mikolinu tali'iiou aloxo 'o, "Vaimomo 'o nexi telavu lexe IAUE anu a uxoo noxine. La sou nexi temasaxa lexe nenge nenge'a tasakii xavutala vile no nixi noxinge nenge'a. ²⁹ Xavutala ane nenge nenge'a tasakiinu 'o aloxo 'o, Mamu nini na'oxo masua une'e noxixe xo nexi ta'oxo masua noxinge uasi. Nexi te'oxo laixesi mulai noxingesi. Mo no voxo ane nini ne'umesou lianexe, la nexi iexi muvaxainesi mole nelai opoone lelemesousi, ia la'iaxene uasi. La sou nexi temaisou lexe IAUE musu'ulineni laixe misevile."

³⁰ Xe Aisaki muavuti la mu'oxoxa'a la'ilali toxoxa'a sou mi'ou xe miie. ³¹ Ilo'a miai xe mi'emo la ilo'a mixalixu masaxa vile toxoxa'a lexe usoko ane vaimomo mo ulai utalo ili'i ne ane'i ilo'a xoluxoluxa'a vilesisi. Misakii xavutala ane ne mukalu, la Aisaki musaxane'i sou milai, ia opone'i muai se'isisi.

³² No anu voxo ane nesi la ta mitema sou xaixai noxou anu Aisaki ne mine'e mixali noxou la mivikalanu aloxo 'o, "Nexi te'asou lexa iou vile la lexa muxali mutelo no anu." ³³ Xe Aisaki muavuti la mumoxo'u lexa iou ane ne lexe, "Seva (tavu'alo)". La sou musoko no voxo ane

ne mole mune'e vaimomo 'o ne, ane'i mi-moxo'u tuala ane ne lexe Beru-seva.

³⁴Ioxe, Esau tauu iexu mulai muxali loxo itemaxu tamei (40), la mu'uluxe eiae Iudi, Beri 'olu sema. Beri anu itemasie Keti. Xe muavuti la mu'uluxe Basemati, eiae Eloni 'olu. Eloni kalumo anu itemasie Keti. ³⁵Aisaki ilee Liveka ixoxolu xe ie'i uvavaxai'a ta sema tamei ne la, tane'i navuxui'a misevile.

Aisaki Mualusou Iakovo

27 Aisaki mumaulixu tauu ie piena misevile mole anu aululu manina. Iou ne isivoxo mole umamalei la ua. No voxo vile, la anu mu'avalou 'olu lapolaxu Esau mune'e noxou la muvikalanu aloxo 'o, "Esau, 'alixeni. Nini 'ava?" La Esau mukolinu la muvikalalexe, "O! Eni a axoxoolu 'o." ²Xe momu muavuti la muvikalalexe aloxo 'o, "Alixeni, eni a amitema tila mukalu, mole eni alavusou voxo ane sou eni asoli no anu uasi. ³La sou eni emasaxaine lexe nano'u pasikomeni ilou tavimene mo nalai napaipaa mo navau xenixo miposi. ⁴Xe naxali la naxutulala'u ukalu la naxutuxu xenixo la'ilali tu'axu lailaixe loxo nexutuxu e'ou. La'ilalixu ne uxutu ukalu la nano'u une'e noxilo. Eni a'ou ukalu xe ili'i la sou eni aalusine kaluxusou ka sou eni asoli."

⁵No voxo ane Aisaki upepela'u 'olu Esau aloxo ne la Liveka a ilolomu. Xe Esau mulutu la mulai mupaipaa. ⁶Xe ane Liveka milomu aloxo ne xe milutu la milai mivikalanu 'ilie Iakovo aloxo 'o, "Alixeni, nalomu. Alalae se 'o elomusou mamine upepela'u 'olu Esau aloxo 'o, ⁷Nalai napaipaa mo navau xenixo miposi mo naxutuxu xenixo la'ilali tu'axu lailaixe loxo nexutuxu e'ou. Xe a'ou ukalu la sou eni aalusine kaluxu no talaxu IAUE ka sou eni asoli." ⁸Alixeni, nalomu noxilo. Mii ma'ia ane avikalanenixu lexe na'oxo alalae 'o, la namulinu

vaikalaxenisi mo na'oxonu. ⁹Nalai no kalesi'a ta mee 'ole mo nano'a tamei ta lailaixe ane uao ileleme utetelo o mo ine'e axaumusi'a, xe axutuxouxu mamine la'ilalixu e umasaxau utotomu, ¹⁰la sou nano'u ilou ulai noxou sou an'ou, la sou anu ualusine xe ili'i la sou anu usoli."

¹¹Ia Iakovo soxu ne muavuti la muvikalane nenu aloxo 'o, "Atie, nini nelavu lexe Esau ne anu vasimolu laxulaxusou, ia eni 'o ne, vasimelo muvelisi. ¹²Loxo 'o io anu uvava'ou vasimelo xe ukasilo, la anu ulavusi lexe enisi ane a'oxo loloxu ne, la u'oxo masualeli io ualusilo ua."

¹³Xe nenu miavuti la mikolinu vaikala aloxo 'o, "Mii masua ma'ia ne une'e utelo ane noxilo eni anenine 'o, ia nalaisi mo na'oxo mii e elemolu noxine."

¹⁴Anu mulomuxu vaikalaie nenusi mole mulai muno'a ta mee loxo nenu mimasaxai'a la mune'ene'i noxie sou mi'oxo xou momu la'ilali tu'axu lailaixe loxo anu mumasaxau. ¹⁵Liveka mixutuxu la'ilali ne mukalu, la milai mino'u Esau tokolomou lailaixe e muai no taasi'a ne sou mitoxu'u 'ilie Iakovo no anu. ¹⁶Xe mino'u mee sosou, ia laxulaxusou ka misakisakii muvaxa no avolu xe no xolanu xo tokolomou vimou e mutaa ne, utaluxu xolanu uasi. ¹⁷Xe miavuti la misulu veleti muvaxa noxou sou muno'u ilou la'ilali tu'axu lailaixe mulai noxou momu.

¹⁸Mumuamua'i xe mulai muxali noxou momu la muvikalalexe aloxo 'o, "Mamilo o!" "Ma'ia?" Momu mutali'i mulivu mulai noxou aloxo ne. Xe momu muavuti la muvikalalexe aloxo 'o, "Ngingi ta 'ali'alixe ne tamei, ia 'ena'ei noxinge ngongou ane une'e u'avalilo 'o?" ¹⁹Xe anu Iakovo muavuti la mukolinu momu aloxo 'o, "Eni Esau, 'iline lapolaxu. Natulu mo natalupexa mo na'ou la'ilalixene eno'u mune'e noxine 'o. Xe ukalu la sou naalusilo."

²⁰Xe Aisaki muavuti la mutali'isou, "Alixeni, nepalea loxovaa?" Iakovo mukolinu la muvikalano momu lexe, "Lataua IAUE noxine musu'ulileli la sou eni exalisou palea." ²¹Xe Aisaki muavuti la muvikala lexe, "Alixeni, nasuku une'e 'alai mo sou eni akasine mo axamulinu vasimene. Loxovaa nini Esau manina?" ²²Iakovo muavuti la musuku mulai 'alai noxou momu sou mukasou sou muxamulinu vasimolu. Xe muavuti la muvikalano 'olu aloxo 'o, "Xolineni loxo Iakovo xolinu, ia avone maumautunu 'o examulinu la laxulaxusou loxo noxou Esau." ²³Muvikala aloxo ne, ia utongonu uasi xo vasimolu ne laxulaxusou loxo Esau. Xe muavuti, la lexe ualusou la ua, ²⁴muavuti la mutali'isou la, "Loxovaa, nini Esau manina?" La anu mukolinu lexe, "Ani, eni manina."

²⁵Xe Aisaki muavuti la muvikalano 'olu aloxo 'o, "Ioxe, nano'u la'ilali se'i e nexutuxu ne une'e mo a'ou. Xe ukalu la sou aalusine." Iakovo muavuti la muno'u la'ilali ne mulai noxou momu sou mu'ou. Muno'u xou uaini lumamo sou muiemolu kalumo. ²⁶Xe ili'i la sou Aisaki muvikalano 'olu aloxo 'o, "Alixeni, nasuku une'e 'alai noxilo mo na'aulaxo mo natimunu xaleleli." ²⁷^bIakovo muavuti la musuku mulai 'alai manina noxou momu pa'umolu sou mu'aulaxu xe mutimunu momu xalenu, la momu mutuma'u tokolomou la tumau lailaixe misevile, la sou mualusou. Muvikala aloxo 'o, "Alixeni tokolomou ilou vasimolu 'o tumatuma'u lailaixe loxo xai vile IAUE mualusou.

²⁸Laixe Lataua molu ulosine ta oto kui'a sou utilisou liaxene mo sou liaxene ne utuxu piena la la'ilalixene uleme laixe.

Anu molusi uitixene la'ilali ilou uaini piena.

²⁹^cTa mitema no xalexalee tuatuala ukalusi ne ixali loxo

ta mitema sou xaixai noxinesi.

Mo ta mitema sou xalexalee tuatuala ne'eine'ei ne ixolu no lia no laaxenesi.

Ta viivine ne ixolu no laaxenesi. Nini menesi nasaxila'a.

Ane'i kisi'a ane nini. Mo nenine ta xasixasie ilo'a ta 'ilusulusune ane'i kalumo ne aloxo ne.

Ulai xe ta mitema imasaxa lexe ilingau Lataua sou

ulosine tu'umaxu sou u'oxo masuaneni, la anu mii ane ne ulivui'a la.

Xe ane'i ane imasaxa lexe Lataua u'oxo laixe noxinesi mo ualusine, la anu Lataua kalumo u'oxo laixe noxi'asi mo ualusi'a kalumo."

³⁰Xe Aisaki mualusou Iakovo mukalu mo mulaa mulai, io ili'i se la, la Esau e mulai mupaipaa xou momu 'ole mulivu muxali. ³¹Anu kalumo muxutuxu xou momu la'ilali tu'axu lailaixe mo anu a unene'e noxou. Mu'unalai noxou momu la muvikalano aloxo 'o, "Mamilo, natulu mo natalupexa mo na'ou la'ilalixene o se'i. Eno'u mune'e sou lexe na'ou ukalu la sou naalusilo." ³²Xe momu muavuti la mutali'i, "Nini 'ena'ei ne?" "Ua, eni Esau e 'iline lapolaxu o.", anu Esau mukolinu tali'iiou momu aloxo ne.

³³Xe Aisaki mulomu aloxo ne la mukuluke, la vasimolu mu'olo'olo. Xe muavuti la mutali'i, "Ia 'ena'ei e muvau miposi mo muno'u la'ilali mune'e eno'u 'o? Nini naxali uao ia eni e'ou la'ilali ne, mo alu kaluxusou ane elosou ne. Alu ane ne, uxolu noxou aloxo ne xo anu na'u mukalu." ³⁴Xe Esau mulomu aloxo ne la la'iaxu misevile. La sou mutaloxu iii mii e toxox-

a'a loxo 'o, sou mutama. Xe muavuti la muvikala tamatama mulai noxou momu aloxo 'o, “Naalusilo kalumo, eni kalumo naalusilo, mamilo soxu!”³⁵ Momu muavuti la muvikalanu aloxo 'o, “Vivine ane mune'e mukalavoileli o. Mo alu lexe eni aalusine no anu ane muno'u ne.”

³⁶ dXe Esau muavuti la muvikala aloxo 'o, “Mukalavoileli alaxu vile ka tameisou ano 'o la. Uala ane Iakovo ne, laaxu mumomomo noxou manina. Eni 'o ne, eni lapolaxu, ia anu mune'e mukalavoileli la muno'u uala lapolaxu ne mulai noxou. Ka une'e u'umenu alusilo 'o la. Ia loxovaa, alu seville la sou naalusilo no anu la uasi?”³⁷ Xe momu muavuti la muvikalanu aloxo 'o, “Eni emuxaxu lexe anu uxali loxo tila noxine ne, mo ta minuminu ne ulai ili'i la ixolu loxo ta mitema sou upalupalusi'a noxou. Mo evikalanu lexe ulai ili'i la la'ilalixu tavu'alo misevile, mo uaini kalumo. Ia 'alixeni, eni mii vile la sou alosine la uasi.”

³⁸ eXe Esau muavuti la mulingau momu la, “Mamilo, lexe alu noxine vile a uxoo noxine o, la naalusilo no anu. Naalusilo kalumo.” Aliko soxu 'o mutaloxu iii sou mutama alaxu vile la noxou momu.³⁹ fXe momu muavuti la muvikalanu aloxo 'o,

“Ulai ili'i la liaxene ne, lia laixe uasi. Natounu la'ilalixene la uleme laixe uasi. Mo ta oto kui'a umomomo sou usilisou xaixene uasi.

⁴⁰ gVisomeni uulaxuneni no anu voxo ane lexe nini na'oto sou nakamulin-uxene la'ilali.

Vivine ne anu tila noxine.

Nini naxoo no laaxu sou anu upalupalu-sine sou na'oxo'oxo mixumixu.

Ia ulai ili'i la nini la'iaxene, la anu umomomo sou usaxila'ine la ua.”

Iakovo U'ume Ulai Noxou Lavani

⁴¹ Ia Esau ne la'iaxu mo tanu masuau Iakovo misevile, xo momu mualu-sou laixe, ia anu uasi. Xe muxoxoolu la xavutalau ukakamuli vote'i sou uvau vimou. Xe muavuti la muvikala aloxo 'o, “Ala'alai sou mamilo asou usoli. Usoli ukalu mo ta'asixu xe ili'i la sou eni avau vivilo Iakovo ne.”

⁴² Xe Liveka neni'a ilou milomu aloxo ne la mikalaa anaxeu 'ilie Iakovo sou mune'e noxie. Mune'e muxali la ane mivikalanu aloxo 'o, “Nalomu, vivine Esau la'iaxu mo umasaxa lexe uvene nasoli.⁴³ Nalomu mo na'oxo aloxo eni alemolu noxine o. Nalutu ane alalae 'osi mo na'ume ulai noxou iameni Lavani, eni vivilo, anu a uxoxoolu ne Alani.

⁴⁴ Nalai naxoo noxou ne mo lexe vivine tanu lelemesou⁴⁵ mo lexe iou si'isou mii e ne'oxo noxou, la sou eni apalou-sou vile sou ulai uno'ine une'eneneni. Xo eni amasaxa lexe ngingi ta 'alixe tamei 'o mamu ngakalu no voxo vile-sisi.”⁴⁶ Alaxu vile la Liveka mivikalanu mulue Aisaki aloxo 'o, “Eni amamaisi'a Esau ta semasemau tamei 'o la opoleli laixui'a uasi, mo etotosa noxi'a. Male lexe Iakovo kalumo u'uluxe sema vile noxi'a ta Keti la, la male eni ne asolisi.”

28 Xe Aisaki muavuti la mu'avalou 'olu Iakovo mulai noxou sou mualusou la muvikalanu pekia'u aloxo 'o, “Mamu na'uluxe semasie Kanani vile.² Nalai ne Mesopotamia no tuala noxou xasine mo sou na'uluxe sema vile lai ne, iameni Lavani 'olu.³ Lataua anu xaviinu misevile, molu uxolu noxine mo molu ualusou taula'ixene mo molu ulosine ta 'iline tavu'alo mo sou ulai ili'i la ta

^d27:36 Tav 25:29-34 ^e27:38 Eva 12:17 ^f27:39 Eva 11:20

^g27:40 Tav 36:8; 2Ta 8:20

mitema tavu'alo no xalexalee tuautala ne'eine'ei ne mami'a ane nini. ⁴^hAnu molusi ualusinge ngongi'a ta 'ili'iline mo ta xasixasine ilo'a ta 'ilu'ilusuneni aloxo anu mualusou Avalaamu. La sou ulai ili'i la nini natatananu lia ane nini nexoo no anu 'o. Lia ano 'o Lataua mu'italonu noxou Avalaamu.” ⁵Aisaki muvikalanu 'olu Iakovo aloxo ne mukalu la mupalusou sou mulai ne Mesopotamia noxou Lavani. Lavani momu ane Betueli. Anu itemasie Alamu. 'Olu sema ane Liveka, eiae Iakovo ilou Esau neni'a.

⁶No voxoo ane Esau mulomu lexe momu Aisaki mualusou vimou Iakovo mo mupalusou mulai ne Mesopotamia sou ulai u'uluxe sema vile lai ne, la anu mulavu kalumo lexe no voxoo ane anu Aisaki mulingau Lataua sou uxoo noxou Iakovo, la anu mupela'u lexe mamu ulai ili'i la u'uluxe sema vile ne Kanani. ⁷La mulavu kalumo lexe vimou Iakovo mulomuxu vaikala noxi'a momu ilee nenu la sou ane anu mulai ne Mesopotamia ne. ⁸Tava'u aloxo ne la sou anu Esau mulavu lexe momu Aisaki umasaxai'a ta semasie Kanani uasi. ⁹Toxe, anu soxu muavuti la mulutu mulai noxou Isimaeli e Avalaamu 'olu ilo'a ta 'olu. Mulai muxolu ane la sou mu'uluxe sema vile la. Ualasio lexe Makaleti, Isimaeli 'olu. Vimoe mulu ualasio lexe Nevaiote.

Iakovo Muaipiepiena ne Veteli

¹⁰Iakovo mulutu ne Beru-seva sou mulai ne Alani, ¹¹la mumuamua'i xoo mole anu asou 'olo'olovoxo. Mumuamua'i mulai xe aso mulolo, la muxali no lia xalee vile, la mutalupexa sou muai ane. Muavuti la muno'u lavo'o vile sou mutixalaxu. ¹²ⁱNo 'olovoxo, la muaipiepiena lexe mumaisou teetelo vile mutulu no lia la mulai muxali avile teitexi

no loxotolo, mo ta angelo noxou Lataua ilulu'e itetelo no anu. ¹³^jXe iou muvaxa la mumaisou Lataua mune'e mutulu no pa'umolu. Xe muavuti la muvikala aloxo 'o, “Eni IAUE, Lataua noxou Avalaamu ilou Aisaki. Ulai ili'i la eni alosinge ngongi'a ta 'ili'iline mo ta xasixasine ilo'a ta 'ilu'ilusuneni lia ane nini naai no latanu 'o. ¹⁴^kTa 'ili'iline ilo'a ta xasixasine mo ta 'ilu'ilusuneni ne ititisi'a uxali tavu'alo loxo lialia no lia 'o. Xe ulai ili'i, la sou ane'i isukusukunu pilipilixasou lialiaxa'a 'o ulai umomoxu atume iou tami'a o sou ilai ixolu no anu. Eni aalusi'a ta mitema no xalexalee tuautala ukalusi no anu vote'i vilesisi. Vote'i ane ne, nini ta 'ili'iline mo ta xasixasine ilo'a ta 'ilu'ilusuneni. ¹⁵Mo nalomu la, eni axolu noxine mo asaxila'ine no anu muamua'ixene no xalexalee tuautala ane nini nalai no anu. Xe ili'i, la alivulixene une'e no lia 'o. Umomomo sou eni a'umesine uasi, axoo noxine mo sou mimii e eni elemolu lexe eni a'oxoo noxine ne uxali maninasou.”

¹⁶Aliku 'o mukuluke xe mutulu la mutalupexa xe tanu tema, la sou muvikala aloxo 'o, “Manina, IAUE a uxoo no lia xalee se ane eni eai mo ane axoxoo no anu 'o, ia eni alavusou uasi.” ¹⁷Mumama'u misevile, la sou muavuti la muvikala aloxo 'o, “Eni emama'u misevile xo tuala ano 'o, iou vilemo. Anu Lataua taasou ano 'o, mo aitungasou ane mukisi mulai teitexi no opo loxotolo e emaisou 'o.”

¹⁸Muai ne xe mutulu no kakau no sivo, la muno'u lavo'o e mutixalaxu no 'olovoxo sou mulaanu mulu'elai no lia, loxo atola sou sosovo. Mutulusou mukalu la munixi'u ovu vile lexaxu no latanu sou musosovosou tani ano 'o lexe Lataua na'u. ¹⁹Xe ili'i, la sou mumoxo'u

^h28:4 Tav 17:4-8 ⁱ28:12 Ioa 1:51 ^j28:13 Tav 13:14-15

^k28:14 Tav 12:3; 22:18

lia xalee ane lavo'o kisou mutulu no anu ne lexe Veteli. Tei la ilemolu tuala xalee ane ne lexe Lusu. ²⁰ Xe Iakovo muavuti la mupala'alixu tanu mulai noxou Lataua, la muvicala aloxo 'o, "Lexe nini naxoo noxilo mo nasaxila'ilo no anu muamua'i noxilo ano 'o, mo naitixo la'ilali ilou tokolomo ²¹ mo lexe eni alivu mo alai axali noxou mamilo taasou, la sou nini Lataua noxilo manina. ²² Lavo'o kisou e e'asixu ne, anu sosovo lexe nini taasine ane. Xe ulai ili'i la mimii ma'ima'i ane nini nalosilo mo naitixo ne, eni akalipala'anu la nini na'a nini pa'usou sevile loxo vile no anu mavulovexa ane eni alosine ulivu ulai noxine."

Iakovo Muxali Noxou Iau Lavani

29 Iakovo muvicala aloxo ne sou mupala'alixu tanu mulai noxou Lataua mukalu, la sou anu muavuti sou musokou muamua'i noxou sou ulai. Mumuamua'i ne, la mulalai aloxo no xalee lia ane aso uxaxali utetelo no anu. ² Mumuamua'i mulalaisi xe musu'a iou loxo 'osi la mumaisi'a ta sipsip la'oluxa'a tatalu ane misu'a la'oluxa'a miai mixaliliou iou lexa vile. Ta sipsip ne, mine'ene'i sou iiene'i ane, ia mine'ene'i la iiene'i palea uasi xo lavo'o toxoxa'a te ipipalopalo'u sou uxexesou taxa e lexa uxaxali utelo no anu ne uao. ³ Ta mitema sou isaxisaxila'a kalumo a ixoxoomaie'i. No voxo ane sou ta mitema sou isaxisaxila'a ta sipsipi'a ine'e sou iiene'i, la ane'i ipipalo'u lavo'o to ne uxexesou lexa iou sou ta sipsipi'a iie. Xe ukalu la sou ane'i ipipalo'u ulivu no tanixu la. ⁴ Iakovo mumuamua'i musuku mulai 'alai manina noxi'a sou mutali'isi'a aloxo 'o, "Ta vivilo, ngingi sou tuala ne'ei?" Ane'i mikolinu la mivicala lexe, "Nexi sou tuala ne Alani." ⁵ Xe anu muxiu vaxa la mutali'isi'a la, "Ia ngingi ngelavusou itema e ualasou lexe Lavani o? Eiae Naola 'olu." "Ani, nexi

telavusou." Ane'i mikolinu aloxo ne. ⁶ Xe muavuti la mutali'isi'a la aloxo 'o, "Ia loxovaa, anu laixenusi?" "Ani, anu laixenusi. Namalei, 'olu sema Lakeli ane inene'ene'i ta sipsip noxou 'ole." Ane'i mikolinu aloxo ne la. ⁷ Xe anu muavuti la muvicalane'i aloxo 'o, "Aso a uao teitexi 'o mo umomomo sou ngingi ngalivulixa'a ta sipsip ilai no nano no taasi'a palea uasi, ia nghanavaa e ngaiene'i palea mo sou ukalu la ngalailixa'a sou i'ani ia'eia'e ua o?" ⁸ Xe ane'i miavuti la mivicalanu lamana aloxo 'o, "Nexi talavusou ta'oxo loxo ne uasi. Nexi taxoomaie'i ta menexixe mo lexe ane'i ixalixa'a ta sipsipi'a no lexa iou 'o ukalusi, la sou nexi tapipalo'u lavo'o uxexesou lexa 'o taxanu, la sou ta sipsipmexi 'o ne, ilu'e sou iie alaxu vilesisi."

⁹ Anu Iakovo ilo'a ane'i ane miuli mine'e no lexa iou ne, ivivicala ia Lakeli ane mipasipaa mo mine'e mixalixa'a mamie ta na'u ta sipsip no lexa iou ne. Xo ane ilavusou isaxisaxila'a ta sipsip noxou mamie. ¹⁰ Xe aliku 'o iou muvaxa loxo 'o la iau 'olu ane mine'ene'i ta sipsipou 'o, xe muavuti la molu mulai sou mupipalo'u lavo'o muxexesou lexa iou sou muiene'i. ¹¹ Xe muavuti la mutimunu xalene tei 'o sou muvicala "aso laixe" mulai noxie mo mutaloxu tama xo anu mu'osasio. ¹² Xe ili'i la sou muvicalane lamana, "Eni vivilo tavuna ane nini 'o, iaxe ane mamine Lavani ne, xo mamine vimou sema e ualasio lexe Liveka, ane eni atie." Xe sema 'o miavuti no lia 'o la ane miiave milai noxou mamie sou mia'alou. ¹³ Lavani mulomu lexe iau ane mune'e muxali 'o xe, muavuti la muiave mulai mualaxu sou mu'osasou. Muavuti vaxa la mu'aulaxu ka mutimunu xale. Xe mukasi vaxa no avolu la muno'u mu'unalailixu no taasou. Xe ili'i, la sou anu muvicalanu iau lamana noxi'a momu ilee nenu mo vimou, xe mua'alouxu mimii ane muxali

noxou no anu muamua'i noxou. ¹⁴Xe Lavani mulomu noxou iau aloxo ne xe mukalu, la muvicala aloxo 'o, "Manina musuku, nini ne noxilo manina. Nenge nengei ienge lavo'o vilesisi." La sou Iakovo muxoo noxou iau ne, so'io vile.

Iakovo Mu'uluxa'a Lea Ilee Lakeli

¹⁵Xe no voxo vile, la Lavani muvikalanu Iakovo, "Nini naxoxoo noxilo 'o sou nasu'usu'ulilelixu mixomixu vitanisi loxo 'o uasi. Loxo 'o io nini xavutalamenti uexe lexe, eni alotoneni uasi o xo, nini noxilosi. Uasi, eni emasaxa lexe alotonenixu xaixai e nini nasu'usu'ulilelixu 'o. Nemasaxa lexe alotoneni no anu ta'ei?"

¹⁶No tauu ie ane Iakovo mulai muxoo noxou iau ne la iau ta 'olu ta sema tamei ne, ane'i ta vuanga. Ane laposalaxu ne, ualasio lexe Lea, xe ane no talie Lea ne ualasio lexe Lakeli. ¹⁷Lea ne, iei laixe malaxo uasi, ia Lakeli nesi, iei laixe misevile. ¹⁸Xe Iakovo muavuti la mukolinu tali'i noxou iau Lavani aloxo 'o, "Eni emasaxa lexe axoo noxine 'o tauu ie muxatele tamei mo axaxaixene, lexe nini nemasaxa lexe eni a'uluxe Lakeli." ¹⁹Iau Lavani muavuti la muvikalanu aloxo 'o, "Anu mii vile uasi, eni a'italone noxine sou na'uluxe, xo 'ena'ei ane uxoxoo noxilo 'o sou uxaxaixo la sou eni a'italone noxou sou u'uluxe?" ²⁰Anu muxolu xe muxaxaixu iau tauu ie muxatele tamei sou u'uluxe Lakeli ne. Tanu mu'oxoxe la tauu ie muxatele tamei ne loxo, voxo moso tatalusi no xavutalau.

²¹Muxolu sou muxaxaixu iau ne, xe tauu ie muxatele tamei mulai mukalu, xe mulutu la mulai muxali noxou iau, la muvicala aloxo 'o, "Nano'e 'iline in-e'e mo a'uluxe, xo tauu ie eni elemolu lexe eni axoo sou axaxaixene no anu ane mukalu ne." ²²Xe Lavani muavuti la mu'oxonu la'ilali sou iau ilee 'olu Lakeli taula'ixa'a. Mukala anaxu mulai noxi'a ta mitema no nano no tuala ne, sou

mine'e no anu la'ilali ane ne mukalusi. ²³Xe no 'olovoxo la Lavani uno'e Lakeli ilai noxou iau loxo mulemolu tei 'ole ua, mukasivaxa noxie vimoe tila Lea mole mulailixe noxou sou ilou mii no 'olovoxo ne. ²⁴Lavani muno'e sema vile noxi'a ta sema e ixoxoo noxou sou upalupalusi'a sou i'oxo'oxo mixomixu ne sou ie 'olu Lea. Sema ne ualasio lexe Silipa. ²⁵Miai xe mitulu no kakalu xe, Iakovo iou muvaxa loxo 'o, la ano 'o Lea mo ane ilou mii 'o. Xe aliku 'o muavuti la mulai muxali noxou iau la muvikalanu aloxo 'o, "Loxovaa ane nini ne'oxo 'ilixano 'o mune'e noxilo loxo 'o? Eni exaxaixene 'o sou lexe eni ano'e Lakeli, ia loxovaa la, nini ne'oxo loloxo loxo 'o?"

²⁶Xe iau muavuti la muvikalanu lamana aloxo 'o, "Lai noxixe 'o, nexi talavusou tavaitaula'ine'i ta 'ilixe ta sema ane mipaa no tali'a ta laposalaxu tei uasi. Ta laposalaxu ane nexi tavaitaula'ine'i tei. ²⁷Ia naxolu 'o mo voxo sou taula'i ano ulai usivita no anu voxo muxatele tameisou 'o ka sou eni ano'e Lakeli ilai noxine, lexe nini namasaxa lexe naxolu tauu ie muxatele tamei la sou naxaxaixo. Xo eni masaxa noxilo aloxo ne."

²⁸Xe Iakovo muavuti la muvikalanu iau lexe, "Anu mii vile uasi." Xe voxo sou taula'i ane mi'oxo tei 'ole mulai musivita, la sou Lavani muno'e 'olu Lakeli sou mulailixe noxou iau Iakovo sou mu'uluxe. ²⁹Ka muno'e Vila mulailixe noxie 'olu Lakeli ne sou ipalupalusie sou i'oxo'oxo mixemixe. ³⁰Iakovo muno'e Lakeli kalumo sou milai ilou mii. Anu mumasaxaie Lakeli misevile noxie Lea. Xe muavuti la mumulinu masaxa noxou iau sou muxolu tauu ie muxatele tamei la sou muxaxaixu.

Iakovo ta 'Olu

³¹Iakovo ilo'a ta semasemau tamei ne ixoxoolu, la anu ulai ilee Lea ixoxoo malamalaxo uasi, ia Lakelisi ane ilou

itautinane'i misevile. Xe IAUE mumalei la mumaisou aloxo ne, la tanuxe Lea la sou musu'uline la ane opoone. Ia Lakeli ne uasi. ³²Ilo'a mixoxoo xe ili'i la sou Lea mivo'o 'ilie vile mulu. Xe miavuti la mivikala aloxo 'o, "IAUE mulavusou tu'umaxu ane muxoo noxilo. Anu manina lexe muluxeni umasaxailo manina." La sou mimoxo'u ualasou lexe Luven. ³³Xe ili'i la, la Lea opoone la mivo'onu 'ilie mulu vile la. Xe miavuti la mivikala aloxo 'o, "IAUE muitixeni keakea mulu 'o xo anu mulavusou lexe Iakovo ne umasaxailo malaxo uasi." La sou mimoxo'u ualasou lexe Simeoni. ³⁴Xe ili'i la, ane opoone la. La mivo'onu 'ilie vile mulu la. Xe miavuti la mivikala aloxo 'o la, "Vaimomo 'o eni elavu lexe eni muluxeni maasi la anu masaxa noxou utila une'e noxilo mo unene'e noxilo sou noxi'a ilo'a ta 'olu taxoo tapita utotomu, xo eni ane evo'one'i ta 'olu tatalu ta mulu 'o." La sou 'ilie ane ne, ane mimoxo'u ualasou lexe Levi. ³⁵Xe ili'i la, ane opoone la. La mivo'onu 'ilie vile mulu la. Xe miavuti la mivikala aloxo 'o, "Vaimomo 'o eni a'iti IAUE ualasou sou molomolo ano 'o la." La sou ane mimoxo'u ualasou lexe Iuda. Io, ili'i la ane ivo'o la ua.

30 Leasi ane ipapalaa loxo ne, ia Lakeli uasi, la opoone masuaie vimoe Lea ne misevile. La sou milutu milai noxou Iakovo la mivikalanu aloxo 'o, "Eni emasaxa lexe apalaa ta 'alixe kalumo. Xe uasi, la eni emasaxa lexe asolisi." ²Xe mulue la'iaxu la mivikala toxoxa'a noxie aloxo 'o, "Nalavusou lexe Lataua molusi ane mumasikalakeni uasi? Eni Lataua sou axalixu keakea no oponeni uasi. Anu molusi mumomomo sou u'oxonu ane ne." ³Xe Lakeli miavuti la mivikalanu mulue aloxo 'o, "Toxe, nano'e Vila, sema sou xaixai noxilo 'o mo, ilai ngongou ngai la sou ane ivo'onuxeni keakea. Keakea

e ane ivo'onu ne, nenu ane eni 'o." ⁴Mivikalanu mulue aloxo ne, xe ili'i la sou milai mivikalane Vila lamana no anu masaxa noxie ane, ane mipala'alixu noxou mulue ne. Xe ili'i la sou mino'e Vila ne milai noxou Iakovo sou ilou miai loxo semau. Mulai noxie ⁵la sou opoone xe ili'i la sou mivo'onu keakea mulu noxou Iakovo. ⁶Xe Lakeli miavuti la mivikala aloxo 'o, "Lataua mumaisou mo mulavu no anu tu'umaxu ane Lea mi'oxo'oxonu mune'e noxilo la sou mulomuxu linga noxilo la ane muitixeni keakea mulu 'o." La sou ane mimoxo'u ualasou lexe Den. ⁷Xe ili'i la Vila opoone la, la mivo'onu keakea vile la. ⁸Xe Lakeli miavuti la mivikala aloxo 'o, "Nexi noxie Lea te'oto'oto xoo mole, vaimomo 'o eni euli." La sou ane mimoxo'u keakea ne ualasou lexe Napitali.

⁹Lea mixoxoolu xe milavu lexe ane imomomo sou ipalaa la ua la sou ane miavuti kalumo sou mino'e sema sou xaixai noxie ualasia lexe Silipa sou milailixe noxou Iakovo. Silipa milai mixolu noxou Iakovo loxo semau. ¹⁰Ilo'u mixoxoolu ne, xe ane mulai noxie xe opoone, la sou mivo'onu keakea vile mulu. ¹¹Xe Lea miavuti la mivikala aloxo 'o, "Voxo laixe muxali." La sou ane mimoxo'u keakea ne ualasou lexe Xati. ¹²Ilo'a mixoxoolu xe ili'i la, la Silipa mivo'onu 'ilie tameisou mulu. ¹³Xe Lea miavuti la mi'osa misevile la mivikala aloxo 'o, "Vaimomo 'o, eni 'osa'ila toxoxa'a manina uxoo noxilo. Ulai ili'i, la ta sema tavu'alo ivikala lexe eni asema sou 'osa'ila." La sou mimoxo'u keakea ne ualasou lexe Aselu.

¹⁴No tauu ie ane ne la, uiti munene'ia mole Luven, Lea 'ilie laposalaxu ne, mulai no xai, la iou mulai mutukumusou ovu vile seseenu. Ngiaxu ne sou i'oxoxa'a ta sema mii no anu. Muavuti la mulai mu'elesou ngiangiaxu ne sou mulailixu noxie nenu no tuala. Muno'u xe muxalixu noxie la nenu kokope Lakeli

ne mimaisou, la milai noxie vimoe Lea la mivikalane aloxo 'o, “Loxovaa umomomo sou naitixeni se'i?”¹⁵ Xe Lea miavuti la mivikalane aloxo 'o, “Neno'u muluxeni mo a ulai uxoxoo noxine ne ia, nini a nene'e 'o sou lexe nano'u 'alixe miu 'o la, ne?” Xe Lakeli miavuti la mikolinu vimoe vaikalae aloxo 'o, “Lexe nini nalosilo mii ne, la eni avikala Iakovo la ngongou ngaai maasi no 'olovoxo.”¹⁶ Mixoxoo xe 'olo'olovoxo, la Lea milaxu Iakovo. Milai xe mixalisou mine ulilivu une'e no tuala, la mivikalanu aloxo 'o, “Maasi no 'olovoxo la nane'e sou nengei taai, xo eni elotoneni noxie Lakeli no anu ovuxa'a ta sema ngiaxu e Luven 'alixe miu ne molu muno'u no xai.” Iakovo mulomuxesi mole no 'olovoxo la mulai noxie sou ilou miai.¹⁷ Xe ili'i, la Lea milinga noxou Lataua la anu tanuxe la sou ane opoone. Mixoxoo xe voxo sou ivo'o 'ilie ne muxali, la sou mivo'onu 'ilie mulu ta'uvesou.¹⁸ Xe miavuti la mivikala aloxo 'o, “Eni e'italone Silipa sema sou xaixai noxilo milai noxou muluxeni la sou ane Lataua tanuxo la mulosilo keakea soxu e lailaixe 'o.” La sou mimoxo'u ualasou lexe Isikali.¹⁹ Isikali muxoxoo xe tila, la sou nenu ne opoone la, la mivo'onu 'ilie mulu muxatele vile sou la.²⁰ Xe miavuti la mivikala aloxo 'o, “Lataua mulosilo mii vile toxoxa'a 'o la. Iakovo vaimomo 'o ne anu u'osa misevile mo u'iti ualasilo mo utoxoleli xo eni evo'one'i ta 'olu muxatele vile.” La sou mimoxo'u ualasou keakea ne lexe Sevulon.²¹ Xe Sevulon mulai muxali tila, la Lea opoone la. Mixoxoo xe voxo muxali sou mivo'o, la mivo'one 'ilie sema vile. La sou mimoxo'u ualasie lexe Tina.

²² Tauu ie piena mulai mukalu, ia Lakeli ne ipalaa uasi manina. Ia vaimomo 'o, Lataua tanuxe la sou mulomuxu linga noxie la sou molu mululusie. Mululusie ne, la anu

maxuveni la ua, ane opoone.²³ Mixoxoo xe voxo muxali sou ivo'o no anu, la sou mivo'onu 'ilie vile mulu. Xe aliku 'o miavuti la 'osa'ila misevile, la mivikala aloxo 'o, “Vaimomo 'o, eni a'osa xo Lataua tanuxo mo molu mukalusou tu'umaxu noxilo, mole eni umomomo sou amaela no anu mii vile la uasi.²⁴ Mo eni emasaxa lexe anu molu uitixeni keakea mulu vile la.” Xe miavuti la sou mimoxo'u keakea ane, ane mivo'onu ne lexe Iosepu.

Ta Temene Noxou Iakovo Mixali Tavu'alo

²⁵⁻²⁶ Lakeli mivo'o Iosepu mukalu, xe ili'i la momu Iakovo mulai muxali noxou iau Lavani la muvikalanu aloxo 'o, “Eni ene'e exoo noxine 'o mo exaxaixene piena misevile sou lailotosi'a ta sema tamei 'o mo ta 'ili'ili'a. Mo nelavusou lexe exaxaixene laixe misevile. Ia vaimomo 'o eni emasaxa lexe na'italonexi noxi'a ta semasemaxeni ilo'a ta 'ili'ilixe noxi'a mo talivu uali no tualasilo.”²⁷ Lavani muavuti la mukolinu vaikalau iau Iakovo aloxo 'o, “Laixe no anu vaikalameni, ia loxo nalomu 'o mo eni alemolu mii 'o. Eni exoxoo la emaisou aloxo 'o, IAUE tanuxo la musu'ulileli xo nini ane nene'e nexoo noxilo 'o.²⁸ Ia navikalaleli laixe no anu mii ane nini namasaxau, la sou eni alosine sou nini naxolu la, sou naxaxaixo.”²⁹ Xe Iakovo muavuti la mukolinu aloxo 'o, “Nini nelavu no anu xaixai ane eni ene'e exolu 'o la e'oxo'oxonu. Mo nini nelavusou kalumo lexe eni esaxila'a ta sipsipmeni lailaixe misevile, mole ane vaimomo ane'i mixali tapiena misevile.³⁰ Tatei la ta sipsipmeni ne tavu'alo uasi, ta ta'ei mososi. Ia musoko no tauu ie ane eni ene'e exoo noxine mo mune'e mutalo vaimomo 'o ne, ta sipsipmeni mipaa tavu'alo misevile. Xo IAUE muxolu noxilo sou musu'ulileli no anu xaixai noxilo

la sou anu musu'ulineni. Ia vaimomo 'o eni emasaxa lexe nexi mexi mii se'i sou nexi mexe tasaxila'u va'axu mo.”³¹ Xe iau muavuti la mutali'isou aloxo 'o, “Ia mii ma'ia ane eni alosine?” Xe Iakovo muavuti la mukolinu aloxo 'o, “Nalosilo mii vile mamu. Ia lexe na'oxo aloxo eni alemolu 'o, eni axolu la mo alai aolene'i ta sipsipmeni mo asaxila'a.”³² Alai maasi, la ieli uilo'i'a laixe mo sou asosovosi'a laixe. Asosovosi'a ta sipsip ta 'ili'ili'a ane ta muximuxi mo ane matomatovine'i ilo'a ta mee ane matomatovine'i kalumo. Ane'i ane ne eni ano'a ukalusi loxo lailotosou xaixai tapiena e eni ene'e exoo noxine la e'oxo'oxonu ane.³³ Ulai ili'i xe nini nane'e sou nataxune'i laixe xe namaisi'a lexe eni eno'a aloxo eleme'a noxine ne, la lexe eni evikala manina. Xe nane'e xe namaisi'a se'i vasime'a loxo eni eleme'a noxine uasi, la lexe ane'i ane ne epakaline'i ane.”³⁴ “Anu laixesi. Tamulinu aloxo nelemolu ne.” Lavani mukolinu iau Iakovo vaikalau aloxo ne.³⁵ Xe muavuti la no voxo ane nesi ne, mulai muno'a ta mee ta mulu xe ta sema latala e ta kea ia matomatovine'i ilo'a ta sipsip ta muximuxi ne sou ta 'olu misaxila'a.”³⁶ Xe ili'i la sou mumuline'i ta 'olu sou ilo'a milailixa'a ta meei'a ilo'a ta sipsipi'a ne. Mimuamua'ilixa'a voxo tamei xe tatalu sou la sou mixalixa'a no xalee lia ane lexe ane'i ilailixa'a no anu ne. Ia Iakovo muxolixa'a pa'usi'a ne sou musaxila'a.

³⁷Iakovo muxoxoolu ne, xe ili'i la sou mulai muxoxola ovu iouiou se'i avoavolu ka muvili'isou ovu avoavo ne sou kalaxa'a keakea no nano 'ole mupala'a, ia usuluki uasi.³⁸ Xe muavuti la mutavulenu ovu avoavolu ne mulai sou mulaalaa no pa'umolu lexaxa'a ne sou lexe ane'i ine'e sou iie la lexe ovu avoavolu ne a ututulu no talaxa'a sou imamaisou. Xe ine'e sou iie³⁹ la ivavailo no pa'umolu ovu avoavolu e mulaalaa

ne, la sou isulune'i ta 'ili'a la xooxoolaxa'a aloxo ne.⁴⁰ Xe Iakovo muavuti, la muno'a ta sipsip ilo'a ta 'ili'ili'a ane ngolangola'a sou milai mixolu va'axu, ia ta sipsip ilo'a ta mee ane ngolangola'a mo ane ta muximuxi ta mulu ilo'a ta sema noxou Lavani ne mixolu ne sou ane ta mulu ivavaialone'i ane ta sema. Mu'oxo vote'i ane ne, la ta sipsip ilo'a ta mee ane misulune'i alavua ne anu ta na'usi, ia upitane'i ilo'a ta mee ane noxou Lavani uasi.⁴¹ Uxoxoo xe umalei lexe ta sipsip ilo'a ta mee ane xavine'i mo ta lailaixe ialuxa'a xe ine'e sou iie xe umalei lexe ane'i a sou ivaialo, la anu upasipaa ulai uno'u ovuovu avoavolu 'ole sou une'e ulaa no talaxa'a sou ane'i ivavaialo la imamaisou,⁴² ia ane'i ane ta lailaixe mo xavixavine'i uasi ne, anu iou uvaxa'iasi. La sou mulai ili'i la ta sipsip ilo'a ta mee ane ta laixe mo xavine'i musuku ane anu ta na'u. Xe ane'i ane xavine'i uasi, ane Lavani ta na'u.⁴³ Anu mu'oxo aloxo ne la sou ane, anu muxali itema vile toxoxa'a manina. Miumiu piena misevile. Ta sipsipou ilo'a ta mee mixali tavu'alo misevile. Ta mulu ilo'a ta sema sou upalupalusi'a sou i'oxo'oxo mixumixu ne tavu'alo misevile, mo ta kameli ilo'a ta donki kalumo.

Iakovo Mu'ume Mulai

31 Ilo'a mixoxoo ne xe alaxu vile, la Iakovo mulomu lexe iau, Lavani ta 'olu ta mulu misu'anu vaikala vile. Mivikala aloxo 'o, “Iakovo to ne mune'e la, iu mimii uasi ia, mune'e muxolu noxinge nenge'a maminge mole ane mutaxusou maminge miumiu mukalu 'o. Mole ane anu muxali itema sou lavuluti vile manina.”² Mami'a kalumo ne, iau Iakovo umamaisou, la iou la'ila'iaxu mo uvivikalanu lailaixe loxo tei uasi, muxiu mo loxo iou ututumasi.³ Xe IAUE muavuti la muvikalalanu Iakovo aloxo 'o, “Naxoxoo 'o uasi, nalutu mo nalivu ulai

no lialiaxa'a mamine ilo'a ta minemini xo eni kalumo alai axoo ane sou axoo noxine sou asaxila'ine."⁴ Xe Iakovo muavuti la mukalanu anaxui'a Lakeli ilee Lea sou milai noxou e uxoxoolu sou usaxisaxila'a ta sipsip ilo'a ta mee no anu.⁵ Iou milutu xe milai mixali noxou, la muvikalane'i ilou, "Emaisou maminge ngongou, la mauilixu muxiu. Tei, la nenge'a ta'osa'osasinge ngato'o mo uvivikalanenge nenge'a ne lailaixe loxo 'o, ia vaimomo 'o ne uasi manina, emaisou iou ne, la iou masuailosi. Ia Lataua noxou mamilo Aisaki ane uxoxoo noxilo 'o.⁶ Ngingi ngongou ngelavu lexe, eni exaxai misevile xou maminge ngongou,⁷ ia anu mukalavoileli alaxu mavulovexa la ulotoleli uasi. Mu'oxo 'ilixu ane ne noxilo ia umomomo sou u'oxo 'ilixu vile masua une'e noxilo uasi xo Lataua a uxolu noxilo.⁸ Muvikalaleli lexe ta sipsip ilo'a ta mee ane tolotolone'i ne eni ta na'axeni. Ioxe, ane'i isulu xe tolotolone'i ukalusi, la anu uxuiunu la lexe eni ta na'axeni ane misa'esa'eutu.⁹ La sou ane Lataua muno'a maminge ngongou ta sipsipou ilo'a ta meeu la ane mune'e muitixeni 'o.¹⁰ No tauu ane ta mee ta mulu ane'i sou ivaialone'i ta mee ta sema, la eni eaipiepiena lexe emaisi'a ta mee ta mulu ane tolotolone'i mo ane'i ane misa'esa'eutusi ane mivaialone'i ta mee ta sema ne.¹¹ Xe angelo noxou Lataua muavuti la mu'avalilo, 'Iakovo,' la eni ekolinu 'O! Ma'ia?'¹² La anu musolonu vaikala la, 'Natulu mo namalei ta mee ta mulu ane tolotolone'i mo ane ngolangola'a mo ane'i ane misa'esa'eutusi ane ivavaialone'i ane'i ane ta sema. Eni emaisou 'ili'ilixu e Lavani mu'oxo'oxo noxine ne mukalu, la sou ane eni e'oxo vote'i ano 'o sou usu'ulineni.¹³ Eni e avivikalaneni 'o, eni Lataua e epala'a noxine ne

Veteli, anu lia xalee ane nini nelaa lavo'o e netixalaxu ka nenixiu ovu vile lexaxu no latanu sou nepala'alixu taneni mune'e noxilo. Ia, alalae 'osi ne, nataxusu mimemimeni mo nalivu ulai no liaxene."¹⁴ Lakeli ilee Lea milolomu noxou mului'a ilou aloxo ne mukalu, la ilou mikolinu, "Nexi umomomo sou tano'umexi mimii se'i noxou mamixe miumiu 'o uasi.¹⁵ Xo anu mu'oxonexi loxo nexi ta 'olu uasi, nexi ta sema sou tuala va'axu mo a. Muno'u 'ulusixe ne ia musu'a mukalu ne.¹⁶ Mimii tavu'alo e Lataua muxexe noxou mamixe avolu ne, une'e nexi noxi'a ta 'ili'ilixu mii mexi ukalusi. La sou nexi umomomo sou tamulesine uasi. Namuli aloxo Lataua muvikalalaneni ne."

¹⁷ Xe ili'i la sou anu mutelone'i ta semasemau ilo'a ta 'ili'ili'a noxi'a ta kameli.¹⁸ Anu mutelone'i mukalu la muolene'i ta sipsip ilo'a ta mee sou muulaxune'i sou milai. Lavulavuluti'a e muno'u ne Mesopotamia ne, mutavulenu kalumo sou mulailixu ne Kanani noxou Aisaki.¹⁹ Lavani ne ulavu uasi, xo mulai no paxa mo a uxoxotosou ta sipsip laxusi'a. Lakeli miavuti la milai mipakaline'i ta miiu e mupuine'i sou isaxila'u taasou sou mino'a milailixa'a.²⁰ Itemasie Alamu kena Lavani ne, 'ei muvikala lamana no anu lailutu ane ne. Iakovo xavutalau lexe, ane'i ipasikisi mo ilai.²¹ Mitaxusou mi'ami'a tavu'alo ne mukalu, la mipasikisi mole milai. Mimuamua'i xoo xe, milai la mixisa'isou lexa toxoxa'a Iupileitisi. Mixisa'isou mukalu la sou mimuamua'i milai loxo no laxalaxa'ilu ne Xileati.

Lavani Mumulinu Iakovo

²² Iakovo ena milai mo voxo tatalu mupolo, ia ili'i la sou ta mitema se'i milai mivikalanu Lavani lexe Iakovo ane mu-

pasiki mo mu'ume mulai ne. ²³ Xe Lavani mulomu aloxo ne, la mutaxusi'a ta minuminu se'i sou ilo'a mimuline'i. Mimuline'i milalai xoo xe, voxoxa'a muxatele vile mukalu xe muxatele tamei sou, la sou mixalisi'a no lalaxa'ilusie Xileati. ²⁴ Mixali xe 'olovoxo la ilo'a mii. Lavani muai la muaipiepiena lexe Lataua muxali noxou la muvikananu aloxo 'o, "Nelelemulinu Iakovo mo a nene'e nexalisou 'o, ia mamu nini navikala vile loxo 'o noxou uasi!"

²⁵ Iakovo ena miuli la milai mixolu ane no lalaxa'ilu ne Xileati sou mitulusi'a tani, la sou ane Lavani ilo'a ta minuminu mine'e mixalisi'a ne. Lavani kalumo muavuti la mutulusou tani vile ane no lalaxa'ilu ne, no pa'umolu Iakovo. ²⁶ Xe ili'i, la sou Lavani mulai noxou Iakovo la muvikananu aloxo 'o, "Loxovaa ane nini ne'oxo loloxo la nelavene'i ta 'alixe tamei 'o ilo'a ta xasixasilo loxo ta motu ilulutu sou ilai ialivula no tuala vile 'o? ²⁷ Loxovaa ane nini ne'oxo loloxo mo nepasikisi ia navikalaleli lamana ua 'o? Lexe nini navikala lamana tei noxilo la nenge nenge'a taxolu tapita mo ta'ani sevile ka tavalivali kulumiso mo talala'ati sou talelexe mo talelei, ka sou nexi tasaxangengi la sou ta'italongengi ngalai. ²⁸ Ano 'o ne ua, nini netalumeie'i ta xasixasilo ilo'a ta neeni'asi mole ne'umene'i 'o ia, eni asaxane'i laixe mo atimu no xalexalene'i mo aioone'i ka sou i'umesilo ilai uasi. Nexovulaulau misevile. ²⁹ Eni umomomo sou akalusine ane alalae 'o ia, umomomo la uasi xo no 'olovoxo la Lataua noxou mamine mumulesilo la muvikalaleli lexe, 'Nene'e nexalisou Iakovo ne ia mamu nini navikala vile loxo 'o noxou uasi!' ³⁰ Eni elavu lexe nini taneni mutulu pekia'u lexe na'umesilo mo nalivu ulai no tualasine, ia loxovaa la nalutusi mo nalaisi ua ia, nelutu la nepakaline'i ta mimii e epuine'i sou

isaxila'u taasilo?" ³¹ Xe Iakovo muavuti la muvikananu iau Lavani aloxo 'o, "Ua, lexe avikalaneni lamana ia, emama'u xo loxo io maasi xe eni avikalaneni lamana, la nini na'apixa'a ta 'iline 'o pekia'u la na'umene'i ilivu ilai noxine. ³² Ia avikalaneni aloxo 'o, nakamuline'i ta mimii noxine alalae 'o, xe naxalisi'a no tivaxu vile noxixe 'o la anu ane ne usoli ane alalae 'osi. Nexi noxi'a ta molomolo noxilo ilo'a ta neeni'a mo ta mitema sou xaixai noxilo mo, ane'i ane ngongi'a ngene'e 'o ane, nexi noxi'a tatutulu 'o ia nini mene na'una no taataasixe ne mo nalulusou tivativanexe ne mo namalei lexe naxalisi'a. Lexe naxalisi'a la nalaasi'a mo nano'a, ia nexi latala 'o tatulu mo tautiieni." Iakovo uvivikala Lavani loxo ne ia, ulavu uasi. Mii ne, semau Lakeli mipakali noxou mamie taasou mo a itatalumeiou ne. ³³ Lavani muavuti la mulai mu'unalai noxou Iakovo taasou tei sou mukamuli. Mukamuli xe uasi, la musuku mulai noxie Lea no tani. Mu'unalai mukamuli xe uxalisou mii vile uasi, la mulaa mutatu. Xe muavuti la musuku mulai no tani noxi'a Silipa ilee Vila, la uasi. Xe musuku la mulai noxie 'olu Lakeli no tani. ³⁴⁻³⁵ Ane moosou e mipakaline'i ta miiu mamie ane. Ane miavuti la mitaane'i mu'una no anu tixalasou ixolu no anu kameli la ixolusou mo milai mixolusou. Mamie mune'e xe mu'una no taasie, la ane mipasipaa mivikananu lamana aloxo 'o, "Tila, na'una mo nakamuli, ia nalavixo uasi, xo eni ekulukemelo mo umomomo sou eni atulu sou asukusine uasi." Mamie mu'una la ukakamuli no nano no tivativaxe xoo mole ua, la mulaa. ³⁶ Iakovo ne la'iaxu misevile. Xe muavuti la muasaxau iau Lavani ne sou mutali'i xatixati vaxa noxou. "Ae! Susu ma'ia ane eni e'oxonu la sou ane nini nelelemulileli, nene'e avone muxaixai mimemimexi mukalu 'o? ³⁷ Ioxe, lexe

nexalisou mii vile, la namuxaxu ulu'e no talanexe nexi latala e tatutulu 'o, mo sou ta mitema noxilo 'o ilo'a ane'i ane noxine imaisou kalumo, la sou ane'i imomosou vaikalasou no nixi noxinge nengei. ³⁸ Xo nalomu, eni elai exolu noxine tauu ie mavulovexa tamei, la ta sipsipmeni ilo'a ta meemeni ne isusulu uto-tomu lailaixesi ia ixotoxoto uasi. Mo avau sipsipmeni mulu vile mo a'ou uasi. ³⁹ Mo no 'olovoxo ane, ta mii se'i in-e'e ipakaline'i ta sipsipmeni sou ive'a i'i'a, mo ane ive'a mo i'i'a pausi'a uai ne, eni ano'u mo ane'e amaxa'u noxine uasi. Eni melo axiu vaxa la, akoli mii e tasiauxu ne la. Xe naavuti la, navikala pekia'u une'e noxilo misevile sou melo akolinu mii ane ta mitema ipakali no aso xe no 'olovoxo kalumo. ⁴⁰ Voxo piena musuku aso ulakaisilo xo mole kisilo ne lexe uvala. Xe no 'olovoxo la sivo ukasilo mole aolopipi loxo 'o. Mo aai laixe uasi manina. ⁴¹ Nengei texolu tepita tauu ie mavulovexa tamei, la e'ausou ane sou exaxaixene nesi. Exaxaixeni tauu ie mavulovexa vile mo mulelia tami'a xo eni e'uluxa'a ta 'iline ta sema tamei 'o. Xe ili'i la exolu sou exaxaixene tauu ie muxatele vile sou lexe ano'axeni ta sipsip se'i noxine sou lailoto sou xaixai latala ne la ua. Nini nekalakalavoilelisi alaxu mavulovexa vile. ⁴² Ia, lexe Lataua noxou mamilo, mo Lataua noxou Avalaamu uxoo noxilo uasi, la male eni alivu vitanisi, ia mii vile sou ano'u no avolo uasi. Ia tava'u xo Lataua mumaisou mo mulavusou xaixai tapiena e eni e'oxoxene, mo tu'utu'u-maxu ane muxoo noxilo 'o, la sou ane anu muxali noxine no 'olovoxo sou muvikala pekia'u noxine ne."

⁴³ Xe Lavani muavuti la mukolinu vaikala noxou Iakovo aloxo 'o, "Lea ilee Lakeli ne, eni ta 'ali'alixe ta sema ane. Mo ta 'ili'ili'a ilou ne, eni ta xasixasilo ane, mo ta sipsip ilo'a ta mee kalumo

ne, eni ta miixe ane. Mo namalei, mimii tavu'alo 'o ne, molu ane noxilosi, ia a'oxo mii vile noxi'a Lea ilee Lakeli mo ta 'ili'ili'a uasi." ⁴⁴ Xe anu Lavani molu muavuti la muvikalanu Iakovo la, "Eni emasaxa lexe ane alalae 'osi 'o, nane'e mo nengei tasakiinu vaikala sou opo vilesisi pumuxu sou usakinenge nenge'a no anu. Xe ili'i la sou nenge'a tasu'a la'oluxu lavo'o no lia 'o sou loxo sosovomenge. Ili'i xe nenge tane'e tamaisou, la nenge taxavutalanu vaikala e nenge taxalixu alalae 'o." ⁴⁵ Xe Iakovo muavuti no lia 'o, la mulai mutavulenu lavo'o to vile veveeni ka mune'e mulaa loxo atola pumuxu mulu'elai no lia, ⁴⁶ ka muvikalane'i ta 'olu ilo'a ta mitema noxou sou milai mitavule lavo'o se'i la, sou mine'e mita'olunu vaxa muxaliliou ane anu mulaa tei. Xe mukalu, la sou ane'i ilo'a mi'ani ane no lavo'o la'oluxu pa'umolu ne. ⁴⁷ Xe mi'ani mukalu, la Lavani mulemolu lavo'o la'oluxu ane ne lexe, "Iaxaru Sa'aduta" no anu vaikala noxou, xe Iakovo kalumo mulemolu lexe Xaleti no anu vaikala noxou. ⁴⁸ Xe Lavani muavuti la muvikalanu Iakovo aloxo 'o, "Lavo'o la'oluxu ano 'o, anu uxolu loxo sosovo sou nenge nengei taxavutalanu vaikala ane nenge nengei tasakiinu ili'i." La sou ane ane'i mimoxo'u lavo'o la'oluxu ne lexe Xaleti. ⁴⁹ Xe Lavani muavuti la muvikala aloxo 'o la, "IAUE molusi umaisinge nengei mine nenge nengei takalipala'a." La sou lavo'o la'oluxu ane ne, milemolu kalumo lexe Misipa. ⁵⁰ Xe Lavani muavuti la muvikalanu Iakovo la, "Ia, lexe nini nasaxila'a mo na'oxo laixe noxi'a ta 'alixeni ta sema tamei 'o uasi, mo male nalai na'uluxa'a ta sema se'i va'axu, ia eni alavu uasi ne, ia anu laixe nini naxavutalanu lexe Lataua a umamaisinge nengei. ⁵¹ Lavo'o ane eni elaanu mo ane eni esu'a la'oluxu no tava'u ane, eni elaanu no nixi noxinge nengei ne, ane uxolu 'o.

⁵² Uxolu sou nenge tamaisou aso vile, la taxavutalanu vaikala ane nenge nengei tasakiinu. Eni amomomo sou aalasou pilixa ano 'o sou avenge mo ngingi umomomo sou ngaalasou sou ngavelo uasi.

⁵³ Lataua noxou Avalaamu mo Naolu molusi umaisinge, la sou ulavu no anu 'ili'ilixo noxinge nengei." Xe no ualasou Lataua anu Lataua noxou Iakovo momu Aisaki, anu Iakovo muavuti la mupala'alixu tanu lexe anu utetelisu mo umulinu vaikala ane ne. ⁵⁴ Xe muavuti la muve'a ta sipsip se'i sou mu'e-laxa'a mulai noxou Lataua teitexi no laxa'ilu ne. Xe ili'i la sou mu'avali'a ta mitema noxou mine'e ilo'a mi'ani. Mi'ani mukalu, la mi'ai 'olovoxo vile la, teitexi no laxa'ilu ne. ⁵⁵ Xe no kakau manina, la sou Lavani mulai noxi'a ta 'olu tamei ne ilo'a ta 'ili'ili'a sou mutimutimunu xalexalene'i ka mualusi'a io sou mu'italone'i ia anu mulivu mulai no tualasou.

Iakovo Musosovosi'a ta mimii Noxou Vimou Tila Esau

32 Lavani mulutu sou mulivu mulai, la Iakovo kalumo mulutu sou mulai e lexe anu ulilivu ulai no anu. Mumuamua'i xe mulai la ta angelo noxou Lataua mixalisou. ² Xe Iakovo mumaisi'a la muvikala aloxo 'o, "Tuala ano 'o noxou Lataua." La sou anu mumoxo'ulua xalee ane ne, lexe Maanaimu. ³ Xe Iakovo muavuti la mupalusi'a ta mitema se'i sou milai noxou vimou Esau no tuala vile ilemolu lexe ne Seiru no xalee lia ne Edomu. ⁴ Milutu sou milai, la anu mulosi'a vaivaikala aloxo 'o, "Ngalai xe ngaxali noxou Esau itema tila noxilo la ngavikalanu lexe eni Iakovo, elai exolu maxuvee misevile noxou Lavani, mo ane mune'e mutalo vaimomo 'o. ⁵ Ngavikalanu kalumo lexe eni alivu unene'e 'o eni anene'e vitanisi uasi, eni

ta mitema mo ta sema sou xaixai noxilo a noxi'a tanene'e 'o. Mo ta kauxeni ilo'a ta mee mo ta donki mo ta sipsip kalumo. Eni ekalanu anaxo une'e noxine nini tatila noxilo lexe eni ane'e axali noxine la nini oopone laixeilosu."

⁶ Xe ta mitema ane anu Iakovo mupalusi'a ne milai xe milivu mixali, la mivikalanu aloxo 'o, "Nexi telailixu vaikalameni noxou vivine Esau, la mivikalanexi lexe anu une'e sou ualaxene no vote'i. Ilo'a ta mitema itemaxu mavulovexa tamei (400)." ⁷ Iakovo mulomu aloxo ne la mumama'u misevile la tanu kalua mo xavutalau ne laixe uasi. Xe muavuti la mukalipala'ane'i ta mitema noxou sou xaixai ilo'a ta sipsip mo ta mee mo ta kau mo ta kameli ilo'a ta donki la'oluxa'a tamei. ⁸ Ka muvikala aloxo 'o, "Lexe Esau une'e xe umasaxa lexe uxalixu 'oto'oto vile, la anu ilo'a ta mitema noxilo la'oluxa'a ano 'o i'oto ia, ane'i la'oluxa'a ano 'o i'ume."

⁹ Xe muavuti la mukilaka aloxo 'o, "Lataua noxou Avalaamu, eni xasilo mo nini Lataua noxou Aisaki, eni mamilo, nalomusou linga noxilo. IAUE, nini nevikalaleli lexe eni alivu ulai noxi'a ta milemileli no tualasilo ne, la nini naalusilo sou eni axali itema sou lavuluti. ¹⁰ Lataua eni amitema sou xaixai noxine. Ia eni amitema vile laixe uasi. Ia nini tanenixo la ne'oxo laixe noxilosu. No voxo ane eni exisa'isie lexa Ioridani sou elai exoo noxou Lavani ne, la ano'u mii vile no avolo sou elai ne uasi. Vilaxoxosi 'a ane eni enono'u sou evilaxoxu. Ia ane 'o ne, eni ane alivu une'e 'o noxi'a ta mitema xuxulusi'a tamei 'o. ¹¹ Eni alingaine lexe nini nasu'ulileli mo sou mamu vivilo Esau une'e ualivulanexi. Eni amama'u misevile xo loxo io anu une'e usokou 'oto'oto vile, la uvexevexe ukalusi, la uve'a ta sema ilo'a ta 'ili'ili'a

'o kalumo. ^{12m}Nexavutalanu vaikala e nini mene nevikalalelixu. Nevikala lexe nini naxoo noxilo mo naalusilo sou eni ta xasixasilo ilo'a ta 'ilusulusuleli ixali tavu'alo ili'i loxo io'iio'i no tasi'i, ia evile umomomo sou uitisi'a uasi."

¹³Olovoxo la Iakovo ena m'ai x'e loxo ne'iela, la anu Iakovo musosovosi'a ta kau ilo'a ta mee mo ta sipsip mo ta kameli mo ta donki se'i sou iu vimou Esau. ¹⁴Itiitisi'a ta mimii ne aloxo 'o ta mee ta sema ne muno'a itemaxu mavulovexa vile (200). Xe ta mulu, la muno'a itemaxu vile. Ta sipsip ta sema la muno'a itemaxu mavulovexa vile (200) xe ta mulu la muno'a itemaxu vile (20). ¹⁵Xe ta kameli ane misulu mo ta 'ili'ili'a a no tava'a ne, muno'a mavulovexa tatalu (30). Xe ta kau la muno'a mavulovexa tami'a (40) ane sema, xe ta mulu mavulovexa. Ta donki la muno'a ta sema itemaxu vile (20) xe ta mulu mavulovexa (10). ¹⁶Xe muavuti la musosovosi'a ta mitema sou xaixai noxou sou vilevilesi isaxila'a ta mee ilo'a ta sipsip mo ta kameli mo ta kau ilo'a ta donki e anu Iakovo musosovosi'a sou lexe uitiu vimou Esau. Mu'italone'i ta mitema vilevile sou isaxila'a ta mimii la'oluxa'a vilevilesi ne mukalu la muvikalane'i aloxo 'o, "Maasi xe nenge'a talutu sou talai, la ngingi ngauli, ia ngasaxila'a Esau ta miu ne mo sou mamu imua'i ipita. Ngamuxaxu taitaiinu. Nini ane nasaxila'u la'oluxa'a vile, la nauli, ioxe anu ane uno'a noxou sou umulineni, la umuxaxu taiinu o ka sou uili'i no tumaline. Nga'oxo aloxo ne, la ulai utalo noxou ane sou uili'i." ¹⁷Xe muavuti la mulosi'a vaikala tamei sou. Muvikalane'i itema sou xaixai noxou ane sou uulaxune'i aloxo 'o, "Nauli xe eni vivilo Esau uala xe une'e uxalisine xe utali'i lexe, 'Nini namitema sou xaixai

noxou ene'ei? Ia nalalai ne'ei 'o? Ta mimii te naolene'i ne 'ena'ei ta miu?' ¹⁸Ioxe nini naavuti la navikalane'i lexe, 'Ta mii 'o, itema sou xaixai noxine Iakovo anu musovane'i mine'e noxine nini tila noxou lexe nini ta miimene. Anu muitimene vitanisi. Ia anu Iakovo a uili'i sio.'" ¹⁹Musuku mune'e noxou itema sou xaixai noxou tamei sou mo tatalu sou la mulosi'a vaikala vilevilesi aloxo ne. Mo ane'i ane tavu'alo mo mulai upee noxou ane ili'i ne, vaikala vilevilesi anesi, ane anu muvikalane'ixu sou ikolinu tali'i noxou vimou Esau. ²⁰Xe muavuti la muvikalane'i la, "Vaikala vilevilesi anesi, lexe uxalisine xe utali'i aloxo ne la, ngakoli vilevilesi aloxo ne. Ngaxavutalanu sou ngavikalane'i lexe, 'Ani, itema sou xaixai noxine a uili'i sio.'" Xe muavuti la muvikalane'i lexe, "Male no anu xavutala ano 'osi la sou eni axolixoli no anu, la sou anu uxiunu tumalouxu 'ilixu masua e eni e'oxo noxou la sou anu la'iaxuiilo no anu." ²¹Xe muavuti la musova iu vimou mimii muuli mulai noxou ia anu muxolu sou muai 'olovoxo vile la.

Iakovo Ilou Lataua Mi'oto'oto

²²No 'olovoxo la Iakovo muavuti la muno'a ta semasemau tamei ne ilo'a ta sema sou xaixai noxou tamei mo ta 'olu mulelia vile (11) milai mixisa'isou lexa Iavoku. ²³Mulailixa'a no lexa no xalee vile xe mukalu, la mulivu mune'e sou uvikalane'i ta mitema sou xaixai noxou sou itavulenu miumiu ulai no xalee lexa noxi'a ane'i ane miuli 'ole, ²⁴n'ia anusisi muxoxoo ne, xe no 'olovoxo la itema vile mune'e muxali noxou sou ilou mi'oto. Ilou mi'oto xoo mole lamana mukea. ²⁵Xe itema ne muxamuli loxo 'o la anu a xavixavinu ua, xe muavuti la mu'otunu Iakovo tanga'u no avolu la tanga'u muxatele.

²⁶Xe itema ne muavuti la muvikalanu Iakovo aloxo 'o, "Naxexeenu avone mo eni alai xo anu asou lamana ukea." Iakovo muavuti la muvikalanu aloxo 'o, "Eni umomomo sou eni axexeenu avolo uasi. Lexe nini naalusilo 'o, la sou eni axexee avolo." ²⁷Xe anu itema ne, muavuti la mutali'isou Iakovo aloxo 'o, "Ualasinex loxovaa?" Xe Iakovo muavuti la mukolinu lexe, "Eni ualasilolexe Iakovo." ²⁸Xe anu itema ne muavuti la muvikalanu Iakovo, "Tava'u xo ngingi ngongou Lataua nge'oto mo ngongi'a ta mitema kalumo la nini netaloxolixa'a, la ualasinex lexe Iakovo ne usu'a, ia ualasinex lexe Isilaeli." ²⁹Iakovo muxiu vaxa la mutali'isou itema ne lexe, "Nini ualasinex 'ena'ei? Nalemolu noxilo." La anu itema ne, mukolinu lexe, "Tava'u loxovaa la nini nemasaxa lexe nalavusou ualasilolexe?" Xe muavuti la mualusou Iakovo. ³⁰Xe Iakovo muavuti la muvikala lexe, "Vaimomo 'o eni emaisou Lataua iou, ia eni asoli uasi." La sou mumoxo'u lia xalee se ane ne, lexe Penuelu. ³¹Aso muxali mutelo, la Iakovo mulutu sou musukusou lia xalee ne sou mulukeluke mulai xo tanga'u mupee. ³²La sou musoko ane tatei ne mole ane mune'e mutalo vaimomo 'o ne, Iakovo ta 'olu'olu ilo'a ta xasoxasou mo ta 'ilusulusunu ne i'ou mii xiasinu no tesusou 'o uasi xo itema e ane'i ilou mi'oto, la mu'otunu ane no tanga'u ne.

Iakovo Mualaxu Vimou Tila Esau

33 Xe Iakovo muavuti la mulutu sou mulai muxisa'isou lexa lavoku sou mumuline'i ta semasemau ilo'a ta 'olu'olu mo ta mitema sou xaixai noxou sou ilo'a misolonu muamua'i noxi'a ulai ne Kanani. Ilo'a mimuamua'i xoo xe, anu Iakovo musu'a iou loxo 'o, la vimou Esau ane ilo'a ta mitema sou 'oto'oto noxou

itemaxu mavulovexa tamei (400) imuamua'i inene'e. Ia uao no paxa sio. Xe aliku 'o muavuti la mupalusi'a ta 'olu'olu milailai noxi'a ta neneni'a sou mitulu no tavatava'a. ²Lea ta na'e milai noxie, xe Lakeli noxie milai xe ta sema sou xaixai noxou tamei ne, ta noxi'a milai noxi'a ilou kalumo. Xe muavuti la muvikalane'i ta sema sou xaixai noxou ilo'a ta 'ili'ili'a sou miulaxune'i. Ka Lea ilo'a ta 'ili'ilie. Ka Lakeli ilou 'ilie Iosepu sou mi'ili'i no tumali'a. ³Ioxe, anu Iakovo mumomomo sou muamua'ixa'a aloxo ne, mukalu io sou anu mulai sou muulaxune'i sou ilo'a milai. Ilo'a milalai xoo xe, ane'i asou ilo'a ixali alaalai, la Iakovo muxola'u tava'u sou mutulu no tava'u vo'uxu sou mutangatulu mulu'elai sou mutaxanu vimou. Anu mu'oxonu aloxo ne alaxu muxatele tamei xoo mole mulai muxali 'alai noxou vimou. ⁴Xe vimou muiave mune'e la mua'ulaxu ka mutimunu xalenu, la sou ilou mitama. ⁵Xe Esau musu'anu iou la mumaisi'a ta sema ilo'a ta 'ili'ili'a, la mutali'isou Iakovo aloxo 'o, "Ia ta'ei ngongi'a ngakekei 'o?" Xe Iakovo muavuti la mukolinu vimou lexe, "Ta molomolo ane ne Lataua tanuxo musuku la sou muitixeni eni amitema sou xaixai noxine." ⁶Xe ta sema sou xaixai noxou tamei ne ilo'a ta 'ili'ili'a miavuti la mimuamua'i mulai no talaxu Esau sou mitangatulu mulu'elai sou mitaxanu. ⁷Ka Lea ilo'a ta 'ilie, ka Lakeli ilou 'ilie Iosepu. ⁸Xe Esau muavuti la muvikalanu vimou lexe, "Eni exalisi'a ane'i e nepalusi'a sou miuli no vote'i. Ia nepalusi'a sou miulilixa'a ta miii ne mine'e noxilo sou ma'ia?" Xe anu Iakovo muavuti la mukolinu vimou lexe, "Tatila, a eni e'oxo loxo ne sou lexe nini opoone laixeilosi." ⁹Xe Esau muavuti la mukolinu vaikalau vimou aloxo 'o, "Vivilo, eni mixemixe

tavu'alo misevile. Ta miimeni ne, anu laixe lexe nalivulixa'a." ¹⁰Ia Iakovo ne pekia'u misevile. Muavuti la mukolinu vimou vaikalau lexe, "Lexe nini oponeni laixeilo mo lexe nemasaxailo manina, la nini oponeni usexelasi mo nano'a ta mimii e eni eitimeni ne. Xo eni emaisine la loxo eni emaisou Lataua iou, tava'u xo nini opoonu laixeilosu mo nemasaxailo manina. ¹¹La sou ane vaimomo 'o eni emasaxa lexe ta mimii e eni eitimeni ne namulesi'a mamu nano'asi, xo eni Lataua tanuxo misevile la muitixeni mii piena misevile." Anu Iakovo kapia'u aloxo ne, la sou vimou Esau ne, opoonu musexela sou muno'asi.

¹²Xe ili'i la, la Esau muvikalanu vimou aloxo 'o, "Alalae 'o eni emasaxa lexe nenge ta'iti mo tatavuevule mimii mo nenge'a talai, eni aulaxunenge nenge'a."

¹³Ia Iakovo muavuti la muvikala lexe, "Tatila, nini nelavu lexe ta molomolo 'o ne xavine'i sou ipalepalea uasi. Mo ta sipsip ilo'a ta kau mo ta mee ta 'ili'ili'a e uao i'o'ou susu 'osi. Xo Maasi xe nenge taiavelixa'a no voxo vilesisi 'o sou talai taxali no tuala ane alalae oosi 'o, la ane'i isoisoli ukalusi xo xavine'i uasi. ¹⁴La sou tatila noxilo, eni emasaxa lexe nini naulaxuleli mo nauli, ia eni aili'i se'isisi sou apalalaxa'a. Xe ili'i la sou eni alai axalisine ne Edomu." ¹⁵Xe Esau muavuti la muvikalanu vimou Iakovo ne aloxo 'o la, "Ioxe, la eni asosovosi'a ta mitema noxilo 'o se'i sou ngongi'a ngaxolu 'o sou ino'inge ine'engengi." Ia Iakovo muavuti la mukolinu vimou vaikalau lexe, "Itama tila, nini oponeni laixeilo misevile, ia mii vile uasi, ta mitema sou xaixai noxilo me'a ipalalanexe la sou ixalinexe." ¹⁶Xe Esau muavuti la no voxo ane anu mune'e muxalisou vimou sou ilou mivikala ne la mulivu sou mulai ne Edomu. ¹⁷Xe Iakovo muavuti la mulai loxo ne Sukoti.

Mulai xe muxali la mutulusou taasou xe taasi'a ta mee ilo'a ta sipsip mo ta kau mo ta kameli mo ta donki. La sou ane'i milemolu tuala se ne lexe Sukoti.

¹⁸No tauu ie ane anu Iakovo mu'umesou tuala ne Mesopotamia sou mulivu mulai no liaxu ne Kanani, la mii vile masua uxalisou uasi. Anu mulai ne Sikemu sou mu'ilii tualasou ane. ¹⁹Xe ili'i la sou, ulotonu lia xalee ane ne noxi'a Sikemu ilo'a ta vimovimou ane'i ta mitemasie Amolu. Lia ne, mulotonu no anu lamoli siliva alelaxu itemaxu ta'uve (100). ²⁰Xe ili'i la, la sou mutulusou valovalo sou u'elaxu ta mii no anu ulai noxou Lataua kalumo lai ne no tualasou alavua ne. La mumoxo'u tani ne lexe "Elu, Lataua noxi'a ta Isilaeli."

Sikemu Mu'oxonu 'Ilixo Masua Mulai Noxie Tina

34 No voxo vile la eiae Tina e, Iakovo ilee semau Lea 'ili'a, milai mixixaoxao sou mimaisi'a ta sema no tuala tila ne Sikemu. ²Amolu anu itema vile tila no anu mata Ivi, anu tatananu tani no xalee lia ne Kanani ne, 'olu mulu ualasou lexe Sikemu. Mumaisie Tina la mulapune sou mulai noxie. ³Mulai noxie mukalu la mu'unanu tanu noxie mo sou lexe ane imasaxau. ⁴Xe ili'i la sou mulai muvikalanu momu lexe, "Mamilo, eni emasaxa lexe nano'e sema 'o ine'e mo a'uluxe!" ⁵Xe Iakovo mulomu lexe 'olu Tina ane Sikemu mu'oxonu 'ilixo masua noxie ne, la uvikala vile uasi xo ta 'olu ta mulu ane miki milai sou milailixa'a ta sipsip sou iiene'i xe i'ani ia'eia'e. Muxoomaie'i mo lexe ixali la sou uvikalane'i. ⁶Amolu, Sikemu momu muavuti la mulutu mulai noxou Iakovo sou ilou mivivikalasou masaxa noxou 'olu. ⁷No voxo ane Amolu mune'e sou ilou Iakovo mivivikala ne, la anu Iakovo

ta 'olu milivu mixali. Mixali xe milomusou a'alosie vimo'a Tina lexe Sikemu mulapune sou mulai noxie, la mitamasie xe la'iaxa'a misevile, xo 'ilixo masua ane Sikemu mu'oxonu noxie Tina ne, anu masua misevile no ie'i ane'i ta Isilaeli. Itema vile ulai noxie sema aloxo ne, ane'i imama'u no anu misevile xo anu susu taxoxa'a ane.

⁸Xe Amolu muavuti la muvikalane'i Iakovo ilo'a ta 'olu aloxo 'o, "Eni 'alixeni Sikemu ne, tanu mutulu pekia'u noxie Tina ne misevile, la sou ane eni atal-i'isinge lexe ngamasaxa la iengi uvaxaieisi mo u'uluxe. ⁹Anu laixe lexe nenge nenge'a tataula'inenge nenge'a ngato'o mo sou xoluxolunenge nenge'a laixesi. Ta 'ilinge ta sema ine'e i'ulunexe, xe nexi ta 'ilixe ta sema ilai i'ulungenge. ¹⁰Ngemasaxa lexe ngaxoo no lia xalee anevaa ne la mii noxingesi. Ngamasaxa lexe nga'oxomengi vote'i se'i sou mimii se'i uxali no anu, sou usu'ulingengi no anu xoluxolunenge mo ngingi mengesi ngasaxila'u, la anu mii vile uasi."

¹¹Xe Sikemu muavuti la muvikalane'i Tina mamie ilo'a ta 'olu aloxo 'o, "Lexe ngingi opongengi u'osason masaxa noxilo sie Tina, la mii ma'ia ane ngingi ngamasaxau ne, eni alosingesi. ¹²Ia ngasosovosou 'ulusie mo ngavikalaleli lamana no anu mimii lailaixe ane ngemasaxau lexe eni alosinge. Mimii ma'i ane ngemasaxau ne, eni alosingesi, ia lexe ngano'e Tina ne ine'e mo a'uluxe."

¹³Ioxe, tava'u xo Sikemu mu'oxonu 'ilixo masua noxie Tina sou mulapune sou mulai noxie, la ta vimovimoe mixalixu xavutala vile sou ikalavoine'i Sikemu ilou momu Amolu. ¹⁴Ta motu miavuti la mivikalane'i Sikemu ilou momu aloxo 'o, "Nexi umomomo sou ta'italone vivixe sou i'uluxu itema vile ane xooxoo ungaasou uao uasi. Xo maasi xe nexi ta'oxo aloxo ne la, anu mii sou maela toxoxa'a noxixe. ¹⁵La sou lexe ngingi nga'oxo mii

toxoxa'a 'o tei, ta mulu sou tualasinge ne lexe xooxoo ungasia'a ukalusi aloxo nexi 'o. ¹⁶Lexe ngingi nga'oxo aloxo nexi telemolu ne, la sou nexi iexi uvaxainge sou nga'uluxa'a ta 'ili'ilixe ta sema xe nexi ta'uluxa'a noxinge. La sou nenge nenge'a taxolu tapita sou taxali loxo ta mitema sou tuala vilesisi. ¹⁷Ia lexe ngingi ngamulinu masaxa noxixe aloxo telemolu lamana 'o uasi, la nexi tano'e vivixe sema 'o mo noxi'a talivu."

¹⁸Xe Amolu ilou 'olu Sikemu milomusou vaikalai'a Iakovo ta 'olu ne la tu'umaxu xe mutama laixe misevile no sangali'a ilou, la mimasaxa lexe ilai i'oxo aloxo milomusou noxi'a Iakovo ta 'olu ne. ¹⁹Sikemu ne anu mauulu vile e ta mauulu ilavusou imasaxau mo itoxonu misevile. Anu momu ta minuminu. Anu mulomusou vaikala ane ne, la umasaxa lexe uvoovoxo la uasi, xo anu tanu u'elaie Tina lexe u'uluxesi. ²⁰Xe ilou momu milomu aloxo ne, xe miavuti la ilou milai no tilovolovo 'alai no aitungaxu vimelu sou tualasi'a tila ne sou mivikalane'i ta mulu sou tuala ne. ²¹Vaikala e mivikalane'ixu aloxo 'o, "Ta mitema e nexi telai sou noxi'a tevivikala ne, ta laixe misevile. Mo mimasaxa lexe ine'e nenge'a taxolu tapita. Nenge lia nenge toxoxa'a misevile. Lexe nenge tamasaxai'a, la ane'i ine'e mo nenge'a taxolu tapita ano 'o, mo mii ma'ia ane ane'i imasaxa lexe i'oxonu ne, ane'i i'oxonusi, xo nenge lianenge toxoxa'a misevile. Lexe ane'i ine'e nenge'a taxolu tapita maninasou ane lai 'o, la sou nenge ta'uluxa'a ta 'ili'a ta sema xe ane'i i'uluxa'a ta noxinge. ²²Ia masaxa noxi'a vilesisi e ane'i mitulu pekia'u no anu ane lexe, ta mulu sou tuala tila noxinge 'o lexe xooxoo ungaasi'a ukalusi aloxo ane'i. Lexe nenge ta'oxo aloxo ane'i milemolu ne, la sou ane'i opone'i u'osa sou nenge'a taxolu, ²³la sou male ta sipipi'a ilo'a ta kau mo mi'ami'a tavu'alo

ne nenge miimenge kalumo. Ia tamulinu masaxa noxi'asi mo sou ine'e nenge'a taxolu.”²⁴ Ta mulu tavu'alo mukalusi e milai mipita no aitagaxu vimelu sou tuala pa'umolu ne, milomu noxi'a Amolu ilou 'olu Sikemu aloxo ne, la ane'i latala ne, mimasaxa lexe i'oxo aloxo ane'i ilou milemolu noxi'a ne. Mole ta mulu sou tuala tila ne xooxoo mungaasi'a mukalusi, ia vile pa'usou uasi.

²⁵Ta motu ixoxolixu xalexalevine'i voxo vile, mo tamei sou mo tatalu, mo navunavuxa'a 'ole ukalu uao, ia Iakovo ta 'olu tamei e, eiae Simeoni ilou Levi, Tina ta vimovimoe, ilou mino'u viso ka mitoke mimuamua'i miali no nano no tuala tila ne Sikemu ne, sou mixali'a. Ilou mive'ave'a ta mulu e ixoxolixu xooxoo anaxu tanixu ne mukalusi.²⁶ Miavuti vaxa la mive'a Amolu ilou 'olu Sikemu ne kalumo. Xe mitokine vimo'a Tina e ixoxoo no tani noxou Sikemu ne sou ilo'a milai.²⁷ Simeoni ilou Levi mive'a ta mulu sou tuala ne Sikemu ne mukalu, xe ta vimovimo'a ane ilo'a mami'a mixolu 'ole, milutu sou milai mi'unalai no tuala tila ne sou mipakali mimii. Mimii piana lailaixe ne, mitavule mulai mukalusi. Ane'i mi'oxo loxo ne sou lexe ikolinu 'ilixu masua e Sikemu mu'oxo noxie vimo'a Tina.²⁸ Xe miavuti vaxa la mino'a ta sipsip ilo'a ta kau mo ta donkii'a ne mukalusi. Mimii iouiou no nano mo no ale no tuala ne mino'u mukalusi.²⁹ Mimii iouiou e 'ulusou toxotoxoxa'a ne mino'u mukalusi. Ta sema sou tuala tila ilo'a ta 'ili'ili'a ne mino'a mukalusi kalumo. Mo mi'ami'a no taataasi'a ne mitaxusou mukalusi sou mitavule mulai.³⁰ Xe Iakovo muavuti la muvikalane'i Simeoni ilou Levi aloxo 'o, “Ngingi ngongou nge'oxo 'ilixu ano 'o, la mulosilo tu'umaxu toxoxa'a misevile. Ta mitema latala e ixoxolu no lia

xalee ano 'o, loxo ta Kanani mo ta Peresi. Maasi xe ipita sou imasaxa lexe ialivulaleli, la umomomo sou ikalusixe noxi'a ta 'alixenisi, xo nexi tapiena uasi.”³¹ Xe ane'i ilou miavuti la mikolinu vaikalau mami'a aloxo 'o, “Xo ma'i, nexi noxou iexi uvaxaie vivixe loxo nesi, mole ane'i i'oxone loxo sema sou vote'i loxo ne mole loxovaa?”

Iakovo Mulivu Mulai ne Veteli

35¹Xe Lataua muavuti la muvikalane'i Iakovo aloxo 'o, “Nalutu mo navulasou tuala ano 'o, ia nalai mo naxolu ne Veteli mo natulusou valovalo sou na'elaxa'a ta sipsip utelo noxilo. Eni Lataua e epala'a noxine no voxo ane nini ne'umolu vivine Esau la nene'e netatalume.”² Iakovo mulomu noxou Lataua aloxo ne xe mukalu, la muvikalane'i ta 'olu ilo'a ta semasemai'a mo ta 'ili'ili'a mo ane'i ta mitema latala e ilo'a ikekei ne aloxo 'o, “Ngingi latala 'o ne maasi la ngaxexene'i ta maliava sou kalavoi noxinge latala ne ukalusi, mo ngaxali malemalenga ukalusi mo ngatokolomo no anu tokolomo alavua ukalusi,³ xo nenge asou tasuku sou tuala ano 'o ia talai ne Veteli sou eni atulusou valovalo sou a'elaxa'a ta sipsip ilai noxou Lataua no anu. Lataua e musu'ulileli no anu tu'umaxu ane muxali noxilo xe muxolu noxilo sou musaxila'ilo no xalexalee tuatuala ane eni emumuamua'i no anu.”⁴ Xe ta motu miavuti la milai mitavulene'i ta maliavai'a sou milailixa'a noxou Iakovo. Mo paxoxo sou sangasangali'a kalumo ne milaxalaxalixu sou milosou sou mi'asixa'a no ovu tavuna tava'u 'alai ne Sikemu.⁵ Xe mukalu la sou ane'i Iakovo ilo'a ta 'olu milutu sou milai. Milutu sou milai, la Lataua

muxalixu 'ume toxoxa'a noxi'a ta mitema ane mixolu no nano no tuala tatatila 'alai ne Sikemu, opon'e'i mole ilelemuline'i ua. ⁶Mimuamua'i xoo, la milai mixali ne Lusu. Vaimomo 'o ane'i ilemolu tuala ane ne lexe Veteli. Anu tuala ane ne muxolu no xalee lia ne Kanani. ⁷Milai mixolu ane sou anu mutulusou valovalo sou u'elaxa'a ta sipsip ane. La sou mulemolu lia xalee ane Veteli ne lexe, "Lataua sou Veteli" Xo Lataua mupala'a noxou no voxo ane anu mu'umolu vimou Esau la mulai mutalume no anu. ⁸Milai mixolu ane, la sou Debora sema tila e misusune Liveka no molomoloxe misoli ane. La sou mi'asixe no ovu tavuna tava'u no xalee mulai ili'i ne Veteli. La sou mimoxo'u ovu ne lexe, "Ovu Tavuna Sou Tama".

⁹No tauu ie ane Iakovo molu ne Mesopotamia sou mulivu mune'e ne Kanani, la Lataua mupala'a noxou la. Xe muavuti la mualusou aloxo 'o, ¹⁰s^u"Ualasin lexe Iakovo, ia usokou ane vaimomo 'o mo ulai avile ili'i ne, imoxoine lexe Isilaeli."

La sou mumoxo'u lexe Isilaeli.

¹¹Xe Lataua muavuti la muvikalanu aloxo 'o la, "Eni Lataua, eni xavileli misevile. Eni emasaxa lexe napalaane'i ta 'iline tapiena, mo sou nini naxali loxo ta mitema tapiena 'ilusune'i mo ta tatila sou xalexalee tuatuala kalumo.

¹²Lia ano 'o eni elosi'a Avalaamu ilou Aisaki tei, ia vaimomo 'o eni a'italonu ulai noxine. Mo ta 'iline ilo'a ta xasixasine mo ta 'ilusulusuneni ane ipaa ili'i ne, eni aitixa'a lia ano 'o kalumo."

¹³Lataua muvivilalanu aloxo ne, xe mukalu la sou mulai. ¹⁴uXe Iakovo

muavuti la mutulusou lavo'o vile veveeni ane ilou Lataua mitutulu mivivikala ne. Xe mukalu la munixi'u uaini ilou ovu vile lexaxu teitexi no latanu lavo'o ne, sou Lataua miu. ¹⁵La sou xalee lia se ane ane'i Lataua ilou Iakovo mitutulu sou mivivikala no anu ne, anu Iakovo mumoxo'u lexe Veteli.

¹⁶Xe ili'i la sou anu Iakovo ilo'a ta minuminu mivulasou tuala ne Veteli ne sou lexe isuku ulai no tuala tila ne Epurata. Milutu mo a imumuamua'i sou ilalai ne Epurata mo ixali uao, ia voxo sou lavulo'o noxie Lakeli sou ivo'o muxalisie. No voxo ane ne, ane mixamuli navunavu toxoxa'a misevile. ¹⁷Xe sema e mine'e sou mipaipixone ne, mivikalane aloxo 'o, "Taneni kalaua mo na'ume mamu xo 'iline mulu vile la 'a." Sema ne imasaxa lexe ixolixoline Lakeli aloxo ne la ua, ane misuxula'e sou soli. ¹⁸Xe misuxula'e kaluxusou ne la, ane mimoxo'u 'ilie keakea ne ualasou. Mimoxo'u lexe 'ilie keakea ne ualasou. Mimoxo'u lexe Beniamini. ¹⁹Mino'e Lakeli milai sou mi'asixe no vote'i pa'umolu ulai ne Epurata ne. Vaimomo 'o ne ilemolu tuala ne Epurata ne lexe Vetiliemu. ²⁰Xe ili'i la sou mulue mutulusou lavo'o vile veveeni no lousie ne. Mo lavo'o ne a uai sio, mo mutalo vaimomo 'o. ²¹Mi'asixe Lakeli mo mitulusou lavo'o vile veveeni no lousie loxo ne xe mukalu, la misolo muamua'i noxi'a mulai sou milai mixali ne Migudalu Ederu. Xe misuku mulai sevile la, la sou milai mi'ilii tuala sou mitulu tani sou mixolu no anu. ²²vNo tauu ie ane Iakovo muxolu no lia xalee ane ne, la Luven anu Iakovo 'olu vile mulai noxie Vila anu Iakovo semau vile. Xe ili'i la sou ane'i mia'alou momu.

Ioxe, anu Iakovo ta 'olu mavulovexa mulelia tamei.

^s35:10 Tav 32:28

^t35:11 Tav 17:4-8

^u35:14 Tav 28:18-19

^v35:22 Tav 49:4

²³Ta 'olu ane noxie Lea ualauualasi'a ano, laposalaxu ane Luven ka Simeoni, ka Levi, ka Iuda, ka Isikali, ka Sevulon. ²⁴Xe ta 'olu ane noxie Lakeli ualauualasi'a ane, Iosepu ilou Beniamini. ²⁵Xe ta 'olu ane noxie Vila, sema sou xaixai noxie Lakeli, ualauualasi'a ane Den ilou Napitali. ²⁶Xe ta 'olu ane noxie Silipa, sema sou xaixai noxie Lea, ualauualasi'a ane Xati ilou Aselu. Ane'i Iakovo ta 'olu 'o ne ta neni'a mivo'one'i ane ne Mesopotamia.

²⁷^wMixoxoolu ne xe Iakovo muavuti la mulai noxou momu Aisaki ne Mamule. Tuala ne Mamule ne 'alai ne Ebulon tualasi'a Avalaamu ilou 'olu Aisaki mixolu no anu tei. ²⁸Aisaki mumaulixu tauu ie loxo itemaxu ta'uve mo mavulovexa muxatele tatalu (180). ²⁹Xe no voxo anu sou usoli la sou mulapunu tauuxu alaxu vilesisi loxo 'osi, la musivita. La uleenu mulu'elai no tualasi'a ta mitema sou soli. Xo anu aululu mine manina. La sou ta 'olu Esau ilou Iakovo mi'asixu.

Esau ta 'Olu Mo ta Xasoxasou Ilo'a ta 'Ilu'ilusunu

36 Nanasi'a ta mitema ane Esau muxalixa'a aloxo 'o. Anu Esau ne ilemolu ualasou vile kalumo lexe Edomu.

²^xAnu mu'uluxa'a ta sema ne Kanani. Vile ualasio lexe Ada, eiae Eloni 'olu. Eloni anu itemasie Keti. Vile ualasio lexe O'olivama, eiae Ana 'ilie. Ana mamie ualasou lexe Sibeoni, anu itemasie Ivi. ³^yXe vile ualasio lexe Basemati, Isimaeli 'olu. Vimoe mulu ualasou lexe Navaiote. ⁴Ada opoone la sou mivo'onu Elipasi. Xe Basemati mivo'onu Leuelu ⁵xe O'olivama mivo'onu Ieusu ilou Ialamu mo Kola. Esau ta 'olu ane ne anu mupalaane'i mine ane'i mixoxoolu ne Kanani.

⁶Xe Esau muavuti la muno'a ta semasemau ilo'a ta 'ili'ili'a mo ta mitema noxou mo ta mee mo ta kau mo ta donki mo ta kameli mo ta mimii iouiou ne muno'a mukalusi sou ilo'a misuku milai no xalee lia vile va'axu no paxa. ⁷Milai mixolu va'axu noxou vimou Iakovo, xo ilo'a mixolu mipita la ilou vimou mi'ami'a ilou mixamixa'a piena misevile la umomomo sou ilou ixolu ipita uasi xo tanixa'a uasi. Lia xalee se ane ilo'a mixolu no anu ne umomomo sou ilo'a ixolu ipita la uasi, xo ta sipsip ilo'a ta mee mo ta kau mo ta donki noxi'a ilou tapiena misevile mole lia xalee vile pa'u-sou la uasi. ⁸La sou Esau musuku sou mulai muxolu no laxalaxa'ilu ne Seiru. Esau anu mutu'u ovuxa'a ta mitema ne Edomu ane mixolu no laxalaxa'ilu ne Seiru.

⁹Ta 'olu ualauualasi'a aloxo 'o, ¹⁰Elipasi, nenu ualasio lexe Ada, Leuelu nenu ualasio lexe Basemati. ¹¹Xe Elipasi mupalaa la ta 'olu ualauualasi'a aloxo 'o, eiae Teman ilou Omaru mo Sepo mo Xatamu ilou Kenisi. ¹²Xe Timuna, Elipasi semau ane vile mipalaa eiae Amaleki. Ane'i ta mitema ane ne, Esau ta xasoxasou. ¹³Xe Leuelu ta 'olu ta mulu ualauualasi'a aloxo 'o, Nakati ilou Sela mo Sama mo Misa. Ane'i ta molomolo ane ne, Esau ilee semau Basemati ta xasixasi'a ane. ¹⁴Xe O'olivama e Esau semau, nenie ualasio lexe Ana. Ana mamie ualasou lexe Sibeoni, O'olivama xasio. Ane O'olivama mipalaane'i ta 'ilie ane eiae Ieusu ilou Ialamu mo Kola.

¹⁵⁻¹⁶Ta mitema ano 'o, ane'i ta tatila ane, Esau 'olu laposalaxu Elipasi muxalixa'a ualauualasi'a ano 'o, eiae Teman, Omaru, Sepo, Kenisi, Kola, Xatamu mo Amaleki. Ane'i e teitiitiso ualauualasi'a ne Elipasi ta 'olu. Ane'i ta tatila sou tuala tila ne Edomu, ane'i Ada ta xasixasio.

¹⁷ Ane'i ta tatila ano Esau 'olu e ualasou lexe Leuelu muxalixa'a. Ualauulasi'a ano 'o, eiae Nakati, Selau, Sama mo Misa. Ane'i ta tatila ane teitistou ualasi'a 'o la ne Leuelu muxalixa'a. Basemati, Esau semau ane tatalusi'a ta xasixasie. ¹⁸ Ane'i ta tatila sou tuala tila ne Edomu kalumo. Xe ane'i ane noxie O'olivama ane Ieusu ilou Ialamu mo Kola. Ane'i ta tatila ane ne O'olivama e Esau semau ane tameisi'a mixalixa'a. O'olivama nenie ane Ana. ¹⁹ Ane'i ta mitema ane nenge teitistou ualauulasi'a mukalu ne Esau e ualasou vile lexe Edomu muxalixa'a. Ane'i mixali ta tatila sou tuala tila noxi'a la.

²⁰ Xe Seiru ta 'olu ta mulu ualauulasi'a aloxo 'o. Seiru anu itemasie Xoli, ia anu muxolu no tuala tila ne Edomu. Ta 'olu ualauulasi'a ano 'o, vile ualasou lexe Lotan mo Sobalu mo Sibeoni mo Ana ²¹ mo Disoni mo Eseru mo Disan. Ane'i ane ualauulasi'a mupala'a 'o ne, anu Seiru ta 'olu. Ane'i ta tatilasi'a ta mitema ne Xori no nano no tuala tila ne Edomu. ²² Seiru 'olu vile e ualasou lexe Lotan muxalixa'a ta 'olu ta mulu ane, eiae Xori ilou Koman. Lotan vimou sema ualasio lexe Timuna. ²³ Sobalu ta 'olu ta mulu ualauulasi'a ane Aluvani ilou Manakati mo Ebalu mo Sepo mo Onamu. ²⁴ Xe Sibeoni ta 'olu ta mulu ualauulasi'a ane Aia ilou Ana. Ana e mia'aloxu lexe mulai musaxila'a momu Sibeoni ta donkiiu la mumaisou tivula taxataxasou. La tivula uopuopu utetelo no taxataxa ne. ²⁵ Xe Ana mulai xe mupalaa, la mupalaane'i ta 'olu ane, Disoni ilee O'olivama. ²⁶ Xe Disoni la muxalixa'a ta 'olu ane, Emudan ilou Esuban mo Itiran mo Keran. Ane'i ta mulu mukalusi. ²⁷ Xe Eseru ta 'olu ta mulu ualauulasi'a aloxo 'o, eiae Bila ilou Savani mo Akan. ²⁸ Xe Disan ta noxou ane, Usu ilou Aran. Ane'i ta mitema ano 'o ane'i ta tatilasi'a ta mitema ne Xori. ²⁹⁻³⁰ Ualauulasi'a ano 'o, Lotan ilou

Sobalu mo Sibeoni mo Ana mo Disoni mo Eseru mo Disan.

³¹ Xe no tauutauu ie ane ta Isilaeli'a tila vile sou usaxila'a uasi, la ane'i ta mitema ano 'o, ane'i mixali ta tatila sou tuala xalee ne Edomu. ³² Itema ane musaxila'u tuala xalee ne Edomu tei ane Bela. Momu ualasou lexe Beori. Anu muxolu sou musaxila'u tuala tila ne Dinava. ³³ Xe Bela musoli, la Iovavu muno'u tanixu. Iovavu momu ualasou lexe Selau. Selau anu sou tuala tila ne Bosura. ³⁴ Xe Iovavu musoli, la Usamu anu sou xalee lia ne Teman muno'u tanixu. ³⁵ Xe Usamu musoli, la Kadati muno'u tanixu. Kadati momu ualasou lexe Bedati. Xe Kadati mulutu sou mulai ne Moabu sou mu'oto ne Midiani, la mutaloxolixa'a. La sou mulai muxolu ne Aviti sou musaxila'a ta mitema ne Aviti. ³⁶ Xe Kadati musoli, la Samula anu sou tuala ne Masureka muno'u tanixu. ³⁷ Xe Samula musoli, la Saulo itemasie Leovotia muno'u tanixu. Tuala ne Leovotia ne, muxolu 'alai no lexa tila ne Iupileitisi. ³⁸ Xe Saulo musoli, la Balukanan muno'u tanixu sou muxali tila noxi'a. Balukanan momu ualasou lexe Akuboru. ³⁹ Xe Balukanan musoli, la Kadati muno'u tanixu. La sou anu muxolu sou musaxila'u tuala tila ne Pau. Semau ualasio lexe Me'etavelu. Momu ualasou lexe Matele, xe Matele mamie ualasou lexe Mesaapu. ⁴⁰⁻⁴³ La sou ta mitema ta tatila ane noxou Esau ualauulasi'a aloxo 'o, Timuna ilou Aluva mo Ieteti mo O'olivama mo Ela mo Pinon mo Kenisi mo Taman mo Mipusalu mo Makadielu mo Iramu. Ane'i ta mitema ane ne ane'i ta mitema ta tatila noxi'a ta mitema noxou Edomu. Edomu ne Esau ualasou vile aloxo ne. Anu Esau ne ta mitema ne Edomu xasi'a. Ane'i ta tatila vilevilesi no tualasi'a mo ta mitema sou isaxila'a a ixolu.

Aipiepiena Noxou Iosepu

37 Ia Iakovo ne u'umesou tuala ne Kanani e momu Aisaki muxoxoo no anu ne uasi. ²Muxoxoo ane, la sou nanasi'a ilo'a ta 'olu mikaukavunu muxolu aloxo 'o. Iosepu anu Iakovo 'olu maulu tauu iexu mumomomo loxo mavulovexa vile mo mulelia ta'uve mo movaxa simi tamei (17). Anu ulavusou sou usaxila'a ta sipsip ilo'a ta mee noxou momu ilo'a ta vimovimou noxi'a Vila ilee Silipa. Ane'i ta sema tamei ne, momu ta semasemau. Ia anu mulai noxou momu la mua'alouxu 'il-i'ilixone'i ta vimovimou e i'oxo'oxonu masumasua.

³Iosepu ne, momu Iakovo ualasonu vile lexe Isilaeli, anu umasaxai'a ta 'olu ia umasaxau Iosepu misevile mu'oki noxi'a. Xo nenu mivo'onu no mine anu Isilaeli ne aululu manina. Tava'u aloxo ne la sou momu mu'oxonu iu tokolomo vile lailaixe, utaa la ulai uxali no lia no tava'u, xe avolu veveeni. ⁴Xe ta vimovimou milavu lexe mami'a anu umasaxau 'olu Iosepu misevile mu'oki noxi'a Iosepu ta vimovimou, la ane'i oponse'i masuau vimo'a ne misevile mo ivivikala lailaixe ulai noxou uasi.

⁵⁻⁷No 'olovoxo vile, la Iosepu muaipiepiena la mulai mua'aloi'a ta vimovimou aloxo 'o, "Ngalomu une'e noxilo mo aa'alomengixu aipiepiena noxilo 'o. Nenge'a telai no xai sou nenge'a tevovotu ulti tavatavalanu. Xe noxilo tavalanu muavuti la mutulu mulapu. Ia ta noxinge miavuti la mitulu mixaliliu noxilo ka mitangatuluou." Xe ane'i milomu aloxo ne la la'iaxa'a misevile.

⁸Xe miavuti la mitali'isou aloxo 'o, "Loxovaa, nini xavutalamenti lexe nini sou naxali tila sou nasaxila'ixe?" Ane'i la'iaxa'a mu'oki'oki xo milomusou aip-

iepiena noxou xe vaivaikala ane anu mulemolusi'a.

⁹Xe ili'i la Iosepu muaipiepiena alaxu vile la. Xe muavuti la muvikalane'i ta vimovimou aloxo 'o, "Eni eaipepiena la, la emaisou aso xe so'io ilo'a ta oto mavulovexa mo mulelia vile mitulutulu no talaxo ka mitangatulu mulu'e noxilo."

¹⁰Xe muavuti la mulai noxou momu kalumo sou mua'aloxu aipiepiena noxou ne. Xe momu muavuti la mukaitolonu la muvikalane'i lexe, "Aipiepiena ma'i to axoo ne? Loxovaa, nini nemasaxa lexe nexi noxie nenine mo ta viivine tane'e taxola'u tava'ixe mo tatangatulu sou tatoxoneni?" ¹¹Ta vimovimou ne, oponse'i masua misevile ia mami'asi ne iou si'isou aipiepiena ne uasi, uxoxoolu la uxavuxavutalanu.

¹²No voxo vile, la Iosepu ta vimovimou milailixa'a mami'a ta sipsipu ilo'a ta meeou ne Sikemu sou mi'ani ia'eia'e xe miie lexa. ¹³Xe Iakovo muavuti la muvikalane'i 'olu Iosepu aloxo 'o, "Alixeni, eni emasaxaine lexe nalutu mo namuline'i ta viivine ulai ne Sikemu." Xe Iosepu muavuti la muvikalane'i momu lexe, "Ani, eni asou alutu alai."

¹⁴⁻¹⁵Xe momu muavuti la muvikalane'i aloxo 'o la, "Nalai mo namaisi'a ta viivine lexe ane'i a laixene'isi. Mo namaisi'a ta sipsipixeni kalumo lexe laixene'isi. Nalai mo nakilisi'a lexe laixene'isi la sou nalivu une'e sou naa'aloxeni." La sou momu mupalusou sou mulai mukilisi'a ta vimovimou. Ia momu ne, anu muxoxoo no vanunu ne Ebulon. Iosepu mumuamua'i xe mulai muxali ne Sikemu, la mulai muxixaoxao no lia xalee ane ne, la sou mumaisou itema vile la itema ne mutali'isou aloxo 'o, "Nakakamuli ma'ia?"

¹⁶Xe Iosepu muavuti la muvikalanu lexe, “Eni akakamuline'i ta viivilo e mine'ene'i mamilo ta sipsipou sou ikamulixa'a lexa sou iixu xe ia'eia'e sou i'ou. Nemaisi'a a ne'ei la napela'ilo mo amuline'i.”

¹⁷Xe itema ne, muavuti la muvikalanu Iosepu lexe, “Ane'i a milutu mo milai. Elomusi'a mivivikala lexe ilai loxo ne Dotani.” La sou anu mumuline'i la mulai muxalisi'a ne Dotani. ¹⁸Xe anu a uao no paxa, ia ane'i mimaisou mine anu umuamua'i ulai noxi'a, la ane'i mipotoxu sou lexe ivau usoli.

¹⁹Ta motu miavuti la mivikalane'i ngato'o lexe, “Anu, itema sou aipiepiena a uxali 'o. ²⁰Tapalea mo tava'u soxu mo tasu'anu ulu'elai no lexa taxasou vile musii 'o. Ia talai la taa'alo lexe mii vile loxo laeoni muvau. La sou nenge tamalei lexe mii ma'ia ane uxali no anu aipiepiena noxou ne.”

²¹Xe Luven mulomusi'a mivikala aloxo ne, la mukamuli vote'i sou upamaulinu Iosepu no anu. Muavuti la muvikalane'i aloxo 'o, “Nenge'a tava'u mamu. ²²Tatetelisousi ka talea ulu'elai no taxa sou lexa 'o no xalee lia vitanisi, ia ta'oxo masua loxo 'o uasi.” Anu mulosi'a vote'i ane ne xo anu mumasaxa lexe anu molu ulivu une'e sou ulivunoxu vimou utelo sou upalusou ulivu ulai noxou momu.

²³Iosepu mumuamua'i xe mune'e muxali noxi'a ta vimovimou ne, xe ane'i miavuti vaxa la mitetelisou ka milulusou tokolomo lailaixe e mutaanu, ²⁴ka sou miavuti la mi'itinu ka mileanu mulu'elai no lexa taxasou vile musii.

²⁵Mileanu maulamenge soxu loxo ne mukalu, ia ane'i milai mita'olu sou mi'ani. Mi'ani'ani ia mimalei la ta Isimaeli se'i ilo'a ta kamelii'a me'a loxo ne Xileati ia ilalai loxo ne Aixiputo. Ta

kamelii'a mitavule mimii lailaixe loxo mii ane tuma'u laixe sou la'ilali mo lamalasile mo ovu vile lexaxu ane tuma'u laixe.

²⁶Xe Iuda muavuti la muvikalane'i ta vimovimou aloxo 'o, “Taemoso, lexe nenge tava'u vivinge usoli ka tatalumeiou, la mii ma'ia laixe ane nenge nenge'a taxalisou no anu xavutala ane ne? ²⁷Nenge'a tano'u mo talosi'a ta mitema e inene'e 'o mo ilotonu. Mo sou mamu nenge ta'oxo masuanu. Xo nenge vivinge maninasou ane. Nenge xiasinenge ilou sialunenge ane.” Xe ta vimovimou miavuti la mivikala lexe, “Ioxe, nenge tamulinu aloxo nelemolu ne.”

²⁸^aXe ta mitema sou ivaivalo sou ino'u lamoli e mimaisi'a minene'e 'ole mine'e mixali 'alai noxi'a manina, la sou Iosepu ta vimovimou ne milai milaanu sou milosi'a. Ta Midiani milotonu Iosepu mulai noxi'a ta vimovimou no anu lamoli siliva alelaxu mavulovexa tamei. Milotonu mukalu, la sou mino'u milailixu ne Aixiputo.

²⁹Xe ili'i, la Luven mulivu no taxa e ane'i misu'anu vimo'a Iosepu no anu ne la umaisou vimou uasi. Xe muavuti la musinasinanu tokolomou no vasi-molu ne xo tanuxu vimou misevile. ³⁰Xe mulivu mulai noxi'a ta vimovimou, la muvikalane'i lexe, “Ae, molomolo soxu 'ole a tasiauxu! Ka eni anavaa maasi?”

³¹Xe ta motu miavuti la mivau mee vile ka mino'u sialuxu sou mi'unanu Iosepu tokolomou mulu'e no anu. ³²Xe ili'i la sou mino'u tokolomou ne mulai sou mimaxa'u noxou mami'a. Mixali la mivikalanu mami'a aloxo 'o, “Namaisou mii 'o. Nexi texalisou. Male 'iline miu.”

³³Xe Iakovo iou muvaxa no anu tokolomou 'olu ne la mutongonu la muvikalane'i lexe, “Ani, 'alixe Iosepu

tokolomou ane! Ta mii se'i loxo ta laeoni mivau 'alixeni ne mo mi'ou."

³⁴ Xe muavuti la musinasinanu tokolomou no vasimolu ne, io mutelonu tokolomo su'i sou tama xo tanuxu 'olu ne misevile. Muxoxoolu tanutanuxu 'olu no mutatamasou ne maxuvee misevile.

³⁵ Ta 'olu ta mulu mo ane ta sema mine'e noxou sou lexe ixolixolinu, la anu umasaxa lexe ane'i ine'e ixolixoli mamu. La sou muvikalane'i lexe, "Tale-talexu 'alixeni 'o mo atatamasou mole eni amulinu 'alixeni ulai no tualasi'a ta mitema sou soli ne ia ukalu uasi." La sou anu muxolu sou mutamasou 'olu ne voxo se'i la.

³⁶ Ioxe, ta Midiani e milotonu Iosepu noxi'a ta vimovimou ne, milailixu ne Aixiputo, la itema vile ualasu lexe Potipaa mulotonu, anu itema sou xaixai noxou tatananu tuala ne Aixiputo. Anu tila noxi'a ane'i ane sou isaxila'u taasou tatananu tuala.

Iuda Ilee Tamari

38 No tauu ie ane ne, la Iuda mulutu mu'umesi'a ta vimovimou ia mulai muxolu noxou itema vile ualasu lexe Ira. Ira anu itemasie tuala tila ne Adulamu. ² Iuda mulai muxolu ne la mu'uluxe semasie Kanani vile. Mamie ualasu lexe Sua. ³ Ilou mixoxoolu xe opoone, la mivo'onu 'ilie laposalaxu, la mulu. Mimoxo'u ualaosu lexe Eri. ⁴ Xe ili'i la, la ane opoone la. Xe mivo'o, la 'ilie ne mulu la. La mimoxo'u ualaosu lexe Onani. ⁵ Xe ili'i la, la ane opoone la. La sou ane mivo'onu 'ilie mulu vile la. La mimoxo'u ualasu lexe Sela. No voxo ane Iuda semau mivo'onu 'ilie Sela ne la, anu Iuda mulai mo a uxoxoolu no tuala ne Kesipu.

⁶ Mixoxoolu xoo xe, Iuda 'olu e laposalaxu, ualasu lexe Eri muxali itema tila, la sou momu muno'e iu sema vile ualasi lexe Tamari. ⁷ Ia Eri ne, 'ilixonu laixe

noxou IAUE iou uasi. La sou IAUE muvau musoli.

⁸ Xe Iuda muavuti la muvikalanu 'olu Onani, "Nalai mo ngongie omeni Tamari ngaai xo vivine musoli la ta 'olu uasi. Xoluxolu na'a nenge aloxo 'o, nini nano'e vivine semau sou napalaane'i vivine ta 'olu mo sou vivine ualasu ne ukalu uasi. La sou ulai ili'i la ta 'ilie ane ane ivo'one'i ne, vivine Eri ta 'olu." ⁹ Ia Onani ne, mulavu lexe ta molomolo ane anu uxalixa'a ne ta 'olu uasi. La sou no voxovoxo ane ane'i ilee Tamari iai sou anu ulai noxie xe 'uve'uve'u sou unixi, la anu uxexee sou unixi ulai va'axu no lia. Anu mu'oxo aloxo ne xo anu umasaxa lexe upalaane'i ta 'olu iu vimou uasi. ¹⁰ Ilixo ane ne, IAUE mumaisou la laixe no iou uasisi manina, la muvau musoli aloxo vimou Eri.

¹¹ Xe Iuda muavuti la muvikalane ua'anu Tamari aloxo 'o, "Nalutu mo nalivu ulai noxou mamine mo naxolu aloxo nesi ia nataula'i uasi mole 'alixe Sela uxali itema tila o." Anu muvikalane aloxo ne xo anu umama'u xo loxo 'o io Sela usoli kalumo loxo ta vimovimou tamei. La sou Tamari milivu milai noxou mamie.

¹² Tauu ie tavu'alo mulai mukalu xe ili'i, la Iuda semau ane Sua 'olu sema misoli. Muxolu sou tamasie semau xo tanuxe misevile. Xe mukalu, la sou ane'i ilou menexu vile ualasu lexe Ira sou tuala ne Adulamu milai ne Timuna sou ilou imaisi'a ta mitema noxou ixoxotosou ta sipsip noxou laxusi'a.

¹³ Xe Tamari milomu lexe ua'ane Iuda a mune'e ne Timuna sou uxotosou ta sipsip laxusi'a ne. ¹⁴ La ane mipasipaa sou mixexeenu tokolomoxe ane ane mitokolomoxu sou mipouilosou mulue, ia misakii mii vile loxo taunamo o sou mutaluxu iei ia milai mitalupexa no vote'i no iou xalengaxu tuala tila ne Enaimu. Tuala ane ne muxolu no vote'i ane mulai

loxo ne Timuna. Xo ane milavu lexe Iuda 'olu e ualasou lexe Sela ne, anu itema tila, ia ane'i ino'u ulai noxie sou i'uluxu uasi.

¹⁵ Iuda mumuamua'i mune'e xe mu-maisie, la muloxomale lexe ane sema sou vote'i vile ane xo ane misu'asou iei.

¹⁶ Ia utongone lexe ane ua'anu Tamari uasi manina. Ioxe, anu muavuti la mu-muamua'i mulai loxo noxie no vote'i pa'umolu, la muvikalane, "Ioxe, nengei taai." Xe ane miavuti la mikolinu lexe, "Nalosilo ma'ia?"

¹⁷ Xe anu muavuti la muvika lexe, "Alivu la sou asovanumeni mee 'ilie soxo vile une'e noxine." Xe ane miavuti la muvikalane aloxo 'o, "Anu laixe, ia lexe nini nalosilo mii vile sou eni amux-axu loxo sosovo ulai utalo no voxo ane nini nasovanu mee ne une'e. La sou alivunoxu sosovo ne ulai noxine."

¹⁸ Xe anu muavuti vaxa la mutali'isie, "Mii ma'ia ane nemasaxa lexe eni alosine?" Xe ane miavuti la muvikalane lexe, "Nalosilo miimeni e nasosovosou mimii no anu lexe na'a nini ilou lam-otasou ulili no xolaneni mo vilaxoxene e natatavulenu ne." Xe anu muavuti la mulosie mii tamei ne xe mukalu, la sou mulai noxie. ¹⁹ Xe Tamari miavuti la milivu milai no tuala sou mixexeenu mii e misakii sou mitaluxu iei no anu, io sou ane mitelonu tokolomo sou pouliosou mulue 'ole mutelo la. Ane milai mixoxoo ne xe ili'i la sou opoone mupala'a.

²⁰ Ioxe, Iuda muavuti la mupalusou menexu vile ne Adulamu sou ulailixu mee noxie sema 'ole, xe uno'u mimii e ane milingau sou mimuxaxu muai noxie sou umaxa'u vaikala noxou Iuda lexe anu muvika lexe manina, sou ulivunoxu ulai noxou. Itema ane ne mulutu xe mulai la uxalisie uasi. ²¹ Xe muavuti la mutali'isi'a ta mitema se'i ne Enaimu, "Sema sou vote'i e ilavusou ixoxolu no vote'i 'o 'ava?" Xe ane'i miavuti la

mivikalane lexe, "Nexi sema sou vote'i vile ixolu lai 'o uasi."

²² Xe itema ne mulomu aloxo ne la, mulutu sou mulivu mulai noxou Iuda la muvikalane lexe, "Axalisie sema ne uasi. Ta mitemasie Enaimu ne muvikalaleli lexe ane'i sema sou vote'i vile ixolu noxi'a no tuala ne uasi manina."

²³ La sou Iuda muavuti la muvikalane lexe, "Mii vile uasi, mimii e sema ne mino'u ne, uai noxie ne, xo loxo 'o io ta mitema ikekeienge. Eni esova mee vile 'ilie ulai noxie, ia naxalisie uasi ne la, mii vile uasi."

²⁴ Xe male loxo so'io tatalu mukalu xe ili'i la sou vaikala mune'e muxali noxou Iuda lexe ua'anu Tamari ane mi'oxo loxo sema vile sou vote'i mo ane a opoone. Xe anu Iuda muavuti la mupalusi'a lexe ino'e iuatulailixe mo i'elaxe mo isoli.

²⁵ Mino'e miuatulailixe la ane muvika lexe, "Ngavikalane ua'aleli lexe, opo ano 'o itema e miumiu ane uai noxilo 'o, opou. Ngano'u mii 'o ulai noxou mo utongonu."

²⁶ Mii ne mino'u xe milailixu noxou Iuda, la anu mutongonusi. La sou muvika lexe, "Susu noxie ne tatila malaxo uasi, ia noxilo ne tatila misevile. Xo ano'e sou i'uluxu 'alixeni Sela la ua." Xe ili'i, la Iuda ulai noxie la uasi manina.

²⁷ Xe no voxo ane sou ane ivo'o no anu, la milavu lexe ane ivo'one'i ta 'ilie tamei. ²⁸ Xe no mine sema vile mine'e sou ipapaipixone, la 'ilie vile avolu muxali muuatu, la sema e ipapaipixone nenu ne mitetelisou avolu sou misakii no anu lamota lauoinu. Xe miavuti la muvika lexe, "Ane ulu'e tei a." ²⁹ La ua. Anu mu'umenu avolu mulivunoxu mulai no nano, ia vimou mulu'e tei. La sou sema e mine'e sou mipaipixone nenu ne muvika lexe, "Ee, xavineni sou nelo'e la sou ane nelu'e tei 'o!" La sou mimoxo'u ualasou lexe Peresi. ³⁰ Xe ili'i la sou ane misakii avolu no anu lam-

ota lauoinu ne mulu'e. La sou mimoxo'u ualasou lexe Sela.

Iosepu Ilee Potipaa Semau

39 Ioxe, Iosepu e ta Isimaeli mino'u mulai ne Aixiputo ne, mino'u mulai noxou Potipaa sou mulotonu. Potipaa ne, anu itema tila vile. Anu itema sou xaixai noxou tatananu tuala ne Aixiputo. Anu tila noxi'a ane'i ane sou isaxila'u taasou tatananu tuala ne Aixiputo.

²IAUE uxoo noxou Iosepu, la sou mii ma'ia ane anu u'oxonu ne, uxali laixe misevile. Io, anu Iosepu mulai muxolu noxou Potipaa. ³Anu uxoxoolu noxou tilasou Potipaa ne la, tilasou mutongonu lexe IAUE a uxoo noxou mole ane xaixai piepiena ne anu mu'oxonu laixe mukalusi. ⁴Potipaa opoonu usexelaxu Iosepu misevile la sou molu musosovosou lexe anu uxali loxo itema vile sou uxoo 'alai noxou. La sou mumuxaxu sou usaxila'u taasou mo mixumixu mo miumiu no nano no taasou ne ukalusi. ⁵Tava'u xo Iosepu ane Potipaa muno'u sou mune'e sou usaxisaxila'u mixumixu ilou miumiu, la sou ane IAUE mualusou tila noxou mo ane'i ane ilo'a ixoxoo no tani noxou ne mo miumiu ilou mixumixu no taasou mo no xaixu kalumo. ⁶La sou Potipaa mu'italonu mimii tavu'alo ne no avolu Iosepu sou anu molu usaxila'u ukalusi. Ia anu uxavutalanu mii vile la uasi. Anu uxavutalasou la'ilalisi.

Iosepu ne muleme mauu vile xaviinu misevile. Mo iou ne lailaixe misevile. ⁷La sou maxuvee uasi manina, Potipaa semau miisuxu xe miavuti la ixoloxixiou. La sou mivikalanu lexe, "Nane'e mo nengei talai taai no luu noxilo."

⁸Ia Iosepu mulomu ua la muvikalane lexe, "Tila noxilo musosovosilo mo mumuxaxo lexe eni sou asaxisaxila'u mimii no nano no tani 'o ukalusi. Miumiu mo

mixumixu tavu'alo ne anu mumuxaxo lexe enisi melo asaxila'u. ⁹Tani 'o mo, mimii no nano 'o ne muxolu no anu saxisaxila'u noxilosi aloxo anu, ia mii vile no nano 'o anu uvikalalelixu lexe eni amomomo sou asaxila'u uasi, uasi. Ia nini ne, anu uvikalalelisine uasi, xo anu semau ane nini. Anu umomomo sou eni amulinu masaxa noxine uasi. Xo maasi xe eni amuli masaxa noxine, la loxo eni a'oxo 'ilixu masaxa manina no iou Lataua." ¹⁰Ia ane ilomu uasi manina. No voxovoxo utotomu ne, ane ilai noxou sou ixoloxixiou sou lexe anu ulai noxie, ia anu ne xaviinu misevile la ulomuxe uasi manina, mo anu muxolu va'axu noxie.

¹¹Io, no voxo vile la anu Iosepu mulai no nano no taasou tila noxou mo a u'oxo'oxonu xaixai noxou se'i. Ta mitema sou xaixai noxou tila noxou vile noxi'a ne uxolu no nano uasi. ¹²Xe aliku 'o miavuti xe mine'e la miteteli pekia'u vaxa no anu tokolomou veveeni e utataanu ka mivikalanu lexe, "Nane'e mo nengei talai taai." Xe anu muavuti la mulo'ene sou mu'ume mulai no ale. Miisou e mutataanu ne, muluvu no vasimolu mole ane mitetelisu no avole ne.

¹³Xe ane mimalei loxo 'o la anu ane u'ume ulai no ale, ia tokolomou ane ane itetelisu 'o xe, ¹⁴miavuti la mi'ava mulai noxi'a ta mitema sou xaixai noxie lexe, "Ngamaisou mii 'o! Itemasie Evalaio e muluxeni muno'u sou mune'enu muxolu no tani noxixe 'o, utoxonenge uasi. Mulutusi ka mune'e no ano no taasilo e aai no anu sou uexe utetelisilo mo ulai noxilo no anu masaxa noxousi. ¹⁵Ia eni eunga toxoxa'a sila anu muiave mulai no ale io mutautalonu tokolomou e mutaanu muai no pa'umelo."

¹⁶Ane mimuxaxu muai ne xe mulue muxali, ¹⁷la sou ane mia'alou, “Itemasie Evalaio e neno'u mune'e muxolu 'o sou napalupalusou, utoxole uasi manina, mune'e mu'una no taasilo e aai no anu sou lexe ulai noxilo, sila ua. ¹⁸Eni eungaunga sila anu mu'ume muiave mulai no ale ia mutautalonu tokolomo e mutataa no vasimolu no pa'umelo.”

¹⁹Xe Potipaa mulomu aloxo ne, la la'iaxu misevile. Tanu no nano ne navu ukaaka. ²⁰La sou muvikalane'i ta mitema sou 'oto'oto noxou tatananu tuala sou mine'e mitetelisou Iosepu sou milailixu no taasou navunavu noxou tatananu tuala sou uno'u navunavu sou 'ilixu ane anu mu'oxonu ne. Mulai muxolu no taasou navunavu ne ²¹cia IAUE muxolu noxou mo mualusou mole mimii e anu u'oxo'oxonu no nano ne u'oxonu laixe ukalusi. La sou itema sou usaxila'u tani ane ne, opoonu usexelaxu Iosepu misevile. ²²Itema ane ne muavuti la muxaxu Iosepu sou usaxila'a ta menexu e ilo'a ixoxoo no nano no taasou navunavu ne mo xaixai piepiena no nano ne anu molu usaxila'u ukalusi. ²³Mole anu itema ne, umomomo sou usaxila'u xaixai vile la uasi xo xaixai tavu'alo ne uxoo no avolu Iosepusi. Anu molusi u'oxo mimii ne la laixe ukalusi xo IAUE muxoo noxou.

Itema sou Usaxila'u La'ilali Ilou Itema sou Usaxila'u Uaini

40¹⁻³Iosepu mulai muxolu no ano ne maxuvee malaxo uasi, ia mumele la mino'a ta mitema sou xaixai tamei noxou tatananu tuala ne Aixiputo mine'e mi'unane'i no tani noxou itema sou xaixai uuli noxi'a ta mitema sou 'oto'oto. Anu itema tila ne ilo'a ta mitemau ixoxoo ane sou isaxisaxila'u taasou tatananu tuala ne Aixiputo. Ta

mitema sou xaixai noxou tatananu tuala tamei ne, vile anu tila noxi'a ta mitema sou isaxisaxila'u uaini noxou tatananu tuala xe vile ne anu tila noxi'a ta mitema sou isaxisaxila'u la'ilalixu tatananu tuala. Ane'i ilou misusu no anu 'ilixu vile masua la tatananu tuala la'iaxui'a ilou misevile la sou mulai mu'unalailixa'a no taasou e Iosepu mulai mu'unalai no anu. ⁴Mi'unalai mixoo no ano ne maxuvee misevile mole tila noxi'a ta mitema sou 'oto'oto ne musosovosou Iosepu sou usaxisaxila'a ilou. ⁵Xe no 'olovoxo vile, la ane'i ta mitema tamei ne ilou miaiepiena. Aiepiena noxi'a ilou ne laaxu vilesisi uasi. Vile noxou aiepiena ne vile mo xe vile noxou ne vile mo.

⁶Iosepu mulutu no kakau xe mune'e muxali noxi'a ilou, la mumaisou ie'i ne la, ilou ie'i kalauasi. ⁷Xe muavuti la mutali'isi'a ilou, “Loxovaa ane iengi kalaua loxo 'o? Tu'umaxu vile muxali noxinge ngongou vaimomo 'osi?”

⁸Ane'i ilou miavuti la mivivkalanu aloxo 'o, “Nexi noxou teapiepiena, la evile sou usu'ulinexi noxou sou ululusou laaxu uasi.” Xe Iosepu muavuti la muvikalane'i ilou aloxo 'o, “Lataua anusisi ane anu molu ulosou itema lavulavu sou ululusou aiepiena. Ioxe, ngongou ngavikalalalixu aiepiena noxinge ngongou vilevilesi.”

⁹La sou anu ane sou usaxisaxila'u uaini noxou tatananu tuala ne mua'aloxu noxou tei. Muvikala aloxo 'o, “No anu aiepiena noxilo, eni eai la emaisou uaini aiinu vile mutulu no talaxo, ¹⁰ia avolu tatalusi. Xe alaxu vilesisi 'o la, volovoloxu mupaa vitanisi vaxa no avoavolu ne mo seseseenu kalumo. Xe alaxu vilesisi 'o la, tematemanu mupaa la mumomoxo alaxu vilesisi. ¹¹Eni a etutulu eteteli sou kapuxu tatananu tuala tila ne Aixiputo no avolo. Xe eavuti

la eno'u uaini ngiangiaxu mumomoxo ne ka ekapinu mulu'elai no kapuxu ne ka elosou.”

¹²Xe Iosepu muavuti la muvikalanu, “Aipiepiena noxine ne laaxu aloxo 'o. Uaini avolu tatalu ne voxo tatalu. ¹³Voxo tatalusi a uxolu sou tatananu tuala ulaalixene sou ulivulixene ulai no anu xaixai noxine la. La sou nini nalosou kapuxu aloxo nini ne'oxo'oxo tei. ¹⁴Ia ulai xe nini nalivu ulai no ale sou naxoo laixe, la ieni si'isilo uasi, naxavutalaleli lexe xoluxoluxene ne lailaixe ukalusi. Mo lexe tanenixo la naa'aloxo noxou tatananu tuala ne Aixiputo mo nasu'ulileli sou eni kalumo alaa axexesou tani ano 'o. ¹⁵Xo eni 'o ne mino'ilosi ka misululeli vaxa noxi'a ta mitema no liaxa'a ta Evalaio no voxo ane ane'i ta mitema ane ne mimuamua'i minene'e loxo ne Aixiputo la sou ane'i milotoleli. Xe ene'e exoo ne lai 'o la, asusu no anu 'ilixu vile uasi, ia mino'ilo vitanisi ka ane mine'e mi'unaleli no taasou navunavu 'o.”

¹⁶Iosepu ululusou aipiepiena noxou itema sou usaxila'u uaini ne, la itema sou usaxisaxila'u la'ilalixu tatananu tuala ne mulolomu vaxa noxou Iosepu, la aipiepiena laaxu e anu ululusou ne, anu tamaxu laixe no anu xavutala noxou. La sou anu muavuti vaxa la muvikalanu Iosepu, “Eni kalumo eaipiepiena lexe, eni evo'utulolixu ti'a sou veleti tatalu no kisilo ia e'ulu'u. ¹⁷No nano no ti'a ane muai teitexi ne, la'ilali iouiou ane muxutu a mu'ana'ana no anu. Anu tatananu tuala ne Aixiputo la'ilalixu, ia ta ngiala mine'e mo a i'o'ou.”

¹⁸Xe Iosepu muavuti la mululusou laaxu aipiepienau ne aloxo 'o. “Ti'a tatalu ne voxo tatalu. ¹⁹Voxo tatalusi a uxolu sou tatananu tuala ulaalixene. Nalaa ulai no ale la ixotonu xolaneni. Xe ukalu la sou ilaa ovu vile ka ililixene no anu. Io sou ta ngiala ine'e i'ou xi-

asineni.” ²⁰Ilo'a mixoxoo no nano ne xe voxo tatalu mukalu la sou tatananu tuala ne Aixiputo ne mu'oxonu la'ilali vile toxoxa'a xa'a ta mitema sou xaixai noxou. Anu mu'oxonu la'ilali ane ne sou uxavutalanu voxo ane nenu mivo'onu no anu. La sou muvikalala, la milaalixa'a itema sou xaixai noxou sou usaxisaxila'u uaini xe itema sou usaxisaxila'u la'ilali. ²¹Xe ilou milaa mukalu, la sou tatananu tuala muvikalanu itema sou usaxisaxila'u uaini ne sou mulivu mulai no anu xaixai noxou. ²²Xe muavuti la muvikalane'i ta mitema sou 'oto'oto noxou sou mililixu itema sou usaxisaxila'u la'ilali ne no ovu e milaanu. Mimii ane ne muxali ne aloxo Iosepu mulemolu ne.

²³Ia itema sou usaxisaxila'u uaini ne iou si'isou Iosepu ne mole uxavutalanu la ua.

Tatananu Tuala Muaipiepiena

41 Xe ili'i no anu tauu ie tamei mukalu, la tatananu tuala ne Aixiputo ne muaipiepiena lexe anu mulai mo a mututulu no lexa Nailu pa'umele, ²la mumaisi'a ta kau muxatele tamei ta toxotoxoxa'a. Vasime'a ne muveli loxo 'o. Mo lovoxa'a misevile. Me'a no lexa mitelo mo a i'ani'ani ia'eia'e no lexa pa'umulolu. ³Xe ili'i la ta kau muxatele tamei la mitelo. Ane'i ta kau ane ne, alaalamane'isi, mo vasime'a ne mu'ita'itasi. Me'a no lexa xe mixali mutelo, la mitulu no pa'ume'a ane'i ane mixali mitelo tei. ⁴Xe miavuti vaxa la mi'i'a ane'i ane mixali mitelo tei ne mukalusi. Tatananu tuala mumaisou aipiepiena ane ne xe mukuluke la mutulu.

⁵Xe ili'i, la mulivu sou muai, la muaipiepiena la. No anu aipiepiena ane tameisou ne, la mumaisou uiti ngiangiaxu palepanu toxotoxoxa'a muxatele tamei no aiinu vilesisi. Uiti ngiangiaxu ne lingamo sou ivalitusou. ⁶Xe ili'i la, la mumaisou uiti ne ngian-

giaxu palepanu muxatele tamei no ai-inu vilesisi muxali mutelo la, ia kisou ngialanusi. Palepalepanu ne kitukitusi xo atume ialuxu muili molu loxo no xalee lia ane aso utetelo no anu la mux-utuxu. ⁷ Xe ane'i ta uiti ane ne, miavuti la mimalukusi'a ane'i ane ta toxotoxox-a'a e mixali mutelo tei ne. Xe tatananu tuala mukuluke la, la mutulu avile la sou tanu tema. La sou mulavu lexe anu muaipepiena.

^{8d} Xe mutulu no kakau la tanu laixe uasi. La sou mukala anaxu mulai noxi'a ta mitema sou lavulavu no tuala tila ne Aixiputo ne mo ta mitema ane milavu no anu alualu iouiou ne sou mine'e noxou mukalusi. Ta motu mine'e mixali noxou mukalu, la sou anu muvikalane'ixu aipiepiena noxou ne. Ia vile noxi'a ne umomomo sou ululusou aipiepiena tamei ne laaxu ulai noxou uasi.

⁹ Xe itema e sou usaxisaxila'u uaini ne muxavutala, la muvikalanu tatananu tuala ne aloxo 'o, "Vaimomo 'o eni apala'alixu lexe eni e'oxo susu vile. ¹⁰ No voxo ane nini la'iaxenei'a ta mitema sou xaixai noxine la mino'ixe noxou itema sou usaxisaxila'u la'ilalixene sou milai mi'unalailinexe no tani noxou itema sou xaixai uuli noxi'a ta mitema sou 'oto'oto. ¹¹ La nexi noxou teai la teaipiepiena mukei. Ia aipiepiena noxixe noxou ne laaxu vilesisi uasi. ¹² No nano no tani sou navunavu ne, maulusie Evalaio vile a nexi noxi'a texoo no nano ne. Anu uxoxoo noxou tila noxi'a ta mitema sou 'oto'oto sou isaxisaxila'u taasine. Maulu ne a uxoxoo noxou sou anu upalupalu-sou. Nexi noxou tevikalanuxu aipiepiena noxixe noxou, la anu mululusou laaxu aipiepiena noxixe vilevilesi ne mune'e noxixe. ¹³ Xe ili'i, la mimii ne muxali maninasou aloxo anu mulemolu lamana noxixe ne. Nini nelaalinxexe noxou, la

nelivunixo sou elivu elai no anu xaixai noxilo la, ia nelilixu itema sou usaxila'u la'ilalixene."

¹⁴ Xe tatananu tuala ne Aixiputo mulomu aloxo ne, la mukalanu anaxuou Iosepu sou une'e noxou. Alaxu vilesisi 'o la milai milaanu Iosepu no nano no tani sou navunavu. Iosepu mulaa mukalu, la mulai sou musala saexu laxusou muxexe xe mutokolomo laixe. Xe ili'i la sou mino'u mulai noxou tatananu tuala.

¹⁵ Mulai muxali noxou, la sou anu muvikanuxu aipiepiena noxou aloxo 'o, "Eai la eaipepiena, ia evile sou ululusou noxilo uasi. Eni elavu xo mivikalaleli lexe nini nalavusou nalulusou aipiepiena laaxu."

¹⁶ Xe Iosepu muavuti la muvikalanu tatananu tuala aloxo 'o, "Toxo tila, eni amomomo uasi, ia Lataua molusi ululusou aipiepiena noxine laaxu."

¹⁷ Tatananu tuala muavuti la muvikanuxu Iosepu sou aipiepienau aloxo 'o, "Eni eaipepiena lexe, eni elai mo a atutulu no lexa Nailu pa'umele, ¹⁸ xe emalei la ta kau muxatele tamei ta toxotoxoxa'a, vasime'a ne muveli mo lovox-a'a misevile. Me'a no lexa mitelo mo a i'ani'ani ia'eia'e. ¹⁹ Xe ili'i la, la ta kau muxatele tamei la mixali mutelo. Ia ta kau ane ne vasime'a ne mu'ita'itasi mo alaalamane'isi. Eni alavusou amaisi'a ta kau se'i loxo ne lai 'o ne Aixiputo uasisi manina. ²⁰ Ane'i ta kau ane ne miavuti vaxa la mi'i'a ane'i ane ta toxotoxoxa'a e emaisi'a tei. ²¹ Ia talavusou laixe uasi xo, mi'i'a loxo ne ia vasime'a uxali laixe uasi. Vasime'a mu'ita'ita mo alaalamane'i ne a uxoo nesi. Eaipepiena aloxo ne xe ekuluke, la etulu.

²² Xe eai mulu'elai la, la eaipepiena la. No anu aipiepiena ane ne, la emaisou uiti ngiangiaxu palepanu toxotoxoxa'a muxatele tamei no aiinu vilesisi. Uiti

ngiangiaxu ne lingamo sou ivalitusou. ²³Xe ili'i la, la emaisou uiti ngiangiaxu palepanu muxatele tamei la, ia atume ialuxu muili molu no lia xalee ane aso utetelo no anu muxutuxu mole uleme laixe uasi, palepalepanu ne kitukitusi. ²⁴Xe ane'i ta uiti ane ne miavuti vaxa la mimalukusi'a ane ta toxotoxoxa'a e mixali mutelo tei ne. Ioxe, no kakau xe etulu, la ekalaa anaxoi'a ta mitema ane milavu no anu alualu iouiou ne Aixiputo sou mine'e sou ea'aloi'axu aipiepiena noxilo 'o, ia vile noxi'a umomomo sou ululusou laaxu noxilo uasi manina.”

²⁵Xe Iosepu muavuti la muvikalanu tatananu tuala ne Aixiputo ne aloxo 'o, “Aipiepiena tamei ne laaxu vile-sisi. Lataua mulosienixu mimii ane anu u'oxonu uxali ili'i ane nemaisou. ²⁶Ta kau muxatele tamei ta toxotoxoxa'a mo vasime'a muvelisi mo lovoxa'a misevile ne mo uiti ngiangiaxu palepanu toxotoxoxa'a muxatele tamei nemaisou no ai-inu vilesisi ne laaxu vilesisi lexe tauu ie muxatele tamei. ²⁷Xe ta kau muxatele tamei ane vasime'a mu'ita'ita mo alaalamane'isi ne mo uiti ngiangiaxu palepanu muxatele tamei ia kisou ngialanusu ne laaxu vilesisi lexe nenge ulai la taxolixu soli toxoxa'a tauu ie muxatele tamei. ²⁸Nalomu, aloxo elemolu noxine tei, Lataua mulosienixu mimii ane anu u'oxonu uxali ili'i ane nemaisou ne. ²⁹Ulai, la nenge nenge la'ilali piena misevile sou ta'ou no anu, no anu tauu ie muxatele tamei. Tuala xalee vile no ano no tuala tila ne Aixiputo 'o pa'usou uasi. ³⁰Xe ili'i no anu tauu ie muxatele tamei ne lexe ukalu, la nenge taxolu no anu tauu ie muxatele tamei sou soli toxoxa'a manina. Umomomo sou evile uxavutalanu tauutauu ie ane xoluxolu lailaixe ta mitema mixolu sou 'osa'ila no anu uasi, xo soli toxoxa'a ano 'o ne utaasinge mo u'oxo masuanenge ukalusi. ³¹Umomomo sou ta mitema ixavutalanu tauu-

tauu ie ane ane'i mixoxoolu la mi'o'ou la'ilali iouiou piepiena no anu la ua, xo soli toxoxa'a ane uxali noxinge 'o ne, utila manina misevile. ³²Lataua mulosienixu mii vile tatila no anu aipiepiena tamei xo anu umasaxa lexe nini nalavu no anu mii ane sou anu u'oxonu uxali manina. Mii ane ne a 'ala'alai sou uxali.

³³Ioxe, maasi la nini napasipaa mo nasosovosou itema vile ane xavutalau lailaixe mo mulavu laixe manina sou usaxila'u muamua'ixu xaixai no nano ne Aixiputo 'o. ³⁴⁻³⁵Mo nasosovosi'a ta mitema se'i sou xaixai kalumo la sou isu'uli sou iiavelixu xoluxoluxa'a ta mitema laixe. Navikalane'i pekia'u lexe ino'u la'ilali noxi'a ta mitema no nano no anu tauu ie muxatele tamei ane asou nenge taxoo no anu tei 'o la, ikalipala'anu la'oluxu vile no anu la'oluxu ta'uve ne sou ilai i'unanu no taasou la'ilali no xalexalee tuala tila 'o ukalusi. Ka isaxila'u laixe. ³⁶La'ilali ane ne uai sou ta mitema i'ou no nano no tauu ie muxatele tamei sou soli toxoxa'a ane uxali noxinge lexe tauu ie muxatele tamei sou xoluxolu lailaixe mo la'ilali piepiena ukalu. Lexe nenge tamulinu xavutala ano 'o, la umomomo sou ta mitema isolixa'a uasi.”

³⁷Xe tatananu tuala ne Aixiputo ne, mulomusou xavutala ane ne la mutama pumuxu laixe no anu xavutalau, la sou ilo'a ta mitema ta tatila sou xaixai noxou mimasaxa lexe imulinu aloxo Iosepu mulemolu ne. ³⁸Xe anu muavuti la muvikalane'i ta tatila sou xaixai noxou aloxo 'o, “Nenge umomomo sou taxalisou itema vile laixe loxo Iosepu 'o uasi. Itema e Lataua uleenu muxoo noxou.”

³⁹Xe tatananu tuala muavuti la muvikalanu Iosepu aloxo 'o, “Eni elavu lexe Latauasi ane molu mulosienixu mimii ane nini nelemolu lexe uxali noxinge 'o, la sou anu lamanasi lexe ninisi ane nini

namitema vile sou xavutala lailaixe mo nelavu laixe manina. Evile umomomo loxo nini uasi. ⁴⁰eEni emasaxa lexe eni asosovosine sou nini naxali loxo itema tila sou nasaxila'u taasilo. Mo ta mitema noxilo sou xalexalee tuatuala sou tuala tila 'o ne ilomuxenesi. No anu ualasi, eni tila noxine, ia nini nasaxila'u tuala tila noxilo lai 'o.”

Iosepu Usaxila'u Tuala Tila ne Aixiputo

⁴¹La sou tatananu tuala ne Aixiputo muavuti la muvikalano Iosepu aloxo 'o la, “Nalomu, vaimomo 'o eni amuxaxene sou nini naxali itema sou nasaxila'u xalexalee tuatuala no nano no tuala tila ne Aixiputo 'o ukalusi.” ⁴²fXe muavuti la mulaa ring no avolu simisou sou mulai mukelelixu noxou Iosepu avolu simisou. Ia ring ane ne, sosovo vile noxou tatananu tuala ne a muxolu no anu. Xe muavuti la mutokolomonu no anu tokolomo noxou laixe ka mutaa xapo xoulu vile vaxa no xolanu Iosepu. ⁴³Xe muavuti la mulosou karisi sou 'oto'oto noxou ane tameisou sou utavulenu. Ta mitema i'ava lexe, “Ngaxexesou vote'i! Ngaxexesou vote'i!” La sou musosovosou Iosepu sou muxali loxo itema sou usaxila'u xalexalee tuatuala no xalee lia tila ne Aixiputo ukalusi.

⁴⁴Xe tatananu tuala ne Aixiputo ne, muavuti la muvikalano Iosepu aloxo 'o la, “Enisi eni tatananu tuala. Ia eni avikalaneni aloxo 'o, itema vile lai 'o umomomo sou u'oxonu mii vile no anu masaxa noxou vitanisi uasi manina. Lexe itema vile umasaxa u'oxonu mii vile, la anu utali'isinexu tei o.” ⁴⁵Xe tatananu tuala muavuti la mumoxo'u Iosepu no anu uala vile noxi'a ta Aixiputo. Mumoxo'u lexe Sapenati-Panea. Xe muavuti la, la muvaitaula'inu Iosepu noxie sema vile

ualasie lexe Asenata, eiae Potipera 'olu. Potipera ne anu itema sou uvala suluvixa'a ta maliava no tuala vile ilemolu lexe Eliopolisi. Xe Iosepu ne muavuti la muxixaoxao sou umaisou xalexalee tuatuala ukalusi no nano ne Aixiputo.

⁴⁶Iosepu ne tauu iexu muxali loxo mavulovexa tatalu, la sou anu musokou sou muxaxai noxou tatananu tuala ne Aixiputo. Xe muavuti la mulaa no taasou sou mulai mumuamua'i no xalexalee tuatuala no nano no tuala tila ne Aixiputo mukalusi. ⁴⁷No nano no anu tauu ie muxatele tamei, la la'ilali muxali tavu'alo mo mu'oki'oki tani manina. ⁴⁸La sou Iosepu mumolo la'ilali sou mu'unanu no taataasou la'ilali no tuatuala tila vilevilesi no nano no tuala tila ne Aixiputo. No anu tuala tila vilevilesi ne, mu'unanu la'ilali molu no xaixai no pa'upa'umolu tuatuala vilevilesi ne. ⁴⁹Iosepu mumolo la'ilali tavu'alo misevile loxo io'iio'i no tasi'i. Tavu'alo tavu'alo misevile, la sou anu umomomo sou uitisou uasi.

⁵⁰Ili'i no anu tauu ie muxatele tamei sou soli toxoxa'a uxalisi'a uao, ia Iosepu ilee Asenata mipalaane'i ta 'ili'a tamei ta mulu. Asenata ane eiae Potipera 'olu. ⁵¹La sou muvicala lexe, “Lataua musu'ulileli mole eni ieli si'isou tu'utu'umaxu ane muxali noxilo mo ieli si'isi'a mamilo ilo'a ta viivilo mo ta minuminu no tualasixe noxi'a.” La sou mumoxo'u 'olu lapolaxu ne lexe Manase. ⁵²Xe muavuti la muvicala la aloxo 'o, “Tava'u xo Lataua molu muxalixa'a ta 'alixeni tamei no tuala ane eni ene'e exalisou tu'utu'umaxu no anu 'o, la eni amoxo'u 'alixeni ane tameisou 'o lexe Epalaimu.”

⁵³Tauu ie muxatele tamei sou la'ilali mo xoluxolu lailaixe ne Aixiputo a mune'e muxali no telexu, ⁵⁴gmo tauu ie muxatele tamei ane sou ane'i ixolixu soli

toxoxa'a a musoko aloxo Iosepu mule-molu. Soli toxoxa'a mutaasou xalexalee tuatuala mukalusi, ia no nano no tuala ne Aixiputo mu'isalili no tuatuala no xalee lia ne Aixiputo ukalusi ne la'ilali a uxolu. ^{55h}Ta mitema ne Aixiputo ixoxolu xe isolixa'a, la ilai ikatu noxou tatananu tuala ne Aixiputo, la sou anu molu upalusi'a ilai noxou Iosepu sou anu uvikalane'ixu mii ane ane'i i'oxonu.

⁵⁶Mixoxoolu xe, soli toxoxa'a ne mu'oki'oki tani mo mutaasou xalexalee tuatuala ne Aixiputo ne mukalu, la sou Iosepu mukisiinu aiatengaxu taataasou la'ilali ne mukalusi sou ta mitema mine'e milotoxa'a la'ilali. ⁵⁷Ta mitema me'a no xalexalee tuatuala mukalusi no paxapaxa ne, mine'e mixali noxou Iosepu ne Aixiputo ne sou ilotoxa'a la'ilali noxou xo soli toxoxa'a ne mu'oki'oki mo mutaasou xalexalee tuatuala ne'ei ne'ei ne mukalusi.

Iosepu ta Vimovimou Ilai ne Aixiputo

42 Ioxe, Iakovo ilo'a ta 'olu ixoxolu no tualasi'a ne Kanani xe anu mami'a mulavu lexe la'ilali tavu'alo a uai ne Aixiputo, la anu muavuti la muvikalane'i ta 'olu aloxo 'o, “Ngananavaa e ngata'ota'olu vitani 'o, ngaavuti mo nga'oxo mii vile uasi? ²ⁱNgalomu! Eni elomu lexe ta mitema a ilalai ne Aixiputo sou ilotoxa'a la'ilali. Ngalai ane mo ngalotonge, ua tasoisoli sou soli maasi.”

³Xe ane'i milomu vaxa noxou mami'a aloxo ne, la sou ane'i Iosepu ta vimovimou mavulovexa vile milutu sou milai ne Aixiputo sou ilotoxa'a la'ilali, ⁴ia mami'a upalusou vimo'a soxu e kitu'a, Iosepu vimou maninasou sou ilo'a ilai uasi. Vimou soxu ne ualasou lexe Beniamini. Mami'a umasaxa lexe umuline'i uasi xo loxo 'o io, male mii vile

u'oxo masuanu no vote'i. ⁵Ta mitema se'i ne Kanani ne milutu sou milai milotoxa'a la'ilali, la ane'i Isilaeli ta 'olu mavulovexa ne milutu sou mimuline'i, xo soli tila ne mulai mutaasou xalee lia ne Kanani mukalu.

⁶Iosepu ne, anu muxali itema sou axila'u tuala tila ne Aixiputo, mo ta mitema no xalee xalee tuatuala ne'ei ne'ei ne a ilalai noxou sou ilotoxa'a la'ilali. Xe anu ta vimovimou mine'e mixali noxou, la mixola'u tava'a sou mitulu no tava'a vo'uvo'uxu ka sou mitangatulu mulu'elai no talaxu sou mitoxonu. ⁷Anu Iosepu ne, mumaisi'a ta vimovimou ne ka mutongone'i, ia anu muavuti la muvikalane'i loxo anu ulavusi'a uasi. Muavuti la mutali'i xatixati vaxa noxi'a aloxo 'o, “Ngingi minge ne'ei e ngene'e 'o?” Xe ane'i miavuti la mivikalanu lexe, “Nexi mexe no xalee lia ne Kanani ane tene'e 'o, xo temasaxa lexe talotonexe la'ilali.”

⁸Anu mulavusi'a xo mutongone'i, ia ane'i ne itongonu uasi. ^{9j}Mumaisi'a mine ane'i mine'e sou mixola'u tava'a sou mitulutulu no tava'a vo'uxu sou mitangatulu mulu'elai no talaxu, la anu muxavutalanu aipiepiena noxou e muai la mumaisou, ia anu muavuti la muvikalane'i lexe, “Ngingi ta mitema ano 'o, ngingi ngene'e 'o sou ngatulunexe sou ngalavu lexe tualasixe xalee anevaa ane pekia'u uasi.”

¹⁰Xe ane'i miavuti la mikolinu vaikalau aloxo 'o, “Tila, uasi! Nexi tene'e 'o loxo nexi ta mitema vitanisi sou lexe talotonexe la'ilali. ¹¹Nexi latala 'o ne, itema vilesisi ta 'olu, ia nexi tene'e sou tatulungenge uasi, xo nexi ta mitema ano ne, nexi ta mitema sou vaikala manina. Takalavoi uasi.”

¹²Ia anu Iosepu muavuti la muvika kiipali vaxa noxi'a, “Uasisi man-

ina! Ngingi ngene'e 'o sou ngatulunexe sou ngalavu lexe tualasixe xalee anevaa pekia'u uasi."

¹³Xe ane'i miavuti la, la mivikalanu la aloxo 'o, "Tila. Nexi 'o ne nexi itema vilesisi ta 'olu. Nexi itiitixixe muxali loxo mavulovexa mo mulelia tamei. Mo nexi sou xalee lia ne Kanani. Vivixe vile ne musoli, xe soxu e kaluxusixe a ilou mamixe mixolu."

¹⁴"Uasisi! Ngingi ngene'e sou ngatulunexesi!" Anu Iosepu muavuti la muvikalane'i aloxo ne la. ¹⁵"Ia eni amasaxa lexe alavusinge manina no anu vote'i vile aloxo 'o. Eni atulu no xavi noxou tatananu tuala lai ne Aixiputo, la sou eni avikala manina aloxo 'o, umomomo sou ngingi ngalivu ulai no tualasinge uasi manina. Mole vivinge soxu e kaluxusinge ne lexe une'e 'o mo eni amaisou no ieli maninasou. ¹⁶La sou emasaxa lexe vile noxinge ne ulivu mo ulai un-o'u une'e, ia ngingi tavu'alo ne ngane'e ngaxoo no anu taasou navunavu 'o mo nexi takamuli mo talavu manina lexe ngingi ngevikala maninasou. Xe uasi, la eni atulu no xavi noxou tatananu tuala ne Aixiputo, la sou eni avikala manina lexe, ngingi ngene'e 'o sou ngatulunexe manina." ¹⁷Muvivikalane'i aloxo ne xe mukalu, la muno'a sou mulai mitatuxa'a sou mixolu no nano no taasou navunavu voxo tatalu.

¹⁸Xe no voxo tatalusou, la anu Iosepu mulai sou muvikalane'i aloxo 'o, "Ngalomu, eni 'o ne, eni alavusou ataxaanu Lataua misevile. La sou eni emasaxa lexe apamaulingengi no anu vote'i vile aloxo 'o. ¹⁹Lexe ngingi ta mitema sou ngavikala manina, la eni emasaxa lexe vile noxingesi ane maasi la ulivu mo ulai uxolu no nano no taasou navunavu e ngingi ngongi'a ngelai ngexoo no anu, ia ngingi muxatele tami'asi

ne, ngano'u la'ilali e ngelotonu ne mo ngalivu ulai noxi'a maminge ilou 'olu mo ta mingemingengi e ixolu sou soli no tuala. ²⁰Ngalailixu la'ilali 'o no tuala ukalu, la sou ngatilo vivinge soxu e kaluxusinge ne une'e noxilo. Xo lexe eni amaisou no ieli maninasou, la sou eni alavu manina lexe ngingi ngevikala manina. La sou umomomo sou ngingi ngaulua uasi." Ane'i milomu noxou aloxo ne xe mukalu la sou mimasaxa lexe imulinu aloxo anu mulemolu noxi'a ne.

²¹Xe ane'i miavuti la mivikalane'i ngato'o lexe, "Ngamaisou, nenge te'oxo masuanu vivinge la sou ane vaimomo 'o nenge texalisou tu'umaxu ano 'o lakoli 'ilixi ne. Nenge nenge'a temaisou tu'umaxu toxoxa'a ane muxali noxou ne mo, anu soxu mutama mune'e noxinge sou tasu'ulinu ne, ia nenge texiunu tumalingeusi. La sou ane nenge nenge'a talu tu'umaxu ano ane mune'e musu'asinge 'o."

²²^kXe Luven muavuti la mukoline'i ta vimovimou aloxo 'o, "Eni evikalingengi laixe lexe mamu nga'oxo masuanu maulamenge soxu, ia ngingi ngalomuxo uasi, la sou ane nenge taxalisou tu'umaxu ano 'o lakolisou soli noxou ne."

²³Ia Iosepu ta vimovimou ne ilavu lexe Iosepu mulavu no anu vaivaikala noxi'a e i'oxo'oxonu uasi, xo anu uvivikalane'i no anu vaikala noxi'a ta Aixiputo ia, itema vile a sou uxixiunu ulai noxi'a no anu vaikalai'a. ²⁴Muvivikalane'i aloxo ne xe tamaxu mulokolaxu, la mulai mutalume no nano mo mutama o. Xe mutama mukalu, la sou anu muuatulai noxi'a sou muvivikalane'i la. Xe ili'i la sou mupalusi'a ta mitema sou xaixai noxou sou mitila'u Simeoni mulai loxo noxi'a sou misakisakiinu no ie'i ta vimovimou ne.

²⁵Xe muavuti la muvikalane'i ta mitema sou xaixai noxou sou mitataa la'ilali mu'unalai no tivativaxa'a ta vimovimou ne, xe muvikalane'i sou itataa lamoli'a ulivu no tivativaxa'a vilevilesi kalumo. Mo mino'uxa'a la'ilali ane muxutu kalumo sou i'ou tuxane'i no vote'i. La ane'i mi'oxonu aloxo anu mulemolu noxi'a ne. Xe ta mitema sou xaixai noxou mi'oxonu aloxo anu mulemolu ne mukalu, ²⁶la sou ane'i Iosepu ta vimovimou ne mitelotelo tivativa sou la'ilalixa'a e milotonu ne mutelo noxi'a ta donki'i'a vilevilesi sou milutu milai.

²⁷Milutu milai xoo xe, 'olovoxo la mita'olu sou miai. Xe vile noxi'a muavuti la mululusou tivaxu sou lexe ulaanu la'ilali se'i sou ua'anu donki noxou sila, mu-maisou lamoliu e mulotonu la'ilali no anu ane uai no latanu la'ilali no tiva anaxu 'o. ²⁸Xe aliku 'o muavuti la muvikalane'i ta vimovimou, "Ae, taemoso! Lamoli noxilo e elotonu la'ilali 'o no anu ane mulivu mune'e noxilo 'o. Ngamalei, ane uai no la'ilali 'o latanu no nano no tiva 'o." Xe ta motu mimalei loxo 'o, la manina. Ka inavaa. 'E'ene'i ne mutelo mulokolaxa'a manina. Tane'i kalaua sou u'lumesi. Xe miavuti la mitalitali'isi'a ngatongato'o, "Lataua mu'oxonu 'ilixu ma'ia ane loxo 'o noxinge 'o?"

²⁹Milutu sou mimuamua'i ilalai xoo xe, milai mixali noxou mami'a Iakovo ne Kanani, la mia'aloxu mimii e muxali noxi'a ne Aixiputo ne aloxo 'o, ³⁰"Telutu e nepalusixe sou telai, xe texali ne Aixiputo, la itema tila ane usaxila'u tuala ne Aixiputo ne, muvikala pekia'u noxixe mo mukalavoisixe lexe nexi telai ne sou tatuluxa'a. ³¹Xe nexi teavuti la tevikalanu lamana lexe, 'Nexi ta mitema sou tatulungenge uasi, nexi 'o, nexi ta mitema sou vaikala manina. ³²Mo nexi 'o, nexi itema vilesisi ta 'olu. Nexi ititixixe mulai muxali loxo mavulovexa mo mulelia tamei.

Ioxe, ili'i, la vile musoli, xe soxu anu kaluxusixe a ilou mamixe mixolu no tualasixe.' ³³Xe itema tila ane usaxila'u tuala ane ne muavuti la muvikalane'i aloxo 'o la, 'Ngalomu, eni emasaxa lexe alavu manina lexe ngingi vaikalamengi 'o manina, la vile noxinge ne une'e mo noxou taxolu, ia ngingi ane muxatele tami'a ne ngatavule la'ilalixa'a maminge ilou 'olu, mo ta mingemingengi no tuala mo ngalai. ³⁴Xe ngalivu une'e la, ngatilo vivinge soxu ane kaluxusinge sou ngane'e noxilo. Lexe eni amaisou soxu ne, la sou eni alavu manina lexe ngingi ngane'e sou ngatulunexe uasi mo lexe ngingi ngamitema sou kalavoi uasi. La sou eni alivunoxu vivinge ane uxoo noxilo 'o sou ulivu ulai noxinge. La sou ngingi ngane'e ngaxoo lai 'o sou ngavaivaoli sou ngano'u lamoli."

³⁵Mixali mia'alou mami'a aloxo ne xe mukalu la sou ane'i vilevilesi ne mululusou tivativaxa'a sou milaasou la'ilali e milai miloto ne, xe ie'i muvaxa loxo 'o la, lamoli'a soxisoxisou kalumo ane muai no nano no tivativaxa'a 'o, la mima-ma'u misevile. Mami'a kalumo ne mu-mama'u misevile. ³⁶Xe muavuti la muvikalane'i ta 'olu ne lexe, "Nga'oxole mole eni ta 'alixeni tasitasiauxa'a noxilo ukalu io? Iosepu tasiauxu tei mo musu'a ne. Ka Simeoni ane kalumo tasiauxu ne. Ia ngingi a ngevikala lexe ngano'u Beniamini kalumo sou ngalailixu la. Ia talu la axoo laixe."

³⁷Xe 'olu Luven muavuti la muvikananu momu aloxo 'o, "Ano'u mo alailixu, xe namalei lexe eni alivu uxali noxine ia, anu uasi, la sou eni melo ano'a ta 'alixeni ta mulu tamei ine'e noxine sou nave'a isoli. Na'italonu Beniamini no avolo mo eni melo asaxila'u sou alailixu ka alivunoxu une'e noxine." ³⁸Ia momu ne, pekia'u misevile. Muavuti la muvikalane'i ta 'olu, "Alixeni 'o umomomo sou umulingengi uasi manina, xo

vimou ane musoli ne, ia anusisi soxusi ane noxou taxolu 'o. Ngalailixu uasi xo loxo 'o io, mii vile uvau no vote'i. Ngamalei, eni soxu ane a aululu manina mukalu, lexe mii vile masua uxali noxou la eni talelixu misevile mole eni asoli mo alu'elai no tualasi'a ta mitema sou soli.”

Ane'i Ilai ne Aixiputo La

43 Ioxe, soli toxoxa'a muxali ne mulai mutaasou xalexalee tuatuala no lia ne Kanani mukalusi mole mu'oki'i tani manina. ²Iakovo ilo'a ta 'olu mi'ou la'ilali e ta 'olu milai milotonu ne Aixiputo ne mole mukalu. La sou mami'a muavuti la muvikalane'i, “Ta molomolo, ngalutu mo ngalai ngalotonenge la'ilali se'i la.”

³Xe 'olu Iuda muavuti la muvikalane aloxo 'o, “Ani, nexi talai. Ia aloxo nexi tevikalanenixu ne. Itema ne muvikalane pekia'u noxixe lexe anu umomomo sou umaisixe lexe nexi tano'u Beniamini ulai sou umaisou, xe uasi, la anu umomomo sou nexi talai taxali noxou uasi. ⁴Ia, lexe nini oponeni u'osasi mo na'italonu Beniamini ne une'esi mo noxi'a talai, la sou nexi talai sou talotonuxene la'ilali. ⁵Xe uasi, la nexi umomomo sou talai uasi. Xo aloxo nexi tevikalaneneni ne. Itema ne muvikalane pekia'u noxixe misevile lexe anu umomomo sou umaisixe lexe nexi tano'u Beniamini ulai sou umaisou, xe uasi la anu umomomo sou nexi talai taxali noxou uasi.”

⁶Xe Isilaeli muavuti la muvikalane'i aloxo 'o, “Ngingi nge'oxonu tu'umaxu ano 'o musu'asilo manina. 'Ei muvikalangengi lexe ngavikalane itema ne lexe ngingi vivinge a muxolu no tuala?”

⁷Xe ane'i miavuti la mikolinu aloxo 'o, “Ua anu umolo tali'i misevile. Mutali'isi'a ta mineminexi, xe mutali'i lexe, ‘Maminge a uxoxoolusi 'o? Mo vivinge vile la uasi?’ La sou nalomu, anu molusi mutali'isixe aloxo ne, la sou ane nexi

tekolinu tali'i iou ne mukalusi. Nexi talavusou lexe anu uvikalanexi sou tano'u vivixe soxu 'o ulai sou noxi'a talai noxou uasi.”

⁸Iuda muavuti la muvikalane momu la, “Na'apixu mamu! Na'italonusi une'e noxilo mo noxi'a talai ane alalae 'osi xo loxo 'o io, nini mo nexi mo, ta 'ili'ilixe mo ta semasemamexi kalumo ne massi la nenge nenge'a tasoisoli ukalusi no 'a soli ane 'o. ⁹Une'esi mo noxi'a talai. Naxavutala piena uasi, eni melo asaxila'u. Ia ulai xe namalei lexe eni alivunoxu une'e noxine uasi, la susu ane ne anu susu noxilo. Ulai la vaikalasou utelo noxilosoli mole maulixu ukalu. ¹⁰Lexe nini opoone u'osasi sou na'italonu Beniamini mo noxi'a talai palea, la male ano 'o ne nexi telai mo telivu mune'e alaxu tamei mukalu.”

¹¹Xe mami'a Isilaeli muavuti la muvikalane'i aloxo 'o, “Ioxe, nenge vote'i vile la sou tamulinu uasi, ia lexe nenge tamulinu aloxo ngelelemolu ne, la anu laixe musuku lexe ngingi ngalai, la ngatavule mimii se'i ane lailaixe musuku molu no lialia nenge 'o loxo lamalasile mo unuxu lexaxu mo mii ane tuma'u laixe sou la'ilali mo ovu vile lexaxu tuma'u lailaixe mo la'uele lailaixe mo ngataataa no tivativangenge ulai xou itema tila ne loxo lolovolo noxinge ulai noxou. ¹²Mo ngano'u lamoli ane sou ngaloto no anu xe ane mulivu muai no nano no tivativangenge. Xo loxo 'o io male, ane'i ie'i si'isou la mitaataa mulivu la. ¹³Ngatila'u vivinge soxu 'o mo ngapasipaa ngalivu ulai. ¹⁴Lataua anu xaviniu musuku, molu u'oxonu itema sou anu tanungenge la, ulivunoxu Beniamini ilou Simeoni ine'e noxinge. Ia lexe Lataua umasaxa lexe eni axovulaune'i ta 'alixeni, la eni axovulaune'isi.”

¹⁵Xe ane'i miavuti 'o la, mimolo mimii e mami'a muvikalane'ixu lexe ino'u ne mo mino'u lamoli ane sou iloto la'ilali

no anu xe ane mulivu 'ole. Xe mikasi vaxa noxou Beniamini 'o la, milai ne Aixiputo. Milai xe mixali, la milai mipala'a avile noxou Iosepu iou. ¹⁶ Xe anu Iosepu mumaisou Beniamini no taine'i, la muvikalanu itema vile sou xaixai noxou e sou usaxisaxila'u taasou ne aloxo 'o, "Nano'a ta mitema 'o mo nalailixa'a no tani noxilo, xo noxi'a ta'ani no aso lixinu. Ka nalai nasa'avunoxu kau vile mo navau. Navau ukalu, la sou ulai uxutu. Xe nalalaxii la'ilali se'i sou noxi'a ta'ou ilou."

¹⁷ Itema sou xaixai mulomu aloxo ne xe mukalu, la sou anu muno'a Iosepu ta vimovimou ne sou mulailixa'a no tani noxou vimo'a ne. ¹⁸ Muno'a sou mulailixa'a no tani, ka ane'i ne tane'i kalaua sou 'ume, tane'i mukuni lexe, "Anu a une'enenge 'o, xo tava'u no anu lamoli e mulivu mune'e no tivativanenge loxo tene'e tei. Xe, la sou itetelisinge ka ino'a ta donkimenge ilai'a. Io sou ane'i ino'inge sou i'oxonenge taxali loxo ta mitema sou upalupalusinge sou ta'oxo'oxo mixumixu."

¹⁹ Xe mimalei loxo 'o la itema sou xaixai noxou Iosepu e uxoxoolu no taasou sou usaxisaxila'u ane mune'e mutulu no aitenga, la sou ane'i miavuti vaxa la mivikalanu lexe, ²⁰ "Ae, tila. Nexi tene'e alaxu vile tei sou telotonexe la'ilali lai 'o. ²¹ Ia telivu, la telai tema'ila no vote'i. Xe telulusou tivativanexe vilevilesi sou lexe tamaisou la'ilali e, mitaataanexe ne, la tekuluke xo lamoli e nexi vilevilesi telosi'a lapee sou la'ilali nexi teno'u 'o, ane mulivu mune'e muai no tivativanexe ne. La sou nexi tene'e 'o sou talivunoxu lamoli ane ne, ²² xe teno'u ane sou nexi talotonexe la'ilali se'i la no anu. Nexi tanexi liliu lamoli ane mulivu 'o xo, nexi talavusou itema ane mulivunoxu uasi manina."

²³ Xe anu muavuti la muvikalane'i aloxo 'o, "Ngaxavutala piena uasi. Mo

nga'ume uasi. Male Lataua noxinge, anu Lataua noxou mamingesi ane mulivunoxu lamolimengi ne. Ia mii vile uasi, xo lamoli ne a eno'u." Xe ili'i la sou mulai muno'u Simeoni sou mune'enu noxi'a.

²⁴ Muno'u Simeoni mune'e noxi'a mukalu, la sou muolene'i sou mu'unalailixa'a no nano no tani noxou vimo'a ne. Xe muavuti la mulai mutau lexa mulailixu noxi'a sou mi'uinu tavatava'a no anu, xe mukalu la mulai mu'a'ane'i ta donkii'a. ²⁵ Mixoxoo no nano ne sou mixoxoomaiou Iosepu sou une'e sou ilo'a i'ani, la ane'i mipitanu mimii se'i lailaixe ane ane'i mino'u no tualasi'a mune'e sou ilolovoloxu no anu.

²⁶ Mixoxoo xe aso lixinu la anu Iosepu mune'e muxali noxi'a 'o. Xe ane'i mipasipaa 'o la, milai noxou sou milolovoloxu no anu mimii se'i e mino'u no tualasi'a mune'e. Xe miavuti la mitulutulu no tava'a vo'uvo'uxu no talaxu sou mitangatulu mulu'elai noxou sou mitoxonu. ²⁷ Xe anu muavuti la mutali'isi'axu maulixa'a, lexe ane'i laixene'isi. Xe muavuti la muvicala lexe, "Ngene'e tei, la ngea'aloxenixu aululu maminge soxu lexe anu a uxoxoolu no tuala, la loxovaa noxou? Anu a uxoxoolu laixenusi?"

²⁸ Xe ane'i miavuti mivikalanu vimo'a ne lexe, "Tilasixe, mamixe ne anu soxu a uxoxoolu mo laixenusi." Xe miavuti la mitulutulu no tava'a vo'uvo'uxu mulu'e no talaxu la, sou mitangatulu mulu'elai noxou sou mitoxonu la.

²⁹ Xe Iosepu iou muvaxa la mumaisou vimou soxu e ualasou lexe Beniamini anu vimou manina ilou neni'a vilesisi la sou mutali'isi'a lexe, "Vivinge sou ane kaluxusinge e, ngevikalalelixu ano 'o?" La sou iou mulai noxou Beniamini sou muvikalanu lexe, "Ei soxu, Lataua uxoo noxine mo ualusine." ³⁰ Xe muavuti no lia noxi'a ta vimovimou ne la mulai

avile no nano no taasou xo mumaisou vimou Beniamini la tanuxu misevile. La 'ala'alai sou utama no ie'i. La sou ane anu mulai mutalumeiou tamaxu no anu sou mutama.

³¹ Mutama mukalu, la mulai mu'uinu iou. Ka sou muuatulai no ale ne la tamaxu mulokolaxu ne ia pekia'usi sou muvikalane'i ta mitema noxou sou ino'u la'ilali une'e sou ulosi'a.

³² Ane'i mino'u la'ilali ne mukalu la sou Iosepu ne, milai mimuxaxu na'u no luu vile va'axu sou anusisi mulai muxolu sou muno'u. Xe ta vimovimou ne, milai mikaline'i sou mi'ani no luu vile va'axu mo. Xe ta mitema se'i ne Aixiputo e ilo'a Iosepu ixoxolu no tani noxou ne, mi'ani va'axu mo, xo ta Aixiputo ne, ilavusou ilo'a ta Evalaio ixolu ipipita sou i'ani'ani uasi. ³³ Ane'i ilo'a ta Evalaio ixolu ipita la, ane ne masua misevile noxi'a ta Aixiputo. Xe ane'i ta vimovimou mimaisou mine ane'i mixoluxolu loxo no talaxa'a mulai noxou, la mikuluke, la ie'i mukaai'a ngatongato'o. Xo ane'i mita'olu sou mi'ani ne la, vimo'a ane laposalaxu muxolu tei, ka sou vimo'a ane tameisi'a ka tatalusi'a xoo la sou mulai mutalo noxou Beniamini.

³⁴ Xe ta mitema sou xaixai noxou anu Iosepu miavuti la, ivavauxa'a ta vimovimou la'ilali ne molu loxo no luu sou na'u la'ilali ne, ulalai loxo noxi'a. Vimo'a soxu e Beniamini ne, mivau xou la'ilali piena misevile loxo umomomo noxi'a ta mitema ta'uve sou i'ou. Ane'i ilo'a Iosepu mi'ani mo miie.

Iosepu Siliva Kapuxu

44 Xe ilo'a mi'ani mukalu, la sou Iosepu muvikalalanu itema e sou usaxila'u taasou ne aloxo 'o, "Nalai mo namoloxa'a ta mitema 'o la'ilali mo nataataa u'una no tivativaxa'a vilevilesi mo u'ana'ana manina. Nataataa e piena. Xe ukalu la, nataataa lamoli'a vilevilesi

ne ulivu ulai no nano no tivativaxa'a vilevilesi. Namuxaxu teiteixi no tivativaxa'a anaanaxu. ² Ia vimo'a soxu e kaluxusi'a ne, nano'u kapuxo siliva 'o, ka nataanu ilou lamoli ulai no nano no tivaxu." Xe anu itema ne muavuti la, alaxu vilesisi. Mu'oxonu mimii ne mukalusi aloxo tatilasu mupela'uxu ne.

³ Ilo'a miai xe mitulu no kakau manina, la ta mitema sou xaixai noxou Iosepu ne misaxane'i ilo'a ta donkii'a sou milai. ⁴ Milutu mo mi'umesou tuala tila ne mo ilai no paxa uao ia, Iosepu muavuti la muvikalalanu itema sou xaixai noxou e usaxisaxila'u taasou ne aloxo 'o, "Nalutu mo namuline'i ta aliku e milivu alalae 'o mo lexe naxalisi'a la natali'isi'a aloxo 'o, 'Loxovaa ane nexi te'oxo laixe noxinge ia, ngingi ngekoli no anu masua 'o la ngepakalinu tila noxilo siliva kaluxu o?' ⁵ Kapu ane ne anu uie no anu xe sou ulavu no anu sou umaisou mii ane utalume kalumo. Susu ane ngingi nge'oxonu 'o anu mutila misevile!"

⁶ Xe anu itema sou usaxisaxila'u taasou Iosepu ne muavuti 'o la mumuline'i anu Iosepu ta vimovimou ne xoo la, mulai muxalisi'a. Xe muavuti la, muvikalane'i aloxo tila noxou mupela'u ne. ⁷ Xe ane'i miavuti la mikolinu, "Ae, tila. Tali'imeni ne laaxu loxovaa? Nexi tanexi lili. Nexi telavu lexe nexi ta'oxo 'ilixovile loxo ne uasi manina. ⁸ Namaisou, nini nelavu lexe nexi mexe no lia xalee ane ne Kanani sou telivu tene'e 'o la nexi teno'u lamoli e texalisou no tivativanexe anaanaxu vilevilesi sou telivunoxu mune'e. Ia nexi tapakalinu xoulu ilou siliva no taasou tila noxine loxo ne mole loxovaa o?" ⁹ Xe miavuti moso la misolonu vaikalai'a mulai noxou itema ne aloxo 'o la, "Ae, tila. Lexe nini naxalisou vile noxixe 'o muno'u kapu ne, la uulua avilesi. Ia nexi latala 'o, nexi taxolu noxine sou napalupalusixe sou ta'oxo'oxo mixemixene."

¹⁰Xe anu muavuti la muvikalane'i lexe, "Ua ma'i, eni emasaxa aloxo ne. Anu ane lexe eni axalisou kapu noxousi, ane eni ano'u sou ulai uxolu noxilo sou eni apalupalusou sou u'oxo'oxonu mixomixo, ia ngingi latala nesi ngalivulivu ulai no tualasinge."

¹¹Xe ane'i milomu aloxo ne, la mita'olunu tivativaxa'a no lia alaxu vilevilesi. Ka me'a milulusou tivativaxa'a ne anaxu vilevilesi. ¹²Xe milulusou mukalu, la sou anu itema ne molu mune'e sou mukamuli kapu ne no nano no tivativaxa'a. Uxilexileni tivativa ne laixe loxo 'o. Musoko noxou vimo'a ane laposalaxu xoo la sou, mulai musivitanoxu noxou soxu e kaluxusi'a. La sou muxalisou siliva kapu tila noxou ane noxou Beniamini no tiva. ¹³Ta vimovimou mimalei loxo 'o la manina. Xe miavuti la misinasinanu tokolomoi'a no vasime'a vilevilesi ne mukalu. Xo tane'ixu misevile. Xe miavuti no lia 'o la, mitelo mixamixa'a no latane'i ta donki'i'a alaxu vilesisi, xe miavuti la milivu mulai ne Aixiputo.

¹⁴Milivu xe milai mixali no tani noxou Iosepu ne, la anu Iosepu a uxoxoolu no taasou nesi o. Iuda ilo'a ta vimovimou mi'unalai no taasou la mitulutulu no tava'a vo'uvo'uxu sou mitangatulu mulu'elai no talaxu vimo'a sou mitoxonu ne. ¹⁵Xe anu muavauti la mutali'isi'a, "Ngingi nge'oxonu 'ilixu ma'i ane loxo 'o? Ngalavu lexe itema vile loxo eni umomomo sou ulavu mii ane utalume uasi?"

¹⁶Vimou Iuda muavuti la mukolinu aloxo 'o, "Tila, nexi talemolu mii ma'ia la ulai noxine? Mo nexi tavikala piepiena sou taxilili lexe nexi ta'oxonu mii ano 'o uasi, loxovaa e Lataua molusi mupala'alixu susu noxixe 'o io. Maasi la nexi latala ukalusi 'o ne, nini nano'ixe sou nexi taxolu noxine sou napalupalusixexu mixemixene sou nexi ta'oxo'oxonu. Ia anu

ane muno'u kapuxenesi uasi. Nexi noxii'a ukalusi."

¹⁷Xe Iosepu muavuti la muvikala aloxo 'o, "Uasi manina! Umomomo sou eni a'oxonu loxo ne uasi! Anu ane muno'u kapusi ane anu uxolu noxilo sou apalupalusou sou u'oxo'oxo mixomixo. Ia, ngingi latala nesi mii vile noxinge uasi. Tangengi uai laixesi mo ngalivu ulai noxou maminge."

¹⁸Xe Iuda muavuti la musuku mulai 'alai noxou Iosepu ka muvikalanu aloxo 'o, "Tatila noxilo. Eni emaisine la nini aloxo tatananu tuala ne Aixiputo manina. Ia na'apixo mamu, ieni uvaxailosi mo avivikalaneni 'o. Ia la'iaxene'ilo mamu. ¹⁹Nalomu, no voxo ane loxo nexi tene'e tei, la nini netali'isixe lexe, 'Maminge a uxoxoolu mo vivinge vile la uasi?' ²⁰La sou nexi tevikalaneni lexe, 'Ua ma'i, mamixe soxu ne aululu. Anu a uxoxoolu. Ilou vivixe soxu ane kalusixe. Anu mamixe soxu ne, aululu ia, anu mupalaa vivixe soxu ne. Mo vimou vile kalumo, ia vimou ne musoli. Ane'i ilou neni'a vilesisi, ia anu vimou soxu nesi ane umauli uxolu ne. Momu tanuxu mo usaxila'u laixe misevile.'

²¹Ia tatila, nini nevikalanexi lexe nexi talai tano'u mo tane'enu noxine mo namaisou. ²²Xe nexi teavuti la tevikalaneni lexe anu umomomo sou u'umesou momu uasi, xo maasi xe anu u'umesou la momu soxu ne anu ukalu. ²³Xe nini neavuti la nevikala toxoxa'a noxixe lexe nexi umomomo sou namaisixe lexe nexi tano'u vivixe ane kaluxusou une'e noxine. Xe uasi, la umomomo sou nexi tane'e taxali noxine uasi. ²⁴Nexi telomu noxine aloxo ne xe mukalu, la sou nexi telutu sou telivu mulai noxou mamixe la tea'aloxu vaivaikalameni e nevikalanexixu.

²⁵Xe anu muavuti la mupalusixe sou talivu une'e 'o la sou taloto la'ilali sevile la. ²⁶Xe nexi teavuti la tevikalanu

lamana aloxo 'o, 'Nexi umomomo sou talai uasi. Xo maasi xe nexi talai, la umomomo sou tila opoonu usexelaixe sou nexi talai noxou uasi manina. Ia lexe nexi tano'u vivixe ane kaluxusou 'o ulai, la sou anu opoonu usexelanexe sou nexi talai taxali noxou aloxo anu molu mulemolu noxixe ne.'

²⁷Anu mamixe soxu muavuti la mukolinu vaikalamexi ne aloxo 'o, 'Ngingi ngelavu lexe semaxeni mivo'one'i ta 'alixeni ta mulu tamei. ²⁸Vile ane mu'umesilo tatei mo ne. Male ta mii se'i mivau ne, xo amaisou uasi xoo mole ane mune'e mutalo vaimomo 'o. ²⁹Ia maasi xe ngingi ngano'u soxu 'o sou ngalailixu xe mii vile uvau no vote'i, ka eni asolisi mo alu'elai no tualasi'a ta mitema sou soli. Xo eni soxu ane aaululu ukalu 'o. La tu'umaxu ane ne umomomo sou ukalusou maulixosi.'

³⁰⁻³¹Ia vaimomo 'o, tatila nalomu lexe eni alivu ulai noxou mamilo xe anu umaisou mauulu 'o no tava'ilo uasi, la anu ukalu soxu. Xo 'olu nesi ane anu 'e'enu manina ane. Mamixe soxu ne anu aululu maninanu. Ia lexe nexi talivunoxu 'olu ne uasi, la nexi mexe taolexu soxusi la, anu usoli mo ulu'elai no tualasi'a ta mitema sou soli. ³²Anu mamilo ne mu'apixu 'olu ne pekia'u misevile. Ia eni melo eavuti la epala'alixu masaxa noxilo maninasou mulai noxou aloxo 'o, 'Naxavutala piena uasi, une'e la sou eni melo asaxila'u. Ia ulai xe namalei lexe eni alivunoxu une'e noxine uasi, la tu'umaxu ano 'o ne, vaikalasou utelo ane noxilo 'osi mo ulai utalo lexe eni akalu.'

³³La sou nalomu, eni emasaxa aloxo 'o, eni ano'u tanixu mauulu 'o mo axoo noxine 'o sou napalupalusilo sou a'oxo'oxonu mixemixene, ia na'italonu soxu mo ulai noxi'a ta vimovimou mo ilo'a

ilivu. ³⁴Lexe mauulu 'o nexi noxou talivu ulai noxou mamixe uasi, la enisisi alai axali noxou loxovaa o? Xo eni amasaxa lexe amaisou tu'umaxu ano 'o uvila'isou mamilo uasi."

Iosepu Mupala'alixu Mulai Noxi'a Lexe Anu Vimo'a

45 ¹Iuda uvivikalanu aloxo ne la Iosepu ne tamaxu mulokolaxu mukalu sou lexe utama. La sou muvikalane'i ta mitema sou xaixai noxou sou milaalaa mulai no ale ia anusisi ilo'a ta vimovimousi mixolu no nano ne sou anu mupala'alixu mulai noxi'a lexe anu Iosepu, vimo'a. ²Xe mutaloxu iii mie 'olu'olu uasi manina la ta mitema ne Aixiputo ilo'a ta mitema sou ixoxolu no taa-sou tatananu tuala ne milomusou.

³Iosepu muavuti la muvikalane'i ta vimovimou aloxo 'o, "Eni Iosepu a, loxovaa, mamilo a uxoxoolu laixesi?" Xe ta vimovimou milomu vaxa noxou aloxo ne, xe mi'ume misevile la milemolu ma'ia.

⁴Anu muavuti la muvikalane'i, "Ngasuku une'e 'alai noxilo." La ane'i misuku mulai noxou. Xe anu muavuti la muvikalane'i la, "Eni vingenge Iosepu a, ngingi mengine ngeno'ilo ka nge'italoleli no avo'a ta mitema ne Midiani sou milotoleli, la sou mino'ilo mine'eleli ne Aixiputo 'o. ⁵Ia mamu ngaxavutala piena mo mamu ngamaela no anu 'ilixu ane nge'oxo noxilo ne uasi, xo eni elavusou lexe Latauasi ane Anu molu mupalusilo sou eni euli mune'e 'o sou apamauline'i ta mitema. ⁶Soli toxoxa'a te muxali 'o, uao tauu ie sou tamei ano 'o. Ia tauu ie tau've a uao uxolu 'o. Umomomo sou evile uxaxai mo ukookooli la uasi manina. ⁷Lataua molusi mupalusilo sou euli ene'e 'o sou apamaulingengi ngonggi'a ta xasixasinge ilo'a ta 'ilusulusungengi mo

sou mamu ngasoisoli. Vote'i ane Lataua mu'oxonu 'o iou vile mo.

⁸La sou eni emasaxa lexe ngingi ngalavu lexe ngingi ngapalusilo une'e 'o uasi. Lataua ane anu molu mupalusilo ene'e 'o. Anu mu'oxole exali loxo tatananu tuala ne Aixiputo momu loxo molomolo vile momu usaxila'u mo asaxila'a ta mitema no taasou ne ukalusi mo amitema sou saxisaxila'u si'a ta mitema no xalexalee tuatuala no nano ne Aixiputo ukalusi. ⁹Ma alalae 'osi 'o, ngapalea mo ngalivu ulai noxou mamilo mo ngavikalanu aloxo 'o, 'Vaikala ano 'o molu noxou 'iline Iosepu, muvika aloxo 'o. Lataua muno'ilo mune'eleli ne Aixiputo 'o mole mu'oxole exali loxo itema sou saxisaxila'usi'a ta mitema no xalexalee tuatuala lai 'o. Ia naxoxoolu la uasi, napalea une'e noxilo. ¹⁰Nane'e la sou naxolu ne Xosen 'alai noxilo. Ngongi'a ta 'ili'iline mo ta xasixasine mo ta sipsipmengi ilo'a ta mee, mo ta kau mo lavulavulutimengi tavu'alo ukalusi ne. ¹¹Nane'e naxolu ne Xosen 'o mo sou eni asaxila'ine, xo soli tila e muxali 'o ne, tauu iexu ta'uve a uao. Eni emasaxa aloxo ne, xo emasaxa lexe ngingi ngongi'a ta 'ili'iline mo ta xasixasine mo ta minemine latala ilo'a ta sipsipmeni, mo ta mee ilo'a ta kau ne mamu ngaxolu sou soli lai ne.”

¹²Xe muavuti la muvikalane'i ta vimovimou aloxo 'o la, “Emasaxa lexe ngingi mo vivilo Beniamini 'o, ngamaisilo mo ngalavusilo. Evile uasi, eni Iosepusi ane avivikalangengi 'o. ¹³Ngalai mo ngavikalanu mamilo lexe eni ene'e exolu ne Aixiputo 'o la, mi'oxole exali itema tila vile manina. Mo ngavikalanuxu mimii tavu'alo e ngemaisou lai 'o. Ioxe ngapalea ulai mo ngano'u mamilo une'e 'o.”

¹⁴Muvivikalane'i aloxo ne xe mukalu, la sou muavuti sou mulai mu'aulaxu vimou Beniamini la mutama. Xe anu Beniamini kalumo mu'aulaxu vimou la mutama. ¹⁵Xe muavuti la musuku mulai noxi'a ta vimovimou 'ole sou mutimunu xalexalene'i. La tama 'a ululu'e noxi'a. Ilo'a mitama mukalu, la sou ta vimovimou tane'i laixe sou ilo'a mivivikala.

¹⁶Xe ili'i xe a'alosi'a anu Iosepu ne ilo'a ta vimovimou mulai muxali noxou tatananu tuala ne Aixiputo ilo'a ta tatila sou xaixai noxou, la oponse'i mu'osa misevile. ¹⁷Xe anu tatananu tuala ne Aixiputo ne muavuti la muvikananu Iosepu aloxo 'o, “Navikalane'i ta viivine mo itelo tivativasou la'ilalixa'a noxi'a ta donkii'a mo ilivu ulai no xalee lia ne Kanani, ¹⁸mo ino'u maminge ilo'a ta mingemingengi ane mixoluxolu 'ole mo ilivu ine'e noxilo. La sou eni a'italonu lia xalee vile ane laixe mo lovoxu misevile lai 'o sou nga'ani laixe.

¹⁹Navikalane'i mo ino'u karisi se'i ne Aixiputo 'o kalumo sou itelone'i ta 'ili'ili'a ilo'a ta semasemai'a mo maminge ngongi'a mo ino'a ine'ene'i 'o. ²⁰Ixavutala no anu mimii e i'umesou ne Kanani ne uasi, xo mimii ane lailaixe lai 'o ne, ane'i na'asi.”

²¹Ioxe, ane'i Isilaeli ta 'olu miavuti la mi'oxo aloxo tatananu tuala mulemolu noxi'a ne. Iosepu mulosi'a karisi aloxo tatananu tuala mulemolu ne mo la'ilali kalumo sou i'ou tuxane'i no vote'i. ²²Mulosi'a ta vimovimou ne tokolomo vilevilesi, ia vimou Beniamini ne, mulosou ta'uve xe lamoli siliva alelaxu itemaxu mavulovexa vile mo itemaxu ta'uve (300). ²³Xe muavuti la musovane'i iu momu ta donki ta mulu mavulovexa vile la mutelonu mimii lailaixe ne Aixiputo noxi'a, xe ta donki ta sema mavulovexa vile kalumo la

mutelonu momu la'ilalixu mo la'ilali se'i kalumo sou vote'i. ²⁴Mulosi'a mimii ne mukalu, la sou mupalusi'a sou milivu milai, la muvikalane'i aloxo 'o, "Ngalai ia nga'oto'oto no vote'i uasi."

²⁵La sou ane'i milutu ne Aixiputo ne sou mitelai ne Kanani sou milai noxou mami'a Iakovo. ²⁶Milai mixali la mi-a'alou mami'a aloxo 'o, "Iosepu usoli uasi! Anu a uxoxoolu! Anu muxali loxo itema sou saxisaxila'u sou xalexalee tu-atuala no nano ne Aixiputo mukalusi!" Xe mami'a mulomu aloxo la mukuluke la ulee muvava avile, ia anu muloxo-male lexe ane'i ikakalavoinusi. ²⁷Ia ane'i mivikalanuxu vaivaikala e anu Iosepu muvikalane'ixu, xe mumaisou karisi e anu musova mune'e sou uno'u ulai ne Aixiputo, la tanu ne muai se'isisi loxo 'o. ²⁸Xe Isilaeli muavuti la muvikala aloxo 'o, "Manina musuku! Eni elavu lexe 'alixeni Iosepu usoli uasi. Anu laixe lexe eni alutu mo alai amaisou tei 'o, ka sou asoli."

Iakovo Ulai ne Aixiputo

46 Isilaeli mulomu aloxo ne xe mukalu, la mutaxusou miumiu sou ilo'a ta 'olu ilo'a ta semasemai'a mo ta 'ili'ili'a mo ta minemine'i latala ne mivula sou milai ne Aixiputo. Milutu xe milai mixali ne Beru-seva, la anu mu'e-laxa'a ta sipsip se'i lai ne mulai noxou Lataua. Anu Lataua noxou momu Aisaki.

²Xe no 'olovoxo, la Lataua muxali noxou la mumaisou loxo ta mitema imaisou mii no anu aipiepiena. La mu'avalou, "Iakovo! Iakovo!" Xe Iakovo muavuti la mukolinu aloxo 'o, "Ma'ia ne! Eni 'a!"

³Xe Lataua muavuti la muvikalanu aloxo 'o, "Eni Lataua, Lataua noxou mamine. Nalutu mo nalai ne Aixiputo, ia na'ume mamu, xo eni axalixa'a ta 'iline

mo ta xasixasine mo ta 'ilu'ilusuneni sou ixali ta mitema tavu'alo sou tuala vile toxaxa'a manina lai ne. ⁴Eni amulineni sou nengei talai taxolu ne Aixiputo ne. Xe ili'i, la eni ano'a ta xasixasine ilo'a ta 'ilu'ilusuneni sou alivulixa'a ine'e no liangenge ngongi'a ne la. Nalai naxoo ne xe, no voxoo ane sou nasoli, la Iosepu uxoo alai noxine."

⁵Ioxe, Iakovo mulutu sou mu'umesou tuala ne Beru-seva la, Iakovo ta 'olu mitelonu anu mami'a ne ilo'a ta xasoxasou ilo'a ta neeni'a no anu karisi e tatananu tuala ne Aixiputo musova mulai sou milailixa'a. ⁶Mino'a ta kaui'a ilo'a ta sipsipi'a mo ta meei'a mo lavulavuluti'a tavu'alo ne Kanani ne sou milai ne Aixiputo. Ta minuminu latala ne muno'a sou ilo'a milailai. ⁷Muno'a ta 'olu ta mulu mo ta xasoxasou ta mulu mo ta 'olu ta sema ilo'a ta xasoxasou ta sema sou ilo'a milai.

⁸Ane'i anu Isilaeli muno'a sou milai ne Aixiputo ne, ia ta 'olu ta mulu ualualasi'a aloxo 'o. Luven, anu 'olu lapolaxu, ⁹ilo'a ta 'olu. Ta 'olu ualualasi'a ane, Kanoko ilou Palu mo Esuloni ilou Kami. ¹⁰Simeoni xe ta 'olu. Ta 'olu ualualasi'a ane, Iemuelu ilou Iamin mo O'adi ilou Iakin mo Sokaru mo Saulo. Saulo ne, sema vile ne Kanani 'ilie. ¹¹Levi kalumo ilo'a ta 'olu. Ta 'olu ualualasi'a ane, Xeson ilou Koati mo Merari. ¹²Iuda ilo'a ta 'olu kalumo. Ta 'olu ualualasi'a ane, Peresi ilou Selau. Ta 'olu tamei la ane, Eru ilou Onani. Ia ilou misoisoli ne Kanani. Iuda 'olu vile e ualasou lexe Peresi mupalaane'i ta 'olu la ualualasi'a ane, Esuloni ilou Amulu. ¹³Isikali ilo'a ta 'olu. Ta 'olu ualualasi'a ane, Tola ilou Pua mo Iasupu mo Simuron. ¹⁴Sevulon ilo'a ta 'olu. Ta 'olu ualualasi'a ane, Sereti ilou Eloni mo Ialelu.

¹⁵ Ane'i ane ne, anu Iakovo ta 'olu e semau ualasio lexe Lea, ilou anu Iakovo mixalixa'a ne Mesopotamia. Lea mivo'one 'ilie sema vile kalumo, ualasio lexe Tina. La sou anu Iakovo ta 'olu ilo'a ta xasoxasou mo ta 'ilu'ilusunu ane Lea mixalixa'a itiitisi'a muxali loxo mavulovexa tatalu mo tatalu (33).

¹⁶ Ioxe, Iakovo ta 'olu se'i la ano 'o. Vile ualasio lexe Xati. Xati ta 'olu ualaulasi'a ane, Seponi ilou Axi mo Suni mo Esubon mo Eri mo Arodi mo Areli. ¹⁷ 'Olu vile la ane, Aselu. Aselu ta 'olu ta mulu ane, Imuna ilou Isiva mo Isivi mo Beria. Xe vimo'a sema ane Sela. Aselu 'olu vile e ualasio lexe Beria, mupalaane'i ta 'olu ane, Eberu ilou Malakieli.

¹⁸ Ane'i ane ne anu Iakovo ta 'olu ilo'a ta xasoxasou mo ta 'ili'ilusunu ane anu ilee Silipa mipalaane'i ane. Silipa ne ane sema e Lavani muno'e sou milai mixoo noxie 'olu Lea sou ipalupalusie sou 'i'oxo'oxo mixemixe ane. Itiitisi'a muxali loxo, mavulovexa vile mo mulelia ta'uve mo movaxa simi vile.

¹⁹ Ioxe, Iakovo semau ane ualasio lexe Lakeli, ane mivo'one'i ta 'ilie noxou mulue ne ane, Iosepu ilou Beniamini. ²⁰ °Xe Iosepu mu'uluxe Potipera 'olu ualasio lexe Asenata ne Aixiputo ne, la sou ilou mupalaane'i ta 'ili'a ta mulu tamei. Vile ualasio lexe Manase, xe vile ualasio lexe Epalaimu. Potipera ne anu ail-i'i ne Eliopolisi. ²¹ Xe Beniamini la mupalaane'i na'u ta 'olu ane, Bela ilou Beke mo Asibelu mo Xera mo Naamani mo Eki ilou Rosi mo Mupimu mo Upimu mo Ati. ²² Ane'i ane ne anu Iakovo ilee Lakeli ta 'ili'ili'a ilo'a ta xasixasi'a. Itiitisi'a muxali loxo, mavulovexa vile mo mulelia tami'a.

²³ Iakovo 'olu vile la ane Den. Den mupalaanu 'olu vilesisi ane ualasio lexe

Usimu. ²⁴ Xe 'olu ane ualasio lexe Napitali, mupalaane'i ta 'olu ane Iakusielu ilou Xuni mo Ieseru ilou Silemu. ²⁵ Ane'i ane muxatele tamei ne, Iakovo ilee Vila e Lavani muno'e sou mulosie 'olu Lakeli sou ixolu noxie sou ipalupalusie sou 'i'oxo'oxo mixemixe mipalaane'i.

²⁶ Itiitisi'a Iakovo ta 'olu ilo'a ta xasoxasou mo ta 'ilu'ilusunu e milai sou mixolu ne Aixiputo ne ane, mupita la muxali loxo mavulovexa muxatele vile mo muxatele vile. Ia ta 'olu ta semesemai'a ne ititisi'a ipitane'i uasi. ²⁷ °Iosepu mupalaane'i ta 'olu tamei lai ne Aixiputo ne, la sou itiitisi'a mutelai muxali loxo mavulovexa muxatele tamei.

²⁸ Ilo'a mimuamua'i xoo xe milai, la Iakovo mupalusou 'olu Iuda muuli sou ulai uvikalano Iosepu une'e ualaxa'a ne Xosen. Xe ane'i mine'e mixali ne Xosen, ²⁹ la Iosepu mutelo no anu karisi sou 'oto'oto noxou sou mune'e muxali noxou momu Isilaeli. Mune'e xe muxali noxou momu ka mu'aulaxu la utatama xoo mole, maxuveeni loxo 'o.

³⁰ Xe momu muavuti la muvicala aloxo 'o, "Eni a'osa sou soli, xo eni a ene'e mo emaisine 'o mo elavu lexe nini a naxoxoolu."

³¹ Xe Iosepu muavuti la muvicalane'i ta vimovimou ilo'a momu ta minuminu ane ilo'a mine'e ne lexe, "Eni alai mo avikalano tatananu tuala ne Aixiputo lexe eni ta vivilo mo mamilo ta minuminu e ilo'a mixoo ne Kanani ane mine'e mixali noxilo 'o. ³² Avikalano lexe ngingi ne ngingi ta mitema sou saxisaxila'a ta sipsip. Mo avikalano kalumo lexe ngingi ngenue'e 'o la, ngeno'a mine'e kalumo. Mo ngetavuevule lavulavuluti-mengi piena misevile kalumo mune'e. ³³ Lexe u'avalinge sou utali'isinge mo lexe ulavu no anu xaixai noxinge, ³⁴ la ngavikalano lexe ngingi ne ngingi ta

mitema sou saxisaxila'a ta sipsip ne tatei mo, loxo ta xasixasixe tatei. Lexe ngapalomatananu aloxo ne, la anu upele-masaxaingé sou ngaxolu no xalee lia ne Xosen.” Iosepu muvikalane'ixu vote'i ane ne xo ta Aixiputo ne imasaxai'a ta mitema sou isaxila'a ta sipsip ne uasi.

47 Xe Iosepu muavuti la muuoloi'a ta vimovimou ta'uve sou ilo'a milai mixali noxou tatananu tuala ne Aixiputo. Ilo'a milai xe mixali noxou la Iosepu muvikalane aloxo 'o, “Mamilo ilo'a ta viivilo mo ta sipsipi'a ilo'a ta kaui'a mo ta kameli'i'a mo ta donkii'a mo ta meei'a me'a ne Kanani mo a mine'e mo a ixoo ne Xosen. Mitavule lavulavulutii'a piena misevile kalumo mune'e.”² Xe muno'a ta vimovimou ta'uve e muiloi'a ne sou milai noxou tatananu tuala.

³ Xe anu tatananu tuala muavuti la mutali'isi'a, “Xaixai ma'i ane ngingi ngaxoxoo la nga'au'ausou sou nga'oxo'oxonu?” Xe ane'i miavuti la mikolinu aloxo 'o, “Tatila, nexi ta mitema vitanisi 'o, nexi ta mitema sou tasaxisaxila'a ta sipsip aloxo ta xasixasixe tatei.”⁴ Xe miavuti la mivikalane aloxo 'o la, “Nexi tene'e 'o xo soli tila 'o mulai mutaasixe mo mu'oki'oki tani no xalee noxixe ne Kanani mo nexi ia'eia'e sou ta sipsipmexi ilo'a ta kaumexi uasisi manina. La sou ane nexi tene'e 'o sou taxolu lai 'o, ia taxolu maxuveeni uasi. Ia tatila, vaimomo 'o, nexi temasaxa lexe nini opoone usexelaixesi mo nexi taxoo ane ne Xosen ne.”

⁵ Xe anu tatananu tuala ne muavuti la muvikalane Iosepu aloxo 'o, “Mamine ilo'a ta viivine ane mine'e mo mixali noxine 'o sou ngongi'a ngaxolu lai ne Aixiputo 'o. ⁶ Na'italone'i mo ixolu no xalee lia vile ane lailaixe misevile. Ieni uvaxai'asi mo ilai ixolu ne Xosen, xo anu lia xalee ane ne anu laixe musuku. Xe lexe nelavu lexe, se'i no nixi noxi'a ne milavu lailaixe musuku no anu xaixai

ane sou isaxisaxila'a ta sipsip ilo'a ta kau lailaixe misevile, la mene nasosovosi'a ka nalai na'italone'i sou isaxisaxila'a eni ta na'axeni ta sipsip ilo'a ta kau.”

⁷ Xe ili'i la, la sou Iosepu muno'u momu Iakovo sou mune'enu noxou tatananu tuala ne. Xe Iakovo muavuti la mualusou lexe, “Lataua uxoo noxine mo ualusine.”⁸ Xe tatananu tuala muavuti la mutali'isou Iakovo aloxo 'o, “Tauu iexene ta'ei?”

⁹ Xe Iakovo muavuti la muvikalane lexe, “Maulixo sou xoluxolu mo xixaoxao no lia 'o muxali loxo tauu ie itemaxu ta'uve mo mavulovexa tatalusi. Tauu ie piena uasi, ia tu'tutu'umaxu piena misevile muxalisilo. Ta xasixasilosi ne mixolu mo mimauli maxuveeni misevile mo tauu iexa'a ne veveeni misevile no anu ane noxilo.”¹⁰ Ilo'u muvivila aloxo ne xe mukalu, la sou Iakovo mualusou ka muioonu io sou mulivu mulai.

¹¹ Ilo'a tatananu tuala mivivila aloxo xe mukalu, xe ili'i la sou Iosepu mulai sou mu'oxo loxo tatananu tuala muvikalane sou musu'uline'i momu ilo'a ta vimovimou sou mu'italone'i no lia xalee vile ne Aixiputo ne. Mulai mu'italone'i no anu lia no tuala ne Lamesesu. Lia sou tuala xalee ane ne laixe misevile. Muuli no anu lialia ne Aixiputo mukalusi. ¹² No voxo sou soli toxoxa'a ane ane'i ixoxolixu ne, la Iosepu iou si'isi'a momu ena uasi, la'ilali a ulalai noxi'a sou i'o'ou. Momu mo ta vimovimou mo, momu ta minuminu mo moso ane ta molomolo ne ukalusi.

Ta Mitema Milotoxa'a La'ilali Noxou Iosepu

¹³ Soli toxoxa'a e muxali ne, muxoo maxuveeni mole mu'oki tani mole la'ilali seville uxolu no xalee lia seville loxo uasi manina. Ta mitema sou tuala ne

Aixiputo mo ne Kanani ne misoisolixa'a mole xavine'i la uasi manina. ¹⁴Ta mitema ine'e sou iloto la'ilali, la Iosepu utaxusou lamoli ne sou ulai umuxaxu noxou tatananu tuala ne Aixiputo taasou. ¹⁵Xe ta mitema ne Aixiputo mo ne Kanani ilai ilotoloto la'ilali xe lamoli'a ukalu manina, la ane'i ilai noxou Iosepu la ivikalanu aloxo 'o, "Naitinexe la'ilali, xe uasi la nexi tasoisoli sou soli avile. Nasu'ulinexi no anu vote'i vile mo nexi tamauli xo nexi lamolimexi ane mukalukalu ne."

¹⁶Xe Iosepu muavuti la muvikalane'i aloxo 'o, "Lexe ngingi lamoli sou ngalotongenge la'ilali no anu uasi, la ngano'a ta sipsipmengi ilo'a ta kaumengi ine'e noxilo la sou eni aitingenge la'ilali." ¹⁷La sou ane'i mino'a ta mii loxo ta oosii'a ilo'a ta sipsipi'a mo ta meei'a mo ta kaui'a mo ta donkii'a ne sou milosou Iosepu, la sou anu muitixa'a la'ilali. Ane'i mi'oxo'oxonu aloxo ne mole tauu ie ano 'o ukalu.

¹⁸Xe no tauu ie ili'i, la ta motu mine'e noxou Iosepu la, la mivikalanu aloxo 'o, "Tila, nexi tamomomo sou tatalumeiou tu'umaxu noxixe noxine uasi, nexi tene'e 'o sou tavikalaneni manina lexe, nexi lamolimexi ane mukalu ne, mo ta sipsipmexi ilo'a ta kaumexi, mo ta donkimexi mo ta meemexi mo ta kamelimexi ane milaimeni mukalu ne. Mii vile la sou nexi talosine la uasi. Nexi vasimexe ilou lialianexesi a uxolu. ¹⁹Ia ieni uvaxaixesi mamu, xo maasi la nexi tasoisoli ulu'e no ieni 'o mo lialianexe uxali masua ukalusi. Nalotonexi mo lialianexe no anu la'ilali mo sou taxali loxo ta mitema sou palupalusou noxou. Ia tila, anu laixe lexe nini naitinexe la'ilali toxosou sou tatounu mo sou temanu la ta'ou, xe uasi, la nexi tasoisolisi. Nexi tamasaxa lexe nexi taxolu laixe mo lialianexe uxali masua uasi."

²⁰Anu aloxo ne la sou Iosepu mulotonu lialia ne Aixiputo ne mukalusi xou tatananu tuala to ne. Ta mitema ne Aixiputo vilevilesi ne mulotonu lialiaxa'a mukalu, xo soli u'oki'oki tani manina avile. Lialiaxa'a ne mulai tatananu tuala tila na'u mukalu ne. ²¹Iosepu muvikalane'i lexe ta mitema ne Aixiputo no xalexalee tuatuala ukalusi ne, mi'umesou liaxa'a mo misuku milai mixolu no tuala tila se'i. ²²Ia Iosepu ulotonu lia xalexalee noxi'a ta aili'i uasi, xo tatananu tuala ulolosi'a lamoli la sou ane ane'i ilotoloto la'ilali no anu ne. La sou ane lialiaxa'a muxolusi ne.

²³Xe Iosepu muavuti la muvikalane'i ta mitema aloxo 'o, "Ngalomu, vaimomo 'o eni elotongengi iu tatananu tuala, mo elotonu lialiangenge kalumo ne lexe xou, ia la'ilali ngiangixaxu, ngano'u mo ngatootou ulu'e no lia 'o. ²⁴Ia ulai ili'i xe unene'a xe tematemanu, la ngano'u la'oluxu vile no anu la'oluxu ta'uve ulai noxou tatananu tuala. Xe la'oluxu tami'a ne ngamuxaxu, se'i sou ngatounu xe se'i sou ngongi'a ta 'ili'ilinge mo ane'i ane ngongi'a ngaxoxoo ne nga'ou."

²⁵Xe ta mitema ne miavuti la mivikalanu Iosepu, "Laixe musuku xo nini nepamaulinexi mole ane nexi latala 'o temauli laixe 'o. Mo ane nexi taxolu loxo ta mitema noxou tatananu tuala sou upalupalusixexu mixumixu sou ta'oxo'oxonu."

²⁶La sou Iosepu muxalixu vote'i vile no nano ne Aixiputo ne lexe, ta mitema itootou la'ilali xe ulai ili'i xe temanu xe lingamo, xe imolou la la'oluxu vile no anu la'oluxu ta'uve ne ino'u ulai noxou tatananu tuala. Vote'i ane ne, a uxoxoolu sio mo a imumulinu mo mutalo vaimomo 'o. Ia ta alili'i ne, lialiaxa'asi 'a Iosepu ulotonu ulai xou tatananu tuala uasi.

²⁷Io, ta Isilaeli e mine'e mixolu ne Aixiputo no xalee lia ne Xosen ne, mipalaa

ta 'ili'a mole mixali tavu'alo misevile, mo mi'ami'a ilou mixamixa'a kalumo ne tavu'alo misevile.

²⁸Iakovo e mune'e kalumo sou ilo'a mixolu ne, mune'e muxolu mole tauu iexu mulai muxali loxo mavulovexa mo mulelia ta'uve mo muvaxasimi tamei. La sou tauu iexu maulixu mutelai loxo itemaxu ta'uve mo mavulovexa tami'a mo muxatele tamei (147). ²⁹Xe voxo a 'ala'alai sou Isilaeli usoli, la mu'avalou 'olu Iosepu sou muvikalanu aloxo 'o, "Lexe nemasaxailo manina, la namuxaxu avone no laaxu poxo'ilo mo napala'alixu taneni lexe nini namaxa'u alauna noxine noxilo mo lexe eni asoli, la na'asixo lai ne Aixiputo 'o uasi, ³⁰ia lexe eni ieli uvuvu sou alai noxi'a ta xasixasilo ane'i ane misoisoli la natavulenu xalusilo uuatulai no ale ne Aixiputo sou nalai na'asixo ane no pa'ume'a ne." Xe Iosepu muavuti la mukolinu momu lexe, "Eni amuli masaxa noxine mo a'oxo aloxo nini mene nelemolu ne."

³¹Xe Iakovo muavuti la muvikalala la lexe, "Eni amasaxa lexe nini navikala maninasou lexe nini na'oxo aloxo nelemolu ne." Xe Iosepu muavuti la, la mupala'alixu tanu maninasou noxou momu, la sou momu Iakovo mutangatulu no luusou sou mulotu noxou Lataua.

Manase Ilou Epalaimu

48 Ilo'a mixoxoo xe ili'i, la vaikala lamana mune'e muxali noxou Iosepu lexe momu a pipiena mu'oxonu. La sou anu muno'a ta 'olu tamei, eiae Masase ilou Epalaimu sou ilo'a milai mikilisu. ²Xe anu Iakovo mulomu lexe 'olu Iosepu a mune'e la anu mupulili sou molu muavuti sou mutulu mutalupexa no luusou ne.

³Xe muavuti la muvikalanu 'olu Iosepu, "Lataua ane xaviinu misevile

mupala'a noxilo ne Lusu no xalee lia ne Kanani, la mualusilo ane. ⁴Muvikalaleli aloxo 'o, 'Eni axalixa'a ta 'iline tavu'alo misevile mo sou itiiisinge utelai, la sou ngingi ngaxali ta mitema tavu'alo manina ili'i. Mo eni a'italonu lia ano 'o lexe ta 'iline ilo'a ta xasixasine mo ta 'ilu'ilusuneni liaxa'a ulai avile ili'i mo kaluxu uasi."

⁵Xe musolonu vaikalau la muvikalanu 'olu aloxo 'o la, "Ta 'iline ta tamei e nepalane'i ne Aixiputo 'o ka sou eni ene'e ne, eni ta 'alixeni. Emasaxa lexe Manase ilou Epalaimu ne, eni ta na'axeni ta 'alixeni, aloxo 'o Luven ilou Simeoni. ⁶Ia ulai ili'i xe male nini napalaane'i ta 'iline se'i la, la nini ta na'a nini ane. Xe ulai ili'i xe ikalaa pilipilixasou lialiaxa'a sou i'ita'italonu noxi'a vilevilesi, la ane'i ta 'iline ane nini napalaane'i no tumali'a Manase ilou Epalaimu ne ane'i imoxo'u liaxa'a no anu ualasi'a tamei. ⁷Eni e'oxo xavutala ano 'o xo taleli utamasie nenine Lakeli misevile. Ane misoli no xalee lia ne Kanani no voxo ane nexi tevulasou tuala ne Mesopotamia sou tasuku ulai ne Epurata. Misoli, la e'asixe no vote'i pa'umolu ulai ne Epurata. (Vaimomo 'o ne ilemolu tuala ne Epurata ne lexe Vetiliemu.)"

⁸Xe Isilaeli mumaisi'a Iosepu ta 'olu tamei e ilo'a mine'e ne la mutali'isou aloxo 'o, "Ta molomolo ta 'ei moso ne?"

⁹La anu muvikalanu momu lexe, "Eni ta 'alixene e Lataua mulosilo lai ne Aixiputo 'o ane." La sou momu muvikalala lexe, "Nano'a ine'e noxilo mo aalusi'a ilou."

¹⁰Isilaeli ne iou isiisivoxo mo umalei laixe la uasi, xo anu itema tila manina. La sou 'olu Iosepu muno'a ta 'olu tamei ne milai 'alai manina noxou momu sou momu mu'aulaxa'a ilou ka mutimunu xalene'i ilou.

¹¹ Xe Isilaeli muavuti la muvikalanu 'olu Iosepu, “Eloxomale lexe umomomo sou amaisou ieni la ua, ia vaimomo 'o Lataua molu mumasaxa la sou emaisou ieni xe emaisi'a ta 'iline kalumo.”

¹² Xe momu muvikala aloxo ne xe mukalu, la sou anu mutila'a ta 'olu sou muxexene'i noxou momu tava'u, ia anu mutangatulu mulu'elai no talaxu momu.

¹³ Xe muavuti la muno'a ta 'olu tamei ne ka mutulusi'a no pa'umolu. Epalaimu no avolu tema sou musaxi mulai loxo noxou Isilaeli avolu ae, xe Manase ne mutulusou no pa'umolu no avolu ae sou musaxi mulai loxo noxou Isilaeli avolu tema. Io sou musukune'i ilou milai sou mitulu 'alai manina noxou momu talaxu. ¹⁴ Ia Isilaeli muxiunu la muno'u avolu tema, ka mutelo sou mumuxaxu noxou ane kitu'a Epalaimu kisou, xe muno'u avolu ae, la mutelo mumuxaxu noxou ane lapolaxu, Manase kisou.

¹⁵ Io sou mualusou Iosepu la muvikala aloxo 'o,

“Nini Lataua e xasilo Avalaamu ilou mamilo Aisaki mimuamua'i noxine maninanu mo nini Lataua sou saxisaxi-la'u noxilo tatei

mo mune'e mutalo vaimomo 'o.

¹⁶ Mo nini Lataua e nene'e nexali noxilo loxo angelo sou

nesaxila'ilo mo nepamaulileli no anu tu'tutu'umaxu ane lexe ukalusou maulixu.

Amasaxa lexe nini naalusi'a ta molomolo tamei 'o.

Ipalaane'i ta 'ili'a tavu'alo mo sou ta 'il-i'ili'a ilo'a ta xasixasi'a ixali tavu'alo manina

sou i'ana'ana no xalexalee tuatuala ukalusi ili'i.

La sou eni ualasilu mo xasilo Avalaamu ilou mamilo Aisaki ualasi'a kalumo

ne uxexee no anaxa'a ta mitema uasi.”

¹⁷ Xe Iosepu iou muvaxa la mumaisou momu mine mumuxaxu avolu tema no latanu Epalaimu kisou, la opoonu u'osa uasi manina. Xe muavuti la mukasi vaxa noxou momu avolu sou muxexeenu noxou Epalaimu kisou sou mumuxaxu noxou Manase kisou, ¹⁸ ia muvikalanu lexe, “Ane nemuxaxu avone no kisou ne uasi, anu ane lapolaxu ano 'o. Namuxaxu avone tema no kisou.”

¹⁹ Ia momu umasaxa uasi, la muvikalanu lexe, “‘Alixeni, eni elavusou. Manase ne ulai la ta 'olu ilo'a ta xasoxasou mo ta 'ilu'ilusunu ne ixali tavu'alo misevile sou tuala vile. Ia kitu'a 'o anu ulai la utila musuku noxou. Ta 'olu ilo'a ta xasoxasou mo ta 'ilu'ilusunu ne ixali ta mitema sou xavi, mo ixali tavu'alo loxo ta mitema sou xalexalee tuatuala piena.” ²⁰ †La sou no voxu ane ne, Isilaeli mualusi'a la muvikala aloxo 'o,

“Ulai ili'i, la ta Isilaeli imoxo'u ualasinge ngongou no voxu ane

lexe ane'i ilingau Lataua sou ualusi'a se'i. Ivikala aloxo 'o,

‘Lataua molu ualusinge loxo mualusi'a Epalaimu ilou Manase.”

Anu aloxo ne la sou ane anu Isilaeli muxiune'i ilou sou mumuxaxu Epalaimu muuli noxou Manase.

²¹ Xe muavuti la muvikala vaxa noxou 'olu Iosepu, “Eni asou asoli, ia Lataua uxolu noxinge. Mo anu molu uno'inge sou ulivulingenge ulai no liaxu xasine ilou 'ilusuneni. ²² Lia e no tuala ne Sikemu ne, anu lia xalee ane ne laixe misevile. Tatei la eni eno'u viso ilou pasiko sou noxi'a ta Amolu te'otosou la eni eno'u e'umenu noxi'a. La sou, tava'u xo ninisi ane nini tila noxi'a ta viivine, la ane eni a'italonu lia ane ne noxine.”

Iakovo Mualusi'a ta 'Olu Vilevilesi

49 Xe Iakovo muavuti, la mu'aval-i'a ta 'olu sou mine'e noxou mukalusi sou muvikalane'i,

“Ngata'olu ngaxalili no pa'umelo mo eni avikalangengixu mii ane sou uxali noxinge mo noxi'a ta 'ili'ilinge mo ta xasixasinge ilo'a ta 'ilu'ilusungengi no voxovoxo ane unene'e ili'i.

²Ta 'alixeni, ngingi ngane'e ngapita mo ngalomu.

Ngalomu noxilo maminge Isilaeli.”

³Xe mita'olu mukalu, la anu musokou sou muvikalanu Luven tei,

“Luven, nini 'alixeni laposalaxu ane, eni xavileli ane nini.

Eni no mine xavileli ia epalaaneni.

Nini itema vile tatila misevile mo xavineni misevile kalumo.

⁴Nini loxo lexa u'ani la evile umomomo sou utalutaluxene uasi.

Ia umomomo sou nini naxali itema vile tila la ua,

xo nelai ngongie sema noxilo vile ualasiex lexe Vila ngeai,

la nexomaulaleli la nepamaelaleli sou ne'oxo 'ilixu masua no luusilo.”

⁵Xe mukalu la musuku mulai noxi'a Simeoni ilou Levi.

“Simeoni ilou Levi ne ngingi ta taumetali.

Ngingi ngalavusou nga'oxo masuane'i ta mitema sou ngave'a

no anu mimii sou 'oto'oto noxinge.

⁶Umomomo sou eni alai axolu no taingengi,

mo alai nenge'a taxolu no anu xolu pita noxinge sou vaivaikalasou mimii uasi,

xo ngingi la'iangenge la ngalavusou ngave'a ta mitema,

xe loxo ngingi la'iangenge uasi ia ngaxoxoo lailaixesi,

la ngingi ngamulinu masaxa noxinge sou ngaxoxolasou

ta kau tavatava'a vitavitanisi.

⁷Tava'u xo ngingi ngongou ta mitema sou la'ia,

la tu'umaxu uxolu noxinge ngongou,

xo opongengi e ututulu palepalea sou la'ia ne masua manina misevile.

Eni avelune'i ta xasixasinge mo ta 'ilu'ilusungengi sou

ilai ixolu va'ava'axu no xalexalee lia ne Isilaeli

mo ilai ixolu no nixi noxi'a ta minemine'i mo sou xavine'i uasi.”

⁸Muvikalane'i ta tamei ne mukalu, la musuku mulai noxou Iuda.

“Iuda, nini ne ta vivine i'iti ualasiex.

Ta uluameni ne ulai la nakapilaxa'a.

Ta viivine 'o ulai la ixola'u tava'a ka itulu no tava'a vo'uxu sou

itangatulu ulu'e no talaxene sou itoxoneni.

⁹Iuda, nini ne, loxo laeoni 'olu. Nini xavineni misevile.

O! Iuda, 'alixeni. Nini loxo laeoni anu uvau xou mii sou u'ou

ka ulivu une'e sou uai no taasou se'isisi. Umeximexi tava'u ilou avolu ka ulivu

sou uai no lia la.

Evile umomomo sou utulusou uasi xo i'ume noxou.

¹⁰Iuda ne, anu uxolu aloxo tatananu tuala vile,

mo utetelisou vilaxoxu ane sosovosou lexe anu tatananu tuala.

Ia tatananu tuala noxou manina uxali,

la anu usaxila'a ta mitema no xalexalee tuatuala ukalusi.

¹¹Ovu uaini uleme tavu'alo la sou utal-i'isou donkiiu,

la ulai usakii no ovu uaini aiinu mo utal-i'isou oosiiu

la ulai usakii no anu uaini avolu laixe.
 Xe uaini lexaxu tavu'alo misevile
 la sou uno'u uaini lexaxu ane sou u'uiniu
 tokolomou,
 xe uno'u uaini lexaxu lauoinu sou u'uiniu
 toloomou laixe no anu.

¹²Iou lavo'nu ne lauoinu u'okinu, xo
 uieXu uaini lexaxu tavu'alo.
 Anaxu ilanu ne ukea u'okinu, xo uieXu
 kau susu tavu'alo.”

¹³Xe muavuti la muvikalanu Sevulon.
 “Sevulon ne ulai la uxolu no luaki
 pa'umolu.

Xalee tuala ane anu ulai uxolu no anu
 ne,

luaki laluxu mo lautuxu lailaixe sou
 lasilasipi u'una utulu no anu.

Pilixasou liaxu ulai utalo ane ne
 Saidoni.”

¹⁴Muvivikalanu Sevulon aloxo ne
 mukalu la musuku mulai sou mu-
 vikalanu Isikali.

“Isikali ne anu xaviinu loxo donki,
 utavule tavuevule ia utalupexa sou
 uma'ila.

¹⁵Ia lexe umaisou tilovolovo sou lexe
 lailaixe mo lexe lialiaXu kalumo ne
 lailaixe,

la utangatulu ulu'elai sou ususunu laxa-
 sou sou utavulenu tavuevule.

Xe ipalupalusou sou uxaxai u'okinu.

¹⁶Xe Den ne, anu ulai la anu itema vile
 tila sou usaxila'a ta mitema noXou
 sou

ulosieixu 'ilixu ane mulapu sou imulinu.
 Ta mitema noXou ne, ulai la ane'i aloxo
 ane'i ta mata ne Isilaeli ane se'i.

¹⁷Den ulai la, anu loxo sinana veveeni
 uai no vote'i pa'umolu.

Sinana veveenu vile masua manina no
 pa'umolu vote'i.

Oosi uiave umulinu vote'i la, ungaasou
 tava'u ulu'u

la sou uleanu tatananu e mutelo noXou
 ne ulai ili'i.

¹⁸‘IAUE, eni axoomaieni sou
 napamaulileli.”

¹⁹Xe muavuti la muvikalanu Xado.

“Xado ne ulai ili'i la ta mitema sou pakali
 ilooXu sou ivau.

Ia anu uxuu ulai noxi'a sou umuline'i mo
 uve'ave'a.

²⁰Aselu ne, ulai la liaxu uxalixu la'ilai
 lovolovoxu lailaixe misevile.

Anu uxutuxu la'ilaili tuma'u mo
 tu'axu lailaixe loxo tatananu tuala
 la'ilalixu.

²¹Napitali ne ulai la anu loxo mee.

I'italonu la uxixaoxao no anu masaxa
 noXousi.

Xe uxalixa'a ta 'olu la ta lailaixe
 misevile.”

²²Xe musuku mulai noXou 'olu Iosepu
 la muvikalaloXo 'o,

“Iosepu nini ovu uaini vile ne nene'axu
 lailaixe misevile.

Ovu uaini ane ne, uleme no pa'umolu
 lexa luuxu uopuopu utetelo no anu.

Ukalakala avoavolu utelo umulinu tani
 kakapisou.

²³Ta uluameni ixaline la ivene no anu
 tavi.

'Oto'oto ane ne 'olu'olu uasi.

²⁴Ia nini Iosepu pasikomeni ne utalivimi
 uxolu aloxo ne xo Lataua noXilo,

eni Iakovo anu ulosine xavi. Avone ne
 pekia'u misevile.

Lataua ane ne, anu usaxisaxila'a ta
 Isilaeli,

mo kulu noxi'a sou italume no anu.

²⁵Anu Lataua noXilo, eni mamine
 Iakovo mo anu Lataua xaviinu
 misevile.

Anusi ualusine no anu la'iua molu teitexi
 no loXotolo,

mo lexa molu no lia tanu, mo ualusine
 sou napalaane'i ta 'iline tavu'alo.

²⁶Ualusine sou nini mii piena.

Alualu noXilo, eni mamine ne,
 anu mutila musuku mo uva'usou xii lax-
 alaxa'ilu ne ukalusi,

mo mutila no anu mimii lailaixe e ta xasixasilo mino'u sou mimuxaxu no taataasi'a tatei.

Alualu latala ne ulai ili'i la uxali noxine nini Iosepu manina no ieni nini tila no taine'i ta viivine.

²⁷ Beniamini ne anu a'aa vova toxoxa'a. No kakau xe no 'olo'olovoxo, anu u'i'a ta mii anu muve'a mo ukalipala'ane'i."

²⁸ Ane'i ta mitema ane ne, ane'i mata mavulovexa mo mulelia tamei noxi'a ta Isilaeli ane. Mami'a vaivaikalau sou mualusi'a no anu ane telomusou mo mune'e mutalo noxou Beniamini. Alualu ane anu mualusi'a no anu ne, mumomomo manina no anu maulixa'a vilevilesi.

Iakovo Musoli

²⁹ Xe muavuti la mupela'a aloxo 'o, "Eni asou alai noxi'a ta milemiledi tapita no tuala sou soli. La sou emasaxa lexe nga'asixo ane ta xasixasilo miai no anu. Mi'asixa'a no taxa no lia noxou Epu-lon anu itemasie Keti. ³⁰ vTaxa ane ne, muxolu no xalee lia ne Makapela 'alai ne Mamure, no xalee lia tila ne Kanani. Avalaamu mulotonu taxa ane ne noxou Epulon itemasie Keti no lia xalee ane ne kalumo. ³¹ wMi'asixu Avalaamu ilee semau Sala mo Aisaki ilee semau Liveka mo eni e'asixe Lea kalumo ane 'olele. ³² Lia xalee ane ne, mo taxa sou ta'asixa'a ta mitema no anu ne, Avalaamu muloto noxi'a ta Keti."

³³ *Xe Iakovo mupela'a ta 'olu aloxo ne xe mukalu, la sou mutelailixu tava'u no luusou sou muai mulu'elai, xe musuxula'e alaxu vilesisi ne la, musoli. La mulai sou ilo'a ta minuminu ane misoli tei mipita no tuala noxi'a ta mitema sou soli.

50 Xe Iosepu mumalei loxo 'o la, momu ane musivita ne. Xe muavuti la muai mutelo noxou momu latanu sou utamasou xe utitimunu momu xaleenu. ² Xe muavuti la muvikalane'i ta mitema sou lavulavu sou ipamaulinenge no anu pipiena iouiou sou mine'e mi'uinu vasimolu no anu lamalasile se'i iouiou sou mamu u'ui palea. ³ Ta mitema ne mine'e mi'uinu vasimolu voxo mavulovexa tami'a. Xo anu xaixai ane ne, voxosou umomomo aloxo ne. Xe ta Aixiputo mine'e la itatamasou itatamasou xoo mole, voxo mavulovexa muxatele tamei.

⁴ Xe voxo sou mixoxolixu sou mitatamasou mukalu, la Iosepu mulai muvikalane'i ta tatila sou xaixai noxou tatananu tuala aloxo 'o, "Lexe eni amitema vile laixe no iengi, la emasaxa lexe ngano'u anaxo ulai noxou tatananu tuala mo ngavikalanu lexe, ⁵ ymamilo a alalali sou usoli la muvikalaleli lexe eni apala'alixu taleli manina noxou lexe anu usoli, la eni amulinu masaxa noxou maninasou sou alai a'asixu no taxa e anu mu'asou no xalee ne Kanani. Alalae 'osi lexe eni atelaixu mamilo mo a'asixu ane, ka sou alivu une'e."

⁶ Xe vaikalau Iosepu mulai muxali, la tatananu tuala muvika lexe, "Nalai mo na'asixu mamine ane, aloxo anu mupala'alixu tanu lexe nini na'oxonu."

⁷ La sou Iosepu mutelai sou mu'asixu momu. Ta tatila sou xaixai noxou tatananu tuala ilo'a ta tatila sou xaixai no anu taasou lolomu sou vaivaikala sou tu'utu'umaxu mo ta tatilasi'a ta Aixiputo ⁸ mo anu Iosepu ilo'a ta mitemau mo ta vimovimou mo momu ta tamitemau ne mimulinu, ia ta 'ili'ili'asi ilo'a ta sip-sipi'a ilo'a ta kaui'a mo ta mee'i'a mo

v49:30 Tav 23:3-20 w49:31 Tav 25:9-10; 35:29 x49:33 Apo 7:15

y50:5 Tav 47:29-31

ta kamelii'a mo ta donkii'asi mixolux-olu ne Xosen. ⁹Ta mitema sou mitelotelo no anu karisi sou 'oto'oto mo ane'i ane sou mitelotelo noxi'a ta oosi kalumo ne milailai mukalusi sou mimulinu Iosepu. Ta mitema tavu'alo misevile ane milailai ne.

¹⁰Ilo'a milalai xoo xe, milai mixali ne Atade no xalee mulai loxo aso uxaxali utetelo no anu, anu xalee lia ane ne latia sou ane'i ipaupanoxou uiti palepalepanu no anu. Atade ne muxolu 'alai no lexa Ioridani. Milai xe mixali ane la mixolu sou mimatengaleisou Iakovo ane. Iosepu mumuli loxo ane'i mauxia'a sou tane'ixu itema usoli, la muxoo mutatama voxo muxatele tamei ane. ¹¹Xe ta Kanani e mixoxoo ne, mimaisi'a ane'i e mine'e mixoo ne Atade sou mimatengaleisou Iakovo ne, la mivikala lexe, "Ta Aixiputo ane mine'e imamatengalei sou soli 'osi." La sou ane ane'i mimoxo'u lia xalee se ne lexe, Aveli Misiraimu.

¹²Iakovo ta 'olu mimulinu aloxo 'o anu muvikalane'ixu lexe i'oxonu. ¹³^zLa sou mitavulenu mami'a vasimolu ne mitelailixu no lia tila ne Kanani sou mi'asixu no taxa no xalee lia ne Makapela. Makapela ne mixolu 'alai ne Mamule. Taxa ane ne Avalaamu mulotonu lexe sou i'asixa'a ta mitema no anu. Mulotonu noxou Epulon anu itemasie Ketu. Avalaamu mulotonu lia xalee ane taxa muxolu no anu kalumo. ¹⁴Ilo'a mi'asixu mukalu, la Iosepu ilo'a ta vimovimou mo ane'i ta mitema latala e ilo'a milailai sou mi'asixu momu ne, milivulivu milai ne Aixiputo.

Iosepu Muxolixolinu ta Vimovimou Tane'i

¹⁵Iosepu momu musoli, ia ta vimovimou miavuti la mivikala aloxo 'o, "Maminge nenge'a musoli, ia male

vivinge Iosepu xavutalau a uxoxoolu no anu 'ilixu masua e nenge te'oxo noxou la ukolinu." ¹⁶La sou mikalaa anaxa'a mulai noxou Iosepu sou mivikala aloxo 'o, "Maminge mu'italonu peletoto noxou mine usoli uao aloxo 'o, ¹⁷'Lexe ulai ili'i la nexi tavikalaneni lexe anu mivikala lexe anu mumasaxa lexe laixe nini naxiunu tumalineu 'ilixu masua ane nexi te'oxo masuaneni no anu.' La sou vaimomo 'o, nexi ta mitema vitanisi Lataua noxou maminge nenge'a Iakovo talingaine lexe laixe nini naxiunu tumalineu 'ili'ilixu masumasua noxixe ne." Xe anaxa'a mulai muxali noxou vimo'a Iosepu la mutama.

¹⁸Xe ane'i milutu xe mine'e mixali noxou la mitangatulu mulu'e no talaxu, xe miavuti la mivikalanu lexe, "Nexi vaimomo 'o nexi tene'e noxine sou tavikalaneni lexe, nexi taxoo no laaxene sou napalupalusixe sou ta'oxo'oxo mixemixene."

¹⁹Ia anu Iosepu mukolinu vaikalai'a aloxo 'o, "Opongengi kalaua mo nga'ume vitanisi mamu. Loxovaa, eni loxo Lataua sou akolinu 'ilixu masua noxinge ne? ²⁰Anu manina lexe ngingi ngetovo mo lexe nga'oxo masualeli sou ngakalusou mauxio, ia Lataua iou muvaxainge sou nge'oxonu 'ilixu ane ne, xo muxavutala lexe anu umasaxa lexe upamauxine'i ta mitema tavu'alo. ²¹Ia mii vile sou ngingi nga'umolu uasi. Eni ano 'o sou asaxila'inge ngongi'a ta 'ilinge." La sou vaikalau muxavulala mo muxolixoli tane'i xe muvikala lailaixe mulai noxi'a.

Iosepu Musoli

²²Iosepu ilo'a ta vimovimou mo momu ta minuminu mixoo ane ne Aixiputo ne, mole anu tauu iexu mulai muxali loxo itemaxu ta'uve mo mavulovexa

(110). ²³Mo mumaisi'a 'olu Epalaimu ta 'olu mo ta xasoxasou ta 'ili'ili'a 'o. Mo xasou Makiru e Manase 'olu ne, semau mivo'one'i ta 'ilie la milailixa'a noxou mo muvo'one'i ka mumuxaxa'a mulu'e no tava'u.

²⁴Xe muavuti la movikalane'i ta vimovimou lexe, “Eni asou asoli. Ia ngaxavutala piena uasi, xo Lataua molusi usaxila'inge. Xe ili'i la sou Anu uuatulailingenge no ale sou ngaxexesou tuala ane nenge'a taxoxoo no anu 'o, sou ulailingenge no lia ane, Anu molusi movikalane'i Avalaamu ilou Aisaki mo Iakovo tatei lexe ulosi'a maninasou.” ²⁵^aXe muavuti la movikalane'i ta vimovimou ilo'a ta xasoxasou mo ta

'ilu'ilusunu aloxo 'o la, “Eni emasaxa lexe ngingi ngapala'alixu tangengi noxilo mo ngavikalaleli maninasou lexe, Lataua molu usu'ulingengi mo sou lexe ngingi ngavulasou tuala ano 'o la ngatavulenu xileli ulai no tuala ane Lataua molu ulailingenge sou ngalai ngaxolu no anu.”

²⁶Iosepu tauu iexu muxali loxo itemaxu ta'uve mo mavulovexa vile (110), la sou anu musoli ne Aixiputo. Musoli la mi'uinu vasimolu no anu lamalasile iouiou sou mamu vasimolu u'ui palea. Mi'oxo aloxo ne xe mukalu la, miluvonu ka miasou no nano no anu luvo.

^a50:25 Mul 13:19; Ies 24:32; Eva 11:22

IONA

Vaikala lamana

Lavuku noxou Iona 'o ne iou loxo lavuku mose'i noxi'a ta mitema sou palomatana mikaukavunu uasi. Mo ua'aloXu vaikala palopalomatana mose'i uasi. Ia mua'aloXu mii ma'ia Iona mu'oxonu.

Lataua mupalusou Iona lexe ulai ne Ninive. Ia Iona umasaxa sou ulai ua'aloXu vaikala noxou Lataua ne uasi. Xo anu mulavusou lexe maasi xe anu ulai ua'alo xe ta Ninive ixiunu opone'i, la Lataua umomomo sou u'oxonu masuane'i uasi. La sou anu mutovo sou lexe u'ume la Lataua muno'u mulivu mune'e ne Ninive.

Lavuku ane 'o mulosienge lexe Lataua mumasaxai'a ta mitema no lialia 'o mukalusi, ia umasaxai'a mose'isi uasi. Mo anu Lataua sou alauna, mo Anu umomomo sou uxexeenu susu xe Anu umomomo sou upamauline'i ane'i ane mixali ta uluaia'a ta mitema noxou. Xe Anu umomomo sou ulosi'a navunavu xe uma-mulone'i la isu'a avile.

A'alo muai no nano aloxo 'o

Lataua mupalusou Iona la anu mu'ume 1:1-17

Lakilaka noxou Iona 2:1-10

Iona mulomu la mulai ne Ninive 3:1-10

Iona la'iaXu xe Lataua mualaanasi'a ta Ninive 4:1-11

Iona Mu'umexu IAUE Mo Mulai

1 No voxou vile, la IAUE muvikalano Iona e Amitai 'olu aloxo 'o, ²“Nalutu mo nalai no tuala tila e ne Ninive mo navikala lamana pekia'u ulai noxi'a lexe ane'i ixiunu opone'i xo 'ili'ilixio masumasua ane ane'i mi'oxo'oxonu ne, mupalaa no ieli mukalu, xe uasi la eni akalusi'a.” ³Ia Iona mulomuano IAUE, la umasaxa lexe u'ume ulai ne Tasisi. Mu-

lutu, la mulai no tuala vile ilemo lexe Iopa tei, sou lexe uxalisou lasipi vile ulai loxo ne Tasisi. Mulai xoo xe muxali, la lasipi vile asou ulutu sou ulai. Mumomomousou vote'isou mukalu, la mutelai no anu sou ilo'a milai. Xo umasaxa lexe ulomuxu IAUE vaikalau uasi.

⁴Xe ili'i, la IAUE muxalixu la'ave tatila no luaki, la xaviinu misevile, mole lasipi ne 'ala'alai sou uvalavala. ⁵Ta mitema sou xaixai no lasipi mi'ume misevile. Xe miavuti la mikakava mulai noxi'a ta maliavai'a vilevilesi sou isu'uline'i. Xe miavuti, la mipeinu mimii se'i mulai no luaki mo lexe lasipi papaxexusi. Ia Iona ne, mulu'elai no lia no lasipi tanu mo muai muva'ava'amiminu avile.

⁶Tatila sou lasipi molu muxalisou, la mutali'isou aloxo 'o, “Loxovaa ane nini naai loxo 'o? Natulu mo na'ava ulai noxou maliava noxine mo lexe anu tanunenge, la usu'ulinenge mo mamu nenge taulua.” ⁷Xe ane'i miavuti, la mivikala lexe, “Nenge takaukavu ualualasinge vilevilesi no anu ovu alexu mo tataanu no tiva sou talaanu vile sou lexe taxalisou tava'u la'ave toxoxa'a ane muxalisinge 'o.” Mi'oxo aloxo ne, la sou mixalisou Iona ualasou.

⁸Ioxe miavuti, la mitali'i vaxa noxou aloxo 'o, “Navikalanexi no anu tava'u la'ave toxoxa'a ane muxalisinge nenge'a 'o. Netetelisu xaixai ma'ia? Tualasine ne'ei? Nini sou xalee tuala anevaa? Mo vaikala noxine ma'i?”

⁹Iona mukoline'i aloxo 'o, “Eni amitemasie Evalaio. Eni alavusou a'umolu mo ataxaanu IAUE anu Lataua sou tuala teitexi no opo loxotolo. Anu mukoinu mimii latala loxo luaki ilou lia. Ia eni amasaxa lexe alomuxu vaikalau uasi, la sou ane eni e'ume ene'e 'o.” ¹⁰Ane'i milomu noxou aloxo ne, la mimama'u manina. Xe miavuti vaxa, la mivikalano aloxo 'o, “'Ei soxu 'o, nini nesusu manina.”

¹¹ Xe ie'i uvaxa, la la'ave u'oki'oki tani ukalu, miavuti la mitali'isou, “Nexi ta'oxone loxovaa mo sou la'ave 'o tasiau?” ¹² Anu mukoline'i aloxo 'o, “Ngasu'aleli ulu'elai no luaki la sou anu utalo mo enisi ane, eni tava'u la'ave tatila ane muxalisinge 'o.”

¹³ Ane'i xavine'iu lasipi mo lexe ila-punu ulai no tasi'i. Ia imomomo uasi xo xasi mu'oki'okinu tani manina. ¹⁴ Ioxe ane'i miavuti, la mi'ava mulai noxou IAUE. “Mamu nini nalosixe navunavu no anu soli lakolisou itema 'o maulixu e nexi ta'oxo masua 'o, aloxo nini nalavusou nalosou itema ane uva'u menexu usoli navunavu. Nini mene namulinu masaxa noxine mo na'oxo mii ano.” ¹⁵ Xe miavuti, la sou mileanu mulu'elai no luaki. Alaxu vilesisi 'o, la la'ave tasiau. ¹⁶ Ane'i mimalei aloxo ne, la mimama'u noxou IAUE. La sou mi'elaxu sipsip mulai noxou, xe mipala'alixu tane'i sou lexe ane'i imasaxa itaxaanu mo imulinu anusisi.

¹⁷ Ioxe, ili'i, la sou IAUE mupalusou sinana vile toxoxa'a sou mune'e mumalukusou Iona. Anu muxolu no nano noxou sinana opoonu aso xe 'olovoxo tatalu.

Iona Mukilaka

2 No nano noxou sinana opoonu, la anu muvikalaka lamana noxou Lataua IAUE noxou aloxo 'o,

² “Auo! IAUE o, eni e'ava noxine sou mii tu'umaxu ane muxalisilo 'o.

La nini nelomusou 'ava noxilo.

Eni elai exolu 'alalai no tuala masua noxi'a ta mitema sou soli.

Eni elinga sou su'uli, la nini nelomusou linga noxilo.

³ Nini nesu'aleli, la eni elu'elai no lia no luaki tanu.

Luaki mutaasilo mukalusi mo xaviinu mukikatukatusilo

mo nini ne'oxonu xasi tatatila kisou uluxu mukavukavulasi no lataleli.

⁴ Eni evikala aloxo 'o,

‘Nini nekusailo.

Ia, eni emuxamuxaxu taleli lexe amaisou tani tavuna noxine la.’

⁵ Xasi tatila kisou uluxu mukavukavulasi no lataleli,

la mu'otusou muaxo, xo luaki mutaasilo mukalusi.

Ia'eia'e sou luaki muausou kisilo kalumo.

⁶ Eni elu'elai manina no tavatava'u laxalaxa'ilu no lia no luaki tanu.

Tuala noxi'a ta mitema sou soli ne mutatuxo pekia'u avile.

Ia IAUE, nini Lataua noxilo, nini nepamaulileli,

la sou eni e'umesou tuala ane masua mole ane eni eno'u mauli laixe 'o.

⁷ Auo! IAUE, eni examuli lexe eni xavileli la ua,

aloxo ne la sou eni exavutalaneni

la 'ava noxilo mulai muxali noxine no tani tavuna.

⁸ Ta mitema ilavusou imuxamuxaxu tane'i noxi'a ta maliavai'a sou kalavoi

mole mixovulaunu.

Muamua'i laixe ane noxine mo mixiunu tumali'a,

ia imulineni la ua.

⁹ Ia eni amasaxa lexe alexe lexe sou a'iti ualasine,

mo a'elaxu sipsip ulai noxine mo amulinu aloxo eni epala'alixu ne.

IAUE, ninisi namitema sou pamauli la sou nexi temauli laixe.”

¹⁰ Ioxe ili'i, la sou IAUE muvikalalanu sinana sou mulai muexinu Iona no tasi'i.

Iona Mulai ne Ninive

3 IAUE muvikalalanu Iona la, ² “Nalutu mo nalai no tuala tila ne Ninive mo napala'alixu taleli ulai noxi'a.”

³Iona mulomuxu vaikalau, la mulai. Ninive ne, anu tuala tatila manina. Itema vile umasaxa lexe ulutu no iou xalenga vile mo ulai uxali xalee vile la umuamua'i voxo tatalu. ⁴Ioxe, Iona mulutu la mulai no nano la mumuamua'i voxo vile. Anu mu'ava noxi'a aloxo 'o, "Ili'i lexe voxo itemaxu tamei ukalu, la sou IAUE ukalusinge ngingi ta mitema ne Ninive." ⁵Xe ane'i milomusou vaikala noxou Lataua ne, la mimuxamuxaxu tane'i no anu, la sou mivikala aloxo 'o, "Nenge ta'ani mamu. Taxolu loxo nesi. Nenge latala 'o, nenge tatelo tokolomo su'inu sou tama ukalusi. Usoko noxi'a ta tatila mo ulai utalo noxi'a ta mitema vitanisi sou tamaxainge lexe nenge a textiunu oponenge."

⁶Tatananu tuala ne Ninive mulomusou a'alo ane ne, la mu'umesou puloulou noxou. Mu'umesou mukalu, la muxexeenu tokolomou laixe ia mutelo tokolomo su'inu sou tama sou mulai muxolu no lia no lomulo. ⁷Anu mukalaa anaxu mulai noxi'a ta mitema ne Ninive, la muvika aloxo 'o, "Nexi noxi'a ta tatila sou xaixai noxilo temasaxa lexe evile umomomo sou u'ani uasi. Ngingi ta mitema ngongi'a ta kau mo ta sipsip mengi nga'ani mo ngaie mamu. Ngingi latala ne ngaxolu loxo nesi. ⁸Ngatelo tokolomo su'inu sou tama noxinge mo noxi'a ta kau ilo'a ta sipsip ukalusi mo ngingi ngatama pekia'u ulai noxou Lataua. Ngalulusou 'ili'ilixu masumasua noxinge mo ngave'a ta mitema isoli uasi. ⁹Lexe nenge ta'oxo aloxo ne, la male anu uxiunu xavutalau la nenge taulua uasi."

¹⁰Lataua mumaisou lexe ane'i milulusou 'ili'ilixu masumasua ane ane'i mi'oxo'oxonu. La sou anu muxiunu xavutalau, la ukalusi'a ta mitema loxo mulemolu tei ua.

Iona La'iaxu

4 Iona opoonu masua, la la'iaxu misevile xo Lataua muxiunu xavutalau, la ukalusi'a ta mitema ne Ninive uasi. ²Xe muavuti la mulinga mulai noxou IAUE aloxo 'o, "IAUE, nini nalomusou vaikala noxilo. Eni exolu no tualasilo, la elavusou lexe nini ulai la naxiu xavutalamenti, la nakalusi'a ta Ninive uasi. La sou eni e'ume mo emasaxa lexe alai ne Tasisi. Eni elavusou lexe nini Lataua sou alauna. Nalavusou la'iaxene palepalea uasi. Nini nalavusou na'oxo lailaixe noxixe utotomu mo nalavusou naxiunu xavutalamenti sou nalosou itema vile navunavu uasi. ³Ioxe, IAUE nini nakalulusou maulixo alalae 'osi. Laixe lexe eni asoli ia lexe eni asoli uasi, la anu laixe uasi." ⁴IAUE mukolinu vaikalau aloxo 'o, "Nini la'iaxeneu xo ma'i?"

⁵Iona mu'umesou tuala tila ne Ninive, la mulai no ale no xalee tuala ane aso uxali utelo no anu. Anu mutulusou tani alexu, la muxolu no anu xo umasaxa lexe umaisou mii ma'ia ane uxali ne Ninive. ⁶Ili'i, la sou Lataua IAUE muxalixu ovu vile sou Iona mutalume no maimaixu, la sou aso uieisou uasi. Anu muxolu laixesi. Iona mu'osasou ovu ane ne misevile. ⁷Ia loxo ne'ielu no kakau, la Lataua mupalusou tavaluli vile mulai mu'otunu ovu ne mole muxalo. ⁸Ili'i xe aso muxali tatila, la Lataua muxalixu atume ialuxu mune'e no xalee ane aso uxali utelo no anu. Xe aso muieisou Iona kisou, la iou muxalixalili la alalalai sou ulapau. La sou Iona muxavutala, la muvika aloxo 'o, "Laixe lexe eni asoli ia lexe eni asoli uasi, la anu laixe uasi."

⁹Ia Lataua muvikananu aloxo 'o, "Nini la'iaxeneu ovu ane muxalo 'o?" Iona mukolinu aloxo 'o, "Ani, eni la'iaxo misevile. Opoleli masua. Eni asolisi." ¹⁰IAUE muvika aloxo 'o, "Ovu ane muxali no 'olovoxo vilesisi ka musoli

no 'olovoxo vile la ne, nini na'oxo mii vile no anu uasi. Nini nasaxila'u uasi. Ia nini tanenixu mii ane kitu'a vitanisi 'o. ¹¹ Ia eni talelixu tuala ne Ninive mis-evile. Xo anu tuala tatila mo ta mitema sou tavu'alo misevile. Ane'i ilavusou

'ili'ilixo mulapu uasi. Itiitisi'a muxali loxo, itemaxu mavulovexa mavulovexa mavulovexa muxatele vile (120,000) xe ta mi'ami'a loxo ta kau ilo'a ta sipsip kalumo tavu'alo misevile.”

*A'ALO LAIXE NOXOU
IESU KALISITO ANE*

MATAIO

MUKAUKAVUNU

Vaikala lamana

A'alo laixe e Mataio mukakavunu 'o ne anu mua'aloXu a'alo laixe sou Iesu lexe Anu itema nesi ane Lataua musakiinu vaikalasou tei lexe Anu une'e sou upamauline'i ta mitema. Noxousi la sou Lataua mumomosou vaikala noxou e musakiinu noxi'a ta mitema tatei e ilo'a oponse'i vilesisi no anu. A'alo laixe ane 'o ne ta Iutaia e Iesu mupaa noxi'a mo ilo'a mixolusi na'a uasi. A'alo laixe ane 'o ne anu noxi'a ta mitema no xalexalee tuatuala ukalusi kalumo.

No anu a'alo noxou Mataio la mua'alo laixe manina. Xo anu musokou a'alo noxou no mine Iesu nenu mivo'onu xe mukalu, la mua'aloXu Iesu no mine Ioanesi mu'ulusou xe mukalu la mulai no anu tovtovo. Xe mukalu la mua'aloXu Iesu no mine musokou xaixai noxou sou mua'aloXu a'alo laixe mo mulosi'a ta mitema lavulavu no anu vaikala noxou Lataua xe mupamauline'i ta mitema ane pipiena iouiou mu'oxone'i. Anu musokou xaixai noxou ne Xalilaia, xe mukala la mua'aloXu mua-mua'i noxou sou mulai ne Ielusalemu. Xe mua'aloXu mii ma'ia Iesu mu'oxonu no anu voxo kalukaluxusou mulai muxali no mine mivau mo mililixu teitexi no ovu valautu xe tulu noxou.

A'alo laixe noxou Mataio 'o ne, anu mulosinge lamana lexe Iesu anu Tisa tila vile, mo Anu muno'u xavi sou uvulaxu lapuloto noxou Lataua laaxu laixe, xe mua'aloXu saxisaxila'u noxou Lataua. No nano no anu lavuku noxou Mataio 'o,

la mumila'a a'alo noxou muxali la'oluxu ta'uve.

(1) A'alo noxou Iesu teitexi no lax-a'ilu e Iesu muvivilkala no anu 'ili'ilixu ilou xaixai mo 'ili'ilixu ma'ia ta mitema i'oxonu la ixalisou maui no anu ili'i teitexi no opo loxotolo. (Mautunu 5-7) (2) Ta tameisou mua'aloXu Iesu sou mupela'a ta molomolo noxou no anu xaixai noxi'a, xe mii ma'ia i'oxonu no mine ilai ia'aloXu a'alo laixe ulai noxi'a mose'i. (Mautunu 10) (3) Tatalusou, la mua'aloXu vaikala latilovo sou saxisaxila'u noxou Lataua teitexi no opo loxotolo. (Mautunu 13) (4) Tami'asou ne mua'aloXu Iesu mululusou lamana xaixai sou molomolo noxou Iesu, xe uxaxaisou a loxovaa. (Mautunu 18) (5) Xe ta'uvesou la a'alosou Iesu mua'alo no anu mii ma'ia uxali no anu voxo kaluxusou xe mii ma'ia ane uxali ili'i no anu saxisaxila'u noxou Lataua teitexi no opo loxototo. (Mautunu 24-25)

A'alo muai no nano aloxo 'o

Nana sou Iesu xe a'alosou Iesu Kalisito nenu mivo'onu 1:1-2:23

A'alosou xaixai noxou Ioanesi itema sou u'ulosi'a ta mitema 3:1-12

Iesu mu'ulo xe mukalu la Satani mu-tovonu 3:13-4:11

Xaixai noxou Iesu ne Xalilaia 4:12-18:35

Iesu mulutu ne Xalilaia sou mulai ne Ielusalemu 19:1-20:34

Voxo kalukaluxusou noxou Iesu xe mii ma'ia muxali no ale ne Ielusalemu 21:1-27:66

Iesu mutulu no anu soli xe mupalapa'a 28:1-20

Nana sou Iesu

(Luk 3:23-38)

1^bVaikala ane ne anu si'a Iesu Kalisito tamutu'ovuxu. Iesu ne Anu

^b1:1 Tav 22:18; 1A'a 17:11

noxou Deviti 'ilusunu, xe Deviti ne anu Avalaamu 'ilusunu. ²Xe Avalaamu 'olu ane Aisaki, xe Aisaki 'olu ane Iakovo, xe Iakovo 'olu ane Iuta ilo'a ta vimovimou, ^{3c}xe Iuta ta 'olu ane Peresi ilou Sela, neni'a ne Tamari, xe Peresi 'olu ane Esuloni xe Esuloni 'olu ane Ramu, ⁴xe Ramu 'olu ane Aminadavu, xe Aminadavu 'olu ane Nasoni, xe Nasoni 'olu ane Solomoni, ^{5d}xe Solomoni 'olu ane Boasi xe nenu ane Reebu xe Boasi 'olu ane Oveti, xe nenu ane Rutu, xe Oveti 'olu ane Iesi xe Iesi ne momu ane Tatananu tuala Deviti. ^{6e}Xe Tatananu tuala Deviti ne 'olu ane Solomoni, Solomoni nenu ne tei la Ulia semau, ⁷xe Solomoni 'olu ane Rovoamu la Rovoamu 'olu ane Avia, Avia 'olu ane Asa. ⁸Xe Asa 'olu ane Iosaveti, xe Iosaveti ne 'olu Iolamu, xe Iolamu 'olu ane Usia, ⁹xe Usia ne 'olu ane Iotamu, xe Iotamu 'olu ane Axasi, xe Axasi 'olu ane Esekia. ¹⁰Xe Esekia 'olu ane Manase, xe Manase 'olu ane Amoni, xe Amoni 'olu ane Iosia, ^{11f}xe Iosia 'olu ane Ekonia, xe Ekonia ilo'a ta vimovimou. No voxo ane ne ane'i milai mixolu no paxa no tani sou navunavu no tuala tila ne Vaviloni.

^{12g}Ili'i no voxo ane ta Silaeli milai mixolu no tani sou navunavu ne Vaviloni, la Ekonia 'olu ane Salatieli xe Salatieli 'olu ane Seluvaveli. ¹³Xe Seluvaveli 'olu ane Aviuti, xe Aviuti ne 'olu ane Eliakimu, xe Eliakimu 'olu ane Asolu, ¹⁴xe Asolu 'olu ane Sadoku, xe Sadoku ne 'olu ane Akimu la Akimu 'olu ane Eliutu, ¹⁵xe Eliutu 'olu ane Eliasa xe Eliasa 'olu ane Matani, ia Matani ne 'olu ane Iakovo, ¹⁶xe Iakovo ne 'olu ane Iosepu, xe Iosepu anu Malia mulue, la

sou Malia mivo'onu Iesu la ane'i mimoxo'u lexe anu Kalisito.

¹⁷La sou Avalaamu ta 'ilusulusunu musoko noxou anu Avalaamu mune'e muxali noxou Deviti la ane'i mixali loxo mavulovexa mo mulelia tami'a, mo musoko noxou Deviti mune muxali no voxo ane'i milai mixolu no paxa no tani sou navunavu no tuala tila ne Vaviloni anu mavulovexa mo mulelia tami'a. Xe musoko no voxo ane ane'i milai mixolu no tanisou navunavu ne Vaviloni mune'e muxali no voxo e Kalisito muxali ne la muxali loxo mavulovexa mo mulelia tami'a.

Malia Mivo'onu Iesu

(Luk 2:1-7)

^{18h}A'alosou Iesu kalisito muxali aloxo. Nenu Malia ane'i misosovosie mukalu sou iuluxu Iosepu ia ilou ixolu ipita uao, ia ane'i mimaisie lexe ane opoone. Keakea ane ne no anu xavi noxou Uleenu Tavuna la mumulaxu no nano no opoone. ¹⁹Mulue Iosepu anu itema mulapu, anu mulomu lexe Malia opoone la anu lexe usuane ia anu umasaxa lexe upamaela ne Malia no ie'i ta mitema uasi, la sou anu umasaxa lexe usu'ane se'isisi. ²⁰Iosepu uxoo uxavuxavutala la muai pipiena lexe angelo noxou tila muxali noxou la sou movikalanu aloxo 'o. "Iosepu, nini Deviti 'ilusunu, na'ume mamu nano'e Malia loxo semameni. Nalomu! Molomolo ane muxolu no opoone ne muxali no anu xavi noxou Ulee Tavunasi. ²¹ⁱAne ivo'onu 'ilie mulu, la nalemolu ualasou lexe Iesu xo Anu sou uxexeenu 'ili'ilixo masua noxi'a ta mitema mo ulivunoxa'a." ²²Mimii tavu'alo 'o, muxali sou umomosou vaikala vile tila mu'oxonu

^c1:3 Tav 38:29-30; Rut 4:18-22 ^d1:5 Rut 4:13-17 ^e1:6 2Sa 12:24

^f1:11 2Ta 22:1-24:20; 2A'a 36:10; Iel 27:20 ^g1:12 Esi 3:2

^h1:18 Luk 1:27, 35 ⁱ1:21 Luk 1:31; 2:21

no anaxa'a ta mitemasou palomatana. ^{23j}Muvikala aloxo 'o. "Nalomu, sema vile ilou mulu iai ipita uao, ia ane opoone la ivo'onu molomolo mulu vile la ngingi ngamoxo'u ualasou lexe Enmanueli." (Uala ne laaxu lexe Lataua uxolu nonginge.) ²⁴No voxo ane Iosepu mutulu la anu mulai mu'oxonu aloxo angelo noxou Tila muvikala nuxu lexe anu uno'e semau. ^{25k}Ia ilou iai uasi, mulai muxali no voxo e Malia mivo'onu 'ilie no anu, la sou mumoxo'u ualasou lexe Iesu.

Ta Mitema sou Lavulavu no Aso Uxali Utelo Ane'i Mine'e sou Imaisou Iesu

2 Malia mivo'onu Iesu no tuala ne Vetiliemu, no xalee lia tila ne Iutaia, no voxo ane Elodesi muxolu tatananu tuala. Ane mivo'onu Iesu mukalu xe ilii'i la ta mitema sou lavulavu me'a no aso uxali utelo mine'e ne Ielusalemu. ^{2l}La ane'i mitalitali'i aloxo 'o. "Molomolo e muxali lexe anu tatananu tuala ne Iutaia ne Anu muxolu 'ava? Xo nengi temaisou oto sou no xalee mutelo no anu aso uxali utelo, la sou nexi tene'e sou talotu ulai noxou." ³Xe Elodesi tatananu tuala mulomu aloxo ne la anu muxavutala piena no anu, mo ta mitema ne Ielusalemu kalumo. ⁴La sou Elodesi muavuti la mu'avalai'a ta kisi'a ta aili'i xe ta mitema sou lavulavu no 'a lapuloto ne Isilaeli mine'e mipita sou mutali'isi'a lexe mivo'onu Kalisito a ne'ei? ⁵Ane'i mikolinu lexe, "Ne Vetiliemu no xalee lia tila ne Iutaia. Xo ta mitema sou palomatana mikaukavu aloxo. ^{6m}Nini ta mitema ne Vetiliemu no xalee lia tila ne Iutaia, nini naxavutala lexe nini mii vitanisi no iei tatananu tuala ne Iutaia uasi. Xo tila uxali noxine, sou usaxila'a ta mitema noxilo ne Isilaeli."

⁷Xe Elodesi musova anaxu mulai noxi'a ta mitema sou lavulavu ne la mitalumesi, la milai noxou sou ulavusou laixe noxi'a lexe oto ne muxali a talu. ⁸La sou anu mupalusi'a milai ne Vetiliemu, la muvikalane'i aloxo 'o. "Ngingi ngalai la ngakamuli molomolo ne laixe. Lexe ngingi naxali sou ukalu la sou ngasovanu vaikala ulivu une'e noxilo. Mo eni kalumo alai alotu noxou." ⁹Xe ane'i milomusou vaikala noxou tatananu tuala ne mukalu, la sou ane'i milai. Ane'i mimaisou oto loxo ane'i mimaisou te'i no aso uxali utelo, oto ne muulaxune'i mulai mutulu muisalili teitexi no tani e molomolo ne muai no anu. ¹⁰Xe ane'i mimaisou oto aloxo ne la mi'osa manina. ¹¹ⁿLa ane'i mi'unalai no tani, la mimaisi'a keakea ilee nenu Malia, la mixola'u tava'a vo'uxu mo mitangatulu mulu'elai no lia sou milotu mulai noxou keakea. Ane'i mino'u mimii e loxo xoulu, xe ueli, xe avuavu e tumau'u laixe sou milolovolo mulai noxou. ¹²Xe miai no 'olovoxo la miai pipiena lexe Lataua muvikalane'i lexe mamu sou ngingi ngalivu ngalai noxou Elodesi, la sou ane'i mimulinu vote'i vileli sou milivu milai no tualasi'a.

Iosepu Ilee Semau Mo Keakea Mivula Milai ne Aixiputo

¹³Ane'i milivu mukalu, la sou Iosepu muai pipiena lexe angelo noxou Tila muxali noxou la muvikalanu aloxo 'o. "Natulu mo nano'a keakea ilee nenu mo ngavula ngalai ne Aixiputo. Ngaxolu ne ulai uxali no anu voxo ane lexe eni avikala neni. Xo Elodesi anu ukamulinu keakea ne sou lexe uvau usoli." ¹⁴Anu muavuti la muvulane'i keakea ilee nenu no 'olovoxo la ilo'a milai ne Aixipto, ^{15o}La ilo'a milai mixolu ne mu-

talo no voxo ane Elodesi musoli, la mimii ane ne anu mumomosou vaikala vile Tila muxalixu te'i no anaxu itema sou palomatana vile ne muvikala aloxo 'o, "Eni a'avalou alixeni uatu ne Aixipto." ¹⁶Xe Elodesi mulavu lexe ta mitema sou lavulavu no aso uxali utelo 'ole ne mikalavoinu, la anu la'iaxu misevile la anu mupalusi'a ta mitema sou 'oto'oto noxou milai no tuala tila ne Vetiliemu. La muvikalane'i aloxo 'o. "Ngalai no tuala tila mo ngave'ave'a ta molomolo ta mulu e tauu iexa'a muxali loxo tamei mo ulu'e isoisoli." Xo anu xavutalau lexe u'vea ta molomolo ta kitukitu e ta neni'a mi'vo'one'i no voxo ane ne. Umomomo loxo anu mutali'isi'a ta mitema sou lavulavu lexe voxo ane vaa ne oto muxali no anu. ¹⁷La sou mimii ane ne umomosou vaikala noxou Ieremaia itema sou palomatana mulemolu aloxo 'o.

¹⁸p" Tama tila mo imatengalei ilomu sou uxali no tuala tila ne Lama.

Ia Lakeli itatamasi'a ta 'ili'e misoisoli.

La ane imasaxa lexe ta mitema ixolixoline uasi.

Xo ta 'ili'e tavu'alo ne ixolu uasi."

Iosepu Ilee Semau mo 'Ili'a Milivu

¹⁹Ili'i no voxo e Elodesi musoli mukalu, la Iosepu muxolu ne Aixiputo. Anu muai pipiena lexe angelo noxou Tila muxali noxou la muvikalanu aloxo 'o. ²⁰"Nini natulu, mo nano'a molomolo ilee nenu 'o mo nalivu ulai ne Isilaeli. Xo ta mitema imasaxa lexe iva'u keakea ne a misoisoli mukalu." ²¹Iosepu muavuti la muno'a keakea ilee nenu milivu milai no tuala tila ne Isilaeli. ²²Anu mulomu lexe Akelao muno'u tanixu momu Elodesi sou usaxila'a ta Iutaia. Iosepu mumama'u sou lexe ulai no xalee ane ne.

La Lataua muvikalanu no anu aipiepiena lexe nalai no tuala tila ne Xalilaia. ²³qLa sou anu mulai muxolu no tuala tila ne ilemolu lexe Nasaleti. 'Ilixo ane ne mumomosou vaikala noxi'a ta mitema sou palomatana lexe, "Ane'i ilemolu lexe itema si'e Nasaleti."

Ioanesi Itema sou U'ulosi'a ta Mitema Xe Ulalaxiinu Vote'i

(Mak 1:1-8; Luk 3:1-18; Ioa 1:19-28)

3 No voxo ane no mine Iesu muxoxolu ne Naseleti ne Ioanesi itema sou u'ulosi'a ta mitema anu muxali. Anu mune'e mu'ava'ava no xalee lia vitanisi ne Iutaia, la muvikala aloxo 'o. ²r" Ngingi ngaxiu opongengi. Xo saxisaxila'u teitexi no opo loxotolo anu a 'ala'alai mukalu." ³sIoanesi anu itema e Lataua muvikalanu no anaxu itemasou palomatana Aisaia, anu muvikala aloxo 'o, "Ngalomu sou itema vile u'ava'ava no xalee lia vitanisi lexe ngalalaxiinu vote'i mo ngamomosou vote'i sou Tila."

⁴tIoanesi ne musakii kameli laxu sou sou mutaluxu vasimolu, xe muutupokoxu bulumakau sosou. 'Ani'anixu ane musia'e taula ilou unuxu. ⁵Ta mitema mutelo ne Ielusalemu mo ne Iutaia mo tuatuala e 'alai no lexa Ioridani ane'i mine'e noxou Ioanesi, ⁶la ane'i mipa'alixu lamana 'ili'ilixo mamasua noxi'a, la sou anu mu'ulosi'a no lexa ne Ioridani. ⁷uIa mumaisi'a ta Palisaio ilo'a ta Sadokaio mine'e sou lexe u'ulosi'a la anu muvikalane'i aloxo 'o. "Ngingi loxo lasile molosila ta 'olu, Lataua la'iaxuinge ia 'ei muvikalangingi lexe nga'ume sou ngapolopepeenu lai'a noxou." ⁸Lexe ngingi ngaxiu opongengi manina, la 'ili'ilixomengi ne umaxa'inge, lexe ngingi ngexiu opongengi.

^p2:18 Tav 35:19; Iel 31:15 ^q2:23 Ais 11:1; 53:2; Luk 2:39; Ioa 1:45

^r3:2 Mat 4:17; Mak 1:15 ^s3:3 Ais 40:3 ^t3:4 2Ta 1:8 ^u3:7 Mat 12:34; 23:33

⁹vIa mamu sou tangengi uvikalangengi, “lexe ngingi Avalaamu ta 'ilu'ilusunu.” Eni avikalangengi aloxo. Lataua umomomo sou u'oxonu lavo'o la uxali Avalaamu ta 'ilu'ilusunu. ¹⁰wLapemu a mulalaxii muai no ovu tava'u. Lexe ovu ane unene'a laixe uasi la ixetau loxo itema vile uxetau ovu sou uleanu no navu. ¹¹xLa sou eni avikalangengi lexe eni a'ulosinge no anu lexa vitanisi loxo sosovo, sou ngingi ngexiunu opongengi, la ili'i la itema vile xaviinu une'e la u'ulosinge no anu Uleenu Tavuna mo navu, la xavi noxou ne uaulixu xavi noxilo. Mo eni amomomosou alulusou lamotasou siove sou tava'u uasi. ¹²Anu une'e loxo itema vile, utetelisu silapa no avolu sou ukalipalanu uiti sosou sou u'elaxu no anu navu e ukalu uasi. Ia temanu la uai no taasou la'ilali.

Ioanesi Mu'ulosou Iesu

(Mak 1:9-11; Luk 3:21-22)

¹³No voxo vile la Iesu molu ne Xalilaia mune'e no lexa ne Ioridani, sou umasaxa lexe Ioanesi u'ulosou. ¹⁴Ia Ioanesi mumulesou la muvikalanu aloxo 'o, “umomomo lexe nini na'ulosilo ia loxovaa ane nini nene'e noxilo 'o?” ¹⁵La sou Iesu mukolinu vaikalau aloxo, “Na'oxo loxo ne uasi. Nenge ta'oxonu mimii tavu'alo ne umomomo ukalusi ulai noxou Lataua aloxo ne.” La sou Ioanesi mumulinu vaikala noxou. ¹⁶yNo mine Iesu mu'ulo mukalu, la sou mulaa no lexa sou mulai no ale. La sou opo loxotolo mukisi la Iesu mumaisou Uleenu Tavuna mulu'e loxo ngiala kuau muvava mulu'e muxolu no kisou. ¹⁷zLa sou vaikala vile molu teitexi no opo loxotolo mu'ava aloxo. “Eni

'alixeni ane, eni amasaxau mo opoleli u'osasou misevile.”

Satani Mutovonu Iesu

(Mak 1:12-13; Luk 4:1-13)

4^aIesu mu'ulo mukalu la Uleenu Tavuna mulutulixu sou mulailixu no xalee lia vitanisi, sou Satani utovonu. ²bIesu mupelemu la uno'u 'ani uasi aso mavulovexa tami'a xe 'olovoxo mavulovexa tami'a la Anu musolixu. ³Itemasou tovtovo mune'e sou utovonu la muvikalanu aloxo 'o. “Lexe nini Lataua 'olu manina la navikalanu lavo'o mo uxali veleti.” ⁴cLa Iesu mukolinu vaikalau aloxo 'o. “Vaikala muai no nano no Lavuku Tavuna teinu noxou Lataua muvikala aloxo, ‘Ta mitema imauli no anu veletisi uasi ia ane'i imauli no anu vaivaikala ane ulaa no anaxu Latauasi.” ⁵Anu muvikala loxo ne mukalu, la sou Satani muno'u mulai no tuala tila ne Ielusalemu, sou mutelailixu no tani tila noxou Lataua kisou teitexi manina. ⁶dLa muvikalanu lexe. “Nini Lataua 'Olu manina la naili'e ulu'e-lai. Xo lavuku noxou Lataua muvikala lexe anu uvikalane'i ta angelo noxou la ilooxene mo iamoneni teitexi no avo'a si, mo sou na'otunu tava'ine no 'a lavo'o uasi.” ⁷eIesu muavuti la mukolinu aloxo 'o. “Vaikala noxou Lataua muvikala lexe, mamu sou natovonu Lataua Tila noxine.” ⁸Mukalu la Satani mulutulixu Iesu mutelailixu teitexi no laxa'ilu kisou, mukalu la mulosioxu mimii iouiou no xalexalee lia 'o ilou tokolomosou. ⁹La anu muvikalanu Iesu aloxo 'o. “Lexe nini naxola'u tava'ine vo'oxu no lia sou nalotu une'e noxilo la sou eni alosine mimii tavu'alo 'o ne ukalusi.” ¹⁰fIesu

v3:9 Ioa 8:33, 39; Rom 4:12 w3:10 Mat 7:19; Luk 13:6-9

x3:11 Ioa 1:26-27, 33; Apo 1:5 y3:16 Ioa 1:32

z3:17 Lex 2:7; Ais 42:1; Mat 12:18; 17:5; Luk 9:35 a4:1 Eva 2:18; 4:15 b4:2 Mul 34:28 c4:4 Lap 8:3 d4:6 Lex 91:11-12 e4:7 Lap 6:16 f4:10 Lap 6:13

muavuti la mukaitolonu lexe, “Satani nalai va'axu vaikala noxou Lataua muvikala aloxo 'o. ‘Nini nalu'elailixene noxou Lataua Tila noxine mo nini nalotu ulai noxou Anusisi.”¹¹ Xe Satani mu'ume la mulai, la ta angelo mine'e mixali noxou Iesu sou misu'ulinu.

Iesu Musokou Xaixai ne Xalilaia

(Mak 1:14-15; Luk 4:14-15)

^{12g}Xe ili'i la Iesu mulomu lexe ane'i miteteli sou Ioanesi sou milailixu no taa-sou navunavu, la sou Anu mulivu mulai no tuala no xalee lia tila ne Xalilaia. ¹³Ia Anu musuku no tuala tila ne Naseleti sou mulu'elai ne Kapenaumu ne muxolu no pa'umolu kupa ne no lialiaxa'a mata noxi'a ta Sevuloni ilo'a ta Napitali. ¹⁴Il-ixo ane ne, Iesu mumomosou vaikala muxali noxou Lataua muxali no anaxu Aisaia itema sou palomatana aloxo.

^{15h}“Lialia noxi'a mata ta Sevuloni mo Napitali lia ne

muxolu 'alai no vote'i tila ulai no luaki, xe lia e muxolu no xalee lexa ne Ioridani anu lia ne

muxolu no nano no xalee lia tila ne Xalilaia,

tuala xalee ane ne noxi'a ta mitema ane ane'i ta Iutaia uasi.

¹⁶Mo ta mitema tavu'alo noxou Lataua ane mixolu no 'a isivoxo tatila ne ane'i mimaisou teelu kaaxu, mo lamanaxu ne muxali noxi'a ta mitema e ilavusou Lataua uasi la loxo misoisoli ne lamana muxali noxi'a kalumo.”

¹⁷ⁱNo voxo ane Iesu musoko sou mua'aloi'a ta mitema la muvikalane'i aloxo 'o. “Ngingi ngaxiunu opongengi xo saxisaxila'u no opo loxotolo anu a 'alai mukalu.”

Iesu Musokou sou Mu'avali'a ta Molomolo Noxou

(Mak 1:16-20; Luk 5:1-11)

¹⁸No voxo vile, la Iesu muamua'i no pa'umolu kupa ne Xalilaia, la mumaisou itema vile ualasou lexe Saimoni ilemo lexe Pita ilou vimou Andeleasi ikakae. Xo ane'i ilou ta mitema sou ikaene'i ta sinana. ¹⁹Xe muavuti la muvikalane'i ilou aloxo 'o. “Ngane'e mo ngamulileli mo sou eni alosinge lavulavu sou ngalapun'e'i ta mitema.”²⁰ Xe alaxu vilesisi 'o, la ilou mitautalonu kaexa'a muai ne, ia milutu sou mimulinu Iesu. ²¹Ia milutu sou mimuamua'i misuku milai, seville la mumaisi'a Iakovo ilou vimou Ioanesi Sevedi ta 'olu. Ane'i ilo'a mami'a ixoxolu teitexi no anu uaxa mo isimesimenu kaexa'a. Iesu muavuti la mu'avali'a ilou. ²²Xe ilou miavuti la mi'umesou mami'a no 'a xaixai noxou no anu uaxa ne, ia ane'i ilou milutusou mimulinu Iesu.

Iesu Mu'aloxu Vaikala Mua'alo Xe Mupamauline'i ta Mitema

(Luk 6:17-19)

^{23j}Xe ili'i, la Iesu muxixao no xalee tuala tila ne Xalilaia la mu'unalai no tani sou lalotu noxi'a ta Iutaia sou mulosi'a lavulavu, xe Anu mua'aloxu a'alo laixe sou saxisaxila'u noxou Lataua, mo Anu mupamauline'i ta mitema ane pipiena mu'oxo masuanu vasime'a kalumo. ^{24k}La sou ane'i mia'alo mulai no tuala xalee tila ne Silia. La ta mitema milailixa'a ane'i ane pipiena iouiou mu'oxo masuane'i. Ane'i ane navunavu tatila mu'oxone'i, mo ane'i ane ta uleenu ta masmasua mixolu noxi'a, mo ane'i ane pipiena masua e u'oxonu vasime'a uoloolo la ilapau, xe ane'i ane vasime'a musoisoli, la sou Iesu mupamauline'i.

⁸4:12 Mat 14:3; Mak 6:17; Luk 3:19-20

^h4:15 Ais 9:1-2

ⁱ4:17 Mat 3:2; 19:27

^j4:23 Mat 9:35; Mak 1:39; Apo 10:38

^k4:24 Mak 6:55

²⁵1 Anu mu'oxonu aloxo ne xe ta mitema tavu'alo ne Xalilaia mo no xalee lia tila ne Dekapolisi mo ne Ielusalemu mo ne Iutaia mo xalee lia e mixolu 'alai no lexa pa'umolu ne Ioridani ne ane'i mimaisou la sou mimulinu.

Iesu Mua'alo Teitexi no Laxa'ilu

(Luk 6:20-23)

5 Iesu mumaisi'a ta mitema tavu'alo mine'e la Anu mutelai muxolu teitexi no laxa'ilu vainu la sou ta molomolo noxou mine'e noxou. ²La sou Anu musokosou mua'aloi'a aloxo 'o.

³m⁴ Ane'i ane ulene'i iu lavuluti uasi la ane'i i'osa ili'i la Anu ualusi'a xo ili'i la ane'i ixolu no anu saxisaxila'u noxou Lataua teitexi no opo loxotolo.

⁴n Ane'i ane itatama la ane'i i'osa xo ili'i la Anu ualusi'a mo uxolixoline'i.

⁵o Ane'i ane italoxolixa'a ilu'elai la ane'i i'osa xo ili'i la Anu ualusi'a la lia ane 'o ne ane'i na'a.

⁶p Ane'i ane isoisolixa'a sou imulinu 'il'ilixoxo mulapu la ane'i i'osa xo Anu ualusi'a ili'i la ane'i i'ana'ana, no anu 'ilixoxo sou imulinu masaxa noxou Lataua utotomu.

⁷ Ane'i ane i'oxo alauna la ane'i i'osa xo Anu ualusi'a mo u'oxo alauna noxi'a ili'i.

⁸ Ane'i ane opone'i malemalenga la ane'i i'osa xo Anu ualusi'a mo ili'i la ane'i imaisou Lataua.

⁹ Ane'i ane ixolixoline'i ta mitema no anu 'oto'oto sou ukalu la ane'i i'osa xo Lataua ualusi'a la nenge tamoxo'a lexe ane'i Lataua ta 'olu.

¹⁰q Ane'i ane mi'oxo masuane'i xo mi'oxonu 'il'ilixoxo mulapu la ane'i i'osa xo ili'i la Anu ualusi'a mo ane'i ixolu no anu saxisaxila'u noxou Lataua teitexi no opo loxotolo.

¹¹r Ngingi ane ta mitema ilevetesinge mo i'oxomasuangengi mo ivikalasinge masumasua mo ikalavoisinge xo ngemulinu Iteima 'Olu ne, la ngingi nga'osa. ¹²s Ta ngingi na'osa mo ngalei xo ulumengi ne tatila a uai teitexi no opo loxotolo xo 'ilixoxo ane ane'i mi'oxonu noxine ne anu iou vilesisi aloxo ane'i mi'oxo masuane'i ta mitema sou palomatana tei.

Ngingi loxo Au Xe Lamana

(Mak 9:50; Luk 8:16; 14:34-35)

¹³ Ngingi loxo au si'a ta mitema iouiou no tuala xalexalee ukalusi ia lexe au ne tu'axu ukalu la nenge talivu noxu tu'axu a loxovaa, xo au ane loxo ne la xaixai vile no anu uasi ta mitema isu'anusi ka imalamalaxo'u no tava'a. ¹⁴t Ngingi loxo teelu si'a ta mitema iouiou no tuala xalexalee ukalusi tuala vile uxolu teitexi no laxa'ilu la anu utalume uasi. ¹⁵u Ta mitema ilavusou itoisou lalamo ka itaa u'unalai no nano no ti'a uasi, ia ane'i imulaxu teitexi no valovalosi sou ukaa si'a ta mitema tavu'alo e ixolu no nano no tani. ¹⁶v La sou anu iou vilesisi aloxo nini ne loxo teelu sou ukaa la lamanaxu ne uieisi'a ta mitema mo ane'i imaisou 'il'ilixoxo laixe ngingi nge'oxonu la sou ane'i i'itinu ualasou Maminge e muxolu teitexi no opo loxotolo.

Iesu Mumomomosou Lapuloto

¹⁷w Mamu ngingi ngaxavutala lexe eni exali sou axexeenu lapuloto mo vaikala

¹4:25 Mak 3:7-8 ^m5:3 Ais 57:15 ⁿ5:4 Ais 61:2-3; Pal 7:17

^o5:5 Lex 37:11 ^p5:6 Ais 55:1-2 ^q5:10 1Pi 3:14 ^r5:11 1Pi 4:14

^s5:12 2A'a 36:16; Apo 7:52 ^t5:14 Ioa 8:12; 9:5

^u5:15 Mak 4:21; Luk 8:16; 11:33 ^v5:16 Ep 5:8-9; 1Pi 2:12 ^w5:17 Rom 3:31

noxi'a ta mitema sou palomatana, uasi. Eni ene'e 'o sou axexeenu uasi eni ene'e 'o sou a'oxo pekia'u sou. ¹⁸xEni avikalangengi manina lexe umomomo no voxo ane loxotolo ilou lialia ukalu la vaikala mautunu vile mo kaukavu vile ane'i mikaukavunu no nano no lapuloto tasi-auxu uasi uxolu aloxo ne ulai utalo lexe mimii tavu'alo ne uxali ukalusi. ¹⁹yLexe itema vile umaisou lapuloto xalenu vile aloxo mii vile vitanisi, ia anu ulapune'i ta mitema sou i'oxonu aloxo ne la uala-sou itema ne uxali kitu'a manina teitexi no opo loxotolo. Ia itema ne umulinu lapuloto ne sou ulosie'i ta mitema sou imulinu la sou anu ualasou tila no a saxisaxila'u noxou Lataua teitexi no opo loxotolo. ²⁰Eni avikalangengi manina lexe ngamulinu masaxa noxou Lataua mo 'ili'ilixoxo mengi ulapu laixe uasi loxo 'ili'ilixoxo mulapu noxi'a ta mitema sou lavulavu no 'a lapuloto ilo'a ta Palisaio la ngingi ngamomomosou nga'u nalai no a saxisaxila'u noxou Lataua teitexi no opo loxotolo uasi.

Iesu Uvikalasou 'Ilixosou Imomosou Vaikala

²¹zNgingi ngalomusou vaikala noxi'a ta 'ilusungengi mino'u mukalu lexe, 'Ngingi ngave'a ta mitema isoli uasi, itema vile uva'u itema vile usoli la anu utulu no 'a vaivaikala.' ²²aIa eni avikalangengi aloxo 'o, lexe itema vile la'iaxuu vimou la anu utulu no anu vaivaikala. Mo 'ena'ei ane uvikalanu vimou lexe 'Kisine muxovulaulau 'o.' la anu uxali noxou tatananu lapuloto te'i, ia itema vile uvikalanu itema va'axu aloxo 'nini itema ne nexovulaulau manina.' la anu ulai no taxa e navu u'ani'ani no anu kaluxu uasi. ²³bLa sou lexe nini

nane'enu lolovolo noxine sou naelaxu no valovalo ia naxavutalanu mii vile ngamomosou noxou vivine uao la, ²⁴namulaxu lolovolo noxine ne uai 'alai no valovalo ne ia nalai mo namomosou tei 'o. Lexe ngingi ngongou ngexali no anu opo vilesisi ukalu la sou nini nalai naelaxu lolovolo noxine ne. ²⁵Ia itema vile umasaxa sou utulusine no anu vaivaikala, la ngingi ngongou ngamua-mua'i no vote'i sou ngalai no tanixu vaivaikala la nini napalea mo ngongou ngamomosou vaivaikala tei. Xo masua sou itema ne ulailixene no avolu itema sou ulomu sou vaivaikala la ulailixene no avolu polisi, la sou polisi umuxaxene no tani sou navunavu. ²⁶Eni avikalangengi manina lexe nini naxolu no nano no tani sou navunavu ulai utalo lexe nini nalotonu ulu ane ane'i misosovosou noxine."

Iesu Muvivikala no Anu 'Ilixosou Vote'i

²⁷cIesu muvikala la aloxo 'o, "Ngingi ngelomusou tei lexe, 'Mamu sou ngingi nga'oxonu 'ili'ilixoxo sou vote'i.' ²⁸Ia eni avikalangengi aloxo, lexe itema vile umaisie sema vile ia iou uisuxe xe tanu umulimuline la loxo anu mu'oxonu 'ilixoxo sou vote'i mukalu ne. ²⁹dLa sou lexe ieni tema ususulixene sou na'oxonu 'ilixoxo masua la laixe lexe nini naluvunu mo nasuanu. Anu laixe lexe vasimene xalee vilesisi ne usua loxo io ili'i la vasimenge ukalusi ulai no navu ane kaluxu uasi. ³⁰eMo lexe avonge tema ususulixene sou na'oxonu 'ilixoxo masua no anu, la laixe lexe nini naxotonu mo nasuanu. Anu laixe lexe vasimene xalee vilesisi ne usu'a loxo io ili'i la vasimene ukalusi ulai no navu ane kaluxu uasi."

^x5:18 Luk 16:17; 21:33 ^y5:19 Iak 2:10 ^z5:21 Mul 20:13; Lap 5:17

^a5:22 1Ioa 3:15 ^b5:23 Mak 11:25 ^c5:27 Mul 20:14; Lap 5:18

^d5:29 Mat 18:9; Mak 9:47 ^e5:30 Mat 18:8; Mak 9:43

Itama Usuane Semau*(Mat 19:9; Mak 10:11-12; Luk 16:18)*

³¹f Iesu muvikala la aloxo 'o, "Ngingi ngelomusou tei lexe, 'itema vile umasaxa lexe usu'ane semau la ulosie la pepasou ixotonu taula'ixa'a.'" ³²g Ia Iesu musolonu vaikala noxou la, la muvikala aloxo 'o, "Lexe itema vile uxalisie semau i'oxonu 'ilixosou vote'i la anu usu'ane. Ia lexe anu usuane vitanisi xe ilai iuluxu mulu vile la, la ane'i ilou mi'oxonu 'ili'ilixo sou vote'i. ³³h Mo ngingi ngelomu sou kalumo lexe ane'i mivikalane'i ta mitema tatei aloxo, 'Mamu sou ngingi ngasakiinu vaikala vitanisi, ia ngingi nga'oxo manina sou uasi. Lexe ngingi ngesakiinu vaikala la nga'oxonu manina sou ulai noxou Tila.' ³⁴i Ia lexe ngingi ngasakiinu vaikala sou mivile, la mamu sou ngavikala lexe manina teitexi. Xo anu Lataua puloulousou sou uxoxolu no anu. ³⁵j Mo mamu sou ngavikala lexe manina no lia 'o, xo lialia 'o ne Lataua tava'u tanixu sou ututulu no anu ane. Xe mamu sou ngavikala lexe manina ne Ielusalemu, xo Ielusalemu ne anu tuala tila noxou tatananu tuala e tatila manina ane. ³⁶ Mo mamu sou ngavikala lexe manina teitexi no kisilo, xo nini namomomo sou nakoinu laxisine vile uxali kea xe muximuxi uasi. ³⁷ La sou laixe lexe vaikala mengi ne manina, la nini navikalasi lexe manina xe uasi la nini navikalasi lexe uasi. Xo vaikala se'i la utelo no latanu ne molu noxou itama masua.

Mamu sou Nakolinu Masua*(Luk 6:29-30)*

³⁸k Mo ngingi ngalomu sou ane'i mivikala aloxo 'o, 'Lexe itema vile uvene no ieni la nini nakolinu mo navau no iou xe uvene no anaxene la nini nakolinu mo navau no anaxu.' ³⁹ Ia eni avikalangengi aloxo 'o. Lexe itema vile u'oxo masaneni la nini nakolinu uasi. Mo lexe usavaline no xalenei tema la natolosou xalenei ae la ulai mo anu usavaline la. ⁴⁰ Mo lexe itema vile utulusinge no anu vaivaikala sou lexe nini nalosou tokolomo la nalosou tokolomo ane veveeni noxine kalumo. ⁴¹ Mo itema vile xaviinu sou lexe nini natavulenu la'ilalixu ulai uxali loxo lova (1,500m) la nini natavulenu ulai utalo loxo lova tamei (3,000m). ⁴² Mo lexe itema vile umasaxau mivile noxine la nini nalosousi, mo lexe itema vile ulingau mivile noxine lexe uno'u 'o xe ili'i la ukolinu la nini nalosousi.

'Ili'ilixo sou Namasaxai'a ta Uluameni*(Luk 6:27-28, 32-36)*

⁴³l Mo ngingi ngelomusou vaikala tei lexe, 'Ngamasaxai'a ta menexinge ia nga'oxonu masua noxi'a ta uluamengi.' ⁴⁴ m Ia eni avikalangengi aloxo 'o, ngamasaxai'a ta uluamengi mo ngakilakasi'a ane'i ane i'oxonu masuangengi. ⁴⁵ Aloxo ne la sou ngingi ngaxali loxo Maminge ta 'olu teitexi no opo loxotolo. Anu u'oxonu aso uiei teitexi noxi'a ta mitema ta masua xe ta mitema ta laixe kalumo. Mo Anu ulavusou u'oxonu la'iua usili noxi'a ta mitema milapu mo ane'i ane ilapu uasi kalumo. ⁴⁶ Ia

^f5:31 Lap 24:1-4; Mak 10:4 ^g5:32 1Ko 7:10-11

^h5:33 Liv 19:12; Iti 30:2; Lap 23:21 ⁱ5:34 Ais 66:1; Mat 23:22; Iak 5:12

^j5:35 Lex 48:2; Ais 66:1 ^k5:38 Mul 21:24; Liv 24:20; Lap 19:21

^l5:43 Liv 19:18 ^m5:44 Mul 23:4-5; Luk 23:34; Apo 7:60; Rom 12:14, 20

lexe ngingi ngamasaxai'a ta mitema e imasaxaingesi la ngingi ngano'u ulu ane loxovaa? Male uasi. Ta mitema e itaxu-sou lamoli noxixe ne ane'i kalumo ilavu-sou i'oxonu 'ilixo aloxo ne. ⁴⁷ Ngingi nga'oxonu aso laixe si'a ta vivinge, la ngingi ngauualixa'a ta mitema va'axu no 'a mii ma'ia? Male uasi. Tamitema ane ane'i ta Iutaia uasi ne ane'i i'oxonu aloxo ne kalumo. ⁴⁸ Ngingi ta mitema ngaxolu ngalapu manina loxo Maminge muxolu no loxotolo ne Anu mulapu manina.”

'Ili'ilixo sou Isu'uline'i ta Mitema Va'axu

6 ^oMo Iesu musolonu vaivaikala noxou la muvikala aloxo 'o. “Ngasaxilainge laixe mamu sou ngingi nga'oxonu 'il-i'ilixo mulapu no ie'i ta mitemasi sou imaisinge. Xo lexe ngingi nga'oxonu aloxo ne la umomomo sou Maminge teitexi no opo loxotolo ulosinge ulu-sou vile uasi. ² La sou ngingi ngamasaxa lexe ngasu'uline'i ta mitema ane pausi'a no anu mimii mose'i, la mamu sou ngapalusou itema vile u'uli mo utau-taunu xoolau sou uvikala lamana aloxo ta mitema sou kalakalavoi i'oxo'oxonu no taasou lalotu noxi'a, xe no vote'i sou ta mitema imaisi'asi. Eni avikalangengi manina aloxo ta mitema ane i'oxonu 'ilixo aloxo ne ane'i mino'u ulu-sou mukalu. ³ Lexe ngingi ngalosi'a ta mitema ane pausi'a no anu mimii no avonge tema. La mamu sou avonge ae ulavusou mii ma'ia ane avonge tema u'oxo'oxonu. ⁴ Mo sou su'uli noxinge ne utalumesi. Ngingi nga'oxonu aloxo ne la Maminge umaisou mii ma'ia ane nini ne'oxonu mutalume ne la Anu ulosinge ulusou.

Iesu Mulosie'i ta Molomolo Noxou sou Ikilaka

(Luk 11:2-4)

⁵ ^pVoxo ane lexe ngingi ngakilaka la mamu sou ngingi na'oxonu loxo ta mitema sou ikalavoi i'oxo'oxonu. Ane'i imasaxau sou itulu la ikilaka no nano no taasou lalotu noxi'a ta Iutaia mo no vote'i mupita sou ta mitema imaisi'a. Eni avikalangengi manina. Lexe ane'i mino'u ului'a mukalu. ⁶ Ia voxo e lexe nini namasaxa sou nakilaka la nini na'unalai no kaveutu noxine mo natatu ukalu la sou nakilaka ulai noxou Mamine muxolu mutalume. La sou Mamine umaisou mimii e ngingi nge'oxonu mutalume ne, la sou Anu ulosinge ulumengi. ⁷ ^qLa sou lexe ngingi ngakilaka la mamu sou nga'oxonu vaikala piena vitavitanisi loxo ta mitema ane ane'i ta Iutaia uasi i'oxo'oxonu. Ane'i ixavutala lexe ivivikala tavu'alo la Lataua ulomusi'a. ⁸ ^rIa mamu sou ngingi ngamulinu 'ili'ilixo noxi'a, xo tei no mine ngingi ngakilaka uao la Maminge mulavu sou mii ma'ia ane ngingi ngemasaxau. ⁹ Ngingi ngakilaka aloxo 'o, “Mamixe nini nexoo teitexi no opo loxotolo, laixe nexi tatoxonu ualasmine. ¹⁰ ^sLaixe nini nalu'e nasaxila'u tuala ane no lia 'o. Mo laixe talomuxene no lia 'o loxo ane'i ilomuxene teitexi no opo loxotolo. ¹¹ Vaimomo 'o nalosixe la'ilali sou nexi ta'ou voxovoxo. ¹² ^tNaxiunu tumalineu 'ili'ilixo masumasua noxixe aloxo nexi taxiunu tumalixeu 'ili'ilixo masumasua noxi'a ane'i ane mi'oxo masua mune'e noxixe.

¹³uMamu sou naolenexi ulai no anu mimii sou tovoतोवो.

Ia naolenexi ulai va'axu no anu 'ili'ilixoxo ane masumasua. (Xo saxisaxila'u ne noxinesi mo xavi mo lamana anu kaluxu uasi. Manina.)

¹⁴vMo lexe ngingi ngaxiunu tumalingeu 'ili'ilixoxo masumasua ane ta mitema mi'oxonu une'e noxinge la Maminge uxolu teitexi no opo loxotolo kalumo uxiunu tumalou 'ili'ilixoxo masumasua noxinge. ¹⁵Ia lexe ngingi ngaxiunu tumalingeu 'ili'ilixoxo masumasua ane ta mitema mi'oxonu mune'e noxinge uasi la Maminge kalumo umomomo sou uxiunu tumalou 'ili'ilixoxo masumasua noxinge uasi.

Peletoto sou Pelemu

¹⁶wLa sou no mine ngingi ngapelemu la ngakasangi loxo ta mitema sou kalakalavoi i'oxo'oxonu mamu. Ane'i i'oxonu ie'i uolevolo sou lexe ta mitema imaisi'a lexe ane'i mipelemu. La sou eni avikalangengi aloxo 'o, ane'i mino'u ulu-sou mukalu. ¹⁷Ia no mine ngingi ngamasaxa lexe ngapelemu la nga'ulo mo ngamulaxu mii tuma'u lailaixe no vasi-menge mo iengi. ¹⁸Mo sou ta mitema ilavusou lexe ngingi ngapelemu uasi. La Maminge anusisi e talavusou tamaisou uasi, Anu molusi umaisou mii ma'ia ane ngingi nge'oxonu mutalume ne la sou Anu ulosinge ulusou.

'Ili'ilixoxo sou Ixalisou Mimii Lailaixe

(Luk 12:33-34)

¹⁹xMo mamu ngingi xavutalamengi utulu no anu lamoli mo lavuluti e ngamulaxu no lia 'o. Xo lamoli mo lavuluti ne ngamulaxu la tatotoxae ixotosou mo uai la ukukakuka la usu'a, xe ta mitema

sou pakali i'una no tani la ipakalinu.

²⁰yIa anu laixe lexe ngingi xavingengiu lamoli mo lavuluti sou teitexi mo ngamulaxu. Xo lamoli mo lavuluti ane teitexi ne tatotoxae ixotosou mo uai la ukukakuka xe ta mitema sou pakali imomomo sou i'unalai la ipakalinu uasi.

²¹Xo no tuala ane ne mimii lailaixe noxinge a uai no anu ne ia tanenge mo xavutala menge a uxolu lai ne kalumo.

²²Ngingi iengi ne, anu teelu sou vasi-menge. Xo lexe iengi ne laixe, la anu ulosinge lamana. ²³Ia lexe iengi ne masua, la anu ulosinge isivoxosi, ia lexe teelu ne uxolu no nano noxinge ne uasi la isivoxo ne uxali tila misevile. ²⁴Itema sou xaixai vile umomomo sou uxaxai noxi'a ta tatila noxou tamei uasi. Xo maasi xe xavutala noxou ukalipala, la anu umasaxau vile uasi, ia tanu vulusiu ane vile aloxo ne la sou ngingi ngamomomo sou ngaxaxai no iou Lataua xe ngaxaxai sou lamoli kalumo uasi."

Tangengi Uangenge Mamu

(Luk 12:22-31)

²⁵zMo Iesu muavuti la muvikalane'i ta mitema la aloxo 'o, "Mamu sou ngaxavutala piena no anu maulingenge mo ngavikala lexe nenge ta'ou mii ma'ia mo taixu mii ma'ia xe tasakiinu mii ma'ia sou vasimenge? Xo la'ilali anu utila no anu maulingenge mo tokolomo kalumo utila no anu maulingenge? Uasi.

²⁶aLoxo naxavutalane'i ta ngiala, ane'i ilavusou itotounu xai mo imolo la'ilali uasi mo, ane'i si'a tani sou ipitanu la'ilalixa'a no anu uasi. Ia Maminge anu muxolu no opo loxotolo molu ulosi'a la'ilali. Io ngingi ne loxo ta ngiala uasi ngingi ne tatila musuku noxi'a mo ngeuaulixa'a. ²⁷Ia lexe vile nonixi

^u6:13 Luk 22:40; Iak 1:13; Ioa 17:15; 2Te 3:3; 2Ti 4:18 ^v6:14 Mak 11:25-26

^w6:16 Ais 58:5-9 ^x6:19 Iak 5:1-3 ^y6:20 Mat 19:21; Luk 18:22

^z6:25 Pil 4:6; 1Ti 6:6-8; 1Pi 5:7 ^a6:26 Mat 10:29-31; Luk 12:6-7

noxinge ne uxavutala piena no anu maulixu lexe uxolu maxuveeni sevile, la anu umomomo sou molu usukunu maulixu ulai sevile? Uasisi manina. ²⁸Loxovaa la ngingi ngaxavutala piena no anu mimii ane loxo tokolomo 'o? Ngaxavutalanu kungalo seseenu ne a loxovaa? Anu uxaxaisou u'oxonu tokolomo uasi. ²⁹^bIa avikalangengi lexe Solomonu tatananu tuala ne muno'u mimii lailaixe no lia 'o mukalusi, ia kungalo seseenu muaulixu tokolomoxu ne. ³⁰Ia lexe Lataua utokolomonu iaiae no anu seseenu ane uleme vaimomo 'o xe ne'ielu la ta mitema ixotosou sou i'elaxu, la anu utokolomongengi laixe manina musuku uuaulixu sese ne. Ae, ngingi ta mitema ane ne ngemulaxu tangengi noxou Lataua kitu'asi ne. ³¹Aloxo ne, la sou mamu sou ngingi ngaxavutala piena no anu mii ma'ia sou nga'ou mo ngaixu mo ngatokolomoxu. ³²^cXo ta mitema ane ilavusou Lataua uasi no lia 'o ne, ane'i ixavutala piena sou ikakamulinu mimii ane ne. Ia Maminge muxolu no opo loxotolo ne mulavusou lexe mimii ane ne, anu laixe sou ngingi ngano'u. ³³^dIa mii vile lexe ngingi nga'oxonu tei aloxo, ngingi ngaxolu ngataloxolingenge no laaxu Lataua mo ngalomuxu la sou Anu ulosinge mimii latala kalumo. ³⁴Aloxo ne la sou ngaxavutala sou ne'ielu mamu, Xo ne'ielu ne anu voxo vilemo, xe tu'umaxu sou voxo vilevilesi ne anu iou vilesisi uasi.

**Mamu sou Ngatilo vo sou 'Ili'ilixu
Noxi'a ta Mitema Ane Va'axu**

(Luk 6:37-38, 41-42)

7 ^eMamu sou ngatilosou 'ilixoi'a ta menexinge, mo sou Lataua

utilovosou 'ili'ilixomengi uasi. ^{2f}Xo Lataua utilovosou 'ili'ilixomengi iou vilesisi aloxo ngingi ngetilovosou 'ili'ilixoi'a ta menexinge ne. Mo utilovosou 'ili'ilixomengi iou vilesisi aloxo ngingi ngetilovosou 'ili'ilixoi'a ta menexinge. ³Ia tava'u loxovaa la sou namaisou 'ili'ili se'i no iou itema vile noxou Lataua e anu loxo vivine, ia nini namaisou ovu alelaxu e muxolu no ieni ne ua. ⁴Nini namaisou ovu alelaxu uxolu no ieni uasi io loxovaa la sou navikalanu vivine lexe, 'Vivilo ieni uvaxailosi mo axexeenu, 'ili'ili no ieni.' ⁵La nini loxo itema sou kalavoi manina, tei la nini naxexeenu ovu alelaxu no ieni 'o, ka sou namalei lamana laixe la sou naxexeenu 'ili'ili se'i noxou vivine iou ne. ⁶Mamu sou naa'aane'i ta a'aa no 'a mimii ane malemalenga, mo mamu sou ngingi ngasu'anu tualemengi ulai noxi'a ta memee. Lexe ngingi nga'oxonu aloxo ne la ane'i imalamalaxo'u no tava'a, xe ukalu la ixiu une'e noxinge la ingangasinge mo iteateangengi.

**Ngalinga mo Ngakamuli
Xe Ngapolopolo**

(Luk 11:9-13)

⁷^gLexe ngalinga utotomu noxou Lataua la Anu ulosinge mo ngakamulinu utotomu la ngaxalisou xe ngapolopolo noxou utotomu la ukisiinu aitenga noxinge. ⁸^hLa sou ane'i ane ilinga noxou utotomu la Anu ulosi'a mo ane'i ane ikakamulinu utotomu la ixalisou, xe ane'i ane ipolopolo utotomu la Lataua ukisiinu aitenga noxi'a. ⁹Ena'ei noxinge 'olu ulingau veleti la anu ulosou lavo'o? Male uasi. ¹⁰Mo lexe ulingau sinana la anu ulosou sinanaveveeni? Male

^b6:29 1Ta 10:4-7; 2A'a 9:3-6 ^c6:32 Mat 6:8 ^d6:33 1Ta 3:11-14; Lex 37:4, 25; Rom 14:17 ^e7:1 Rom 2:1; 1Ko 4:5; Iak 4:11-12 ^f7:2 Mak 4:24
^g7:7 Mak 11:24; Ioa 14:13; 15:7; 16:23-24 ^h7:8 1Ioa 3:22; 5:14-15

uasi. ¹¹i Aloxo ngingi ta mitema ta masua, ia ngelavusou ngalosi'a ta 'ilinge mimii lailaixesi. La sou loxovaa noxou Maminge ane muxolu teitexi no opo loxotolo ulavusou ulosi'a ane'i ane ilinga mimii lailaixi. ¹²j La nga'oxonu mii ulai noxi'a ta mitema aloxo ngingi ngemasaxa lexe ane'i i'oxo une'e noxinge ne. Xo mimii ane ne mikaukavunu muai no nano no anu lavukusou lapuloto noxi'a ta mitema sou palomatana.

Aitenga Kitu'a Xe Aitenga Tatila

(Luk 13:24)

¹³Mo ngingi xavingengi sou nga'u-nalal no anu aitenga kitu'a. Xo aitenga mo vote'i ane ulai no anu taxasou navu-navu ne toxoxa'a, la anu se'isisi noxi'a ta mitema tavu'alo sou imulinu. ¹⁴Ia aitenga mo vote'i ane ulai no tualasou mauili ne kitu'asi, la ta mitema ta ta'eisi i'unalai no anu.

Ovu Xe Ngiaxu

(Luk 6:43-45)

¹⁵k Ngingi ngasaxi laixe noxi'a ta mitema sou palomatana kalakalavoi, xo ane'i itokolomoxu sipsip laxusou no ale no vasime'a, ia opone'i ne loxo ta a'aa ta vova. ¹⁶l La sou nenge tatongone'i ta mitema sou palomatana kalakalavoi aloxo, nenge tatongonu ovuovu no anu ngiangi axu. La sou ta mitema imomosou i lexu ovu ngi axu no anu xuxua uasi mo uaini ngi axu no anu lamota anaanaxu uasi. ¹⁷Aloxo ne la ovuovu laixe ne unene'a la uxalixu temanu laixe ia ovuovu ane masua unene'a la tem-ate manu ne anu masua. ¹⁸Ovu laixe umomomo sou unene'a la temanu masua uasi, mo ovu masua anu umo-

momo sou unene'a la temanu laixe uasi. ¹⁹m Ovuovu tavu'alo ane ne ulavusou unene'a laixe uasi, la ixeta'u ka ileanu ulu'elai no navu. ²⁰n Aloxo ne la sou ngingi ngatoxonu itemasou palomatana kalakalavoi xe itemasou palomatana manina no anu 'ilixu noxi'a aloxo ngatoxonu ovuovu ne no anu ngiangi axu. ²¹o Ia ngingi ngaxavutala lexe ta mitema e ilavusou imoxo'ilo lexe tila tila i'unalai no anu saxisaxi-la'u no opo loxotolo. Uasi. Ia 'ei ane umulinu masaxa noxou Mamilo muxolu teitexi no opo loxotolo anu si a u'unalai no anu saxisaxi-la'u noxou Lataua. ²²No 'a voxo sou vaivaikala tila noxou Lataua la ta mitema tavu'alo ivikalaleli aloxo 'o, 'Tila Tila nexi e texaxai loxo ta mitema sou palomatana no ualaxine ano, mo nexi tekusai'a ta uleenu ta masumasua no ualaxine xe nexi te'oxonu sosovo tavu'alo ano.' ²³p La eni avikala lamana noxi'a aloxo 'o, 'Eni alavusinge sevile uasisi manina, ngingi ngamitema sou nga'oxo'oxonu 'ili'ilixu masumasua ane, ngalai va'axu.'

Ta Mitema Tamei Mitulusou Tani

(Luk 6:47-49)

²⁴Aloxo ne la sou lexe ane'i ane ilomusou mo imulinu vaivaikala noxilo 'o, mo imuxaxu no tane'i, la ane'i aloxo itema e xavutalau laixe la mutulusou taasou teitexi no kulukisou. ²⁵La'iua usili la ulu'e mo lexa uanianipaa mo atume uili une'e utuvu vaxa no anu tani ne, la tani ne umomomosou ulapau uasi. Xo anu mutulu teitexi no anu kulukisou. ²⁶Ia ane'i ane ulomusou vaivaikala noxilo 'o, ia imuxaxu no tane'i mo imulinu uasi, la ane'i aloxo itema e xavutalau laixe uasi, la mutulusou taasou teitexi no

⁷:11 Iak 1:17 ⁷:12 Mat 22:39-40; Luk 6:31; Rom 13:8-10 ^k7:15 Mat 24:24; Apo 20:29; 2Pi 2:1 ⁷:16 Xal 5:19-22; Iak 3:12 ^m7:19 Mat 3:10; Luk 3:9; Ioa 15:6 ⁿ7:20 Mat 12:33 ^o7:21 Luk 6:46; Iak 1:25 ^p7:23 Lex 6:8; 2Ti 2:19

i'oii'oi. ²⁷ La'ia musili mulu'e mo lexa muanianipaa mo atume muili mune'e musu'a vaxa no anu tani ne la mulpau. Anu mulpau ne la masua avile.”

²⁸ Iesu muxalixu vaikala ne mukalu, la ta mitema tavu'alo mikuluke manina no anu vaikala noxou. ²⁹ Xo Anu mulosi'a lavulavu ne loxo ta mitema sou lapuloto ilavusou i'oxo'oxonu uasi, ia Anu mulosie'i loxo itema e anu muno'u xavi sou u'oxonu.

Iesu Mupamaulinu Itema E Vulukali Mu'oxonu

(Mak 1:40-45; Luk 5:12-16)

8 Iesu molu no laxa'ilu sou mulu'e, la ta mitema tavu'alo mimulinu. ² Xe ili'i la itema vile vulukali mu'oxonu ne mune'e noxou Iesu. La muxola'u tava'u vo'oxu mo mutangatulu no talaxu la muvikalanu sou lexe upamaulinu. La sou muvikalanu aloxo 'o, “Lexe nini namasaxa la napamaulileli mo eni axali malemalenga.” ³ La Iesu mukasivaxa no vasimolu la muvikalanu aloxo 'o, “Eni emasaxa lexe nini naxali malemalenga.” Xe alaxu vilesisi o la vulukali ne muxexee avile mole anu mumalemalenga. ⁴ Xe Iesu muavuti la mupalusou mulai. La mulosou vaikala pekia'u aloxo 'o, “Nalai ia umomomo sou naa'alou evile no anu mii ane eni e'oxonu noxine o uasi manina. Ia nalai namaxainesi noxi'a ta aili'i mo nalosi'a mii ane i'elaxu ulai noxou Lataua loxo Mosesi mulemolu sou napala'alixu lexe nini nexali malemalenga no iou Lataua mukalu mo sou ta mitema imaisou la ilavu lexe nini vasimene laixe mukalu.”

Iesu Mupamaulinu Itema sou Uulaxune'i ta Mitema Itemaxu Ta'uve sou 'Oto'oto

(Luk 7:1-10)

⁵ Iesu mu'unalai no tuala tila ne Kape-naumu, la itemasou usaxila'a ta mitema itemaxu ta'uve sou 'oto'oto ne Romu mune'e la mutali'isou Iesu sou usu'ulinu, ⁶ “Tila, itemasou xaixai noxilo mupipiena mo anu vasimolu usoisoli xe navu-navu mu'oxonu mo a uai no tani.” ⁷ La sou Iesu muvikalanu aloxo 'o, “Eni alai mo apamaulinu.” ⁸ Ia itema sou usaxila'a ta mitema itemaxu ta'uve sou 'oto'oto mukolinu vaikalau aloxo 'o, “Tila eni amitema a laixe sou nini na'una no taasilo uasi, nini navikalasi la sou itema sou xaixai noxilo ne anu umauli la.” ⁹ Eni evikala loxo ne, xo eni exolu no laxa'a ta mitema e ane'i mino'u sosovo sou isaxilailo, mo ta mitema sou 'oto'oto ane eni esaxila'a mixolu no laaxo kalumo. La sou lexe eni apalusou vile lexe nalai la anu ulai, mo avikalanu vile lexe nane'e la anu une'e. Xe avikalanu itema sou xaixai noxilo lexe na'oxonu mii 'o la anu u'oxonusi. ¹⁰ Xe Iesu mulomu vaxa noxou la mukuluke. La sou Anu muvikalane'i ta mitema e mimulinu ne aloxo 'o, “Eni avikalangengi manina lexe eni amaisou itema vile nonixi noxinge ta Isilaeli ne umuxaxu taanu, loxo itema o uasi. ¹¹ La sou eni avikalangengi aloxo 'o. Ta mitema ane ane'i ta lutaia uasi tavu'alo me'a no aso uxali xe no aso u'una ilai ino'u tanixa'a sou ilo'a Avalaamu mo Aisaki xe Iakovo ixolu ipita la i'ani no anu la'ilali tatila teitexi no opo loxotolo. ¹² Ia ta Iutaia e Lataua musosovosi'a tei sou lexe ixolu no anu saxisaxila'u noxou ne Anu ukusai'a ilai no tuala sou isivoxo no 'a xalee a ne

⁹7:29 Mak 1:22; Luk 4:32 ¹8:4 Liv 14:1-32; Mat 9:30; Luk 17:14

⁸8:11 Luk 13:29 ¹8:12 Mat 22:13; 25:30; Luk 13:28

itatama mo anaxa'a ukalakikiki no anu.”

¹³La Iesu muvikalane itama sou uulax-une'i ta mitema sou 'oto'oto lexe “Nini nalai, la sou mimii uxali noxine aloxo nini nemulaxu taneni no anu mukalu.” La muisalili no voxo ane ne la itama sou xaixai noxou ne anu mumauli.

Iesu Mupamauline Pita Leuanu

(Mak 1:29-34; Luk 4:38-41)

¹⁴Xe Iesu mulai muxali no tani noxou Pita, la mumaisie Pita leuanu ne iai no luu, xo pipiena mu'oxone mo vasimele ialuxu. ¹⁵Xe Anu muavuti la mulai noxie la mukasi vaxa no avole la pipiena ne muxexesie la sou ane mitulu sou mix-utuxuxa'a la'ilali. ¹⁶Xe no 'olovoxo la ta mitema mino'a ane'i ane ta uleenu ta masumasua mixoo noxi'a sou mine'e noxou, la Anu mukusai'a ta uleenu ta masumasua sou mixexesi'a ta mitema ne. Xe mupamauline'i ane'i ane mipipiena. ¹⁷uAnu mu'oxonu aloxo ne sou umomosou vaikala noxou Lataua mulaa no anaxu itemasou palomatana noxou Aisaia muvika aloxo 'o, “Anusisi uxex-eenu vovolea iouiou noxinge mo utavulenu tu'umaxu noxinge.”

Iesu Muvikala no Anu 'Ili'ilixo sou Imulinu no Anu

(Luk 9:57-62)

¹⁸Ioxe Iesu mumaisi'a ta mitema tavu'alo mitulu mixaliliu, la muvikalane'i ta molomolo noxou aloxo 'o, “Nenge talai no kupa xalee vile.” ¹⁹Ia itama vile sou lavulavu no 'a lapuloto mune'e la muvika aloxo 'o, “Tila eni emasaxa lexe amulineni mo nini nalai ne'ei ne la eni amulinenisi.” ²⁰vLa sou Iesu mukolinu aloxo 'o, “Ta a'aa ta vova ne si'a taxa no 'a lialia sou iai no anu, mo ta ngiala kalumo ne si'a

iomu sou iai no anu, ia itama 'Olu ne sou tani sou uai no anu uasi.” ²¹wItama vile sou xaixai noxou muvikalane Iesu aloxo 'o. “Tila eni amasaxa lexe amulineni ia eni alai a'asixu mamilo tei o.” ²²La Iesu muvikalane lexe, “Nini nane'e mo namulileli, ia ta mitema ane misoisoli ne ane'i me'a i'asixa'a la.”

Iesu Mukaitolonu Atume Toxoxa'a Ilou Luaki

(Mak 4:35-41; Luk 8:22-25)

²³Xe Iesu mutelo no 'a uaxa la ta molomolo noxou mimulinu, ²⁴xilo'a milai nonixi no kupa la sivo tatila xe xasi tatila muavuti la muxiuxiunu uaxa la luaki mupei mu'una no uaxa, ia Iesu ne Anu muai. ²⁵Ia ane'i milai sou mitulusou la muvikalane lexe, “Tila nasu'ulinenge, xo nenge 'ala'alai sou ta'uo'uo.” ²⁶yLa sou Anu muvikalane'i aloxo 'o, “Muxamux-axu tangengi noxinge ne anu kitu'a manina, loxovaa la sou ngingi nge'ume 'o?” Xe Anu muavuti la mukaitolonu atume ilou xasi ne la atume mukalu la lexa kalumo ne muai se'isisi manina. ²⁷La sou ane'i mikuluke no anu, la muvika lexe “Itama ma'ia 'o, e mukaitolonu atume ilou lexa la milomuxu 'o?”

Iesu Mukusai'a ta Uleenu ta Masumasua Noxi'a ta Mitema ta Tamei

(Mak 5:1-20; Luk 8:26-39)

²⁸Iesu muxali no xalee lia tila ne Xadala, la muxalisi'a ta mitema ta tamei ta uleenu ta masumasua mixolu noxi'a. Ane'i mimaisou Iesu la me'a no lousi'a ta mitema misoisoli mine'e noxou. Ta mitema ta tamei ne ta uleenu ta masumasua mi'oxone'i ilou la ilou mivova manina la ta mitema imuamua'i no vote'i mautunu ane ne uasi. ²⁹zAne'i

^u8:17 Ais 53:4 ^v8:20 2Ko 8:9 ^w8:21 1Ta 19:20 ^x8:24 Lex 4:8

^y8:26 Mat 14:31; Lex 89:9 ^z8:29 Mak 1:24; Luk 4:41

mimaisou Iesu, la ilou mi'ava mulai noxou aloxo 'o “Nini Lataua 'Olu, loxovaa, voxo a uao, ia nini nene'e sou na'oxo masuanexi io?”³⁰⁻³¹ Mo miavuti la mivikalane aloxo 'o, “Lexe nini namasaxa sou nakusaixe la napalusixe talai ta'unalai noxi'a ta memee e laoluxa'a iuveuve 'alal no laxa'ilu 'olele.”³² La sou Anu muvikalane'i lexe, “Toxe ta uleenu ta masua ngalai mo nga'unalai noxi'a ta memee.” La sou ane'i milai mi'unalai noxi'a ta memee la miiave milai no kisou maea la mitalotaloxo milu'elai no kupaxu la mi'uo'uo la misoisoli.³³ Xe ta mitema sou isaxila'a ta memee ne mimaisou mii ane ne la mi'ume la milai mia'alo no anu mii ane muxali noxi'a ta mitema ta tamei e ta uleenu ta masumasua mixolu noxi'a ilou ne no tuala.³⁴ La sou ta mitema tavu'alo no tuala tila ne mine'e noxou Iesu, mimaisou la ane'i mivikala pekia'u noxou lexe usukusou lia xalee tila ne mo ulai.

Iesu Mupamaulinu Itema Vile Vasimolu Musoisoli

(Mak 2:1-12; Luk 5:17-26)

9^aIesu mutelo no uaxa la mulai no kupa xalee levi la mulai muxali no tualasou ne Kapenaumu.² La ta mitema mitavulenu itema vile vasimolu musoisoli muai no mo'esou la mine'e noxou Iesu. No mine Iesu mumaisou lexe ta mitema ne mimuxaxu tane'i manina la muvikalane itema e vasimolu musoisoli ne aloxo 'o, “Alixeni taneni utulu vilesisi. Eni exiunu tumalilou 'ili'ilixio masumasua noxine.”³ No mine Anu muvikalane itema ne aloxo ne, la ta mitema sou lapuloto milomusou la xavutala muxali noxi'a lexe, “Itema ne mivikala masua noxou Lataua.”⁴ ^bIa Iesu mulavusou xavutalai'a ne xe muavuti

la muvikalane'i aloxo 'o. “Loxovaa la sou ngingi nga'oxonu xavutala masua u'oxoo masuanu tangengi 'o?”⁵ Vaikala anevaa se'isisi sou eni alemolu, lexe eni avikala lexe eni exiunu tumalilou 'ili'ilixio masumasua noxine ne, uasi, avikala lexe natulu mo namuamua'i.⁶ ^cEni emasaxa lexe ngingi ngalavu sou lexe Itema 'Olu muno'u xavi sou uxiunu tumalou no anu 'ili'ilixio masumasua noxi'a ta mitema.” Xe muavuti la muvikalane itema e vasimolu musoisoli ne lexe, “Natulu mo nano'u mo'esine mo nalai no taasine.”⁷ La itema ne mutulu la mulivu mulai no taasou.⁸ Ta mitema tavu'alo mimaisou la mikuluke manina la mi'itinu Lataua ualasou no anu xavi ane Anu mulosou itema ne.

Iesu Mu'avalou Mataio

(Mak 2:13-17; Luk 5:27-32)

⁹ Xe Iesu mumuamua'i mulai la, la mumaisou itema vile ualasou lexe Mataio uxaxai no anu tanisi'a ta mitema sou inono'u lamoli. Iesu muavuti la muvikalane lexe, “Nane'e mo namulileli.” Xe Mataio muavuti 'o la mumulinu.¹⁰ Xe ili'i no mine Iesu mulai sou u'ani no tani noxou Mataio, la ta mitema sou ino'u lamoli tavu'alo mo ta mitema sou 'ili'ilixio masumasua mine'e la Iesu ilo'a ta molomolou mi'ani mipita.¹¹ ^dNo mine ta Palisaio mimaisou aloxo ne, la mitali'isi'a ta molomolo noxou Iesu lexe, “Loxovaa la sou itema sou ulosinge lavulavu ilo'a ta mitema sou ino'u lamoli xe ta mitema sou 'ili'ilixio masumasua i'ani'ani 'o?”¹² Ia Iesu mulomusou vaikala noxi'a ne la sou muvikalane'i aloxo 'o, “Ane'i ane mipipienasi ilavusou ilai noxou itema sou pamauli, ia ane'i ane ipipiena uasi, ilavusou ilai noxou itema sou pamauli uasi.”¹³ ^eIa ngalai

^a9:1 Mat 4:13 ^b9:4 Luk 9:47; Ioa 2:25

^c9:6 Ioa 17:2 ^d9:11 Luk 15:2

^e9:13 Ose 6:6; Mat 12:7

mo ngakamulinu vaikala ane 'o laaxu laixe, vaikala ne muai no nano no anu Lavuku Tavuna teinu noxou Lataua muvika lexe, “Eni masaxa tatila noxilo lexe ngingi ngaalaunasinge ngatongato'o ia amasaxau mii e nga'elaxu uasi. Xo eni xaixai noxilo aloxo 'o, eni ene'e sou a'avali'a ane'i ane milapu uasi, ia eni ene'e sou a'avali'a ane'i ane i'oxo'oxonu 'ili'ilixo masumasua.”

Talitali'i sou Pelemu

(Mak 2:18-22; Luk 5:33-39)

^{14f}Alaxu vile la ta molomolo noxou Ioanesi mine'e noxou Iesu la mitali'isou aloxo 'o, “Loxovaa la nexi noxi'a ta Palisaio ta pelemu ia ta molomolo noxine ilavusou ipelemu uasi 'o?” ¹⁵La sou Iesu muvikalane'i aloxo 'o, “Lexe mauulu vile sou utaula'i alavua, la male ta menexu opone'i tu'umaxu uasi, xo no voxo ane anu ilo'a ixolu 'o uasi, ia ili'i ane'i inou itema ne ulai ukalu la anu ilo'a ta menexu ixolu la ua, la sou ane'i ipelemu sou no anu la'ilali. ¹⁶Lexe tokolomo veveeni vile teinu ukakaa la itema vile umomomo sou uno'u lavalava xasixu alavua ia ulai usimenu vaxa no anu uasi. Xo lavalava xasixu alavua ne ulapunu tokolomo veveeni ne la u'oxonu ukakaa tatila la. ¹⁷Mo itema vile umomomo sou usixolonu uaini alavua u'unalai no anu uaini vexasou teinu uasi, xo maasi la ukakaa la uaini unixi uatu la u'oxonu uaini xalusou ne ukakaa la masua avile. La sou inixi'u uaini alavua u'una no anu uaini alavua vexasou la anu uxali laixe.”

Iesu Mupamauline Molomolo Vile Misoli Xe Sema Vile Mikasou Iesu Tokolomou

(Mak 5:21-43; Luk 8:40-56)

¹⁸No mine Iesu uvivikalane'i ta molomolo noxou Ioanesi, la itema sou us-

axila'u taasou lalotu mune'e muxola'u tava'u vo'uxu mulu'elai no talaxu Iesu la muvikalane lexe, “'Alixeni sema misoli 'alalaeese 'o la sou nane'e mo namulaxu avone no vasimele mo sou ane imauli la.” ¹⁹Xe Iesu muavuti la mumulinu la ta molomolou kalumo mimulinu. ²⁰⁻²¹8Ane'i mimuamua'i milai la sema vile ne sialu ulu'e noxie tauu ie mavulovexa mo mulu'e lia tamei mimuamua'i mine'e no talou Iesu la mivikala no tane lexe, “Lexe eni akasou tokolomousi la eni laixeleti.” La sou ane milutu milai mikasou tokolomou. ²²Ia Iesu iou muxiu la mumaisie sema ne la muvikalane lexe, “'Alixeni, taneni utulu vilesisi xo muxamuxaxu taneni noxine si'a mupamaulineni.” La sema ne laixene ane 'alalaeenesi. ²³Xe no mine Iesu mulai mu'unalai no tani noxou itema sou usaxila'u lalotu, la mumaisi'a ta mitema itautauu vei xe ta mitema e mine'e mipita sou soli ne itatama, la nalolomu uasisi manina. ²⁴Anu muavuti la muvikalane'i aloxo 'o, “Ngalailai. Molomolo ne isoli uasi ane miai ane.” Ia ane'i milomusou aloxo ne la mikekeiou. ²⁵Xe ili'i no mine ta mitema milailai no ale mukalu, la Anu mulai mukasi vaxa no avole molomolo ne, la mutulusie la ane mitulu. ²⁶La a'alosou mii ma'ia ane Iesu mu'oxonu ne mulai no xalee tuatuala mukalusi.

Iesu Mupamauline'i ta Mitema Tamei Ie'i Seleveenu Xe Vile Anaxu Mutomu

^{27h}Iesu musuku no tuala ane ne sou mumuamua'i mulai ia ta mitema tamei ie'i seleveenu mimulinu la mi'ava aloxo 'o, “Nini Deviti 'ilusunu, nini taneninexe noxou.” ²⁸Anu mu'unalai no tani la sou ta mitema tamei e ie'i seleveenu ne mine'e noxou, la Iesu mutali'isi'a ilou aloxo 'o, “Loxovaa ngingi ngongo'u nge-muxamuxaxu tangengi lexe eni amo-

momo sou a'oxo mii ane 'o?" La ane'i ilou mikolinu vaikala lexe, "Aani Tila." ²⁹La sou Iesu mukasivaxa no ie'i ilou la muvikalane'i aloxo 'o, "Ngingi ngongo'u ngemuxamuxaxu tangengi noxilo aloxo ne la sou mii ane ne anu uxali noxinge ngongo'u." ³⁰ⁱLa ie'i ilou mukaa mo lamana laixe. La Iesu muvikalane'i ilou pekia'u aloxo 'o "Ngongou ngaa'alo mo evile ulavu no anu mii ane 'o uasisi manina." ³¹Ia ane'i ilou milai la mi-a'aloXu mii ma'ia Iesu mu'oxonu noxi'a ilou la a'alo ne mulai no xalee lia tila mukalusi. ³²No mine ane'i ilou miuatulai la itema vile uleenu masua mua'aisou mo ulavusou uvivikala uasi mino'u mi'unanu noxou Iesu. ³³^jLa Iesu mukusau uleenu masua ne la itema e uvivikala uasi ne muvikalala. Xe ta mitema mimaisou la mikuluke manina, la mivikalala lexe, "Mii vile aloxo 'o uxali mo tamaisou tatei ne Isilaeli uasi." ³⁴^kIa ta Palisaio mivikalala lexe, "Anu ukusai'a ta uleenu ta masumasua no anu xaviinu Velusavelu ane."

Ta Mitema sou Xaixai ta Ta'eisi

³⁵^lIesu mulai muxixaoxao no tuala ta tatila xe no tuala kitukitu la mu'unalai no taasou lalotu la mulosi'a lavulavu, xe mua'aloXu a'alo lailaixe sou saxisaxila'u noxou Lataua. Mo mupamaulane'i ta mitema pipiena iouiou mu'oxone'i. ³⁶^mIa no mine Anu umaisi'a ta mitema tavu'alo la tanuxa'a xo ane'i mixolu ne mixovulaulausi, xe mixolu masua loxo ta sipsip tatanane'i uasi. ³⁷ⁿLa muvikalane'i ta molomolo noxou aloxo, "Xai lingamo mukalu ia ta mitema sou ikokoli tapiena uasi. ³⁸La sou laixe lexe ngingi ngalinga noxou Tila sou xai ne mo

upalusi'a ta mitema sou xaixai la sou in-e'e ikokoli no xai ne."

Iesu Musosovosi'a ta Mitema sou Xaixai Noxou Mavulovexa Mo Mulu'elia Tamei

(Mak 3:13-19; Luk 6:12-16)

10^oIesu mu'avali'a ta molomolo noxou mavulovexa mo mulu'elia tamei mine'e noxou, la mulosi'a xavi sou ikusai'a ta uleenu ta masumasua iuatu noxi'a ta mitema xe ipamaulane'i ane'i ane pipiena iouiou mu'oxone'i. ²Ane'i ta molomolo mavulovexa mo mulu'elia tamei ne ualaulasi'a aloxo 'o. Vile Saimoni, ualasou vile lexe Pita ilou vimou Andeleasi mo Sevetaio ta 'olu ta tamei Iakovo ilou Ioanesi. ³Mo Pilipi mo Vatolomaio mo Tomasi mo Mataio itema sou uno'u lamoli mo Iakovo, Alipaio 'olu mo Tadiasi, ⁴Mo Saimoni anu itema vile noxi'a ane'i ane ixavutala lexe ane'i me'a isaxila'u tualasi'a xe Iudasi e anu mitalonu Iesu no avo'a ta mitema sou nivau. ⁵Ane'i ta molomolo mavulovexa mo mulu'elia tamei ne Iesu mupalusi'a milai la mupela'a aloxo 'o. "Mamu sou ngalai noxi'a ta mitema ane ane'i ta Iutaia uasi, mo nga'unalai no tuala ta tatila ne Samalia uasi." ⁶^pIa ngalai noxi'a ta sipsip ne Isilaeli e mixovulaune'i. ⁷^qMo lexe ngalai la nga'alo lexe saxisaxila'u noxou Lataua a mune'e 'alai mukalu. ⁸Ngapamaulane'i ane'i ane mipipiena, mo ngatulusi'a ane'i ane misoisoli mo ane'i ane vulukali mu'oxone'i la ixali malemalenga xe ngakusai'a ta uleenu ta masumasua e mixolu noxi'a ta mitema. Mii ma'ia ngingi ngeno'u ne ngeno'u vitanisi la sou ngingi ngalosi'a ta mitema vitanisi. ⁹^rMo mamu

ⁱ9:30 Mat 8:4 ^j9:33 Mak 2:12 ^k9:34 Mat 12:24; Mak 3:22; Luk 11:15

^l9:35 Mat 4:23; Mak 1:39 ^m9:36 Iti 27:17; 1Ta 22:17; Sek 10:2; Mat 14:14; Mak 6:34 ⁿ9:37 Luk 10:2 ^o10:1 Mak 6:7; Luk 9:1 ^p10:6 Iel 50:6

^q10:7 Mat 3:2; 4:17; Luk 10:9, 11 ^r10:9 Luk 10:4

sou ngano'u lamoli xoulu mo siliva xe kopa ngataanu no vasimenge. ^{10s}Mo ngamuamua'i la ngano'u tiva aoao mo ngano'u tokolomo veveeni ta tamei mo siove sou tava'inge xe vilaxo sou ngavilaxo no anu uasi. Xo itema sou xaixai umuamua'i la ane'i ilosou mimii. ¹¹Xe ngingi nga'unalai no tuala tila mo no tuala vile la ngingi ngakamulinu laixe 'o lexe itema 'ei no tuala ane ne anu laixe mo itema mulapu, la sou ngingi ngongi'a itema ne ngaxolu ulai uxali no voxo ane lexe ngingi ngasuku no tuala ane ne. ^{12t}Lexe ngingi nga'unalai no tani vile la ngavikalane'i ane'i ane ixolu no nano no tani ne lexe, "Lataua uxolu noxinge." ¹³Mo lexe nga'unalai no tani vile xe ane'i i'osasinge, la ngingi ngavikalane'i lexe opo se'isisi ne uxoxoxinge xe i'osasinge uasi, la opo se'isisi ne ulivu une'e noxinge. ^{14u}Ia lexe ngalai ngaxali no tuala tila vile xe no tuala vile ia ta mitema sou tuala ne i'avalinge mo ino'inge nga'unalai no tani uasi mo ilomungenge uasi, xe no mine ngalaa la ngavutasou lomulo no tava'inge ia ngasuku ngalai no tuala vile la. ^{15v}Eni avikalangengi manina lexe, no anu voxo sou ta mitema itulu no anu vaivaikala la tuala tatila ne ino'u tu'utu'umaxu tatila manina ua'ulixu tu'utu'umaxu noxi'a ta Sodomu xe ta Xomola.

Tu'utu'umaxu Tavu'alo Uxali

(Mak 13:9-13; Luk 21:12-17)

^{16w}Eni apalusinge ngalai loxo ta sip-sip ilai no taine'i ta a'aa ta vova. Aloxo ne la sou ngingi ngamulinu 'ilixo noxi'a ta sinana ta veveeni mo ngaxavutalanu mii ma'ia sou lexe ngingi nga'oxonu mo

ngamulinu 'ilixo laixe noxi'a ta ngiala ta kuuu. ^{17x}Mo ngasaxila'inge laixe noxi'a ta mitema. Xo ino'inge la ilai itulusinge no anu vaivaikala no ie'i ta tatila no anu pita noxi'a la ipuapusinge no nano no taasou lalotu noxi'a. ¹⁸Tava'u xo ngingi noxilo, la sou ane'i itulusinge no ie'i tamitema sou xaixai noxi'a ta tamutuxu tuatuala mo tatananu tuatuala, la sou ngingi nga'avuti sou nga'aloxu a'alo laixe ulai noxi'a xe ulai noxi'a ta mitema ane ane'i ta lutaia uasi. ¹⁹Xe lexe itetelisinge ngalai ngatulu no anu vaivaikala, la ngaxavutala piena no 'a vaikala sou ngalemolu uasi, mo ngaxavutala lexe ngavikala a loxovaa uasi. Xo no voxo ane ne vaikala uxali no anangenge vitanisi. ^{20y}La sou ngingi ngalavusou lexe ngingi ane ngavivikala ne uasi. Uleenu noxou Maminge ane uxolu noxinge la uvivikala ne. ^{21z}Itema vile uavuti la ukalanu vimou sou ivau usoli, mo ta molomolo kalumo ne ta mami'a i'oxoo aloxo ne noxi'a. Xe ta 'ilili'a ne, iavuti xe iasaxai'a ta mami'a ilo'a ta neni'a la ikalane'i ulai sou ive'a isoisoli. ²²Ulai la ta mitema imasaxainge uasi xo ngingi noxilo, ia 'ena'ei ane utulu pekia'u ulai utalo no anu soli la Lataua upamaulinu. ²³Mo lexe i'oxoo masuangengi no tuala vile, la nga'ume ngalai no tuala vile. Mo avikalangengi manina aloxo 'o, ngingi ngalai ngakalusou tuatuala ta tatila no nano no tuala tila ne Isilaeli uao ia itema 'Olu une'e.

^{24a}Molomolo anu utila noxou tilasou e ulosiou lavulavu uasi xe itema sou xaixai anu tala noxou tilasou uasi. ^{25b}Anu laixe lexe molomolo ne uxali umomomo loxo tilasou sou ulosiou lavulavu la anu mu-

^s10:10 Luk 10:7; 1Ko 9:14 ^t10:12 Luk 10:5-6

^w10:14 Luk 10:10-12; Apo 13:51 ^v10:15 Mat 11:24; Iud 1:7

^w10:16 Luk 10:3; Rom 16:19 ^x10:17 Mak 13:9-11; Luk 12:11-12; 21:12-15

^y10:20 Ioa 14:26 ^z10:21 Mai 7:6; Mat 10:35; Mak 13:12; Luk 21:16

^a10:24 Luk 6:40; Ioa 13:16; 15:20 ^b10:25 Mat 9:34; 12:24; Mak 3:22; Luk 11:15

momomo. Xe itema sou xaixai kalumo uxali umomomo loxo tilasou. Ia lexe tatananu tani ilemolu lexe Velusavelu ne uxolu no nano no tani ne, la ane'i ane mixolu no nano no tani ne ileme'a lexe ane'i ta masua manina.

Ta mitema I'umolu Lataua

(Luk 12:2-7)

²⁶cLa sou nga'ume noxi'a ta mitema uasi xo mii ma'ia ane misu'asou mo mitalumeiou ne ulai ili'i la upala'a xo mii ma'ia ane mutalume ne ili'i la utalume uasi. ²⁷Mo vaikala ma'ia eni evikalangengixu no isivoxo 'o ne ngingi ngaa'aloxu no lamana. Mo mii ma'ia emunusou no sangalinge ne ili'i la ngalai ngatulu teitexi no tani kisou la ngaa'aloxu noxi'a ta mitema. ²⁸dMo mamu sou nga'ume noxi'a ane'i ane ivau vasimengesi usoli, ia imomomosou ivau uleengengi uasi. Ia laixe lexe nga'ume noxou Anu ane umomomo sou ukalusou vasimenge xe uleengengi no anu navu e kaluxu uasi. ²⁹Ia ngingi ngelavu lexe ta mitema ilotone'i ta ngiala kitukitu tamei no anu kesi vile. Ia Lataua usaxila'u mimii iouiou mukalusi mo lexe mii vile u'oxonu ngiala kitu'a vile ne usoli, la Lataua mulavusou. ³⁰Mo laxusinge no kisinge ne Lataua muitisou mukalu. ³¹eLa sou nga'ume mamu xo ngingi ngeuaulixa'a ta ngiala ta kitukitu moso ne.

Nenge Mamu sou Tamaela Mo Tavikala Lamana Lexe Nenge Taxolu ta Mitemau Iesu

(Luk 12:8-9)

³²La sou 'ei ane uvikala lexe anu ulavusilo no ie'i ta mitema, la eni

kalumo avikala lexe eni elavusou no iou Mamilo teitexi no opo loxotolo. ³³fIa 'ei ane uvikala lexe anu ulavusilo uasi no ie'i ta mitema, la eni kalumo avikala lexe eni alavusou uasi no iou Mamilo teitexi no opo loxotolo kalumo. ³⁴Loxo io ngingi ngaxavutala lexe eni ene'e sou akalusou 'oto'oto no lia 'o uasi, eni ene'e 'o sou axalixu 'oto'oto no taingengi. ³⁵gMo eni ene'e sou axalilixu kalipala la, itema 'olu mulu uxixu u'oxo masua noxou momu xe 'olu sema i'oxo masua noxie nenie xe ua'ane i'oxo masua noxie nenie. ³⁶La ane'i ane ilo'a itema ne ixolu no tani ne ixixu imolosila ne'i ngatongato'o. ³⁷Mo 'ena'ei ane umasaxai'a momu ilee nenusi manina ia umasaxailo manina uasi, la anu noxilo uasi. Mo 'ena'ei ane umasaxau 'olu mulu ilee 'olu semasi manina ia umasaxailo manina uasi la anu noxilo uasi. ³⁸hMo 'ena'ei ane utavulenu ovu valautu noxou ia umulileli uasi la anu noxilo uasi. ³⁹Mo 'ena'ei ane tanuxu maulixu ne ili'i la uxovulaunu, xe 'ena'ei ane ulosou maulixu sou ua'aloxu a'alo laixe noxilo ne ili'i la anu uxalisou mauli. ⁴⁰iMo 'ei ane u'osasou uno'u itema ane eni epalusou, la anu u'osasou uno'ilo kalumo. Xe 'ei ane u'osasou uno'ilo, la anu u'osasou uno'u anu ane mupalusilo. ⁴¹Mo 'ei ane u'osasou uno'u itemasou palomatana xo anu itemasou palomatana ne ili'i la anu uno'u ulu loxo ane'i ta mitema sou palomatana mino'u. Mo 'ei ane u'osasou uno'u itema mulapu la anu uno'u ulu iou vilesisi aloxo itema mulapu uno'u ne. ⁴²Xe 'ei ane ulosi'a ane'i ane ualasi'a uasi lexa sou iixu xo ane'i ta molomolo noxilo, la eni avikalangengi manina lexe

^c10:26 Mak 4:22; Luk 8:17 ^d10:28 Rom 8:31; Iak 4:12 ^e10:31 Mat 6:26

^f10:33 Mak 8:38; Luk 9:26; 2Ti 2:12 ^g10:35 Mai 7:6

^h10:38 Mat 16:24-25; Mak 8:34-35; Luk 9:23-24; 17:33; Ioa 12:25

ⁱ10:40 Mak 9:37; Luk 10:16; Ioa 13:20

itema ne umomomo sou uno'u na'u ulu-sou kalumo.

**Ioanesi Itema sou U'ulosi'a
ta Mitema Mupalusi'a ta
Molomolo Noxou Milai Noxou Iesu**

(Luk 7:18-35)

11 Ioxe ili'i no mine Iesu mu-vivikalane'i ta molomolo noxou mavulovexa mo mulelia tamei mukalu, la ane'i misuku milai no xalee lia tila ne Xalilaila. La mi'unalai no tuala tatatila sou Anu mulosie'i xe mua'aloXu vaikala noxou Lataua noxi'a ta mitema. ²Ioxe, no mine Ioanesi muxolu no taasou navu-navu, la mulomusou a'alosou xaixai noxou Kalisito, la mupalusi'a ta molomolo noxou milai noxou. ³Ane'i milai la mitali'isou aloxo 'o, "Nini itema e lexe nane'e ano 'o? Uasi, nexi texomaiou itema vile 'a uao." ⁴Iesu muavuti la mukoline'i lexe, "Ngalivu ngalai noxou Ioanesi la nga'aloXu mii ma'ia ane nge-maisou xe ngelomusou. ⁵jNgalai nga'alo lexe, ta mitema ie'i selevelenu mimalei, mo ane'i ane tava'a musoisoli ne mimua-mua'i, mo ane'i ane vulukali mu'oxonu vasime'a ne laixene'i, mo ane'i ane ilolomu uasi ne milomu mo ane'i ane misoisoli ne mimauli. Xe ane'i ane lavu-luti'a uasi ne, milomusou a'alo laixe noxou Lataua. ⁶Mo 'ei ane umaissou xaixai ane eni e'oxonu xe xavutalau ukalipala uasi, ia xavutalau vilesisi nox-ilo, la anu u'osa."

⁷Ioxe no mine ta molomolo noxou Ioanesi milivu mukalu la Iesu muavuti sou mua'aloi'a ta mitema lamana noxou Ioanesi aloxo 'o, "Ngingi ngelai no xalee lia vitanisi sou ngemaisou mii ma'ia? Ngelai sou ngemaisou atume muilissou visoviso volovoloxu? ⁸Lexe uasi, la ngingi ngelai ne sou ngemaisou mii

ma'ia manina? Itema vile mutokolomo no anu tokolomo lailaixe? Uasi, ane'i ane tokolomo no anu tokolomo lailaixe ne ixoxolu no tani noxi'a ta tatananu tualasi. ⁹Aloxo ne la sou ngingi nge-lai sou ngemaisou mii ma'ia manina ne? Itema sou palomatana vile? Ani, ia eni avikalangengi lexe itema sou palomatana ane ne muuliuli noxi'a ta mitema sou palomatana tatei. ¹⁰kItema ane nesi ane'i mikaukavusou muxolu no nano no anu Lavuku Tavuna teinu muvikala lexe, 'Eni apalusou itema vile sou a'alo uuli noxine,

mo upaipounu vote'isine tei.'

¹¹Eni avikalangengi manina aloxo 'o. No taine'i ta mitema e ta neni'a mivo'one'i no lia 'o ne, vile uxali tatila manina loxo Ioanesi itema sou u'u-losi'a ta mitema uasi. Ia lexe itema ane uxali kitu'a manina no nano no anu saxisaxila'u noxou Lataua la anu utila noxou Ioanesi. ¹²lMusoko no voxo ane Ioanesi itema sou u'ulosi'a ta mitema mua'alo mune'e muxali vaimomo 'o ne, la ta mitema e xavine'i ne i'oto'oto xavine'i sou lexe ino'u tualasou saxisax-ila'u noxou Lataua teitexi no opo loxo-tolo. La ane'i xavine'i sou i'oxonu 'ilixu iouiou mo i'oto'oto xe itetelissou mii ane ne. ¹³Ta mitema sou palomatana mo Lapuloto noxou Mosesi mia'aloXu vaikala noxou Lataua mune'e mutalo no voxo ane Ioanesi muxali no anu. ¹⁴mIa lexe ngingi opongengi u'osa mo ngalomuxu la anu Eliasi e lexe une'e ane. ¹⁵Ia lexe 'ena'ei ane mulavusou lexe sangalou a uxoxolu sou ulomu no anu la laixe lexe ulomu sou vaikala ane 'o. ¹⁶Ia ta mitema mipaa vaimomo 'o, eni avikalasi'a a lox-ovaa? Ane'i loxo ta molomolo ixoxolu no tanixu pitapita, la mi'ava mulai noxi'a ta menexi'a lexe,

^j11:5 Ais 35:5-6; 61:1 ^k11:10 Mal 3:1; Luk 1:76 ^l11:12 Luk 16:16

^m11:14 Mal 4:5; Mat 17:10-13; Mak 9:11-13

¹⁷‘Nexi tevau xita lexe ngalei la ngingi ngamasaxa ngalei uasi, mo nexi telexe lexe sou soli la ngingi ngatama uasi.’

¹⁸La sou ngingi ne aloxo ta molomolo ne, xo Ioanesi itema sou u'ulosi'a ta mitema muxali la u'ani xe uie uasi, la ngingi ngevikala lexe uleenu masua muxolu noxou. ¹⁹¶Ia Itema 'Olu muxali xe mu'ani xe muixu uaini la ngingi ngevikala lexe, 'Itema 'o ne uvunekaina mo uie u'okinu manina. Mo anu vaitami'a ta mitema sou itaxusou lamoli ilo'a ta mitema sou 'ili'ilixu masumasua.' Ia ane'i ixaxai noxou Lataua sou imaxa'u lexe lavulavu noxou Lataua ne anu lavulavu maninasou.”

Tuala Ta Tatila E Imuxaxu Tane'i Uasi ne Ino'u Navunavu Kaluxu Uasi

(Luk 10:13-15)

²⁰Ioxe, Iesu muavuti la mu'unalai no tuala ta tatila, la mu'oxonu sosovo tavu'alo ia ane'i ixixu opone'i uasi. ²¹¶La sou Anu muavuti la mulavixa'a la muvikala lexe, “Eni talelixa'a ta Korasini ilo'a ta Vetesaida! Lexe sosovo ane eni e'oxonu noxinge 'o, a'oxonu ne ta Taia xe ne ta Saidoni, la ane'i ipalea sou itokolomoxu tokolomo sou tama xe i'u-loxu no lomulo sou umaxa'u lexe ane'i mixiunu opone'i. ²²¶Ia eni avikalangengi aloxo 'o, no voxo ane Lataua utulusi'a ta mitema no anu vaivaikala la tu'utu'umaxu uxali noxinge ne ua'ulixu tu'utu'umaxu noxi'a ta Taia ilo'a ta Saidoni. ²³¶Mo ngingi ta Kapenaumu loxovaa ngingi ngalai teitexi no loxotolo kalumo? Uasi, Lataua uleangengi

ngalu'elai no lia no taxa kaluxu uasi. Ia lexe sosovo ane eni e'oxonu noxinge 'o, uxali noxi'a ta Sodomu la vaimomo 'o ta Sodomu a ixoxolu sio. ²⁴¶Ia eni avikalangengi aloxo 'o, tu'utu'umaxu noxi'a ta Sodomu ne kitu'a sesi ua'ulixu tu'utu'umaxu noxinge no anu voxo ane Lataua utulusi'a ta mitema no anu vaivaikala.”

Ngingi Ngane'e Mo Ngama'ila

(Luk 10:21-22)

²⁵¶Ioxe Iesu muavuti la musolonu vaivaikala noxou la muvikala lexe, “Eni a'itinu Mamilo Lataua ualasou anu Tila teitexi no opo loxotolo mo no lia 'o kalumo. Xo Anu mutalumeu noxi'a ta mitema sou lavulavu xe itema mulavusou mimii latala ia mupala'alixu vaikala manina lamana noxi'a ane'i ane italoxolixa'a loxo ta molomolo. ²⁶¶Ani, Mamilo nini masaxa noxine aloxo ne la sou nini ne'oxonu aloxo ne. ²⁷¶Mamilo anu mulosilo mimii tavu'alo mukalusu. Evile ulavusou Lataua 'Olu uasi, ia Momusi mulavusou mo evile ulavusou Momu uasi anu 'Olu anusisi mulavusou. La sou 'Olu mupala'alixu momu lamana noxi'a, ane'i ane Anu musosovosi'a lexe Anu ta na'u. ²⁸¶La sou ngingi ane tavuevulengenge tu'umaxu la ngane'e noxilo mo eni alosinge ma'ila. ²⁹¶Ngatavulenu tavule noxilo loxo isakiinu no anu ta kau xolane'i mo sou eni alosiengi no anu lavulavusilo. Xo eni opo se'isisi mo 'ilixu sou ataloxolixo no taleli. La sou uleengengi uma'ila. ³⁰¶Xo tavule noxilo ne papaxexu mo tavuevule noxilo ne tu'umaxu uasi papaxexusi.”

^{¶11:19} Mat 9:14

^{¶11:21} Ais 23; Ese 26:1–28:26; Ioe 3:4-8; Amo 1:9-10; Sek 9:2-4

^{¶11:23} Tav 19:24-28; Ais 14:13-15 ^{¶11:24} Mat 10:15; Luk 10:12

^{¶11:25} 1Ko 1:26-29 ^{¶11:27} Mat 28:18; Ioa 1:18; 3:35; 10:15; 17:2

^{¶11:28} Iel 31:25 ^{¶11:30} 1Ioa 5:3

Iesu Anu Tila sou Voxo Tavuna

(Mak 2:23-28; Luk 6:1-5)

12^vNo voxo Tavuna vile la Iesu ilo'a ta molomolou mimuamua'i no nano no xai sou uiti. Ilo'a mimuamua'i milai la ta molomolou misolin-ga'a. Xe miavuti la mi'elexu uiti temanu se'i la mi'ou. ^{2w}Xe ta Palisaio mimaisi'a la mitali'isou Iesu aloxo 'o, "Ae, loxovaa la sou ta molomolomeni mi'oxonu 'ilixoxo ane umomomo sou ta'oxonu no voxo Tavuna uasi 'o?" ^{3x}Xe Iesu muavuti la mukoline'i aloxo 'o, "Xo loxovaa ngingi ngaitisou a'alo sou Deviti ilo'a ta mitema noxou e misolixa'a la mi'oxonu uasi? ^{4y}Anu mu'unalai no tani noxou Lataua la muno'u veleti e umomomo sou ta mitema vitanisi io'ou uasi ta aili'isi io'ou ne la ilo'a ta mitema noxou mi'ou. ^{5z}Mo male ngingi ngaitisou vaivaikala muai no nano no anu lapuloto lexe ta aili'i ipupunu voxo Tavuna sou ixaxai no nano no tani sou lalotu uasi? Ane'i mi'oxonu aloxo ne la anu masua uasi. ^{6a}La sou eni avikalangengi manina lexe vile anu tila no anu taasou lalotu ne anu a uxoxolu 'o. ^{7b}Ia lexe ngingi ngelavusou vaikala 'o laaxu e muai no nano no anu Lavuku Tavuna teinu muvikala lexe, 'Eni amasaxai'a ta mimii nga'elaxu sou uxexeenu susu noxinge uasi eni emasaxau alauna.' Lexe ngalavusou vaikala ne laaxu la ngingi ngamomomo sou nga'oxo masuane'i ta mitema va'axu e xoluxoluxa'a laixe ne uasi. ⁸Xo Itema 'Olu ne Anu Tila sou voxo Tavuna."

Iesu Mupamaulinu Itama Avolu Musoli

(Mak 3:1-6; Luk 6:6-11)

⁹Iesu muvivikalane'i ta Palisaio ne mukalu la musuku mulai no tuala vile la mu'unalai no taasou lalotu noxi'a ta Iutaia. ^{10c}Anu mu'unalai la mu-maisou itema vile avolu musoli a uxoxolu no nano ne. Ioxe, ta mitema e mixoxolu no nano no taasou lalotu ne ikamuli vote'i sou lexe i'oxonu Iesu ususu, la mitali'isou lexe, "Loxovaa lapuloto noxinge muvikala lexe umomomo sou tapamaulinu itema vile no voxo Tavuna?" ^{11d}Iesu muavuti la mukoline'i aloxo 'o, "Lexe vile no taingengi ne sipsipu vile ulapau u'unalai no taxa no voxo Tavuna, la loxovaa, anu iou uvaxau uxoxolu ne, uasi ulapunu utelo? ¹²Xo itema maulixu anu mii mutila mua'ulixu sipsip. La sou lapuloto muvikala lexe nenge ta momomo sou ta'oxonu 'ilixoxo laixe no voxo Tavuna sou tasu'uline'i ta menexinge." ¹³Xe Iesu muavuti la muvikalanu itema e avolu musoli ne lexe, "Namexiinu avone." Xe anu mumexiinu avolu ne muatu la avolu ne laixe alaxu vilesisi loxo ane vile 'ole. ^{14e}Xe ta Palisaio mimaisou aloxo ne la milaa vilevilesi, la milai mipita sou ikamuli vote'i sou lexe ivau Iesu usoli.

Itama sou Xaixai Noxou Lataua Ane Anu Musosovosou

¹⁵Ia Iesu mulavusou aloxo ne la Anu musuku mulai no tuala vile la. Anu mulai la ta mitema tavu'alo mimulinu la Anu mupamauline'i. ^{16f}La mutalosi'a lexe ane'i ia'aloxu mii ma'ia e ane'i mimaisou ne mamu xe ipala'alixu mamu. ¹⁷Anu muvikala aloxo ne sou umomomo

^v12:1 Lap 23:25 ^w12:2 Mul 20:10 ^x12:3 1Sa 21:1-6 ^y12:4 Liv 24:5-9

^z12:5 Iti 28:9-10 ^a12:6 Mat 12:41-42 ^b12:7 Ose 6:6; Mat 9:13 ^c12:10 Luk 14:3 ^d12:11 Luk 14:5 ^e12:14 Ioa 5:16 ^f12:16 Mat 8:4; Mak 3:12

sou vaikala mulaa no anaxu Aisaia itema sou palomatana muvika aloxo 'o,
^{18gh} “Itema sou xaixai noxilo e eni es-
 osovosou ane,
 mo emasaxau misevile xo opoleli
 u'osason manina.
 Eni a'ana'analixu no anu Uleenu Tavuna
 noxilo
 la ua'aloi'a ta mitema no lia 'o ukalusi
 no anu 'ili'ilixu mulapu.
¹⁹ Anu umomomo sou ukaitolo mo
 uunga uasi,
 mo umomomo sou ilomusou xolinu no
 vote'i uasi.
²⁰ Visoviso anu mamalaxu sou uxola la
 uxola ia umomomo sou anu uxolau
 uasi
 mo lalamo e uikisou masua la ukaa laixe
 uasi ne utausou mo usitanoxu uasi.
 Anu u'oxonu aloxo ne ulai uxali no mine
 anu u'oxonu 'ilixu lailaixe
 ane muuliuli manina.
²¹ La sou no anu ualason la ta mitema no
 lia ukalusi 'o
 imuxaxu tane'i noxou Lataua.”

Iesu Xe Velusavelu

(Mak 3:20-30; Luk 11:14-23; 12:10)

²² Ane'i milailixu itema vile uleenu
 masua vile muxolu noxou la mu'oxonu
 iou seveenu xe anaxu mutomu mune'e
 noxou Iesu, sou lexe Anu upamaulinu
 mo sou anu uvikala xe umalei. ²³ Anu
 mupamaulinu itema ne la ta mitema
 tavu'alo mikuluke la mivikalane'i nga-
 tongato'o lexe, “Loxovaa itema 'o anu
 Deviti 'olu?” ²⁴ Ia ta Palisaio milomusi'a
 ilelemolu la mivikalane'i aloxo 'o, “Anu
 itema anu 'o ukusai'a ta uleenu ta ma-
 sumasua no anu xavi noxou Velusavelu
 anu tila noxi'a ta molosila.” ²⁵ Ia Iesu
 mulavusou xavutalai'a la muvikalane'i
 no anu vaikala latilovo aloxo 'o, “Lexe

tuala xalee tila vile ta mitemasou ikali-
 palane'i sou i'oto'oto ngatongato'o nox-
 i'a, la tuala ne umomomo sou utulu
 pekia'u uasi. Mo tuala tila vile xe ta
 mitemasou tani vile ikalipala xe i'oto
 ngatongato'o la ane'i imomomo sou
 ixolu laixe uasi. ²⁶ La sou loxovaa Sa-
 tani umomomo sou ukusau Satani la?
 Lexe Satani ilo'a ta mitema noxou ikali-
 pala xe i'oto'oto ngatongato'o la anu
 xaviinu uasisi. ²⁷ Mo lexe eni akusai'a
 ta uleenu ta masumasua no anu xavi
 noxou Velusavelu, la sou no anu xavi
 noxou 'ei ane ta mitema noxinge iku-
 sai'a ta uleenu ta masumasua no anu
 ne? La sou ta mitema noxinge ivikalan-
 gengi lexe vaikala noxinge ne temanu
 uasi. ²⁸ Ia lexe eni akusai'a ta uleenu ta
 masumasua no anu xavi Uleenu Lataua,
 la sou ngingi ngalavusou lexe saxisaxi-
 la'u noxou Lataua ne a mune'e noxinge
 'o. ²⁹ Mo lexe itema vile umasaxa lexe
 u'unalai no taasou itema la'ia vile ne mo
 utaxusou mimii noxou la anu laixe lexe
 usakisakiinu itema ne tei 'o. Xe ukalu la
 sou anu u'unalai no tani sou upakalinu
 miumiu. ^{30k} Ena'ei ane noxilo uasi la
 anu u'apixo mo 'ei ane usu'ulileli sou
 upitane'i ta mitema uasi ne la anu sou
 ukusai'asi.” ³¹ Mo Iesu muavuti la mu-
 vikalane'i la aloxo 'o, Eni avikalangengi
 manina lexe Lataua umomomo sou uxiu
 tumalou 'ili'ilixu masumasua mo vaikala
 masumasua noxi'a ta mitema ane i'ox-
 onu ulai noxou. Ia anu ane uvikala
 masua ulai noxou Uleenu Tavuna ne,
 la Lataua umomomo sou uxiu tumalou
 uasi. ³² Mo 'ena'ei ane uvikala masua
 noxou Itema 'Olu la Lataua umomomo
 sou uxiu tumalou. Ia lexe 'ei ane uvikala
 masua ulai noxou Uleenu Tavuna ne, la
 Lataua umomomo sou uxiu tumalou ua-

^g12:18 Ais 42:1-4 ^h12:18 Mat 3:17 ⁱ12:24 Mat 9:34; 10:25

^j12:28 Apo 10:38; 1Ioa 3:8 ^k12:30 Mak 9:40; Luk 9:50 ^l12:31 Eva 6:4-6

sisi manina. Vaimomo 'o xe ili'i la susu noxou ne uxolu avile.

Ovu Iou Ngiaxu

(Luk 6:43-45)

^{33m}Lexex ngingi natounu ovu laixe la ngingi nga'elexu ngiaxu laixe. Ia lexe ngingi ngatounu ovu masua la ngingi nga'elexu ngiaxu ne masua kalumo. Xo ovu ne nenge tatongonu no anu ngiaxu kalumo. ³⁴ⁿNgingi lasile molosila ta 'olu, la sou ngingi ngamomomo sou nga'oxonu vaikala laixe a loxovaa e ngingi 'ilixox masumasua mu'ana'ana noxingesi 'o? Xo mii ma'ia ulaa no anangenge ne upala'alixu mii ma'ia ane mu'ana'ana no nano no opongengi la sou anu mulaa muatu ne. ³⁵No anaxu itema laixe la ulaanu mii ma'ia lailaixe ane mukopinu muai no nano no tanu. Xe no anaxu itema masua la ulaanu mii ma'ia masumasua e mukopinu muai no nano no tanu. ³⁶La sou eni avikalangengi manina aloxo 'o, ulai ili'i no anu voxo sou tatulu no anu vaivaikala la ane'i ino'u ulusou vaikala masumasua e mulaa no anaxa'a ne. ³⁷Xo no anu vaivaikala noxine molu upalalixene lamana no mine tatulu no anu vaivaikala. La sou no anu vaivaikala noxinesi ne molu upala'alixene lexe nini itema laixe xe itema masua."

Sosovo Vile La Uasi, Noxou Ionasi

(Mak 8:11-12; Luk 11:29-32)

^{38o}La sou ta Palisaio ilo'a ta tisa sou lapuloto miavuti la mivikalanu Iesu aloxo 'o, "Tisa, nexi temasaxa lexe nini na'oxonu sosovo vile mo nexi tamaisou." ^{39p}Ia Anu muavuti la mukoline'i aloxo 'o, "Ta mitema sou susu mo ta mitema ilavusou i'oxo'oxonu 'ili'ilixox sou vote'i vaimomo

'o, ne imasaxa lexe imaisou sosovo vile. Ia umomomo sou imaisou sosovo vile uasi. Ia anu sosovo vilesisi ane noxou itema sou palomatana Iona nesi. ^{40q}La sou anu iou vilesisi a loxo Iona muxolu voxo tatalu xe 'olovoxo tatalu no nano no oponu sinana tatila ne, la Itema 'Olu kalumo uai voxo tatalu xe 'olovoxo tatalu no nano no lia tanu. ^{41r}No anu voxo sou Lataua utulusi'a ta mitema no anu vaivaikala la ta mitema ne Ninive iavuti la ilea anaxa'a ulai noxi'a ta mitema e mipaa vaimomo 'o. Xo ane'i no voxo ane Iona mulai xe mua'aloxu vaikala noxou Lataua mulai noxi'a la ane'i mixiunu opone'i. Xo vaimomo 'o itema vile anu ualasou uaulixu Iona. ^{42s}Mo no anu voxo ane ne kalumo la tatananu tuala ne Seva (ane sema) ilo'a ta mitema e mipaa vaimomo 'o itulu no anu vaivaikala. La ane'i iteloo vaikala noxi'a ta mitema e mipaa vaimomo 'o. Xo ane'i me'a no paxa no lia pa'umolu no xalee muto'o 'ole, ane'i milutu mine'e sou milomu no anu vaikala sou lavulavu noxou Solomoni. Ia vaimomo 'o ne Itema vile anu mutila noxou Solomoni 'a uxoxolu 'o. ⁴³Ioxe Iesu muavuti la musolonu vaivaikala la aloxo 'o, Lexe uleenu masua vile ulaa uatu noxou itema, la anu ulai uxixaoxao no tani 'esi'esi sou ukakamuli tanixu sou lexe uxolu mo uma'ila no anu la uxalisou uasi, ⁴⁴la anu molu uvikalanu lexe, 'Alivu mo alai no tani e e'umesou 'ole.' Ia anu une'e xe umalei lexe tani no nano ne misilapanu malemalenge mo mimii ne muta'olu laixe, ia evile uxolu no nano no anu uasi. ^{45t}Ia ulai ukasi noxi'a ta uleenu ta masumasua muxatele tamei e 'ilixone'i masumasua manina mua'ulixu 'ilixox noxou ne. La ilo'a ilai ixolu no nano no tani ne.

^m12:33 Mat 7:16-20 ⁿ12:34 Mat 3:7; 15:18; Luk 3:7; 6:45

^o12:38 Mat 16:1; Luk 11:16; Ioa 6:30 ^p12:39 Mat 16:4; Mak 8:12

^q12:40 Ioa 1:17 ^r12:41 Ioa 3:5 ^s12:42 1Ta 10:1-10 ^t12:45 2Pi 2:20

La sou xoluxoluxu itema ne uxali masua no anu xoluxoluxu tei. Anu iou vilesisi aloxo ne uxali noxi'a ta mitema sou 'ilixoxonu 'ilixoxonu masumasua e mipaa vaimomo 'o."

Iesu Nenu Ilo'a ta Vimovimou

(Mak 3:31-35; Luk 8:19-21)

⁴⁶No mine Iesu uao uvivikalane'i ta mitema o la nenu ilo'a ta vimovimou mine'e mitulu no ale sou imasaxa lexe ivikala noxou. ⁴⁷La sou itema vile muvikalane lexe, "Nenine ilo'a ta vivine 'a itutulu no ale sou imasaxa lexe ivikala noxine." ⁴⁸Xe Anu muavuti la mutal-i'isi'a lexe, "Nenilo 'ei ne, mo ta vivilo ta 'ei ne?" ⁴⁹Xe muavuti la mutolosou avolu mulai noxi'a ta molomolo noxou la muvikala lexe, "Ngamaisi'a nenilo ilo'a ta vivilo ane'i ane?" ⁵⁰Xo 'ena'ei ane umulinu masaxa noxou mamilo teitexi no opo loxotolo la anu vivilo xe vivilo sema xe nenilo ane."

Vaikala Tovola'i sou Itema Usu'anu Ovu Ngiaxu

(Mak 4:1-9; Luk 8:4-8)

13 No anu voxo vilesisi ne la Iesu mulaa muatu no tani ne la mulai muxolu no luaki pa'umolu. ²La ta mitema tavu'alo misevile mine'e mixali noxou mole mitataasou, la sou Anu muili'e mutelai no uaxa la mutalupexa no anu, ia ta mitema mita'o no tasi'i ne. ³Anu mua'alo'i'a no anu mimii tavu'alo. Ia a'alo latala ne Anu mulailixu no anu vaikala latilovosi, la musokou aloxo 'o. "Ngalomu itema vile mulai no xaixu sou usu'anu ovu ngiaxu. ⁴La se'i mulapalapau no vote'i, la ta ngiala mine'e mi'ou mukalusu. ⁵Xe se'i mulapalapau no lia ane lavolavo'o, la mupau palea xo lia

ne muxolu se'i teitexisi. ⁶Ia aso muiei, la muxalo alaxu vilesisi xo uliuli'u ne ulai no lia manina uasi. ⁷Xe se'i mulapalapau mulu'e no xuxua tanutanu, xe muleme la xuxua mukupokuponu mole unene'a ua. ⁸Ia se'i ne, mulapalapau mulu'e no lia laixe, la muleme muxali tila mole munene'a. Se'i muxalilixu itemaxu ta'uve, xe se'i itemaxu tatalu, xe se'i la mavulovexa tatalu. ⁹La sou Anu muvikalane'i aloxo 'o, Itema ane sangalou la anu ulomusou vaikala."

Iesu Muvikala Vaikala Latilovo Ulai Noxi'a ta Mitema Tavu'alo

(Mak 4:10-12; Luk 8:9-10)

¹⁰Ioxe ta molomolo noxou miavuti la milai 'alai noxou no uaxa ne, la mital-i'isou aloxo 'o, "Tava'u a loxovaa la sou nini navivikalane'i ta mitema, la navikalane'i no anu vaikala latilovosi 'o?" ¹¹La sou Anu muvikalane'i aloxo 'o, "Ngingi ne Lataua mulosiengixu laaxu vaikala mutalume sou saxisaxila'u noxou. Ia ane'i ne uasi. ¹²La sou lexe itema ane anu muno'u mimii mose'i 'o, la Lataua ulosou mimii se'i la. La anu umomomo sou pa'usou no anu mii vile uasi. Ia lexe itema ane uno'u mii vile uasi, la Lataua uxexeenu mii ma'ia kitu'a se anu muno'u ne. ¹³Anu tava'u aloxo ne, la sou eni avivikala la, a'oxonu vaikala latilovosi. La sou ane'i imamalei mo imamalei ne ia imaisou mii vile uasi. Mo ilolomu mo ilolomu ne ia ilomusou mii vile uasi. Xe ilavusou mii vile uasi. ¹⁴Noxi'a ta mitema ne la sou anu umomomo sou vaikala noxou Aisaia itema sou palomatana muvikala aloxo 'o, 'Ngingi ngalolomu mo ngalolomu ne ia umomomo sou ngalavusou laaxu uasi."

^u12:50 Rom 8:29 ^v13:2 Luk 5:1-3

^w13:12 Mat 25:29; Mak 4:25; Luk 8:18; 19:26

^x13:14 Ais 6:9-10; Ioa 12:40; Apo 28:26-27

Mo ngingi ngamamalei mo ngamamalei ne ia umomomo sou ngatongonu uasi.

¹⁵ Xo ta mitema ne mitatusou opone'i mo sangali'a kalumo ne mutomutomu xe ie'i ne seleveenu mukalu la imalei uasi.

Loxo 'o io ie'i laixe xe imalei mo sangali'a laixe sou ilomusou vaikala xe ilavusou vaikala laaxu la ixiunu opone'i la sou eni apamauline'i.'

¹⁶⁻¹⁷ Eni avikalangengi manina lexe tatei la ta mitema sou palomatana tapiena, mo ta mitema 'ilixone'i mulapu tapiena, mo masaxa noxi'a mutila lexe imaisou mii ma'ia ane ngingi ngemaisou xe ilomusou mii ma'ia ane ngingi ngelomusou ne, la uasi. Ia ngingisi nga'osa xo ngingi ngemaisou xe ngelomusou.

Iesu Muvikala Latilovo sou Itema Mupeinu Uiti Ngiaxu no Xai

(Mak 4:13-20; Luk 8:11-15)

¹⁸ Ioxe ngalomusou vaikala latilovo sou itema usu'anu ovu ngiaxu laaxu.

¹⁹ Ovu ngiaxu e mulapau no vote'i ne anu aloxo itema e ulomusou vaikala noxou Lataua sou saxisaxila'u noxou ia ulamana no anu uasi, la itema masua une'e uxexeenu no anu xavutalau. ²⁰ Xe ovu ngiaxu e mulapau no lavolavo'o ne, anu aloxo itema e ulomusou vaikala noxou Lataua la u'osa sou ulomusousi.

²¹ Ia umulaxu no tanu uasi loxo uli'u ulu'elai uasi. Xe no mine tu'utu'umaxu xe vaikala sevile uto'omolu la anu ulapau alaxu vilesisi. Tava'u xo uli'uli'a uasi, la vaikala ne uxoo maxuveeni uasi.

²² ^z Xe ovu ngiaxu ane mulapau no xuxua ne, loxo itema e ulomusou vaikala noxou Lataua ia uxavutala piena no anu mauli ilou xoluxolu no lia 'o, mo umasaxa lexe xavutalau utulu pekia'u no lamoli xe mauli no lialia 'o. La sou mimii ne

usu'asou vaikala noxou Lataua la unene'a no anu maulixu uasi. ²³ Xe ovu ngiaxu ane mulapau no anu lia laixe ne aloxo itema e ulomusou vaikala noxou Lataua la umulaxu no tanu mo mulavusou laaxu. La nene'axu uxali loxo se'i muxalilixu itemaxu ta'uve mutelo no latanu la, xe se'i itemaxu tatalu mutelo no latanu la, se'i la mavulovexa tatalu mutelo no latanu la."

Vaikala Latilovo sou Uiti Xe Uiti Ane Masua

²⁴ Ioxe Iesu muavuti la musolonu vaikala latilovo vile aloxo 'o, "Saxisaxila'u noxou Lataua teitexi no opo loxotolo anu aloxo itema vile mulai mutotou uiti ngiaxu laixe no xai noxou. ²⁵ Ia no 'olovoxo vile ane'i miaiai mukalu la, uluau itema ne mune'e mutotou uiti masua ngiaxu no taitaiinu uiti 'ole la mulivu mulai. ²⁶ Xe no mine uiti mupau mutelo tatatila xe munene'a la uiti masua 'ole muleme kalumo. ²⁷ Ia ta mitema sou xaixai noxou tatananu xai ne mine'e la mitali'isou lexe, 'Tila, loxovaa nini netotou uitu laixesi no xai? Ia 'ena'ei mutounu uiti masua e muleme kalumo ne?' ²⁸ Anu muavuti la mukoline'i aloxo 'o, 'Uluaxeni mu'oxonu ane.' Ioxe ta mitema sou xaixai noxou itema ne miavuti la mitali'isou lexe, 'Loxovaa nini nemasaxa lexe nexi talai mo takakalau uxexee?' ²⁹ Anu muavuti la muvikalane'i lexe, 'Mamu xo maasi xe ngingi ngalai ngakakala'u la ngaluvusou uiti kalumo.' ³⁰ Iengi uvaxau uleleme ilou uiti ne mo uiti lingamo. Xe no anu voxo sou kokoli la sou avikalane'i ta mitema e ikokoli ne lexe iluvusou uiti masua ne tei mo ivotunu tavatavalanu mo ilai ipitanu sou u'ela. Xe ukalu, la sou ipitanu uiti la ilai imuxaxu no tani sou la'ilali noxilo."

**Vaikala Latilovo sou
Masitati Ngiaxu Xe Isi**

(Mak 4:30-32; Luk 13:18-21)

³¹ Iesu musolonu vaivaikala latilovo vile la aloxo 'o, "Saxisaxila'u noxou Lataua ne, aloxo mii e ilemolu lexe masitati ngiaxu. E itema vile muno'u la mutotou no xaixu. ³² Masitati ne ngiaxu kitu'a manina no anu mimii iouiou e itotou no xai. Ia itounu xe uleme la uleme toxoxa'a manina, la ua'ulixu la'ilali iouiou e mitounu no xai ne. Avolu ne toxotoxoxa'a mo uialaiala ulai no ale la ta ngiala ine'e mo i'oxonu iomusi'a no avoavolu ne." ³³ Mo musolonu vaivaikala noxou no anu vaikala latilovo vile la aloxo 'o. "Saxisaxila'u noxou Lataua ne aloxo isi seville e sema vile mino'u sou mipitanu mixiunu ilou palaua, la usoxolixu veleti ne uxali toxoxa'a." ³⁴ No anu vaivaikala noxou Iesu ne, la muvivilalane'i ta mitema tavu'alo ne no anu vaikala latilovosi. ³⁵ Sou umomomo sou vaikala noxou itema sou palomatana mulemolu tatei aloxo 'o.

"Eni avivikala, la avivikalangengi no anu vaikala latilovo si, eni avivikalangengi no anu mimii ma'ia ane mutalume tatei no mine ikoinu tuala xalexalee uao, mune'e muxali vaimomo 'o."

**Iesu Mululusou Laaxu Vaikala
Latilovo sou Uiti Xe Uiti Masua**

³⁶ Ioxe Iesu muavuti, la ta mitema tavu'alo ne mixoxolu ne, ia Anu musuku mulai no nano no tani. Xe ta molo-molou miavuti la milutu milai noxou, la mivikalanu, "Nalulusou laaxu vaikala latilovo sou uiti masua e muleme no nano no xai noxixe." ³⁷ Anu muavuti la muvivilalane'i aloxo 'o, "Itema e mutou

tou uiti ngiaxu ne Itema 'Olu. ³⁸ Xe xai ne xalexalee tuatuala no lia 'o. Mo uiti ngiaxu ne ane ta mitema e mixolu no nano no anu saxisaxila'u noxou Lataua. Xe uiti masua ne ane Satani ta 'olu. ³⁹ Uluau e mune'e mutotou uiti ngiaxu masua ne ane Satani. Mo voxo sou kokoli ne ane voxo kalulusou. Xe ta mitema sou ikokoli no xai ne ane ta angelo. ⁴⁰ Mo uiti masua e ipitanu sou u'ela no navu ne, anu 'ilixu ane ne uxali no anu voxo kalulusou aloxo ne. ⁴¹ Itema 'Olu upalusi'a ta angelo noxou la ixexenu mimii masumasua e u'oxoo masuane'i ta mitema, mo ane'i ane mi'oxonu 'ilixu masumasua ne ixexe no anu saxisaxila'u noxou Lataua teitexi no opo loxotolo. ⁴² Ane'i ileane'i ulai no navu toxoxa'a. No anu navu ne la ane'i itama xe anaxa'a ukalakiki. ⁴³ Ia ane'i ta mitema ane 'ilixone'i mulapu la ixali loxo aso no nano no anu saxisaxila'u noxou Lataua Mamilo. La sou 'ena'ei ane mulavusou lexe sangalou laixe sou ulolomu no anu la anu laixe lexe anu ulomusou vaikala ane 'o.

**Vaikala Latilovo sou Poxolusou
Mimii Mi'asixu Xe Lasala**

⁴⁴ Iesu mululusou vaikala latilovo ne laaxu mukalu, la musolonu vaivaikala noxou no anu vaikala latilovo vile la aloxo 'o. 'Saxisaxila'u noxou Lataua teitexi no opo loxotolo ne aloxo poxolusou mimii lailaixe e mi'asixu mutalumeiou no lia. Ia itema vile mulai xe muxalisou la musukunu mulai mutalumeiou la. La anu mu'osa misevile xe muavuti la musovanu mimii noxou ne mukalusi. Xe mukalu la mulai sou mulotonu lia xalenu anene.

⁴⁵ Mo Saxisaxila'u noxou Lataua teitexi no opo loxotolo ne anu aloxo lasala

^a13:35 Lex 78:2

^b13:40 Ioa 15:6

^c13:41 Mat 24:31; 25:31; Mak 13:27

^d13:42 Mat 8:12

^e13:43 Tan 12:3

laixe e itema vile usovanu mimii ukakamulinu sou lexe ulotonu. ⁴⁶Ia mulai xe muxalisou vile lailaixe manina la mulai musovanu mimii noxou mukalusi. La sou anu mulai mulotonu lasala ne.

Vaikala Latilovo sou Vu'o

⁴⁷Iesu muavuti la musolonu vaivaikala noxou no anu vaikala latilovo vile la aloxo 'o. Saxisaxila'u noxou Lataua teitexi no opo loxotolo ne aloxo vu'o vile ta mitema ivu'ovu'o no anu no luaki. Vu'o ne ileanu ulu'elai no luaki la ta sinana iouiou ine'e i'una no anu. ⁴⁸Xe vu'o ne u'ana'ana ukalu, la sou ta mitema ne ilapunu uatu no tasi'i, la sou ixolu sou ilevine'i ta sinana. La itaataane'i ta sinana ane ta lailaixe no lakela xe ane ta masumasua la ipeine'i. ⁴⁹Anu iou vilesisi aloxo ne uxali ili'i no mine tuala xalexaleenu ukalu. La ta angelo ine'e ikalipakane'i ta mitema ta masumasua noxi'a ta mitema ane milapu. ⁵⁰fLa ileane'i ulai no navu ane toxoxa'a la itatama xe anaxa'a ukalakikiki." ⁵¹Xe Iesu muavuti la mutali'isi'a lexe, "Loxovaa ngingi ngelavusou vaivaikala latilovo ne laaxu?" La ane'i mikolinu lexe "Ani." ⁵²Anu muavuti la muvikalane'i lexe, "Aloxo ne la sou ta tisa sou lapuloto ne ane'i milavusou laaxu vaivaikala sou saxisaxila'u noxou Lataua teitexi no opo loxotolo. Ane'i aloxo ta mitema sou isaxila'u tani tatila vile. Ane'i i'una no tani ne la ilaasou mimii lailaixe e mikuponu muai ne uatu. La ilaanu alaalavua, xe teiteinu kalumo."

Ta Nasaleti Mikusau Iesu

(Mak 6:1-6; Luk 4:16-30)

⁵³No mine Iesu mukalusou vaikala latilovo mukalu la Anu musuku mulai no

tualasou ne Nasaleti. ⁵⁴gAnu mulai muxali no tualasou mukalu la mu'unalai no taasou lalotu noxi'a. Xe ane'i milomusou vaivaikala noxou la mikuluke manina. La mitali'i lexe, "Itema 'o muno'u lavulavu ne'i 'o? Mo tava'u a loxovaa la sou Anu muno'u xavi sou u'oxonu sosovo iouiou 'o? ⁵⁵hNenge telavusou lexe itema ne Anu itemasou utulusou tani vile 'olu ane, mo nenu ualasia lexe Malia xe ta vimovimou ane Iakovo ilou Iosepu mo Saimoni xe Iudasi. ⁵⁶Mo ta vimovimou ta sema kalumo ane nenge nenge'a taxoxolu 'o. Ia loxovaa la Anu muno'u xavi sou u'oxonu sosovo 'o?" ⁵⁷iLa ane'i ilomuxu uasi. Ia Anu muavuti la muvikalane'i lexe, "Itema sou palomatana ne ta tema tualasou ilo'a ta minuminu no nano no taasou ne ilavusou itoxonu uasisi manina. Ia no tuala va'ava'axusi ne la ta mitema itoxonu misevile." ⁵⁸La sou Anu u'oxonu sosovo tavu'alo uasi xo ane'i imuxaxu tane'i noxou uasi.

Soli Noxou Ioanesi

(Mak 6:14-29; Luk 9:7-9)

14 No voxo ane Elodesi muxolu tatananu tuala ne Xalilaia, la mulomusou a'alosou xaixai noxou Iesu. ²La sou muvikalane'i ta mitema sou xaixai noxou lexe, "Itema ane ne anu Ioanesi itema sou u'ulosi'a ta mitema ane. Anu musoli mo mi'asixu ia mumauli a mutulu ne. La sou anu xaviinu sou u'oxonu sosovo iouiou ne." ³⁻⁴jXo Elodesi muno'e ou e Pilipi semau sou mu'uluxe, la sou Ioanesi muvikalane'i lexe, "Nini ne'oxonu 'ilixu ane ne, umomomo no anu lapuloto noxou Mosesi uasi, sou neno'e Elodia vivine semau la ne'uluxe ne." ⁵kIoanesi muvikalane'i Elodesi aloxo ne, la anu la'iaxu, la anu umasaxa

^f13:50 Mat 13:42; Luk 13:28 ^g13:54 Ioa 7:15 ^h13:55 Ioa 6:42

ⁱ13:57 Ioa 4:44 ^j14:3-4 Liv 18:16; 20:21; Luk 3:19-20 ^k14:5 Mat 21:26

lexe uvau mo usoli. Ia u'ume noxi'a ta mitema xo ane'i mi'oxo lexe anu itema sou palomatana vile ane.⁶ Xe voxo sou isosovo sou voxo ane Elodesi nenu mivo'onu no anu muxali la anu mu'oxonu la'ilali toxoxa'a. Ia no mine ane'i i'ani'ani la Elodia 'ilie sema mi'unalai no nano no tani la milei no ie'i. La Elodesi muisuxu leie ne.⁷ La sou anu muavuti la musakii vaikala mo muvikala lexe, "Manina teitexi, nini nemasaxau mii ma'ia xe navikalaleli, la eni alosinesi."⁸ Xe nenie miavuti la mi'unanu tane noxie lexe imasaxau Ioanesi kisou. La sou ane'i milai mivikalanu mamie lexe, "Eni emasaxau Ioanesi kisou uai no anu la kupapa vile une'e."⁹⁻¹⁰ La tatananu tuala ne opo tu'umaxu manina, ia umomomo sou uxuunu xavutalau uasi. Xo uxavutala no anu vaikala musakiinu noxie 'olu mo muvikala lexe manina teitexi, xe uxavutala noxi'a ta tatila e mine'e no anu la'ilali ne kalumo xo ipupuioi. La sou anu mupalusi'a ta mitema sou 'oto'oto lexe ilai no taasou navunavu mo ixotonu Ioanesi xolanu mo ino'u kisou une'e noxie loxo ane mimasaxau ne.¹¹ Ane'i milai mixotonu xolanu mukalu la mimulaxu kisou no anu lakupapa la sou mino'u mune'e sou milosie vuanga ne. La sou ane mino'u mulai noxie nenie.¹² Xe ta molomolo noxou Ioanesi mine'e la sou mino'u vasimolu mulai sou mi'asixu. Ane'i mi'asixu mukalu la milai mia'alou Iesu.

Iesu Mulosi'a ta Mitema 5,000 'Ani

(Mak 6:30-44; Luk 9:10-17; Ioa 6:1-14)

¹³ Iesu mulomusou a'alo sou Ioanesi mukalu, la Anu mutelo kokovu no anu uaxa sou mulai no xalee tani e ta mitema se'i ixoxolu no anu uasi. Ia ta mitema no xalexalee tuala ta tatila milomusou la mimulinu mimuamua'i no

tava'a la milai mixali.¹⁴ Xe no mine Iesu mune'e muxali no tasi'i la mu-maisi'a ta mitema tavu'alo ita'ota'olu. La Anu tanuxa'a misevile, la sou anu mupamauline'i ane'i ane pipiena mu'oxone'i.¹⁵ Xe no 'olo'olovoxo manina la ta molomolo noxou mine'e mivikalanu lexe, "Anu a'ala'alai sou aso u'una, la sou anu laixe lexe nini napalusi'a mo ilai no tuatuala se'i 'ala'alai 'o mo ilotonuxa'a la'ilali sou i'ou. Xo nenge texolu no xalee lia ane 'o ne ta mitema se'i ixolu no anu uasi."¹⁶ Iesu muavuti la muvikalane'i lexe, "Uasi, ngapalusi'a ilai mamu, ngingi minge ngakamulixa'a la'ilali mo ngalosi'a i'ou."¹⁷ Ane'i miavuti la mivikalanu lexe, "Nexi veleti ta'uvesi xe sinana ta tameisi ane 'o."¹⁸ Xe Anu muavuti la muvikalane'i lexe, "Ngano'u une'e."¹⁹ La sou Iesu mupalusi'a ta mitema ne sou mixolu no lia no ia'eia'e ne. Xe ane'i mita'olu no lia mukalu la sou anu muno'u veleti ta'uve ne ilou sinana ta tamei ne la iou mulai teitexi no opo loxotolo sou mulemolu laixe musuku mulai noxou Lataua no anu. La sou Anu muse'ise'inu veleti ne la mulosi'a ta molomolo noxou sou mimila'anu noxi'a ta mitema.²⁰ Ane'i latala ne mi'ani'ani xo mole mi'ana'ana manina, la sou ta molomolo noxou Iesu mine'e mitaxusou la'ilali matomatovinu pa'upa'usou. Ane'i mitaxusou xe mipitanu, la mitataanu no lakela mavulovexa mo mulu'e lia tamei.²¹ Itiitisi'a ta mitema e mi'ani ne mumomomo loxo 5,000. Ane itiitisi'a ta mulusi ia ta sema xe ta molomolo ino'u itiitisi'a uasi.

Iesu Mumuamua'i no Lexa

(Mak 6:45-52; Ioa 6:15-21)

²² Xe alaxu vilesisi 'o la Iesu mupalusi'a ta molomolo noxou sou mitelo no uaxa la miuli milai no xalee vile. No

¹14:19 Mat 15:35-39; Mak 8:6-10

mine Anu mupalusi'a ta mitema milailai. ^{23m}Xe ili'i no mine Anu mupalusi'a ta mitema milailai mukalu, la Anu mutelai teitexi no laxa'ilu vile sou mukilaka. Xe no 'olovoxo la Anusisi muxoxolu no laxa'ilu ne. ²⁴Ia no mine uaxa mulai nopaxa, la xasi mo atume toxoxa'a molu no talaxa'a mune'e ututeletelenu uaxa ne la ulivulivusi'a. ²⁵No mine 'ala'alai sou lamana ukekea la Iesu mumuamua'i no lexa loxo'u mulai noxi'a. ²⁶ⁿXe ta molomolo noxou mimaisou Iesu mine umuamua'i no lexa loxo'u ia unene'e noxi'a la ane'i tane'i kalaua xo mixavutala lexe male ulee xale'a vile ane, la ane'i miungaunga. ²⁷Xe Anu muavuti la mupasipaa muvikalane'i alaxu vilesisi lexe, "Nga'ume mamu! Peki'ainge xo enisi'a!" ²⁸Xe Pita muavuti la muvikalanu lexe, "Tatila lexe nini manina, la navikalaleli mo amuamua'i no lexa loxo'u, alai noxine." ²⁹Iesu muavuti la muvikalanu lexe, "Nane'e." La sou Pita mutaloxo teitexi no uaxa mulu'e la mumuamua'i no lexa loxo'u mulai noxou Iesu. ³⁰Ia no mine anu mumaisou atume ilou xasi toxoxa'a xe mu'ume, la musoko sou u'uo'uo ulu'elai. La sou mu'ava noxou Iesu lexe, "Tila! nasu'ulileli." ^{31o}Alaxu vilesisi la Iesu mutolosou avolu mulai la mulapunu mutelo. La muvikalanu lexe, "Nini loopala noxine kitu'asi, mo xavutalamenti ta tamei sou ma'i?" ³²Xe ane'i ilou mitelo no uaxa la atume ne tasiau. ³³La sou ane'i teitexi no uaxa ne mimaisou aloxo ne la mixola'u tava'a sou milotu noxou la mivikala lexe, "Manina misevile, nini Lataua 'Olu."

Iesu Mupamauline'i ta Mitema Mii Pipiena ne Xenesaleti

(Mak 6:53-56)

³⁴Xe ane'i milai la mixali no kupa xalee vile ne Xenesaleti. ³⁵Xe ta mitema no tuala ne mitongonu Iesu la misova anaxa'a mulai no tuatuala ta tatila 'ala'alai no pa'upa'ume'a. La ta mitema mitavutavulene'i ta mitema ane vovolea iouiou mu'oxone'i no luusi'a sou mine'ene'i noxou Iesu. ^{36p}La mivikalanu pekia'u lexe ta mitema ane vovolea iouiou mu'oxone'i ne ikasou tokolomou veveeni telexusi. La sou ane'i latala ane mikasou ne mimauli.

Lapuloto Noxou Lataua Muuli no Anu Lapuloto Noxi'a ta Mitema

(Mak 7:1-13)

15 Alaxu vile la ta Palisaio ilo'a ta tisa sou lapuloto me'a ne Ielusalemu mine'e noxou Iesu, la mitali'isou aloxo 'o. ²"Tava'u loxovaa, la sou ta molomolo noxine imulinu lapuloto noxi'a ta xaixaisinge ua, mo i'uinu avo'a ka sou i'ani ua?" ³Iesu muavuti la muvikalane'i aloxo 'o, "Tava'u loxovaa la sou ngingi ngamulinu lapuloto noxou Lataua ua, ia ngemulinu noxinge 'o?" ^{4q}Xo Lataua muvikala lexe, 'Ngatoxone'i mamine ilee nenine.' Mo 'Anu ane uleanu vaikala se'i masumasua ulai noxi'a momu ilee nenu, la itema ne ivau usoli.' ⁵Ia ngingi ngavikala lexe, itema vile uvikalane'i momu ilee nenu lexe, 'Su'uli ma'ia ane lexe ngingi ngongou ngano'u noxilo ne anu ulai noxou Lataua.' ⁶Anu u'oxonu aloxo ne la utoxone'i momu ilee nenu uasi. Ngingi ngepolovilenu vaivaikala noxou Lataua laaxu la ngelai nge'unanu no anu lapuloto noxi'a ta xaixaisinge. ⁷La

^m14:23 Luk 6:12; 9:28 ⁿ14:26 Luk 24:37 ^o14:31 Mat 8:26; Mak 4:39

^p14:36 Mat 9:20-21 ^q15:4 Mul 20:12; 21:17; Lap 5:16

sou Aisaia itema sou palomatana muvikalasinge ne manina. Iesu muvikalala lexe, 'Ngingi ta mitema sou kalakalavoi!' Anu mukaukavunu singe aloxo 'o,

⁸“Ta mitema ano 'o ne i'itinu ualasilu no anaxa'asi,

ia opone'i ne muxolu va'axu noxilo manina.

⁹Mo ilotu noxilo ne, ia lalotui'a ne maninasou uasi.

Xo ilosie'ixu ta mitema no anu lapuloto molu noxou Lataua uasi, lapuloto ane molu noxi'asi.”

Mimii Ane Molu no Nano no Opoo Itema La U'oxo Masua

(Mak 7:14-23)

¹⁰Xe Iesu muavuti la mu'avali'a ta mitema tavu'alo ne mine'e noxou mukalusi la muvikalane'i aloxo 'o, “Ngingi latala ne ngalomu laixe noxilo mo ngalavusou laixe no anu mii ano 'o. ¹¹Mii ma'ia ane u'una noxou itema anaxu ne ulavusou u'oxo masuanu uasi, ia mii ma'ia ane ulaa uatu no anaxusi ane u'oxoo masuanu.”

¹²La sou ta molomolo noxou mine'e mitali'isou lexe, “Nini nelavusou lexe ta Palisaio milomusou vaikala noxine la opone'i tu'umaxu uasi?” ¹³Anu mukoline'i aloxo 'o, “Lexe ovuovu ane Mamilo teitexi no opo loxotolo utounu uasi, la anu uluvusou ilou uliuli'u.

¹⁴Ngaxavutala noxi'a ta mitema aloxo ne uasi, ane'i loxo ta mitema ie'i seleveenu iulaxune'i ta menexi'a. Ia lexe itema e iou seleveenu ulaxunu itema iou seleveenu kalumo, la ane'i ilou ilapau ulu'elai no taxa ukei.” ¹⁵Xe Pita muavuti la muvikalala lexe, “Nalulusou vaikala latilovo ne noxixe.”

¹⁶Xe Iesu muavuti la mutali'isi'a lexe, “Loxovaa ngingi kalumo ngalamana

uasi? ¹⁷Ngingi ngelavusou lexe mii ma'ia e u'una noxou itema anaxu ne ulai uai no nano no opoonusi ka ulaa uatu la ulai no ale. ¹⁸Ia mii ma'ia muxolu no nano noxou itema tanu, ia ulaa uatusi ane u'oxoo masuanu itema ne. ¹⁹Xo no nano no tanu itema ne 'ililixu loxo xavutala masumasua, mo 'ilixu sou vote'i, mo pakali, mo uvau itema usoli, mo 'ilixu ane mulu ulai noxie sema mitaula'i, xe sema ilai noxou mulu mutaula'i, xe 'ilixu sou ikalavoisi'a ta mitema la itulusi'a no anu vaivaikala, mo uvikalasi'a ta mitema masumasua. ²⁰La sou mimii e u'oxo masuanu itema ane. Ia ane itema u'uinu avolu uasi ia u'ani ne u'oxonu masuanu itema ne uasi.”

Sema sie Kenani Mimuxaxu Tane Noxou Iesu

(Mak 7:24-30)

²¹Xe Iesu muavuti la musuku no tuala e mune'e muxolu no anu ne, sou mulai no xalee lia tila ne Taia xe Saidoni.

²²La sema Kenani vile e mixoxolu no xalenu lia ne mine'e la mi'ava noxou lexe, “Tila Deviti 'Olu, tanenixo! Xo 'alixeni sema ne uleenu masua vile muxolu noxie la mu'oxoo masuane manina.” ²³La Iesu ukolinu vaikalaie vile uasi. La sou ta molomolo noxou mine'e la mivikalanu lexe, “Sema 'o ane a i'ava'ava xe imulimulinengesi 'o, la sou nakusaie mo ilai.” ²⁴La sou Anu mukoline'i lexe, “Lataua mupalusilo ene'e sou akamuline'i ta Isilaeli e loxo ta sipsip ane milai mixolu mixovulaulau. Ia eni ene'e sou akamuline'i ane'i ane ta Isilaeli uasi. Uasi.” ²⁵Ia sema ne mine'e la mixola'u tava'e vo'uxu mulu'elai no talaxu Iesu la mivikalanu lexe, “Tila, nasu'ulileli.”

²⁶Anu muavuti la muvikalane aloxo 'o,

^r15:8 Ais 29:13 ^s15:11 Mat 12:34 ^t15:14 Luk 6:39; Rom 2:19

^u15:24 Mat 10:6

“Anu laixe sou talosi'a ta a'aa ta molomolo la'ilalixa'a uasi.”²⁷ Xe ane miavuti la mikolinu vaikalau lexe, “Tila, vaikala noxine ne manina, ia ta a'aa ne la'ilali utu'utuxu ulapalapau noxou tatanane'i no luu la ane'i ino'u sou i'ou.”²⁸ La sou Iesu muvikalane lexe, “Nini sema 'o ne muxamuxaxu taneni mutila musuku. La sou mii ma'ia nini nemasaxau ne anu uxali aloxo nini nemasaxau ne.” La sou no anu aso iou anesi la 'ilie mimauli.

Iesu Mupamauline'i ta Mitema Tavu'alo

²⁹Ioxe Iesu muvula la mulutu mulai no luaki ne Xalilaia pa'umolu la mutelai muxolu no laxa'ilu vile.³⁰ Ia ta mitema tavu'alo mine'e noxou. Ane'i mine'e la mitavulene'i ta mitema tava'a ilou avo'a musoisoli, mo ane'i ane ie'i seleveenu, mo tava'a mukilikalu, mo ane'i ane ivivikala uasi xe ane'i ane vovolea iouiou mu'oxone'i la mine'e misu'a la'oluxa'a no tava'u la Anu mupamauline'i.³¹ Xe ta mitema mimaisou la mikuluke manina. Xo mimaisi'a ane'i ane ivivikala uasi mivikala mo ane'i ane imuamua'i uasi, mimuamua'i xe ane'i ane ie'i seleveenu mimalei, la mi'itinu Lataua noxi'a ta Isilaeli.

Iesu Mulosi'a ta Mitema 4,000 'Ani

(Mak 8:1-10)

³²Xe Iesu mu'avali'a ta molomolo noxou mine'e noxou la muvikalane'i aloxo 'o, “Eni talelixa'a ta mitema 'o mivevile xo mine'e mixolu noxilo 'o voxo tatalu mukalu, ia xa'a mii loxo 'o sou i'ou uasi. La eni amasaxa lexe apalusi'a ilivu ilai no tuatualasi'a uasi xo loxo 'o io ilai la ilapalapau no vote'i.”³³ Ta molomolo noxou miavuti la mikolinu aloxo 'o, “La sou nenge taxalisou veleti ne'ei sou umomosi'a ta mitema latala

'o? Nenge texolu 'o ne no xalee tani vitanisi ano 'o.”³⁴ Xe Anu muavuti la mutali'isi'a lexe, “Xo ngingi veleti ta'ei e ngenono'u ne?” Ane'i mikolinu lexe, “Muxatele tameisi xe ta sinana ta kitukitu'a tavu'alo uasi.”³⁵ Anu muavuti la muvikalane'i ta mitema tavu'alo sou mixolu no lia.³⁶ Ane'i mixolu no lia mukalu la Anu muno'u veleti muxatele tamei xe ta sinana moso ne, sou muvikalala laixe noxou Momu. Xe mukalu la muse'ise'iniu la mulosi'a ta molomolo noxou sou mimila'anu noxi'a ta mitema.³⁷ Ta mitema mi'ani'ani xo mole mi'ana'ana manina. Xe ili'i, la sou ta molomolo noxou mino'u lakela muxatele tamei la mitaataa la'ilali pa'upa'usou no anu.³⁸ Ta mitema e mi'ani ne ititisi'a muxali loxo 4,000. Ane ne ititisi'a ta mulusi ia ta sema ilo'a ta molomolo uasi.³⁹ Xe ili'i no mine Iesu mupalusi'a ta mitema milailai mukalu la sou Anu mutelo no anu uaxa sou mulai no xalee lia ne Maxatani.

Ta Palisaio Mivikalanu Iesu sou Lexe U'oxonu Sosovo Vile

(Mak 8:11-13; Luk 12:54-56)

16^xXe ta Palisaio ilo'a ta Sadokaio mine'e noxou Iesu la i'oxo lexe itovo lexe itali'isou, la mivikalanu lexe u'oxonu sosovo vile mo ane'i imaisou lexe Anu molu noxou Lataua.² Anu muavuti la mukoline'i aloxo 'o, “No mine aso u'una xe ngingi ngamaisou loxotolo lauolaouinu,' la ngingi nga'oxo lexe, 'Ne'ielia la voxo vile laixe la.’³ Xe no kakao la ngamaisou loxotolo lauolaouinu ia tamuxala utomu la ngingi ngavikala lexe, 'Maasi la nenge la'ia usili.' Ngingi ngelavusou sosovo se'i teitexi no loxotolo, musosovosou mii ma'ia. Ia ngingi ngalavusou mii ma'ia ane ux-

^v15:31 Mak 7:37

^w15:32 Mat 14:14

^x16:1 Mat 12:38; Luk 11:16

ali vaimomo 'o uasi. ^{4y}Ngingi ta mitema ta masumasua mo ta mitemasou nga'ox-o'oxonu 'ili'ilixo sou vote'i. Ngingi ngamasaxa lexe ngamaisou sosovo vile ia umomomo sou ngamaisou vile uasisi manina, sosovo vilesisi ane noxou Iona nesi." Xe Iesu mu'umesi'a la mixoxolu ne ia Anu mulai.

Iesu Mupeletotosi'a ta Molomolo

Noxou no Anu Isi Noxi'a ta Palisaio Xe ta Sadokaio

(Mak 8:14-21)

⁵Xe no mine Iesu ilo'a ta molomolou mixisa'i milai no kupa xalee vile, la ta molomolo noxou Iesu tane'i vulusi la ino'u xa'a veleti uasi. ^{6z}La Iesu muvikalane'i lexe, "Ngasaxila'inge laixe no anu isi ('ilixo) noxi'a ta Palisaio mo ta Sadokaio." ⁷Ane'i milomu sou aloxo ne la mivikalane'i ngatongato'o lexe, "Anu muvikalange aloxo ne xo nenge tano'u nenge veleti uasi." ⁸Ane'i milai la ialimolosou vaikala ne, la Anu mulavu. La sou mutali'isi'a aloxo 'o, "Tava'u loxovaa la ngingi ngevikala ngatongato'o lexe ngingi ngano'u nenge veleti uasi? Ngingi ngamuxaxu tangengi uasi? ^{9a}Loxovaa, ngingi ngalavusou uao? Mo ngaxavutalanu uasi? No voxo ane eni ese'ise'inu veleti ta'uve ilou sinana ta tamei xa'a ta mitema (5,000) itemaxu mavulovexa mavulovexa tamei mo itemaxu mavulovexa ta'uve, la ngetaanu pa'upa'usou lakela sou ta'ei? ^{10b}Mo no voxo ane eni ese'ise'inu veleti muxatele tamei xa'a ta mitema (4,000) itemaxu mavulovexa mavulovexa tamei, la ngetaanu pa'upa'usou lakela ta'ei? ¹¹La sou ngingi nganava e ngalavu sou uao 'o? Eni alelemolu veleti uasi, ia

eni avvikala ngingi lexe ngasaxila'inge laixe no anu isi noxi'a ta Palisaio ilo'a ta Sadokaio." ¹²Ane'i milomu sou la sou milamana lexe anu ulelemolu isi e imulaxu no anu veleti sou u'oxoo usoxo uasi. Ia Anu mupeletotosi'a, so lexe isaxila'a laixe no anu 'ilixo noxi'a ta Palisaio ilo'a ta Sadokaio. Xo ilosoie'i no anu 'ilixo noxi'a.

Palapala'alixu Noxou Pita

(Mak 8:27-30; Luk 9:18-21)

¹³Xe ili'i no mine Iesu ilo'a ta molomolo mixali no xalee ne Kaisalia Pilipai, la Anu mutali'isi'a ta molomolo noxou aloxo 'o. "Ta mitema mimaisou Iteima 'Olu la mi'oxo lexe 'ena'ei." ^{14c}Ane'i miavuti la mikolinu lexe, "Se'i mivikala lexe nini Ioanesi itema sou u'ulosi'a ta mitema mose'i ivikala lexe nini Eliasi, mose'i la ivikala lexe nini Elemia, xe se'i ivikala lexe nini vile noxi'a ta mitema sou palomatana." ¹⁵Xe Anu muavuti la mutali'i vaxa noxi'a lexe, "Ia ngingi la ngingi ngavikala lexe eni 'ena'ei?" ^{16d}Xe Saimoni Pita muavuti la mukolinu aloxo 'o, "Nini Kalisito, Lataua umaui uto-tomu 'Olu." ^{17e}Xe Iesu muavuti la muvikananu aloxo 'o, "Saimoni, Ioanesi 'olu nini na'osa. Xo itema vile upala'alixu noxine uasi, Mamilo anu uxolu teitexi no opo loxotolo, Anusisi ane mupala'alixu noxine ne. ^{18f}Mo eni avikalaneni manina aloxo. Nini Pita, mo teitexi no anu lavo'o ne la eni atulusou taasou lalotu noxilo. La umomomo sou xavi no anu soli u'una no nano no anu aiten-gaxu lalotu ne uasi. ^{19g}Mo eni alosine lakii sou aitenga sou saxisaxila'u noxou Lataua teitexi no opo loxotolo. Mii ma'ia nini nasakiinu no lia 'o la Lataua us-

^y16:4 Mat 12:39; Luk 11:29 ^z16:6 Luk 12:1 ^a16:9 Mat 14:17-21

^b16:10 Mat 15:34-38 ^c16:14 Mat 14:1-2; Mak 6:14-15; Luk 9:7-8

^d16:16 Ioa 6:69 ^e16:17 Xal 1:15-16 ^f16:18 Ioa 1:42; Ep 2:20

^g16:19 Mat 18:18; Ioa 20:23

akiinu teitexi kalumo. Xe mii ma'ia nini nalulusou no lia 'o la Lataua ululusou teitexi kalumo.”²⁰ Xe muavuti la mupela'a ta molomolo noxou lexe umomomo sou ia'aloxu noxou evile lexe anu Kalisito uasi.

Iesu Mutotokala sou Solixu

(Mak 8:31–9:1; Luk 9:22–27)

²¹Ioxe, no voxo ane ne la Iesu musolonu vaivaikala noxou sou mupela'a ta molomolo noxou lexe, anu laixe lexe Anu ulai ne Ielusalemu. Mo utavulenu tu'utu'umaxu tavu'alo no avo'a ta tatila sou lalotu ilo'a ta aili'i, xe ta tisa sou lapuloto. Mo ivau usoli la i'asixu uai voxo tamei, xe no anu voxo tatalusou la Anu utulu.²² Xe Pita muavuti la mutila'u Iesu la mulailixu va'axu sou mulavixu. La muvikalanu lexe, “Tila umomomo sou mimii ane ne uxali noxine mamu.”²³ Iesu muxiu la muvikalanu Pita aloxo 'o, “Satani naxexesilo! Natalutaluxu vote'i silo uasi. Xavutala e muxolu noxine ne, nini namulinu masaxa noxou Lataua uasi, nemulinu xavutala noxi'a ta mitemasi.”²⁴ Xe Iesu muavuti la muvikalane'i ta molomolo noxou aloxo 'o, “Lexe 'ei ane umasaxa lexe umulileli la anu umulinu masaxa noxou uasi, ia une'e mo utavulenu ovu valautu loxo eni etavulenu 'o mo umulileli, mo usoli loxo eni asoli no ovu valautu.”²⁵ Xo itema ane tanuxu maulixu ne, ili'i la uxovulaunu. Ia itema ane tanuxu maulixu uasi, ia uitalonu maulixu silo ne ili'i la uxali sou mauli.²⁶ Ia lexe itema vile unou'u mimii latala sou lia 'o ukalusi, xe uxovulaunu uleenu, la sou mimii sou lialia ane anu muno'u ne usu'ulinu a loxovaa? Male uasi. Mo mii ma'ia ane sou anu ulotonu uleenu no anu sou ulivulixu.

²⁷ Xo itema 'Olu ulivu une'e la une'e no anu xavi noxou Momu, ilo'a ta an-gelo noxou. Mo ulosi'a ta mitema ulusou 'ili'ilixu ma'ia ane ane'i mi'oxo'oxonu.²⁸ La sou eni avikalangengi manina musuku lexe, se'i noxinge e itulutulu no taingengi 'o isoli uasi ixoxolu mo imaisou itema 'Olu ulivu une'e no anu xavi mo saxisaxila'u noxou.”

Iesu Vasimolu Muxali Iou Vilemo

(Mak 9:2–13; Luk 9:28–36)

17 Ioxe ilo'a mixoxolu xe voxo muxatele vile mukalu, la sou anu Iesu muno'a Pita ilou Iakovo xe Ioanesi e Iakovo vimou la muulaxune'i sou ilo'a milai mitelai no laxa'ilu vile teitexi manina mole ane'isisi milai mixoxolu ne.²¹ Ilo'a mixoxolusi xe mimalei loxo 'o la Iesu vasimolu ne muxiu mo muxali iou vilemo manina. Iou ne muxali loxo aso, mo tokolomou ne muxali iou vilemo mo muxali lamanaxu xe mulamilami loxo 'o.³ Xe mimalei loxo 'o la Eliasi ilou Mosesi mipaa mixali mitulu no pa'umolu Iesu la ilo'a mivivikala.⁴ Pita muavuti la muvikala vaxa noxou Iesu aloxo 'o, “Tila anu laixe xo nexi kalumo a taxoxolu 'o. La sou lexe nini namasaxa la nexi ta'alaxu tani alelaxu tatalu. Nini sine vile, Mosesi sou vile xe Eliasi sou vile.”⁵ No mine Pita uao uvivikala 'o, ia tamuxala vile lamanaxu misevile mune'e la mukupone'i mukalusi. La vaikala vile mupaa no nano no anu tamuxala ne la muvikala aloxo 'o, “Eni 'alixeni ano, amasaxau misevile. Ngalomuxu vaivaikalau.”⁶ Xe no mine ane'i milomusou vaivaikala aloxo ne la mi'ume la misusunu ie'i mulu'elai no lia.⁷ Ia Iesu mune'e la mukasi vaxa noxi'a la muvikalane'i lexe, “Nga'ume mamu, ngat-

^h16:24 Mat 10:38; Luk 14:27 ⁱ16:25 Mat 10:39; Luk 17:33; Ioa 12:25 ^j16:26 Mat 4:8–9 ^k16:27 Lex 62:12; Xav 24:12; Mat 25:31; Rom 2:6; Pal 22:12 ^l17:2 2Pi 1:16–18 ^m17:5 Lap 18:15; Lex 2:7; Ais 42:1; Mat 3:17; Mak 1:11; Luk 3:22

ulu.” ⁸Xe alaxu vilesisi 'o, la ane'i mimamalei, la imaisou evile uasi, Iesu anusisi a ututulu. ⁹Ioxe ilo'a miavuti sou misuku teitexi no laxa'ilu ne sou ilivu ilu'e, la Iesu mutalosi'a lexe, “Mimii e ngemaisou 'o, umomomo sou nga'aloxu noxou evile uasi ulai uxali no voxo ane itema 'Olu utulu no lulusou.” ¹⁰ⁿXe ane'i miavuti la mitali'isou lexe, “Ia loxovaa, la sou ta tisa sou lapuloto mivikala lexe Eliasi anu uxali tei?” ¹¹Xe Iesu muavuti la mukoline'i aloxo 'o, “Vaikala ne anu manina, Eliasi ne anu uxali tei sou ulalaxine'i ta mitema ukalusi. ¹²^oIa eni avikalangengi aloxo 'o, Eliasi ne mune'e ia ta mitema ne itoxonu uasi, la mikalusou masaxa noxi'a sou mi'oxonu 'ili'ilixi se'i mulai noxou. Anu iou vilesisi aloxo ne la itema 'Olu uno'u tu'umaxu no avo'a ta mitema.” ¹³^pLa sou ane'i ta molomolo noxou milavusou lexe Anu mulelemolu Ioanesi itema sou u'ulosi'a ta mitema ane.

Molomolo Vile Uleenu Masua Muxolu Noxou La Iesu Mupamaulinu

(Mak 9:14-29; Luk 9:37-43a)

¹⁴Ilo'a milu'e xe mixali no lia noxi'a ane'i latala la itema vile mune'e la mixola'u tava'u vo'uxu mulu'e no tava'u Iesu la movikalala aloxo 'o. ¹⁵“Tila, tanenixu 'alixe mulu, xo uleenu masua muxolu noxou la mu'oxo masuanu manina. No mine u'oxonu la voxo mose'i ne uleanu u'una no navu xe uleanu ulu'e no lexa. ¹⁶Eni eno'u mune'e noxi'a ta molomolo noxine lexe ipamaulinu la ane'i imomomo uasi.” ¹⁷Xe Iesu muavuti la movikalane'i aloxo 'o, “Ngingi ta mitema sou ngamuxaxu tangengi noxou Lataua uasi! Tauu ie ta'ei exolu noxinge 'o? Mo alaxu ta'ei ane sou eni atavulenu tu'u-

tu'umaxu noxinge? Ngano'u molomolo ne une'e noxilo.” ¹⁸Xe Iesu muavuti la mulavixu uleenu masua la muxexesou molomolo ne, la anu laixenu alaxu vilasisi. ¹⁹^qXe ta molomolo milutu milai noxou Iesu la mitali'isou se'isisi aloxo 'o, “Tava'u loxovaa la sou nexi tamomomo sou takusau uleenu masua ne ua?” ²⁰^rIesu mukoline'i aloxo 'o, “Xo loopala noxine ne kituasi, eni avikalangengi manina aloxo, lexe loopala noxine ne kitu'a loxo ovu masitati ngiaxu la ngingi ngamomomo sou ngavikalanu laxa'ilu vile lexe, nasuku mo nalai, la laxa'ilu ne ulomuxenesi.” Mii vile peki'a'u noxinge uasi. ²¹(Ia mimii uxali no anu mii vile uasi, no anu 'ilixi sou pelemu xe lakilakasi.)

Iesu Mua'aloxu Soli Noxou La

(Mak 9:30-32; Luk 9:43-45)

²²^sXe no voxo ane ane'i mipita ne Xalilaia la Iesu movikalane'i aloxo 'o, “Ulai ili'i la ta mitema i'italonu itema 'Olu no avo'a ta mitema sou ivau usoli. ²³Ane'i ivau usoli la uai no nano no lulu xe voxo tatalusou la Anu utulu umauli la.” Xe ta molomolo noxou milomusou aloxo ne, la ane'i tane'i kalaua xe tane'i mutama.

Iesu Muleanu Lamoli Mulai sou Lalotu

²⁴^tIesu ilo'a ta molomolo noxou mixali ne Kapenaumu xe ili'i la ta mitema sou itaxusou lamoli sou lalotu mune'e mitali'isou Pita lexe, “Loxovaa, Tisa noxinge uleanu lamoli no anu tani sou lalotu kalumo?” ²⁵Xe Pita muavuti la mukoline'i aloxo 'o, “Ani Anu uleanu kalumo.” Ia no mine Pita mu'unalai no nano no tani la Iesu mutali'isou aloxo

ⁿ17:10 Mal 4:5 ^o17:12 Mat 11:14 ^p17:13 Luk 1:17 ^q17:19 Mat 10:1

^r17:20 Mat 21:21; Mak 11:23; Luk 17:6; 1Ko 13:2 ^s17:22 Mat 16:21

^t17:24 Mul 30:13; 38:26

'o, "Saimoni nini nexavutala a loxovaa? Ta tatananu lialia 'o, no mine itaxusou lamoli la ino'u noxi'a ta 'ili'ili'a kalumo, uasi, ino'u noxi'a ane'i va'axusi?" ²⁶Xe Pita muavuti la mukolinu lexe "Ani ane'i ino'u noxi'a va'axusi." Iesu muvikala Pita lexe, "Ta 'ili'ili'a ne ane'i itaxusou lamoli noxi'a uasi." ²⁷La sou Iesu muvikalanu aloxo 'o, "Xo loxo 'o io nenge ta'oxonu opone'i masuainge. La sou nalai no luaki mo naleanu xalolo xe sinana ane u'ala tei xe nalapu utelo la namalei no nano no anaxu. La sou namaisou lamoli itiitissou mumomomo noxinge nengei, la sou nalai nalosi'a."

**'Ei Anu Tila no Anu
Saxisaxila'u Noxou Lataua
Teitexi no Opo Loxotolo**

(Mak 9:33-37; Luk 9:46-48)

18 ^uNo anu voxo ane ne la ta molomolo noxou Iesu mine'e noxou la mitali'isou lexe, "'Ei anu mutila no anu saxisaxila'u noxou Lataua teitexi no opo loxotolo?" ²Xe Iesu muavuti la mu'avalou molomolo kitu'a vile mune'e la mitulusou no taine'i. ³vLa muvikalane'i aloxo 'o, "Eni avikalangengi manina aloxo 'o, lexe ngingi ngaxiu mo ngaxali loxo ta molomolo ta kitukitu'a uasi la umomomo sou nga'unalai no anu saxisaxila'u noxou Lataua teitexi no opo loxotolo uasisi manina. ⁴La sou lexe 'ei ane utaloxolixu loxo molomolo kitu'a 'o la anu utila no anu saxisaxila'u noxou Lataua teitexi no opo loxotolo. ⁵wMo 'ei ane u'osa sou usu'ulinu molomolo kitu'a vile no ualasilo aloxo 'o xo anu muxavutalaleli, la anu mu'oxonu noxilo. ⁶Ia lexe itema vile uolexu vile noxi'a ta molomolo e mimuxaxu tane'i noxilo ne isusu no anu 'ilixu masua vile, la anu laixe

lexe isakii lavo'o kulu vile toxoxa'a no xolanu mo ileanu ulu'elai no lautu no luaki lixinu mo u'uo'uo. ⁷La sou ngingi ta mitema no lialia 'o ngasaxilainge laixe no anu tu'utu'umaxu ane sou uxali noxinge, xo mimii tavu'alo sou lialia 'o u'oxone'i la ilapau la i'una no anu susu. Anu susu ne uxali aloxo ne. ⁸xIa lexe avone vile ilou tava'ine vile ususulixene, la naxotosou uxexee mo nasu'anu. Anu laixe lexe na'unalai no nano no anu tuala sou mauili no 'a tava'ine vilesisi xe avone vilesisi. Loxo 'o io avone ta tamei xe tava'ine ta tamei uxolu la ileaneni ulu'elai no anu navu e ukakaa utotomu mo kaluxu uasisi manina. ⁹Mo lexe ieni vile ususulixene la naluvunu uxexee mo nasu'anu. Anu laixe lexe nini na'unalai no tuala sou mauili no ieni vilesisi. Loxo 'o io ieni ta tamei uxolu la ileaneni ulu'elai no anu navu e ukakaa utotomu mo kaluxu uasisi manina."

**Vaikala Latilovo sou Sipsip
Tatananu Muxovulaunu**

(Luk 15:3-7)

¹⁰yIesu musolonu vaivaikala noxou la muvikala la aloxo 'o, "Ngasaxilainge laixe, loxo 'o io ngamaisi'a ta molomolo loxo 'o, loxo ta mii vitanisi. Uasi. Eni avikalangengi lexe teitexi no opo loxotolo ne ta angelo noxi'a ilavusou imaisou Mamilo iou utotomu teitexi no opo loxotolo. ¹¹zLa sou Itema 'Olu mulivunoxa'a ane'i ane mixovulaune'i mine'e sou mupamauline'i."

¹²Mo lexe itema vile usaxila'a ta sipsip itemaxu ta'uve ia uxovulaunu vile la, ngingi ngexavutala a loxovaa? Umomomo sou anu uitalone'i ta sipsip mavulovexa muxatele tami'a mo muxatele tami'a ne ixoxolu no laxa'ilu ne

^u18:1 Luk 22:24 ^v18:3 Mat 19:14; Mak 10:15; Luk 18:17

^w18:5 Mat 10:40; Luk 10:16; Ioa 13:20 ^x18:8 Mat 5:29-30

^y18:10 Eva 1:14 ^z18:11 Luk 19:10

ia anu ulai sou ukamulinu ane muxovulaunu ne o? Ani. ¹³La sou eni avikalangengi manina aloxo 'o, no mine anu uxalisou sipsip vilesisi e muxovulaunu ne la anu u'osa manina. 'Osa sou sipsip vilesisi ne utila noxi'a ta sipsip mavulovexa muxatele tami'a mo muxatele tami'a 'ole. ¹⁴Anu iou vilesisi aloxo Maminge uxolu teitexi no opo loxotolo umasaxa lexe vile noxi'a ta molomolo ta kitukitu'a ne isusu ilai va'axu uasi."

'Ilixo sou Namomosou Vivine Mususu

(Luk 17:3-4)

^{15a}Jesu muavuti la musolonu vaivaikala noxou la aloxo 'o, "Lexe vivine vile u'oxo masuaneni, la nini nalai noxou mo ngingisisi ngongou ngamomosou. Lexe anu ulomuxene la nini nelivunoxu. ^{16b}Ia lexe anu ulomuxene uasi, la nalai nano'u itema vile xe uasi la ta tamei la ine'e sou imomosou. Aloxo ne mo sou no anaxa'a ta mitema ta tamei xe tatalu la imomomo sou ivalaxu vaikala. ¹⁷Ia lexe anu ulomuxa'a ta mitema ne uasi, la nalai nano'a ane'i no anu lalotu ine'e imomo sou. Ia lexe anu ulomuxa'a ta mitema sou lalotu la ne uasi, la ane'i ta mitema ane ane'i ta Iutaia uasi mo loxo itemasou uno'u lamoli noxi'a ta mitema.

^{18c}Eni avikalangengi manina lexe, mii ma'ia ane ngingi ngasakiinu no lia 'o, la anu usakii teitexi no opo loxotolo. Xe mii ma'ia ane ngingi ngalulusou no lia 'o, la Anu ululusou teitexi no opo loxotolo. ^{19d}Mo eni avikalangengi la aloxo 'o, lexe ta mitema ta tamei noxinge no lia 'o imasaxau mii vile mo opone'i vilesisi no anu xe ilingau la Mamilo uxolu teitexi no opo loxotolo Anu ulosi'asi. ²⁰Xo ta mitema ta tamei xe tatalu ipita no

anu ualasilu la eni kalumo a axolu no taine'i."

Vaikala Latilovo sou Itema sou Xaixai Tanuxu Menexu Uasi

²¹Xe no voxu ane ne la Pita mune'e noxou Iesu, la mutali'isou aloxo 'o, "Tila, alaxu ta'ei eni alulusou susu noxou vivilo vile mu'oxonu mune'e noxilo? Alaxu muxatele tamei?" ^{22e}Jesu muavuti la mukolinu aloxo 'o, "Eni avikalaneni aloxo 'o, lexe nini namasaxa nalulusou susu noxou vivine, la nalulusou alaxu muxatele tamei uasi. Nini nalulusou alaxu mavulovexa muxatele tamei alaxu muxatele tamei (70 x 7). ²³La sou saxisaxila'u noxou Lataua teitexi no opo loxotolo ne anu aloxo tatananu tuala vile mune'e sou uno'u lakolisou mii ma'ia ane anu mulosi'a ta mitema sou xaixai noxou. ²⁴No mine anu musokou sou mumomomo sou la itema e muno'u (10,000 taranito) ia ukolinu uasi mune'e noxou. ²⁵Ia anu itema ne umomomo sou ukolinu lamoli ne uasi. La sou tila noxou itema ne muavuti la muvikala lexe, ngano'a ilee semau mo ta 'olu xe ta miumiu ukalusi ne mo ngasovane'i, la sou lamolisi'a une'e ukolinu lamoli noxilo. ²⁶Ioxe itemasou xaixai ne mulomu sou vaikala ne la mulapau mulu'elai muxola'u tava'u vo'uxu no tava'u tatananu tuala ne la mukatunu lexe, 'Nini tanenixo mo nalosilo voxu se'i la, la sou eni akolinu lamoli ne ukalusi.' ²⁷Tila noxou itemasou xaixai ne mu maisou aloxo ne la anu tanuxu. La sou anu muavuti la muvikalanu lexe, umomomo sou nakolinu uasi la mupalusou mulai. ²⁸Ioxe itema ne mulai no ale la mumaisou menexu vile e muno'u lamoli se'i (100 Denalia) noxou ia ukolinu uasi la mukasi noxou la mukapilaxu

^a18:15 Luk 17:3; Xal 6:1 ^b18:16 Lap 19:15; Ioa 8:17

^c18:18 Mat 16:19; Ioa 20:23 ^d18:19 Mak 11:24; Ioa 15:7 ^e18:22 Luk 17:4

pekia'u la muvikalane lexe, 'Nini napalea nakolinu lamoli noxilo.' ²⁹La sou itema ne menexu muavuti la mulapau mulu'elai la muxola'u tava'u vo'uxu no lia la mukatunu la muvikalane lexe, 'Nini tanenixo mo nalosilo voxo se'i la, la sou eni akolinu.' ³⁰Ia itema ne ulomuxu menexu ne uasi, la mulai muvixaxu menexu ne no taasou navunavu umomomo anu ukolinu lamoli noxou. ³¹No mine ta menexu mimaisou 'ilixoxo e menexi'a mu'oxonu ne la opone'i tu'umaxu manina. Xe miavuti la milai mia'aloxu noxou tilasi'a. ³²Tatila noxou itema ne mulomusou aloxo ne la mu'avalou itema ne mu'una la muvikalane lexe, 'Nini itema sou xaixai masua. Tei la nini netama noxilo la eni e'oxonu 'ilixoxo laixe noxine la nakolinu lamoli toxoxa'a noxilo uasi. ³³Loxovaa la nini tanenixo menexine ne loxo eni e'oxonu noxine ne ua.' ³⁴^fLa sou tila noxou ne lai'axu la sou mulai mumulaxu no taasou navunavu ulai uxali no mine anu ukolinu lamoli ne ukalusi. ³⁵^gLa sou mamilo uxolu teitexi no opo loxotolo u'oxonu 'ilixoxo iou vilesisi aloxo ne noxinge. Lexe ngingi ngaxiunu tumalingeu susu noxi'a tavivinge no nano no opongengi manina."

**Iesu Muvivikala no Anu 'Ilixoxo
sou Itema Usu'ane Semau**

(Mak 10:1-12)

19 Iesu muvivikalane'i aloxo ne xe mukalu, la Anu musuku no xalee lia tila ne Xalilaia la muxisa'isou lexa ne Ioridani mulaia xalee vile no xalee lia tila ne Iutaia. ²La ta mitema tavu'alo mimulinu mine la Anu mupamauline'i. ³Ioxe ta Palisaio se'i mine'e noxou sou lexe itovonu. Mine'e mixali noxou la

mitali'isou lexe, "Itema vile umasaxa lexe usu'ane semau no anu masaxa noxou, la loxovaa, 'ilixoxo ane ne muvixaxu noxou no anu lapuloto noxinge?" ⁴^hIesu muavuti la mukoline'i aloxo 'o, "Loxovaa ngingi ngamaisou uai no nano no anu vaikala noxou Lataua uasi? Lexe tatei manina no voxo ane Lataua musokou mukoinu mimii latala, la Anu mukoine'i ta mitema kalumo. La mukoine'i ta mulu xe ta sema. ⁵ⁱMo muvikalane lexe, tava'u aloxo ne la sou mulu u'umesi'a momu ilee nenu la ulai ilee semau ipita la ixali vasime'a vilesisi. ⁶La ane'i ixali ta tamei la ua 'a, ia ixali vilesisi. Aloxo ne la sou mii ma'ia Lataua mupitanu muxali vilesisi ne umomomo sou itema vile ukalipalanu uasi." ⁷^jAne'i milomusou aloxo ne la mivikalane lexe, "Ia Mosesi muvikalane lexe itema vile umasaxa lexe uxotonu taula'i noxi'a ilee semau la anu molu ukaukavu ulai noxie la sou upalusie ilai." ⁸La Iesu mukoline'i aloxo 'o, "Xo ngingi opongengi pekia'u la sou Mosesi mupelemasaxangengi sou ngaxotonu taula'ingenge ngongi'a ta semasemangengi. Ia tatei manina no mine Lataua musokou mukoinu mimii latala uasi. ⁹^kLa sou eni avikalangengi aloxo 'o, lexe mulu vile ukusaie semau no anu masaxa noxou ia i'oxonu susu vile uasi, ia ulai u'uluxe sama vile la, la anu mu'oxonu 'ilixoxo sou vote'i." ¹⁰Ta molomolo noxou Iesu milomusou aloxo ne la mivikalane Iesu aloxo 'o, "Xo 'ili'ilixoxo aloxo ne uxali noxi'a mulu ilee semau, la sou anu laixe lexe ta mulu itaula'i uasi." ¹¹Ioxe Iesu muavuti la mukoline'i aloxo 'o, "Umomomo sou ta mitema tavu'alo imulinu vaikala ane ne uasi. Ia ane'i ane Lataua mulosi'a xavi sou itaula'i uasisi imulinu. ¹²Ta mulu mose'i ilavusou

^f18:34 Mat 5:25-26 ^g18:35 Mat 6:15; Mak 11:25; Ep 4:32; Kol 3:13

^h19:4 Tav 1:27; 5:2 ⁱ19:5 Tav 2:24; Ep 5:31 ^j19:7 Lap 24:1-4; Mat 5:31

^k19:9 Mat 5:32; 1Ko 7:10-11

itaula'i uasi. Xo se'i ne no mine ta neni'a mivo'one'i la vasime'a uxolu uasi xe se'i ne ta mitema mipalane'i. Xe se'i ne, ane'i me'a imasaxa lexe itaula'i uasi, ia ixolu aloxo ne sou i'oxonu xaixai no anu saxisaxila'u noxou Lataua teitexi no opo loxotolo. La sou 'ei ane umasaxa lexe uno'u vaikala ane 'o la anu uno'u."

Iesu Mualisi'a ta Molomolo

(Mak 10:13-16; Luk 18:15-17)

¹³No voxo ane ne la ta mitema mino'a ta molomolo mine'e noxou Iesu sou lexe Anu umulaxu avolu no kisi'a xe ukilakasi'a. Ia ta molomolo noxou miavuti la mikusai'a ta mitema ne. ¹⁴Xe Iesu muavuti la muvikalane'i lexe, "Tengi uvaxai'a ta molomolo ne si mo ine'e noxilo. Xo saxisaxila'u noxou Lataua teitexi no opo loxotolo anu noxi'a ta molomolo aloxo ne." ¹⁵Anu mumulaxu avolu no kisi'a sou mukilakasi'a mukalu la Anu musuku sou mulai.

Maulu Vile sou Lavuluti Iou Iesu Mivivikala

(Mak 10:17-31; Luk 18:18-30)

¹⁶Xe Iesu mulai la itema vile mune'e noxou la mutali'isou lexe, "Tisa, eni a'oxonu 'ilixu ma'ia ulapu la sou ano'u mauili ane kaluxu uasi no anu?" ¹⁷^mXe Iesu muavuti la mukolinu aloxo 'o, "Tava'u loxovaa la sou nini netali'isilo no anu 'ilixu mulapu 'o? Lataua anu-sisi Anu mulapu, ia lexe nini namasaxa sou nano'u mauili ane kaluxu uasi, la namulinu lapuloto noxou Lataua." ¹⁸ⁿXe itema ne muavuti la mutali'i mulivu noxou Iesu lexe, "Lapuloto ma'ia?" La sou Iesu muvikalane'i lexe, "Lapuloto ne aloxo 'o, 'Navau itema vile usoli mamu mo na'oxonu 'ili'ilixu sou vote'i mamu

mo napakali mamu xe nakalavo'i sou itema vile vitanisi mamu.' ¹⁹^oMo natoxone'i mamine ilee nenine xe tanenixa'a ta mitema va'axu loxo nini tanenixene." ²⁰Xe anu mauili ne muavuti la mukolinu Iesu aloxo 'o, "Lapuloto ne eni emulinu mukalusi, ia mii ma'ia ane eni pa'usilo no anu?" ²¹Xe Iesu muavuti la mukolinu aloxo 'o, "Lexe nini namasaxa naxali itema mulapu manina la nalai mo nasovanu mimemimeni mo ta mitema ilotonu. Xe lamolisou la nalai nalosi'a ta mitema ane i'a mimii uasi. Nini na'oxonu aloxo ne la sou mimii lailaixe ane uai teitexi no opo loxotolo ne nini na'anini. Mo nane'e namulileli." ²²No mine mauili ne, mulomusou aloxo ne la iou ne mupalulu, la mumuamua'isi mole mulai avile. Opoonu u'osa uasi xo anu muxavutala no anu miumiu tavu'alo 'ole.

²³Xe Iesu muavuti la muvikalane'i ta molomolo noxou aloxo 'o, "Eni avikalan-gengi manina lexe itema sou lavuluti ne pekia'u noxou sou u'unalai no nano no anu saxisaxila'u noxou Lataua teitexi no opo loxotolo. ²⁴Mo avikalan-gengi lexe kameli umasaxa u'unalai no anu 'umo taxanu ne la anu se'isisi. Ia itema sou lavuluti anu pekia'u noxou sou u'unalai no anu saxisaxila'u noxou Lataua." ²⁵No mine ta molomolo noxou milomusou aloxo ne la mikuluke manina la mivikala lexe, "La sou 'ei manina ane anu uno'u mauili ane kaluxu uasi?" ²⁶^pIesu iou mulai noxi'a la mumatakisi'a, la muvikalane'i aloxo 'o, "Mimii tavu'alo ne se'isisi noxou Lataua ia noxi'a ta mitema la anu pekia'u." ²⁷Xe Pita muavuti la muvikalane'i lexe, "Nexi tavu'alo ne texiu tumalixeu mimii ne ia tene'e sou temulineni ne. La sou nini

^{19:14} Mat 18:2-3 ^{m19:17} Liv 18:5; Luk 10:28

^{n19:18} Mul 20:13-16; Lap 5:17-20 ^{o19:19} Mul 20:12; Liv 19:18

^{p19:26} Iop 42:2

nalosixe mii ma'ia?" ²⁸qLa Iesu muvikalane'i lexe, "Eni avikalangengi manina aloxo 'o, no voxo ane mimii uxali alavua xe Itema 'Olu uno'u uala tila la uxolu no anu puloulou noxou. No voxo ane ne la ngingi ane ngemulileli ne, ngingi kalumo ngaxolu no anu puloulou ane laixe mavulovexa mo mulelia tamei, la ngaxolu sou ngatilovosi'a ta mata mavulovexa mo mulelia tamei ne Isilaeli. ²⁹Mo ane'i ane mixavutala no anu ualasilu la mi'umesou taataasi'a mo mi'umesi'a ta vimovimo'a ta mulu mo ta vimovimo'a ta sema ilo'a ta mami'a mo ta neni'a xe ta 'ili'ili'a ilou xaixaixa'a ne ino'u lakolisou alaxu itemaxu ta'uve. Xe ino'u maui ane kaluxu uasi. ³⁰rJa ta mitema tavu'alo e miuliuli, ulai la ane'i ilai ili'i, ia ane'i ane itoxone'i vaimomo uasi 'o ne ilai la iuli."

Vaikala Latilovosi'a ta Mitema sou Ixaxai no Xaisou Uaini

20 Iesu musolonu vaivaikala noxou lexe, "Saxisaxila'u noxou Lataua teitexi no opo loxotolo ne aloxo, itema vile musaxila'u xaisou uaini vile. No kakau manina la anu mulai mu'avali'a ta mitema mose'i sou ilai ixaxai no anu xaisou uaini ne. ²Ta mitema ne misosovosou Denalia vile lexe anu ulotone'i no anu voxo vile la sou anu mupalusi'a milai sou mixaxai no anu xaisou uaini noxou ne. ³Xe no anu aso iou muxatele tami'a la anu mulai la, la mumaisi'a ta mitema se'i la a itulutulu no anu tanixu pitapita 'ole la ixoxolu vitanisi. ⁴La sou anu muavuti la muvikalane'i lexe, 'Ngingi kalumo ngalai mo ngaxaxai no anu xaisou uaini noxilo. La sou eni alotongengi umomomo no anu xaixai ma'ia ngingi nge'oxonu.' ⁵La sou ane'i milai. Xe no aso mukulupa

mo no aso iou tatalu, la anu mulai no tanixu pitapita la mu'oxonu xaixai iou vilesisi aloxo mu'oxonu tei ne la. ⁶Xe no a aso iou ta'uve no 'olo'olovoxo la anu mulivu mulai la, la mumaisi'a se'i la a itutulu. La sou anu muavuti la mutali'isi'a lexe, 'Tava'u loxovaa la sou ngingi ngatutulu vitanisi aso veveeni ia nga'oxonu mii vile uasi 'o?' ⁷Ane'i muavuti la mikolinu lexe, 'Xo itema vile ulosixe xaixai uasi.' La sou anu muvikalane'i lexe, 'Ngingi kalumo ngalai mo ngaxaxai no anu xaixai sou uaini noxilo.' ⁸sXe no 'olo'olovoxo, la tatananu xaisou uaini ne muvikalanu itema sou xaixai noxou e musaxila'u xai sou uaini ne lexe, 'Na'avali'a ta mitema e mixaixai ne mo nalosi'a ului'a. Nasoko noxi'a ane'i ane miili'i la sou ulai uxali noxi'a ane'i ane miuli.' ⁹La sou ane'i ane misoko mixaxai no aso iou ta'uve ne mine'e la mino'u Denalia vilevilesi momoxa'a. ¹⁰Xe ane'i ane misoko mixaixai tei mine'e la miloopala lexe ino'u lamoli tatila. Ia uasi ane'i kalumo mino'u Denalia vilevilesi. ¹¹No mine ane mino'u lamoli xe mimaisou aloxo ne, la la'iaxa'au tatananu xai ne. ¹²La mivikala lexe, 'Ta mitema ane mixali ili'i manina 'o mixaxai aso iou vilesisi, la nini nelosi'a lamoli vilesisi aloxo nexi 'o. Ia nexi te'oxonu xaixai toxoxa'a mo tetuluxu aso ialuxu voxo vile lololi.' ¹³Ia anu muavuti la muvikalanu vile noxi'a ne aloxo 'o, 'Menexilo, eni a'oxo masuaneni uasi, nenge nengei tesakii vaikala lexe nini naxaxai no anu voxo vile la nano'u Denalia vile. ¹⁴Nano'u na'anini mo nalai, xo eni e masaxa lexe alosi'a ane'i ane mixali ili'i ulu iou vilesisi aloxo nini neno'u nesi. ¹⁵Nini oponeni masuailo xo ma'i? Anu mii noxilo. Mo eni amasaxa lexe avelunu lamoli a loxovaa no anu masaxa noxilo,

^q19:28 Mat 25:31; Luk 22:30; Pal 3:21

^r19:30 Mat 20:16; Luk 13:30

^s20:8 Liv 19:13; Lap 24:15

la anu mii noxilo. Uasi, loxovaa oponeni masuailo xo eni e'oxonu 'ilixu laixe noxi'a ta mitema ne?' ¹⁶ Aloxo ne la sou ane'i tapiena e miuli ne ulai la ilai ili'i ia ane'i ane miili'i ne ilai iuli."

**Iesu Mutotokala sou Soli
Noxou Alaxu Tatalusou**

(Mak 10:32-34; Luk 18:31-34)

¹⁷ Toxe no mine Iesu mulutu sou mutelai ne Ielusalemu la muno'a ta molomolo noxou mavulovexa mo mulelia tamei ne la ilo'a ane'isisi milai. La muvikalane'i aloxo 'o, ¹⁸ u"Ngalomu nenge nenge'a tatelai ne Ielusalemu la ane'i i'italonu Itema 'Olu no avo'a ta tatila noxi'a ta aili'i ilo'a ta mitema sou lapuloto. La itulusou no anu vaivaikala la ivau usoli. ¹⁹ Mo ino'u ulai noxi'a ta mitema ane ane'i ta Iutaia uasi sou imolovila'isou mo ipuapuasou xe ililixu no ovu valautu. Xe usoli, la ino'u ulai uai no lulu voxo tatamei xe voxo tatalusou la anu utulu umauli la."

**Linga Noxie Iakovo
Ilou Ioanesi Neni'a**

(Mak 10:35-45)

²⁰ Xe ili'i la Zevetaio ta 'olu ta tamei neni'a mine'e la mino'a ta 'ilie mine'e noxou Iesu la mixola'u tava'e vo'uxu no lia la mivikalanu lexe u'oxonu mii vile no anu masaxa noxie. ²¹ vXe Iesu muavuti la mutali'isie lexe, "Nemasaxau mii ma'ia?" La sema ne mivikalanu Iesu lexe, "Eni emasaxa lexe nini navikala lexe ulai ili'i no mine nini naxali tatananu tuala, la ta 'alixeni ta tamei 'o ixolu no pa'umene. Vile uxolu no tema xe vile no 'ae." ²² wXe Iesu muavuti la muvikalane'i aloxo 'o, "Ngingi ngalavusou mii ma'ia ane ngingi ngalingau 'o

uasi. Loxovaa ngingi ngongou ngemomomo sou ngano'u tu'utu'umaxu aloxo eni ano'u 'o, ngaie no anu paku e eni aie no anu 'o?" La ane'i ilou mikolinu lexe, "Ani, nexi temomomo." ²³ La Iesu muvikalane'i ilou la aloxo 'o, "Manina, ngingi ngongou ngemomomo sou ngano'u tu'utu'umaxu no anu paku ne. Ia no anu masaxa noxinge ngongou lexe vile uxolu no tema xe vile no 'ae ne anu mii noxilo sou alosinge vitanisi uasi. Xo luu ane ne Mamilo mulalaxisi'a ta mitema ane Anu molu musosovosi'a sou ilai ixolu no anu." ²⁴ Xe no mine ane'i mavulovexa ne milomusou la la'iaxa'ai'a ilou vimou misevile. ²⁵ xXe Iesu muavuti la mu'avali'a la mine'e mipita mukalu la muvikalane'i aloxo 'o. "Ngingi ngelavusou lexe ta tatananu tuatuala noxi'a ta mitema ane ane'i ta Iutaia uasi ne, iulaxune'i ta mitema noxi'a utotomu. Mo ta tatilasi'a ne itovo lexe ta mitema ilomuxu vaikalai'asi. ²⁶ yIa ngingi aloxo ne uasi. Lexe anu ane umasaxa lexe uxali utila noxinge la anu laixe lexe anu uxali itema sou xaixai noxinge. ²⁷ Mo 'ei ane umasaxa lexe uuliuli noxinge, la anu laixe lexe anu uxali itema sou xaixai vitanisi noxinge. ²⁸ zAnu iou vilesisi aloxo Itema 'Olu mune'e 'o sou ta mitema ixaxai noxou uasi ia anu uxaxai noxi'a ta mitema. Mo mu'italonu maulixu sou ulivulixa'a ta mitema tavu'alo ukalusi."

**Iesu Mupamauline'i ta Mitema ta
Tamei Ilou Ie'i Seleveenu**

(Mak 10:46-52; Luk 18:35-43)

²⁹ No mine Iesu ilo'a ta molomolo noxou sou ilaa ne Ieriko la ta mitema tavu'alo mimulinu. ³⁰ Ane'i milai la ta mitema ta tamei ie'i seleveenu a ixoxolu no vote'i paumolu, xe no mine

^t20:16 Mat 19:30; Mak 10:31 ^u20:18 Mat 16:21; 17:22-23

^v20:21 Mat 19:28; Luk 22:30 ^w20:22 Mat 26:39; Ioa 18:11

^x20:25 Luk 22:25-26 ^y20:26 Mat 23:11; Mak 9:35 ^z20:28 Luk 22:27; Pil 2:7

ane'i ilou milomusou lexe Iesu a umuamua'i unene'e, la ilou mi'ava toxoxa'a mulai noxou lexe, "Tila, Deviti 'Olu, taneninexe!" ³¹Xe ta mitema e ilo'a Iesu mimuamua'i ne milomusi'a ilou, la milavixa'a ilou lexe ilou ixolu tasiau. la ane'i ilou miavuti la mi'ava toxoxa'a manina lexe, "Tila, Deviti 'Olu, taneninexe." ³²Xe alaxu vilesisi 'o la Iesu mutulu la mu'avali'a ilou la mutali'isi'a ilou lexe, "Ngingi ngongou ngemasaxa lexe eni a'oxonu mii ma'ia noxinge ngongou?" ³³La ane'i ilou muavuti la mikolinu lexe, "Tila nexi noxou temasaxa lexe tamalei." ³⁴Iesu tanuxa'a ilou la mukasi vaxa no ie'i ilou, xe alaxu vilesisi 'o la ane'i ilou mimalei, la ilou mimulinu Iesu.

Iesu Mu'unalai ne Ielusalemu

(Mak 11:1-11; Luk
19:28-38; Ioa 12:12-19)

21 Ioxe ilo'a mimuamua'i xe mixali 'alai ne Ielusalemu, la mixali no tuala ne Vetepaxe no laxa'ilu ne Olivu, la Iesu mupalusi'a ta molomolo noxou ta tamei. ²La muvikalane'i ilou lexe, "Ngongou ngalai no tuala vile a no laxungengi ne, la ngamaisie donki neni'a vile a misakii ne itutulu ia 'ilie a ututulu no pa'umele. La sou ngalulusi'a ilou la ngano'a ine'e noxilo. ³Ia lexe ngalulusi'a ia evile utali'isingexa'a la, ngavikalanu lexe Tila mumasaxai'a. La anu upalusinge ngalivu une'e alaxu vilesisi." ⁴Mii ane uxali aloxo ne sou umomomo sou vaikala e ta mitema sou palomatana milemolu tei. ^{5a}Vaivaikala ne muvikalalo aloxo 'o, "Ngavikalane'i ta mitema ne Ielusalemu lexe, 'Ngamaisou tatananu tuala noxinge anu a unene'e noxinge.

Mo ngamaisou anu mutaloxolixu ualasu xe mutalupexa no anu donki 'ilie latasou mo anu a uxali 'o."

⁶Ioxe ta molomolo noxou ne milai la mi'oxonu aloxo anu mupela'a ilou ne. ⁷Ilou mino'a donki ilee 'ilie milai mixalixa'a noxou Iesu mukalu la sou mino'u 'ala'alasou vasime'a ilou sou milalanu no latanu donki ane maulu ne sou Iesu mutelo mutalupexa no anu. ⁸Xe ta mitema tavu'alo kalumo mixexeenu 'ala'alasou vasime'a no ale ka misia'u no vote'i, xe se'i milai mixola'u oву avoavolu la mita'olunu no vote'i kalumo. ^{9b}Ta mitema ane miulaxu Iesu xe ane'i ane mimulimulinu ili'i no tumalou ne mi'ava aloxo 'o.

"Ta 'osasou, Deviti 'Olu."

"Lataua ualasu anu ane mune'e no anu xavi noxou IAUE."

"Ta itinu Lataua ualasu mo ane'i i'itinu ualasinge teitexi no opo loxotolo."

¹⁰Iesu mune'e xe mu'unalai ne Ielusalemu la, ta mitema tavu'alo no tuala tila ne mikuluke manina, la mitali'isi'a ngatongato'o lexe, "Itema 'ena'ei manina ne?" ¹¹La sou ane'i ta mitema tavu'alo ne mivikalane'i lexe, "Iesu anu itema sou palomatana sie Naseleti no xalee lia tila ne Xalilaia."

Iesu Mukusai'a ta Mitema no Nano no Taasou Lalotu Tatila Noxou Lataua

(Mak 11:15-19; Luk
19:45-48; Ioa 2:13-22)

¹²Iesu mu'unalai no nano no taasou lalotu tatila noxou Lataua, la mukusai'a ta mitema e mita'ota'olunu mimii sou ta mitema ilotonu mo ane'i ane mine'e sou ilotoloto no nano ne milailai no ale. Muvuluvexanu valovaloxa'a ta mitema ane ilavusou ivalavala lamoli no anu. Xe muvuluvexanu luuluusi'a ane'i ane mita'olune'i ta kua sou

ilotone'i. ^{13c}Xe muavuti la muvikalane'i aloxo 'o, "Vaikala mikaukavunu muxolu no anu Lavuku Tavuna teinu muvikalalo aloxo 'o. "Taasilo ne ilemolu lexe taasou lakilaka,' ia ngingi ngexiunu mole muxali loxo taasi'a ta mitema sou pakali sou italume no anu." ¹⁴Xe ta mitema e ie'i seleveenu mo ane'i ane imuamua'i uasi mine'e noxou Iesu sou Anu mupamauline'i no nano no vimeluxu tani tila noxou Lataua. ¹⁵Ia ta tatila noxi'a ta aili'i ilo'a ta mitema sou lapuloto mimaissou sosovo ane anu mu'oxonu ne anu iou vilemo. Xe milomusi'a ta molomolo no nano no 'a taasou lalotu tatila noxou Lataua ne mi'ava lexe, "Ta'osasou Deviti 'Olu." La ane'i la'iaxa'a. ^{16d}Xe miavuti la mitali'isou Iesu lexe, "Male nini nelomusou mii ma'ia e ta molomolo 'o milemolu 'o?" La Iesu mukoline'i aloxo 'o, "Ani eni elomusou. Ia loxovaa male ngingi ngaitisou vaikala ane ne muai no anu Lavuku Tavuna uasi?" Muvikalalo aloxo 'o, "Male nini nelomusou mii ma'ia e, 'Lataua mulalaxiinu mulaa no anaxa'a ta molomolo xe ta keakea 'o i'itinu ualasou.'" ¹⁷Iesu muvikalane'i aloxo ne mukalu la mu'italone'i mixoxolu ne la mulaa no tuala tila ne sou mulai muxolu ne Vetania no 'olovoxo ne.

Ovu Lovo Muxalo

(Mak 11:12-14, 20-24)

¹⁸Ilo'a milai mi ai xe no kakau la milivu milai ne Ielusalemu la, Iesu musolixu. ¹⁹Xe iou mulai la mutukumusou ovu lovo vile ne mutulu no vote'i paumolu. La sou mulutu mulai no anu sou ukamuli lexe temanu se'i 'a no anu, la mumaisou lexe ovu ne volovoloxusi ia unene'a uasi. La sou muvikalano ovu ne aloxo 'o, "Usoko vaimomo 'o, umomomo sou nanene'a la uasi." Xe alaxu vilesisi

la ovu ne muxalo. ²⁰Xe ta molomolo noxou mimaisou aloxo ne la tane'ilili. La mitali'isou Iesu lexe, "Loxovaa la sou ovu muxalo alaxu vilesisi 'o?" ^{21e}La Iesu mukoline'i aloxo 'o, "Eni avikalangengi manina aloxo 'o, lexe ngingi ngamuxamuxaxu tangengi ia xavutalamengi tatame'i uasi, la ngingi nga'oxonu mii ma'ia aloxo eni e'oxonu no anu ovu lovo 'o. Ia ane nesi uasi, anu umomomo sou ngavikalano laxa'ilu vile lexe, 'Naavuti mo naili'e ulai no luaki, la anu u'oxonu aloxo ne.' ^{22f}Lexe ngingi ngamuxamuxaxu tangengi xe ngakilaka sou mii vile ngemasaxau, la ngingi ngano'usi."

Ane'i Mitali'isou Iesu Lexe 'Ei Mulosou Xavi ne

(Mak 11:27-33; Luk 20:1-8)

²³Ioxe Iesu mu'unalai no nano no anu taasou lalotu tatila noxou Lataua, la mulosie'i ta mitema lavulavu. Xe no mine Anu ulosie'i ta mitema lavulavu, la ta tatilasi'a ta 'aili'i ilo'a ta tatilasi'a ta Isilaeli mine'e noxou la mitali'isou aloxo 'o, "Nini neno'u xavi ane ne ne'i la sou na'oxo'oxonu mimii ane ne no anu 'o? Xe 'ei molu sou mulosine mo mupelemasaxaneni sou lexe nini na'oxonu xaixai ne?" ²⁴Xe Iesu muavuti la mukoline'i aloxo 'o, "Eni kalumo atali'isingexu tali'i vile, lexe ngingi ngakolinu tali'i ne une'e noxilo, la sou eni avikalangengi no anu. Lexe no anu xavi ma'ia ane eni a'oxonu mimii 'o. ²⁵Xavi ane Ioanesi muxaxai no anu sou mu'ulosi'a ta mitema 'o ne, anu molu ne'i? Anu molu teitexi no opo loxotolo, uasi molu noxi'a ta mitema?" Xe ane'i miavuti la mivikalasou tali'i ne. La mivikalane'i ngatongato'o lexe, "Maasi xe nenge tavikala lexe Anu molu no opo loxotolo la Anu utali'isinge ulivu la lexe, ia loxovaa la sou

^c21:13 Ais 56:7; Iel 7:11 ^d21:16 Lex 8:2

^e21:21 Mat 17:20; Luk 17:6; Ioa 14:12; 1Ko 13:2 ^f21:22 Mat 7:7-11; 18:19

ngingi ngamuxaxu tangengi noxou ua? ^{26g}Xe nenge tavikala lexe molu noxi'a ta mitema, la ane ne umomomo uasi. Nenge ta'ume noxi'a ta mitema, xo ta mitema latala ne milavusi lexe Ioanesi ne anu itema sou palomatana manina vile ane." ²⁷La ane'i miavuti la mikolinu Iesu aloxo 'o, "Nexi talavusou uasi." Xe Iesu muavuti la muvikalane'i lexe, "Eni kalumo umomomo sou apala'alixu lexe 'ei ane mupelemasaxaleli sou a'oxo mii ano 'o uasi."

Vaikala Latilovosi'a Itema Vile ta 'Olu ta Tamei

²⁸Iesu musolonu vaivaikala noxou la muvikalane'i la aloxo 'o, "Ia ngingi ngex-avutala a loxovaa? Lexe itema vile ta 'olu ta tamei, ia anu mulai la muvikalane'i 'olu ane laposalaxu lexe, 'Alixeni maasi la nalai mo naxaxai no 'a xaisou uaini.' ²⁹La anu ukolinu lexe, 'Eni amasaxa uasi.' Ia ili'i la anu muxiunu xavutalau la, mulai sou muxaxai. ³⁰Xe momu mulai la muvikalane'i 'olu ane kokope no anu vaikala vilesisi aloxo ne. La anu muvikalane'i momu lexe, 'Ani mamilo eni alai.' Ia ili'i la anu ulai ua. ³¹La sou 'ei noxi'a ilou mumulinu masaxa noxou momu?" Ane'i miavuti la mikolinu lexe, 'Ane laposalaxu.' Xe Iesu muavuti la muvikalane'i aloxo 'o, "Eni avikalangengi manina aloxo 'o, ta mitema sou itaxusou lamoli mo ta sema sou vote'i ne ane'i iulaxungengi sou i'unalai no anu saxisaxila'u noxou Lataua tei ia ngingi ngaili'i. ^{32h}Aloxo ne, la sou Ioanesi itema sou u'ulosi'a ta mitema mune'e sou mulosiengixu vote'i sou 'ili'ilixu mulapu la ngingi ngamuxaxu tangengi noxou uasi. Ia ta mitema sou itaxusou lamoli ilo'a ta sema sou vote'isi mimuxaxu tane'i noxou. Mo ili'i no mine ngingi

ngamaisou mimii ne la ngingi ngaxi-unu opongengi mo ngamuxaxu tangengi noxou uasi."

Vaikala Latilovosi'a ta Mitema Ane Isaxila'u Xaisou Uaini

³³ⁱMo Iesu muvikalane'i la lexe, "Ngalomsousou vaikala latilovo vile la aloxo 'o. Itema vile mutounu xaisou uaini vile, xe mukalu la muvimelu sou. Xe mukalu la mutulusou lavalolo sou imuxaxu uaini ngiangixu la ikapikapinu no anu. Mo mumuxaxu latotope sou uaini lexaxu ulu'elai la utavo no anu. Mo mutulusou tani vile teitexi sou ta mitema ixolu no anu sou isaxila'u xai ne. Mu'oxonu aloxo ne, xe mukalu la, muitalonu xai ne no avo'a ta mitema se'i sou ane'i ixaxai no anu sou ulai la anu uno'u temanu se'i no anu ia anu mulutu sou mulai no tuala vile no paxa. ³⁴Ioxe, no voxo ane xaisou ovu uaini ne temanu xe momoxosou i'elexu, la mupalusi'a ta mitema sou xaixai noxou milai noxi'a ta mitema e misaxila'u xai ne sou lexe ino'u na'u temanu se'i. ³⁵Ane'i milutu xe milai mixali, la ta mitema e misaxila'u xai ne mitetelisi'a la mito'oto'omolu vile xe vile la mivau musoli avile xe mivau vile no lavo'o. ³⁶La anu mupalusi'a ta mitema sou xaixai noxou se'i ane'i ititisi'a tila noxi'a ane tei 'ole milai la. La ta mitema sou isaxila'u xai sou uaini ne mi'oxone'i aloxo ane tei ne la. ³⁷Mi'oxone'i aloxo ne, la sou anu mupalusou 'olu mulai sou kaluxu sou. La muvikalane'i lexe, 'Male 'alixeni ulai la ane'i itoxonu.' ^{38j}Mulututu xe mulai muxali, xe ta mitema e ixaxai no xai ne mimaisou la mivikalane'i ngatongato'o lexe, 'Itema ano 'o ne, anu ulai ili'i la ualalasu utelo no anu momu mixumixu 'o ane. Ngane'e mo nenge'a tatetelisou mo tava'u usoli, mo sou ulai

ili'i la nenge ualasinge utelo no anu.'

³⁹kXe milutu vaxa la mivau musoli, ka mikasi vaxa noxou la mileanu muuatulai no anu vimeluxu xai ne. ⁴⁰Ioxe tatananu

xai ne mulavu lexe 'olu ane ta mitema ne mivau musoli ne, xe une'e la sou ngingi ngexavutala a loxovaa, mo u'oxonu mii ma'ia noxi'a ta mitema e misaxila'u xai ne?" ⁴¹La sou ane'i mikolinu lexe, "Anu uve'ave'a ta mitema ta masua ne isoisoli ukalusi, io sou anu u'italonu xai ne ulai noxi'a ta mitema sou xaixai se'i va'axu." ⁴²Xe Iesu muavuti la mutali'isi'a lexe, "Loxovaa, ngingi ngeitidou vaivaikala se'i no anu Lavuku Tavuna teinu movikala aloxo 'o?

'Lavo'o e ta mitema sou itutulu tani misu'anu ne,

anu muxali lavo'o vile laixe manina sou utetelidou tani.

IAUE molusi mu'oxonu mii ane ne.

Nexi temaisou la laixe manina.'

⁴³Vaikala latilovo ne laaxu aloxo 'o, Lataua uxexeenu saxisaxila'u noxou no avonge la ulosi'a ta mitema la'oluxa'a ane va'axu mo ixaxaisou la ixalixu temanu. ⁴⁴Mo itema ane ulapau no latanu lavo'o ane ne la anu utuxusi xe 'ei ane lavo'o ne ulapau utelo no latanu la upelese avile." ⁴⁵No mine ta tatilasi'a ta aili'i ilo'a ta Palisaio milomusou vaikala Iesu mu'oxonu ne, la ane'i milavusousi lexe vaikala latilovo ne mumomomo noxi'a manina. ⁴⁶Xe ane'i miavuti la sou mikamuli vote'i sou lexe itetelidou Iesu, ia imama'u noxi'a ta mitema xo ta mitema mixavutala lexe Anu itemasou palomatana ane.

Vaikala Latilovo sou La'ilali sou Taula'i Toxoxa'a

(Luk 14:15-24)

22 Iesu musolonu vaivaikala noxou, la movikalane'i no anu vaikala latilovo la aloxo 'o. ²"Saxisaxila'u noxou Lataua teitexi no opo loxotolo ne, aloxo tatananu tuala vile ulaxi sou u'oxonu la'ilali sou 'olu utaula'i. ³Anu mupalusi'a ta mitema sou xaixai noxou milai noxi'a ane'i ane anu mu'avali'a sou lexe ine'e no anu la'ilali ne, la ane'i imasaxa sou ine'e uasi. ⁴La anu mupalusi'a ta mitema sou xaixai se'i la milai la movikalane'i lexe, ilai ivikalane'i ta mitema e mu'avali'a sou ine'e no anu la'ilali lexe, 'Ngane'e xo la'ilali sou taula'i a eni elalaxiinu mukalu. Kau tongolixu mo ta mimii ta tongotongolixa'a mi'ele'elexa'a mukalu, xe la'ilali iouiou ne muxutu mukalu. La sou ngingi ngane'e mo nga'ani.' ⁵Ia ane'i milomu uasi la milai no anu xaixai'a vilevilesi. Vile mulai no xaixu, xe vile mulai no taasou la iloto noxou. ⁶Ma ane'i se'i ne miavuti la mitetelisi'a ta mitema sou xaixai ne ka mive'ave'a misoisoli. ⁷La tatananu tuala la'iaxu misevile la mupalusi'a ta mitema sou 'oto'oto noxou milai mive'ave'a ta mitema ne misoisoli mukalusi xe mielaxu tualasi'a. ⁸Xe muavuti la movikalane'i ta mitema sou xaixai noxou lexe, 'la'ilali sou taula'i mulalaxii mukalu, la ta mitema e eni e'avali'a lexe ine'e no anu la'ilali 'o ne ta mitema ta laixe sou ine'e uasi. ⁹La sou ngalai no ioxuioxu votevote'i xe ngaxalisou 'ena'ei ne, la nga'avalou une'e.' ¹⁰Xe ta mitema sou xaixai ne milai la mi'avali'a ta mitema ta'ei e ane'i mixalisi'a no vote'i ne mine'e, se'i ta mitema ta lailaixe xe se'i ta mitema ta

^k21:39 Eva 13:12 ^l21:42 Lex 118:22-23; Rom 9:33; 1Pi 2:6-8

^m22:6 Mat 21:35

masumasua. Xe mine'e mipita no anu tani sou taula'i ne la mu'ana'ana manina. ¹¹ Ia no mine tatananu tuala mu'una sou iou mumaisi'a la mumaisou vile no taine'i ne utaanu tokolomo sou taula'i uasi. ¹² Xe tatananu tuala muavuti la mutali'isou lexe, 'Ae menexilo, nini ne nava la nataanu tokolomo sou taula'i laixe ka sou na'una 'o ua?' La anu ukolinu uasi. ¹³ La sou tatananu tuala muvikalane'i ta mitema sou xaixai noxou lexe, 'Ngatetelidou mo ngasakisakiinu avolu ilou tava'u mo ngalea ulai no ale no isivoxo no tuala sou itatama xe anaxa'a ukalakikiki.' ¹⁴ La Iesu mukalou sou vaivaikalana noxou aloxo 'o, ta mitema tavu'alo Lataua mu'avali'a, ia anu musosovosi'a ta ta'eisi sou i'unalai."

**Tali'i sou Talea Lamoli
Ulai Noxou Kaisari**

(Mak 12:13-17; Luk 20:20-26)

¹⁵ Xe ta Palisaio milai la mikamuli vote'i sou lexe iuauoixu Iesu no anu vaivaikalau. ¹⁶ La mipalusi'a ta molomolo noxi'a ilo'a ta mitema noxou Elodesi milai noxou Iesu, la mivikalanu aloxo 'o, "Tisa, nexi telavu lexe nini itema vile sou nalemo mii, la navikala maninasou. Mo nini nalavusou na'ume'a ta mitema uasi, xo ane'i ane ualasi'a mo ane'i ane ualasi'a uasi ne, mimomomo vilesisi no ieni. Ia nini nalosie'ixu vote'i laixe noxou Lataua no anu vaikala manina. ¹⁷ La sou navikalanexi lexe, loxovaa anu lapuloto vile umomomo sou nenge taleanu lamoli ulai noxou Kaisari? Uasi, loxovaa taleanu?" ¹⁸ Ane'i mitali'isou Iesu aloxo ne la Anu mulavu no anu kalakalavoi noxi'a ne. La muvikalane'i lexe, "Ngingi ngamitema sou kalakalavoi. Tava'u loxovaa ane ngingi nga'oxo lexe ngatovoleli

sou ngatetelidilo 'o? ¹⁹ Ioxe ngano'u Denalia vile une'e mo amaisou." La ane'i mino'u mulai noxou sou mumaisou. ²⁰ Xe muavuti la mutali'isi'a lexe, "Ei kisou mo ualasu e uxolu no anu lamoli 'o?" ²¹ La ane'i mikolinu lexe, "Anu noxou Kaisari." La sou Anu muvikalane'i lexe, "Mii ma'ia ane noxou Kaisari, la ngalosou Kaisari. Xe mii ma'ia ane noxou Lataua la ngalosou Lataua." ²² No mine ane'i milomusou aloxo ne la ane'i mikuluke manina, la mi'italonu Iesu la milai.

Tali'i Noxi'a ta Sadokaio

²³ Xe ili'i no voxo ane ne la ta Sadokaio mine'e noxou. Ane'i ta mitema ane ne, ixavutala lexe ta mitema isoli, io ulai ili'i la imauli la uasi. Mine'e mixali noxou Iesu la mitali'isou aloxo 'o, ²⁴ "Tisa, vaikala muai no anu kaukavu noxou Mosesi mune'e noxinge aloxo 'o. Itema vile mutaula'i ia upalane'i ta 'olu uasi xe usoli, la anu laixe lexe vimou u'uluxe sema ne, mo sou upalane'i iu vimou ta 'olu noxie. ²⁵ Ioxe, no voxo vile la ta mitema muxatele tamei ixoxolu. Ane'i muxatele tamei ne ane'i ta taumetali. Ilo'a ixoxolu la ane laposalaxu ne mutaula'i, xe ili'i la musoli. Ia upalane'i ta 'olu se'i noxie sema ne uasi, la mu'italone noxou vimou sou u'uluxe. ²⁶ Xe vimo'a ane ta tameisi'a ne muavuti la mu'uluxe sema ne, la anu kalumo musoli la, ia upalane'i ta 'olu se'i noxie uasi. Mo vimo'a tatalusi'a ne anu kalumo aloxo ne si. Anu aloxo ne mole, ane'i muxatele tamei mo ne, mi'uluxe sema vilesisi ne, la vile noxi'a upalaa 'olu vile noxie uasi. ²⁷ Mole ili'i la ane sema kalumo misoli. ²⁸ Ioxe, ulai ili'i no anu voxo ane sou ta mitema ane misoisoli itulu sou imauli, la 'ei noxi'a

¹²22:13 Mat 8:12; 25:30; Luk 13:28 ¹⁹22:15 Mak 3:6 ²¹22:21 Rom 13:7

¹³22:23 Apo 23:8 ¹⁴22:24 Lap 25:5

ane'i muxatele tamei ne semau manina-sou xo loxo ane'i muxatele tamei mo ne ane'i mi'uluxe sema vilesisi ne?" ²⁹ Xe Iesu muavuti la muvikalane'i aloxo 'o, "Ngingi ngexovulaulau no anu vaikalamegi, xo ngingi ngalavusou vaikala muxolu no anu Lavuku Tavuna mo xavi noxou Lataua uasi. ³⁰ Ta mitema ane misoisoli ne lexe imauli la umomomo sou itaula'i la uasi. Ane'i ixali loxo ta angelo teitexi no opo loxotolo. ³¹ Ioxe no anu vaivaikalasi'a ta mitema ane misoisoli ka itulu ne, loxovaa ngingi ngaitisou vaikala ma'ia Lataua muvikalangengixu uasi? ³² Anu muvikala lexe, 'Eni Lataua noxou Avalaamu mo Lataua noxou Aisaki mo Lataua noxou Iakovo.' Anu Lataua ne noxi'a ta mitema misoisoli uasi, anu Lataua noxi'a ta mitema ane imauli vaimomo." ³³ Xe no mine ane'i milomusou vaivaikala noxou Iesu ne, la mikuluke manina no anu a'alo noxou ne.

**Lapuloto Anevaa Ane Muuli
no Anu Lapuloto Mukalusi**

(Mak 12:28-34; Luk 10:25-28)

³⁴ Ta Palisaio mixolu mipita ia milomusou Iesu mine mukolinu tali'i noxi'a ta Sadokaio la vaivaikalau ne mulapusi. ³⁵ La sou vile noxi'a ne anu mulavu laixe no anu lapuloto ne u'oxo lexe utovonu Iesu no anu tali'i ne. ³⁶ Xe muavuti la mutali'isou aloxo 'o, "Tisa, eni elavu lexe lapuloto noxinge tavu'alo, ia lapuloto anevaa ane muuli manina no anu lapuloto latala ne?" ³⁷ La Iesu mukolinu aloxo 'o, "Ngamasaxau IAUE Lataua noxinge no anu tangengi, mo no anu uleengengi, mo no anu xavutalamengi ukalusi." ³⁸ Lapuloto ane ne anu muuliuli xe mutila manina no anu lapuloto latala

mukalusi. ³⁹ Xe ta tameisou ne anu mutila iou vilesisi aloxo ane tei ne aloxo 'o, 'Ngamasaxau menexinge vile aloxo ngingi ngemasaxainge la!' ⁴⁰ Lapuloto noxou Mosesi mo vaivaikala noxi'a ta mitema sou palomatana ne anu tava'u vilesisi ane no anu lapuloto tamei nesi."

'Ei 'Olu E Kalisito 'o

(Mak 12:35-37; Luk 20:41-44)

⁴¹ Ioxe no mine ta Palisaio mixolu mipita la Iesu mutali'isi'a aloxo 'o. ⁴² w "Ngingi ngexavutala noxou Kalisito a loxovaa? Mo 'ei 'olu ne?" Xe ane'i miavuti la mikolinu lexe, "Deviti 'olu." ⁴³ La sou Anu muvikalane'i aloxo 'o, "Tava'u loxovaa la sou Uleenu Tavuna mulosou Deviti lavulavu la molu mumoxo'u lexe Tila noxilo? Deviti muvikala aloxo 'o.

⁴⁴ x IAUE muvikalanu Tila noxilo aloxo 'o, Nava'isa'ileli no avolo tema ulai utalo no anu voxo ane sou eni amuxaxa'a ta uluameni no tava'ine laaxu.'

⁴⁵ La sou lexe Deviti molu mumoxo'u lexe anu Tila noxou. Ia loxovaa la sou anu Tila ne anu Deviti 'olu la?" ⁴⁶ Ane'i milomu sou aloxo ne la vile ukolinu vaikala noxou uasi. Mo musoko no anu voxo ane ne la itema vile ulai noxou sou utali'isou no anu tali'i vile la uasi.

**Ngasaxila'inge Noxi'a
ta Tatila sou Lalotu**

(Mak 12:38-40; Luk 11:37-52; 20:45-47)

23 Xe ili'i la Iesu muvikalane'i ta mitema ilo'a ta molomolo noxou la aloxo 'o, ² "Ta Palisaio ilo'a ta mitema sou lapuloto ilavusou ilosiengi no anu lapuloto loxo Mosesi mu'oxonu. ³ La sou,

^s22:32 Mul 3:6; Mat 8:11 ^t22:37 Lap 6:5 ^u22:39 Liv 19:18; Mat 7:12

^v22:40 Rom 13:10; Xal 5:14 ^w22:42 Ioa 7:42

^x22:44 Lex 110:1; Mat 26:64 ^y23:3 Mal 2:7-8

anu laixe lexe ngingi ngalomu sou mo ngamulinu aloxo ane'i milosiengixu ne. Ia ngamulinu 'ili'ilixu noxi'a mamu, xo ane'i ilosiengi ne ia ilavusou imulinu uasi. ⁴Anu aloxo ane'i isakiinu tavuevule tu'umaxu la imuxaxu no laxas-inge, ia ane'i imuxaxu avo'a seville no anu uasi. ^{5z}Mimii tavu'alo ane'i i'oxonu ne sou lexe ta mitema imaisi'asi. Ane'i ikaukavunu vaikala noxou Lataua la isakii no alaie'i xe itaanu tokolomo veveeni la lamota sou veveeni uvuvu ulili ulu'e no anu la ixixaoxao. ⁶Mo ane'i ilavu sou imasaxa lexe ixolu uuli no anu puloulou laixesi no anu voxo sou la'ilali toxotoxoa'a. Mo imasaxa lexe ixolu no anu puloulou uulisi no anu taasou lalotu noxi'a ta Iutaia. ⁷Mo ane'i imasaxa sou ta mitema ixalisi'a no anu taasou pitapita la i'oxonu aso laixe noxi'a xe imoxo'a lexe, 'Tisa.' ⁸Ia ngingi ta mitema imoxo'inge lexe tisa uasi, xo itema vilesisi anu 'tisa' noxinge ia ngingi tavu'alo ne ngamoxo'inge lexe ta vivixesi. ⁹Mo namoxo'u itema vile no lia 'o lexe maminge uasi xo nenge Maminge vilesisi Anu 'a uxoxolu teitexi no opo loxotolo. ¹⁰Mo ngamoxo'u vile lexe tisa, uasi, xo tisa noxinge vilesisi ane Kalisito. ^{11a}Mo tilasinge ne anu uxali loxo itema sou xaixai noxinge. ^{12b}Xo 'ei ane u'itinu ualalous la Lataua utaloxolixu xe 'ei ane utaloxolixu la Lataua u'itinu ualalous.

¹³⁻¹⁴Mo eni avikalangengi ta mitema sou lapuloto mo ta Palisaio lexe, ngasaxilaixe laixe no anu tu'utu'umaxu ane sou uxalinoxinge, xo ngingi ta mitemasou kalakalavoi. Xo ngingi ngetatusou aitenga sou saxisaxila'u noxou Lataua teitexi no opo loxotolo no ie'i ta mitema. Ia ngingi ngalavu sou nga'unalai uasi, io no mine ta mitema itovo lexe i'unalai la ngingi nga'apixa'a. ¹⁵Eni talelingenge ta

mitema sou lapuloto mo ta Palisaio no anu tu'utu'umaxu ane sou uxali noxinge xo ngingi ngaxixaoxao no xalexaleenu lia mo no luaki xalexaleenu sou nga'oxonu itema vilesisi sou uxali molomolo noxinge. Mo no mine ngingi nga'oxonu uxali loxo molomolo vile noxinge ukalu, la nga'oxonu ua'ulingenge no anu 'ili'ilixu molomasua manina, la sou uxali molomolo sou navu e u'ani'ani no taxa la kaluxu uasi 'ole.

^{16c}Mo eni talelingenge no anu tu'utu'umaxu ane sou uxali noxinge. Xo ngingi iengi seveenu ia nga'oxo lexe ngalosie'ixa'a ta mitema vote'i. Ngingi ngavikala aloxo 'o, 'Lexe itema vile uvikala lexe manina teitexi no taasou lalotu la anu mii vile uasi. Ia lexe itema vile uvikala lexe manina teitexi no anu xoulu uai no taasou lalotu la anu u'oxonu aloxo anu mulemolu ne.' ¹⁷Ngingi iengi seveenu mo ngexovulaulau manina. Mii ma'ia mutila manina no iou Lataua, male xoulu uasi taasou lalotu. Ngingi ngelavusou lexe xoulu uai no nano no taasou lalotu, la sou anu uxali loxo mii noxou Lataua. ¹⁸Mo ngingi ngavikala kalumo aloxo 'o. 'Lexe itema vile uvikala manina teitexi no anu tani alelaxu sou lalotu, la anu mii vile uasi. Ia anu uvikala lexe manina teitexi no anu mimii i'elaxu 'a uaai 'o, no nano no anu valovalo sou i'elaxu mimii no anu la anu u'oxonu aloxo anu mulemolu ne.' ¹⁹Ngingi iengi seveenu mo ngexovulaulau manina. Mii ma'ia anu mutila no iou Lataua mii sou i'elaxu, uasi valovalo sou i'elaxu mimii no anu? Ngingi ngano'u mimii ngane'e nga'elaxu no tani alelaxu ne la sou ngingi nga'oxo lexe anu mii noxou Lataua. Ia uasi valovalo anu mii tatila no anu mii e nga'elaxu ne. ²⁰Aloxo ne la sou 'ei ane uvikala

^z23:5 Mul 13:9; Iti 15:38-39; Lap 6:8; Mat 6:1 ^a23:11 Mat 20:26; Mak 9:35; Luk 22:26 ^b23:12 Iop 22:29; Xav 29:23; Luk 14:11; 18:14 ^c23:16 Mat 15:14

lexe manina teitexi no anu tani alelaxu sou lalotu ne la muvikala aloxo ne no anu tani alelaxu sou lalotu mo no mimii tavu'alo e muai no nano no anu. ²¹ Mo 'ei ane uvikala lexe manina teitexi no anu taasou lalotu, la anu u'oxonu aloxo ne no anu taasou lalotusi uasi, anu mu'oxonu aloxo ne noxou Lataua. ²² ^dMo 'ei ane uvikala lexe manina teitexi no opo loxotolo, la anu uvikala aloxo ne ulai teitexi no opo loxotolosi uasi, anu mu'oxonu aloxo ne no anu puloulou noxou Lataua mo noxou anu ane uxolu no anu puloulou ne.

²³ ^eEni talelingenge ta tisa sou lapuloto mo ta Palisaio no anu tu'tutu'umaxu ane sou uxali noxinge xo ngingi ta mitema sou kalakalavoi. Ngingi ngalavusou ngano'u mimii tuma'u lailaixe ngatounu no xai loxo, mint mo dilu xe kumini la ngakalipalanu sou ngalosou Lataua na'u mavulovexasou. Mimii kitukitu no anu Lapuloto noxou Mosesi ngingi ngemulinu laixe. Ia ngingi ngalavusou ngamulinu mii ta tatila lapuloto mulemolu uasi, loxo 'ili'ilixu ane mulapu mo 'ili'ilixu sou alauna xe 'ilixu sou ngamuxamuxaxu tangengi no anu vaikala noxou Lataua. Anu laixe lexe ngingi xavingengi sou ngamulinu vaivaikala sou lapuloto ane ta tatila muai tei aloxo xavingengi sou ngamulinu ane sou vaimomo 'o. ²⁴ Ngingi e iengi seleveenu ia nga'oxo lexe ngalosie'i ta mitema vote'i. Ngingi aloxo itema e mumaisou vuvuu muxolu no anu la'ilalixu la muxeeenu, io umaisou kameli uxolu no anu la'ilalixu uasi la mumalukusou.

²⁵ ^fEni talelingenge ta mitema sou lapuloto mo ta Palisaio no anu tu'umaxu ane sou uxali noxinge xo ngingi ta

mitema sou kalakalavoi. Ngingi ngalavu sou nga'uinu paku mo lakupapa, la nga'uinu no ale no vasimolusi malemalenga. Ia no nano ne nuni'u mo nge-taanu la'ilali ne ngen'o'u no anu 'ili'ilixu sou pakali xo ngingi ngexavutalan-gengisi. ²⁶ Ngingi ta Palisaio ne iengi seleveenu. Lexe ngingi ngamasaxa lexe nga'uinu paku xe lakupapa la nga'uinu tanu no nano mo malemalenga tei xe ukalu la sou ngingi nga'uinu vasimolu no ale. ²⁷ ^gEni talelingenge ta mitema sou lapuloto mo ta Palisaio no anu tu'u-maxu ane sou uxali noxinge, xo ngingi ta mitema sou kalakalavoi. Ngingi aloxo lulu e mimulaxu lasimeni sou xe mukalu la milulunu kuvo sou no ale no vasimolu la mukea loxo 'o, mo laixe sou tamaisousi. Ia no nano no tanu ne mu'ana'ana no anu ta mitema misoisoli xinexine'i xe mimii nuninuni'u. ²⁸ ^hLa sou anu iou vilesisi aloxo ngingi ngamulinu 'ili'ilixu mulapu sou ta mitema imaisou no ale no vasimengesi. Ia no nano no tangengi ne, mu'ana'ana no anu 'ili'ilixu masumasua xe no anu 'ilixu sou kalavoi.

Iesu Muvikala Lamana no Anu Mimii Masumasua Lakolisou

²⁹ Mo eni talelingenge ta tisa sou lapuloto mo ta Palisaio no anu tu'umaxu anu sou uxali noxinge xo ngingi ta mitema sou kalakalavoi. Xo ngingi nga'asou lului'a ta mitema sou palomatana xe ngatokolomonu lului'a ane'i ane mi'oxonu 'ilixu mulapu ne laixe. ³⁰ Mo ngingi ngavikala aloxo 'o, male lexe ngingi ngaxolu tatei la umomomo sou ngasu'uline'i ta 'ilusulusungengi, sou ngave'ave'a ta mitema sou palomatana isoisoli uasi. ³¹ ⁱLa sou ngingi mulaa no anangenge

^d23:22 Ais 66:1; Mat 5:34 ^e23:23 Liv 27:30; Mai 6:8 ^f23:25 Mak 7:4

^g23:27 Apo 23:3 ^h23:28 Luk 16:15 ⁱ23:31 Apo 7:52

lexe ngingi ta 'ilusulusungengi ane mive'ave'a ta mitema sou palomatana misoisoli tatei ne. ³²Ioxe, aloxo ne la ngingi ngalai nga'oxo mo ngasolonu 'ili'ilixo masua noxi'a ta 'ilusulusungengi ne. ³³^jNgingi loxo lasile molosila mo lasile molosila ta 'olu. Ngingi ngamomomo sou ngapolopepeenu taxa sou navu a loxovaa? ³⁴Aloxo ne la sou eni apalusi'a ta mitema sou palomatana xe ta mitema sou lavulavu ilo'a ta tisa sou lapuloto ine'e noxinge. Ia ngingi ngalutu vaxa la ngave'ave'a se'i isoisoli xe ngailixa'a no ovu valautu. Xe se'i la ngingi ngapuapuasi'a no nano no taasou lalotu noxinge, xe se'i la ngingi ngakusai'a no tuala ta tatila noxinge la i'ume ilai no tuala ta tatila se'i va'axu. ³⁵^kAloxo ne la sou tu'umaxu sou sialuxa'a ta mitema mulapu e munixi no lia 'o ne utelo noxinge. Usoko noxou Aveli sialuxu ulai uxali noxou Sekalia e Velekia 'olu, e ngingi ngevau la musoli muai no taiinu valovalo sou i'elaxu mimii, no nano no anu taasou lalotu tatila noxou Lataua. ³⁶Eni avikalangengi manina lexe ulu sou sialuxa'a ta mitema mulapu ne, ngingi ta mitema e ngepaa vaimomo 'o ngatavulenu.

Iesu Tanuxu Tuala Tila ne Ielusalemu

(Luk 13:34-35)

³⁷Iauo, ta mitema ne Ielusalemu 'o, ngingi ngeve'ave'a ta mitema sou palomatana misoisoli mo ta mitema e Lataua mupalusi'a mine'e la ngeve'ave'a no anu kulu la misoisoli. Ia alaxu tavu'alo mis-evile eni atovonu sou lexe apitangengi loxo koko'a neni'a ipitane'i ta 'ilie no vivisie laaxu la ngingi ngamasaxa uasi. ³⁸^lNgalomu, ili'i la Lataua iou uvaxainge

la taasinge mo tualasinge ne uxolu vitanisi. ³⁹^mEni avikalangengi aloxo 'o, usoko vaimomo 'o la umomomo sou ngamaisilo la uasi. Ia ulai ili'i la ngingi ngavikala lexe, Lataua ualou anu ane Tila mupalousou mune'e 'o."

Sosovo sou Voxo Kaluxu

(Mak 13:1-2; Luk 21:5-6)

24 Xe Iesu muavuti la musuku sou taasou lalotu tatila noxou Lataua, la ta molomolo noxou mine'e noxou la mivikalanu sou umaisou taasou lalotu tatila noxou Lataua ilou tanitani. ²ⁿIesu muavuti la muvikalane'i aloxo 'o, "Ngingi ngemaisou tanitani e toxotoxoxa'a lailaixe manina 'o ne? Eni avikalangengi manina aloxo 'o, umomomo sou ie'i uvaxau lavo'o vile 'o ne uvo'uvo'utulo no lataanu menexu vile uasi, lavolavo'o latala ne imamumamulonu ka ipeinu ule'elai no lia ukalusi."

Iesu Mutotokasou Tu'utu'umaxu Tavu'alo Uxali

(Mak 13:3-13; Luk 21:7-19)

³No mine Iesu mulai mo a uxoxolu no laxa'ilu ne Olivu, la ta molomolo noxou ane'isisi milai noxou, la mitali'isou se'isisi va'axu aloxo 'o, "Ioxe navikalanexi. Talu la mimii ane lexe uxali 'o, uxali manina sou? Sosovo ma'ia ane uxali tei sou uvikala lamana noxixe no anu voxo ane sou nini nane'e xe voxo kaluxousou?" ⁴Xe Iesu muavuti la mupeletotosi'a aloxo 'o, "Ngasaxila'inge laixe. Loxo 'o io itema vile une'e ukalavoingengi. ⁵^oTa mitema tavu'alo ixali la imoxo'u ualasilu, la ivikala lexe, 'Eni kalisito ano.' La ikalavoine'i tavu'alo. ⁶No voxo ane ngingi ngalomusi'a ta mitema i'oto'oto ne, la ngaavuavuti mo tangengi

^j23:33 Mat 3:7; 12:34; Luk 3:7 ^k23:35 Tav 4:8; 2A'a 24:20-21

^l23:38 1Ta 9:7-8; Iel 22:5 ^m23:39 Lex 118:26 ⁿ24:2 Luk 19:44

^o24:5 Mat 24:23-24; 1Ioa 2:18

kalaua mo nga'ume uasi. Anu mimii ane loxo ne anu uxali, ia voxo kaluxu-sou ne a uao unene'e 'o. ⁷Ta mitema sou tuala vile iavuti, la ilai ialivulane'i ta mitema sou tuala vile ane va'axu. Mo ta mitema noxou tatananu tuala vile iavuti, la ilo'a ta mitema noxou tatananu tuala vile ane va'axu i'oto. Xe no xalexalee tuatuala se'i, la laliua ukunikuni mo soli toxoxa'a uxali. ⁸Anu tu'u-tu'umaxu ane ne anu soko no anusi, uxali tei loxo sema ixamuli navunavu tei ka sou ivo'o 'ilie. ⁹PMo no voxo ane ne ino'inge la ilai ilosinge navunavu mo ivenge ngasoli. Mo ta mitema ukalusi ne imolosilangengi, xo ualasilu a uxolu noxinge. ¹⁰No voxo ane ne la ta mitema tavu'alo e mimuxaxu tane'i noxilo ne imomomo sou imuxaxu tane'i noxilo la uasi. Mo ixiu la ikala tomoxa'a ta menexi'a ngatongato'o xe imolosilane'i ngatongato'o. ¹¹QMo ta mitema sou palomatana kalakalavoi tavu'alo ixali la ikalavoine'i ta mitema tavu'alo. ¹²Mo 'ili'ilixo masumasua ne utila manina mo 'ilixo sou imasaxai'a ta menexi'a ngatongato'o ne usu'a. ¹³ra anu ane utulu pekia'u ulai uxali no anu voxo kaluxu sou la Lataua umomomo sou upamaulinu. ¹⁴sMo lexe ta mitema latala no lia ukalusi 'o ne ilomusou a'alo laixe sou saxisaxila'u noxou Lataua ia ia'aloxu noxi'a ukalu, xe ili'i no anu la sou voxo kaluxusou uxali.

Mii Masua Manina a Uxali

(Mak 13:14-23; Luk 21:20-24)

¹⁵tXe Iesu muavuti la muvikalane'i la aloxo 'o. 'Ngingi ngamaisou mii vile masua manina e itemasou palomatana Danieli mua'aloxu taatei lexe, (mii ane ne masua manina anu utulu teitexi no anu tani tila noxou Lataua. Itema ane

uitisou vaikala ane 'o la uxavutalanu laixe.)' ¹⁶No voxo ane ne la ta mitema e ixoxolu no xalee lia tila ne Iutaia ne i'ume'ume ilai no laxa'ilu. ¹⁷uItema ane mulai mo 'a uxoxolu no taasou kisou ne, umomomo sou ulu'elai mo u'unalai no tani la sou utaxusou mimii se'i uuatunu uasi. ¹⁸Mo itema ane mulai mo xaixu mo 'a uxaxai ne, umomomo sou ulivu ulai no tani mo uno'u tokolomou la uasi. ¹⁹Ia ta sema ane opoopone'i xe ane'i ane isusune'i ta 'ili'ili'a ta keakea ne la anu voxo masua noxi'a manina. ²⁰La sou anu laixe lexe ngingi ngakilaka, mo sou voxo sou ngingi nga'ume ne uxali no anu voxo sou la'iuu xe no voxo tavuna uasi. ²¹vXo no voxo ane ne, anu voxovoxo sou tu'u-tu'umaxu manina, umomomo no anu voxo ane tatei Lataua mukoinu xalexalee tuatuala mo utalo vaimomo 'o mo ili'i la uasi manina. ²²Ia lexe tila uxoto voxo ane ne ulivu une'e ataxu, la evile umomomo sou umaui uasi. Ia tava'u xo ane'i ta mitema ane anu musovosi'a lexe anu ta mitema noxou maninasou, la sou anu uxotonu voxo ne une'e ataxu. ²³wNo voxo ane ne, la evile uvikalangengi aloxo 'o. 'Ngamaisou, Kalisito ano 'o! Uasi, uvikala lexe, Ngamaisou anu 'a 'ole!' Ia mamu sou ngamuxaxutangengi no anu vaikala noxou. ²⁴xXo ta mitema se'i ixali, la ikalavoi lexe ane'i Kalisito xo ane'i ta mitema sou palomatana kalakalavoi. Lexe ixali, la i'oxonu sosovo se'i toxotoxoxa'a uxali mo mimii se'i sou ta mitema imaisou la ikuluke no anu kalumo, lexe anu umomomo sou ikalavoine'i ta mitema ane Lataua musosovosi'a lexe anu ta na'u 'ole. ²⁵Lexe ngingi ngamaisou mimii aloxo ne uxali noxinge ili'i, la eni evikalangengixu tei.

^p24:9 Mat 10:22 ^q24:11 Mat 24:5, 24; 1Ioa 4:1 ^r24:13 Mat 10:22

^s24:14 Mat 28:19 ^t24:15 Tan 9:27; 11:31; 12:11 ^u24:17 Luk 17:31 ^v24:21

Tan 12:1 ^w24:23 Mat 24:5 ^x24:24 Lap 13:1-3; 2Te 2:8-9; Pal 13:13-14

²⁶yLa sou lexe evile uvikalangengi lexe, 'Kalisito anu a uxolu no ale la nalai no ale uasi, xe u'oxo lexe ne anu 'a no nano no tani, la ngamuxaxu tangengi no anu vaikala noxou ne uasi.' ²⁷zLa sou Itema 'Olu une'e, la anu aloxo lele'e ulami no aso uxali la lamixu ulai uxali no aso ulu'elai la ane'i tavu'alo imaisou. ²⁸aNo anu xalee ane ta mimii misoisoli miai no anu, la ta nenu suluvi ipita sou i'ou xiasine'i.

Ili'i la Itema 'Olu Ulivu Une'e

(Mak 13:24-27; Luk 21:25-28)

²⁹bIa no voxo ane ili'i no anu voxo sou tu'utu'umaxu ukalu la aso ne uxali isivoxo mo so'io ne uiei la uasi, mo ta oto ne ilapalapau teitexi no loxotolo ilu'e mo ta mimii loxo ta'umali ilo'a koiuxaxai mo tavaivolo no opo loxotolo ne ikunikuni. ³⁰cNo anu voxo ane ne la ta mitema imaisou sosovo sou Itema 'Olu mine ulaa no opo loxotolo la ulu'e no anu umuumu no anu xavi mo lamana toxoxa'a noxou. La ta mitema latala no xalexalee tuatuala ukalusi no lia 'o imaisou mine Anu une'e, la ane'i itama. ³¹dXe xoolau utama tatila la Anu upalusi'a ta angelo noxou sou ino'a ane'i ane noxou e Anu molu musosovosi'a me'a no anu atume iou tami'a, xe no xalexalee lia teletelexu 'o, ulai utelo no teletelexu loxotolo ukalusi ne ine'e ipitane'i.

Vaikala Latilovo sou Ovu Lovo

(Mak 13:28-31; Luk 21:29-33)

³²Xe Iesu muavuti la muvikalane'i la aloxo 'o. Anu laixe lexe ngingi ngano'u lavulavu no anu ovu lovo. No voxo

ane ovu xolanu uxata xe uxali tatila, la ngingi ngelavu lexe anu voxo laixe sou aso a uxali 'alai. ³³Lexe ngingi ngamaisou mimii ane ne uxali, la anu aloxo nesi. Ngingi ngalavusi lexe voxo sou Itema 'Olu 'a une'e ne. Anu 'a muxali 'alai manina ne. ³⁴eEni avikalangengi manina aloxo 'o, ta mitema sou voxo ano 'o ilai uao, ia mimii ane eni elemolu lamana noxinge ne, anu uxali. ³⁵fMimii latala teitexi no opo loxotolo mo no lia 'o ne, ulai la ukalu. Ia vaivaikala noxilo ne ukalu uasi. ³⁶gEvile ulavu no anu voxo mo aso iou ne uasi. Ta angelo teitexi no opo loxotolo mo 'Olu kalumo ne ilavusou uasi, ia Momu anusisi mulavusou. ³⁷hMuamua'i noxou Itema 'Olu sou ulivu une'e ne aloxo no anu voxo noxou Noa. ³⁸No voxo ane alipaa toxoxa'a uxali uao la ta mitema mivevelu mo miie xe mitataula'i mulai mune'e mulai mutalo no anu voxou e Noa mu'unalai no lasipi. ³⁹iLa ane'i ilavusou mii ma'ia ane sou uxali ne uasi, mixolu mixovulaulausi mulai muxali no voxo e alipaa toxoxa'a muxali mukulukene'i la mukalusi'a. No voxo sou Itema 'Olu ulivu une'e la ta mitema i'oxo'oxonu 'ili'ilixio iou vilesisi aloxo ne. ⁴⁰No anu voxo ane ne la ta mitema ta tamei i'oxo'oxo no xai la vile uno'u ulai io vile uxolu. ⁴¹Mo ta sema ta tamei i'otu'otunu lauele sou lexe i'ulalu no anu la vile uno'e ilai io vile ixolu. ⁴²jAloxo ne la sou ngasaxila'inge laixe mo ngautiti laixe, xo ngingi ngalavusou voxo ma'ia ane tila noxinge une'e ne uasi. ⁴³kMo ngaxavutalanu mimii ne laixe. Lexe moosou tani ulavusou tei lexe ta mitema sou pakali ine'e no anu 'olovoxo mautunu anevaa, la anu uxolu

^y24:26 Luk 17:23-24 ^z24:27 Mat 24:37-39 ^a24:28 Luk 17:37

^b24:29 Ais 13:10; 34:4; Ese 32:7; Ioe 2:10, 31; 2Pi 3:10; Pal 6:12-13 ^c24:30 Tan 7:13; Sek 12:10; Pal 1:7 ^d24:31 1Ko 15:52; 1Te 4:16 ^e24:34 Mat 16:28

^f24:35 Mat 5:18 ^g24:36 Apo 1:7; 1Te 5:1-2 ^h24:37 Tav 6:5-8

ⁱ24:39 Tav 7:21-23 ^j24:42 Mat 25:13 ^k24:43 Luk 12:39-40; Pal 16:15

uloo la sou ta mitema sou pakali ne imomomo sou imamulonun tani la i'unalalai uasi. ⁴⁴La sou ngingi kalumo ngalalaxii xo Itema 'Olu une'e, la une'e no anu voxo mautunu e ngingi ngexavutala lexe Anu une'e no anu ne, uasi.

**Vaikala Latilovo sou Itema sou
Xaixai Ane Xavutalau Laixe Xe
Ane Xavutalau Laixe Uasi**

(Luk 12:35-48)

⁴⁵Mo Iesu musolonu vaivaikala noxou la aloxo 'o. Itema sou xaixai anevaa xavutala laixe, la u'oxonu xaixai noxou laixe? La tila sou u'italonu sou usaxilala'a ta mitema sou xaixai no tani noxou xe ulosi'a la'ilali no anu aso iou e tila sou musosovo sou. ⁴⁶Itema sou xaixai aloxo ne, anu u'osa manina no mine tila sou ulivu une'e xe umaisou lexe anu 'a u'oxo'oxonu xaixai noxou. ⁴⁷¹Eni avikalangengi manina aloxo 'o, tila sou ne usosovosou itema sou xaixai ne la usaxila'u mimii latala noxou ukalusi. ⁴⁸Ia lexe anu itema sou xaixai ne masua la anu tanu uvikala lexe, 'Tila noxilo ne umomomo sou ulivu une'e palea uasi.' ⁴⁹Mo uavuti la uve'a ta menexu e ilo'a ixaxai ne xe ulai ilo'a ta menexu e ilolutu sou iixu lexa pekia'u la ixovulaulau piena 'ole i'ani'ani xe iie. ⁵⁰Ioxe tila sou itema sou xaixai ne ulivu une'e la une'e no anu voxo ane anu itema sou xaixai ne uxavutala lexe anu tila sou ne une'e no anu uasi. ⁵¹Ia anu ukuluke noxou tila sou mine une'e xe uxalisou mine u'oxo'oxonu 'ili'ilixu ne, la anu tila sou ne u'oxoo masuanu manina, la ulailixu ilo'a ta mitema sou kalakalavoi ixolu ipita no anu tuala e itatama xe anaxa'a ukalakikiki no anu."

**Vaikala Latilovosi'a
ta Sema Mavulovexa**

25^mXe Iesu musolonu vaivaikala noxou la, la muvikala aloxo 'o, "Saxisaxila'u noxou Lataua teitexi no opo loxotolo ne aloxo a'alosi'a ta sema ta vuanga mavulovexa e mino'u lalamosi'a la milai sou lexe imaisou mauu sou taula'i alavua uxali. ²Ane'i milai la ta'uve xavutalai'a laixe, ia ta'uve ne xavutalai'a laixe uasi. ³Ane'i ane xavutalai'a laixe uasi ne milutu, la mino'u lalamosi'asi io ino'u lexa sou uasi. ⁴Ia ane'i ane xavutalai'a laixe ne milutu la mino'u lalamosi'a xe mino'u lexa sou kalumo. ⁵Itema e mauu sou taula'i alavua ne uxali palea uasi la ta sema mavulovexa ne ixoxolu xoo mole ie'i muvuvu la miaiai. ⁶Ia no 'olovoxo lixinu manina, la milomu sou itema vile mu'ava aloxo 'o, 'Itema e mauu sou taula'i alavua anu 'a uxali 'o! Ngingi ngane'e mo nenge taalaxu no vote'i, la sou tano'u une'e.' ⁷La sou ta sema ta vuanga ne mitulu la mito'isou lalamosi'a. ⁸La ane'i ta'uve e xavutalai'a laixe uasi 'ole miavuti la mivikalane'i ane'i ane xavutalai'a laixe lexe, 'Ngaitisixe lexa seville mo tanixi'u u'una no anu lalamo noxixe xo anu 'a 'ala'alai sou usita.' ⁹Ane'i ane xavutala laixe mikoline'i lexe, 'Uasi, anu umomomo noxinge nenge'a uasi, ngalai mo ngalotosinge noxi'a ta mitema ane isosovanu lexasou lalamo.' ¹⁰Ia no mine ane'i milutu sou milai milotosi'a lexa la itema e mauu sou taula'i alavua ne muxali. Anu muxali la ta vuanga ta'uve e milalaxi ne, ilo'a mi'unalalai no nano no tani sou la'ilali toxoxa'a sou taula'i alavua ne. Ane'i mi'unalalai mukalu la aitenga mutatu. ¹¹ⁿIli'i la ta sema ta vuanga ta'uve 'ole mixalixali. Ane'i mine'e mixali la mi'ava

¹24:47 Mat 25:21, 23

^m25:1 Luk 12:35; Pal 19:7

ⁿ25:11 Luk 13:25-27

mu'unalai lexe, 'Tila, tila nakisiinu aitenga mo nexi ta'una.' ¹²°Xe anu muavuti la mukoline'i aloxo 'o, 'Eni avikalan-gengi manina lexe eni alavusinge uasi.' ¹³P°Aloxo ne la sou ngasaxila'inge mo ngaloo laixe xo ngingi ngalavusou voxo ngiou ilou aso iou uasi.

Vaikala Latilovosi'a ta Mitema sou Xaixai Tatalu Tilasi'a Mulosi'a Lamoli

(Luk 19:11-27)

¹⁴Mo saxisaxila'u noxou Lataua teitexi no opo loxotolo ne aloxo 'o, itema vile mulutu sou mulai lexe ulai no tuala vile no paxa. La mu'avali'a ta mitema sou xaixai noxou mine'e la mitalonou mimii noxou noxi'a sou isaxila'u. ¹⁵°Anu mulosou vile tiva sou xoulu ta'uve, xe vile mulosou tiva sou xoulu ta tamei xe vile la mulosou tiva sou xoulu vile. Anu mulosi'a aloxo ne mumomomo no anu xavine'i vilevilesi. Ia anu mulutu la mulai. ¹⁶Xe ane mulosou tiva sou xoulu ta'uve ne, mulutu alaxu vilesisi 'o la mulai sou muxaxai sou lamoli ne la muno'u tiva sou xoulu ne ta'uve la. ¹⁷Mo ane muno'u tiva sou xoulu ta tamei ne mulai la mu'oxonu aloxo ne kalumo la muno'u tiva sou xoulu ta tamei la. ¹⁸Ia ane muno'u tiva sou xoulu vilesisi ne mulai la mu'asou taxa xe mukalu la mu'asixu lamoli noxou tilasou ne mutalumeiou la muaai ne.

¹⁹Tilasi'a ne mulai muxoxolu ne maxuveeni xe mukalu la anu mulivu mune'e. Anu mune'e sou lexe ilo'a ta mitema sou xaixai noxou ne imomomo sou vaikala sou lamoli e anu mulosi'a lexe ixaxaisou ne. ²⁰La sou itema e muno'u tiva sou xoulu ta'uve ne mulai la muno'u tiva sou xoulu ta'uve la mune'enu noxou tilasou. La muvikalanu aloxo 'o, 'Tila nini nelosilo tiva sou xoulu ta'uve, ia

namaisou eni exaxaisou la eno'u tiva ta'uve la ano.' ²¹r°Xe tilasou muavuti la muvikalanu lexe, 'Nini itemasou xaixai laixe mo ne'oxonu xaixai noxine laixe manina. Xe nini ne'oxonu xaixai laixe xe nesaxila'u mii kitu'a laixe la sou eni a'oxoneni nasaxila'u mimii tavu'alo 'o xe nane'e mo nengei ta'osa.'

²²Mo itema ane muno'u tiva sou xoulu ta tamei ne mune'e kalumo, la muvikalanu tilasou lexe, 'Tila namaisou, nini nelosilo tiva sou xoulu ta tamei ia eni exaxaisou, la eno'u tiva ta tamei la ano.' ²³La tiva noxou muvikalanu lexe, 'Nini itemasou xaixai laixe mo ne'oxonu xaixai noxine laixe manina. Xo nini ne'oxonu xaixai laixe mo nesaxila'u mii kitu'a eni elosine, la sou eni a'oxoneni nasaxila'u mimii tavu'alo 'o. Xe nane'e mo nengei ta'osa.'

²⁴Xe itema ane muno'u tiva sou xoulu vile ne mune'e kalumo la muvikalanu tilasou lexe, 'Eni elavusine lexe nini itema la'ia, mo nalavusou nalai la nakokoli la'ilali no anu xai e nini netounu uasi, nalai nakokoli no anu xai e ta mitema va'axu mitounu, xe nataxusou la'ilali ane ta mitema va'axu misu'anu la muleme. ²⁵Aloxo ne la sou eni e'ume noxine la elai e'asixu tiva sou xoulu noxine e nelosilo. La sou namaisou lamolimeni e nelosilo ano 'o.' ²⁶Xe tilasou muavuti la muvikalanu aloxo 'o, 'Nini itema sou xaixai ne pauxesine manina xe namitema sou xaixai masua. Lexe nini nelavusou lexe eni alavusou akokoli no anu xai e eni atounu uasi xe ataxusou la'ilali e ta mitema va'axu misu'anu la muleme. ²⁷La sou anu laixe lexe nini namulaxu lamolixeni no taasou lamoli mo sou eni alivu ane'e la ano'u ilou xolanu.' ²⁸Mukalu la sou anu muvikalane'i ane'i ane itulu-

°25:12 Mat 7:23 P25:13 Mat 24:42 °25:15 Rom 12:6

r25:21 Mat 24:45-47; Luk 16:10

tulu no pa'umolu aloxo 'o, 'Nga'umenu tiva sou xoulu vilesisi ane noxou ne, mo ngalosou itema ane muxalixu tiva sou xoulu mavulovexa.' ²⁹sLa sou anu muvikalane'i aloxo, eni avikalangengi aloxo 'o, ta mitema ane mino'u mimii se'i xe ixaxaisou laixe, la Lataua ulosi'a mose'i la, xe ane'i ane ino'u mii seville kutu'asi ia ixaxaisou laixe uasi la Lataua a uxexeenu avile. ³⁰tIa ngingi ngano'u itemasou xaixai masua ne mo ngaleanu ulai no ale no usivoxo, noxi'a ane'i ane itatama mo anaxa'a ukalakiki.

Voxo sou Itema 'Olu Utulusi'a ta Mitema no Anu Vaivaikala

³¹uNo voxo ane Itema 'Olu ulivu une'e loxo tatananu tuala, xe ilo'a ta angelo noxou ine'e, la anu uxolu no anu puloulou noxou loxo anu tatananu tuala ane teitexi no opo loxotolo. ³²vLa ta mitema latala no xalee tuatuala ukalusi ine'e ipita no talaxu, la sou Anu ukalipalane'i xulumuxa'a tamei loxo itema sou usaxila'a ta sipsip ukalipalane'i ta sipsip ilai xalee vile xe ta mee ilai ipita no xalee vile. ³³Anu ukalipalane'i ta sipsip ilai no avolu tema, xe ta mee ilai no avolu ae. ³⁴Xe tatananu tuala uavuti la uvikalane'i ane'i ane mixolu no avolu tema aloxo 'o, 'Ngingi ngane'e, xo Mamilo mualusinge, mo musosovosinge sou ngaunalai no anu saxisaxila'u noxou tei no mine Anu usokou sou ukoinu xalexalee tuatuala no lia 'o uao. ³⁵wXo eni esolixo la ngingi ngelosilo la'ilali sou e'ou mo esolieu lexa, la ngelosilo lexa sou eiexu, xe exali loxo aasila la ngingi nge'avalilo elai no tani noxinge. ³⁶Mo eni xeni tokolomo uasi, la ngingi ngelosilo mo no voxo eni epipiena la

ngingi ngene'e sou ngesaxilailo xe exolu no tani sou navunavu la ngingi ngene'e ngemaisilo.'

³⁷Xe ane'i ta mitema ane milapu ne miavuti la mitali'isou lexe, 'Ia tila, nexi tamaisine ne solixene la telosine la'ilali xe nesolieu lexa la telosine neiexu ne 'a taalu? ³⁸Mo nexali loxo aasila la te'avaline nene'e no tani noxixe xe meni tokolomo uasi la nexi telosine ne 'a taalu? ³⁹Mo nexolu no tani sou pipiena la nexi tesaxila'ine xe nexolu no tani sou navunavu la nexi telai tamaisine ne 'a taalu?' ⁴⁰xLa anu tatananu tuala ne mukoline'i aloxo 'o, 'Eni avikalangengi manina aloxo 'o, lexe ngingi nga'oxonu aloxo ne ulai noxou vivilo vile e ualasu uasi, la ngingi nge'oxonu noxilo ane.' ⁴¹yXe anu muavuti la muvikalane'i ane'i ane mixolu no avolu ae lexe, 'Ngingi ane 'o sou ngaulua. Nga'ume mo ngaxexesilo, mo ngalai no anu navu e uaniani la kaluxu uasi. Navu ne milalaxiinusi'a Satani ilo'a ta angelo noxou. ⁴²Xo eni esolixo la ngingi ngalosilo mii vile sou a'ou uasi. Xe esolieu lexa la ngingi ngalosilo mo aiexu uasi. ⁴³Mo eni exali loxo aasila la ngingi nga'avalilo ulai no tani noxinge uasi xe enixeni tokolomo uasi la ngingi ngalosilo uasi. Mo eni exolu no tani sou pipiena la ngingi ngane'e ngasaxila'ilo uasi xe exolu no tani sou navunavu la ngingi ngane'e ngamaisilo uasi.' ⁴⁴La ane'i kalumo mitali'isou lexe, 'Ia tila nexi tamaisine, nesolixene mo nesolieu lexa mo nexolu loxo aasila, xe meni tokolomo uasi mo nepipiena xe nexolu no tani sou navunavu la nexi tasu'uline'i uasi 'a talu?' ⁴⁵La Anu mukoline'i aloxo 'o, 'Lexe ngingi nga'oxonu aloxo ne uasi noxou vile noxi'a ane'i ane ualasi'a uasi

^{25:29} Mat 13:12; Mak 4:25; Luk 8:18 ^{25:30} Mat 8:12; Luk 13:28

^{25:31} Mat 16:27; 19:28 ^{25:32} Ese 34:17; Pal 20:11-13 ^{25:35} Ais 58:7

^{25:40} Xav 19:17; Mat 10:42; Mak 9:41 ^{25:41} Mat 7:23

la ngingi nge'oxonu noxilo.⁷ ^{46z}Aloxo ne la sou ane'i ane ne ilai ixolu no anu tuala sou navunavu e navu u'ani'ani la kaluxu uasi 'ole. Ia ane'i ane milapu ilai ixolu no tuala e mauli kaluxu uasi manina 'ole.”

**Ane'i Misakii Vaikala sou
Lexe Ivau Iesu Usoli**

(Mak 14:1-2; Luk 22:1-2; Ioa 11:45-53)

26 No mine Iesu muvikalala mukalu la muvikalane'i ta molomolo noxou aloxo 'o, ^{2a}“Ngingi ngelavusou lexe voxo tamei si'a uxolu sou nenge tasosovosou voxo e Lataua mupolopepene'i ta Isilaeli, la ino'u Itema 'Olu ilailixu no avo'a ta mitema sou ivau usoli.” ³La ta tatila noxi'a ta aili'i ilo'a ta tatilasi'a ta Isilaeli mipita no tani tatila noxou kisi'a ta aili'i ualasou lexe Kaiapasi, ⁴Sou ikamuli vote'i sou lexe itetelisou lesu mo ivau usoli a loxo vaa. ⁵Ane'i miavuti la mivikala lexe, “Maasi la nenge ta'oxonu mii e nenge tevivikalasou 'o no nixi no anu voxo tila 'o uasi. Xo loxo 'o io ta mitema imaisinge, la iavutinouxu 'oto'oto toxoxa'a.”

**Sema Vile Minixi'u Ueli E
Tuma'u Lailaixe no Kisou Iesu**

(Mak 14:3-9; Ioa 12:1-8)

⁶No mine Iesu muxolu ne Vetania la mulai mu'unalai no tani noxou itema vile ualasou lexe Saimoni. Anu Saimoni ne vulukali mu'oxonu tei. ^{7b}Iesu mu'unalai mo mutalupexa sou lexe u'ani. Ia sema vile mino'u lavotoli sou ueli e tuma'u lailaixe vile ne lamoli sou tila misevile. Ane mino'u xe milai mixali noxou Iesu, la mixola'u anaxu ka minixi'u no kisou Iesu. ⁸Ia no mine ta molomolo

noxou mimaisie aloxo ne, la ane'i la'i-axa'a, la mivikalane'i ngatongato'o lexe “Tava'u loxovaa ane sema 'o ivila'isou ueli e tuma'u lailaixe loxo 'o?” ⁹Lexe uasi mo sou tasovanu, la ilotonu no anu lamoli tatila manina, la sou tano'u la taiti'a ta mitema ane i'a mimii uasi.” ¹⁰Ane'i mivivikalane'i ngatongato'o aloxo ne, la Iesu mulavusou la muvikalane'i aloxo 'o, “Iengi uvaxaiesi, loxovaa ane ngingi ngalosie tu'umaxu ane loxo ne? Mii e ane mi'oxonu mune'e noxilo ne, ane mi'oxonu laixe misevile. ^{11c}Ta mitema ane i'a mimii uasi ne, anu voxovoxo piepiena 'a uxoxolu sou ngingi ngaiti'a mimii loxo ngemasaxau, xo ngingi ngongi'a ngaxoxolu. Ia eni ne nenge nenge'a taxoxolu utotomu uasi. ¹²Ane minixi'u ueli e tuma'u lailaixe no vasimelo tei loxo ne, sou ulalaxiinu vasimelo sou ulai no lulu. ¹³Eni avikalangengi manina aloxo 'o. No xalexalee tuatuala ne'i ne, lexe ilai ia'aloxu a'alo laixe, la mii e ane mi'oxonu 'o ne, ane'i ia'aloxu kalumo sou ixavutalane.”

**Iudasi Mulai Muxali Noxi'a ta
Tatilasi'a ta Aili'i sou lexe Anu
U'italonu Iesu Ulai Noxi'a**

(Mak 14:10-11; Luk 22:3-6)

¹⁴Xe Iudasi Isikarioti, anu vile noxi'a ta molomolou mavulovexa mo mulelia tamei ne, muavuti la mulai muxali noxi'a ta tatilasi'a ta aili'i, la mutali'isi'a aloxo 'o, ^{15d}“Lexe eni a'italonu Iesu ulai no avonge, la ngingi ngalosilo ma'ia?” Xe ane'i miavuti la miitiso'u lamoli siliva muxali loxo mavulovexa tatalu la milosou. ¹⁶La sou Iudasi muavuti sou ukamuli vote'i sou u'italonu Iesu no avo'a.

^z25:46 Tan 12:2; Ioa 5:29 ^a26:2 Mul 12:1-27; Mat 20:18

^b26:7 Luk 7:37-38 ^c26:11 Lap 15:11 ^d26:15 Sek 11:12; Ioa 11:57

Iesu Ilo'a ta Molomolou Mi'ani

(Mak 14:12-21; Luk
22:7-13; Ioa 13:21-30)

¹⁷eVoxo vile sou veleti imulaxu isi sou uasi 'a muxali, la ta molomolo noxou Iesu mine'e noxou la mitali'isou lexe, "Nini nemasaxa lexe nexi talalaxii la'ilalixene sou voxo sou Lataua Mupolopepene'i ta Isilaeli 'ava?" ¹⁸La Iesu muvikalane'ixu itema vile, la sou mupalusi'a lexe, "Ngalai no nano no tuala tila ne Ielusalemu xe ngamaisou itema e epela'ingexu ne la ngavikalanu lexe, 'Tisa mu'oxo lexe voxo noxilo 'a muxali 'alai. La sou nexi noxi'a ta molomolo noxilo ta'ani la'ilali sou ta sosovosou voxo sou Lataua Mupolopepene'i ta Isilaeli no tani noxine.'" ¹⁹La sou ta molomolo noxou Iesu mi'oxonu aloxo Anu mupela'axu ne sou milalaxiinu la'ilali sou ixavutalanu voxo sou Lataua Mupolopepene'i ta Isilaeli.

²⁰Xe no 'olo'olovoxo la Iesu ilo'a ta molomolo noxou mavulovexa mo mulelia tamei ne milai mixolu mipita sou i'ani. ²¹No mine ane'i i'ani'ani, la Iesu muvikalane'i aloxo 'o, "Eni avikalangengi aloxo 'o, vile no nixi noxinge ne, ulai la anu u'italoleli ulai no avo'a ta mitema sou 'oto'oto.'" ²²Xe ane'i milomu aloxo ne, la opone'i tu'umaxu la sou ane'i vilevilesi miavuti la mitali'isou aloxo 'o, "Tila male eni uasi ne?" ²³fXe Iesu muavuti la mukoline'i aloxo 'o, "Anu ane loxo nexi noxou ta'uinu la'ilali no anu lisi vilesisi, la anu moosou e sou u'italoleli no avo'a ta mitema ane. ²⁴Itema 'Olu ne, ulaisi mo uulua aloxo vaivaikalasou mikaukavunu

no anu Lavuku Tavuna teinu. Ia itema e uitalonu itema 'olu ulai noxi'a ta mitema avo'a ne usaxila'u no anu tu'utu'umaxu. Anu laixe lexe nenu ivo'onu uasi, la anu laixesi." ²⁵Xe Iudasi itema e sou u'italonu Iesu no avo'a ta mitema ne muavuti, la muvikalanu Iesu aloxo 'o. "Tila male eni ne?" La Iesu mukolinu lexe, "Ani, ninisi."

Tila Uno'u Navunavu

(Mak 14:22-26; Luk
22:14-23; 1Ko 11:23-25)

²⁶No mine ane'i ilo'a i'ani'ani la Iesu mukasi mulu'e no anu veleti la muno'u sou muvicala laixe musuku noxou Lataua, xe mukalu, la muse'ise'iniu sou mulosi'a ta molomolo noxou vilevilesi la muvikalane'i aloxo 'o, "Ngano'u mo nga'ou, anu vasimelo ane." ²⁷Xe muavuti la mukasi vaxa no anu lisi sou uaini, la muvicala laixe musuku noxou Lataua. Xe mukalu la mulosi'a la muvikalane'i aloxo 'o, "Ngingi latala ne ngaixu." ²⁸gMo muvikalane'i la aloxo 'o, "Sialuxo ano 'o. Eni asoli xe sialuxo unixi, la anu u'oxonu vaikala e nenge nenge'a Lataua tesakii 'o, uxali manina. Sialuxo 'o ne, sou unixisi'a ta mitema tavu'alo sou upamauline'i xe uxexeenu 'ili'ilixi masumasua noxi'a." ²⁹La muvikalane'i la aloxo 'o, "Eni avikalangengi manina. Umomomo sou eni aie la no anu uaini temanu la uasi, ulai utalo no voxo ane sou nenge nenge'a taixu ane alavua no tuala teitexi noxou Lataua." ³⁰hXe ilo'a mi'ani mukalu la milexe lexe vile sou milaa milai no laxa'ilu ne Olivu.

^e26:17 Mul 12:14-20 ^f26:23 Lex 41:9

^g26:28 Mul 24:8; Iel 31:31-34; Sek 9:11; 1Ko 10:16 ^h26:30 Luk 22:39; Ioa 18:1

**Iesu Mutotokasou
Pita Lexe Usingisou**

(Mak 14:27-31; Luk
22:31-34; Ioa 13:36-38)

³¹ Ilo'a milai xoo la Iesu muvikalane'i aloxo 'o la, "Maasi no 'olovoxo 'o, la ngingi latala 'o ne, nga'umesilo ukalusi. Xo mikaukavunu vaikala vile muxolu no anu Lavuku Tavuna teinu aloxo 'o, 'Ulai la eni avau itema sou usaxila'a ta sipsip la ane'i ta sipsip ne i'ume ipeila'u tani.' ³² IJa ili'i, eni atulu sou amaui, la eni auli alai ne Xalilaia." ³³ Xe Pita muavuti la muvikalane lexe, "Ulai la ane'i latala 'o ne i'ume'ume ukalusi, ia eni ne uasi." ³⁴ kXe Iesu muavuti la mukolinu vaikala noxou lexe, "Eni avikalaneni manina aloxo 'o, maasi no 'olovoxo 'o la koko'a u'ava uao, ia nini nasingisilo alaxu tatalu lexe nalavusilo uasi." ³⁵ La Pita ne mutotoiti manina. Xe muavuti la muvika pekia'u lexe, "Eni umomomo sou asingisine lexe eni alavusine uasi, uasi xo nenge nengei tasoli takei." Mo Pita ta menexu ne mivikala kalumo aloxo ne.

Iesu Mukilaka ne Xetese mane

(Mak 14:32-42; Luk 22:39-46)

³⁶ Ilo'a mimuamua'i xe mixali no lia xalee ilemolu lexe Xetese mane, la Iesu muvikalane'i ta molomolo noxou lexe, "Ngaxoxolu 'o ia eni alai mo akilaka." ³⁷ Xe Anu muavuti la muno'a Pita ilo'a Sevetaio ta 'olu tamei sou ilo'a milai. Ilo'a milutu xe milai la Anu tanulili xe opo tu'umaxu manina. ³⁸ lLa muvikalane'i ane'i tatalu ne aloxo 'o, "Ngaxoxolu ano mo ngautiti laixe. Xo eni opoleli tu'umaxu manina mo eni 'a 'ala'alai sou asoli." ³⁹ Musuku mulai va'axu sevile mukalu, la sou mutangatulu mulu'elai no lia sou mukilaka. Muk-

ilaka la muvika lexe, "Mamilo mimii latala ne, pekia'u noxine sou na'oxonu uasi. La sou eni emasaxa lexe naxexeenu soli noxilo 'o uxexesilo. Mo namulinu masaxa noxilo uasi, ia namulinu masaxa noxinesi." ⁴⁰ Anu mukilaka mukalu xe mulivu mulai noxi'a ta molomolo noxou tatalu ne, la ane'i a iaai. Xe muavuti la muvikalane Pita aloxo 'o, "Loxovaa ngingi ngongi'a ta menexine umomomo sou ngaxolu mo ngautiti utalo loxo aso iou taiinu vile uasi? ⁴¹ Ngingi ngaxoxolu mo ngautiti mo ngakilaka, mo sou tovtovo uxali noxinge la utaloxolingenge uasi. Manina musuku, itema uleenu umasaxa lexe uxaxai ia vasimolu ne pekia'u uasi, mamalaxusi." ⁴² Iesu muvikalane'i aloxo ne xe mukalu, la mulivu mulai la sou mukilaka alaxu tameisou. Mulai la mukilaka aloxo 'o, "Mamilo mimii latala ne, pekia'u noxine sou na'oxonu uasi. La sou eni emasaxa lexe naxexeenu soli noxilo 'o uxexesilo. Lexe nini nemasaxa lexe eni alai asoli la anu mivile uasi, eni amulinu masaxa noxinesi." ⁴³ Xe mulivu mune'e, la mumaisi'a ta molomolo noxou tatalu ne ane'i a iaai sio, xo ie'i uvuvusio. ⁴⁴ La sou Anu mu'umesi'a mi ai ne ia Anu mulivu mulai la, sou mukilaka alaxu tatalusou. La mukilaka aloxo tei ne la. ⁴⁵ Anu mukilaka alaxu tatalusou mukalu xe mulivu mune'e la mumaisi'a ane'i a iaai sio. Xe muavuti la mutali'isi'a lexe, "Ngingi a ngama'ila mo ngaai sio? Mumomomo aloxo ne! Xo voxo a muxali. Ngamaisou! Ane'i ta mitema sou i'italonu itema 'Olu no avo'a ta mitema sou susu a 'ala'alai sou ixali 'o. ⁴⁶ mLa sou ngatulu mo nenge'a talai. Ngamaisou! itema e u'italoleli no avo'a ta mitema ne, anu a uxali 'o."

ⁱ26:31 Sek 13:7; Ioa 16:32 ^j26:32 Mat 28:7, 16 ^k26:34 Mat 26:69-75

^l26:38 Ioa 12:27 ^m26:46 Ioa 14:31

Mitetelisou Iesu

(Mak 14:43-50; Luk 22:47-53; Ioa 18:3-12)

⁴⁷ Iesu uvivikala 'o, ia alaxu vilesisi 'o, la Iudasi mune'e noxou. Anu vile noxi'a ta molomolou noxou mavulovexa mulelia tamei. Anu ilo'a ta mitema tavu'alo mixali, ia ta mitema ne mitetelisou viso ilou kuluvololou. Ta mitema e mine'e ne, ta tatila noxi'a ta aili'i ilo'a ta tatilasi'a ta mitema mipalusi'a mine'e. ⁴⁸ Itema e mu'italonu Iesu no avo'a ta mitema ne, muvikalane'ixu sosovo vile tei aloxo 'o, "Lexe eni alai atimu no xaleenu, la Anu ane, ngatetelisou."

⁴⁹ Ioxe, Iudasi muxali la mulai alaxu vilesisi noxou. La muvikalane lexe, "Tila! laixenenisi." La sou mutimu no xaleenu. ⁵⁰ Xe Iesu muavuti la muvikalane aloxo 'o, "Menexilo, mii ma'ia ane nini namasaxa lexe na'oxonu." Xe ta mitema ne mimaisou Iudasi mine mutimu no xaleenu, la sou ane'i mikasi vaxa no avolu sou mitetelisou. ⁵¹ La itema vile mututulu 'alai noxou Iesu ne muavuti la mulavee viso ka muvali vaxa no sangalou itema sou xaixai noxou kisi'a ta aili'i. La sangalou ne muxoto la mulapau mulai no lia. ⁵² Xe Iesu muavuti la muvikalane aloxo 'o, "Nano'u lavisomeni mo namulaxu no tanixu. Xo ane'i e i'oto no anu viso la isoli no anu viso. ⁵³ Male nini nalavusou uasi ne? Eni emomomo sou a'ava ulai noxou Mamilo, la Anu upalusi'a ta angelo noxou ne ine'e alaxu vilesisi. Ta angelo ne itiitisi'a ua'ulixa'a ta mitema sou 'oto'oto xulumuxa'a mavulovexa mulelia tamei. ⁵⁴ Ia lexe eni a'oxonu aloxo ne, la vaikala e muxolu no anu Lavuku Tavuna teinu ne umomomo sou

uxali manina uasi. Xo lavuku noxou Lataua ne muvikalane lexe, mimii ane ne anu uxali la uxali manina."

⁵⁵ Xe Iesu muxiu la muvikalane'i ta mitema e mine'e sou itetelisou ne aloxo 'o, "Ngingi ngeno'u viso ilou kuluvololou sou ngene'e sou ngatetelisilo xo eni amitema sou aavutilixu 'oto'oto? No voxovoxo nenge'a texoxolu no taasou lalotu tatila noxou Lataua sou elosi'a ta mitema lavulavu la ngingi nganava la ngatetelisilo no voxo ane ne ua? ⁵⁶ Ia anu mii vile uasi. Mimii ne anu uxali sou umomosou vaikala noxi'a ta mitema sou palomatana mikaukavunu." La ta molomolo noxou Iesu mi'ume la milailai.

Mitulusou Iesu no 'a Vaivaikala

(Mak 14:53-65; Luk 22:54-55, 63-71; Ioa 18:13-14, 19-24)

⁵⁷ Xe ili'i la ane'i ane mitetelisou Iesu ne, milailixu noxou Kaiapasi anu kisi'a ta aili'i. La ta tisa sou lapuloto ilo'a ta tatila latala a ipita ixoxolu ne. ⁵⁸ Ia Pita mumulinu Iesu muili'i no paxa. Xe mulai muxali, la mu'unalai avile no nano no vimelu sou tani noxou kisi'a ta aili'i ne. Anu mu'unalai, la ilo'a ta mitema sou isaxila'u tani mixolu sou lexe umaisou mii ma'ia i'oxonu noxou Iesu. ⁵⁹ La ta tatila noxi'a ta aili'i ilo'a ta tatila sou imomomosou tu'tutu'umaxu noxi'a ta mitema latala ne, ikalavoi sou Iesu no anu vaikala mose'i mo ikamuli susu noxou Iesu sou lexe ivau usoli. ⁶⁰ Ta mitema tavu'alo mitelo vaikala noxou, ia vaikalai'a ne manina uasi. Mo ixalisou susu vile noxou mummomo sou ivau usoli uasi. Ia ili'i manina la ta mitema tamei mine'e la mitulu ili'i no tumali'a sou mivikala. ⁶¹ Ia mivikala lexe, "Nexi telomusou itema 'o muvikalane lexe, 'Eni amomomo sou

^{26:51} Ioa 18:26 ^{26:52} Tav 9:6; Pal 13:10 ^{26:55} Luk 19:47; 21:37
^{26:61} Ioa 2:19-21

akisilalanu tani tila noxou Lataua, ia voxo tatalusou la eni atulusou ulivu la.”⁶² Ioxe, kisi'a ta aili'i muavuti mutulu, la mutali'isou Iesu aloxo 'o, “Nini namasaxa nakolinu vaikala ane ane'i mitelonu noxine ne uasi? Nini nex-avutala a loxovaa no anu vaikala ane ane'i mitelonu noxine 'o?”⁶³ La Iesu mutaloxa'asi. Ia ukolinu vaikalai'a vile uasi. Xe kisi'a ta aili'i muavuti la muvikananu aloxo 'o, “Eni alingaine no ualasonu Lataua anu mauili no anu aloxo 'o. Lexe nini Kalisito, Lataua 'Olu, la nini navikalanexi.”⁶⁴ La Iesu mukolinu lexe, “Ani, anu aloxo nini nelemolu ne. Ia eni avikalangengi latala 'o aloxo 'o, ili'i la ngingi ngamaisou Iteama 'Olu mine uxolu uva'isa'inu Lataua xavinu musuku. Ngingi ngamaisou mine Anu uxolu no pa'umolu no avolu tema la une'e no anu umuumu molu teitexi no opo loxotolo ulu'e.”⁶⁵ Anu mulomusou Iesu muvikala aloxo ne la mukakanu tokolomou xo anu la'iaxu. Xe muavuti la muvikala lexe, “Ngamaisou, ngingi ngelomusou ne. Iteama 'o anu muvikala masua mulai noxou Lataua, la sou nenge tatali'isi'a ta mitema se'i la sou ipala'alixu susu noxou la uasi.”⁶⁶ La sou ngingi ngexavutala a loxovaa? Nenge ta'oxonu mii ma'ia noxou?” Xe ane'i miavuti la mikolinu lexe, “Anu mususu ane, mo Anu mumomomo sou usolisi.”⁶⁷ Xe miavuti la mituve vaxa no iou xe mivau, xe se'i misavasavalou.⁶⁸ La mivikananu lexe, “Ioxe nini Kalisito, la nalemolu 'ei ane muvene ne?”

Pita Musingisou Iesu

(Mak 14:66-72; Luk 22:56-62;
Ioa 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ Ta mitema mi'oxo'oxonu Iesu aloxo ne, la Pita ne anu a muxolu no nano no vimelu sou tani ne, la sema sou xaixai vile noxou kisi'a ta aili'i ne mine'e noxou la mivikalanu lexe. “Nini kalumo ngingi ngongou Iesu sie Xalilaia ngexolu ane.”⁷⁰ Ia anu musingisou no ie'i latala ne lexe, “Eni alavusou mii ma'ia e nini nalemolu ne uasi.”⁷¹ Anu muvikala aloxo ne mukalu, la mulaa no aitengaxu tani sou mulai no ale. Xe sema sou xaixai vile la mimaisou, la mivikalane'i ane'i ane itutulu 'alai noxou ne lexe, “Iteama ane 'o, anu ilou Iesu sie Naseleti ane.”⁷² La anu musingisou la lexe, “Manina teitexi, eni alavusou iteama ne uasi.”

⁷³ Mixolu seville kitu'a, la ta mitema e ane mitulutulu 'alai noxou ne, mine'e noxou la mivikananu lexe, “Manina, nini vile noxi'a ane, xo xolineni molu mupalalixene.”⁷⁴ Ioxe, Pita muavuti la muvikala pekia'u aloxo 'o, “Manina teitexi, eni alavusou iteama e ngingi ngelelemolu ne uasisi manina. Lexe eni akalavoin-gengi la laixe lexe Lataua ukalusilo.” Anu muvikala aloxo ne xe mukalu la alaxu vilesisi 'o la koko'a mu'ava.⁷⁵ La Pita muxavutalanu vaikala noxou Iesu e muvikananu lexe, “Maasi no 'olovoxo 'o, la koko'a u'ava uao, ia nini nasingisilo alaxu tatalu lexe nini nalavusilo uasi.” La Pita mutaloxu iii sou mutama mulai no ale.

Iudasi Mulai Mu'alili 'o

(Mak 15:1; Luk 23:1-2; Ioa 18:28-32)

27 Xe ili'i no kakau manina, la ta tatila noxi'a ta aili'i ilo'a ta tati-

¹26:63 Ais 53:7; Mat 27:12 ²26:64 Lex 110:1; Tan 7:13; Mat 24:30

³26:65 Mat 9:3; Ioa 10:33 ⁴26:66 Liv 24:16; Ioa 19:7

⁵26:67 Ais 50:6; 53:5 ⁶26:75 Mat 26:34

lasi'a ta mitema mipita sou mipotoxu Iesu. Xe mukalu la sou misakiinu vaikala lexe ivau usoli. ²La sou ane'i misakisakiinu la milailixu no avolu Pilato anu tila noxi'a ta Romu.

³Xe no mine Iudasi anu itema e mu'italonu Iesu no avo'a ta mitema sou ivau mumaisou Iesu mine ane'i mitulusou no anu vaivaikala sou i'oxo masuanu, la anu muxiunu xavutalau. La muno'u lamoli siliva mavulovexa tatalu sou mulivunoxu mulai noxi'a ta tatila noxi'a ta aili'i ilo'a ta tatilasi'a ta mitema. ⁴Mulai muxali la muvikalane'i lexe, "Manina eni e'oxonu masua noxou itema mulapu 'o la elailixu sou sialuxu unixi, la Anu u'oxonu susu vile uasi." Xe ane'i miavuti la mikolinu lexe, "La sou anu mii ma'ia noxixe? Ane'i mikolinu lexe, anu mii noxine." ⁵La sou Iudasi muavuti la mupeinu lamoli ne mu'unalai no nano no taasou lalotu tatila noxou Lataua, ia mu'ume mulai sou mu'alili 'o.

⁶Xe ili'i la ta kisi'a ta aili'i mitaxusou lamoli ne la mivikala lexe, "Lamoli ano 'o ne tamuxaxu ilou lamolisou tani tila noxou Lataua uasi xo anu lamoli ane 'o ne nenge teno'u sou 'ulusou ivau itema usoli." ⁷La sou ane'i misakiinu vaikala lexe lamoli ne, ane'i ilotonu lia xalee vile noxi'a ta mitema e ilavusou i'oxonu lasopeni no anu. Xo ane'i imasaxa lexe lia ne uxolu sou iasixa'a taasila no anu. ⁸Tava'u aloxo ne la sou lia xalee ane ne ane'i ilemolu lexe, "Lia sou sialu no voxo vaimomo." ⁹Aloxo ne sou anu umomomo sou mii ma'ia ane itema sou palomatana Elemia mulemolu tei, muvikala lexe, "La sou ane'i ino'u lamoli mi'oxonu no anu siliva mavulovexa tatalu loxo ta mitema ne Isilaeli misosovo sou lexe ino'u 'ulu sou itema no anu. ¹⁰Mo no anu lamoli ne la ane'i ilotonu lia xalee vile

noxi'a ta mitema sou i'oxonu lasopeni, loxo tatila muvikalalelixu."

Iesu Mutulu no Talaxu Pilato Anu Tila Noxi'a ta Romu

(Mak 15:2-5; Luk 23:3-5; Ioa 18:33-38)

¹¹Ioxe, ta kisi'a ta aili'i ilo'a ta tatilasi'a ta mitema mino'u Iesu xe milailixu noxou Pilato la mulai mutulu no talaxu. Xe tila noxi'a ta Romu muavuti la mutali'isou Iesu lexe, "Nini tatananu tuala noxi'a ta Iutaia?" La Iesu mukolinu vaikala noxou lexe, "Ani, aloxo nini nelemolu ne." ¹²No mine ta tatila noxi'a ta aili'i ilo'a ta tatilasi'a ta mitema milomu aloxo ne la mileanu vaikala tu'utu'umaxu tavu'alo mulai noxou, la Iesu ukolinu uasi. ¹³La Pilato mutali'isou aloxo 'o, "Loxovaa, nini nelomusou vaikala tavu'alo e ane'i mileanu mune'e noxine ne uasi?" ¹⁴La Iesu ukolinu vaikala vile e ane'i mileanu mune'e noxou ne uasisi manina. Aloxo ne la mu'oxonu Pilato mukuluke manina.

Mililixu Iesu no Ovu Valautu sou Usoli

*(Mak 15:6-15; Luk 23:13-26;
Ioa 18:39-19:16)*

¹⁵Io, no voxo tila aloxo ne, la Pilato ulavusou sou ululusou itema vile uxolu no nano no taasou navunavu ne, uatu. Ta mitema me'asi ilavusou isosovosou itema la sou anu ululusou. ¹⁶No voxo ane ne la itema vile ualalusou lexe Valavasi, anu a uxoxolu no nano no taasou navunavu ne. Anu itema e ta mitema latala milavusou lexe anu itema masua vile. ¹⁷Ta mitema mixali mipita mukalu, la sou Pilato mutali'isi'a aloxo 'o, "Ioxe ngingi ngemasaxa lexe eni alulusou 'ena'ei uuatu noxinge Valavasi, uasi, Iesu e ilemolu lexe anu

Kalisito 'o?" ^{18a}Anu muvikala aloxo ne, xo anu mulavusou lexe ane'i ta tatilasi'a ta tatila noxi'a ta aili'i ne tane'i masuau Iesu misevile. ¹⁹Xe no mine Pilato uxoxolu no anu puloulou sou ulomusou vaivaikala noxi'a ta mitema sou itulu no anu vaivaikala, la semau misovanu vaikala mune'e noxou, la mimulesou aloxo 'o. "Mamu sou na'oxonu mii vile noxou itema e mulapu ne, xo eni eai pipiena no 'olovoxo la emaisou itema ne la examuli tu'umaxu tatila." ²⁰Xe ta kisia ta aili'i ilo'a ta tatilasi'a ta mitema ne miavutinoxu oponi'e ta mitema latala ne, sou lexe i'ava ulai noxou Pilato lexe nalulusou Valavasi, ia navau Iesu mo usoli. ²¹La sou tila ne Romu mutali'isi'a lexe "Ngingi ngemasaxa lexe, eni alulusou 'ena'ei noxi'a ta tamei 'o ulai noxinge?" La ane'i mikolinu lexe "Valavasi." ²²La anu mutali'isi'a la lexe, "Ia eni a'oxonu mii ma'ia noxou Iesu e ane'i ilemolu lexe Kalisito 'o?" La ane'i latala ne mikolinu lexe, "Ngalilixu teitexi no ovu valautu." ²³Xe Pilato muavuti la mutali'isi'a la aloxo 'o, "Tava'u loxovaa, anu u'oxonu susu vile uasi?" Xe ane'i miavuti la mi'ava tatila manina lexe, "Ngalilixu teitexi no ovu valautu." ^{24b}Ia Pilato mumaisou lexe anu vote'i vile la sou anu u'oxonu la uasi xo maasi la 'oto'oto toxoxa'a uxali. La sou anu mukasi vaxa no lexa ka mu'uinu avolu no ie'i ta mitema xo mulavu lexe maasi la 'oto'oto toxoxa'a uxali la sou muvikalane'i lexe, "Eni susu noxilo uasi, ia lexe itema 'o usoli la anu mii noxingesi." ^{25c}Xe ane'i miavuti la mikolinu lexe, "Sialuxu ne une'e utelo noxixe xe noxi'a ta 'ili'ilixe ili'i." ²⁶La sou anu mululusou Valavasi mulai noxi'a. Ia anu muvikalane'i ta mitema sou 'oto'oto la mipuapuasou Iesu. Mipua-

puasou mukalu la sou anu mu'italonu mulai no avo'a ta mitema sou lexe ililixu no ovu valautu.

Ta Mitema sou 'Oto'oto Mimolovila'isou Iesu

(Mak 15:16-21; Ioa 19:2-3)

²⁷Xe ili'i la ane'i ta mitema sou 'oto'oto noxou tila noxi'a ta Romu milailixu Iesu mu'unalai no nano no vimelusou taasou itema tila noxi'a ta Romu. La ane'i mi'avali'a ta mitema sou 'oto'oto latala ne mine'e mipita. ^{28d}Ane'i mine'e mipita mukalu, la miluvusou tokolomou la mitaanu tokolomo vile lauoinu vaxa noxou. ²⁹Xe mipalipaxoxonu savovoluka mimuxaxu vaxa no kisou loxo kisivalu sou sosovo lexe Anu tatananu tuala vile ane. Mo mino'u puate vile la mimuxaxu no avolu tema xe mukalu, la mitangatulu mulu'elai no talaxu la mimolovila'isou lexe, "Anu ane tatananu tuala noxi'a ta Iutaia." ^{30e}Ane'i mituvetuesou xe mino'u puate la mivau no kisou ka mivau la. ³¹Xe ili'i no mine mimolovila'isou mukalu la miluvunu tokolomo lauolauoinu e mitaanu noxou ne ia ane'i mitaanu tokolomo noxou mulivu vaxa noxou la. La sou mino'u milailixu sou lexe ililixu no ovu valautu.

Mililixu Iesu no Ovu Valautu

*(Mak 15:22-32; Luk
23:27-43; Ioa 19:17-27)*

³²No mine ane'i mino'u Iesu miutulailixu no ale, la mixalisou itema vile ualasou lexe Saimoni, tualasou ne Sairini, la mivikala pekia'u noxou sou lexe anu utavulenu ovu valautu noxou Iesu. ³³Ane'i mino'u Iesu la milailixu no tuala ilemolu lexe Xoluxata. Uala ane ne, laaxu lexe tuala sou ta mitema

^a27:18 Ioa 11:47-48; 12:19 ^b27:24 Lap 21:6-9 ^c27:25 Apo 5:28

^d27:28 Luk 23:11 ^e27:30 Ais 50:6

xavanane'i. ³⁴fXe milai mixali ne, la milosou Iesu uaini ane ane'i mixiunu ilou lamalasilé sixula, la Anu mutovonu muiexu seville kitu'asi ka mulomuanu. ³⁵gXe ili'i la ane'i mililixu Iesu no ovu valautu. No mine mililixu mukalu la sou ane'i mi'oxonu vila'i vile sou misosovosou lexe 'ei ane uno'u mii ma'ia ma'ia. La sou ane'i mivelunu tokolomou Iesu noxi'a vilevilesi. ³⁶Xe mukalu la ane'i mixoxolu ne sou milosou. ³⁷Ane'i mikaukavunu vaikala e anu mususu no anu ne, la miteinu teitexi no kisou. Ane'i mikaukavunu aloxo 'o, "Anu ano 'o Iesu tatananu tuala noxi'a ta Iutaia ane." ³⁸hMo ane'i mililixa'a ta mitema sou pakali ta tamei no pa'umolu. Mililixu vile no avolu tema xe vile mililixu no avolu ae. ³⁹iTa mitema mimuamua'i xe mine'e mipolopepeenu, la milulu kisi'a sou mimolovila'isou. ⁴⁰jLa mivikala mulai noxou lexe, "Ae, nini namitema e ne'oxo lexe namamulonun tani tila noxou Lataua ka natulusou ulivu voxo tatalusi ane! Mo lexe nini Lataua 'Olu la mene nasu'ulineni mo nalu'e no ovu valautu ne." ⁴¹Ta tatila noxi'a ta aili'i ilo'a ta tisa sou lapuloto xe ta tatilasi'a ta mitema kalumo mimolovila'isou. ⁴²La mivikala lexe, "Anu musu'uline'i ane'i ane va'axu, ia Anu molu umomomosou upamaulinu uasi. Lexe Anu tatananu tuala noxi'a ta Isilaeli, la ane alalae 'osi la Anu ux-exee no anu ovu valautu ne mo ulu'e la sou nexi tamuxaxu tanexi noxou. ⁴³kAnu mumuxaxu tanu noxou Lataua mo Anu mivikala lexe, 'Eni Lataua 'Olu.' Ioxe, lexe Lataua mumasaxau, la Anu Lataua molu usu'ulinu." ⁴⁴Mo ta mitema ta tamei e mililixa'a no pa'umolu ne, ane'i ilou mimolovila'isou kalumo.

Iesu Musoli

(Mak 15:33-41; Luk 23:44-49; Ioa 19:28-30)

⁴⁵Aso mukulupa mo mulai muxali no aso iou tatalu no 'olo'olovoxo la isivoxo mutaasou xalexalee tuatuala mukalusi. ⁴⁶lIa alaalai sou aso iou tatalu no 'olo'olovoxo la Iesu mu'ava tatila lexe, "Eloi, eloi lama savakatani?" Laaxu lexe, Lataua noxilo, Lataua noxilo, loxovaa la sou nini nesu'aleli 'o? ⁴⁷Anu mu'ava aloxo ne, la ta mitema se'i mitulutulu 'alai noxou ne milomusou, la mivikala lexe, "Ngalomu anu a u'avalou Eliasi." ⁴⁸mXe itema vile muiave alaxu vilesisi 'o la mulai muno'u kateni la mutaa mulu'elai no uaini e sixula. Xe mukalu la mutolosou mutelai no anaxu Iesu sou muie no anu. ⁴⁹Xe ane'i latala mi-avuti la mivikala lexe, "Ioxe, naxexesou, mo tamaisou lexe Eliasi une'e sou usu'ulinu." ⁵⁰Xe no mine Iesu muunga tatila alaxu vile la mukalu la Anu musoli.

⁵¹nNo mine Anu musoli ne, la lavalava e mulili no nano no tani tila noxou Lataua ne, mukakaa tamomolu teitexi la mulai mupee no lia. Mo laliua mukunikuni la kulu muvalavala. ⁵²Xe lulusi'a ta mitema e misoisoli ne mumamulo xe mukisi la ta mitema tavu'alo noxou Lataua e misoisoli ne mitulu mimauli. ⁵³Ane'i milaa no anu lousi'a xe Iesu mutulu mumauli, la ane'i milai mi'unalai ne Ielusalemu mo ta mitema tavu'alo mimaisi'a. ⁵⁴Mo itema tila sou utlaxune'i ta mitema itemaxu ta'uve sou 'oto'oto ilo'a ta mitema sou 'oto'oto e mitulutulu sou iloosou Iesu ne mimaisou laliua mukunikuni, xe mimii latala e muxali ne la mi'ume. La mivikala lexe, "Manina miseville, itema ane 'o ne, anu Lataua

^f27:34 Lex 69:21 ^g27:35 Lex 22:18 ^h27:38 Ais 53:12

ⁱ27:39 Lex 22:7; 109:25 ^j27:40 Mat 26:61; Ioa 2:19 ^k27:43 Lex 22:8

^l27:46 Lex 22:1 ^m27:48 Lex 69:21 ⁿ27:51 Mul 26:31-33; Eva 10:19-20

'Olu ane." ⁵⁵Mo ta sema tavu'alo se'i a itulutulu va'axu seville sou imamalei. Ane'i mimulinu Iesu ne Xalilaia mito'o sou isu'ulinu. ⁵⁶Xe no tane'i ne la Malia sie Maxadala mo Malia ane Iakovo ilou Iosepu neni'a xe Sevetaio ta 'olu neni'a ne ane'i kalumo mitutulu ne.

Iosepu Mu'asixu Iesu

(Mak 15:42-47; Luk 23:50-56; Ioa 19:38-42)

⁵⁷Xe no 'olovoxo la itema sou lavu-luti vile sie Alimatia, ualasou lexe Iosepu anu muxali molomolo vile noxou Iesu mune'e muxali. ⁵⁸Anu mune'e la mulai muxali noxou Pilato la mutali'isou sou lexe uno'u Iesu vasimolu, la sou Pilato mupalusou sou uno'u. ⁵⁹La sou Iosepu mulai muno'u lavalava kea vile alavua sou mune'e mukupoonu Iesu vasimolu no anu. ⁶⁰Xe mukalu la muno'u mulai mumulaxu no anu lulu noxou alavua e mu'asou no tava'u maea ne. Xe mupipalo'u lavo'o vile toxoxa'a la mune'e mutaluxu lulu anaxu ne, io anu mulivu. ⁶¹La Malia sie Maxadala ilee Malia ane vile, ane'i ilou a ixoxolu xalee vile ia ie'i ulalai.

Ta Mitema sou 'Oto'oto Miloosou Lulu

⁶²Xe voxo sou lalaxii sou voxo Tavuna mukalu ia no anu voxo ane ili'i, la ta tatila noxi'a ta aili'i ilo'a ta Palisaio milai mixali noxou Pilato. ⁶³La mivikalanu lexe, "Tila, nexi texavutalanu vaikala noxou itema sou kalakalavoi ne no mine uao uxoxolu 'o la muvicala lexe, voxo tatalusou la anu utulu. ⁶⁴La sou laixe lexe nini navikala mo sou iloosou lulu anaxu ne ulai uxali no anu voxo tatalusou. Xo loxo 'o io ta molomolo

noxou ine'e ipakalinu vasimolu, ia ilai ikalavoine'i ta mitema lexe Anu mutulu. La sou kalavoi noxi'a ne ua'ulixu kalavoi noxou e anu mu'oxonu tei ne." ⁶⁵Xe Pilato muavuti la muvikalane'i lexe "Toxe, ngano'a ta mitema sou 'oto'oto, mo ilai iloosou lulu ne, mo ngapaipounu xo ipakalinu." ⁶⁶La sou ane'i milai mipaipounu lulu anaxu ne la mimuxaxu sosovo vile no anu lavo'o no lulu anaxu ne xe mimuxaxa'a ta mitema sou iloosou lulu ne.

Iesu Mutulu no Anu Soli

(Mak 16:1-8; Luk 24:1-12; Ioa 20:1-10)

28 Voxo Tavuna mukalu, xe no kakau manina no anu voxo vile, la Malia sie Maxadala ilo'a Malia ane vile milai no lulu ne. ²Xe alaxu vilesisi 'o la laliua mukunikuni toxoxa'a manina, Xo angelo vile noxou Lataua molu teitexi no opo loxotolo mulu'e mulai no anu lulu ne sou mupipalo'u kulu e mutaluxu lulu anaxu ne muxexenu. Xe mukalu la anu muxolu no anu ne. ³Ia alaiou ne mulamilami loxo lele'e lamixu xe tokolomou veveeni ne mukea loxo tamuxala ne. ⁴Xe ta mitema sou 'oto'oto e mixolu sou miloosou lulu ne mi'umolu, la mi'olo'olo, la misoisoli vitanisi loxo itema musoli. ⁵Xe angelo muavuti la muvikalane'i ta sema tamei ne lexe, "Ngingi nga'ume mamu, xo eni elavusou lexe ngingi ngene'e sou lexe ngamaisou Iesu e ta mitema mivau musoli. La mililixu no ovu valautu. ⁶Ia Anu uxolu 'o uasi, Anu mutulu loxo Anu mulemolu. Ngamaisou tanixu e ane'i mimulaxu muai no anu a. ⁷La sou ngalivu ngapasipaa ulai mo ngavikalane'i ta molomolo noxou. Ngavikalane'i lexe Anu mutulu mo mumauli mo muuli mulai ne

^o27:55 Luk 8:2-3 ^p27:58 Lap 21:22-23 ^q27:60 Ais 53:9

^r27:63 Mat 12:40; 16:21; Mak 9:31; 10:33-34; Luk 9:22; 18:31-33; Ioa 2:19-21

^s28:6 Mat 12:40; 16:21

Xalilaia. La sou ane'i ilai imaisou ane. Eni ene'e sou avikalangengi aloxo ne.”⁸ Xe ta sema ne milaa no lulu ne sou milai no ale, la mi'ume manina, ia 'osa'ila mu'ana'ana noxi'a kalumo, la sou mi-iaive sou lexe ivikalane'i ta molomolo noxou.⁹ Ia no mine ane'i miave sou lexe ilai ivikalane'i ta molomolo noxou loxo 'o la ua'a, Iesu alaxu vilesisi 'o la mune'e muxali vaxa noxi'a, la muvikalane'i lexe, “Opongengi uxolu se'isisi.” Xe ane'i miavuti la milai miteteli no tava'u sou milotu noxou.¹⁰ †La sou Iesu muvikalane'i aloxo 'o, “Ngaume mamu. Ngalai mo ngavikalane'i ta vivilo lexe ilai ne Xalilaia, la sou imaisilo ane.”

A'alo Noxi'a ta Mitema E Miloosou Lulu

¹¹No mine ta sema 'a uao ilalai o, la ta mitema e miloosou lulu ne mi'unalai no nano no tuala tila (Ielusalemu) la mi-a'aloXu mimii latala e muxali ne noxi'a ta kisi'a ta aili'i.¹² Xe ta kisi'a ta aili'i milomu aloxo ne, la ilo'a ta tatilasi'a ta mitema mipita la mixali no anu xavutala vile, la milosi'a ta mitema sou 'oto'oto ne lamoli tatila.¹³ La mivikalane'i aloxo 'o, “Maasi la ngingi ngavikala aloxo 'o, ‘Ta molomolo noxou mine'e no 'olovoxo no mine nexi teai teva'amiminu, la ane'i mine'e mipakalinu Iesu vasimolu.’¹⁴ Mo sou lexe tila noxi'a ta Romu ulomusou, la

nexi mexe tamomosou noxou, la ngingi tu'umaxu vile uxali noxinge uasi.”¹⁵ La sou ta mitema sou 'oto'oto ne mino'u lamoli mukalu, la milai mi'oxonu aloxo ane'i mivikalane'ixu ne. La sou a'alo ane ne mulaa mulai muno'a ta Iutaia mukalusi, la muxolu noxi'a mune'e muxali vaimomo 'o.

Iesu Mulosi'a ta Molomolo Noxou Xaixai sou I'oxonu

(Mak 16:14-18; Luk 24:36-49; Ioa 20:19-23; Apo 1:6-8)

¹⁶uXe ili'i la ta molomolo noxou mavulovexa mulelia vile milai no alaele ne Xalilaia e anu Iesu muvikalane'ixu lexe ane'i ilai no anu.¹⁷ No mine ane'i mimaisou, la ane'i milotu noxou, ia se'i noxi'a ne xavutalai'a tamei.¹⁸ vIesu mune'e 'alai noxi'a la muvikalane'i aloxo 'o, “Lataua mulosilo xavi sou asaxila'u mimii latala teitexi no opo loxotolo xe no lia 'o ukalusi.”¹⁹ wAloxo ne la sou ngingi ngalai no xalexalee tuatuala ukalusi mo nga'oxone'i ta mitema ixali ta molomolo noxilo, mo nga'ulosi'a no ualasonu Mamilo mo no ualasonu 'Olu xe no ualasonu Uleenu Tavuna.²⁰ Mo ngalosi'e sou imulinu mimii latala e eni evikalangengi sou nga'oxonu ne. Mo ngalavu laixe lexe eni axolu noxinge utotomu ulai utalo no 'a voxo sou tuala xalexalee ukalu.

†28:10 Mat 26:32

‡28:16 Mat 26:32

‡28:18 Ioa 13:3; Ep 1:20-22

w28:19 Mak 16:15-16; Apo 1:8

*A'ALO LAIXE NOXOU
IESU KALISITO ANE*

MALUKO

MUKAUKAVUNU

Vaikala lamana

A'alo laixe ane Maluko mukaokavu ne anu musokou a'alo noxou lexe, "A'alo laixe ane 'o ne, anu a'alosou Iesu Kalisito, anu Lataua 'Olu." No anu a'alo ane 'o la nenge tamaisou xavi no anu xaixai noxou. Nenge tamaisou xavi no anu a'alo noxou no mine mulosi'a ta mitema lavulavu no anu vaikala noxou Lataua, xe xavi no mine mukusai'a ta uleenu ta masumasua, xe no mine mululusou susu noxi'a ta mitema. Iesu anu molu mulemolu lexe, "Anu Iteka 'Olu." Mo Anu muvika lexe Anu mune'e mu'italonu mauxixu sou ulotone'i ta mitema ilivu no anu susu.

No anu a'alo noxou Maluko, la anu mua'alo muisalili no anu xaixai noxou Iesusi, ia ua'alo tavu'alo no anu vaivaikala noxou xe a'alo noxou e mulosie'i ta mitema no anu uasi. Xe ili'i la Maluko mua'aloxu Ioanesi itema sou u'ulosi'a ta mitema sevile xe a'alosou Iesu mulai la Satani mutovonu. Anu mua'alo aloxo ne mukalu la mulai mua'aloxu xaixai noxou Iesu sou mupamauline'i ta mitema xe mulosie'i ta mitema lavulavu. Tei la ta molomolo noxou Iesu ilavusou Iesu laixe uasi, ia no mine ilo'a mixolu maxuveeni la sou ane'i misoko sou milavusou laixe. Ia ane'i ane imasaxau Iesu uasi ne tane'i masuau mo i'oxonu masuanu. Xe no anu mautunu ta tamei sou ukalusou a'alo, la mua'aloxu mii ma'ia muxali noxou Iesu no anu voxo kalukaluxusou no lialia 'o. Mii mutila ane ta mitema mivau musoli xe milixixu

teitexi no ovu valautu ilou voxo sou Anu mutulu mumauli la.

A'alo muai no nano aloxo 'o

A'alo laixe musokou 1:1-13

Xaixai noxou Iesu ne Xalilaia 1:14-9:50

Iesu mulutu ne Xalilaia sou mulai ne Ielusalemu 10:1-52

Voxo kaluxusou noxou Iesu xe mii ma'ia muxali no ale ne Ielusalemu 11:1-15:47

A'alosou Iesu mutulu no anu soli 16:1-8

Iesu mupalapala'a xe mukalu la mulivu mulai teitexi 16:9-20

Ioanesi Mua'aloxu Vaikala

(Mat 3:1-12; Luk 3:1-18; Ioa 1:19-28)

1 Tava'u a'alo laixe sou Iesu Kalisito, Lataua 'Olu ne, Anu muxali tatei aloxo 'o. ²xAisaia, itema sou palomatana ne, anu mukaokavu aloxo 'o, "Ngalomu, eni apalusou itema vile sou upala'alixu vaikala noxilo mo uuli noxine sou upaipounu vote'isine."

³y"Itema vile u'ava'ava no xalee lia vitanisi aloxo 'o, 'Ngalalaxiinu vote'isou IAUE, mo ngamomosou kalumo."

⁴zLa sou itema e ualasou lexe Ioanesi ne, anu muxali no xalee lia vitanisi. Anu muvika lexe pekia'u mulai noxi'a ta mitema lexe ixixu opone'i, mo sou anu u'ulosi'a. La sou Lataua uxixu tumalouu 'ili'ilixu masumasua noxi'a ne. ⁵Ta mitema sou xalee lia tila ne Iutaia mo tuala tila ne Ielusalemu ne, mine'e noxou mukalusi, sou muvika lamana no anu 'ili'ilixone'i vilevilesi, la sou anu Ioanesi mu'ulosi'a no lexa ne Ioridani. ⁶aIoanesi ne, musakii kameli laxusou sou mutaluxu vasimolu xe muutupokoxu no anu bulumakau sosou. 'Ani'anixu ane musi-

^x1:2 Mal 3:1 ^y1:3 Ais 40:3 ^z1:4 Apo 13:24; 19:4 ^a1:6 2Ta 1:8; Mat 11:8

a'e taula ilou unuxu lexaxu. ^{7b}Anu muvikala aloxo 'o, "Eni euli 'o, ia Anu ane uili'i noxilo ne, Anu xaviinu muuli noxilo mo eni amomomo sou alulusou lamotasou siovoxu tava'u uasi. Xo eni amitema vitanisi. ⁸Eni a'ulosinge no anu lexasi, ia Anu u'ulosinge no anu Uleenu Tavuna."

Ioanesi Mu'ulosou Iesu Mukalu, La sou Tovotovo Muxali Noxou

(*Mat 3:13-4:11; Luk 3:21-22*)

⁹No anu imamaa ane ne, la Iesu mu'umesou tualasou ne Naseleti no xalee lia tila ne Xalilaia sou mununa muxali no lexa ne Ioridani. La sou Ioanesi mu'ulosou. ¹⁰Xe mu'ulo mukalu ia muxali mutelo no lexa loxo'u, la alaxu vilesisi, mumaisou opo loxotolo mukisi la Uleenu movava mulu'e loxo ngiala kuaa sou muxolu noxou. ^{11c}La mulomusou 'ava molu no opo loxotolo, muvikala aloxo 'o, "Eni 'alixeni ane nini, amasaxaine misevile mo opoleli mu'osaisine misevile."

¹²Xe alaxu vilesisi 'o, la Uleenu Tavuna mulutulixu sou mulailixu no xalee lia vitanisi. ^{13d}Mulai muxolu ane voxo mavulovexa tami'a, la Satani mutovonu. Mulai ilo'a ta mimii iouiou ane ta vova mixolu ane, ia ta angelo mine'e sou misaxila'u.

Iesu Mu'avali'a ta Molomolou

(*Mat 4:12-17; Luk 4:14-15*)

^{14e}Xe ili'i no voxo ane ane'i mitetelisu Ioanesi sou milai mi'unalailixu mo mitatuxu no taasou navunavu, la Iesu mulivu muto'o ne Xalilaia sou mua'aloxu a'alo laixe noxou Lataua, ^{15f}la muvikala aloxo 'o, "Voxo ane ne a muxali 'o, mo saxisaxila'u

noxou Lataua a mune'e 'alai mukalu. Ngaxiu opongengi mo ngamuxamuxaxu tangengi no anu a'alo laixe noxou Lataua."

¹⁶No voxo vile, la Iesu mumuamua'i no pa'umolu kupa ne Xalilaia, la mumaisou itema vile ualaso lexe Saimoni ilou vimou Andeleasi ikakae, xo ane'i ilou ta mitema sou ikaene'i ta sinana. ¹⁷Xe muavuti la muvikalane'i ilou aloxo 'o, "Ngane'e mo ngamulileli, mo sou eni alosinge lavulavu sou ngalapune'i ta mitema." ¹⁸Xe alaxu vilesisi 'o, la ilou mi'umesou kaexa'a mukalusi muai ne, ia ilou milutu sou mimulinu.

¹⁹Xe mulutu sou mumuamua'i musuku mulai sevile la, la mumaisi'a Iakovo ilou vimou Ioanesi ioloonu kaexa'a ilou. ²⁰La uvoovoxo la uasi. Muavuti sou mu'avali'a ilou la. Xe ilou miavuti la mi'umesou mami'a Sevetaio ilo'a ta mitema sou xaixai noxou no uaxa ne, ia ane'i ilou milutu sou mimulinu Iesu.

Iesu Mukusau Uleenu Vile Masua Muxolu Noxou Itema Vile

(*Luk 4:31-37*)

²¹Ane'i milutu sou milai no tuala ne Kapenaumu. Mixali mixolu, la anu voxo Tavuna muxalisi'a. La sou Iesu mu'unalai no taasou lalotu noxi'a ta Iutaia sou musoko mulosi'a ta mitema lavulavu. ^{22g}Xe ta mitema milomusou vaivaikala noxou, la mikuluke misevile. Xo Anu mulosi'a lavulavu ne loxo itema vile tatila vaikalau, ia loxo vaikala noxi'a ta mitema sou lapuloto uasi. ²³Alaxu vilesisi 'o, la itema vile no nixi no taiine'i ne, uleenu vile masua muxoo noxou, la muavuti sou mu'ava aloxo 'o, ^{24h}"Iesu, nini itema sie Nasaleti. Nene'e 'o sou

^b1:7 Apo 13:25 ^c1:11 Lex 2:7; Ais 42:1; Mat 12:18; Mak 9:7

^d1:13 Lex 91:11-13 ^e1:14 Mak 6:17 ^f1:15 Mat 3:2 ^g1:22 Mat 7:28-29

^h1:24 Mak 5:7

na'oxonu ma'ia noxixe? Nene'e 'o sou lexe nakalusixe? Eni elavu lexe nini itema e Lataua musosovosine lexe nini Anu na'u 'ole ane."

²⁵Xe Iesu mulomu aloxo ne, la muavuti sou mukaitolonu aloxo 'o, "Naxolu tasiau! Mo naxexesou itema ne!" ²⁶ⁱXe uleenu masua ne, muavuti la mu'umu'umunu itema ne xe muungaunga, la sou muxexesou.

²⁷Xe ta mitema mimalei aloxo ne, la mikuluke la mitalitali'isi'a ngatongato'o aloxo 'o, "Nenge mii ma'ia ane muxali loxo 'o? Nenge telavu lexe lavulavu noxou ne, mii alavua mo Anu xaviinu misevile. Xo Anu mupalusi'a ta uleenu masua 'o la milomuxusi." ²⁸^jAlaxu vilesisi 'o, la a'alo sou Iesu ne milai mi-a'aloXu no xalee lia tila ne Xalilaia mukalusi.

Iesu Mupamauline'i ta Mitema Tavu'alo

(Mat 8:14-17; Luk 4:38-41)

²⁹Xe milaa miuatu no taasou lalotu noxi'a ta Iutaia ne, la milai avilesi no tani noxou Saimoni ilou Andeleasi. Iakovo ilou Ioanesi kalumo ne mimulinu sou ilo'a milai. ³⁰Milai mixali, la Saimoni leuanu ne a iai no luu, xo pipiena mu'oxone la vasimele ialuxu. Alaxu vilesisi, la mivikalanu Iesu lexe ane mipipiena. ³¹Xe Anu muavuti la mulai noxie sou mukasi vaxa no avole, io sou mutulusie. Xe pipiena ne muxexesie, la sou ane mitulu sou mixutuxuxa'a la'ilali.

³²Xe no 'olo'olovoxo no mine aso ulu'elai, la ta mitema mino'a ane'i ane vovolea iouiou mu'oxone'i mo ane'i ane ta uleenu masumasua mixoo noxi'a sou mine'ene'i noxou. ³³Ta mitema no tuala ane ne, mine'e mukalusi mole no ale no aitengaxu tani ne ane'isi. ³⁴^kLa sou

Anu mupamauline'i ane'i tavu'alo e vovolea iouiou mu'oxone'i ne, xe mukusai'a ta uleenu masua noxi'a xalee se'i. Ia ta uleenu masua ne milavusou Iesu, la sou Iesu iou muvaxa noxi'a la muvikalane'i lexe mamu sou ivivikala lexe Anu 'ei.

Iesu Mulinga Mulai Noxou Momu

³⁵^lXe no kakau no mine lamana upau lailaixie uao, la Iesu mulaa sou mulai mulinga no xalee tani vile e ta mitema se'i ixolu no anu uasi. ³⁶La sou Saimoni ilo'a ta menexu, milutu sou milai mikamulinu. ³⁷Xe mixalisou la mivikalanu aloxo 'o, "Ta mitema te tavu'alo 'a ikakamulineni!"

³⁸Xe Anu muavuti la muvikalane'i aloxo 'o, "Ioxe, nenge'a talai no xalee tuala se'i ane uxolu se 'ala'alai. Xo eni emasaxa lexe aa'aloXu a'alo noxou Lataua noxi'a kalumo. Xo xaixai e eni ene'e sou lexe a'oxonu ane." ³⁹^mLa sou Anu muxixaoxao no xalexalee tuatuala no nano no xalee lia tila ne Xalilaia sou mua'alo no taasou lalotu noxi'a ta Iutaia xe mukusai'a ta uleenu ta masumasua e mixolu noxi'a ta mitema.

Iesu Mupamaulinu Itema E Vulukali Mu'oxonu

(Mat 8:1-4; Luk 5:12-16)

⁴⁰Xe ili'i, la itema vile vulukali mu'oxonu ne, mune'e noxou Iesu la muxola'u tava'u vo'uxu mo mutangatulu no talaxu ka mulinga xaviinu sou lexe upamaulinu. La sou muvikalanu aloxo 'o, "Lexe nini nemasaxa, la napamaulileli mo eni axali malemalenga no iou Lataua."

⁴¹La sou Iesu tanuxu misevile la mukasi vaxa no vasimolu la muvikalane'i aloxo 'o, "Eni emasaxa lexe nini naxali malemalenga." ⁴²Xe alaxu vilesisi 'o, la

ⁱ1:26 Mak 9:26 ^j1:28 Mat 4:24 ^k1:34 Mak 3:10-12

^l1:35 Mat 14:23; Mak 6:46 ^m1:39 Mat 4:23; 9:35

vulukali ne muxexesou avile, mole anu malemalenga.

⁴³Xe Iesu muavuti la mupalusou mupasipaa mulai, la mulosou vaikala peki-a'u aloxo 'o, ⁴⁴ⁿ“Nalai, ia umomomo sou naa'alou evile no anu mii ane eni e'oxonu noxine 'o uasi manina. Ia nalai namaxainesi noxi'a ta aili'i mo nalosi'a mii ane ulai noxou Lataua loxo Mosesi mulemolu sou napala'alixu lexe nini nexali malemalenga no iou Lataua mukalu. Mo sou ta mitema imaisou, la ilavu lexe nini ane vasimene laixe mukalu.”

⁴⁵Ia, itema ne ulomu ua. Mulai ne la mua'aloi'axu ta mitema mii ma'ia ane muxali noxou. Mole a'alo ne, ta mitema no xalexalee tuatuala milomusou mukalu. Tava'u xo ta mitema milomusou a'alo ka mine'e noxou Iesu, la sou ane Iesu u'unalai no tuala vile mo iou upala'a noxi'a ta mitema la ua. Uxoxolu no ale no xalexalee tani ane evile uxolu no anu uasi. Ia ta mitemasi ne, ilutu no xalexalee tuatuala va'ava'axu sou inene'e noxou ukalusi.

Iesu Mupamaulinu Itema Vile Vasimolu Musoisoli

(*Mat 9:1-8; Luk 5:17-26*)

2Ioxe, voxo se'i mukalu, la Iesu mulivu mune'e ne Kapenaumu la, sou mulai muxolu no tani vile. Xe ta mitema milavu aloxo ne, ²la mixali mipita no nano no tani ne, mole tani ne mu'ana'ana mo no ale no aitenga ne, tani mutomu manina. Mine'e sou Anu mua'a'aloi'a no anu vaikala noxou Lataua. ³Mine'e la ta mitema tami'a noxi'a mitavulenu itema vile ne vasimolu musoisoli mukalu mo umomomo sou umuamua'i uasi. ⁴Tava'u xo ta mitema te tavu'alo e mine'e mixali ne, la tani mutomu mukalu. La ane'i imomomo sou imuamua'ilixu ulai noxou Iesu uasi. La

sou mitelailixu no tani e Iesu muxolu no anu ne laxa'u ka mi'elixu taxa mumomomo noxou itema ne io, sou mitaloxolixu ilou luusou e muai no anu mulu'e noxou Iesu. ⁵Xe Iesu mumaisou mii ane ta mitema tami'a ne mi'oxo noxou menexi'a ne, la Anu mulavu lexe ane'i mimuxamuxaxu tane'i maninasou. La sou muavuti la muvikalanu itema e vasimolu musoisoli ne aloxo 'o, “Vivilo, eni exiu tumalilou 'ili'ilixo masumasua noxine ne.”

⁶No voxo ane ne, la ta mitema sou lapuloto se'i a italupexa ne, la milomusou Iesu muvikalanu itema ne, la xavutalai'a muvikala lexe, ⁷“Loxovaa ane itema 'o mu'oxonu vaikala ane loxo 'o? Anu muvikala masua mulai noxou Lataua ne. 'Ei ane umomomo sou uxixu tumalou 'ili'ilixo masumasua o? E, Lataua anusisi!”

⁸Alaxu vilesisi 'o, la Iesu uleenu mulavusou xavutalai'a. La sou Anu mutali'isi'a aloxo 'o, “Loxovaa ane ngingi ngexavutala piena no anu mimii ane 'o? ⁹Vaikala anevaa ane laixe sou eni alemolu ulai noxou itema e vasimolu musoisoli, sou lexe eni amaxa'u xavi noxilo? Eni avikalanu lexe 'ili'ilixo masumasua noxou a exiu tumalilou ne, uasi? Eni avikalanu lexe utavulenu mo'esou mo ulai? ¹⁰Mo sou ngingi ngalavu lexe Itema 'Olu ne, Anu muno'u xavi kalumo sou uxaxai no lia 'o sou uxixunu tumalou 'ili'ilixo ane masumasua.” Xe muavuti la muvikalanu itema e muai no mo'esou ne aloxo 'o, ¹¹“Avikalaneni, natulu mo nano'u mo'esine mo nalai no taasine.” ¹²Xe itema muavauti no lia 'o, la mutulu sou muno'u mo'esou alaxu vilesisi, la mulaa muuatu no ie'i ane'i latala ne, sou mulai. Ane'i latala ne, mimaisou la mikuluke manina la mi'itinu Lataua ualasou. Mivikala aloxo 'o, “Nexi talavusou tamaisou mii vile loxo 'o tatei uasi!”

ⁿ¹1:44 Liv 14:1-32

Iesu Mu'avalou Levi

(Mat 9:9-13; Luk 5:27-32)

¹³Xe ili'i, la Iesu mulivu sou mulai no kupa pa'umolu ne Xalilaia la. La ta mitema tavu'alo mine'e mixali noxou, la Anu muavuti sou mua'alo'i'a no anu vaikala noxou Lataua. ¹⁴Xe muamuamua'i musuku mulai, la mumaisou itema vile ualasou lexe Levi, e Ali-paio 'olu uxoxolu no nano no tani ane ta mitema i'una xe iuatu no xalee lia tila ne Xalilaia, la ilea lamoli no anu, la mu'avalou aloxo 'o, "Nane'e mo namulileli." La sou Levi muavuti sou mumulinu.

¹⁵Ilou milai mixali no taasou Levi, la sou ane'i ilo'a Iesu mixolu sou mi'ani. Se'i noxi'a ne, ane'i ta mitema sou itaxusou lamoli mose'i ane'i ta mitema sou ilavusou i'oxonu 'ilixu masumasua misevile xe ta molomolou Iesu kalumo. Ane'i ta mitema ane aloxo ne, tavu'alo noxi'a ilavusou imulinu Iesu utotomu. ¹⁶Xe ta mitema sou lapuloto, ane'i ta Palisaio mimaisou Iesu ilo'a ta mitema ane ilavusou i'oxonu 'ilixu ane masumasua mo ta mitema sou itaxusou lamoli i'ani ipita loxo ne, la mitali'isi'a ta molomolou Iesu aloxo 'o, "Loxovaa ane Anu ilo'a ta mitema sou itaxusou lamoli mo ta mitema ane ilavusou i'oxonu 'ilixu masumasua i'ani ipita loxo ne?"

¹⁷Xe anu Iesu mulomu aloxo ne, la muvikalane'i aloxo 'o, "Itema e pipiena u'oxonu uasi ne, umomomo sou ulai umaisou itema sou pamauli uasi. Ia itema ane pipiena u'oxonusi, anu ulai umaisou itema sou pamauli. Anu aloxo ne, la sou eni ene'e 'o sou a'avali'a ta mitema mulapu uasi, eni ene'e 'o sou a'avali'a ta mitema ane ilavusou i'oxonu 'ilixu masumasua."

Talitali'isou Pelemu

(Mat 9:14-17; Luk 5:33-39)

¹⁸Alaxu vile, la ta molomolou Ioanesi xe noxi'a ta Palisaio ipepelemu. La sou ta mitema se'i mine'e noxou Iesu, la mitali'isou aloxo 'o, "Loxovaa la ta molomolou Ioanesi mo noxi'a ta Palisaio a ipepelemu, ia ta noxine uasi 'o?"

¹⁹Xe Anu muavuti la mukolinu tali'ii'a aloxo 'o, "Ia xo lexe, itema vile utaula'i alavua loxo vaimomo 'o, la ta minuminu e mine'e sou mimaisouxu taula'ixu ne, umomomo sou ipelemu? Uasi, ane'i i'ani. Voxo ane anu itema e utaula'i a ilo'a ixoxolu ne 'o, la ane'i umomomo sou ipelemu sou la'ilali uasi. ²⁰Ia lexe no voxo ane ane'i ino'u itema e mutaula'i alavua ulai, ia ilo'a ixolu la uasi, la sou no voxo ane ne, ane'i ipelemu sou i'ou la'ilali ua.

²¹Itema vile umomomo sou uno'u lavalava xasixu sevile alavua, ka ulai usimenu vaxa no anu ane mamuxanu mukakaa ne uasi. Xo lexe anu u'oxo aloxo ne, xe lavalava xasixu alavua ne utaxulapu la ukakaa lavalava ane mamuxanu ne u'okinu la. ²²Mo itema vile umomomo sou utau uaini alavua u'una no anu uaini vexasou ane mamuxanu uasi. Xo lexe anu u'oxo aloxo ne, la uaini ne upaunoxu vexasou mamuxanu, la uaini ilou vexasou ne masua avile. Uasi, anu utau uaini alavua ne, u'una no anu vexasou alavulasi."

Mi'elexu Ame Temanu no Voxo Tavuna

(Mat 12:1-8; Luk 6:1-5)

²³No voxo Tavuna vile, la Iesu ilo'a ta molomolou milai mimuamua'i no nano no xai sou ame. Ilo'a mimuamua'i milalai, la ta molomolou misoko sou mi'elexu ame temanu se'i. ²⁴Xe ta Pal-

isaio mimaisi'a la mitali'isou Iesu aloxo 'o, "Ae, loxovaa ane ta molomolomeni 'o mi'oxonu 'ilixo ane umomomo sou ta'oxonu uasi no voxo Tavuna loxo 'o?"

²⁵¶Xe Anu muavuti la mukolinu tali'i'a aloxo 'o, "Xo loxovaa, ngaitisou a'alo sou Deviti ilo'a ta mitema noxou uasi? Ane'i xa'a la'ilali sou ino'u uasi xe misolixa'a, la mi'oxo ma'i?" ²⁶¶No tauu ie ane itema vile ualasou lexe Aviata muxolu loxo kisi'a ta aili'i, la anu Deviti ne mulai mu'unalai no taasou Lataua ne, sou muno'u la'ilali noxou Lataua sou ilo'a ta mitemau mino'u. La'ilali ane ne, umomomo sou ta mitema vitanisi i'ou uasi. Ta aili'i aloxo Aviata ne, imomomo sou i'ou."

²⁷¶Xe muavuti la muvikalane'i la aloxo 'o, "Voxo Tavuna ne, Lataua musosovosou sou usu'uline'i ta mitema, ia sou ta mitema isu'ulinu voxo Tavuna uasi. ²⁸La sou Itema 'Olusi ne, Anu mutila manina misevile no anu voxo Tavuna ne."

Iesu Mupamaulinu Itema E Avolu Musoisoli (Mat 12:9-14; Luk 6:6-11)

3 Xe alaxu vile la, la Iesu mulai mu'unalai no taasou lalotu noxi'a ta Iutaia. La itema vile avolu musoli ne 'a, ilo'a ixoxolu no nano. ²Ta mitema se'i noxi'a ne, ikakamuli vote'i sou itulusou Iesu no anu vaivaikala. Ane'i mine'e sou iutiou sou imalei lexe anu upamaulinu itema ne no voxo Tavuna ne. ³Xe Iesu muavuti la muvikala itema e avolu musoisoli ne aloxo 'o, "Nane'e mo natulu no talaxa'a ta mitema latala 'o."

⁴¶Xe itema ne, mune'e mutulu mukalu la Iesu mutali'isi'a ta mitema ne aloxo 'o, "Vote'i anevaa ane laixe sou tamulinu lapuloto sou voxo Tavuna 'o? Anu laixe sou ta'oxonu 'ilixo laixe, uasi? Laixe sou

ta'oxonu 'ilixo masua? Anu laixe sou tapamauli itema, uasi? Laixe sou tava'u itema usoli?" Anu mutali'isi'a aloxo ne, ia ane'i ivikala vile uasi, mixolu tasiausi.

⁵Xe Anu la'ixau, la iou muitisi'a mukalusi. Io tanu lili'a misevile xo ane'i opone'i pekia'u, la sou muvikalanu itema ne aloxo 'o, "Namexiinu avone uuatu!" Xe anu mumexii avolu muuatu la avolu ne muxali laixe la. ⁶¶Xe alaxu vile-sisi 'o, la ta Palisaio miavuti milaalaa sou milai ilo'a ta mitema noxou Elodesi mipita sou mivivikala sou ikamuli vote'i sou itetelisou Iesu sou ivau.

Ta Mitema Tavu'alo Mipita no Kupa Pa'umolu

⁷Xe Iesu muavuti la ilo'a ta molomolo noxou ne, misuku no tuala ane ne, sou milai loxo no kupa ne Xalilaia. La ta mitema sie Xalilaia tavu'alo misevile mimulinu. ⁸Ta mitema milomusou a'alosou xaixai e Anu mu'oxonu, la tavu'alo misevile mine'e mixali noxou. Me'a loxo ne Iutaia mo ne Ielusalemu mo ne Idumaia mo no xalee lia mulai loxo taxisa'isie lexa ne Ioridani ia xalee vile ne. Xe ta mitema tavu'alo mixolu 'ala'alai no tuala ne Taia ilee Saidoni ne mine'e mukalusi. ⁹Tava'u xo ta mitema tavu'alo misevile minene'e, la Anu muvikalane'i ta molomolou lexe ino'u uaxa vile sou une'e uai lumamo sou Anu utelai uxolu no anu. Xo mamu lexe ane'i ine'e ipita la isounu. ¹⁰¶Xo Anu mupamauline'i ta mitema tavu'alo, la sou ane'i ane pipiena iouiou mu'oxone'i ne, isousoune'i ta menexi'a sou ikasou. ¹¹¶Xe ane'i ane ta uleenu masua ixoo noxi'a imaisou Iesu, la itangatulu ulu'elai no tava'u, io sou i'ava aloxo 'o, "Nini 'o ne, nini Lataua 'Olu manina." ¹²¶Ta Anu Iesu muvikala pekia'u mulai

¶2:25 1Sa 21:1-6 ¶2:26 Liv 24:5-9 ¶2:27 Lap 5:14 ¶3:4 Luk 14:3

¶3:6 Mat 22:15-16 ¶3:10 Mat 14:36 ¶3:11 Luk 4:41 ¶3:12 Mak 1:34

noxi'a lexe mamu sou ilai ivikala lamana lexe Anu 'ei manina.

**Iesu Musosovosi'a ta
Mitema sou Xaixai Noxou**

(Mat 10:1-4; Luk 6:12-16)

¹³Xe ili'i, la Iesu mutelai no lax-a'ilu vile sou mu'avali'a ane'i ta mitema ane anu mumasaxai'a, la sou ane'i mine'e mixali noxou. ¹⁴Anu mu'aval-i'a mavulovexa vile mo mulelia tamei, la sou mumoxo'a lexe ane'i ta mitema sou xaixai noxou, sou lexe ixoo 'alai noxou mo Anu upalupalusi'a ilai no tuat-uala sou ia'aloxu vaikala noxou Lataua, ¹⁵mo ulosi'a xavi kalumo sou ikusai'a ta uleenu masua. ¹⁶yAne'i e mavulovexa vile mo mulelia tamei Anu musosovosi'a ne, ualualasi'a aloxo 'o. Vile noxi'a ane Saimoni e Iesu mumoxo'u ualason vile lexe Pita. ¹⁷zXe tameisi'a ilou tatalusi'a ane Iakovo, ilou vimou Ioanesi e Seve-taio ta 'olu. Iesu mumoxo'a ilou kalumo lexe Voanelexesi. Uala ane ne, laaxu lexe Lele'e ta 'olu. ¹⁸Xe se'i noxi'a ane An-delesi mo Pilipi mo Vatolomaio mo Mataio ilou Tomasi mo Iakovo e Alipaio 'olu mo Tataio mo Saimoni anu itema vile noxi'a ta mitema ane ixavutala lexe ane'i me'a isaxila'u tualasi'a, ¹⁹mo Iu-dasi Isikarioti, anu e mu'italonu Iesu no avo'a ta mitema sou mivau.

Iesu Xe Velesevulu

(Mat 12:22-32; Luk 11:14-23; 12:10)

²⁰Xe Iesu mulivu mune'e sou mu'u-nalai no tani la, la ta mitema tapiena mi-sevile mine'e mipita noxou, la mole anu ilo'a ta molomolo noxou ne, umomomo sou i'ani la ua. ²¹Xe ta minuminu milo-musou a'alosou xaixai e Anu mu'oxo'ox-onu ne, la milutu mine'e mixali noxou sou lexe ilivulixu. Xo ta mitema mivikala lexe Anu muxovulaulau.

²²aXe ta mitema sou lapuloto me'a loxo ne Ielusalemu mito'o mixali, la mivikala lexe, "Velesevulu ane uxolu noxou ne, la sou ane anu ukukusai'a ta uleenu masua no anu xavi noxou ne. Xo anu Velesevulu ne, anu tila noxi'a ta uleenu masua ane."

²³Xe Iesu muavuti la mu'avali'a mine'e noxou sou muvikalane'i no anu vaikala latilovo se'i aloxo 'o, "Loxovaa, Satani umomomo sou ukusau Satani?" ²⁴Xe lexe tuala vile ta mitema sou ikalikalipalane'i sou i'oto'oto ngatongato'o noxi'a, la tuala ne umomomo sou utulu pekia'u uasi. ²⁵Mo lexe tani vile ta mitemasou kalumo ne ikalikalipalane'i sou i'oto'oto ngatongato'o noxi'a, la ta mitema sou tani ane ne, xoluxoluxa'a ne laixe uasi. ²⁶Ia lexe Satani ne, ilo'a ta mitemau i'oto'oto mo ikalipala la anu xaviinu uasisi. ²⁷Mo anu manina lexe itema vile umasaxa sou u'unalai no taasou itema sou xavi vile sou uno'u miumiu, la anu laixe lexe anu usakisakiinu itema sou xavi ne tei o, ka sou anu u'unalai sou upakali itema ne miumiu." ²⁸Xe Iesu muvikalala aloxo ne mukalu, la muavuti sou muvikalane'i aloxo 'o la, "Eni avikalangengi manina musuku aloxo 'o, Lataua umomomo sou uxuu tumalouu 'ili'ilixu masumasua mo vaivaikala masumasua noxi'a ta mitema ulai noxou. ²⁹Ia, anu ane uvikala masua ulai noxou Uleenu Tavuna ne, la Lataua umomomo sou uxuu tumalou vaimomo 'o mo ili'i uasisi manina. Susu noxou ne, uxolu avilesi."

³⁰Iesu muvivilkala mulai noxi'a aloxo ne, xo ane'i mivikalala lexe uleenu masua vile ane uxolu noxou.

Iesu Nenu Ilo'a ta Vimovimou

(Mat 12:46-50; Luk 8:19-21)

³¹ Iesu uvivikalane'i ta mitema aloxo ne, ia nenu ilo'a ta vimovimou mine'e mo a itutulu no ale no tani e Anu uxoxolu no anu ne. Mine'e mitulu ane no ale nesi, ia mipalusou itema vile sou u'avalou lexe une'e noxi'a. ³² Ta mitema tavu'alo te mine'e mita'olu mixaliliou ne a ixoxolu no lia, ia mivikalane lexe, "Nenine ilo'a ta vivine a ikakamulineni, mo a itutulu no ale."

³³ Xe Anu muavuti la mutali'isi'a aloxo 'o, "Ei ane nenilo ilo'a ta vivilo ne?"

³⁴ La muavuti sou iou muitisi'a ta mitema e itata'olu ixaliliou ne ka muvikalane'i aloxo 'o, "Ngamaisou, nenilo ilo'a ta vivilo ane'i 'a. ³⁵ Ane'i ane lexe imulinu masaxa noxou Lataua, la eni nenilo mo vivilo mulu ilee vivilo sema ane."

Vaikala Latilovo sou Itama Usu'a Ovu Ngiaxu

(Mat 13:1-9; Luk 8:4-8)

4 Xe ili'i, la Iesu musukusou tuala mo tani e Anu muxoxolu no anu ne, io Anu musuku mulai no kupa ne Xalilaia sou musoko sou ulosieixu ta mitema lavulavu la. La ta mitema tavu'alo misevile mine'e mixali noxou mole mitaataasou, la sou Anu muili'e mutelai no uaxa sou mutalupexa no anu, ia ta mitema mita'olu no nano no kupa pa'umolu. ² Mulosi'a lavulavu no anu mii piena misevile. Lavulavu ane Anu mulosi'a ne, anu mulailixu no anu vaikala latilovo mukalusi. No nano no anu vaikala noxou ne, Anu muvika aloxo 'o, ³ "Ngalomu! Itema vile mulai no xaixu sou usu'anu ovu ngiaxu, ⁴ la se'i mulapalapau no vote'i, la ta ngiala

mine'e mi'ou mukalusi. ⁵ Xe se'i mulapalapau no lia lavolavo'o, la mupau palea xo lia ne muxolu se teitexisi. ⁶ Ia aso muiei, la muxalo alaxu vilesisi xo uli'uli'u ulai no lia manina uasi. ⁷ Se'i mulapalapau mulu'e no xuxua tanutanu, xe muleme la xuxua ne mukupokuponu mole unene'a ua. ⁸ Xe se'i ne, mulapalapau mulu'e no lia ane laixe, la muleme muxali tila sou munene'a. Se'i muxalixu ngiaxu mavulovexa tatalu, xe se'i itemaxu tatalu xe se'i la itemaxu ta'uve."

⁹ Iesu muvivikala latilovo mulai noxi'a ta mitema aloxo ne xe mukalu, la sou Anu muvikalane'i aloxo 'o la, "Itama ane anu mulavu lexe anu sangalou a uxoxolu sou ulolomu no anu, la laixe lexe anu ulomusou vaikala ane ne no anu."

¹⁰ Ta mitema milailai mukalu, ia Iesusi ilo'a ane'i e mavulovexa vile mo mulelia tamei xe ta mitema se'i e ilo'a ixoxolu ne, mine'e noxou sou mitali'isou lexe tava'u loxovaa la sou anu uvikala no anu vaikala latilovosi. ¹¹ La sou Anu muvikalane'i aloxo 'o, "Ngingi ne, Lataua mulosiengixu laaxu vaikala mutalume sou saxisaxila'u noxou. Ia ta mitema va'axu ilomusou vaivaikala latala ne no anu vaikala latilovosi. ¹² Mo sou, 'ane'i imamalei ia imaisou mii vile uasi, mo ilolomu ia ilavusou mii vile uasi, mo ixiunu opone'i sou Lataua uxiu tumalouu 'ili'ilixu masua noxi'a uasi!"

¹³ Xe Anu muavuti la muvikalane'i aloxo 'o la, "Vaikala latilovo e eni elemolu 'o, ulamana no xavutalamengi uasi? Ngingi nga'oxo aloxo ne, la ngalavu no anu vaikala latilovo se'i laaxu a loxovaa? ¹⁴ Vaikala latilovo e eni elemolu 'o, anu laaxu aloxo 'o. Itema sou xai e musu'anu ovu ngiaxu ne, anu musu'anu vaikala noxou Lataua.

^b3:31 Mak 6:3; Ioa 2:12; Apo 1:14 ^c4:1 Mak 3:7-9; Luk 5:1-3

^d4:2 Mat 13:34; Mak 4:33-34 ^e4:12 Ais 6:9-10; Apo 28:26-27

¹⁵ Vaikala ane anu musu'anu xe mulapau no vote'i ne, anu aloxo ta mitema ane milomusou vaikala noxou Lataua, ia Satani mune'e muxexenu vaikala ane Lataua mutounu no opon'e alaxu vile-sisi. ¹⁶ Xe vaikala ane anu musu'anu xe mulapau no lia ane lavolavo'o ne, anu aloxo ta mitema ane ilomusou vaikala noxou Lataua la ipasipaa sou ino'u xe i'osasou. ¹⁷ Ia tava'u xo uli'uli'a uasi, la vaikala ne uxoo maxuveni uasi. Xe no voxo ane loxo tu'utu'umaxu se'i uxali noxi'a xo ane'i mino'u Lataua vaikalau no opon'e'i, la ane'i ilapau alaxu vile-sisi. ¹⁸ Xe vaikala ane anu musu'anu xe mulapau no xuxua tanu ne, anu loxo ta mitema ane ilomusou vaikala noxou Lataua ne, ¹⁹ f¹⁹ia ane'i ixavutala piena no anu mauli ilou xoluxolu no lia 'o, mo imasaxa lexe i'a lavuluti piena mo opon'e'i uisuisuxu mimii iouiou, la sou anu mimii ane ne uva'u-sou vaikalau Lataua la unene'a uasi. ²⁰ Ia vaikala ane musu'anu xe mulapau no lia ane laixe ne, anu loxo ta mitema ane ilomusou vaikala noxou Lataua, la ino'u mo itetelidou la inene'a. Se'i muxalixu ngiaxu mavulovexa tatalu, xe se'i itemaxu tatalu, xe se'i la itemaxu ta'uve."

**Telu Utulu Teitexi no
Valovalosou sou Ukaa**

(Luk 8:16-18)

²¹ gXe Anu muavuti la muvikalane'i aloxo 'o la, "Loxovaa, ngingi ngane'enu telu sou ngatalumeiou no anu pupuni? Mo ngamulaxu no luu laaxu? Uasi, ngatulusou teitexi no valovalosou sou ukaa. ²² hXo mii ma'ia ane mutalume ne, ulai ili'i la upala'a. Xe mii ma'ia ane misu'asou mo mitalumeiou ne, ulai ili'i la upala'a. ²³ Lexe itema ane mulavu lexe

anu sangalou a uxolu sou anu ulolomu no anu, la laixe lexe anu ulomusou vaikala ane ne no anu."

²⁴ iAnu musolonu sou muvikalane'i aloxo 'o la, "Vaikala ma'ia ane ngalomusou ne, ngalomusou laixe mo ngaxavutala no anu laixe. Mo mii ma'ia ane ngingi ngalosi'a ta mitema ne, ulai ili'i la ikolinu sou ilosinge, mo ilosinge se'i uai utelo no latanu la. ²⁵ jXe 'ei ane iu mimii tavu'alo uai, la ilosou se'i uai utelo no latanu la. Ia 'ei ane iu mimii se kitu'asi, la ixexeenu noxou.

**Vaikala Latilovo sou Ame
Ngiaxu Muleme Laixe**

²⁶ Xe muavuti la muvikalane'i aloxo 'o la, "Saxisaxila'u noxou Lataua ne, anu aloxo itema vile utapunu ame ngiaxu no lia. ²⁷ No 'olovoxo, la anu uai xe no kakau la anu utulu sou u'oxonu xaixai se'i no aso, ia ame ngiaxu e anu mutapunu ne, mupau mo muleme. Ia anu itema ne ulavusou lexe ame ngiaxu ne mupau mo muleme a loxovaa uasi. ²⁸ Lia molusi mu'oxonu ame ngiaxu ne muleme, la sou munene'a. Ame ngiaxu ne muleme, la sou mumuxaxu aiinu xe ngiangiaxu, xe ili'i la sou temanu. ²⁹ kIa ili'i xe anu lingamo, la sou anu itema ne ulai u'elexu sou upitanu xo voxosou a muxali ne."

Vaikala Latilovo sou Masitati

(Mat 13:31-32; Luk 13:18-19)

³⁰ Xe Iesu muavuti la muvikalane'i aloxo 'o la, "Nenge talemolu saxisaxila'u noxou Lataua lexe anu a loxo ma'ia mo tatilovosou no anu vaikala ma'ia?" ³¹ La sou muvikalane'i aloxo 'o, "Saxisaxila'u noxou Lataua ne, aloxo mii e ilemolu lexe masitati ngiaxu. Masitati ne, ngiaxu kitu'a manina, itotou ulu'elai no lia tanu.

^f4:19 Mat 19:23-24 ^g4:21 Mat 5:15; Luk 11:33 ^h4:22 Mat 10:26; Luk 12:2

ⁱ4:24 Mat 7:2 ^j4:25 Mat 13:12; 25:29; Luk 19:26 ^k4:29 Ioe 3:13; Pal 14:15

³² Ia loxo itounu xe uavuti utelo la uleme toxoxa'a misevile, la uuaulixu la'ilali iouiou ane mitounu no xai ne. Avoavolu ne toxotoxoxa'a mo uialaiala ulai no ale mole ta ngiala ine'e sou ita'ota'olu no maimaixu."

³³ Iesu muvikalane'ixu vaikala noxou Lataua no anu vaikala latilovo tavu'alo aloxo 'o ane mumomomo no 'a xavutalalai'a. ³⁴ Uvikalane'ixu vaikala vile vitanisi uasi, uvivikalane'i ne uvikalane'i no anu vaikala latilovosi. Ia loxo anu ilo'a ta molomolo noxousi, la sou Anu ululusou vaivaikala laaxu noxou ne laixe ukalusi ulai noxi'a.

Iesu Mukaitolonu Atume Toxoxa'a

(Mat 8:23-27; Luk 8:22-25)

³⁵ Xe no 'olo'olovoxo no voxo ane ne, la Anu muvikalane'i ta molomolo noxou aloxo 'o, "Nenge'a talai loxo no kupa xalee ane vile." ³⁶ Xe ta molomolo noxou ne, miavuti la mi'umesi'a ta mitema te mine'e mipita sou milolomu vaivaikala noxou ne mixolu. Ia ane'i milai mitelo noxou Iesu no uaxa ane Anu uxoo no anu. Uaxauaxa se'i kalumo a ilo'a milai no voxo ane ne. ³⁷ Ilo'a milalai xoo xe ili'i, la atume toxoxa'a muxalisi'a, la xasi mu'oki'oki tani mole lexa mu'unalai no uaxa tanu la 'ala'alai sou u'ana'ana. ³⁸ Ia Iesu ne, mulai mutixala no anu tixalasu mo muai no uaxa ta'u. Xe ta molomolo noxou miavuti, la mitulusou la mivikalanu aloxo 'o, "Itéma sou ulosixe lavulavu, nenge asou ta'uo'uo, loxovaa tanenenge uasi?"

³⁹ Xe Anu muavuti la mutulu sou mukaitolonu atume ne, xe muvikalanu xasi lexe, "Naxoo tasiau! Mo naai se'isisi!" La atume ne, tasiau xe xasi ne, muai se'isisi.

⁴⁰ Xe muavuti la muvikalane'i ta molomolo noxou aloxo 'o, "Loxovaa ane

ngingi nge'ume malaxo loxo 'o? Loxovaa ngingi ngamuxamuxaxu tangengi noxilo uasi?"

⁴¹ Ia ane'i ne, mi'ume misevile mole itali'isi'a ngatongato'o lexe, "Itéma ano 'o ne, itéma ma'i loxo 'o? La sou atume ilou xasi milomuxusi 'o!"

Iesu Mukusau Uleenu Vile Masua Muxolu Noxou Itéma Vile

(Mat 8:28-34; Luk 8:26-39)

5 Ilo'a milalai xoo, xe milai mixali no kupa pa'umolu xalee vile, la milai mixali no tuala ne Xelasene. ² Xe Iesu muili'e muuatu no uaxa sou mulai no ale, la alaxu vilesisi sou itéma vile uleenu vile masua muxolu noxou mune'e sou mualaxu Iesu molu loxo no lousi'a ta mitema. ³ Itéma ne, ulavusou uxoxolu ane no lousi'a ta mitema, ia evile umomomo sou usakisakiinu no anu lalae mixaloxu uasi manina. ⁴ Xo voxo se'i ane'i mitetelisu mo misakisakii avolu ilou tava'u no anu ne, ia anu mulo'e ne la lalae mixaloxu ne muxotoxoto vitanisi no avolu ilou tava'u. Evile xaviinu umomomo noxou sou utetelisu la uasi. ⁵ No 'olovoxo mo no aso ne, anu ulai uxoxolu ane no lousi'a ta mitema mo no laxalaxa'ilu sou u'ava'ava, xe uxotoxotosou vasivasimolu no anu lavo'o anaanaxu.

⁶ Xe anu iou mulaiiou Iesu e uao no paxa o, la muiave mulai noxou. Mulai muxali noxou sou mutangatulu mulu'elai no talaxu. ⁷⁻⁸ Ia Iesu muvikalanu lexe, "Nini uleenu masua ane nexolu noxou itéma 'o ne, naxexee noxou!" Xe anu itéma ne muavuti, la mu'ava toxoxa'a mulai noxou Iesu aloxo 'o, "Iesu, nini Lataua e muxolu teitexi manina 'Olu, nemasaxa lexe na'oxonu ma'ia noxilo? Eni alingaine mo avikalaneni manina no iou Lataua lexe mamu sou na'oxole masua loxo 'o."

⁹Xe Iesu muavuti la mutali'isou aloxo 'o, "Ualasiné loxovaa?" La sou anu mukolinu lexe, "Eni ualasiló lexe Lexioni, xo nexi tavu'alo misevile." ¹⁰Xe muavuti la mulinga pekia'u mulai noxou Iesu alaxu piana sou lexe mamu sou upalusi'a ta uleenu masua ixexeesou tuala ane ne.

¹¹Ia ta memee la'oluxa'a vile toxoxa'a a i'ani'ani no laxa'ilu vile 'alai ne. ¹²La sou ta uleenu masua ne, milinga pekia'u noxou Iesu aloxo 'o, "Napalusixe talai noxi'a ta memee, ieni uvaxaxesi mo talai ta'aisi'a." ¹³La sou mupelemasax-ane'i ta uleenu masua ne sou mixexeesou itema ne. Ia milai mi'aisi'a ta memee ne. Ta memee la'oluxa'a ne, itiitisi'a muxali loxo itemaxu mavulovexa mavulovexa vile (2,000). Miia'uxu mulu'e no tava'u maea e no kupa pa'umolu ne, la milu'e mi'uo'uo mole misoisoli mukalusi.

¹⁴Ta mitema sou isaxisaxila'a ta memee ne, mimaisou mii ane ne la mi'ume'ume sou milai mia'alo no tuala xe tuatuala ane muxoluxolu no pa'upa'umolu tuala ne. La sou ta mitema sou tuatuala ne, mine'e sou mimaisou mii ma'ia ane muxali ne. ¹⁵Mine'e xe mixali noxou Iesu, la mimaisou itema e Lexioni, ta uleenu masua tavu'alo mi'aisou ne a mutokolomo mo a uxoxolu. Xavutalau ne, lamana ia uxovulaulau la uasi. Ta motu mimaisou aloxo ne, la mimama'u misevile. ¹⁶Ta mitema ane ane'i misaxila'a ta memee ne, mia'aloi'a ta mitema ane ne no anu mii ma'ia ane muxali noxou itema e ta uleenu masua mixolu noxou ne, xe mii ma'ia ane muxali noxi'a ta memee kalumo. ¹⁷Xe ta mitema miavuti la mivikalanu Iesu pekia'u lexe Anu ulutu mo uxexesou tualasi'a xalee ane ne.

¹⁸Ioxe, Iesu asou utelai no uaxa, la itema e ta uleenu masua tavu'alo mixolu noxou ne, mutali'isou pekia'u lexe anu umulinu mo ilou ilai. ¹⁹Ia Iesu umasaxa

uasi, la muvikananu lexe, "Nalai no tu-
alasiné mo nalai noxi'a ta minemineni
mo naa'aloi'axu mimii latala ane Tila
tanuxene la mu'oxonu noxine." ²⁰La sou
anu itema ne, mulai la musoko sou
mua'alo ane no tuatuala e no xalee
lia tila ne Dekapolisi. Mua'aloxu mimii
tavu'alo e Iesu mu'oxonu noxou ne. Xe
ta mitema latala lai ne, milomu aloxo ne
la mikuluke.

**Iairo 'Olu Sema Ilee Sema E
Mikasou Iesu Tokolomou**
(*Mat 9:18-26; Luk 8:40-56*)

²¹Xe Iesu mulutu mutelo no uaxa sou
mulivu mulai no kupa xalee vile. Mulai
muxali, la Anu a uao uxoxolu no kupa
pa'umolu ne o, ia ta mitema tavu'alo
misevile mine'e mixali noxou. ²²La sou
itema vile ualason lexe Iairo, anu itema
sou usaxisaxila'u taasou lalotu noxi'a ta
Iutaia ne, mune'e muxali. Xe mumaisou
Iesu, la mutangatulu mulu'elai no ta-
laxu sou ²³mukatu pekia'u mulai noxou,
la muvika aloxo 'o, "Alixeni sema ki-
tu'a ane asou isoli. Nane'e mo namuxaxu
avone noxie mo sou ane imauli mo ixolu
laixesi." ²⁴La sou Iesu mulutu sou ilou
milai.

Ilou milai ne, la ta mitema tavu'alo
ne mimulinu la mitomu loxo 'o. ²⁵Mo
sema vile a mine'e kalumo. Ane sema
ne, mikulukemele la sialu ne ukalu noxie
uasi. Muxolu tauu ie mavulovexa mo
mulelia tamei. ²⁶Sema ne, milai mi-
maisi'a ta mitema sou pamauli tavu'alo,
ia ane'i milosie tu'utu'umaxu tavu'alo.
Mo ane mikalusou miemie sou milo-
tone'i no anu sou lexe ane laixene. Ia
uasi. Pipiana noxie ne ukalu uasi, mux-
ali mu'oki masua manina. ²⁷Xe ane
milomusou a'alosou Iesu, la mine'e la
mimuamua'i ili'i no tumalou no taiine'i
ta mitema tavu'alo te mine'e noxou Iesu
ne, la mikasou tokolomou vevee. ²⁸Xo
ane tane muvika lexe, "Lexe eni aka-

sou tokolomousi, la eni laixelesi.” ²⁹Xe alaxu vilesisi 'o, la sialu ne mutalo mole ane mixamuli no nano no vasimele lexe pipiena ane ne mukalu noxie.

³⁰^mXe alaxu vilesisi 'o, la Iesu muxamuli lexe xavi noxou se'i a muxexe noxou. La sou iou muxiu mulai ili'i noxi'a ta mitema tavu'alo te imulimulinu ne, la mutali'isi'a aloxo 'o, “Ei ane mukasou tokolomoxo 'o?”

³¹Xe ta molomolo noxou miavuti la mikolinu aloxo 'o, “Xo namaisi'a ta mitema e mitomu no tumaline 'o uasi? la loxovaa ane nini netali'i lexe, “Ei ane mukasilo 'o?”

³²Ia Iesu a iou uxixaoxao ukakamuli sou lexe umaisou 'ei ane mukasou tokolomoxu ne. ³³Xe sema ne, milavu no anu mii ane muxali noxie ne, la mine'e mitangatulu mulu'elai no talaxu Iesu, la 'ume ilou 'olo'olo misevile. Xe miavuti la mivikalanu lamana manina no anu mii latala ane muxali noxie. ³⁴ⁿXe Anu muavuti la muvikalane aloxo 'o, “Vivilo, nini nemuxaxu taneni noxilo, la sou nemaui mukalu. Nalai la oponeni uai se'isisi. Pipiena ane muxolu noxine ne, anu ukalu.”

³⁵Iesu a uao uvivikala o, ia ta mitema se'i me'a no taasou lairo, anu itema sou usaxisaxila'u taasou lalotu noxi'a ta Iutaia, mine'e mivikalanu aloxo 'o, “Iline sema ne a misoli ne, ia na'ausou itema sou ulosi'a ta mitema lavulavu mamu.”

³⁶Ia Iesu mulomusou vaikalai'a ne, la muvikalane itema sou usaxisaxila'u taasou lalotu noxi'a ta Iutaia aloxo 'o, “Nalomuxa'a mo na'olo'olo mamu. Namuxaxu taneni noxilosi.”

³⁷Xe muavuti la muno'a Pita ilou Iakovo mo Ioanesi e Iakovo vimou sou ilo'a milai. Xo Iesu umasaxa lexe evile umuline'i uasi. ³⁸Milai xe mixali no taa-

sou itema e usaxisaxila'u taasou lalotu noxi'a ta Iutaia ne, la Iesu mumaisi'a ta mitema itatamasie Iairo 'olu la iungaunga xo mole xavutalai'a muxovulaulau. ³⁹Iesu mu'unalai no nano no tani xe muavuti la muvikalane'i aloxo 'o, “Tava'u loxovaa ane ngingi ngaungaunga xoo mole ngaxovulaulau loxo 'o? Molomolo 'o ne, isoli uasi. Ane iai ane.” ⁴⁰Iesu muvikalane aloxo ne, la ane'i mikekeiou.

Xe Anu muavuti la mukusai'a milaalaa mukalusi, ia Anu muno'a mamie ilee nenie mo ta molomolo noxou tatalu sou ilo'a mi'unalai no nano no kapiutu ane ane molomolo iai no anu. ⁴¹^oXe muavuti la mukasi vaxa no avole, ka sou muvikalane aloxo 'o, “Talita kumi!” Laaxu lexe, “Sema kitu'a, avikalaneni lexe nini natulu!” ⁴²Xe alaxu vilesisi 'o, la ane mitulu sou mimuamua'i mixixaoxao. Tauu iexe loxo mavulovexa vile mo mulelia tamei. Xe ta mitema mimaisou mii ane ne, la mikuluke manina. ⁴³Ia Anu muvikalane pekia'u noxi'a lexe mamu sou ilai ia'aloi'a se'i no anu mii ane muxali noxie. Xe muxiu vaxa, la muvikalane'i lexe ilosie la'ilali seville mo i'ou.

Ta Mitema Itoxonu Itema sou Palomatana Uasi

(Mat 13:53-58; Luk 4:16-30)

6 Iesu mu'umesou tuala ane ne, sou mulai no tuala noxou ne Nasaleti. La sou ta molomolo noxou mimulinu kalumo sou ilo'a milai. ²^pAn'e'i mixali mixolu xe voxo Tavuna muxali, la Anu mu'unalai no taasou lalotu noxi'a ta Iutaia lai ne, sou musoko sou mulosi'a ta mitema lavulavu. Ia ane'i tavu'alo e milomusou vaikalane noxou ne, mikuluke manina la mitali'i aloxo 'o,

^m5:30 Luk 6:19 ⁿ5:34 Mak 10:52; Luk 7:50; 17:19 ^o5:41 Luk 7:14

^p6:2 Ioa 7:15

“Itama ane 'o, muno'u vaivaikala ne ne'ei? Mo lavulavu ane muxolu noxou ne, Anu lavulavu iou anevaa, mo loxovaa la Anu u'oxonu xaixai no anu xaviinu kalumo? ³Nenge telavusou lexe Anu itama vile sou utulusou tani. Mo Anu Malia 'ilie ane. Ta vimovimou ane lakovo ilou Iosepu mo Iudasi ilou Saimoni. Mo ta vimovimou ta sema kalumo ane nenge'a taxoxolu 'o.” Mivivikala aloxo ne, la mixiu tumali'a noxou mo imuxamuxaxu tane'i noxou uasi.

⁴Xe anu Iesu muavuti la muvikalane'i aloxo 'o, “Itama sou palomatana ne, ta tema tualasou mo ta tulatulanu mo ta minuminu no nano no taasou ne, ilavusou itoxonu uasisi manina. Ia no tuatuala va'ava'axusi, ta mitema itoxonu misevile.” ⁵La sou umomomo sou u'oxonu sosovo vile no tualasou ne uasi, ia muxaxu avolu noxi'a se'i ane pipiena mu'oxone'i sou mupamauline'i. ⁶La Anu mukuluke noxi'a xo ane'i imuxaxu tane'i noxou uasi.

Iesu Mupalusi'a ta Molomolo Noxou Mavulovexa Vile Mo Mulelia Tamei

(Mat 10:5-15; Luk 9:1-6)

Xe muavuti la mulai mumomoxu tuatuala no xalee lai ne, sou mulosi'a lavulavu no anu vaivaikala noxou Lataua. ⁷Xe ili'i, la sou mu'avali'a ta molomolo mavulovexa vile mo mulelia tamei mine'e noxou sou mupalusi'a tametamei. Mulosi'a xavi sou ikusai'a ta uleenu masumasua mixoo noxi'a ta mitema.

⁸Xe muavuti la mupotone'i aloxo 'o, “Ngalai, io ngano'u mii vile no anu mua-mua'ingenge ne uasi, ia ngano'u vilaxongengesi. Ngano'u la'ilali mo tiva mo lamoli ngataanu no anu utupokongenge uasi. ⁹Ngamulaxu siovesou tava'ingesi,

xe ngataa tokolomo tamei uasi.” ¹⁰Xe muavuti la muvikalane'i la aloxo 'o, “Ngalai no tuala vile xe nga'unalai no tani vile, la ngaxoxolu anesi, xoo mole umomomo no voxo ane sou ngingi nga'umesou tuala ane ne. ¹¹Ia lexe ngalai xe ngaxali no tuala vile xe ta mitema sou tuala ane ne, i'avalinge mo ino'inge sou i'unalailingenge no tani uasi mo ilomungenge uasi, la ngavutausou lomulo no tava'inge uxexee, io sou ngingi ngasukusou tuala ane ne. Nga'oxo aloxo ne, mo sou ane'i ilavu lexe Lataua ulosi'a navunavu no anu 'ilixo ane ane'i mi'oxo noxinge ne.”

¹²Ioxe, ane'i milomu noxou aloxo ne xe mukalu, la milutulutu sou milai mia'aloxu vaikala noxou Lataua sou lexe ane'i ilomusou la ixiunu opone'i. ¹³Ane'i milai, la mikusai'a ta uleenu ta masumasua e mixolu noxi'a ta mitema, xe miluluunu lamalasile no vasime'a ane'i ane vovolea iouiou mu'oxone'i kalumo sou mipamauline'i.

Soli Noxou Ioanesi

(Mat 14:1-12; Luk 9:7-9)

¹⁴Ioxe, ta mitema mimaisou xaixai e Iesu mu'oxonu ne, la sou milai mia'aloxu noxou tatanaanu tuala e Elodesi. Xo ta mitema tavu'alo milavusou Iesu ualasou. Ta mitema se'i mivikala lexe, “Ioanesi e ulavusou u'ulosi'a ta mitema ne, musoli mo mi'asixu ia mumauli mo a mutulu ne. La sou ane anu u'oxonu xaixai no anu xaviinu.”

¹⁵Se'i noxi'a mivikala lexe, “Anu Eliasi.” Xe se'i noxi'a la mivikala lexe, “Anu vile noxi'a ta mitema sou palomatana tatei ane.”

¹⁶Ia anu Elodesi mulomusou vaikala ane ne, la muvikalala aloxo 'o, “Ioanesi

⁹6:4 Ioa 4:44 ¹6:8 Luk 10:4-11 ⁵6:11 Apo 13:51 ¹6:13 Iak 5:14

^u6:14 Mat 16:14; Mak 8:28; Luk 9:19-20

ne, eni exotonu xolanu ne, ia vaimomo 'o anu a mumauli mo 'a mutulu ne.”

¹⁷⁻¹⁸ ^vXo tei, la anu Elodesi muno'e ou e Pilipi semau sou mu'uluxe la sou Ioanesi muvikalane lexe, “Nini ne'oxonu 'ilixo ane ne umomomo no anu lapuloto noxou Mosesi uasi, xo nini neno'e vivine semau ane ne'uluxene.” La sou Elodesi la'iaxu la mupalusi'a ta mitema sou milai mitetelisou ka misakisakiinu sou mi'unalalixu mo mitatuxu no nano no taasou navunavu. ¹⁹ La sou ane Elodia opoone masuau Ioanesi ne misevile mo lexe ivau usoli, ia imomomo uasi. ²⁰ Xo Elodesi ne, umama'u noxou Ioanesi mo ulavusou usaxila'u xo anu mulavu lexe anu Ioanesi ne, anu itema mulapu mo anu noxou Lataua. Xe Elodesi mulomou sou vaikala noxou, la anu muxavutala piena misevile mo opoo uai laixe uasi. Ia anu umasaxa lexe ulomusou vaikala noxou.

²¹ Ia Elodia ne, ane mixalisou vote'i sou ivau Ioanesi aloxo 'o. Voxo sou isosovosou voxo ane Elodesi nenu mivo'onu no anu muxali, la anu mu'oxo la'ilalixa'a ta mitema sou xaixai noxou, ilo'a ta tatila noxi'a ta mitema sou 'oto'oto noxou mo ta tatila sie xalee lia tila ne Xalilaia. ²² Ane'i ta mitema ne 'a itata'olu mo i'ani'ani, ia Elodia 'ilie sema milutu sou mi'unalai no nano no tani la milei no ie'i. Xe ane'i mimaisou leie la miisuxu misevile.

La sou tatanaanu tuala ne, muavuti la muvikalane vuanga ne aloxo 'o, “Nemasaxau mii ma'ia la nalemo. La eni alosinesi.” ²³ La sou musakii vaikala manina teitexi mulai noxie lexe, “Manina teitexi lexe nini namasaxau mii ma'ia noxilo xe natali'isiloxu, la eni alosinesi. Mo lexe nini namasaxa lexe eni akalipalanu tuala noxilo sou uxali tamei mo alosine ngiou vile, la eni a'oxonusi.”

²⁴ Xe ane miavuti la milai no ale sou mitali'isie nenie aloxo 'o, “Navikalalelixu mii ma'ia ane eni alemolu noxou sou ulosilo.” Xe nenie miavuti la mivikalane lexe, “Navikalane lexe uno'u Ioanesi e itema sou u'ulosi'a ta mitema, kisou mo ulosine.”

²⁵ Ane milomu noxie nenie aloxo ne xe mukalu, la sou mipasipaa milivu mi'unalai noxou tatanaanu tuala, la mivikalane aloxo 'o, “Ane 'alalae 'osi, la eni emasaxa lexe nalosilo Ioanesi e itema sou u'ulosi'a ta mitema, kisou une'e noxilo. Namuxaxu no anu lakupapa ka nalosilo.”

²⁶ Xe tatananu tuala mulomu aloxo ne, la opoonu tu'umaxu misevile, ia umomomo sou uxiunu xavutalau uasi, xo anu uxavutala no anu vaikala e anu musakii manina teitexi mulai noxie sema ne, mo ta mitema e mine'ene'e sou la'ilali ne milomusou. Mole pekia'u noxou misevile sou uxiunu masaxa noxie. ²⁷ Xe alaxu vilesisi 'o, la anu mupalusou itema sou 'oto'oto noxou sou mulai muno'u Ioanesi kisou mune'e. Itema ne, mulai la mu'unalai no taasou navunavu sou muxotonu Ioanesi xolanu, ²⁸ la sou mulaxu no anu lakupapa sou muno'u mune'e mulosie vuanga ne. La sou ane milai milosie nenie. ²⁹ Xe ta molomolo noxou Ioanesi, milomusou a'alosou mii ane Elodesi mu'oxonu noxou ne, la sou ane'i mine'e sou mino'u vasimolu sou milai mi'asixu no lousi'a ta mitema.

Iesu Mulosi'a ta Mitema 5,000 'Ani

(*Mat 14:13-21; Luk 9:10-17; Ioa 6:1-14*)

³⁰ ^wIoxe, ta mitema sou xaixai noxou Iesu milivu mine'e mita'olu mixalililiou Iesu. La sou mia'alouxu mimii ane ane'i mi'oxonu mo milosi'a ta mitema lavulavu no anu vaikala noxou Lataua.

³¹ Xe tava'u xo ta mitema tapiena mis-

evile ivaxa ine'e, la anu taii seville sou ane'i i'ani no anu uasi. La sou Iesu mivikalane'i lexe, "Toxe, nenge nenge'a talai no xalee tani vile e ta mitema se'i ixolu uasi mo tama'ila seville o."

³² La sou ane'isisi mitelai no uaxa sou milai no xalee tani vile e ta mitema se'i ixolu no anu uasi. ³³ Xe ilo'a milai xoo, ia ta mitema tapiena ne mimaisi'a la mitongone'i. La sou me'a no xalexalee tutuala mukalusi, miiaveiave sou milai mixali tei no xalee tani ane lexe ane'i Iesu ilo'a ta molomolo ilai no anu. ³⁴ Xe ane'i mine'e mixali no kupa pa'umolu no anu uaxa, la Iesu mumaisi'a ta mitema la tanuxa'a miseville, xo ita'ota'olu vitanisi loxo ta sipsip tatanane'i vile sou usaxisaxila'a uasi. La sou Anu muavuti sou mulosi'a lavulavu piena no anu vaikala noxou Lataua.

³⁵ Ilo'a mixoxolu ane mole aso mulu'elai, la sou ta molomolo noxou mine'e mixali noxou la mivikalanu aloxo 'o, "Nenge'a texolu 'o no xalee tani ane 'o e ta mitema se'i ixolu no anu uasi mo aso a ulu'elai ukalu. ³⁶ La anu laixe lexe nini napalusi'a ta mitema 'o mo ilai no tuatuala se'i 'ala'alai 'o mo, ilotoxa'a la'ilali sou i'ou."

³⁷ Ia Anu muavuti la mukolinu vaikalai'a aloxo 'o, "Ngingi menge ngaitixa'a mii sou i'ou."

Xe ane'i miavuti la mivikalanu aloxo 'o, "Nexi talai sou talotoxa'a la'ilali no anu Denalia** itemaxu mavulovexa vile (200) mo talosi'a?

³⁸ Ia Anu muavuti la mutali'isi'a aloxo 'o, "Veleti ta 'ei a ngenou ne? Ngalai mo ngamaisou."

Milai xe mixalisou veleti ta'uve xe ta sinana tamei, la sou milivu mine'e noxou

Iesu, la mivikalanu lexe, "Nexi teno'u veleti ta'uve xe ta sinana tamei ano."

³⁹ La sou Iesu mupalusi'a sou mivikalane'i ta mitema ne, sou mixoluxolu no lia la'ola'oluxa'a no ia'eia'e vevesinu lailaixe ne. ⁴⁰ La sou ta mitema ne mita'olu no lia la'ola'oluxa'a itemaxu ta'uta'uve xe mavulovexa ta'uta'uve. ⁴¹ Mixoluxolu no lia mukalu, la sou anu Iesu muno'u veleti ta'uve xe ta sinana tamei ne sou mutala mutelai no opo loxotolo sou muvikala laixe musuku mulai noxou Momu. Xe mukalu, la sou muse'ise'i veleti ka mulosi'a ta molomolou sou mimila'a noxi'a ta mitema ne, xe muse'ise'i sinana ka mulosi'a ta molomolou sou mi'oxo aloxo ne la. ⁴² Ane'i latala ne, mi'ani'ani xoo mole mi'ana'ana manina, ⁴³ mole ikalusou uasi. La sou ta molomolo noxou mino'u lakela mavulovexa vile mo mulelia tamei sou mine'e mitaataa veleti ilou sinana pa'upa'usou ane ikalusou uasi. ⁴⁴ Itiitisi'a ta mulusi ane, muxali loxo itemaxu mavulovexa mavulovexa tamei (4,000) mo itemaxu mavulovexa ta'uve (1,000).

Iesu Mumuamua'i Teitexi no Lexa Loxo'u

(Mat 14:22-33; Ioa 6:15-21)

⁴⁵ Xe alaxu vilesisi 'o, la Iesu mupalusi'a ta molomolo noxou lexe itelai no uaxa sou iulaxunu ilai ne Vetesaida no kupa pa'umolu xalee levi, ia Anu muxolu sou mupalusi'a ta mitema sou milivulivu. ⁴⁶ Xe mupalusi'a ta mitema sou milailai mukalu, la sou Anu mutelai no laxa'ilu vile sou mulinga.

⁴⁷ Xe no 'olo'olovoxo manina, la uaxa e ta molomolo noxou mitelo no anu ne,

**6:37 Denalia ne, lamoli noxi'a ta lutaia. Itema vile uxaxai no voxo vile, la anu uno'u Denalia vile loxo lakolisou xaixai e anu mu'oxonu no voxo ane ne.

mulalai xoo mole mulai muxali no kupa lixinu manina. Ia Iesu anusisi muxoo no lia. ⁴⁸Anu iou mulai la mumaisi'a mine ane'i kikipaline'i sou ivovole uaxa ilalai, xo atume xaviinu molu no talaxa'a sou ulivulivusi'a. Xe 'ala'alai sou lamana ukekea, la anu Iesu mumuamua'i teitexi no lexa loxo'u sou mulai noxi'a. Mumuamua'i mulai, la sou lexe upolopepeene'i, ⁴⁹axe ane'i mimaisou mine Anu mumuamua'i no lexa loxo'u loxo ne, la mi'ume la tane'i kalaua xo mixavutala lexe male ulee xale'a vile ane, la miungaunga.

⁵⁰Xe Anu muavuti la mupasipaa muvikalane'i alaxu vilesisi lexe, "Nga'ume mamu! Peki'ainge! Xo enisi 'a!" ⁵¹^bMuvikalane'i aloxo ne xe mukalu, la sou mutelai noxi'a no uaxa sila atume ne tasiau. Xe ane'i mimaisou atume mine tasiauxu loxo ne, la mikuluke manina, ⁵²xo mimaisou veleti e mulosi'a ta mitema tapiena musuku mi'ou, ia ane'i ilamana laixe no anu mo tane'i utaxunu uasi. Xo xavutalai'a mutomu sio.

⁵³Ilo'a mixisa'isou kupa ne, xe milai mixali xalee vile ne Xenesaleti, la milea lavo'osou mulu'elai mole uaxa mupua-puatisi. ⁵⁴Xe miavuti la miuatuatulai no ale, la alaxu vilesisi ta mitema mimaisou Iesu la mitongonu. ⁵⁵La sou ane'i ta mitema miiaveiave no tuatuala no xalee lia ne Xenesaleti ne sou mitavulene'i ta mitema ane vovolea iouiou mu'oxone'i no luusi'a sou mine'ene'i noxou Iesu. Xo ane'i ilavu lexe Iesu a uxolu no tuala ne'ei, la ane'i imulunu sou ilai. ⁵⁶No nano no tuatuala kitukitu mo ane ta tatila mo no ale no xalexalee lia ane Iesu umuamua'i no anu ne, ta mitema itavulene'i ane'i ane vovolea iouiou mu'oxo'oxone'i ne sou ilai iaisi'a no tani e ilotoloto la'ilali no anu. Xe

Anu mune'e, la ane'i milingau sou lexe iou uvaxai'asi mo ane'i imulaxu avo'a no anu tokolomoxu telexusi. Ane'i latala e mikasou ne, ane'i mimauli mukalusi.

Lapuloto Noxou Lataua Muuli no Anu Lapuloto Noxi'a ta Mitema

(Mat 15:1-9)

7 Alaxu vile, la ta Palisaio ilo'a ta mitema sou lapuloto se'i me'a loxo ne Ielusalemu mine'e mita'olu mixaliliou Iesu. ²^cLa mimaisi'a ta molomolo noxou se'i i'ani'ani, ia imulinu lapuloto noxi'a ta lutaia sou i'uinu avo'a tei o ka i'ani'ani uasi. ³Xo ta Palisaio ilo'a ta lutaia ne, ilavusou i'ani vitanisi uasi, i'uinu avo'a tei o ka sou i'ani. Ane'i imulinu lapuloto noxi'a ta xaixasi'a tatei. Ia lexe i'uinu avo'a uasi, la umomomo sou i'ani uasi. ⁴^dMo ilai no tani sou ilotoloto la'ilali no anu ne, xe ilivu ixali ia i'ulo uasi, la umomomo sou i'ani uasi. 'Ili'ilixo se'i piena kalumo a imumulinu loxo, i'uinu pakuxa'a ilou lexa vexasou mo latotope.

⁵La sou ta Palisaio ilo'a ta mitema sou lapuloto ne, miavuti la mitali'isou Iesu aloxo 'o, "Tava'u loxovaa, la ta molomolo noxine imulinu lapuloto noxi'a ta xaixasinge mo i'uinu avo'a o ka i'ani ua, io i'ani no anu avo'a nuni'u loxo 'o?"

⁶^eXe Anu muavuti la mukoline'i aloxo 'o, "Itema sou palomatana, Aisaia muvikalangengi ngingi ta mitema sou kalavoi, la vaikala noxou ne manina. Anu mukaukavunu aloxo 'o, "Ta mitema ano 'o ne, i'itinu ualasilu no anaxa'a vitanisi, ia tane'i ne muxoo no paxa noxilo manina.

⁷Ilotu noxilo ne, ia lalotui'a ne manina-sou uasi, kalavoisi.

Xo ilosieixu ta mitema lapuloto, ia lapuloto ane ne

^a6:49 Luk 24:37 ^b6:51 Mak 4:39 ^c7:2 Luk 11:38 ^d7:4 Mat 23:25
^e7:6 Ais 29:13

molu noxou Lataua uasi, molu noxi'a ta mitemasi.'

⁸Mo ngexovulaunu lapuloto noxou Lataua ne, ia lapuloto noxi'a ta mitemasi ane ngetetelisu pekia'u ne."

⁹Xe muavuti la muvikalane'i la aloxo 'o, "Ngingi ngexiu tumalingeu lapuloto noxou Lataua, ia ngemulinu lapuloto noxi'a ta xaixasinge. ¹⁰Mosesi muvika tatei aloxo 'o, 'Natoxone'i mamine ilee nenine.' Mo 'Anu ane uleanu vaikala se'i masua ulai noxi'a momu ilee nenu, la anu uulua.'

¹¹Ia ngingi ngevika lexe, itema vile uvikalane'i momu ilee nenu lexe, 'Su'uli ma'i ane lexe ngingi ngongou ngano'u noxilo ne anu ulai noxou Lataua.' ¹²io ngingi iengi uvaxausi mo anu u'oxonu mii vile loxo 'o xa'a momu ilee nenu ua, ¹³ngingi ngepolovilenu vaivaikala noxou Lataua laaxu sou ngelai nge'u-nanu no anu lapuloto noxi'a ta xaixasinge ilou lavulavui'a ane ngeno'u muxolu noxinge mo ngemulinu mutalo vaimomo 'o. Mo mimii piena ne nge'oxo aloxo ne mukalusi."

¹⁴Xe muavuti la, la mu'avali'a ta mitema tavu'alo ne mine'e noxou mukalusi, sou muvikalane'i aloxo 'o, "Ngingi latala ne, ngalomu laixe une'e noxilo, mo sou ngalavu laixe no anu mii ano 'o. ¹⁵⁻¹⁶gMii ane molu va'axu, ia u'unalai noxou itema vile, la mii ane ne umomomo sou u'oxonu itema ne masua uasi manina. Ia lexe mii ulaa noxou itema tanu ulai no ale, la sou anu mii ane ne, anu u'oxo masuanu itema ne."

¹⁷Iesu mulosi'a ta mitema latala ne lavulavu ane ne xe mukalu, la sou mu'umesi'a sou mu'unalai no tani. Xe ta molomolo noxou miavuti la mitali'isouxu laaxu vaikala latilovo ane ne. ¹⁸Xe Anu muavuti la mutali'isi'a aloxo 'o, "Loxovaa, kisinge mutomu? Ngalavu

lexe mii molu va'axu ia u'unalai noxou itema vile, la anu umomomo sou u'oxonu itema ne masua uasi? ¹⁹Xo mii ane ne, u'unalai noxou itema tanu uasi, u'unalai no opoonu mole ulai la ulaa uuatu no ale la." Vaikala ane Iesu mulemolu 'o, anu laaxu lexe la'ilali tavu'alo ne lailaixe mukalusi.

²⁰Xe Iesu muavuti la musolo vaikala aloxo 'o la, "Mii ane molu noxou itema tanu, ia ulaa uuatu, ane u'oxo masuanu itema ane ne. ²¹Xo no nano no tanu itema ne, 'ili'ilixoxo, xavutala masumasua, mo 'ilixoxo sou vote'i mo pakali mo uvau itema usoli mo 'ilixoxo ane loxo mulu ulai noxie sema mitaula'i xe sema ilai noxou mulu mutaula'i ²²mo umasaxau mimii tavu'alo mo opoo masua mo kalavoi mo uisuxu mimii iouiou mo usa'isa'isou itema mo u'iti ualasu mo uxovulaulau. ²³'Ili'ilixoxo masumasua ane ne, uxolu no nano noxou itema, ia ulaa uuatu la u'oxonu anu itema ne uxali masua."

Sema sie Ponisia Mimulaxu Tane Noxou Iesu

(Mat 15:21-28)

²⁴Xe Iesu muavuti, la musukusou tuala e mune'e muxolu no anu ne, sou mulai loxo 'alai no tuala ne Taia. Mulai xe muxali, la mu'unalai no tani vile. Ia Anu umasaxa lexe evile ulavusou lexe Anu a uxolu no nano no tani uasi. Ia, umomomo sou Anu uxolu utalume uasi. ²⁵Ioxe, sema vile lai ne, milomu lexe Iesu a mune'e muxolu no tani ne, la alaxu vilesisi, milai noxou ka mitangatulu mulu'elai no talaxu, xo 'ilie sema vile kitu'a ne uleenu vile masua muxolu noxie. ²⁶La milingau pekia'u sou lexe Anu ukusau uleenu masua e uxoxolu noxie 'ilie ne. Ane sema ne, sema Xi-

liki. Mivo'one no xalee lia tila ne Ponisia no tuala tila ne Silia.

²⁷ Xe anu Iesu muavuti la muvikalane sema ne aloxo 'o, “Ieni uvaxai'a ta molomolo mo i'ou la'ilali e mimasaxa lexe i'ou ne ukalusi. Xo anu umomomo sou tano'u la'ilalixa'a ta molomolo ne ka taleanu ulu'elai noxi'a ta a'aa uasi.”

²⁸ Xe ane sema miavuti la mikolinu vaikala noxou aloxo 'o, “Ani, Tila, ia ta a'aa ane ixolu no laaxu luu sou la'ilali ne, i'o'ou ta molomolo la'ilalixa'a utuutuxu.”

²⁹ Xe Iesu muavuti la muvikalane aloxo 'o la, “Tava'u xo nini nevikala aloxo ne sou nekolinu vaikala noxilo, la anu laixe nini nalai, uleenu masua e muxolu noxie 'iline ne, muxexe noxie.”

³⁰ Ane milutu la milai no taasie xe mi'unalai, la 'ilie ne, 'a iai no luusie, ia uleenu masua ne muxexesie.

Iesu Mupamaulinu Itema Vile Sangalou Ilou Anaxu Mutomu

³¹ Xe ili'i, la sou anu Iesu musuku sou muto'o loxo ne Saidoni ka mulivu mununalai loxo no kupa ne Xalilaia, la sou mulai loxo no xalee lia tila ne Dekapolisi.

³² Mulai xe muxali, la ta mitema se'i mino'u itema vile, sangalou ilou anaxu mutomu sou mine'enu noxou. Mine'enu la milingau sou lexe umuxaxu avolu uvaxa no vasimolu.

³³ Iesu muavuti la muno'u itema ne mulailixu va'axu noxi'a ta mitema ane mine'e mipita ne. Xe muavuti la mutaloxu avolu simisou vaxa no sangalou taxataxanu. Xe mu'oxonu aloxo ne mukalu, la sou mutuve vaxa no avolu simisou ka mumuxaxu avolu simisou ne vaxa no levexu. ³⁴ Ka sou Anu iou mulai teitexi no opo loxotolo xe muae muaxu tila, la sou muvikalane lexe, “Epata!” Vaikala ne, laaxu lexe, “Nakisi!” ³⁵ Xe

alaxu vilesisi 'o, la itema ne, sangalou mukisi sou mulomu, xe levexu ne papaxe sou muvikalane laixe.

³⁶ Iesu muavuti la muvikalane'i peki-a'u lexe mamu sou ivikalane itema vile no anu mii ane ane'i mimaisou. Ia ilomuxu uasi. Iesu muvikalane'i aloxo ne alaxu tavu'alo, ia ane'i ia'alo'i'a mo ia'alo'i'a ta mitema alaxu tavu'alo. ³⁷ I'a mitema milomusou a'alo sou xaixai noxou Iesu ne, la mikuluke no anu, la mivikala lexe, “Mimii tavu'alo e mu'oxonu ne, mu'oxonu la muxali laixesi. Ane'i ane ilolomu mo ivivikala uasi ne, mupamaulinu'i mukalusi.”

Iesu Mulosi'a ta Mitema 4,000 'Ani

(Mat 15:32-39)

8 ^jNo nano no voxovoxo ane Iesu muxaxai no anu ne, la ta mitema se'i tavu'alo la mixali mipita noxou Iesu, mole xa'a la'ilali sou i'ou uasi. La sou Anu mu'avali'a ta molomolo noxou la muvikalane'i aloxo 'o, ² “Eni talelixa'a ta mitema 'o misevile xo mine'e mixolu noxilo voxo tatalu mukalu, ia xa'a mii loxo 'o sou i'ou uasi. ³ Ia lexe eni apalusi'a sou ilivu ilai no tuatualasi'a vitanisi, la ilapalapau no vote'i xo se'i ne, milutu no paxapaxa ane mine'e mixali 'o.”

⁴ Xe ane'i miavuti la mikolinu vaikalau aloxo 'o, “Mole nenge 'ei ane sou uno'u la'ilali lai no xalee lia vitanisi e nenge tene'e texolu no anu 'o mo talosi'a sou i'ou?”

⁵ Xe Anu muavuti la mutali'isi'a aloxo 'o, “Xo veleti ta 'ei ane ngingi ngenono'u ne?”

Ane'i mikolinu lexe, “Muxatele tameisi.”

⁶ Anu muavuti la muvikalane'i ta mitema tavu'alo ne sou mixoluxolu no lia. Mixoluxolu no lia mukalu, la sou

Anu muno'u veleti muxatele tamei ne sou muvikala laixe musuku mulai noxou Momu xe mukalu, la sou muse'ise'i sou mulosi'a ta molomolo noxou sou mimi-la'a noxi'a ta mitema ne. La ane'i mi'oxonu loxo Anu mupalusi'axu ne. ⁷Xe muavuti la muno'u sinana moso e minono'u ilou veleti ne sou muvikala laixe musuku mulai noxou Momu xe mukalu, la sou muvikalane'i ta molomolo noxou lexe imila'anu noxi'a ta mitema. ⁸Ta mitema mi'ani'ani xoo mole mi'ana'ana. Xe ili'i, la sou ta molomolo noxou mino'u lakela muxatele tamei sou mine'e mitaataa la'ilali pa'upa'usou ne no anu. ⁹Ta mitema ane mine'e mixali noxou Iesu no voxo ane ne, itiitisi'a muxali loxo itemaxu mavulovexa mavulovexa tamei (4,000). Mi'ani mukalu, la sou Iesu mupalusi'a sou milivulivu, ¹⁰ia alaxu vilesisi 'o, la ilo'a ta molomolo noxou mitelo no uaxa sou milai no xalee lia ne Dalumanuta.

¹¹Xe ane'i mixali, la ta Palisaio mine'e mixali noxou. La misoko sou mitali'isou Iesu sou lexe itovonu. Ane'i miavuti la mitali'isou sou lexe Anu u'oxonu sosovo vile molu no opo loxotolo mo imaisou. ¹²^kXe Anu mulomusi'a aloxo ne, la muee tanu la muvikala aloxo 'o, "Tava'u loxovaa ane ta mitema vaimomo 'o imasaxa lexe imaisou sosovo vile molu teitexi no opo loxotolo o? Eni avikalangengi manina aloxo 'o. Umomomo sou ane'i imaisou sosovo vile uasi manina." ¹³Xe muavuti 'o, la mu'italone'i ta mitema, ia Anu ilo'a ta molomolou mitelai no uaxa sou mixisa'i milai no kupa pa'u-molu xalee levi.

'Ilixo Noxi'a ta Palisaio Ilo'a Elodesi (Mat 6:5-12)

¹⁴Ta molomolo noxou ne, ie'i si'isou veleti mole ino'u tavu'alo uasi, mino'u vilesisi a uai no nano no uaxa. ¹⁵Iesu muavuti la mupela'a aloxo 'o, "Ngasaxi-la'inge laixe no anu 'ilixo noxi'a ta Palisaio mo ane noxou Elodesi, xo upoloinge la u'oxo masuangengi loxo u'oxo masuanu veleti."

¹⁶Ane'i milomu noxou aloxo ne, la mivikalane'i ngatongato'o lexe, "Male Anu muvikalanenge aloxo ne, xo nenge tano'u veleti tavu'alo uasi."

¹⁷^mAne'i milai la mi'otosou anaxa'au vaikala noxou ne, la Anu mulavu. La sou Anu mutali'isi'a aloxo 'o, "Tava'u loxovaa ane ngingi ngevikala lexe ngingi ngano'u veleti tavu'alo uasi? Loxovaa, ngingi ngalavusou uao? Mo loxovaa xavutalamengi mutomu? ¹⁸Mo iengi a uxolu, ia male ngamalei uasi? Mo sangalinge a uxolu ia ngalomu no anu uasi? Mo ngaxavutala uasi? ¹⁹ⁿNo voxo ane eni ese'ise'i veleti ta'uve xa'a ta mulu itemaxu mavulovexa mavulovexa tamei mo itemaxu mavulovexa ta'uve (5,000), la pa'upa'usou ngetaanu ne, lakela sou ta 'ei?"

La ane'i mikolinu lexe, "Mavulovexa vile mo mulelia tamei."

²⁰Xe muavuti la mutali'isi'a aloxo 'o la, "Xe no voxo ane eni ese'ise'i veleti muxatele tamei xa'a ta mitema itemaxu mavulovexa mavulovexa tamei (4,000), la pa'upa'usou ne, ngetaanu lakela sou ta 'ei?"

La ane'i mikolinu lexe, "Muxatele tamei."

²¹Xe Anu muavuti la muvikalane'i lexe, "Loxovaa, ngingi ngalavu uao?"

^k8:12 Mat 12:39; Luk 11:29 ^l8:15 Luk 12:1 ^m8:17 Mak 6:52

ⁿ8:19 Mak 6:41-44

Iesu Mupamaulinu Itema Vile Iou Seleveenu ne Vetesaida

²²Xe ilo'a milutu la milai mixali ne Vetesaida, la ta mitema se'i mino'u itema vile ne iou seleveenu sou mine'enu noxou. Mine'enu xe mixalixu noxou, la milinga pekia'u sou lexe umuxaxu avolu vaxa noxou mo upamaulinu. ²³Xe Iesu muavuti la mukasi vaxa no avolu itema ne, ka mutila'u sou ilou milai no ale no tuala. Ilou milai xe mutuve vaxa no iou mukalu, la mumuxaxu avolu vaxa noxou, io sou mutali'isou aloxo 'o, “Loxovaa, nemaisou mii vile?”

²⁴Xe itema 'o musu'a iou loxo 'o xe muavuti la muvikala lexe, “Emais'i'a ta mitema, ane'i loxo ovuovu ivavaxa inene'e.”

²⁵Xe Iesu muavuti la, la mumuxaxu avolu vaxa noxou itema iou la, la sou iou mukaa avile mole saxisaxi noxou ne, muxali laixe. Mimii ne, mumaisou la lamana ukalusi. ²⁶Iesu muavuti la mupalusou sou mulivu no tani noxou xe muvikalanu lexe umomomo sou ulivu u'unalai no tuala la uasi.

Palapala'alixu Noxou Pita

(*Mat 16:13-20; Luk 9:18-21*)

²⁷Xe ili'i, la sou Anu ilo'a ta molomolo noxou milai no tuatuala ane muxoluxolu 'ala'alai no tuala ne Kaisalia Pilipi. Ilo'a milai xe no vote'i, la mutali'isi'a aloxo 'o, “Ta mitema ilavusou ivikala lexe eni 'ei?”

²⁸Xe ane'i miavuti la mikolinu lexe, “Se'i ivikala lexe nini Ioanesi, itema sou u'ulosi'a ta mitema, xe se'i ivikala lexe nini Eliasi, xe se'i la ivikala lexe nini vile noxi'a ta mitema sou palomatana.”

²⁹^pXe Anu muavuti, la mutali'i vaxa noxi'a aloxo 'o, “Ia, ngingi la ngingi ngavikala lexe eni 'ei?”

Xe Pita muavuti la mukolinu aloxo 'o, “Nini ne, nini Kalisito ane.”

³⁰^qXe anu Iesu muavuti la mupela'a lexe mamu sou ipala'alixu noxou evile.

Iesu Mutotokalasou Soli Noxou

(*Mat 16:21-28; Luk 9:22-27*)

³¹Ioxe, Iesu musoko sou mulosi'a lavulavu lexe ulai ili'i, la Itema 'Olu ne, utavule navunavu piena misevile. Ta tatila ilo'a ta tatila noxi'a ta aili'i mo ta mitema sou lapuloto ne, ixiunu tumali'au la ivau usoli. Uai no lulu voxo vile mo tamei xe tatalusou, la sou Anu utulu. ³²Anu molu muvikala lamana laixe noxi'a aloxo ne, la sou Pita muno'u mulailixu va'axu sou mukaitolonu.

³³Xe Anu muavuti, la iou mulai noxi'a ta molomolo noxou, sou muvikala teitexi noxou Pita aloxo 'o, “Satani! Nalai ili'i no tumalilo. Nini naxavutala mii noxou Lataua uasi, nini nexavutala mii noxi'a ta mitemasi.”

³⁴^rXe muavuti la mu'avali'a ta mitema e mine'e mipita ne ilo'a ta molomolo noxou sou muvikalane'i aloxo 'o, “Lexe evile umasaxa lexe umulileli, la anu ux-iunu tumalouu masaxa noxou, ia une'e mo utavulenu tu'utu'umaxu loxo eni etavulenu mo umulileli, mo usoli loxo eni asoli. ³⁵Xo itema ane tanuxu maulixu ne, ulai ili'i la uxovulaunu maulixu. Ia itema ane tanuxu maulixu uasi, u'italonu maulixu une'e noxilo mo a'alo laixe noxilo, la anu umauli. ³⁶Ia lexe itema vile uno'u mimii latala sou lia 'o ukalusi, xe uxovulaunu uleenu, la mimii sou lia ane anu uno'u ne, usu'ulinu a loxovaa? ³⁷Mii ma'ia ane sou anu ulotonu uleenu no anu sou

ulivulixu? ³⁸ Ta mitema vaimomo 'o, mixiu tumali'a noxou Lataua mo i'ox-o'oxonu 'ili'ilixo masumasua. Xe itema ane umaela noxilo mo no anu vaikala noxilo, la no voxo ane sou Itema 'Olu ulivu une'e no anu lamana noxou Momu mo ilo'a ta angelo noxou Momu, la anu umaela noxou itema ne kalumo.”

9 ¹ Xe muavuti la muvikalane'i aloxo 'o la, “Eni avikalangengi manina aloxo 'o, ta mitema se'i ane itutulu 'o, ulai ili'i la umomomo sou isoli uao, ixoxolu sio mo imaisou saxisaxila'u noxou Lataua uxali ilou xaviinu.”

Iesu Vasimolu Muxali Iou Vilemo

(Mat 17:1-13; Luk 9:28-36)

² Ioxe ilo'a mixolu xe voxo muxatele vile mukalu, la sou anu Iesu muno'a Pita ilou Iakovo mo Ioanesi sou muulaxune'i sou ilo'a milai no laxa'ilu vile teitexi manina mole ane'isisi milai mixolu ane. Ilo'a mixoxolusi xe mimalei loxo 'o, la Iesu vasivasimolu ne muxiu mo muxali iou vilemo manina. ³ Tokolomoxu ne, muxali iou vilemo mo muxali lamanaxu. Evile sou tuala no lia 'o umomomo sou u'uinu tokolomo ane ne, la uxali maenaxu laixe manina aloxo ne uasi. ⁴ Xe mimalei loxo 'o, la mimaisi'a Eliasi ilou Mosesi mipaa mixali mitulu no pa'umolu Iesu sou ilo'a mivivikala.

⁵ Pita muavuti la muvikala vaxa noxou Iesu aloxo 'o, “Rabi,^{††} anu laixe noxixe lexe nexi taxolu ano 'o mo ta'alaxu tani alelexu tatalu. Nini sine vile, Mosesi sou vile xe Eliasi sou vile.” ⁶ Pita muvikala aloxo ne, xo anu ilo'a tamei ne mima-ma'u misevile.

⁷ Xe tamuxala vile mune'e la mukupone'i mukalusi, la ane'i

milomusou vaikala mupaa no nano no anu tamuxala tanu la muvikala aloxo 'o, “Eni 'alixeni ano, amasaxau misevile. Ngalomuxu vaikalau.”

⁸ Alaxu vilesisi 'o, la ane'i mimamalei ia imaisou evile la uasi, Iesusi 'a ututulu.

⁹ Ioxe, ilo'a miavuti, la sou ilo'a misuku sou laxa'ilu ne sou milu'e. Xe no mine ilo'a milulu'e, la Anu mupela'a lexe mamu sou ia'alou evile no anu mii ane ane'i mimaissou ne, mole ulai utalo no voxo ane Itema 'Olu utulu molu no anu lousou. ¹⁰ Ane'i milomu noxou aloxo ne, la ivikalanu vile uasi, mii sou tane'i vilevilesi. Ia ane'i mivivikalasou vaikala mautunu e lexe, “Utulu molu no anu lousou.” lexe laaxu a loxovaa.

¹¹ Xe miavuti la mitali'isou aloxo 'o, “Tava'u loxovaa, la ta mitema sou lapuloto ivikala lexe Eliasi anu uxali tei?”

¹² Xe Iesu muavuti la mukoli tali'i noxi'a aloxo 'o, “Vaikala ane ne manina. Eliasi ne, uxali tei sou umomosou mimii latala ne ukalusi. Ia tava'u loxovaa la mikaukavunu no anu Lavuku Tavuna teinu lexe, Itema 'Olu ne utavulenu navunavu tatila mo ta mitema ixiu tumali'au? ¹³ Ia avikalangengi aloxo 'o. Eliasi ne, mune'e muxali mo ta mitema mikalusou masaxa noxi'a sou mi'oxonu 'ili'ilixo se'i mulai noxou aloxo Lavuku Tavuna teinu mua'aloxusou.”

Molomolo Vile Uleenu Masua Muxolu Noxou, Ia Iesu Mupamaulinu

(Mat 17:14-20; Luk 9:37-43a)

¹⁴ Ilo'a milu'e xe mixali noxi'a ta molomolou ane pa'usi'a, la mimaisi'a ta mitema tapiena misevile mine'e mitulu mixalilii'e, ia mitomu loxo. Xe milomusi'a ane'i ta molomolo noxou ne ilo'a

^{††}9:5 Rabi: Vaikala ane ne, anu vaikala noxi'a ta Iutaia ilemolu lexe Evalaio. Ia laaxu ane ne, lexe itema sou ulosi'a ta mitema lavulavu.

⁸8:38 Mat 10:33 [†]9:1 Mak 13:30 ^u9:2 Apo 3:22; 2Pi 1:17-18

^v9:11 Mal 3:1 ^w9:12 Lex 22:1-18; Ais 53:3; Mal 4:5-6 ^x9:13 Mat 11:14

ta mitema sou lapuloto ne i'oto'otosou anaxa'a. ¹⁵Xe ta mitema mimalei loxo 'o, la mimaisou Iesu la mikuluke, la alaxu vilesisi miiave milai noxou sou mixelaxu.

¹⁶Xe Anu muavuti la mutali'isi'a ta mitema ne aloxo 'o, “Ma'ia ane ngingi ngongi'a nga'oto'otosou anangenge sou loxo ne?”

¹⁷Itema vile no nano no taiine'i ne, muavuti la mukolinu Iesu tali'iu aloxo 'o, “Itema sou ulosixe lavulavu, eni ene'enu 'alixeni mulu 'o, xo uleenu vile masua uxoxolu noxou la u'oxo uvivikala uasi. ¹⁸Voxovoxo piena musuku ne, utelosou la xavi misevile, la uleanu ulu'e no lia mole livilivixu upaipasinga mo anaxu ukalakikiki mole utoto'eke loxo 'o. Elingai'a ta molomolo noxine lexe ikusau uleenu ane muxolu noxou 'alixeni 'o, ia imomomo uasi.”

¹⁹Xe Iesu muavuti la muvikalane'i aloxo 'o, “Ngingi ta mitema sou ngamuxaxu tangengi noxou Lataua uasi! Tauu ie ta 'ei ane sou eni axolu noxinge? Mo alaxu ta 'ei ane sou eni atavulenu tu'utu'umaxu noxinge? Ngano'u molomolo ne une'e noxilo.”

²⁰La sou ane'i mino'u mulai noxou. Xe uleenu masua ne mumaisou Iesu, la alaxu vilesisi 'o, la mu'oxonu molomolo ne mu'olo'olo mole muleanu mulu'elai no lia. La mupipaopao la livilivixu muxalixali no anaxu.

²¹Xe Iesu muavuti la mutali'isou momu aloxo 'o, “Mii e uxolu noxou 'o musoko a talu?”

La momu mukolinu lexe, “No molomoloxu mo. ²²U'oxonu no voxo tavu'alo, la uleanu ulai no navu xe no lexa sou lexe uvau usoli. Ia lexe nini namomomo sou na'oxonu mii vile noxou, la taneninexe mo nasu'ulinexi.”

²³yXe Iesu muavuti la muvikala aloxo 'o, “Tava'u loxovaa la nini nevikalaleli, lexe eni amomomo sou a'oxonu? Lexe nini namuxaxu taneni, la nini namomomo sou na'oxonu mimii latala ne ukalusi.”

²⁴Xe muavuti la alaxu vilesisi, mu'ava aloxo 'o, “Eni emuxaxu taleli noxine manina, ia nasu'tulileli xo muxaxu taleli noxilo ulai noxine ne, kitu'asi.”

²⁵Xe Iesu mumalei loxo 'o, la ta mitema tavu'alo a iiaiveave inene'e loxo noxou, la sou Anu mukaitolonu uleenu masua la muvikalane'i aloxo 'o, “Nini uleenu ane saxavou mo ane uvivikala uasi e naxoxolu noxou molomolo 'o ne, eni avikalaneni pekia'u lexe naxexesou, ia nalivu nane'e natelo noxou la uasi.”

²⁶zLa sou uleenu ne, muungaunga xe muvaxa muxaluxalu molomolo la mu'oki'oki tani manina, sila muxexesou. Uleenu ne muxexesou io, ane'i ie'i muvaxa la loxo musoli, sila ane'i tavu'alo mivikala lexe, “Anu musoli.” ²⁷Sixe Iesu mukasi vaxa no avolu xe mutulusou, sila anu mutulu.

²⁸Iesu mupamaulinu mukalu, io sou Anu mulai no tani. Xe no tani, la ane'i ta molomolo noxou ne milutu vaxa la mitali'isou se'isisi aloxo 'o, “Tava'u loxovaa, la nexi tamomomo sou takusau uleenu masua ne uasi o?”

²⁹Iesu mukoline'i aloxo 'o, “Linga anusisi ane umomomo sou ukusau uleenu ane loxo 'o.”

³⁰aXe ilo'a miavuti la misukusou tuala ane ilo'a mixolu no anu ne, sou minuna mimuamua'i no nano no xalee lia tila ne Xalilaia. Iesu umasaxa lexe evile ulavu no anu xalee ane ane'i ixolu no anu uasi, ³¹bxo Anu ulosi'a ta molomolou lavulavu. Muvikalane'i aloxo 'o, “Ulai il-i'i, la ta mitema i'italonu Itema 'Olu no

^y9:23 Mat 21:21; Mak 11:23 ^z9:26 Mak 1:26 ^a9:30 Ioa 7:1

^b9:31 Mak 8:31; 10:32-34

avo'a ta mitema sou ivau usoli. Uai no nano no lulu voxo vile mo tamei, xe no voxo tatalusou, la sou Anu utulu.” ^{32c}Ja ane'i ilamana no anu vaikala laaxu ane anu mulemolu noxi'a uasi. Mimama'u la itali'isouxu uasi.

'Ei Ane Tila Noxi'a

(Mat 18:1-5; Luk 9:46-48)

³³Ilo'a mimuamua'i xe milai mixali ne Kapenaumu, la mi'unalai no tani. Xe Iesu muavuti la mutali'isi'a aloxo 'o, “Mii ma'ia ane ngingi nge'oto'otosou ananenge no vote'i 'o?” ³⁴Anu mutali'isi'a aloxo ne, la ane'i mita'olu tasia'usi xo ane'i milavu lexe no vote'i, la ane'i mi'oto'otosou anaxa'a lexe 'ei ane tila noxi'a.

^{35d}Xe Anu muavuti la muxolu no lia, io sou Anu mu'avali'a ta molomolo noxou ane'i mulelia tamei ne, mine'e noxou la sou muvikalane'i aloxo 'o, “Lexe itema vile umasaxa lexe uuli, la laixe lexe anu uili'i mo uxali loxo itema vile vitanisi sou ipalupalusou.”

³⁶Mutala'u molomolo vile kitu'a ka mulai mutulusou no taiine'i, xe muavuti la muvo'onu io sou muvikalane'i aloxo 'o, ^{37e}“Ei ane lexe uxavutalaleli mo u'osa sou uno'u molomolo vile kitu'a loxo 'o, la anu ane u'osa sou uno'ilo. Xe 'ei ane lexe u'osasilo sou uno'ilo, la anu ane u'osasou uno'u ane mupalusilo ene'e 'o.”

Anu Ane U'apinenge Uasi ne, Anu Noxinge Ane

(Luk 9:49-50)

³⁸Xe Ioanesi muavuti la muvikalanu Iesu aloxo 'o, “Itema sou ulosixe lavulavu, nexi temaisou itema vile ukukusai'a ta uleenu masua no anu xavi

noxine, la nexi te'apixu, xo anu vile noxinge nenge'a uasi.”

³⁹Xe Iesu muavuti la muvikalane'i aloxo 'o, “Nga'apixu mamu, xo lexe itema vile u'oxonu mii vile xaviinu no anu xavi noxilo, la umomomo sou up-aspipaa uleanu vaikala vile masua une'e noxilo uasi, ^{40f}xo anu ane u'apinenge uasi ne, anu noxinge ane. ^{41g}Eni avikalangengi manina aloxo 'o, ‘Anu ane uiengegi no anu lexa xo ngingi noxou Kalisito, la anu uno'u lakolisou manina.”

Mii sou Uolexa'a ta Mitema sou Isusu

(Mat 18:6-9; Luk 17:1-2)

⁴²Xe muavuti la muvikalane'i aloxo 'o la, “Lexe itema vile uolexu vile noxi'a ane'i ta mitema vitanisi ane imux-amuxaxu tane'i noxilo, sou ususu no anu 'ilixu masua, la anu laixe lexe isakii lavo'o kulu vile no xolanu ka ilea ulu'e-lai no luaki, ia laixe uasi lexe Lataua ulosou navunavu. ^{43-44h}Mo lexe avone vile ususulixene, la nalixinu mo uxexee. Laixe lexe nini na'unalai no tuala sou mauili no anu avone vilesisi, ia laixe uasi lexe nini avone tamei ne uxolusi, la nini na'unalai no tuala sou navunavu e navu u'ani'ani ia usisita uasi. ⁴⁵⁻⁴⁶Mo lexe tava'ine vile ususulixene, la nalixinu mo uxexee. Laixe lexe na'unalai no tuala sou mauili no anu tava'ine vilesisi, ia laixe uasi lexe nini tava'ine tamei ne uxolusi, la nini na'unalai no tuala sou navunavu. ⁴⁷ⁱMo lexe ieni vile ususulixene, la naluvu uxexee. Laixe lexe nini na'unalai no tuala noxou Lataua no anu ieni vilesisi, ia laixe uasi lexe nini ieni tamei ne uxolusi, la nini na'unalai no tuala sou navunavu e, ^{48j}‘ta polikokasi'a imo-

^c9:32 Luk 9:45 ^d9:35 Mat 20:25-27; Mak 10:43-44; Luk 22:24-26

^e9:37 Mat 10:40 ^f9:40 Mat 12:30; Luk 11:23 ^g9:41 Mat 10:42

^h9:43-44 Mat 5:30 ⁱ9:47 Mat 5:29 ^j9:48 Ais 66:24

momo sou isoisoli uasi mo navu umomomo sou usisita uasi.’

⁴⁹Laixe lexe anu Lataua u'uisi'a ta mitema vilevilesi no anu navu, loxo ta mitema i'uiousou la'ilali no anu au.

⁵⁰^kAu ne laixe, ia lexe tu'axu ne tasiau la ngingi ngalivulixu tu'axu ne loxovaa la? Laixe lexe ngingi latala ne, ngatetelisou au tu'axu lailaixe no anu maulingenge mo xoluxolu noxinge ngongi'a ane'i ane va'ava'axu ne laixesi.”

Taula'i Muxoto

(Mat 19:1-12; Luk 16:18)

10 Iesu muvikalane'i aloxo ne xe mukalu, la sou musukusou tuala ane ne, sou mununa no xalee lia tila ne Iutaia, la mualasou lexa ne Iori-dani. Mulai, la ta mitema tavu'alo mis-evile mine'e noxou la, la Anu mulosi'a lavulavu no anu vaikala noxou Lataua, aloxo Anu mulavusou mu'oxo'oxonu.

²Ta Palisaio se'i mine'e mixali noxou sou lexe itovonu. Mine'e mixali la mitali'isou aloxo 'o, “Itema vile mutaula'i, ia anu umasaxa lexe usu'ane semau la anu laixe no anu lapuloto noxou Mosesi?”

³Xe anu Iesu muavuti la mukolinu aloxo 'o, “Ia xo Mosesi muvikalangengi a loxovaa?”

⁴¹Ane'i miavuti la mivikalanu lexe, “Mosesi muvikala lexe itema vile umasaxa lexe u'oxonu aloxo ne, la anu molu ukaukavu ulai noxie sou uxotonu taula'ixa'a ilou, io sou upalusie sou ilivu ilai.”

⁵Ioxe, Iesu muavuti la muvikalane'i aloxo 'o, “Mosesi mukaukavu lapuloto aloxo ne, xo ngingi opongengi pekia'u misevile. ⁶^mIa ngalomu, tatei manina no voxo ane Lataua musoko sou mukoinu

mimii latala 'o, la mukoine'i ta mitema. Mukoine'i ta mulu xe ta sema. ⁷ⁿLa sou ane mulu u'umesi'a momu ilee nenu sou ulai noxie semau sou ⁸ilou ixali vilesisi. Mole ane'i tamei la ua, ane'i ilou vilesisi. ⁹La sou mii ma'ia ane Lataua musakii mupitanu ne, itema vile umomomo sou ukalipalane'i uasi.”

¹⁰Iesu ilo'a ta molomolo noxou milivu milai no tani, la ane'i mitali'isouxu la. ¹¹^oXe Anu muavuti la muvikalane'i lamana aloxo 'o, “Lexe itema vile usu'ane semau, ia ulai u'uluxe sema vileli, la anu itema ane ne anu mususu noxie semau. ¹²Anu aloxo ne kalumo noxie sema. Lexe ane isu'anu mulue, ia ilai i'uluxu mulu vileli, la ane misusu noxou mulue.”

Iesu Ilo'a ta Molomolo ta Kitukitu

(Mat 19:13-15; Luk 18:15-17)

¹³Anu uvivikalane'i aloxo ne, la ta mitema a ixaxalixa'a ta molomolo ta kitukitu sou ine'ene'i noxou Iesu sou lexe Anu ukasi'a, ia ta molomolo noxou ne mikaitolone'i ta mitema. ¹⁴Xe Iesu mu-maisi'a mine ane'i mikaitolone'i aloxo ne, la la'iaxu misevile. La sou muvikalane'i lexe, “Iengi uvaxai'a ta molomolo ta kitukitu nesi mo ine'e noxilo, ia nga'apixa'a mamu, xo ane'i ane maulixa'a loxo ta molomolo ane ne, la saxisaxila'u noxou Lataua uxolu noxi'a. ¹⁵^pMo eni avikalangengi manina aloxo 'o. Lexe itema vile uno'u saxisaxila'u noxou Lataua loxo ta molomolo 'o uasi, la anu umomomo sou u'unalai no anu uasi manina.” ¹⁶Xe muavuti la sou mu'aulaxa'a ta molomolo ne, xe mukalu la sou mumuxaxu avolu noxi'a io sou mualusi'a.

^k9:50 Mat 5:13; Luk 14:34 ^l10:4 Lap 24:1-4; Mat 5:31 ^m10:6 Tav 1:27; 5:2

ⁿ10:7 Tav 2:24; Ep 5:31-33 ^o10:11 Mat 5:32 ^p10:15 Mat 18:3

Itēma Vile sou Lavuluti

(Mat 19:16-30; Luk 18:18-30)

¹⁷ Mualusi'a ta molomolo aloxo ne xe mukalu, la sou Anu mulutu sou mumuamua'i mulai. Ia itēma vile muiave mulai noxou, la muxola'u tava'u vo'uxu no talaxu io sou mutali'isou aloxo 'o, "Itēma laixe sou ulosixe lavulavu, mii ma'ia ane lexe eni a'oxonu sou eni ano'u mauli ane kaluxu uasi no anu?"

¹⁸ Xe Iesu muavuti la muvikalanu aloxo 'o, "Tava'u loxovaa ane nini nemoxo'ilo lexe eni laixe? Itēma vile laixe uasi, ia Lataua anusisi. ¹⁹ Nini nelavu no anu lapuloto e muvikalalexe, 'Mamu sou navau itēma vile usoli. Nini namulu, la mamu sou nalai noxie sema mitaula'i xe nini nasema, la mamu sou nalai noxou itēma mutaula'i. Mamu sou napakali, mamu sou nakalavoisou itēma vile vitanisi, la nalemolu manina teitexi, mamu sou nakalavoinu itēma vile sou nano'u miumiu vile vitanisi, mo natoxone'i mamine ilee nenine."

²⁰ Xe anu muavuti la muvikalanu Iesu aloxo 'o, "Itēma sou ulosixe lavulavu, lapuloto ane ne, eni emulinu no mine eni molomoloxo mo mutalo vaimomo."

²¹ Iesu mulomu noxou aloxo ne xe iou mulai noxou sou mumatakisou, la tanuxu. La sou muvikalanu lexe, "Mii vilesisi a na'oxonu uao, nalai mo nano'u lavulavulutimēni ukalusi mo ta mitema ilotonu, xe nano'u lamolisou la sou naiti'a ane'i ane i'a mimii uasi. Lexe nini na'oxonu aloxo ne, la sou mimii ane lailaixe uai teitexi no opo loxotolo ne, nini na'a nini. Ia nane'e mo namulileli."

²² Xe anu itēma ne, mulomu aloxo ne, la iou mupalulu. Ia mumuamua'isi mole mulai ne, opoonu u'osa uasi xo anu mulavu lexe anu lavulavulutiu tavu'alo misevile.

²³ Iesu musu'anu iou sou muitisi'a ta molomolo noxou, la sou muvikalalexo 'o, "Ta mitema ane lavuluti'a piana musuku ne, anu pekia'u musuku noxi'a sou i'unalai no anu saxisaxila'u noxou Lataua."

²⁴ Xe ane'i milomusou vaikala noxou ne, la mikuluke no anu. Ia Anu musolonu vaikalau mulai la muvikalalexo 'o la, "Ta molomolo, lexe itēma vile umasaxa lexe u'unalai no anu saxisaxila'u noxou Lataua, la anu pekia'u misevile. ²⁵ Anu pekia'u sou kameli vile u'unalai no anu umo vile taxanu uasi, ia itēma ane lavuluti piana musuku ne, anu pekia'u misevile noxou sou u'unalai no anu saxisaxila'u noxou Lataua."

²⁶ Xe ta molomolo noxou milomu aloxo ne, la mikuluke misevile la. Xe miavuti la mitalitali'isi'a ngatongato'o lexe, "Ia 'ei ane sou uno'u mauli ane kaluxu uasi ne?"

²⁷ Iesu iou mulai noxi'a, la mumatakisi'a la muvikalane'i aloxo 'o, "Ta mitemasi la imomomo uasi. Ia Lataua la Anu mumomomo. Xo Lataua ne, Anu umomomo sou u'oxonu mimii latala ne ukalusi."

²⁸ Xe Pita muavuti la muvikalanu aloxo 'o, "Nexi texiu tumalixeu mimii latala ne mukalu, ia tene'e 'o sou tamulinēni."

²⁹ Xe Iesu muavuti la mukolinu aloxo 'o, "Avikalangengi manina musuku. Lexe itēma vile u'umesou taasou, uasi ta vimovimou ta mulu ilo'a ta sema, uasi momu ilee nenu, uasi ta 'olu, uasi xaixaixu, xo anu umasaxailo lexe ua'aloxu a'alo laixe ulai noxi'a ta mitema, ³⁰ la umomomo sou anu uno'u taasou itēmaxu ta'uve, mo ta vimovimou ta mulu itēmaxu ta'uve, mo ta sema itēmaxu ta'uve, mo ta nenenu itēmaxu ta'uve, mo ta 'olu itēmaxu ta'uve, mo

xaixaixu itemaxu ta'uve ilou tu'utu'u-maxu ta mitema i'oxonu ulai noxou. Xe ulai ili'i xe anu usoli, la anu uno'u maui ane kaluxu uasi manina. ³¹Ɔa ane'i tapi-ena e miuliuli ne, ulai la ane'i ilai ili'i, ia ane'i ane miili'i ne ilai, la iuli."

**Iesu Mutotokalasou
Soli Noxou Alaxu Tatalusou**

(Mat 20:17-19; Luk 18:31-34)

³²Ɔoxe, Iesu muvivilalane'i aloxo ne xe mukalu, la muulaxune'i sou ilo'a milu'e ne Ielusalemu. Ta molomolo noxou ne, mikuluke xe ta mitema ane mimumuline'i ne vasime'a mu'ume misevile. Iesu muavuti la muno'a ta molomolo noxou mavulovexa mulelia tamei sou mine'e 'alai noxou, la sou muvikalane'ixu mii ane sou uxali noxou. ³³Muvikala aloxo 'o, "Nenge nenge'a asou talu'elai ne Ielusalemu o, la Itema 'Olu ne, ta mitema ino'u sou i'italonu ulai no avo'a ta tatila noxi'a ta aili'i, ilo'a ta mitema sou lapuloto. Itulusou no anu vaivaikala sou lexe ivau mo usoli. La sou ino'u ulai noxi'a ta asila avo'a ³⁴sou ane'i imolovila'isou mo ilikesou mo ipuapuasou mo ivau usoli. Uai no lulu voxo vile, tamei xe tatalusou la sou Anu utulu."

Linga Noxi'a Iakovo Ilou Ioanesi

(Mat 20:20-28)

³⁵Sevetaio ta 'olu tamei Iakovo ilou Ioanesi ne, ilou milai mixali noxou Iesu ne, la milinga aloxo 'o, "Itema sou ulosixe lavulavu, nexi noxou temasaxa lexe nini na'oxonu mii vile noxixe noxou."

³⁶Xe Iesu muavuti la mutali'isi'a lexe, "Ma'ia ane ngingi ngongou ngemasaxa-ailo lexe eni a'oxonu noxinge ngongou?"

³⁷Ilou mikolinu lexe, "Ulai ili'i xe nini naxali tatananu tuala, la nexi temasaxa lexe vile noxixe 'o ulai uva'isa'ineni no pa'umene no tema xe vile no ae."

³⁸Xe Anu muavuti la muvikalane'i ilou aloxo 'o, "Ngingi ngongou ngelinga aloxo ne, ia ngingi ngongou ngalavusou lexe mii ma'ia ngingi ngelingau ne uasi. Loxovaa, umomomo sou ngingi ngongou ngamasaxa lexe ngasoli loxo eni asoli?"

³⁹ƆAne'i miavuti la mikolinu Iesu lexe, "Nexi temasaxau."

Xe Anu muavuti la muvikalane'i ilou aloxo 'o, "Anu umomomo sou ngingi ngongou ngasoli loxo eni asoli, ⁴⁰ia no anu masaxa noxinge ngongou lexe vile sou uva'isa'ileli no pa'umelo no tema xe vile no ae ne, umomomo sou alosinge vitanisi uasi, xo luu ane ne, Lataua mulalaxisi'a ta mitema ane anu musosovosi'asi, ane lexe ane'i ilai ixolu no anu."

⁴¹Ioxe, ane'i ta molomolo noxou ane mavulovexa vile ne, milomusi'a Iakovo ilou Ioanesi, la la'iaxa'ai'a ilou misevile.

⁴²Xe Iesu muavuti la mu'avali'a sou mupitane'i. La sou muvikalane'i aloxo 'o, "Ngingi ngelavu lexe ta tatananu tu-atuala noxi'a ta asila ne, ane'i isaxila'a ta mitemai'a pekia'u, xe ta tatilasi'a ne, ivikala la ane'i ta mitemai'a ne ilomuxu vaikalai'asi. ⁴³Ɔa noxinge ne, anu aloxo ne uasi. Xo anu ane umasaxa lexe utila

no nixi noxinge ne, la laixe lexe anu uxolu itema vile sou xaixai noxingesi.

⁴⁴Xe itema ane umasaxa lexe anu uxali tila sou uuli noxinge, la laixe lexe anu uxali loxo itema vile vitanisi noxi'a ta mitema ukalusi sou ipalupalusou.

⁴⁵Xo Itema 'Olu 'o ne, mune'e sou lexe ta mitema i'oxo'oxonu xaixai noxou uasi. Anu mune'e sou lexe Anu u'oxonu xaixai

[†]10:31 Mat 20:16; Luk 13:30 [§]10:32 Mak 8:31; 9:31

[†]10:38 Mak 14:36; Luk 12:50 [†]10:39 Apo 12:2; Pal 1:9

[†]10:42 Luk 22:25-26 [†]10:43 Mat 23:11; Mak 9:35

sou u'italonu maulixu sou u'olene'i ta mitema tavu'alo.”

Iesu Mupamaulinu Vatimaio

(Mat 20:29-34; Luk 18:35-43)

⁴⁶Ioxe, anu Iesu ilo'a ta molomolo noxou mimuamua'i xoo, la milai mixali ne Ieriko. Xe Iesu ilo'a ta molomololu mo ta mitema tavu'alo misukusou tuala ne Ieriko sou milai. La itema vile ualasou lexe Vatimaio, e Timaio 'olu, a muxoxolu no vote'i pa'umolu. Ia anu iou seleveenu. Anu muxoxolu ne sou ulingalinga mimii noxi'a ta mitema. ⁴⁷No voxo ane ne, anu mulomu lexe Iesu, itema sie Naseleti a unene'e ne, la anu mutaloxu 'ava mulai noxou, “Iesu, nini Deviti 'ilusunu, tanenixo!”

⁴⁸Ta mitema tavu'alo milomusou aloxo ne, la mikaitolonu. Mivikala lexe uxolu tasiau. Ia anu ulomuxa'a uasi, anu mu'ava mu'okinu mulai noxou Iesusi. “Deviti 'ilusunu, tanenixo!”

⁴⁹Xe Iesu mutulu, la sou muvikalane'i lexe, “Nga'avalou une'e.” Ane'i mi'ava mulai noxou aloxo 'o, “Na'osa. Mo natulu! Xo anu a mu'avaline.” ⁵⁰Xe anu muavuti la musu'anu 'ala'alasou muai, io anu muili'e mutulu sou mulai noxou Iesu.

⁵¹Mulai muxali noxou Iesu, la sou Iesu mutali'isou lexe, “Mii ma'ia ane nemasaxau lexe eni a'oxonu noxine?” La sou anu muvikalanu Iesu lexe, “Rabi, eni emasaxa lexe amamalei.”

⁵²*La sou Iesu muvikalane'i lexe, “Nalai, nini nemaui xo nemuxaxu taneni noxilo.” Xe alaxu vilesisi 'o, la anu iou mukaa sou mumalei avile. La sou muavuti sou mumulinu Iesu no vote'i e Anu mumuamua'i no anu ne.

Iesu Mu'unalai ne Ielusalemu

(Mat 21:1-11; Luk 19:28-40; Ioa 12:12-19)

11 Ioxe, ilo'a mimuamua'i xe milai mixali 'alai ne Ielusalemu, la mixali no tuala ne Vetepaxe ilee Vektania, 'alai no laxa'ilu ne Olivu. Xe Iesu muavuti la mupalusi'a ta molomolo noxou tamei, ²la muvikalane'i ilou aloxo 'o, “Ngongou ngalai no tuala e no laxungengi ne, xe nga'unalaisi, ka ngamaisou donki 'ilie mulu a mitalisou mo misakiinu mo a ututulu. Dongki ne, evile utelo mo uxolu no anu uao. Ngongou ngalulusou ukalu, la sou ngano'u une'e noxilo 'o. ³Ngongou ngalulusou, xe lexe evile utali'isinge lexe, ‘Loxovaa ane ngingi ngongou ngalulusou donki ne?’ La ngongou ngakolinu lexe, ‘Tila mu-masaxau lexe u'oxonu xaixai no anu. Io xaixai ukalu, la sou upalea ulivulixu une'e la.’”

⁴Ilou milutu xe milai, la mimaisou donki vile ne a ututulu no vote'i. Mitalisou ka misakiinu no ale 'alai no tani vile aitengaxu. Ane'i ilou miavuti la milulusou. ⁵Xe ta mitema se'i mitutulu ne, mimaisi'a ilou la mitali'isi'a aloxo 'o, “Ngongou ngananavaa loxo ngalulusou donki 'ilie ne?” ⁶Ane'i ilou miavuti la mivikalane'i aloxo Iesu mupela'axu ne, la sou ane'i ie'i muvaxai'a ilousi sou ilou mino'u milailixu noxou. ⁷Ilou mino'u xe milai mixalixu noxou Iesu, la sou mino'u 'ala'alasou vasime'a ilou sou milalanu vaxa no lataanu donki ne, sou anu Iesu mutelo mutalupexa no anu. ⁸Ta mitema tavu'alo kalumo mixavulalanu 'ala'alasou vasime'a ka misia'u no vote'i, xe se'i ne milai no xai sou mivalivalitusou ovu avoavolu sou mita'olunu no vote'i kalumo. ⁹†Ta mitema ane miulaxu Iesu

xe ane'i ane miili'i no tumalou sou mimumulinu ne, mi'ava aloxo 'o,
 “Napamaulinexi!

Lataua ualusou anu ane IAUE mupalusu mo a unene'e 'o!

¹⁰Lataua ualusou saxisaxila'u noxou 'ilusunu Deviti,

Anu 'ilusunenge anu a unene'e 'o.

Napamaulinexi,

mo sou ane'i i'itinu ualasine teitexi no opo loxotolo!”

¹¹Iesu muxali ne Ielusalemu mukalu, la sou Anu mu'unalai no nano no taasou lalotu tatila noxou Lataua. Mulai muxixaou no nano ne mo mumaisou mimii latala ne mukalu. Ia tava'u xo aso a mulu'elai, la sou Anu ilo'a ta molomolou mavulovexa tamei ne, milaa sou milivu ne Vetania.

Iesu Mukusai'a ta Mitema no Nano no Taasou Lalotu Tatila Noxou Lataua

(Mat 21:18-19)

¹²Miai xe kakau, la ane'i milutu ne Vetania sou milivu milai loxo ne Ielusalemu la, la Iesu musolixu. ¹³Ze iou mulai mutukumusou ovu lovo vile ne mutulu no paxa. Volovoloxu piena misevile, la sou mulutu mulai no anu sou ukamuli lexe temanu se'i 'a no anu. Mulai xe muxali no anu, la mumaisou lexe ovu ne, volovoloxusi, ia unene'a mo temanu uasi, xo anu ovu ne, voxo sou unene'a uao. ¹⁴La sou muvikalalanu ovu ne aloxo 'o, “Usoko ane vaimomo 'o, la nini nanene'a mo evile u'ou ngiixene la uasi manina.” Muvikala aloxo ne, la ta molomolo noxou ne milomusou.

¹⁵Ilo'a mimuamua'i xe milivu mixali ne Ielusalemu, la Iesu mu'unalai no nano no taasou lalotu tatila noxou Lataua, sou musoko sou mukusai'a ta mitema e mitata'olu mimii sou ta mitema ilotonu mo ane'i ane mine'e sou iloto

no nano ne, miuatuatu. Mavulovexa valovaloxa'a ta mitema ane ilavusou ivalavala lamoli no anu. Xe luuluusi'a ane'i ane mita'olune'i ta kuau sou ilotone'i. ¹⁶Xe muvikala pekia'u noxi'a sou mamu evile loxo 'o utavule mimii se'i sou ta mitema ilotonu ka uvaxa une'e no nano no taasou lalotu tatila noxou Lataua. ¹⁷Ze muavuti la mulosie'ixu ta mitema lavulavu se'i la aloxo 'o, “Ngalavusou lexe vaikala ane 'o muxolu no anu Lavuku Tavuna teinu uasi? Mikaukavu aloxo 'o,

“Taasilo ne, ilemolu lexe anu taasou lingaligna noxi'a ta mitema no xalexalee tuatuala no lia 'o ukalusi.’ Ia ngingi ngexiunu mole muxali loxo taasi'a ta mitema sou pakali sou italume no anu.”

¹⁸^bTa tatila noxi'a ta aili'i ilo'a ta mitema sou lapuloto, milomusou vaivaikala ane Iesu muvikalane'i ta mitema no anu ne, la ane'i misoko sou mikamuli vote'i sou lexe ivau usoli, xo ane'i mi'umolu. Xo ta mitema latala ne, milomusou vaivaikala la mikuluke no anu.

¹⁹Xe no 'olo'olovoxo, la ane'i milaa ne Ielusalemu ne sou milivu milai.

Ovu Lovo Muxalo

(Mat 21:20-22)

²⁰Ilo'a milai miai xe no kakau, la ilo'a milivu milai ne Ielusalemu la. Mimua-mua'i xe mine'e no vote'i, la mimaisou lovo e Iesu muvavaaxu ne muxalo. Muxalo musoko no uliuli'u mulai muxali teitexi avile. ²¹Xe Pita muxavutalanu vaikala e Iesu muvikalalanu mei, la muvikalalanu Iesu aloxo 'o, “Rabi, namalei ovu e la'ixene la nevavaaxu ane muxalo mukalu!”

²²Iesu muavuti la muvikalalanu aloxo 'o, “Ngamuxamuxaxu tangengi noxou

Lataua. ^{23c}Avikalangengi manina musuku lexe itema vile uvikalanu laxa'ilu 'o lexe, 'Naavuti mo naili'e ulai no luaki.' ia xavutalau tamei uasi, umuxaxu tanu no anu vaikalau ne, la mii ane anu mumasaxau ne, uxali manina aloxo anu muvikalanu. ^{24d}La sou ane lexe eni avikalangengi aloxo 'o, mii ma'ia ane ngingi ngalingau ne, ngamuxaxu tangengi lexe mii ne ane ngenou'u ne. La anu mii ne, uxali noxinge aloxo masaxa noxinge. ^{25-26e}Xe lexe ngatulu sou ngalinga, ia lexe evile uxomasuangengi no anu 'ilixu vile masua mo mii ne a mumauli no xavutalamengisi 'o, la anu laixe lexe ngaxiunu tumalingeusi, mo sou Maminge teitexi no opo loxotolo, Anu uxiunu tumalouu 'ili'ilixu masumasua noxinge kalumo."

**Ane'i Mitali'isou Iesu
Lexe 'Ei Mulosou Xavi**

(Mat 21:23-27; Luk 20:1-8)

²⁷Ilo'a mimuamua'i xe mixali ne Ielusalemu la, la Iesu mu'unalai no nano no taasou lalotu tatila noxou Lataua. Mu'unalai, la ta tatilasi'a ta aili'i ilo'a ta mitema sou lapuloto mo ta tatila se'i kalumo no nano ne, mine'e mixali noxou, ²⁸la mitali'isou aloxo 'o, "Xavi ma'ia ane muxolu noxine ne, la sou nini na'oxo'oxo mimii ane ne no anu 'o? 'Ei molu ane mulosine xavi mo mupelemasaxaneni sou lexe na'oxonu xaixai ne?"

²⁹Xe Iesu muavuti la mukoline'i aloxo 'o, "Eni kalumo atali'isingexu tali'i vile, lexe ngingi ngakolinu une'e noxilo, la sou eni avikalangengi no anu xavi ane eni axaxai no anu 'o. ³⁰Ioanesi, anu itema sou u'ulosi'a ta mitema 'o ne, anu molu no opo loxotolo, uasi? Anu molu noxi'a ta mitema? Ngakoli une'e noxilo!"

³¹Ane'i miavuti la milutu vaxa sou mivivikalasou tali'i ane ne, sou mivikalane'i ngatongato'o xe miavuti la mivikala aloxo 'o, "Maasi xe nenge tavikala lexe, 'anu molu no opo loxotolo,' la Anu utali'isinge lexe, 'La loxovaa la ngingi ngamuxamuxaxu tangengi noxou ua?' ³²Xe nenge tavikala lexe 'anu molu noxi'a ta mitema,' la ane ne kalumo umomomo uasi." (Ane'i mivikala aloxo ne, ia ane'i mimama'u noxi'a ta mitema. Xo ta mitema latala ne, milavusi lexe Ioanesi ne, anu itema vile manina sou palomatana.)

³³La sou miavuti la mikolinu Iesu aloxo 'o, "Nexi talavusou uasi."

Xe Iesu muavauti la muvikalane'i lexe, "Eni kalumo umomomo sou apala'alixu lexe 'ei ane mupelemasaxaleli 'o uasi."

**Vaikala Latilovosi'a ta Mitema Ane
Isaxila'u Xaisou Ovu Uaini**

(Mat 21:33-46; Luk 20:9-19)

12^fMuvikalane'i aloxo ne xe mukalu, la Anu musoko sou mu'oxonu vaikala latilovo se'i mulai noxi'a. Muvikalane'i aloxo 'o, "Itema vile mutou xaisou uaini vile, xe mukalu la muvimelusou ka mutulusou lavalolo sou ikapinu uaini ngiangiaxu la lexaxu ulu'elai utavo no latotope, ka mutulusou tani vile teitexi sou ta mitema ixolu no anu sou isaxila'u xai ne. Mu'oxonu aloxo ne, xe mukalu la mu'italonu xai ane ne no avo'a ta mitema se'i sou ane'i ixaxai sou ulai la uno'u temanu se'i no anu, ia anu mulutu sou mulai no tuala vile no paxa. ²Ioxe, no voxo ane sou xaisou ovu uaini ne temanu xe momoxo sou i'lexu, la anu mupalusou itema sou xaixai vile noxou mulai noxi'a ta mitema e misaxila'u xai ne sou lexe uno'u temanu

se'i noxi'a. ³Mulutu xe mulai, la ta motu mitetelisu ka mivau. Mivau mukalu la mimulesou sou mulivu vitanisi. ⁴Xe muavuti la, la mupalusou itema sou xaixai noxou vile la mulai la. Mulutu xe mulai, la mipaunoxu kisou. Ka mipamaelanu manina. ⁵Xe anu muavuti la mupalusou vile la, sou mulai. Mulai la mivau musoli. Xe muavuti la mupalusi'a tavu'alo, la sou milailai. Milai xe mixali noxi'a, la mi'otu'otune'i se'i xe se'i ne mive'ave'a misoisoli.

⁶Mi'oxone'i aloxo ne, io itema vilesisi 'a ilou mixolu. Itema ane ne, anu 'olu manina. Anu umasaxau misevile ia tanusou uasi. Muavuti la mupalusou mulai noxi'a la muvikalanu aloxo 'o, 'Eni 'alixeni ane apalusou ulai uxali noxi'a, la ane'i itoxonusi.'

⁷Mulutu xe mulai muxali, la ta mitema e ixaxai no xai ne, mivikalane'i ngatongato'o aloxo 'o, 'Itema ano 'o ne, anu ulai ili'i, la ualasou utelo no anu momu mixumixu 'o ane. Ngane'e mo nenge'a tatetelisu mo tava'u usoli, mo sou ulai ili'i la nenge ualasinge utelo no anu.' ⁸Xe milutu vaxa la mitetelisu sou mivau. Mivau mukalu la mikasi vaxa noxou ka mileanu muuatulai no ale no vimelusou xai.

⁹Ioxe, tatananu xai ne mulavu lexe 'olu ane ta mitema ne mivau musoli ne, la anu u'oxonu mii ma'i? Anu molu ulutu une'e ka uve'ave'a ta mitema ne mo isoisoli ukalusi, io sou anu u'italonu xai ne ulai noxi'a ta mitema se'i va'axu." ¹⁰^hXe Iesu muavuti la mutali'isi'a lexe, "Loxovaa, ngingi ngeitisu vaivaikala se'i no anu Lavuku Tavuna teinu aloxo 'o?

'Lavo'o e ta mitema sou itutulu tani misu'anu ne,

anu muxali lavo'o vile laixe manina sou utetelisu tani.

¹¹IAUE molusi mu'oxonu mii ane ne. Nexi temaisou, la laixe manina."

¹²Xe ane'i ane anu muvikalane'i ne, miavuti la mikamuli vote'i sou lexe itetelisu, xo milavu lexe vaikala latilovo ane anu mu'oxonu ne, laaxu mumomomo noxi'a manina. la mimama'u noxi'a ta mitema tavu'alo, la ie'i muvaxausi, ia milutusi mole milailai.

Tali'i sou Talea Lamoli

(Mat 22:15-22; Luk 20:20-26)

¹³ⁱXe ili'i, la mipalusi'a ta Palisaio se'i ilo'a ta mitema se'i noxou Elodesi mine'e noxou Iesu sou ikalavoinu lexe Anu ususu no anu vaivaikala se'i la itetelisu. ¹⁴Milutu xe mine'e mixali noxou la mivikala aloxo 'o, "Itema sou ulosixe lavulavu, nexi telavu lexe nini itema vile sou nalemo mii, la navikala maninasou. Nini nalavusou na'ume'a ta mitema uasi, xo ane'i ane ualasi'a mo ane'i ane ualasi'a uasi ne, mimomomo vilesisi no ieni. Ia nini nalosieixu vote'i laixe noxou Lataua no anu vaikala manina. Ia lovoxaa, anu mumomomo sou nenge talea lamoli ulai noxou Kaisari uasi? Uasi, taleanu?" ¹⁵Ane'i italitali'i aloxo ne, ia anu Iesu mulavu no anu kalavoi noxi'a ne. La sou mutali'isi'a lexe, "Tava'u loxovaa ane ngingi ngatovoleli loxo 'o sou ngateteliso 'o? Ioxe, ngano'u Denalia vile une'e mo amaisou." ¹⁶Ane'i miavuti la mino'u mulai noxou sou mumaisou. La sou mutali'isi'a aloxo 'o, "Ei kisou mo ualasou ane uxolu no anu lamoli 'o?"

Ane'i mikolinu lexe anu noxou Kaisari.

¹⁷^jLa sou anu muvikalane'i lexe, "Mii ane noxou Kaisari, la ngalosou Kaisari. Xe mii ane noxou Lataua, la ngalosou

Lataua.” Ane'i milomu noxou aloxo ne, la mikuluke manina.

Tali'i Noxi'a ta Sadokaio

(Mat 22:23-33; Luk 20:27-40)

¹⁸^kXe ili'i, la ta Sadokaio mine'e mixali noxou. Ane'i ta mitema ane ne, ixavutala lexe ta mitema isoli, io ulai ili'i la umomomo sou imauli la uasi. Mine'e mixali, la mitali'isou aloxo 'o, ¹⁹^l“Itama sou ulosixe lavulavu, vaikala muai no anu kaukavu noxou Mosesi mune'e noxinge aloxo 'o. Itama vile mutaula'i, ia anu musoli. Ia upalane'i ta 'olu uasi. La anu laixe lexe vimou ne u'uluxe sema ne, mo sou upalane'i iu vimou ta 'olu noxie. ²⁰Ioxe, no voxo vile, la ta mitema muxatele tamei ixoxolu. Ane'i muxatele tamei ne, ane'i ta taumetali. Ilo'a mixoxolu, la ane laposalaxu noxi'a ne mutaula'i, xe ili'i la musoli. Ia upalane'i ta 'olu noxie sema ne uasi. ²¹Xe vimo'a ane tameisi'a ne, muavuti la mu'uluxe sema vaalu ne, ia anu kalumo musoli. Ia upalaa ta 'olu noxie uasi. Mo vimo'a tatalusi'a kalumo ne aloxo nesi. ²²Anu aloxo ne mole, ane'i muxatele tamei ne, mi'uluxe sema vilesisi ne, ia vile noxi'a upalaa 'olu vile noxie uasi, mole ili'i la ane kalumo misoli. ²³Ioxe, ulai ili'i no anu voxo ane sou ta mitema ane misoisoli itulu sou imauli, la 'ei noxi'a ane'i muxatele tamei ne, semau maninasou xo loxo ane'i muxatele tamei ane mi'uluxe sema vilesisi ne?”

²⁴Xe Iesu muavuti la mukoline'i aloxo 'o, “Loxovaa ngingi ngexovulaulau no anu vaikalamingi, xo ngingi ngalavusou vaikala muxolu no anu Lavuku Tavuna mo xavi noxou Lataua uasi? ²⁵Ta mitema ane misoisoli ne, lexe imauli la umomomo sou itaula'i la uasi. Ane'i ixali loxo ta angelo teitexi no opo

loxotolo. ²⁶^mIoxe, no anu vaivaikalasi'a ta mitema ane misoisoli ka itulu ne, loxovaa ngingi ngaitisou a'alosou ovu e ukaaka no nano no kaukavu noxou Mosesi uasi? No anu a'alo ane ne, Lataua movikala noxou Mosesi lexe, 'Eni Lataua noxou Avalaamu mo Lataua noxou Aisaki mo Lataua noxou Iakovo.' ²⁷Anu Lataua ne, noxi'a ta mitema ane misoisoli uasi, anu Lataua noxi'a ta mitema ane ixolu imauli vaimomo. La sou eni avikalangengi lexe ngingi ngexovulaulau manina.”

Lapuloto Anevaa Ane Muuli no Anu Lapuloto Latala Mukalusi?

(Mat 22:34-40; Luk 10:25-28)

²⁸ⁿIesu Ilo'a ta Sadokaio mi'otosou anaxa'a aloxo ne, la itama vile sou lapuloto mulomusi'a. Muxoxolu sou mulolomu aloxo ne, la mulomusou Iesu mine mukokolinu vaikalai'a, la vaikalau ne mulapusi. La sou anu mutali'isou Iesu aloxo 'o, “Eni elavu lexe lapuloto noxinge tavu'alo, ia lapuloto anevaa ane muuli no anu lapuloto latala ne mukalusi?”

²⁹^oIesu mukolinu aloxo 'o, “Lapuloto ane muuli no anu lapuloto latala mukalusi ne aloxo 'o, 'Ngingi ta Isilaeli. Ngalomu, IAUE anusisi Lataua, anu Lataua noxinge. ³⁰La sou lexe ngingi ngamasaxau IAUE Lataua noxinge, la ngamasaxau no anu tangengi, mo no anu uleengengi, mo no anu xavutalamingi, mo no anu xavingengi ukalusi.' ³¹^pXe tamei sou aloxo 'o, 'Ngamasaxau menexinge vile aloxo ngingi ngemasaxainge la.' Lapuloto vile la uuli no anu ane tamei ne uasi.”

³²Xe itama ne, muavuti la muvikananu Iesu aloxo 'o, “Itama sou ulosixe lavulavu, vaikala noxine ne,

^k12:18 Apo 23:8 ^l12:19 Lap 25:5 ^m12:26 Mul 3:2, 6

ⁿ12:28 Luk 10:25-28 ^o12:29 Lap 6:4-5 ^p12:31 Liv 19:18

mulapu manina musuku. Nevikala lexe Lataua ne Anu anusisi, ia vile la uasi. ³³Mo lexe tamasaxau no anu tanenge, mo no anu xavutalamenge, mo no anu xavinenge ukalusi, mo sou lexe tamasaxau menexinge vile aloxo nenge tamasaxainge la. Mii tamei ne, anu mutila no anu ta mimii ane i'elaxa'a ukalusi ulai noxou Lataua xe mimii se'i sou ulai noxou."

³⁴Xe Iesu mulomu vaxa no anu vaivaikala noxou sou mukolinu vaikalau, la mukolinu mulapu loxo itema vile lavulavu muxolu noxou, la movikalane aloxo 'o, "Nini ne no paxa no anu saxisaxila'u noxou Lataua la uasi." La sou ta mitema milomu aloxo ne, la vile noxi'a ne, umomomo sou utali'isou Iesu no anu mii vile la uasi.

'Ei 'Olu E Kalisito 'o

(Mat 22:41-46; Luk 20:41-44)

³⁵Xe no mine Iesu anu a uxolu no nano no taasou lalotu tatila noxou Lataua sou ulosi'a ta mitema lavulavu, la mutal-i'isi'a aloxo 'o, "Tava'u a loxovaa, la ta mitema sou lapuloto ivikala lexe Kalisito ne, Deviti 'ilusunusi? ³⁶Ia Deviti molu movikala no anu Uleenu Tavuna mulosou lavulavu la mupala'alixu aloxo 'o, 'IAUE movikalanu Tila noxilo aloxo 'o, "Nava'isa'ile no avolo tema ulai utalo no anu voxo ane sou eni amuxaxa'a ta uluameni no tava'ine laaxu."'

³⁷Deviti molu mumoxo'u lexe anu Tila noxou. Ia loxovaa la anu Tila ne, Deviti 'ilusunusi la?"

Ta mitema tavu'alo te mixoxolu ne milolomusou vaikala noxou, la mi'osasou misevile.

³⁸Mulosi'a lavulavu ne, la movikalane'i aloxo 'o, "Ngasaxila'inge laixe noxi'a ta mitema sou lapuloto. Imasaxa lexe itaa tokolomoi'a veveeni, io sou ixixaoxao. Mo imasaxa lexe ta mitema ixalisi'a no tilovolovo, la isexelaxa'a. ³⁹Xe no taasou lalotu noxi'a ta Iutaia, la imasaxa lexe ixoxolu no puloulou ane uulisi. Xe ixali sou la'ilali toxotoxoxa'a, la imasaxa lexe ixolu no puloulou ane uulisi ne kalumo aloxo ne. ⁴⁰Xe iavuti la ikalavoine'i ta sema ta vaalu sou ikalusou mi'ami'a. Xe ikalavoi sou ilinga veveeni misevile. Ta mitema ane loxo ne, ulai ili'i la ino'u navunavu 'olu'olu uasi manina."

Sema Vaalu Mi'italonu Lamoli Mulai Noxou Lataua

(Luk 21:1-4)

⁴¹Iesu movikalane'i sou mulosi'a lavulavu aloxo ne xe mukalu, la muxolu 'alai no taasou lamoli sou umamaisi'a ta mitema mine inene'e sou i'italonu lamoli'a ulu'elai no taasou lamoli ne. Ta mitema tavu'alo ane lamoli'a tavu'alo misevile mine'e mi'italonu lamoli toxotoxoxa'a loxo 'o no voxo ane ne. ⁴²Ia sema vaalu vile ne, ie lamoli se kitu'asi, mine'e la mi'italonu Leputa^{‡‡} tamei, mumomomo Koduranto^{¶¶} vile.

⁴³Xe Iesu mumaisie aloxo ne, la sou mu'avali'a ta molomolo noxou sou movikalane'i aloxo 'o, "Avikalangengi manina musuku. Sema vaalu 'o ne, ie lamoli se kitu'a ia lamoli soxu e ane mi'italonu ne, mutila musuku noxi'a ane'i ane mi'i-

^{‡‡}12:42 Leputa ne, ta Iutaia lamoli'a. Lexe ipitanu Leputa 128, la uxali loxo Denalia vile.

^{¶¶}12:42 Koduranto kalumo ta Iutaia lamoli'a. Lexe ipitanu Koduranto 68, la uxali loxo Denalia vile.

talonu. ⁴⁴Ane'i ane latala e mi'litalonu lamoli toxotoxoxa'a ne, ane'i mi'litalonu aloxo ne ia lamoli'a piepienanu 'a muai. Ia ane sema vaalu ne, ie mii vile sou uai la uasi, soxu e mino'u ne ane mi'litalonu mulai mukalusi. Ia vile la uai sou iloto la'ilali no anu la uasi."

Sosovo sou Voxo Kaluxu

(Mat 24:1-14; Luk 21:5-19)

13 Xe Iesu muavuti, la musukusou taasou lalotu tatila noxou Lataua, la vile noxi'a ta molomolo noxou ne, muvikananu aloxo 'o, "Itema sou ulosixe lavulavu! Namalei. Lavolavo'o 'o ne, lailaixe misevile. Mo tanitani 'o ne, lailaixe kalumo misevile."

²Iesu muavuti la mukolinu aloxo 'o, "Nini nemaisou tanitani e toxotoxoxa'a 'o? Ia umomomo sou ie'i uvaxau lavo'o vile 'o ne, uvo'uvo'utulo no lataanu menexu vile uasi, lavolavo'o latala ne, imamamulo ka ipeinu ulu'elai no lia."

³Iesu mulai mo a uxoxolu no lax-a'ilu ne Olivu, la iou muvaxau tani tila noxou Lataua no talaxu. Pita ilou Iakovo mo Ioanesi ilou Andeleasi milutu vaxa, la mitali'isou se'isisi va'axu aloxo 'o, ⁴"Navikalanexi. Talu la mimii ane lexe uxali 'o, uxali maninasou? Sosovo ma'ia ane uxali tei sou uvikala lamana noxixe lexe anu mimii ane ne, asou uxali maninasou?"

⁵Xe Iesu muavuti la mupeletotosi'a aloxo 'o, "Ngasaxila'inge laixe. Loxo 'o io itema vile uxali ukalavoingengi. ⁶Ta mitema tavu'alo ixali, la imoxou ualasilo. Ivikala lexe, 'Eni anu,' la ikalavoine'i tavu'alo. ⁷No voxo ane ngingi ngalomusi'a ta mitema i'oto'oto mo vaikala sivosivo sou 'oto'oto ne, la ngaavuavuti mo tangengi kalaua mo

nga'ume uasi. Anu mimii ane loxo ne anu uxali, ia voxo kaluxusou ne a uao unene'e o. ⁸Ta mitema sou tuala vile iavuti, la ialivulane'i ta mitema sou tuala vile ane va'axu. Mo ta mitema noxou tatananu tuala vile iavuti, la ilo'a ta mitema noxou tatananu tuala vile ane va'axu i'oto. Xe no xalexalee tuatuala se'i, la laliua ukunikuni, mo soli toxoxa'a uxali. Anu tu'utu'umaxu ane ne, uxali tei loxo sema ixamuli navunavu tei ka sou ivo'o 'ilie.

⁹Anu laixe lexe ngingi ngasaxila'inge laixe. Xo ino'inge ka ilai itulusinge no anu vaivaikala no ie'i ta tatila no anu pita noxi'a ka ivenge no nano no taasou lalotu noxi'a ta Iutaia. Tava'u xo ngingi noxilo, la sou ane'i itulusinge no ie'i ta mitema sou xaixai noxi'a ta tatananu tuatuala ilo'a ta tatananu tuatuala, la sou ngingi ngaavuti sou nga'aloxu a'alo laixe noxilo ulai noxi'a. ¹⁰La sou voxo kaluxusou uxali uao, la a'alo laixe ne, ia'aloxu no xalexalee tuatuala ukalusi tei. ¹¹Xe lexe itetelisinge mo ilailingenge sou itovongengi, la ngaxavutala piena no anu vaikala sou ngalemolu uasi. Vaikala ma'i ane uxali no anu xavutalamengi alalae ne, la ngalemolu ulai noxi'a. Xo ngingi ane ngavivikala ne uasi, Uleenu Tavuna ane uvivikala ne.

¹²Witema vile uavuti la ukalanu vimou sou ivau usoli, mo ta molomolo kalumo ne ta mami'a i'oxo aloxo ne noxi'a. Xe ta 'ili'ili'a ne, iavuti la iasaxai'a ta neni'a ilo'a ta mami'a sou ive'a isoli. ¹³XUlai la ta mitema tavu'alo opone'i masuainge xo ngingi noxilo, ia ane'i ane itulu pekia'a ulai utalo no voxo ane ane'i maulixa'a ukalu no anu, la Lataua upamauline'i."

^t13:2 Luk 19:44 ^u13:9 Mat 10:17-20 ^v13:11 Luk 12:11-12

^w13:12 Mat 10:21 ^x13:13 Mat 10:22; Ioa 15:21

¹⁴yXe Iesu muavuti la muvikalane'i la aloxo 'o, "Lexe ngamaisou mii vile e Lataua umasaxa uasisi manina xe uma-mulonu mimii a ututulu no xalee lia vile ne anu noxou uasi, la laixe lexe 'ei ane uitisou vaivaikala ano 'o, la ulavu laixe no anu. Mo ta mitema ane ixolu ne Iutaia ne, i'ume'ume ilai no laxalaxa'ilu. ¹⁵zItema ane mulai mo 'a uxoxolu no taasou kisou ne, umomomo sou ulu'elai mo u'unalai sou uno'u mimii se'i uuatunu uasi. ¹⁶Mo itema ane mulai no xaixu mo 'a uxaxai ne, umomomo sou ulivu ulai no tani sou uno'u tokolomou uasi. ¹⁷aIa ta sema ane opoopone'i xe ane'i ane isusune'i ta 'ili'ili'a ta keakea, anu voxo masua noxi'a manina. ¹⁸Ia anu laixe lexe ngingi ngalinga, mo sou anu mii ane ne uxali no voxo sou la'ua uasi. ¹⁹bXo no voxo ane ne, anu voxovoxo sou tu'utu'umaxu manina, umomomo no anu voxo ane tatei Lataua mukoinu xalexalee tuatuala mo utalo vaimomo mo ili'i la uasi manina. ²⁰Ia lexe Tila uxoto voxo ane ne uxali kulunu uasi, la evile umomomo sou umauli uasi. Ia tava'u xo ane'i ta mitema ane anu musovosi'a lexe anu ta mitema noxou maninasou, la sou ane anu uxotonu voxo ne uxali kulunu. ²¹No voxo ane ne, la evile uvikalangengi aloxo 'o, 'Ngamaisou, Kalisito ano 'o!' Uasi, uvikala lexe, 'Ngamaisou, anu 'ole!', la mamu sou ngamuxamuxaxu tangengi no anu vaikalau. ²²cXo ta mitema se'i ixali, la ikalavoi lexe ane'i Kalisito xe ane'i ta mitema sou palomatana. Lexe ixali, la i'oxonu sosovo se'i uxali mo mimii se'i sou ta mitema imaisou la ikuluke no anu kalumo, lexe anu umomomo sou ikalavoine'i ta mitema ane Lataua musosovosi'a lexe ta na'u 'ole.

²³La sou ane eni avikalangengi lexe ngasaxila'inge laixe, xo mimii latala ane uxali noxinge ili'i, ane evikalangengixu mukalu ne.

²⁴dIa no voxo ane ili'i no anu voxo sou tu'utu'umaxu ukalu, la,

'aso ne uxali isivoxo mo so'io ne uiei la uasi,

²⁵ta oto ne, ilapalapau no opo loxotolo ilu'e, mo ta mimii loxo ta'umali ilo'a koixaxai mo tavaivolo no opo loxotolo ne ikunikuni.'

²⁶eNo voxo ane ne, la ta mitema imaisou Itema 'Olu mine ulu'e no umuumu no anu xavi mo lamana toxoxa'a noxou. ²⁷fLa sou Anu upalusi'a ta angelo noxou sou ino'a ane'i ane noxou e Anu molu musovosi'a me'a no atume iou tami'a, xe no xalexalee lia teletelexu 'o, ulai utalo no teletelexu loxotolo ukalusi."

²⁸Xe Iesu muavuti la muvikala aloxo 'o la, "Anu laixe lexe ngingi ngano'u lavulavu no anu ovu lovo. No voxo ane ovu xolanu uxali xe uxalixu xataxataxu, la ngingi ngelavu lexe anu voxo laixe sou aso a uxali 'alai. ²⁹Lexe ngingi ngamaisou sosovo iouiou uxali, la anu aloxo nesi. Ngingi ngalavusi lexe voxo sou Itema 'Olu 'a une'e ne. Muxali 'alai manina. ³⁰Eni avikalangengi manina aloxo 'o, ta mitema sou voxo ano 'o isoisoli uao, ia mimii ane eni elemolu lamana noxinge ne, anu uxali. ³¹Mii latala teitexi no opo loxotolo mo no lia 'o ne, ulai la ukalu. Ia vaivaikala noxilo ne ukalu uasi.

Evile Ulavu no Anu Voxo Ane ne Uasi

(Mat 24:36-44)

³²Evile ulavu no anu voxo ane ne uasi. Ta angelo teitexi no opo loxotolo

^y13:14 Tan 9:27; 11:31; 12:11 ^z13:15 Luk 17:31 ^a13:17 Luk 23:29 ^b13:19 Tan 12:1; Pal 7:14 ^c13:22 Pal 13:13 ^d13:24 Ais 13:10; Ioe 2:10, 31; 3:15; Pal 6:12-13 ^e13:26 Pal 1:7 ^f13:27 Mat 13:41

mo 'Olu ne ilavusou uasi, ia Momusi Anu mulavusou. ³³Ngasaxila'inge laixe. Mo ngautiti laixe. Xo ngingi ngalavusou lexe voxo ane ne uxali talu uasi. ³⁴Anu aloxo itema vile ulai no tuala vile va'axu. Ulutu la u'umesou taasou sou ulai, io umuxaxa'a ta mitema sou xaixai noxou sou isaxila'u. Anu muvelu xaixai noxi'a vilevilesi, ia ane sou usaxila'u aitenga ne, muvikananu sou lexe uutiti uxoxolu aloxo ne.

³⁵gAnu aloxo ne, la sou ngingi ngautiti laixe, xo ngingi ngalavusou voxo ane tatananu tani ulivu une'e no anu uasi. Male uxali no 'olo'olovoxo. Uasi la, no 'olovoxo lixinu. Uasi la, no kakau mine ta koko'a i'ava'ava. Uasi la, no aso uxali utetelo. ³⁶Lexe anu uxali upasipaan-gengi, la mamu sou ngingi 'a ngaai. ³⁷Vaivaikala ane eni elemolu noxinge 'o ne, eni elemolu noxi'a ta mitema latala ne mukalusi. Ngaxoxolu ia ngautiti laixe.”

Sema Vile Minixi'u Ueli E Tuma'u Lailaixe noxou Iesu Kisou

(Mat 26:1-5; Luk 22:1-2; Ioa 11:45-53)

14 Voxo tamei a uao no anu voxo ane isosovosou voxo e Lataua Mupolopepeene'i Ta Isilaeli xe voxo e Ix-utuxu La'ilalixaxa'a Vitanisi, la ta tatila noxi'a ta aili'i ilo'a ta mitema sou lapuloto mikamuli vote'i sou lexe itetelisou Iesu mo ivau usoli. ²Miavuti la mivikala aloxo 'o, “Nenge ta'oxo mii ane nenge tevivikalasou 'o no nixi no anu voxo tila 'o uasi, xo loxo 'o io ta itema imaisinge la iavutinoxu 'oto'oto.”

³hAnu Iesu a mulai mo 'a mu'unalai no tani noxou itema vile ualasou lexe Saimoni. Saimoni ne, vulukali mu'oxonu. Iesu mu'unalai mo mulai mutalupexa sou lexe u'ani. Ia sema vile mino'u

lavotoli vile ne sou ueli e tuma'u lailaixe. Lexa ane ne, lamoli sou tila misevile. Mino'u xe milai mixali noxou Iesu, la mixola'u anaxu ka minixi'u noxou Iesu kisou.

⁴Ta mitema se'i ane ilo'a Iesu mixoxolu ne, mimaisie la la'iaxa'a, la mivikalane'i ngato'o lexe, “Tava'u loxovaa ane, sema 'o ivila'isou ueli e tuma'u lailaixe loxo 'o?” ⁵Lexe uaisi mo sou lexe ilotonu no anu Denalia itemaxu mavulovexa vile mo itemaxu ta'uve (300), la sou nenge taiti'a ta mitema ane i'a mimii uasi.” Tane'i la'iaxa'aie misevile la sou mivikala aloxo ne.

⁶Xe Iesu muavuti la muvikalane'i aloxo 'o, “Tengi uvaxaiesi. Loxovaa ane ngingi ngalosie tu'umaxu ane loxo ne? Mii ane ane mi'oxonu mune'e noxilo ne, anu laixe misevile. ⁷iTa mitema ane i'a mimii uasi ne, anu voxovoxo piepiena 'a uxoxolu sou ngingi ngaiti'a mimii loxo ngemasaxau, xo ngingi ngongi'a ngaxoxolu. Ia eni ne, nenge nenge'a taxoxolu utotomu uasi. ⁸jAne mi'oxonu mii ane ne, ane mumomomo noxie sou lexe i'oxonu. Ane minixi'u ueli e tuma'u lailaixe no vasimelo tei loxo ne, sou ulalaxi vasimelo sou mine ilai i'asixo. ⁹Eni avikalangengi manina aloxo 'o. No xalexalee tuatuala ne'ei ne'ei ne, lexe ilai ia'aloxu a'alo laixe, la mii e ane mi'oxonu ne, ane'i ia'aloxu kalumo la ixavutalane.”

¹⁰Xe Iudasi Isikarioti, anu vile noxi'a ta molomolou mavulovexa mo mulelia tamei ne, muavuti la mulai muxali noxi'a ta aili'i sou lexe anu u'italonu Iesu ulai no avo'a. ¹¹Ane'i milomu noxou aloxo ne, la opone'i mu'osa manina, la sou ane'i misakii vaikala lexe ilosou lamoli. La sou Iudasi muavuti sou ukamuli vote'i sou u'italonu Iesu no avo'a.

Iesu Ilo'a ta Molomolou Mi'ani

(Mat 26:17-25; Luk 22:7-14,
21-23; Ioa 13:21-30)

¹²^kVoxo vilesou Ixutuxu La'ilalixa'a Vitanisi 'a muxali, la no voxo ane ne, ane'i ilavusou ive'a ta sipsip ta 'ili'a sou i'oxonu la'ilali sou ixavutalanu voxo ane sou Lataua Mupolopepeene'i Ta Isilaeli no anu. Xe ta molomolo noxou Iesu miavuti la mitali'isou aloxo 'o, "Nini nemasaxa lexe nexi talalaxii la'ilalixene sou voxo sou Lataua Mupolopepeene'i Ta Isilaeli 'ava?"

¹³La sou Iesu mupalusi'a ta molomolo noxou tamei, la muvikalane'i aloxo 'o, "Ngalai no nano no tuala tila xe ngaxalisou itema vile utatavulenu lexa vexasou mutau lexa no anu, la ngamulinu.

¹⁴Ngongou ngalai xe ngaxali no tani e anu u'unalai no anu ne, la ngavikalanu tatananu tani ne aloxo 'o, 'Itema sou ulosixe lavulavu mutali'i aloxo 'o. Tani kapiutuxu noxou ane sou nexi noxi'a ta'ani la'ilali sou tasosovosou voxo sou Lataua Mupolopepeene'i Ta Isilaeli no anu 'ava?' ¹⁵La sou anu ulosiengixu kapiutu vile tatila muxolu teitexi. Valo-valo mo luuluusou mo mimii se'i kalumo ne a mulalaxii mukalu. Ngongou ngalai, la sou ngalalaxiinu la'ilalinenge ane."

¹⁶Ane'i ilou milai xe mi'unalai no tuala tila, la ilou mimaisou mimii ne aloxo Iesu mulemolu noxi'a ilou. La sou ilou milalaxi la'ilalixa'a ilo'a.

¹⁷Xe no 'olo'olovoxo, la sou anu Iesu ilo'a ta molomolo noxou mulelia tamei ne mixali. ¹⁸Ilo'a mita'olu sou i'ani'ani, ia Iesu muavuti la muvikalane'i aloxo 'o, "Eni avikalangengi manina aloxo 'o, vile nonixi noxinge ne, ulai la anu u'i-

taloleli alai no avo'a ta mitema. Anu 'a nexi noxou ta'ani'ani 'o."

¹⁹Xe ane'i milomu aloxo ne, la opone'i tu'umaxu, la sou ane'i vilevilesi miavuti la mitali'isou aloxo 'o, "Male, eni uasi, ne?"

²⁰"Itema ne anu vile noxinge ngingi mulelia tamei ne." Anu mukoline'i aloxo ne. "Anu e loxo nexi noxou ta'uinu la'ilali no anu paku vilesisi. ²¹Itema 'Olu ne, ulaisi mo uulua aloxo vaivaikalasou mikaukavunu no anu Lavuku Tavuna teinu. Ia laixe lexe Lataua uvavaaxu itema e u'italonu Itema 'Olu ulai no avo'a ta mitema. Lexe ane nenu ivo'onu uasi, la anu laixesi."

²²Ilo'a i'ani'ani, ia Iesu mukasi mulu'e no anu veleti sou muno'u sou muvikala laixe musuku noxou Lataua xe mukalu, la muse'ise'inu sou mulosilosia vilevilesi la muvikalane'i aloxo 'o, "Ngano'u. Vasimelo ane."

²³Xe muavuti la mukasi vaxa no anu paku sou uaini, la muvikala laixe musuku noxou Lataua. Xe mukalu la mulosia sou ane'i latala ne miixu.

²⁴^mLa sou muvikalane'i aloxo 'o, "Sialuxo ano 'o. Eni asoli xe sialuxo unixi, la anu u'oxonu vaikala e nenge nenge'a Lataua tesakiinu 'o, uxali manina. Sialuxo ne, sou unixisi'a ta mitema tavu'alo sou upamauline'i."

²⁵Xe muavuti la muvikalane'i aloxo 'o la, "Avikalangengi manina. Umomomo sou eni aie la no anu uaini temanu uasi, ulai utalo no voxo ane sou eni aiexu ane alavua no tuala teitexi noxou Lataua."

²⁶Ilo'a mi'ani mukalu la milexe lexe vile sou ilo'a milaa milai no laxa'ilu ne Olivu.

^k14:12 Mul 12:6 ^l14:18 Lex 41:9

^m14:24 Mul 24:8; Iel 31:31-34; Sek 9:11; 1Ko 10:16; Eva 9:20

Iesu Mutotokasou Pita Lexe Usingisou

(Mat 26:31-35; Luk
22:31-34; Ioa 13:36-38)

²⁷ ¶Ilo'a milai xoo la Iesu muvikalane'i aloxo 'o la, “Ngingi latala 'o ne ulai, la nga'umesilo ukalusi. Xo vaikala vile mikaukavunu muxolu no anu Lavuku Tavuna teinu aloxo 'o, ‘Ulai, la eni avau itema sou usaxila'a ta sipsip, la ane'i ta sipsip ne i'ume ipaxelexe.’

²⁸ ¶Ia ili'i, eni atulu sou amauli, la eni auli alai ne Xalilaia.”

²⁹ Xe Pita muavuti la muvikalane'ne lexe, “Ulai, la latala 'o ne, i'ume'ume ukalusi, ia eni ne uasi.”

³⁰ Xe Iesu muavuti la mukolinu Pita vaikalau aloxo 'o, “Eni avikalaneni manina aloxo 'o, maasi no 'olovoxo 'o, la koko'a u'ava alaxu tamei uao, ia nini nasingisilo alaxu tatalu lexe nalavusilo uasi.”

³¹ ¶Ia Pita ne, mutotoiti misevile. Xe muavuti la muvikala pekia'u aloxo 'o, “Eni umomomo sou asingisine lexe eni alavusine uasi, xo nenge nengei tasoli takei.” Ane'i Pita ta menexu ne, mivikala kalumo aloxo ne.

Iesu Mulinga ne Xetese mane

(Mat 26:36-46; Luk 22:39-46)

³² ¶Ilo'a mimuamua'i xe milai mixali no lia xalee ilemolu lexe Xetese mane, la Iesu muvikalane'i ta molomolo noxou aloxo 'o, “Ngata'olu ano, ia eni alai alinga.” ³³ Munoa Pita ilou Iakovo mo Ioanesi sou ilo'a milai, la Anu tanu lili xe opo tu'umaxu. ³⁴ ¶Ilo'a tatalu ne, mi-

lai la sou muvikalane'i aloxo 'o, “Ngaxolu ano mo ngautiti laixe. Xo eni opoleli tu'umaxu mo eni 'a'ala'alai sou asoli.”

³⁵ Musuku mulai seville va'axu nox-i'a mukalu, la sou mutangatulu mulu'e-lai no lia sou mulinga. Mulinga lexe voxo sou tu'umaxu ane ne uxexesou. ³⁶ ¶Mulinga la, la muvikala aloxo 'o, “Aba,^{§§} Mamilo. Mimi'i latala ne, pekia'u noxine sou na'oxonu uasi. La sou eni emasaxa lexe naxexeenu soli noxilo uxexesilo. la namulinu masaxa noxilo uasi, namulinu masaxa noxinesu.”

³⁷ Mulivu mulai noxi'a ta molomolo noxou tatalu ne, la ane'i 'a iai, xe muavuti la muvikalane'ne aloxo 'o, “Saimoni, nini 'a naai? Loxovaa, nautiti naxolu no aso iou tainu vile uasi? ³⁸ Nautiti mo nalinga, mo sou tovo tovo uxali noxine la utaloxolixene uasi. Manina musuku, itema uleenu umasaxa lexe uxaxai, ia vasimolu ne pekia'u uasi, mamalaxusi.”

³⁹ Iesu mune'e muvikalane'i aloxo ne xe mukalu, la mulivu sou mulai mulinga la. Anu mulinga aloxo tei ne. ⁴⁰ Mulivu mune'e, la ane'i 'a iai sio, xo ie'i uvuvu sio. Xo tane'i tema uao, la sou ivikalanu no anu vaikala vile uasi.

⁴¹ Xe mulivu mulai sou mulinga xe mulivu mune'e noxi'a alaxu tatalusou, la ane'i 'a iai sio, la mutali'isi'a aloxo 'o, “Ngingi 'a ngaaisi sou ngama'ila? Mumomomo aloxo ne! Voxo 'a muxali. Ngamaisou! Ane'i ta mitema i'italonu Itema 'Olu no avo'a ta mitema ane ilavusou i'oxonu 'ilixu ane masumasua. ⁴² Ngatulu mo nenge'a talai. Ngamaisou! Itema e u'italoleli no avo'a ta mitema ne, anu a uxali 'o.”

§§14:36 Aba: vaikala ane ne, anu vaikala noxi'a ta Isilaeli, ia laaxu lexe mamilo.

¶14:27 Sek 13:7 ¶14:28 Mat 28:16; Mak 16:7 ¶14:31 Ioa 11:16

¶14:32 Ioa 18:1 ¶14:34 Ioa 12:27 §14:36 Mak 10:38; Ioa 6:38

Mitetelisu Iesu

(Mat 26:47-56; Luk
22:47-53; Ioa 18:3-12)

⁴³ Iesu uvivikala 'o, ia alaxu vilesisi 'o, la Iudasi mune'e noxou. Anu vile noxi'a ta molomolou mulelia tamei. Anu ilo'a ta mitema tavu'alo mixali, ia ta mitema mitetelisu viso ilou kuluvolou. Ioxe, ta mitema ane ne, ane'i ta tatila noxi'a ta aili'i ilo'a ta mitema sou lapuloto mo ta tatila mipalusi'a mine'e.

⁴⁴ Itema e mu'italonu Iesu no avo'a ta mitema ne, muvikalane'ixu sosovo vile tei aloxo 'o, "Lexe eni atimu no xaleenu, la Anu ane. Ngatetelisu mo ngalailixu, ia ngasaxila'u laixe." ⁴⁵ Ioxe, Iudasi muxali, la alaxu vilesisi anu mulai noxou. Muvikalanu aloxo 'o, "Rabi", la sou mutimu no xaleenu. ⁴⁶ Ane'i mimaisou Iudasi mutimu no xaleenu, la sou ane'i mikasi vaxa no avolu sou mitetelisu. ⁴⁷ Itema vile mutulu 'alai noxou Iesu mulavee viso ka muvali vaxa no sangalou itema sou xaixai noxou kisi'a ta aili'i. Sangalou ne, muxoto la mulapau.

⁴⁸ Iesu muvikalane'i aloxo 'o, "Ngingi ngeno'u viso xe kuluvolou sou ngene'e sou ngatetelisilo xo eni amitema sou aavutilixu 'oto'oto?" ⁴⁹ "No voxovoxo 'o, nenge'a texoxolu no nano no taasou lalotu tatila noxou Lataua sou elosi'a ta mitema lavulavu, ia loxovaa la ngatetelisilo ua? Mii vile uasi. Xo vaikala muxolu no nano no Lavuku Tavuna teinu ne, muxali manina." ⁵⁰ "Ane'i ta molomolo noxou latala milomu aloxo ne, la mi'ume sou milailai.

⁵¹ Maulu vile e mumulinu Iesu ne, mutaa tokolomo maenaxu vilesisi. Ia ane'i ta mitema mitovo lexe itetelisu, ⁵² la anu mu'ume mulai pangapanga'usi. Tokolomou ne, muluvu muai.

Iesu Mutulu no Anu Vaivaikala

(Mat 26:57-68; Luk 22:54-55,
63-71; Ioa 18:13-14, 19-24)

⁵³ Xe ili'i, la ane'i ane mitetelisu Iesu ne, milailixu noxou kisi'a ta aili'i. Io, ta tatila noxi'a ta aili'i latala ilo'a ta tatila mo ta mitema sou lapuloto 'a ipita ixolu. ⁵⁴ Pita ne, anu mumulinu Iesu muli'i no paxa. Anu muxali no vimelusu tani noxou kisi'a ta aili'i, la mu'unalai sou ilo'a ta mitema sou isaxila'u tani mixolu sou mutu'e navu.

⁵⁵ Ia, ta tatila noxi'a ta aili'i ilo'a ta tatila sou ipotosou tu'utu'umaxu noxi'a ta mitema latala ne, ikamuli susu noxou Iesu sou ivau usoli, ia ixalisou vile uasi. ⁵⁶ Ta mitema tavu'alo mitelo vaikala noxou, ia vaikalai'a ne vilesisi uasi.

⁵⁷ Se'i mitulu sou mikalavoisou Iesu aloxo 'o, ⁵⁸ "Nexi telomusou muvikalala aloxo 'o, 'Eni akisilalanu tani tila noxou Lataua ane'i ta mitema mitulusou no avo'a, ia ili'i no anu voxo tatalusou la atulusou ulivu la, ia atulusou no avolo loxo ta mitema itulusou uasi." ⁵⁹ Ia vaikala noxi'a ne kalumo vilesisi uasi.

⁶⁰ Ioxe, kisi'a ta aili'i mutulu no talaxa'a ta mitema, la mutali'isou Iesu aloxo 'o, "Nini namasaxa nakoli vaikalai'a ane mutelo noxine ne uasi? Nini naxavutala a loxovaa no anu vaikala ane mutelo noxine 'o?" ⁶¹ Ia Iesu mutaloxa'asi. Anu ukolinu vaikalai'a vile uasi.

La kisi'a ta aili'i mutali'isou la aloxo 'o, "Nini Kalisito ane? Itema ane ualusinge, 'Olu ane nini 'o?"

⁶² Iesu mukolinu aloxo 'o, "Eni ano. Ngingi ngamaisou Itema 'Olu uva'isa'inu no avo tema Itema sou xavi mo une'e ulu'e no anu umuumu molu no opo loxotolo."

⁶³Anu mulomusou Iesu muvikala aloxo ne, la mukakanu tokolomou, xo anu la'iaxu. Xe muvikala aloxo 'o, "Nenge tatali'isi'a ta mitema se'i sou ipala'alixu 'ilixonu la uasi. ⁶⁴Ngingi ngelomu lexe Anu muvikala masua mulai noxou Lataua. Ngingi ngaxavutala loxovaa? Nenge ta'oxo ma'ia ane noxou?"

Ane'i latala mikolinu aloxo 'o, "Anu mususu ane ne. Anu usoli." ⁶⁵Ane'i mivikala aloxo ne xe mukalu, la se'i misoko sou mituvesou. Mistu'asou iou xe mivau. La mivikalanu aloxo 'o, "Nalemo lexe 'ei ane muvene?" Ia, ta mitema sou isaxila'u tani mino'u sou misavasavalou.

Pita Musingisou Iesu

(*Mat 26:69-75; Luk 22:56-62; Ioa 18:15-18, 25-27*)

⁶⁶Ta mitema mi'oxo'oxonu Iesu aloxo ne, ia Pita ne, anu muxolu no nano no vimelusou tani, la sema sou xaixai vile noxou kisi'a ta aili'i, mine'e noxou. ⁶⁷La mimaisou Pita uxoxolu utu'e navu, la sema ne mimatakisou la mivikalanu aloxo 'o,

"Nini kalumo, ngingi ngongou Iesu sie Naseleti ngexolu ane."

⁶⁸Ia anu musingisou lexe, "Eni alavusou vaikala ane nini nelemolu ne, uasi." Anu muvikala aloxo ne xe mukalu, la sou anu mulaa muuatulai no aitengaxu tani.

⁶⁹Sema ne, mimaisou, la mivikalane'i ane'i ane itulutulu 'alai noxou aloxo 'o, "Anu ne, vile noxi'a ane." ⁷⁰Ia anu musingisou lexe uasi la.

Mixolu seville kitu'a, la ta mitema ane mitulutulu 'alai noxou ne, mivikalanu aloxo 'o, "Manina, nini vile noxi'a ane, xo nini itema sie Xalilaia ane."

⁷¹Ia Pita muvikala pekia'u aloxo 'o, "Manina teitexi, eni alavusou itema e ngingi ngalelemolu ne uasi. Lexe eni

akalavoingengi, la laixe lexe Lataua ukalusilosi."

⁷²Anu muvikala aloxo ne, xe mukalu la alaxu vilesisi 'o, la koko'a mu'ava alaxu tameisou. La Pita muxavutalanu vaikalau Iesu lexe koko'a u'ava alaxu tameisou uao, ia anu usingisou alaxu tatalu lexe ulavusou uasi. La Pita ne, mutaloxu iii sou mutama.

Iesu Mutulu no Talaxu Pilato

(*Mat 27:1-2, 11-14; Luk 23:1-5; Ioa 18:28-38*)

15 ^{Xe} ili'i no kakau manina, la ta tatila noxi'a ta aili'i ilo'a ta tatila mo ta mitema sou lapuloto mo ta tatila sou ipotosou tu'utu'umaxu noxi'a ta mitema latala, mipita sou mipotoxu Iesu. Xe mukalu, la sou misakiinu sou milailixu noxou Pilato avolu.

²Anu Pilato mutali'isou Iesu aloxo 'o, "Nini tatananu tuala noxi'a ta Iutaia ne?"

La anu mukolinu vaikalau aloxo 'o, "Ani, anu aloxo nini nelemolu ne."

³Ta tatila noxi'a ta aili'i milomu aloxo ne, la mileanu vaikala tavu'alo mulai noxou Iesu. ⁴La Pilato mutali'isou la aloxo 'o, "Loxovaa, la nini nakoli vaikala vile ua 'o? Nini nelomusou lexe ane'i mileanu vaikala tavu'alo mune'e noxine."

⁵Ia Iesu ukolinu vaikala vile la uasi. Anu aloxo ne, la sou Pilato mukuluke no anu.

⁶Io, no voxo tila ane ne, la Pilato ulavusou sou ululusou itema vile uxolu no nano no taasou navunavu. Ta mitema me'asi ilavusou isosovosou itema vile. ⁷No voxo ane ne, la itema vile ualasu lexe Valavasi ilo'a ta mitema se'i mixolu no taasou navunavu. Xo ane'i miavutinoxu 'oto'oto noxi'a ane'i ane isaxila'u tuala ne, la mive'a ta mitema se'i mis-

oisoli. ⁸Ioxe, ta mitema tavu'alo mixali noxou Pilato, la mitali'isouxu mii ane anu ulavusou u'oxo'oxonu tatei noxi'a.

⁹Anu mukoline'i la muvikala aloxo 'o, "Ngingi ngemasaxa lexe eni alulusou tatananu tuala noxi'a ta Iutaia ulai noxinge?" ¹⁰Muvikala aloxo ne, xo mulavu lexe ane'i ta tatila noxi'a ta aili'i, tane'i masuau Iesu mis-evile, la sou milailixu sou mitulusou no anu vaivaikala. ¹¹²Ia ane'i miavutinoxu opone'i ta mitema sou lexe ululusou Iesu uasi, ululusou Valavasisi ulai noxi'a.

¹²La sou Pilato mutali'isi'a la aloxo 'o, "Ngingi ngemasaxa lexe eni a'oxonu mii ma'ia noxou itema ane ngingi ngalemolu lexe tatananu tuala noxi'a ta Iutaia?"

¹³Ane'i mikoli la mi'ava aloxo 'o, "Talilixu no ovu valautu!"

¹⁴Anu mutali'isi'a aloxo 'o la, "Loxovaa? Anu mu'oxo susu ma'ia?"

Ia ane'i mi'ava tatila aloxo 'o, "Talilixu no ovu valautusi!"

¹⁵Anu mululusou Valavasi mulai noxi'a, xo anu umasaxa lexe u'oxo aloxo ne sou ane'i i'osasonu. Anu muvikalane'i ta mitema sou 'oto'oto lexe ane'i ipuapuasou. Mipuapuasou mukalu, la sou mu'italonulu mulai no avo'a ta mitema sou 'oto'oto sou lexe ililixu no ovu valautu.

Ta Mitema sou 'Oto'oto Mimolovila'isou Iesu

(*Mat 27:27-30; Ioa 19:2-3*)

¹⁶Xe ili'i, la ane'i ta mitema sou 'oto'oto milailixu Iesu mu'unalai no nano no vimelusou taasou itema sou xaixai noxou tatananu tuala ne Romu. La ane'i mi'avalai'a ta mitema sou 'oto'oto latala mine'e mipita. ¹⁷Ane'i mine'e mipita mukalu, la mitaanu tokolomo lauoinu noxou xe mipalipaxoxonu savovolulu ka mimuxaxu no kisou loxo kisivalu sou

sosovo lexe Anu tatananu tuala vile ane. ¹⁸Ane'i mi'oxonu aloxo ne xe mukalu, la sou mivikalanu aloxo 'o, "Anu ane, tatananu tuala noxi'a ta Iutaia!" ¹⁹Xe mivavau kisou no anu lukae xe mituve-tuvesou xe mitangatangatulu mulu'elai no lia sou mi'itinu ualasonu. ²⁰Ane'i mimolovila'isou aloxo ne xe mukalu, la sou ane'i mixexeenu tokolomo lauolauoinu noxou. Ia mimulaxu tokolomoxu vaxa la. La sou milailixu sou lexe ililixu no ovu valautu.

Mililixu Iesu no Ovu Valautu

(*Mat 27:31-44; Luk
23:27-43; Ioa 19:17-27*)

²¹^aItema vile ualasonu lexe Saimoni, tualasonu ne Kilene, anu Alekisanda ilou Rupusi mami'a. Anu molu no tuala vile 'alai ne Ielusalemu, ia mune'e mupolopepeene'i sou lexe u'unalai no tuala tila. Ane'i ta mitema sou 'oto'oto mimaisou, la mivikala pekia'u noxou lexe anu utavulenu ovu valautu noxou Iesu. ²²Ane'i mino'u Iesu sou milailixu no tuala ilemo lexe Xoluxata. Uala ane ne, laaxu lexe tuala sou ta mitema xavanane'i. ²³Ane'i milosou Iesu uaini ane mixiunu ilou lamalasile sou uxamuli navunavu uasi. Ia Anu uiexu uasi. ²⁴^bXe ili'i, la sou mililixu Iesu no ovu valautu. Ane'i mimila'anu tokolomou Iesu noxi'a vilevilesi. Ia ane'i mi'oxonu vila'i vile sou misosovosou lexe 'ei ane uno'u mii ma'ia ma'ia.

²⁵Ane'i mililixu Iesu no ovu valautu, la anu aso iou muxatele tami'a no kakau. ²⁶Vaikala e anu mususu no anu ne, ane'i mikaukavunu no pa'umolu aloxo 'o, "Tatananu Tuala Noxi'a Ta Iutaia Ane." ²⁷⁻²⁸^cAne'i mililixa'a ta mitema tamei sou pakali no pa'umolu kalumo. Mililixu vile no avo tema xe vile milil-

^a15:11 Apo 3:13-14 ^a15:21 Rom 16:13 ^b15:24 Lex 22:18

^c15:27-28 Ais 53:12

ixu no avo ae. ^{29d}Ta mitema mimua-mua'i xe mipolopepeenu la milulu kisi'a sou mimolovila'isou la mivikala aloxo 'o, "Ae, nini namitema sou namamulonlu tani tila noxou Lataua ka natulusou ulivu no voxo tatalusi ane. ³⁰Ioxe nini nalu'e no ovu valautu mo nini mene napamaulineni la."

³¹Ta tatila noxi'a ta aili'i ilo'a ta mitema sou lapuloto kalumo mimolovila'isou mo mivikala ngatongato'o noxi'a aloxo 'o, "Anu mupamauline'i ta mitema va'axa'a, ia Anu umomomo sou upamaulinu uasi. ³²Lexe nini Kalisito, tatananu tuala ne Isilaeli, la ane 'alalae 'osi naxexee no anu ovu valautu mo nalu'e, mo sou nexi tamaisine, la sou tamuxamuxaxu tanexi ulai noxine." Ta mitema tamei ane'i mililixa'a no pa'u-molu ne, ilou mimolovila'isou kalumo.

Iesu Musoli

(*Mat 27:45-56; Luk 23:44-49; Ioa 19:28-30*)

³³Aso mukulupa, la isivoxo mutaasou xalexalee tuatuala mukalusi, mole aso iou tatalu no 'olo'olovoxo. ^{34e}Io, aso iou tatalu mukalu, la sou Iesu mu'ava tatila aloxo 'o, "Eloi, Eloi, lama savakatani?" Laaxu lexe, "Lataua noxilo, Lataua noxilo, loxovaa la nini nesu'aleli 'o?"

³⁵Ta mitema se'i mitulutulu 'alai noxou ne, la milomusou vaikala ane ne, la mivikala aloxo 'o, "Ngalomu, Anu a u'avalou Eliasi."

^{36f}Ioxe, itema vile muiave mulai la muno'u kateni sou mutaa mulu'elai no uaini sixula. Xe mukalu, la mutotole vaxa no lukae telexu sou muienu no anu. Ia anu muvikala aloxo 'o, "Taxolu o, mo tamaisou. Eliasi une'e sou uno'u ulu'enu no lia male."

³⁷Ia Iesu muunga tatila mukalu, la sou Anu musoli.

³⁸Iesu musoli, la lavalava e mulili no nano no tani tila noxou Lataua ne, mukakaa tamomolu teitexi mulai mupee no lia. ³⁹Itema tila sou uulaxune'i ta mitema itemaxu ta'uve sou 'oto'oto ne, mutulu no talaxu Iesu. Anu mulolomusou Iesu mine muunga mo mumaisou mine musoli. La sou anu muvikala lexe, "Manina musuku, itema ane ne Anu Lataua 'Olu ane."

^{40g}Ia ta sema se'i a itutulu va'axu sevile sou imamalei. Vile noxi'a ane Malia sie Maxatale, xe Malia ane Iakovo kitu'a ilou Iosesi neni'a mo Salome kalumo. ⁴¹Iesu muxoxolu ne Xalilaia, la ane'i mimulimulinu sou misu'ulinu. Ta sema tavu'alo ilo'a Iesu minuna ne Ielusalemu ne, ane'i a itutulu kalumo.

Iosepu Mu'asixu Iesu

(*Mat 27:57-61; Luk 23:50-56; Ioa 19:38-42*)

⁴²Voxo ane ne, anu voxo sou lalaxi sou Voxo Tavuna. Mo anu a 'alai sou 'olovoxo. ⁴³La sou Iosepu sie Alimatia, anu u'ume uasi, mulai noxou Pilato sou mulingau Iesu vasimolu. Anu ne, ta mitema itoxonu xo itema vile noxi'a ta tatila sou ipotosou tu'utu'umaxu noxi'a ta mitema xe anu itema vile sou uxomaiou saxisaxila'u noxou Lataua sou une'e kalumo. ⁴⁴Pilato mukuluke xo mulomusou lexe Iesu 'a musoli palea ne. La sou anu mu'avalou itema tila sou uulaxune'i ta mitema itemaxu ta'uve sou 'oto'oto sou mutali'isou aloxo 'o, "Iesu 'a musoli io, uasi uao?" ⁴⁵Itema ne muvikalanu mukalu, la sou Pilato mu'italonu Iesu vasimolu mulai noxou Iosepu. ⁴⁶La sou Iosepu mulai muloto lavalava vile maenaxu sou

^d15:29 Lex 22:7; 109:25; Mak 14:58 ^e15:34 Lex 22:1 ^f15:36 Lex 69:21
^g15:40 Luk 8:2-3

mune'e muno'u Iesu vasimolu mulu'e sou mukupoonu no anu. Mukupoonu mukalu, la sou muno'u vasimolu mulailixu no lulu vile. Lulu ne, mi'asou no tava'u maea. Xe mukalu, la sou mupipalo'u lavo'o tatila mune'e mutaloxu lulu anaxu no anu. ⁴⁷ Malia sie Maxatale ilee Malia ane Iosesi nenu a itutulu imamalei mo mimaisou tuala e mumulaxu Iesu vasimolu no anu.

Iesu Mutulu no Anu Soli

(*Mat 28:1-8; Luk 24:1-12; Ioa 20:1-10*)

16 Voxo Tavuna mukalu, xe ili'i la Malia sie Maxatale ilee Malia, Iakovo nenu mo Salome, ane'i milotonu ueli e tuma'u lailaixe sou milai lexe i'ulosou Iesu vasimolu no anu. ² No kakau manina no voxo vilesou lalotu va'a vile no mine aso upolosile, la ane'i milutusou milai no lulu. ³ No vote'i, la ane'i mivikalane'i ngatongato'o aloxo 'o, "Ei ane sou usu'ulinenge mo upipalo'u lavo'o e mimulaxu no lulu anaxu?"

⁴ Ia, ane'i ie'i mutelo la mimaisou lavo'o toxoxa'a ne, uai la uasi. Mipipalou muxexe ne. ⁵ Ioxe, ane'i mi'unalai la mimaisou mauulu vile a uxoxolu no avo'a tema. Ia anu mutaa tokolomo maenaxu veveeni. Ane'i mimaisou la mikuluke. ⁶ Ia anu muvikalane'i aloxo 'o, "Ngakuluke mamu. Eni elavu lexe ngingi ngakakamuli Iesu sie Naseleti ane'i mililixu no ovu valautu. Anu a mutulu mo mumauli ne, anu uai 'o uasi. Ngamaisou tanixu ane ane'i mimulaxu no anu 'a. ⁷ ^h Ia, ngalai mo ngavikalane'i ta molomolou Iesu mo Pita lexe Anu 'a muulaxungengi mulai ne Xalilaia sou lexe

ngamaisou ane, aloxo Anu mulemolu noxinge tei."

⁸ La mi'olo'olo xe mikuluke, la sou ane'i ta sema milaa miuatu no lulu la miiaive. Ia ia'alou itema vile uasi, xo ane'i mi'ume.

⁹ * [Iesu mutulu mo mumauli no kakau manina no voxo vile 'ili'i no anu voxo Tavuna noxi'a ta Isilaeli. La sou muxali noxie Malia sie Maxatale tei. Ane sema e Iesu muxexene'i ta uleenu masua ta'uve mo muxatele tamei noxie. ¹⁰ Ane'i ta mitema e ilo'a Iesu imuamua'i ikekei a ixolu itatamasou. Ia ane mixali la mivikalane'i, ¹¹ aloxo 'o, "Iesu 'a mumauli mo eni emaisou ne." Ane'i milomusou vaikala noxie, ia imuxaxu tane'i no anu uasi.

¹² Xe ili'i, la ta molomolo noxou Iesu tamei mi'umesou tuala tila sou mimuamua'i milai. Ane'i milai xoo, la Iesu mupala'a noxi'a. Ane'i mimaisou la vasimolu ne iou vilemo. ¹³ La sou ane'i ilou milivu sou mia'alo'i'a ta menexi'a pa'usi'a e ane'i mixolu 'ole. Ane'i milomusou a'alo noxi'a ilou, ia imuxaxu tane'i no anu uasi.

¹⁴ ⁱ Xe ili'i, la ta molomolo noxou Iesu mavulovexa vile mo mulelia vile mixolu sou i'ani'ani. La Iesu muxali noxi'a. Anu mulavixa'a xo ane'i imuxaxu tane'i no anu vaikalai'a ta mitema e mimaisou lexe Anu mutulu uasi.

¹⁵ ^j Anu muvikalane'i aloxo 'o, "Ngalutu mo ngalai no xalexalee tuatuala ukalusi mo ngaa'aloXu a'alo laixe ulai noxi'a ta mitema e eni ekoine'i ukalusi. ¹⁶ ^k Ei ane umuxaxu tanu noxilo mo i'ulosou, la sou Lataua upamaulinu. Ia 'ei ane umuxaxu tanu noxilo uasi, la anu

* **16:9** A'alo ane usoko no anu makovusou muxatele tami'a mo ulai utalo no anu makovusou itemaxu vile ne, ta mitema sou lavulavu tavu'alo ixavutala lexe Maluko ukaukavunu uasi, male itema vile mukaukavunu ili'i.

^h **16:7** Mat 26:32; Mak 14:28 ⁱ **16:14** 1Ko 15:5 ^j **16:15** Apo 1:8

^k **16:16** Apo 2:38

utulu no anu vaivaikala. ¹⁷l Lataua u'oxonu sosovo se'i no avo'a ta mitema ane'i ane imuxaxu tane'i noxilo. I'oxonu sosovo loxo. No anu xavi noxilo, la ixexene'i ta uleenu masua. Mo ivikala no anu vaivaikala se'i ane ane'i ilavusou uasi. ¹⁸m Mo ane'i itetelisou sinana veveeni xe iiexu lexa masua loxo peupeu 'o, ia umomomo sou u'oxone'i vile loxo 'o uasi. Xe imuxaxu avo'a noxi'a ta amitema e pipi-ena u'oxone'i, la ane'i imauli."

¹⁹n Xe Tila Iesu muvikala aloxo ne mukalu, la Lataua muno'u mulailixu teitexi no opo loxotolo. Mulai la muxolu muva'isa'inu Lataua no avolu tema. ²⁰o Xe ili'i, la sou ta molomolo noxou milai no xalexalee tuatuala ukalusi sou mia'aloxu. Tila ilo'a mixaxai mipita xe mu'oxonu sosovo se'i muxali sou mu'oxonu pekia'u sou vaikala noxou.]

¹16:17 Apo 2:4; 8:7 ^m16:18 Luk 10:19; Apo 28:3-6

ⁿ16:19 Apo 1:9-11; 2:33-34 ^o16:20 Apo 14:3; Eva 2:3-4

*A'ALO LAIXE NOXOU
IESU KALISITO ANE*

LUKA

*MUKAUKAVU VAIKALA LAMANA
MULAI NOXOU TEOPILO*

Vaikala lamana

A'alo laixe sou Iesu Kalisito e Luka mukaukavu 'o ne anu mua'aloXu Iesu lamana lexe Anu mune'e sou uno'a ta Isilaeli ilo'a ta mitema latala ukalusi ilivu. No anu a'alo noxou (4:18), la Iesu muvikalane'i ta mitema lexe, Uleenu Tavuna muavutilixu sou ua'aloXu vaikala laixe noxou Lataua ulai noxi'a ta mitema ane pa'usi'a no anu mimii tavu'alo. No anu lavuku noxou Luka 'o, la mua'alo tavu'alo no anu mauili sou 'osa'ila. Musoko no anu a'alo noxou la mua'aloXu xali noxou Iesu ne, muxalixu 'osa'ila toxoxa'a manina (1:42-48; 2:10) xe no anu kaluxusou (24:52). No mine Iesu mulivu mutelai teitexi no opo loxotolo.

Luka anusisi mua'aloXu xaixai noxou Iesu xe mimii tavu'alo Anu mu'oxonu. Mo vaikala tovola'i mose'i Anu mu'oxonu kalumo ne umomomo sou namaisou no anu lavuku leviani uasi. Loxo lexe sou 'osa'ila noxi'a ta angelo (2:13-14), xe ta mitema sou isaxila'a ta sipsip milai mimaisou Iesu no mine nenu mivo'onu. Mo Luka mua'aloXu Iesu no mine nenu ilou momu mino'u milailixu no nano no anu taasou lalotu tatila noxou Lataua sou mialusou loxo lapuloto noxou Mosesi mivikalane'i sou imulinu. Mo mua'aloXu vaikala tovola'i vile sou itema ne Samalia e mu'oxonu 'ilixo laixe noxou itema vile ane ta mitema ta masua mivau xe molomolo e mu'umesou momu. No nano no anu lavuku

noxou Luka, la anu mua'aloXu 'ilixo sou lakilala maninasou mo mua'aloXu xaixai noxi'a ta sema no nano no anu xaixai noxou Iesu, mo xaixai no anu Uleenu Tavuna xe 'ilixo sou Lataua uxuunu tumalou no anu 'ilixo masumasua noxi'a ta mitema.

A'alo noxou Luka ukalu ane 'o uasi, anu musolonu a'alo noxou la no anu lavuku vile mukaukavunu a'alosou xaixai noxi'a ta aposeli. Lavuku ane xaixai noxi'a ta aposeli ne, anu mua'aloXu xaixai noxi'a ta aposeli no mine Iesu mulivu mulai teitexi no opo loxotolo.

A'alo muai no nano aloxo 'o

Vaikala lamana mulai noxou Tiopilasi 1:1-4

A'alosi'a Iesu ilou Ioanesi ta neni'a mivo'one'i xe ta molomoloxa'a 1:5-2:52

Xaixai noxou Ioanesi itema sou u'u-losi'a ta mitema 3:1-20

Iesu mu'ulo xe mukalu la mulai no anu tovtoto 3:21-4:13

Xaixai noxou Iesu ne Xalilaia 4:14-9:50

Iesu mulutu ne Xalilaia sou mulai ne Ielusalemu 9:51-19:27

Voxo kalukaluxusou no ale xe no nano ne Ielusalemu 19:28-23:56

Iesu mutulu, mo mupalapla'alixu, xe mulivu mulai teitexi no opo loxotolo 24:1-53

1 ^PEni akaukavu vaivaikala ano 'o ulai noxine, nini tila Teopilo. Tei, la ta mitema tapiena mitovo avo'a sou mikaukavunu a'alo sou mimii ane Lataua mumomomosou muxali no nixi noxixe. ²Ane'i mimulinu vaikala noxi'a ta mitema ane'i e mimaisou mimii ane ne no ie'i no voxo ane mimii ne musoko muxali. Ane'i ta mitema ane ne, mixolu lexe ane'i ta mitema sou xaixai sou vaikala noxou Iesu. La sou

ane'i milosixe a'alo sou mimii ane ne. ³Loxo ne, la sou eni kalumo emasaxa lexe akaukavunu a'alo sou mimii ane ne mo asovanu ulai noxine. Eni exaxai maxuveeni musuku sou ekakamulinu mimii mukalusi ne tava'u laixe. Mo vaimomo 'o, eni ekaukavu laixe aloxo nesi, aloxo mimii ane ne muxali. ⁴Nini naitisou, la sou nalavu laixe lexe vaivaikala ane ane'i milosienixu ne, anu maninasi.

Elisaveti Mivo'onu Ioanesi

⁵No voxo ane Elodesi muxolu loxo tatananu tuala no xalee lia tila ne Iutaia, la aili'i vile muxoxolu lai ne, ualasu lexe Sakalia. Anu itema vile no anu la'oluxa'a ta Avia. Semau ne, ane Aloni mutu'u ovuxu e ualaxie lexe Elisaveti. ⁶Ilou mixolu milapu no iou Lataua mo milavusou mimulinu vaivaikala noxou Lataua mo lapuloto noxou mukalusi, la isusu no iou uasi. ⁷Ia, ilou ta 'ili'a uasi, xo Elisaveti imomomosou ipalaa la uasi, mole ilou ta aululu mukalu ne.

⁸Alaxu vile, la la'oluxa'a noxou Sakalia milai mi'oxonu xaixai noxi'a sou i'elaxa'a ta sipsip no iou Lataua. ⁹La ane'i mi'oxonu vila'i vile mimulinu 'ilixu noxi'a sou misosovosou vile noxi'a sou lexe u'unalai no taasou lalotu tatila noxou Lataua sou u'elaxu mimii ane tuma'u lailaixe. Xe mi'oxo aloxo ne, la misosovosou Sakalia. ¹⁰Voxo sou anu u'elaxu mimii ane tuma'u lailaixe muxali, la ta mitema tapiena mipita no ale sou milinga mulai noxou Lataua.

¹¹La sou angelo vile noxou Tila muxali mupala'a noxou Sakalia. Muxali la mutulu no xalee tema no anu valovalo e i'elaxu mimii tuma'u lailaixe no anu. ¹²Anu mumaisou angelo ne, la mukuluke xe mumama'u. ¹³Ia angelo muvikananu aloxo 'o, "Sakalia, na'ume

mamu! Lataua mulomusou linga noxine ne. Ili'i, la semameni Elisaveti ivo'onu keakea mulu vile. La nini namoxo'u ualasu lexe Ioanesi. ¹⁴Ulai ili'i, la opo-neni u'osa'osasou mo ta mitema tapiena kalumo i'osasou no voxo mine ivo'onu. ¹⁵Xo anu uxali itema tila vile no iou Lataua. Anu umomomosou uieXu uaini mo lexa pekia'u uasi. Xo no mine anu uxolu noxie nenu opoone sio mo no anu maulixu ukalusi ne, la Uleenu Tavuna u'ana'ana noxou. ¹⁶Anu ulivulixa'a ta mitema tavu'alo ne Isilaeli ilivu ilai noxou Tila, anu Lataua noxi'a. ¹⁷Anu uno'u uleenu mo xavi noxou Eliasi sou uuli noxou Tila. Anu upitane'i ta mami'a ilo'a ta 'ili'a sou opone'i upita vilesisi mo uxiune'i ane'i ane ilomuxu vaikala noxou Lataua uasi mo ixali ta mitema sou ilavu no anu vote'i ane mulapusi. Anu ulalaxine'i ta mitema sou ixo-maiou Tila."

¹⁸Sakalia mulomusou vaikala ane ne, la mutali'isou angelo aloxo 'o, "Loxovaa, la sou eni alavu manina lexe nini nevikala ne manina? Xo nexi noxie semaxeni ne, ta aululu manina."

¹⁹La angelo mukolinu vaikalau aloxo 'o, "Eni ualasilu lexe Xavulieli. Eni atutulu no talaxu Lataua. La sou Anu mupalusilo ene'e noxine sou avikala no anu a'alo laixe ane ne. ²⁰Ioxe, nini nalomu. Usoko vaimomo 'o mo ulai utalo no voxo ane mii ane eni evikalanenixu 'o uxali manina, la ninianaxene utomu mo navikala uasi. Xo nini namuxaxu taneni no anu vaikala noxilo ane uxali manina no voxo ane Lataua musosovosou ne uasi."

²¹Ta mitema mixomaiou Sakalia maxuveeni, la sou ane'i tane'i lili lexe tava'u loxovaa la sou anu muxolu maxuveeni no nano no tani tila noxou Lataua ne.

¶1:9 Mul 30:7 ¶1:15 Iti 6:2-3 ¶1:17 Mal 3:1; 4:5-6; Mat 17:11-13

¶1:19 Tan 8:16; 9:21

²²Xe ili'i, la anu muuatu no ale, ia umomomo sou uvikalane'i uasi. La sou ane'i milavu lexe anu mumaisou mii vile loxo aipiepiena no nano no taasou lalotu tatila noxou Lataua. Anu mutovotovola'i no avolusi, ia uvikala uasi.

²³Xe ili'i no mine voxo sou xaixai noxou mukalu, la mulivu mulai no tani.

²⁴Ioxe, ili'i la semau Elisaveti opoone. La ane mixolixu no nano no tani mumomomo loxo so'io ta'uve. ²⁵La mivikala lexe, "Tila tanuxo, la sou mu'oxonu mii ano 'o muxali noxilo sou ukalusou maela noxilo no ie'i ta mitema."

Vaikala Lamana sou Xali Noxou Iesu

²⁶So'io ta'uve mukalu xe muxatele vile sou muxali, la Lataua mupalusou angelo vile ualasou lexe Xavulieli muxali mune'e no tuala vile ne Naseleti no xalee lia tila ne Xalilaia. ²⁷uAnu muxali noxie sema vile vuanga misosovosie lexe i'uluxu itema vile ualasou lexe Iosepu, anu Deviti 'ilusunu vile. Sema ne, ualasio lexe Malia. ²⁸Ioxe, angelo muxali noxie, la muvikala aloxo 'o, "Opoo se'isisi uxolu noxine. Lataua uxolu noxine mo ualusine."

²⁹Ia Malia milomusou vaikala ane ne, la tane lili no anu, la mixavutala lexe vaikala ano 'o laaxu a loxovaa? ³⁰⁻³¹vLa anu muvikalane aloxo 'o, "Na'ume uasi. Lataua tanuxene nini Malia. Nalomu, ulai ili'i la nini oponeni la navo'onu 'iline vile mulu. La namoxo'u ualasou lexe Iesu. ³²wUlai, la anu uxali tila mo ane'i ilemolu lexe Lataua teitexi manina 'Olu. La Lataua Tila usosovosou Iesu sou uno'u tanixu 'ilusunu Deviti. ³³Anu sou usaxila'a Iakovo ta xaixasou ilo'a ta 'ilu'ilusunu utotomu mo saxisaxila'u noxou ne umomomo sou ukalu uasi."

³⁴Ia Malia mivikalanu angelo aloxo 'o, "Mii ane 'o uxali a loxovaa? Xo eni vuanga sio."

³⁵Angelo mukoline aloxo 'o, "Ulai, la Uleenu Tavuna uxolu noxine, la sou Lataua teitexi manina xaviinu uvausine. Aloxo ne, la sou nini navo'onu 'iline ne. La imoxo'u lexe itema vile malemalenge noxou Lataua mo Anu Lataua 'Olu. ³⁶Namaisie tulaneni Elisaveti. Ane aululu mukalu, ia ane 'a opoone sou ivo'onu 'ilie mulu. Tei, la ane sema sou ipalaa uasi, ia so'ioxe sou opoone a muxatele vile sou. ³⁷*Mii vile pekia'u sou Lataua u'oxonu uasi."

³⁸Malia mivikalanu aloxo 'o, "Mii ane nini nelemolu ne, uxali noxilosi aloxo ne. Xo eni asema sou xaixai noxou Tilasi." Angelo muvikalane aloxo ne mukalu, la mu'umesie sou mulai.

Malia Mixixaosie Elisaveti

³⁹No voxo ane ne, la Malia miavuti sou mipalea minuna no xalee lia tila ne Iutaia, la sou mitelo no tuala vile muxolu no laxa'ilu vile. ⁴⁰Mixali la mi'unalai no tani noxou Sakalia sou misexelaxe Elisaveti. ⁴¹No mine Elisaveti milomusou vaikala sou sexela noxie Malia, la keakea no nano no opoone ne, musuxulae. Xe Uleenu Tavuna mu'ana'ana noxie Elisaveti. ⁴²La ane mi'ava tatila aloxo 'o, "Lataua mualusine laixe manina no taiine'i ta sema tavu'alo, mo mualusou 'iline e muxolu no oponeni ne kalumo. ⁴³Eni asema ma'i, la sou Tila noxilo nenu mine'e noxilo 'o? ⁴⁴Eni elomusou sexela noxine, la alaxu vilesisi 'o, la keakea muxolu no opoleli 'o, musuxulae sou mu'osa. ⁴⁵Lataua ualusie ane ane mimulaxu tane no anu vaikala noxou lexe mimii e mulemolu ne, anu u'oxonu maninasou."

^u1:27 Mat 1:16, 18 ^v1:30-31 Ais 7:14; Mat 1:21-23

^w1:32 2Sa 7:12-13, 16; Ais 9:7 ^x1:37 Tav 18:14

Lexeie Malia

⁴⁶yXe Malia miavuti, la milexe aloxo 'o,

“Eni taleli u'itinu Tila ualason,

⁴⁷mo eni uleeleli kalumo u'osason Lataua,

Anu itema sou pamauli noxilo.

⁴⁸Xo Anu muxavutalaleli eni asema sou xaixai noxou vitanisi,

la sou ulai ili'i, la ta mitema tavu'alo ilemelo lexe Lataua mualusilo.

⁴⁹Xo itema sou xavi mu'oxonu mimii tatila manina mune'e noxilo.

Anusi anu Lataua malemalenga manina mo anu loxo itema uasi.

⁵⁰zAnu ualaunaxa'a ane'i ane itoxonu utotomu mo kaluxu uasi.

⁵¹aAnu mu'oxonu xaixai xaviinu no avolu,

mo mukusai'a ane'i ane me'a i'itinu ualasi'a no anu xavutalai'asi.

⁵²bAnu mulu'elainixi'a ta motu sou isaxila'a ta mitema

mo muxexene'i no puloulousi'a,

ia mutelailixa'a ane'i ta mitema vitanisi la mitelai mino'u tanixa'a.

⁵³cAnu mu'ana'analixa'a ane'i ane misolixa'a no anu la'ilali laixe,

ia mukusai'a ane'i ane lavulutii'a tavu'alo ne, milai viatanisi.

⁵⁴dAnu musu'uline'i ta mitema sou xaixai noxou, ta Isilaeli.

Anu muxavutalane'i mo tanuxa'a.

⁵⁵eAloxo Anu muxavutalanu vaikala e Anu mulemolu noxou Avalaamu

ilo'a ta xaixasou mo ta 'ilu'ilusunu xe ta xaixasi'a ta maminge ilo'a ta 'ilu'ilusune'i ta maminge.”

⁵⁶Malia ilee Elisaveti mixoxolu mumomomo loxo so'io tatalu, xe ili'i la ane milivu milai no tualasie.

Elisaveti Mivo'onu Ioanesi

⁵⁷Voxo sou Elisaveti ivo'o muxali, la mivo'o 'ilie mulu vile. ⁵⁸Xe ta tema tualasie ilo'a ta minemine milomusie xo mimaisie lexe Tila tanuxe musuku, la ane'i ilo'a mi'osa.

⁵⁹fXe mivo'o mo voxo muxatele tatalu sou, la ane'i mine'e mipita sou xooxoo mungaasou xe sou lexe imoxou ualason sou momu Sakalia. ⁶⁰Ia nenu mivikala aloxo 'o, “Uasi! Tamoxou ualason lexe Ioanesi.”

⁶¹Ia ane'i mivikalane aloxo 'o, “Ta minemine vile ualason loxo ne uasi.”

⁶²La sou ane'i milosi no avo'a mulai noxou momu lexe umoxo'u 'olu ualason a loxovaa? ⁶³Anu mutovola'i sou lexe ino'u ovu alelaxu sou ukaukavu no anu. Xe milosou mukalu, la anu mukaukavu no anu aloxo 'o, “Ngamoxo'u ualason lexe Ioanesi.” Ane'i mimaisou uala ane ne, la mikuluke manina. ⁶⁴Alaxu vilesisi 'o, la Sakalia anaxu e mutomu ne, utomu la ua. Anu umomomo sou uvikala la. La sou muvikala sou mu'itinu Lataua ualason. ⁶⁵Xe ta tema tualason mimaisou aloxo ne, la mimama'u misevile. La sou a'alosou mimii latala e muxali ne, mulutu la mulai no tuatuala e no anu laxalaxa'ilu sie Iutaia. ⁶⁶Ta mitema latala milomusou a'alo ane ne, la ane'i tane'i lili no anu. La sou mivikala lexe ili'i, la anu keakea ne uxali itema a loxovaa? Xo milavu lexe xavi noxou Tila a muxolu noxou ne.

Lexeu Sakalia

⁶⁷Ioxe, Uleenu Tavuna mu'ana'ana noxou Ioanesi momu e Sakalia ne, la sou anu muvikala mupalomatana aloxo 'o,

y1:46 1Sa 2:1-10 z1:50 Lex 103:13, 17 a1:51 2Sa 22:28

b1:52 Iop 5:11; 12:19; Lex 147:6 c1:53 Lex 34:10 d1:54 Lex 98:3

e1:55 Tav 17:7; Mai 7:20 f1:59 Tav 17:12; Liv 12:3; Luk 2:21

^{68g}“Nenge ta'itinu Tila ualasu, anu Lataua noxinge nenge ta Isilaeli, xo Anu mune'e sou muliviluxa'a ta mitema noxou.

^{69h}No nano no taiine'i ta xaixasou ilo'a ta 'ilu'ilusunu,

Deviti e itema sou xaixai noxou.

la Anu muxalixu itema vile xaviinu sou upamaulinenge.

⁷⁰Aloxo, tatei la Anu mulemo noxi'a ta mitema sou palomatana noxou e

Anu musosovosi'a.

⁷¹ⁱAnu upamaulinenge no avo'a ta uluamenge

mo no avo'a ta mitema ukalusi ane imasaxainge uasi.

^{72j}Anu tanuxa'a ta xaixasinge ilo'a ta 'ilu'ilusunenge,

mo muxavutalanu vaikala noxou e Anu musakiinu tatei,

^{73k}noxou Avalaamu, Anu 'ilusunenge.

⁷⁴Sou lexe Anu upamaulinenge no avo'a ta uluamenge

mo sou lexe nenge tamama'u mo ta'ume uasi,

^{75l}ia nenge taxaxai noxou, la nenge taxolu va'axu no anu 'ili'ilixu masumasua

mo tamulinu 'ilixu ane mulapu no vox-ovoxo utotomu.

^{76m}Mo nini 'alixeni 'o, ulai ili'i la imoxoine lexe nini itema sou palomatana noxou Lataua teitexi manina.

Xo nini naulaxunu Tila sou namomosou vote'isou,

⁷⁷ⁿmo sou ta mitema noxou ilavusou lexe

Anu uxiu tumalou 'ili'ilixu masumasua noxi'a mo upamauline'i

^{78o}xo Anu tanuxa'a musuku. Mo no anu alauna noxou,

la Anu usovanu lamana sou tuala teitexi une'e noxinge,

⁷⁹sou ukaasi'a ta mitema ane'i e mixolu no isivoxo

mo mimuamua'i no vote'i ane masua sou soli uxalisi'a no anu,

mo sou upamuxanenge no anu vote'i sou opo se'isisi.”

⁸⁰Ili'i, xe molomolo ne muxali tila, la uleenu tavuna mu'ana'ana noxou. La mulai muxolu no xalee lia vitanisi, mutalo no voxo sou anu mupala'a no ie'i ta Isilaeli.

Malia Mivo'onu Iesu

(Mat 1:18-25)

2Ioxe, no voxo ane ne, la tila noxi'a ta Romu ualasu lexe Kaisari Auxusuto mumulaxu vaikala vile pekia'u. La muvikala aloxo 'o, “Ngingi ta mitema ne Romu ukalusi ne, ngalai no nunisinge sou ikaukavu ualasinge no lavuku noxilo.” ²Ano 'o ne, anu usoko sou ikaukavu ualasi'a tei manina no voxo ane Kirinito musaxila'u xalee lia tila ne Silia. ³La sou ta mitema mukalusi milai no nunisi'a sou lexe ikaukavu ualasi'a.

⁴Ioxe, itema vile ualasu lexe Iosepu kalumo mulutu no tuala ne Naseleti no xalee lia tila ne Xalilaia, sou mununa no tuala ne Vetiliemu no xalee lia tila ne Iutaia. Xo anu Deviti 'ilusunu vile.

⁵Anu ilee Malia e misosovosie lexe anu semau, milai sou ikaukavu ualasi'a. Ia Malia ne, ane opoone. ⁶Xe no voxo ane ilou mixolu ne Vetiliemu, la voxo sou lavulo'o noxie muxali. ⁷La mivo'onu 'ilie

mulu lapolaxu. Mivo'onu mukalu, la mikupukuponu no anu lavalavasi'a ta keakea sou miaisou no nano no taasou

la'ilalixa'a ta bulumakau. Xo tani vile sou ane'i iai no anu uasi.

§1:68 Lex 72:18 ^h1:69 Lex 18:2 ⁱ1:71 Lex 106:10

^j1:72 Tav 17:7; Lex 105:8-9 ^k1:73 Tav 22:16-17 ^l1:75 Tit 2:12-14

^m1:76 Ais 40:3 ⁿ1:77 Iel 31:34 ^o1:78 Ais 60:1-2

Ta Angelo Mia'aloi'a ta Mitema sou Isaxila'a ta Sipsip

⁸Io, no xalee lia vile no ale ne Vetiliemu, la ta mitema mose'i 'a mixaxai sou misaxila'a ta sipsip no 'olovoxo ane ne. ⁹La angelo noxou Tila muxali noxi'a xe lamanaxu Tila mukaasi'a, la ane'i mi'ume. ¹⁰Ia, angelo muvikalane'i aloxo 'o, "Nga'ume uasi. Xo eni ene'enu a'alo laixe sou u'oxongengi ta mitema ukalusi no lia 'o, nga'osa no anu. ¹¹A'alo laixe ne aloxo 'o. Vaimomo 'o, itema sou pamauli mupaa no tuala noxou Deviti. Anu Tila Kalisito. ¹²Anu sosovo noxinge sou ngalavusou aloxo 'o. Ngalai la ngamaisou keakea vile mikupokuponu no anu lavalava ka miasou no taasou la'ilalixa'a ta bulumakau."

¹³Angelo muvikala mukalu, la alaxu vilesisi, la ta angelo tavu'alo sou 'oto'oto no opo loxotolo ne mixali mipita noxou sou mi'itinu Lataua ualasou. ¹⁴^pLa muvikala aloxo 'o, "Ta'itinu ualasou Lataua uxolu teitexi manina.

Nexi telinga lexe opo se'isisi noxou Lataua uxolu noxi'a ta mitema no lia ane Lataua u'osasi'a."

¹⁵Ta angelo muvikala aloxo ne mukalu, xe mixexesi'a sou milivu no opo loxotolo, la ta mitema sou isaxila'a ta sipsip muvikalane'i ngatongato'o lexe, "Ioxe, nenge'a talai ne Vetiliemu mo tamaisou mii ane muxali e Tila muvikananengexu 'o."

¹⁶La sou ane'i mipalea milai, la mixalisi'a Malia ilou Iosepu xe miamaisou keakea uai no taasou la'ilalixa'a ta bulumakau. ¹⁷Miamaisou mukalu, la milai mia'aloi'a ta mitema no anu a'alosou keakea e ta angelo mia'aloxu. ¹⁸La ta mitema latala e milomusou a'alo

e ta mitemasou isaxila'a ta sipsip mi-a'aloi'axu ne, mikuluke. ¹⁹^qIa Malia ne, mimolo taneu mimii latala e muxali noxie sou 'ilie ne mo tane umulimulinu. ²⁰Io, ane'i ta mitema sou isaxila'a ta sipsip ne, milivu la mi'iti'itinu Lataua ualasou sou mimii mukalusi ane milomu sou mo miamaisou muxali manina loxo ta angelo muvikalane'ixu.

Milaixu Keakea Iesu no Taasou Lalotu Tatila Noxou Lataua

²¹^rMalia mivo'onu keakea xe voxo ta'uve mo muxatele tatalu mukalu, la xooxoo ungaasou xe mimoxo'u ualasou lexe Iesu. Xo uala ane ne, nenu opoone uao, ia angelo vile mulemolu tei.

²²^sIli'i, xe voxo sou ane'i ixali malemalenga no iou Lataua loxo Mosesi muvikala muxali, la milaixu keakea ne Ielusalemu sou milosou Tila. ²³^tAne'i mi'oxonu aloxo ne, xo lapuloto noxou Tila muvikala aloxo 'o, "Ta keakea ta mulu lapolaxa'a ukalusi ne, ikaline'i sou ixolu va'axu loxo Tila ta na'u."

²⁴^uMo milai ne lexe sou miamane'i ta kuau tameii'a, lexe uasi la ta utu tamei loxo lapuloto noxou Tila muvikala.

²⁵⁻²⁶No voxo ane ne, la itema vile muxolu ne Ielusalemu, ualasou lexe Simeoni. Anu itema sou u'oxonu 'ilixoxo laixe mo anu itema sou utoxonu Lataua mo anu uxomaiou voxo sou pamauli noxi'a ta Isilaeli. Mo Uleenu Tavuna muxolu noxou, la muvikananu lexe anu usoli uao, ia umaisou Kalisito noxou Tila. ²⁷Uleenu Tavuna muavutinoxu Simeoni, la mu'unalai no nano no taasou lalotu tatila noxou Lataua. La Iosepu ilee Malia mine'enu 'ili'a Iesu mo mi'unalai kalumo sou imulinu 'ilixoxosou e loxo lapuloto noxou Mosesi mulemolu. ²⁸Simeoni mumaisi'a, la mu-

lai noxi'a sou muvo'onu keakea. Io mu'iti Lataua, la muvikalalo aloxo 'o,
²⁹“Tila, eni amitema sou xaixai noxinesi.

La eni emasaxa lexe asoli se'isisi loxo nini nelemolu.

³⁰Vo eni ieli mumaisou itema e nesovanu mune'e sou upamaulinexi.

³¹Nini nemomomousou itema ane 'o mo ta mitema latala ukalusu imaisou.

³²wAnu lamana sou ukaasi'a ta mitema ane ilavusou Lataua uasi.

Ia lamana ane ne, ukaasi'a la ane'i i'itinu ta Isilaeli ualasi'a.”

³³Momu ilee nenu mikuluke no anu mimii ane Simeoni mulemolusou. ³⁴xXe Simeoni mualusi'a, la muvikalane Malia aloxo 'o, “Nalomu. Lataua musosovosou 'iline 'o sou u'oxone'i ta mitema tavu'alo ne Isilaeli ilapau xe tavu'alo itulu. Mo anu Lataua musosovosou lexe ta mitema tavu'alo ivikala tumalou noxou. ³⁵La sou xavutalai'a ne uxali upala'a lamana lexe imasaxau 'iline uasi. La nini taneni uxoto sou 'iline ne loxo laviso uxotonu taneni.”

³⁶No anu voxo e Simeoni muvikalane Malia ne, la sema vile sou palomatana mixoxolu ne kalumo. Ualasi lexe Ana, ane Panueli 'olu sema, ia ane vile noxi'a ta Aseli. Ane aululu manina mukalu. Tatei no mine ane vuanga, la ane mitaula'i mo ilou mulue mixolu tauu ie ta'uve mo muxatele tamei. ³⁷Ia ili'i, la mulue musoli, io ane mixolu vaalu mole tauu iexe muxali loxo itemaxu tami'a mo tami'a. Ia ane Ana ne, i'umesou taasou lalotu tatila noxou Lataua uasi, ane ixolu sou ilolotu noxou Lataua no aso mo 'olovoxo. Mo ane ipelemu sou ikilaka ulai noxou Lataua no voxovoxo. ³⁸Ia ane mine'e 'alai noxou keakea kalumo, la muvikalalo laixe musuku mu-

lai noxou Lataua. Ane mia'aloXu keakea mulai noxi'a ta Ielusalemu mukalusu e mixomaiou voxo ane sou Lataua upamauline'i.

³⁹yIosepu ilee Malia mi'oxonu mimii latala mukalusu loxo lapuloto noxou Tila mulemolu. Mukalu, la milivu milai no tualasi'a ne Naseleti no xalee lia tila ne Xalilaia. ⁴⁰Mixolu xe, ili'i la 'ili'a muleme tatila mo muxali pekia'u. La Anu mu'ana'ana no anu xavutala lailaixe mo alauna noxou Lataua muxolu noxou kalumo.

Molomolo Iesu Mulai no Nano no Taasou Lalotu Tatila Noxou Lataua

⁴¹zNo anu tauutauu ie utotomu, la Iesu momu ilee nenu ilavusou ilalai ne Ielusalemu no voxo sou isosovosou voxo ane Lataua Mupolopepeene'i Ta Isilaeli. ⁴²Xe no tauu ie ane Iesu tauu iexu muxali loxo mavulovexa vile mo tamei, la ane'i ilo'a minuna ne Ielusalemu loxo ane'i imumulinu 'ilixu sou voxo tila ane ne. ⁴³Ili'i no mine voxo sou Lataua Mupolopepeene'i Ta Isilaeli ne mukalu, ia ane'i ililivu o no tualasi'a, la molomolo Iesu ne muxolu ne Ielusalemu. Muxolu, io momu ilee nenu ilavusou lexe Anu a uxolu ne uasi. ⁴⁴Ane'i mixavutala lexe Anu ilo'a ane'i ane mimuamua'i sou ilivulivu ne, la sou ane'i ilou mimuamua'i voxo vile mukalu. Xe ili'i, la sou ane'i ilou misoko sou mikamulinu no taiine'i ta tema tualasi'a mo ta minemine'i. ⁴⁵Ia ixalisou uasi. La sou ane'i ilou milivu milai ne Ielusalemu sou ikakamulinu. ⁴⁶Ikakamuli xoo xe voxo tatalusou, la mixalisou no nano no taasou lalotu tatila noxou Lataua. No mine mixalisou, la Anu uxoxolu no taiine'i ta mitema sou ilosi'a ta mitema lavulavu sou ulolomusou vaikala noxi'a

xe utalitali'isi'a kalumo. ⁴⁷La ane'i ane ilolomusou vaikalau Iesu ne, ane'i latala mikuluke no anu lavulavu noxou sou mukolinu tali'i noxi'a. ⁴⁸Ane'i ilou mimaisou aloxo ne, la mikuluke manina. La nenu mivikalanu aloxo 'o, "Ae, 'alixeni, tava'u loxovaa, la sou nini ne'oxonexi noxou mamine loxo ne? Namaisou, nexi noxou tekakamulineni xoo mole tanexi lili ne."

⁴⁹Ane mivikalanu aloxo ne, la Iesu muvikalane'i ilou aloxo 'o, "Loxovaa, la sou ngingi nongou ngakakamulileli o? Ngalavusilo lexe eni axoxolu no tani noxou mamilo uasi?" ⁵⁰Ia ane'i ilou ilamana no anu vaikala noxou ne laaxu uasi. ⁵¹^aIlo'a mivikala mukalu, la milivu mito'o no tualasi'a ne Naseleti sou mixolu. Mixolu, la Iesu ne ulolomuxa'a'a momu ilee nenusi. La ane nenu mimolo taneu mimii latala e Iesu mu'oxonu. ⁵²^bXe ili'i, la Iesu muleme tatila xe xavutala laixe noxou kalumo muxali tatila. La Lataua mo ta mitema kalumo mimasaxau misevile.

Ioanesi Mua'aloXu Iesu

(*Mat 3:1-12; Mak 1:1-8; Ioa 1:19-28*)

3¹⁻²No mine Kaisari Tiverio muxolu loxo tila ne Romu, xe tauu ie mavulovexa mo mulu'e no lia ta'uve mukalu, la vaikala noxou Lataua muxali noxou Ioanesi, e Sakalia 'olu no xalee lia vitanisi. No 'a tauu ie ane ne, la Pontio Pilato musaxila'u xalee lia tila ne Iutaia, xe Elodesi muxolu loxo tatananu tuala no xalee lia tila ne Xalilaia, xe vimou Pilipi kalumo muxolu loxo tatananu tuala no xalee lia ne Ituria xe Tarakoniti. Xe Lisanio kalumo muxolu loxo tatananu tuala no xalee lia ne Avilene, ia Anasi ilou Kaiapasi mixolu loxo ta kisi'a ta aili'i. ³^cVaikala noxou Lataua muxali

noxou Ioanesi, la sou anu mumuamua'inoxu mulai noxi'a ta mitema no tuatuala mukalusi e muxolu 'al'ai no lexa ne Ioridani. La mu'ava aloxo 'o, "Ngingi ngaxiu opongengi mo ngaxiu tumalingeu 'ili'ilixoxo masumasua noxinge, mo nga'ulo sou sosovo lexe Lataua uxiu tumalouou 'ili'ilixoxo masumasua noxinge." ⁴^dAnu mivikala aloxo ne, xo itema sou palomatana, Aisaia mukaukavu tatei aloxo 'o,

"Itema vile u'ava'ava no xalee lia vitanisi aloxo 'o,

'Ngalalaxiinu vote'isou IAUE mo ngalapunoxu vote'isou.

⁵Ngasovolou vanuvanunu ukalusi mo ngamomomosou,

xe nga'asou tani la'ola'oluxu ilou laxalaxa'iluxu ukalusi mo uxali latia laixe.

Ngingi ngalapunoxu vote'i ane mukilikalukalu mo ulapu,

xe vote'i ane laixe uasi, la nga'oxonu laixe mo uxali uvilimi laixe.

⁶La sou ta mitema no tuatuala ukalusi ne,

imaisou itema e Lataua usovanu une'e sou upamauline'i ta mitema."

⁷^eLa sou ta mitema tavu'alo mine'e noxou Ioanesi sou lexe anu u'ulosi'a. Ia anu mumaisi'a, la muvika la'iaxui'a aloxo 'o, "Ngingi loxo sinana veveeni masua ta 'olu! Lataua la'iaxuinge, ia 'ei muvikalangengi lexe nga'ume sou ngapoloxalonu lai'a noxou? ⁸^fLexe ngingi ngexiu opongengi manina, la 'ili'ilixomengi ne umaxa'inge lexe ngingi ngexiu opongengi mo nene'axu ne uxali no anu maulingenge. Io mamu sou ngavikalangengi ngatongato'o vitavitanisi lexe ngingi Avalaamu ta 'ilu'ilusunu. Eni avikalangengi aloxo ne, xo Lataua umomomo sou uxalixa'a

^a2:51 Luk 2:19 ^b2:52 1Sa 2:26; Xav 3:4 ^c3:3 Apo 13:24

^d3:4 Ais 40:3-5 ^e3:7 Mat 12:34; 23:33 ^f3:8 Ioa 8:33, 39

Avalaamu ta 'ilu'ilusunu no anu lavo'o vile vitanisi 'olele. ^{9g}La Lataua uxexengengi loxo itema vile uxetau ovu no anu lapemu sou uxexee mo u'elaxu, xo unene'a laixe uasi."

¹⁰Io, ane'i milolomusou vaikalau Ioanesi aloxo ne, la mitali'isou aloxo 'o, "La sou nexi ta'oxo ma'ia 'o?"

¹¹La Ioanesi mukolinu vaikalai'a aloxo 'o, "Ei ane tokolomou tamei uai, la avikalanu pekia'u lexe anu ulosou menexu vile ane anu iu tokolomou uasi ne vile. Xe 'ei ane la'ilalixu uai tavu'alo, la anu kalumo u'oxonu aloxo ne."

^{12h}Ta mitema sou itaxusou lamoli kalumo mine'e noxou sou lexe u'ulosi'a, la ane'i kalumo mitali'isou aloxo 'o, "Itema sou ulosinge lavulavu, nexi ta'oxo ma'ia?"

¹³La anu mukoline'i aloxo 'o, "Ngataxusou lamoli, la ngano'u u'isalili no anu sosovosousi, ia ngano'u usukusuku mamu."

¹⁴Io, ta mitema sou 'oto'oto kalumo mine'e noxou sou lexe u'ulosi'a, la ane'i kalumo mitali'isou aloxo 'o, "Nexi ta'oxo a loxovaa?" La anu mukoline'i aloxo 'o, "Ngingi ngakaitolone'i ta mitema mo ngaviou lamoli'a vitanisi mamu. Ia eni avikalangengi pekia'u lexe ngingi nga'osasou lamoli e nganono'u sou xaixaimengi u'isalili."

¹⁵Ta mitema e ixomaiou itema sou pamauli ulu'e no lia 'o, mimaisou Ioanesi, la tane'i lili. La mixavutala lexe mane anu Kalisito ane. ¹⁶ⁱLa sou anu mukoline'i aloxo 'o, "Eni a'ulosinge no anu lexa viatanisi loxo sosovo lexe ngingi ngexiunu opongengi. Ia ili'i, la itema vile xaviinu une'e sou u'ulosinge no anu Uleenu Tavuna mo navu. Ia xavi noxou ne, uaulixu xavi noxilo. La sou eni amomomosou alulusou lamotasou

sio vexu tava'u uasi. ¹⁷Anu une'e loxo itema vile utetelisu silapa no avolu sou usilapanu uiti sosou sou u'elaxu no anu navu e ukalu uasi. Io, temanu, la ulai uai no taasou la'ilali." ¹⁸Ioanesi musolo vaikala tavu'alo la, xe mua'aloxu a'alo laixe noxou Lataua mulai noxi'a kalumo.

^{19j}Ioxe, no voxo vile ili'i, la Ioanesi mukaitolonu Elodesi, anu tatananu tuala ne Xalilaia. Xo anu muno'e vimou semau ualasia lexe Elodia mo mu'oxonu 'ili'ilixu masumasua se'i la. ²⁰La sou Elodesi musukunu 'ilixu vile masua sou mutatuxu Ioanesi no taasou navunavu.

Ioanesi Mu'ulosou Iesu

(Mat 3:13-17; Mak 1:9-11)

²¹No mine Elodesi utatuxu Ioanesi no anu taasou navunavu uao, la Ioanesi mu'ulosi'a ta mitema tavu'alo. Mo Iesu kalumo mune'e noxou, la anu mu'ulosou. Xe mu'ulosou mukalu, la Iesu mulinga. La opo loxotolo mukisi, ^{22k}la sou Uleenu Tavuna mulu'e loxo ngiala kua muvava mulu'e muxolu no kisou. La itema vile no opo loxotolo muvikal mulu'e aloxo 'o, "Nini eni 'alixeni. Eni emasaxaine musuku mo opoleli mu'osaine misevile."

Nanasi'a Iesu ta 'Ilu'ilusunu

Ilo'a ta Xaixasou

(Mat 1:1-17)

^{23l}Iesu mu'ulo xe musokou xaixai noxou sou ulosi'a ta mitema lavulavu, la tauu iexu muxali loxo mavulovexa tatalu. La ta mitema tavu'alo mixavutala lexe anu Iosepu 'olu. Ia Iosepu ne, anu Eli 'olu. ²⁴Eli ne, Matati 'olu. Xe Matati ne, Levi 'olu. Xe Levi ne, Meleki 'olu. Xe Meleki ne, Iana 'olu. Xe Iana ne, Iosepu 'olu. ²⁵Xe Iosepu ne, Matatio 'olu. Xe Matatio ne, Amosi 'olu. Xe

^g3:9 Mat 7:19 ^h3:12 Luk 7:29 ⁱ3:16 Apo 13:25

^j3:19 Mat 14:3-4; Mak 6:17-18 ^k3:22 Ioa 1:32 ^l3:23 Luk 4:22; Ioa 6:42

Amosi ne, Naumu 'olu. Xe Naumu ne, Esili 'olu. Xe Esili ne, Naxai 'olu. ²⁶Xe Naxai ne, Mati 'olu. Xe Mati ne, Matatio 'olu. Xe Matatio ne, Semei 'olu. Xe Semei ne, Ioseki 'olu. Xe Ioseki ne, Ioda 'olu. ²⁷Xe Ioda ne, Ioanani 'olu. Xe Ioanani ne, Resa 'olu. Xe Resa ne, Seruvaveli 'olu. Xe Seruvaveli ne, Salatieli 'olu. Xe Salatieli ne, Neri 'olu. ²⁸Xe Neri ne, Meleki 'olu. Xe Meleki ne, Adi 'olu. Xe Adi ne, Kosamu 'olu. Xe Kosamu ne, Elimada 'olu. Xe Elimada ne, Ela 'olu. ²⁹Xe Ela ne, Iosua 'olu. Xe Iosua ne, Eliaselu 'olu. Xe Eliaselu ne, Iorimu 'olu. Xe Iorimu ne, Matati 'olu. Xe Matati ne, Levi 'olu. ³⁰Xe Levi ne, Simeoni 'olu. Xe Simeoni ne, Iuda 'olu. Xe Iuda ne, Iosepu 'olu. Xe Iosepu ne, Ionamu 'olu. Xe Ionamu ne, Eliakimu 'olu. ³¹Xe Eliakimu ne, Melea 'olu. Xe Melea ne, Mena 'olu. Xe Mena ne, Matata 'olu. Xe Matata ne, Natani 'olu. Xe Natani ne, Deviti 'olu. ^{32m}Xe Deviti ne, Iesi 'olu. Xe Iesi ne, Oveti 'olu. Xe Oveti ne, Voasi 'olu. Xe Voasi ne, Solomoni 'olu. Xe Solomoni ne, Nasoni 'olu. ³³Xe Nasoni ne, Aminadavu 'olu. Xe Aminadavu ne Ademini 'olu. Xe Ademini ne Ramu 'olu. Xe Ramu ne, Esuloni 'olu. Xe Esuloni ne, Peresi 'olu. Xe Peresi ne, Iuda 'olu. ³⁴Xe Iuda ne, Iakovo 'olu. Xe Iakovo ne, Aisaki 'olu. Xe Aisaki ne, Avalaamu 'olu. Xe Avalaamu ne, Tela 'olu. Xe Tela ne, Naolu 'olu. ³⁵Xe Naolu ne, Seluxu 'olu. Xe Seluxu ne, Leu 'olu. Xe Leu ne, Pelexi 'olu. Xe Pelexi ne, Eve 'olu. Xe Eve ne, Sela 'olu. ³⁶ⁿXe Sela ne, Kainani 'olu. Xe Kainani ne, Apasata 'olu. Xe Apasata ne, Semu 'olu. Xe Semu ne, Noa 'olu. Xe Noa ne, Lameki 'olu. ³⁷Xe Lameki ne, Metusela 'olu. Xe Metusela ne, Enoko 'olu. Xe Enoko ne, Ielati 'olu. Xe Ielati ne, Maalaleli 'olu. Xe Maalaleli ne, Kenani 'olu. ^{38o}Xe Ke-

nani ne, Enosi 'olu. Xe Enosi ne, Seti 'olu. Xe Seti ne, Adamu 'olu. Xe Adamu ne, Lataua mukoinu.

Tovotovo Noxou Iesu

(Mat 4:1-11; Mak 1:12-13)

4¹⁻²Ioxe, Iesu mu'ulo ne Ioridani mukalu xe xaviinu Uleenu Tavuna mu'ana'ana noxou, la mulivu no tualasou. Xe ili'i, la Uleenu Tavuna mulaixu no xalee lia vitanisi sou lexe Satani utovonu. Anu muxolu lai ne, la u'ani uasi mumomomo loxo voxo mavulovexa tami'a. Xe voxo mavolovexa tami'a mukalu, la muxamuli lexe Anu musolixu.

³Anu musolixu, la sou Satani muvikalanu aloxo 'o, "Lexe nini Lataua 'Olu, la navikalanu lavo'o vile 'o mo uxali veleti."

^{4p}Ia Iesu mukolinu aloxo 'o, "Vaikalau Lataua muvikala lexe ta mitema imauli no anu veletisi uasi, ia imauli no anu vaivaikala noxou Lataua kalumo."

⁵Mukalu, la Satani mulutunoxu Iesu mutelonu no la'olu vile teitexi. Xe alaxu vilesisi 'o, la mulosiouxu tuatuala mukalusi no lia 'o. ⁶La muvikalanu aloxo 'o, "Eni alosine xavi sou nasaxila'u tuatuala ukalusi mo alosine mimii ukalusi no anu sou na'anini. Xo eni esaxila'u mimii ane ne, la sou eni alosou mitema 'ena'ei ane eni emasaxa sou alosou. ⁷La sou lexe nini napala'alixou lexe eni Lataua, la mimii ukalusi 'o ne, nini na'anini."

^{8q}Ia Iesu mukolinu aloxo 'o, "Vaikalau Lataua muvikala lexe ngingi ngalu'e-lailingenge sou nga'itinu Tila Lataua noxinge ualasou mo ngaxaxai noxousi."

⁹Xe mukalu, la Satani mulaixu mulai ne Ielusalemu sou mu'italonu muxolu teitexi no tani tila noxou Lataua kisou.

^m3:32 Rut 4:17-22 ⁿ3:36 Tav 11:10-26 ^o3:38 Tav 4:25-26

^p4:4 Lap 8:3 ^q4:8 Lap 6:13-14

Ia muvikalanu Iesu aloxo 'o, “Lexe nini Lataua 'Olu, la naili'e lai 'o nalai no lia. ¹⁰rXo vaikalau Lataua muvikala lexe Lataua upalusia ta angelo noxou sou ilooxene no avo'a lailaixe. ¹¹Mo itetelisine no avo'a teitexi, mo sou mamu sou lavo'o vile uto'omolu tava'ine.”

¹²sIa Iesu mukolinu aloxo 'o, “Vaikalau Lataua muvikala lexe mamu sou nenge tatovonu xavi noxou Tila, anu Lataua noxinge.”

¹³Satani mutovonu Iesu no anu tovo-tovo iouiou ne mukalu, ia Iesu ulapau uasi. La sou Satani mu'umesou sou ulai uxomaiau no anu voxo vile ili'i la.

¹⁴Ili'i no anu tovo-tovo, la xaviinu Uleenu Tavuna mu'ana'ana noxou Iesu sou mulivu no xalee lia tila ne Xalilaia. Anu mulivu, la ta mitema no xalee lia mukalusi ne mino'u a'alosou la, milavusou lexe Iesu Anu a mulivu mune'e ne Xalilaia. ¹⁵Xe Anu mulosia ta mitema lavulavu no taasou la lotu noxi'a ta Iutaia, la ta mitema mukalusi mi'itinu ualassou.

Ta Mitema no Tualasou Iesu La'iaxa'au Misevile

(*Mat 13:53-58; Mak 6:1-6*)

¹⁶Xe ili'i, la Iesu mulai ne Nasaleti. No mine anu kitu'axu sio, la muxolu no tuala ane ne mo muxali tila no anu. No voxo Tavuna vile, la Anu mu'unalai no taasou lalotu noxi'a ta Iutaia loxo Anu ulavusou u'unalai no anu. Xe Anu mu'unalai mukalu, la mutulu sou lexe uitisou vaikala noxou Lataua. ¹⁷La ane'i milosou lavuku e Aisaia anu itema sou palomatana mukaukavunu mipipinu muai. Anu muno'u ka muxavulalanu sou mukamuli vaikala vile muvikala aloxo 'o,

¹⁸u“Uleenu Tavuna noxou IAUE, anu a uxolu noxilo 'o.

Xo anu IAUE musosovosilo sou lexe eni aa'aloxu a'alo laixe noxou Lataua noxi'a ta mitema e i'a lavuluti uasi.

Anu mupalusilo sou lexe eni alulusia ta mitema ane mixolu no anu taasou navunavu, mo avikalane'i ane'i e ie'i seleselevenu lexe ie'i ukaa la.

Mo Anu mupalusilo kalumo sou lexe eni akalusou tu'utu'umaxu noxi'a ta mitema

ane'i ane ta tatilasi'a mi'oxo masuane'i, ¹⁹mo avikalane'i no anu voxo sou IAUE ualaunasi'a ta mitema.”

²⁰Iesu muitisou aloxo ne mukalu, la mupipinu mukalu la mulosou itema sou usaxila'u kaukavu ne. Io, Anu muxolu no lia, la ta mitema mukalusi mixolu no nano ne, mimatakisou. ²¹Ia Anu muavuti la muvikalane'i aloxo 'o, “Kaukavu ane eni eitisou 'o, anu a muxali manina vaimomo 'o loxo ngingi ngelomusou ne.”

²²vAne'i milomusou, la miitinu ualassou xe mikuluke no anu vaivaikalau lailaixe ne. Ia ane'i mixavutala piena, la mivikalane'i ngatongato'o aloxo 'o, “Anu ne, nenge telavusou lexe Anu Iosepu 'olu, ia loxovaa la sou Anu muvikalala aloxo ne.”

²³La Iesu musolonu vaikala sou muvikalane'i aloxo 'o la, “Eni elavu manina lexe ulai ili'i, la ngingi ngalemolu vaikala vile tatei mikaukavunu lexe, 'Itema sou pamauli, nini mene napa-maulineni.' Mo ngavikalaleli lexe mimii e eni e'oxonu lai ne Kapenaumu ne, eni a'oxonu lai no tualasilo 'o.

²⁴wEni avikalangengi manina musuku. Ta tema tualasou itema sou palomatana vile ne imomomo sou

^r4:10 Lex 91:11-12 ^s4:12 Lap 6:16; 1Ko 10:9 ^t4:13 Eva 2:18; 4:15

^u4:18 Ais 61:1-2 ^v4:22 Luk 3:23; Ioa 6:42 ^w4:24 Ioa 4:44

i'osasou uasi. ²⁵xEni avikalangengi manina musuku. No anu voxo e Eliasi muxaxai loxo itema sou palomatana, xe tauu aso toxoxa'a mo tausoli kalumo muxolu ne no tuatuala mukalusi mumomomo loxo tauu ie tatalu mo so'io muxatele vile. La ta sema ta vaalu tavu'alo mixolu ne Isilaeli, ²⁶yia Lataua upalusou Eliasi ulai noxie vile noxi'a ne uasi. Mupalusou mulai noxie vaalu vile ne Sareputa no xalee lia ne Saidoni. ²⁷zXe no anu voxo e Elisa muxaxai loxo itema sou palomatana sie Isilaeli, la pipiena vulukali mu'oxone'i ta mitema tavu'alo ne Isilaeli. Ia vile noxi'a une'e noxou Elisa sou umauli uasi. Naamani e ne Siliasi a mulai noxou Elisa sou mumauli."

²⁸Ioxe, ta mitema mukalusi no nano no taasou lalotu noxi'a ta Iutaia ne, milomu aloxo ne, la la'iaxa'a manina. ²⁹Xe ane'i miavuti la mikusau Iesu mulai no ale sou milaixu no maea kisou e tuala tila muxolu no anu sou lexe ivau usoli. ³⁰Ia, uasi. Anu musixa no taiine'i ta mitema, la mulai avile.

Iesu Mukusau Ulee Vile Masua

(Mak 1:21-28)

³¹Ioxe, ili'i la Iesu mulu'elai no tuala ne Kapenaumu e ne Xalilaia. Muxolu ne sou musoko sou ulosieixa'a ta mitema lavulavu no voxo Tavuna. ³²aXe ta mitema milomusou vaivaikala noxou, la ane'i mikuluke, xo vaikalau ne xaviniu. ³³Io, no voxo vile la itema vile muxolu no taasou lalotu noxi'a ta Iutaia ne, ulee vile masua muxolu noxou. La anu mu'ava'ava tatila misevile. ³⁴La muvikalane Iesu aloxo 'o, "Ae, nini Iesu sie Nasaleti! Nene'e 'o sou na'oxonu ma'i noxixe? Nini nene'e 'o sou na'oxonu masuanexi? Nini ne, eni elavusine. Nini

itema mulapu noxou Lataua." ³⁵Ia Iesu mulomu sou aloxo ne, la mukaitolonu ulee masua ne aloxo 'o, "Naxoo tasiau! Mo naxexesou itema ne!" La ulee masua ne, mulovelixu itema ne mulu'e no talaxa'a mukalu, la sou muxexesou mulai. Ia u'oxonu masuanu itema ne uasi. ³⁶Ta mitema mimaisou aloxo ne, la mikuluke la mivikalane'i ngatongato'o aloxo 'o, "Iu, nenge vaikala mii ma'ia ane loxo! Itema 'o mukaitolone'i ta ulee ta masumasua no anu xavi noxou, la ane'i milomuxu mo milaalaa." ³⁷Loxo ne, la sou a'alosou mimii e Iesu mu'oxonu ne, mulai no tuatuala tavu'alo e muxolu 'ala'alai ne Kapenaumu.

Iesu Mupamauline'i ta Mitema Tavu'alo

(Mat 8:14-17; Mak 1:29-34)

³⁸Iesu mulutu no taasou lalotu noxi'a ta Iutaia sou mulai no tani noxou Saimoni. Ia Saimoni leuanu ne mipipiena, mo vasimele ialuxu misevile. La ane'i mitali'isou Iesu lexe upamauline. ³⁹La sou Anu mutulu 'alai noxie sou muvikala pekia'u lexe pipiena ne uxexesie. La ialualuxe ne mukalu. Io, alaxu vilesisi la ane mitulu sou mixuxutuxa'a la'ilali.

⁴⁰Ili'i no 'olo'olovoxo, la ta mitema mine'ene'i ta minemine'i e pipiena iouiou mu'oxone'i ne noxou Iesu sou Anu mumulaxu avolu noxi'a vilevilesi, la ane'i mimauli. ⁴¹bXe ta ulee masumasua kalumo milaalaa noxi'a ta mitema tapiena. La i'ava'ava aloxo 'o, "Nini ne, Lataua 'Olu." Ia Anu mukaitolone'i lexe mamu sou ivikala. La ane'i milomuxu Iesu, xo milavu lexe Anu Kalisito.

⁴²'Olovoxo mukalu xe kakau, la Iesu mulutu sou mulai no xalee lia vile ane ta mitema ixolu no anu uasi. Ia ta mitema

^x4:25 1Ta 17:1, 7 ^y4:26 1Ta 17:8-16 ^z4:27 2Ta 5:1-14

^a4:32 Mat 7:28-29 ^b4:41 Mat 8:29; Mak 3:11-12

mikakamulinu xe mixalisou, la miapixu lexe ilo'a ixolu 'o. ⁴³ Ia Anu muvikalane'i aloxo 'o, "Eni ene'e 'o sou aa'aloxu a'alo laixe sou saxisaxila'u noxou Lataua no tuatuala se'i va'axu kalumo. Xo Lataua mupalusilo sou xaixai aloxo nesi." ⁴⁴ cLa sou Anu muxixaoxao no tuatuala ne Iutaia sou mua'alo no taasou lalotu noxi'a.

Iesu Mu'avali'a ta Molomolo Noxou

(Mat 4:18-22; Mak 1:16-20)

5 dIli'i no voxo vile, la Iesu mulai no kupa ne Xenesaleti. La ta mitema tavu'alo mipita noxou sou ilomusou vaikala noxou Lataua, la sou Iesu mutulu no kupa pa'umolu. ² Anu mumaisou uaxa tamei muai no tasi'i, io ta moosou milu'e sou mi'uinu kaexa'a. ³ Xe Anu mumaisi'a aloxo ne, la muvikalanu Saimoni ilo'a ta menexu ne sou misulunu no anu uaxa vile noxou Saimoni ne mulai no ale seville. Io Iesu muxolu teitexi no uaxa ne sou mulosi'a ta mitema tavu'alo ne lavulavu.

⁴ Mulosi'a lavulavu mukalu, xe ili'i la muvikalanu Saimoni aloxo 'o, "Navole nalai no kupa lixinu mo ngongi'a ta menexine ngasu'anu kaengenge sou ngano'a ta sinana mose'i."

⁵ eIa Saimoni muvikalanu Iesu aloxo 'o, "Tila, no 'olovoxo lololi ano 'o, nexi texaxai ialuxu mo mutalo no anu lamana, ia tano'u sinana soxu vile uasi. Ia, mii vile uasi, nexi tamulinu vaikalameni mo tasu'anu kaenexe."

⁶ Ane'i mi'oxo aloxo ne, la mino'a ta sinana tavu'alo misevile, la kae ne lexe sou ukakaa. ⁷ La sou mitavene'i ta menexi'a ane no anu uaxa vile 'olele lexe ine'e mo isu'uline'i. Ane'i mixali xe mitaane'i ta sinana no anu uaxa tamei ne, la uaxa ne mu'ana'ana mo sexasisi sou u'uo'uo.

⁸ Saimoni mumaisou aloxo ne, la mutangatulu no talaxu Iesu sou muvikalanu aloxo 'o, "Tila, nalai va'axu noxilo, xo eni amitema sou 'ilixu masua." ⁹ Muvikalanu aloxo ne, xo anu ilo'a ta menexu mimama'u noxi'a ta sinana tavu'alo e mikaene'i ne. ¹⁰ Ta menexu tamei e Iakovo ilou Ioanesi, e Sevetαιο ta 'olu ne, ilou mimama'u kalumo.

La sou Iesu muvikalanu Saimoni lexe, "Nini namama'u uasi. Vaimomo 'o ne, nini neno'a ta sinanasi, ia ili'i la nini nakaene'i ta mitema ine'e noxilo." ¹¹ fLa sou ane'i mivole sou milai no nano no tasi'i. Mixali no tasi'i, la mi'italonu mimii'a mukalusi, io mimulinu Iesu.

Iesu Mupamaulinu Itema Vile Vulukali Mu'oxonu

(Mat 8:1-4; Mak 1:40-45)

¹² Ioxe, no voxo vile, la Iesu muxolu no tuala vile. La itema vile vulukali mu'oxonu mo mutaasou vasimolu mukalusi ne muxolu no tuala ane ne kalumo. Anu mumaisou Iesu, la mutangatulu no talaxu Iesu sou mulinga noxou, la muvikalanu aloxo 'o, "Tila, lexe nini nemasaxa, la nini napaipouleli no a vulukali 'o sou uxexesou vasimelo mo axali malemalenga noxou Lataua iou."

¹³ Xe Iesu mumexinu avolu sou mukasou, la muvikalanu aloxo 'o, "Eni emasaxa lexe nini naxali malemalenga." La alaxu vilesisi 'o, la vulukali ne tasi-auxu avile.

¹⁴ gMukalu, la Iesu muvikalana pekia'u noxou aloxo 'o, "Mamu sou navikalanu itema vile sou mii e muxali noxine 'o, ia nalai nalapu noxou aili'i vile mo namaxa'u vasimene noxou. Ukalu, la sou naiama mimii ulai noxou Lataua loxo Mosesi muvikalana pekia'u lexe nini namulinu sou napala'alixene noxi'a ta

^c4:44 Mat 4:23 ^d5:1 Mat 13:1-2; Mak 3:9-10 ^e5:5 Ioa 21:3-8

^f5:11 Mat 19:27 ^g5:14 Liv 14:1-32

mitema lexe nini nexali malemalenga noxou Lataua iou.”

¹⁵Ia uasi. A'alo sou mimii e Iesu mu'oxonu ne, ta mitema tavu'alo milavusou mukalu. La sou tavu'alo noxi'a mine'e sou milomu noxou, xe tavu'alo noxi'a e pipiena mu'oxone'i ne mine'e noxou sou lexe Anu upamauline'i. ¹⁶Ia voxo se'i, la Anu u'lumesi'a mo ulai no xalee lia e ta mitema ixolu no anu uasi sou mulinga noxou Lataua.

Iesu Mupamaulinu Itema Vile E Vasimolu Musoisoli

(Mat 9:1-8; Mak 2:1-12)

¹⁷Ili'i no voxo vile la, no mine Iesu mulosi'a ta mitema lavulavu, la ta Palisaio mose'i ilo'a ta mitema sou ilosinge lavulavu sou lapuloto mose'i kalumo a mixolu ne, mose'i noxi'a me'a no tuatuala mukalusi loxo ne Xalilaia xe ne Iutaia xe ne Ielusalemu a mine'e mipita ne. La xavi noxou Tila muxolu noxou Iesu sou upamauline'i ta mitema e pipiena mu'oxone'i. ¹⁸La sou ta mulu se'i mitavulenu itema vile e vasimolu musoisoli no anu luusou mine'enu. La mitovo lexe i'unalainixu mo imulaxu no talaxu Iesu. ¹⁹Ia imomomo sou i'unalainixu uasi, xo ta mitema tavu'alo mitomu manina. La sou ane'i mitavulenu mitelaixu no tani laxa'u. Mukalu, la mi'elixu tani laxa'u sou mikalaanu ilou luusou ne mulu'e no nixine'i ta mitema no talaxu Iesu.

²⁰^hXe Iesu mumaisi'a aloxo ne, la mulavu lexe ane'i mimulaxu tane'i noxou manina, la sou muvikalanu itema ne aloxo 'o, “Menexilo, Lataua muxiu tumalouou 'ili'ilixo masumasua noxine mukalu.”

²¹Ia ta mitema sou lapuloto ilo'a ta Palisaio milomusou Iesu muvikalalo aloxo ne, la mivikalalo piena no anu xavutala

noxi'a aloxo 'o, “Anu itema ma'ia, la sou muvikalalo masua mulai noxou Lataua 'o? Lataua anusisi Anu umomomo sou uxii tumalouou 'ili'ilixo masumasua.”

²²Ia Iesu mulavusou xavuxavutala noxi'a, la sou muvikalane'i aloxo 'o, “Loxovaa, la sou ngingi ngemolo tangengi loxo ne?” ²³⁻²⁴ⁱVaikala ma'ia ane, eni alemolu, la se'isisi noxinge sou ngalavusou lexe Lataua mulosou Itema 'Olu xavi sou uxii tumalouou 'ili'ilixo masumasua noxi'a ta mitema no lia 'o? Avikalalo lexe Lataua muxiu tumalouou 'ili'ilixo masumasua noxou, uasi? Avikalalo lexe utulu mo ulai.” La sou Iesu iou mulai noxou itema e vasimolu musoisoli mukalu ne, io muvikalano aloxo 'o, “Avikalaneni lexe natulu mo nano'u mo'esine mo nalai no taasine.” ²⁵Xe alaxu vilesisi 'o, la itema ne mutulu no talaxa'a ta mitema sou muno'u mo'esou e muai no anu ne. Xe muavuti sou mulai no tani, la mu'iti'itinu Lataua ualasu no vote'i. ²⁶Ia, ta mitema mimaisou aloxo ne, la mikuluke manina mo mimama'u misevile. Ia mi'itinu Lataua ualasu, la mivikalalo aloxo 'o, “Vaimomo 'o, nenge temaisou mii vile e nenge talavusu tamaisou tatei uasi.”

Iesu Mu'avalou Levi

(Mat 9:9-13; Mak 2:13-17)

²⁷Ili'i no anu ne, la Iesu mulaa mulai no ale. Mulai la mumaisou itema vile ualasu lexe Levi, anu itema sou utaxusu lamoli, ia uxoxolu no tani e ta mitema i'una xe iuatu la ilea lamoli no anu. La Iesu muvikalano aloxo 'o, “Nini nane'e mo namulileli.” ²⁸Xe Levi muavuti la mu'italonu miomiou, ia mululinu avile.

²⁹Xe Levi muxali no taasou, la mu'oxonu la'ilali vile toxoxa'a xou Iesu. Ta mitema sou itaxusu lamoli ilo'a ta

mitema tavu'alo kalumo mixolu sou ilo'a mi'ani. ³⁰^jLa ta Palisaio mose'i xe ta mitema sou lapuloto mose'i e ane'i kalumo e mixolu ne mivikala tapiena noxi'a ta molomolou Iesu aloxo 'o, "Loxovaa, la sou ngingi ngongi'a ta mitema sou itaxusou lamoli xe ta mitema sou 'ili'ilixo masumasua, nga'ani xe ngaie ngapita 'o?"

³¹La sou Iesu mukoline'i aloxo 'o, "Ta mitema e ipipiena uasi ne, ilavusou ilai noxou itema sou pamauli sou pipiena uasi. Ia ta mitema e ipipienasi la ilai noxou. ³²Anu aloxo nesi, la sou eni ene'e 'o sou a'avali'a ta mitema e milavusi'a lexe ane'i milaixu uasi. Eni ene'e 'o sou a'avali'a ta mitema e milavusi'a lexe ane'i mimasua sou ane'i ixiu tumali'au 'ilixo masua noxi'a."

Iesu Mutali'i no Anu 'Ilixo sou ta Pelemu

(Mat 9:14-17; Mak 2:18-22)

³³Iesu mukolinu tali'i noxi'a aloxo ne mukalu, la sou ane'i mitali'isou Iesu la aloxo 'o, "Voxo tapiena, la ta molomolou Ioanesi ilavusou ipelemu sou ikilaka, mo ta molomolo noxi'a ta Palisaio kalumo i'oxo aloxo ne. la tava'u loxovaa, la sou ta molomolo noxine 'o ipelemu uasi ne? Ane'i i'ani'anisi xe iiesi." ³⁴^kLa Iesu mukoline'i la aloxo 'o, "No voxo mine itema sou utaula'i ilo'a ta minuminu ixoxolu o, la ngingi ngamomomo sou ngavikalane'i sou lexe ipelemu no anu la'ilali sou taula'i ne? Uasi anesi. ³⁵Ia ulai ili'i no anu voxo ane sou anu u'umesi'a, la sou ane'i ipelemu."

³⁶Mukalu, la sou Iesu mulemolu vaikala tovola'i vile noxi'a aloxo 'o, "Itema vile umomomo sou uxotonu lavalava vile alavua xasixu sou usimenu vaxa no anu ane teinu ne uasi. Xo

lexe anu u'oxonu aloxo ne, la anu uvilaisou lavalava alavua ne sou ukakanu, xe lavalava xasixu alavua ne anu utoxo laixe uasi. ³⁷Xe itema vile umomomo sou utaanu uaini lexaxu alavua ulu'e no anu xalusou ane teinu uasi. Xo lexe anu u'oxonu aloxo ne, la uaini lexaxu alavua ne upaunoxu xalusou ne la unixi ulai no lia, xe vexasou ne umamulo mo usu'a. ³⁸Tava'u aloxo ne, la sou tataanu uaini lexaxu alavua no anu xalusou e alavuasi. ³⁹Xe ta mitema ane miexu uaini lexaxu teinu mukalu, la ane'i imasaxa sou iexu ane alavua ne uasi. Xo ane'i ivikala lexe ane teinusi ne anu laixe."

Vaikala sou Voxo Tavuna

(Mat 12:1-8; Mak 2:23-28)

6 ¹Ili'i no voxo Tavuna vile, la Iesu ilo'a ta molomolo noxou mimuamua'i no nano no xai sou uiti, la ta molomolo noxou mi'elexu uiti temanu ka miteasou sou mio'u. ²^mIa ta Palisaio mose'i mimaisi'a la mitali'isi'a aloxo 'o, "Loxovaa, la sou ngingi nge'oxonu mii ane nenge talavusou ta'oxonu no voxo Tavuna uasi 'o?"

³ⁿLa Iesu mukoline'i aloxo 'o, "Ngingi ngaitisou a'alo sou mii ane Deviti mu'oxonu no voxo ane anu ilo'a ta menexu misolixa'a uasi? ⁴^oNo voxo ane ne, la Deviti mu'una no tani noxou Lataua ka muno'u la'ilali ane ane'i milosou Lataua. La'ilali ane ne, anu noxou Lataua, la sou ta aili'isi i'ou. Ia Deviti muno'u ka mu'ou mo muitixa'a ta menexu kalumo." ⁵La Iesu muvikalane'i la aloxo 'o, "Itema 'Olu ne, Anu Tila no anu voxo Tavuna sou usaxila'u."

⁶Xe ili'i no voxo vile Tavuna la, la Iesu mu'unalai no taasou lalotu noxi'a ta Iutaia sou mulosi'a lavulavu. La mitema vile a muxolu ne kalumo, avolu

^j5:30 Luk 15:1-2 ^k5:34 Ioa 3:29 ^l6:1 Lap 23:25 ^m6:2 Ioa 5:10

ⁿ6:3 1Sa 21:1-6 ^o6:4 Liv 24:5-9

tema musoli. ⁷ La ta mitema sou lapuloto ilo'a ta Palisaio mose'i no nano ne, ie'i umulimulinu Iesu lexe Anu upamaulinu mitema e avolu musoli ne no voxo Tavuna. Xo ane'i ikakamuli vote'i vile sou itulusou no anu vaivaikala. ⁸ Ia Iesu mulavusou xavutala noxi'a ne mukalu, la sou Anu muvikalanu itema e avolu musoli ne aloxo 'o, "Naavuti mo natulu no ie'i ta mitema 'o." La sou mitema ne muavuti sou mutulu.

⁹ Mutulu mukalu, la Iesu muvikalane'i aloxo 'o, "Eni atali'isinge. Lapuloto noxinge nenge'a muvikanenenge a loxovaa? Nenge ta'oxonu 'ilixi laixe no voxo Tavuna, uasi? Ta'oxonu 'ilixi masua? Lapuloto muvikanenenge sou tasu'ulinu itema, uasi? Ta'oxo masuanu?"

¹⁰ Iesu muvikalala mukalu, la iou muitisi'a ta mitema ne mukalusi. La muvikalanu itema ne aloxo 'o, "Namexiinu avone uuatu." La mitema ne mu'oxonu aloxo ne, la sou avolu ne muxali laixe la. ¹¹ Ia ta mitema sou lapuloto ilo'a ta Palisaio ne la'iaxa'a masua manina, la mivikalane'i ngatongato'o lexe, "Nenge ta'oxonu mii ma'ia noxou Iesu 'o?"

Iesu Mu'avali'a ta Aposeli Noxou Mavulovexa Mo Mulu'e no Lia Tamei

(*Mat 10:1-4; Mak 3:13-19*)

¹² No voxo ane Iesu mutelai no laxa'ilu sou mukilaka noxou Lataua, la mukilaka no 'olovoxo lololinu ne. ¹³ Xe no kakau, la Anu mu'avali'a ta molomolo noxou ne mine'e sou musosovosi'a mavulovexa mo mulu'e no lia tamei noxi'a ane Anu mumoxo'a lexe ta aposeli noxou. ¹⁴ Iti-itisi'a ne aloxo 'o. Saimoni e Iesu mumoxo'u lexe Pita, xe vimou Andeleasi, xe Iakovo ilou Ioanesi, xe Pilipi ilou Vatolomaio, ¹⁵ xe Mataio ilou Tomasi, xe Iakovo e Alipaio 'olu, xe Saimoni vile la,

anu vile noxi'a ta mitema ane imasaxa lexe me'a isaxila'u tualasi'a tatila. ¹⁶ Xe Iudasi e Iakovo 'olu xe Iudasi Isikarioti ane mu'italonu Iesu no avo'a ta mitema.

'Ei Ane U'osa Xe 'Ei Ane Uxolu no Anu Tu'umaxu?

(*Mat 4:23-25*)

¹⁷ Ili'i, la Iesu ilo'a ta molomolo noxou me'a no laxa'ilu ne, milu'e. La Anu mulai mutulu no anu lialia latia vile. Io, ta molomolo noxou tapiena mine'e mipita noxou. Xe ta mitema tavu'alo manina sou tuatuala no xalee lia tila ne Iutaia mo no tuala tila ne Ielusalemu mo 'alai no luaki pa'upa'umolu no tuala ne Taia xe ne Saidoni, ane'i kalumo mine'e mipita ne. ¹⁸ Se'i noxi'a ne mine'e mipita sou lexe ilomusou vaikala noxou, xe se'i ne mine'e sou Iesu upamauline'i. La ta mitema e ta ulee masumasua mi'oxo masuane'i ne mixali laixe. ¹⁹ Mo ta mitema mukalusi e mitovo sou mikasou Iesu ne, ane'i mixali laixe. Xo xavi muxolu noxou ne, mulaa sou mupamauline'i.

²⁰ Iesu iou mulai noxi'a ta molomolo noxou, io muvikalane'i aloxo 'o, "Ngingi ane mengi lavuluti uasi, la ngingi nga'osa, xo Lataua usaxila'inge.

²¹ Xe ngingi ane la'ilalingenge uasi, la ngingi nga'osa, xo ili'i, la Lataua ulosinge la'ilali mo nga'ana'ana.

Mo ngingi ane ngaxolu sou ngatatama, la ngingi nga'osa, xo ili'i, la ngingi ngakeke.

²² Xe ili'i, la ta mitema imasaxainge uasisi manina mo ikusainge mo ikalipalangengi mo ivikala lexe ngingi ta mitema ta masua xo ngingi ngemulinu itema 'Olu ne. Ia mii vile uasi, ngingi nga'osa.

²³No voxo ane ta mitema i'oxo aloxo ne noxinge loxo ta 'ilu'ilusune'i mi'oxo masuane'i ta mitema sou palomatana tatei, la opongengi uai laixesi mo ngalei sou 'osa'ila.

Xo lakolisou sou ngemulileli ne tatila musuku a uai sou ngano'u ili'i no opo loxotolo.

²⁴Ia, ngingi ane nge'osa xo lavulutimengi tapiena 'o,

ili'i la ngaxolu no anu tu'umaxu

²⁵Xe ngingi ane nge'ani mo nge'ana'ana vaimomo 'o,

ili'i la ngaxolu no anu tu'umaxu sou ngasolingenge.

Mo tu'umaxu uxali noxinge ane ngakeke vaimomo 'o,

xo ili'i la ngaxolu sou tama.

²⁶Mo lexe ta mitema i'iti'itinu ualasinge loxo ta 'ilu'ilusune'i mi'oxo noxi'a ta mitema sou palomatana kalakalavoi tatei,

la ngingi ngaxolu no anu tu'umaxu, xo ngingi nge'oxonu xaixai loxo ane'i ta mitema sou palomatana kalakalavoi mi'oxonu tei.”

Ngamasaxai'a ta Uluamengi

(Mat 5:38-48; 7:12a)

²⁷Iesu musolonu vaivaikalau, la muvikalane'i ta molomolo noxou la aloxo 'o, “Toxe, eni avikalangengi ngingi e ngalolomusilo lexe ngingi ngamasaxai'a ta uluamengi. Mo nga'oxo 'ilixo laixe noxi'a ane'i ane imasaxainge uasisi manina. ²⁸Mo ngaalusi'a ane'i ane ivavaangenge. Mo ngakilakasi'a ane'i ane i'oxo masuangengi. ²⁹Mo loxo evile usavalou xaleeneni vile, la naxiu xaleeneni vile la mo usavalou la. Mo loxo evile u'umenu tokolomomeni vile sou vasimene no ale, la nini namalanixu uno'u vile ane sou no nano ne la kalumo. ³⁰Mo ane'i ane

ilingai'a mimii noxine, la nalosi'asi. Mo lexe itema vile uno'u mii vile noxine, la nalingau la mamu. ³¹Ngaxoxonu mii ulai noxi'a ta mitema aloxo ngingi nge-masaxa lexe ane'i i'oxo une'e noxinge nesi.

³²Xo lexe ngingi ngamasaxai'a ta mitema ane ane'i mimasaxaingesi, la Lataua ulosinge lakolisou 'ilixomengi ne? Uasi. Xo ta mitema sou 'ili'ilixo masumasua kalumo ne, ilavusou i'oxonu aloxo ne. ³³Mo lexe ngingi nga'oxonu 'ilixo laixe noxi'a ane'i ane i'oxonu laixe noxinge, la Lataua ulosinge lakolisou 'ilixomengi ne? Uasi. Xo ta mitema sou 'ili'ilixo masumasua kalumo ne, ilavusou i'oxonu aloxo ne. ³⁴Mo lexe ngingi ngalosi'a ta mitema mimii vitanisi uasi, ia ngaxavutala lexe ikolinu ulivu ulai noxinge, la Lataua ulosinge lakolisou 'ilixomengi ne? Uasi. Xo ta mitema sou 'ili'ilixo masumasua kalumo ne, ilavusou i'oxonu aloxo ne. ³⁵Ia ngingi nga'oxonu loxo ta mitema sou 'ili'ilixo masumasua ilavusou i'oxonu uasi. Eni avikalangengi pekia'u lexe ngamasaxai'a ta uluamengi mo nga'oxonu laixe ulai noxi'a mo ngalosi'a mimii vitanisi, ia mamu sou ngaxavutala lexe ikolinu noxinge. Lexe ngingi nga'oxonu aloxo ne, la ngingi ngano'u lakolisou toxoxu mo ngingi ngaxolu loxo Lataua Teitexi Manina ta 'olu. Xo anu tanuxa'a ta mitema ta masua e ilavusou ilemolu laixe noxou uasi. ³⁶La sou ngingi kalumo tangengixa'a ta mitema aloxo Maminge tanuxa'a ne.

Mamu sou Ngailevinu 'Ilixoi'a ta Menexinge

(Mat 7:1-5)

³⁷Mukalu, la Iesu muvikalane'i aloxo 'o la, “Mamu sou ngatilovosou 'ilixoi'a ta menexinge, mo sou Lataua

utilovosou 'ili'ilixomengi uasi. Mo mamu sou ngavikala lexe ane'i ta mitema sou 'ilixio masua, mo sou Lataua uvikalasinge lexe ngingi ta mitema sou 'ilixio masua mamu. Ia ngaxiu tumalingeu 'ilixio masumasua noxi'a ta menexinge, mo sou Lataua uxiiu tumalouu 'ilixio masumasua noxinge kalumo. ³⁸Io, ngalosi'a ta menexingesi, mo sou Lataua ulosinge kalumo. La uvelu laixe mo utaanu u'ana'ana manina no anu kupomengi, ia utaanu sio mo upaxepaxelesinge sou ngano'u. 'Ilixio sou ngaiti mi ane ngingi nga'oxo ulai noxi'a ta menexinge ne, anusi ane Lataua u'oxo une'e noxinge."

³⁹U Jesu muvikalane'i la no anu vaikala tovola'i vile aloxo 'o, "Itema vile iou seleveenu, la umomomo sou utilau menexu vile iou seleveenu la uasi. Lexe aloxo ne, la ilou ikei italoxo no anu taxa. ⁴⁰Ve molomolo vile sou umulimulinu tila noxou ne, umomomo sou uuaulixu tilasou ne uasi. Ia lexe anu uno'u lavulavu ukalusi noxou tilasou ne, la sou anu uxali loxo tilasou ne.

⁴¹Ia tava'u loxovaa, la sou namaisou 'ili'ili se no iou itema vile noxou Lataua e anu loxo vivine, ia namaisou ovu visoxu e muxolu no ieni ne uasi? ⁴²Nini namaisou ovu visoxu no ieni uasi, io loxovaa la sou navikalanu vivine lexe, 'Vivilo, ieni uvaxailosi mo axexeenu 'ili'ili no ieni.' La nini loxo itema sou kalavoi manina. Tei, la nini naxexeenu ovu visoxu no ieni o, ka sou namalei lamana laixe sou naxexee 'ili'ili se noxou vivine iou ne."

Ovu Masua La Nene'axu Kalumo ne Masua

(Mat 7:17-20; 12:34-35)

⁴³Mukalu, la Iesu muvikalane'i aloxo 'o la, "Ovu laixe ne, ulavusou unene'a

masua uasi. Xe ovu masua ne, ulavusou unene'a laixe uasi. ⁴⁴Ovuovu ne, ta mitema itongonu no anu ngiaxu. Umomomo sou ta mitema i'lelexu lovo temanu no anu lamota anaanaxu uasi, xe umomomo sou i'lelexu uaini ngiaxu no anu xuxua uasi. ⁴⁵Anu aloxo nesi, itema laixe ulaalixu 'ili'ilixio laixe ane muxolu no tanu. Xe itema masua ulaalixu 'ili'ilixio masumasua ane muxolu no tanu. Xo ta mitema ilavusou ipala'alixu no anaxa'a a mii ma'ia ane muxolu no nano no tane'i."

Ta Mitema sou Itulusou Tani Mitusulusou Tani Iou Tamei

(Mat 7:24-27)

⁴⁶W Mukalu, la Iesu muvikalane'i aloxo 'o la, "Ngingi ngamoxo'ilo lexe, 'Tila noxixe, Tila noxixe.' Ia loxovaa, la sou ngalomuxo sou ngamulinu vaikala noxilo uasi 'o? ⁴⁷Itema ane une'e noxilo mo ulomusou vaikalaxeni xe umulinu, la avikalangengi lexe anu itema ne a loxovaa? ⁴⁸Anu ne, aloxo itema e mu'asou taxa mulai no lia muxalisou lavo'o, la mutulusou tani teiteixi no anu. Ili'i xe uali musili xe lexa mu'ani, la tani ne ukuni uasisi xo anu mutulu musiatoto pekia'u no lavo'o kisou. ⁴⁹Ia itema vile ulomusou vaikalaxeni, ia umulinu uasi ne, anu aloxo itema e mutulusou tani no lia vitavitanisi. Ili'i xe uali musili, xe lexa mu'ani, la tani ne mulapau alaxu vilesisi la mumamulo avile."

Itema Tila Noxi'a ta Mitema sou 'Oto'oto Mumulaxu Tanu Noxou Iesu

(Mat 8:5-13; Ioa 4:43-54)

7 Iesu muvikalane'i ta molomolo noxou e mipita sou milomusou ne mukalu, la Anu mu'unalai no tuala ne Kapenaumu. ²La itema sou xaixai noxou tila noxi'a ta mitema itemaxu ta'uve sou

'oto'oto, mupipiena mo anu sou usoli. Ia tilasou ne, mumasaxau misevile. ³Ia no voxo ane ne, la mulomusou lexe Iesu muxali ne Kapenaumu. La sou anu mupalusi'a ta tatila noxi'a ta Iutaia milai milinga noxou Iesu lexe une'e mo upamaulinu itema sou xaixai noxou. ⁴Ane'i mixali noxou Iesu, la miuoloteteu mo mivikalanu aloxo 'o, "Itema e mupalusixe tene'e ne, anu itema laixe manina. La sou laixe sou nini nasu'ulinu. ⁵Xo anu mulavusou umasaxaixe nexi ta Iutaia mo anu molu mutulusou taasou lalotu noxixe." ⁶La sou anu ilo'a milai.

Milai xe mixali 'ala'alai no tani noxou tila noxi'a ta mitema itemaxu ta'uve sou 'oto'oto ne, la anu mupalusi'a ta menexu se'i milai noxou Iesu sou mivikalanu aloxo 'o, "Tila, napuuneni sou nalai no tani noxou menexixe mamu. Xo anu muvikala lexe anu itema laixe sou u'avaline nalai no tani noxou uasi. ⁷La sou anu molu une'e uxali noxine uasi. Ia mumasaxa lexe nini navikalasi, la sou itema sou xaixai noxou ne umauli laixe. ⁸Anu muvikala aloxo ne, xo anu kalumo muxolu no laaxu tila noxou, mo anu kalumo musaxila'a ta mitema sou 'oto'oto noxou, la ane'i mixolu no laaxu la. Uvikalanu vile noxi'a lexe ulai, la anu ulai. Xe uvikalanu vile noxi'a lexe une'e, la anu une'esi. Mo uvikala itema sou xaixai noxou vile lexe u'oxonu mii 'o, la anu u'oxonusi."

⁹Iesu mulomusou vaikala noxi'a aloxo ne, la mukulu ke ka muxiu mulai noxi'a ta mitema e mimulumulinu, io muvikalane'i aloxo 'o, "Avikalangengi, eni axalisou itema vile sou muxamuxaxu tanu noxilo loxo 'o no taiingengi ngingi ta Isilaeli uasi." ¹⁰Ta mitema e tila noxi'a ta mitema sou 'oto'oto mupalusi'a ne, milivu milai no taasou, la mimaisou

itema sou xaixai noxou ne mumauli laixe mukalu.

Iesu Mutulusou Sema Vile Vaalu 'Ilie

¹¹Ili'i sevile la, la Iesu ilo'a ta molomolou mo ta mitema tavu'alo miki mi-vaxa no tuala vile ilemolu lexe Naini. ¹²Anu ilo'a mixali 'alai no iou xalengaxu tuala ne Naini ne, la mixalisi'a ta mitema mitavulenu itema e musoli ne miuatunu. Itema e musoli ne, anu sema vaalu vile 'ilie vilesisi anesi, mo ta mitema tavu'alo no tuala ne mivaitaone sou miuatunu 'ilie ne. ¹³Xe Tila mumaisie vaalu ne, la tanuxe manina la sou muvikalane lexe, "Natama uasi."

¹⁴Muvikalane mukalu, la mulai 'alai no luvo sou mu'italonu avolu no anu. La ta mitema e mitavulenu luvo ne, mitulu. Ia Iesu muvikalanu itema e musoli ne aloxo 'o, "Nini mauulu ne, eni avikalane ni lexe natulu." ¹⁵xLa itema e musoli ne, muavuti mutalupexa mo musoko sou muvivilala avile. La Iesu mu'italonu mulivu noxie nenu.

¹⁶yXe ta mitema tavu'alo mimaisou aloxo ne, la mimama'u misevile mo mi'itinu Lataua ualasou. La se'i noxi'a mivikala aloxo 'o, "Itema sou palomatana vile tila a muxali noxinge 'o." Xe se'i mivikala aloxo 'o, "Lataua anu a mune'e 'o sou usu'uline'i ta mitema noxou." ¹⁷La sou ta mitema milutunoxu a'alo sou mimii e Iesu mu'oxonu ne, mulai no xalexalee tuatuala mukalusi no xalee lia tila ne Iutaia mo tuatuala se'i 'ala'alai ne Iutaia.

Tali'i Noxou Ioanesi Xe Vaikala Lamana Noxou Iesu sou Ioanesi

(Mat 11:1-19)

¹⁸Ioxe, ta molomolo noxou Ioanesi milomusou a'alo sou mimii ane Iesu mu'oxonu ne, la milai mia'aloxu

mukalusi noxou Ioanesi. ^{19z}La sou Ioanesi mu'avali'a ta molomolou tamei sou mupalusi'a milai noxou Tila sou lexe itali'isou aloxo 'o, "Nini itema e Lataua muvikala lamana tei sine lexe usovaneni nane'e ano 'o? Uasi? Nexi taxomaiou itema vile anu a uao?"

²⁰Tamei ne, mixali noxou Iesu mukalu, la mivikalanu aloxo 'o, "Tila noxixe Ioanesi mupalusixe sou tatali'isine lexe, 'Nini mitema e Lataua muvika lamana tei lexe usovaneni nane'e ano 'o? Uasi? Nexi taxomaiou itema vile anu a uao?"

²¹No voxo ngiou ane ne, la Iesu mupamuline'i ta mitema tavu'alo ane pipiena iouiou mu'oxone'i mo ane'i ane ta ulee ta masumasua mixolu noxi'a xe mupamuline'i ta mitema tavu'alo ane'i ane ie'i selevelu kalumo. ^{22a}La sou Iesu mukolinu tali'i noxou Ioanesi, la muvikalane'i ilou aloxo 'o, "Ngingi nongou ngalivu mo ngavikalanu Ioanesi sou mii ma'ia ane ngingi nongou nge-maisou mo ngelomusou 'o. Mimii e nge-maisou mo ngelomusou ne aloxo 'o. Ane'i ane ie'i selevelu ne, ane'i mimalai laixe mo ane'i ane tava'a musoisoli ne, ane'i a mimuamua'i mo ane'i ane vulukali mu'ou vasime'a ne, ane'i a vasime'a laixe mo ane'i ane sangali'a mutomutomu ne, ane'i a milomu laixe mo ane'i ane misoisoli ne, ane'i a mimauli. Xe ane'i ane lavulutii'a uasi ne, ane'i milomusou a'alo laixe noxou Lataua. ²³Aloxo ne, la sou Lataua ualusu 'ena'ei ane xavutalau mutulu vilesisi noxilo, ia ukalipala mo ulapau uasi."

²⁴Ioxe, ta mitema tamei e Ioanesi mupalusi'a mine'e ne, milivu mukalu, la sou Iesu muavuti sou muvikalane'i ta mitema lamana sou Ioanesi aloxo 'o, "No voxo ane ngingi ngelai no xalee lia vi-

tanisi ne sou lexe ngamaisou mii ma'ia? Ngelai ne sou lexe ngamaisou visoviso voloxu no mine atume uiliilisu? ²⁵Lexe uasi, la ngelai sou lexe ngamaisou mii ma'ia ne? Ngelai ne sou lexe ngamaisou itema vile mutokolomo lailaixe? Uasi. Ta mitema ane lavulutii'a tapiena xe itokolomo lailaixe mo i'ani'ani lailaixe ne, ixolu no taasi'a ta tatananu tualasi. ^{26b}Lexe uasi, la ngingi ngelai sou lexe ngamaisou mii ma'ia ne? Ngelai sou lexe ngamaisou itema sou palomatana vile ne? Ani, eni avikalangengi lexe ngingi ngelai sou lexe ngemasiou itema vile ne anu tila noxi'a ta mitema sou palomatana ane tei. ^{27c}Itema ane nesi, ane'i mikaukavusou muxolu no nano no Lavuku Tavuna teinu lexe, 'Lataua upalusou itema vile sou a'alo noxou, sou uulaxuneni Tila mo upaipounu vote'isine tei.'

²⁸Eni avikalangengi aloxo 'o. Ioanesi ne, anu tatila manina noxi'a ta mitema mukalusi no lia 'o. Ia itema ane uxali kitu'a manina no nano no anu saxisaxila'u noxou Lataua, la anu utila noxou Ioanesi."

^{29d}Ta mitema tavu'alo mukalusi mo ta mitema sou itaxusou lamoli kalumo, milomusou vaikala noxou Iesu aloxo ne, la milavu lexe 'ili'ilixo noxou Lataua ne mulapu manina. Xo ane'i milai noxou Ioanesi sou anu mu'ulosi'a tei. ^{30e}Ia ta Palisaio ilo'a ta mitema sou lapuloto ne imasaxa sou imulinu masaxa noxou Lataua si'a ne uasi. Xo ane'i ilai noxou Ioanesi sou anu u'ulosi'a tei uasi.

³¹Mukalu, la sou Iesu muvikalane'i la aloxo 'o, "Lexe eni amasaxa sou avikala tovola'isi'a ta mitema vaimomo 'o, la atovola'ine'i a loxovaa? Ane'i a loxo ma'i? ³²Ane'i a loxo ta molomolo e ixox-

^{7:19} Lex 40:7; Mal 3:1; Pal 1:8

^{7:22} Ais 35:5-6; 61:1; Luk 4:18

^{7:26} Luk 1:76

^{7:27} Mal 3:1

^{7:29} Luk 3:12

^{7:30} Mat 21:32

olu la'oluxa'a vilesisi no loxomala, io i'ava noxi'a ngato'o aloxo 'o, 'Nexi tetau vei lexe sou ngingi ngalei, ia ngingi ngamasaxa sou ngalei uasi. Mo nexi tematengalei kalumo, ia ngingi ngamasaxa sou ngatama uasi.'

³³ La sou ngingi ne aloxo ta molomolo ne, xo Ioanesi sou u'ulosi'a ta mitema muxali xe u'ani veleti uasi mo uieXu uaini lexaxu uasi, la ngingi ngevikala lexe, 'Ulee masua a uxolu noxou ne.'³⁴ Io, Itema 'Olu muxali xe mu'ani'ani mo muie, la ngingi ngevikalasou lexe, 'Ngamaisou. Anu itema sou vunekaina mo uie u'oki manina. Mo Anu uvaitami noxi'a ta mitema sou itaxusou lamoli ilo'a ta mitema sou 'ili'ilixo masumasua.'³⁵ Ngingi ngevikalasilo aloxo ne, ia ane'i ane milavusou Lataua la milavusou lexe lavulavu noxou Lataua ne, anu maninasou."

Sema Vile Minixi'u Ueli E Tuma'u Lailaixé sou Iesu Tava'u

³⁶ Iesu muvikalane'i mukalu, la Palisaio vile mu'avalou Iesu sou lexe ulai u'ani no tani noxou. La sou Iesu mulai muxolu no tani noxou sou lexe u'ani.³⁷ La sema sou 'ili'ilixo masumasua vile e ixoxolu no tuala ane ne, milavusou lexe Iesu anu a u'ani'ani no taasou Palisaio ane ne. La sou ane mino'u ueli e tuma'u lailaixé vexasou vile mine'enu no tani.³⁸ Mixali no tani, la milai mitulu no tumalou Iesu 'alal no tava'u, ia itatama. Xe iei lexaxu munixi mulu'e sou miuinu Iesu tava'u mukalu, la milutunu no anu kisie laxusou. Mukalu, la ane mitimu tava'u sou mi'osasonu xe minixi'u ueli e tuma'u lailaixé no anu.

³⁹ Xe Palisaio ualasonu lexe Saimoni e mu'avalou Iesu mune'e ne, mumaisie sema ne no mine mi'oxonu Iesu aloxo ne, la tanu muvikala aloxo 'o, "Lexe

mitema ano 'o ne Anu itema sou palomatana manina, la Anu ulavusie lexe 'ena'ei ane ikakasou 'o mo ulavusou 'ili'ilixoe kalumo. Xo ane sema sou 'ili'ilixo masumasua."

⁴⁰ Saimoni muxavutala aloxo ne, la Iesu mulavusou. La sou muvikalanu aloxo 'o, "Saimoni, Nalomu. Eni vaikala vile sou avikalanenixu aloxo 'o."

La sou Saimoni muvikalanu lexe, "Itema sou ulosixe lavulavu, nalemolu vaikalameni ne."

⁴¹ La Iesu muvikalanu aloxo 'o, "Ta mitema tamei mino'u itema vile lamoliu, io lexe ili'i la ikolinu. Vile noxi'a muno'u Denalia itemaxu mavulovexa tamei mo itemaxu ta'uve (500) xe vile muno'u Denalia mavulovexa ta'uve (50).⁴² Ia ane'i ilou imomomo sou ikolinu uasi. Loxo ne, la sou moosou lamoli ne muvikalane'i ilou lexe mamu sou ikolinu. Ioxe, nini naxavutala lexe 'ena'ei noxi'a ilou ane umasaxau mitema ne musuku?"

⁴³ La Saimoni mukolinu aloxo 'o, "Eni exavutala lexe mitema ane muno'u lamoli tatila, io moosou muvikalanu lexe mamu sou ukolinu."

Iesu mulomusou aloxo ne, la muvikalanu lexe, "Xavutalamenti ne, mulapu manina."

⁴⁴ Mukalu, la Iesu muxiu sou iou mulai noxie sema ne, io muvikalanu Saimoni aloxo 'o, "Nini nemişie sema 'o? Eni e'una no taasine 'o, la nini natau lexa sou nauinu tava'ilo uasi. Ia sema ano 'o ne, ane miuinu tava'ilo no 'a iei lexaxu mo miasou no anu kisie laxusou.⁴⁵ Mo nini natimu xaleeleli sou na'osasilu uasi. Ia sema ano 'o ne, ane mitimunu tava'ilo ne no mine eni e'una mo.⁴⁶ Mo nini nanixi'u ueli e tuma'u lailaixé no kisilo uasi. Ia sema 'o nesi, ane minixiu no tava'ilo.⁴⁷ Aloxo ne, la sou eni avikalaneni lexe ane sema 'o mimaxa'u masaxasilu tila

musuku, xo Lataua muxiu tumalouou 'ili'ilixo masumasua noxie. Ia mitema e mu'oxonu 'ili'ilixo masumasua tavu'alo, ia Lataua muxiu tumalouu 'ili'ilixo masumasua noxou ta'eisi, la anu umaxa'u masaxasou Lataua ne seville kitu'asi."

⁴⁸ Iesu muvikalane aloxo ne mukalu, la muvikalane sema ne aloxo, "Eni exi-unu tumalilou 'ili'ilxo masumasua noxine mukalu ne."

⁴⁹ Ta mitema e mixolu mipita sou 'ani'ani ne, milomusou muvikalala aloxo ne, la ane'i miavuti sou mivikalane'i ngatongato'o aloxo 'o, "Itama ano 'o ne, anu itama ma'i, la sou uxiunu tumalouu 'ili'ilixo masumasua 'o?"

⁵⁰ ^hLa Iesu muvikalane sema ne aloxo 'o, "Nini nemulaxu taneni noxilo, la sou Lataua mupamaulineni. Nini nalai, no 'a opo se'isisi."

Vaikala Tovola'i sou Itama Usu'a Ovu Ngiaxu

(Mat 13:1-17; Mak 4:1-12)

8 Xe ili'i, la Iesu muxixaoxao no tu-atuala se'i tatatila xe se'i kitukitu'a sou mua'aloi'a ta mitema sou a'alo laixe sou saxisaxila'u noxou Lataua. La ta molomolo noxou mavulovexa mo mulu'e no lia tamei kalumo a mimulinu ne. ² ⁱMo ta sema mose'i e tei la Iesu mukusai'a ta ulee ta masumasua noxi'a mo mupamauline'i no anu pipienaxa'a ne, ane'i a imumulinu kalumo. Vile ualasie lexe Malia sie Maxatale e Iesu mukusai'a ta ulee ta masumasua muxatele tamei noxie. ³ Xe vile ualasie lexe Ioana e Kusa semau. Io, Kusa ne, anu itama tila noxi'a ane'i ane isaxila'u tani noxou Elodesi. Xe Susana ilo'a ta sema tapiena mose'i la mimuline'i Iesu ilo'a ta molomolo noxou. Ane'i ta sema ane ne,

mimolo mimii noxi'a sou isu'usu'uline'i Iesu ilo'a ta molomolo noxou no anu.

⁴ Ta mitema tavu'alo mixali mipita noxou Iesu, ia ta mitema me'a no tu-atuala kalumo mixaxali sio sou mipita noxou, la Iesu muvikalala tovola'i vile mulai noxi'a aloxo 'o, ⁵ "No voxo vile, la itema vile mulai no xai sou usu'anu ovu ngiaxu. No mine anu ususu'anu ovu ngiaxu ne, la se'i mulapalapau no vote'i. La ta mitema mimalomaloxou xe ta ngiala mi'ou. ⁶ Xe mose'i mulapalapau no lavolavo'o. La mupau, ia muxalo la. Xo lia siliu uasi. ⁷ Xe mose'i mulapalapau no xuxua tanutanu, xe muleme la xuxua ne muisiisinu mole uleme laixe sou unene'a uasi. ⁸ Ia mose'i mulapalapau no lia laixe mole muleme muxali tila sou munene'a. Mose'i muxalixu ngiaxu itemaxu ta'uve (100)."

Iesu muvikalala tavola'i mulai noxi'a mukalu, la mu'ava noxi'a aloxo 'o, "Itama ane anu mulavu lexe anu sangalou a uxoxolu sou ulolomu no anu, la laixe lexe anu ulomusou vaikala ane ne no anu."

⁹ Ioxe, ta molomolo noxou Iesu milomusou vaikala tovola'i noxou ne, ia ilamana no anu uasi. La sou ane'i mitali'isou Iesu lexe ulamanalixa'a no anu vaikala tovola'i ne laaxu. ¹⁰ ^jLa sou Iesu mulamanalixa'a no anu aloxo 'o, "Lataua mulosiengixu laaxu vaikala mutalume sou saxisaxila'u noxou. Ia ta mitema va'axu ilomusou vaivaikala latala ne no anu vaikala tovola'isi. Mo sou, 'ane'i imalei, ia imaisou mii vile uasi, mo ilolomu, ia ilavusou mii vile uasi.'

¹¹ Ioxe, vaikala tovola'i ane ne, laaxu aloxo 'o. Ovu ngiaxu ne, anu musosovosou vaikala noxou Lataua. ¹² Vaikala ane anu musu'anu xe mulapau no vote'i ne, anu loxo ta

^h7:50 Luk 8:48; 18:42 ⁱ8:2 Mat 27:55-56; Mak 15:40-41; Luk 23:49

^j8:10 Ais 6:9-10

mitema ane ilomusou vaikala noxou Lataua, ia Satani une'e la uxexeenu vaikala ane Lataua mutounu no opone'i ne alaxu vilesisi. Xo Satani uxavutala lexe loxo 'o io ane'i imulaxu tane'i noxou Lataua, la Lataua upamauline'i. ¹³Xe vaikala ane anu musu'anu, io mulapau no lavolavo'o ne, anu loxo ta mitema ane ilomusou vaikala noxou Lataua la ino'u palea mo i'osasou. Ia tava'u xo uliuli'a uasi, la vaikala ne uxolu maxuveeni uasi. Xe no anu voxo ane loxo tovtovo uxali noxi'a, la ane'i ilapau alaxu vilesisi. ¹⁴Xe Vaikala ane anu musu'anu xe mulapau no xuxua tanu ne, anu loxo ta mitema ane ilomusou vaikala noxou Lataua ne. Ia ane'i imulinu masaxa noxi'a sou ixavutala piena no anu mauli ilou xoluxolu no lia 'o mo imasaxa lexe i'a lavuluti piena mo opone'i uisuisuxu mimii iouiou, la sou anu mimii ane ne uvausou vaikalau Lataua la unene'a uasi. ¹⁵Ia vaikala ane musu'anu xe mulapau no lia laixe ne, anu loxo ta mitema ane ilomusou vaikala noxou Lataua no anu opone'i lailaixe manina, la ino'u mo itetelisu pekia'u la inene'a."

**Telu Utulu Teitexi no
Valovalo sou Ukaa**

(Mak 4:21-25)

¹⁶^kIesu muavuti, la muvikalalo aloxo 'o la, "Itema vile umomomo sou u'elaxu telu ka utulu pupunisou xe utalumenu no lia no laaxu luu uasi. Ia anu utulusou teitexi no valovalo, mo sou ta mitema e i'una no tani ne, la imaisou lamana ane ne. ¹⁷^lXo mimii ukalusi ane mutalume ne, ili'i la anu upala'a. Mo mimii ukalusi ane ta mitema mivauvausou mo a uai ne, ili'i la upala'a no taatexa. ¹⁸^mAloxo ne,

la sou ngingi ngalaxa'ingengi sou ngalomusou vaikala. Xo lexe itema vile mimiutavu'alo seville, la Lataua ulosou mose'i la. Ia lexe itema ane miumiu uasi, ia uxavutala lexe anu miu seville ne, la Lataua uxexee noxou."

Iesu Nenu Ilo'a ta Vimovimou

(Mat 12:46-50; Mak 3:31-35)

¹⁹Xe ili'i, la Iesu nenu ilo'a ta vimovimou mine'e sou lexe imaisou, ia ane'i imomomo sou ixali noxou uasi. Xo ta mitema tapiena musuku, la mitaluxa'a. ²⁰La sou itema vile muvikalano Iesu aloxo 'o, "Nenine ilo'a ta vivine ane'i a itutulu no ale sou imasaxa lexe imaisine."

²¹La Anu mukolinu vaikala noxou mitema ne aloxo 'o, "Ane'i ane ilomusou vaikala noxou Lataua mo imulinu, la ane'i ne eni nenilo mo ta vivilo."

Iesu Mukaitolone'i Sivo Ilou Xasi

(Mat 8:23-27; Mak 4:35-41)

²²No voxo vile ili'i, la Iesu muvikalane'i ta molomolo noxou lexe, "Nenge'a talai no kupa xalee vile." La sou ane'i ilo'a mitelo no anu uaxa sou milai. ²³Ane'i mivole uaxa ne lexe sou ilai xalee vile, la Iesu mupasipaa la muai. Ia atume vile tatila muilisou kupa, la muavutinoxu xasi tatila mole lexa mu'una no anu uaxa mo 'alai sou i'uo'uo.

²⁴La sou ane'i milai mitulusou Iesu sou mivikalano lexe, "Tilasixe, tilasixe. Natulu mo nasu'ulinenge, xo nenge asou ta'uo'uo!"

Xe Iesu muavuti mutulu, la mukaitolone'i atume ilou xasi tila ne. La atume ilou xasi tila ne, tasiauxa'a avile mo lexa loxo'u muai se'isisi. ²⁵Mukalu, la sou Iesu muvikalane'i ta molomolo

^k8:16 Mat 5:15; Luk 11:33 ^l8:17 Mat 10:26; Luk 12:2

^m8:18 Mat 25:29; Luk 19:26

noxou aloxo 'o, “Loxovaa, la sou ngingi ngamuxaxu tangengi noxilo uasi 'o?”

Iesu mu'oxo aloxo ne xe ane'i mimaisou, la ane'i mikuluke mo mimama'u. La sou mivikalane'i ngatongato'o aloxo, “Itama ano 'o ne, Anu itama ma'i 'o? La sou atume ilou xasi milomuxu vaikalau 'o.”

Iesu Mukusau Ulee Vile Masua Muxolu Noxou Mitema Vile

(*Mat 8:28-34; Mak 5:1-20*)

²⁶ Ane'i mivole uaxa no anu kupa ne Xalilaia, la milai mixali no xalee vile no xalee lia tila ne Xelasene. ²⁷ Xe Iesu muili'e muuatu no uaxa sou lexe ulai no ale. La mitema vile e ulee masua muxolu noxou ne, molu no tuala ane ne mune'e muxalisou Iesu. Itama ane ne, anu ulavusou usakii malo uasi mo ulavusou uxoxolu no tani vile uasi maxuveeni manina. Ia ulavusou uxoxolu no loulousi'a ta mitemasi. ²⁸ Io, no mine anu mumaisou Iesu, la anu mu'ava tatila ka mulapau noxou Iesu tava'u. Io anu muunga toxoxa'a mulai noxou Iesu sou muvikalalo aloxo 'o, “Iesu, nini Lataua e muxolu teitexi manina 'Olu. Nini nemasaxa lexe na'oxonu ma'ia noxilo? Eni alingaine lexe mamu sou na'oxo masua noxilo!” ²⁹ Anu mu'ava tatila aloxo ne, xo Iesu muvikalalo pekia'u mulai noxou lexe uxexesou mitema ne. Xo ta mitema e isaxila'u itama ne, misakisakiinu avolu ilou tava'u no anu xalolo. Ia alaxu tavu'alo, xe ulee masua ne u'aisou, la anu uxotosou xalolo ane ne. Io, ulee masua ne ulaixu no xalee lia ane ta mitema ixolu no anu uasi.

³⁰ La Iesu mutali'isou aloxo 'o, “Ualasinine a loxovaa?”

La anu mukolinu aloxo 'o, “Ualasilolexe Lexioni.” Xo ta ulee ta masumasua tavu'alo mixolu mipita noxou. ³¹ Ane'i milinga noxou Iesu alaxu tavu'alo lexe

mamu sou Anu ukusai'a ilai no taxa e kaluxusou uasi.

³² Ia, ta memee la'oluxa'a vile toxoxa'a a i'ani'ani no laxa'ilu vile 'alai ne. La sou ta ulee ta masua ne, milinga pekia'u noxou Iesu lexe upalusi'a ilai i'una noxi'a ta memee ne. La Iesu muvikalalo lexe ilai i'una noxi'a. ³³ La sou ane'i mixexesou mitema ane ne, io milai mi'una noxi'a ta memee. Mi'una noxi'a, la ta memee la'oluxa'a ne miia'uxu milu'e no tava'u maea e no kupa ne, la mi'uo'uo mole misoisoli mukalu.

³⁴ Xe ta mitema sou isaxila'a ta memee ne, mimaisou mii ane ne, la mi'ume'ume sou milai mia'alo no tuala xe tuatuala ane muxoluxolu no pa'upa'umolu tuala ne. ³⁵ La sou ta mitema sou tuatuala ne mine'e sou mimaisou mii ma'ia ane muxali ne. Mine'e xe mixali noxou Iesu, la mimaisou itama e ta ulee ta masumasua mi'aisou ne a mutokolomo mo a uxoxolu noxou Iesu tava'u. Xavutalau ne, mulamana ia uxovulaulau la uasi. Ta motu mimaisou aloxo ne, la mimama'u misevile. ³⁶ Xe ta mitema ane ane'i mimaisou mii ane ne, mia'aloi'a ta mitema ane mixali ne sou imaisou itama ane ta ulee ta masumasua mixolu noxou ne, muxali laixe. ³⁷ Xe ta mitema latala no xalee lia tila ne Xelasene miavuti, la mivikalano Iesu pekia'u lexe Anu uxexesi'a. Xo ane'i mimama'u manina. La sou Iesu mutelo no anu uaxa sou mulai.

³⁸⁻³⁹ Ioxe, Iesu asou lexe utelai no anu uaxa, la itama e ta ulee ta masumasua mixolu noxou ne, mutali'isou pekia'u lexe anu umulinu mo ilou ilai. Ia Iesu mulivusou, la muvikalano lexe, “Nalai no tualasine mo nalai noxi'a ta mine-mineni la naa'aloxu mimii latala ane Lataua mu'oxonu noxine.” La sou, anu itama ne mulai la musoko sou mua'aloi'a ta mitema mukalusi no tualasou no anu mimii latala e Iesu mu'oxonu noxou ne.

**Molomolo Sema Misoli Ilee
Sema E Sialu Mulu'e Noxie**

(*Mat 9:18-26; Mak 5:21-43*)

⁴⁰Ioxe, Iesu mulivu mune'e no kupa pa'umolu xalee vile, la ta mitema tavu'alo misevile milooxu sou misexelaxu. Xo ane'i mixolu ne imulaxu tane'i soui. ⁴¹La itema vile sou usaxila'u taasou lalotu noxi'a ta Iutaia ne, ualasu lexe Iairo ne mune'e muxali. Mune'e muxali noxou Iesu, la mulapau mulu'e noxou Iesu tava'u, sou mukatu pekia'u lexe Iesu ulai no taasou. ⁴²Xo anu 'olu sema se vilesisi kitu'a ne, ane asou isoli. Ane tauu iexe loxo mavulovexa mo mulu'e no lia tamei.

La sou Iesu mulutu sou ilou milai. Ilou milai ne, la ta mitema tavu'alo ne mimulinu, la mitomu manina. ⁴³Mo sema vile mine'e kalumo. Ane sema ne, sialu ululu'e noxie, la ukalu noxie uasi. Muxolu tauu ie mavulovexa mo mulu'e no lia tamei. Ia itema vile umomomo sou upamauline uasi. ⁴⁴Ane mine'e mimulinu Iesu 'alai no tumalou, ka mikasou tokolomoxu e veveeni ne telexu. La sialu ne, mutalo mo mukalu avile.

⁴⁵La Iesu muavuti la mutali'isi'a ta mitema aloxo 'o, "Ngingi 'ena'ei ane mukasilo 'o?" La ane'i mikolinu lexe, "Nexi takasine uasi." Ia Pita muavuti la muvikalane Iesu aloxo 'o, "Tila, nini nalavusou lexe ta mitema tavu'alo musuku ane mipita 'o la sou misousouneni ne uasi?"

⁴⁶Xe Iesu muvikalane aloxo 'o, "Eni elavu lexe ngingi vile a mukasilo 'o, xo eni examuli xavi noxilo a muxexesilo."

⁴⁷Anu muvikalane aloxo ne, la sema ne milavu lexe ane imomomo sou italume uasi. La sou ane mi'olo'olo mine'e sou milapau noxou Iesu tava'u. Xe no ie'i

ta mitema tavu'alo ne, la ane mivikala lamana lexe tava'u loxovaa la sou ane mikasou Iesu ne mo mivikala lamana kalumo lexe pipienaxe ne a muxexesie mo ane laixene avile. ⁴⁸La Iesu muvikalane aloxo 'o, "Alixeni, nini nemulaxu taneni noxilo, la sou pipiena noxine ne a mukalu. Nalai, ia oponeni uai se'isisi."

⁴⁹No mine Iesu uao uvivikala sio, ia ta mitema se'i me'a no taasou Iairo, anu itema sou usaxisaxila'u taasou lalotu noxi'a ta Iutaia, mine'e mivikalane aloxo 'o, "Iline sema ne a misoli ne. Ia na'ausou itema sou ulosinge lavulavu ne malaxo mamu."

⁵⁰Iesu mulomusou vaikala ane ne, la muvikalane Iairo aloxo 'o, "Na'olo'olo mamu. Ia namuxaxu taneni noxilosi, la 'iline ne imauli."

⁵¹Ioxe, Iesu mulai muxali no tani noxou Iairo, la Iesu muno'a Pita ilo'a Ioanesi ilou Iakovo mo molomolo sema ne mamie ilee neniesi sou ilo'a mi'unalai no tani. Xo Iesu umasaxa lexe evile la umuline'i uasi. ⁵²Iesu mu'unalai no tani, la mumaisi'a ta mitema tane'ixe molomolo ne mo itatamasie. Xe Iesu muavuti, la muvikalane'i aloxo 'o, "Nगतama mamu. Xo ane isoli uasi, ane miaisi ane."

⁵³Iesu muvikalane aloxo ne, la ane'i mikekeiou xo milavusou lexe ane misoli. ⁵⁴Ia Anu muavuti la mukasi vaxa no avole, ka sou muvikalane aloxo 'o, "Alixeni seo, nini natulu!" ⁵⁵Iesu muvikalane aloxo ne, la uleenu mulivu mune'e mu'una noxie. La ane mitulu alaxu vilesisi. Mukalu, la Iesu muvikalane'i lexe ilosie 'ani sou i'ou. ⁵⁶Molomolo ne mamie ilee nenie mimaisou aloxo ne, la mikuluke manina. Ia Iesu muvikalane pekia'u noxi'a ilou aloxo 'o, "Masi la,

ngingi ngongou ngavikalanu itema vile sou mimii ane muxali 'o, mamu.”

Iesu Mupalusi'a ta Molomolo Noxou Mavulovexa Mo Mulu'e no Lia Tamei

(*Mat 10:5-15; Mak 6:7-13*)

9 Xe ili'i, la sou Iesu mu'avali'a ta molomolo noxou mavulovexa mo mulu'e no lia tamei ne mine'e noxou. Mine'e mukalu, la muvikalane'i xe mulosi'a xavi sou ikusai'a ta ulee ta masumasua ukalusi e mixolu noxi'a ta mitema mo ipamauline'i ta mitema no anu pipienaxa'a. ²Xe muavuti, la mupalusi'a milai sou ia'aloxu a'alo sou saxisaxila'u noxou Lataua xe ipamauline'i ta mitema e mipipiena. ³°Mupalusi'a, la muvikalane'i aloxo 'o, “Ngingi ngalai, io ngano'u mii vile no anu muamua'ingenge ne uasi. Ngano'u vilaxongenge mo tivamengi mo la'ilalingenge mo lamolimengi xe tokolomomengi tamei mamu. ⁴Xe ngalai no tuala vile xe nga'unalai no tani vile, la ngaxolu anesi, ulai utalo no voxo ane sou ngingi nga'umesou tuala ane ne. ⁵Ia lexe ta mitema sou tuala ane ne, i'avalinge mo ino'inge i'u-nangengi no taasi'a uasi, la ngavutasou lomulo no tava'inge ne uxexee, ia ngingi ngasukusou tuala ane ne. Nga'oxo aloxo ne, mo sou ane'i ilavu lexe Lataua ulosi'a navunavu no anu 'ilixo ane ane'i mi'oxonu noxinge ne.” ⁶Ioxe, ane'i milomu noxou aloxo ne mukalu, la milutusou milai no tuatuala sou mia'aloxu a'alo laixe noxou Lataua mo mipamauline'i ta mitema mukalusi no anu pipienaxa'a.

⁷°Ioxe, ta mitema mimaisou xaixai e Iesu mu'oxonu ne, la sou ane'i milai mia'aloxu noxou tatananu tuala e ualasu lexe Elodesi. La anu tanu lili, xo ta mitema se'i mivikala lexe Ioanesi e musoli ne a mumauli ne la. ⁸Xe mose'i mivikala lexe Eliasi anu a muxali ne, xe

mose'i la mivikala lexe anu vile noxi'a ta mitema sou palomatana tatei a mumauli la ne. ⁹°Ia Elodesi mulomusou vaikala ane ne, la muvikala aloxo 'o, “Ioanesi ne, eni epalusi'a la mixotonu xolanu ne. Io mitema ane ne, Anu itema ma'i, la sou eni alomusou a'alo sou mimii ane anu u'oxo'oxonu ne?” La sou anu utovo sou lexe umaisou Iesu.

Iesu Mulosi'a ta Mitema 5,000 'Ani

(*Mat 14:13-21; Mak 6:30-44; Ioa 6:1-14*)

¹⁰Ioxe, ta mitema sou xaixai noxou Iesu milivu mine'e mukalu, la ane'i mia'aloxu mimii ane ane'i mi'oxonu. Xe mukalu, la Iesu muno'a sou ilo'a mitalumexa'a ta mitema ne, sou milai no tuala vile ilemo lexe Vetesaida sou lexe ima'ila. ¹¹Ilo'a milai ne, io ta mitema tavu'alo milavusi'a. La sou ane'i milutu sou mimuline'i milai. Ia Iesu mu-maisi'a aloxo ne, la musixelaxa'asi mo mua'aloi'a no anu saxisaxila'u noxou Lataua xe mupamauline'i ane'i ane mipipiena kalumo.

¹²Ilo'a mixoxolu ane xoo mole aso mulu'elai, la sou ta molomolo noxou mavulovexa mo mulu'e no lia tamei ne mine'e mixali noxou, la mivikalanu aloxo 'o, “Laixe lexe nini napalusi'a ta mitema ukalusi 'o mo ilai no tuatuala ane 'ala'alai 'o xe pa'upa'umolu tuatuala ne sou ilotoxa'a la'ilali mo ikamulisi'a tani sou iai no anu. Xo nenge texoxolu 'o no xalee tani ane ta mitema ixolu no anu uasi.”

¹³Ia Anu muavuti la mukolinu vaikalai'a aloxo 'o, “Ngingi menge ngalosi'a 'ani'ani.”

Xe ane'i miavuti la mikolinu Iesu aloxo 'o, “Ia lexe nenge tamomomosou talotonu la'ilalixa'a ta mitema latala 'o uasi, la nexi teno'u veleti ta'uve xe sinana tameisi 'a uai 'o.”

¹⁴(Ta mulusi ne, itititisi'a umomomo loxo itemaxu mavulovexa mavulovexa tamei mo itemaxu mavulovexa ta'uve 5,000.) Ia Iesu muvikalane'i ta molomolo noxou aloxo 'o, "Ngingi ngavikalane'i ta mitema ne lexe ixoluxolu no lia la'ola'oluxa'a mavulovexa ta'uta'uve." ¹⁵La sou ta molomolo noxou mi'oxonu aloxo ne noxi'a ta mitema ne sou mixoluxolu no lia. ¹⁶Xe mukalu, la sou Iesu muno'u veleti ta'uve xe sinana tamei ne. Io iou mutelo no opo loxotolo sou muvikala laixe musuku mulai noxou Lataua. Xe mukalu, la sou Anu muse'ise'i veleti ilou sinana ne ka mulosi'a ta molomolo noxou ne sou mivelunu noxi'a ta mitema ne. ¹⁷La ane'i ta mitema mukalusi ne, mi'ani'ani xoo mole mi'ana'ana manina. Io ikalusou uasi. La sou ta molomolo noxou mino'u lakela mavulovexa mo mulu'e no lia tamei sou mine'e mitaataanu veleti ilou sinana pa'upa'usou ane ane'i ikalusou uasi ne.

Palapala'anixu Noxou Pita sou Iesu

(*Mat 16:13-19; Mak 8:27-29*)

¹⁸No voxo vile mine Iesu anusisi mulai sou mulinga mulai noxou Lataua, la ta molomolo noxou mimulinu. La Anu mutali'isi'a aloxo 'o, "Ta mitema tavu'alo 'o ilemelo lexe eni 'ena'ei?"

¹⁹Xe ane'i miavuti, la mikolinu aloxo 'o, "Mose'i ivikala lexe nini Ioanesi e itema sou u'ulosi'a ta mitema, xe mose'i ivikala lexe nini Eliasi, xe mose'i la ivikala lexe nini vile noxi'a ta mitema sou palomatana e tatei anu a mumauli la 'o."

²⁰Xe Anu muavuti la mutali'i vaxa noxi'a aloxo 'o, "Ia ngingi, la ngavikala lexe eni 'ena'ei?"

Xe Pita muavuti, la mukolinu aloxo 'o, "Nini ne, nini Kalisito ane Lataua mu-palusine nene'e no lia 'o."

²¹Xe Iesu muavuti, la muvikalane'i pekia'u sou ia'aloi'a ta mitema no anu mamu. ²²Mukalu, la Iesu muvikalane'i la aloxo, "Ulai ili'i, la Itema 'Olu ne utavule navunavu piena misevile mo ta tatila ilo'a ta tatila noxi'a ta aili'i mo ta mitema sou lapuloto ixiu tumali'au, la ivau usoli. Ia voxo tatalu ukalu, la Anu utulu."

²³Xe muvikalane'i aloxo 'o la, "Lexe evile umasaxa sou umulileli, la anu uxionu tumalouu masaxa noxou, ia une'e mo utavulenu tu'utu'umaxu no voxovoxo loxo eni atavulenu 'o mo umulileli, mo usoli loxo eni asoli 'o. ²⁴Xo itema ane tanuxu maulixu sou vasimolu, la u'oxovaunu mauli ane kaluxu uasi. Ia itema ane tanuxu maulixu sou vasimolu uasi, io u'italonu une'e noxilo, la anu uno'u mauli ane kaluxu uasi. ²⁵Mo lexe itema vile uno'u mimii latala sou lialia 'o ukalusi, ia uxovulaunu uleenu, la mimii sou lialia e anu uno'u ne, usu'ulinu sou ulivunoxu maulixu a loxovaa? ²⁶Xe itema ane umaela noxilo mo umaela sou ua'aloxu vaikala noxilo, la Itema 'Olu kalumo umaela noxou no anu voxo ane Anu ulivu une'e no anu lamana noxou mo lamana noxou Momu ilo'a ta angelo noxou. ²⁷Eni avikalangengi manina musuku aloxo 'o. Ta mitema se'i ane'i itutulu 'o ne, umomomo sou isoli uao, ia imaisou saxisaxila'u noxou Lataua ne uxali."

^r9:19 Luk 9:7-8 ^s9:20 Ioa 6:68-69 ^t9:22 Luk 9:44; 18:32-33

^u9:23 Mat 10:38; Luk 14:27 ^v9:24 Mat 10:39; Luk 17:33; Ioa 12:25

^w9:26 Mat 10:33; Luk 12:9

Iesu Vasimolu Muxali Iou Vilemo

(Mat 17:1-8; Mak 9:2-8)

²⁸Ioxe, Iesu muvikalane'i aloxo ne mukalu, io loxo voxo ta'uve mo mux-atele tatalu mukalu, la Anu muno'a Pita ilou Ioanesi mo Iakovo. La ilo'a mite-lai no laxa'ilu vile teitexi sou ilinga ulai noxou Lataua. ²⁹Anu Iesu ulilinga noxou Lataua sio, la vasimolu ne muxiu. Tokolomoxu kalumo ne, muxiu mo mux-ali mukea loxo lele'e lamixu. ³⁰Xe ta molomolo noxou tatalu ne mimalei loxo 'o, la mimaisi'a Mosesi ilou Eliasi ³¹xmipala'a mixali no anu lamana tox-oxa'a mo mitulu no pa'umolu Iesu sou ilo'a mivivikala. Ane'i ilo'a mivivikala-sou soli noxou Iesu e asou lexe uxali noxou ne Ielusalemu loxo Lataua mu-masaxa. ³²yPita ilo'a ta menexu ne, ie'i uvuvu manina. Ia no mine ie'i mukala, la mimaisi'a ta mitema tamei ilo'a Iesu itu-tulu. ³³No mine ta tamei ne sou i'ume-sou Iesu, la Pita muavuti sou muvika-la vaxa noxou Iesu aloxo 'o, "Tila, anu laixe noxinge lexe nenge taxolu ano 'o mo ta'alaxu tani alelaxu tatalu. Nini sine vile xe Mosesi sou vile xe Eliasi sou vile." (Pita muvikalalo aloxo ne, ia anu ulavusou lexe anu mulemolu mii ma'ia ne uasi.)

³⁴Xe anu uvivikala sio, la tamuxala vile mune'e la muvausi'a ilo'a mukalusi. La ane'i mi'ume. ³⁵zLa ane'i milomusou vaikala vile molu no nano no anu tamux-ala mune'e aloxo 'o, "Eni 'alixeni mulu Anu ano 'o ne eni esosovosou. Ngingi ngalomu noxou." ³⁶Milomusou vaikala aloxo ne mukalu xe ane'i mimalei loxo 'o, la imaisou evile la uasi, ia Iesu anu-sisi 'a mututulu ne. Ta molomolo noxou tatalu ne, mimolo tane'i'iou mii ane ane'i mimaisou ne. Mo no voxo ane ne, la ia'alou evile no anu uasi.

Iesu Mupamaulinu Molomolo Vile Ulee Masua Muxolu Noxou

(Mat 17:14-18; Mak 9:14-27)

³⁷Voxo vile mukalu, la ane'i ilo'a me'a no laxa'ilu ne milu'e. Milu'e, la ta mitema tavu'alo mixalisou Iesu. ³⁸La itema vile no nano no taiine'i ne, mu'ava mulai noxou Iesu aloxo 'o, "Itema sou ulosixe lavulavu, eni alinga pekia'u ulai noxine lexe nini namaisou 'alixeni mulu 'o, xo anu 'alixeni soxu vilesisi anesi. ³⁹Ia ulee vile u'aisou, la uiauiuuakaka avile mo vasimolu utoto'eke, la sou livilivixu uxali no anaxu. Mo ulee ane ne uvila'isou vasimolu manina, ia uxexesou palea uasi. ⁴⁰Eni elingai'a ta molomolo noxine lexe ikusau ulee ane ne, la ane'i imomomo uasi."

⁴¹Xe Iesu muavuti la muvikalanu aloxo 'o, "Ngingi ta mitema sou ngamux-axu tangengi noxou Lataua uasi! Tauu ie ta'ei ane sou eni axolu noxinge? Mo alaxu ta'ei ane sou eni atavulenu tu'u-tu'umaxu noxinge? Ngano'u molomolo ne une'e noxilo."

⁴²Xe no mine molomolo ne umua-mua'i unene'e noxou Iesu, la ulee ma-sua ne mulovelixu mulu'e no lialia mo vasimolu mutotoeke. Xe Iesu mu-maisou aloxo ne, la Anu mukaitolonu ulee masua ne. La ulee masua muxex-esou, io Anu mupamaulinu molomolo ne. Mukalu, la muitalonu mulivu noxou momu. ⁴³⁻⁴⁴aLa ta mitema latala ne, mikuluke no anu xavi noxou Lataua.

Ane'i latala mixavuxavutala piena no anu mimii latala e Iesu mu'oxonu ne, la Anu muvikalane'i ta molomolo noxou aloxo 'o, "Ngalomu laixe sou mii ane eni avikalangengixu 'o. Itema 'Olu ne, ta mitema i'italonu no avo'a ta mitema."

⁴⁵bIa ane'i ilavu lexe vaikala ane ne,

^x9:31 Luk 9:22 ^y9:32 2Pi 1:16-18 ^z9:35 Luk 3:22 ^a9:43-44 Luk 9:22

^b9:45 Luk 18:34

laaxu a loxovaa uasi. Vaikala laaxu ne, mutalume noxi'a, la sou ane'i ilamana no anu uasi. Xe ane'i kalumo mimama'u sou itali'isou sou ulamananixu vaikala ne laaxu noxi'a.

'Ena'ei Ane Utila Noxi'a

(Mat 18:1-5; Mak 9:33-37)

⁴⁶ c'Ili'i, la ta molomolo noxou Iesu mi-avuti sou mi'otosou anaxa'a sou lexe 'ena'ei ane uxali tila noxi'a. ⁴⁷ Iesu mulavusou xavutala noxi'a aloxo ne, la sou muno'u molomolo soxu vile kitu'a mune'e mutulusou no pa'umolu. ⁴⁸ dMukalu, io muvikalane'i ta molomolo noxou aloxo 'o, "Ena'ei ane lexe uxavutalaleli mo u'osasou uno'u molomolo vile kitu'a loxo 'o no ualasilu, la anu ane ne u'osasou uno'ilo. Xe 'ena'ei ane lexe u'osasilu sou uno'ilo, la anu ane ne u'osasou uno'u ane mupalusilo ene'e 'o. Xo 'ena'ei ane ulu'elaixu mo uxali kitu'a no taiingengi ne, la anu uxali tila manina noxinge."

⁴⁹ Xe Ioanesi muavuti, la muvikalanu Iesu aloxo 'o, "Tilasixe, nexi temaisou itema vile ukukusai'a ta ulee ta masumasua no anu ualasmine, la nexi tetovo sou temulesou. Xo anu vile noxinge nenge'a uasi."

⁵⁰ eXe Iesu muavuti, la muvikalane'i aloxo 'o, "Ngamulesou mamu, xo anu ane uapingenge uasi ne, anu noxinge ane."

Ta Samalia Imasaxau Iesu Uasi

⁵¹ Ioxe, voxo sou Lataua uno'u Iesu utelailixu no opo loxotolo, a muxali 'alalai mukalu, la Iesu xavutalau pekia'usi lexe ulai ne Ielusalemu. ⁵² La sou Anu mupalusi'a ta mitema se'i miuli milai no tuala vile no xalee lia tila ne Samalia sou lexe imomosou mii se'i sou Iesu. ⁵³ Ia ta

tema tuala ne, i'osasou ino'u Iesu uasi. Xo Anu mumuamua'i ne sou lexe ulai ne Ielusalemu mo. ⁵⁴ fXe ta molomolo tamei noxou e ualasi'a lexe Iakovo ilou Ioanesi mimaisou aloxo ne, la ilou mitali'isou Iesu lexe, "Tilasixe, nemasaxa lexe nexi talinga noxou Lataua sou usu'anu nava ulu'e mo u'elaxa'a ta mitema no tuala ano 'o?" ⁵⁵ Ia Iesu muxiu vaxa noxi'a sou mukaitolone'i ilou lexe uasi. ⁵⁶ Mukalu, la sou ane'i mimuamua'i milai no tuala vileli.

'Ili'ilixu sou Tamulinu Iesu

(Mat 8:19-22)

⁵⁷ Ane'i ilo'a mimuamua'i no vote'isio, la mitema vile mune'e muvikalanu Iesu lexe, "Lexe nini nalai no tuala ne'ei ne'ei ne, la eni amulinenisi."

⁵⁸ La Iesu muvikalanu aloxo 'o, "Ta a'aa ta vova ne, si'a taxa no 'a lialia sou iai no anu, mo ta ngiala kalumo ne, si'a iomu sou iai no anu. Ia itema 'Olu ne, sou tani sou uai no anu uasi."

⁵⁹ Mukalu, la sou muvikalanu itema vile la aloxo 'o, "Nane'e mo namulileli."

Ia mitema ane ne, muvikalanu Iesu aloxo 'o, "Tila, tei sou amulineni la alai mo a'asixu mamilo o."

⁶⁰ La Iesu muvikalanu aloxo 'o, "Mamu. Laixe lexe ta tulanu e loxo misoisoli me'a i'asixu. Ia nini nalai mo naa'aloxu vaikala sou saxisaxila'u noxou Lataua."

⁶¹ gMukalu, la itema vile la muvikalanu Iesu aloxo 'o, "Tila, eni emasaxa lexe amulineni. Ia tei la alai mo aioone'i ta milemiledi o."

⁶² La Iesu muvikalanu aloxo 'o, "Mitema vile utotou, io iou ulai ili'i, la mitema ane aloxo ne, umomomo sou u'oxonu xaixai sou saxisaxila'u noxou Lataua uasi manina."

^c9:46 Luk 22:24

^d9:48 Mat 10:40

^e9:50 Mat 12:30; Luk 11:23

^f9:54 2Ta 1:9-16

^g9:61 1Ta 19:20

Iesu Mupalusi'a ta Mitemau 72

10^hTila muvikalane'i aloxo ne mukalu, xe ili'i la Anu musosovosi'a ta mitemau itemaxu tatalu mo mavulovexa vile mo tamei (72) la sou mupalusi'a tametamei sou lexe iulaxunu ilai no tuatuala ane lexe ili'i la Iesu ulai no anu. ²ⁱLa Anu muvikalane'i aloxo 'o, "Xai ne lingamo mukalu, ia ta mitema sou iluvunu xai temanu ne, tavu'alo uasi. La sou ngalinga ulai noxou Tila e moosou xai ne, sou upalusi'a ta mitema sou ine'e iluvunu xaixu ne temanu. ^{3j}Ngalai! Eni apalusinge loxo ta sipsip ta 'ili'a e xavine'i uasi, ilai noxi'a ta a'aa ta vova e xavine'i musuku ne. ^{4k}Ngalai, la ngano'u tiva sou lamoli mo lakela xe ngataa siovesou tava'inge mamu. Mo ngaxalisi'a ta mitema no vote'i, la ngasexelaxa'a mamu.

⁵Xe ngalai xe nga'unalai no tani vile, la ngavikalane'i ta moosou tani ne tei lexe, 'Opoo se'isisi noxou Lataua uxolu noxinge.' ⁶Ia lexe itema vile sou opo se'isisi a uxolu no tani ne, la vaikala noxinge sou opo se'isisi ne ulu'e noxou. la lexe uasi, la anu ulivu une'e noxinge. ^{7l}Xe nga'unalai no tani ne, la ngaxolu anesi mo nga'ani mo ngaie mimii ane ane'i iitingenge ne. Xo ta mitema sou xaixai ne, ane'i ino'u lakoli sou xaixai e ane'i i'oxonu ne. Ia mamu sou ngavaxa ngane'e no tatani.

^{8m}Xe no mine ngingi ngalai nga'unalai no tuala vile xe ane'i ta mitema no tuala ane ne i'osa sou ino'inge, la nga'ou mii ma'ia ane ane'i ilosinge ne. ⁹Mo ngapamauline'i ane'i ane mipipiena no tuala ne mo ngavikalane'i lexe, 'Saxisaxila'u

noxou Lataua a muxali 'alai mukalu.' ¹⁰Ia lexe ngingi ngalai nga'unalai no tuala vile, io ta mitema no tuala ane ne i'osa sou ino'inge uasi, la nga'unalai ngatulu no vote'i, io ngavikala lexe, ¹¹ⁿLialia sou tualasinge e mutei sou tava'ixe loxo'u 'o 'a, tapaxelenu uvaxasinge ne, mo sou ngingi ngalavu lexe Lataua ulosinge navunavu sou 'ilixu ane ngingi nge'oxonu ne. Ia ngingi ngalavu laixe lexe saxisaxila'u noxou Lataua a muxali 'alai mukalu.' ^{12o}Io eni avikalan-gengi lexe tu'utu'umaxu ane uxali noxi'a no tuala ane ne, anu ua'ulixu tu'utu'umaxu ane muxali noxi'a ta Sodomu.

¹³Eni talelixa'a ta Korasini mo ta Vetesaida! Xo lexe eni a'oxonu sosovo noxilo e eni e'oxonu noxinge 'o noxi'a ta Taia ilo'a ta Saidoni, la ane'i mitaa tokolomo sou tama mo mi'uloxu kaso sou mimaxa'a lexe ane'i mixiu opone'i mukalu. ¹⁴Ia no voxo ane Lataua utulusi'a ta mitema no anu vaivaikala, la tu'utu'umaxu ane uxali noxi'a ta Korasini ilo'a ta Vetesaida ne, anu ua'ulixu tu'utu'umaxu noxi'a ta Taia ilo'a ta Saidoni. ¹⁵Xe ta Kapenaumu ne, Lataua utelailixa'a teitexi no loxotolo? Uasi, ane'i ilu'elai no tualasi'a ta mitema ane'i ane misoisoli.

^{16p}Ia 'ena'ei ane ulomusou vaikala noxinge, la anu ulomusou vaikala noxilo kalumo. Xe 'ena'ei ane uxii tumalouinge, la anu uxii tumalouilo kalumo. Xe 'ena'ei ane uxii tumalouilo, la anu uxii tumalouu anu ane mupalusilo ene'e 'o."

¹⁷Ane'i itemaxu tatalu mo mavulovexa vile mo tamei (72) ne, milai mixaxai loxo Iesu mupalusi'a ne. Xe milivu mine'e, la mi'osa manina. La mivikalanu Iesu aloxo 'o, "Tilasixe,

^h10:1 Mak 6:7 ⁱ10:2 Mat 9:37-38; Ioa 4:35 ^j10:3 Mat 10:16

^k10:4 Mat 10:7-14; Mak 6:8-11; Luk 9:3-5 ^l10:7 1Ko 9:6-14; 1Ti 5:18

^m10:8 1Ko 10:27 ⁿ10:11 Apo 13:51; 18:6

^o10:12 Tav 19:24-25; Mat 10:15; 11:24 ^p10:16 Mat 10:40; Luk 9:48; Ioa 5:23

telai xe tekusai'a ta ulee masumasua no anu ualasinge, la ane'i milomunexesi mo mi'lume'ume."

¹⁸qLa Iesu muvikalane'i mulai noxi'a aloxo 'o, "Eni emaisou Satani mula-pau molu no opo loxotolo mulu'e loxo lele'e mulami. ¹⁹rIa eni elosinge xavi ne mumomomo sou ngingi ngamaloxo-o'a ta sinana veveni mo ta tanga mo ngauaulixu xavi noxou uluamengi. Ia mii vile umomomo sou u'oxo masuangengi uasi. ²⁰sIa ngingi nga'oxo aloxo ne, io nga'osa lexe ta ulee ta masumasua ilomungenge uasi, ia nga'osasi lexe ualasinge a mikaukavunu muai no anu lavuku noxou Lataua no opo loxotolo."

²¹No anu voxo ngiou ane ne, la Uleenu Tavuna mu'oxonu Iesu mu'osa la muvikalane'i aloxo 'o, "Eni a'itinu nini Mamilo ualasinge, nini Tila sou nasaxila'u mimii latala mukalusi no opo loxotolo mo lialia kalumo. Xo nini netalumeu xavi noxine noxi'a ta mitema sou xavutala laixe mo ta mitema sou lavulavu, ia nepala'anixu noxi'a ta molomolo ta kitukitu'a e i'a lavulavu uasi. Xo Mamilo, nini nemasaxa lexe na'oxonu aloxo nesi.

²²Mamilo mu'italonu mimii latala mukalusi mune'e noxilo mo evile ulavusou lexe 'Olu ne Anu 'ena'ei ane uasi, Momusi a mulavusou. Xe evile ulavusou lexe Momu ne Anu 'ena'ei ane uasi, ia 'O-lusi a mulavusou. Mo ane'i ane 'Olu musosovosi'asi ne, 'Olu mupala'alixu Momu noxi'a."

²³Iesu muvikalane'i aloxo ne mukalu, la sou muxiu mulai noxi'a ta molomolo noxou sou muvikalane'i ane'isisi aloxo 'o, "Lataua ualusi'a ane'i ane imaisou mii ane ngingi ngamaisou 'o. ²⁴Xo Eni avikalangengi lexe ta mitema sou palomatana tavu'alo ilo'a ta tatananu tuat-

uala mimasaxa lexe imaisou mo ilomusou mii ane ngingi ngemaisou mo ngelomusou 'o, ia ane'i imaisou mo ilomusou uasi."

Vaikala Tovola'i sou Itama Laixe sie Samalia

²⁵uNo voxo vile, la itama vile ane mulavusou lapuloto noxou Mosesi muavuti mutulu sou mutovo Iesu la mutali'isou aloxo 'o, "Itama sou ulosixe lavulavu, eni a'oxonu mii ma'ia manina, la sou eni ano'u mauili ane kaluxu uasi?"

²⁶La Iesu mukolinu tali'i noxou ne aloxo 'o, "Mii ma'ia ane ane'i mikaukavunu no anu lapuloto noxou Mosesi? Nini neitidou, la nelamana no anu a loxovaa?"

²⁷vLa sou anu mukolinu aloxo 'o, "Ngingi ngamasaxau IAUE Lataua noxinge no anu tangengi mo no anu uleengengi mo no anu xavingengi mo no anu xavutalamengi ukalusi.' Mo 'Ngamasaxai'a ta menexinge aloxo ngingi ngemasaxainge la."

²⁸wItama ne mukolinu aloxo ne, la Iesu muvikalane'i lexe, "Nekolinu ne mulapu. Na'oxo aloxo ne, la sou nini nano'u mauili ane kaluxu uasi ne."

²⁹Ia anu mumasaxa sou umaxa'u lexe tali'i noxou ne mulapu manina, la sou mutali'isou Iesu aloxo 'o la, "Ta menexilo ne, ane'i ta 'ei manina?"

³⁰La Iesu mukolinu no anu vaikala tovola'i vile aloxo 'o, "No voxo vile, la itama vile molu ne Ielusalemu mutelo ne Ieriko. La muxalisi'a ta mitema sou pakali no vote'i. La mitaxusou miu-miu, io mivau xoo mole anu musolilulu muai. Ia ane'i mi'lume milai. ³¹Il-i'i no anu voxo ngiou ane ne, la ail-i'i vile mumulinu vote'i ane ne mutelo.

q10:18 Ioa 12:31; Pal 12:8-9 r10:19 Lex 91:13; Mak 16:18

s10:20 Pil 4:3; Pal 3:5 t10:22 Ioa 3:35; 10:15

u10:25 Mat 22:35-40; Luk 18:18 v10:27 Lap 6:5; Liv 19:18 w10:28 Liv 18:5

Xe mumaisou mitema ne muai no vote'i ne, la mupolopepeenu no vote'i pa'u-molu xalee vile mo mulai. ³²Aloxo ne la, la Levi vile kalumo mune'e muxali no vote'i ngiou ane ne, la anu mumaisou mitema ane ne. Ia anu kalumo mupolopepeenu no vote'i pa'u-molu xalee vile mo mulai. ³³Ioxe, itema vile sie Samalia mumuamua'i mune'e muxali noxou mitema ne xe mumaisou, la tanuxu manina. ³⁴La sou anu mulai noxou sou mu'oxo lamalasile sou xalexalevinu ka muisinu. Mukalu, la anu mutelonu no anu donki noxou ka musaxa mulai no tani sou aiai sou itema sou usaxila'u tani ne lexe usaxila'u. ³⁵Xe no voxo ane loxo ne'ielu, la anu mulosou itema e usaxila'u tani sou aiai ne Denalia tamei, io muvikalano aloxo 'o, 'Nasaxila'u mitema ano 'o, xe lexe napaipalunu lamolimeni mose'i la, sou nasaxila'u no anu, la no voxo ane eni alivu ane'e, la eni akolinu ulivu noxine.'"

³⁶Iesu mutovola'i no anu a'alo aloxo ne mukalu, la sou mutali'isou mitema ane mulavu manina no anu lapuloto noxou Mosesi ne aloxo 'o, "Nini nexavutala lexe 'ena'ei noxi'a ane'i tatalu ne, muxali loxo menexu mitema ane ta mitema sou pakali mivau ne?"

³⁷La anu mukolinu aloxo 'o, "Mitema ane anu tanuxu mo musu'ulinu."

Xe, la sou Iesu muvikalano lexe, "Nalai mo na'oxonu aloxo mitema ne mu'oxonu ne."

Mata Ilee Malia

³⁸Iesu ilo'a ta molomolo noxou mimuamua'i milai, la mixali no tuala vile ane sema vile ualasio lexe Mata ixoxolu no anu. La ane mi'avalou Iesu sou mulai mu'unalai no taasie. ³⁹Iesu mu'unalai, la Mata vimoe sema vile ualasio lexe Malia ne, mine'e mixolu no

lia no tava'u sou milomusou vaivaikala noxou. ⁴⁰Ia, Mata ne tane uxoo no anu xaixai tavu'alo sou ilalaxi la'ilali. La sou ane mine'e mivikalano Iesu aloxo 'o, "Tila, nelavu lexe enisisi axaxai sou alalaxi la'ilali uasi? Io, vivilo mi'umesilo mo ane a ixoxolu sou ilolomu noxine, ia isu'ulileli uasi. La sou navikalane lexe ane ine'e mo isu'ulileli!"

⁴¹Ia Tila mukoli vaikalaie aloxo 'o, "Mata, Mata, nini taneni uoxoxu mo nexavutala piena no anu mimii tapiena musuku. ⁴²Ia laixe lexe nini naxavutalanu mii vilesisi ane sou nini na'oxonu. Malia ane misosovosou mii ane tila no anu xaixai ane nini naxavutala piena no anu ne. Mo umomomo sou nenge taxexeenu mii ane ne noxie uasi."

'Ilixo sou Talinga Ulai Noxou Lataua

(Mat 6:9-13; 7:7-11)

11 No voxo vile, la Iesu mulai no tuala vile sou mulinga mulai noxou Lataua. Mulinga mukalu, la vile noxi'a ta molomolo noxou muvikalano aloxo 'o, "Tilasixe, nexi temasaxa lexe nini nalosieixixu 'ilixo sou talinga ulai noxou Lataua loxo Ioanesi mulosieixa'a ta molomolo noxou."

²La sou Iesu muvikalane'i aloxo 'o, "No mine ngingi ngalinga ulai noxou Lataua, la ngingi ngavikala aloxo 'o, 'Mamixe, nexi ta'itinu ualasio mo talinga lexe saxisaxila'u noxine une'e.

³Naitinexe la'ilali sou voxovoxo ukalusi.

⁴Mo naxiu tumalineu 'ili'ilixo masumasua noxixe,

xo nexi kalumo taxiu tumalixeu 'ili'ilixo masumasua noxi'a

ane'i ane latala e i'oxonu 'ili'ilixo masumasua une'e noxixe.

Mo mamu sou nini naolenexi no anu tovtovo."

⁵Iesu muvikalane'i la aloxo 'o, "Lexe itema vile no taiingengei ne, menexu vile a uxoxolu. Ia no 'olovoxo lixinu manina, la mulai noxou menexu sou mulinga aloxo 'o, 'Menexilo, eni emasaxau veleti tatalu. ⁶Xo tulaleli vile mumuamua'i xoo mole anu a mune'e muxali noxilo, ia eni xenixo la'ilali sou alosou uasi.'

⁷Ia lexe menexu ane uxoxolu no nano no tani ne, ukolinu vaikalau aloxo 'o, 'Namolo'inasilo uasi. Xo nexi tetatu mo tesilikoo aitenga mukalu, mo nexi noxi'a ta 'alixe teai no luu mukalu. La sou eni amomomo sou atulu mo alosine mii vile uasi.' ⁸Anu mulavusi lexe anu menexu vile, ia utulu mo ulosou mii vile uasi. Ia eni avikalangengi lexe anu ulinga peki-a'u sio ulai noxou, la anu uavuti ka ulosou mii ma'ia ane anu ulingau.

⁹La sou eni avikalangengi aloxo 'o. Ngalinga ulai noxou Lataua, la Anu ulosinge. Mo ngakakamuli mii, la sou ngaxalisou. Xe ngapolopolo no aitenga, la Lataua ukisiinu aitenga. ¹⁰Xo itema ane ulingau mii vile, la anu uno'u. Mo itema ane ukakamuli mii vile, la anu uxalisou. Xe itema ane upolopolo no aitenga, la aitenga ukisi noxou.

¹¹Loxovaa? Ngingi e ta 'ilinge, io ilingau sinana vile noxinge ngingi ta mami'a, la ngingi ngalosi'a sinana veveeni? Uasi. ¹²Mo lexe ta 'ilinge ilingau atolu vile noxinge, la ngalosi'a tanga vile? Uasi. ¹³Xo ngingi ne ta masua, ia ngelavusou ngalosi'a ta 'ilinge mimii lailaixesi. Ia Maminge lailaixe e uxolu no opo loxotolo ne, u'oxo aloxo ne, ia Anu muliuli manina sou ulosi'a ta mitema e ilingau Uleenu Tavuna noxou!"

Iesu Xe Velevulu

(Mat 12:22-30; Mak 3:20-27)

¹⁴Ili'i, la Iesu ukukusau uleenu vile masua sou u'oxo ta mitema anaxa'a utomu ne muxolu noxou itema vile. Xe Anu mukusau mukalu, la itema ane anaxu mutomu ne, anaxu papaxe sou uvivikala. La ta mitema mimaisou aloxo ne, la mikuluke. ¹⁵Ia mose'i noxi'a ta mitema ne, mivikala aloxo 'o Anu ukukusai'a ta ulee ta masumasua ne no anu xavi noxou Velevulu e anu tila noxi'a ta ulee ta masumasua. ¹⁶Xe mose'i mitovonu sou lexe u'oxonu sosovo vile no opo loxotolo sou umaxa'u lexe Anu uxaxai no anu xavi noxou Lataua.

¹⁷Iesu mulavusou xavutalai'a aloxo ne, la sou muvikalane'i aloxo 'o, "Tuala vile ta mitema sou ikalikalipalane'i sou i'oto'oto ngatongato'o noxi'a, la tuala ane ne, ta moosou ipaxele mo tuala ne usivu. Mo lexe ta temanu tani vile kalumo ne, ikalipalane'i ngatongato'o sou i'oto'oto noxi'a, la ta temanu tani ane ne ipaxele sou tani ne. ¹⁸Mo lexe Satani ilo'a ta mitemau ikalipalane'i ngatongato'o sou i'oto'oto noxi'a, la ane'i xavine'i sou itulu uasi. Eni avikalangengi aloxo ne, xo ngingi ngevikala lexe eni akukusai'a ta ulee ta masumasua no anu xavi noxou Velevulu. ¹⁹Ioxe, lexe eni akukusai'a ta ulee ta masumasua no anu xavi noxou Velevulu, la sou no anu xavi noxou 'ena'ei ane ta mitemamengi ikukusai'a no anu ne? Xavi ane ta mitemamengi ixaxai no anu ne, uvikalangengi lexe vaikalamengi ne ulapu uasi. ²⁰Ia lexe eni akukusai'a ta ulee ta masumasua no anu xavi no avolu Lataua, la ngingi ngelavusou lexe saxisaxila'u noxou Lataua ne a mune'e noxinge 'o.

²¹La sou lexe itema vile xaviinu muno'u miumiu latala sou 'oto'oto, sou usaxila'u taasou, la evile uno'u miumiu uasi, uai laixesi. ²²^bTa lexe itema vile anu xaviinu muuaulixu xavi noxou itema ane ne, une'e u'alivulanu mo ua'ulixu, la u'u-menu misomisou 'oto'oto noxou e anu usoso no anu xe mimii sou uvelunu noxi'a ta menexu.

²³^cIo, itema ane uxolu noxilo uasi, la anu u'apixo, xe itema ane nexi noxou tapita uasi, la anu umolo vila'isilo.

²⁴Xe no mine ulee vile masua muxolu noxou itema vile, ia ulaa la anu uxixaoxao no tani e lexa no anu uasi sou ukakamulinu tani e anu uma'ila no anu. Xe uxalisou uasi, la uvikala lexe, 'Eni alivu no tani eni exolu no anu tei.' ²⁵Anu mulivu mune'e no tani ane ne, la mu-maisou lexe ane'i misilapa tani laixe mo mita'olunu mimii sou tani no tanitanixu laixe. ²⁶Ioxe, mumaisou aloxo ne, la mulai sou mu'avali'a ta ulee ta masumasua muxatele tamei e ane'i mimasua manina noxou. Mukalu, la sou ane'i ilo'a ilai i'u-nalai no tani ne mo ixolu avile ane. La sou xoluxoluxu itema ane ne, uxali masua no 'a xoluxoluxu ane tei."

²⁷^dIesu uao Anu uvivikala sio, io sema vile no taiine'i ne mi'ava mulai noxou aloxo 'o, "Lataua ualusie nenine e mivo'oneni mo misusuneni."

²⁸La Anu muvikalane aloxo 'o, "Uasi, ia Lataua ualusi'a ane'i ane ilomusou vaikala noxou mo imulinu."

Sosovo Noxou Iona

(Mat 12:38-42; Mak 8:12)

²⁹^eTa mitema laoluxa'a musuku ixali ipita noxou Iesu sio, la Anu muvikalane'i aloxo 'o, "Ta mitema vaimomo 'o, ane'i ta mitema ta masumasua. Xo ane'i

imasaxa lexe imaisou sosovo vile silo lexe Lataua mupalusilo a ene'e 'o. Ia umomomo sou ane'i imaisou sosovo vile uasi. Sosovo vilesisi anu a noxou Iona nesi. ³⁰Xo aloxo Iona ne, anu sosovo noxi'a ta Ninive, la Itema 'Olu kalumo ne Anu sosovo noxi'a ta mitema vaimomo 'o. ³¹^fNo voxo ane sou Lataua utulusi'a ta mitema no anu vaivaikala, la sema vile ane tatananu tuala ne Seva ilo'a ta mitema ane vaimomo 'o, itulu. La ane itelo vaikala noxi'a ta mitema sou vaimomo 'o. Xo ane mele no lia pa'umolu nopaxa, ia milutu mine'e sou milomu no anu vaikala sou xavutala laixe noxou Solomoni. Ia vaimomo 'o ne, itema vile Anu mutila noxou Solomoni a ututulu 'o. ³²^gXe no voxo ane ne, la ta mitema sie Ninive kalumo iavuti itulu sou itelo vaikala noxi'a ta mitema sou vaimomo 'o. Xo ane'i milomusou Iona mua'alo mulai noxi'a, la ane'i mixiu opone'i. Ia vaimomo 'o ne, itema vile Anu mutila noxou Iona a ututulu 'o."

Ienge Anu Telu sou Vasimenge

(Mat 5:15; 6:22-23)

³³^hIesu musolonu vaikala noxou aloxo 'o la, "Itema vile u'elaxu telu, ka utalumeu no nano no kaveutu kitu'a uasi, mo utulu pupunisou uasi. Ia utulusou teitexi no valovalo, mo sou ta mitema ane i'una no tani ne, la imaisou lamana ane ne. ³⁴Ngingi iengi ne, anu telu sou vasimenge. Xo lexe iengi ne laixe, la anu ulosinge lamana. Ia lexe iengi ne masua, la anu ulosinge isivoxosi. ³⁵La sou ngasaxila'inge laixe, mo sou lamana no nano no tangengi ne, uxali isivoxo mamu. ³⁶Aloxo ne, la sou lexe iengi laixe xe ulosinge lamana, io pa'u-

^b11:22 Kol 2:15 ^c11:23 Luk 9:50 ^d11:27 Luk 1:28, 42, 48

^e11:29 Mat 16:4 ^f11:31 1Ta 10:1-10 ^g11:32 Io 3:5-10

^h11:33 Mak 4:21; Luk 8:16

sou isivoxo uasi, la anu lamana usavelesi loxo telu ukaasinge.”

Iesu Mukaitolone'i ta Palisaio Ilo'a ta Mitema sou Lapuloto

(*Mat 23:1-36; Mak 12:38-40; Luk 20:45-47*)

³⁷Iesu muvikalane'i ta mitema ne aloxo ne mukalu, la Palisaio vile mu'avalou sou lexe ilou ilai no taasou sou i'ani. La sou Iesu mulai mu'unalai no taasou, la muxolu no luusou la'ilali sou lexe u'ani. ³⁸Ia Palisaio ne, mumaisou Iesu mine u'uinu avolu tei ka u'ani uasi, la mukuluke.

³⁹Tila mumaisou aloxo ne, la sou muvikananu aloxo 'o, “Manina lexe ngingi ta Palisaio nga'uinu paku ilou latotope, la nga'uinu no alesu. Ia no nano no anu paku ilou latotope ne, 'ili'ilixu sou isusu mo 'ili'ilixu sou xavutala masumasua a mu'ana'ana no nano no anu ne. ⁴⁰Ngingi ta mitema sou xovulaulau! Anu manina lexe itema ane u'oxonu mimii vasimolu no ale, la anu u'oxonu no nano kalumo. ⁴¹Ia ngalosi'a mimii ane uai no nano no paku ilou latotope ne ulai noxi'a ta mitema ane xa'a la'ilali uasi. Nga'oxo aloxo ne, la sou mingemingenge latala ne, uxali malemalenga.

⁴²Ngingi ta Palisaio ne, ili'i la Lataua ulosinge navunavu. Xo kamakamakala latala e tuma'u lailaixe ukalusi no xaingenge ne, ngingi ngelavusou sou ngakalipalanu la ngalivunoxu mavulovexasou ulai noxou Lataua. Ia ngingi ngexolu va'axu no anu 'ili'ilixu lailaixe ane Lataua mumasaxau ulai noxi'a ta menexinge mo ngexolu va'axu no anu 'ilixu sou ngamasaxau Lataua. Ia emasaxa manina lexe ngingi nga'oxonu 'ili'ilixu ane ne, mo sou tangengi vulusiou lapuloto sou ngalosou mavulovexasou mimii ulai noxou Lataua uasi.

⁴³Mo ngingi ta Palisaio ne, ili'i la Lataua ulosinge navunavu. Xo ngingi ngamasaxa lexe ngaxolu no puloulou ane lailaixesi uuli no nano no taasou lalotu noxi'a ta Iutaia, mo ngamasaxa lexe ta mitema ixalisinge no tilovolovo la itoxongengi xe isexelangege.

⁴⁴Mo ngingi ta Palisaio ne, ili'i la Lataua ulosinge navunavu. Xo ngingi loxo lousi'a ta mitema e mutalume, la ta mitema imaisou uasi la imuamua'i teitexi no anu.”

⁴⁵Ioxe, itema vile noxi'a ta mitema ane milavusou lapuloto noxou Mosesi manina mulomu aloxo ne, la mukolinu Iesu aloxo 'o, “Itema sou ulosixe lavulavu, nini nevikalasi'a ta Palisaio aloxo ne, la nini netaloxolinexe kalumo.”

⁴⁶La Iesu muvikananu aloxo 'o, “Ngingi ta mitema ane ngelavusou lapuloto noxou Mosesi manina kalumo ne, ili'i la Lataua ulosinge navunavu. Xo ngingi ngalosi'a ta mitema tavala ane ane'i imomomo sou itavule ilutunoxu uasi. Ia ngingi ngamasaxa sou ngasu'uline'i mo ngakasi vaxa no anu tavala ne seville uasi.

⁴⁷Mo ngingi ne, ili'i la Lataua ulosinge navunavu. Xo ngingi ngapaipounu lousi'a ta mitema sou palomatana e ta xaixasinge ilo'a ta 'ilu'ilusungengi mive'a tatei. ⁴⁸No anu 'ilixu ane ne, la ngingi ngevikala manina xe ngemaxa'inge kalumo lexe ta xaixasinge ilo'a ta 'ilu'ilusungengi mive'a ta mitema sou palomatana ane ngingi ngapapaipounu lousi'a ne. ⁴⁹La sou Lataua mulemolu no anu xavutala laixe noxou aloxo 'o, ‘Eni apalusi'a ta mitema sou palomatana ilo'a ta mitema sou xaixaixeni ilai noxi'a ta mitema, la mose'i noxi'a ne ane'i ive'a xe mose'i noxi'a ne ane'i i'oxo masuane'i.’ ⁵⁰La sou Lataua ulosi'a ta mitema ane'i ane vaimomo 'o navunavu, xo ane'i

mive'a ta mitema sou palomatana mukalusi musoko no anu voxo ane Lataua mukoinu loxotolo ilou lia mo mune'e mutalo vaimomo 'o. ⁵¹ Musoko sou mive'a ta mitema sou palomatana ne, musoko noxou Aveli mune'e muxali noxou Sakalia. Ane'i mivau Sakalia no nixi no anu valovalo sou i'elaxa'a ta sipsip no anu xe tani tila noxou Lataua. Ani manina, Lataua ulosi'a ta mitema sou vaimomo 'o navunavu.

⁵² Ngingi ta mitema ane ngelavu manina no anu lapuloto noxou Mosesi, ili'i la Lataua ulosinge navunavu. Xo ngingi ngalavusou sou ngataluxu vote'i sou lavulavu noxou Lataua, la ta mitema ilavusou uasi. Mo ngingi kalumo ne, ngalavu no anu uasi, mo ngingi nge'apixa'a ta mitema ane imasaxa lexe ino'u lavulavu ane ne."

⁵³ Iesu muvikala mukalu, xe mulaa muuatu. La ta mitema sou lapuloto ilo'a ta Palisaio la'iaxa'au manina, la sou misoko sou mitalitali'isou, ⁵⁴ sou lexe Anu ususu no anu tali'i noxi'a vile, la sou ane'i itetelisou.

Iesu Mupela'a ta Molomolo Noxou

(Mat 10:26-33)

12 No mine Iesu uvivikalane'i aloxo ne, la ta mitema tavu'alo mine'e mipita noxou la tani mutomu manina mo tanixa'a uasi. La sou ane'i mimalomaloxou tava'a ngatongato'o. La Iesu muavuti sou mupela'a ta molomolo noxou aloxo 'o, "Ngingi ngasaxila'inge laixe no anu 'ilixu sou kalavoi noxi'a ta Palisaio, xo 'ilixu noxi'a ne uvasainge. ²ⁱ Mii ma'ia ane mivausou ne, ulai ili'i la upala'a no taatexa. Xe mii ma'ia ane mutalume ne, ulai ili'i la ane'i ilavusou. ³ La sou mii ma'ia ane ngingi ngalemolu

no isivoxo ne, ulai la ta mitema ilomusou no aso. Xe mii ma'ia ane ngingi ngamunumusou no nano no tani tanu ne, ulai la ta mitema itulu teitexi no tani laxa'u sou ia'aloxu.

⁴ Ta menexilo, eni avikalangengi aloxo 'o. Mamu sou nga'ume'a ane'i ane ivau vasimenge mo usoli, ia ili'i la imomomo sou i'oxonu mii vile la noxinge uasisi. ⁵ Ia eni alosiengixu 'ena'ei ane ngingi nga'umolu. Nga'umolu itema ane Anu xaviinu sou uvau vasimenge usoli mo uleanu uleengengi ulai no taxa sou navunavu. Eni avikalangengi lexe nga'umolu itema ane ne. ⁶ Ngingi ngelavusou lexe ta mitema ilavusou ilotone'i ta ngiala ta kitukitu'a ta'uve no anu Asarioni[†] tamei. Ia Lataua iou si'isi'a ta ngiala ta kitukitu'a ane ne uasi. ^{7j} Xe kalumo Lataua mulavusou sou uitisou kisinge laxusou. La sou ngingi nga'ume mamu. Xo ngingi ne, ngatiatila noxi'a ta ngiala ta kitukitu'a moso ne.

⁸ La sou eni avikalangengi aloxo 'o. 'Ena'ei ane uvikala lexe anu ulavusilo no ie'i ta mitema, la Itema 'Olu kalumo uvikala lexe Anu ulavusou no ie'i ta angelo noxou Lataua. ⁹ Ia, 'ena'ei ane uvikala lexe anu ulavusilo uasi no ie'i ta mitema, la Itema 'Olu kalumo uvikala lexe Anu ulavusou no ie'i ta angelo noxou Lataua uasi. ¹⁰ Xe 'ena'ei ane uvikala masua ulai noxou Itema 'Olu, la Lataua uxii tumalouu vaikala masua noxou ne. Ia 'ena'ei ane uvikala masua ulai noxou Uleenu Tavuna, la umomomo sou Lataua uxii tumalouu vaikala masua noxou ne uasi.

^{11k} Xe lexe ta mitema ilailingenge no taasou lalotu noxi'a ta Iutaia, xe itulusinge no ie'i ta mitema sou isaxiala'u tuatuala, la ngaxavutala piena sou

[†]12:6 Asarioni ne, lamoli noxi'a ta Iutaia. Lexe nenge tano'u Asarioni mavulovexa mo mulu'e no lia ta'uve mo muxatele vile (16), la anu uxali loxo Denalia vile.

ⁱ12:2 Luk 8:17 ^j12:7 Luk 12:24; Apo 27:34 ^k12:11 Mak 13:11; Luk 21:12-15

nga'oxo latolosinge a loxovaa mo mii ma'ia ane ngingi ngalemo ulai noxi'a mamu. ¹²Xo no mine ngingi ngatulu sou ngavikala ulai noxi'a, la Uleenu Tavuna molu ulosiengixu vaikala ma'ia ane ngingi ngalemolu noxi'a ne."

Vaikala Tovola'i sou Itema Vile Iou Lavuluti Tapiena Muxovulaulau

¹³Xe vile noxi'a ta mitema tavu'alo ne, muavuti la muvikalane Iesu aloxo 'o, "Itema sou ulosixe lavulavu. Mamixe a musoli ne, ia eni emasaxa lexe navikala vivilo mo uvelu mimii e mamixe musolisou ne mo ulosilo mose'i."

¹⁴Ia Iesu mukolinu aloxo 'o, "Ae, 'ena'ei musosovosilo sou axali itema vile sou atulu no 'a vaikala sou no nixi noxinge nongou vivine ne?" ¹⁵Ia Anu Iesu muvikalane'i aloxo 'o, "Ngasaxi-la'inge laixe! Xo loxo 'o io, iengi uisu-isuxu mimii iouiou. Xo maulinenge a uxolu no anu mimemimengi ne uasi."

¹⁶La Anu muvikala tovola'i vile noxi'a aloxo 'o, "Itema vile sou lavuluti ne, xaixu munene'a mu'oki. ¹⁷La anu muxavutala aloxo 'o, 'Eni a'oxo a loxovaa? Xo eni silo tani vile umomomo sou apitanu la'ilalixu no anu uasi.'

¹⁸La muvikala aloxo 'o, 'Mane, eni a'oxo aloxo 'o. Eni amamulonou tani kitukitu'a sou la'ilalixu mo atulusou apitanu tani ta tatilasi sou la'ilalixu xe lavulutixeni. ¹⁹Mo sou eni melo taleli uvikalaleli aloxo 'o, "Eni ne, mixomixu tavu'alo misevile manina. Umomomo sou uai no anu tauu ie tavu'alo. La sou eni ama'ila laixe mo a'ani mo aie mo axolu a'osa'osasi."'

²⁰Ia Lataua muvikalane aloxo 'o, 'Kisine muxovulaulau manina! Vaimomo no 'olovoxo 'o si, la nini nasoli avile. La mixemixene ane nelalaxii muai no tani ne, 'ena'ei uno'u ne?'

²¹^mIlixo ane loxo ne, uxali noxi'a ta mitema ane ipitanu mimii sou no lia 'o. Ia no iou Lataua, la ane'i ta mitema vitanisi mo i'a lavuluti uasi."

Ngaxavutala Piena Mamu

(Mat 6:25-34)

²²Iesu muvikalane'i ta mitema mukalu, la sou muvikalane'i ta molomolo noxou aloxo 'o, "Aloxo ne, la sou ngaxavutala piena no anu maulingenge mamu. Mo mamu sou ngavikala lexe, 'Nenge ta'ou mii ma'ia xe tasakii mii ma'ia sou vasimenge?'

²³Xo maulinenge ne, anu mutila no anu la'ilali xe vasimenge ne anu mutila no anu tokolomo. ²⁴Loxo ngaxavutalane'i ta 'ola. Ane'i ilavusou itotou no xai mo imolo la'ilali uasi. Kalumo ane'i si'a tani sou ipitanu la'ilalixu'a no anu uasi. Ia Lataua molu ulosi'a la'ilali. Io, ngingi ne, loxo ta ngiala uasi. Ngingi ngatatila manina musuku noxi'a mo ngauaulixu'a! ²⁵Ia lexe vile no nixi noxinge ne uxavutala piena sou maulixu uxolu maxuvee seville, la anu umomomo sou molu usukunu maulixu ulai seville la? Uasi manina. ²⁶Lexe ngingi ngamomomo sou nga'oxonu mii se ane kitu'a ne uasi, la tava'u loxovaa la sou ngaxavutala piena no anu mimii ukalusi la?

²⁷Ngaxavutala lexe kungalo seseenu ne uleme a loxovaa? Anu uxaxaisou u'oxonu tokolomou uasi. Ia avikalan-gengi lexe Solomoni ne muno'u mimii lailaixe no lia 'o mukalusi, ia kungalo seseenu muuaulixu tokolomoxu ne.

²⁸Ia lexe Lataua utokolomo sese seseenu ane uleme vaimomo 'o xe ne'ielu la ta mitema ixotosou sou i'elaxu, la anu utokolomongengi laixe manina musuku uuaulixu sese seseenu ne. Ae, ngingi ta mitema ane ngeuaulixu ne, ngemu-

laxu tangengi noxou Lataua ne kitu'asi. ²⁹Aloxo ne, la sou mamu sou ngingi ngaxavutala piena no anu mii ma'ia sou nga'ou mo ngaixu. ³⁰Xo ta mitema ane ilavusou Lataua uasi no lia 'o ne, ane'i ixavutala piena sou ikakamulinu mimii ane ne. Ia Maminge mulavusou lexe mimii ane ne, anu laixe sou ngingi ngano'u. ³¹La sou laixe lexe ngingi ngakamulinu saxisaxila'u noxou Lataua tei, la sou Anu ulosinge mimii ane ne.

³²Ngingi moosou e loxo ta sipsip la'oluxa'a seville kitu'a ne, nga'ume mamu. Xo Maminge mu'osa lexe Anu ulosinge sou ngasaxila'u tuala ane anu usaxila'u. ³³La sou ngingi ngalosi'a ta mitema lavulutimengi sou ilotonu. Xe ngano'u lamolisou, la ngalosi'a ta mitema ane'i i'a lamoli uasi. Io ngano'u tiva sou lamoli ane ulavusou ukakaa uasi sou ngataa mimii lailaixe no anu, mo ngamulaxu teitexi no opo loxotolo e mimii ukukasou uasi. Xo no tuala ane ne, la ta mitema sou pakali ilai 'alai no anu uasi mo ta totoxae ixotosou uasi. ³⁴Xo no tuala ane mimii lailaixe noxinge uai no anu ne, la tangengi a uxolu lai ne kalumo."

Ngaxolu sou Ngautiti

(Mat 24:45-51)

³⁵⁻³⁶ Jesu muvikalanu la aloxo 'o, "Ngasakiinu malomengi ataxu mo ngautupokoxu sou ngalalaxii sou xaixai mo nga'elaxu telusinge ukaakaa loxo ta mitema ane ixomaiau tila noxi'a molu no anu la'ilali tila sou taula'i mine ulivu une'e. No voxo ane anu une'e xe upolopolo no aitenga, la ane'i ikisiinu aitenga noxou alaxu vilesisi. ³⁷Anu laixe lexe tila noxi'a une'e la uxalisi'a ta mitema sou xaixai noxou mine ane'i ixoxomaiau. Eni avikalangengi manina

musuku. Anu molu usakiinu maloxu ataxu mo utupokoxu ka uvikalane'i lexe ixolu no anu luu sou la'ilali mo Anu molu ulosi'a la'ilali. ³⁸Mo anu laixe lexe tila noxi'a une'e, la uxalisi'a ta mitema sou xaixai noxou no 'olovoxo lixinu, uasi la no maxasesela mine ane'i ixoxomaiau. ³⁹Ia ngalavusou aloxo 'o. Lexe moosou tani ulavusou voxo ngiou ane itema sou pakali une'e no anu, la anu umomomo sou upelemasaxanu itema sou pakali ne u'una no taasou uasi. ⁴⁰Aloxo ne, la sou ngingi kalumo ngaxolu sou ngautitisi, xo itema 'Olu une'e no anu voxo ngiou ane ngingi ngaxavutala lexe Anu une'e uasi."

⁴¹Pita mulomu aloxo ne, la mutali'isou Iesu aloxo 'o, "Tilasixe, nini nevikala tovola'i une'e noxixesi, uasi ulai noxi'a ta mitema ukalusi kalumo?"

⁴²Tila mukolinu aloxo 'o, "Ioxe, moosou tani mu'italone'i ta mitema sou xaixai noxou no avolu itema vile noxou sou usaxila'a. Ia anu itema ne, anu uvikala lexe u'oxonu mii vile, la anu u'oxonu manina mo u'oxonu laixe ukalusi. Anu ulosi'a ta mitema sou xaixai la'ilalixa'a no aso iou e moosou tani musosovosou, la 'ena'ei ane itema laixe sou u'oxonu xaxai ane loxo ne? ⁴³Anu laixe lexe moosou tani ulivu une'e, la uxalisou itema sou xaixai noxou ne u'oxo xaixai aloxo ne. ⁴⁴Eni avikalangengi manina musuku lexe moosou tani ne, anu u'italonu mimii noxou ukalusi no avolu sou anu usaxila'u. ⁴⁵Ia lexe itema sou xaixai noxou moosou tani ne, uxavutala lexe, 'Tila noxilo ne ulivu palea uasi.' La sou anu uavuti sou uve'a ta mulu mo ta sema sou xaixai noxou moosou tani xe u'ani'ani mo uie xoo mole u'oxovulaulau. ⁴⁶Xe tila noxou itema sou xaixai ne, ulivu une'e no anu voxo e

^{12:33} Luk 18:22 ^{12:35-36} Mat 25:1-13 ^{12:39} Mat 24:43-44; 1Te 5:2
^{12:44} Mat 25:21, 23

anu uxavutala lexe anu une'e no anu uasi mo no voxo ngiou ane ulavusou uasi, la anu ulosou navunavu tatila misevile mo uxexee ulai upita noxi'a ta mitema ane ilavusou Lataua uasi.

⁴⁷Itema sou xaixai noxou tila vile ane anu mulavusou masaxa noxou tila noxou, ia ulalaxi mo u'oxonu mii ane tila noxou mumasaxu ne uasi, la upuapuasou alaxu tavu'alo manina. ⁴⁸Ia 'e-na'ei ane ulavusou masaxa noxou tila uasi, ia ususunoxu xaixai e umomomo sou tila noxou upuapuasouxu, la anu upuapuasou alaxu ta'eisi. Xo ane'i ane ta mitema milosi'a mimii tapiena ne, la ta mitema ilinga lexe ikolinu tapiena sio. Xe ane'i ane ta mitema milosi'a mimii tavu'alo noxi'a ne, la ta mitema ivikala lexe ikolinu tavu'alo la.”

Kalipala

(Mat 10:34-36)

⁴⁹Iesu muvikalane'i la aloxo 'o, “Eni ene'e 'o sou alea navu ulu'e no lialia 'o. Mo eni emasaxa lexe navu ane ne, u'ani paleasi la eni a'osa. ⁵⁰Ia, ulai ili'i, la eni a'ulo no anu 'ulo sou soli. Mo vaimomo 'o, eni opoole tu'umaxu sio xo xaixai ane ne, eni akalusou uao. ⁵¹Loxo 'o io, ngingi ngaxavutala lexe eni ene'e 'o sou akalusou 'oto'oto no lia 'o. Uasi, eni avikalangengi lexe eni ene'e 'o sou akalikalipalane'i ta mitema. ⁵²Vaimomo 'o mo ulai ili'i, la ta mitema ta'uve no tani vile ne, ikalipala mo ixali tamei. Tatalu i'oto noxi'a tamei xe tamei i'oto noxi'a tatalu. ⁵³Ikalipala, la mami'a u'oto noxou 'olu xe 'olu u'oto noxou momu, xe neni'a i'oto noxie 'ilie sema xe 'ilie sema i'oto noxie nenie, xe nenie i'oto noxie ua'a'ne xe ua'a'ne i'oto noxie.”

Lavulavusou Imuxaxu Kila Sou Voxo Ngiongiyou

(Mat 16:2-3; 5:25-26)

⁵⁴Iesu muvikalane'i ta molomolo noxou mukalu, la Anu muvikalane'i ta mitema laoluxa'a aloxo 'o, “Lexe ngingi ngamaisou tamuxala utulu utelo no xalee ane aso u'una no anu, la ngingi ngapalea ngavikala lexe, ‘Uali asou usili.’ La anu usili manina. ⁵⁵Xe no voxo ane atume uili molu lu'e no luaki utelo, la ngavikala lexe, ‘Vaimomo 'o, la tani ialuxu.’ La anu uxali manina. ⁵⁶Ngingi ta mitema sou kalakalavoi! Ngingi ngelavusou voxo sou mimii ane uxali no lia 'o mo teitexi no loxotolo. Ia loxovaa, la sou ngingi ngalavusou mii ma'ia ane uxaxali no anu voxo ano 'o uasi 'o?

⁵⁷Ia tava'u loxovaa, la sou ngingi menge ngatilovosou mii ane laixe xe mii ane masua uasi 'o? ⁵⁸No anu voxo ane ngingi nongou itema ane utelo vaikala noxine ngamuamua'i ngalai noxou itema sou utilovosou vaikalamengi, la natovonu peki'aine sou namomosou vaivaikala no mine ngingi nongou uao no vote'i io. Nini na'oxo aloxo ne uasi, la anu usu'aneni nalai noxou itema sou uvelunu vaikalamengi. La itema sou utilovosou vaikala u'italoneni nalai noxou itema sou xaixai noxou, la anu usu'aneni na'una no taasou navunavu. ⁵⁹La eni avikalaneni aloxo 'o. Nini naxolu no anu taasou navunavu ne, utalo no anu voxo ane nini naleanu Leputa vile kaluxusou.”

Itema Uxiu Oponu Uasi, La Anu Uulua

13 Ioxe, no mine Iesu muvika-lane'i mukalu, la sou ta mitema mose'i mia'alou si'a ta mitema ne Xalilaia e Pi-

lato mupalusi'a sou muve'ave'a la sialuxa'a ilou musiali mukei ilou sialuxa'a ta sipsip e ane'i i'oxe i'elaxa'a ulai noxou Lataua. ^{2u}La Iesu muvikalane'i aloxo 'o, "Ngingi ngexavutala lexe 'ili'ilixo masumasua noxi'a ta mitema ane ne, muuaulixu 'ili'ilixo masumasua noxi'a ta mitema ane mose'i sie Xalilaia ne, la sou anu muve'ave'a ne? ³Eni avikalangengi lexe uasi manina. Ia lexe ngingi ngaxiu opongengi uasi, la ngingi latala ukalusi kalumo ne ngaulua aloxo ne. ⁴Xe ta mitema mavulovexa mo mulu'e no lia ta'uve mo muxatele tatalu e tani veveeni ne Siloamu mulapau la mutasi'a mo misoisoli ne, la ngingi ngexavutala lexe 'ili'ilixo masumasua noxi'a ne muuaulixu 'ili'ilixo masumasua noxi'a ta mitema ane ixoxolu ne Ielusalemu ne? ⁵Eni avikalangengi lexe uasisi manina. Ia lexe ngingi ngaxiu opongengi uasi, la ngingi kalumo ngaulua aloxo nesi."

⁶Mukalu, la sou Anu muvikalane'i no anu vaikala tovola'i vile aloxo 'o, "Itema vile mutounu lovo vile no anu xai sou ovu uaini noxou, ia ili'i la anu mune'e sou mumaisou lexe munene'a. Ia uxalisou temanu uasi. ^{7v}La sou anu muvikalane'i itema ane usaxila'u xai sou ovu uaini noxou ne aloxo 'o, 'No 'a tauu ie tatalu mukalu, la eni ene'e ekakamuli ovu ano 'o temanu. Ia axalisou vile uasi. La sou naxeta'u mo uxexee! Xo loxovaa, la sou anu upaipalunu lialia lovoxu vitanisi 'o.'

^{8w}La sou itema sou usaxila'u xai ne, mukolinu aloxo 'o, 'Tila, namalanixu uxolu no anu tauu ie vile 'o la, mo ammulonu lialia no tava'u xe asuanu mosomoso no tava'u sou uleme laixe. ⁹Ia lexe unene'a no tauu ie ane uuli o, la anu

laixe musuku. Ia lexe unene'a uasi, la sou naxeta'u mo uxexee."

Iesu Mupamauline Sema Vile Ane Xine Tavulenu Mukilikalu

¹⁰No anu voxo Tavuna vile, la Iesu ulolosi'a ta mitema lavulavu no anu vaikala noxou Lataua no nano no taasou lalotu noxi'a ta Iutaia. ¹¹La sema vile ane mixoxolu ne, ulee masua vile muxolu noxie, la sou mu'oxonu xine tavulenu mukilikalu maxuveeni umomomo loxo tauu ie mavulovexa mo mulu'e no lia ta'uve mo muxatele tatalu. Milanga aloxo nesi, ia umomomo sou imexi itelo uasi. ¹²Xe Iesu mumaisie, la mu'avalie mine'e noxou sou muvikalane aloxo 'o, "Eiseo, eni exexeenu pipiena noxine mukalu ne." ¹³Mukalu, la Anu mu'italonu avolu noxie, xe alaxu vilesisi 'o, la ane mimexi mutelo mo mi'itinu Lataua ualasou.

^{14x}Ia itema sou usaxila'u taasou lalotu noxi'a ta Iutaia mumaisou Iesu mupamauline no anu voxo Tavuna, la la'iaxu misevile. La sou muvikalane'i ta mitema aloxo 'o, "Nenge voxo sou xaixai noxinge muxatele vilesi. La ngingi ngane'e noxou Iesu sou upamaulingengi no anu voxovoxo ane ne, io no anu voxo Tavuna uasi."

^{15y}Ioxe, Tila mulomu aloxo ne, la muvikalane'i itema ne aloxo 'o, "Ngingi ta mitema sou kalakalavoi! Xo ngingi vilevilesi ngalavusou ngalulusi'a ta mimiimengi loxo ta bulumakaumengi ilo'a ta donkimengi no taasi'a sou ngalaixa'a sou iie no voxo Tavuna ne. ¹⁶Ia sema ane 'o ne, ane Avalaamu 'ilusunu vile, ia Satani musakisakiine mumomomo loxo tauu ie mavulovexa mo mulu'e no lia ta'uve mo muxatele tatalu. La sou umomomo sou eni

^u13:2 Ioa 9:2 ^v13:7 Luk 3:9 ^w13:8 2Pi 3:9, 15

^x13:14 Mul 20:9-10; Lap 5:13-14 ^y13:15 Luk 14:5

axexeenu tu'umaxu noxie 'o no anu voxo Tavuna 'o uasi?"

¹⁷Anu muvikala aloxo ne, la ta ulua noxou ne mimaela masua. Ia ta mitema ne mi'osa manina no anu xaixai lailaixe mukalusi ane Anu u'oxo'oxonu ne.

**Vaikala Tovola'i sou
Masitati Ngiaxu Ilou Iisi**

(Mat 13:31-33; Mak 4:30-32)

¹⁸Iesu muavuti la mutali'isi'a aloxo 'o, "Saxisaxila'u noxou Lataua ne, anu aloxo mii ma'ia? Eni atovola'inu a loxovaa? ¹⁹Anu aloxo masitati ngiaxu kitu'a e itema vile mutounu no xaixu. Ia ili'i xe muleme muxali tatila loxo ovu vile, la ta ngiangiala i'oxonu iomusi'a no anu avoavolu."

²⁰Anu mutali'i la aloxo 'o, "Mii ma'ia ane sou, eni atovola'inu saxisaxila'u noxou Lataua no anu? ²¹Anu aloxo iisi seville kitu'a e sema vile mino'u sou mipitanu mixiunu ilou veleti ane tatila, la musoxolixu veleti ane ne."

**Pekia'inge sou Nga'una no
Anu Aitenga Kitu'a**

(Mat 7:13-14, 21-23)

²²Ioxe, Iesu mumuamua'i sou ulai ne Ielusalemu, la mu'una no tuatuala sou mulosi'a ta mitema lavulavu no anu vaikala noxou Lataua. ²³⁻²⁴La mitema vile mutali'isou Iesu aloxo 'o, "Tila, ta mitema ta 'eisi mane ino'u mauli ane kaluxu uasi, ne?"

La Iesu muvikalane'i ta mitema aloxo 'o, "Ngapita xavingengi sou nga'una no anu aitenga ane kitu'a ne. Xo avikalangengi lexe ta mitema tavu'alo itovonu sou i'unalai, ia imomomo uasi. ²⁵Xo loxo moosou tani uavuti xe utatusou aitengaxu tani, la ngingi ngane'e ka ngat-

ulu no ale sou ngapolopolo, io ngalinga aloxo 'o, "Tila, nakisi aitengasixe."

Ia, anu ukolinu vaikalamengi aloxo 'o, 'Eni alavusinge lexe ngingi minge ne'ei uasi.'

²⁶La ngingi ngavikalanu aloxo 'o, 'Nenge nenge'a tepita sou te'ani mo teie ano. Mo nini netulu no vote'isixe sou nelosixixu lavulavu no anu vaikala noxou Lataua.'

²⁷^aIa anu ukolinengi la aloxo 'o, 'Eni alavusinge lexe ngingi minge ne'ei uasi. Ngingi ta mitema sou 'ili'ilixo masumasua, ngaxexee mo ngalai va'axu.'

²⁸^bIo, ngingi ngamaisi'a Avalaamu ilou Aisaki mo Iakovo ilo'a ta mitema sou palomatana ixoxolu no tuala noxou Lataua, la ngingi ngatama mo anangenge ukalakiki. Xo ngingi ngaxolu no ale. ²⁹^cIa ta mitema ilutu me'a no tuatuala no xalee lia tami'a ine'e ixolu no lusi'a sou la'ilali no tuala noxou Lataua. ³⁰^dManina musuku lexe ta mitema ane ixavutala lexe ili'i, la ane'i ixali iuli, xe ane'i ane ixavutala lexe ixolu iuli, la ane'i ilai ili'i."

**Iesu Mutamasi'a ta
Mitema ne Ielusalemu**

³¹No voxo ane ne, la ta Palisaio se'i mine'e noxou Iesu sou mivikalanu aloxo 'o, "Nalutu mo naxexesou tuala ano 'o, io nalai no tuala vile va'axu. Xo Elodesi umasaxa lexe uvene."

³²La Anu muvikalane'i aloxo 'o, "Ngalai mo ngavikalanu mivulaulau ne lexe eni akusai'a ta ulee ta masumasua mo apamauline'i ta mitema vaimomo 'o mo ne'iel. Xe no anu voxo tatalusou, la eni akalusou xaixai noxilo. ³³Mii ma'ia ane uxali noxilo vaimomo 'o mo ne'iel mo ualisa ne, ia eni axaxaisi. Xo itema

^a13:25 Mat 25:10-12 ^a13:27 Lex 6:8

^c13:29 Lex 107:3 ^d13:30 Mat 19:30

^b13:28 Mat 8:11-12

sou palomatana vile umomomo sou usoli no ale ne Ielusalemu uasi!

³⁴Iauo, ngingi ta Ielusalemu o, ta Ielusalemu o, ngingi ta mitema sou ngave'a ta mitema sou palomatana mo ngave'a ane'i ane Lataua mupalusi'a mine'e noxinge no anu kulu mo isoli. Alaxu tapiena musuku, la eni emasaxa sou apitane'i ta 'ilinge loxo koko'a neni'a ipitane'i ta 'ilie no laaxu vivisie. Ia ngingi ngamasaxa uasi. ³⁵eNgamaisou. Ili'i, la Lataua umamulonu tualasinge mo anu usaxila'u la uasi. Eni avikalangengi lexe umomomo sou ngamaisilo la uasi, ulai utalo no voxo ane ngingi ngavikala lexe Lataua ualusou anu ane Tila mupalusou mune'e 'o."

Iesu Mupamaulinu Itema Vile no Taasou Palisaio Vile

14 No voxo Tavuna vile, la Iesu mulai mu'ani no tani noxou tila noxi'a ta Palisaio. La ta mitema ane mipita no tani ne, miutitiso laixe. ²Ia itema vile e muxolu no talaxu Iesu ne, pipi-ena vile mu'oxonu la avolu ilou tava'u ne musoxosoxo. ³Iesu mumaisou itema ne, la Anu mutali'isi'a ta Palisaio ilo'a ta mitema ane milavu manina no anu lapuloto noxou Mosesi ne aloxo 'o, "Lox-ovaa, lapuloto noxou Mosesi muvikala laixe lexe tapamaulinu itema no anu voxo Tavuna, uasi?" ⁴Ia ane'i mixolu tani mukiisi. La sou Anu muteteliso mitema ne sou mupamaulinu. Mukalu, la mupalusou mulai.

⁵Io mutali'isi'a aloxo 'o, "Lexe ngingi vile 'olu vile, uasi la bulumakau vile ulapau ulu'e no taxa sou lexa no voxo Tavuna, la umomomo sou ngingi ngapalea ngatokinu ngatelonu uasi?" ⁶La ane'i i'a vaikala vile sou ikolinu uasi.

⁷Ioxe, Iesu mumaisi'a ta mitema ane mine'e mipita sou i'ani ne, mitomutomusou luuluu laixesi sou ane'i mixolu no anu, la Anu muvikalane'i no anu vaikala tovola'i aloxo 'o, ⁸h"“No voxo ane itema vile u'avalinge sou ngalai no anu la'ilali sou taula'i, la mamu sou ngatomutomusou luuluu laixe. Xo loxo 'o io anu mu'avalou itema vile tatila noxinge kalumo a uxali uao. ⁹Lexe anu uxali, la itema e mualinge ne une'e la uvikalangengi lexe, 'Ngaxesou luu ne mo mitema tila 'o uxolu no anu.' La ngingi ne, ngamaela maninasi ka ngalai ngaxolu ili'i. ¹⁰Ia lexe ialinge sou ngalai nga'ani, la ngalai ngaxolu no luu ili'i manina. Mo sou itema e mualinge ne une'e la uvikalangengi lexe, 'Ta menexilo, ngasuku ngatelo no anu luu ane laixe uuli o.' La ta mitema ane mine'e mipita sou i'ani ne, i'itinu ualasinge. ¹¹iXo ta mitema ane ane'i me'a itelailixa'a, la Lataua ulu'elailixa'a, xe ane'i ane me'a ilu'elailixa'a, la Lataua utelailixa'a."

¹²Muvikalane'i ta mitema e mixali mipita sou la'ilali ne mukalu, la sou Anu muvikalane mitema e mualiu ne aloxo 'o, "No mine nini na'oxonu la'ilali sou aso, xe sou 'olo'olovoxo, la mamu sou naali'a ta menexine mo ta vivine mo ta tulani ilo'a ta minemineni xe ta tema tualasine e i'a lavuluti piena. Xo nini naali'a maasi, la ane'i ialine kalumo sou ikolinu la'ilalixene ne. ¹³Ia uasi. Nini na'oxo la'ilali, la naali'a ta mitema ane i'a lavulutii'a uasi mo ane'i ane vasime'a musoisoli mo ane'i ane tava'a mukilikalu xe ane'i ane ie'i selevelenu. ¹⁴jMo sou Lataua ualusine. Xo ane'i ta mitema ane loxo ne, imomomo sou ikoli la'ilalixene ne uasi. Ia Lataua ukolinu xaixai noxine ne no anu voxo ane ta mitemau itulu sou imauli."

^e13:35 Lex 118:26 ^f14:3 Luk 6:9 ^g14:5 Mat 12:11; Luk 13:15

^h14:8 Xav 25:6-7 ⁱ14:11 Mat 23:12; Luk 18:14 ^j14:14 Ioa 5:29

Vaikala Tovola'isou La'ilali Toxoxa'a

(Mat 22:1-10)

¹⁵^kItēma vile no taine'i no anu lusou la'ilali ne, mulomusou Iesu muvicala aloxo ne, la anu muvicalanu Iesu aloxo 'o, "Lataua ualusi'a ta mitēma ane'i ane ili'i la i'ani no anu la'ilali no tuala noxou."

¹⁶La Iesu muvicalanu aloxo 'o, "Itēma vile mulaxiinu la'ilali vile toxoxa'a ka muali'a ta mitēma tavu'alo sou lexe in-e'e i'ani no anu la'ilali ane ne. ¹⁷Io, voxo sou 'ani'ani muxali, la anu mupalusou itēma sou xaixai noxou vile sou lexe ulai uvikalane'i ane'i ane anu mu'aval-i'a ne lexe, 'Ngane'e, xo la'ilali mulalaxii mukalu.'

¹⁸Ia ta mitēma latala ane ne, ane'i mi-avuti sou mivikala lexe ane'i imomomo sou ilai uasi xo ane'i 'au'au. Vile noxi'a muvicala tei aloxo 'o, 'Eni amomomo sou alai uasi, xo eni elotonu xai vile alavuasi, mo eni alai mo amaisou.'

¹⁹Xe tameisi'a muvicala aloxo 'o, 'Eni amomomo sou alai uasi, xo eni elotone'i ta bulumakau mavulovexa mo eni amuamua'i alalaisou atovone'i lexe ixaxai alovoxaa?'

²⁰Xe tatalusi'a kalumo muvicala aloxo 'o, 'Eni amomomo sou alai uasi, xo eni a uao etaula'i alavua 'o.'

²¹Aloxo ne, la sou itēma sou xaixai noxou ne mulivunoxu vaikalai'a mulai noxou tilasou. La tilasou ne la'iaxu ka muvicalanu itēma sou xaixai noxou ne aloxo 'o, 'Napalea nalai no vote'i ta tatila xe vote'i kitukitu'a sou tuala ane ne, mo nataxusi'a ta mitēma ane i'a lavuluti-i'a uasi mo ane'i ane vasime'a musoisoli xe ane'i ane ie'i seleveenu ilo'a ane'i ane tava'a mukilikalu mo nane'ene'i no taasilo.'

²²Ioxe, la sou itēma sou xaixai noxou ne mu'oxonu aloxo ne mukalu, la muvicalanu tilasou aloxo 'o, 'Tila, eni e'oxo loxo nini nevikalaleli, ia tani u'ana'ana uao.'

²³La tilasou muvicalanu la aloxo 'o, 'Nalai no ale no vote'i ta tatila mo namulinu vote'i kitukitu'a sou xai xe naxalisi'a, la nane'ene'i no taasilo. Mo sou taasilo u'ana'ana. ²⁴Eni avikalangengi lexe ta mitēma ane'i ane e'aval-i'a, ia in-e'e uasi ne umomomo sou 'ou la'ilalixu 'o seville uasi.'"

'Ilixo sou Tamulinu Iesu

(Mat 22:1-10)

²⁵Ta mitēma tavu'alo mimulinu Iesu, la anu muxiu vaxa noxi'a sou muvicalane'i aloxo 'o, ²⁶^m"Lexe itēma vile une'e noxilo, ia tanu vulusi'a momu ilee nenu mo semau ilo'a ta 'olu mo ta vimovimou xe tanu vulusiu maulixu kalumo uasi, la anu umomomo sou uxali molomolo noxilo uasi. ²⁷Mo loxo itēma vile utavulenu tu'utu'umaxu mo usoli loxo eni asoli o uasi, la anu umomomo sou uxali loxo molomolo noxilo uasi.

²⁸Ia lexe vile noxinge ne umasaxa lexe utulusou tani vile veveeni, la uxolu mo uxavutala laixe tei lexe misomisou tani ane ne lamolisou ta'ei xe umaisou lexe anu lamoliu umomomo sou ukalusou xaixai sou utulusou tani ne. ²⁹Xo loxo 'o io, anu usokou tani ne, io ukalusou uasi xe ta mitēma imaisou aloxo ne, la ane'i ikekeiou. ³⁰Io ivikala lexe, 'Ngamaisou! Maulamenge soxu ne, musokou sou mutulusou tani ne, ia umomomo sou ukalusou uasi.'

³¹Mo lexe tatananu tuala vile 'ala'alai sou u'oto noxou tatananu tuala ane vile 'olele, la anu uxolu mo uxavutala laixe tei o lexe anu umomomo sou ilo'a ta mitēma sou 'oto'oto noxou ane

itemaxu mavulovexa mavulovexa ta'uve (10,000) i'oto, la imomomo sou iuaulixa'a ane vile ilo'a ta mitema sou 'o-to'oto noxou ane itemaxu mavulovexa mavulovexa (20,000) ne. ³²Ia lexe anu ulavu lexe umomomo sou uuaulixu tatananu tuala ane vile 'olele uasi xe anu uao no paxa sio, la anu usosovosou noxou itema vile sou ulai uvikalane tatananu tuala ane vile lexe nenge nengei ta'oto mamu. ³³Anu aloxo nesi, lexe vile noxinge usu'anu miumiu ukalusi uasi, la anu umomomo sou uxolu molomolo noxilo uasi.

³⁴Au ne, anu laixe. Ia lexe tu'axu ne tasia'uxu, la nenge talivunoxu tu'axu ne a loxovaa? ³⁵Anu umomomo sou u'oxo lialia lovoxu uasi mo umomomo sou tapita ilou mosomoso sou u'oxonu lialia lovoxu sou la'ilali uleme no anu uasi. Ane'i isuanu vitanisi.

Itema ane sangalou a uxolu sou ulomu, la anu ulomusou vaikala noxilo 'o."

Vaikala Tovola'isou Sipsip Vile Mu'oxovau

(Mat 18:12-14)

15 Ioxe, ili'i la ta mitema sou itaxu-sou lamoli ilo'a ta mitema sou 'ili'ilixo masumasua mine'e mipita mixaliliou Iesu sou ilomu noxou. ²Ia ta Palisaio ilo'a ta mitema sou lapuloto mimunumunuxu Iesu aloxo 'o, "Itema ane ne, ulavusou upita noxi'a ta mitema sou 'ili'ilixo masumasua mo ilo'a i'ani ipipita kalumo."

³Xe Iesu mulavusou xavutalai'a aloxo ne, la sou Anu muvikalane'i no anu vaikala tovola'i vile aloxo 'o, ⁴"Lexe ngingi vile ta sipsipiu itemaxu ta'uve, ia vile noxi'a tasia'uxu. La anu u'umesi'a ane'i ane itemaxu tami'a mo mavulovexa mo muxatele tami'a ne

ixolu no tani taatexa ne sou i'ani'ani, io anu ulai ukakamulinu ane vile e tasia'uxu ne xoo mo uxalisou. ⁵Xe uxalisou ukalu, la u'osasou la utavulenu no laxasou, ⁶sou ulaixu no tuala. Uxali no tuala, la u'avalai'a ta menexu ilo'a ta tema tualasou ine'e ipita, io uvikalane'i lexe, 'Nenge nenge'a ta'osa. Xo eni exalisou sipsipxeni e tasia'uxu 'ole.' ⁷Eni avikalangengi lexe anu aloxo nesi, lexe itema vile sou 'ili'ilixo masumasua uxu opoonu, la 'osa'osasou toxoxa'a ane uxali teitexi no opo loxotolo, uuaulixu 'osa'ila ane'i ane itemaxu tami'a mo mavulovexa mo muxatele tami'a ane'i mixiu opone'i tei mo milapu no iou Lataua.

Vaikala Tovola'isou Lamoli Tasia'uxu

⁸Mo lexe sema vile lamolie siliva mavulovexa, ia vile tasia'uxu. La ane i'e-laxu telu ka isilapa tani mo ikamuli laixe mo ixalisou. ⁹Xe ixalisou ukalu, la ane i'avalai'a ta menexie ilo'a ta tema tualasie ine'e ipita, io ivikalane'i lexe, 'Nenge nenge'a ta'osa. Xo eni exalisou lamolixeni e tasia'uxu 'ole.' ¹⁰Eni avikalangengi lexe anu aloxo nesi, lexe itema vile sou 'ili'ilixo masumasua uxu opoonu, la 'osa'osasou toxoxa'a uxali no talaxa'a ta angelo noxou Lataua."

Vaikala Tovola'isou Itema Mu'umesou Momu

¹¹Iesu muavuti sou musolonu vaikala noxou aloxo 'o, "Itema vile ilo'a ta 'olu ta mulu tamei ne mixoxolu. ¹²La 'olu ane kitu'a muvikalane'i momu aloxo 'o, 'Mamilo, nini nalosilo mixemixeni e nini nemulaxu muai va'axu sou lexe nini nalosoli la eni ano'u ne, nalosilo a vaimomo 'o.' La sou momu muvelunu miumiu mulosi'a ta 'olu tamei ne.

¹³Maxuveeni uasi, io 'olu ane kitu'a ne mutaxusou miumiu mukalusi sou mulutu mulai no tuala vile no paxa manina. La muvelunu miumiu mukalusi no anu 'ilixosou lexamana noxou. ¹⁴Xe mukalusi sou miumiu avile aloxo ne, io tausoli toxoxa'a muxali no xalexalee tuala ne mukalusi, la anu muxamuli lexe anu xou 'ani vile la sou u'ou uasi. ¹⁵La sou anu mulai sou lexe uxaxai noxou itema vile sou tuala ane ne. La itema ane ne, mupalusou mulai no xalee lia ane ta memeeu ixolu sou i'ani'ani no anu sou lexe u'a'ane'i. ¹⁶Anu muxamulinu lexe musolixu manina mo umomomo sou u'ou la'ilalixa'a ta memee. Ia itema vile ulosou mii vile sou u'ou uasi.

¹⁷Muxamuli tu'utu'umaxu aloxo ne, la sou xavutalau mulivu. La muvikala aloxo 'o, 'Ta mitema ta piena sou xaixai noxou mamilo ne, i'ani'ani ia la'ilalixa'a pa'usou a uai sio. Ia eni ne, esolixo manina mo 'aso asoli. ¹⁸PEni aavutisi mo alutu alivu alai noxou mamilo mo avikalanu lexe, "Mamilo, eni e'oxonu 'ili'ilixu masumasua mulai noxou Lataua teitexi no opo loxotolo mo noxine kalumo. ¹⁹Mo umomomo sou nini namoxo'ilo lexe eni 'iline la uasi. Eni axolu loxo itema vile sou xaixai noxinesi."'

²⁰La sou anu muavuti sou mulivu mulai noxou momu.

Xe anu uao unene'e no paxa sio, io momu mumaisou la anu tanu mutamasou manina. La sou anu muiave mulai noxou 'olu ne, sou muaulaxu xe mutimunu xaleenu sou mu'osasou. ²¹La 'olu muvikalanu aloxo 'o, 'Mamilo, eni e'oxonu 'ili'ilixu masumasua mulai noxou Lataua teiteixi no opo loxotolo mo noxine kalumo. Mo umomomo sou nini namoxo'ilo lexe eni 'iline la uasi.'

²²Ia momu muvikalane'i ta mitema sou xaixai noxou aloxo 'o, 'Ngapalea!

Ngano'u tokolomo lailaixe noxilo ne ngane'enu mo ngatokolomonu no anu. Mo ngano'u 'ola'ola mo ngane'e nataanu no avolu. Xe ngano'u siove mo nataanu sou tava'u. ²³Xe ngano'u bulumakau 'ilie vile mulu ane lovoxu manina mo ngavau. Ngavau sou ta'oxo la'ilali tila mo ta'osa. ²⁴Xo 'alixeni mulu 'o mu'umesilo loxo musoli, ia mulivu mune'e noxilo loxo anu mumauli la.' La sou ane'i miavuti sou mi'osasou.

²⁵No voxo ngiou ane ne, la 'olu lapolaxu ne, anu muxolu no xai. Xe no mine mulivu mune'e muxali 'alai no tani, la mulomusi'a ta mitema ilelexe mo ilelei. ²⁶La sou anu mu'avalou itema sou xaixai noxou momu vile mune'e sou mutali'isou lexe mii ma'ia ane ane'i i'oxo'oxonu ne? ²⁷La anu itema sou xaixai noxou momu ne, mukolinu aloxo 'o, 'Vivine anu a muxali mo mamine muvau bulumakau 'ilie vile mulu ane lovoxu manina. Xo anu mulivu mune'e muxali noxou laixesi mo uulua uasi.'

²⁸Vimou mulomusou aloxo ne, la la'iaxu mo umasaxa sou u'una no tani uasi. La sou momu muuatulai sou muxolixolinu sou lexe u'unalai no tani. ²⁹Ia anu muvikalanu momu aloxo 'o, 'Nalomu, no tauutauu ie tavu'alo mukalu o ne, eni exaxai noxine loxo itema sou napalupalusousi mo alavusou aloloxoxu vaikalameni uasi. Ia nini nalavusou sou nalosilo mee 'olu vilesi loxo 'o sou nexi noxi'a ta menexilo ta'ou mo ta'osa uasi. ³⁰Ia 'iline soxu ane ne, anu mulai muvelunu mimemimeni no anu 'ilixu sou lexamana noxou, ia mulivu mune'e la nini nevauxou bulumakau vile mulu ane lovoxu!'

³¹La momu muvikalanu aloxo 'o, 'Alixeni, nini ne nexoxolu noxilosi mo miii latala noxilo ne, nini na'aninisi. ³²Ia laixe lexe nenge nenge'a tapita

sou ta'ani mo ta'osa, xo vivine soxu ne mu'umesinge loxo musoli, ia mulivu mune'e 'o loxo mumauli la.'”

Vaikala Tovola'isou Itema sou Kalavoi Mu'oxonu Xaixai Laixe

16 Mukalu, la Iesu muvikalane'i ta molomolo noxou aloxo 'o, “Itema vile sou usaxila'u lamoliu itema sou lavuluti vile mupaipalunu lamoliu tila noxou. La sou ta mitema mose'i milai mia'aloxu noxou tilasou ne. ²La sou tila noxou mu'avalou sou mutali'isou lexe, ‘Nini ne'oxo mii ma'ia, la sou ta mitema mia'aloxene noxilo? Nini naxolu loxo itema sou usaxila'u lamolixeni la uasi. Nini nakalu, io nini nakaukavunu a'alosou lamolixeni ukalusi mo nalosilo.’

³La sou itema sou usaxila'u lamoliu tilasou ne, anu molu muvikala aloxo 'o, ‘Tila noxilo uxexeleti no anu xaixai ane anu mulosilo 'o, la eni a'oxonu mii ma'ia? Xo eni xavileli sou a'asi'asi uasi mo eni amaelasou alingalinga mimii noxi'a ta mitema. ⁴Anu ane, eni exalisou vote'i vile sou a'oxonu no mine tila noxilo uxexeleti no anu xaixai noxilo lai 'o, la ta mitema i'osasilo mo i'avalilo a'unalai no taasi'a.’

⁵Anu muxalisou vote'i vile aloxo ne, la sou anu mu'avali'a ta mitema vilevilesi e mino'u tilasou miumiu ia ikolinu uao. Ane'i mine'e, la sou mutali'isou vile noxi'a tei aloxo 'o, ‘Nini neno'u miumiu tila noxilo ta'ei sou nakolinu?’

⁶La anu mukolinu aloxo 'o, ‘Eni eno'u vata sou ovu olivu temanu lexaxu vexaxu itemaxu ta'uve (100).’

La sou anu muvikala lexe, ‘Nano'u uoli voloxu e ekaukavunu mii ane nini neno'u ne, mo naxolu no lia palea sou naxiu mo nakaukavu mavulovexa ta'uve.’

⁷Mukalu, la mutali'isou tameisi'a lexe, ‘Nini neno'u ta'ei sou nakolinu?’

La anu mukolinu aloxo 'o, ‘Eni eno'u tiva sou uiti temanu itemaxu ta'uve.’

La anu muvikala lexe, ‘Nano'u uoli voloxu e ekaukavu mii ane nini neno'u ne mo naxiu uxali loxo itemaxu tami'a (80).’

⁸Anu itema sou kalavoi, ia mu'oxonu xaixai laixe no anu lavulavu noxou aloxo ne, xe tila noxou mulavusou, la mu'it-inu ualasou. Xo ta mitema ane ilavusou Lataua uasi no lia 'o, iuaulixa'a ane'i ane milavusou Lataua no anu xaixai sou lialia 'o. ⁹La sou eni avikalangengi ta molomolo noxilo lexe, ngaxaxai laixe no anu mimii sou lialia 'o sou ngamolo ta menexinge ane imaxa'u 'ili'ilixomengi, mo sou ili'i xe mimemimengi ne ukalu, la Lataua u'avalinge ngalai ngaxolu no tuala ane kaluxu uasi.

¹⁰rAloxo ne, la sou lexe itema vile umomomo sou usaxila'u mii ane kitu'a laixe, la anu umomomo sou usaxila'u mii ane tatila laixe kalumo. Ia lexe itema vile umomomo sou usaxila'u mii ane kitu'a laixe uasi, la anu umomomo sou usaxila'u mii ane tatila laixe uasi kalumo. ¹¹La sou lexe ngingi ngamomomo sou ngasaxila'u mimii ane sou lia 'o laixe uasi, la 'ena'ei u'italongengi sou ngasaxila'u mimii ane maninasou? ¹²Mo lexe ngingi ngamomomo sou ngasaxila'u itema vile miumiu laixe uasi, la 'ena'ei uitimengi mimii sou ngasaxila'u?

¹³sMo eni avikalangengi kalumo lexe, itema sou xaixai vile umomomo sou uxaxai noxi'a ta tatila noxou tamei uasi. Xo maasi, xe xavutalau ukalipala, la anu umasaxau vile uasi, io umasaxau ane vile. Xe anu uxaxai noxou vilesi, ia tanu vulusiu ane vile. Aloxo ne, la sou ngingi ngamomomo sou ngaxaxai noxou Lataua xe ngaxaxaisou lamoli kalumo uasi.”

¹⁴Ta Palisaio ane tane'i uxolu no anu lamoli musuku milomusou Iesu muvikala aloxo ne, la ane'i mipilikeu. ¹⁵La sou Iesu muvikalane'i aloxo 'o, "Ngingi ta mitema sou ngatoongenge lexe ngingi ta mitema ta laixe no ie'i ta mitema, ia Lataua mulavusou mii ma'ia ane muxolu no tangengi ne. La sou 'ena'ei ane ta mitema i'itinu ualasou ne, Lataua umasaxau uasisi manina."

Iesu Mulosi'a Lavulavu Mose'i La

¹⁶Iesu muvikalane'i ta Palisaio la aloxo 'o, "Vaikala sou lapuloto noxou Mosesi mo vaivaikala noxi'a ta mitema sou palomatana mune'e mutalo noxou Ioanesi. Musoko no voxo ane ne, la eni esokou a'alo laixe sou saxisaxila'u noxou Lataua sou alutunoxu ulai no tuatuala. La ta mitema tapiena xavine'i sou imasaxa lexe i'una no anu. ¹⁷Ia mimii latala teitexi no loxotolo mo lialia 'o, ili'i la ukalu. Ia vaikala sevile kitu'a no nano no 'a lapuloto noxou Mosesi ne, umomomo sou ukalu uasi.

¹⁸La sou itema ukusaie semau, io u'uluxe sema vileli, la anu mususunoxu taula'i. Xe mulu vile ane uno'e sema e mulue musu'ane ne, la anu mususunoxu taula'i noxou kalumo."

Itema sou Lavuluti Tapiena Ilou Lasaro

¹⁹Iesu musolo vaikala noxou la aloxo 'o, "Itema vile sou lavuluti tapiena muxoxolu. Ia utaa tokolomoxu lauoinu veveeni no ale, xe utaa ane keakea laixe no nano. Mo u'ou la'ilali lailaixesi no voxovoxo. ²⁰Io, no aitengaxu taasou ne, la itema vile sou lingalinga ualasou lexe Lasaro e xalexalevi mutomunu vasi-molu, anu a uxoxolu ne. ²¹Anu umasaxa lexe u'ou la'ilali 'utu'utuxu ane ulapau no luusou la'ilali noxou itema sou lavu-

luti piena ne. Ia ta a'aa ine'e la ixamex-amesou xalexalevinu.

²²Ioxe, ili'i xe itema sou lingalinga ne musoli, la ta angelo mitavule mulai mipamotonu muxolu muvaisa'inu Avalaamu. Xe ili'i la itema sou lavuluti tapiena ne kalumo musoli, la mi'asixu. ²³La mulai muxolu no tualasi'a ta mitema ane misoisoli la anu muxamulinu navunavu tatila. Xe iou mutelo, la mumaisou Avalaamu muxolu no paxa, ia Lasaro anu muvaisa'inu. ²⁴La sou mu'ava mulai noxou aloxo 'o, 'Ae, 'il-isuleli Avalaamu, eni examuli navunavu tatila no anu navu 'o. La sou nini tanenixo mo napalusou Lasaro utoo avolu simisou no lexa mo une'e umulaxu no lewego mo u'oxo lelemesou.'

²⁵Ia Avalaamu muvikalanu aloxo 'o, 'Ilusuleli, naxavutala lexe no mine nini nemaui nexoxolu no lia, la nini neno'u mimii ane lailaixe. Ia Lasaro ne, anu muno'u mimii ane masumasuasi. Ia vaimomo 'o, la anu uxolu laixe mo u'osa 'o, ia nini a naxolu no anu navunavu ne. ²⁶Xe kalumo xo, vanunu toxoxa'a anu a uxolu no nixi noxinge nenge'a, la sou evile lai 'o umasaxa lexe ulai noxine ne, la umomomo uasi, xe evile lai noxine ne, umasaxa lexe une'e noxixe 'o, la umomomo uasi kalumo.'

²⁷La sou anu muvikalanu Avalaamu aloxo 'o, 'Ioxe, la sou eni alingaine nini 'ilusuleli. Napalusou Lasaro ulai no tani noxou mamilo, ²⁸xo eni ta vivilo ta'uve ane a ixoxolu no anu ne. La sou Lasaro upeletotosi'a, mo sou ane'i kalumo la ine'e no tuala sou navunavu 'o uasi.'

²⁹Ia Avalaamu muvikalanu aloxo 'o, 'Nalomu, lapuloto noxou Mosesi mo vaivaikala noxi'a ta mitema sou palomatana anu a muxolu ne sou ane'i ilomu no anu.'

³⁰Xe anu muavuti la muvikalanu la aloxo 'o, "Ilusuleli Avalaamu, navikala aloxo ne uasi. Xo lexe itema vile musoli, ia utulu mo ulai noxi'a la sou ane'i ixii opon'e'i."

³¹La Avalaamu muvikalanu aloxo 'o, 'Lexe ane'i ilomusou lapuloto noxou Mosesi mo vaivaikala noxi'a ta mitema sou palomatana uasi, la ane'i imomomo sou ilomuxu itema vile e musoli ka mau- maui ne sou ixii opon'e'i uasi kalumo.'"

'Ili'ilixo Ane Uolexa'a ta Mitema sou Isusu Noxou Lataua

(*Mat 18:6-7, 21-22; Mak 9:42*)

17 Iesu muvikalane'i ta Palisaia mukalu, la muvikalane'i ta molomolo noxou la aloxo 'o, "Mimii ane uolexa'a ta mitema sou isusu noxou Lataua ne, anu a uxoxolu. Ia itema ane uolexa'a ta mitema sou isusu noxou Lataua ne, Lataua ulosou navunavu. ²Lexe itema vile uolexu vile noxi'a ta mitema ane imuxamuxaxu tane'i noxilo loxo ta molomolo ta kitu'a sio sou isusu noxou Lataua, la laixe lexe isakiinu lavo'o vile tatila no xolanu mo ilea ulu'e-lai no luaki, mo sou Lataua ulosou navunavu uasi. ³^wAloxo ne, la sou ngingi ngasaxila'inge laixe.

Ia lexe menexinge vile ane mumulaxu tanu noxou Lataua io u'oxonu 'ilixi vile masua, la nakaitolonu. Xe lexe anu upala'alixu susu noxou noxine mo uxii oponu, la nini naxiu tumalineu. ⁴Mo lexe anu u'oxonu 'ili'ilixo masumasua noxine alaxu muxatele tamei no anu voxo vile, ia anu une'e noxine alaxu muxatele tamei sou upala'alixu 'ili'ilixi masumasua noxou ne, la nini naxiu tumalineu."

⁵Ta mitema sou xaixai noxou Iesu mivikalanu Tila aloxo 'o, "Na'oxonexi

mo tamuxamuxaxu tanexi pekia'u noxou Lataua!"

⁶^xLa sou anu muvikalane'i aloxo 'o, "Lexe ngingi ngamuxamuxaxu tangengi noxou Lataua kitu'asi umomomo loxo ovu masitati ngiaxu, la ngingi ngamomomo sou ngavikalanu ovu vile 'o lexe, 'Naluvuneni no mukuluxene mo nalai natuneni no luaki,' la anu ulomungengesi."

⁷Iesu musolonu vaikala noxou aloxo 'o la, "Lexe ngingi vile ne, upalusou itema sou xaixai noxou sou lexe uxaxai no xaixu mo usaxila'a ta sipsipiu, xe ulivu une'e, la loxovaa anu uvikalanu lexe, 'Nane'e avile mo naxolu mo na'ani.' Uasi. ⁸Ia anu uvikalanu lexe, 'Nalalaxii la'ilalixo mo natavulenu ilou lexasou une'e sou a'ou mo aiemolu, io nini natutulumaieli. Xe eni a'ani mo aie ukalu, la sou nini na'ani xe naie.' ⁹Mo lovoxaa anu uvikala laixe noxou itema sou xaixai noxou ne xo anu mulomusou mu'oxonu mii ane anu muvikananuxu ne? Uasi. ¹⁰Aloxo ne, la sou ngingi kalumo lexe nga'oxonu mii ane tilasinge uvikalan-gengixu ne, la sou ngavikala lexe, 'Nexi minu ne ta mitema sou xaixai noxine vitanisi. Nexi te'oxo xaixaimexisi ane nini nelosixe.'"

Iesu Mupamauline'i ta Mitema Mavolovexa Ane Vulukali Mu'i'a

¹¹Iesu muvikalane'i mukalu, la mulutu sou lexe ulai ne Ielusalemu. La mumuamua'i mulai mumulinu pilixasou xalee lia tila ne Samalia xe Xalilaia. ¹²Anu sou u'una no tuala vile, la ta mitema mavulovexa ane vulukali mu'i'a ne, mine'e mimaisou Iesu no vote'i. La ane'i mitulu no paxasi, ¹³^yia mi'ava tatila mulai noxou lexe, "Tila Iesu, nini taneninexe!"

^{14z}Ia no mine Iesu mumaisi'a, la muvikalane'i aloxo 'o, "Ngalai mo ngamaxa'inge noxi'a ta aili'i." Xe ane'i mimua-mua'i milalai no vote'i, la vasime'a laixe mukalu.

¹⁵La sou vile noxi'a mumaisou vasi-molu lexe muxali laixe mukalu, la mu'ava'ava tatila sou mu'itinu Lataua ualasou mo mulivu mune'e noxou Iesu.

¹⁶Mune'e, la mulapau mulu'e noxou Iesu tava'u sou muvikalane'i laixe mulai noxou. Ia itema ane ne sie Samalia mo.

¹⁷Iesu mumaisou itema ne aloxo ne, la mutali'isou aloxo 'o, "Eni epamaulingengi ta mitema mavulovexa, ia muxatele tami'a ane'i 'ava?" ¹⁸La ilivu ine'e mo i'itinu Lataua ualasou ua. Ia itema aasila soxu vilesisi 'o, mulivu mune'e sou mu'itinu Lataua ualasou 'o." ¹⁹Mukalu, la Iesu muvikalane'i aloxo 'o, "Natulu mo nalai. Xo nini nemuxamuxaxu taneni noxilo, la sou nini vasimene muxali laixe."

**Saxisaxila'u Noxou
Lataua a Muxali ne**

(Mat 24:23-28, 37-41)

²⁰Ioxe, no voxou vile, la ta Pali-saio mitali'isou Iesu lexe saxisaxila'u noxou Lataua une'e talu? La sou Iesu mukolinu tali'i noxi'a aloxo 'o, "Saxisaxila'u noxou Lataua ne uxali loxo mii e nenge tamaisou no anu ienge uasi. ²¹Mo umomomo sou ta mitema ivikala lexe, 'Anu 'a lai 'o.' mo ivikala lexe, 'Anu 'a 'olele.' uasi. Xo ngamaisou, Lataua Anu 'a usasaxila'inge ne."

²²Mukalu, la muvikalane'i ta molo-molo noxou aloxo 'o, "Ngemasaxa lexe ngamaisou itema 'Olu no anu voxou vilesisi 'o, ia voxou sou umomomo sou ngamaisou la uasi, a unene'e. ^{23a}Ia ta mitema ivikalangengi lexe, 'Anu 'a

'olele.' mo ivikala lexe, 'Anu 'a lai 'o.' Ia mamu sou ngalomuxa'a mo ngamuline'i. ²⁴Xo voxou noxou itema 'Olu ne, uxali loxo lele'e ulami e ukaasou opo loxotolo ukalusi. ²⁵Ia tei no anu, la Anu utavulenu tu'utu'umaxu tapiena mo ta mitema vaimomo 'o ixiu tumali'a noxou.

²⁶Mii ma'ia ane uxali no xovo ane ne, anu iou vilesisi aloxo no anu voxou noxou Noa. ²⁷No anu voxou ane ne, la ta mitema i'ani'ani mo iie mo itataula'ixa'a ngatongato'o mulai muxali no voxou ane Noa mu'unalai no anu lasipi tatila. Io alipaa toxoxa'a muxali mole mu'uo'uosi'a mikalu avile.

^{28b}Mo anu iou vilesisi aloxo no anu voxou noxou Loti kalumo. No anu voxou ane ne, la ta mitema i'ani'ani mo iie mo ilotolotonu mimii mo imomolo mimii sou ta mitema iloto noxi'a mo itotou la'ilali xe itutulou tatani. ²⁹Ia no anu voxou ane Loti mulutu mu'umesou tuala ne Sodomu, la navu ilou lavo'o axeaxaxu mulapalapau molu no opo loxotolo mulu'e mu'elaxa'a mikalu avile.

³⁰Voxou ane itema 'Olu uxali ne, anu iou vilesisi kalumo aloxo ne. ^{31c}No anu voxou ane ne, la umomomo sou mitema ane uxolu teitexi no tani laxa'u ne, ulivu ulu'e no taasou sou utaxusou miumiu la uasi. Xe anu aloxo nesi, la itema ane mulai no xaixu ne, ulivu une'e no taasou sou uno'u mii vile la uasi. ^{32d}Ngaxavutalane Loti semau. ^{33e}Lexe itema ane tanuxu maulixu sou lia 'o, la anu uxovulaunu mauili ane kaluxu uasi, xe itema ane uxovaunu maulixu sou lia 'o, la anu uno'u mauili ane kaluxu uasi. ³⁴Eni avikalangengi lexe no anu 'olovoxo ane ne, la ta mitema tamei iai ipita no luu vile, ia ta angelo ino'u vile ulai io vile usu'a uai ne. ³⁵⁻³⁶Mo ta sema ta tamei i'ulaluu la'ilali,

^z17:14 Liv 14:2-3; Mat 8:3-4 ^a17:23 Mak 13:21; Luk 21:8 ^b17:28 Tav 18:20; 19:25 ^c17:31 Mat 24:17-18 ^d17:32 Tav 19:17, 26 ^e17:33 Luk 9:24

la ta angelo ine'e ino'e vile, io vile isu'a ixolu ne."

³⁷Xe ta molomolo noxou milomusou aloxo ne, la mitali'isou aloxo 'o, "Tila, mii ane ne, uxali 'a ne'ei?"

La Iesu mukoline'i aloxo 'o, "No anu xalee lia ane vasime'a ta mitema misoisoli uta'olu no anu, la ta suluvi nenu ine'e ipita sou i'i'a ta mitema e misoisoli ne."

**Vaikala Tovola'isie Sema Vaalu
Vile Milinga Pekia'u Noxou
Itama sou Uilevinu Vaivaikala**

18^fioxe ili'i, la Iesu muvikalane'i ta molomolo noxou no anu vaikala tovola'i vile sou ulosieixa'a lexe ikilaka utotomu, io isuanu 'ilixu sou lakilaka uasi. ²La sou Anu muvikalane'i aloxo 'o, "No anu tuala vile, la mitema sou itilovosou vaivaikala vile a muxolu ne. Ia anu ulavusou umama'u noxou Lataua mo uxavutalane'i ta mitema uasi. ³Mo sema vaalu vile ane a mixolu no tuala ane ne kalumo. Ia ane ine'e utotomu noxou itama sou utilovosou vaivaikala ne sou ilinga noxou lexe, 'Nasu'ulileli no anu vaivaikala ane uluaxeni utulusilo no anu.'

⁴Ane mine'e milinga noxou alaxu tavu'alo mukalu tei, la anu ulomuxe uasi. Ia ili'i, la tanu muvika aloxo 'o, 'Eni ne, amama'u noxou Lataua uasi mo axavutalane'i ta mitema uasi, ⁵ia xo sema vaalu ano 'o imolo'inasilo utotomu 'o, la eni asu'uline no anu vaivaikala ane uluaie utulusie no anu. Mo sou mamu sou ane ine'e utotomu sou itotosaleli."

⁶La Anu musolo vaikala aloxo 'o, "Ngalomusou mii ma'ia ane itama masua sou utilovosou vaivaikala mulemolu.

⁷La sou loxovaa, ta mitema ane Lataua musosovosi'a lexe ta na'u itama noxou

no voxovoxo utotomu, la Anu umomomo sou usu'uline'i no anu vaivaikala ane ta uluai'a itulusi'a no anu uasi? Mo anu u'oxololooxa'a, io usu'uline'i uasi?

⁸Eni avikalangengi aloxo 'o. Lataua usu'uline'i no anu vaivaikala paleasi. Ia loxovaa, Itama 'Olu une'e, la umomomo sou Anu umaisi'a ta mitema no lialia 'o imuxamuxaxu tane'i noxou Lataua? Uasi."

**Vaikala Tovola'isi'a Palisaio Ilou
Itama sou Utaxusou Lamoli**

⁹Ta mitema mose'i mixavutala lexe ane'i mimulinu lapuloto noxou Mosesi, la sou ane'i ta mitema ta laixe, io ilu'e-lailixa'a ta mitema mo'sei sou ixavutala lexe ane'i ta laixe uasi. La sou Iesu muvikalane'i no anu vaikala tovola'i vile aloxo 'o, ¹⁰"Ta mitema tamei milai no tani tila noxou Lataua sou ilinga. Vile noxi'a ilou ne, anu Palisaio xe vile ne anu itama sou utaxusou lamoli. ¹¹Io, ilou milai, la Palisaio mutulu sou mukilakasou no tanu aloxo 'o, 'Lataua, eni alemo laixe ulai noxine xo eni loxo ta mitema mo'sei ane ipakali mo i'oxonu 'ili'ilixu masumasua mo isusu no anu taula'i xe loxo itama ane sou utaxusou lamoli e utulu no pa'umelo 'o uasi. ¹²¶Ia eni amitema sou alavusou apelemu alaxu tamei no anu voxo ta'uve mo muxatele tamei mo alavusou avelunu mimii ukalusi noxilo sou aitinu mavulovexasou ulai noxine.'

¹³^hIa itama sou utaxusou lamoli ne, mutulu va'axu noxou Palisaio mo iou utelo no opo loxotolo uasi. Ia mutan-gatulu sou mu'otu'otunu lutunu, io muvika lexe, 'Lataua, tanenixo xo eni itama sou 'ili'ilixu masumasua.'

¹⁴ⁱLa sou avikalangengi lexe itama ane sou utaxusou lamoli ne mulivu no tani, la Lataua mumoxo'u lexe anu itama mu-

^f18:1 Kol 4:2; 1Te 5:17 ^g18:12 Ais 58:1-4; Mat 23:23 ^h18:13 Lex 51:1

ⁱ18:14 Mat 23:12

lapu. Ia Palisaio ne aloxo ne uasi. Xo ta mitema tavu'alo ane'i ane i'itinu ualasi'a ne, la Lataua ulu'elailixa'a, xe ane'i ane ilu'elailixa'a, la Lataua u'itinu ualasi'a.”

Mine'ene'i ta Molomolo Noxou Iesu

¹⁵Iesu muvikalane'i aloxo ne xe mukalu, la ta mitema mine'ene'i ta 'ili'a ta keakea noxou sou lexe Iesu umulaxu avolu noxi'a sou ualusi'a. Xe ta molomolo noxou mimaisi'a aloxo ne, la mikaitolone'i. ¹⁶Ia Iesu mu'avali'a ta molomolo ta kitukitu'a mine'e noxou, io muvikalane'i ta molomolo noxou aloxo 'o, “Ngaxexesi'a ta molomolo ta kitukitu'a nesi mo ine'e noxilo. Io nga'apixa'a uasi. Xo ta mitema ane loxo ta molomolo ta kitukitu'a 'o, ane'i imomomo sou ixolu no anu saxisaxila'u noxou Lataua. ¹⁷JEni avikalangengi manina musuku aloxo 'o. Itema vile umasaxa sou uxali loxo ta molomolo ta kitukitu'a 'o uasi, la umomomo sou Lataua usaxila'u uasi.”

Tila sou Lalotu Noxi'a ta Iutaia E Anu Itema sou Lavuluti

(Mat 19:16-30; Mak 10:17-31)

¹⁸^kTila vile sou lalotu noxi'a ta Iutaia mutali'isou Iesu aloxo 'o, “Itema laixe sou ulosixe lavulavu, mii ma'ia ane lexe eni a'oxonu la sou eni ano'u mauli ane kaluxu uasi no anu?”

¹⁹Xe Iesu muavuti la mukolinu aloxo 'o, “Tava'u loxovaa ane nini nemoxo'ilo lexe eni laixe 'o? Itema vile laixe uasi, ia Lataua Anusisi. ²⁰I Nini nelavu no anu lapuloto noxou Mosesi e muvikala lexe, ‘Ngingi ane ngetaula'i, la ngasusunoxu taula'ingenge uasi. Mo mamu sou ngavau itema vile usoli. Mo mamu sou ngapakali. Mo mamu sou ngakalavoinu itema vile vitanisi sou

ngavikala lexe manina teitexi. Xe ngatoxone'i ta maminge ilo'a ta neninge.”

²¹Xe anu muavuti, la muvikalanu Iesu aloxo 'o, “Lapuloto ane ne, eni emulinu no mine eni molomoloxo mo mune'e mutalo vaimomo 'o.”

²²Xe Iesu mulomu noxou aloxo ne, la sou muvikalanu lexe, “Mii vilesisi a na'oxo uao. Nalai mo nano'u lavulavuluti timeni ukalusi mo ta mitema ilotonu, xe nano'u lamolisou la sou naiti'a ane'i ane i'a mimii uasi. Xe nini na'oxo aloxo ne, la sou mimii lailaixe ane uai teitexi no opo loxotolo ne, nini na'anini. Ia nane'e mo namulileli.”

²³Xe itema ne mulomusou vaikala noxou aloxo ne, la iou mupalulu. Xo anu mulavusou lexe anu lavulavuluti tavu'alo misevile. ²⁴Iesu mumaisou itema ne la muvikalanu aloxo 'o, “Ta mitema ane lavulutii'a tavu'alo musuku ne, anu pekia'u musuku noxi'a sou i'unalai no anu saxisaxila'u noxou Lataua! ²⁵Manina lexe anu se'isisi sou kameli vile u'unalai no anu umo vile taxanu, ia itema ane lavulutiu piena musuku ne, anu pekia'u misevile noxou sou u'unalai no anu saxisaxila'u noxou Lataua.”

²⁶Xe ane'i ane milomusou vaikala noxou aloxo ne, la ane'i mitali'isou Iesu aloxo 'o, “La sou 'ena'ei ane sou uno'u mauli ane kaluxu uasi ne?”

²⁷La Iesu mukoline'i aloxo 'o, “Mii ma'ia ane ta mitema imomomo sou i'oxonu uasi ne, Lataua umomomo sou u'oxonu.”

²⁸Xe Pita muavuti la muvikalanu aloxo 'o, “Nexi texiu tumalixeu mimii latala noxixe ne mukalu, ia tene'e 'o sou temulineni!”

²⁹Xe Iesu muavuti la muvikalane'i aloxo 'o, “Eni avikalangengi manina musuku aloxo 'o. Lexe itema vile u'umesou taasou mo semau mo ta vimovi-

mou mo momu ilee nenu xe ta 'olu'olu sou lexe u'italonu maulixu ulai noxou Lataua sou usaxila'u, ³⁰ la anu uno'u mimii tavu'alo uuaulixu mimii ane anu mu'umesou tei no mine anu uxolu no lia 'o xe ili'i no mine anu usoli, la uno'u maui ane kaluxu uasi."

**Iesu Mutotokalasou
Soli Noxou Alaxu Tatalusou**

(Mat 20:17-19; Mak 10:32-34)

³¹ ^mIoxe, Iesu muvikalane'i aloxo ne xe mukalu, la muno'a ta molomolo noxou mavulovexa mo mulu'e no lia tamei mine'e 'alai noxou sou muvikalane'i aloxo 'o, "Nenge nenge'a sou tanuna ne Ielusalemu 'o, mo sou mimii latala ane ta mitema sou palomatana mikaukavunusou itema 'Olu ne, uxali manina. ³² ⁿLa sou ta mitema ino'u sou i'italonu ulai no avo'a ta mitema ane'i ane ilavusou Lataua uasi, sou imolovila'isou mo ikekeiou mo ituvesou xe ipua-puasou mo ivau usoli. ³³ Uai no anu lulu voxo tamei xe tatalusou, la Anu utulu."

³⁴ ^oIa ta molomolo noxou ilamana no anu mimii ane Iesu mulemolu ne uasi. Xo laaxu ne mutalume noxi'a, la sou ane'i ilavusou mii ma'ia ane Anu ulele-molu ne uasi.

**Iesu Mupamaulinu itema
Vile Iou Seleveenu**

(Mat 20:29-34; Mak 10:46-52)

³⁵ Ioxe, Iesu ilo'a ta molomolo noxou milai mixali 'alai ne Ieriko, la itema vile iou seleveenu a muxoxolu no vote'i pa'u-molu ne. Anu uxoxolu ne sou ulingalinga mimii noxi'a ta mitema. ³⁶ No voxo ane ne, anu mulomusi'a ta mitema tavu'alo imuamua'i inene'e, la mutali'isi'a aloxo 'o, "Mii ma'ia ane, uxaxali ne?" ³⁷ La ane'i mikolinu aloxo 'o, "Iesu sie Naseleti Anu a une'e ulai ne."

³⁸ La anu mu'ava mulai noxou Iesu aloxo 'o, "Iesu, nini Deviti 'ilusunu, nini tanenixo!"

³⁹ Ia ane'i ane miulaxunu Iesu ne mikaitolonu, la mivikalane lexe anu uxolu tasiau, ia anu ulomuxa'a uasi, anu mu'ava mu'oki mulai noxou Iesusi aloxo 'o, "Deviti 'ilisunu, nini tanenixo."

⁴⁰ Xe Iesu mulomu aloxo ne, la sou mutulu sou muvikalane'i lexe ine'enu itema ne noxou. Xe mine'e mixalixu 'alai noxou, la Iesu mutali'isou aloxo 'o, ⁴¹ "Nini nemasaxailo lexe eni a'oxonu mii ma'ia noxine ne?"

La anu mukolinu aloxo 'o, "Tila, emasaxa lexe ieli ukala mo amalei laixe."

⁴² La sou Iesu muvikalane aloxo 'o, "Eni emasaxa lexe nini ieni ukala mo namalei laixe. Xo nini nemuxaxu taneni noxilo, la sou ieni mukala." ⁴³ Alaxu vile-sisi 'o, la iou mukala sou mumalei, la sou anu mu'iti Lataua ualasou mo mumulinu Iesu. Xe ta mitema mukalusi ne mi-maisou, la ane'i kalumo mi'itinu Lataua ualasou.

Iesu Mu'avalou Sakiasi

19 Ioxe, Iesu mu'unalai no tuala ne Ieriko, la mulai a vile sou lexe ulai ne Ielusalemu. ² La itema vile a muxolu no tuala ne, ualasou lexe Sakiasi. Anu tila noxi'a ta mitema sou itaxusou lamoli, xe anu itema sou lavuluti tavu'alo. ³ Ia mumasaxa lexe umaisou Iesu ne lexe Anu itema ma'ia. Ia umomomo sou umaisou uasi. Xo anu aii ataxu xe ta mitema tapiena musuku mitaluxu. ⁴ La sou anu muiave muuli no anu vote'i ane Iesu unene'e no anu, la mutelai no ovu lovo vile sou lexe umaisou Iesu no mine anu une'e.

⁵ Ioxe, Iesu mune'e xe muxali no lia no ovu tava'u, la Anu iou mutelo xe mu-

maisou Sakiasi no anu oву ne, la sou muvikalane lexe, “Sakiasi, napalea nalu'e no lia. Xo vaimomo 'o, eni alai avile sou axolu no tani noxinesi.”⁶ La sou anu mupalea mulu'e no lia sou mu'osou Iesu sou mulailixu no taasou.

⁷ᵀTa mitema mukalusi ne, mimaisou aloxo ne, la miavuti sou mimunumunuxu aloxo 'o, “Ngamaisou, Anu a mulai muxolu sou u'ani no tani noxou itema sou 'ili'ilixu masumasua.”

⁸ᵀa Sakiasi muavuti, la mutulu sou muvikalane Tila aloxo 'o, “Tila nalomu noxilo. Eni akalipalanu mimii noxilo ukalusi mo avelu xalee vilesi'a ta mitema ane i'a lavuluti uasi. Mo lexe eni e'oxo loloxu itema vile sou epakalinu miu vile, la eni akolinu miu ne alaxu tami'a.”

⁹ᵀa Iesu muvikalane aloxo 'o, “Vaimomo 'o, Lataua mupamauline'i ta tema tani ane 'o. Xo itema ane 'o ne kalumo anu Avalaamu 'ilusunu vile. ¹⁰Xo Itema 'Olu ne mulu'e no lialia 'o sou ukamuline'i ta mitema, xe upamauline'i ane'i ane mixovulau.”

Vaikala Tovola'isou Mina[‡] Mavulovexa

(Mat 25:14-30)

¹¹ Ane'i ixolu sou ilolomu noxou, la Anu muvikalane'i no anu vaikala tovola'i vile. Xo anu muxali 'alai ne Ielusalemu loxo ne, la ta mitema mixavutala lexe imaisou saxisaxila'u noxou Lataua no ie'i paleasi. ¹² La sou Anu muvikalane aloxo 'o, “Itema tila vile mulutu sou mulai no tuala vile no paxa, sou lexe isosovosou sou uxali tatananu tuala, ka io sou ulivu une'e. ¹³ La sou anu mu'avali'a ta mitema sou xaixai noxou mavulovexa mine'e noxou sou muvelunu lamoli e ilemolu lexe Mina

ne vilevilesi momoxa'a. Io muvikalane'i aloxo 'o, ‘Ngaxaxaisou lamoli ano 'o utalo no anu voxo ane eni alivu ane'e.’

¹⁴ Ia ta tema tualasou imasaxau uasisi manina, la sou misosovosi'a ta mitema se'i sou mipalusi'a mimulinu sou muvikalane'i ta mitema no tuala ane anu mulai no anu ne aloxo 'o, ‘Nexi tamasaxau itema ane ne sou uxali tatananu tualasixe uasi.’

¹⁵ Ia ane'i misosovosou sou muxali tatana tuala mukalu, la mulivu mune'e no tualasou. Muxali no tualasou, la mukala anaxui'a ta mitema sou xaixai noxou ane anu muvelunu lamoliu noxi'a, mo sou ulavu lexe ane'i mixaxaisou mo mixalisou xolanu ta'ei mukalu.

¹⁶ Vile noxi'a mune'e noxou tei la muvikalane aloxo 'o, ‘Tila, Mina noxine vile ane nini nelosilo ne, muxalixu xolanu Mina mavulovexa la.’

¹⁷ ᵀa tila noxou muvikalane aloxo 'o, ‘Itema laixe sou xaixai noxilo, nini nexaxai laixe musuku. Xo nini nexaxai laixe no anu mii se ane kitu'a 'o, la eni amuxaxene sou nasaxila'u tuala mavulovexa.’

¹⁸ Xe ili'i, la ane tameisi'a mune'e sou muvikalane aloxo 'o, ‘Tila, Mina noxine vile ane nini nelosilo ne, muxalixu xolanu Mina ta'uve la.’

¹⁹ La tila noxou muvikalane aloxo 'o, ‘Eni amulaxene sou nini nasaxila'u tuala ta'uve.’

²⁰ Xe ili'i, la ane tatalusi'a mune'e la muvikalane aloxo 'o, ‘Tila, Mina noxine vile ane nini nelosilo ne, anu 'a. Eni ekuponu mo etalumeu muaisi. ²¹ Xo nini namitema sou xaixai pekia'u. Mo nini nalavusou na'umenu mimii ane nini namulaxu uasi xe nalavusou naluvunu xai temanu ane nini natounu uasi. La sou eni e'umolu laxuneni.’

[‡]19:10 Mina ne, lamoli noxi'a ta Iutaia sosovosou loxo Denalia itemaxu ta'uve.

^ᵀ19:7 Luk 15:2 ^ᵀ19:8 Mul 22:1; Iti 5:6-7 ^ᵀ19:9 Luk 13:16; Apo 16:31

^ᵀ19:10 Luk 15:4; Ioa 3:17; 1Ti 1:15 ^ᵀ19:17 Luk 16:10

²²La tila noxou muvikalanu aloxo 'o, 'Nini namitema sou xaixai masua manina noxilo, la sou eni alosine navunavu aloxo nini nelemolu ne. Xo nini nelavu lexe eni amitema sou xaixai pekia'u mo eni alavusou a'umenu mimii ane eni amulaxu uasi xe alavusou aluvunu xai temanu ane eni atounu uasi. ²³Ia tava'u loxovaa, la sou nini namulaxu lamolixeni no anu taasou lamoli, mo sou eni alivu ane'e la ano'u ilou xolanu ua?'

²⁴Mukalu, la sou anu muvikalane'i ane'i ane itulutulu no pa'umolu aloxo 'o, 'Nga'umenu Mina vilesisi ane noxou ne, mo ngalosou itema ane muxalixu Mina mavulovexa.'

²⁵La ane'i mivikalanu aloxo 'o, 'Tila, anu ne muno'u Mina mavulovexa mukalu!'

²⁶La sou anu muvikalane'i aloxo 'o, 'Eni avikalangengi aloxo 'o. Ta mitema ane mino'u mimii se'i ne, la Lataua ulosi'a mose'i la, xe ane'i ane ino'u mii seville kitu'asi, la Lataua uxexeenu avile.

²⁷Ia ane'i ta uluaxeni ane imasaxa lexe eni axali tatananu tuala noxi'a uasi ne, ngano'a ine'e noxilo mo ngave'a isolisoli no talaxo 'o."

Iesu Mu'unalai ne Ielusalemu

(Mat 21:1-11; Mak 11:1-11; Ioa 12:12-19)

²⁸Iesu muvicala aloxo ne mukalu, la Anu muavuti sou mulutu muvaxa ne Ielusalemu. ²⁹Xe muxali 'alai no tuala ne Vetepaxe ilee Vetania e 'alai no laxa'ilu vile ilemo lexe Olivu, la mupalusi'a ta molomolo tamei noxou mo muvikalane'i aloxo 'o, ³⁰"Ngongou ngalai no tuala e no laxungengi ne, xe nga'unalai, la ngamaisou donki 'ilie mulu vile ane mitalisou ka misakiinu mo a ututulu ne. Donki ne, evile utelo mo uxolu no anu uao. Ia ngongou ngalulusou mo ngano'u une'e

noxilo. ³¹Lexe ngongou ngalulusou, io lexe itema vile utali'isinge ngongou lexe, 'Loxovaa ane ngingi ngongou ngalulusou donki ne?' la ngongou ngakolinu lexe, 'Tila noxixe mumasaxau sou u'oxonu xaixai no anu."

³²Ane'i tamei ane Iesu mupalusi'a muli ne, milai mixali. La mixalisou mimii ane Iesu mulemo noxi'a ne mu'isalilisi. ³³Xe no mine ane'i ilou ilulusou donki 'ilie mulu ne, la ta moosou mitali'isi'a aloxo 'o, "Loxovaa ane ngingi ngongou ngalulusou donki 'ilie ne?"

³⁴La ane'i ilou mikoline'i aloxo 'o, "Tila noxixe mumasaxau sou u'oxonu xaixai no anu."

³⁵Ilou mino'u xe milai mixalixu noxou Iesu, la sou ane'i ilou mino'u 'ala'ala-sou vasime'a veveveni ne sou mixavulalanu vaxa no latanu donki ne, ka sou Iesu mutelo mutalupexa no anu. ³⁶Xe mulutu mulai, la ta mitema mixavulalanu 'ala'alasou vasime'a veveveni ne no vote'i.

³⁷Anu mune'e xe muxali 'alai no vote'i molu no laxa'ilu ne Olivu mulue, la ta molomolo noxou tavu'alo mipita sou misoko mi'osa mo mi'ava'ava sou mi'itinu Lataua ualasou, xo tane'i mumulinu xavi no 'a sosovo tavu'alo ane anu mu'oxonu no ie'i.

³⁸La ane'i mi'ava'ava aloxo 'o, "Lataua ualusou tatananu tuala ane IAUE mupalusou mo a unene'e 'o. Mo ta'itinu Lataua ualasou teiteixi manina, xo Anu mulosinge opo se'isisi molu no opo loxotolo mune'e noxinge no lia 'o."

³⁹Ia ta Palisaio mose'i no taiine'i ta mitema tavu'alo ne, mivikalanu Iesu aloxo 'o, "Itema sou ulosixe lavulavu, nakaitolone'i ta molomolo noxine."

⁴⁰La Iesu muvikalane'i aloxo 'o, "Eni avikalangengi lexe ane'i ixolu tasi-a'usi, la lavolavo'o 'o molu uavuti sou u'ava'ava."

⁴¹Iesu mune'e muxali 'alai ne Ielusalemu xe mumaisou tuala tila ane ne, la mutamasi'a ta mitema ane mixolu no anu ne. ⁴²La muvika aloxo 'o, "Ngingi, laixe lexe vaimomo 'o ngingi ngalavusou mii ma'ia ane ulosinge opo se'isisi, ia mii ane ne anu mutalume mo ngingi ngamomomo sou ngamaisou uasi. ⁴³Ia ili'i no anu voxo vile, la ta uluamengi ine'e ivimelungenge mo ixalilingenge sou ialivulangengi avile. ⁴⁴Wane'i ialivulangengi, la ipalepepeingengi ngongi'a ta 'ilinge ane nge'xolu no nano ne. Mo umomomo sou ane'i imalanixu lavo'o vile uai no latanu vile uasi, xo ngingi ngatongonu voxo ane Lataua mune'e noxinge o uasi."

Iesu Mukusai'a ta Mitema no Nano no Taasou Lalotu Tatila Noxou Lataua

(Mat 21:12-17; Mak 11:15-19; Ioa 2:13-22)

⁴⁵Ili'i, la Anu mu'unalai no nano no taasou lalotu tatila noxou Lataua, la musoko sou mukusai'a ta mitema e mitata'olu mimii sou ta mitema ilotonu. ⁴⁶XLa muvikalane'i aloxo 'o, "Ane'i mikaukavu no nano no Lavuku Tavuna teinu aloxo 'o. 'Taasilo ne, ilemo lexe anu taasou lakilaka ulai noxou Lataua,' ia ngingi nge'oxo muxali loxo taasi'a ta mitema sou pakali sou italume no anu."

⁴⁷YNo voxovoxo utotomu, la Iesu ulosieixa'a ta mitema lavulavu no anu vaikala noxou Lataua no nano no taasou lalotu tatila noxou Lataua. Ia ta tatila noxi'a ta aili'i mo ta mitema sou lapuloto ilo'a ta tatila noxi'a ta Iutaia e mixolu

no nano no taine'i ta mitema, itovo lexe ivau. ⁴⁸Ia ane'i ixalisou vote'i vile sou ivau no anu uasi. Xo ta mitema tavu'alo mukalusi ne, ane'i mimasaxa manina sou ilomusou vaikala noxou Iesu.

Ane'i Mitali'isou Iesu Lexe 'Ena'ei Mulosou Xavi ne

(Mat 21:23-27; Mak 11:27-33)

20 No voxo vile, la Iesu mulososi'a ta mitema lavulavu no anu vaikala noxou Lataua mo mua'alo'u alo laixe noxou no nano no taasou lalotu tatila noxou Lataua. La ta tatilasi'a ta aili'i mo ta mitema sou lapuloto ilo'a ta tatila noxi'a ta Iutaia mipita mine'e noxou Iesu, ²sou mitali'isou aloxo 'o, "Navikalanexi lexe xavi ma'ia ane muxolu noxine ne, la sou nini na'oxo'oxonu mimii ane ne no anu 'o? Mo 'ena'ei mulosine xavi ane ne?"

³La sou Anu mukoline'i aloxo 'o, "Eni kalumo atali'isingexu tali'i vile. Ngavikalaleli. ⁴Ioanesi, anu itema sou u'ulosi'a ta mitema 'o ne, anu molu no opo loxotolo? Uasi, anu molu noxi'a ta mitema?"

⁵La sou ane'i mivikalane'i ngatongato'o aloxo 'o, "Maasi, xe nenge tavikala lexe anu molu no opo loxotolo, la Anu utali'isinge lexe, 'Ia loxovaa, la sou ngingi ngamuxamuxaxu tangengi noxou uasi 'o?' ⁶Xe nenge tavikala lexe anu molu noxi'a ta mitema, la ta mitema tavu'alo 'o ivenge no anu lavo'o, xo ane'i milavusi lexe ioanesi ne, anu itema vile sou palomatana."

⁷La sou ane'i mikolinu aloxo 'o, "Nexi talavusou lexe anu molu ne'ei uasi."

⁸La Iesu muvikalane'i lexe, "Eni kalumo apala'alixu xavi ma'ia ane eni a'oxo'oxonu mimii ane ne no anu 'o uasi."

**Vaikala Tovola'isi'a ta Mitema Ane
Isaxila'u Xaisou Ovu Uaini**

(*Mat 21:33-46; Mak 12:1-12*)

^{9z}Muvikalane'i aloxo ne xe mukalu, la musolonu vaikala noxou no anu vaikala tavolo'i vile aloxo 'o, "Itama vile mutounu xaisou ovu uaini vile. Xe mukalu, la mu'italonu xai ane ne no avo'a ta mitema se'i sou ane'i ixaxaisou ia anu mulutu sou mulai no tuala vile no paxa sou lexe anu uxolu maxuveeni manina. ¹⁰Ioxe no anu voxo ane sou xaisou ovu uaini ne temanu xe momoxo sou i'elexu, la anu mupalusou itama sou xaixai noxou vile mulai noxi'a ta mitema ane misaxila'u xai ne, sou lexe uno'u temanu se'i noxi'a. Ia ane'i mivau mukalu, la mipalusou mulivu vitanisi. ¹¹Xe anu muavuti, la mupalusou itama sou xaixai noxou vile sou mulai la. Ia ane'i mivau kalumo, mo mipamaelanu manina, ka mipalusou mulivu vitanisi la. ¹²Xe anu muavuti, la mupalusou tatalusi'a la, sou mulai. Ia ane'i mivau mo siasialuxu, ka misu'a mulai no ale no xai.

¹³Mi'oxone'i aloxo ne, la sou moosou xai ne muvikala aloxo 'o, 'Eni a'oxonu mii ma'ia la? Ioxe, eni apalusou 'alixeni e emasaxau misevile 'o ulai noxi'a, la mane ane'i itoxonusi.'

¹⁴Ia ta mitema e ixaxai no xai ne mimaisou moosou xai 'olu ne, la mivikalane'i ngatongato'o aloxo 'o, 'Itama ane 'o ne, ulai ili'i la ualasou utelo no anu momu xaixu 'o ane. Ngane'e mo nenge'a tava'u mo usoli, mo sou ulai li'i la nenge ualasinge utelo no anu xai ano 'o.' ¹⁵La sou ane'i misu'anu mulai no ale no vimelusou xai mo mivau musoli.

Ioxe, ili'i la sou moosou xai ne, anu u'oxonu mii ma'ia noxi'a ta mitema ane ne? ¹⁶Anu molu ulutu une'e ka uve'ave'a ta mitema ane ne isoisoli ukalusi, io sou

anu u'italonu xai ane ne ulai noxi'a ta mitema se'i va'axu li."

Ta mitema milomusou aloxo ne, la mivikala lexe, "Mamu sou mii ane loxo ne uxali."

¹⁷Xe Iesu muavuti la mumatakisi'a, io mutali'isi'a aloxo 'o, "Ngingi ngelavusou vaikala ane mikaukavunu no nano no Lavuku Tavuna teinu 'o laaxu? Muvikala aloxo 'o,

'Lavo'o e ta mitema sou itulusou tani misu'anu ne, anu muxali lavo'o vile laixe manina sou utetelisou tani.'

^{18a}Ta mitema latala ukalusi ane ilapau xe ituvu no anu lavo'o ane ne, la imamulo manina. Xe lavo'o ane ne, ulapau utuvu noxou itama vile, la umutanu avile."

¹⁹Ta mitema sou lapuloto ilo'a ta tati-lasi'a ta aili'i mikamulinu vote'i sou lexe itetelisou avile no anu, xo ane'i milavu lexe Anu muvikala tavolo'i ne mu'isalili noxi'asi. Ia ane'i mimama'u noxi'a ta mitema tavu'alo ne, la sou itetelisou Iesu uasi.

**Tali'isou Talea Lamoli
Ulai Noxou Kaisari**

(*Mat 22:15-22; Mak 12:13-17*)

^{20b}Ioxe, ane'i ikakamuli vote'i vile sou itetelisou Iesu no anu, la sou ane'i mipalusi'a ta mitema mose'i sou itovotovole Iesu, io ane'i mikalavo'i lexe ane'i ne ta mitema ta laixe. Ane'i mimasaxa lexe ilomusou Iesu ulemolu mii vile ususu, la sou ane'i itetelisou mo i'italonu no avolu itama anu ane mutetelisou xavi sou usaxila'u tuala. ²¹La sou ane'i mitali'isou Iesu aloxo 'o, "Itama sou ulosixe lavulavu, nexi telavu lexe nini navivikala mo nalosixixu mii ma'ia ane mulapu, io nini naxavutala ualasi'a ta mitema uasi, ia nini nalavusou nalosix-

ixu vote'i laixe noxou Lataua no anu vaikala manina noxou. ²²Io, loxovaa, anu laixe lexe nenge talea lamoli ulai noxou Kaisari?"

²³La Iesu mulavusou kalakalavoi noxi'a, la mutali'isi'a aloxo 'o, ²⁴"Ngano'u Denalia vile une'e mo amaisou. 'Ena'ei kisou no ualasou ane muxolu no anu lamoli 'o?"

²⁵La ane'i mikolinu lexe, "Kaisari noxou."

Xe Iesu muavuti la muvikalane'i aloxo, "Mii ane noxou Kaisari, la ngalivunoxu ulai noxou Kaisari, xe mii ane noxou Lataua, la ngalivunoxu ulai noxou Lataua."

²⁶Aloxo ne, la sou ane'i imomomo sou ixalisou susu vile no anu vaikala noxou no ie'i ta mitema sou itetelisu no anu uasi. Ia ane'i mikuluke no anu vaikala lakolisou molu noxou, la mixolu tasi-axa'a avile.

Tali'i Noxi'a ta Sadokaio

(*Mat 22:23-33; Mak 12:18-27*)

²⁷Xe ili'i, la ta Sadokaio mose'i mine'e mixali noxou Iesu sou mitali'isou. Xo ane'i xavutalai'a lexe ta mitema isoli, io ulai ili'i la umomomo sou imauli la uasi. ²⁸Io, la sou ane'i mitali'isou Iesu aloxo 'o, "Itema sou ulosixe lavulavu, vaikala muai no anu kaukavu noxou Mosesi mune'e noxixe aloxo 'o. 'Lexe itema vile utaula'i xe ili'i la usoli. Ia upalane'i ta 'olu noxie semau ne uasi, la laixe lexe vimou kokope u'uluxe vimou vaaluu ne, mo sou upalane'i vimou ta 'olu noxie.'" ²⁹Io, no voxo vile, la itema vile ta 'olu muxatele tamei ixoxolu. Ilo'a mixoxolu, la ane aili'isi'a ne mutaula'i, xe ili'i la musoli. Ia upalane'i ta 'olu noxie semau ne uasi. ³⁰Xe vimo'a ane tameisi'a ne muavuti, la mu'uluxe sema vaalu ne. Ia anu kalumo mu-

soli, ia upalane'i ta 'olu noxie uasi. ³¹Mo vimo'a tatalusi'a kalumo ne aloxo nesi. Anu aloxo nesi, mole ane'i muxatele tamei mukalusi ne, miuluxe sema vilesisi ne, ia vile noxi'a upalaa 'olu vile noxie uasi. ³²Xe ili'i, la sema ne kalumo misoli. ³³Io, ulai ili'i no anu voxo ane sou ta mitema ane misoisoli itulu sou imauli, la 'ena'ei noxi'a ane'i muxatele tamei ne, semau maninasou, xo loxo ane'i mukalusi ne mi'uluxe sema vilesisi ne?"

³⁴Xe Iesu muavuti la mukoline'i aloxo 'o, "Ta mitema sou voxo vaimomo 'o ne, ane'i itaula'ixa'a ngato'o. ³⁵Ia ta mitema ane Lataua mupelemasaxane'i sou isoli, ia imauli ili'i ne, la ane'i imomomo sou itaula'ixa'a ngato'o la uasi. ³⁶Mo ane'i imomomo sou isoli la uasi. Ane'i ixali loxo ta angelo. Mo ane'i ixali Lataua ta 'olu, xo Anu mutulusi'a no anu soli mo mimauli. ³⁷^dNo anu a'alosou ovu mukaakaa, la Mosesi mupala'anixu lexe itema ane musoli ne umauli la. Xo anu mulemolu Tila lexe, 'Anu Lataua noxou Avalaamu mo noxou Aisaki xe noxou Iakovo.'" ³⁸La sou Tila ne, anu Lataua noxi'a ane'i ane misoisoli uasi, ia Anu noxi'a ane'i ane imauli. Xo ta mitema latala ukalusi ne, ane'i imauli noxou Latauasi."

³⁹Mose'i noxi'a ta mitema sou lapuloto milomusou aloxo ne, la mivikala aloxo 'o, "Itema sou ulosixe lavulavu, nini nekoline'i laixe." ⁴⁰Aloxo ne, la sou ane'i itovo sou itali'isou la uasi.

'Ena'ei 'Olu Ane Kalisito 'o?

(*Mat 22:41-46; Mak 12:35-37*)

⁴¹Mukalu, la sou Iesu mutali'isi'a aloxo 'o, "Tava'u loxovaa, la sou ane'i ivikala lexe Kalisito ne, Deviti 'ilusunusi?" ⁴²^eIa Deviti molu

mupala'alixu no anu Lavuku sou Lexe aloxo 'o.

'IAUE muvikalanu Tila noxilo aloxo 'o.

"Navaisa'ileli no avolo tema

⁴³ ulai utalo no anu voxo ane sou

eni amuxaxa'a ta uluameni no tava'ine laaxu."

⁴⁴ Deviti molu mumoxo'u lexe anu Tila noxou. Ia loxovaa, la anu Tila ne, Deviti 'ilusunu la?"

⁴⁵ Ta mitema tavu'alo ne uao ilolomu sio, la Iesu muvikalane'i ta molomolo noxou aloxo 'o, ⁴⁶ "Ngasaxila'inge laixe noxi'a ta mitema sou lapuloto. Xo ane'i imasaxa lexe itaanu tokolomoi'a veveeni, io sou ixixaoxao. Mo imasaxa lexe ta mitema ixalisi'a no tilovolovo la itoxone'i xe isexelaxa'a. Xe no taasou lalotu noxi'a ta Iutaia, la imasaxa lexe ixoxolu no anu puloulou ane uuli laixesi. Xe ixalisou la'ilali toxoxa'a, la imasaxa lexe ixolu no anu puloulou ane uulisi ne kalumo aloxo ne. ⁴⁷ Xe iavuti, la ikalavoine'i ta sema ta vaalu sou ikalusou miami'a no nano no taasi'a. Xe ikalavoi sou ilinga veveeni misevile sou lexe ta mitema imaisi'a. Ta mitema ane loxo ne, ulai ili'i, la Lataua ulosi'a navu-navu tatila manina."

Sema Vaalu Vile Mi'italonu Lamoli Mulai Noxou Lataua

(Mak 12:41-44)

21 Iesu muvikalane'i mukalu xe iou mutelo, la mumaisi'a ta mitema sou lavulavuluti piena mine'e sou mi'italonu lamolii'a sou ulai noxou Lataua no anu taasou lamoli ne. ² La Anu mumaisie sema vaalu vile kalumo ne ie lamoli se kitu'asi, mine'e mi'italonu Leputa^f tamei. ³ Xe Iesu mumaisie aloxo ne, la muvikala aloxo 'o, "Eni avikalangengi

manina musuku lexe sema vaalu ane 'o ne, ie lamoli se kitu'asi, ia lamoli soxu e ane mileanu ne, anu tatila musuku mo mua'alixu noxi'a ane'i ane mileanu 'o. ⁴ Xo ane'i ane latala e mileanu lamoli ne, ane'i mileanu loxo ne, ia lamolii'a pienanu a uai sio. Ia ane sema vaalu 'o ne, ie mii vile la sou uai uasi. Soxu e mino'u ne, ane mileanu mulai mukalusi ne. Ia vile uai sou iloto la'ilali no anu la uasi."

Sosovosou Voxo Kaluxusou

(Mat 24:1-14; Mak 13:1-13)

⁵ Xe ta molomolo noxou mose'i mivikalanusou taatani ane muxolu no nano no taasou lalotu tatila noxou Lataua ne aloxo 'o, "Namaisou taatani ano 'o ne, mitulusou no anu lavolavo'o lailaixe mo mitokolomonu no anu mimii lailaixe ane ta mitema milosou Lataua." Ia Iesu muvikalane'i aloxo 'o, ⁶ "Ngingi ngemaisou taatani e lailaixe 'o, ia ulai ili'i la lavolavo'o ano 'o ne, umomomo sou vile uvoutulo no lataanu menexu vile uasi. Xo tapiena ukalusi ne imamulonou, ka ipeinu ulu'elai no lia."

⁷ La ane'i mitali'isou Iesu aloxo 'o, "Itama sou ulosixe lavulavu, nini navikalanexi lexe, Talu, la mimii ane ne uxali? Xe sosovo ma'ia uxali tei sou uvikala lamana noxixe lexe mimii ane ne, anu 'aso uxali maninasou?"

⁸ Xe Iesu muavuti, la mukoline'i aloxo 'o, "Ngasaxila'inge laixe, xo loxo 'o io ta mitema ikalavoingengi. Ta mitema tavu'alo ixali, la imoxo'u ualasilo, io ivikala lexe, 'Eni anu 'a.' mo ivikala lexe, 'Voxo kaluxusou anu 'a uxali.' Ia ngingi ngalomuxa'a uasi. ⁹ No mine ngingi ngalomusou a'alosi'a ta mitema i'oto'oto mo ngalomusou a'alosou tu'tutu'umaxu ane uxali no lialia 'o, la nga'olo'olo mo

^f21:2 Leputa ne, ta Iutaia lamolii'a. Lexe ipitanu Leputa 128, la uxali loxo Denalia vile.

^f21:3 2Ko 8:12 ^g21:6 Luk 19:44

nga'ume mamu. Xo mimii ane ne, anu uxali tei o, ia voxo kaluxusou ne anu a uxali avile ne uasi.”

¹⁰Iesu muvikalane'i la aloxo 'o, “Ta mitema sou tuala vile iavuti, la i'oto noxi'i'a ta mitema sou tuala vile ane va'axu. Mo ta mitema noxou tatananu tuala vile iavuti, la ilo'a ta mitema noxou tatananu tuala vile ane va'axu ne i'oto. ¹¹Xe no xalexalee tuatuala mose'i, la uniuni toxoxa'a ukunikuni mo soli uxali mo pipi-ena iouiou uxali no tuatuala mo mimii ane nenge ta'umolu ne uxali xe sosovo toxoxa'a molu no opo loxotolo uxali kalumo.

¹²Ia mimii ane ne uxali uao, la ta mitema itetelisinge sou ivenge mo ane'i ilalingenge no taasou lalotu noxi'a ta Iutaia mo no taasou navunavu mo ilai itulusinge no talaxa'a ta tatananu tuatuala ilo'a ane'i ane isaxila'u tuatuala, xo ngingi ngemulileli. ¹³No anu vote'i ane ne, la ngingi ngaa'aloxu ualasilo ulai noxi'a. ¹⁴^hIa mamu sou ngaxavutala piena tei lexe maasi la ngavikala loxovaa no mine ane'i itali'isinge. ¹⁵ⁱXo eni melo alosinge lavulavu sou vaikala ane umomomo so ta uluamengi ne ikolinu vaikalamengi mo italoxingenge uasi. ¹⁶^jIa ta maminge ilo'a ta neninge mo ta vingenge ilo'a ta mingemengengi mo ta menexinge ne kalumo i'italongengi ngalai no avo'a ta uluamengi, la ane'i ivenge ngingi mose'i ngasoli. ¹⁷Ta mitema ukalusi ne, imasaxainge uasisi manina xo ngingi ta noxilo. ¹⁸Ia Lataua usaxila'inge, la sou kisinge laxusou vile umomomo so tasia'uxu uasi. ¹⁹Ia loxo ngingi ngatulu pekia'inge, la ngano'u mauili ane kaluxu uasi.

²⁰Ia no mine ngingi ngamaisi'a ta mitema sou 'oto'oto ixalilixu tuala tila

ne Ielusalemu, la ngalavu lexe voxo sou ane'i imamulonu tuala ne, anu a mune'e 'alai. ²¹La sou ane'i ane ixolu no xalee lia tila ne Iutaia ne, i'ume ilai no la'olao'lu mo ane'i ane ixolu no nano ne Ielusalemu ne, i'ume ilai no ale xe ane'i ane ixolu no aleale ne, la i'una no tuala tila ne uasi. ²²^kXo voxo ano 'o ne sou Lataua ulosi'a ta mitema navunavu loxo mimii latala ane ane'i mikaukavunu no nano no Lavuku Tavuna teinu uxali manina. ²³Anu voxo ane ne uxali, la anu voxo masua manina noxi'a ta sema ane opoopone'i ilo'a ane'i ane isusune'i ta 'il-i'a sio! Xo tu'utu'umaxu tatila uxali no lialia 'o mo Lataua la'iaxui'a ta mitema ne Ielusalemu, la sou Anu ulosi'a navunavu. ²⁴^lAne'i ta mitema sou 'oto'oto ne, ive'a mose'i no anu laviso mo isoisoli xe ane'i itaxusi'a mose'i sou ipaxelene'i ilai no tuatuala va'ava'axu ukalusi. Ia ta mitema ane ilavusou Lataua uasi ne, imalomaloxo'u tuala tila ne Ielusalemu ne, ulai utalo no anu voxo noxi'a ukalu.

²⁵^mNo anu voxo ane ne, la sosovo iouiou uxali no anu aso mo so'io ilo'a ta oto. La xasi toxoxu uvasu no luaki mo luluxu, la ta mitema latala no tuatuala no lialia 'o ne, ane'i i'olo'olo mo ixavutala piena. ²⁶Xe ane'i milavu lexe mii ma'ia ane sou uxali no lialia 'o, la sou ane'i mi'ume manina mole ie'i muxalixalili sou ilapau. Xo ta mimii loxo ta oto mo ta'umali ilo'a koi'uxaxai mo tavaivolo no opo loxotolo ikunikuni ukalu. ²⁷ⁿNo voxo ane ne, la ta mitema imaisou Itema 'Olu mine ulu'e no anu xavi mo lamanaxu toxoxa'a, ia uxolu no anu tamuxala. ²⁸Lexe mimii ane ne usoko sou uxali, la ngaavuti ngatulu mo ngamexi xolangengi utelo sou

^h21:14 Luk 12:11-12 ⁱ21:15 Apo 6:10 ^j21:16 Mat 10:21-22

^k21:22 Iel 5:29; 46:10; Ose 9:7 ^l21:24 Lex 79:1; Pal 11:2 ^m21:25 Ais 13:10; Ese 32:7; Ioe 2:31; Pal 6:12-13 ⁿ21:27 Tan 7:13; Mat 26:64; Pal 1:7

ngamalei teiteixi, xo Lataua anu 'aso upamaulingengi.”

²⁹Xe Anu muavuti la muvikalane'i no anu vaikala tovola'i vile aloxo 'o, “Ngamaisou ovu lovo vile ilo'a ovuovu tavu'alo. ³⁰No voxo ane ovuovu xolanu uxali xe uxataxata, la ngingi ngalavu lexe voxo sou aso muxali 'alai mukalu. ³¹Anu aloxo ne, la sou ngingi ngamaisou mimii ane ne uxali, la ngalavu lexe saxisaxila'u noxou Lataua a muxali 'alai mukalu.

³²Eni avikalangengi manina musuku aloxo 'o. Ta mitema sou voxo ano 'o isoisoli uao, ia mimii ane eni elemolu lamana noxinge ne, anu uxali. ³³Mimii latala teitexi no opo loxotolo mo no lialia 'o ne, ulai la ukalu. Ia vaivaikala noxilo ne umomomo sou ukalu uasi.

³⁴La sou ngingi ngasaxila'inge laixe, xo loxo 'o io opongengi tu'umaxu no anu mimii sou lialia 'o, loxo la'ilali lailaixe mo lexa pekipekia'u xe mimii lailaixe sou vasimenge. Lexe ngingi nga'oxo aloxo ne xe voxo ane ne uxali noxinge, la ngakuluke loxo memee u'amo no anu uoi, ³⁵xo anu uxali noxi'a ta mitema ukalusi ane'i ane ixoxolu no anu lialia 'o. ³⁶Mo ngingi ngaxolu sou ngautiti mo ngakilaka ulai noxou Lataua utotomu, mo sou ngingi ngamomomo sou ngamaxalexu mimii ukalusi ane sou uxali ne mo ngamomomo sou ngatulu no talaxu Itema 'Olu.”

³⁷No voxovoxo utotomu, la Iesu ulolosieixa'a ta mitema lavulavu no anu vaikala noxou Lataua no nano no taasou lalotu tatila noxou Lataua. Ia no 'olo'olovoxo utotomu, la Anu ulai no ale no la'olu e ilemolu lexe Olivu sou uxolu lai ne no 'olovoxo. ³⁸Xe no kakau manina, la ta mitema tavu'alo mukalusi mine'e noxou sou ilolomu noxou no

nano no taasou lalotu tatila noxou Lataua.

Iudasi U'italonu Iesu no Avo'a ta Mitema

(*Mat 26:1-5, 14-16; Mak 14:1-2, 10-11; Ioa 11:45-53*)

22 Ioxe, voxo sou Ixutuxu Veletix-a'a Vitanisi sou isosovosou voxo ane Lataua Mupolopeene'i Ta Isilaeli a muxali 'alai. ²La ta tatilasi'a ta aili'i ilo'a ta mitema sou lapuloto mimasaxa lexe ivau Iesu mo usoli, ia i'ume'a ta mitema, la sou ikakamuli vote'i se'i la, sou lexe ixexeenu no anu. ³Ia Sataani mu'una noxou Iudasi e ilemo lexe Isikarioti e anu vile noxi'a ta molomolo noxou Iesu mavulovexa mo mulu'e no lia tamei. ⁴La sou Iudasi mulutu mulai noxi'a ta tatilasi'a ta aili'i ilo'a ta mitema sou isaxila'u tani tila noxou Lataua sou ilo'a mivikalasou lexe anu u'italonu Iesu noxi'a a loxovaa? ⁵Ilo'a mivikala, la sou ane'i misakii vaikala lexe ane'i mimasaxa sou ilosou lamoli. ⁶La Iudasi mu'osasou xavutalai'a ane ne, la sou anu mukakamulinu voxo taiinu vile lexe ta mitema ipita noxou uasi, la sou anu u'italonu no avo'a.

Iesu Ilo'a ta Molomolo Noxou Mi'ani Kaluxusou

(*Mat 26:17-25; Mak 14:12-21; Ioa 13:21-30*)

⁷PXe voxo sou Ixutuxu Veletixa'a Vitanisi muxali, la ane'i ilavusou ive'a ta sipsip ta 'ili'a sou i'oxonu la'ilali sou ixavutalanu voxo ane Lataua mupolopeene'i. ⁸La Iesu mupalusi'a Pita ilou Ioanesi la muvikalane'i aloxo 'o, “Ngingi nongou ngalai mo ngalalaxinenge la'ilali ane usosovosou voxo ane Lataua Mupolopeeenenge Ta Isilaeli no anu.”

⁹La sou ane'i ilou mitali'isou lexe, "Nemasaxa lexe nexi talalaxii la'ilali-nenge ne a ne'ei?"

¹⁰La Anu mukoline'i aloxo 'o, "Ngingi nga'unalai no tuala tila ne, la ngaxal-isou itema vile utatavulenu lexa vexa-sou mutau lexa no anu. La ngamulinu ngalai nga'unalai no tani e anu u'unalai no anu ne. ¹¹La ngavikalanu tatananu tani ne aloxo 'o, 'Itema sou ulosixe lavulavu mutali'i lexe, "Tani kaveutuxu ane sou nexi noxi'a ta molomolo noxilo ta'ani sou tasosovosou voxo ane Lataua Mupolopepenenge Ta Isilaeli ava?"

¹²La sou anu ulosiengixu kaveutu vile tila muxolu teitexi. Valovalo mo luu-luusou mo mimii se'i kalumo ne mulalaxii mukalu, ia ngongou ngalai, la sou ngalalaxiinu la'ilainenge ane."

¹³Xe ane'i ilou milai, la mimaisou mimii ne aloxo Iesu mulemolu noxi'a ilou nesi. la sou ilou milalaxiinu la'ilalixa'a ilo'a.

¹⁴Xe voxo ngiou sou ane'i i'ani muxali, la sou Iesu ilo'a ta mitema sou xaixai noxou mixolu no luusou la'ilali. ¹⁵La Iesu muvikalane'i aloxo 'o, "Eni emasaxa manina lexe nenge nenge'a ta'ani la'ilali sou usosovosou voxo ane Lataua Mupolopepenenge Ta Isilaeli 'o ukalu, la sou eni a'una no anu tu'utu'umaxu.

¹⁶Eni avikalangengi aloxo ne, xo umomomo sou eni a'ou la'ilali ano 'o la uasi, ulai utalo no anu voxo ane nenge nenge'a tapita sou ta'ani teitexi no tuala noxou Lataua."

¹⁷Anu muno'u paku xe muvikala laixe mulai noxou Lataua mukalu, la muvikalane'i aloxo 'o, "Ngano'u paku 'o mo ngingi ukalusi ngaie no anu. ¹⁸Xo eni avikalangengi lexe eni aieuxu uaini temanu lexaxu 'o la uasi, ulai utalo no

anu voxo ane Lataua molu usaxila'inge nenge'a ukalusi."

¹⁹Muvikalane'i aloxo ne xe mukalu, la Anu muno'u veleti vile ka muvikala laixe mulai noxou Lataua. Xe mukalu, la muse'ise'inu sou mulosi'a, io muvikala lexe, "Eni vasimelo ano 'o ane alosinge 'o. Nga'oxonu mii ano 'o sou ngaxavutalaleli no anu."

²⁰Ane'i mi'ani mukalu, la Anu muno'u paku ka mu'oxo aloxo ne la, io muvikalane'i aloxo 'o, "Eni asoli xe sialuxo unixi, la paku ano 'o ne usosovosou vaikala alavua e nenge nenge'a Lataua tasakiinu. Sialuxo ne, anu sou unixisinge. ²¹Ia itema ane sou u'italoleli no avo'a ta mitema ne, anu a noxou ta'a'ani tapita no luusou la'ilali 'o. ²²Ia xo itema 'Olu ne Anu usoli aloxo Lataua mulemolu, ia itema ane u'italonu no avo'a ta mitema ne, Lataua ulosou navunavu tatila." ²³La sou ane'i miavuti sou mitalitali'isi'a ngatongato'o lexe 'ena'ei noxi'a ane u'oxonu mii ane loxo ne.

²⁴Xe kalumo ane'i mi'otosou anaxa'a sou lexe 'ena'ei noxi'a ane anu tilasi'a.

²⁵La sou Iesu muvikalane'i aloxo 'o, "Ta tatananu tuatuala noxi'a ta mitema ane ilavusou Lataua uasi ne, ane'i isaxila'a ta mitemai'a pekia'u, xe ane'i ane isaxila'a ta mitemai'a ne, ane'i me'a ileme'a lexe ane'i ta mitema sou i'oxonu mimii ane laixesi ulai noxi'a ta mitemai'a. ²⁶Ia noxinge ne, aloxo ne uasi. Ane utila noxinge, la anu uxolu loxo anu kitu'asi,

mo anu ane usaxila'a ta menexu, la anu uxolu loxo itema sou xaixai noxi'asi. ²⁷Xo itema vile uxolu sou u'ani, xe vile ulalaxiinu la'ilali mo utavalinu un-

e'e noxou, la 'ena'ei noxi'a ilou ane anu tila? Nenge telavu lexe anu ane uxolu sou u'ani ne, anu tila. Ia eni exolu no

⁹22:21 Lex 41:9; Ioa 13:21-22 ¹22:24 Luk 9:46

²22:25 Mat 20:25-27; Mak 10:42-45 ³22:26 Mat 23:11; Mak 9:35

⁴22:27 Ioa 13:12-15

nixi noxinge loxo amitema sou xaixai noxinge vitanisi. ²⁸Ia ngingi ngetulu no pa'umelo no mine tovtovo iouiou muxali noxilo. ²⁹La sou eni alosinge xavi sou ngasaxila'a ta mitema loxo mamilo mulosilo xavi sou asaxila'a ta mitema noxou. ³⁰^vMo sou ngingi nga'ani mo ngaie no luusou 'ani noxilo no tualasilo mo ngaxolu no anu luusi'a ta tatananu tuatuala sou ngatilovosi'a ta mitema la'oluxa'a mavulovexa mo mulu'e no lia tamei sie Isilaeli.

³¹Saimoni, Saimoni, nalomu. Satani mutali'isou Lataua, la anu mupele-masaxanu sou lexe utovo u'umu'umungengi loxo i'umu'umunu uiti temanu. ³²^wIa eni ekilakasine nini Saimoni, mo sou na'umesilo avile uasi. Xe no mine nini nalivu nane'e noxilo, la na'oxo pekia'a ta menexine."

³³Ia anu muvikalane aloxo 'o, "Tila, eni emasaxa lexe amulineni sou nenge nengei talai taxolu no anu taasou navu-navu mo nengei tasoli."

³⁴La Iesu muvikalane aloxo 'o, "Pita, avikalaneni lexe vaimomo 'o, koko'a mulu vile u'ava uao, la nini nasingsilo alaxu tatalu lexe nini nalavusilo uasi."

³⁵^xXe mukalu, la Iesu muvikalane'i ta molomolo noxou aloxo 'o, "No mine eni epalusinge ngelai vitanisi, io ngingi ngano'u tiva sou lamolimengi mo lake-langenge xe siovesou tava'inge uasi. La ngingi ngemasaxau mii vile?"

La ane'i mikolinu aloxo 'o, "Nexi tamasaxau mii vile la uasi."

³⁶La Anu muvikalane'i la aloxo 'o, "Ia vaimomo 'o, lexe ngingimengi tiva sou lamoli a uai, la ngano'u ilou lakelangenenge kalumo. Xe lexe ngingimengi laviso uasi, la ta mitema ilotonu tokolomomengi xe ngano'u lamolisou, la ngalotomengi laviso vile. ³⁷^yXo avikalangengi

lexe kaukavusilo vile muxolu no anu Lavuku Tavuna ne aloxo 'o, "Ta mitema mivikala lexe Anu itema vile noxi'a ta mitema sou 'ili'ilixio masumasua.' La sou kaukavusilo ane ne, anu uxali maninasi, mo anu asou uxali maninasou noxilo 'o."

³⁸La ta molomolo noxou mivikala lexe, "Tila, namaisou. Laviso tamei ano 'o."

La Anu muvikalane'i lexe, "Anu mu-momomo ane."

Iesu Mukilaka no La'olu ne Olivu

(*Mat 26:36-46; Mak 14:32-42*)

³⁹Ili'i, la Iesu mulutu sou mulai no ale no la'olu ne Olivu loxo Anu ulavusou u'oxonu utotomu, la ta molomolo noxou mimulinu. ⁴⁰Ane'i milai mixali no la'olu ne, la Anu muvikalane'i aloxo 'o, "Ngaxolu mo ngakilaka, mo sou tovtovo uxalisinge, io utaloxonixinge uasi." ⁴¹⁻⁴²Anu muvikalane'i mukalu, la musuku mulai va'axu seville loxo talea lavo'o la uxali no anu, io muxola'u tava'u mo mutangatulu sou mukilaka. La mulinga noxou momu aloxo 'o, "Mamilo, lexe nini namasaxa la naxexeenu soli noxilo 'o mo uxexesilo. Ia namulinu masaxa noxilo uasi, namulinu masaxa noxinesi." ⁴³Anu mulinga aloxo ne, la angelo vile molu no opo loxotolo mupala'a noxou sou mu'oxonu pekia'unu. ⁴⁴Ia Anu muxamuli tu'u-maxu musuku sio, la sou mukilaka pekia'u la, mole sasaiou musiali mulapalau loxo sialu mulu'e no lia.

⁴⁵Xe Anu muavuti, la mulivu mulai noxi'a ta molomolo noxou. La muxalisi'a no mine iai, xo xavine'i mukalu sou tama. ⁴⁶La muvikalane'i aloxo 'o, "Tava'u loxovaa, ane ngingi ngaai 'o? Ngaavuti mo ngakilaka, mo sou tovtovo uxalisinge, io utaloxonixinge uasi."

Mitetelisu Iesu

(Mat 26:47-56; Mak 14:43-50; Ioa 18:3-11)

⁴⁷ Iesu uao uvivikala sio, io ta mitema tavu'alo mixali mine'e noxou. Ia vile noxi'a ta molomolo noxou mavulovexa mo mulu'e no lia tamei e ualasou lexe Iudasi ne, muulaxune'i ta mitema ane ne. Anu mune'e 'alai noxou Iesu sou mutimunu xaleenu. ⁴⁸ La Anu Iesu mutali'isou aloxo 'o, "Iudasi, nini netimunu Itema 'Olu xaleenu sou na'italonu no avo'a ta mitema?"

⁴⁹ Xe ane'i ane mimulinu Iesu mimaisou mii ane muxali noxou ne, la mitali'isou aloxo 'o, "Tilasixe, loxovaa nexi tapooposi'a no anu lavilavisomexi 'o?"

⁵⁰ La sou vile noxi'a mumainu laviso la muxotonu itema vile sou xaixai noxou tilasi'a ta aili'i ne sangalou no xalee tema.

⁵¹ Ia Iesu muvikananu aloxo 'o, "Na'oxo aloxo ne la uasi!" Io, mu'italonu avolu no anu tanixu laviso, la sialuxu la uasi.

⁵² Mukalu, la sou Iesu muvikalane'i ta tatilasi'a ta aili'i ilo'a ta mitema sou isaxila'u tani tila noxou Lataua mo ta tatila noxi'a ta Iutaia aloxo 'o, "Nge'oxo lexe eni eulaxunu 'oto'oto vile, la sou ngingi ngene'e la ngetaxusou lavilaviso ilou kulukuluvololou 'o? ⁵³ No voxovoxo 'o nenge nenge'a texoxolu a no nano no taasou lalotu tatila noxou Lataua ne, ia ngingi ngakasilou sou ngatetelisilo uasi. Ia ane 'o voxo ngiou nga'angingi sou ngatetelisilo no mine xavi sou isivoxo uxaxai."

Pita Musingisou Iesu

(Mat 26:57-58, 67-75; Mak 14:53-54, 66-72; Ioa 18:12-18, 25-27)

⁵⁴ Xe Iesu muvikala mukalu, la ane'i mitetelisu sou mino'u milaixu mi'unanu no tani noxou kisi'a ta aili'i. La Pita mumuline'i muili'i va'axu no paaxa.

⁵⁵ La ane'i mitauxu navu no nano no nixinu vimelusou tani noxou ne, ia mixolu mixixaonu. La Pita kalumo a muxolu no taiine'i ne. ⁵⁶ Ia sema sou xaixai noxou kisi'a ta aili'i ne, mimaisou mine muxoxolu ne, la navu mukaasou. La sou ane mimalei 'alai vaxa noxou, io mivikala lexe, "Itema ano 'o ne, anu muxolu noxou Iesu 'a."

⁵⁷ Ia anu musingisou aloxo 'o, "Seo, eni alavusou itema ane ne uasi."

⁵⁸ Xe ili'i sevile la, la itema vile la mumaisou, la muvika aloxo 'o, "Nini kalumo ne, nini vile noxi'a anesi."

Ia Pita mukolinu la aloxo 'o, "Soxu 'o, eni uasi."

⁵⁹ Ioxe, ili'i no anu aso vo'uxu vile mukalu, la itema vile la muvika peki'a'u aloxo 'o, "Maninasi lexe aliku 'o ne anu muxolu noxou, xo ane'i ilo'a ne sie Xalilaia."

⁶⁰ Ia Pita mukolinu aloxo 'o, "Soxu 'o, eni alavusou mii ma'ia ane nini navivikalasou ne uasi." Xe anu uao uvivikala sio, la koko'a mulu vile mu'ava. ⁶¹ La sou Tila noxou muxiu sou mumatakisou Pita, la Pita muxavutalanu vaikala ane Tila muvikananuxu aloxo 'o, "Vaimomo 'o, koko'a mulu vile u'ava uao, la nini nasingisilo alaxu tatalu lexe nini nalavusilo uasi." ⁶² La sou anu mulai no ale sou mutama tatila musuku.

**Ta Mitema sou 'Oto'oto
Mimolovila'isou Iesu**

⁶³Ioxe, ta mitema ane misaxila'u Iesu ne, miavuti sou mimolovila'isou xe miavavau. ⁶⁴Mi'oxo aloxo ne mukalu, la sou misakii iou no anu lavalava, io mimolovila'isou lexe, "Nalemolu 'ena'ei ane uveve ne?" ⁶⁵Xe ane'i milavixu no anu vaivaikala masumasua mose'i la.

**Iesu Mutulu no Laxune'i
Pilato Ilo'u Elodesi**

*(Mat 26:59-66; Mak
14:55-64; Ioa 18:19-24)*

⁶⁶Ane'i mi'oxonu Iesu aloxo ne xe lamana mupau, la la'oluxa'a ta tatila noxi'a ta Iutaia ilo'a ta tatilasi'a ta ail-i'i mo ta mitema sou lapuloto mine'e mipita, io mitulusou Iesu no laxune'i. ⁶⁷^aIa mivikalano aloxo 'o, "Lexe nini Kalisito, la navikalanexi."

La Iesu mukoline'i aloxo 'o, "Lexe eni avikalangengi lexe eni Kalisito, la ngingi ngamomomo sou ngamuxaxu tangengi no anu vaikala noxilo ne uasi. ⁶⁸Xe lexe Eni atali'isinge lexe Eni 'ena'ei, la ngingi ngamomomo sou ngakolileli uasi. ⁶⁹^bIa usoko vaimomo 'o mo ulai ili'i, la itema 'Olu ne uxolu no luusou no xalee tema noxou Lataua sou xavi."

⁷⁰La sou ane'i mukalusi ne mitali'isou aloxo 'o, "La sou lexe nini ne, Lataua 'Olu?"

La Iesu mukoline'i aloxo 'o, "Ngingi ngetali'isilo ne maninasou lexe eni Lataua 'Olu."

⁷¹Mukoline'i aloxo ne, la sou ane'i mivikala aloxo 'o, "Loxovaa, la sou nenge takamulinu itema vile sou une'e upala'alixu susu noxou la? Uasi, xo nenge telomusou Anu molu mulemolu no anaxu aloxo ne."

23 La sou ane'i latala e mipita ne, miavuti sou milutunoxu milaixu noxou Pilato. ²Milaixu noxou, la ane'i misokou sou mitelo vaikala noxou aloxo 'o, "Nexi texalisou mitema 'o ne lexe mu'oxovulaulaunu xavutalai'a ta mitema no tualasixe. Xe Anu muvika lexe mamu sou talea lamoli ulai noxou Kaisari, xe Anu molu muvika lexe anu Kalisito e tatananu tuala."

³La sou Pilato mutali'isou Iesu aloxo 'o, "Nini ne, tatananu tuala noxi'a ta Iutaia ne?"

La Iesu mukolinu aloxo 'o, "Ani, anu aloxo nini nelemolu nesi."

⁴Mukalu, la sou Pilato muvika lamana mulai noxi'a ta tatilasi'a ta ail-i'i ilo'a ta mitema tavu'alo ne aloxo 'o, "Eni axalisou tava'u susu vile sou talosou itema ane 'o navunavu no anu uasi."

⁵Ia ane'i mi'olosou vaikalasi lexe, "Anu musoko mulosi'a ta mitema lavulavu no xalee lia tila ne Xalilaia, la sou mune'e ne Iutaia mo mune'e muxali avile lai 'o. La sou Anu muavutinouxu ta mitema opone'i sou i'oto'oto."

⁶Pilato mulomusi'a mivikala aloxo ne, la mutali'isi'a lexe anu itema ne sie Xalilaia. ⁷^cXe anu mulavusou lexe Iesu ne muxolu no anu saxila'u noxou Elodesi, la anu mupalusou mulai noxou, xo anu kalumo a muxolu ne Ielusalemu no anu voxo ane ne.

⁸No mine Iesu mulai muxali xe Elodesi mumaisou, la anu mu'osa manina. Xo mulomusou a'alosou mimii ane anu mu'oxo'oxonu, la mumasaxa lexe umaisou Iesu ne maxuveeni musuku mo mumasaxa lexe umaisou sosovo se'i e Anu uo'xonu kalumo. ⁹La sou anu mutali'isou no anu tali'i tapiena, ia Iesu ukolinu uasi. ¹⁰La sou ta tatilasi'a ta ail-i'i ilo'a ta mitema sou lapuloto ane mitulutulu ne, mitelo anaxa'a pekia'u noxou.

¹¹ Mukalu, la sou Elodesi ilo'a ta mitema sou 'oto'oto noxou mi'oxomaulanu mo mimolovila'isou sou mitaa tokolomo lailaixe noxou, ka io sou mipalusou mulivu mulai noxou Pilato. ¹² Tatei, la Elodesi ilou Pilato ne, imolosilane'i ngatongato'o. Ia no anu voxo ane nesi, la ilou mivaitami laixe.

¹³ La Pilato mu'avali'a ta tatilasi'a ta aili'i ilo'a ta tatila noxi'a ta Iutaia mo ta mitema e mine'e mipita, ¹⁴ la muvikalane'i aloxo 'o, "Ngingi ngene'enu itema 'o noxilo sou ngevikala lexe anu mu'oxovulaulaunu xavutalai'a ta mitema sou iavutinoxu 'oto'oto. Ia eni etali'i masianu laixe sou mimii e ngevikala lexe Anu mu'oxonu no iengi 'o, la axalisou tava'u susu vile sou talosou itema ane 'o navunavu no anu uasi. ¹⁵ Mo Elodesi kalumo ne anu uxalisou susu tava'u vile noxou uasi, la sou anu mupalusou mulivu mune'e noxixe 'o. Nenge telavusou lexe itema ano 'o, u'oxo susu vile e umomomo sou eni avikala lexe anu usoli no anu uasi. ¹⁶⁻¹⁷ Aloxo ne, la sou eni apuapuasousi, ka io sou alulusou ulai."

¹⁸ Ia ane'i ta mitema mikeinoxu anaxa'a toxoxa'a lexe, "Naxexeenu itema ane ne mo usoli! Ia nalulusou Valavasi une'e noxixe!" ¹⁹ [Xo Valavasi ne, anu itema vile e muavutinoxu 'oto'oto vile noxi'a ta mitema sou isaxila'u tuala tila 'o, la muve'ave'a ta mitema. La sou ane'i mitatuxu muxolu no nano no taasou navunavu.]

²⁰ Pilato mumasaxa lexe anu ululusou Iesu mo ulai, la sou anu mulinga la, sou lexe ilulusou Iesu. ²¹ Ia ane'i mi'ava'ava toxoxa'a la aloxo 'o, "Ngalilixu no ovu valautu! Ngalilixu no ovu valautu!"

²² Alaxu tatalusou la, la anu muvikalane'i aloxo 'o, "Anu itema ano 'o mu'oxonu susu ma'ia manina? Eni ax-

alisou tava'u susu vile sou tava'u usoli no anu uasi. La sou eni apuapuasousi, ka alulusou mo ulai."

²³ Ia ane'i miuolotete manina sou milinga pekia'u ulai noxou Pilato lexe anu ulilixu no ovu valautu. Ane'i milinga pekia'u aloxo ne, la sou Pilato mulomuxa'a ²⁴ sou mumulinu masaxa noxi'a. ²⁵ La sou itema e muavutinoxu 'oto'oto mo muve'ave'a ta mitema misoli, ne ane'i mitatuxu no nano no taasou navunavu ne, anu mululusou aloxo ane'i ta mitema milingau. Ia mu'italonu Iesu mulai no avo'a ta mitema sou 'oto'oto sou lexe i'oxonu mii ma'ia noxou no anu masaxa noxi'a ta mitema ne.

Ane'i Mililinoxu Iesu no Anu Ovu Valautu

*(Mat 27:31-44; Mak
15:21-32; Ioa 19:17-27)*

²⁶ La sou ta mitema sou 'oto'oto milaiXu Iesu sou lexe ililixu no ovu valautu, la mitetelisou itema vile ualasou lexe Saimoni e tualasou ne Kilene, sou mutavulenu ovu valautu noxou Iesu, io Iesu mumuamua'i mumuli sou ilou milai. Anu molu no tuala vile 'alai ne Ielusalemu, ia mune'e mupolopepeene'i sou lexe u'unalai no tuala tila. ²⁷ La ta mitema tavu'alo mimulinu Iesu, la ta sema se'i itatama tatila sou imumulinu Iesu. ²⁸ La Iesu muxiu vaxa noxi'a io muvikalane'i aloxo 'o, "Ngingi ta sema sie Ielusalemu, mamu sou ngatatamasilo, ia lexe ngingi ngatatamasinge ngonggi'a ta 'ilinge." ²⁹ ^dXo ili'i, xe voxo vile uxali, la ngingi ngavikala lexe, 'Lataua ualusi'a ta sema ane imomomo sou ivo'o keakea uasi xe ualusi'a ane'i ane xalusi'a ta 'ili'i'a uxalixu keakea uasi mo ualusi'a ane'i ane susune'i, ia imomomo sou isusune'i ta 'ili'a uasi.' ³⁰ ^eNo anu voxo ane ne, la ane'i ivikalanu la'ola'olu 'o lexe, 'Ngingi

ngalu'e mo ngasu'asixe!' mo ivikalanu laxalaxa'ilu 'o lexe, 'Ngingi ngalu'e mo ngatalumeixe!' ³¹ Xo lexe itema u'oxonu mimii ane ne no mine loxo ovu xale'asi io, la mii ma'ia uxali no mine ovu uxalo?

³² Ioxe, no voxo ane ne, la ta mitema sou 'oto'oto mino'a ta mitema tamei sou 'ilixo masua kalumo milaixi'a lexe ive'a ilo'a Iesu. ³³ Ia ane'i milaixa'a xe mixali no tani vile ilemo lexe Itema Xavananu, la ane'i mililixu Iesu no ovu valautu. Mo ane'i ta mitema sou 'ilixo masua ne kalumo, mililixa'a ilou, la mililixu vile no avolu tema xe vile no avolu ae. ³⁴ fLa Iesu muvikala aloxo 'o, "Mamilo, nini naxiu tumalineu 'ilixo ane ane'i i'oxonu noxilo 'o, xo ane'i ilavusou lexe mii ma'ia ane ane'i i'oxonu ne uasi." Ia ane'i mi'oxonu vila'i vile sou mimila'anu tokolomou Iesu noxi'a vilevilei.

³⁵ gIo, ta mitema mitutulu sou mimamalei, ia ta tatila noxi'a ta Iutaia mimolovila'isou la mivikalanu aloxo 'o, "Anu mupamaulini'e ta mitema va'ava'axu, ia lexe anu Kalisito noxou Lataua e Anu musosovosou lexe Anu na'u, la Anu molu upamaulinu."

³⁶ hLa ta mitema sou 'oto'oto kalumo mimolovila'isou, ka mine'e 'alai noxou sou lexe ilosou uaini ane sixula. ³⁷ La ane'i mivikala aloxo 'o, "Ia lexe nini tatananu tuala ne Iutaia, la nini mene napamaulineni."

³⁸ Ane'i mililixu Iesu no ovu valautu, la mikaukavu vaikala lamana vile misakiinu teitexi noxou Iesu kisou aloxo 'o, "Itema ane 'o ne, Anu tatananu tuala noxi'a ta Iutaia."

³⁹ Ia vile noxi'a tamei e mililixa'a ilo'a Iesu ne, muvikala masua mulai noxou Iesu aloxo 'o, "Lexe nini Kalisito, la napamaulinenge nenge'a!"

⁴⁰ Ia ane vile mulomusou mine muvikalalo xo ne, la mukaitolonu sou muvikalalo xo 'o, "Nini namama'u noxou Lataua uasi? Nenge nenge'a, teno'u navunavu iou vilesisi. ⁴¹ Ia navunavu noxinge nengei 'o, anu umomomo no anu 'ilixo e nenge nengei te'oxonu. Ia itema ane 'o, u'oxonu 'ilixo vile masua uasi."

⁴² La anu muvikalanu Iesu aloxo 'o, "Iesu, lexe nini nalai xe naxali no tuala noxou Lataua, la naxavutalaleli."

⁴³ La Iesu muvikalanu aloxo 'o, "Eni avikalaneni manina lexe vaimomo 'o, la nenge nengei taxolu no opo loxotolo e Lataua uxolu no anu."

Iesu Musoli

(*Mat 27:45-56; Mak 15:33-41; Ioa 19:28-30*)

⁴⁴ Xe ili'i no mine aso anu asou ukulupa, la isivoxo mutaasou xalexalee tuatuala mukalusi, mole aso iou tatalu no 'olo'olovoxo. ⁴⁵ iXo aso lamanaxu ne, mukalu xe lavalava e mulili no nano no tani tila noxou Lataua ne, mukakaa tamomolu teitexi mulai mupe'e no lia. ⁴⁶ La Iesu mu'ava toxoxa'a aloxo 'o, "Mamilo, eni a'italonu uleeleli ulai no avone." Anu muvikalalo xo ne mukalu, la mulapulapu ulu sou musoli.

⁴⁷ Ioxe, itema tila sou uulaxune'i ta mitema sou 'oto'oto itemaxu ta'uve mu-maisou mii ane muxali noxou Iesu, la mu'itinu Lataua ualasou, la muvikalalo xo 'o, "Manina musuku lexe itema ano 'o ne, Anu mulapu manina." ⁴⁸ Ia ta mitema tavu'alo ane mine'e mipita sou misasaxisou mimii e mi'oxo noxou Iesu ne, la ane'i tane'ixu mo mitamasou toxoxa'a, ka milivu milai no taasi'a. ⁴⁹ Ia ta mitema tavu'alo ane milavusou Iesu ilo'a ta sema ane mimulinu Iesu ilo'a me'a

^f23:34 Lex 22:18; Ais 53:12 ^g23:35 Lex 22:7-8 ^h23:36 Lex 69:21

ⁱ23:45 Eva 6:19-20; 10:19-20

ne Xalilaia ne, mitutulu no paxa, io mimaisou mimii ane ane'i mi'oxonu noxou ne.

Iosepu Mu'asixu Iesu

(*Mat 27:57-61; Mak 15:42-47; Ioa 19:38-42*)

⁵⁰⁻⁵²Xe Iesu musoli mukalu, la itema vile ualasou lexe Iosepu mulai noxou Pilato sou mulingau Iesu vasimolu. Anu vile noxi'a ta tatila sou ipotosou tu'utu'umaxu noxi'a ta mitema mo anu itema vile laixe mo mulapu manina. Ia anu u'osasou vaikala ane ta menexu misakiinu sou mi'oxonu noxou Iesu ne uasi. Ia anu molu no tuala ne Alimatia no xalee lia tila ne Iutaia mo anu uxomaiou saxisaxila'u noxou Lataua une'e. ⁵³Pilato muvikala ee noxou Iosepu, la sou anu mulai mulaxalixu Iesu vasimolu teitexi no oву valautu sou mulu'e no lia. Mukalu, la sou muno'u lavalava vile keakea sou mukupoonu Iesu vasimolu no anu. Mukupoonu mukalu, la sou mutavulenu vasimolu mulailixu no lulu vile no lavo'o taxanu. Io lulu ane ne i'asixu itema vile no anu uao. ⁵⁴Xo voxo ane ne, anu voxo sou lalaxii sou voxo Tavuna. Mo anu a 'alai sou voxo Tavuna usoko.

⁵⁵Ta sema ane ilo'a Iesu me'a ne Xalilaia, mine'e ne mimulinu Iosepu sou milai mimaisou lulu xe mimaisou Iosepu lexe u'asixu Iesu a loxovaa. ^{56j}Ane'i mimaisou mukalu, la ane'i milivu milai no tani sou milalaxiinu lamalasile ilou lexa ane tuma'u lailaixe. Ia ane'i mima'ila no voxo Tavuna sou mimulinu lapuloto sou voxo ane ne.

Iesu Mutulu no Anu Soli

(*Mat 28:1-10; Mak 16:1-8; Ioa 20:1-10*)

24 Voxo Tavuna mukalu, xe ili'i no anu voxo vile no kakau manina, la ta sema mino'u lamalasile ane

ane'i milalaxiinu ne sou milaixu no lulu. ²Ane'i milai la mimaisou lavo'o e mipipalou sou mutaluxu lulu anaxu ne, mipipalou mo muxexee. ³Ia ane'i mi'una sou lexe imaisou Tila Iesu vasimolu, la uai la uasi. ⁴Ane'i mitutulu tane'i lili, io alaxu vilesisi, la ta mitema tamei tokolomoxa'a keakea loxo lele'e lamixu ne, ilou mixali mitulu no pa'ume'a. ⁵La ta sema ne, mi'ume la mitangatulu mulai no lia. Ia ta mitema tamei ne mivikalane'i aloxo 'o, "Tava'u loxovaa, la sou ngingi ngakakamulinu itema ane mumauli ne no tualasi'a ta mitema ane misoisoli 'o? ^{6k}Anu uxolu 'o la uasi. Anu mumauli ne! Ngingi ngaxavutalanu vaivaikala ane Anu muvikalangengixu no mine uao ngingi ngongi'a ngexolu ne Xalilaia sio. ⁷Anu muvikalangengi lexe Itema 'Olu ne, i'italonu ulai no avo'a ta mitema sou 'ili'ilixu masumasua sou ililixu no oву valautu mo ivau usoli, xe voxo tatalusou, la Anu umaui la." ⁸Ane'i ta mitema tamei ne, mivikalane'i aloxo ne, la sou ane'i mixavutalanu vaikala noxou Iesu.

⁹No mine ane'i me'a no lulu milivu milai, la mia'aloxu mimii ane ane'i mimaisou ne noxi'a ane'i mavulovexa mo mulu'e no lia vile ilo'a ta mitema ane ilo'a mixolu ne. ¹⁰Ta sema ane mia'aloxu mimii ane ne noxi'a ta mitema sou xaixai noxou Iesu ne, ualualasi'a aloxo. Vile noxi'a ualasi lexe Malia sie Maxatale xe vile ualasi lexe Ioana xe vile ualasi lexe Malia ane Iakovo nenu mo ta sema mose'i la. ¹¹Ta sema mia'aloi'a aloxo ne, ia ane'i imuxamuxaxu tane'i no anu vaikalai'a ne uasi, xo vaikalai'a ne mutama mii vitanisi. ¹²Xe Pita muavuti, la muiave mulai no lulu. Xe muxali, la mulanga sou muia'ili mu'unasi, la mumaisou lavalava keakea ne muxexe muta'olu vitanisi. La sou anu

mulivu mulai, ia muxavutala piena no anu mii ane muxali ne.

Iesu Ilo'a ta Mitema Tamei
Mivivikala no Vote'i Ulai ne Emausi
(Mak 16:12-13)

¹³Xe no voxo ane nesi, la ta molo-molo tamei noxou Iesu ilou milutu ne Ielusalemu sou lexe ilai no tuala vile ilemo lexe Emausi. Tuala tila ne Ielusalemu xe tuala ne Emausi ne, loxava'a ilou loxo Kilo Mita mavulovexa mo mulu'e no lia vile. ¹⁴Ane'i ilou mimuamua'i milai, la ilou mivivikalasou mimii tavu'alo e muxali noxou Iesu. ¹⁵Ilou mivivikala aloxo ne, la Iesu mune'e 'alai noxi'a ilou sou ilo'a mimuamua'i miki. ¹⁶Ia ane'i ilou imomomo sou itongonu lexe anu Iesu ane uasi, xo mii vile mutaluxa'a.

¹⁷La Anu mutali'isi'a aloxo 'o, "Ngingi ngongou ngamuamua'i 'o, la ngavaaveisou mii ma'ia ne?"

Anu mutali'isi'a aloxo ne, la ane'i ilou mitulusi mole ie'i mupalulu. ¹⁸Xe vile noxi'a ilou ualasu lexe Kileopa muavuti, la mutali'isou aloxo 'o, "Nini vile noxi'a ta mitema tavu'alo mine'e mipita ne Ielusalemu, ia loxovaa la sou ninisisi nalavusou mimii ane muxali malao ne Ielusalemu ne uasi?"

¹⁹La Iesu mukoline'i lexe, "Mii ma'ia ane muxali ne Ielusalemu ne?" La ane'i mikolinu aloxo 'o, "Nexi tevaaveisou mimii e muxali noxou Iesu sie Nasaleti. Anu itema sou palomatana mo mii ma'ia ane Anu muvika mo mu'oxonu ne, xaviinu misevile no iou Lataua mo noxi'a ta mitema kalumo. ²⁰Ia ta tatilasi'a ta aili'i ilo'a ta tatilasinge ne, mi'italonu no avolu Pilato sou misakii vaikalasou la mivau mo mililixu no ovu valautu. ²¹Ia nexi temolo tanexi lexe Anu itema

ane ne sou ululusixe no anu sakisaki noxi'a ta Romu. La ane'i mililixu no ovu valautu mo mivau musoli. Mo voxo tatalusou ane vaimomo 'o. ²²La ta sema se'i noxixe mi'oxonexi tekuluke. Xo no mine kakau manina 'o, la ane'i milai no lulu, ²³ia imaisou Iesu vasimolu uasi. La sou ane'i milivu mine'e la mivikalanexi lexe ane'i mimaisi'a ta angelo mo ta angelo mivikalane'i lexe anu mutulu no anu soli. ²⁴^mXe ane'i mose'i noxixe kalumo milai no lulu, la mimaisou mimii iouvilesisi aloxo ta sema milemolu ne, ia ixalisou Iesu vasimolu uasi."

²⁵Xe Iesu muavuti, la muvikalane'i ilou aloxo 'o, "Ngingi ngongou ne, ta mitema sou xovulaulau! Mo kalumo ngingi kisinge lamana sou ngamuxaxu tangengi no anu vaivaikala noxi'a ta mitema sou palomatana uasi! ²⁶ⁿAloxo ne, la loxovaa la sou ngingi ngalavusou lexe Kalisito ne utavule tu'utu'umaxu tei, ka io sou u'unalai no lamana noxou Lataua no opo loxotolu uasi?" ²⁷^oXe Anu muavuti, la muvikalane'i ilou sou mululusou vaivaikala laaxu e Lavuku Tavuna mukalusi loxo usoko no anu lavuku noxou Mosesi mo noxi'a ta mitema sou palomatana mikaukavunusou anu Iesu.

²⁸Xe ane'i ilo'a mimuamua'i milai mixali 'alai no tuala ane lexe ane'i ilou ilai no anu ne, la Iesu mumaxa'u lexe Anu uluale sou ulai avile. ²⁹La sou ane'i ilou mitalosou lexe, "Nenge'a taxolu xo aso mulu'elai mo anu asou 'olovoxo." La sou Anu mu'una sou ilo'a mixolu no nano no tani ne.

³⁰Xe ili'i, la ane'i ilo'a mixolu no lususou la'ilali sou lexe ilo'a i'ani. La Iesu muno'u veleti vile sou muvika laixe no anu mulai noxou Lataua, ka muse'ise'inu sou mulosi'a ilou. ³¹Anu mu'oxonu aloxo ne, la mii e mutaluxu ie'i ilou

ne, muxexe mo mitongonu lexe Anu Iesu. Ia alaxu vilesisi 'o, la Anu tasi'uxu mo ane'i ilou imaisou la uasi. ³²La sou ane'i ilou mivivikalane'i ngato'o aloxo 'o, "No mine nenge nenge'a temuamua'i no vote'i, io Anu mivivikalanenge sou mululusou vaikala laaxu e muxolu no anu Lavuku Tavuna teinu ne, la nenge nengei texamuli lexe oponenge mu'osa manina."

³³Ane'i mivikala aloxo ne mukalu, la alaxu vilesisi 'o, la ilou miavuti sou mitulu milivu ne Ielusalemu. Mixali, la mixalisi'a ane'i mavulovexa mo mulu'e no lia vile ilo'a ta menexi'a a ipipita ixoxolu. ³⁴La ane'i mivikalane'i aloxo 'o, "Manina musuku lexe Tilasinge ne, mutulu no anu soli ne mo Anu mupala'a noxou Saimoni!" ³⁵La sou ilou mia'alo'i'a no anu mimii ane muxali noxi'i'a ilou no vote'i, mo mia'alo'i'a kalumo lexe no mine Iesu muse'inu veleti ka mulosi'a ilou, la ane'i ilou mitongonu lexe Anu Iesusi Anu anesi.

Iesu Mupala'a Noxi'a ta Molomolo Noxou

(*Mat 28:16-20; Mak 16:14-18; Ioa 20:19-23; Apo 1:6-8*)

³⁶Ta molomolo noxou uao ia'alo'i'a ngatongato'o, io Iesu molu muxali mutulu no taiine'i sou mivikalane'i aloxo 'o, "Opo se'isisi noxou Lataua uxolu noxinge."

³⁷La ane'i mikuluke mo mi'ume, xo mixavutala lexe ane'i mimaisou ulee xale'a ane. ³⁸Ia Anu mutali'isi'a aloxo 'o, "Tava'u loxovaa, la sou ngingi ngekuluke mo ngexavutala piena? ³⁹Nga-maisou avolo ilou tava'ilo mo ngakasilo. Xo enisi ano 'o mo xiasileli ilou xileli a uxolu 'o. Ia ulee xale'a vile ne, vasimolu loxo eni e ngingi ngamaisilo 'o uasi."

⁴⁰Anu mivikalane'i aloxo ne mukalu, la sou mumaxa'u avolu ilou tava'u noxi'a. ⁴¹La ane'i mi'osa mo mikuluke manina musuku, ia imomomo sou imuxa-muxaxu tane'i noxou manina uasi. La anu Iesu mutali'isi'a aloxo 'o, "Ngingi nginge la'ilali se'i 'a uai ne?" ⁴²La sou ane'i milosou sinana pa'usou vile e mixutuxu sou lexe Anu u'ou. ⁴³La Anu muno'u sou mu'ou no ie'i.

⁴⁴Mu'ou mukalu, la mivikalane'i la aloxo 'o, "No voxo ane uao nenge nenge'a texoxolu 'o, la eni evikalangengi aloxo 'o. Mimii mukalusi e mikaukavunusilo no anu Lavuku noxou Mosesi mo noxi'a ta mitema sou palomatana xe no anu Lavuku sou Lexe ne, uxali manina."

⁴⁵Mo Anu mulamanalixu xavutalai'a sou ilavusou vaivaikala muxolu no anu Lavuku Tavuna. ⁴⁶La Anu mivikalane'i la aloxo 'o, "Vaivaikala ane muxolu no anu Lavuku Tavuna teinu ne mivikala aloxo 'o. Kalisito ne, Anu utavule tu'tutu'umaxu xe voxo tatalusou, la Anu utulu no anu soli, ⁴⁷sou lexe ane'i ane ixiiu opone'i mo ipala'anixu 'ili'ilixu masumasua noxi'a noxou Lataua mo imuxaxu tane'i noxilo, la anu Lataua uxiiu tumalouu 'ili'ilixu masumasua noxi'a. La sou ane'i isoko ia'aloxu a'alo ane ne ne Ielusalemu tei, ka sou ia'aloxu ulai noxi'a ta mitema no xalexalee tuatuala ukalusi. ⁴⁸Ngingi ngemaisou mimii ane muxali no iengi, la sou ngingi ngaa'aloxu a'alo ane ne. ⁴⁹Ioxe, ili'i la eni alosinge mii ane Mamilo musakiinu vaikala sou lexe Anu ulosinge. Ia ngingi ngaxolu mo ngaxomaioi mii ane ne no tuala tila 'o, ulai utalo no anu voxo ane Lataua ulosinge xavi ane molu teitexi."

^p24:34 1Ko 15:4-5 ^q24:37 Mat 14:26 ^r24:44 Luk 9:22

^s24:48 Ioa 15:27; Apo 1:8 ^t24:49 Ioa 14:16; 15:26; Apo 1:4

**Lataua Mulivunoxu
Iesu Mulai no Opo Loxotolo**

(Mak 16:19-20; Apo 1:9-11)

⁵⁰ Iesu muvikalane'i aloxo ne mukalu, la Anu muno'a sou ilo'a milai ne Veta-
nia la Anu mutolosou avolu mulai tei-
texi sou mualusi'a. ⁵¹ Anu uao ualusi'a

sio, la Lataua muno'u Iesu sou mu'ume-
si'a mulai teiteixi no opo loxotolo. ⁵² La
ane'i mixola'u tava'a sou milotu mulai
noxou. Mukalu, la ane'i mi'osa manina
sou milivu milai ne Ielusalemu. ⁵³ Xe il-
i'i, la ane'i ixoxolu no nano no taasou
lalotu tatila noxou Lataua ne, sou i'iti'it-
inu Lataua ualasou utotomu.

*A'ALO LAIXE NOXOU
IESU KALISITO ANE*

IOANESI

MUKAUKAVUNU

Vaikala lamana

No nano no anu lavuku noxou Ioanesi la anu mupa'alixu Iesu lamana lexe Iesu ne “Anu vaikala noxou Lataua,” e muxali itema la mune'e muxolu no tainenge. Ioanesi mukaokavunu a'alo laixe noxou Iesu 'o, xo umasaxa lexe ta mitema iitisou la imuxaxu tane'i noxou Iesu lexe Anu Lataua 'Olu mo ilavusou lexe Anu itema nesi ane Lataua musakiinu vaikalasou tei lexe upalusou une'e sou ulivulixa'a ta mitema xe no mine ane'i imuxaxu tane'i noxou la sou ino'u mauili ane kaluxu uasi (20:31).

Tei la Ioanesi mua'aloXu Iesu lamana lexe, “Iesu anu vaikala noxou Lataua e muxolu tei.” Xe ili'i la anu mua'aloXu sosovo mose'i Iesu mu'oxonu, mo sou nenge talavusou lexe anu Iesusi ane Lataua musakiinu vaikalasou tei lexe une'e sou ulivulixa'a ta mitema xe talavusou laixe lexe anu Lataua 'Olu. Mo Ioanesi mulamanalixu sosovo e Iesu mu'oxonu laaxu, mo mua'aloXa'a ta mitema mose'i mimuxaxu tane'i noxou Iesu la mimulinu, ia leviani mixilili la muxaxu tane'i uasi. No anu mautunu 13-17, la Ioanesi mua'aloXu mii ma'ia muxali no 'olovoxo e mine'e mitetelisu Iesu. Mo mua'aloXu Iesu ilo'a ta molomolo noxou mixolu mipita sou mupeletotosi'a mo mupateteline'i mo mukilakasi'a xe mulalaxine'i. No anu a'alo kaluxusou noxou Ioanesi la anu mua'aloXu Iesu no mine mine'e mitetelisu la mino'u mulai sou mitulusou no anu vaivaikala mo mivau xe mivau mukalu lamililixu teit-

exi no ovu valautu. Xe mua'aloXu Iesu no mine musoli xe mutulu la mupala'a noxi'a ta molomolo noxou.

No anu mautunu 8:1-11, la mua'aloXe sema e mi'oxonu 'ilixu sou vote'i la ta mitema mitetelise mine'ene noxou Iesu. A'alo ane ne mimuxaxu sosovo mose'i no anu, xo no mine mipitanu a'alo sou muxali lavuku xe ane'i ane mixiunu vaikala 'o tatei la mixexeenu muai va'axu ia i'unanu no anu a'alo uasi, ia leviani mikaukavu mu'una loxo a'alo vile.

Mii vile tamaisou Ioanesi muvivilaka tavu'alo no anu ane mauili ane tano'u noxou Iesu Kalisito no voxovoxo utotomu. Mauili ane ne ta mitema isoko sou ino'u vaimomo 'o mo ili'i noxi'a ane'i ane imuxaxu tane'i noxou Iesu lexe Anu vaikala manina, mo tava'u mauili xe xavi. Mii tatila manina Ioanesi muvivilaka no anu ane mimii e sou usu'ulinu ta mitema mauilixa'a no voxovoxo loxo lexa, veleti, telu, itema sou usaxila'a ta sipsip ilo'a ta sipsipiou xe ovu uaini ilou uaini tematemanu. Mimii ane ne Iesu muvivilaka tovola'isi no anu. Ia anu maninasou, la Anu mu'oxonu vaikala tovola'i sou mauili no anu ulenenge.

A'alo muai no nano aloxo 'o

Vaikala anu muxali itema 1:1-18

Iesu musokou xaixai noxou 1:19-51

Iesu muxalixu lamana xaixai noxou 2:1-11

Voxo kalukaluxusou no ale xe no nano ne Ielusalemu 12:1-19

Iesu mutulu xe mupala'a noxi'a ta molomolo noxou 20:1-29

Tava'u lavuku ane 'o aloxo 'o 20:30-31

Iesu mupala'a alaxu vile la noxi'a ta molomolo noxou 21:1-25

Vaikala Anu Muxali Itema

1¹⁻² Tatei manina no mine Lataua ukoinu mii uao, la vaikala anu mux-

olu. Anu ilou Lataua mixolu. Mo anu vaikala ne, Anu Latauasi. ^{3v}Mimii latala mukalusi ne, muxali no anu vaikala nesi, io mii vile uxali no anu vote'i vile la uasi. ^{4w}Mauli muxolu no Anu mo maui ane ne, Anu ulosi'a ta mitema lamana. ^{5x}Lamana uiei no nano no isivoxo, ia isivoxo utaloxolixu uasi.

^{6y}Lataua mupalusou itema vile mune'e, ualasou lexe Ioanesi. ⁷Anu mune'e sou ua'alo xe uvikala lamana no anu lamana ne. Mo sou ta mitema latala ilomusou, la imulaxu tane'i no Anu.

⁸Anu ane mune'e ne, anu lamana uasi, ia anu mune'e sou ua'aloxu lamana nesi. ^{9z}Lamana maninasou e ulosi'a ta mitema latala lamana ne, Anu a unene'e ulu'e no lia 'o. ¹⁰Anu muxolu no lia 'o mo mimii latala no lia 'o ne, muxali noxousi. Ia ta mitema no lia 'o itongonu uasi. ¹¹Mune'e no tualasou manina, la ta tema tualasou mipianu. ¹²Ia, ane'i ane ipianu uasi, imulaxu tane'i no anu ualasou, la Lataua umoxo'a lexe ane'i Lataua ta 'olu. ^{13a}Ane'i ixali no anu masaxa noxou Lataua, ia no anu vote'i sou taula'i mo xavutala noxou itema vile mo masaxa noxou itema vile uasi. Ane'i ixali no anu masaxa noxou Latauasi.

^{14b}Ioxe, Lataua mupalusou vaikala ane ne mune'e no lia 'o, la Anu muxali itema mo muxolu no taienge. Mo, nenge temaisou xavi noxou 'Olu vilesisi molu noxou Momu ne. Itema ane ne, Anu itema sou alauna mo Anu uvikala la uvikala maninasi. ¹⁵La sou Ioanesi mu'ava mulai noxi'a ta mitema sou uvikala lamana aloxo 'o, "Eni ea'alomengixu itema ano 'o tei lexe itema ane uxali ili'i noxilo ne,

Anu tila noxilo xo Anu muxolu tei."

¹⁶Anu mu'ana'ana no anu alauna manina, la sou Anu mu'italonu alauna noxou mune'e noxinge utotomu. ^{17c}Xo Lataua mulosou Mosesi lapuloto noxou, ia alauna mo vaikala manina noxou Lataua ne, muxali manina noxou Iesu Kalisito. ^{18d}Itema vile umaisou Lataua iou uasi. Ia itema vilesisi Anu muxolu noxou Momu pa'umolu nesi, mupala'alixu Momu noxi'a ta mitema. Anu Lataua 'Olu mo Anu Lataua kalumo.

Ioanesi Anu Itema sou U'ulosi'a ta Mitema Mua'aloxu Vaikala Manina

(Mat 3:1-12; Mak 1:1-8; Luk 3:15-17)

¹⁹Ioxe, ili'i la ta tatila noxi'a ta Iutaia ne Ielusalemu mipalusi'a ta mitema sou i'elaxa'a ta sipsip ilo'a ta Levi mine'e mitali'isou Ioanesi lexe anu 'ena'ei. ²⁰Anu utalumeiou vaikala vile uasi, anu muvikalane'i lamana aloxo 'o, "Eni Kalisito uasi." ^{21e}La sou ane'i mitali'isou la, "Ia nini 'ena'ei manina? Nini Eliasi?" Anu mukoline'i aloxo 'o, "Uasi." La ane'i mitali'isou la, "Nini itema sou palomatana e mia'aloxene tatei ano?" Anu muvikalane'i lexe, "Eni uasi." ²²La sou ane'i mitali'isou la lexe, "Ia nini 'ena'ei manina? Navikalanexi lamana mo sou nexi talivu la talai tavikalane'i ane'i ane mipalusixe tene'e 'o lexe nini 'ena'ei manina." ^{23f}Anu mukoline'i, la muvikalalo Aisaia e itema sou palomatana mulemolu tatei aloxo 'o, "Eni loxo itema vile u'ava'ava no xalee lia vitanisi. Anu u'ava aloxo 'o, 'Ngamomosou vote'isou IAUE.'" ²⁴Ta Palisaio se'i mitutulu no taiine'i ta mitema ne, ²⁵mitali'isou aloxo 'o, "Nini nevikala lexe nini Kalisito xe nini Eliasi mo itema sou palo-

v1:3 1Ko 8:6; Kol 1:16-17; Eva 1:2 w1:4 Ioa 5:26

x1:5 Ioa 3:19 y1:6 Mat 3:1; Luk 1:13-17, 76 z1:9 Ioa 8:12 a1:13 Ioa 2:11; 3:3-6; 1Pi 1:23 b1:14 Pil 2:7 c1:17 Mul 34:28; Rom 6:14 d1:18 Mul 33:20; Ioa 6:46; 1Ti 6:16 e1:21 Lap 18:15, 18; Mat 11:14 f1:23 Ais 40:3

matana ane ne uasi. Ia tava'u loxovaa la nini na'ulosi'a ta mitema 'o?" ²⁶La Ioanesi mukoline'i aloxo 'o, "Eni a'u-losi'a ta mitema no anu lexasi. Ia itema vile a ututulu no tainingengi ne, ia ngingi ngalavusou uasi. ²⁷gAnu itema ane une'e ili'i noxilo ne, eni amomomo sou alulusou lamotasou siovevu tava'u uasi, xo Anu mutila musuku." ²⁸Tei la Ioanesi mu'ulo'ulosi'a ta mitema no xalee vile no tuala ne Vetania no xaleenu lexa Ioridani. Ia anu musuku mune'e ne Vetania la mimii ane ne, muxali ane.

Iesu Anu Sipsip 'Olu Noxou Lataua

²⁹hNo voxo vile ili'i, la Ioanesi mumaisou Iesu mumuamua'i mune'e noxou, la muvikalane'i aloxo 'o, "Ngamaisou ane! Anu Sipsip 'Olu noxou Lataua e une'e sou ulivulixa'a ta mitema ine'e 'alai noxou Lataua xo ane'i mixolu va'axu! ³⁰i'Itema e eni elemolu tei lexe, 'Anu une'e ili'i noxilo ne, Anu mutila musuku noxilo. Xo Anu muxolu tei.' Anu ano. ³¹Eni kalumo alavusou itema ane ne uasi. Ia eni ene'e sou a'ulosi'a ta Isilaeli no anu lexa sou ane'i ilavusou lexe itema ane ne Anu 'ena'ei." ³²jLa sou Ioanesi muvikalane'i aloxo 'o, "Eni emaisou Uleenu Tavuna molu no opo loxotolo mulu'e loxo kuau vile la muxolu noxou. ³³Eni kalumo alavusou itema ane ne uasi. Ia anu ane mupalusilo sou a'ulosi'a ta mitema no anu lexa muvikalaleli lexe, 'Namaisou itema ane Uleenu Tavuna mulu'e muxolu noxou, la Anu ane sou u'ulosi'a ta mitema no anu Uleenu Tavuna ane.' ³⁴kEni emaisou, la sou eni apala'alixu lexe Anu Lataua 'Olu."

Tatalu Mixali ta Molomolou Iesu

³⁵No voxo vile ili'i, la Ioanesi ilo'a ta molomolou ta tamei itutulu, ³⁶l^{ia} anu iou mulai la mumaisou Iesu umuamua'i ulalai. La sou muvikalane'i aloxo 'o, "Ngamaisou Sipsip 'Olu noxou Lataua! Anu ane!" ³⁷Ane'i ilou milomusou aloxo ne, la ane'i ilou miavuti sou mimulinu Iesu. ³⁸Iesu iou mulivu la mumaisi'a ilou a imulinu inene'e, la sou mutali'isi'a ilou aloxo 'o, "Ngongou ngemasaxau ma'i?" La ane'i mivikalane'i lexe, "Rabi (vaikala ane ne, laaxu lexe anu itema sou ulosi'a ta mitema lavulavu.) Nini nexoxolu no tani anevaa?" ³⁹Iesu mukoline'i ilou aloxo 'o, "Ngane'e mo ngamaisou." La sou Anu muolene'i sou milai mimaisou tani e Anu muxolu no anu. Mixali no tani, la aso iou tami'a no 'olo'olovoxo. No voxo ane ne, la ane'i ilo'a mixolu. ⁴⁰mVile noxi'a e mulomusou vaikala noxou Ioanesi la mumulinu Iesu ne, ualasu lexe Andeleasi, anu Saimoni Pita vimou. ⁴¹Anu mulutu la anu u'oxonu mii vile uasi, anu muavuti la mulai mukamulinu vimou Saimoni sou muvikalane'i lexe nexi texalisou Mesaia (Anu Kalisito). ⁴²nLa sou anu muolenu Saimoni sou mulai noxou Iesu. Iesu mumaisou la muvikalane'i aloxo 'o, "Saimoni. Nini Ioanesi 'olu. Vaimomo 'o, la eni amoxo'ine lexe nini Kepasi (uala ane ne, ixiunu la uxali lexe Pita)."

Iesu Mu'avali'a Pilipi Ilou Natanaeli

⁴³No voxo vile ili'i, la Iesu muavuti sou ulai ne Xalilaia, la Anu muxalisou Pilipi. Mumaisou Pilipi la muvikalane'i aloxo 'o, "Nane'e mo namulileli." ⁴⁴Pilipi ilo'a Andeleasi ilou Pita tualasi'a vilesisi ne Vetesaida.

§1:27 Ioa 1:15 h1:29 Ais 53:6-7; 1Pi 1:18-19 i1:30 Ioa 1:15

j1:32 Mat 3:16 k1:34 Mat 3:17 l1:36 Ioa 1:29 m1:40 Mat 4:18-20

n1:42 Mat 16:18

⁴⁵ Pilipi mulutu mulai la muxalisou Natanaeli la muvikalanu aloxo 'o, "Nexi texalisou itema ane Mosesi mua'aloXu no nano no lavuku sou lapuloto mo ta mitema sou palomatana mia'aloXu no anu lavuku noxi'a kalumo. Anu Iesu, Iosepu 'olu. Anu sou tuala ne Nasaleti."

⁴⁶ Natanaeli muavuti la muvikalanu lexe, "Loxovaa mii vile laixe uxali no tuala ne Nasaleti? Uasisi manina." Ia Pilipi muvikalanu aloxo 'o, "Nane'e mo mene namaisou." ⁴⁷ Iesu mumaisou Natanaeli unene'e la muvikalane'i lexe, "Ngamaisou! Itema ne, anusie Isilaeli manina. Anu ulavusou ukalavo uasi."

⁴⁸ La sou Natanaeli muavuti la mutali'isou Iesu aloxo 'o, "Nini nelavusilo a loxovaa?" La sou Iesu mukolinu aloxo 'o, "No mine Pilipi u'avaline uao, la eni emaisine nexoxolu no ovu lovo tava'u."

⁴⁹ Natanaeli mupala'alixu lexe, "Rabi. Nini Lataua 'Olu mo nini tatananu tuala tila ne Isilaeli." ⁵⁰ La Iesu mukolinu vaikala noxou aloxo 'o, "Nini nemulaxu taneni noxilo xo eni emaisine nexoxolu no ovu lovo tava'u. Ia mii ane eni emaisine ne, anu mii kitu'asi. Io ili'i la sou nini namaisou xaixai noxilo se'i ta tatila.

⁵¹ Eni avikalangengi manina musuku. Ili'i la ngamaisou opo loxotolo ukisi la ngamaisi'a ta angelo noxou Lataua ilulu'e noxou Itema 'Olu xe itetelai."

Iesu Muxiunu Lexa Muxali Uaini

2 Iesu mu'avali'a Pilipi ilou Natanaeli mukalu xe voxo tamei ili'i no anu, la la'ilali vile sou taula'i alavua muxali no tuala ne Kana no xalee lia tila ne Xalilaia. La Iesu nenu milai kalumo. ² Mo anu Iesu ilo'a ta molomolou ne, mi'avali'a sou milai no anu la'ilali sou taula'i ne. ³ No mine uaini mukalu, la Iesu nenu mivikalanu Iesu lexe uaini

mukalu. ⁴ La Iesu mukoline aloxo 'o, "Sema 'o, mii ane ne, nini na'anini. Eni na'axe uasi. Xo eni voxo noxilo uxali uao." ⁵ Iesu nenu miavuti la mivikalane'i ta mitema sou xaixai sou la'ilali ne aloxo 'o, "Mii ma'ia ane Anu uvikalangengixu, la nga'oxonusi." ⁶ Io, no nano no tani ne, lexa vexasou muxatele vile a uai sou ta mitema i'una la iui avo'a no anu. Xo anu 'ilixu noxi'a ane'i ta Iutaia aloxo ne. Ane'i mi'oxonu lexa vexasou no anu lavo'o. Io itau lexa u'una no anu xe u'ana'ana, la itiitistou se'i uxali loxo Lita itemaxu tami'a (80) xe se'i Lita itemaxu muxatele vile (120). ⁷ Iesu muvikalane'i ta mitema sou xaixai sou la'ilali lexe, "Ngatau lexa u'unalai no lexa vexasou mo u'ana'ana." La ane'i milomuxusi ka mitau mu'ana'ana. ⁸ La sou Iesu muvikalane'i lexe, "Ioxe, ngasixolo se'i mo ngano'u ulai noxou itema ane usaxila'u la'ilali ne. La ane'i mi'oxo aloxo ne." ⁹ Lexa ne muxiu la muxali uaini. Mino'u uaini milai milosou itema sou usaxila'u la'ilali, la anu mutovo muixu. Ia anu ulavusou lexe mino'u uaini ane ne a ne'ei uasi. Ta mitema ane ane'i misixolonu ne, ane'isi milavusou. La sou anu mu'avalou mulu ane mutaula'i alavua ne mune'e. ¹⁰ Anu muxali la itema sou usaxila'u la'ilali muvikalanu aloxo 'o, "No anu la'ilali aloxo 'o, la ta mitema tavu'alo ilavusou ivelunu uaini lailaixe tei xe ili'i no mine ta mitema i'ana'ana manina, la sou ane'i ivelunu uaini masumasua sevile 'ole. Ia nini na'oxo loxo ne uasi. Nini nevelunu uaini lailaixe no mine tesokou la'ilali mo mune'e mukalu 'o." ¹¹ Iesu mu'oxonu sosovo ane ne alavua no tuala ne Kana no xalee lia tila ne Xalilaia. Anu mumaxa'u xavi noxou, la sou ta molomolou mimaisou la mimulaxu tane'i noxou.

^o1:45 Lap 18:18; Ais 7:14; 9:6; Iel 23:5; Ese 34:23

^p1:49 Mat 14:33; 16:16; Mak 3:11 ^q1:51 Tav 28:12 ^r2:4 Ioa 7:30; 8:20

**Iesu Mukusai'a ta Mitema Isosova
Mimii no Nano no Taasou
Lalotu Tatila Noxou Lataua**

(*Mat 21:12-13; Mak
11:15-17; Luk 19:45-46*)

^{12s}Ioxe, Iesu mumaxa'u xavi noxou ne Kana mukalu xe ili'i, la Anu ilo'a nenu mo ta vimovimou mo ta molomolou milutu sou milai lu'e ne Kapenaumu. Milai mixolu lu'e ne voxo se'i.

^{13t}Io, voxo tila noxi'a ta Iutaia sou isosovosou voxo ane Lataua Iou Muvaxai'a muxali 'alai, la Iesu muavuti sou mulutu mununalai ne Ielusalemu. ¹⁴Anu muxali ne Ielusalemu, la mu'unalai no nano no taasou lalotu tatila noxou Lataua. La Anu mumaisi'a ta mitema e mitata'olune'i ta bulumakau mo ta sipsip mo ta kua sou ta mitema ilotone'i xe ta mitema e ilavusou ivalavala lamoli, ¹⁵la sou Anu mu'oxo kulue sou mupuapusi'a ta mimii mo mukusai'a ta mitema ilo'a ta mimii loxo ta sipsip ilo'a ta bulumakau milai no ale. Ia muavuti la mupeinu lamoli'a xe muvuluvexanu valovalo e ta mitema ivalavala lamoli no anu ne. ¹⁶Xe muvikalane'i ta mitema e ane'i itata'olune'i ta kua sou ilotone'i aloxo 'o, "Ngano'a ta kuaumengi mo ngalai no ale! Ngexiu tani noxou Mamilo Lataua muxali loxo taasou ilotoloto no anu." ^{17u}Ta molomolou mimaisou mii ane ne, la mixavutalanu kaukavu vile muxolu no nano no Lavuku Tavuna teinu. Mikaukavunu aloxo 'o, "Eni asou akalu, xo talelixu taasine misevile." ¹⁸Ta tatila noxi'a ta Iutaia mimaisou mii e Iesu mu'oxonu ne, la mivikalanu aloxo 'o, "Namaxa'u sosovo vile mo sou nexi tamaisou la talavu lexe 'ei muvikala laixe lexe nini ne'oxonu mii ane ne."

^{19v}Iesu mukoline'i aloxo 'o, "Ngingi ngamulonou tani tila noxou Lataua ane ne, la eni atulusou voxo tatalusi." ²⁰Ta tatila noxi'a ta Iutaia la'iaxa'a la miavuti mikolinu vaikala noxou aloxo 'o, "Tani 'o ne, nexi tetulusou tauu ie itemaxu tamei mo muxatele vile (46). Ia nini nevikala lexe natulusou voxo tatalusi?" ^{21w}Ia Anu mulemolu tani tila noxou Lataua e ta mitema itulusou ne uasi. Anu mulemolu vasimolu. ^{22x}Io, no voxo ili'i no mine Iesu usoli xe utulu, la ta molomolou mixavutalanu vaikalau. La sou ane'i imulaxu tane'i no anu Lavuku Tavuna mo vaikala e Anu mulemolu ne.

^{23y}No mine ane'i misosovosou voxo sou Lataua Iou Muvaxai'a ukalu uao xe Iesu muxolu ne Ielusalemu, la ta mitema tavu'alo mimaisou sosovo e Anu mu'oxonu la mimulaxu tane'i no ualasu. ²⁴Ia Anu umulaxu tanu noxi'a uasi, xo Anu mulavusi'a mo umasaxa umuli xavutalai'a uasi. ²⁵Anu umasaxa lexe evile ua'aloxu uasi. Xo Anu mulavusou ta mitema tane'i mukalusi.

Iesu Mulosou Nikodimo Lavulavu

3 ^zIoxe, no voxo vile la itema vile ualasu lexe Nikodimo, anu Pali-saio vile mo anu itema tila vile noxi'a ta Iutaia ²mune'e noxou Iesu no 'olovoxo. La muvikananu aloxo 'o, "Rabi, nexi telavusou lexe Lataua mupalusine nene'e loxo itema sou ulosi'a ta mitema lavulavu. Lexe Lataua uxolu noxine uasi, la umomomo sou nini na'oxonu sosovo ane ne uasi." ^{3a}Iesu mukolinu vaikalau aloxo 'o, "Eni avikalaneni manina musuku. Lexe itema vile uxali alavua uasi, la umomomo sou umaisou saxisaxila'u noxou Lataua uasi." ⁴Nikodimo muavuti la mutali'isou aloxo 'o, "Lox-

^s2:12 Mat 4:13 ^t2:13 Mul 12:1-27 ^u2:17 Lex 69:9

^v2:19 Mat 26:61; 27:40 ^w2:21 1Ko 6:19 ^x2:22 Luk 24:6-8; Ioa 12:16

^y2:23 Ioa 7:31 ^z3:1 Ioa 7:50; 19:39 ^a3:3 Mat 18:3; 1Pi 1:23

ovaa, umomomo sou itema vile aululu ulivu u'unalai noxie nenu opoone, la ivo'onu la?"^{5b} Iesu mukoli aloxo 'o, "Eni avikalaneni manina musuku. Lexe itema vile uxali alavua no anu lexa mo Uleenu Tavuna uasi, la anu umomomo sou u'unalai no 'a saxisaxila'u noxou Lataua uasi."^{6c} Mauli ane muxali no anu masaxa noxi'a ta mitemasi ne, la anu mauli ane ne ukalu vitanisi. Ia mauli ane muxali no anu Uleenu Tavuna, anu mauli ane ne kaluxu uasi.⁷ Eni evikalaneni lexe nini naxali alavua la, io mamu nini nakuluke no anu vaikala ane 'o.⁸ Nini namaisou atume uili ulai no anu masaxa na'u mo nalomusou luluxusi, ia nalavusou lexe molu ava xe ulai ava uasi. Ta mitema ane maulixa'a ane uxali no anu Uleenu Tavuna ne, anu aloxo nesi."⁹ Nikodimo mutali'isou aloxo 'o, "Mole, anu uxali a loxovaa?"¹⁰ Iesu mukolinu aloxo 'o, "Nini namitema sou nalosi'a ta Isilaeli lavulavu ane, ia nalavusou mii ane ne uasi?"¹¹ Avikalaneni manina musuku. Nexi talemolu ma'ia nexi telavusou mo temaisou. Ia ngingi ta mitema nga'osousou mo ngano'u uasi.¹² Eni evikalangengixu mii sou no lia 'o, ia ngingi ngamulaxu tangengi no anu uasi. Io lexe eni avikalangengixu mii sou teitexi no opo loxotolo, la sou ngingi ngamulaxu tangengi no anu a loxovaa?¹³ Itema vile ulai teitexi no opo loxotolo uao, ia itema vile molu teitexi no opo loxotolo mulu'e, Anu anusisi Anu Itema 'Olu.^{14d} Loxo Mosesi mu'itinu sinana veveeni no xalee lia vitanisi, ane'i iitinu Itema 'Olu kalumo,^{15e} sou lexe 'ena'ei ane umulaxu tanu noxou la uno'u mauli ane kaluxu uasi."

^{16f} Lataua tanunenge nenge ta mitema no xalee lia mukalusi, la sou mulosinge

'Olu vilesisi mo sou lexe anu ane umulaxu tanu noxou 'Olu ne, la usoli uasi, uno'u mauli kaluxu uasi.^{17g} Anu Lataua mupalusou 'Olu mulu'e sou utulusi'a ta mitema no lia 'o no anu vaivaikala uasi, mulu'e sou upamauline'i.^{18h} Ei ane umulaxu tanu noxou, la anu utulu no anu vaivaikala uasi. 'Ei ane umulaxu tanu no anu Lataua 'Olu vilesisi ualassou uasi, la anu mutulu no anu vaivaikala mukalu ne.¹⁹ⁱ Tava'u itulu no anu vaivaikala ne, aloxo. Lamana mulu'e no lia mukalu, ia ta mitema mimasaxau lamana ne uasi, imasaxau isivoxo. Xo 'ili'ilixi noxi'a ne, masumasua misevile.²⁰ Ane'i ane i'oxo'oxonu 'ili'ilixi masumasua ne, imasaxau lamana ne mo ilai no lamana ne uasi. Xo ane'i imasaxa lexe 'ili'ilixi masumasua noxi'a ne upala'a no ie'i ta mitema uasi, utalumesi.²¹ Ia anu ane u'oxonu 'ili'ilixi ane laixe ne, anu unene'e no lamana, la sou ta mitema ilavusou manina lexe anu mu'oxonu 'ili'ilixi ane manina no anu xavi noxou Lataua.

Ioanesi Anu Itema sou U'ulosi'a ta Mitema Muvikala Lamana Noxou Iesu Lexe Anu 'Ei

^{22j} Iesu ilou Nikodimo mivivikala mukalu xe ili'i, la Iesu ilo'a ta molomolou milutu ne Ielusalemu sou milai no xalee vile no xalee lia tila ne Iutaia. La mixolu voxo se'i sou Iesu mu'ulosi'a ta mitema.²³ Mo Ioanesi kalumo u'ulosi'a ta mitema no tuala ne Aionon 'alai ne Salimu. Xo no xalee lia ane ne, lexa tavu'alo. Ta mitema tavu'alo inene'e noxou Ioanesi sou u'ulosi'a.²⁴ No voxo ane ne, Ioanesi, itatuxu no anu taasou navunavu uao.²⁵ No voxo ane ne,

^b3:5 Ese 36:25-27 ^c3:6 Ioa 1:13 ^d3:14 Iti 21:9; Ioa 8:28; 12:32

^e3:15 Ioa 20:31 ^f3:16 Ioa 3:36; 10:28; Rom 5:8; 8:32; 1Ioa 4:9-10

^g3:17 Luk 19:10 ^h3:18 Ioa 5:24 ⁱ3:19 Ioa 1:5, 9; 8:12 ^j3:22 Ioa 4:1-2

la ta molomolou Ioanesi ilo'a Iutaia vile mi'otosou anaxa'a sou vote'i sou itema vile u'ulo sou uxali malemalenga no iou Lataua a loxovaa. ²⁶La sou ane'i milutu milai noxou Ioanesi la mivikalanu aloxo 'o, "Rabi, itema e ngingi ngongou ngexolu no xalee vile ne Ioridani xe nini nepala'alixu noxixe ne, Anu a u'ulo'ulosi'a ta mitema mo ta mitema latala a ilalai noxou sio." ²⁷Anu mukoline'i aloxo 'o, "Lexe Lataua no opo loxotolo ulosou itema vile mii vile uasi, la anu umomomo sou uno'u uasi. ²⁸^kNgingi ngelomusilo eni evikalangengixu aloxo 'o, 'Eni Kalisito uasi. Lataua mupalusilo sou euli noxousi.' ²⁹Itema vile utaula'i alavua la sema ne anu semausi. Ia menexu e mune'e no anu la'ilali sou taula'i alavua ne, uxolu mo ulomusou xolinu la 'osa'ila noxou u'oki manina. La sou eni kalumo a'osa manina xo mii ne muxali manina. ³⁰Xo Anu ualassou utelai, ia eni ualassilo ulu'elai."

³¹Anu ane molu teitexi, Anu tila no anu mimii mukalusi. Ia Anu ane molu no lia 'o, Anu sou lia 'osi mo uvikala loxo itema vile sou lia 'osi. Anu ane molu no opo loxotolo, Anu tila no anu mimii mukalusi. ³²^mItema ane ne mupala'alixu mimii ane mumaisou mo mulomusou. Io itema vile u'osassou sou uno'u vaikala ane Anu mulemolu ne uasi. ³³'Ei ane u'osa sou uno'u vaikalau ne, anu musosovosou lexe Lataua anu manina. ³⁴Anu ane Lataua mupalusou mulu'e ne, Anu uvikala vaivaikala noxou Lataua. Xo Lataua mulosou Uleenu Tavuna mukalusi. ³⁵ⁿMomu mumasaxau 'Olu misevile, la sou mu'italonu mimii latala mukalusi no avolu. ³⁶^o'Ei ane umulaxu tanu noxou Lataua 'Olu ne, la uno'u

mauli ane kaluxu uasi. Ia lexe 'ei ane ulomuxu vaikala noxou Lataua 'Olu uasi, la umomomo sou mauuli uasi xo la'ia noxou Lataua a uxolu noxou.

Iesu Muvikala Noxie Sema sie Samalia

4 ¹⁻²^pIesu anu molu u'ulosi'a ta mitema uasi, ta molomolo noxou me'a mi'ulo'ulosi'a. Ia no mine ta Palisaio milomu lexe Iesu mu'ulosi'a ta mitema mo ane'i mixali loxo ta molomolou, la itiitisi'a muaulixu itiitisi'a ta molomolo noxou Ioanesi. ³Ioxe Tila mulavu aloxo ne, la sou Anu mu'umesou xalee lia tila ne Iutaia sou mulivu mulai to'o no xalee lia tila ne Xalilaia la. ⁴Ia muavuti sou lexe ulai la muxavutala lexe u'unalai no xalee lia tila ne Samalia tei o. ⁵^qMu'unalai la muxali no tuala ne Sikari 'alai no lia e Iakovo mu'italonu mulai noxou 'olu Iosepu. ⁶Iesu mumuamua'i xoo mole mutotosa la mulai muxali no anu lexa iou vile Iakovo mu'assou la muma'ila ne, la aso mukulupa. ⁷⁻⁸Iesu muavuti la mupalusi'a ta molomolou milai no tuala sou ilotoxa'a la'ilali. Io Iesu anusisi muxoxolu ne, la sema Samalia vile mine'e sou lexe itau lexa. Iesu mumaisie la muvikalane lexe, "Natau lexa sevile une'e mo aie." ⁹^rAne miavuti la mivikalanu aloxo, "Nini namitema sie Iutaia xe eni sie Samalia. Ia tava'u loxovaa la nini nevikalaleli sou atauxene lexa o?" Ane mivikalanu aloxo ne, xo ta Iutaia ilo'a ta Samalia ilavusou ixolu ipita uasi. ¹⁰^sIesu mukoline aloxo 'o, "Lexe nini nalavusou mii molu noxou Lataua ane Anu mulosine vitanisi mo nalavusou itema e mulingau lexa noxine sou lexe uiexu, la nini natali'i noxou mo sou Anu

^k3:28 Mat 11:10; Ioa 1:20

^l3:31 Ioa 8:23 ^m3:32 Ioa 3:11

ⁿ3:35 Mat 11:27; Ioa 5:20

^o3:36 Ioa 3:16-18; 1Ioa 5:12 ^p4:1-2 Ioa 3:22

^q4:5 Tav 33:19; Ies 24:32

^r4:9 Esi 4:1-5 ^s4:10 Ioa 7:37-38; Pal 21:6

ulosine lexa sou maui.” ¹¹ La sema ne mivikalanu aloxo 'o, “Tila, nini mii vile sou natau lexa no anu uasi, mo lexa iou ne muxolu no lia manina. La sou nini natau lexa sou maui a loxovaa? ¹² †Nini natatila loxo mutu'uovunenge Iakovo uasi. Anu mu'italonu lexa iou 'o sou nexi taie no anu. Anu ilo'a ta 'olu mo ta mimii ta temene kalumo miie no anu.” ¹³ Iesu mukoline aloxo 'o, “Lexe 'ena'ei uie no anu lexa ane 'o, la usoliu lexa la. ¹⁴ †Ta lexe anu ane uie no anu lexa ane eni alosou, la anu umomomo sou usoliu lexa la uasi. Lexa e eni alosou ne, uxali loxo lexa luuxu no nano no tanu la ulosou maui kaluxu uasi.” ¹⁵ Sema miavuti la mivikalanu aloxo 'o, “Tila, nalosilo lexa ane ne, la sou eni aiexu la asoliu la uasi, mo ane'e 'o sou atau lexa 'o la uasi.” ¹⁶ La Iesu muvikalane aloxo 'o, “Nalai na'avalou mulumeni mo une'e.” ¹⁷ Sema mikolinu lexe, “Eni muluxeni uasi.” La Iesu muvikalane la, “Nini nevikala lexe mulumeni uasi ne, manina. ¹⁸ Xo tei la ta mulumulumeni ta'uve, ia vaimomo ane ngingi ngongou ngaxoxolu ne, anu mulumeni manina uasi. La sou nini nevikala ne manina.” ¹⁹ Sema mikolinu Iesu aloxo 'o, “Tila, eni elavusou lexe nini itema sou palomatana vile. ²⁰ †Ta totoxosixe ilolotu no laxa'ilu ano 'o, ia ngingi ta Iutaia ngavikala lexe nenge talotu lai 'o uasi, talotu ne Ielusalemusi.” ²¹ Iesu muvikalane sema lamana aloxo 'o, “Nini namulaxu taneni no 'a vaikala noxilo. Voxo a unene'e sou ngingi ngalotu noxou Maminge no laxa'ilu 'o mo ne Ielusalemu ne uasi. ²² †Ngingi ta Samalia ngalavusou ngalotu noxou 'ena'ei uasi. Ia nexi ta Iutaiasi telavusou lexe talotu noxou 'ena'ei manina.

Xo itema sou upamaulinenge uxali noxixe nexi ta Iutaia. ²³ †Ia voxo e lexe ta mitema ilotu manina ulai noxou Maminge a unene'e a mune'e mukalu. Ia lexe ta mitema e ilotu manina noxou Maminge no anu uleene'i mo opone'i maninasou. Xo Maminge ukakamuline'i ta mitema aloxo ne. ²⁴ †Xo Lataua anu uleenu la sou ane'i ane ilotu noxou, la ilotu no anu uleene'i mo opone'i maninasou.” ²⁵ Sema mivikalanu Iesu aloxo 'o, “Eni elavusou lexe Mesaia e ilemo lexe Kalisito, Anu a unene'e. No voxo ane Anu une'e, la sou Anu ululusou mimii tavu'alo une'e noxixe.” ²⁶ †Iesu muvikalane lamana aloxo 'o, “Itema ne, ane enisi o ane avivikalaneni.”

Ta Molomolou Iesu Milivu Mine'e La

²⁷ Iesu ilee sema ne ivivikala aloxo ne, la ta molomolo noxou milotoxa'a la'ilali mo milivu mixali. Mine'e mixali la mimaisou Iesu uvivikalane sema ne, la mikuluke. Ia vile noxi'a utali'isou uasi lexe, “Nemasaxau ma'i noxie?” mo “Tava'u loxovaa la sou ngingi ngongie ngavivikala 'o?” ²⁸ Xe sema miavuti la mi'italonu lexaxe vexasou muai ne, ia milivu milai no tuala. Mixali no tuala, la mivikalane'i ta mitema no tualasie aloxo 'o, ²⁹ “Ngane'e mo ngamaisou itema vile e Anu mupala'alixu mimii tavu'alo no anu maulixu. Male Anu Kalisito ane.” ³⁰ †Ane'i milomusou vaikalaie la milutu sou milai mimaisou. ³¹ No mine ta mitema ine'e ixali uao, la ta molomolou mivikalanu aloxo, “Tila, nexi temasaxa lexe nini na'ani seville o.” ³² †Ia Anu muavuti la muvikalane'i aloxo, “Eni la'ilalixu a uai. Ia ngingi ngalavusou uasi.” ³³ †La ta molo-

†4:12 Ioa 8:53 †4:14 Ioa 6:35 †4:20 Lap 12:5-14; Lex 122:1-5

†4:22 2Ta 17:29-41; Ais 2:3; Rom 9:4-5

†4:24 Rom 12:1; 2Ko 3:17; Pil 3:3

†4:26 Mak 14:61-62

molou mivikalane'i ngato'o lexe, "Evile mune'e muitixu la'ilali male." ³⁴ Iesu muvikalane'i la aloxo 'o, "La'ilalixo ne, ane eni amulinu masaxa noxou Anu ane mupalusilo ene'e sou akalusou xaixai noxou. ³⁵ Ngingi ngavikala lexe, 'Uao so'io tami'a a uxolu sou ngamolo la'ilali uxali,' ia eni avikalangengi aloxo 'o, ngatulu mo ngamaisou xai laixe o. La'ilali a lingamo sou ngalai ngamolou. ³⁶ Vaimomo 'o itema sou umolo la'ilali ne, muno'u lakolisou xaixai noxou mo vaimomo 'o umolo la'ilali sou mauli kaluxu uasi. La sou itema utotou xai xe itema sou umolo la'ilali ne, ilou i'osa mo ixolu ipita. ³⁷ Anu vaikala ane ne manina lexe, 'Itema vile sou utotou xe itema vile sou umomolou.' ³⁸ Eni apalusinge ngalai sou ngamolo la'ilali no xai e ngingi ngatou uasi. Ta mitema mose'i sasaie'i no anu, ia ngingi ngalai sou ngamolousi."

Ta Mitema sie Samalia Tavu'alo Ane'i Mimulaxu Tane'i Noxou Iesu

³⁹ Sema mipala'alixu noxi'a ta Samalia lexe anu Iesu mululusou mimii tavu'alo no anu maulixe. Ane'i tavu'alo milomusou aloxo ne, la mimulaxu tane'i noxou. ⁴⁰ La sou ane'i mine'e noxou la mivikalanu mimasaxa lexe ilo'a ixolu. La ilo'a mixolu voxo tamei. ⁴¹ No anu vaikalaus, la ta mitema tavu'alo la mimuxaxu tane'i noxou. ⁴² Ane'i mivikalane sema ne aloxo 'o, "Nexi temulaxu tanexi noxou xo nini nene'e nea'alomexi o uasi. Nexi mexe telomusou mo telavu manina lexe itema ano 'o Anu itema sou upamaulinenge no lia 'o."

Iesu Mupamaulinu Itema sou Xaixai Noxou Tatananu Tuala 'Olu

(*Mat 8:5-13; Luk 7:1-10*)

⁴³ Ilo'a mixolu voxo tamei mukalu, la Iesu mulutu sou mulai to'o no xalee lia tila ne Xalilaia. ⁴⁴ Xo Iesu anu molu muvikalala lexe, "Itema sou palomatana vile, ta tema tualasou itoxonu uasi." ⁴⁵ Anu mulutu xe muxali ne Xalilaia, la ta mitema mi'osasonu. Xo ane'i mimaisou sosovo ane Iesu mu'oxonu ne Ielusalemu no voxo e misosovosou voxo sou Lataua Iou Muvaxai'a.

⁴⁶⁻⁴⁷ Iesu mulutu la mulai no tuala ne Kana la. Tei la Anu muxi-unu lexa muxali uaini. Iesu muxali ne Kana, la itema vile sou xaixai noxou tatananu tuala ne Xalilaia muxolu ne Kapenaumu, mulomu lexe Iesu molu ne Iutaia mune'e muxali ne Xalilaia la mulai noxou Iesu. Xo anu 'olu pipiena mu'oxonu mo 'alai sou usoli. Anu mulai noxou Iesu la mulingau sou lexe ilou ilai mo upamaulinu. ⁴⁸ Iesu muvikananu aloxo 'o, "Ngingi ngamaisou sosovo noxilo uasi, la ngamulaxu tangengi noxilo uasisi manina." ⁴⁹ Itema sou xaixai noxou tatananu tuala ne Xalilaia muavuti la muvikananu aloxo 'o, "Tila, nane'e mo nengei talai ua, 'alixe usoli maasi." ⁵⁰ Iesu muvikananu aloxo 'o, "Nalivu mo nalai. Xo 'iline a mumauli mukalu." Anu mumulaxu tanu no anu vaikala noxou Iesu la mulutu mulai. ⁵¹ Anu uxali no tualasou uao, la ta mitema e ixaxai noxou ne mixalisou la mivikananu lexe 'olu mumauli. ⁵² Anu muavuti la mutali'isi'a lexe mumauli talu. La ane'i mikolinu aloxo 'o, "Vasimolu ialuxu a mukalu no aso iou vile mei no 'olo'olovoxo." ⁵³ Molomolo

^z4:34 Ioa 6:38 ^a4:35 Luk 10:2 ^b4:42 I Ioa 4:14 ^c4:44 Mat 13:57

^d4:45 Ioa 2:23 ^e4:46-47 Mat 8:5-6; Ioa 2:1-11 ^f4:48 Ioa 2:18; 1Ko 1:22

^g4:50 Mat 8:13

momu mulomusi'a la mulavu lexe 'olu mumauli no aso iou vile no 'olo'olovoxo no mine Iesu muvikalanu lexe, "Iline mumauli." La sou anu ilo'a ta mitema no taasou mimulaxu tane'i noxou Iesu. ⁵⁴^hSosovo tamei sou ne, muxali no mine Iesu mulutu ne Iutaia mune'e muxali ne Xalilaia.

Iesu Mupamaulinu Itema Vile no Kupa no Lexa ne Betesida

5 Ili'i no anu Iesu mupamaulinu molo-molo ne Kana mukalu, la Anu mulivu mununa ne Ielusalemu no voxo vile tila noxi'a ta Iutaia. ²No voxo ane ne, la kupa vile ilemo lexe Vetesaida no anu vaikala noxi'a ta Alamu, muxolu no nano ne Ielusalemu 'alai no aitenga vile ilemolu lexe Aitengasi'a Ta sip-sip. Io no kupa ne la tani alelaxu ta'uve mitulusou muxoxosou. ³⁻⁴No kupa pa'u-molu ne, la ta mitema tavu'alo lavileo iouiou mu'oxone'i a mi'ai. Se'i no tai-ine'i ie'i selevelenu xe se'i tava'a mukilikalukalu xe se'i xine'i musoisoli. ⁵Ia itema vile no taiine'i ne, pipiena toxoxa'a muxolu noxou mumomomo loxo tauu ie mavulovexa tatalu mo muxatele tatalu (38). ⁶Iesu mumaisou mii e uai la mulavusou lexe pipiena muxolu noxou maxuveeni misevile. Muavuti la mutali'isou aloxo 'o, "Loxovaa nini nemasaxa lexe namauli?" ⁷Anu muavuti la mukolinu aloxo 'o, "Tila, itema vile sou usu'ulileli sou ulu'elailixo no kupa no mine ixionu lexa uasi, la sou eni ano'u mauili uasi. Lexe eni atovo sou alu'elai la ane'i ane iuli noxilo ne italuxo." ⁸Iesu muavuti la muvikalanu aloxo 'o, "Natulu mo nataxusou misimisine mo namuamua'i nalai." ⁹Alaxu vilesisi la itema ne mumauli la mutavulenu misomisou la mumuamua'i mulai.

Ia no voxo ane ne, voxo tavuna. ¹⁰^jTa tatilasi'a ta Iutaia mimaisou itema e Iesu mupamaulinu la mivikalanu aloxo 'o, "Nalavusou lexe voxo tavuna vaimomo o uasi? Nini umomomo sou natavulenu misimisine mo namuamua'i no voxo vaimomo o uasi." ¹¹Ia anu mukoline'i aloxo 'o, "Itema vile mupamaulileli muvikalaleli aloxo 'o, 'Nalutu mo nataxusou misimisine mo namuamua'i nalai.'" ¹²Ane'i mitali'isou aloxo 'o, "Itema 'ena'e'i ane mupalusine sou lexe nataxusou misimisine mo namuamua'i?" ¹³Itema ane ne, ulavusou itema e mupamaulinu ne uasi. Xo ta mitema tavu'alo mipita la umaisou Iesu la ua. Anu mulai. ¹⁴Ili'i la Iesu muxalisou itema ne no nano no taasou lalotu tatila noxou Lataua la muvikalanu aloxo 'o, "Namaisou, nini nemaui mukalu. Nini na'oxonu 'ili'ilixoxo masumasua la uasi. Loxo 'o io tu'u-maxu tila vile uxali noxine la." ¹⁵Itema ne muavuti la mulai muvikalane'i ta tatilasi'a ta Iutaia aloxo 'o, "Itema e mupamaulileli ne anu Iesu." ¹⁶Ane'i milavu lexe Iesu mupamauli itema ne no voxo tavuna, la sou ane'i mi'oxo masuanu. ¹⁷Anu muvikalane'i ta Iutaia aloxo 'o, "Mamilo uxaxai utotomu xoo mo a muxali no voxo vaimomo. La sou eni kalumo axaxai." ¹⁸^kIesu umulinu lapuloto vile noxi'a ta tatilasi'a ta Iutaia sou voxo tavuna uasi mo muvika lexe Lataua anu Momu xe anu Lataua. Tava'u aloxo ne, la sou ta Iutaia mitovo ikamuli vote'i se'i sou lexe ivau.

Lataua Mulosou 'Olu Xavi sou U'oxo Xaixai Noxou

¹⁹^lIesu muvikalane'i ta Iutaia aloxo 'o, "Eni avikalangengi manina musuku. Itema 'Olu anusisi la umomomo sou u'oxonu mii vile uasi. Anu u'oxonu

^h4:54 Ioa 2:11 ⁱ5:8 Mat 9:6 ^j5:10 Nee 13:19; Iel 17:21

^k5:18 Mat 26:4; Ioa 7:1; 10:30 ^l5:19 Ioa 5:30

mii ma'ia e mumaisou Momu u'oxonusi. Xo mii ma'ia Momu u'oxonu la anu 'Olu kalumo u'oxonu. ²⁰ Momu umasaxau 'Olu, la sou ulosiouxu mii ma'ia sou u'oxonu. Ili'i la Momu ulosiouxu xaixai se'i ta tatila no anu xaixai e Anu mu'oxonu tei. Ia ngingi ngamaisou la ngakuluke no anu. ²¹ Loxo Momu utulusi'a ta mitema ane misoisoli, la anu 'Olu kalumo upamauline'i ta mitema e Anu umasaxa lexe ane'i imauli. ²² Momu molu utulusou itema vile no anu vaivaikala uasi. Anu mu'italonu xaixai ane ne noxou 'Olu. ²³ La sou ane'i tavu'alo itoxonu 'Olu loxo itoxonu Momu. Ane'i ane itoxonu 'Olu uasi, la itoxonu itema e mupalusou 'Olu ne uasi. ²⁴ Eni avikalangengi manina musuku. 'Ei ane ulomusou vaikala noxilo mo umulaxu tanu noxou ane mupalusilo ene'e, la uno'u mauli ane kaluxu uasi mo itulusou no anu vaivaikala uasi. Xo Anu muaulixu soli mo mumauli. ²⁵ Eni avikalangengi manina musuku. Voxo ane ta mitema misoisoli ilomusou Lataua 'Olu xolinu a unene'e. Ia voxo ane ne, a muxali vaimomo o. Ane'i ane ilomusou la imauli. ²⁶ Xo loxo mauli ane muxolu noxou Momu, a mu'italonu noxou 'Olu kalumo. ²⁷ Momu mu'italonu xaixai e sou utulusi'a ta mitema no anu vaivaikala mulai noxou 'Olu. ²⁸ Ngingi ngakuluke no anu vaikala ano 'o uasi. Xo voxo sou ta mitema miai no lulu ilomusou 'olu xolinu mo iuatu a unene'e. ²⁹ Ane'i ane mimulaxu tane'i noxou la itulu sou imauli, ia ane'i ane imulaxu tane'i uasi, la itulu sou itulu no anu vaivaikala sou 'ilixu masua noxi'a.

Ta Mitema Mose'i Kalumo Mivikala Lexe Iesu Anu 'Ena'ei

³⁰ Enisisi la eni amomomo sou a'oxonu mii vile uasi. Eni atulusi'a ta mitema no anu vaivaikala, la alomusou vaikala noxou Mamilo tei, ka sou a'oxonu xaixai noxilo. La eni a'oxonu xaixai noxilo laixesi. Xo eni a'oxonu no anu masaxa noxilo uasi, a'oxonu no anu masaxa noxou ane anu mupalusilo ene'e o. ³¹ Lexe eni melo aa'aloxo, la ta mitema imomo sou ilomuxu vaikala noxilo uasi. ³² Ia vile ane ua'aloxo a muxolu ne mo eni elavu lexe a'alo ane ne anu manina. ³³⁻³⁴ Ia lexe anu ua'aloxo uasi, la anu mii vile no anu uasi. Ngingi ngepalusi'a ta mitema milai noxou Ioanesi, la anu mua'aloxu mii ane manina. Ia eni elemolu a'alo noxou Ioanesi sou lexe Lataua upamaulingengi.

³⁵ Ioanesi anu loxo lalamo ane mukaakaa sou mulosi'a ta mitema lamana. La ngingi nge'osasou lamana ane ne, ia 'osa'ila noxinge ne uxolu maxuvee uasi. ³⁶ Ia mii ane anu uaulixu a'aloxo noxou Ioanesi a muxolu ne. Mii ane ne, anu xaixai e Mamilo mulosilo sou lexe akalusou mo eni a a'oxo'oxonu, muvikalala lamana lexe Mamilo mupalusilo ene'e. ³⁷ Mamilo ane mupalusilo Anu molu mupala'alixo. Ia ngingi ngalomusou xolinu mo ngamaisou vasimolu mo ³⁸ vaikala noxou uxolu noxinge uasi. Xo ngingi ngamulaxu tangengi noxou itema e Momu mupalusou mune'e uasi. ³⁹ Ngingi ngaitiiti lailaixe no anu Lavuku Tavuna teinu, xo ngaxavutala lexe ngano'u mauli ane kaluxu uasi no anu. Ia uasi. Kaukavu muxolu no nano ne, muvivilakasilosi. ⁴⁰ Ia ngingi

^m5:22 Ioa 5:27; Apo 10:42 ⁿ5:23 Pil 2:10-11; 1Ioa 2:23 ^o5:24 Ioa 3:15-18

^p5:29 Tan 12:2; Mat 16:27; Apo 24:15 ^q5:30 Ioa 5:19; 6:38

^r5:36 Ioa 3:2; 14:11 ^s5:37 Mat 3:17; Ioa 5:32; 8:18 ^t5:39 Luk 24:27

ngamasaxa ngane'e noxilo sou ngano'u maui ane ne uasi.

⁴¹Eni amasaxa lexe ta mitema i'itinu ualasilu uasi. ⁴²Ia eni elavusinge, mo elavu lexe alauna noxou Lataua uxolu noxinge uasi. ⁴³Eni ene'e sou asosovosou ualasilu Mamilu, ia ngingi nga'osasilu uasi. Ia lexe itema vile ene'e sou usosovosou ualasilu, la ngingi nga'osasilu. ⁴⁴Ngingi nga'osasilu nga'itinu ualasinge ngato'o, ia ngingi ngatovo nga'oxonu xaixai vile sou lexe Lataua anu Anusisi umaisou la u'itinu ualasinge no anu uasi. La sou ngingi ngamulaxu tangengi noxilo a loxovaa? ⁴⁵Ngaxavutala lexe eni atulusinge no anu vaivaikala no iou Mamilu uasi. Itema e anu utulusinge no anu vaivaikala ne, anu Mosesi e ngingi ngaloopala noxou lexe usu'ulingengi. ⁴⁶U'ilexe ngingi ngamulaxu tangengi noxou Mosesi, la ngingi ngamulaxu tangengi noxilo kalumo. Xo Mosesi mukaukavu lavuku noxou, la anu mukaukavu a'aloxosi. ⁴⁷Ia ngingi ngamulaxu tangengi no anu kaukavu noxou Mosesi uasi, la ngingi ngamomomo sou ngamulaxu tangengi no anu vaikala e eni alelemolu o uasi."

Iesu Mulosi'a ta Mitema 5,000 Veleti

(*Mat 14:13-21; Mak 6:30-44; Luk 9:10-17*)

6 Iesu muvivilkane'i ta Iutaia mukalu xe ili'i, la mulivu muto'o no xalee vile no kupa ne Xalilaia, ualasilu vile lexe Tiberia. ²La ta mitema tavu'alo mimulinu. Xo ane'i mimaisou sosovo ane Anu mu'oxonu noxi'a ta mitema e lavileo mu'oxone'i. ³La sou Iesu ilo'a ta molomolou mitelai mixolu no laxa'ilu vile. ⁴No voxo ane ne, la voxo sou ta Iutaia isosovosou voxo sou Lataua Iou Muvaxai'a mune'e 'alai. ⁵⁻⁶Iesu

iou muvaxa la mumaisi'a ta mitema tavu'alo misevile inene'e noxou, la Anu mulavusou ma'ia lexe Anu u'oxonu. Ia Anu muavuti la mutovonu Pilipi. La mutali'isou aloxo 'o, "Nenge talotoxa'a ta mitema la'ilali sou i'ou a ne'ei?" ⁷Pilipi mukolinu aloxo 'o, "Lexe nenge talotonu la'ilali no anu Denalia itemaxu mavulovexa (200), la anu umomomo noxi'a kalumo uasi. Anu mumomomo sou itema vilevilesi uno'u kitu'a sesi ane." ⁸Ia vile noxi'a ta molomolou Iesu, ualasilu lexe Andeleasi, Saimoni Pita vimou muvikalane Iesu aloxo 'o, ⁹"Molomolo soxo vile ano 'o. Anu muno'u veleti ta'uve mixutuxu no anu bali ngiaxu xe ta sinana moso tamei. Ia anu umomomosi'a ta mitema tavu'alo a loxovaa?" ¹⁰Iesu muvikalane'i ta molomolou lexe ivikalane'i ta mitema mo ixolu no lia. No xalee ane ne, la ia'eia'e muleme tapiena. Ta mitema mixolu no lia ne, la ititisi'a ta mulusi muaulixu itemaxu itemaxu mavulovexa mo itemaxu mavulovexa ta'uve (5,000). ¹¹Ane'i mixolu no lia mukalu, la Iesu muno'u veleti ilou sinana sou muvikalane laixe mulai noxou Lataua. Xe mukalu la Anu muvelunu mulai noxi'a ta mitema sou mi'ou. ¹²Ane'i mi'ani mo mi'ana'ana mukalu la Iesu mupalusi'a ta molomolou mo muvikalane'i aloxo 'o, "Ngavila'isou veleti pa'usou usu'a uasi. Ngataxusou mo ngapitanu." ¹³Iesu muvikalane'i aloxo ne, la sou ane'i mitaataa veleti pa'upa'usou mu'una no lakelakela 'ole la muxali loxo mavulovexa mulelia tamei. ¹⁴Ane'i mimaisou sosovo e Anu mu'oxonu ne la mivikalane aloxo 'o, "Manina musuku. Itema 'o ne, Anu itema sou palomatana vile e Lataua mupalusou mune'e no lia 'o ano." ¹⁵Iesu mulavusou lexe ta mitema ine'e sou itetelisu sou uxali

loxo tatananu tuala tila noxi'a, la Anu mu'ume mulivu mulai no laxa'ilu la.

**Iesu Mumuamua'i
Teitexi no Lexa Kupa**

(Mat 14:22-27; Mak 6:45-52)

¹⁶No 'olo'olovoxo, la ta molomolou Iesu milu'elai no kupa pa'umolu. ¹⁷Milai mixali la mitelo no anu uaxa sou lexe ilai xalee vile ne Kapenaumu. Ane'i mitelo no anu uaxa, ia lexe ilutu la 'olovoxo. Ia anu Iesu une'e ilo'a ikei uao. ¹⁸Io ane'i milutu milai maxuvee seville la atume toxoxa'a muxali la muavutilixu kupa loxo'u. ¹⁹Ane'i mivovole uaxa milai mixali loxo Kilo Mita tami'a o ta'uve, la ane'i mimaisou Iesu mine mumuamua'i no kupa loxou mune'e 'alai noxi'a. Ane'i mimaisou aloxo ne, la mi'olo'olo. ²⁰Ia Anu muavuti la muvikalane'i aloxo 'o, "Enisi ane. Nga'ume uasi." ²¹Mimaisou la mi'osasou mo mino'u mutelo no anu uaxa ne. Alaxu vilesisi, la uaxa muxali no tasi'i no tuala ane lexe ilalai no anu.

Ta Mitema Ane'i Mikamulinu Iesu

²²Voxo vile ili'i, la ta mitema e mixolu no xalee vile no kupa pa'umolu milavusou lexe uaxa vilesisi a muai mo ta molomolou Iesusi mitelai no anu mo milai, ia Anu uasi. ²³Ia uaxa se'i molu ne Tiberia mune'e muxali no xalee lia 'alai e Tila muvicala laixe mulai noxou Lataua, mo muvelunu veleti mulai noxi'a ta mitema sou mi'ou. ²⁴Ta mitema milavu lexe Iesu ilo'a ta molomolou ixolu ne uasi, la sou mitelotelo no uaxa sou milai mikamulinu Iesu ne Kapenaumu.

Iesu Anu Veleti sou Maui

²⁵Ane'i mixalisou Iesu no kupa xalee vile, la mitali'isou aloxo 'o, "Tila, nini nene'e 'o talu?" ²⁶Anu mukoline'i aloxo

'o, "Eni avikalangengi manina musuku. Ngemaisou sosovo noxilo, ia ngakakamulileli xo ngingi nge'ou veleti mo nge'ana'ana. ²⁷^wMamu ngaxaxai sou la'ilali ane ukalu vitanisi, ngaxaxai sou la'ilali ane ulosinge maui ane ukalu uasi. La'ilali ane ne, anu Itema 'Olu molu ulosinge, xo Momu Lataua musosovosou lexe Anu u'oxonu xaixai noxou." ²⁸Ane'i miavuti la mitali'isou aloxo 'o, "Nexi ta'oxonu mii ma'ia, la sou ta'oxonu xaixai noxou Lataua? Anu umasaxainge lexe nenge ta'oxonu." ²⁹^xIesu mukoline'i aloxo 'o, "Xaixai noxou Lataua e Anu umasaxa lexe ngingi nga'oxonu ne aloxo 'o. Ngamulaxu tangengi noxou itema e Lataua mupalusou mune'e." ³⁰^yLa ane'i mitali'isou la, "Sosovo ma'ia nini na'oxonu sou nexi tamaisou la tamulaxu tanexi noxine? Ia nini na'oxonu ma'ia?" ³¹^zTatei la ta totoxosixe mi'ou veleti ilemolu lexe Mana no xalee lia vitanisi aloxo mikaukavunu no nano no Lavuku Tavuna teinu, "Anu mulosi'a veleti molu no opo loxotolo sou mi'ou." ³²Iesu muvikalane'i aloxo 'o, "Eni avikalangengi manina musuku. Mosesi ulosinge veleti molu no opo loxotolo uasi. Ia eni Mamilo ulosinge veleti maninasou molu no opo loxotolo. ³³Veleti noxou Lataua ne, Anu molu no opo loxotolo mulu'e sou ulosi'a ta mitema no lia 'o maui."

³⁴Ane'i miavuti la mivikalanu aloxo 'o, "Tila, naitinexe veleti ane ne utotomu." ³⁵^aIesu muavuti la muvikalane'i lamana aloxo, "Eni veleti sou maui. 'Ei ane une'e noxilo la anu umomomo sou usolixu uasi. Mo 'ei ane umulaxu tanu noxilo la umomomo sou usoliu lexa la uasi. ³⁶Ia eni evikalangengi lexe nge-maisilo ne, ia ngamulaxu tangengi uasi. ³⁷Ane'i ane Mamilo ulosilo la ine'e noxilo, ia ane'i ane ine'e noxilo la umo-

^w6:27 Ioa 6:48-58 ^x6:29 I Ioa 3:23 ^y6:30 Mat 16:1; Ioa 2:18

^z6:31 Mul 16:14-15; Iti 11:7-9; Lex 78:24 ^a6:35 Ioa 4:14

momo sou eni akusai'a uasi. ³⁸Tava'u xo eni melo no opo loxotolo elu'e, la eni a'oxonu xaixai no anu masaxa noxilo uasi, no anu masaxa noxou ane mupalusilo ene'e. ³⁹^bMasaxa noxou ane mupalusilo ene'e ne, aloxo 'o. Mamu sou eni axovulaunu itema vile anu mulosilo, ia atulusi'a ukalusi no voxo ane sou kaluxu. ⁴⁰Xo masaxa noxou Mamilo ne aloxo 'o, 'ena'ei ane umaissou 'Olu mo umulaxu tanu noxou, la uno'u mauli ane ukalu uasi. Eni atulusou itema ane ne no voxo ane sou kaluxu."

⁴¹Ane'i ta Iutaia mimunumunuxu Iesu, xo Anu muvikalala lexe Anu veleti molu no opo loxotolo mulu'e. ⁴²^cAne'i mivikalala aloxo 'o, "Iesu anu Iosepu 'olu mo nenge telavusi'a momu ilee nenu. Ia loxovaa la Anu muvikalala lexe Anu molu no opo loxotolo mulu'e 'o?" ⁴³Iesu muavuti la muvikalane'i aloxo 'o, "Nga-munumunu mamu." ⁴⁴^d"Mamilo e Anu mupalusilo ene'e 'o, Anu umasaxa lexe evile une'e noxilo uasi, la anu umomomo sou une'e noxilo uasi. Ia 'ei ane une'e noxilo ne, la eni atulusou no anu voxo sou kaluxu. ⁴⁵^eKaukavu vile no anu lavuku noxi'a ta mitema sou palomatana muvikalala aloxo 'o, 'Lataua ulosi'a ta mitema lavulavu,' ia 'ena'ei ane ulomu mo ulavusou Mamilo la une'e noxilo. ⁴⁶^fEvile umaissou Mamilo uasi. Ia anu ane molu noxou Latauasi anusisi mu-maisou. ⁴⁷^gEni avikalangengi manina musuku. 'Ena'ei ane umulaxu tanu, la uno'u mauli kaluxu uasi. ⁴⁸^hEni veleti sou mauli. ⁴⁹Ta totoxosinge mi'ou veleti ilemolu lexe Mana no xalee lia vitanisi, ia misoisoli mukalu. ⁵⁰Ia Anu veleti maninasou 'a ane molu no opo loxotolo mulu'e lexe itema vile u'ou la usoli uasi. ⁵¹Eni veleti sou mauli e molu no opo lox-

otolo mulu'e. Ia 'ei ane u'ou veleti ne, la anu uno'u mauli kaluxu uasi. Veleti ano 'o, anu vasimelo e ulosi'a ta mitema no lia mauli."

⁵²Ta Iutaia milomusou vaikala noxou Iesu mukalu, la ane'i mi'otosou anaxa'a ngato'o. Mivikalala aloxo 'o, "Itema 'o muvikalala lexe ulosinge vasimolu mo ta'ou a loxovaa?" ⁵³Iesu muavuti la muvikalane'i aloxo 'o, "Eni avikalangengi manina musuku. Lexe ngingi nga'ou Itema 'Olu vasimolu mo ngaixu sialuxu uasi, la ngano'u mauli uasi. ⁵⁴'Ena'ei ane u'ou vasimelo mo uixu sialuxo, la uno'u mauli kaluxu uasi. La sou eni atulusou no anu voxo kaluxu. ⁵⁵Xo vasimelo anu la'ilali manina mo sialuxo anu lexa maninasou sou ngaixu. ⁵⁶'Ei ane u'ou vasimelo mo uixu sialuxo, la eni axolu noxou mo anu uxolu noxilo. ⁵⁷ⁱAloxo Mamilo e Anu itemasou mauli mupalusilo ene'e mo emauli, 'ena'ei ane u'ou vasimelo ne la anu kalumo umauli noxilosi. ⁵⁸Anu veleti molu no opo loxotolo mulu'e. Ta totoxosinge mi'ou veleti ilemo lexe Mana tatei, la misoisoli. Ia 'ei ane u'ou veleti ane 'o, la anu uno'u mauli kaluxu uasi." ⁵⁹Iesu muxolu no nano no taasou lalotu noxi'a ta Iutaia ne Kape-naumu, la Anu mulosi'a vaivaikala ane ne.

Iesu Anu Vaikala sou Mauli Maninasou

⁶⁰Ta molomolou tavu'alo milomusou vaivaikala ane ne, la mivikalala aloxo 'o, "Vaivaikala ane ne, telomusou la laixe uasi. Nexi tamasaxa talomusou uasi." ⁶¹Iesu mulavusi'a lexe ane'i imunumunu la muvikalane'i aloxo 'o, "Loxovaa ngelomusou vaikala noxilo la mu'oxo xavutalamengi masua? ⁶²Nga-

^b6:39 Ioa 10:28-29; 17:12 ^c6:42 Mat 13:55 ^d6:44 Ioa 6:65

^e6:45 Ais 54:13 ^f6:46 Ioa 1:18 ^g6:47 Ioa 3:15-16 ^h6:48 Ioa 6:32, 58

ⁱ6:57 Ioa 3:24

maisou Itema 'Olu utelai no tuala e Anu muxolu tei no anu, la ngingi nganavaa? ⁶³Anu ane ulosinge maui ne, anu Uleenu Tavuna. Mimii sou vasimenge ne, anu mii vitanisi. Vaivaikala ane eni evikalangengixu ne, Anu uleenu mo maui. ⁶⁴J^a se'i no taiingengi imulaxu tane'i no anu vaikala noxilo uasi." Iesu muvikalalo aloxo ne, xo Anu mulavusi'a ane'i ane imulaxu tane'i noxou uasi xe mulavusou tei 'ei ane u'italonu no avo'a ta mitema. ⁶⁵k^lMusolo vaikala la aloxo 'o, "Tava'u aloxo ne, la sou eni evikalangengi tei aloxo 'o, 'Lexe Mamilo usu'ulinu uasi, la evile umomomo sou une'e noxilo uasi."

⁶⁶Ta molomolou tavu'alo milomusou vaivaikala noxou Iesu aloxo ne, la tavu'alo noxi'a mi'ume milailai la ilo'a ikei la ua. ⁶⁷Iesu mutali'isi'a ta molomolou mavulovexa mulelia tamei aloxo 'o, "Loxovaa ngingi kalumo nga'umesilo ngalai?" ⁶⁸l^vVile noxi'a ualasou lexe Saimoni Pita mukolinu aloxo 'o, "Tila, nexi talai noxou 'ena'ei? Vaikala noxine anu ulosixe maui e kaluxu uasi. ⁶⁹Nexi temulaxu tanexi mo telavusou lexe nini itema e Lataua musosovosine lexe nini Anu na'u." ⁷⁰Iesu muvikalane'i aloxo 'o, "Eni melo esosovosinge ngingi mavulovexa mulelia tamei. Ia vile no taiingengi ne, uleenu masua vile a muxolu noxou." ⁷¹Iesu mulemolu Iudasi, anu Saimoni Isikarioti 'olu. Anu vile noxi'a ta molomolou mavulovexa mulelia tamei e ili'i la anu u'italonu Iesu no avo'a ta mitema.

**Iesu Mulai Mumaisou Voxo Tila
Noxi'a ta Iutaia sou Tani
Alelaxu Tavuna Noxou Lataua**

7 ^mXe ili'i, la Iesu ununalai no xalee lia tila ne Iutaia uasi. Xo ta tatila

noxia ta Iutaia ilooxu sou lexe ivau. La sou Anu muxolu mo muxixaoxao no nano no xalee lia tila ne Xalilailai. ²n^oIo, voxo tila noxi'a ta Iutaia misosovosou voxo e ta totoxosi'a mixolu no tani alelaxu tavuna noxou Lataua no xalee lia vitanisi, muxali 'alai. ³La Iesu ta vimovimou mivikalanu aloxo 'o, "Mamu nini naxolu lai 'o, nalai nuna no xalee lia tila ne Iutaia mo sou ta molomolomeni imaisou sosovo se'i nini na'oxonu. ⁴Nini naxali lamana no ie'i ta mitema, la mii ma'ia na'oxonu ne, natalumeu uasi. Napala'alixu mo ta mitema tavu'alo imaisine." ⁵o^oXo ta vimovimou kalumo imulaxu tane'i noxou uasi. ⁶La sou Iesu muvikalane'i aloxo 'o, "Voxo noxilo a uxali uao. Ia voxovoxo ne, ngingi nga'angingisi. ⁷Ta mitema no lia 'o imasaxainge, ia imasaxailo uasi. Xo eni apala'alixu 'ili'ilixu masumasua ane ane'i i'oxo'oxonu. ⁸Ngingi ngalai no anu voxo tila ne. Ia eni umomomo sou alai uasi. Xo voxo noxilo uxali uao." ⁹La sou Anu muxolu ne Xalilailai.

¹⁰Ta vimovimou milutu la milai sou voxo tila ne. Ili'i la anu Iesu mumuline'i mulai, ia upala'a noxi'a ta mitema uasi. Mutalumesi. ¹¹No anu voxo tila ne, la ta tatila noxi'a ta Iutaia imaisou Iesu iou uasi, la mitali'isi'a ta mitema lexe Anu a uxolu ne'ei? ¹²Ta mitema tavu'alo imunumunu noxi'a ngato'o sou Iesu. Se'i ivikala lexe Anu itema laixe, xe se'i ivikala lexe Anu ukalakalavoine'i ta mitema. ¹³Ia ane'i ta mitema ivikala tatila uasi. Xo mi'ume'a ta tatila noxi'a ta Iutaia.

¹⁴No nixi no anu voxo tila noxi'a ta Iutaia, la Iesu mu'unalai no nano no taasou lalotu noxou Lataua sou musokou mulosi'a ta mitema lavulavu. ¹⁵p^tTa tatila noxi'a ta Iutaia milomusou

vaikala noxou Iesu, la mikuluke la mitali'i aloxo 'o, "Itama ano 'o uvivikala loxo 'o xo mulai muno'u lavulavu ne'ei?"¹⁶ ^qIesu mukoline'i aloxo 'o, "Lavulavu e eni elosi'a ta mitema ne, anu noxilo uasi. Anu molu noxou ane mupalusilo ene'e." ¹⁷Lexe vile umulinu masaxa noxou Lataua, la anu ulavusou lexe lavulavu noxilo molu noxou Lataua 'o molu noxilosi. ¹⁸^rAnu ane uvikala no anu lavulavu noxousi, la anu umasaxa lexe ta mitema i'itinu ualasou. Ia anu ane umasaxa lexe u'itinu ualasou ane mupalusou une'e 'o, anu uvikala manina mo ukalavoi uasi. ¹⁹^sMosesi mulosinge lapuloto noxou ne. Ia evile noxinge umulinu lapuloto ne uasi. Ia tava'u loxovaa la ngingi ngavelo asoli?" ²⁰^tAne'i mikolinu vaikala noxou aloxo 'o, "Uleenu vile masua a muxolu noxine! 'Ei umasaxa lexe uvene?" ²¹Iesu mukoline'i aloxo 'o, "Eni e'oxonu xaixai ma'ia tila ne, la sou ngingi ngexavutala piena no anu 'o. ²²^uMosesi mulosinge vote'isou xooxo ungasi'a ta molomolo. Ia anu molu noxou Mosesi uasi, molu noxi'a ta totoxosinge. La sou ngingi ngamuli lapuloto noxou sou xooxo ungasi'a ta molomolo no voxo tavuna. ²³^vNgingi ngavikala lexe ngamulinu lapuloto noxou Mosesi sou xooxo ungasi'a ta molomolo, la ngingi nga'oxonu no voxo tavuna kalumo. Ia loxovaa la eni epamulinu itama no voxo tavuna kalumo, la ngingi la'iangenge o? ²⁴Iengi umaisou itemasi ka ngavikala lexe itama anu laixe uasi la anu masua aloxo 'o uasi. Ngalavusou itama laixe ukalu, la sou ngavikala lexe anu itama laixe uasi la anu masua."

Ane'i ta Mitema Mimasaxa Lexe Ilavusou Iesu Anu 'Ei Manina

²⁵Io, ta mitema se'i ne Ielusalemu milomusou vaikala noxou Iesu, la mivikala lexe, "Anu itama ane ta mitema imasaxa lexe ivau 'ole ane? ²⁶Anu ane uvivikalane'i ane'i tavu'alo ne, ia ane'i ilea vaikala vile noxou uasi. Ta tatila noxi'a ta Iutaia, male ilavusou lexe Anu Kalisito uasi? ²⁷^wIa nenge telavusou itama ne mo telavusou tualasou. Ia lexe Kalisito uxali, la evile umomomosou ulavusou lexe anu molu ne'ei uasi." ²⁸^xIesu uao ulolosi'a ta mitema lavulavu no nano no taasou lalotu tatila noxou Lataua. Muavuti la mu'ava aloxo 'o, "Manina, ngingi ngelavusilo mo ngelavusou tualasilo. Ia eni ane'e 'o no anu masaxa noxilo uasi. Eni ene'e no anu masaxa noxou ane mupalusilo. Anu ne manina. Ngingi ngalavusou itama ane ne uasi. ²⁹Ia enisi elavusou. Xo eni melo noxou mo anu mupalusilo ene'e." ³⁰^yNo anu vaivaikala noxou ne, la ane'i mitovonu lexe itetelisu, ia evile utetelisu uasi. Xo voxo noxou a uxali uao. ³¹Ta mitema tavu'alo mimulaxu tane'i noxou la imunumunu sou ivikala aloxo 'o, "Lexe Kalisito uxali la male anu u'oxonu sosovo se'i uaulixu sosovo noxou itama 'o?"

Ta Mitema Mipalusi'a ta Mitema sou Isaxila'u Tani Tila Noxou Lataua sou Itetelisu Iesu

³²Ta Palisaio mixolu no taiine'i ta mitema la milomusi'a mimunumunusou Iesu. La sou ane'i ta tatilasi'a ta mitema sou i'elaxa'a ta sipsip ilo'a ta Palisaio mipalusi'a ta mitema sou isaxila'u tani

^q7:16 Ioa 12:49; 14:10 ^r7:18 Ioa 8:50 ^s7:19 Apo 7:53; Rom 2:21-24

^t7:20 Ioa 8:48; 10:20 ^u7:22 Tav 17:9-13; Liv 12:3 ^v7:23 Ioa 5:8-10, 16

^w7:27 Ioa 7:41; 9:29 ^x7:28 Mat 11:27; Ioa 8:55 ^y7:30 Ioa 7:44

tila noxou Lataua sou lexe ilai itetelisu. ³³La Iesu muavuti la muvikalane'i aloxo 'o, "Nenge nenge'a taxolu maxuvee uasi. Xo eni alivu alai noxou anu ane mupalusilo ene'e. ³⁴zNgingi ngakakamulileli la ngaxalisilo uasi mo umomomo sou ngingi ngane'e no tuala e eni alai no anu uasi." ³⁵Ta tatila noxi'a ta lutaia milomu aloxo ne, la mivikalane'i ngato'o aloxo 'o, "Itama 'o umasaxa lexe ulai ne'ei, la sou nenge tamaisou uasi o. Loxovaa anu ulai noxi'a ta mineminenge se'i mi'ume la milai mixolu no tuala tila ne Elenasi^s sou ulosi'a lavulavu? ³⁶La sou Anu mivikala lexe, 'Ngingi ngakakamulileli, la ngaxalisilo uasi,' mo 'Umomomo sou ngingi ngane'e no tuala e eni alai no anu uasi.' Ia laaxu vaikala noxou ne a loxovaa?"

Iesu Anu Mulemo Lexa sou Mauli

³⁷aNo anu voxo kaluxu sou voxo tila noxi'a ta lutaia, la anu Iesu mutulu mo mu'ava tila aloxo 'o, "Ei ane usoliu lexa, la une'e noxilo mo uie. ³⁸bEi ane umulaxu tanu noxilo, la lexa sou mauli usiali no nano no tanu loxo Lavuku Tavuna teinu mulemolu." ³⁹cLexa sou mauli ne, anu Uleenu Tavuna e 'ei ane umulaxu tanu noxou Iesu, la anu uno'u ili'i. Xo no voxo ane ne, la Iesu ulivu ulai noxou Momu teitexi no opo loxotolo uao. La sou Lataua upalusou Uleenu Tavuna ulu'e uasi.

Ta Mitema Mikalipala Mixali Laoluxa'a Tamei

⁴⁰dTa mitema milomusou vaikala noxou Iesu la se'i mivikala aloxo 'o, "Manina. Itama 'o Anu itama sou palo-

matana e Lataua mupalusou mulu'e no lia 'o 'a," ⁴¹eia se'i mivikala aloxo 'o, "Anu Kalisito." Xe se'i mivikala aloxo 'o, "Kalisito ne, umomomo sou uxali ne Xalilaia uasi. ⁴²fXo Lavuku Tavuna mivikala lexe Kalisito uxali noxi'a Deviti ta 'ilu'ilusunu mo uxali ne Vetiliemu e Deviti muxolu no anu tei." ⁴³La sou xavutalai'a muxali iouiou noxou Iesu la ane'i mikalipala. ⁴⁴Mose'i mimasaxa lexe itetelisu Iesu, ia evile sou utetelisu uasi.

Ta Tatilasi'a Imulaxu Tane'i Noxou Iesu Uasi

⁴⁵Ili'i la ta mitema sou isaxila'u tani tila noxou Lataua milivu mixali noxi'a ta tatilasi'a ta mitema sou i'e-laxa'a ta sipsip ilo'a ta Palisaio. La ane'i mitali'isi'a aloxo 'o, "Loxovaa la ngano'u itama ne une'e ua?" ⁴⁶gAne'i ta mitema sou isaxila'u tani tila noxou Lataua mikoline'i aloxo, "Evile uvivikala aloxo itama 'o tatei uasi." ⁴⁷Ta Palisaio milomu aloxo ne, la mivikalane'i aloxo 'o, "Itama ne mukalavoingengi kalumo ne? ⁴⁸hNgemaisixe nexi ta tatilasinge mo ta Palisaio o temulaxu tanexi noxou? Uasi manina. ⁴⁹Ane'i tavu'alo mipita ne ilavusou lapuloto noxou Mosesi uasi. La sou Lataua u'oxo masuane'i ne." ⁵⁰iIo, vile noxi'a ualasu lexe Nikodimo anu itama e mune'e noxou Iesu tei mivikalane'i aloxo 'o, ⁵¹"No anu lapuloto noxinge, la umomomo sou tatulusou itama vile no anu vaivaikala vitanisi uasi. Talomu noxou laixe mo talavusou mii ma'ia ane anu mu'oxonu, la sou tatulusou no anu vaivaikala." ⁵²jAne'i miavuti la mivikalanu aloxo 'o, "Male nini

§7:35 Elenasi ne ane'i ta mitema ta Xiliki.

7:34 Ioa 8:21; 13:36 a7:37 Liv 23:36; Ais 55:1; Ioa 4:14 b7:38 Ais 58:11

7:39 Ioa 16:7; 20:22; Apo 2:4 d7:40 Ioa 6:14 e7:41 Ioa 1:46

f7:42 Lex 89:3-4; Mai 5:2 g7:46 Mak 1:22 h7:48 Ioa 12:42

i7:50 Ioa 3:1-2 j7:52 Ioa 7:41-42

sie Xalilaia kalumo? Namalei laixe no anu Lavuku Tavuna, la sou nini nalavusou lexe itema sou palomatana vile uxali ne Xalilaia uasi.”⁵³ Aloxo ne, la sou ane'i milivulivu no taataasi'a.

Ane'i Mine'e ne Sema Vile sou Vote'i Noxou Iesu

8 Ia Iesu mulai no laxa'ilu vile ilemo lexe Olivu. ²No kakau manina, la Iesu mulivu mulai mu'unalai no nano no taasou lalotu tatila noxou Lataua. La ta mitema tavu'alo milai noxou. Iesu mu-maisi'a, la sou muxolu no lia sou mulosi'a lavulavu. ³La ta mitema sou lapuloto ilo'a ta Palisaio milai noxie sema vile sou vote'i e i'oxo'oxo 'ili'ilixu sou vote'i. La mino'e sema ne, mine'ene sou mitulusie no talaxa'a ta mitema ⁴la mivikalanu Iesu aloxo 'o, “Tila, sema 'o ne nexi texalisie no mine i'oxo'oxo 'ili'ilixu sou vote'i. ⁵^kIa lapuloto noxou Mosesi muvikalange lexe 'ena'ei ane u'oxonu 'ili'ilixu ane ne, la tava'u no anu lavo'o mo usoli. Ia nini navikalanexi a loxovaa?” ⁶Ane'i mitali'isou aloxo ne sou itovonu lexe anu uleanu vaikala vile, la sou itulusou no anu vaivaikala. Ia Iesu mutangatulu sou mukaukavu no lia no anu avolu simisou. ⁷Ane'i italitali'isou la, la sou Iesu mutulu la muvikalane'i aloxo 'o, “Ei ane mulavusou lexe anu u'oxonu 'ilixu vile masua uasi, la uvee no anu lavo'o tei.” ⁸Muvikalane'i aloxo ne mukalu, la mutangatulu no lia sou mukaukavu la. ⁹Ane'i milomusou aloxo ne, la ta tatila milaa tei, la sou ane'i ta mitema milaa vilevilesi. Ia Iesu ilee sema ne, ane'isisi mixolu. ¹⁰Iesu muavuti mutulu la mutali'isie sema aloxo 'o, “Se 'o, ta mitema milai ne'ei? Evile utulusine no anu vaivaikala uasi?” ¹¹^mSema mi-

avuti la mikolinu aloxo 'o, “Tila, evile uasi.” Iesu muavuti la muvikalane aloxo 'o, “Mo eni kalumo atulusine no anu vaivaikala uasi. Nalai, ia na'oxonu 'ilixu masua la uasi.”

Iesu Anu Telusi'a ta Mitema no Lia 'o

¹²ⁿIesu muvikalane'i ta mitema aloxo 'o la, “Eni telusi'a ta mitema no lia ukalusi. 'Ei ane umulileli la anu umuamua'i no isivoxo uasi manina. Anu uno'u lamana sou mau'i.” ¹³Ta Palisaio milomusou aloxo ne la mivikalanu aloxo 'o, “Nini navivikalasines. Navikala aloxo ne, la ta mitema imomomosou ilomuxu vaikala noxine uasi.” ¹⁴^oAnu mukoline'i aloxo 'o, “Eni avivikalasilo, la vaikala noxilo ne manina. Xo eni elavusou lexe eni melo ne'ei mo alivu la alai ne'ei. Ia ngingi ngalavusou lexe eni melo ne'ei mo eni alai ne'ei uasi. ¹⁵^pNgingi ngamaisou itema vilesi ka ngavikala lexe anu itema laixe o masua. Ia eni a'oxo aloxo ne uasi. ¹⁶^qLexe eni avikala lexe itema anu laixe o masua, la vaikala noxilo ne anu manina. Xo enisisi uasi. Nexi noxou Mamilo ane mupalusilo ene'e, tavikala lexe anu itema vile laixe o masua. ¹⁷^rXo lapuloto noxinge ne, mikaukavu lexe ta mitema tamei ivikala lamana la anu vaikala noxi'a ne manina. ¹⁸^sNexi noxou Mamilo e mupalusilo ene'e ne, tavikala lamanasilo.” ¹⁹Ane'i miavuti la mitali'isou la, “Mamine 'ava?” Anu mukoline'i aloxo 'o, “Ngingi ngalavusilo mo ngalavusou Mamilo uasi. Ia lexe ngalavusilo, la ngalavusou Mamilo kalumo.” ²⁰^tIesu mulosi'a ta mitema lavulavu no nano no taasou lalotu tatila noxou Lataua, la Anu mulemolu vaivaikala ane ne no pa'umolu tani e ta

^k8:5 Liv 20:10; Lap 22:22-24 ^l8:7 Lap 17:7 ^m8:11 Ioa 5:14 ⁿ8:12 Ais 49:6; Ioa 1:4-9; 9:5; 12:46 ^o8:14 Ioa 5:31-32; 7:28 ^p8:15 Ioa 12:47
^q8:16 Ioa 5:30; 8:29 ^r8:17 Lap 19:15 ^s8:18 1Ioa 5:9 ^t8:20 Ioa 7:30

mitema ilavusou ilea lamoli ulai noxou Lataua no anu. Ia evile sou utetelisu uasi. Xo voxo noxou uxali uao.

**Iesu Muvikala lexe Ane'i ta Mitema
Imomomo sou Ilai no Anu
Tuala Ane Anu Ulai no 'a Uasi**

²¹ ^uIesu muavuti la muvikalane'i la lexe, "Eni asou alai. Ia ngingi ngakakamulileli la ngamaisilo uasi. Ngingi ngasoli la ngaxolu va'axu noxilo. Tuala ane eni alai no anu ne, ngingi ngamomomo sou ngalai no anu uasi." ²² Ane'i ta tatila noxi'a ta Iutaia milomusou aloxo ne, la mitali'isi'a ngato'o aloxo 'o, "Anu muvikala lexe nenge umomomo sou talai no tuala ane anu ulai no anu ne uasi. Ia loxovaa anu molu uvau?" ²³ ^vAnu musolonu vaivaikala noxou la aloxo 'o, "Ngingi ngexali no lia 'o, la sou ngingi sou no lia 'osi. Ia eni melo teitexi, la sou eni sou no lia 'o uasi. ²⁴ La sou eni evikalangengi lexe ngingi ngasoli la ngingi ngaxolu va'axu noxilo. Lexe ngingi ngamulaxu tangengi no 'a vaikala noxilo e eni elemolu lexe eni 'ena'ei uasi, la ngingi ngasoli la ngingi ngaxolu va'axu noxilo." ²⁵ La ane'i mitali'isou la aloxo 'o, "Nini 'ena'ei?" Anu mukoline'i aloxo 'o, "Vaivaikala noxilo musoko tei xe mune'e mutalo vaimomo 'o, anu molu uvikalangengi lamana lexe eni 'ena'ei. ²⁶ Vaikala tavu'alo sou avikalangengi lexe ngingi ngamitema ta laixe uasi la ngingi ta masua, a uxoxolu. Ia anu ane mupalusilo ene'e ne, anu manina. Mii ma'ia eni alomusousi noxou la avikalane'i ta mitema no lia 'o no anu." ²⁷ Ane'i ta Iutaia ilavusou lexe Anu uvivikalane'ixu Momu uasi. ²⁸ ^wLa sou Anu muvikalane'i la aloxo 'o, "No voxo ane ngingi nga'itinu Itema 'Olu utelai, la ngingi ngalavusou lexe eni 'ena'ei xe eni alemolu mii vile no

anu masaxa noxilo uasi, ia eni alemolu mii ma'ia e Mamilo mulosilosi. ²⁹ Anu ane mupalusilo ene'e ne, anu a uxolu noxilo, ia u'umesilo uasi. Xo eni a'oxonu ma'ia la anu u'osasiloxusi." ³⁰ No anu vaivaikala noxou ne, la ta mitema tavu'alo mimulaxu tane'i noxou.

Nexi ta Mutu'u Ovuxu Avalaamu

³¹ Anu muvikalane'i ta Iutaia ane'i mimulaxu tane'i noxou aloxo 'o, "Ta'ei ane itetelisu lavulavu ane eni elosinge, la ane'i ixali ta molomolo noxilo manina. ³² La sou ane'i ilavusou vaikala manina, mo vaikala manina ne, molu ululusi'a." ³³ ^xAne'i mikolinu aloxo 'o, "Nexi ta mutu'u ovuxu Avalaamu mo evile usakisakinexi uasi. Io tava'u loxovaa, la sou nini nevikala lexe ilulusixe?" ³⁴ ^yAnu mukoline'i la aloxo 'o, "Eni avikalangengi manina musuku. 'Ei ane u'oxo'oxo 'ili'ilixi masumasua la 'ilixi ane ne musakisakiinu. ³⁵ Itema sou ipalupalusou ne, uxolu talo noxou tatananu taasou uasi, ia 'olusi anu uxoxolu ne utotomu. ³⁶ La sou 'olu ulusinge la evile usakisakingengi la uasi manina. ³⁷ Eni elavu lexe ngingi Avalaamu ta mutu'u ovuxu. Ia vaikala noxilo uxolu no tangengi uasi, la sou ngingi ngavikala lexe ngavelo mo asoli. ³⁸ Eni avikalangengixu mii ma'ia ane eni emaisou noxou Mamilo. Ia ngingi nga'oxonu mii ma'ia ane Maminge mulosiengixu." ³⁹ ^zAne'i mivikala aloxo 'o, "Nexi mutu'u ovunexe Avalaamu." La Anu mukoline'i la aloxo 'o, "Manina lexe ngingi mutu'u ovungenge Avalaamu, la ngingi ngamulinu 'ilixi ma'ia ane anu mu'oxonu. ⁴⁰ Eni ea'alomengixu mii ane manina molu noxou Lataua, ia ngingi ngamasaxa lexe ngavelo mo asoli. 'Il-ixi ane ne, Avalaamu u'oxonu uasi.

^u8:21 Ioa 7:34; 13:33 ^v8:23 Ioa 3:31

^y8:34 Rom 6:16, 20 ^z8:39 Mat 3:9

^w8:28 Ioa 3:14

^x8:33 Mat 3:9

⁴¹ aNgingi maminge u'oxonu 'ilixu ane ne, la sou ngingi ngamulinu ne.” Ane'i mikolinu aloxo 'o, “Nexi ta 'olovote'i uasi. Nexi Mamixe vilesisi, ane anu Lataua.” ⁴² Anu muvikalane'i aloxo 'o, “Lexe ngingi Lataua ta 'olu, la ngingi ngamasaxailo. Xo eni melo noxou Lataua mo a ene'e 'o. Eni ene'e no anu masaxa noxilo uasi, ia anu Lataua molu mupalusilo ene'e. ⁴³ Loxovaa, vaikala noxilo lamana noxinge uasi? Anu lamana uasi, xo tava'u aloxo 'o. Sangalinge umomomo sou ulomusou vaikala noxilo laixe uasi. ⁴⁴ bNgingi ngexali noxou maminge anu Satani mo nga'osa sou ngamulinu masaxa noxou maminge ne. Tei manina anu itema sou uve'a ta mitema mo utetelisuou vaikala manina uasi. Xo vaikala manina ne, uxolu noxou uasi. Anu ukalavoine'i ta mitema la anu uvikala no anu vaikala noxou. Xo anu itema sou kalavoi mo anu kalavoi momu. ⁴⁵ Ia eni avikala manina musuku, la sou ngingi ngamulaxu tanengi no anu vaikala noxilo uasi. ⁴⁶ cEville uvikala manina lexe eni esusu no anu mii ma'ia? Eni asusu no anu mii vile uasi. Ia lexe eni avikala manina musuku, la loxovaa la ngingi ngamulaxu tangengi noxilo ua? ⁴⁷ dI'ena'ei ane noxou Lataua, la anu ulomusou vaikala noxou. Tava'u xo ngingi ngalomuxu uasi, la ngingi noxou uasi.”

Iesu Muvikala Lexe, “Avalaamu Uxali Uao Ia Enisi a Exolu”

⁴⁸ eTa Iutaia milomusou vaikala noxou la mikolinu aloxo 'o, “Nexi tevikala manina lexe nini itema sie Samalia mo uleenu vile masua a muxolu noxine.” ⁴⁹ Anu muvikalane'i aloxo 'o, “Eni uleenu vile masua uxolu noxilo uasi. Eni atoxonu Mamilo, ia ngingi ngatox-

oleli uasi. ⁵⁰ Eni a'iti ualasilo uasi. Ia itema vile mo molu u'itinu ualasilo. Anu molu umaisou xaixai noxilo lexe eni e'oxonu laixe o uasi la masua. ⁵¹ fEni avikalangengi manina musuku. Lexe 'ei ane umulinu vaikala noxilo, la anu umomomo sou usoli uasi.” ⁵² Ta tatila noxi'a ta Iutaia miavuti la mivikalanu la aloxo 'o, “Vaimomo 'o nexi telavusou lexe uleenu vile masua a uxoxolu noxine! Avalaamu ilo'a ta mitema sou palomatana misoisoli mukalu. Ia nini nevikala lexe 'ei ane umulinu vaikala noxine la umomomo sou usoli uasi. ⁵³ Loxovaa nini tatila noxou mutu'u ovunexe Avalaamu? Ia anu ilo'a ta mitema sou palomatana misoisoli. Ia nini navikala loxo 'o xo nini 'ena'ei manina?” ⁵⁴ Anu mukoline'i aloxo 'o, “Lexe eni melo a'itinu ualasilo, la anu uala ne mii vitanisi. Anu ane u'itinu ualasilo ne, anu Mamilo e ngingi ngalemolu lexe Anu Lataua noxinge. ⁵⁵ Ia ngingi ngalavusou uasi. Enisisi elavusou. Lexe eni avikala lexe alavusou uasi, la eni itema sou kalavoi loxo ngingi ne. Eni elavusou, la sou amulinu vaikala noxou. ⁵⁶ Mutu'u ovungenge Avalaamu muxavutalanu voxo noxilo la anu mu'osa. Xe anu mumaisou muxali, la mu'osa.” ⁵⁷ Ta Iutaia mivikalanu aloxo 'o, “Nini tauu iexene uxali loxo mavulovexa ta'uve uao, ia loxovaa la nevikala lexe nemaisou Avalaamu?” ⁵⁸ gAnu mukoline'i aloxo 'o, “Eni avikalangengi manina musuku. No voxo ane Avalaamu uxali uao, la eni a exolu.” ⁵⁹ Ane'i milomusou vaikala noxou Iesu aloxo ne, la mino'u lavo'o sou lexe ivau no anu. Ia Anu mutalume la mu'ume no nano no taasou lalotu tatila noxou Lataua, la mulai no ale.

^a8:41 Ais 63:16 ^b8:44 1Ioa 3:8 ^c8:46 2Ko 5:21; 1Pi 2:22

^d8:47 1Ioa 4:6 ^e8:48 Mak 3:21-22 ^f8:51 Ioa 5:24 ^g8:58 Ioa 1:1

Iesu Mupamaulinu Itema Vile Iou Seleveenu no Mine Nenu Mivo'onu

9 Iesu ilo'a ta molomolou mimua-mua'i milai la mixalisou itema vile iou seleveenu no mine nenu mivo'onu mo. ²^hAne'i ta molomolou mimaisou itema ne, la mitali'isou Iesu aloxo 'o, "Tila, tava'u loxovaa, la sou itema 'o iou seleveenu no mine nenu mivo'onu mo 'o? Loxovaa momu ilee nenu mi'ox-onu 'ilixoxo masumasua, uasi anu mu'ox-onu, la sou anu iou seleveenu o?" ³ⁱAnu mukoline'i aloxo 'o, "Momu ilee nenu mo anu i'oxonu 'ilixoxo masumasua uasi. Xaixai noxou Lataua uxali no 'a maui noxou, la sou ta mitema imaisou lamana no iei. ⁴ Aso a uxoxolu o, la nenge ta'ox-onu xaixai noxou e mupalusilo ene'e. Xo 'olovoxo uxali la umomomo sou ta'ox-onu xaixai vile la uasi. ⁵^jNo mine eni axolu no lia 'o, la eni telusi'a ta mitema no lia 'o ukalusi." ⁶^kAnu muvikalalo aloxo ne xe mukalu, la mutuve mulu'e no lia sou muxiunu lia ilou tuvexu. Xe mukalu la muno'u sou muteinu muvaxa no iou itema ne. La muvikalano aloxo 'o, ⁷ "Nalai mo na'uinu ieni no kupa ne Siloamu (laaxu vaikala Siloamu ne, lexe itema e mipalusou mulai)." Itema ne mulai mu'uinu iou mukalu, la mu-malei laixe xo iou lamana mukalu. La anu mulivu no taasou. ⁸ Anu muxali no tani, la ta mitema no tuala noxou ilo'a ta mitema e mimaisou uxolu ulingalinga, mivikala aloxo 'o, "Itema e ulingalinga mimii, anu male ane?" ⁹ Se'i mivikala lexe, "Anusi ane." Xe se'i mivikala lexe, "Uasi, itema ne, iou loxo anu ane iou seleveenu." Ia anu molu muavuti la muvikalane'i aloxo 'o, "Enisi ano!" ¹⁰ La ane'i mitali'isou lexe, "Loxovaa la ieni muxali lamana?" ¹¹ La anu mukoline'i

aloxo 'o, "Itema vile ualasou lexe Iesu muxiunu lia ilou tuvexu la muteinu no ieli. Mo mupalusilo lexe alai a'uinu ieli no kupa ne Siloamu. Eni elai e'uinu la sou ieli muxali lamana o." ¹² Ane'i miavuti la mitali'isou aloxo 'o, "Itema ne anu 'ava?" Anu mukoline'i aloxo 'o, "Eni alavusou uasi."

¹³⁻¹⁴ Iesu muxiu lia ilou tuvexu muxali loxo pita mo muteinu no iou itema e iou seleveenu ne, no voxo tavuna. La sou itema ne ta tulanu mino'u mulai noxi'a ta Palisaio. ¹⁵ Milai mixali noxi'a ta Palisaio mukalu, la ta Palisaio kalumo mitali'isou lexe, "Nini ne'oxo a loxovaa la sou ieni lamana o?" La anu mukoline'i aloxo 'o, "Itema ne muteinu pita no ieli mo mupalusilo elai e'uinu ieli. La sou emalei laixe o." ¹⁶ Ta Palisaio se'i miavuti la mivikala aloxo 'o, "Nexi telavusou lexe Lataua upalusou itema ane ne, une'e 'o uasi. Xo anu utaxanu voxo tavuna uasi." Ia se'i noxi'a mivikala aloxo 'o, "Loxovaa la anu itema masua, ia anu mu'oxonu sosovo ne?" Xavutalai'a muxali iouiou la sou ane'i mikalipala. ¹⁷ La sou ane'i mitali'isou itema iou seleveenu la aloxo 'o, "Itema e mu'oxonu ieni lamana ne, nini nexavutala lexe anu 'ena'ei?" Anu mukoline'i aloxo 'o, "Anu itema sou palomatana vile." ¹⁸ Ta tatila noxi'a ta Iutaia imulaxu tane'i no anu vaikala noxou lexe anu iou seleveenu ia muxali lamana, la uasi. La sou mi'avali'a momu ilee nenu mine'e. ¹⁹ Ane'i miavuti la mitali'isi'a ilou aloxo 'o, "Ngingi ngongou 'ilinge e nenu mivo'onu la iou seleveenu ano? Ia tava'u loxovaa, la sou iou laixe o?" ²⁰ Ane'i ilou mikoline'i aloxo 'o, "Nexi telavusou lexe anu 'ilixe mo nenu mivo'onu la iou seleveenu. ²¹ Ia nexi talavusou lexe 'ena'ei mupamaulinu, la sou iou muxali lamana a loxovaa o uasi.

^h9:2 Ese 18:20; Luk 13:2, 4 ⁱ9:3 Ioa 11:4 ^j9:5 Mat 5:14; Ioa 8:12

^k9:6 Mak 8:23 ^l9:17 Ioa 4:19

Ngatali'isou la sou anu molu uvikalan-gengi. Xo anu muleme muxali tila mo anu tanu." ²² Ane'i ilou mivikala aloxo ne, xo ta tatila noxi'a ta Iutaia misaki-inu vaikala lexe 'ei ane upala'alixu lexe Iesu anu Kalisito, la umomomo sou ilo'a ixolu ipita sou ilotu uasi. ²³ Tava'u aloxo ne, la sou momu ilee nenu mivikala lexe ngatali'isou xo anu muleme muxali tila mo anu tanu.

²⁴ Ane'i mi'avalou itema e iou se-leveenu alaxu tameisou la, la mivikalanu aloxo 'o, "Nini navikala manina lexe mii ma'ia muxali noxine la sou na'it-inu Lataua ualasou. Nexi telavusou lexe itema ne Anu itema masua." ²⁵ Anu mukolinu vaikala noxi'a la muvikala aloxo 'o, "Eni alavusou lexe Anu itema masua uasi la itema laixe o uasi. Ia mii vilesisi eni elavusou lexe ieli se-leveenu ia vaimomo 'o ieli lamana." ²⁶ Ane'i miavuti la mitali'isou la aloxo 'o, "Itema ane ne, mu'oxonu mii ma'ia noxine la sou ieni lamana o?" ²⁷ Anu mukoline'i aloxo 'o, "Eni evikalangengi tei, ia ngingi ngalomu noxilo uasi. Tava'u loxovaa la ngatalitali'isilo la. Male ngingi kalumo ngamasaxa lexe ngaxali loxo ta molomolo noxou?" ²⁸ Ane'i milomusou vaikala noxou aloxo ne la milavixu aloxo, "Ninisi ane nini namolomolo noxou. Ia nexi ta molomolou Mosesi. ²⁹ Nexi telavusou vaikala noxou Lataua anu muvikalalanu Mosesi. Ia nexi talavusou itema ane ne lexe molu 'ava uasi." ³⁰ Anu muvikalane'i aloxo 'o, "Eni eku-luke xo ngingi ngevikala lexe ngalavusou itema ne molu ne'ei uasi. Ia eni elavusou lexe itema ne, mupaipounu ieli la lamana. ³¹ mNenge telavusou lexe Lataua ulomuxa'a ta mitema e mixolu va'axu noxou uasi. Mo telavusou lexe 'ei ane utoxonu Lataua mo umulinu masaxa noxou, la Lataua ulomusou mii ma'ia

anu ulemolu ulai noxou. ³² Tatei mo mune'e mutalo vaimomo 'o, evile ulomusou a'alo vile sou itema vile nenu mivo'onu la iou seleveenu, ia itema vile upaipounu mo iou lamana, uasi. ³³ Lexe Lataua upalusou une'e uasi, la umomomo sou u'oxonu mii vile loxo ne uasi." ³⁴ nNo anu vaikala noxou ne la ane'i mikolinu aloxo 'o, "No mine nenine mivo'oneni mo mune'e mutalo vaimomo 'o, nini itema masua manina. Ia tava'u loxovaa la nini nalosixe lavulavu o?" Ane'i miavuti la mikusau mulai no ale.

Ta Mitema Ane'i Imulaxu Tane'i Noxou Iesu Uasi La Ane'i Loxo Ie'i Seleveenu

³⁵ Iesu mulomusou lexe ane'i mikusau itema ne, la Anu mulai mukamulinu. Muxalisou itema ne la muvikalalanu aloxo 'o, "Nini namulaxu taneni noxou Itema 'Olu o uasi?" ³⁶ Anu mukolinu vaikala noxou aloxo 'o, "Tila, navikalalelixu itema ne, mo sou eni amulaxu taleli noxou." ³⁷ Iesu muvikalalanu aloxo 'o, "Nini nemoisou. Anu ane ngongou ngavivikala ne." ³⁸ Anu itema ne muvikalalanu lexe, "Tila, eni emulaxu taleli noxine." La sou anu muxola'u tava'u vo'uxu mulu'elai sou mulotu noxou. ³⁹ Anu muvikalalanu la aloxo 'o, "Eni ene'e 'o sou atulusi'a ta mitema no anu vaivaikala. Eni a'oxonu aloxo ne sou lexe ta mitema ane ie'i seleveenu ne, ie'i uxali lamana, ia ane'i e ie'i lamana ne uxali seleveenu." ⁴⁰ oTa Palisaio se'i mixoxolu ne milomusou vaikala noxou Iesu la mitali'isou aloxo 'o, "Loxovaa nexi kalumo iexi seleveenu?" ⁴¹ Iesu mukolinu tali'i noxi'a aloxo 'o, "Lexe ngingi iengi seleveenu la umomomosou ngingi ngasusu uasi. Ia ngingi ngevikala lexe iengi lamana, la susu noxinge a uxoxolu o."

Iesu Anu Itema Laixe sou Usaxila'a ta Sipsip

10 Iesu muvikalane'i ta Palisaio la aloxo 'o, “Eni avikalangengi manina musuku. Itema vile u'una no aitengaxu vimelusi'a ta sipsip uasi, ia uil-i'esou vimelu la anu itema sou pakali mo itema sou utaxusou mii vitanisi. ²Ia itema ane u'unalai no aitenga ne, anu itema sou usaxila'a ta sipsip. ³⁻⁴Itema sou usaxila'u aitenga ne, ukisiinu aiten-gasou itema ne sou u'unalai. Anu umox-o'u ualasi'a ta sipsipu la itongo xolinu, la sou imulinu sou ilo'a ilai no ale. Ane'i iuatulai ukalu, la anu uulaxune'i. ⁵Ia lexe itema vilemo une'e uulaxune'i, la ane'i i'ume'ume xo ilavusou itema ne mo itongonu xolinu uasi.” ⁶Iesu muvikala latilovo ne, ia ane'i ilavusou laaxu mii ma'ia e Anu mulelemolu ne uasi.

⁷Ane'i ilavusou uasi, la sou Iesu muvikalane'i la aloxo 'o, “Eni avikalan-gengi manina musuku. Eni aitengaxu vimelusi'a ta sipsip. ⁸Ane'i ane miuli noxilo ne, ane'i ta mitema sou pakali mo ta mitema sou itaxusou mimii vitanisi. Ia ta sipsip ilomuxa'a uasi. ⁹Enisi eni aitenga. 'Ei ane u'una noxilo la anu umauli mo u'una xe ulaa ulai no ale sou u'ani'ani ia'eia'e. ¹⁰Itema sou pakali une'e sou upakali mo uve'a xe u'oxo masuane'i ta sipsip. Ia eni ene'e sou lexe ane'i imauli mo mauli ne u'ana'ana. ¹¹Eni amitema laixe sou asaxila'a ta sipsip. Xo eni a'osa sou asolisi'a ta sipsip noxilo. ¹²Itema sou usaxila'a ta sipsip u'avalou itema vile sou une'e uxaxai noxou. Ia no voxo sou a'aa vova uxali, la itema ne anu u'umesi'a ta sipsip mo ulai. Xo anu tatanane'i ta sipsip manina uasi. La sou a'aa vova ne une'e un-gangasi'a xe ulelemuline'i. ¹³Tava'u xo

anu uxaxaisou lamolisi la uxavutalane'i ta sipsip uasi. ¹⁴Eni amitema laixe sou asaxila'a ta sipsip. Eni elavusi'a xe ane'i milavusilo. ¹⁵Aloxo Mamilo mulavusilo xe eni elavusou Mamilo. Mo eni a sou auluasi'a ta sipsip. ¹⁶Ta sipsip se'i ixolu no nano no vimelu uasi, la sou eni ano'a i'una. Ane'i itongonu xolileli mo ixali la'oluxa'a vilesisi. ¹⁷Tava'u Mamilo umasaxailo, xo eni auluasi'a ta sipsip sou eni alivunoxu maulixo. ¹⁸Eville umomomo sou ukalusou maulixo vitanisi uasi. No anu masaxa noxilo, eni a'italonu maulixo. Eni amomomo sou a'italonu maulixo mo amomomo sou alivunoxu. Mamilo muvikalaleli lexe eni a'oxonu aloxo ne.”

¹⁹Ta tatila noxi'a ta Iutaia milomusou vaikala noxou Iesu aloxo ne, la ane'i mikalipala. ²⁰Xo tavu'alo noxi'a mivikala aloxo 'o, “Uleenu vile masua a uxolu noxou, la sou u'oxonu uxovulaulau ne. Loxovaa la ngingi ngalolomu noxou ne?” ²¹Xe se'i mivikala aloxo 'o, “Anu uvivikala la uvikala loxo itema e uleenu masua uxolu noxou uasi. Uleenu masua umomomo sou upamaulinu itema iou seleveenu uasi.”

Ane'i ta Iutaia Imulaxu Tane'i Noxou Iesu Uasi

²²No imama ane ne, la voxo tila noxi'a ta Iutaia sou isosovosou voxo sou mikisiinu tani tila noxou Lataua muxali ne Ielusalemu. ²³No voxo ane ne, la anu voxo sou sivo mo tani lelemesou. Iesu mu'unalai no tani tila noxou Lataua la mumuamua'i no matavalaxu tani ilemolu lexe matavala noxou Solomoni. ²⁴Ta Iutaia mimaisou Iesu la mine'e mipita mixaliliou la mivikalanu aloxo 'o, “Nini ne'oxonexi texavutala piena maxuveeni misevile lexe nini

^p10:8 Iel 23:1-2; Ese 34:2-3 ^q10:11 Lex 23:1; Pal 7:17 ^r10:12 Apo 20:29

^s10:15 Mat 11:27; Iloa 3:16 ^t10:16 Ais 56:8; Ese 34:23 ^u10:17 Pil 2:8-9

'ena'ei manina. Lexe nini Kalisito, la navikalanexi lamana.”²⁵ La Anu mukoline'i aloxo 'o, “Eni evikalangengi, ia ngingi ngamulaxu tangengi no anu vaikala noxilo uasi. Sosovo ane eni e'oxonu no anu xavi noxou Mamilo, Anu molu uvikalangengi lamana lexe eni 'ena'ei manina.”²⁶ Ngingi ngamulaxu tangengi noxilo uasi, xo ngingi ta sipsip noxilo uasi.²⁷ Ta sipsip noxilo itongonu xolileli mo eni elavusi'a, la sou ane'i imulileli.²⁸ Eni alosi'a mauili ane kaluxu uasi mo ane'i imomomo sou isoli la uasi. Ia evile umomomo sou utokine'i no avolo uasi.²⁹ Mamilo ane Anu mulosilo ta sipsip ne, Anu tila no anu mimii latala ukalusi. Evile umomomo sou utokine'i no avolu uasi.³⁰ Xo nexi noxou Mamilo ne, nexi vilesisi.”

³¹ Ta Iutaia milomusou vaikala noxou aloxo ne, la mino'u lavo'o sou lexe ivau la.³² Ia Anu mukoline'i aloxo 'o, “Eni elosiengixu sosovo tavu'alo Anu molu noxou Mamilo. Ia loxovaa sosovo anevaa masua no iengi, la sou ngingi la'iangengeilo lexe ngavelo no anu lavo'o?”³³ Ane'i mikolinu aloxo 'o, “Nexi tavene no anu lavo'o sou sosovo vile masua uasi. Tava'u manina aloxo. Nini nevikala masua mulai noxou Lataua. Xo nini namitemasi ia nevikala lexe nini Lataua.”³⁴ La Anu mukoline'i la aloxo 'o, “Nenge telavusou lexe kaukavu vile muxolu no nano no Lavuku Tavuna teinu. Mikaukavu aloxo 'o, ‘Eni evikalangengi lexe ngingi ngexali loxo ta latalataua.’”³⁵ Lavuku Tavuna ulavusou uxiuxiu uasi. Io Lataua muxoxo'a ta mitema tei e mino'u vaikala noxou lexe ane'i loxo ta latalataua.³⁶ Ia ngingi ngaxavutalanu itema e Lataua musosovosou lexe Anu na'u mo mupalu-

sou mulu'e no lia 'o loxovaa? Tava'u loxovaa la sou ngingi ngevikala lexe eni evikala masua mulai noxou lexe, ‘Eni Lataua 'Olu?’”³⁷ Lexe eni a'oxonu xaixai noxou Mamilo uasi, la ngamulaxu tangengi noxilo uasi.³⁸ Ia lexe eni a'oxonu xaixai noxou, la ngamulaxu tangengi no anu vaikala noxilo uasi, ngamulaxu tangengi no anu xaixai e eni e'oxonu. Mo sou ngingi ngalavusou lexe Mamilo a muxolu noxilo xe eni exolu noxou.”³⁹ Anu muvika aloxo ne mukalu, la ane'i itovo lexe itetelisu la ua. Anu mu'ume la mulai.

⁴⁰ Anu mu'ume mulai la muxisa'isou lexa ne Ioridani sou mulai muxolu no xalee lia e Ioanesi mu'ulosi'a ta mitema tei.⁴¹ Anu mulai muxolu ne, la ta mitema tavu'alo milai noxou la mivikalanu aloxo 'o, “Ioanesi u'oxonu sosovo vile uasi. Ia mii ma'ia ane anu mua'alosou itema 'o ne, anu manina.”⁴² No xalee lia ne, la ta mitema tavu'alo mimulaxu tane'i noxou.

Lasarusu Musoli

11 ^aIoxe, itema vile ualasou lexe Lasarusu, anu mupipiena. Tualasou ne Vetania ilo'a Mata ilee vimoe Malia.² Malia e vimoe Lasarusu mupipiena ne, ane sema sou e inixiu ueli tumau lailaixe noxou tatila tava'u ka iiasou no anu laxusie.³ Lasarusu mupipiena, la sou ta vimovimou ta sema tamei ne misova vaikala mulai noxou Iesu lexe, “Tila, itema e nini nemasaxau misevile ne pipiena mu'oxonu.”⁴ Anu mulomusou la muvika aloxo 'o, “Pipiena ane ne sou u'oxonu itema usoli uasi. Anu sou ta mitema imaisou Lataua xaviinu la i'itinu 'Olu ualasou no anu.”⁵ Anu mumasaxai'a Mata ilee vimoe

^v10:28 Ioa 3:16; 6:39 ^w10:33 Liv 24:16 ^x10:34 Lex 82:6

^y10:38 Ioa 14:10-11 ^z10:40 Ioa 1:28 ^a11:1 Luk 10:38-39

^b11:2 Ioa 12:3 ^c11:4 Ioa 9:3

Malia mo Lasarusu manina, ⁶ la sou Anu mulomu lexe Lasarusu mupipiena, la Anu muxolu ne voxo tamei la. ⁷ Xe ili'i, la Anu muvikalane'i ta molomolou aloxo 'o, "Nenge'a talivu talai ne Iutaia la." ⁸ Ane'i ta molomolou miavuti la mivikalanu aloxo 'o, "Tila, maxuveeni uasi, la ta Iutaia mivikala lexe ivene no anu lavo'o mo nasoli. Ia nini navikala lexe nenge talivu talai noxi'a la?" ⁹ Iesu mukoline'i aloxo 'o, "Itema vile umuamua'i no aso usokou no kakau mo ulai uxali no 'olovoxo, la umomomo sou ulapau uasi. Xo anu umuamua'i no lamana. ¹⁰ Ia itema ane umuamua'i no 'olovoxo, la anu ulapau. Xo lamana sou umuamua'i no anu uasi." ¹¹ Anu muvikalane aloxo ne xe mukalu, la mulai sou muvikalane'i ta molomolou aloxo 'o, "Menexinge Lasarusu soxu a muai. Ia eni alai sou atulusou." ¹² Ta molomolou miavuti la mivikalanu aloxo 'o, "Tila, lexe anu uai, la anu uai ne la sou laixenu la utulu." ¹³ Ia Anu mulemolu soli noxou Lasarusu. Ia ta molomolou mikalavoi lexe anu mulemolu ne uai si. ¹⁴ La sou Anu muvikalane'i lamana aloxo 'o, "Lasarusu musoli. ¹⁵ Ia eni e'osa xo eni alai noxou uasi sou lexe ngingi ngamulaxu tangengi noxilo ili'i. Nenge'a talai noxou." ¹⁶ ^dIa Tomasi ualasu vile lexe Didimasi, muvikalane'i ta menexu aloxo 'o, "Nenge nenge'a Tila talai mo tasoli."

**Iesu Muvikala Lexe, "Eni
Amitema sou Atulusi'a ta Mitema
Misoisoli Mo Alosi'a Mauli"**

¹⁷ Lasarusu musoli mo mi'asixu voxo tami'a mukalu, la Iesu ilo'a ta molomolou milai mixali ne Vetania. ¹⁸ Tuala ane ne, muxolu 'alai ne Ielusalemu mo mumomomo loxo Kilo Mita tatalu. ¹⁹ Ta Iutaia tavu'alo mine'e mixolu noxi'a

Mata ilee Malia sou mivaitaone'i ilou. Xo vimo'a mu'umesi'a. ²⁰ Mata milomu lexe Iesu a muxali, la milai noxou. Ia Malia mixolu no tanisi. ²¹ Mata milai mixali noxou Iesu, la mivikalanu aloxo 'o, "Tila, lexe nini naxolu 'o, la vivilo umomomo sou usoli uasi. ²² Ia eni elavusou lexe mii ma'ia nini nalinga ulai noxou Lataua, la Anu ulosinesi." ²³ Iesu muvikalane aloxo 'o, "Vivine maasi 'o la utulu." ²⁴ ^eAne mivikalane aloxo 'o, "Eni elavusou lexe no voxo ane ta mitema misoisoli itulu, la anu utulu kalumo." ²⁵ Anu muvikalane la aloxo 'o, "Eni amitema sou atulusi'a ta mitema misoisoli mo alosi'a mauli. 'Ei ane umulaxu tanu noxilo, la anu usoli no anu vasimolu ia uleenu umauli. ²⁶ Ia 'ei ane umauli mo umulaxu tanu noxilo, la anu umomomo sou usoli uasi. Loxovaa nini nemulaxu taneni no anu vaikala ane ne?" ²⁷ ^fAne mivikalane aloxo 'o, "Ani. Tila. Eni emulaxu taleli lexe nini Kalisito Lataua 'Olu e Anu mupalusou sou lexe ulu'e no lia 'o." ²⁸ Ane mivikala aloxo ne xe mukalu, la milivu milai no tani sou mi'avalie vimoe Malia mine'e noxie. La mivikalane aloxo 'o, "Tila anu a muxali mo Anu mu'avaline." ²⁹ Malia milomu aloxo ne, la alaxu vilesisi milutu milai noxou.

³⁰ Iesu u'unalai no tuala ne Vetania uao. Anu muxolu no xalee e Mata milai mixalisou no anu. ³¹ Ta Iutaia e mine'e sou mivaita'o ne, ilo'a Malia mixolu no tani. Ia ane'i mimaisie Malia milutu sou milai, la ane'i mimuline xo mikalavoi lexe ane ilai itama no lulusou Lasarusu. ³² Malia milutu milai mixali no xalee e Iesu mututulu ne, xe mimaisou la milapau mulu'e no tava'u sou mixavutalane noxou. La mivikalane aloxo 'o, "Tila, lexe nini naxolu 'o, la vivilo umomomo sou usoli uasi." ³³⁻³⁴ Anu mumaisie Malia ilo'a ta Iutaia

^d11:16 Mak 14:31

^e11:24 Ioa 6:40

^f11:27 Ioa 6:69

mine'e ne mitama, la la'iaxu xe tanu lili. La sou mutali'isi'a aloxo 'o, "Nge'asixu ava?" Ane'i mikolinu aloxo 'o, "Tila, nane'e mo namaisou." ³⁵La Anu mutama. ³⁶Ane'i ta Iutaia mimaisou Iesu mine mutama la mivikala aloxo 'o, "Nga-maisou. Anu tanuxu misevile." ³⁷Xe se'i noxi'a mivikala aloxo 'o, "Itama ne, mupamaulinu itama iou seleveenu. Ia loxovaa la upamaulinu Lasarusu ua?"

Ane'i ta Iutaia Tavu'alo Imulaxu Tane'i Noxou Iesu Uasi

³⁸Iesu la'iaxu xe tanu lili la, la mulai muxali no lulu. Lulu ne mi'asou no tava'u maea, ia mitaulovonu no anu lavo'o vile. ³⁹La Anu muvikalane'i aloxo 'o, "Ngaxeeenu lavo'o ne." Mata e ane vimoe musoli ne, mivikalane aloxo 'o "Tila, vaimomo 'o anu tuma'u. Xo anu voxoxu tami'a sou ano." ⁴⁰Anu muavuti la muvikalane aloxo 'o, "Tei la eni evikalaneni lexe nini namulaxu taneni noxilo, la sou nini namaisou xavi noxou Lataua." ⁴¹La sou ane'i mixeeenu lavo'o no lulu anaxu ne. Iesu iou mulai teitexi la mulinga aloxo 'o, "Mamilo. Eni alemolu laixe musuku ulai noxine, xo nini nelomusou linga noxilo. ⁴²Eni elavusou lexe utotomu ne nini nalomusou linga noxilo. Ia eni alinga aloxo ne sou ta mitema itulutululu 'o imulaxu tane'i lexe nini nepalusilo ene'e." ⁴³Anu mulinga aloxo ne mukalu, la mu'ava aloxo 'o, "Lasarusu, nauatu!"

Vaikala Noxou Iesu Anu Mupala'alixu ne Utulusi'a ta Mitema no 'a Vaivaikala

(*Mat 26:1-5; Mak 14:1-2; Luk 22:1-2*)

⁴⁴La anu muuatu no ale, ia lavalava e mikuponu vasimolu no anu ne, a uxoxolu no vasimolu. La sou Anu mu-

vikalane'i aloxo 'o, "Ngalulusou mo ulai."

⁴⁵^hTa Iutaia tavu'alo ane mine'e noxie Malia ne, mimaisou mii ma'ia ane Iesu mu'oxonu ne la mimulaxu tane'i noxou. ⁴⁶ⁱIa se'i noxi'a mimaisou aloxo ne, la milai noxi'a ta Palisaio sou mia'alo'i'a no anu mii ma'ia ane Iesu mu'oxonu ne. ⁴⁷La sou ta tatila noxi'a ta mitema sou i'elaxa'a ta sipsip ilo'a ta Palisaio, mi'avali'a ta tatila sou isaxila'a ta Iutaia mine'e mipita. La mivikala aloxo 'o, "Itama 'o mu'oxonu sosovo tavu'alo, ia nenge ta'oxo mii ma'ia ulai noxou? ⁴⁸Lexe nenge ienge uvaxa'usi, la ta mitema tavu'alo imulaxu tane'i noxou. Ia ta Romu ilomusou lexe ta mitema tavu'alo imulinu, la ane'i in-e'e la ikalusinge mo ino'u lianenge." ⁴⁹Vile no taiine'i ne, ualason lexe Kaiapasi anu kisi'a ta mitema sou i'elaxa'a ta sipsip no nano no anu tauu ie ane ne, anu muxolu. La muvikalane'i aloxo 'o, "Ngingi ngalavusou mii vile uasisi manina. ⁵⁰Ngingi ngalavusou uasi? Laixe lexe itama vilesisi uno'u tanixa'a ta mitema mo usoli la ta mitema iulua uasi." ⁵¹Anu mulemolu no anu xavutala noxousi uasi. Anu kisi'a ta mitema sou i'elaxa'a ta sipsip no tauu ie ane ne. La sou anu mutotokalasou Iesu aloxo ne. Muvikala lexe Iesu usolisi'a ta Iutaia ⁵²jilo'a Lataua ta 'olu ane mi'ume milai mixolu no tuatuala ne, sou ulivilixa'a in-e'e ipita vilesisi. ⁵³^kLa no voxo ane ne, la ane'i ikamuli vote'i sou lexe ivau usoli.

⁵⁴Aloxo ne, la sou Iesu umuamua'i no ie'i ta tatila noxi'a ta Iutaia la uasi. Mulu la ilo'a ta molomolou milai no xalee vile 'alai no xalee lia vitanisi. Xe ili'i la ane'i milai no tuala vile ilemo lexe Epalaimu mo mixolu. ⁵⁵Voxo tila noxi'a ta Iutaia misosovosou voxo sou Lataua

^g11:37 Ioa 9:6-7 ^h11:45 Ioa 7:31 ⁱ11:46 Luk 16:31 ^j11:52 Ioa 10:16

^k11:53 Ioa 5:18

Iou Muvaxai'a a muxali 'alai. Voxo ane ne uxali uao, la ta mitema tavu'alo no tuatuala milailai ne Ielusalemu milalaxi sou i'oxonu mimii se'i sou Lataua uxexeenu susu ma'ia ane'i mi'oxonu. ⁵⁶Ta mitema mixali ne Ielusalemu, la mikamuli Iesu. Mitulu no nano no taasou lalotu tatila noxou Lataua, la mitali'isi'a ngato'o aloxo 'o, "Ngingi ngexavutala loxovaa? Anu une'e no anu voxo tila 'o kalumo?" ⁵⁷Ta tatilasi'a ta mitema sou i'elaxa'a ta sipsip ilo'a ta Palisaio mimulaxu vaikala noxi'a ta mitema lexe, "Ngingi ngamaisou Iesu iou, la ngane'e ngavikalanexi lamana lexe Anu a uxolu ne'ei. La sou nexi talai tatetelisu."

Sema Vile Minixi'u Ueli E Tuma'u Lailaixe noxou Iesu Kisou

(Mat 26:6-16; Mak 14:3-9)

12¹Voxo muxatele vile a uxolu sou voxo tila noxi'a ta Iutaia isosovosou voxo sou Lataua Iou Muvaxai'a uxali. La Iesu ilo'a ta molomolou milivu mine'e ne Vetania. No tuala ane ne, anu Lasarusu e Iesu mutulusou uxoxolu no anu. ^{2m}Ta mitema mixutuxu la'ilali sou ilo'a Iesu mixolu mi'ani. Ane'i mi'oxonu aloxo ne sou imaxa'u 'osa'ila noxi'a ulai noxou. Mata mivau la'ilali mulai no luu, ia Lasarusu a muxolu no taiine'i ane'i ilo'a Iesu i'ani'ani. ³ⁿIa Malia mino'u ueli e tuma'u lailaixe tu'umaxu mumomomo loxo Gramu itemaxu mavulovexa mo itemaxu ta'uve (300) ia lamoli tatila sou ilotonu no anu, la mine'e minixiu noxou Iesu tava'u. Minixi'u mukalu la miasou no anu laxusie. La tuma'u lailaixe ne, mutaa-sou tani no nano ne mukalusi. ⁴Ia molomolou vile ualasou lexe Iudasi Isikarioti anu e ili'i la u'italonu Iesu no avo'a ta mitema. Muavuti la muvikala aloxo 'o,

⁵"Loxovaa la ueli e tuma'u lailaixe 'o uai mo ta mitema ilotonu ua? Ilotonu la tano'u Denalia itemaxu mavulovexa mo itemaxu ta'uve (300) sou usu'uline'i ta mitema ane i'a mimii uasi." ⁶Anu muvikala aloxo ne sou kalavoisi. Anu uxavutalane'i ta mitema ane i'a mimii uasi, 'ole uasi. Anu itema sou pakali xo anu musaxila'u lamoli'a la upakalinu no voxovoxo. ⁷Iesu mulomusou vaikala noxou, la muvikalanu aloxo 'o, "Ieni uvaxaie sema 'o. Eni elavu lexe sema 'o misaxila'u ueli ane tuma'u lailaixe ne sou voxo e ane'i i'asixo 'ole. ^{8o}Ta mitema e i'a mimii uasi ne, ngingi ngongi'a ngaxolu maxuveeni. Ia eni amomomo sou nenge'a taxolu maxuveeni uasi."

⁹Ta Iutaia tavu'alo milomu lexe Iesu anu uxolu ne Betania, la mine'ene'e. Ane'i mine'e sou imaisou Iesusi uasi, mine'e sou imaisou Lasarusu e Iesu mutulusou 'ole kalumo. ¹⁰Ta tatilasi'a ta mitema sou i'elaxa'a ta sipsip mivivikala sou ikamuli vote'i sou ivau Lasarusu kalumo. ^{11p}Xo ta Iutaia tavu'alo mimaissou Iesu mutulusou Lasarusu, la mi'umesi'a mo mimulaxu tane'i noxou la mimulinu.

¹²No voxo vile ili'i, la ta mitema tavu'alo ane mine'e ne Ielusalemu sou voxo tila ne milomu lexe Iesu a unene'e ne Ielusalemu. ^{13q}La ane'i milai sou milooxu la mimolo xoolou volovoloxu. Mi'ava mulai noxou Iesu aloxo 'o, "Napamaulinexi! Lataua ualusine xo nini nene'e sou nasosovosou. Lataua ualusou tatananu tuala ne Isilaeli!"

¹⁴Iesu unene'e ne Ielusalemu ne la muno'u donki 'ilie vile la mutelo muxolu no latanu. Xo kaukavu vile muxolu no

¹12:1 Ioa 11:1, 43 ^m12:2 Luk 10:40 ⁿ12:3 Luk 7:37-38

^o12:8 Lap 15:11 ^p12:11 Ioa 11:45 ^q12:13 Lex 118:25-26; Ioa 1:49

nano no Lavuku Tavuna teinu muvikalalo aloxo 'o,

^{15 r}“Ta Sioni ta 'iliili'a ta sema, nga'ume uasi.

Ngamaisou, tatananu tuala noxinge a unene'e.

Anu muxolu no latanu donki 'ilie vile.”

^{16 s}Tei la ta molomolou Iesu ilavusou mimii ane muxali ne uasi. Ia no voxo ane Iesu musoli xe mutulu, la ane'i mixavutalanu kaukavu muai no nano no Lavuku Tavuna teinu ne mulelemolu anu Iesusi. La sou mixavutalanu mimii e ta mitema mi'oxo noxou ne. ¹⁷Ta mitema tavu'alo e mimaisou Iesu mutulusou Lasarusu ne, misolo a'alo sou Lasarusu mulai noxi'a ta mitema. ¹⁸Ane'i milomusou a'alo sou Lasarusu aloxo ne, la sou ane'i milai sou milooxu Iesu. ¹⁹Ta Palisaio mimaisi'a ta mitema aloxo ne la mivikalane'i ngato'o lexe, “Nenge tetovonu vote'i iouiou sou lexe tateteliso, la uasi. Ngamaisou! Ta mitema tavu'alo no tuatuala ukalusi a imulinu ukalu.”

²⁰Ta mitema minene'e sou ilotu no 'a voxo tila ne, la ta Xiliki se'i kalumo a mine'e. ²¹Ane'i mine'e noxou Pilipi, anu sou tuala ne Vetesaida no xalee lia tila ne Xalilaia, la mivikalalanu aloxo 'o, “Tila, nexi temasaxa lexe tamaisou Iesu.” ²²Pilipi mulutu la mulai noxou Andeleasi sou ilou milai mivikalalanu Iesu. ^{23 t}Anu muvikalane'i ilou aloxo 'o, “Voxo ane sou Itema 'Olu usoli muxali 'alai mukalu la Lataua uitinu ualaso. ^{24 u}Eni avikalangengi manina musuku. Lexe uiti ngiaxu vile ulapau no lia ia u'ui uasi, la uleme uasi. Ia lexe ulapau no lia ia u'ui, la sou anu uleme mo unene'a. ^{25 v}Itema ane anu umasaxau mauixu sou lia 'o, la anu uxovulaunu.

Ia itema ane umasaxau mauixu sou lia 'o uasi, la uno'u mauili no lia 'o mo uno'u mauili ane kaluxu uasi. ^{26 'Ei} ane umasaxa lexe uxali itema sou xaixai noxilo, la umulilelisi. Mo nexi noxou taxolu tapita. Itema ane uxaxai noxilo, la Mamilo uitinu ualaso.

^{27 w}Vaimomo 'o eni tale lili manina. Ia eni avikalalo loxovaa? Eni avikalalo lexe, ‘Mamilo, nini naxexeenu tu'utu'umaxu ane no voxo ane une'e.’ Ia uasi, eni elavu lexe ene'e sou voxo ane 'o. ²⁸Mamilo, nini namaxa'u xavineni noxi'a ta mitema mo sou ane'i imaisou la i'itinu ualasinne.” La Lataua muvikalalanu molu no opo loxotolo mulu'e aloxo 'o, “Eni emaxa'u xavi noxilo mukalu. Ia eni amaxa'u alaxu vile la.” ²⁹Ta mitema tavu'alo e mitulutulu 'alai noxou Iesu ne, mivikalalo lexe milomusou lele'e mupau. Ia se'i mivikalalo aloxo 'o, “Uasi, angelo vile muvikalalanu.” ³⁰Ia Anu muvikalane'i aloxo 'o, “Vaikalalo e ngelomusou ne, anu sou usu'ulileli uasi. Anu sou usu'ulingengi. ³¹Vaimomo 'o, anu voxo sou Lataua utulusi'a ta mitema no lia 'o ukalusi no anu vaivaikalalo. Mo ukusau itema e anu usaxila'a ta mitema no lia 'o ulai no ale. ^{32 x}Ia no mine ane'i i'itileli atelai, la eni apitane'i ta mitema ine'e noxilo.” ^{33 y}Anu muvikalalo aloxo ne sou uvikalalanu lexe Anu usoli a loxovaa. ^{34 z}Ta mitema milomusou la mivikalalo aloxo 'o, “Nexi telomu lexe Lavuku Tavuna muvikalalo lexe Kalisito umomomo sou usoli uasi. Ia loxovaa la nini nevikalalo lexe Itema 'Olu i'itinu utelai. Anu Itema 'Olu ne, 'ena'ei manina?” ^{35 a}Anu muvikalane'i la aloxo 'o, “Lamana ne a uxolu noxinge, ia umomomo sou uxolu maxuveeni uasi. Lamana uao a uxolu 'o,

^r12:15 Sek 9:9 ^s12:16 Ioa 2:22 ^t12:23 Ioa 13:31-32; 17:1

^u12:24 1Ko 15:36 ^v12:25 Mat 16:25 ^w12:27 Lex 6:3; 42:5; Mat 26:38

^x12:32 Ioa 3:14 ^y12:33 Ioa 19:6 ^z12:34 Lex 110:4; Ais 9:7; Tan 7:14

^a12:35 Ioa 8:12

la ngingi ngamuamua'i xo isivoxo uxali la usu'asinge. Itema ane umuamua'i no isivoxo, la anu ulavusou lexe ulai 'ava uasi. ^{36b}Uao lamana uxoxolu 'o, la ngamulaxu tangengi no anu, mo sou ngaxali loxo lamana ta 'olu.”

Iesu muvivikalane'i aloxo ne mukalu, la Anu mulai sou mutalume.

³⁷Anu mu'oxonu sosovo tavu'alo mo mimaisou, ia imulaxu tane'i noxou uasi.

^{38c}Xo Aisaia, itema sou palomatana mukaukavunu tatei a muxali manina 'o. Muvikala aloxo 'o,

“IAUE, 'ei umulaxu tanu no anu vaikala noxixe?

Xe nini nemaxau xavineni mulai noxi'a ta 'ei?”

³⁹Ane'i imulaxu tane'i noxou Iesu uasi, xo Aisaia muvika la aloxo 'o,

^{40d}“Anu mu'oxo ie'i selevelenu mo mutatusou opone'i.

Tava'u aloxo ne xo anu umasaxa lexe ane'i umomomo sou itongonu xaixai noxou Lataua

mo ilavusou mo ilivu ulai noxou sou upamauline'i la uasi.”

^{41e}Aisaia muvika aloxo ne xo anu mumaisou Iesu solixu la vaivaikala noxou ne sou Iesusi. ^{42f}Ia tavu'alo noxi'a ta tatila noxi'a ta Iutaia ne mimulaxu tane'i noxou Iesu ia ipala'alixu tane'i uasi. Xo mi'ume noxi'a ta Palisaio. Ta Palisaio milavu lexe ane'i imulaxu tane'i noxou la ikusai'a mo ilo'a ixolu ipita sou ilotu uasi. ^{43g}Ane'i ta tatilasi'a ta Iutaia ne imasaxa lexe ta mitema i'itinu ualasi'asi, io imasaxa lexe Lataua u'itinu ualasi'a uasi.

⁴⁴Iesu mu'ava mulai noxi'a ta mitema aloxo 'o, “'Ei ane umulaxu tanu noxilo, la anu umulaxu tanu noxilosi uasi. Anu umulaxu tanu noxou ane mupalusilo

ene'e kalumo. ^{45h}'Ei ane umaisilo, la anu umaisou anu ane mupalusilo ene'e kalumo. ⁴⁶Eni ene'e no lia 'o loxo lamana sou lexe anu ane umulaxu tanu noxilo ne uxolu no isivoxo uasi. ⁴⁷ⁱ'Ei ane ulomusou vaikala noxilo ia umulinu uasi, la eni umomomo sou atulusou no anu vaivaikala uasi. Xo eni ene'e sou aloxo ne uasi, ene'e sou apamauline'i ta mitema no lia 'o. ⁴⁸'Ei ane uxii tumalou noxilo mo uno'u vaivaikala noxilo uasi, la anu utulu no anu vaivaikala. Vaikala ane eni alelemolu 'o, anu molu utulusou itema no anu vaivaikala no voxo kaluxusou. ⁴⁹Vaivaikala e eni alelemolu 'o, eni a'oxonu no anu xavutalaxeni uasi. Anu ane mupalusilo ene'e, anu molu uvikalalelixu, la sou eni apala'alixu noxinge. ⁵⁰Eni elavusou lexe vaikala noxou Mamilo ne, uxalilixu maui ane kaluxu uasi. La sou vaikala ane eni alelemolu 'o ne, anu molu muvikalalelixu la sou eni alelemolu.”

Iesu Mu'uinu ta Molomolou Tava'a

13 Ioxe, voxo tila noxi'a ta Iutaia isosovosou voxo sou Lataua Iou Muvaxai'a uxali uao, la Iesu mulavusou lexe anu voxo noxou a mune'e 'alai. Voxo sou u'umesou lia no lia 'o, ia ulivu ulai noxou Momu. Anu mumasaxai'a ane'i ta na'u no lia 'o, la sou Anu mulosieixu alauna noxou mukalusi mulai noxi'a. ^{2j}No mine ane'i mipita sou i'ani, la Satani mulosou Iudasi Isikarioti, Saimoni 'olu xavutala masua sou lexe anu u'italonu no avo'a ta mitema. ^{3k}Iesu mulavu lexe Momu mu'italonu mimii latala mukalusi no avolu mo anu molu noxou mo ulivu ulai noxou, ⁴la sou Anu muavuti mutulu sou muxexeenu tokolomo noxou. Anu muxex-

^b12:36 Ep 5:8 ^c12:38 Ais 53:1 ^d12:40 Ais 6:10 ^e12:41 Ais 6:1

^f12:42 Ioa 9:22 ^g12:43 Ioa 5:44 ^h12:45 Ioa 14:9 ⁱ12:47 Ioa 3:17

^j13:2 Luk 22:3; Ioa 13:27 ^k13:3 Ioa 3:35; 16:28

eenu mukalu, la muno'u lavalava vile sou iiasiasi no anu la mutupokonu no vaimolu. ⁵La munixiu lexa mulu'e no anu latotope vile. Munixiu mukalu, la musokou sou mu'uinu tava'a ta molomolou xe uiasoiasou no anu lavalava sou iiasiasi e mutupokonu 'ole. ⁶Mu'uinu tava'a xe mune'e muxali noxou Saimoni Pita, la anu muvikalanu aloxo 'o, "Tila, lovoxaa la sou nini nauinu tava'ilo?" ⁷Iesu mukolinu aloxo 'o, "Mii ma'ia ane eni a'oxo'oxonu 'o nini nalavusou uasi. Ia ili'i la sou nini nalavusou." ⁸Ia Pita muvikalanu la aloxo 'o, "Mamu, nauinu tava'ilo uasi." Anu muvikalanu la aloxo 'o, "Ia lexe eni auinu tava'ine uasi, la umomomo sou nenge nengei taxaxai tapita uasi." ⁹Saimoni Pita muvikalanu aloxo 'o, "Tila, aloxo ne la nauinu tava'ilosi uasi. Nauinu avolo ilou kisilo kalumo." ¹⁰Iesu muvikalanu la aloxo 'o, "Itema ane mu'ulo mukalu la umomomo sou u'ulo la uasi. Anu uunu tava'usi. Xo vasimolu ne malemalenga. Ia ngingi malemalenga'inge mukalu, ia ngingi latala ne uasi." ¹¹Xo Iesu mulavusou lexe vile no taiine'i ne, u'italonu no avo'a ta mitema, la sou Anu muvikalane'i lexe ane'i latala ne malemalenga ukalusi uasi.

¹²Anu mu'uinu tava'a mukalu la mutaa tokolomou, la sou mulivu mulai muxolu no tanixu. Anu muavuti la mutali'isi'a aloxo 'o, "Ngingi ngelavusou mii ma'ia ane eni e'oxonu noxinge 'o?" ¹³Ngingi ngamoxo'ilo lexe itema sou ulosinge lavulavu mo tilasinge. Anu laixe sou lexe ngingi ngamoxo'ilo aloxo ne. Xo eni amitema aloxo ne. ¹⁴^mAloxo eni tilasinge mo itema sou ulosinge lavulavu e'uinu tava'inge la ngingi nga'uinu ta menexinge tava'a

ngatongato'o kalumo. ¹⁵ⁿEni e'oxou aloxo ne sou ngingi ngamaisou la ngamulinu aloxo 'o eni e'oxo noxinge. ¹⁶^oEni avikalangengi manina musuku. Itema sou xaixai vile ne, anu utila noxou tilasou uasi. Mo itema sou upalupalusou ne, utila noxou anu ane mupalusou ne uasi. ¹⁷Ngingi ngelavusou mimii e eni elosiengixu mukalu. Ia lexe ngingi nga'oxonu la Lataua ualusinge. ¹⁸^pEni avivikalasinge ngingi latala uasi. Ia eni elavusi'a ta mitema ane eni esosovosi'a. Ia kaukavu vile muai no nano no Lavuku Tavuna teinu muxali manina. Mikaukavunu aloxo 'o, 'Itema ane nexi noxou tava'isuxu la'ilali 'o ne, anu sou utaxapalisilo.' ¹⁹^qMii ane uxali noxilo uao, la eni avikalangengixu tei. Mo sou mii ane ne uxali, la ngingi ngamulaxu tangengi lexe itema ane ne enisi. ²⁰^rEni avikalangengi manina musuku. 'Ena'ei ane u'osa sou uno'u itema ane eni epalusou, la anu u'osa sou uno'ilo kalumo." La 'ena'ei ane u'osasilu mo uno'ilo, la anu u'osasou 'ei ane mupalusilo ene'e.

**Iudasi Anu sou U'italonu Iesu no
Avo'a ta Mitema sou 'Oto'oto**

(*Mat 26:20-25; Mak
14:17-21; Luk 22:21-23*)

²¹Iesu muvikalane'i aloxo ne mukalu, la tanu lili manina la sou muvikalane'i lamana aloxo 'o, "Eni avikalangengi manina musuku. Vile no taiingengi ne, anu asou u'italoleli no avo'a ta mitema." ²²Ta molomolou milomusou aloxo ne, la ane'i mimatakisi'a ngato'o. La tane'i lili lexe 'ena'ei no taiine'i ne manina. ²³Molomolou vile ane anu mumasaxau musuku a uxoxolu 'alai no pa'umolu. ²⁴Saimoni Pita muavuti la iou mukeau la mumunu mulai noxou aloxo 'o, "Na-

¹13:10 Ioa 6:64, 70-71; 15:3 ^m13:14 Mat 20:28; Luk 22:27

ⁿ13:15 Pil 2:5; Kol 3:13; 1Pi 2:21 ^o13:16 Mat 10:24 ^p13:18 Lex 41:9

^q13:19 Ioa 14:29; 16:4 ^r13:20 Mat 10:40

tali'isou lexe anu mulemulu 'ena'ei manina?" ²⁵ Molomolo ane Iesu mumasaxau musuku ne, mutao mulai ili'i no tumalou Iesu la mumunu aloxo 'o, "Tila, 'ena'ei manina ne?" ²⁶ Anu mukoline'i aloxo 'o, "Anu moosou ane eni atoonu veleti u'una no latotope ia alosou, la anu ane." Anu muvicala aloxo ne mukalu, la muno'u veleti matovinu vile la mutoonu mu'una no latotope. Mutoonu mukalu la mulosou Iudasi Isikarioti, anu Saimoni 'olu. ²⁷ Alaxu vilesisi Iudasi muno'u veleti mukalu, la Satani mu'una noxou. Iesu mulavu aloxo ne, la muvicalanu aloxo 'o, "Mii ma'ia ane nini nemasaxa lexe na'oxonu, la napasipaa na'oxonu." ²⁸ Ta molomolou ane ilo'a mi'ani'ani no luu ne, ilavusou lexe tava'u loxovaa la sou Iesu muvicalanu aloxo ne uasi. ²⁹ Xo anu usaxila'u lamoli'a la sou se'i noxi'a mikalavoi lexe Iesu mupalusou sou ulai ulotoxa'a la'ilali sou voxo tila ne. Xe se'i mikalavoi lexe anu ulai sou uloto mimii sou uitixa'a ane'i ane xa'a mimii uasi. ³⁰ Iudasi muno'u veleti mukalu, la alaxu vilesisi la mulai no ale. Anu mulutu mulai no ale la tani isivoxo.

Iesu Mulosi'a ta Molomolou Lapuloto Alavua

³¹ Anu mulai no ale mukalu la Iesu muvicalane'i aloxo 'o, "Vaimomo 'o, ta mitema i'itinu Itema 'Olu ualasou la sou ta mitema i'itinu Lataua ualasou no anu mii ma'ia Itema 'Olu mu'oxonu. ³² ULexe ta mitema i'itinu Lataua ualasou noxou Itema 'Olu ne, la Lataua kalumo Anu molu u'itinu Itema 'Olu ualasou. Anu u'itinu ualasou alaxu vilesisi. ³³ VTa molomoloxeni. Nenge nenge'a taxolu maxuveeni uasi. La ngingi ngakamulileli. Ia ngaxalisilo uasi. Xo eni evikalane'i ta tatila noxi'a

ta Iutaia ia avikalangengixu la aloxo 'o, 'No tuala e eni alai no anu ne, umomomo sou ngingi ngalai no anu uasi.' ³⁴ WJa eni alosinge lapuloto alavua aloxo 'o. Ngingi ngamasaxainge ngato'o. Aloxo eni emasaxainge 'o, la sou ngingi kalumo ngamasaxai'a ta menexinge. ³⁵ Ngingi ngamasaxai'a ta menexinge, la sou ta mitema imaisinge la ilavusou lexe ngingi ta molomolo noxilo."

³⁶ Ioxe Saimoni Pita muavuti la mutali'isou aloxo 'o, "Tila, nini nalai ne'ei?" Anu mukolinu aloxo 'o, "Tuala e eni alai no anu ne, umomomo sou nini namulileli no 'a vaimomo uasi. Io ili'i la sou nini namulileli." ³⁷ Pita mutali'isou la, "Tila, loxovaa la sou eni amulineni vaimomo la ua? Eni emasaxa lexe eni asolisine." ³⁸ Iesu muvicalanu la aloxo 'o, "Nini nevikala lexe nini nasolisilo ne manina? Eni avikalaneni manina musuku. Koko'a u'ava uao la nini nasingsisilo alaxu tatalu."

Iesu Anu Vote'i sou Ulai Noxou Lataua Maminge

14 Iesu musolonu vaikala noxou la aloxo 'o, "Mamu sou tangengi lili mo ngaxavutala piena. Ngamulaxu tangeni noxou Lataua mo ngamulaxu tangengi noxilo kalumo. ² No tani noxou Mamilo ne, la kaveutu tavu'alo a uxolu. Mo eni alai sou apaipounu kaveutusinge. Ia lexe aloxo ne uasi, la eni amomomo sou avikalangengixu aloxo 'o uasi. ³ XJa lexe eni alai apaipounu kaveutusinge ukalu, la sou alivu ane'e sou ano'inge sou nenge'a talai taxolu tapita no tuala ane ne. ⁴ Ngingi ngelavusou vote'i ane eni alai no anu ne." ⁵ Tomasi mutali'isou aloxo 'o, "Tila, nexi talavusou lexe nini nalai ne'ei uasi. Loxovaa la sou nexi talavusou vote'i ane

^s13:27 Ioa 13:2 ^t13:31 Ioa 12:23 ^u13:32 Ioa 17:5 ^v13:33 Ioa 7:33-34

^w13:34 Ioa 15:12, 17; 1Ioa 3:23; 2Ioa 1:5 ^x14:3 Ioa 12:26

nini nalai no anu ne?” ^{6y}Anu mukolinu aloxo 'o, “Eni vote'i mo manina mo maui. Evile umomomo sou ulai noxou Mamilo no anu vote'i vile la uasi. Une'e noxilo tei, xo enisisi vote'i ulai noxou Mamilo. ^{7z}Ia lexe ngingi ngelavusilo, la ngingi ngelavusou Mamilo kalumo. la vaimomo 'o ngingi ngelavusou mo ngemaisou.” ⁸Pilipi mulomusou vaikala noxou Iesu la muvikalano aloxo 'o, “Tila, nalosixixu Mamine mo sou umomomo sou masaxa noxixe.” ^{9a}Iesu muvikalano aloxo 'o, “Pilipi, nenge nenge'a texolu maxuveeni, ia loxoxaa la nini nalavusilo uao? Itema ane mumaisilo, la anu mumaisou Mamilo kalumo. Ia loxovaa la nini nevikala lexe alosiengixu Mamilo 'o? ^{10b}Loxovaa nini namulaxu taneni lexe eni exolu noxou Mamilo mo Anu muxolu noxilo uasi? Vaivaikala ane eni avikalangengixu ne, na'axeni uasi. Mamilo ane Anu muxolu noxilo ne, Anu mu'oxonu xaixai na'u. ^{11c}Ngamulaxu tangengi no anu vaikala ane eni elemolu lexe eni exolu noxou Mamilo xe Anu muxolu noxilo. Ia lexe ngingi ngamulaxu tangengi no anu vaikala noxilo uasi, la ngamulaxu tangengi no anu sosovo e eni e'oxonu. ^{12d}Eni avikalangengi manina musuku. Itema ane umulaxu tanu noxilo, la anu umomomo sou u'oxonu xaixai loxo eni e'oxonu. Mo anu u'oxonu xaixai ne, la xaixai noxou uuaulixu xaixai noxilo, xo eni alivu ulai noxou Mamilo. ^{13e}Mo eni a'oxonu mii mai'a ngingi ngalingau no ualasilo. La sou anu 'Olu u'itinu Momu ualasou. ¹⁴Ngingi ngamasaxau mii mai'a noxilo la ngalinga no ualasilo, la eni a'oxonu.

Iesu Muvikala Lexe Usovanu Uleenu Tavuna Une'e

^{15f}Lexe ngingi ngamasaxailo la ngingi ngamulinu lapuloto noxilo. ^{16g}La sou eni alinga noxou Mamilo, la Anu upalusou itema vile sou usaxila'inge. Anu une'e la uxolu noxinge utotomu. ^{17h}Itema ane ne, anu Uleenu Tavuna maninasou e uxolu noxinge utotomu. Ia ulu'e no lia 'o, la ta mitema i'osasou ino'u uasi, xo ane'i imaisou mo ilavusou uasi. Ia ngingisi ngelavusou, xo Anu uxolu noxinge mo uxolu no nano no tangengi. ¹⁸Eni amomomo sou a'italongengi vitanisi loxo ta 'oloxola uasi. Eni alivu une'e noxinge la. ¹⁹ⁱAla'alaisou eni a'umesinge, la sou ta mitema umomomo sou imaisilo la uasi. Ia ngingisi ngamaisilo. Xo eni emauli, la sou ngingi kalumo ngamaui. ²⁰ⁱNo anu voxo ane ne, la ngingi ngalavusou lexe eni exolu noxou Mamilo mo ngingi ngexolu noxilo mo eni exolu noxinge. ²¹Ei ane utetelisu mo umulinu lapuloto noxilo, la itema ane ne anu mumasaxailo. Itema ane umasaxailo ne, la Mamilo umasaxau mo eni kalumo amasaxau, la sou eni apala'alixu noxou.” ²²Iudasi, anu Iudasi Isikarioti uasi mutali'isou Iesu aloxo 'o, “Tila, loxovaa la nini nevikala lexe nini namaxa'ine noxixesi? Ia tava'u loxovaa la sou nini namaxa'ine noxi'a ta mitema no lia 'o ua?” ²³Anu mukolinu aloxo 'o, “'Ena'ei ane umasaxailo la anu umulinu vaikala noxilo. La Mamilo umasaxau itema ne, la sou nexi noxou tane'e taxolu tapita. ^{24j}Ia anu ane umasaxailo uasi, la umulinu vaivaikala noxilo uasi. Vaivaikala e ngingi ngelomusou nox-

^y14:6 Ioa 11:25; Rom 5:1-2 ^z14:7 Ioa 8:19

^a14:9 Ioa 12:45; Kol 1:15; Eva 1:3 ^b14:10 Ioa 12:49 ^c14:11 Ioa 10:38

^d14:12 Mak 16:19-20 ^e14:13 Mat 7:7; Ioa 15:16

^f14:15 Ioa 15:10; 1Ioa 5:3 ^g14:16 Ioa 14:26; 15:26; 16:7

^h14:17 Ioa 16:13 ⁱ14:20 Ioa 17:21-23 ^j14:24 Ioa 7:16

ilo ne, anu vaivaikala noxilo uasi. Anu vaivaikala ane ne, noxou Mamilo e mupalusilo ene'e.

²⁵Nenge nenge'a uao taxoxolu 'o, la ani avikalangengixu mimii ne. ²⁶Ia itema sou usaxila'inge ne, anu Uleenu Tavuna. Ani atali'isou Mamilo la Anu upalusou ulu'e. La sou Anu ulosiengixu mimii tavu'alo mo usu'ulingengi sou ngaxavutalanu vaivaikala noxilo ukalusi. ²⁷Eni a'umesinge la alosinge opo se'isisi. Opo se'isisi ane ani alosinge 'o, anu vilemo. Anu loxo ta mitema no lia 'o ilosinge uasi. Ngingi tangengi lili mo nga'ume uasi. ²⁸^kNgingi ngelomusou vaivaikala ani elemo noxine ne. Evikalangengi tei aloxo, 'Eni a'umesinge mo alai, la sou alivu ane'e.' Lexe ngingi ngemasaxailo la ngingi nga'osa lexe ani alai noxou Mamilo. Xo anu Mamilo Anu tila noxilo. ²⁹^lMii ane uxali uao, la ani evikalangengixu tei. Mo sou anu ulai xe uxali manina, la ngingi ngamulaxu tangengi no anu. ³⁰Eni amomomo sou avikala tapiena noxinge uasi. Xo itema sou usaxila'u lia no lia 'o, anu a unene'e. Ia anu xaviinu sou u'oxonu mii vile noxilo uasi. ³¹Ia anu une'e. La uuaulixo uasi, la sou ta mitema ilavu lexe ani emasaxau Mamilo mo e'oxonu mii ma'ia ane anu Mamilo muvikalalelixusi. Ioxe ngatulu mo talai.

Iesu Anu Ovu Uaini Maninasou

15 Eni loxo ovu uaini manina-sou. Mamilo anu moosou xai. ²^mAvolo vile unene'a uasi, la Mamilo ulixinu uxexeenu. Ia avolo vile unene'a mo temanu, la Anu usaxila'u mo uxexeenu malumalusou no anu mo sou unene'a laixe. ³Ia ngingi ne, no anu vaivaikala noxilosi la mu'oxongengi

ngexali malemalenga mukalu. ⁴Ngingi ngaxolu noxilo mo ani axolu noxinge. Ovu avolu vile uxolu no aiinu uasi, la umomomo sou unene'a uasi. Aloxo ngingi ngaxolu noxilo uasi, la umomomo sou nganene'a uasi. ⁵Eni loxo ovu uaini, ia ngingi loxo avoavolu. Itema vile uxolu noxilo xe ani axolu noxou, la anu unene'a laixe. Ia lexe itema vile uxolu va'axu noxilo, la umomomo sou u'oxonu mii vile uasi. ⁶ⁿLexe itema vile uxolu noxilo uasi, la anu aloxo ovu avolu ane mixexeenu ia milai misu'a la'oluxu sou u'ela. ⁷Ngingi ngaxolu noxilo xe vaikala noxilo uxolu noxinge, la ngalingau mii ma'ia ane ngingi ngamasaxau, la anu uxali. ⁸^oNgingi nganene'a laixe xe ngaxali ta molomolo noxilo, la Mamilo uno'u uala tila. ⁹Aloxo Mamilo mumasaxailo, la ani emasaxainge kalumo. La sou ngingi kalumo ngamasaxainge ngato'o aloxo ani emasaxainge. ¹⁰^pLexe ngingi ngamulinu lapuloto noxilo, la ngingi ngamasaxainge ngato'o aloxo ani emasaxainge. Aloxo ani emulinu lapuloto noxou Mamilo, la ani emasaxau Mamilo aloxo Mamilo mumasaxailo. ¹¹Eni evikalangengi aloxo ne, mo sou 'osa'ila noxilo uxolu noxinge mo 'osa'ila noxinge ne u'ana'ana manina. ¹²^qLapuloto noxilo ne aloxo 'o. Ngamasaxainge ngato'o aloxo ani emasaxainge. ¹³^rItema vile umasaxai'a ta menexu mo usolisi'a, la anu 'ilixu ane ne anu mutila musuku. ¹⁴^sLexe ngingi ngamulinu vaikala e ani elomolu, la ngingi ngaxolu ta menexilo. ¹⁵Eni amoxo'inge lexe ta mitema sou ipalupalusi'a uasi. Xo ane'i ilavusou mii ma'ia ane tilasi'a u'oxonu uasi. Ia ani amoxo'inge lexe ta menexilo. Xo ani elosinge mii ma'ia mukalusi ane ani

^k14:28 Ioa 20:17 ^l14:29 Ioa 13:19 ^m15:2 Mat 3:10

ⁿ15:6 Mat 7:19; 13:42 ^o15:8 Mat 5:16 ^p15:10 Ioa 14:15; 1Ioa 2:5

^q15:12 Ioa 13:34 ^r15:13 Ioa 10:11; 1Ioa 3:16 ^s15:14 Mat 12:50

elomusou noxou Mamilo. ¹⁶ Ngingi ngasosovosilo uasi. Eni esosovosinge sou ngalai mo nganene'a. La nene'angenge ne, uxolu laixesi. Xe mii ma'ia ane ngingi ngalingau no ualasilu, la Mamilo anu ulosingesi. ¹⁷ ^tLapuloto noxilo aloxo 'o. Ngamasaxainge ngato'o.

**Ta Mitema sou Lia 'o I'oxo
'Ili'ilixu Masua Noxi'a ta
Molomolo Noxou Iesu**

¹⁸ Ia lexe ta mitema no lia 'o imasaxainge manina uasi, la ngalavusou lexe ane'i mi'oxonu noxilo tei aloxo ne. ¹⁹ ^uLexe ngingi loxo ta mitema no lia 'o, la ane'i imasaxainge loxo ngingi ta na'a. Ia ngingi ta mitema no lia 'o uasi, xo eni esosovosinge mo elaangengi. La sou ta mitema no lia 'o, imasaxainge manina uasi. ²⁰ ^vNgaxavutalanu vaikala ane eni elemolu tei lexe itema sou ipalupalusou ne, anu utila noxou tilasou uasi. Lexe ta mitema i'oxoleli masua la ane'i i'oxo masuangengi kalumo. Ia lexe ane'i imulinu vaivaikala noxilo, la ane'i imulinu noxinge kalumo. ²¹ Ane'i ilavusou itema e mupalusilo ene'e uasi, la sou ane'i i'oxo masuangengi xo ane'i milavusou lexe ngingi ta noxilo. ²² Ia lexe eni ane'e avikalane'i lamana uasi, la ane'i isusu uasi. Ia vaimomo eni evikalane'i lamana, la sou vote'i vile sou italumeu susu noxi'a uasi. ²³ ^wAnu ane umasaxailo manina uasi, la anu umasaxau Mamilo kalumo uasi. ²⁴ Lexe eni a'oxonu xaixai e evile u'oxonu uasi no taiine'i uasi, la ane'i isusu uasi. Ia vaimomo ane'i mimaissou sosovo mose'i noxilo, ia ane'i imasaxaixe noxou Mamilo uasi. ²⁵ ^xAne'i mi'oxonu 'ilixu aloxo ne, sou umomomo sou kaukavu vile muai no nano no Lavuku Tavuna teinu. Mikaukavunu

aloxo 'o, 'Ta mitema i'oxo masualeli vitanisi.' ²⁶ ^yNo mine eni apalusou itema sou usaxila'inge, anu Uleenu Tavuna maninasou molu noxou Mamilo une'e, la Anu uvikala lamanasilu. ²⁷ Ngingi kalumo ngavikala lamanasilu. Xo ngingi ngexolu noxilo no mine eni esokou xaixai mo mune'e muxali vaimomo 'o.

16 Eni evikalangengi aloxo ne, mo sou ngingi nga'umesilo mo ngalai va'ava'axu uasi. ² ^zIli'i la ta mitema iku-sainge mo ngongi'a ngalotu ngapita uasi. Aloxo ne la voxo vile a unene'e sou ane'i tavu'alo ivenge la ikalavoilexe ane'i i'oxonu xaixai noxou Lataua ane. ³ ^aAne'i i'oxonu aloxo ne, xo ilavusixe noxou Mamilo uasi. ⁴ Eni evikalangengixu mii ne, mo sou voxo ane ne uxali la ngingi ngaxavutalanu vaikala noxilo. Eni avikalangengi aloxo ne tei uasi, xo nenge nenge'a texolu.

**Iesu Mulemolu Xaixai
Noxou Uleenu Tavuna**

⁵ Ia eni 'ala'alai sou alai. Alai noxou ane anu mupalusilo ene'e. Ia vile noxinge utali'isilo lexe eni alai ne'ei ne uasi. ⁶ Xo eni evikalangengi aloxo ne, la ngingi tamangenge mulokolangenge manina. ⁷ ^bIa eni avikalangengi manina. Eni a'umesinge la anu laixe. Xo eni a'umesinge uasi, la itema sou usaxila'inge umomomo sou une'e uasi. Ia lexe eni alai, la eni apalusou une'e noxinge. ⁸ Anu une'e la ta mitema itongonu laixe lexe susu a loxovaa mo 'ilixu ane mulapu a loxovaa mo Lataua utulusi'a no anu vaivaikala ne, a loxovaa. ⁹ Susu ne laaxu aloxo 'o. Ane'i imulaxu tane'i noxilo uasi. ¹⁰ Mo 'ilixu ane mulapu ne laaxu aloxo 'o. Eni alai noxou Mamilo la ngingi umomomo sou

^t15:17 Ioa 13:34 ^u15:19 Ioa 17:14 ^v15:20 Ioa 13:16 ^w15:23 Luk 10:16

^x15:25 Lex 35:19; 69:4 ^y15:26 Ioa 14:26

^z16:2 Mat 24:9; Luk 6:22; Ioa 9:22 ^a16:3 Ioa 15:21 ^b16:7 Ioa 14:16

ngamaisilo uasi. ^{11c}Lataua utulusi'a no anu vaivaikala ne, laaxu aloxo 'o. Iesu mutaloxolixu itema sou usaxila'u lia no lia 'o mukalu. ^{12d}Eni vaikala tavu'alo a uxolu sou lexe avikalangengixu. Ia eni avikalangengi uasi. Xou ngingi umomomo sou ngano'u uasi. ¹³Ia lexe anu Uleenu Tavuna maninasou une'e, la sou Anu molu ulosiengixu mimii latala mo ngalavusou manina. Anu umomomo sou uvikala no anu masaxa noxou uasi, Anu ulemolu ma'ia ane anu mulomousou. Mo uvikalangengixu mii ma'ia ane uxali ili'i. ¹⁴Anu u'itinu ualasilu. Xo Anu uno'u vaivaikala noxilo la sou ulosiengixu. ¹⁵Mimii latala noxou Mamilu ne, Anu mu'italo mune'e noxilo. Tava'u aloxo ne, la sou evikala lexe Uleenu Tavuna uno'u vaikala noxilo sou ulosiengixu. ^{16e}Eni 'ala'alai sou a'umesinge la umomomo sou ngamaisilo la uasi. Ia maxuveeni uasi, la ngamaisilo la.”

Tama Ili'i La Uxalixu 'Osa'ila

¹⁷Ta molomolou se'i noxi'a ne, mitali'isi'a ngato'o aloxo 'o, “Anu muvikala lexe Anu 'ala'alai sou u'umesinge mo umomomo sou tamaisou la uasi, xe maxuveeni uasi la tamaisou la. Mo Anu muvikala lexe Anu ulai noxou Momu. Ia vaikalau ne, laaxu a loxovaa? ¹⁸Mo Anu muvikala lexe maxuveeni uasi, ia vaikalau ne laaxu a loxovaa? Nenge talavusou ma'ia ane Anu ulemolu ne uasi.” ¹⁹Iesu mulavu lexe ane'i imasaxa itali'isou no anu vaikala ane ne, la Anu muvikalane'i aloxo 'o, “Ngingi ngatalitali'isinge ngato'o no anu vaikala ane avikalangengi lexe maxuveeni uasi la ngamaisilo la ua, xe maxuveeni uasi la ngamaisilo la, laaxu? ²⁰Eni avikalangengi manina musuku. No mine ngingi ngatatama mo ngamatengaleisilo, la ta

mitema no lia 'o ane'i i'osa. Ia tama noxinge ne, ili'i la uxalilixu 'osa'ila. ²¹Loxo voxu 'alai sou sema ivo'o la ane ixamulinu navunavu. Ia ivo'onu keakea ukalu, la ixavutalanu navunavu ne la ua. Ane ixolu sou i'osasu 'ilie muxali no lia 'o. ²²Vaimomo 'o, ngingi ngatama. Ia ili'i la eni amaisinge la. Aloxo ne, la 'osa'ila noxinge utila manina. Ia itema vile umomomo sou uxexeenu 'osa'ilo noxinge uasi. ^{23f}No anu voxu ane ne, ngingi umomomo sou ngalingau mii vile noxilo uasi. Eni avikalangengi manina musuku. Mamilu ulosinge mii ma'ia ane ngingi ngalingau no anu ualasilu. ²⁴Tei manina utalo vaimomo 'o la ngingi ngalavusou ngalingau mii vile no anu ualasilu uasi. Ngalinga la ngingi ngano'u. La 'osa'ila noxinge ne utila manina.

Iesu Xaviinu Muualixu Xavi Ane sou Lia 'o

²⁵Eni avikalangengi la avikalala latilovosi. Ia voxu a unene'e sou avikalangengi latilovo la uasi. Avikalangengi lamanasou Mamilu. ²⁶No voxu ane ne, ngingi ngalinga ulai noxou Mamilu no anu ualasilu. Ia eni avikala lexe eni akilakasinge ulai noxou uasi. ^{27g}Xo Mamilu mumasaxainge aloxo ngingi ngemasaxailo mo ngamulaxu tangengi noxilo lexe eni melo noxou Lataua. ²⁸Mamilu mupalusilo elu'e no lia 'o. Ia eni a'umesinge no lia 'o mo alivu alai noxou Mamilu.” ²⁹Ta molomolou miavuti la mivikalanu aloxo 'o, “Manina. Nini nevikala lamana. Ia navikala latilovo la uasi xo nini nelavusou tali mai'a muxolu no 'a ta mitema xavutalai'a. ³⁰Vaimomo 'o nexi telavusou lexe nelavusou mimii latala mukalu mo nevikalanexixu. Ia

^c16:11 Ioa 12:31 ^d16:12 1Ko 3:1-2 ^e16:16 Ioa 14:19 ^f16:23 Mat 7:7
^g16:27 Ioa 14:21, 23

evile umomomo sou utali'isinexu uasi. Aloxo ne la sou nexi telavusou lexe nini mene noxou Lataua mo nene'e." ³¹ Iesu muvikalane'i aloxo 'o, "Ae, Vaimomo 'o, ngingi ngamulaxu tangengi noxilo? ^{32h} Ngalomu! Voxo a unene'e, ia anu a muxali sou nga'ume'ume ngalivu ngalai no tuatualasinge. Ngingi nga'umesilo, mo enisisi axolu. Ia enisisi uasi xo Mamilo a muxolu noxilo. ³³ⁱ Eni evikalangengixu mimii ne mo sou opo se'isisi noxilo uxolu noxinge. No lia 'o, la ngingi ngaxalisou tu'tutu'umaxu. Ia ngatulu pekia'inge xo eni etaloxolixu xavi sou lia 'o."

Iesu Mukilaka sou Usu'uline'i ta Molomolo Noxou

17 Iesu muvikalane'i aloxo ne mukalu, la iou mulai teitexi no opo loxotolo, la mulinga aloxo 'o, "Mamilo, naitinu ualasou 'iline, mo 'iline u'itinu ualasinge." ² Aloxo nini nelosou 'iline xavi sou usaxila'a ta mitema ukalusi no lia 'o. La sou Anu ulosi'a ta mitema ane'i e nini nelosi'a mauli ane ukalu uasi. ^{3j} Ane'i ane ino'u mauli kaluxu uasi ne aloxo 'o, ane'i ilavusine lexe nini Lataua vilesisi mo manina, mo ilavusou Iesu Kalisito ane nini nepalusou mune'e. ^{4k} Xaixai e nini nelosilo sou lexe eni a'oxonu ne, eni e'oxonu mukalu. La ta mitema mimaisou xavi noxine no anu xaixai ane eni e'oxonu. ^{5l} Tatei nini nakoinu mimii no lia uao la eni eno'u xavi tila loxo nenge nengei texolu tepita. Ia vaimomo 'o, Mamilo nini nalosilo xavi ane ne la xo eni alivu alai noxine.

⁶ Eni epala'alixene noxi'a ane'i ane nini nelaane'i no lia 'o mo nelosilo. Ane'i ta na'anini ia nini nelosilo la ane'i

mimulinu vaivaikala noxine. ⁷ Mo ane'i milavusou lexe mimii latala nini nelosilo ne, molu noxinesi. ⁸ Xo vaivaikala nini nelosilo xe eni elosi'a, la mi'osasou mo mino'u. Ane'i milavu manina lexe eni melo noxine mo mimulaxu tane'i lexe nini nepalusilo ene'e. ⁹ Eni akilakasi'a ta mitema ane nini nelosilo, xo ane'i nini ta noxine. Ia eni akilakasi'a ta mitema no lia 'o uasi. ¹⁰ Ane'i ane ta noxilo ne, nini ta na'anini. Mo ane'i ane ta noxine ne, eni ta na'axeni. La sou ane'i i'itinu ualasilu. ¹¹ Eni axolu maxuveeni no lia 'o uasi. Alivu ulai noxine, ia ta mitema noxilo ixolu no lia 'o. Mamilo, nini itoxoneni misevile. Nini nasaxila'a no anu xavi no anu ualasilu ane nini nelosilo. Mo sou ane'i ixali vilesisi loxo nenge nengei. ^{12m} No mine nexi noxi'a texoxolu, la eni esaxila'a no anu xavi ane nini nelosilo. La sou ane'i isu'a uasi, ia itema vilesisi sou usu'a ne, anu anusisi musu'a sou umomomosou vaikala muai no nano no Lavuku Tavuna teinu. ¹³ Vaimomo 'o eni alivu ulai noxine. La sou eni avikalane'i aloxo 'o no mine eni axoxolu no lia 'o. Mo sou ane'i ino'u 'osa'ila mu'oki manina noxilo. ¹⁴ Eni elosi'a vaivaikala noxine, la ta mitema no lia 'o imasaxai'a uasi. Xo ane'i sou no lia 'o la uasi loxo eni. ¹⁵ⁿ Eni alinga ulai noxine sou lexe nini nalaane'i no lia 'o uasi. Eni elinga lexe nini natulu xaliausi'a sou nataluxu itema ane masua. ¹⁶ Ane'i sou no lia 'o uasi aloxo eni kalumo. ¹⁷ Ia eni emasaxa lexe nini nasosovosi'a no anu vaikala noxine anu manina lexe ane'i ta na'anini. ^{18o} Aloxo nini nepalusilo ene'e no lia 'o, la eni kalumo epalusi'a. ¹⁹ Eni melo asosovosilo sou a'oxo xaixai noxine, la sou ane'i me'a milosi'a lexe ane'i ta na'anini.

^h16:32 Mat 26:31, 56 ⁱ16:33 Ioa 14:27; Rom 5:1; 1Ioa 5:4

^j17:3 1Ioa 5:20 ^k17:4 Ioa 4:34 ^l17:5 Ioa 1:1 ^m17:12 Ioa 6:39; 13:18

ⁿ17:15 Mat 6:13; 2Te 3:3 ^o17:18 Ioa 20:21

Iesu Mukilakasi'a Ane'i Ane Imulaxu Tane'i Noxou

²⁰Eni akilakasi'a ane'isisi uasi. Aki-lakasi'a ane'i ane ili'i ilomusou a'alo noxi'a, la imulaxu tane'i no anu kalumo. ²¹Mamilo, eni akilakasi'a aloxo ne, mo sou ane'i ixali vilesisi loxo nini nexolu noxilo mo eni exolu noxine. Ta mitema no lia 'o imaisi'a ixali vilesisi, la imulaxu tane'i lexe nini nepalusilo ene'e 'o. ²²PXe eni elosi'a xavi e nini nelosilo, mo ane'i ixali vilesisi aloxo nenge nengei. ²³Eni exolu noxi'a xe nini nexolu noxilo. Mo sou ane'i kalumo ixali vilesisi manina. La sou ta mitema no lia 'o ilavusou lexe nini nepalusilo ene'e mo nini nemasaxai'a loxo nemasaxailo. ²⁴Mamilo, eni emasaxa lexe ta mitema ane nini nelosilo ine'e mo noxi'a taxolu no tuala e eni alai axolu no anu. Mo sou ane'i imaisou xavi ane nini nemasaxailo la sou nelosilo no mine nakoinu mimii no lia 'o uao. ²⁵“Mamilo lailaix. Ta mitema no lia 'o ne, ilavusine uasi. Ia eni elavusine mo ta mitema ane nini nelosilo milavusou lexe nini nepalusilo ene'e. ²⁶Eni epala'alixene noxi'a mo ane'i milavusine mukalu. Ia eni asolonu sou apala'alixene la. Mo sou ane'i imasaxai'a ngato'o loxo nini nemasaxailo la eni axolu noxi'a.”

Iudasi Mu'italonu Iesu no Avo'a ta Mitema sou 'Oto'oto

(*Mat 26:47-56; Mak
14:43-50; Luk 22:47-53*)

18 Iesu mukilaka mukalu la ilo'a ta molomolou milai mixisa'isou lexa ne Kedoroni. Mixisa'i mukalu la milai mixali no xalee vile e no sasila seville a muxolu. La sou Anu ilo'a ta molomolou mi'unalai no sasila ne. ²Anu Iudasi ane anu u'italonu Iesu no avo'a ta mitema, mulavusou xalee ane ne. Xo Iesu ilo'a

ta molomolou ilavusou ilai ixoxolu ane. ³La sou Anu muulaxune'i ta mitema sou 'oto'oto ne Romu ilo'a ta mitema isaxila'u tani tila noxou Lataua e ta tati-lasi'a ta mitema sou i'elaxa'a ta sipsip xe ta Palisaio mipalusi'a. Ane'i mine'e la mitetelisu telu no avo'a xe tavi ilou viso. ⁴Iesu mulavusou mimii ane sou lexe uxali noxou, la sou Anu mulai mutali'isi'a aloxo 'o, “Ena'ei manina ane ngingi ngene'e sou ngakakamulinu?” ⁵Ane'i mikolinu aloxo 'o, “Iesu, Anu sie Nasaleti.” La Anu muvikalane'i aloxo 'o, “Eni ano.” Ia Iudasi ane u'italonu no avo'a ne, a ututulu no taiine'i. ⁶No mine Iesu muvika lexe, “Eni ano,” la ane'i mi'ume milivu la milapalapau. ⁷Iesu muavuti la mutali'isi'a la aloxo 'o, “E-na'ei manina ane ngingi ngene'e sou ngakakamulinu?” la ane'i mikolinu la aloxo 'o, “Iesu, Anu sie Nasaleti.” ⁸Iesu muvikalane'i aloxo 'o, “Eni evikalan-gengi lexe eni ano. Lexe ngingi ngane'e sou ngakakamulileli, la iengi uvaxai'a ta mitema 'o.” ⁹Mo sou vaikala ane Iesu mulemolu tei lexe, “Eni axovulaunu evile nini nelosilo uasi,” uxali manina. ¹⁰Ia Saimoni Pita mutetelisu viso vile, ia muavuti la mulaanu no taasou. Mulaanu mukalu la muxotonu itema sou xaixai noxou kisi'a ta mitema sou i'elaxa'a ta sipsip, sangalou tema. Itema e Pita muxotonu sangalou ne, ualasou lexe Malukusi. ¹¹Iesu muavuti la muvikananu Pita aloxo 'o, “Namulaxu visomeni ulivu no taasou. Loxovaa umomomo sou eni aie no anu paku sou navu-navu ane Mamilo ulosilo uasi?”

Ane'i Milalixu Iesu Noxou Anasi

(*Mat 26:57-58; Mak
14:53-54; Luk 22:54*)

¹²La sou ta mitema sou 'oto'oto ilo'a tilasi'a mo ta mitema sou isaxila'u tani

tila noxou Lataua ane ane'i ta tatilasi'a ta Iutaia mipalusi'a, mitetelisu Iesu. Mukalu la misakisakiinu avolu. ¹³ Misakiinu mukalu la milailixu noxou Anasi, anu Kaiapasi leuanu. Anu Kaiapasi muxolu kisi'a ta mitema sou i'elaxa'a ta sipsip no anu tauu ie ane ne. ¹⁴ Anu moosou e tei la muvikalane'i ta tatilasi'a ta Iutaia lexe anu laixe lexe itema vilesisi usolisi'a ta mitema.

**Saimoni Pita Muvikala Lexe
Anu Ulavusou Iesu Uasi La**

*(Mat 26:69-70; Mak
14:66-68; Luk 22:55-57)*

¹⁵ Mino'u Iesu milailixu la Saimoni Pita ilou Iesu molomolou vile mimulinu. Molomolou ane ne, kisi'a ta mitema sou i'elaxa'a ta sipsip mulavusou. La sou anu mumulinu Iesu mulai avile no nano no vimelusou taasou kisi'a ta mitema sou i'elaxa'a ta sipsip ne. ¹⁶ Pita mutulu no ale no aitenga pa'umolu ne. Ia molomolo ane kisi'a ta mitema sou i'elaxa'a ta sipsip mulavusou ne, mulivu mune'e la muvikalane sema sou isaxala'u aitenga ne, la sou Pita mu'una. ¹⁷ Pita mu'una mukalu, la sema ne mimaisou la mitali'isou aloxo 'o, "Nini molomolou itema ane ne uasi, ne?" La Pita mukoline aloxo 'o, "Uasi. Eni uasi." ¹⁸ Sivo kalumo, la ta mitema sou xaixai noxou tatananu tani ilo'a ta mitema sou isaxila'u tani tila noxou Lataua mitauxu navu mo mitulu mixoxosou mo mitutu'e. La anu Pita kalumo mulai mutulu no taiine'i sou utu'e navu.

¹⁹ Ioxe ili'i la kisi'a ta mitema sou i'elaxa'a ta sipsip mutali'isou Iesusi'a ta molomolou mo vaivaikala ane anu mulosi'a ta mitema. ²⁰ Anu mukolinu vaikala noxou aloxo 'o, "Eni utotomu la

ta Iutaia ine'e ipita no taasou lalotu noxi'a mo no nano no taasou lalotu tatila noxou Lataua, la elosi'a lavulavu. Eni atalume ia alosi'a ta mitema vaikala vile uasi. Eni etulu mo evivikala no ie'i ta mitema tavu'alo. ²¹ Ia loxovaa la nini netali'isilo 'o? Lexe nini natali'isi'a ta mitema e ane'i milomusou vaivaikala noxilo, la sou ane'i me'a ilemolu noxine lexe eni evikala a loxovaa. Xo ane'i milavusou mii mai'a eni elemolu." ²² Iesu muvikalane aloxo ne la itema vile sou usaxila'u tani tila noxou Lataua a ututulu no pa'umolu ne, muavuti la mulai musavalou no xaleenu. La muvikalane aloxo 'o, "Nini nekolinu tila aloxo ne xo ma'ia?" ²³ Iesu muavuti la mukolinu aloxo 'o, "Loxovaa eni elemolu mii vile masua, la navikala lamana no anu vaikala ma'ia ane eni esusu no anu. Ia lexe eni evikala laixesi, la loxovaa la nini nene'e nesavalilo?" ²⁴ Anasi mulomusou vaivaikala noxou Iesu mukalu, la mupalusou mulai noxou leuanu Kaiapasi. Ia ilulusou lamota no avolu uasi.

²⁵ Io, Saimoni Pita mutulu mutu'e navu ne, la ta mitema mitali'isou aloxo 'o, "Nini molomolou itema ane ne, uasi ne?" Pita musingisou la muvika aloxo 'o, "Uasi. Eni uasi." ²⁶ Itema vile sou xaixai noxou kisi'a ta mitema sou i'elaxa'a ta sipsip muvikalane aloxo 'o, "Nini nevikala lexe eni amaisine uasi? Uasi, eni emaisine no mine ngingi ngongou ngexolu no xaleenu e telai tetetelisu no anu." Itema ane ilou Pita mi'oxosou anaxa'a ne, anu itema e Pita muxotonu sangalou tulane vile. ²⁷ Pita mulomusou aloxo ne, la musingisou la. Vaikalau ulai mo ulapau uao, ia alaxu vilesisi la koko'a mu'ava.

Ane'i Milalixu Iesu Noxou Pilato

(Mat 27:1-2, 11-14; Mak
15:1-5; Luk 23:1-5)

²⁸Ioxe, Iesu mulai noxou Kaiapasi mukalu, la ta tatilasi'a ta Iutaia mino'u sou mulai no tani tila noxou itema ane ta Romu misosovosou lexe anu usaxila'u xalee lia tila ne Iutaia. Ane'i mino'u milalixu no kakau manina. Ia milai mixali la ane'i i'unalai no tani uasi. Xo ane'i ta tatilasi'a ta Iutaia ixavutala lexe i'unalai no tani tila la ixali masua no iou Lataua la umomomo sou i'ou la'ilali sou voxo tila noxi'a sou isosovosou voxo sou Lataua Iou Muvaxai'a uasi. ²⁹Pilato muuatu la mutali'isi'a aloxo 'o, "Ngingi ngexalisou susu ma'ia noxou itema 'o, la sou ngane'enu sou ngatululou no anu vaivaikala 'o?" ³⁰Ane'i mikolinu aloxo 'o, "Lexe Anu ususu uasi, la nexi umomomo sou tano'u une'e noxine uasi." ³¹^uPilato muvikalane'i aloxo 'o, "Ngano'u itema ane 'o mo ngalai ngatululou no anu vaivaikala umomomo no anu lapuloto noxinge." Ia ta Iutaia miavuti la mivikalanu aloxo 'o, "Nexi umomomo sou tavau itema vile uasi." ³²^vTei la Iesu mulemolu solixu aloxo ne. La sou mimii ane ne muxali sou umomomo sou vaikala noxou ne uxali manina. ³³Pilato muuatu muvikalane'i mukalu la mulivu mu'unalai no taasou la mu'avalou Iesu mulai noxou la mutali'isou aloxo 'o, "Nini tatananu tuala ne Iutaia?" ³⁴Iesu muavuti la mutali'isou aloxo 'o, "Nini mene nexavutala lexe eni itema aloxo ne? Uasi, ta mitema mose'i mivikalanenixo aloxo ne?" ³⁵^wPilato mukolinu aloxo 'o, "Eni amitema sie Iutaia uasi. Ia ta mitema tualasine ilo'a ta tatilasi'a ta mitema sou i'elaxa'a ta sipsip, mine'enenixi noxilo. Ia nini ne'oxo mii ma'ia manina?" ³⁶Iesu

mukolinu aloxo 'o, "Eni tualasilo no lia 'o uasi. Lexe tualasilo no lia 'o, la ane'i ane ivulu noxilo ilo'a ta tatilasi'a ta Iutaia i'oto la umomomo sou itetelisilo uasi. Ia eni tualasilo no lia 'o uasi." ³⁷Pilato mulomusou aloxo ne, la muvikalane'i aloxo 'o, "Nini tatananu tuala ane, ne?" Iesu mukolinu aloxo 'o la, "Nini nevikala manina lexe eni tatananu tuala. Eni nenilo mivo'oleli mo ene'e no lia 'o sou lexe apala'alixu vaikala manina. 'Ena'ei ane umulinu vaikala manina ne, la anu ulomu noxilosi."

³⁸Pilato mulomusou aloxo ne la mutali'isou aloxo 'o, "Vaikala manina ne, ma'ia?" Mutali'isou mukalu la mulai no ale la, la sou muvikalane'i ta Iutaia aloxo 'o, "Eni axalisou susu vile noxou uasi. ³⁹Ia no voxo sou ngasosovosou voxo e Lataua Iou Muvaxai'a, la eni alavusou alaanu itema vile uxolu no nano no taasou navunavu uuatu. Ia ngingi nge-masaxa lexe eni alulusou tatananu tuala noxinge 'o?" ⁴⁰Ane'i mi'ava mulivu aloxo 'o, "Uasi, Anu uasi. Nalulusou Valavasi!" Anu Valavasi ne, anu itema sou upakapakali.

Pilato Muvikala Lexe Iliilixu Iesu no 'a Ovu Valautu

19 La sou Pilato muno'u Iesu mulai sou mipuapuasou. ²^xTa mitema sou 'oto'oto mipalipaxoxonu savovolu la mitaa no kisou loxo tatananu tuala vile xe mino'u tokolomo malivololoonu vile veveeni la mitaanu no vasimolu. ³Ane'i mitelonu mimii no vasimolu mukalu la milai lalalaxu noxou la mivikalanu aloxo 'o, "Nexi ta'osasine. Xo nini tatananu tuala ne Iutaia!" Xe miavuti la misavasavalou. ⁴Pilato mulivu muuatulai no ale noxi'a ta Iutaia la, la muvikalane'i aloxo 'o, "Ngalomu, maasi la eni ano'u uuatu noxinge, mo sou ngingi ngalavu-

sou lexe eni axalisou susu vile noxou uasi.” ⁵No mine Iesu muuatu la mutaanu savovolou e ane'i mipalipaxoxonu no kisou mo tokolomo malivololoonu vile veveeni. Iesu muuatu mukalu la Pilato muvikalane'i aloxo 'o, “Anu itema ano 'o.” ⁶Ta tatilasi'a ta mitema sou i'elaxa'a ta sipsip ilo'a ta mitema sou isaxala'u tani tila noxou Lataua mimaissou Iesu la alaxu vilesisi, mi'ava aloxo 'o, “Nalilixu! Nalilixu!” Ia Pilato muvikalane'i aloxo 'o, “Ngingi mengine ngano'u mo ngalilixu. Xo eni axalisou susu vile noxou uasi.” ⁷Ane'i miavuti la mivikalanu la aloxo 'o, “Nexi lapuloto noxixe a muxolu. No anu lapuloto ne, la Anu usoli. Xo Anu muvikala lexe Anu Lataua 'Olu.” ⁸Pilato mulomu aloxo ne la mu'ume misevile. ⁹La anu mulivu mulai no nano no taasou la, la mutali'isou Iesu aloxo 'o, “Nini mene ne'ei?” Ia Iesu ukolinu vile uasi. ¹⁰Pilato muvikalanu la aloxo 'o, “Nini namasaxa lexe navikalaleli uasi? Nalavusou lexe eni xavi umomomo sou alulusine mo alilixene no ovu valautu uasi?” ¹¹Iesu mukolinu aloxo 'o, “Lataua uvikala laixe lexe nini na'oxonu aloxo ne uasi, la umomomo sou nini na'oxonu mii vile noxilo uasi. La sou anu ane mu'italoleli no avone 'o ne, anu mu'oxonu susu tatila manina.” ¹²No anu vaivaikala noxou Iesu ne, la Pilato ukakamuli vote'i sou lexe ululusou Iesu. Ia ta Iutaia mi'ava la aloxo 'o, “Lexe nini nalulusou itema ulai, la nini navulu noxou Kaisari uasi. Itema ane anu molu uvikala lexe anu tatananu tuala vile, la anu uluau noxou Kaisari kalumo.” ¹³Pilato mulomu aloxo ne, la muno'u Iesu muuatu. Anu muuatu la muxolu no anu luu sou ulomusou vaivaikala. Ia tani sou ulomusou vaivaikala ne, ilemolu lexe Lavo'o Sou

Vote'i. No anu vaikala noxi'a ta Alamu, la ilemolu lexe Gabata. ¹⁴No voxo ane ne, la anu voxo sou ilalaxi la'ilali sou voxo tila noxi'a sou isosovosou voxo sou Lataua Iou Muvaxai'a. La anu aso mukulupa. Pilato muvikalane'i ta Iutaia la aloxo 'o, “Tatananu tuala noxinge ano 'o.” ¹⁵La ane'i mi'ava aloxo 'o la, “Naxexeenu mo ulai! Naxexeenu mo ulai! Mo nalilixu!” Pilato muavuti la mutali'isi'a la aloxo 'o, “Loxovaa eni alilixu tatananu tuala noxinge 'o?” Ta tatilasi'a ta mitema sou i'elaxa'a ta sipsip milomu aloxo ne, la mikolinu aloxo 'o, “Nexi mexi tatananu tuala vile uasi. Kaisari anusisi.” ¹⁶Mivivikala mukalu la Pilato muno'u Iesu sou mulai mu'italonu no avo'a ta mitema sou ilai ililixu no ovu valautu.

¹⁷La sou ta mitema sou 'oto'oto mino'u Iesu mulai. Ane'i milai la milosou ovusou sou ililixu no anu, la molu mutavulenu. Anu mutavulenu mulai no xaleenu ane ilemolu lexe lia sou xavanane'i ta mitema. No anu vaikala Alamu, la ilemolu lexe Xoluxata. ¹⁸Ane'i milai mixali la mililixu Iesu ilo'a ta mitema tamei no anu ovu valautu. Mililixu vile xalee levi xe vile xalee levi, ia Iesu mulili no nixi. ¹⁹Pilato mupalusou vile noxi'a sou mukaukavunu vaikala aloxo 'o, “Iesu sie Nasaleti, anu tatananu tuala noxi'a ta Iutaia.” La mulai mulilinu teitexi no ovu valautu. ²⁰Anu mukaukavunu la mukaukavunu no anu vaikala noxi'a ta Alamu xe ta Romu xe ta Xiliki. La ta Iutaia tavu'alo miitissou kaukavu ane ne, xo xaleenu ane mililixu Iesu no anu ne, muxolu 'alai no tuala ne Ielusalemu. ²¹Ta tatilasi'a ta mitema sou i'elaxa'a ta sipsip ne Iutaia mila'u latala la milai mixali noxou Pilato. La mivikalanu aloxo 'o, “Nakaukavu lexe

^y19:9 Mat 27:12 ^z19:11 Ioa 10:18; Apo 2:23; Rom 13:1

^a19:12 Luk 23:2; Apo 17:7

anu tatananu tuala noxi'a ta Iutaia uasi, ia nakaukavunu lexe anu molu muvika lexe anu tatananu tuala noxi'a ta Iutaia.” ²² Pilato mukoline'i aloxo 'o, “Mii ma'ia ane eni ekaukavunu, la eni ekaukavunu.”

²³ Ane'i ta mitema sou 'oto'oto mino'u Iesu la mililixu no ovu valautu. Mililixu mukalu la mivelunu tokolomou muxali tami'a, la sou vilevilesi momoxa'a. Ia siovesou tokolomou veveeni ne muai. Anu siovesou ne molu teitexi mulai muxali no lia, ia isimesimenu uasi. Muxolu ovunusi. ²⁴ ^b Ane'i miavuti la mivikalane'i ngato'o aloxo 'o, “Nenge'a takakanu uasi. Ta'oxonu vila'i vile sou talavusou lexe 'ena'ei noxinge uno'u.” Ane'i mi'oxonu aloxo ne sou umomomo sou vaikala vile muai no nano no Lavuku Tavuna teinu uxali manina. Muvikala aloxo 'o, “Ane'i mivelunu tokolomoxenisi'a mo mi'oxonu vila'i vile sou sioveneni.” ²⁵ ^c Ane'i mi'oxo'oxonu miumiu aloxo ne, ia 'alai noxou Iesu mine mililixu ne la nenu ilee vimoe mo Malia ane Kilopa semau mo Malia sie Maxatalene a itutulu. ²⁶ ^d Iesu mulili teitexi, ia iou mulu'e la mumaisie nenu ilou molomolou e Anu mumasaxau piena 'ole a itutulu. La muvikalane nenu aloxo 'o, “Sema 'o, 'iline ane.” ²⁷ Mo muvikalanu molomolou kalumo aloxo 'o, “Nenine ane.” No voxo ane nesi la molomolou Iesu ne, muno'e mulailixe no taasou sou musaxila'e.

Iesu Anu Musoli

(*Mat 27:45-56; Mak 15:33-41; Luk 23:44-49*)

²⁸ ^e Ili'i la Iesu mulavusou lexe Anu mukalusou mimii latala mukalu, la muvika lexe, “Esoliu lexa.” Muvikala aloxo ne sou kaukavu vile muai no

nano no Lavuku Tavuna uxali manina. ²⁹ ^f Ane'i milomusou Iesu muvika aloxo ne, la mino'u kateni la mitaanu no nano no uaini sixula. Xo uaini vexasou vile mitau mu'ana'ana a mututulu ne. Uaini sixula mu'ana'ana no anu kateni mukalu, la mitotolenu no anu ovu vile avolu telexu. Ovu ne, ilemolu lexe Isopi. Mukalu la mitolosou mutelai noxou Iesu anaxu sou muixeu. ³⁰ Anu muixeu mukalu, la muvika aloxo 'o, “Mukalu.” Muvika aloxo ne mukalu, la mutangatulu sou mu'italonu uleenu mulai noxou Momu.

Itama sou 'Oto'oto Vile Noxi'a Mulaanu Lalumiso Muvaxa Noxou Iesu Vaimolu

³¹ ^g No voxo ane ne, la anu voxo sou ilalaxi la'ilali sou voxo tila noxi'a. Ia loxo ne'ie la anu voxo tavuna iouvillemo ne uxali. La sou ta tatilasi'a ta Iutaia milai mivikalanu Pilato lexe ilai ixoxolasou tava'a mo ino'u vasime'a ilu'e mo i'asixa'a lumamo. Xo imasaxa lexe vasime'a ulili no ovu valautu no voxo tavuna uasi. ³² La sou ta mitema sou 'oto'oto milai mixoxolasou tava'u itama ane mililixu tei. Mukalu la sou mixoxolasou tava'u menexu la. Ane'i ane mililixa'a ilo'a Iesu mikei. ³³ Ane'i mixoxolasou tava'a ilou mukalu, ia mine'e sou lexe ixoxolasou Iesu tava'u la ua. Xo ane'i mimaissou lexe Anu musoli. ³⁴ Ia vile noxi'a ta mitema sou 'oto'oto mulaanu lalumiso muvaxa noxou Iesu vaimolu, la sialuxu ilou lexaxu munixi alaxu vilesisi. ³⁵ ^h Itama ane mumaissou mimii e mi'oxonu noxou Iesu, la anu muvika lamana no anu. Anu vaikala noxou ne manina. Anu mulavusou lexe anu uvikala manina no anu mii ma'ia ane anu mumaissou, mo sou ngingi ngamulaxu tan-

^b19:24 Lex 22:18 ^c19:25 Mat 27:55-56 ^d19:26 Ioa 13:23

^e19:28 Lex 22:15 ^f19:29 Lex 69:21 ^g19:31 Lap 21:22-23 ^h19:35 Ioa 21:24

gengi noxou. ³⁶ Ixoxolasou Iesu tava'u uasi. Xo kaukavu vile muai no Lavuku Tavuna teinu uxali manina. Muvikala aloxo 'o, "Umomomo sou ixola'u xinu vile uasi." ³⁷ Mo kaukavu vile la muvikala aloxo 'o, "Ane'i ie'i ulai noxou ane mito'omolu."

An'e'i Mimulaxu Iesu Vasimolu no Nano no 'a Lulu Vile Alavua

(*Mat 27:57-61; Mak 15:42-47; Luk 23:50-56*)

³⁸ Ioxe Iosepu sie Alimatia, anu molo-molou Iesu vile. Ia anu upala'alixu noxi'a ta tatilasi'a ta Iutaia lexe anu molo-molou uasi. Xo mu'ume'a. Io, anu mulutu la mulai noxou Pilato sou mutal-i'isouxu Iesu vasimolu. La Pilato muvikalanu laixe lexe anu ulai uno'u. La sou anu mulai mulu'enu Iesu vasimolu mukalu la muno'u sou mulailixu. ³⁹ Ia Nikodimo anu itema e mune'e noxou Iesu tei no 'olovoxo, anu mune'e kalumo. Mune'e la muno'u mii vile tuma'u lailaixe. Mii ane ne, anu mupitanu ilou lamalasile tuma'u lailaixe xe aloe, la tu'umaxu muxali loxo Kilo Gramu mavulovexa tatalu. ⁴⁰ Ane'i ilou mino'u Iesu vasimolu, la mimulaxu mii tuma'u lailaixe ne vaxa no vasimolu. Ilou mimulaxu mukalu, la mikuponu no anu lavalava. Ane'i mimulinu loxo ane'i ta Iutaia i'oxonu noxi'a ta mitema isoisoli. ⁴¹ No xaleenu ane mililixu Iesu, la xai oixu seville a muxolu ne. Ia no nano no xai oixu ne, la mi'asou lulu vile alavua a muxolu ne. Ia i'asixu evile no anu uao. ⁴² No voxo ane ne, la ane'i ta Iutaia ilalaxiinu la'ilali sou voxo tila. La sou ane'i ilou mino'u Iesu vasimolu ne, la milai mi'asixu no lulu ane ne. Xo anu lulu ne, muxolu 'alai sesi.

Iesu Anu Mumauli

(*Mat 28:1-10; Mak 16:1-8; Luk 24:1-12*)

20 Voxo vile ili'i no anu Voxo Tavuna, la Malia sie Maxatalene mi'emo no sivosivo sou milai no lulu-sou Iesu. Milutu xe milai mixali la mi-maisou lavo'o e mitatusou aitenga no anu ne, mixexeenu. ² Mimaisou aloxo ne, la miave milivu milai noxi'a Saimoni Pita ilou molomolo ane Iesu masaxau piena. La mivikalane'i aloxo 'o, "Mo se'i mino'u Tila vasimolu. Ia nexi talavusou lexe mimulaxu vasimolu ne'ei uasi." ³ Ane'i milomusou aloxo ne, la miave milai no lulu. ⁴ Ane'i ilou miave milai, la molomolo ane vile muaulixu Pita, la muxali no lulu tei. ⁵ Anu mulai muxali, la mutulu no aitengasi, ia muia'ili mu'unalai. Iou mu'unalai la mumaisou lavalavasi a muai. Ia anu u'unalai uasi. ⁶ Ia Saimoni Pita muili'i xe mune'e muxali la mu'unalai no nano avile. ⁷ La mumaisou lavalava a muai. Mo mumaisou lavalava vile la ane ane'i miisinu kisou no anu ne, mupipinu la mumulaxu va'axu no anu lavalava ane se'i 'ole. ⁸ Pita mu'unalai mukalu, la sou molomolo ane muxali no lulu tei 'ole, mumulinu sou mu'unalai. Anu mu'unalai xe mumaisou mimii ne, la mumulaxu tanu. ⁹ Ane'i ilou mimaisou mimii ane ne, ia ane'i ilou ilavusou vaivaikala muai no nano no Lavuku Tavuna teinu lexe Iesu usoli xe utulu uasi. ¹⁰ Ilou mimaisou mukalu, la milivu no tani.

Iesu Muxali Noxie Malia sie Maxatalene

(*Mak 16:9-11*)

¹¹ Ia ane Malia mitulu mitatama no lulu pa'umolu ne. Ane mitulu mitatama ne, ia miia'ili mu'unalai no lulu. ¹² La

ⁱ19:36 Mul 12:46; Iti 9:12; Lex 34:20 ^j19:37 Sek 12:10; Pal 1:7

^k19:39 Ioa 3:1-2 ^l20:9 Apo 2:24-32; 1Ko 15:4

mimaisi'a ta angelo tamei mitokolo-moxu mii kea mukalusi. Vile muxolu no kisou xe vile muxolu no tava'u. ¹³ Ane'i ilou mimaisie la mitali'isie aloxo 'o, "Sema 'o, natatamasou ma'i?" Ane mikoline'i ilou aloxo 'o, "Mo se'i mino'u Tila noxilo vasimolu milailixu. Ia eni ilavusou lexe ane'i mimulaxu ne'ei uasi." ¹⁴ ^mAne mivikala mukalu, ia iei muxiu la mimaisou Iesu a ututulu. Ia ane ilavusou lexe anu Iesu uasi. ¹⁵ Iesu mu-maisie la muvikalane aloxo 'o, "Sema 'o. Natatamasou ma'i? Nini nakakamuli 'e-na'ei?" Ane mimaisou Iesu la mikalavoi lexe Anu itema sou usaxila'u xalee lia ane ne. La mivikalane aloxo 'o, "Tila, lexe nini neno'u vasimolu nelailixu, la navikalaleli lexe nini nemulaxu 'ava? Mo sou eni alai la ano'u." ¹⁶ La Iesu muvikalane aloxo 'o, "Malia." La ane iei muxiu mulai noxou, la mivikalane no anu vaikala Alamu aloxo 'o, "Raboni. (Laaxu lexe tisa.)" ¹⁷ ⁿIesu muvikalane aloxo 'o, "Natetelisilo mamu. Xo eni alivu alai noxou Mamilo uao. Ia nalivu nalai mo navikalane'i 'ta vivilo lexe eni alivu ulai noxou Mamilo, anu Lataua noxilo mo ane'i Mami'a mo Lataua noxi'a kalumo." ¹⁸ Malia sie Maxatalene milai la mia'alo'i'a ta molomolou aloxo 'o, "Eni emaisou Tila. Mo Anu muvikalaleli lexe eni ane'e aa'alomengi."

**Iesu Muxali Noxi'a
ta Molomolo Noxou**

(*Mat 28:16-20; Mak
16:14-18; Luk 24:36-49*)

¹⁹ No 'olo'olovoxo no voxo ane ne, la ta molomolou Iesu mipita no tani vile. Ia mitatusou aitenga mukalusi, xo mi'lume'a ta tatilasi'a noxi'a ta Iutaia. La Iesu mune'e mutulu no taiine'i la muvikalane'i aloxo 'o, "Opo se'isisi uxolu

noxinge." ²⁰ ^oAnu muvikalane'i aloxo ne mukalu, la mulosieixa'a avolu ilou vaimolu. Ane'i mimaisou Tila noxi'a aloxo ne, la mi'osa manina. ²¹ Anu muvikalane'i la aloxo 'o, "Opo se'isisi uxolu noxinge! Aloxo Mamilo mupalusilo ene'e, eni apalusinge ngalai kalumo." ²² Muvikala aloxo ne mukalu, la mutauunu tauuxu mulai noxi'a. La muvikalane'i aloxo 'o, "Ngano'u Uleenu Tavuna. ²³ ^pLexe ngingi ngaxiunu tumalingeu 'ili'ilixu masumasua itema vile u'oxonu, la eni kalumo axiunu tumalilou. Ia lexe ngingi ngaxiunu tumalingeu uasi, la eni kalumo axiunu tumalilou uasi."

Iesu Muxali Noxou Tomasi

²⁴ No mine Iesu mune'e muxali noxi'a ne, la Tomasi ualason vile lexe Didimasi anu ilo'a ixolu uasi. Anu vile noxi'a ane'i ta molomolou mavulovexa mulelia tamei. ²⁵ Anu muxali la ane'i mivikalane lexe nexi temaisou Tila. Ia anu muavuti la muvikalane'i aloxo 'o, "Manina lexe eni amaisou lalili tanixu no avolu mo akelelixu avolo simisou no lalili tanixu mo akelelixu avolo no vainu, la sou eni amulaxu taleli noxou."

²⁶ Voxo muxatele tamei mukalu, la ane'i ta molomolou mipita no tani la. No voxo ane ne, la anu Tomasi ilo'a. Ane'i mitatusou aitenga, ia Iesu mune'e la mutulu no taiine'i la muvikalane'i aloxo 'o, "Opo se'isisi uxolu noxinge!" ²⁷ Anu muavuti la muvikalane Tomasi aloxo 'o, "Namulaxu avone simisou une'e 'o. Mo namaisou avolo. Mo namexinu avone une'e mo namulaxu no vaileli. Xavutalamenti ukalipala mamu. Namulaxu tanenisi." ²⁸ Iesu muvikalane aloxo ne, la Tomasi muvikalane aloxo 'o, "Nini Tila noxilo mo nini Lataua noxilo." ²⁹ ^qLa

^m20:14 Luk 24:16; Ioa 21:4 ⁿ20:17 Rom 8:29; Eva 2:11-12

^o20:20 Ioa 16:22; 1Ioa 1:1 ^p20:23 Mat 16:19 ^q20:29 1Pi 1:8

Iesu mukolinu aloxo 'o, “Tava'u xo nini nemaisilo, la sou nini nemulaxu taneni? Ane'i ane imaisilo uasi, ia imulaxu tane'i noxilo, la Lataua ualusi'a.”

Laaxu Lavuku Ano 'o

³⁰Iesu mu'oxonu sosovo tavu'alo misevile no ie'i ta molomolou. Ia eni akaukavunu ukalusi uasi. ³¹Eni ekaukavunu a'alo ane 'o sou lexe ngingi ngaitisou la ngamulaxu tangengi lexe Iesu anu Kalisito, Lataua 'Olu mo ngamulaxu tangengi noxou la ngingi ngano'u maui ane kaluxu uasi.

Iesu Muxali Noxi'a ta Molomolo Noxou Muxatele Tamei

21 Ioxe, ili'i la Iesu mulai muxali noxi'a ta molomolou la no kupa ne Tiberia pa'umolu. A'alosou ne aloxo 'o. ²No mine Iesu mulai muxali noxi'a la, la ta molomolou se'i mixolu mipita. Ualualasi'a aloxo 'o. Saimoni Pita mo Tomasi ualasonu vile lexe Didimasi mo Natanaeli tualasonu ne Kana no xalee lia tila ne Xalilaia mo Sebedaio ta 'olu ilo'a ta molomolou tamei. ³Saimoni Pita muavuti la muvikalane'i aloxo 'o, “Eni alai mo alapu sinana.” La ane'i mivikalane'i lexe, “Nenge nenge'a.” La sou ane'i miatuuatulai sou mitelo no anu uaxa. Ia no 'olovoxo veveeni ne, la ane'i ilapuunu sinana vile uasi. ⁴No kakau manina, la Iesu mutulu no tasi'i. Ia ta molomolou itongonu lexe Anu Iesu uasi. ⁵Anu muavuti la mu'ava mulai noxi'a aloxo 'o, “Ta molomolo! Nge-lapu sinana se'i?” La ane'i mikolinu lexe, “Uasi Nexi matalanexe.” ⁶La Anu muvikalane'i la aloxo 'o, “Ngaleanu kaengenge ulai no uaxa pa'umolu no xalee tema, la sou ngingi ngalapu se'i.” Ane'i mimulinu vaikala noxou aloxo ne, la mi-

no'a ta sinana tavu'alo. La umomomo sou ilapuune'i itelo uasi. ⁷La sou molomolo ane Iesu mumasaxau musuku, muvikalane'i aloxo 'o, “Anu Tila ane!” Saimoni Pita mulomusou aloxo ne, la alaxu vilesisi xo anu tokolomou laixe uasi la anu musakiinu tokolomou laixe, la sou muili'e mulu'elai no lexa. ⁸Ia ta molomolou ane mixolu no uaxa ne, milapunu uaxa ilou kae ane ta sinana mi'una mi'ana'ana no anu 'ole. Ane'i milapuunu sou ilai no tasi'i. Xo tasi'i ne no paxa uasi. Mumomomo loxo Mita itemaxu ta'uvesi. ⁹Milai mixali no tasi'i la mimaisou Iesu uxuxutuxa'a sinana ilou veleti no navu. ¹⁰Ane'i milai mixali mukalu, la Iesu muvikalane'i aloxo 'o, “Ngamolo sinana se'i ngelapunu ne une'e.” ¹¹U Saimoni Pita mutelai no uaxa la mulapunu kae mulai no tasi'i. Ta sinana tatila tavu'alo mi'una no kae. Iti-tisi'a mumomomo loxo itemaxu ta'uve mo mavulovexa ta'uve mo tatalu (153), ia kae ukakaa uasi. ¹²Iesu muvikalane'i aloxo 'o, “Ngane'e mo nga'ani.” Ane'i mine'e la evile utali'isou lexe nini 'ena'ei uasi. Xo ane'i milavusou lexe Anu Tila. ¹³Iesu mune'e la muvelunu sinana ilou veleti mulai noxi'a. ¹⁴Anu musoli xe mutulu, ia ili'i la Anu mupala'a noxi'a ta molomolou alaxu tatalusou ano.

Iesu Muvikalane'i Pita Lexe Ua'ane'i ta Sipsip Noxou

¹⁵Ane'i mi'ani mukalu, la Iesu mutali'isou Saimoni Pita aloxo 'o, “Saimoni, Ioanesi 'olu. Loxovaa nini nemasaxailo, la masaxa noxine mutila noxi'a ane'i ane 'o?” La anu Pita mukolinu aloxo 'o, “Ani. Tila, nini nelavusou lexe eni emasaxaine.” La Iesu muvikalane'i aloxo 'o, “Na'a'ane'i ta sip-

^{20:31} Ioa 3:15; Rom 1:17; 1Ioa 5:13 ^{21:3} Luk 5:4-7

^{21:7} Mat 14:29; Ioa 13:23 ^{21:11} Luk 5:6 ^{21:14} Ioa 20:19, 26

sipxeni ta 'ili'a." ¹⁶ ^wIesu mutali'isou la aloxo 'o, "Saimoni, Ioanesi 'olu. Loxovaa nini nemasaxailo?" La anu mukolinu aloxo 'o, "Ani. Tila, nini nelavusou lexe eni emasaxaine." La Iesu muvikalanu la aloxo 'o, "Nasaxila'a ta sipsipxeni." ¹⁷ Iesu mutali'isou Pita alaxu tatalusou la aloxo 'o, "Saimoni, Ioanesi 'olu. Loxovaa nini nemasaxailo?" Ia Pita opoonu tu'umaxu xo Iesu mutali'isou alaxu tatalu lexe, "Loxovaa nini nemasaxailo?" La sou Pita mukolinu aloxo 'o, "Tila, nini nelavusou mimii latala mukalu. Nelavusou lexe eni emasaxaine." La Iesu muvikalanu aloxo 'o, "Nini na'a'ane'i ta sipsipxeni. ¹⁸ Eni avikalaneni manina musuku. No mine nini namaulu la natokolomo no anu masaxa noxine mo nalai ne'ei no anu masaxa noxine. Ia no mine nini naaululu, la natolosou avone la evile utokolomoneni mo uulaxuneni ulailixene no xalee ane nini namasaxa nalai no anu uasi." ¹⁹ ^xIesu muvikala aloxo ne sou Pita usoli a loxovaa la u'itinu Lataua ualasou no anu. Anu muvikalanu aloxo ne mukalu, la muvikalanu lexe, "Namulileli!"

**Vaikala Noxou Vile Noxi'a ta
Molomolo Noxou Ane Anu
Mumasaxau Musuku**

²⁰ ^yPita iou muxiu la mumaisou molomolo ane Iesu mumasaxau mumuline'i.

Moosou e mi'ani'ani la muxoxolu 'alai no pa'umolu mo mutali'isou lexe, "Tila, 'ena'ei ane sou u'italoneni no avo'a ta mitema?" ²¹ Pita mumaisou la mutali'isou Iesu aloxo 'o, "Tila, loxovaa noxou?" ²² Iesu mukolinu aloxo 'o, "Lexe eni emasaxa lexe anu umaui ulai uxali no mine eni alivu ane'e, ia anu mii noxine uasi. Nini namulileli." ²³ Iesu muvikala aloxo ne, la sou ta molomolou mikalavoi lexe molomolo ane ne usoli uasi. Ia Iesu uvikala aloxo ne uasi. Anu muvikala aloxo, "Lexe eni emasaxa lexe anu umaui ulai uxali no mine eni alivu ane'e, ia anu mii noxine uasi."

²⁴ ^zMolomolo ane nesi, ane anu muvikala lamana no anu mimii ane ne mo mukaukavunu. La nexi telavusou lexe vaikala noxou ne manina. ²⁵ ^aIesu mu'oxonu mimii tavu'alo misevile. Lexe ane'i kaukavunu a'alosou ukalusi, la male lia xalee ukalusi no lia 'o ne, u'ana'ana no anu lavuku e ane'i mikaukavunu, mo taiinu vile sou imulaxu lavuku vile no anu uasi.

A'ALO SOU XAIXAI NOXI'A

TA APOSELI

Vaikala lamana

Luka tei la mukaukavu lavuku vile ilemolu lexe a'alo laixe Luka mukaukavunu. Ia lavuku ane xaixai noxi'a ta aposeli 'o ne anu Luka mukaukavunu kalumo sou musolonu a'alo noxou. No anu lavuku ane 'o ne, mii tatila no nano no anu ane a'alosi'a ta molomolo noxou Iesu mi'oxonu tatei. Nenge tamisou lexe no anu xaviinu Uleenu Tavunasi la sou muulaxune'i ta aposeli sou mia'aloxu a'alo laixe sou Iesu Kalisito. Misoko ne Ielusalemu la milai no tuatuala no xalee lia tila ne Iutaia mo ne Samalia xe milai no xalexalee lia ukalusi. (1:8) Lavuku sou xaixai noxi'a ta aposeli ne mua'aloxu tava'u lalotu mine musoko no taine'i ta Iutaia la musuku mulai muxali tatila no xalexalee lialia mukalusi. Luka umasaxa lexe uvikalane'i ta mitema lamana lexe lalotu noxou Iesu ne muxali sou utaloxolixu saxisaxila'u noxi'a ta Romu e misaxila'a uasi. Mo muvika lexe xaixai noxi'a ta mitema e mimuxaxu tane'i noxou Iesu xe milosou maulixa'a la mimulinu Iesu ne, anu mumomomo sou vaikala noxou Lataua e musakiinu tatei noxi'a ta Isilaeli.

Lavuku ane 'o mua'aloxu xaixai noxi'a ta aposeli sou milai mia'aloxu a'alo laixe sou Iesu Kalisito mulai no aleale no xalexalee lia mose'i la xe misokou lalotu no tuatuala mose'i la. No nano no anu a'alo 'o la mivalavalanu muxali xulumuxu tatalu. (1) Vile, a'alosou Iesu mine mulivu mutelai teitexi no opo loxotolo xe lalotu ne Ielusalemu musoko no anu xaviinu Uleenu Tavuna. (2) A'alosou xaixai musuku mulai no xalexalee lialia tila ne Pilistia. (3) Xe tatalusou, la xaixai

musuku mulai muxisa'i sou luaki tila ne Meditaliani la mulai muxali ne Romu.

Mii tatila manina no nano no anu xaixai noxi'a ta aposeli ane xaixai no anu Uleenu Tavuna. No voxo sou Pentikosi la Uleenu Tavuna mune'e mu'ana'analixa'a ta molomolo noxou Iesu ne Ielusalemu. Mo musolonu sou mulosi'a xavi mo muulaxune'i xe mu'oxonu pekia'a ta temanu lalotu ilo'a ta kisokisou no anu lalotu. No anu a'alo sou xaixai noxi'a ta aposeli 'o la mua'aloxu a'alo veveveni mose'i sou Iesu Kalisito ta aposeli mia'aloi'a ta mitema no anu. La sou no anu xavi no anu a'alo laixe ne, la nenge temaisou lexe ta mitema tavu'alo mimuxaxu tane'i noxou Iesu, la sou lalotu muleme muxali pekia'u.

No nano no anu a'alo noxou Luka 'o, la tamaisou a'alosou xaixai noxou Paulo sou mulai mua'aloxu a'alo laixe no tuatuala leviani. No nano no anu a'alosou Paulo ne, voxo leviani la anu uvikala lexe, "nexi." No anu vaikala mautunu se ne, la ta mitema sou lavulavu mose'i mi'oxo lexe Luka male ilou Paulo mixixao no voxo leviani, la sou no anu a'alo noxou la mu'oxo lexe, "nexi."

A'alo muai no nano aloxo 'o

Iesu mulalaxine'i ta molomolo noxou sou ilai ia'alo xe mulivu mulai teitexi no opo loxotolo 1:1-26

a. Iesu ilo'a ta molomolo noxou misakii vaikala xe mupalusi'a 1:1-11

b. Lakolisou Iudasi 1:12-26

Ta molomolo noxou Iesu misoko mi-a'alo ne Ielusalemu 2:1-8:3

Misolonu a'alo laixe mulai ne Iutaia xe ne Samalia 8:4-12:25

Paulo musokou xaixai noxou 13:1-28:31

a. Paulo musokou muamua'i noxou 13:1-14:28

b. Ta kisokisou no anu lalotu mipita mivivikala ne Ielusalemu 15:1-35

c. Muamua'i noxou Paulo ta tameisou 15:36–18:22

d. Muamua'i noxou Paulo tatalusou 18:23–21:16

e. Misakisakinu Paulo ne Ielusalemu, la mulai ne Kaisalia xe mukalu la mulai ne Romu 21:17–28:31

Iesu Mutelai no Opo Loxotolo

1^bEni Luka akaukavu ulai noxine Teopilolo aloxo 'o, a'alo ane tei ne sou mimii latala ane Iesu musoko sou mu'oxonu, mo mulosie'ixa'a ta mitema lavulavu no anu. ^{2c}Mo mune'e mutalo no voxo ane Lataua muno'u mutelailixu teitexi no opo loxotolo. Ia tei no mine Anu utelai uao, io no anu xavi noxou Uleenu Tavuna, la Anu mupela'a ta mitema sou xaixai noxou. Ane'i e Anu musosovosi'a sou xaixai lexe ane'i i'oxonu. ^{3d}Tei, la muxamuli navunavu tatila sou soli, xe ili'i la mumauli la. Xe no nano no anu voxo itemaxu tamei, la mupalapala'a noxi'a ta aposeli noxou ne sou mumaxa'u mo mu'oxonu mimii se'i sou ane'i ilavusou manina lexe Anu mumauli. Xe Anu muvikalane'i no anu saxisaxila'u noxou Lataua kalumo. ^{4e}No voxo vile ili'i no mine Iesu musoli xe mutulu la Anu ilo'a uao ixolu sou i'ani'ani o, la Anu muvikalane'i pekia'u aloxo 'o, “Mamu sou nga'umesou tuala ne Ielusalemu, ia ngaxoxolu ne mo ngaxomaioU Uleenu Tavuna ane Mamilo muvicala lexe ulosinge loxo ngingi ngelomusou eni evikalangengi no anu. ^{5f}Ioanesi mu'ulosi'a ta mitema no anu lexa, ia maxuveeni uasi, la ngingi nga'ulo no anu Uleenu Tavuna.”

^{6g}Ioxe, no mine ane'i mixolu mipita, la mitali'isou Iesu aloxo 'o, “Tilasixe, loxovaa vaimomo 'o sou nini nasu'ulinexi ta Isilaeli sou talivunoxu tualasixe mo mexe taxaxila'u?”

^{7h}La Anu mukoline'i aloxo 'o, “Voxo sou ngalivunoxu tualasinge ne, Mamilo molu musosovosou no anu masaxa noxou, ia anu mii sou ngingi ngalavusou no anu uasi. ⁸ⁱIa, ili'i no mine ngano'u xaviinu Uleenu Tavuna xe ulu'e uxolu noxinge, la sou ngingi ngaa'aloxu ualasilolo ne Ielusalemu mo no xalee lia tila ne Iutaia mo Samalia ukalusi xe ulai uxali no xalexalee lia ukalusi.”

⁹Anu muvikalane'i aloxo ne mukalu, la ane'i uao itutulu imamaisou sio, io Lataua muno'u mutelailixu teiteixi la tamuxala mutaluxu mole ane'i imaisou la uasi.

¹⁰No mine ane'i uao itutulu sou iutitiou no mine mutelai, io alaxu vilesisi 'o, la ta mitema ta tamei tokolomoxa'a keakea mixali mitulu no pa'ume'a. ^{11j}La ilou mivikalane'i aloxo 'o, “Ngingi ta mitema sie Xalilaia, tava'u loxovaa la sou ngatulu ngamamalei utetelai no loxotolo loxo ne? Iesu e Lataua muxexeenu noxinge sou mulaixu teitexi no opo loxotolo ne, Anu ulai la ulivu une'e iouvilesisi aloxo ngingi ngetulu ngemaisou mutelai ne.”

Mateasi Muno'u Tanixu Iudasi

^{12k}Iesu mutelai mukalu, la ane'i me'a no laxa'ilu vile ilemo lexe Olivu sou milivu milai ne Ielusalemu. Laxa'ilu ane ne, muxolu 'alaisi ne Ielusalemu. La umomomo sou imuamua'i sou ilai ilotu no voxo tavuna. ^{**}^{13l}No mine ane'i mi'u-

** 1:12 Anu umomomo loxo 1Km.

^b1:1 Luk 1:3 ^c1:2 Mak 16:19; Luk 24:49-51 ^d1:3 Luk 24:36-49; Apo 10:41

^e1:4 Luk 24:49; Ioa 14:16-17; Apo 2:33 ^f1:5 Mat 3:11 ^g1:6 Luk 24:21

^h1:7 Mak 13:32 ⁱ1:8 Mat 28:19; Luk 24:48 ^j1:11 Mat 26:64; Luk 21:27

^k1:12 Luk 24:50-53 ^l1:13 Mat 10:2-4

nalai no tuala tila mukalu, la mitelai no tani kaveutuxu vile muxolu teitexi e ane'i ixoxolu no anu. Ane'i e ixoxolu ne, ualaualasi'a aloxo 'o. Vile noxi'a ane Pita, xe tameisi'a ane Ioanesi, xe tatalusi'a ane Iakovo. Xe se'i noxi'a ane Andeleasi mo Pilipi mo Tomasi mo Vatolomaio mo Mataio mo Iakovo ane Alipaio 'olu mo Saimoni anu itema vile noxi'a ta mitema ane imasaxa lexe ane'i me'a isaxila'u tualasi'a, xe Iudasi e Iakovo vile la 'olu. ¹⁴ Ane'i oponse'i vile-sisi sou ikilaka pekia'u ulai noxou Lataua utotomu. La ta sema mose'i ilo'a Malia e Iesu nenu mo ta vimovimou mipita noxi'a kalumo sou mikilaka.

¹⁵ Ili'i no mine ane'i ta mitema sou imuxamuxaxu tane'i noxou Iesu mipita, la ititisi'a mumomomo loxo itemaxu muxatele vile (120). La Pita mutulu no taine'i sou muvikala aloxo 'o, ^{16m} "Ngingi ta vivilo 'o, tatei la Uleenu Tavuna muxolu noxou Deviti la Anu mu'oxonu sou mulemolu vaikala vile sou Iudasi e anu muulaxune'i ta mitema e mitetelisou Iesu. Mo vaikala muai no Lavuku Tavuna teinu ne, anu a muxali manina 'o. ¹⁷ Iudasi ne, anu itema vile e nenge nenge'a texolu mo texaxai tepita.

¹⁸ⁿ Ia ta mitema milosou lamoli loxo lakolisou 'ilixu vile masua e anu mu'oxo noxou Iesu, la sou anu mulotonu lia vile no anu. Ia ili'i, la anu mulapau no anu lia ane ne la opoonu mupau la tamusinu mulaalaa. ¹⁹ Anu musoli aloxo ne, la ta mitema mukalusi ne Ielusalemu milomusou a'alosou la milemolu lia ane ne ualasu lexe Akeludama no anu vaikala noxi'a ne laaxu lexe lia e sialu munixisu."

^{20o} La Pita muvikala aloxo 'o, "Mimii muxali noxou Iudasi aloxo ne, xo

mikaukavunu muai no anu Lavuku sou Lexe aloxo 'o, 'Tanixu uxolu vitanisi mo itema vile uxolu no anu mamu.'

Xe no anu vaikala vile la, la muvikala aloxo 'o,

'Itema vile uno'u tanixu no anu xaixai sou uulaxunu ane ne o.'

²¹ Anu aloxo ne, la sou nenge tasosovosou itema vile no nixi noxinge e nenge nenge'a Tila Iesu texoxolu mutotomu, ^{22p} musoko no mine Ioanesi mu'ulosou mo mune'e mutalo no mine Lataua muno'u Iesu mo mu'umesinge mulai teiteixi. Itema ane ne sou nenge nenge'a taa'aloxu a'alosou soli mo tulu noxou Iesu."

²³ Pita muvikala aloxo ne mukalu, la ane'i mileme'a ta mitema ta tamei sou iua'uli sou vile uno'u tanixu Iudasi. Vile ualasu lexe Iosepu e ilemo lexe Valusavasi mo ualasu vile la lexe Iusuto, xe tameisou ualasu lexe Mateasi. ²⁴ Mukalu, la ane'i mixolu sou mikilaka aloxo 'o, "Tilasixe, nini nelavusou xavutalamexi mukalusi, la sou nini nalosiexixu itema 'ena'ei noxi'a ane'i tamei 'o ²⁵ sou uxali aposeli noxou Iesu mo uno'u tanixu Iudasi. Xo anu mu'umesou xaixai noxou mulai no tualasu sou uno'u navunavu no anu 'ilixu ane anu mu'oxonu." ²⁶ Ioxe, ane'i miavuti, la mi'oxonu vila'i vile sou lexe isosovosou vile noxi'a ilou. La sosovo noxi'a ne, mu'isalili noxou Mateasi. La sou ane'i mimuxaxu loxo anu vile noxi'a ane'i ta aposeli noxou Iesu mavulovexa mo mulu'e no lia vile.

Uleenu Tavuna Mulu'e

2 ^qNo anu voxo e ilemolu lexe Pentikosi^{††} muxali, la ane'i muka-lusi ne

^{††}2:1 Naitisou Ualauala laalaxu no anu La' ilali sou Pentikosi.

^m1:16 Lex 41:9 ⁿ1:18 Mat 27:3-8 ^o1:20 Lex 69:25; 109:8

^p1:22 Mak 1:9; 16:19; Ioa 15:27 ^q2:1 Liv 23:15-21; Lap 16:9-11

mipita no tani vile. ²Xe alaxu vilesisi 'o, la milomusou mii vile luluxu loxo atume toxoxa'a molu no opo loxotolo mulu'e mu'ana'ana no tani e ane'i mixolu no anu ne. ³Xe mimalei loxo 'o, la mi- maisou mii vile loxo navu lamixu loxo itema levexu mulapau mulu'e muxolu no kisi'a momoxa'a ta mitema ne mukalusi. ⁴La ane'i mi'ana'ana no anu Uleenu Tavuna mole ta mitema mukalusi ne misoko sou mivikala no anu vaivaikala iouiou. Xo Uleenu Tavuana muxolu noxi'a, la sou ane'i mimomomo sou mi'oxo aloxo ne.

⁵Ioxe, no voxo ane ne la ta Iutaia e ilavusou itaxaanu Lataua me'a no tu- atuala mukalusi no lia 'o ne, mine'e mipita ne Ielusalemu. ⁶Xe ane'i milo- musou mii e luluxu ne, la ta mitema tavu'alo mukalusi mine'e mipita. Xo milomusou vaivaikalai'a vilevilesi noxi'a no mine ta mitema ne milelemolu no anaxa'a mu'isalili, la ane'i tane'i lili manina. ⁷Ane'i mikuluke manina, la sou mivikalane'i ngatongato'o lexe, "Ane'i ta mitema ane ane'i ivivikala 'o ne, ane'i sie Xalilaia mukalusi. ⁸Ia loxovaa, la sou nenge ta mitema ukalusi 'o telomusou vaivaikalamenge mu'isalili ane'i ilele- molu 'o? ⁹Nenge ta Palutoi mo ta Medoi mo ta Elamitai mo ne Mesopotamia mo ne Iutaia mo ne Kapadokia mo ne Pon- tasi mo ne Asia ¹⁰mo ne Pulixia mo ne Pamfulia mo ne Aixiputo mo no xalee lia se'i no nano ne Livia e mux- olu 'alai ne Kilene mo ane'i ane mix- ixaoxao me'a ne Romu, ¹¹ia mose'i ane'i ane ta Iutaia xe mose'i ane'i ta mitema e imulimulinu lalotu noxi'a ta Iutaia, mo nenge ta Kureta ilo'a ta Alavia telo- musi'a ane'i mia'aloxu xaixai toxoxa'a noxou Lataua no anu vaivaikalamenge mu'isalili." ¹²Ane'i milomusi'a aloxo ne, la mose'i mikuluke mo tane'i lili no anu,

la sou ane'i mivikalane'i ngatongato'o lexe, "Mii ane muxali vaimomo 'o, anu mii ma'ia manina?"

¹³Xe mose'i miavuti, la mimolo- vila'isi'a la mivikala aloxo 'o, "Ane'i miixu uaini tapiena musuku, la sou mixovulaulau aloxo ne."

Pita Mua'alo

¹⁴Ane'i mivikala aloxo ne, la sou Pita ilo'a ane'i mavulovexa mo mulu'e no lia vile mitulu sou anu muvikala tox- oxa'a mulai noxi'a ta mitema tavu'alo ne aloxo 'o, "Ngingi ta menexilo ta Iu- taia mo ngingi ta mitema tavu'alo ane ngexolu no nano ne Ielusalemu 'o, ngingi ngamulaxu sangalinge laixe mo ngalo- musou mii e eni alemolu noxinge 'o.

¹⁵Ngingi ngevikala lexe ane'i ta mitema 'o miixu lexa uaini tapiena musuku, la sou mixovulaulau 'o? Uasi manina. Anu a uao aso iou ta'uve mo muxatele tami'a no kakau 'osi! ¹⁶Ia eni avikalangengi lexe mii ane muxali 'o ne, anu mii e itema sou palomatana ualasou lexe Ioeli mulemolu tatei, a muxali 'o. ¹⁷Anu mu- vikala aloxo 'o,

'Lataua muvikala aloxo 'o, no anu voxo kalukaluxusou,

la Eni anixiu Uleenu ulu'e noxi'a ta mitema ukalusi mo ta 'ili'ili'a ukalusi sou ipalomatana.

Mo ta maulusi'a imaisou no ie'i tei mii loxo aipiepiena ane Lataua u'oxonu ili'i xe ta aululusi'a imaisou mii ane ne no anu aipiepiena.

¹⁸Mo no voxo ane ne, la Eni unixi'u Uleenu ulu'e noxi'a ta mulu xe ta sema sou xaixai noxilo sou ipalomatana.

¹⁹Xe Eni amaxa'u mii sou ta mitema imaisou

la tane'i lili no anu teitexi no opo loxotolo xe sosovo iouiou no anu lia 'o loxo sialuxa'a ta mitema unixi no anu 'o-to'oto mo navu

xe umuumu utomu tuatuala ukalusi.

²⁰Xe aso ne, uxali isivoxo mo so'io ne uxali lauoinu loxo sialu tei io,

ka sou voxu tatila noxou Tila e lamanaxu ane tu'utu'umaxu musuku

mo ta mitema imama'u no anu ne, uxali.

²¹Ia 'ei ane ukilaka no anu Tila ualasou, la Lataua upamaulinu.'

²²Ngingi ta mitema sie Isilaeli, ngalomusou vaikala ane eni elemolu 'o. Lataua mupelemasaxanu Iesu sie Naseleti ne sou mu'oxonu xaixai tatila ane ngemaisou la tangengililiou mo sosovo iouiou no nixi noxinge aloxo ne la sou ngingi ngelavusou lexe Lataua molu mu'oxonu mii ane ne noxou Iesu.

²³Lataua mu'italonu itema ane ne no avonge, la ngingi ngongi'a ta mitema ta masua ngelilixu mo ngevau musoli no ovu valautu. Mii ane muxali noxou ne, Lataua mumulinu xavutala noxou ane Anu molu muxavutala sou lexe u'oxonu mo mulavusou tei. ²⁴Ia Lataua mutulusou no anu soli mo muxexeenu navu-navu sou soli noxou, xo anu ne soli umomomo sou utetelisu uasi. ²⁵Aloxo ne, la sou Deviti muvikalasou aloxo 'o, 'Eni[‡] amaisou Tila uxolu 'alai utotomu noxilo.

Xo Anu muxolu no avolo tema, la sou mii vile u'oxoleli a'ume mo a'olo'olo uasi.

²⁶Aloxo ne, la sou opoleli laixe mo a'osa ulai noxou Tila.

Xe eni axolu la aloopala no anu mii ane laixe.

²⁷xo nini namomomo sou ieni uvaxa'ilosi

sou alai no lulusi'a ta mitema ane misoisoli uasi

mo nini umomomo sou ieni uvaxa'u itema ane nini nesosovosou

lexe nini na'anini ne u'ui no lulu uasi.

²⁸Ia nini nelosielixu vote'i sou mauili mo nini na'ana'ananixilo no anu 'osa no ieni.'

²⁹uTa vivilo, eni emomomo sou avikalangengi maninasou lexe 'ilusununenge Deviti ne musoli mo mi'asixu, ia lousou ne muxolu tatei mo, mo mune'e muxali vaimomo 'o.

³⁰vIa Deviti ne, itema sou palomatana, la sou anu mulavusou lexe Lataua musakiinu vaikala noxou lexe manina teitexi sou usosovosou 'ilusunu vile uno'u tanixu mo uxali tatananu tuala.

³¹wXe mumaisou mii ane sou uxali ili'i, la anu mutotokalasou soli mo tulu noxou Kalisito lexe Lataua umalanixu ulai no lulusi'a ta mitema ane misoisoli uasi mo umalanixu vasimolu uai u'ui no lulu uasi.

³²Lataua mutulusou Iesu ne mo mumauili, la sou nexi latala mukalusi temaisou mii ane ne muxali manina. ³³xAnu mutulu, la mutelai teitexi mo muxolu noxou Lataua no avolu tema. La Momu mulosou Uleenu Tavuna ane Anu musakii vaikalasou lexe ulosou. Mulosou mukalu, la sou anu Iesu munixiu mulu'e noxixe la sou ane vaimomo 'o ngingi ngemaisou mo ngelomusou ne. ³⁴yDeviti ne utelai no opo loxotolo uasi, ia anu muvikalasi lexe, 'Tila muvikalanu Tila noxilo aloxo 'o.

³⁵Navaisa'ileli no avolo tema ulai utalo no anu voxu ane sou eni amulaxa'a ta uluameni no tava'ine laaxu.'

[‡]2:25 Pita mulemolu lexe "eni" ane Iesu mulemolu.

^t2:25 Lex 16:8-11 ^u2:29 1Ta 2:10 ^v2:30 2Sa 7:12; Lex 89:3-4; 132:11

^w2:31 Lex 16:10 ^x2:33 Apo 5:32; 7:55-56 ^y2:34 Lex 110:1

^{36z}Anu aloxo ne, la sou laixe lexe nenge ta Isilaeli ukalusi ne talavusou manina lexe Iesu e Lataua musosovosou lexe Anu Tila mo Kalisito ane, Anu ane ngingi ngelilixu no anu ovu valautu.”

³⁷Pita mua'alo aloxo ne mukalu xe ta mitema milomusou, la tane'i ialuxu manina. La sou ane'i mitali'isou Pita ilo'a ta aposeli mose'i ne aloxo 'o, “Ta vivixe, nexi ta'oxonu mii ma'ia?”

³⁸Xe Pita muavuti la mukolinu tali'i noxi'a ne aloxo 'o, “Ngingi vilevilesi ngaxiu opongengi mo nga'ulo no anu ualassou Iesu Kalisito, mo sou Lataua ululusou susu noxinge, la ulosinge Uleenu Tavuna. ^{39a}Mii ane ne, Lataua musakiniu vaikalassou lexe ulosinge ngongi'a ta 'ili'ilinge mo ta mitema ukalusi ane'i ane ixolu va'axu. Xo Tila Lataua noxinge u'avali'a ine'e noxou.”

⁴⁰Pita mupeletotosi'a pekia'u no anu vaikala piena mose'i la aloxo 'o, “Nga'u-mengengi noxi'a ta mitema ane 'ilixone'i masumasua manina vaimomo 'o.” ^{41b}No voxo ane ne, la ane'i ane mino'u vaikala noxou la sou mi'ulo ne, ititisi'a muxali loxo itemaxu mavulovexa mavulovexa mo itemaxu mavulovexa ta'uve (3,000) mutelo no anu ititisi'a ane'i ane mimulinu Iesu tei.

Ta Mitema Mixolu Oponi'i Vilelisi

^{42c}Ioxe, ane'i mixolu la ane'i xavine'i sou milomusou vaivaikala noxi'a ta aposeli noxou Iesu mo ipitapita utotomu sou ise'inu veleti sou i'ou xe ikikilaka ulai noxou Lataua. ⁴³La ane'i tapiena vilevilesi ne, mimama'u xo imaxa'a lexe ane'i noxou Iesu ta aposeli noxou Iesu mi'oxonu mii ane ta mitema imaisou la tane'i liliou mo sosovo iouiou. ^{44d}Xe ane'i latala ane imuxam-

uxaxu tane'i noxou Iesu ne oponi'i vilelisi la iveluvulu mimii noxi'a ngaton-gato'o. ⁴⁵Mose'i noxi'a mi'italonu lialiaxa'a mo mi'ami'a sou ta mitema ilotonu xe ino'u lamolisou, la ilosi'a ta mitema ane'i ane i'a mimii uasi. ⁴⁶No voxovoxo utotomu ne, ane'i i'osa'osa sou ipitapita no nano no taasou lalotu tatila noxou Lataua, mo ise'ise'i veleti no taataasi'a vilevilesi mo i'ani ipita no anu opo manina. ^{47e}Mo i'itinu Lataua ualassou mo ta mitema ukalusi oponi'i u'osasi'a kalumo. Xe Tila musukunu ititisi'a ane'i ane Lataua upamauline'i utetelo no voxovoxo.

Pita Mupamaulinu Itema Vile Tavatava'u Musoisoli

3 Ioxe, no voxo vile no aso iou tatalu no 'olo'olovoxo, la Pita ilou Ioanesi mimuamua'i milai sou lexe ikilaka ulai noxou Lataua no nano no taasou lalotu tatila noxou Lataua loxo ane'i ilavusou i'oxo'oxonu. ²La ta mitema mitavulenu itema vile ne tava'u musoisoli lumamo no mine nenu mivo'onu mo. No voxo utotomu ne, ane'i ilavusou itavulenu itema ane ne sou ine'enu i'italonu no anu aitengaxu taasou lalotu tatila noxou Lataua vile ilemo lexe, “Aitenga Lailaixe” sou ulingalingau mimii noxi'a ta mitema ane i'una no nano no taasou lalotu tatila ane ne. ³Anu muxolu xe mumaisi'a Pita ilou Ioanesi no mine sou lexe ilou i'una, la mulinga lamoli noxi'a ilou. ^{4f}Ia ane'i ilou mimatakisou itema ne. Xe Pita muavuti la movikalanu aloxo 'o, “Nini ieni une'e mo namaisixe.” ⁵Xe itema ne muavuti la mumatakisi'a ilou, xo muloopala lexe ane'i ilou ilosou mii vile loxo lamoli.

^z2:36 Apo 5:30-31

^a2:39 Ais 57:19

^b2:41 Apo 2:47; 4:4

^c2:42 Apo 20:7

^d2:44 Apo 4:32-35

^e2:47 Apo 6:7; 11:21

^f3:4 Apo 14:9

⁶gIa Pita muavuti la muvikalanu aloxo 'o, “Eni xeni lamoli uasi. Ia mii ma'ia ane eni atetelisu 'o nesi a, eni emasaxa sou alosine. No anu xavi no ualasu Iesu Kalisito sie Nasaleti, la eni avikalane ni lexe natulu mo namuamua'i.”⁷ Muvikalanu aloxo ne mukalu, la sou anu mutetelisu avolu tema, io musu'ulinu sou mutulusou. Xe alaxu vilesisi 'o, la tavatava'u ilou tava'u vo'uvo'uxu e musoisoli ne, muxali pekia'u.⁸ La sou anu mupisikei sou mutulu xe mumuamua'i sou mumuline'i ilou mi'unalai no nano no taasou lalotu tatila noxou Lataua. Anu mumuamua'i, la muili'eli'e xe mu'iti'itinu Lataua ualasu.⁹ Xe ta mitema latala ne, mimaisou no mine mumuamua'i xe u'iti'itinu Lataua ualasu ne,¹⁰ la ane'i mitongonusi lexe anu itema e muxoxolu sou mulingalinga no aiten-gaxu taasou lalotu tatila noxou Lataua vile e ilemo lexe, “Aitenga Lailaixe” ne, anu ane. Ane'i mimaisou mii ane ne muxali noxou ne, la ane'i mixavutala piena xe mikuluke manina no anu.

Pita Mua'alo Noxi'a ta Mitema La

¹¹No mine itema sou lingalinga ne uvaitaone'i Pita ilou Ioanesi, la ta mitema latala ane mimaisou la mikuluke ne, miiaveiave mine'e noxi'a no tani tila noxou Lataua pa'umolu ilemo lexe, “Matavala noxou Solomoni.”¹² Xe Pita mumaisi'a aloxo ne, la anu muvikalane'i aloxo 'o, “Ngingi ta mitema sie Isilaeli, loxovaa ane ngingi ngekuluke no anu mii ane muxali 'o? Mo loxovaa ane ngingi ngamatakisixe noxou 'o? Male, ngingi ngexavutala lexe nexi noxou mexi xavi tatila mo temulimulinu 'ili'ilixu ane Lataua mumasaxau, la sou nexi tepamaulinu itema 'o la anu a umuamua'i 'o? Uasi.”¹³hIa avikalangengi aloxo 'o.

Lataua noxi'a Avalaamu ilou Aisaki mo Iakovo mo noxi'a ta 'ilu'ilusininge ne, Anu mu'itinu itema sou xaixai noxou vitanisi e Iesu ne. Ngingi nge'italonu no avo'a ta mitema sou lexe ivau usoli la Pilato mumasaxa lexe ululusou, la ngingi ngexiu tumalingeu no iou.¹⁴ Ngingi ngexiu tumalingeu itema ane mu'italonu maulixu noxou Lataua mo mu'oxonu 'ili'ilixu muisalili mukalusi, ia ngelinga noxou Pilato lexe anu ululusou itema ane muvau itema usoli ne une'e noxinge.¹⁵ Ngingi ngevau itema ane sou ulosinge mauli ne musoli. Ia Lataua mutulusou no anu soli xe nexi noxou temaisou mii ane ne, la nexi taa'alomengi no anu.¹⁶ Nexi noxou Ioanesi temulaxu tanexi no anu xavi no ualasu Iesu, la sou itema ane ngingi ngemaisou mo ngelavusou ne anu muxali laixe aloxo ngingi ngemaisou. Iesu molu muavutinoxu tanexi sou temuxaxu noxou, la sou itema 'o mumauli.

¹⁷iIoxe, ta vivilo. Eni elavu lexe ngingi ngongi'a ta tatilasinge ngalavusou Iesu laixe uasi, la sou ngingi nge'oxonu 'ilixu ane ne noxou.¹⁸ Ia Lataua mutotokalasou noxi'a ta mitema sou palomatana tatei mo lexe Kalisito ne uno'u navu-navu. La sou mii ma'ia ane Anu mutotokalasou ne muxali manina loxo ngingi nge'oxonu 'ilixu masua noxou.¹⁹jLa sou ngingi ngaxiu opongengi mo ngalivu ngalai noxou Lataua, mo sou Anu ululusou susu noxinge.²⁰ Lexe ngingi nga'oxo aloxo ne, la Tila ulosinge voxo sou ma'ila mo ngano'u xavi la upalusou Kalisito ane Anu musosovosou singe une'e. Itema ane ne, Anu Iesu.²¹ Anu uxolu teitexi no opo loxotolo ne ulai utalo no voxo ane Lataua u'oxonu mimii ukalusi uxali alavua loxo Anu musakii vaikalasou tatei noxi'a ta mitema sou palomatana

⁸3:6 Apo 4:10; 16:18 ^h3:13 Mul 3:6, 15; Luk 23:13-25; Apo 2:23

ⁱ3:17 Luk 23:34; 1Ti 1:13 ^j3:19 Apo 2:38

noxou. ²²kXo tatei, la Mosesi muvikala aloxo 'o, 'Tila anu Lataua noxinge usosovosou itema sou palomatana vile taingengi ne la aloxo Anu musosovosilo. Ngingi ngalomuxu vaivaikalau ukalusi. ²³Ia 'ena'ei ane umasaxa sou ulomuxu vaikalau uasi, la Lataua uxexeenu noxi'a ta mitema noxou mo ukalusou maulixu.'

²⁴Manina musuku lexe ta mitema sou palomatana ukalusi musoko noxou Samuéli mune'e ne mitotokalasou voxovoxo 'o ne alaxu tavu'alo mukalu. ²⁵!Ngingi ne, ta 'ilu'ilusune'i ta mitema sou palomatana ilo'a ta mitema ane Lataua musakii vaikala tei noxi'a. La Lataua muvikalalanu Avalaamu aloxo 'o, 'Noxou 'ilusuneni vile, la eni aalusi'a ta mitema ukalusi no lialia 'o.' ²⁶mIoxe, la sou Lataua musosovosou itema sou xaixai noxou vitanisi sou mupalusou mune'e noxinge tei sou lexe ualusinge mo usu'tulingengi vilevilesi sou ngaxiu tumalingeu 'ili'ilixo masumasua noxinge."

Pita Ilou Ioanesi Mitulu no Anu Vaivaikala Noxi'a ta Iutaia

4 Ane'i Pita ilou Ioanesi uao ivivikala noxi'a ta mitema sio, la ta aili'i ilo'a ta Sadokaio mo tila noxi'a ta mitema sou isaxila'u taasou lalotu tatila noxou Lataua mixali ne'e. ²Xe ane'i la'iaxa'a'a manina xo ane'i ilou ilosie'ixa'a ta mitema mo ia'aloxu tulu noxou Iesu mo ivikala lexe ane'i ane isoisoli ne ane'i kalumo itulu. ³La ane'i mitetelisi'a ilou, sou mimulaxa'a no taasou navunavu xo 'olovoxo mukalu. Ane'i mixolu no nano ne 'olovoxo vile lololi. ⁴!Ia ane'i tapiena ane milomusou vaivaikala noxi'a ilou ne mimulaxu tane'i noxou Iesu. La sou ititisi'a ta mulu musuku mutelo loxo 5,000.

⁵Olovoxo mukalu xe kakau, la ane'i ane ta Iutaia isaxila'a ta mitema ilo'a ta tatila sou tuala mo ta mitema sou lapuloto mipita ne Ielusalemu. ⁶La kisi'a ta aili'i e ualasou lexe Anasi ilo'a ta tema taasou ualasi'a lexe Kaiapasi mo Ioanesi mo Alekisanda ilo'a mose'i noxi'a mipita kalumo. ⁷La mitulusi'a Pita ilou Ioanesi no talaxa'a sou mitali'isi'a ilou aloxo 'o, "No anu xavi anevaa ane ngingi ngongou ngepamaulinu itema 'o no anu? Mo 'ena'ei mupelemasaxangengi sou nge'oxo loxo ne?"

⁸Xe Uleenu Tavuna mu'ana'ana noxou Pita, la mukoline'i aloxo 'o, "Ngingi sou ngasaxila'a ta mitema mo ngingi ta tatila sou tuala! ⁹Lexe ngingi nge'avalixe sou ngatali'isixe noxou vaimomo 'o sou 'ilixi laixe ane nexi noxou temaxa'u mulai noxou itema e tava'u musoisoli mo ngingi ngetali'isixe lexe anu mumauli a loxovaa, ¹⁰!a ngingi mo ta mitema sie Isilaeli ukalusi ne ngalavusou mii ano 'o. Nexi tavikalangengi lexe itema ane ututulu no iengi 'o ne, anu mumauli no anu xavi noxou Iesu Kalisito sie Naseletisi ane ngingi ngevau musoli no anu ovu valautu ia Lataua mutulusou no anu soli. ¹¹!Lavuku Tavuna teinu muvikalasou Iesu anu aloxo 'o, 'Anu lavo'o e ngingi ta mitema sou ngatulusou tani ngexexeenu musua, ia anu muxali lavo'o vile laixe manina sou utetelisu tani.' ¹²!Nenge tamomomo sou taxalisou mauli noxou itema vile la uasi. Xo Lataua ulosinge uala vile la no lia 'o sou nenge tano'u mauli no anu uasi."

¹³Ane'i mimaisi'a ilou lexe ane'i i'ume'a uasi xe ane'i milavusi'a ilou lexe ane'i ta mitema vitanisi mo i'a lavulavu uasi, la ane'i mikuluke manina ia mitongone'i lexe ane'i mixolu noxou Iesu tei. ¹⁴Ia tava'u lexe ane'i mimaisou itema

^k3:22 Lap 18:15, 18-19 ^l3:25 Tav 22:18 ^m3:26 Apo 13:46

ⁿ4:4 Apo 2:41 ^o4:10 Apo 3:6, 13-16 ^p4:11 Lex 118:22 ^q4:12 Mat 1:21

ane ilou mipamaulinu ne a ututulu no pa'ume'a ilou, la ane'i i'a vaikala vile sou ilemolu la uasi. ¹⁵La sou ane'i ta mitema ne mivikalane'i ilou lexe ix-exee mo ilai va'axu. Ane'i mixexene'i milai mukalu, io ane'i mixolu sou mivivikalane'i mo mitalitali'isi'a ngaton-gato'o aloxo 'o, ¹⁶“Nenge ta'oxonu mii ma'ia noxi'a ta mitema tamei 'o? Xo ta mitema latala e ixoxolu ne Ielusalemu 'o ne, milavusou sosovo tatila ane ane'i ilou mi'oxonu mo umomomo sou nenge tasingisou uasi. ¹⁷Ia nenge tavikalane'i ilou pekia'u lexe mamu sou ilou ia'aloxu Iesu ualasou ne la. Aloxo ne, la sou nenge tataluxu vote'isou a'alo ne mo mamu sou usuku ulai noxi'a ta mitema mose'i la.”

¹⁸“Mivivikala mukalu, la sou mi'avali'a ilou milivu mi'una la, sou mivikalane'i ilou pekia'u lexe mamu sou ane'i ivivikala mo ilosie'ixa'a ta mitema no anu xavi no 'a ualasou Iesu. ¹⁹“Ia Pita ilou Ioanesi mikoline'i aloxo 'o, “Ngingi minge ngaxavutala laixe lexe anu laixe no iou Lataua sou nexi talomuxu vaikalamengi? Uasi, nexi talomuxu vaikalau Lataua? ²⁰Xo nexi umomomo sou tatomunu ananexe no anu mii ma'ia ane nexi temaisou mo telomusou ne uasi.”

²¹Mukalu, la ane'i mivikala pekia'u mose'i la noxi'a ilou, io sou mimalanixi'a ilou milai. Ane'i imomomo sou ixalisou vote'i vile la sou ilosi'a ilou navunavu no anu uasi, xo ta mitema latala mukalusi ne mi'iti'itinu Lataua ualasou sou mii ane ane'i ilou mi'oxonu ne. ²²Itema ane ane'i ilou mimaxa'u sosovo sou mipamaulinu ne, tauu 'iexu muuaulixu tauu ie itemaxu tamei.

Ane'i Milinga Noxou Lataua

²³Ane'i mimalanixi'a Pita ilou Ioanesi mukalu, la sou ane'i ilou milivu milai noxi'a ta menexi'a sou mia'aloxu vaivaikala latala e ta tatilasi'a ta aili'i ilo'a ta tatila sou tuala milemolu. ²⁴“Xe ane'i milomusou mukalu, la ane'i mipita sou milinga mulai noxou Lataua aloxo 'o, “Tila, nini nekoinu mimii tavu'alo mukalusi ane muxolu teitexi no loxotolo mo no lialia 'o xe no luaki kalumo. ²⁵“Xe nini nevikala noxou itema sou xaixai noxine Deviti, 'ilusunexi tatei no anu Uleenu Tavuna, la anu muvikala lexe, “Tava'u loxovaa, la sou ta mitema ane'i ane ta Iutaia uasi ne la'iaxa'a musuku mo ane'i misakiinu vaikala sou lexe i'oto noxou Tila

ia vaikala noxi'a ne vitanisi 'o? ²⁶Mo ta tatananu tuatuala ilo'a ta tatila sou isaxila'a ta mitema milalaxii mo mipita sou lexe i'oto noxi'a Tila ilou Kalisito noxou.’

²⁷“Vaivaikala ane ne, manina musuku. Xo Elodesi ilou Pontio Pilato ilo'a ta mitema ane'i ane ta Iutaia uasi mo ta Isilaeli no tuala tila ane 'o mipita sou mi'oto noxou itema malemalenga e Lataua na'u sou xaixai noxine vitanisi, ualasou lexe Iesu e nini nesosovosou. ²⁸“La ane'i mi'oxo mii ane ne aloxo nini nesakiinu xavutalamenti tatei mo nemasaxa lexe na'oxonu no 'a xavineni mo uxali. ²⁹“Aloxo ne, la sou Tila nini naxavutala no anu 'ili'ilixo noxi'a ane ane'i i'oxonu sou nexi ta'ume no anu mo na'oxo pekia'inge nexi ta mitema sou xaixai noxine, mo sou nexi taa'aloxu vaikalamenti ia ta'ume uasi. ³⁰Mo nini nalosixe xavi sou nexi tapamauline'i ta

¹4:18 Apo 5:28 ^s4:19 Apo 5:29 ^t4:24 Mul 20:11; Nee 9:6; Lex 146:6

^u4:25 Lex 2:1-2 ^v4:27 Mat 27:1-2; Luk 23:7-11; Apo 3:13 ^w4:28 Apo 2:23

^x4:29 Ep 6:19

mitema no anu pipienaxa'a mo nexi ta'oxonu sosovo iouiou ilou mii ane ta mitema imaisou la tane'i liliou no 'a ualasou Iesu, Anu itema malemalenga sou xaixai noxine.”

³¹ Ane'i milinga aloxo ne mukalu, la tani ane ane'i mixolu mipita no anu ne, mukunikuni. Tani mukunikuni, la ane'i mi'ana'ana no anu Uleenu Tavuna, la sou ane'i mia'aloxu vaikala noxou Lataua, ia i'ume uasi.

Ta Mitema Noxou Lataua Misu'uline'i Ngatongato'o

³² La sou ta mitema tavu'alo ne, mimulaxu tane'i noxou Iesu, mo opone'i ilou xavutalai'a ne muxali vilesisi. La vile noxi'a uvikala lexe mimii noxou ne anu anusisi na'u uasi. Ia ane'i ivelunu mimii'a ne noxi'a ngatongato'o. ³³ Xe ta aposeli ne, ane'i misolonu sou mia'alo xavine'i no anu soli mo tulu noxou Tila Iesu, la Lataua mualusi'a ane'i mukalusi mu'oki manina. ³⁴ Itema vile loxo xou la'ilali mo lavuluti uasi uxolu no taiine'i ne uasi. Xo ane'i ane xa'a lia mo si'a tanitani mi'italonu sou ta mitema ilotonu une'e noxi'a, la ane'i mitavulenu lamoli ³⁵ mo milaixu mimulaxu no talaxa'a ta aposeli sou mivelunu noxi'a ta mitema ane'i ane loxo xa'a la'ilali mo i'a lavuluti uasi.

³⁶ Io itema vile no anu mata noxi'a ta Levi ne ualasou lexe Iosepu sie Kipulosi. Ia ta aposeli ne, mimoxo'u ualasou vile la lexe Valunavasi laaxu lexe itema vile sou xolixoli. ³⁷ Anu xaixu vile a muxolu, la anu mu'italonu noxi'a ta mitema sou milotonu. Xe muno'u lamolisou, la mune'enu mumulaxu no talaxa'a ta aposeli.

Ananiasi Ilee Semau Sapila

5 Ioxe, itema vile ualasou lexe Ananiasi muxolu no taiine'i. Ia semau ne, ualasie lexe Sapila. Ane'i kalumo mi'italonu liaxa'a vile sou ta mitema milotonu. ² Ia anu mutalumeu lamolisou lia ne pa'usou lexe anu na'u. La semau kalumo ne, milavusou aloxo ne. Ia anu mune'enu lamoli pa'usousi sou mu'italonu no talaxa'a ta aposeli.

³ La Pita mutali'isou aloxo 'o, “Ananiasi, loxovaa ane nini nemalanixu Satani sou musaxila'ine, la sou nini nekalavoinu Uleenu Tavuna mo ne-talumeu lamolisou liaxene pa'usou sou lexe na'a nini 'o? ⁴ Nini nelavu lexe ta mitema iloto liaxene uao, la liaxene ne nini na'aninisi. Xe ili'i no mine ta mitema milotonu mukalu xe neno'u lamolisou mukalu, la nini na'aninisi. Ia mii ma'ia mu'oxoneni, la sou ne'oxonu 'ilixoxo masua ane 'o? Nini ne'oxo loloxa'a ta mitema uasi, ia ne'oxo loloxu Lataua!”

⁵ Xe Ananiasi mulomusou aloxo ne, la anu mulapau mulu'esi mole musoli avile. Xe ta mitema milomusou a'alosou mii ane muxali noxou Ananiasi ne, la ane'i mukalusi mimama'u manina. ⁶ Musoli mukalu, la ta maulisi'a mine'e miluvonu vasimolu ka mitavulenu milaixu no ale sou mi'asixu.

⁷ Xe ili'i maxuveeni sevile, la semau kalumo mine'e mi'una no tani ane ane'i mipita no anu ne. Ia ilavusou mii ma'ia ane muxali noxou mulue ne uasi. ⁸ La Pita mutali'isie aloxo 'o, “Navikalaleli. Lamolisou liangenge nongou mulumeni Ananiasi ne, anu ase 'osi?”

La ane mikolinu tali'i noxou aloxo 'o, “Ani, anu aloxo nesi.”

⁹ La sou Pita muvikala aloxo 'o la, “Loxovaa ane ngingi nongou mulumeni ngepita xavutalamengi sou nge-

tovo Uleenu Tavuna noxou Tila 'o? Namalei, ta mitema ane mi'asixu mulumeni ane'i a ixali itulu no ale no aitenga ne, mo maasi 'o la ane'i itavulenei ilaixine no ale kalumo.”

¹⁰Pita muvikala aloxo ne mukalu, la sema ne misoli avile mole milapau milu'e no tava'u. Xe ta maulusi'a mi'una la mimaisie no mine misoli miai, la sou ane'i mitavulene milaixie no ale sou mi'asixie noxou mulue pa'umolu. ¹¹La ta mitema mukalusi noxou Lataua mo ane'i ane milomusou a'alosi'a ilou ne, mima-ma'u manina.

Ta Mitema Tavu'alo Mimauli

^{12c}Xe ta aposeli ne, miavuti la mi'oxonu sosovo iouiou mo mii ane ta mitema imaisou la tane'i liliou no taine'i ta mitema. Xe ane'i mukalusi ane mimulaxu tane'i noxou Iesu milavusou sou mine'e mipita no Matavala noxou Solomoni. ¹³Ta mitema ane va'ava'axu ne mimaisi'a la mi'iti ualasi'asi, ia ine'e ipita noxi'a uasi xo ane'i mima-ma'u. ¹⁴Io, ta mitema ta mulu xe ta sema tavu'alo ne mimulaxu tane'i noxou Tila mole 'iti'itisi'a ne musuku mutelai. ¹⁵Ta mitema mimaisi'a ta aposeli mi'oxonu sosovo iouiou, la sou ta mitema mine'ene'i ane'i ane mipipiena sou misia'u luuluusi'a xe mo'emo'esi'a no vote'i pa'umolu no mine Pita umua-mua'i uvaxa une'e no anu. Mo sou lexe Pita xalexu ulaisi'a se'i, la ane'i laixene'i. ¹⁶Mo ta mitema tapiena kalumo me'a no tuatuala ane 'alai ne Ielusalemu ne mine'e. La mitavulene'i ane'i ane mipipiena ilo'a ane'i ane ta uleenu ta masumasua mi'oxo masuane'i ne, mine'ene'i la ane'i mipamuine'i mukalusi.

Ta Tatila sou Ivelunu Vaivaikala Mi'oxo Masuane'i ta Aposeli

¹⁷Io kisi'a ta aili'i ilo'a ta menexu mukalusi ane'i ane muxolu no anu la'oluxa'a ta Sadokaio ne misangalakone'i manina, ¹⁸la sou ane'i mitetelisi'a ta aposeli, mo mitatuxa'a no nano no taasou navunavu. ^{19d}Ia no anu 'olovoxo, la angelo noxou Tila mukisiinu aitengaxu taasou navunavu, la mulalixa'a milai no ale, io muvikala aloxo 'o, ²⁰“Ngalai, ngatulu no nano no anu taasou lalotu tatila noxou Lataua, mo ngaa'aloi'a ta mitema no anu vaivaikala sou mauili ane alavua 'o ukalusi.”

²¹Ia no mine lamana upau 'o, la ane'i mi'una no anu taasou lalotu tatila noxou Lataua loxo milomusou angelo muvikalane'i, mo misokou sou milosi'a ta mitema lavulavu. Xe no mine kisi'a ta aili'i ilo'a ta menexu mixali, la ane'i mi'avali'a ta tatila sou itilovosou vaivaikala xe ta tatilasi'a ta Isilaeli mukalusi sou mine'e mipita, la mikalaa anaxa'ai'a ta aposeli no taasou navunavu, sou ino'a ta aposeli ine'e noxi'a. ²²Ia no mine ane'i mixali no anu taasou navunavu, la ta tatila sou xaixai noxi'a ne ixalisi'a ia ta aposeli ne ixolu uasi. La sou ane'i milivu milai sou mia'alo lexe, ²³“Nexi temaisou taasou navunavu ne mitatusou laixe mo ta mitema sou isaxila'u ne mitulutulu no aitenga, ia no mine nexi tekisiinu aitenga, la taxalisou itema vile no nano uasi.” ²⁴Xe no mine milomusou a'alo aloxo ne, la tila noxi'a ta mitema sou isaxila'u taasou lalotu tatila noxou Lataua mo ta tatilasi'a ta aili'i ne tane'i lili xe mixavutala piena lexe mii ane ne muxali a loxovaa.

²⁵La itema vile mune'e sou muvikala lexe, “Ngalomu, ta mitema ane ngingi

ngetatuxa'a no taasou navunavu ne ane'i a itutulu no nano no anu taasou lalotu tatila noxou Lataua mo a ilosi'a ta mitema lavulavu.”²⁶ Aloxo ne, la tila noxi'a ta mitema sou isaxila'u taasou lalotu tatila noxou Lataua ilo'a ta tatila sou xaixai noxou milai sou mine'ene'i ta aposeli. Ia ane'i i'oxo masuane'i uasi. Xo ane'i mi'ume lexe loxo 'o io ta mitema ive'a no anu lavo'o.

²⁷ Ane'i mine'ene'i ta aposeli, la mine'e mitulusi'a no ie'i ta mitema ane ipita sou ilomusou xe ivelunu vaivaikala. La kisi'a ta aili'i mutalisi'a aloxo 'o, ²⁸ e“Nexi tevikalangengi pekia'u lexe mamu sou ngalosi'a ta mitema lavulavu no anu uala ane ne. Ia ngingi ngelosi'a ta mitema mukalusi ne Ielusalemu ne lavulavu noxinge, mo ngingi nga'oxo lexe ngatelonu vaikala sou susu sou sialuxu itema ne noxixe.”

²⁹ fLa Pita mo ta aposeli mose'i la ne mikoline'i ta aili'i ne aloxo 'o, “Nexi temulinu vaikala noxou Lataua, ia tamulinu vaikala noxi'a ta mitema uasi. ³⁰ Lataua noxi'a ta xaixasixe mutulusou Iesu no anu soli e ngingi ngevau la ngelilinoxu no anu ovu valautu. ³¹ gIo Lataua mutelaixu la muxolu no avolu tema sou muxali loxo tatananu tuala 'Olu mo mitema sou pamauli sou lexe usuuline'i ta Isilaeli sou ixiu opone'i mo Anu uxiunu tumalouu 'ilixu masumasua noxi'a. ³² La sou nexi ne ta mitema sou a'alosou mimii ane ne. Mo Uleenu Tavuna kalumo ane Lataua mulosi'a ane'i ane milomuxu vaikala noxou ne Anu kalumo mitema sou a'alosou mimii ane ne.”

³³ Xe no mine ane'i milomu aloxo ne, la ane'i laiaxa'a masua mo mimasaxa lexe ive'a isoisoli. ³⁴ Ia Palisaio vile

ualasou lexe Xamalieli anu itema sou lavulavu no anu lapuloto mo ta mitema mukalusi ne itoxonu. Anu muavuti mutulu no nano no anu pitapita ne la muvikala pekia'u lexe ilaixa'a ta aposeli ne no ale seville 'o. ³⁵ Ka sou anu muvikalane'i ta mitema ane mipita ne aloxo 'o, “Ta mitema sie Isilaeli, ngaxavutala laixe no anu mii ma'ia ane ngingi ngamasaxa lexe nga'oxonu noxi'a ta mitema ane 'o. ³⁶ hXo taalu se 'o, la Tiudasi muxali muvikala lexe anu itema tila. La sou ta mitema itemaxu itemaxu vile (400) mimulinu. Ia ta mitema mivau musoli, la ta mitema mukalusi ane mimulinu ne mipaxele mole xaixai noxou ne tasi-auxu vitanisi. ³⁷ Xe ili'i noxou, la Iudasi ane sie Xalilaia ne mupalaa no anu voxo sou 'iti'itisi'a ta mitema, la mulapunu xavutalai'a ta mitema tavu'alo sou lexe i'oto sou ixexeenu itema sou usaxila'u lialia ne Xalilaia. Ia anu kalumo ne ta mitema mivau musoli la ane'i mukalusi ane mimulinu kalumo ne ane'i mipaxele mole milailai. ³⁸ Aloxo ne la sou, no anu mii ane vaimomo 'o ne, eni apeletotosinge lexe ngaxexesi'a ta mitema ane ne mo ngamalanixi'a ilai. Xo lexe xavutalai'a mo xaixai noxi'a ne molu noxi'a ta mitemasi la anu xaixai ne tasiau mo ukalu. ³⁹ Ia lexe anu molu noxou Lataua, la ngingi ne umomomo sou ngatalosi'a ta mitema ane ne uasi. Ia ngingi ne loxo nga'oto'otoxu Latauasi.”

⁴⁰ iVaivaikala noxou ne mulapunu xavutalai'a, la sou ane'i mi'avali'a ta aposeli mi'una mo mipuapuasi'a. Mukalu la ane'i mivikalane'i pekia'u lexe ia'alo no anu Iesu ualasou mamu. Io mimalanixi'a milai. ⁴¹ jLa ta aposeli mixexee no anu pitapita ne, io milai la mi'osa xo Lataua mulavusi'a mo

^e5:28 Mat 27:25 ^f5:29 Apo 4:19

^g5:31 Apo 2:33-34; Ep 1:20; Eva 2:10; 12:2 ^h5:36 Apo 21:38

ⁱ5:40 Apo 4:18 ^j5:41 Mat 5:10-12; 1Pi 4:13

muxavutala lexe ane'i imomomo sou itavulenu maela no anu ualasou Iesu. ⁴²Voxovoxo utotomu ne, ane'i ipitapita no taasou lalotu tatila noxou Lataua mo ta taasi'a ta mitema, ia ane'i italo uasi sou ilosi'a ta mitema lavulavu mo mia'alo a'alo laixe lexe Iesu ne Anu Kalisito.

**Misosovosi'a ta Mitema Muxatele
Tamei sou Isu'uline'i ta
Mitema sou Xaixai.**

6 ^kNo anu voxovoxo ane ne, no mine 'iti'itisi'a ta mitema ane ane'i mimuxaxu tane'i noxou Iesu muxali ta tatila, la ta Iutaia ane milavusou mivikala no anu vaikala Xiliki no taine'i ne mikalapuu mulai noxi'a ane'i ane milavusou mivikala no anu vaikala Evalaio. Xo no anu voxovoxo sou lavilelusou la'ilali, la ta sema ta vaalu noxi'a ne ino'u lavilelu umomomosi'a uasi. ²La sou ane'i ta aposeli mavulovexa mo mulu'e no lia tamei mipitane'i ta mitema ane ane'i imuxaxu tane'i noxou Iesu mukalusi sou mivikalane'i aloxo 'o, "Anu laixe noxixe uasi sou ta'italonu xaixai sou taa'aloxu vaikala noxou Lataua io tavelunu la'ilali. ³Io ta vivixe, ngasosovosi'a ta mitema muxatele tamei no taingengi ne e ta mitema milavusi'a lexe ane'i mi'ana'ana no anu Uleenu Tavuna mo ane'i ta mitema sou lavulavu laixe kalumo. La sou nenge tamuxaxu xaixai ane ne ulai noxi'a sou isaxila'u. ⁴Io nexi ta'italonu xavutalamexi no anu lakilaka mo xaixai sou taa'aloxu vaikalasi."

⁵Xavutala ane ne ane'i la'oluxa'a lololi ne mi'osousou, la ane'i misosovosou Sutepano itema e muxamuxaxu tanu pekia'u mo mu'ana'ana no anu Uleenu Tavuna, xe Pilipi mo Purokorusi mo Nikanolu mo Timoni mo Parumenasi mo

Nikolasi sie Antioki e umulinu lalotu noxi'a ta Iutaia. ⁶Ane'i mitulusi'a ta mitema ane ne no ie'i ta aposeli. La ane'i mikilakasi'a mo mimulaxu avo'a teitexi noxi'a sou mialusi'a.

⁷La sou vaikala noxou Lataua mutaa-sou tani. La 'iti'itisi'a ta mitema ane'i ane mimuxaxu tane'i noxou Iesu ne Ielusalemu ne muxali tatila mupaleasi. Mo ta aili'i tavu'alo milomuxu vaikala noxou Lataua sou mimuxaxu tane'i.

Ta Iutaia Mitetelisu Sutepano

⁸Ioxe Sutepano ne anu mu'ana'ana no anu alauna mo xavi noxou Lataua, la mu'oxonu mii ane talavusou uasi mo sosovo iouiou no taine'i ta mitema. ⁹Ia ta mitema ta Iutaia miavuti sou mi'oto no anaxa'a mulai noxou Sutepano. Ane'i ne ta mitema sou taasou lalotu ane milemo lexe ta mitema manamana'a. Ane'i ta mitema sie Kilene mo sie Aleksandolia mo no xalee lia tila tamei ne Kilikia xe Asia kalumo. ¹⁰^mIa ane'i imomomo sou itulu mo itooxu lavulavu noxou mo Uleenu Tavuna ane anu muvikala no anu ne uasi.

¹¹La sou ane'i mitalume sou miavutilixa'a ta mitema mose'i sou lexe ivikala aloxo 'o, "Nexi telomusou Sutepano muvikala la mulemolu vaikala mose'i masua mulai noxou Mosesi mo noxou Lataua."

¹²La sou ane'i miavutinoxu la'ia no opone'i ta mitema mo ta tatilasi'a mo ta mitema sou lavulavu no anu lapuloto, la ane'i mitetelisu Sutepano sou mine'e mitulusou no ie'i ta mitema ane mipita sou vaivaikala ne. ¹³Ane'i mitulusi'a ta mitema sou a'alo kalakalavoi ne sou mivikalane'i aloxo 'o, "Itema ane 'o ne muvikala masua no anu Tani Tavuna mo no anu lapuloto noxou Mosesi. ¹⁴Xo nexi telomusou muvikala lexe 'Iesu e sie

Naseleti ne umamulonou Tani Tavuna mo uxiunu 'ili'ilixo ane Mosesi mulosinge.”

¹⁵La ane'i mukalusi ane mixoxolu no anu pitapita ne mimatakisou Sutepano. La ane'i mimaisou lexe iou ne muxali loxo angelo vile noxou Lataua iou.

Sutepano Muvikala Mulai Noxi'a ta Tatila sou Ilo musou Vaivaikala

7 Xe kisi'a ta aili'i mutalisou aloxo 'o, “Loxovaa, vaivaikala ane mitelonu noxine 'o anu manina?” ²La anu mukolinu aloxo 'o, “Ta vivilo, mo ta mamamilo. Ngalomu noxilo. Lataua e ta'itinu ualasou teitexi manina ne mupala'a noxou 'ilusunenge Avalaamu, mo no mine anu muxolu ne Mesopotamia io ulai ne Harani uao, la muvikalanu aloxo 'o, ³Natulu mo na'umesou lialixene mo ta temanu taasine, io nalai no anu lialia vile ane Eni alosienixu.’

⁴La sou anu mulutu sou mu'umesou lialia noxi'a ta Kaludia io mulai sou muxolu ne Harani. Xe ili'i no mine Avalaamu momu musoli, mukalu, la Lataua mupalusou mune'e sou muxolu no anu lialia ane ngingi ngaxoxolu no anu 'o. ⁵Ia Anu ulosou mii vile sou lexe anu na'u no anu lialia lai 'o uasi mo lialia seville loxo tatulu no anu ne uasi. Ia Lataua musakii vaikala noxou lexe anu mo ta 'i-u'ilusunu ili'i ne mulosi'a lialia ane ne loxo ane'i na'a sou ixolu no anu. Muvikala aloxo nesi io no voxo ane ne, la Avalaamu ne 'olu vile uasi. ⁶La Lataua muvikalanu aloxo 'o, ‘Ta 'ilu'ilusuneni ne ilai la ixali loxo ta mitema vilemo no anu tuala va'axu mo ixali ta mitema sou ipalupalusi'asi mo ta mitema va'axu i'oxo masuane'i umomomo no anu tauu lele'e itemaxu itemaxu vile (400). ⁷Ia

Eni alosi'a ta mitema ane i'oxo masuane'i mo anu navunavu xe ili'i la ane'i ilaa ixexee no anu xalee tuala tila io ine'e ilotu noxilo no tuala ane 'o.’ ⁸La Lataua muvikalanu Avalaamu sou lexe xooxoo ungasi'a aloxo sosovo sou mii ane Lataua musakiinu vaikalasou. Xe ili'i la Avalaamu muxalixu 'olu Aisaki, io Aisaki nenu mivo'onu mo voxo muxatele tatalu mukalu, la xooxoo mungasou. Xe ili'i, la Aisaki muxalixu 'olu Iakovo, la Iakovo muxali ta xaixasinge mavulovexa mo mulu'e no lia tamei, mami'a ane.

⁹Ia xo ta xaixasinge mavulovexa mo mulu'e no lia vile ne miavuti la misangalakonu vimo'a vile ualasou lexe Iosepu, la sou misovanu mulai noxi'a ta mitema sou mi'oxonu muxali loxo itema sou ipalupalusousi ne Aixiputo. Mi'oxo aloxo ne ia Lataua u'umesou uasi. Anu musaxila'u laixe. ¹⁰Mo musu'ulinu no anu tu'umaxu noxou, io mulosou xavutala laixe mole no mine anu ulai uvikala noxou mutuxu tuala ne Aixiputo e ualasou lexe Palao ne la anu uisuxu lavulavuu ne. La sou anu musosovosou sou muxali itema sou usaxila'u xalexalee tuatuala mo tanitani noxou mukalusi.

¹¹Ia no voxo ane ne, la tauu soli tatila muxali no xalexalee tuatuala mukalusi ne Aixiputo mo ne Kanani kalumo. Aloxo ne, la muxalixu soli sou la'ilali toxoxa'a mole ta xaixasinge ne imomomo sou i'ani la uasi. ¹²Xe Iakovo mulomu loxo 'o la lexe tuala tila ne Aixiputo ne la'ilali ta piena a muai no taataasou la'ilali. La sou anu mupalusi'a ta xaixasinge sou misokou muamua'i noxi'a sou milai ne Aixiputo ka milivu mine'e la. Xe la'ilali mukalu. ¹³La sou ane'i mi-

^{7:2} Tav 11:31; 12:1 ^{7:4} Tav 11:31–12:5 ^{7:5} Tav 12:7; 15:18; 17:8

^{7:6} Tav 15:13-14; Mul 12:40 ^{7:7} Mul 3:12 ^{7:8} Tav 17:9-14; 21:4

^{7:9} Tav 37:11, 28; 39:2, 21-23 ^{7:10} Tav 41:37-44

^{7:11} Tav 41:54; 42:1-2 ^{7:13} Tav 45:1-4, 16

lutu alaxu tameisou sou milai. Xe vimo'a Iosepu mupala'anixu lexe anu ne ane'i vimo'a ane. La sou motuxu tuala Palao mulavusi'a kalumo lexe ane'i ne Iosepu ta minuminu. ¹⁴xXe ili'i la sou Iosepu mukalaanaxui'a momu Iakovo ilo'a ta minuminu mukalusi e sosovosi'a muxali loxo itemaxu tatalu mo mavulovexa mo ta'uve (75) sou ane'i mine'e, ¹⁵yMilu'e ne Aixiputo mole anu ilo'a ta xaixas-inge mukalusi ne misoisoli a lai ne. ¹⁶zMisoisoli lai ne la sou mitavutavulene'i milivunixi'a ne Sikemu sou milai mi'asixa'a no 'a tanixu lulusi'a e Avalaamu mulotonu noxi'a ta Amolu ne Sikemu.

¹⁷aNo mine voxo 'ala'alai sou Lataua mumasaxa lexe umomomo sou vaikala e musakiinu noxou 'ilusunenge Avalaamu la sosovosi'a ta mitema ne Isilaeli e mixolu no nano ne Aixiputo ne mulai teixi manina. ¹⁸No voxo ane ne la mutuxu tuala e musaxila'u tuala tila ne Aixiputo tei ne musoli, io vile alavua mune'e muno'u tanixu sou usaxila'u tuala tila ne Aixiputo ne ulavusou Iosepu ne uasi. ¹⁹bAnu mumaisi'a ta Isilaeli no mine mixali ta piena mulolutu xe anu muavuti la mu'oxo loloxa'a sou lexe ipeine'i ta 'ili'a ta keakea ne mo sou isoisoli.

²⁰cNo voxo ane ne la Mosesi ne nenu mivo'onu kalumo. Mo anu uao keakeaxusi la Lataua mu'osaxou manina, io mitalumeu muxolu no nano no tani noxou momu so'io tatalu. ²¹dIa no mine ane'i mi'italonu mulai muxolu no ale, la mutuxu tuala Palao 'olu sema mino'u sou mituvu'u la muxali loxo ane 'ilie. ²²Xe Mosesi muxali tatila, la muno'u lavulavu mukalusi e noxi'a ta Aixiputo

mo anu xaviinu mulolutu sou uvivikala xe umamaxa'u xaviinu kalumo.

²³Ia no mine anu tauu lele'exu itemaxu tamei mukalu, la anu mumasaxa lexe uxixao sou umaleisi'a ta tema taasou ta Isilaeli. ²⁴eXe anu muxixaosi'a aloxo ne, la mumaisou itema sie Aixiputo vile movau itema sie Isilaeli vile, la sou anu muavuti mukolinu itema sie Isilaeli ne sou movau itema sie Aixiputo ne musoli. ²⁵Mosesi mu'oxo aloxo ne xo anu muxavutala lexe ta tema tualasou ne imomomo sou ilavusou lexe Lataua musosovosou sou ulivunixi'a, ia ane'i ilamana no anu mii ane ne uasi. ²⁶Xe no voxo vile ili'i la, la Mosesi mumaisi'a ta Isilaeli tamei me'a mi'oto'oto. Ia anu mulai sou lexe utululune'i ilou, la mulai movikalane'i aloxo 'o, 'Ae, ngingi ngongou vivinesi a ne. Ia loxovaa la sou ngingi ngongou menge ngavilaisinge la loxo ne?'

²⁷Ia ane musokou 'oto'oto ne musounu Mosesi sou mutali'isou aloxo 'o, 'Ena'ei musosovosine sou lexe naxali nini itema sou naulaxunexi mo nailevinu 'ilixomexi loxo ne? ²⁸fNini na'oxo lexe navelo asoli loxo nevau itema sie Aixiputo vile musoli mei 'o?' ²⁹gXe Mosesi mulomusou aloxo ne, la muavuti sou mu'ume avile mulai no xalee lia ne Midi-ani. La mutaula'i mole mupalane'i ta 'olu ta mulu tamei.

³⁰hIa tauu lele'e itemaxu tamei mukalu xe ili'i no anu la angelo vile mune'e muxali noxou Mosesi no xalee lia vitanisi 'alai no anu la'olu ne Sinai. Angelo ne muxali no anu navu vile mu'ani no anu ovu vile. ³¹No mine anu mumaisou aloxo ne, la anu mukuluke, la musuku mulai 'alai sou lexe umaisou

x7:14 Tav 45:9-11; 46:27 y7:15 Tav 46:1-7; 49:33

z7:16 Tav 23:2-20; 33:19; Ies 24:32 a7:17 Mul 1:7-8 b7:19 Mul 1:11-22

c7:20 Mul 2:2 d7:21 Mul 2:3-10 e7:24 Mul 2:11-15 f7:28 Mul 2:14

g7:29 Mul 2:21-22; 18:3-4 h7:30 Mul 3:1-10

laixe. La sou mulomusou Tila muvikala.
³²La muvikalanu aloxo 'o, 'Eni Lataua noxi'a ta xaixasinge. Eni Lataua noxou Avalaamu mo Aisaki xe Iakovo.' No mine Mosesi mulomu aloxo ne la mu'ume mo umasaxa sou umaisou mii ne uasi.

³³La sou Tila muvikalanu aloxo 'o, 'Naxeeenu siovesou tavaine ne xo lialia ane nini natutulu no anu 'o ne anu Tavuna. ³⁴Eni emaisou tu'utu'umaxu ane muxali noxi'a ta tamitemaxeni e ixolu ne Aixiputo ne anu manina. Mo Eni alomusou tamaxa'a, la sou Eni elu'e 'o sou lexe axexee tu'utu'umaxu ane ne noxi'a. Aloxo ne la sou Eni emasaxa lexe apalusine nalivu nalai ne Aixiputo.'

³⁵iAnu Mosesi anusi ane loxo ta mitema mixililiou mo mivikalanu lexe, 'Ena 'ei musosovosine sou lexe naxali nini itema sou naulaxunexi mo nailevinu 'ilixomexi loxo ne?' Anu anesi ane Lataua upalusou sou uxali loxo itema sou uulaxune'i mo ululusi'a no anu xavi e mune'e noxou angelo ne muxali no anu navu vile mu'ani no anu. ³⁶jAloxo ne la sou anu Mosesi mulutu mulai sou mulaane'i ta mitema ta Isilaeli mixolu ne Aixiputo no anu sosovo iouiou e ta mitema imaisou la ilavusou uasi ne no nano ne Aixiputo mo no Luaki Laouinu xe no xalee lia vitanisi kalumo no nano no anu tauu lele'e itemaxu tamei. ³⁷kAnu Mosesi muvikalane'i ta Isilaeli lexe, 'Lataua usosovosou vivinge vile no nixi noxi'a ne sou uxali itema sou palomatana loxo eni.' ³⁸lXe anu Mosesi muavuti la muvikalane'i la aloxo 'o, ili'i la ta xaixasinge ipita no xalee lia vitanisi la Mosesi nesi anu ilo'a ixolu. La sou anu mutelai no la'olu ne Sinai la angelo muvikalanu no 'a vaikala noxou Lataua anu

sou mauli mo kaluxu uasi. La sou vaikala ne ane nenge telomusou vaimomo 'o.

³⁹Ia ta xaixasinge ne imasaxa sou ilomusou vaikala noxou Mosesi uasi. Ane'i misuunu Mosesi xo opone'i pekia'usi sou imasaxa lexe ilivu ne Aixiputosi. ⁴⁰mLa sou ane'i mivikalanu Aloni lexe, 'Nexi talavusou lexe mii ma'ia ane muxali noxou Mosesi e anu itema ane munoinje ne Aixiputo sou mune'enge lai 'o uasi. Aloxo ne la sou vaimomo nini napuinxexi ta lataua sou iulaxunexi no vote'i.' ⁴¹nNo voxo ane ne la ane'i miavuti la mipuinu bulumakau 'olu vile sou milotu noxou aloxo lataua kalavoi noxi'a ne mo miia-mau no anu mimii mose'i xe mi'osasou. ⁴²oAloxo ne la sou Lataua muxiu tumalou noxi'a sou lexe ane'i ilotu noxi'a ta 'oto sou opo loxotolo, sou umomomo sou vaikala vile no anu Lavuku noxi'a ta mitema sou palomatana mikaukavunu lexe,

'Loxovaa ngingi ta Isilaeli ne,
 no mine ngingi ngexolu tauu lele'e
 itemaxu tamei no xalee lia vitanisi,
 la ngingi ngave'a ta bulumakau ilo'a
 ta sipsip sou ngeiamane'i mine'e
 noxilo?

Uasi.

⁴³Xo tani alelaxu ane ngingi ngatavulenu ne Eni taasilo uasi.

Anu taasou lataua kalavoi e ualasou lexe Moleki

mo ngingi ngatavulenu sosovosou 'oto noxou lataua kalavoi e ualasou lexe Lepani.

Ngingi ngepuine'i ta lataua kalakalavoi ane ne sou lexe ngalotu noxi'a.

Aloxo ne la sou Eni akusainge no xalee lia tila ane lexe ngingi nga'angingi sou ngalai ngaxolu no xalee lia tila ne Vaviloni ia ulai la.'

ⁱ7:35 Mul 2:14 ^j7:36 Mul 7:3; 14:21; Iti 14:33 ^k7:37 Lap 18:15

^l7:38 Mul 19:3 ^m7:40 Mul 32:1 ⁿ7:41 Mul 32:2-6 ^o7:42 Amo 5:25-27

⁴⁴Ia avikalangengi lexe no mine ta xaixasinge mixolu no xalee lia vitanisi la mitulusou tani alelaxu noxou Lataua xe Lataua muxolu noxi'a la sou mupamuxanu Mosesi sou mutulusou no anu kaukavuxu anu mumaisou mu'isalili.

⁴⁵^pLa sou ta xaixasinge ilo'a Iosua mine'e ne misukunu tani alelaxu noxou Lataua ane ne sou milaixu no xalee lia ane lexe ilai ixolu no anu. Aloxo ne la sou Lataua mustu'uline'i sou muxexene'i ta mitema sou xalee lia ane ne, io Anu muxolu noxi'a sou mupamuxune'i la mulai muxali no mine Deviti muxali. ⁴⁶^qIo Deviti ne Lataua mumasaxau misevile, la sou anu mulinga noxou Lataua lexe anu utulusou taasou lalotu sou Lataua noxou Iakovo uxolu no anu. ⁴⁷^tIa ili'i, no mine Solomoni muxali, la sou anu molu mutulusou taasou lalotu maninasou. ⁴⁸Ia aloxo ne uasi xo Lataua e uxolu teiteixi manina ne itema vile utulusou taasou sou uxoxolu no anu uasi. Aloxo itema sou palomatana muvikalalexe,

⁴⁹^sTila muvikalalexe aloxo ne.

Opo loxotolo ne anu pulolou e eni axolu mo asaxila'u mutuxu tuala noxilo.

Xe lialia ne sou atulusou tavailo no anu. la tani iou ma'ia ane ngingi ngatulusou lexe Eni taasilo ne

xe tanixu ma'ilaxo 'ava?

⁵⁰Xo Eni avolosi ane molu mu'oxonu mimii mukalusi ane ne.”

⁵¹^tXe Sutepano muavuti la muvikalane'i ta tatila aloxo 'o, “Ngingi ta mitema sou sangalinge mutomu xe opongengi pekia'u, la sou ngamulinu Uleenu Tavuna uasi loxo ta xaixasinge.

⁵²^uAloxo ne la sou vaimomo 'o eni atali'isinge lexe, itema sou palomatana anevaa ane ta xaixasinge mi'oxo laixe noxou tatei uasi. Ane'i mive'ave'a

ta mitema ane'i ane lexe ine'e sou ia'aloxu itema sou 'ilixu muisalili e lexe une'e. Mo vaimomo 'o Anu itema ne mune'e, ia ngingi ngemuxaxu no avo'a ta mitema ta masua sou mivau musoli.

⁵³Ngingi ngeno'u lapuloto noxou Lataua e ta angelo mivikalangengixu, ia ngingi ngamulinu uasi.”

Ane'i Mivau Sutepano Musoli no Anu Lavo'o

⁵⁴Xe no mine ane'i milomusou Sutepano muvikalalexe aloxo ne, la ane'i laiaxa'a mu'oki mo anaxa'a mukalakiki.

⁵⁵^vIa Sutepano ne mu'ana'ana no anu Uleenu Tavuna xe mutala mutelo no loxotolo la mumaisou lamanaxu Lataua xe mumaisou Iesu no mine ututulu noxou Lataua no xalee no avolu tema.

⁵⁶^wLa sou anu muvikalane'i aloxo 'o, “Ngamalei 'o, Eni emaisou opo loxotolo mukisi, mo emaisou itema 'Olu Anu a ututulu noxou Lataua no xalee no avolu tema.”

⁵⁷Xe ane'i miavuti la misovolou sangali'a xe miungaunga toxoxa'a manina, io ane'i mukalusi miave milai noxou.

⁵⁸La sou mikusau milaixu va'axu no ale no tuala tila ne sou mivau no lavo'o sou lexe usoli. Ia no mine mauulu vile e ualasu lexe Saulo ne anu mututulu ne la ta mitema e mitelo vaikala noxou kalumo ne mose'i mita'olunu tokolomoi'a no tava'u.

⁵⁹Xe no mine ane'i ivavau no anu lavo'o tei aloxo ne, la anu mulinga noxou Tila aloxo 'o, “Tila Iesu, nano'u uleleli.” ⁶⁰^xIo anu muxola'u tava'u vulenu mulu'e no lia sou mu'ava toxoxa'a, io mulinga lexe, “Tila nalulusou susu noxi'a.” Anu muvikalalexe aloxo ne mukalu, la anu mulapau sou musoli.

^p7:45 Ies 3:14-17 ^q7:46 2Sa 7:1-16 ^r7:47 1Ta 6:1-38 ^s7:49 Ais 66:1-2

^t7:51 Ais 63:10 ^u7:52 Mat 23:31 ^v7:55 Lex 110:1 ^w7:56 Kol 3:1

^x7:60 Luk 23:34

**A'alo sou ta Mitema Mi'oxonu
Masuane'i ta Mitema
sou Lalotu Noxou Iesu**

8 Xe Saulo mumaisou la opoonu vile-sisi no anu 'ilixo ane ane'i mi'oxonu sou mivau Sutepano musoli. Ta mitema mi'oxonu masuane'i mo mipaxelene'i ta mitema noxou Iesu. Mo no anu voxo ane ne la ta mitema ne Iutaia mive'ave'a ta aposeli ane mixolu ne Ielusalemu, la mi'ume'ume milai no xalee lia tila ne Iutaia no ne Samalia, io ta aposeli ane'i-sisi a mixolu ne Ielusalemu. ²Ta mitema mose'i milavusou mimulinu 'ilixo noxou Lataua laixe mi'asixu Sutepano mo mitamasou tatila muoki manina. ³Ia Saulo ne anu muavuti sou mu'oxo masuane'i ta mitema sou lalotu noxou Iesu, la anu mu'una no 'a tani vilevilesi ne sou mulapune'i ta mulu mo ta sema milaa la sou mulai mutatuxa'a no 'a taasou navunavu.

Pilipi Mulai ne Samalia

⁴Io ta mulu mo ta sema noxou Iesu ane'i ane mi'ume mipaxele ne mia'aloxu vaikala noxou Lataua no tuatuala ane ane'i milai no anu ne. ⁵Xe Pilipi mulu'elai no tuala tila ne Samalia, la mua'aloxu Kalisito mulai noxi'a. ⁶Xe no mine ta mitema tavu'alo milomusou a'alo ane Pilipi mua'aloxu, xe mimaisou sosovo iouiou ane anu mu'oxonu muxali. La ane'i mimulaxu sangali'a sou milomu laixe no 'a vaikala ane anu mulemolu. ⁷Ane'i ane ta uleenu ta masumasua tavu'alo mixolu noxi'a ne miungaunga mo milaa sou mixexesi'a. Mo ta mitema tavu'alo ane'i ane vasime'a musoisoli xe ane'i ane tava'a mukilikalukalu ne mixali laixe la. ⁸La sou ta mitema no 'a tuala tila ane ne mi'osa'osa tatila manina.

Saimoni Itema sou Kasila

⁹Ioxe, Itema vile ualasu lexe Saimoni muxolu no 'a tuala tila ne Samalia. No voxo se'i la anu itema sou kasila mo aalu iouiou, la ta mitema ne Samalia mikuluke mo mimama'u noxou xo anu mu'oxe anu itema tila vile. ¹⁰Mole ta mitema ualasi'a ta tatila mo ane'i ane ta mitema vitavitanisi ne ane'i mimaisou la mivikalasou lexe, "Anu itema ane 'o xavi noxou Lataua e tatila ne a uxolu noxou." ¹¹Ane'i mimulimulinu ne xo anu mumololoxa'a ta mitema la ane'i mikuluke sou anu mu'oxo'oxonu aalu noxou ne maxuveeni no ie'i. ¹²Ia no mine ane'i mimuxaxu tane'i no anu a'alo laixe sou saxisaxila'u noxou Lataua mo no anu ualasu Iesu Kalisito ane Pilipi mua'aloxu, la ta mulu mo ta sema ne kalumo ane'i mi'ulo. ¹³Xe Saimoni ne mumulaxu tanu la mu'ulo kalumo. Xe Pilipi mulai no tuatuala ne'ei ne la anu mumulinu mulai kalumo. Anu mumaisou sosovo iouiou mo xavi tatila anu Pilipi mu'oxonu la anu mumama'u no anu.

¹⁴No voxo ane ta aposeli mixolu ne Ielusalemu xe milomu lexe ta mitema ne Samalia mimasaxau mo mino'u vaikala noxou Lataua la ane'i mitali'isi'a Pita ilou Ioanesi sou milai noxi'a. ¹⁵Ane'i milai xe mixali la ilou mikilakasi'a ta mitema noxou Lataua sou lexe Lataua ulosi'a Uleenu Tavuna. ¹⁶Xo Uleenu Tavuna ulu'e mo uxolu noxou vile noxi'a uao, ane'i mi'ulo no anu ualasu Tila Iesusi. ¹⁷Ane'i Pita ilou Ioanesi milingasi'a mukalu, la ilou mi'italonu avo'a no kisikisi'a, la sou Uleenu Tavuna mulu'e sou muxolu noxi'a. ¹⁸No mine Saimoni mumaisou lexe ta aposeli mimulaxu avo'a teitexi no kisi'a xe Uleenu Tavuna mu'una sou muxolu noxi'a la

anu mulosi'a lamoli. ¹⁹Io muvikala lexe, “Ngalosilo xavi ane ne kalumo mo sou eni amuxaxu avolo noxou itema 'e-na'ei ne, la Uleenu Tavuna une'e uxolu noxou.” ²⁰Ia Pita mukolinu vaikala noxou aloxo 'o, “Umomomo sou lamolimeni mo nini kalumo ne ngongou tasiaungenge ukalusi, xo nini ne nexavutala lexe nini namomomo sou nalotonu xavi noxou Lataua ane ulosinge vitanisi ne no 'a lamoli. ²¹Nini umomomosou napita noxixe no anu xaixai ano 'o, xo tava'u lexe taneni ne uisilili noxou Lataua iou uasi. ²²Naxiu oponeni mo naxiu tumalineu 'ilixu masumasua noxine ane ne'oxo'oxonu mo nalinga ulai noxou Lataua, la sou Anu uxu tumalouu 'ili'ilixu masumasua no taneni. ²³Na'oxo aloxo ne xo eni emaisine lexe 'ilixu sou isuisu mu'ana'ana noxine mo taneni ne sixula xe nini namitema sou 'ilixu masua utotomu.” ²⁴Xe Saimoni muavuti la mukolinu Pita aloxo 'o, “Nalingasilo ulai noxou Lataua, mo sou mimii e nini nelemolu ne umomomo sou uxali noxilo mamu.”

²⁵No mine ane'i mivivikala lamana no anu mii ane Lataua mu'oxonu no anu mauilixa'a mo mia'aloxu vaikala noxou Tila mukalu, la ane'i ilou milivu milai ne Ielusalemu. Milivu milai, la mia'aloxu a'alo laixe noxou Iesu Kalisito no 'a tualua ta piena ne Samalia.

Pilipi Ilou Itema sie Etiopia

²⁶Ioxe angelo vile noxou Tila muvikalanu Pilipi aloxo 'o, “Naavuti mo nalai no 'a sivo u'una la namulinu vote'i ane upolo no xalee lia vitanisi mulu'e ne Ielusalemu e mulai muxali ne Xasa.” ²⁷La sou anu muavuti sou mulutu mulai. Xe mumuamua'i no vote'i la muxalisou itema Etiopia vile. Itema ne anu tila noxi'a, xe itema sou usaxi-

la'u tuala noxie tatananu tuala semau e ualasie lexe Kandasi sie Etiopia. Mo anu mulavusou usaxila'u lamoli mo mimii ukalusi noxie tatananu tuala semau. Anu mune'e ne Ielusalemu sou ulotu. ²⁸Xe mulivu mune'e, la muxolu no anu tava'u tamei e oosi ulapunu, ia uitiiti no anu lavuku noxou itema sou palomatana Aisaia. ²⁹Ia Uleenu Lataua muvikalanu Pilipi lexe, “Nalai naxolu 'alai no anu tava'u tamei e oosi ulapunu.” ³⁰La sou Pilipi muiave mulai no 'a tava'u tamei e oosi ulapunu ne la mulomosou itema ne mii ne uitiiti no 'a lavuku noxou Aisaia e itema sou palomatana. La sou Pilipi mutali'isou lexe, “Nini nelavusou mii ma'ia ane nini naitisou ne.” ³¹La anu muvikala lexe, “Lexe itema vile ulamanalixu noxilo uasi, la sou eni alavusou a loxovaa?” La sou anu mu'avalou Pilipi mutelo sou muxolu muvaisa'inu, ³²aitema sie Etiopia ne io anu muitiiti no anu Lavuku Tavuna teinu mautunu ane ne muvika aloxo 'o, “Itema miulaxunu loxo sipsip sou milai mivau musoli.

Mo Anu loxo sipsip 'olu e ta mitema mixotosou laxusou, ia Anu utulu tasiausi, mo uvikala uasi.

³³Ta mitema milu'elaixu mo mitulusou no anu vaivaikala

ia ivelunu 'ilixu noxou laixe uasi.

Evile umomomo sou ua'aloxa'a ta xaixasou uasi,

xo mixeenu mo uxolu no lia 'o la uasi.”

³⁴Xe muitiiti mukalu, la mutali'isou Pilipi aloxo 'o, “Navikalaleli lexe itema sou palomatana 'o mu'oxonu a'alo ne sou 'o, sou itema vile mo?” ³⁵La sou Pilipi muavuti sou musoko mua'alo no anu Lavuku Tavuna e itema muitisou ne la mua'aloxu a'alo laixe noxou Iesu. ³⁶^bAne'i mimulinu vote'i milalai, la mixali no lexa vile. Xe itema sie Etiopia ne

muavuti la muvikala mu'oxe, “Namalei lexa 'o mii ma'ia ane utaluxo la sou eni aulo uasi.” ³⁷ Xe Pilipi muavuti la muvikalanu, “Lexe nini namuxaxu taneni ukalusi, la nini umomomo sou na'ulo.” La anu mukolinu vaikala aloxo 'o, “Eni amuxaxu taleli lexe Iesu Kalisito ne Anu Lataua 'Olu.” ³⁸ La sou anu itema ne muvikalanu itema sou utavulenu tava'u tamei e oosi mulapunu sou utulusou la mutulu. Io Pilipi ilou itema ne mihei milu'e no lexa. No nano no lexa la Pilipi mu'ulosou. ³⁹ No mine ane'i me'a no lexa miuatu no ale la Tila Uleenu mupalea muno'u Pilipi mulai va'axu. Mole itema sie Etiopia ne umomomo sou umaisou la uasi, ia anu mu'osa'osasi sou mulai no tuala. ⁴⁰ Pilipi tasiauxu ne la muxali ne Azoto. La sou mumuamua'i sou mua'aloxu a'alo laixe sou Iesu Kalisito no tuatuala ta tatila mukalusi ne xo mole muxali ne Kaisalia.

Saulo Muxiu Opoonu

9 ^dNo voxo ane 'o, la Saulo ne la'iaxaxu mu'oki mo masaxa lexe uve'a ta molomolo noxou Tila sou isoli. La sou anu mulai muxali noxou kisi'a ta ail-i'i noxou Lataua, ² sou mutali'isou lexe ukaukavunu uoli voloxu mo ulosou sou ulaixu noxi'a ta kisokisou no 'a taasou lalotu noxi'a ta Iutaia ne Temasukasi. Sou lexe anu uxalisi'a ta mulu mo ta sema mose'i ane'i mimulinu vote'i noxou Iesu ane'i ane ixolu lai ne, la anu utetelisi'a mo usakisakine'i sou une'ene'i ne Ielusalemu. ³ Ioxe mu'oxonu aloxo ne xe mune'e 'alai ne Temasukasi, xe alaxu vilesisi 'o la lamana molu teitexi no opo loxotolo mukaa xaviinu mulu'e muieisou. ⁴ La sou anu mulapau mulai no lia, io mulomusou itema vile muvikalanu lexe, “Saulo, Saulo, Loxovaa la sou nini na'oxonu masualeli 'o?” ⁵ La sou

Saulo muavuti, la mutali lexe, “Nini 'e-na'ei, nini Tila?” La sou Anu mukolinu, “Eni Iesu e nini na'oxo masumasualeli. ⁶ Ia natulu mo nalai na'una no 'a tuala tila ne, la sou ivikala nenixu mii ma'ia ane sou nini na'oxonu.” ⁷ Ta mitema ane ilo'a Saulo mimuamua'i ne mitulu tasiausi, ane'i milomusou itema vile muvivikala ia imaisou uasi. ⁸ Xe Saulo muavuti no lia sou mutulu xe iou mukaa la mumaisou mivile uasi. La sou ane'i mitila'u no avolu sou mi'unalaixu ne Temasukasi. ⁹ Anu muxolu voxo tatalu ne iou isivoxosi mo u'ani xe uie uasi.

¹⁰ Itema vile anu muxolu ne Temasukasi ualasou lexe Ananiasi anu molomolo vile noxou Iesu. Tila mu'ava mune'e noxou no anu mii loxo aipiepienasi aloxo 'o, “Ananiasi.” La anu mukoli 'ava lexe, “Tila, eni ano 'o.” ¹¹ La sou Tila muvikalanu aloxo 'o, “Nalutu mo nalai no tani noxou Iudasi no 'a vote'i ane ualasou lexe 'vote'i muisalili.’ La natali'isou itema vile ualasou lexe Saulo sie Tasisi, anu a uxoxolu sou ulinga ulai noxou Lataua. ¹² Xe no anu mii e loxo aipiepiena ne la anu mumaisou itema vile ualasou lexe Ananiasi une'e la umulaxu avolu no kisou lexe sou iou lamana la.” ¹³ Xe Ananiasi muavuti la mukolinu aloxo 'o, “Tila eni elomusou a'alo ta piena sou itema ane ne, mo 'ili'ilixu masumasua ane anu mu'oxo noxi'a ta mitema noxine ne Ielusalemu. ¹⁴ Mo anu muno'u xavi noxi'a ta kisikisi'a ta aili'i la sou anu mune'e ne sou lexe utetelisi'a mo usakisakine'i ane'i ukalusi, xo ane'i ne ilotu mo ilinga no 'a ualasinge.” ¹⁵ ^eIa Tila muvikalanu la aloxo 'o, “Nalai, xo eni esosovosou itema ane ne sou uxali itema sou xaixai noxilo sou ua'aloxu ualasilu ulai noxi'a ta mitema ane'i ane ta Iutaia uasi, mo ta tatananu tuala, mo

ta Isilaeli ta 'ilu'ilusune'i kalumo. ¹⁶fLa Eni alosou tu'utu'umaxu ta piena sou anu utavulenu no mine anu ua'aloxu ualasilu." ¹⁷Ioxe la sou Ananiasi mulutu mulai sou mu'una no tani ane ne, la mumulaxu avolu no kisou xe muxexee la muvikala lexe, "Vivilo Saulo, Tila Iesu e mupalaa noxine no vote'i no mine nini nene'e 'o, mupalusilo ene'e noxine sou lexe nini namalei lamana mo na'ana'ana no anu Uleenu Tavuna." ¹⁸Xe alaxu vilesisi 'o, la mii loxo sinana xaxasinu e muxolu no iou ne mulapau sou muxexesou iou la anu mumalei la. La sou anu muavuti mu'ulosou, ¹⁹mo mu'ani la'ilali, la sou anu xaviinu mulivu muxali la.

Saulo Musoko Xaixai ne Temasukasi Xe ne Ielusalemu

La sou Saulo ilo'a ta molomolo noxou Iesu mixolu voxu mose'i la ne Temasukasi. ²⁰Mukalu, la sou anu muavuti sou musoko mua'alo no taa-sou lalotu noxi'a ta Iutaia lexe Iesu Anu Lataua 'Olu. ²¹gXe ta mitema mukalusi ane milomusou a'alo noxou ne la ane'i mikuluke la mitali'i lexe, "Loxovaa, itema ne mu'oxo masua noxi'a ta mitema ane milotu mo milinga no 'a ualasu Iesu ne Ielusalemu, anu ane? Mo tava'u aloxo ne la sou anu mune'e lai 'o, sou usakisakine'i mo ulaixa'a noxi'a ta tatilasi'a ta aili'i?" ²²hIa Saulo xaviinu muxali tatila sou mua'alo lamana laixe noxi'a ta Iutaia ane'i ane mixolu ne Temasukasi ne lexe Iesu ne Anu Kalisito. Ane'i milomu a'alo aloxo ne la ane'i tane'i lilisi ia mixolu. ²³Il-i'i xe voxu ta piena mukalu, la sou ta Iutaia misakii vaikala sou lexe ivau usoli. ²⁴Ia Saulo mulavusou xavutalai'a ne. Ane'i milutu la sou no aso mo no

'olovoxo no anu tuala tila aiitengaxu sou lexe ivau usoli. ²⁵iIa ta molomolo noxou mino'u no 'olovoxo ka mitaanu no 'a lakela tatila io mikalaanu muuatu no taxa sou mi'italonu mulu'elai no ale no anu vimelu sou tuala tila ne. ²⁶jAnu mulai xe muxali ne Ielusalemu la anu mutovo sou lexe upita noxi'a ta molomolo noxou Iesu, ia ane'i mukalusi ne mi'umolu, xu mimulaxu tane'i lexe anu ta molomolo vile noxou Iesu manina ane ne uasi. ²⁷kIa Valunavasi muno'u sou mulaixu noxi'a ta mitema sou xaixai. Anu mua'aloi'a sou Saulo mumaisou Tila mo Tila muvikala noxou no vote'i, mo mua'aloi'a kalumo sou mua'alo pekia'u no anu ualasu Iesu ia u'ume uasi ne Temasukasi. ²⁸La sou Saulo muxolu noxi'a ne mo muxixao papaxe no nano ne Ielusalemu sou muvikala pekia'u no anu ualasu Tila. ²⁹Anu muvivikala la ilo'a ta Iutaia ane milavusou ivikala no anu vaikala Xiliki, mi'oto sou anaxa'a. La ane'i mitovo sou lexe ivau usoli. ³⁰No mine ta vimovimou milavusou xavutalai'a ne, la ane'i misaxanu milu'elaixu ne Kaisalia mole mipalusou mulai ne Tasisi. ³¹Aloxu ne la sou, ta mitema sou lalotu no nano mukalusi ne Iutaia, mo Xalilaia xe Samalia milavusou la sou ta mitema mixolu se'isisi laixe. Xo Uleenu Tavuna musu'uline'i mo mu'oxo pekia'a la sou ane'i mixali ta piena mo no 'a maulixa'a ne la ane'i mimama'u mo mixolu no laaxu Tilasi.

Ainiasi Ilee Dokasi

³²Ioxe, no mine Pita muavuti xe mumuamua'i mulai no xalexalee tani mukalusi no lia tila ane ne, la anu mununa mumaisi'a ta mitema noxou Lataua e mixolu ne Luda. ³³Anu mulai ne la muxalisou itema vile ualasu lexe Aini-

^f9:16 2Ko 11:23-28 ^g9:21 Apo 8:3 ^h9:22 Apo 18:28

ⁱ9:25 2Ko 11:32-33 ^j9:26 Xal 1:17-19 ^k9:27 1Ko 9:1

asi ne vasimolu misoisoli io muai no luu tauu ie muxatele tatalu. ³⁴Ia Pita muvika mulai noxou aloxo 'o, "Ainiasi, Iesu Kalisito upamaulineni mo nini naxali laixe. Naavuti natulu mo napaipounu luusine." Xe alaxu vilesisi anu muavuti mutulu. ³⁵La ta mitema mukalusi ane mixolu ne Luda mo Saroni ne mimaisou aloxo ne, la ane'i mixiu opone'i sou milai noxou Tila.

³⁶Sema molomolo vile noxou Iesu ualasia lexe Tavita ualasia no anu vaikala Xiliki lexe Dokasi mixolu no tuala ne Iopa. Ane ne ilavusou i'oxo 'il-i'ilixo laixe mo ilavusou isu'uline'i ta mitema ane i'a mimii uasi. ³⁷No voxo ane ne la ane mipiopia mo misoli. La vasimele ne mi'ulosou ka mimulaxe no 'a tani lalaxu ane teitexi. ³⁸Tuala ne Luda ne muxolu 'alai se ne Iopa nesi. La sou no mine ta molomolo noxou Iesu milomusou Pita lexe anu a muxolu ne Luda, la ane'i mipalusi'a ta mulu ta tamei milai noxou sou milingau lexe, "Nini napalea nane'e noxixe io navoxovoxo mamu." ³⁹Ioxe Pita muavuti, la ilo'a ilou milai, xe milai mixali la ane'i milai mino'u mite-laixu no 'a tani lalaxu ane teitexi. Ta sema ta vaalu mukalusi mitulu mixaliline'i, ia mitatama xe mimaxamaxa'u tokolomo veveeni mo tokolomo se'i la, ane Dokasi mi'oxonu no mine ilo'a mixoxolusi 'o. ⁴⁰Ia Pita mupalusi'a milailai no ale mukalusi, io sou anu mulu'e muxo no 'a tava'u vulenu sou mulinga noxou Lataua. Xe mukalu la muxiu mulai no anu vasimele sema e misoli ne, io muvika lexe, "Tavita naavuti natulu." La ane iei mukaa la, xe mimaisou Pita, la ane miavuti mitalupexa. ⁴¹Anu mutetelisia no avolu io musu'uline sou mutulusie, ka Pita mu'avali'a ta mitema noxou Lataua ilo'a ta sema ta vaalu mine'e sou anu mumaxae noxi'a lexe ane mimauli la. ⁴²Ta mitema ta piena ne

Iopa mukalusi ne milomusou a'alo sou mii ane Pita mu'oxonu ne, la ta mitema ta piena mimulaxu tane'i noxou Tila. ⁴³La Pita muxolu voxo ta piena ne Iopa noxou itema vile ualasu lexe Saimoni. Saimoni ne anu itema sou u'oxonu mii iouiou no anu ta mimii sosoie'i.

Kolonelio Musova Itema Vile sou Mu'avalou Pita

10 Itema vile muxolu ne Kaisalia ualasu lexe Kolunelio anu tila noxi'a ta mitema sou 'oto'oto. No nano no anu la'oluxa'a ilemo lexe ta mitema sou 'oto'oto noxi'a ta Itali. ²Anu itema ne ilo'a ane'i mukalusi e mixolu no tani noxou ne mimama'u mo mixolu no laaxu Lataua mo mimulinu 'ilixo noxou Lataua laixe, anu ulavusou uitinu lamoli mo mimii ulai sou usu'uline'i ta mitema ne Iutaia ane i'a mimii uasi, mo mulavusou ukilaka noxou Lataua utotomu. ³Xe no voxo vile no anu aso iou tatalu no 'olo'olovoxo, la anu mumaisou mii vile loxo aipiepiena, la anu mumaisou angelo vile noxou Lataua mune'e mupalaa noxou io muvika lexe, "Kolunelio." ⁴La Kolunelio mumatakisou ne no 'a 'umesi ia mutali'i lexe, "Mii ma'ia ne, Tila?" La angelo mukolinu tali'iou aloxo 'o, "Lataua mulomusou lingalinga noxine mulai noxou mo xavutalasu mimii ane nini ne'oxonu sou neitinu lamoli mo mimii mulai sou musu'uline'i ta mitema ane i'a mimii uasi ne muxolu no 'a xavutala noxou Lataua mo Anu mumasaxau. ⁵Ioxe, napalusi'a ta mitema ilai ne Iopa, mo ikamulinu itema vile ualasu lexe Saimoni, ualasu vile la lexe Pita sou i'avalou une'e. ⁶Anu a uxoxolu noxou Saimoni ane vile itema sou u'oxonu mii iouiou no anu ta mimii sosoie'i, ne taa-sou mutulu no luaki pa'umolu." ⁷Angelo ane muvika lexe noxou ne mulai mukalu, la Kolunelio mu'avali'a ta mitema sou xaixai noxou tamei xe itema sou 'oto'oto

vile noxou anu kalumo ne ulavusou umulinu 'ilixo noxou Lataua laixe. Xe anu ulavusou sou uxolu noxou Kolunelio utotomu. ⁸Kolunelio mua'aloi'axu mimii mukalusi, ane muxali noxou ne mukalu la sou mupalusi'a sou milutu milai ne Iopa.

Pita Mumaisou Mii loxo Aipiepiena

⁹Ta mitema ane Kolunelio mupalusi'a milai ne la miai no vote'i. Xe kakau la ane'i miavuti mimuamua'i la, xe aso lixinu la ane'i mixali 'alai ne Iopa. No voxo ngiou ane ne la Pita mutelai no tani laxa'u sou ukilaka noxou Lataua. ¹⁰La anu musolixu mo mumasaxa sou u'ani, ia ane'i a uao milalaxiinu la'ilal-isio io anu mumaisou mii vile loxo aipiepiena. ¹¹Anu mumalei sou lexe opo loxotolo mukisi io mii vile iou loxo lavalava tatila mitetelisu no 'a telexu tami'a io milu'e no lia. ¹²No nano no 'a lavalava ne ta mimii iouiou ane'i ane imuamua'i no 'a tava'a tami'a mo talaxavale iouiou sou lialia xe ta ngiala sou ivava no va'a ne mi'ana'ana no anu. ¹³La Pita mulomusou itema vile muvikala lexe, "Pita, natulu mo nave'axene ta mimii ne se'i mo na'i'a." ¹⁴Ia Pita muvikala aloxo 'o, "Tila, umomomo sou eni a'oxo loxo ne uasi, xo eni a'ou mii vile ane nuni'u no ieni mo tavuna sou eni a'ou mii no ieni ne uao." ¹⁵^mIa vaikala mune'e noxou alaxu tameisou la, "Mimii ne Lataua mu'oxonu muxali malemalenga ne mamu sou nini nalemolu lexe nuni'u." ¹⁶Mii ane ne muxali alaxu tatalu mukalu, xe alaxu vilesisi 'o la lavalava ne mulivu mutelai no opo loxotolo.

¹⁷Ioxe, Pita anu a muxavutala piena no anu mii ane anu mumaisou ne lexe laaxu a loxovaa, la ta mitema ane Kol-

unelio mupalusi'a mine'e ne mitali'isi'a ta mitema sou tani noxou Saimoni mo ane'i a mine'e mitulu no 'a aitengaxu vimelu sou tani. ¹⁸Xe ane'i mi'ava sou mitali'i lexe Saimoni e ualasu vile lexe Pita anu a uxoxolu ne. ¹⁹Ia Pita anu a uao uxavutalasi o sou mii ane loxo aipiepiena e anu mumaisou ne la Uleunu Tavuna muvikala mune'e noxou lexe, "Saimoni nalomu, ta mitema tatalu ane'i a ikakamulineni. ²⁰Naavuti mo nalu'elai no lia mo nongi'a ngalai io naxavutala piena mamu, xo eni epalusi'a a mine'e ne." ²¹Pita mulu'e no lia la muvikalane'i ta mitema ne aloxo 'o, "Eni itema e ngingi ngekakamulileli ne eni ano 'o. Io tava'u loxovaa la sou ngingi ngene'e 'o?" ²²La ta mitema ne mikolinu tali'i noxou lexe, "Nexi mexe noxou Kolunelio e tila noxi'a ta mitema sou 'oto'oto tene'e 'o, anu itema laixe mo ulavusou umama'u mo uxolu no laaxu Lataua, xe ta mitema ta Iutaia ta piena mukalusi ne ilavusou itoxonu. Ia Angelo noxou Lataua muvikalanu lexe anu u'avaline nane'e no tani noxou mo sou lexe anu ulomu noxine no anu ma'ia ane nini nalemolu." ²³La sou Pita mu'unane'i ta mitema ne no nano no tani sou musaxila'a no anu 'olovoxo ane ne.

Pita Mulai no Tani Noxou Kolunelio

Xe lamana no voxo ane vile la sou ilo'a milutu milai. Ta vimovimo'a mose'i noxou Iesu ne Iopa ne milutu sou ilo'a milai.

²⁴Xe no voxo vile ane ili'i, la ilo'a mixali ne Kaisalia. Ia Kolunelio ne anu muxolu sou muloopalane'isi la mu'avali'a ta minuminu ilo'a ta menexu maninasou mine'e mipita no tani noxou. ²⁵No voxo mine Pita muxali mu'una no tani, la Kolunelio mualaxu la muxola'u tava'u mu-

¹10:14 Liv 11:1-47; Ese 4:14 ^m10:15 Mak 7:15, 19

lu'e noxou Pita tava'u sou mulotu. ²⁶ ⁿIa Pita mutulusou la muvikala lexe, "Natulu, xo eni kalumo ne eni amitemasi." ²⁷ Pita muvikala noxou ia mu'una la muxalisi'a ta mitema ta piena mipita ia mixoxolu. ²⁸ Xe anu muavuti la muvikalane'i ane'i ane mixolu, ne aloxo 'o, "Ngingi menge ngalavu lexe lapuloto muvikala pekia'u lexe mamu sou itema Iutaia vile uxolu upita mo uxixaosi'a ta mitema ane'i ane ta Iutaia uasi. Ia Lataua mumaxa'uieli lexe mamu sou eni alemolu itema vile lexe nuni'u mo malemalenga uasi mamu. ²⁹ La sou no mine ngingi nge'avalilo lexe eni ane'e, la eni aloloxolo ngenge uasi. Ia eni atali'isinge lexe nge'avalilo ene'e sou ma'ia?" ³⁰ La Kolunelio mukolinu tali'i noxou aloxo 'o, "Voxo tami'a Mukalu. Eni ekilaka mulai noxou Lataua. Eni exolu no tani noxilo no aso iou iouvilesisi aloxo 'o ne aso iou tatalu. Xe emalei loxo 'o la, itema vile tokolomou muiei musuku muxali mutulu no talaxo alaxu vilesisi la mii ane ne muxali no talaxo la anu voxo tami'a mulai mukalu. ³¹ Io muvikala aloxo 'o, 'Kolunelio, Lataua mulomusou lingalinga noxine mulai noxou mukalu, mo Anu muxavutalanu 'ilixoxine ane nini ne'oxonu sou neitinu lamoli mo mimii mulai sou musu'uline'i ta mitema ne ane i'a mii uasi. ³² La sou mupalusi'a ta mitema mose'i milai ne Iopa sou i'avalou itema ane ualasou lexe Saimoni e ualasou vile lexe Pita, ia anu muxolu no tani noxou Saimoni ane vilemo e uxoxolu no luaki pa'umolu. Saimoni ne anu itema sou u'oxonu mimii iouiou no anu ta mimii sosoie'i." ³³ Aloxo ne, la sou eni epalea epalusi'a milai mi'avaline, mo nini ne'oxonu 'ilixoxine sou nene'e mo ano 'o nexi mukalusi

'a tepita no iou Lataua sou talomu no anu vaivaikala ukalusi ane Tila mulosine sou navikalanexixu." ³⁴ ^oIoxe Pita muavuti sou muvikala aloxo 'o, "Vaimomo 'o, eni elavusou lexe Lataua ulavusou u'oxonu 'ilixoxine noxi'a ta Iutaia uasi, ³⁵ ia umasaxai'a ta mitema no 'a xalexalee lia ukalusi ane'i ane ilavusou ixoo no laaxu mo i'oxonu 'ilixoxine ane mu'isilili. ³⁶ Vaikala ane 'o ne Lataua mulosixe nexi ta mitema sie Isilaeli muvikala sou a'alo laixe sou opo se'isixi noxou Lataua e noxou Iesu Kalisito. Anu Tila noxinge mukalusi. ³⁷ ^pNgingi ngelavusou mii ma'ia ane muxali musoko ne Xalilaia mo mu'ana'ana no tuatuala mukalusi ne Iutaia ili'i no anu a'alo sou 'ulo'ulo ane Ioanesi mua'aloxu. ³⁸ ^qNgingi ngelavusou lexe anu Iesu Kalisito sie Naseleti ne Lataua mulosou Uleenu Tavuna mo mu'ana'ana no anu xavi tatila. Mo Anu mumuamua'i no tuatuala mo muxaxai laixe noxi'a ta mitema mo mupamauline'i ta mitema ane satani mu'oxo masuane'i xo Lataua anu muxolu noxou. ³⁹ Nexi ne ta mitema sou taa'aloxu mimii mukalusi ane Anu mu'oxonu no xalexalee tuatuala no lia 'o noxixe ta Iutaia mo ta Ielusalemu. Ane'i mililixu no anu ovu valautu la mi-vau musoli. ⁴⁰ Ia no voxo tatalusou la Lataua mutulusou la, mo mu'oxonu mupala'a mo ta mitema mimaisou. ⁴¹ ^rTa mitema ne Iutaia ukalusi ne imaisou uasi, ia nexisi ane temaisou. Io loxo Lataua musosovosixe sou nexi taa'aloxu lamana. Nexi noxi'a te'ani mo teie ili'i no mine Anu mutulu la no 'a soli. ⁴² ^sAnu muvikala pekia'u noxixe sou lexe taa'aloxu ulai noxi'a ta mitema mo tavikala lamana lexe Anu ne Lataua musosovosou lexe Anu uxali itema sou

ⁿ10:26 Apo 14:13-15; Pal 19:10 ^o10:34 Lap 10:17; Rom 2:11

^p10:37 Mat 4:12-17 ^q10:38 Mat 3:16; Luk 4:17-21

^r10:41 Luk 24:42-43; Apo 1:8 ^s10:42 Apo 17:31; 1Pi 4:5

ulavusou ulevinu 'ilixoi'a ta mitema ane imaumauli mo ane'i ane misoisoli. ⁴³ Ta mitema sou palomatana mukalusi ne ane'i mia'aloxu la mivikala lexe no anu Ualasonu la ta mitema ukalusi e imulaxu tane'i noxou ne, Lataua ululusou susu noxi'a."

⁴⁴ ^uNo mine Pita anu uvivikala loxonesi 'o, la Uleenu Tavuna mune'e noxi'a ane'i mukalusi ane milomusou a'alo ne. ⁴⁵ Ane'i ta mitema ta Iutaia mimuxaxu tane'i noxou Lataua e ilo'a Pita mine'e ne mikuluke xe Lataua munixiu Uleenu Tavuna mulu'e noxi'a ta mitema ane'i ane ta Iutaia uasi kalumo. ⁴⁶ ^vXo ane'i milomusi'a mivivikala no anu vaikala iouiou mo mi'iti'itinu ualasonu Tila. La sou Pita muvikala lexe, ⁴⁷ "Umomomo sou itema vile utalosi'a sou i'ulo mamu? Ia ane'i mino'u Uleenu Tavuna iou vilesisi aloxo nenge teno'u ne." ⁴⁸ ^wLa sou anu muvikala pekia'u noxi'a lexe ane'i i'ulo no anu ualasonu Iesu Kalisito. Ane'i mi'ulo mukalu la mitali'isou Pita sou lexe ilo'a ixolu voxo mose'i.

Pita Mua'aloi'a Ane'i ne Ielusalemu sou Mii Ma'ia Ane Anu Mu'oxo'oxonu

11 No voxo ane ne, la ta aposeli xe ta vimovimo'a ane ane'i mixolu ne Iutaia milomu lexe ta mitema ane'i ane ta Iutaia uasi kalumo ane'i a milomusou vaikala noxou Lataua. ² No mine Pita muxali ne Ielusalemu la ane'i ta mitema ane xooxoo ungasia'a mo mimulaxu tane'i noxou Lataua la'iaxa'a la anaxasou. ³ ^xLa sou ane'i mivikala Pita aloxo 'o, "Loxovaa la sou nini nelai no taasi'a ta mitema ane xooxoo ungasia'a uasi mo nongi'a nge'ani no taasi'a ne." ⁴ La sou Pita muavuti sou mua'aloi'a sou mimii mukalusi ane muxali aloxo 'o,

⁵ ^y"No mine uao eni exolu ne Iopa io, ekilaka, la emaisou mii vile loxo aipiepiena, la emaisou mii vile iou loxo lavalava tatila molu no opo loxotolo mulu'e. Mii vile mutetelisonu no 'a telexu tami'a io mulu'enu noxilo. ⁶ Ioxe eni emasaxa lexe alavusou mimii ne la sou eni emalei laixe no anu la etongone'i ta mimii iouiou ane'i ane imuamua'i no tava'a tami'a mo ta vova mo talaxavale iouiou sou lialia xe ta ngiala sou ivava no va'a. ⁷ La elomusou itema vile muvikalaleli lexe, 'Pita, natulu mo navauxene ta mimii ne se'i mo na'i'a.' ⁸ Ia eni evikala aloxo 'o, 'Tila, umomomo sou eni a'oxo loxo ne uasi, xo eni a'ou mii vile ane nuni'u no ienu mo tavuna sou eni a'ou mii no ieni uao.' ⁹ La vaikala mune'e noxilo alaxu tameisonu la, 'Mimii ane Lataua mu'oxonu muxali malemalenga ne, mamu sou nini nalemolu lexe nuni'u.' ¹⁰ Mii ane ne muxali aloxo ne alaxu tatalu mukalu, la lavalava e ilo'a ta mimii no nano no anu ne mulivu mutelai no opo loxotolo. ¹¹ No mine lavalava mutelai no opo loxotolo mukalu, la alaxu vilesisi la ta mitema tatalu ne itema vile e muxolu ne Kaisalia mupalusi'a ne, ane'i mixali no tani ane nexi texoxolu no anu. ¹² Xe Uleenu Tavuna muvikalaleli lexe, 'Ngongi'a ngalai io naxavutala piena uasi,' la sou ta vivilo muxatele vile ne nexi noxi'a temuamua'i telai te'una no taasou itema ne. ¹³ Te'una mukalu, la sou itema ne mua'alo mexi lexe anu mumaisou angelo vile mutulu no iou no nano no tani noxou. La sou angelo ne muvikalanu lexe, 'Napalusi'a ta mitema se'i ilai ne Iopa, mo ikamulinu Saimoni e ualasonu vile lexe Pita. Mo ivikalanu lexe une'e noxine, ¹⁴ ^zsou uvikalaneni no anu vaikala mo

^t10:43 Ais 53:5-6; Iel 31:34; Apo 2:38 ^u10:44 Apo 11:15; 15:8

^v10:46 Apo 2:4; 19:6 ^w10:48 Apo 19:5 ^x11:3 Apo 10:28; Xal 2:12

^y11:5 Apo 10:9-48 ^z11:14 Apo 16:31

sou Lataua upamaulingengi ngongi'a ta tema taasine ukalusi.' ^{15a}Ioxe itema e mu'avalilo ne muvivikala mukalu, xe eni esokosou evivikala sio, la Uleenu Tavuna mulu'e noxi'a iouvilesisi loxo no mine mulu'e noxinge tei. ^{16b}La sou eni exavutalanu vaikalau Tila e muvivala lexe, 'Ioanesi u'ulosi'a ta mitema no anu lexa, io ngingi ne Lataua u'ulosinge no anu Uleenu Tavuna.' ¹⁷La sou ngingi ngelavusou vaimomo 'o Anu Lataua mulosi'a mii iou vilesisi aloxo mulosinge ne si. No mine nenge temulaxu tanenge noxou Tila Iesu Kalisito. Aloxo ne la sou eni itema ma'ia sou ataluxu masaxa noxou Lataua ulai noxi'a.' ^{18c}Ioxe ta mitema milomusou vaikala noxou Pita, la xavutala sou la'iaxa'a ne mukalu mo anaxa'a mutomu, ia mi'osasi sou mi'iti Tila ualasou sou mivikala aloxo 'o, "Mii vile uasi, Lataua mumasaxa lexe ta mitema ane'i ane ta Iutaia uasi ne ixiu oponse'i mo ino'u maui."

Ta Mitema ne Antioki Misoko sou Milavusou Iesu Kalisito

^{19d}Ioxe, no mine ta mitema mivau Sutepano musoli xe ili'i, la ane'i mi'oxo lexe ive'ave'a ta mitema ane ane'i milavusou Iesu mo mimuxaxu tane'i noxou. La sou ane'i mi'ume'ume la mipaxele sou milailai ne Ponisia, xe Kipulosi mo Antioki sou mia'aloxu a'alo laixe sou Iesu noxi'a ta Iutaia ane'isisi. Io ia'aloxu noxi'a ta mitema ane'i ane ta Iutaia uasi mamu. ²⁰Ia se'i noxi'a ne ane'i sou tuala ne Kipulosi mo tuala ne Kilene milai mipita ne Antioki sou mia'aloxu a'alo laixe sou Tila Iesu noxi'a ta mitema ane'i ane ta Iutaia uasi kalumo. ²¹La sou Lataua xaviinu muxolu noxi'a aloxo ne, xe ta piena mixiu oponse'i la

sou mimuxaxu tane'i noxou Tila. ^{22e}Xe ta mitema sou lalotu ane'i ane mixolu ne Ielusalemu milomusou a'alo ane ne, la sou mipalusou Valunavasi sou mulai ne Antioki. ²³No mine muxali la mu-maisou lexe Lataua mualusi'a ta mitema laixe manina la anu mu'osa. La sou anu muavutinouxu xavutalai'a sou imuxaxu tane'i noxou Tila utotomu. ²⁴Xe anu Valunavasi ne itema laixe manina. Mo Uleenu Tavuna muxoo noxou la anu itema sou muxamuxaxu tanu, xe ta mitema ta piena mixiu maulixa'a'a sou mine'e noxou Tila mukalusi. ^{25f}Ioxe, Valunavasi muavuti la mulai ne Tasisi sou mukamulinu Saulo. ²⁶Anu muxalisou Saulo mukalu, la sou mutilonu sou ilou mivaxa ne Antioki. Mo ilo'a ta mitema mixolu tauu ie vile, sou milosie'ixa'a ta mitema ta piena no anu vaikalau Lataua. La sou no voxo ane ne ta molomolo noxou Iesu mo ta mitema ane ilavusou Lataua uasi ane'i mino'u uala lexe ta mitemau Kalisito. ²⁷No voxo ane ne kalumo, la ta mitema sou palomatana se'i me'a ne Ielusalemu milu'e ne Antioki. ^{28g}Ioxe vile noxi'a ualasou lexe Axavosi ne mutulu xe no anu xavi Uleenu Tavuna, la anu muvivala palomatana, lexe tausoli vile toxoxa'a uxali no tuatuala ukalusi no lia 'o, la ili'i no anu Kulaudio uxolu loxo tatananu tuala, la anu muxali. ²⁹No mine ta molomolo noxou Iesu Kalisito milomusou Axavosi muvivala palomatana aloxo ne, la sou ane'i mipitanu xavutala sou isu'uline'i ta vimovimo'a ne Iutaia no anu lamoli xe mimii sevile umomomo no anu maulixa'a'a. ^{30h}Ane'i mi'oxon aloxo ne mukalu, la sou mipalusi'a Valunavasi ilou Saulo milaixu noxi'a ta tatila sou lalotu.

^a11:15 Apo 2:4 ^b11:16 Apo 1:5 ^c11:18 Apo 13:48; 14:27

^d11:19 Apo 8:1-4 ^e11:22 Apo 4:36 ^f11:25 Apo 9:30 ^g11:28 Apo 21:10

^h11:30 Apo 12:25

**Elodesi Muvau Iakovo Musoli
Io Mutatuxu Pita no
Anu Taasou Navunavu**

12 No voxo ane ne la, tatananu tuala Elodesi musokou 'oto'oto ane ne sou muve'avea' ta temanu lalotu noxou Iesu. ²La sou anu muvikalane'i sou mivau Iakavo e Ioanesi vimou ne no anu laviso la musoli. ³Xe Elodesi mulavusou lexe ta Iutaia mimasaxau mii ane anu mu'oxonu ne la sou anu mutatuxu Pita kalumo. Mu'oxnu mii ane ne muxali no anu Voxo e Ixutuxu Veletixa'a Vitanisi. ⁴La sou anu mutetelisou Pita sou mutatuxu no anu taasou navunavu. Anu mu'italonu Pita no avo'a ta mitema sou 'oto'oto la'oluxa'a tami'a sou misaxila'u. Mino'a ta mitema tami-tami'a no nano noxi'a ta mitema sou 'oto'oto la'oluxa'a tami'a ne sou mixali loxo mavulovexa mo mulu'e no lia ta'uve mo muxatele vile sou isaxila'u. Elodesi mu'oxonu aloxo ne xo umasaxa lexe utulusou Pita no anu vaivaikala no ie'i ta mitema tavu'alo ili'i no anu voxo e isosovosou sou Lataua Mupolopepeene'i ta Isilaeli no anu. ⁵La sou Pita muxolu no nano no taasou navunavu. Ia ta tema lalotu ikilakasou pekia'u ulai noxou Lataua sou usu'ulinu.

**Angelo Mulaanu Pita
no Anu Taasou Navunavu**

⁶Ioxe Elodesi musosovosou voxo vile sou lexe utulusou Pita no anu vaivaikala. Ia tei no anu voxo ane ne xe no 'olovoxo, la Pita muai no taine'i ta mitema sou 'oto'oto tamei xe misakisakiinu no anu seni tamei kalumo. Xe ta mitema sou isaxila'u aitungaxu taasou navunavu ne kalumo ane'i a mitutulu sou isaxila'u aitunga. ⁷Xe alaxu vilesisi 'o la, angelo vile noxou Tila muxali mutulu la lamanaxu

mukaa no nano no taasou navunavu ne. La angelo mukopesou Pita no vainu sou mutulusou la muvikala aloxo 'o, "Na-palea natulu." Muvikalanu aloxo ne, la seni e misakiinu Pita no anu ne mululu no avolu la mulapau muai no lia. ⁸La angelo muvikalane lexe, "Nano'u tokolomomeni ane veveeni mo nasakiinu utupokonexe mo namuxaxu siove sou tava'ine mo namulileli." La Pita mu'oxonu aloxo ne. ⁹La sou muavuti mumulinu angelo sou mulai no ale. Ia anu ulavusou lexe anu umulinu angelo manina sou ane uasi. Anu muxavutala lexe anu mumaisou mii loxo aipiepiena ane. ¹⁰Ia uasi anu mumulinu angelo manina. La sou ilou mipolopepeenu aitenga vile mo tameisou xe tatalusou la anu aitenga pekia'u sou ulai no tuala tila. Aitenga ane ne pekia'u ia molu mukisi vitanisi. La sou ane'i ilou miuatu no ale la mimuamua'i mimulinu vote'i milai, la alaxu vilesisi angelo mu'umesou Pita sou mulai.

¹¹La sou Pita xavutalau muxali lamana. Sou muvikala lexe, "Ae, eni e'oxo lexe eni emaisou mii loxo aipiepiena ano 'o si, la uasi. Eni emaisou mii manina. Tila mupalusou angelo noxou vile ane mune'e musu'ulileli no anu navunavu ane ta Iutaia i'oxe i'oxo umulinu masaxa noxou Elodesi sou i'oxonu noxilo." ¹²Anu mulavusou lexe Lataua musu'ulinu, la sou anu mulai no tani noxie Malia e Ioanesi e ualasou vile lexe Maluko nenu. Ta mitema ta piena ane'i a mipipita sou ikilaka ulai noxou Lataua. ¹³Anu muxali no tani ne la mutulu no ale io mupolopolo no aitenga, la sou sema sou xaixai vile e ualasio lexe Loda. Ane mine'e sou lexe ikisiinu aitenga, la ua. ¹⁴Ane mitongonu Pita xolinu, la ane mi'osa misevile la ikisiinu aitenga la ua, miiave

milivu sou mi'ava kakaa mulai noxi'a ta menexie lexe, "Pita anu a ututulu no ale no aitenga 'o." ¹⁵Xe ta menexie miavuti la mivikalane aloxo 'o, "Nini nexovulaulau ne." La ane pekia'e sou mivikala pekia'u lexe, "Manina, anu a ututulu no aitenga 'o," La sou ane'i mi'oxe, "Male nini nemaisou angelo"^{ff} noxou ane."

¹⁶No mine ane'i ixixilie'i ngato'o loxo ne, la Pita anu a upolopolo no aiten-gasi 'o. La sou ane'i mimaisou la mine'e mikisi aitenga, la sou mimaisou lexe anu Pita maninasou, la ane'i mikuluke manina. ¹⁷Xe anu muavuti, la muavimaxux-une'i no avolu sou lexe ivikala mamu. Io anu mua'aloi'a no anu mii ma'ia ane Tila mu'oxonu noxou sou mulaanixu no anu tani sou navunavu, sou muatu no ale. La sou anu muvikalane'i lexe, "Nga'aloi'a Iakovo ilo'a ta vinging no anu mii 'o." Io anu mulutu sou mulai no tuala vile va'axu.

¹⁸Ja no kakau manina 'o, la ta mitema sou 'oto'oto ne mixovulaulau manina, la sou ane'i miavuti sou mitalitali'isi'a ngato'o lexe, "Pita mulai ne'ei?" ¹⁹Xe Elodesi mulomu aloxo ne, la mupalusi'a ta mitema sou mikamulinu Pita, xe anu uxolu uasi, la sou anu utulusi'a ta mitema sou isaxila'u aitenga no anu vaikala sou lexe ive'a isoisoli xo ane'i isaxila'u Pita laixe uasi. Xe ili'i, la anu Elodesi muvula ne Iutaia sou mulai telo ne Kaisalia sou muxolu lai ne.

Elodesi Musoli

²⁰No mine Elodesi la'iaxui'a ta mitema si'e Taia xe Saidoni, la ane'i mipita la'oluxa'a vilesisi sou milai mimaisou. Tei la Valasutosi muno'u

vaikala lamana noxi'a sou usu'uline'i la mutali'isou Elodesi lexe opoonu uai se'isisi noxi'asi xo ane'i milavusou lexe ane'i ino'u la'ilali no anu tuala tila ane anu musaxila'u nesi. ²¹Ioxe, no voxo ane ne, la Elodesi mutokolomoxu tokolomo sou mutuxu tuala noxou mo muxolu no anu puloulou noxou anu mutuxu tuala ne. La musosovosou voxo vile sou lexe uvivikala noxi'a no anu. La sou anu mupitane'i sou muvikalane'i. ²²No mine anu muvivikala noxi'a, la ta mitema mi'ava'ava lexe, "Lataua vile a uvivikala o, itema uasi." ²³^kXe alaxu vilesisi 'o la angelo noxou Tila muvau avile a alalanesi xo anu mu'iti ualasou io Lataua uasi. La sou ta polikoka mingangasou la musoli avile. ²⁴^lAloxo ne la sou vaikala noxou Lataua muxali pekia'u mo muleme mulai no tuatuala mukalusi. ²⁵^mLa sou Valunavasi ilou Saulo mikalusou xaixai ne Ielusalemu mukalu la sou mukasi noxou Ioanesi e ualasou lexe Maluko sou ilo'a me'a ne Ielusalemu sou milai ne Antioki.

Misosovosi'a Valunavasi Ilou Saulo sou Mipalusi'a Milai Mia'aloxu Vaikala Noxou Lataua no Tuatuala

13 Ioxe, ta mitema ane ane'i mimux-axu tane'i noxou Iesu e mixolu ne Antioki ne se'i ne ta mitema sou palomatana xe se'i ne ta mitema sou ilosi'a lavulavu sou 'ilixu laixe noxou Lataua. Vile noxi'a anu Valunavasi mo Simeoni e ualasou vile lexe Nixelu xe Lukio anu itema sie Kilene mo Saulo xe Manaeni. Manaeni ne ilou tatananu tuala Elodesi mivaitami no mine no molomoloxa'a. ²ⁿNo mine ane'i ilo'a ta mitema ne mipita sou mipelemu mo milotu noxou

^{ff}12:15 Loopala noxi'a ta Iutaia lexe ta mitema vilevilesi ne uleene'i a uxolu la sou uxali noxi'a no mine imauli. Imauli uasi isoli ne la ilavusi'asi lexe angelo noxi'a ane.

^j12:18 Apo 5:22-24 ^k12:23 Tan 5:20 ^l12:24 Ais 55:11

^m12:25 Apo 11:29-30; 15:37 ⁿ13:2 Apo 9:15

Tila, la Uleenu Tavuna muvikalane'i aloxo 'o, "Ngakalipalane'i Valunavasi ilou Saulo mo ngaxexene'i ilou ixolu va'axu sou i'oxonu xaixai ane Eni e'aval-i'axu." ³°La sou ane'i mipelemu mo milingasi'a xe mi'italonu avo'a noxi'a ilou sou mialusi'a mukalu, la sou mipalusi'a ilou milai.

Valunavasi Ilou Saulo Milai Mixali ne Kipulosi

⁴No voxu ane ne, la Uleenu Tavuna muxolu noxi'a la mulutulixa'a ne Antioki sou milu'e no Selukia, la mitelo no anu lasipi mivaxa no la'olu ne Kipulosi. ⁵P°No mine ane'i mixali ne Salamisi, la milai no taasou lalotu noxi'a ta Iutaia sou misoko mia'aloxu vaikalau Lataua. No voxu ane ne, la Ioanesi e ualasou vile lexe Maluko ne ilo'a kalumo sou musu-uline'i ilou no anu xaixai. ⁶Ane'i mixixaoxao no nano no la'olu Kipulosi, xe mukalu, la sou ane'i miuatulai ne Paposi, la sou mixalisou itema vile anu itema sou aalu iouiou vile e ualasou lexe Balu-Iesu e itema si'e Iutaia ne anu itema sou palomatana kalakalavoi. ⁷Anu itema ane ne mulavusou ilou itema sou usaxila'u la'olu ane ne e ualasou lexe Seluxio-Paulo e anu itema sou lavulavu laixe. Anu mu'aval-i'a Valunavasi ilou Saulo milai noxou xo anu mumasaxa lexe ulomusou vaikala noxou Lataua. ⁸Ia itema sou lavulavu sou aalu iouiou ne ualasou vile no anu vaikala Xiliki lexe Elimasi ne mumasaxa lexe u'oxo peki-a'usou xavutala noxou itema sou usaxila'u la'olu ne sou umuxamuxaxu tanu noxou Iesu uasi, la sou muvikalala sou mu'oxo latolosi'a Valunavasi ilou Saulo. ⁹Ia Saulo e ualasou vile lexe Paulo ne Uleenu Tavuna mu'ana'ana noxou, la anu mumataki-sou Elimasi ne la muvikalanu aloxo 'o, ¹⁰"Nini satani 'olu.

Nini itema sou na'oxo masuanu mimii laixe. Nini ne'ana'ana no anu 'ilixu sou kalakalavoi ilou iisuiisu, mo nini namitema sou naxiuxiunu mii ane Tila mu'oxonu manina ne sou naxalixu uxali kalavoi. ¹¹°Mo namaisou vaimomo 'o si, la Tila xaviinu ulu'e noxine la ieni utomu mo namaisou lamana vile la uasi maxuveeni seville." Xe alaxu vilesisi 'o la mii e loxo tamuxala isivoxoxu ne mune'e mutomu iou, la sou anu mukamuli itema vile sou lexe usu'ulinu sou utetelisu no avolu mo usu'ulinu sou utilau. ¹²Ioxe itema sou usaxila'u la'olu mumaisou mii aloxo ne, la mukuluke no anu vaikala Tila la sou xavutalau muavuti sou mumuxamuxaxu tanu noxou Tila.

Valunavasi Ilou Paulo Mia'aloxu Vaikala Noxou Lataua ne Antioki Ane Muxolu no Nano no Tuala Xalee Tila Pisitia

¹³r°Paulo ilo'a ta mitema e mimulinu ne mutelo no lasipi me'a ne Paposi milai ne Peluxa ane'i mixolu no nano xalee lia tila ne Pamfulia, la Ioanesi e ualasou vile lexe Maluko ne mu'umesi'a a lai ne sou mulivu mulai ne Ielusalemu. ¹⁴Io ane'i me'a ne Peluxa ne mole milai mixali ne Antioki anu muxolu no nano no xalee lia tila ne Pisitia. Xe no voxu Tavuna, la ane'i milai mi'una no taasou lalotu noxi'a ta Iutaia sou mixolu no lia. ¹⁵Ioxe ane'i miitisu sou Lavuku sou lapuloto noxou Mosesi xe vaikala ane ta mitema sou palomatana mikaukavunu. La ili'i sou ta tatila no 'a taasou lalotu noxi'a ta Iutaia ne mipalusou itema vile sou mulai muvikalane'i Paulo ilou Valunavasi aloxo 'o, "Ta vivixe, nexi tamasaxa lexe ngingi ngane'e mo lexe mengi vaikala mose'i lailaixe, la ngapeletotisi'a ta mitemamexi no anu." ¹⁶La Paulo mu-

tulu la mutolosou avolu mulai noxi'a ta mitema sou lexe ixolu tasiau xo anu uvivikala. La sou anu musoko sou muvikala aloxo 'o, "Ngingi ta mitema sie Isilaeli, mo ngingi ta mitema ane ta Iutaia uasi ia ngalavusou ngalolotu ulai noxou ne, ngingi ngalomu une'e noxilo. ¹⁷ Ngingi ta Isilaeli Latauamengi xo Anu musosovosi'a ta 'ilu'ilusungengi mukalu, la mu'oxone'i sou milai mixolu ne Aixiputo mole mixali ta piena misevile, xe mukalu la sou anu molu mulivunixa'a no Anu xavi noxou sou milaa ne Aixiputo. ¹⁸ La Anu mutavule tu'umaxu no anu 'ilixoxo noxi'a mo musaxila'a mumomomo loxo tauu ie itemaxu tamei no nano no xalee lia vitanisi. ¹⁹ Xe Anu muavuti, la mualivulane'i ta mata muxatele tamei ne Kanani. Io mu'italonu lialia ane ne noxi'a ta mitema ne Isilaeli. ²⁰ La sou mimii ta piena muxali no nano no anu tauu ie itemaxu mavulovexa tamei mo mavulovexa ta'uve (450). Xe ili'i no mine ta Isilaeli mino'u lialia ane ne mo mixolu no anu mukalu, la sou Lataua molu musosovosi'a ta mitema ane sou lexe itulu ta kisikisi'a sou iulaxune'i ne mulai mutalo no mine itema sou palomatana Samuéli muxali.

²¹ Xe ta mitema miavuti la milinga sou itema vile sou uxali loxo ane'i i'a motuxu tuala vile. La sou Lataua mulosi'a Saulo e Kisi 'olu xe anu no anu mata noxou Beniamini. La anu muxali mutuxu tuala noxi'a la muxolu musaxila'a mumomomo loxo tauu ie itemaxu tamei. ²² Ia Lataua muavuti la, la muxexeenu, io musosovosou Deviti sou muxali mutuxu tuala noxi'a. Xe Anu muavuti la muvikala lamana noxi'a aloxo 'o, 'Eni exexeenu Saulo io esosovosou Deviti anu

Iesi 'olu ne anu itema vile e Eni elavusou opoonu lexe ulai la anu umulimuli masaxa noxilo ukalusi.' ²³ La sou Lataua mulosi'a ta Isilaeli Iesu itema sou pamauli ne loxo musakiinu vaikalasou. Lexe itema sou pamauli uxali noxou Deviti. ²⁴ La sou no mine Iesu uxali uao, la Ioanesi e itema sou u'ulosinge mua'alo la muvikalane'i ta mitema sie Isilaeli lexe ixiu opone'i mo ixiu tumaliau 'ilixomasumasua noxi'a mo sou anu Ioanesi u'ulosi'a. ²⁵ No voxo ane Ioanesi sou ukalusou xaixai noxou, la anu mutalisi'a ta mitema aloxo 'o, 'Ngingi ngemaisilo la ngexavutala lexe eni 'ena'ei io? Eni itema e ngingi ngaxoxomaiou Anu a eni 'o uasi. Ia ngingi ngalomu Anu itema ne ili'i xe une'e la eni amomomo sou alulusou lamota sou siovesou tava'u uasi, xo eni amitema vitanisi.' ²⁶ Ioxe, ngingi ta vivilo e ngingi Avalaamu ta 'ilu'ilusunu, xe ngingi ane ta Iutaia io ngemama'u noxou mo ngetoxonu, ngingi ngalomu, vaikala sou mauli mune'e noxinge muisalili. ²⁷ Ia ta mitema ilo'a ta tatila ane'i ane mitulu loxo ta kisokisou tuala tila ne Ielusalemu ilavusou Iesu loxo Anu itema sou pamauli uasi. La mivau musoli. Ia ane'i mi'oxonu aloxo ne la mumomomo sou vaikala noxi'a ta mitema sou palomatana milemolu tei e ane'i iitisou mo ilomusou no voxo Tavuna uto-tomu. ²⁸ Ixalisou susu vile noxou sou ivau usoli no anu uasi, ia ane'i xavine'i vitanisi sou mivikalalanu Pilato lexe uvau Iesu usoli. ²⁹ Ane'i mi'oxo aloxo ne noxou sou mimomomo sou mimii ane muai no nano no anu Lavuku Tavuna teinu. Mukalu, la sou ane'i milaxanixu teitexi no ovu valautu sou milu'e mimulaxu no anu lulu. ³⁰ Ia Lataua mutu-

^s13:17 Mul 1:7; 6:6; 12:51 ^t13:18 Iti 14:34; Lap 1:31-32 ^u13:19 Lap 7:1; Ies 14:1 ^v13:20 Kis 2:16; 1Sa 3:20 ^w13:21 1Sa 8:5, 19; 10:20-24

^x13:22 1Sa 13:14; 16:12; Lex 89:20 ^y13:23 2Sa 7:12-16 ^z13:24 Mat 3:1-2

^a13:25 Ioa 1:20, 27 ^b13:28 Mat 27:22-23 ^c13:29 Mat 27:59-60

lusu no anu lulu sou soli la mumauli. ³¹ ^dIli'i no anu la ta mitema ukalusi e ilo'a Iesu mimuamua'i no vote'i me'a ne Xalilaia sou mitelai ne Ielusalemu mimaisou no voxo ta pieana. ³² Ioxe la sou mii e nexi taa'alomengi a'alo laixe no anu 'o ne nexi taa'alomengi sou itema e Lataua musakiinu vaikala sou noxi'a ta 'ilu'ilusunenge tatei lexe upalusou une'e sou ulivulinenge. ³³ ^eAloxo ne, la sou Anu mutulusou Iesu no 'a lulu sou soli sou lexe umomomo sou vaikala ane Anu musakinusinge noxi'a ta 'ilu'ilusunenge tatei. Vaikala sou mii ane ne mikaukavunu muai no nano no anu Lavuku sou Lexe tameisou muvikala aloxo 'o, 'Nini ne nini 'alixeni. Vaimomo 'o Eni axolu loxo Eni Mamine.' ³⁴ ^fAloxo ne, la sou anu Momu ne mutulusou no anu lulu sou soli, mo uai u'ui no anu lulu ne uasi. Anu muvikala aloxo 'o, 'Eni emasaxa lexe aalusine no anu aalu iou vilesisi aloxo Eni ealusou mutuxu tuala Deviti. Aalu ane laixe anu uxali manina.' La sou mii ane Anu mulemolu ne muxali manina loxo Anu musakiinu vaikalasou. ³⁵ ^gLa sou vaikala vile kalumo muxolu no anu Lavuku sou Lexe muvikala aloxo 'o, 'Nini umomomo sou namalanixu itema sou xaixai noxine e malemalenga ne uai u'ui no nano no lulu ne uasi.' ³⁶ Ioxe la sou nenge telavusou lexe Deviti ne no mine uao mumauli mo muxoxolu no lia 'o, la anu itema sou umulinu masaxa noxou Lataua mo anu u'oxo xaixai laixe manina. Ia ili'i no mine anu musoli, xe miasixu no anu lulusi'a ta 'ilu'ilusunu, la vasimolu ne muai mu'ui no nano no lulu ne. ³⁷ Io itema ane ne Lataua mutulusou no anu lulusou soli, la vasimolu uai u'ui no lulu ne uasi. ³⁸ Aloxo ne la sou ta vivilo eni emasaxa lexe ngingi ngalavusou laixe aloxo 'o, no

anu soli noxou Iesusi la anu muxexeenu susu noxinge aloxo nexi tea'alomengixu. ³⁹ ^hIo lapuloto noxou Mosesi ne umomomo sou uxexeenu 'ilixu masumasua noxinge sou ngaxali ngaisalili uasi. Ia Anu itema ane ne si Anu mumomomo sou uxexeenu 'ilixu masumasua noxi'a ta mitema ane'i ane imuxamuxaxu tane'i noxou, la sou Anu uleme'a lexe ta mitema lailaixe. ⁴⁰ La sou ngingi ngaxaxai laixe, xo loxo 'o io mii e ta mitema sou palomatana milemolu tatei ne uxali u'oxo masuangengi.

⁴¹ ⁱ'Ngingi ta mitema e ngamolovila'isou Lataua.

Xe ngakuluke, mo ngasoli.

Xo Eni a'oxonu mii vile uxali no nixi noxinge.

La sou lexe itema vile uvikalangengi no anu mii ane lexe Eni a'oxonu ne, la ngingi ngamuxaxu tangengi no anu uasi."

⁴² No mine Paulo mua'alo mukalu xe ilou Valunavasi milaa no taasou lalotu noxi'a ta Iutaia, la ta mitema mitalisi'a ilou sou lexe no Voxo Tavuna ane ili'i la, ilou ilivu ine'e la sou ia'aloi'a la no anu vaikala ne. ⁴³ Ili'i no mine ane'i milaa no alalotu, la ta mitema ta Iutaia ta piena xe ta mitema ane'i ane ta Iutaia uasi io imulinu lalotu moxi'a ta Iutaia sou ilo'a ta Iutaia milotu mipita no taasou lalotu noxi'a ta Iutaia ne mimuline'i Paulo ilou Valunavasi. Sou ilou mipeletotosi'a sou lexe itulu pekia'a aloxo ne si no anu alauna noxou Lataua.

⁴⁴ Xe ili'i no anu Voxo Tavuna ane ne, la sexasisisou ta mitema ukalusi no anu tuala tila ane ne mine'e mipita sou milomusou vaikala noxou Tila. ⁴⁵ Ioxe no mine ta Iutaia mimaisou lexe ta mitema ta piena musuku milomuxu vaikala noxou Tila, la sou ane'i opone'i ma-

^d13:31 Apo 1:3, 8

^e13:33 Lex 2:7

^f13:34 Ais 55:3

^g13:35 Lex 16:10

^h13:39 Rom 10:4

ⁱ13:41 Ava 1:5

suau Paulo xe mivikala tumalou noxou xe mivikala masumasua no anu a'alo noxou kalumo. ^{46j}Aloxo ne, la sou Paulo ilou Valunavasi mivikala peki-a'u io i'ume uasi ia ilou mivikalane'i aloxo 'o, "Vaikalau Lataua ne tanixu lexe taa'aloxu tei a noxinge ne. Ia xo ngingi ngexiunu tumalingeu, la iou loxo ngingi ngexavutala lexe ngano'u maui ane kaluxusou uasii uasi. La sou ngingi ngalomu. Nexi noxou vaimomo 'o taxiu ulai noxi'a ta mitema ane'i ane ta Iutaia uasi. ^{47k}Xo Tila mupalusixe la mivikala aloxo 'o,

'Eni apalusine sou nalaixu lamana ane 'o noxi'a ta mitema ane'i ane ta Iutaia uasi.

Mo sou ta mitema ukalusi no lialia 'o in-o'u maui ane kaluxusou uasi.'"

⁴⁸Xe ta mitema ane'i ane ta Iutaia uasi ne milomusou vaikala ane ne, la ane'i mi'osa mo miitinu Tila ualasou sou vaikala noxou. La sou ta mitema ta piena e Lataua musosovosi'a sou lexe in-o'u maui ane kaluxusou uasi ne mix-ali ta mitema sou imuxamuxaxu tane'i.

⁴⁹Aloxo ne, la sou vaikala noxou Tila mutaasou xalee lia tila ane ne mukalusi.

⁵⁰Xe ta Iutaia la'iaxa'a la sou mi'una tane'i noxi'a ta sema e ualasi'a tatila ane'i ane milavusou ilotu noxou Lataua mo ta kisokisou sou xalee lia tila ane ne. La sou ane'i miavuti sou mi'oxe ive'ave'a Paulo ilou Valunavasi sou mikusai'a milai va'axu no xalee lia tila noxi'a. ^{51l}Xe ane'i ilou miavuti, la mivutasou lomulo no tava'a mulai noxi'a io ilou mixililii'e'i ia milai ne Ikonia. ⁵²La ta mitema ane'i ane mimuxaxu tane'i noxou Iesu ne mix-amulinu 'osa'osa mo mi'ana'ana no anu Uleenu Tavuna.

Valunavasi Ilou Paulo Mixali Mixolu ne Ikonia

14 No mine Paulo ilou Valunavasi mixali ne Ikonia, la mi'una no nano no anu tani sou lalotu noxi'a ta Iutaia loxo ane'i ilavusou i'oxo'oxonu uto-tomu xe misokou sou mia'aloxu vaikalau Lataua. La mia'aloxu laixe manina, la sou ta Iutaia ta piena xe ta mitema ane'i ane ta Iutaia uasi ta piena musuku mimuxamuxaxu tane'i noxou Iesu. ²Ia ta Iutaia ane imuxaxu tane'i uasi ne mi'una tane'i noxi'a ta mitema ane'i ane ta Iutaia uasi sou ilo'a la'iaxa'a mo opone'i masuai'a ta mitema ane'i ane mimux-axu tamei noxou Iesu. ^{3m}La ane'i ilou mixolu maxuveeni lai ne mo mivikala peki'a'u sou Tila io ilou i'ume uasi. La Anu mulosi'a xavi sou mi'oxonu sosovo iouiou xe mii ane talavusou uasi. Anu mumaxau lexe a'alo sou alauna noxou ne anu maninasou. ⁴La ta mitema no nano no anu tuala tila ne mikalipala la'olux-a'a tamei. La'oluxa'a vile mivulu noxi'a ta Iutaia, xe la'oluxa'a vile mivulu noxi'a ta aposeli. ⁵ⁿXe no mine ta Iutaia ilo'a ta mitema ane'i ane ta Iutaia uasi miavuti, la mipita noxi'a ta kisikisi'a, sou lexe i'oxo masuane'i ta aposeli mo i'oxo lexe ive'a no anu kulu mo isoli. ⁶Ia ane'i ilou milavusou mii ane ta mitema mivikala lexe i'oxonu ne, la ane'i ilou mi'ume milai no tuala tila ta tamei ne Lisita xe ne Delube mo no tuala mose'i la no pa'u-pa'umolu ne no xalee lia tila ne Likao-nia. ⁷La ane'i ilou misolo xaixai sou mi-a'aloxu a'alo laixe no tuatuala ane ne.

Valunavasi Ilou Paulo Mia'alo ne Lisita Xe ne Delube

⁸Xe itema vile lai ne Lisita ne, no mine nenu mivo'onu mo la tava'u ne

^j13:46 Apo 3:26; 18:6 ^k13:47 Ais 49:6 ^l13:51 Mat 10:14; Apo 18:6

^m14:3 Mak 16:20; Eva 2:4 ⁿ14:5 Apo 14:19

mukilikalu la umuamua'i uasi muxoxo-lusi. ⁹Anu muxolu sou mulomu no mine Paulo mua'alo. La Paulo mumatakisou xe mumaisou lexe anu mumuxaxu tanu sou lexe uxali laixe la, ¹⁰la sou mu'ava lexe, "Naavuti mo natulu." Aloxo ne, la itema ne mupisikei sou mutulu la mu-muamua'i a vile.

¹¹No mine ane'i ta mitema ane mine'e mipita mimaisou mii ma'ia ane Paulo mu'oxo ne, la ane'i mi'ava no anu vaikala noxi'a Likaonia aloxo 'o, "Ta lataua mixali loxo ta mitema mo milu'e mixali noxinge 'o." ¹²Ane'i mivikala aloxo ne la mimoxo'u Val-unavasi lexe Seusu, xe Paulo mimoxo'u lexe Elumesi xo anu Paulo ne tila sou u'oxonu vaivaikala. ¹³La tani sou lalotu noxou lataua ilemo lexe Seusu ne mutulu se 'alai no aitengaxu vimelu sou tuala tila ne. La sou aili'i sou muno'a ta bulumakau ta mulu mose'i mo seseenu mose'i misakiinu tavalanu mune'enu no aitengaxu tuala tila xo anu ilo'a ta mitema ane mine'e mipita ne, imasaxa lexe i'iaiamai'a Paulo ilou Val-unavasi no anu sou ilotu noxi'a. ¹⁴Ia no mine ta aposeli Paulo ilou Val-unavasi milomusou mii ane ne, la ane'i mikakakanu tokolomoi'a, ia miiave mi-una noxi'a ta mitema ane mine'e mipita ne, la mi'ava'ava aloxo 'o, ¹⁵P" Ngingi ta mitema 'o, tava'u loxovaa la sou ngingi nge'oxo 'ilixi ano. Nexi kalumo ne nexi ta mitemasi aloxo ngingi ne. Ia nexi taa'aloxu a'alo laixe ulai noxinge lexe ngingi ngaxiu tumalinge no anu mimii vitavitanisi ane ngingi ngalotu no anu ne. Io ngaxiu ulai noxou Lataua anu mu-mauli mo mukoinu loxotolo mo lialia xe luaki ilou mimii mukalusi mo ta mimii ane muxolu no nano no anu. ¹⁶Q Tatei la Lataua iou muvaxai'a ta mitema

no xalexalee tuatuala no lia 'o sou mimulinu 'ilixi noxi'a vilevilesi. ¹⁷R Ia Anu mupala'alixu mii vile noxou. Anu mumaxa'u 'ilixi laixe sou mulosinge la'iua molu no loxotolo mulu'e noxinge, mo Anu mulosinge la'ilali temanu no anu voxovoxosou mo mulosinge la'ilali ta piena, la mu'oxonenge te'osa manina." ¹⁸Ane'i ilou mivikala aloxo ne, ia ta mitema ne pekia'a sou i'oxo iaiama ne sia, la ane'i ilou mixamuli ialuxu manina mo mitalosi'a.

¹⁹S Ka sou, ta Iutaia mose'i me'a ne Antioki xe Ikonia mine'e, la milapunu xavutalai'a ta mitema ane mine'e mipita ne sou mivau Paulo no anu kulu, mukalu la milavelavenu milaixu no ale no anu vimelusou tuala tila ne la misuanu muai ne xo mikalavoi lexe anu musoli. ²⁰Ia ta mitema noxou Iesu mipita mixaliliou, la anu muavuti mutulu sou mulivu mu'unalai no tuala tila. No voxo ane vile, la anu ilou Valunavasi milutu sou milai ne Delube.

Ane'i La Ilivu Noxi'a Paulo Ilou Valunavasi

²¹Ane'i mia'aloxu a'alo laixe no tuala tila ne la ta mitema ta piena mixali ta mitema noxou Iesu. Io ane'i ilou milivu milai ne Lisita xe ne Ikonia mo ne Antioki, ²²sou mi'oxo pekia'u opone'i ane'i ane ta mitema noxou Iesu, mo mipeletotosi'a sou lexe itulu peki-a'a no anu muxamuxaxu tane'i ane ne la mivikalane'i aloxo 'o, "Nenge tamua-mua'i no anu vote'i sou tu'utu'umaxu ta piena tei ka sou ta'una no anu saxisaxila'u noxou Lataua." ²³Mo ane'i misosovosi'a ta tatila noxi'a ta mitema ilotu noxou Iesu vilevilesi ne, mo ane'i ilou mipelemu sou mikilaka, sou mi'italone'i ane'i ane mimulaxu tane'i ne noxou Tila.

⁹14:11 Apo 28:6 ^P14:15 Lex 146:6; Apo 10:26 ^q14:16 Apo 17:30

^r14:17 Iel 5:24 ^s14:19 Apo 17:13; 2Ko 11:25 ^t14:22 Apo 15:32; 1Te 3:3

²⁴Ioxe ili'i, la Paulo ilou Valunavasi mimuamua'i no nixi no anu xalee lia ne Pisitia, la mixali no anu xalee lia ne Pamfulia. ²⁵Xe mia'aloxu vaikala noxou Lataua no tuala tila ne Peluxa, mukalu la milu'e no tuala tila ne Atalia.

²⁶^uAne'i ilou mitelo no lasipi ne Atalia, la milivu milai ne Antioki. Tuala tila ane ne tei la ane'i ilou mixolu no anu mo ta mitema noxou Lataua mi'italone'i milai no anu alauna noxou Lataua, sou lexe i'oxonu xaixaine anu a mikalusou mo a milivu mine'e ne. ²⁷^vIo ane'i mixali lai ne, la mipitane'i ta mitema e ilotu noxou Iesu ne mukalusi, sou mi-a'alo'i'axu mimii mukalusi ane Lataua mu'oxonu noxi'a, mo mukisinu aitenga noxi'a ta mitema ane'i ane ta Iutaia uasi sou ane'i mimuxaxu tane'i noxou. ²⁸La ane'i ilo'a ta mitema noxou Iesu ne mixolu lai ne maxuveeni.

Mipita sou Vaivaikala ne Ielusalemu

15 ^wIoxe ta mitema mose'i me'a ne Iutaia milu'e ne Antioki, la milosiexa'a ta mitema ane'i ane mimuxaxu tane'i noxou Iesu no anu lavulavu aloxo 'o, "Lexe xooxoo un-gasinge umulinu 'ilixu ane Mosesi mulosixe lavulavu sou uasi, la umomomo sou ngingi ngamauli uasi." ²^xMii ane ne muavutinouxu Paulo ilou Valunavasi opone'i, la ilo'a mi'otosou anaxa'a sou. La sou ane'i misosovosi'a Paulo ilou Valunavasi ilo'a mose'i la ane mimuxaxu tane'i noxou Iesu sou lexe ilai telo ne Ielusalemu sou imaisi'a ta mitema sou xaixai ilo'a ta tatila noxi'a ta mitema noxou Lataua mo imomosou vaikala ane ne. ³La sou ta mitema ilotu noxou Iesu mipalusi'a sou milai. Xe ane'i mimuamua'i mipolo ne Ponisia xe ne Samalia,

la mia'aloxa'a ta mitema ane'i ane ta Iutaia uasi ne mixiu milai noxou Lataua. A'alo ane ne muxalixu 'osa'ila tatila noxi'a ta mitema mukalusi ane'i ane mimuxaxu tane'i noxou Iesu. ⁴^yNo mine mixali ne Ielusalemu, la ta mitema e ilotu noxou Iesu ilo'a ta aposeli mo ta tatila noxi'a ta mitema noxou Lataua misexelaxa'a, xe ane'i mia'aloxu mimii mukalusi e Lataua mulosi'a xavi sou mi'oxonu. ⁵Ia ta Palisaio mose'i ane mimuxaxu tane'i noxou Iesu miavuti la mivikala lexe, "Ta mitema ane'i ane ta Iutaia uasi ne anu laixe lexe xooxoo un-gasi'asi mo ane'i imulinu lapuloto noxou Mosesi.

⁶Ioxe, ta aposeli ilo'a ta tatila noxi'a ta mitema ilotu noxou Iesu mipita sou mi-maisou mii ane ne. ⁷^zNo mine vaikala ta piena muxali no anu, la Pita muavuti sou muvikala mulai noxi'a aloxo 'o, "Ta vivilo, ngingi ngelavusou lexe tatei, la Lataua musosovosilo no taingengi sou lexe a'aloxu a'alo laixe sou Iesu Kalisito noxi'a ta mitema ane'i ane ta Iutaia uasi mo sou ane'i ilomusou la imuxaxu tane'i. ⁸^aLataua e mulavusou ta mitema mukalusi opone'i ne musosovosi'a ta mitema ane'i ane ta Iutaia uasi la sou mulosi'a Uleenu Tavuna aloxo mulosinge ne si. ⁹Anu mu'oxonu 'ilixu iouvilemo noxinge ta Iutaia xe iouvilemo noxi'a ane'i ta Iutaia uasi. Ane'i mimuxaxu tane'i noxou Tila, la sou opone'i muxali malemalenga no iou Lataua. ¹⁰^bLa sou loxovaa ane ngingi nga'oxe ngatovonu Lataua vaimomo 'o? Tava'u loxovaa la sou ngamuxaxu mii ane tu'u-maxu no laxasi'a ta molomolo noxou Iesu sou imulinu lapuloto noxou Mosesi e umomomo sou ta xaixaisinge mo nenge kalumo tamomomo sou tatavu-

^u14:26 Apo 13:1-2 ^v14:27 Apo 15:4, 12 ^w15:1 Xal 5:2 ^x15:2 Xal 2:1

^y15:4 Apo 14:27 ^z15:7 Apo 10:1-43 ^a15:8 Apo 10:44; 11:15

^b15:10 Mat 11:30; Xal 3:10

lenu uasi 'o? ^{11c}Aloxo ne uasi, nenge temuxaxu tanenge, la nenge temauli xo Tila Iesu mulosinge alauna noxou aloxo ane'i nesi.”

¹²Pita muvicala aloxo ne, la ta mitema mukalusi e ane'i mipita ne mixolu tani mukii. Sou milomu mulai noxi'a Valunavasi ilou Paulo mia'alo'i'a sou sosovo iouiou xe mii ane talavusou uasi e Lataua mulosi'a xavi sou mu'oxonu no taine'i ta mitema ane'i ane ta Iutaia uasi.

^{13d}No mine ane'i mia'alo mukalu, la Iakovo muavuti mutulu la muvicalane'i aloxo 'o, “Ta vivilo, ngalomu noxilo.

¹⁴Saimoni mua'alomengi lamana no anu soko mii ne Lataua mumaxa'u masaxa noxou sou muno'a ta mitema ane'i ane ta Iutaia uasi mo mu'oxone'i mixali ta mitema noxousi. ¹⁵Mo vaivaikala noxi'a ta mitema sou palomatana ne muisalili ilou ane nenge tea'aloxu aloxo ane'i mikaukavunu nesi,

^{16e}Ili'i, la eni alivu ane'e xo tani alaxu noxou Deviti ne mulapau mo mumamulo,

ia Eni atulusou la mo apaipounu.

¹⁷Mo sou ta mitema pausi'a umomomo sou ikamuli Tila,

mo ta mitema ane'i ukalusi ane ta Iutaia uasi ne Eni a'aval'i'a

mo ixali ta mitema noxilo.

Tila e u'oxonu mimii ukalusi ne muvicala aloxo 'o.

¹⁸Anu mupala'anixu tatei mo.’

¹⁹Eni xavutalaxeni aloxo ne, ta mitema ane'i ane ta Iutaia uasi ia ixiu ine'e noxou ne talosi'a tu'umaxu sou itavule mamu. ^{20f}Ia laixe lexe nenge takaukavu ulai noxi'a sou tavikalane'i lexe, mamu sou ngingi nga'ou la'ilali ane nuni'u xo ane'i miiamanu noxi'a ta lataua kalakalavoi, mo ngapolopepeenu 'ilixu sou vote'i loxo i'oxo susu noxi'a

ta sema, mo nga'ou mii sou poosi ane miaili'osou mo musoli ne mamu, mo sialuxu a uxolu no anusi 'o. ²¹Xo tatei mo ne ta mitema mia'aloxu lapuloto noxou Mosesi no anu tuatuala tatatila mukalusi, mo no voxo Tavuna utotomu ne, la miitisou no nano no tani sou lalotu noxi'a ta Iutaia.”

Uoli Voloxu Ulai Noxi'a ta Mitema Ane'i Ane ta Iutaia Uasi Ia Mimuxaxu Tane'i Noxou Iesu

²²Ioxe, ta aposeli ilo'a ta mitema noxou Lataua ilo'a ta tatilasi'a mukalusi misakii xavutala la misosovosi'a ta mitema se'i noxi'a ne, ka mipalusi'a ilo'a Paulo ilou Valunavasi milai ne Antioki. Ane'i misosovosi'a Iudasi e milemo lexe Valusavasi xe Sailasi. Ane'i ilou e miuli noxi'a ta mitema ane'i ane mimuxaxu tane'i noxou Iesu ne. ²³Uoli voloxu ane ane'i misovanu noxi'a ilou ne mikaukavunu aloxo 'o, “Nexi ta vinging ta mitema sou xaixai ilo'a ta tatilasi'a ta mitema ane Iesu mupalusi'a tasovanu uoli voloxu ane 'o ulai noxinge ta mitema ane'i ane ta Iutaia uasi ia ane'i imuxaxu tane'i noxou Iesu ane'i ane ixolu no tuala tila ne Antioki mo no xalee lia tila ne Silia xe ne Kilikia mukalusi. Sexela ilou 'osa'osa ulai noxinge. ²⁴Nexi telomu lexe ta mitema mose'i me'a noxixe 'o milai noxinge mo ane'i a mi'oxo vulaulaunu xavutalamingi no anu vaivaikala noxi'a. Ia nexi tapalusi'a uasi. ²⁵La sou nexi mukalusi tesakiinu xavutala mo tasosovosi'a ta mitema mose'i sou tepalusi'a ilo'a ta menexinge manina e Valunavasi ilou Paulo ilai noxinge. ²⁶Ta mitema ane ne ane'i mi'italonu mauilix'a sou ualasu sou Tila noxinge Iesu Kalisito. ²⁷Aloxo ne, la sou nexi tepalusi'a Iudasi ilou

^c15:11 Xal 2:16; Ep 2:5-8 ^d15:13 Xal 2:9 ^e15:16 Amo 9:11-12

^f15:20 Mul 34:15-17; Liv 17:10-16

Sailasi. Sou ivikala imulinu vaikala e tekaukavunu ne no 'a anaxa'a la. ²⁸gXo anu laixe noxou Uleenu Tavuna xe noxinge kalumo lexe sou nexi tamuxaxu tu'umaxu ta piena noxinge mamu. Ia ngingi ngamulinu 'ili'ilixo aloxo 'o si. ²⁹Mamu sou ngingi nga'ou la'ilali ane ane'i miimanu mulai noxi'a ta lataua kalakalavoi, mo nga'ou mii ane sialuxu uasi, mo mii sou poosi ane miaili'osou mo musoli ne xiasinu mamu, xe ngapolopepeenu 'ilixo sou vote'i loxo i'oxo susu noxi'a ta sema. Laixe sou lexe ngingi ngapolopepeenu mimii ane ne la laixe noxinge. Vaikala noxixe anu anesi."

³⁰La sou, ane'i mipalusi'a ta mitema milutu milu'e ne Antioki, la mipitane'i ta mitema noxou Lataua sou milosi'a uoli voloxu ane ne. ³¹Xe ta mitema mitisou la mi'osasu vaivaikala sou peletoto ane muxolu no nano no anu ne. ³²Iudasi ilou Sailasi ne ane'i ta mitema sou palomatana kalumo, la sou ane'i ilou mivikala piena sou mipeletotosi'a mo mi'oxo pekia'a ane'i ane imuxaxu tane'i noxou Iesu. ³³Ane'i ilou mixolu lai ne Antioki ne maxuveeni sevile, ka sou ane'i imuxaxu tane'i noxou Iesu ne mialusi'a no anu opo se'isisi, io mipalusi'a milivu milai noxi'a ane'i ane mipalusi'a ne. ³⁴§§³⁵Ia Paulo ilou Valunavasi mixolu lai ne Antioki, la ane'i ilo'a ta mitema ta piena mose'i mixaxai sou milosi'a ta mitema lavulavu mo mi'aloXu vaikala noxou Tila.

Paulo Ilou Valunavasi Opone'i Vilesisi Uasi

³⁶Mo voxo se'i ili'i, la Paulo muvicala noxou Valunavasi lexe, "Nenge talivu talai mo tamaisi'a ta vivinge no anu tu-

ala ta tatila ukalusi ane nenge tea'aloXu vaikala noxou Tila noxi'a, mo tamaisi'a lexe xoluxoluxa'a a loxovaa." ³⁷hLa Valunavasi mumasaxa lexe uno'u Ioanesi e ualasu vile lexe Maluko sou ilo'a ilou ilai. ³⁸iIa Paulo umasaxa aloxo ne uasi, xo tava'u lexe anu mu'umesi'a ne Pamfulia, mole ilo'a isolonu xaixai ilai ua.

Paulo Mumuamua'i sou Xaixai Tameisou

³⁹La sou, ane'i ilou mi'otosou anaxa'a ta piena sou mii ane ne. Mole ane'i ilou mikalipala, la Valunavasi muno'u Maluko la ilou mitelo no lasipi sou milai ne Kipulosi. ⁴⁰Ia Paulo musosovosou Sailasi, xe ilou milutu la ane'i ane ta mitema noxou Iesu mi'italone'i milai no anu alauna noxou Tila sou ilou milai. ⁴¹Ane'i ilou milai la mimuamua'i mipolo no anu xalee lia tila ne Silia xe ne Kilikia sou mi'oxo pekia'a ta mitema noxou Lataua.

Timoti Mumuline'i Paulo Ilou Sailasi

16^jPaulo mulai muxali ne Delube, ka mulai ne Lisita. La itema vile noxou Iesu ualasu lexe Timoti anu muxolu no tuala tila ane ne. Nenu ne ane sema Iutaia vile mo mimuxaxu tane noxou Iesu. Io momu ne anu itema sie Xiliki. ²kTa mitema ane'i ane mimuxaxu tane'i noxou Iesu ne Lisita mo ne Ikonia mivikalasou lexe anu itema laixe. ³Mo Paulo mumasaxa sou uno'u ilou ilai. La sou Paulo muvicalasou xooxoo mungasou xo tava'u lexe ta Iutaia ane'i ane mixolu lai ne ane'i mukalusi milavusou lexe Timoti momu ne anu itema sie Xiliki. ⁴lNo mine ane'i mimuamua'i milai no tuatuala ta tatila la mia'aloXu vaivaikala ane ane'i ta aposeli ilo'a ta

§§15:34 Ia Sailasi muxavutala lexe uxolu lai ne.

g15:28 Mat 23:4 h15:37 Apo 12:12, 25 i15:38 Apo 13:13; Kol 4:10
j16:1 Apo 14:6; 2Ti 1:5 k16:2 Pil 2:19-22 l16:4 Apo 15:23-29

tatila noxi'a ta mitema noxou Lataua misakii xavutalasou lai ne Ielusalemu sou lexe ta mitema imulinu. ⁵La sou ta mitema sou lalotu mixali pekia'a no anu 'ilixu sou imuxaxu tane'i, la sou sosovosi'a muleleme mutelai tatila no voxovoxo.

**Paulo Mumaisou Itema Vile ne
Makedonia no Anu
Mii Loxo Aipiepiena**

⁶mPaulo ilo'a Sailasi ilou Timoti mimuamua'i mipolo no xalee lia tila ne Pilixia mo Xalattia, xo Uleenu Tavuna mutaluxa'a sou mia'alo no 'a vaikala no nixi no xalee lia tila ne Asia ⁷Xe no mine ane'i mixali ne Pilixa ne Misia, la mitovo sou lexe i'unalai no xalee lia tila ne Vetinia, ia Uleenu noxou Iesu muvikalane'i lexe ilou ilai mamu. ⁸La sou ane'i mipolo mivaxa ne Misia, la milu'e mixali ne Toloasi. ⁹No 'olovoxo, la Paulo mumaisou mii loxo aipiepiena ne, sou itema vile ne Makedonia mututulu la muvikalane Paulo sou mulingau lexe. "Napolo nane'e lai ne Makedonia mo nasu'ulixeni." ¹⁰Paulo mumaisou mii e loxo aipiepiena mukalu xe ili'i, la nexi tepalea telalaxi sou telutu telai ne Makedonia. Xo nexi telavu manina lexe Lataua mu'avalixe sou talai taa'aloxu a'alo laixe sou Iesu Kalisito ulai noxi'a ta mitema no xalee ane ne.

Litia Mixiu Mine'e Noxou Iesu

¹¹La sou nexi tetelo no lasipi ne Toloasi, la teiave telapu mulai sou telai ne Samatoreki, xe no anu voxo vile la tesuku telai ne Neapolisi. ¹²Xe telutu lai ne, la temuamua'i telai ne Pilipai. Tuala ane ne ta Romu mixolu no anu, mo anu tuala tila vile muuli no xalee lia tila ne Makedonia. La nexi texolu lai ne voxo mose'i. ¹³No anu Voxo Tavuna, la nexi

tela no aitengaxu tuala tila sou telai no ale no lexa vile pa'umolu. Nexi telai ne xo texavutala lexe taxalisou tanixa'a ta mitema sou ikilaka no anu vile sou takilaka no anu, la nexi texalisi'a ta sema e mipita mixoxolu ne la sou tetalupepa telu'e no paume'a la tesoko sou tea'alo mulai noxi'a. ¹⁴Vile noxi'a ta sema e mixolu ne ualasie lexe Litia ane sema sie tuala tila ne Taiatila ane milavusou misovanu tokolomo kakato. Mo ane milavusou milotu noxou Lataua. Mo Tila mukisiinu opoone sou ilomu laixe no anu a'alo ane Paulo mua'aloxu. ¹⁵No mine ane ilo'a ane'i mukalusi e mixolu no tani noxie ne mi'ulo mukalu, la ane milingaixe, la mivikala aloxo 'o, "Lexe ngingi ngexavutala lexe eni emuxaxu taleli manina noxou Tila, la ngane'e mo ngaxolu no tani noxilo." La sou ane milingaixe pekia'u mole nexi temulinu linga noxie ne.

**Mitatuxa'a Paulo Ilou Sailasi no
'a Taasou Navunavu**

¹⁶Xe voxo vile, la nexi telai no anu tanixa'a ta mitema sou ikilaka no anu. La texalisie sema sou ipalupalusie vile vuanga ne uleenu masua muxolu noxie, la ulosie lavulavu sou ilavusou mii e uxali uao la ane ia'aloxu tei. Ane mi'oxo aloxo ne, la ta tatilaxie xaixaie ne, ane'i mino'u lamoli tatila no anu. ¹⁷Ia no voxo ane ne, la ane mimulinexi noxi'a Paulo, la i'ava'ava aloxo 'o, "Ta mitema ane ne ane'i ta mitema noxou Lataua e muxolu teitexi manina ta mitema sou xaixai sou ia'alomengi no anu vote'i sou tano'u mauili." ¹⁸Ane mivivikala aloxo ne voxovoxo utotomu, xo mole Paulo ne mutotosa, la sou muxiu sou muvikalane uleenu masua ne aloxo 'o, "No anu Ualasu Iesu Kalisito, la eni avikalaneni lexe, nalaa mo naxexesie sema vuanga ne."

Alaxu vilesisi la uleenu masua ne mux-exesie sema vuanga ne.

¹⁹Ioxe ta tatilasio sema vuanga ne mi-maisou aloxo ne, la laiaxa'a xo vote'i sou lamoli'a e inono'u ane tasiauxu ne. La sou ane'i milasilasine'i Paulo ilou Sailasi sou mino'a ilou mine'ene'i no ie'i ta tatila no tanixu pitapita. ²⁰°Ane'i mino'a ilou milaixi'a noxi'a ta kisikisi'a sou ilomusou vaivaikala ne Romu, la mivikalane'i aloxo 'o, "Ta mitema ane 'o, ane'i ta mitema sie Iutaia. Ia ane'i mine'e 'o la, mi'oxo 'ilixox masumasua no nano no anu tuala tila noxinge. ²¹Ane'i ilosie'i ta mitema sou tuala tila noxinge 'ili'ilixox noxi'a e nenge ta Romu umomomo sou ta'oxonu uasi xo anu umulinu lapuloto noxinge uasi." ²²°Xe ta mitema mukalusi miavuti, la mipitaxa'a ilou sou mipuapuaasi'a ilou. Xe ta kisikisi'a sou xalee tuala tila ne mivikala peki-a'u ulai noxi'a ta mitema sou 'oto'oto, la mikakaa tokolomo ia ilou xe mipuapuaasi'a ilou no anu puate. ²³Mive'a ilou alaxu ta piena aloxo ne mukalu, la sou mitatuxa'a ilou no nano no taasou navunavu. Io mivikalanu itema sou usaxila'u aitenga sou lexe utatuxa'a ilou peki'a'u mo usaxila'u aitenga laixe. ²⁴Itema sou usaxila'u aitenga mulomusou vaikala peki'a'u ane ne, la mitalone'i ilou milai no nano no anu kaveutu vile kitu'a no nano no anu taasou navunavu ne, io sou musakiinu tava'a ilou no anu ovu alelaxu.

²⁵Ia no 'a 'olovoxo ane ne, la Paulo ilou Sailasi mixolu sou ilingalinga xe ilelexesi sou iitinu Lataua Ualasu. La ta menexi'a e ilo'a mixolu no nano no anu taasou navunavu ne ixolu sou ilolomusi'a ilou. ²⁶Milomusi'a ilou aloxo ne, xe mikuluke loxo 'o la 'uni'uni toxoxa'a mu'umu'umunu taasou navunavu ne,

la lia mupaupau mo savana mutaotao, la sou aitenga mukisikisi, xe seni e misakine'i ta mitema mukalusi avo'a ilou tava'a no anu ne mululu kalumo. ²⁷°Ioxe itema sou usaxila'u aitenga mukuluke, xe mumalei loxo 'o la aitengaxu taasou navunavu mukisikisi, xe anu muavuti la muxavutala lexe ta mitema mukalusi e mixolu no nano no taasou navunavu ne ane'i a miemeume mukalu. La sou anu muavuti muno'u lavisou sou lexe molu uvau sou usoli. ²⁸Ia Paulo mu'avakaka mulai noxou lexe, "Navila'isi ne sou navene nasoli mamu xo nexi a taxoxolu 'o." ²⁹Xe anu itemasou usaxila'u aitenga ne muavuti la mu'ava lexe ino'u telu une'e, xe muno'u telu mukalu, la sou anu muiave mu'una, la mu'olo'olo mo mu'ume manina, la sou mulapau mulu'e noxi'a Paulo ilou Sailasi talaxa'a. ³⁰°La sou anu muno'a ilou milaa mukalu, la mutalisi'a ilou lexe, "Ngingi ta tatila tamei 'o, eni a'oxonu ma'ia la sou ano'u maui ane laixe?"

³¹La sou ane'i ilou mukolinu aloxo 'o, "Nini namuxaxu taneni noxou Tila Iesu. La sou ngingi nongi'a ta tema taa-sine ngano'u maui ane lailaixe ne." ³²Xe ane'i ilou miavuti, la mia'aloi'a ilo'a ta tema taasou no anu vaikala noxou Tila. ³³No 'olovoxo ane ne si, la itema sou usaxila'u aitenga ne muno'a ilou sou mulai mu'uinu xalexalvine'i ilou no anu lamalasile. Xe mukalu, la Paulo ilou Sailasi mi'ulosi'a ilo'a ta tema taasou ne a no 'olovoxo nesi. ³⁴Mukalu, la anu mukasi noxi'a Paulo ilou Sailasi sou ilo'a milai no taasou sou mulosi'a 'ani mose'i sou mio'u. Mo ane'i ilo'a ta tema taasou mi'ana'ana no 'a 'osa'osa manina xo ane'i mukalusi mimuxamuxaxu tane'i noxou Lataua.

°16:20 Mak 13:9 P16:22 2Ko 11:25; 1Te 2:2 °16:27 Apo 12:18-19

†16:30 Apo 2:37

³⁵Xe no 'a kakau ane ne, la ta kisikisi'a sou ilomusou vaivaikala mipalusi'a ta mitema sou ino'a ta mitema ilaixa'a no taasou navunavu sou lexe ilai ivikalanu itema ane usaxila'u aiteng-sou lexe, "Napalusi'a ta mitema tamei ne ilai." ³⁶La sou itema sou usaxila'u aitenga ne muvikalane Paulo no anu vaivaikala aloxo 'o, "Ta kisikisi'a sou ilomusou vaivaikala mipalusi'a ta mitema sou ino'a ta mitema ilaixa'a no taasou navunavu mine'e mivikalaleli lexe eni alulusinge ngongou Sailasi mo ngalai, la sou ngongou ngalai ia opo se'isisi uxolu noxinge ngongou." ³⁷Ia Paulo muavuti, la muvikalane'i ta mitema sou ino'a ta mitema ilaixa'a no taasou navunavu aloxo 'o, "Nexi noxou texamulinu navunavu sou mivexe noxou no ie'i ta mitema tavu'alo mo mitatunexe noxou no nano no taasou navunavu. Ia nexi noxou ne nexi ta mitema sie Romu. Ia ane'i italisixe noxou mo ilavusixe lexe nexi tesusu manina 'o uasi. La sou loxovaa la ane'i i'oxe ngingi ngane'e ngavikalanexi noxou sou talai vitanisi 'o. Uasisi manina. Ane'i me'a ine'e ipalusixe noxou talaa."

³⁸Ioxe ta mitema sou ino'a ta mitema ilaixa'a no taasou navunavu ne mia'aloi'a ta kisikisi'a sou ilomusou vaivaikala lexe Paulo ilou Sailasi ne ane'i ta mitema sie Romu. Xe ane'i milomu aloxo ne, la ane'i mimama'u manina. ³⁹La sou ane'i mine'e noxi'a ilou sou mivikalane'i ilou aloxo 'o, "Ta vivixe nexi tatali'isinge ngongou sou ngalulusou susu noxixe. Xo nexi talavusinge ngongou lexe ngingi nenge nenge'a sie Romu uasi. La sou nexi te'oxongengi masua loxo 'o." La ane'i milaalixa'a miuatula'i no taasou navunavu. Mo mivikalane'i lexe, "Ngaxexee no tuala tila 'o." ⁴⁰La sou ane'i ilou milaa no taasou navunavu sou milai no tani noxie Litia. Noxie

Litia no tani ne, la ane'i ilou mixalisi'a ta mitema ane'i ane mimuxaxu tane'i noxou Iesu ane'i a mixoxolu lai ne sou ane'i ilou mipeletotosi'a, mukalu la sou ane'i ilou milai.

Paulo Ilou Sailasi Mixolu ne Tesalonika

17 Ioxe, Paulo ilo'a ta menexu milutu ne Pilipai, la sou milai mixali ne Ampipolisi xe Apolonia, la sou mixali ne Tesalonika. La taasou lalotu noxi'a ta Iutaia vile a muxolu no tuala tila ane ne. ²Xe Paulo muavuti la mu'oxo 'ilixoxo anu u'oxo'oxonu sou mulai mu'una no nano no taasou lalotu noxi'a ta Iutaia mo no anu Voxo Tavuna tatalu lololi ne anu mu'oxo ane sou ilo'a mivavei no anu vaikala e muxolu no nano no anu Lavuku Tavuna noxou Lataua. ³Sou mulamananixa'a sou lexe ilamana lexe Kalisito ne une'e sou utavule tu'utu'umaxu mo usoli ka umauli la. La sou anu muvikalane'i aloxo 'o, "Iesu anu ane eni a'aloxu noxinge Anu ane Kalisito." ⁴Aloxo ne, la sou ta mitema ta Iutaia se'i noxi'a mimuxamuxaxu tane'i ne mimuline'i Paulo ilou Sailasi. Mo ta Xiliki ta piena ane'i ane milotu noxou Lataua xe ta sema ane ualasi'a tatila ta piena kalumo mimuxaxu tane'i la mimuline'i ilou.

⁵Ia ta Iutaia mimaisi'a aloxo ne, la ane'i opone'i masuai'a, la sou mi'avali'a ta mitema ta masua ane'i ane ilavusou ixixaoxao vitanisi, sou mipita la miavutinoxu xavutalai'a ta mitema mukalusi no nano no tuala tila sou mi'ava'ava mole laixa'a, la sou milai mimamulonou tani noxou Iasoni sou lexe ikamuline'i Paulo ilou Sailasi la ilaixa'a sou itulusi'a no ie'i ta mitema. ⁶Ia no mine ane'i mikakamuline'i xe ixalisi'a uasi, la ane'i mino'a Iasoni ilo'a ane'i ane mimuxaxu tane'i noxou Iesu se'i sou milasilasine'i milailixa'a noxi'a ta tatila sou tu-

ala tila ane ne. Io ane'i miungaunga mulai noxi'a aloxo 'o, "Ta mitema ane'i ane ilavusou i'oxo 'ilixo masumasua no tutatuala mukalusi ane'i a mixali noxinge 'o sou i'oxo masuanu tuala tila na'a nenge. ⁷ Ane'i mine'e la Iasoni mumulaxa'a no tani noxou. Ane'i ta mitema mukalusi ane'i ane ilavusou imulinu lapuloto noxou Kaisari* uasi. Xo ane'i mi'oxo lexe mutuxu tuala noxi'a vile anu ualasu lexe Iesu." ⁸ Xe ta mitema ane mine'e mipita ilo'a ta kisokisou sou tuala tila ne milomusou vaikala ane ne, la mikuluke mo mimama'u. ⁹ La sou ta kisokisou sou tuala tila ne mivikalane'i Iasoni ilo'a ane ta mitema ane mimulaxu tane'i noxou Iesu se'i mino'u lamoli sou milaane'i no anu.

Paulo Ilou Sailasi Mia'aloxu A'alo Laixe ne Belea

¹⁰ Ioxe alaxu vilesisi 'o la no 'olovoxo ne, ta mitema ane'i ane mimuxaxu tane'i noxou Iesu ne mipalusi'a Paulo ilou Sailasi sou milai ne Belea. Ilou mixali ne Belea, la ilou milai mi'unalai a vile no taasou lalotu noxi'a ta Iutaia. ¹¹ Ta Iutaia se'i ane mixolu ne Belea ne 'ilixoi'a loxo ane'i ane mixolu ne Tesalonika ne uasi. Ane'i ta mitema ta lailaixe manina. La sou no mine ane'i milomusou vaikala lailaixe noxou Paulo, la ane'i mimasaxau manina xe utotomu ne ane'i milavusou sou iitiitistou vaikala no 'a Lavuku Tavuna la sou ane'i mimasaxa lexe ilavusou vaikala e Paulo mua'alo no anu ne lexe manina. ¹² La sou ta Iutaia ta piena xe ta Xiliki ta sema ane'i ane ualasi'a tatila tapiena mo ta mulu ta Xiliki tapiena ne mimuxamuxaxu tane'i. ¹³ Ia no mine ta Iutaia ane'i ane mixolu ne Tesa-

lonika milomu lexe Paulo mua'aloxu vaikala noxou Lataua ne Belea la, sou ane'i milaulatala sou mine'e miavutinoxu xavutalalai'a ta mitema ane'i ane ne sou opone'i masua. ¹⁴ Xe alaxu vilesisi 'o la, ta mitema ane'i ane mimuxaxu tane'i noxou Iesu ne mipalusu Paulo mupolo mulai no luaki. Ia Sailasi ilou Timoti mixolu ne Belea. ¹⁵ Io ta mitema ane'i ane misaxanu Paulo ne milai mixalixu ne Atenasi, xe sou lexe ilivu, la Paulo muvikala pekia'u noxi'a lexe ilivu la ivikalane'i Sailasi ilou Timoti lexe ilou ipalea ine'e noxou.

Paulo Mua'aloxu A'alo Laixe ne Atenasi

¹⁶ No mine Paulo muxoxomai'a Sailasi ilou Timoti ne Atenasi, la anu mumaisou lataua kalakalavoi ta piena mu'ana'ana no nano no tuala tila ane ne, la anu opoonu mutamasi'a ta mitema ane'i ane ne. ¹⁷ La sou anu ilo'a ta mitema ta Iutaia xe ta mitema ane'i ane ta Iutaia uasisi io milotu noxou Lataua ne mipita mivivikala no nano no taasou lalotu noxi'a ta Iutaia. Mo anu no anu tanixu pitapita no voxovoxo sou ilo'a mivivikalane'i ta mitema ane'i ane mixixaoxao vitanisi. ¹⁸ Xe ta mitema sou lavulavu se'i no 'a la'oluxa'a ane'i ileme'a lexe ta Epikulosi† xe se'i no 'a la'oluxa'a ane'i ileme'a lexe ta Suloiki, ilo'a Paulo anaxa'a muteloi'a ngato'o, la sou se'i mivikala aloxo 'o, "Itema ane muvikala xovulaulau ne umasaxa lexe uvikala a loxovaa ne?" Xe se'i mi'oxo lexe, "Male itema ne u'oxe ua'alomenge sou latauai'a tuala vile va'axu." Ane'i mivikala iouiou noxou Paulo aloxo ne xo anu mua'aloi'a noxou Iesu xe soli mo

*17:7 Naitisou Ualauala laalaaxu.

†17:18 Epikulosi xe Suloiki ne laoluxa'a vile e misosovosou lavulavu iouvilemo e no nano ne Atenasi.

§17:7 Luk 23:2; Ioa 19:12 †17:17 Apo 18:19

tulu noxi'a ta mitema. ¹⁹La sou ane'i mikasi noxou Paulo sou milaixu noxi'a ta mitema sou isaxila'u lapuloto ilemolu lexe Aleopaxosu.[‡] Sou mivikalane lexe, “Nexi temasaxa lexe talavusou lavulavu alavua ane nini nalolosi'a ta mitema 'o. ²⁰Xo nexi telomusou mimii ane nini nea'aloxu ne, la mutama iou vilemo no 'a sangalixe. La sou nexi temasaxa lexe talavusou kalumo.” ²¹Xe ta Atenai ilo'a ta mitema sou tuala va'ava'axu e mipita ne Atenai ne milolomusou vox-ovoxo la ane'i mukalusi ne mimasaxa lexe ilai va'ava'axu uasi mixolu anesi sou milolomusou vaikala sou alauna la ane'i kalumo mivivikalane'i ngatongato'o no anu.

²²Ioxe Paulo muavuti mutulu no ie'i ta mitema mipita noxi'a e ilemolu lexe Aleopaxosu, ne la muvikala aloxo 'o, “Ngingi ta mitema sie Atenasi 'o ne, eni emaisinge ngingi ngalotu no anu lataua ta piena manina. ²³Xo no mine eni exolu 'o, la eni emuamua'i no nano no tuala 'o, mo emaisou mimii mukalusi ane ngingi ngalotu no anu. La eni exalisou valovalo vile mikaukavu no anu lexe, ‘Lataua ane 'o ne talavusou uasi.’ La sou Lataua ane nesi ane eni a'alomengi no Anu xo ngingi ngelotu noxousi ia ngalavusou uasi. ²⁴“Lataua ane ne Anu Tila sou opo loxotolo mo lialia kalumo, mo Anu mukoinu xalexalee tuatuala mo mimii mukalusi. Mo itema vile utulusou taasou lalotu sou Lataua uxoxolu no nano no anu uasi. ²⁵“La sou itema vile umomomo sou u'oxo mii vile no avolu, ka itema vile ulosou uasi xo Anu umomomo sou ulingau mivile noxou evile uasi. Anu molusi ane mulosinge

ta mitema mukalusi maui no anu tau-uxu mo mimii mukalusi. ²⁶Itema vilesisi Lataua mukoinu nesi anu muxalixa'a ta mitema mukalusi no xalexalee tuatuala. Sou musosovosi'a mixolu no xalexalee lialia mukalusi. Anu molu musosovosou voxo ane ane'i ixolu sou imauli no anu mo mulosieixu pilipilixa sou lialia-axa'a. ²⁷“Lataua mu'oxo aloxo ne sou lexe ane'i ikamulinu la ixalisou male, ia Anu uxolu va'axu noxinge vilevilesi uasi. ²⁸Xo Anu Latauasi, la sou mulosinge maui ilou xavi sou texoxolu mo temuamua'i. Aloxo ne la sou ta mitema se'i noxinge ne milavusou la sou mivikala lexe, ‘Nenge ne Lataua ta 'olu kalumo.’ ²⁹“Ioxe nenge ne nenge Lataua ta 'olu, la sou mamu sou nenge taxavutala lexe Lataua ne Anu loxo mii ane ta mitema i'oxonu no anu xoulu ilou siliva mo lavo'o uasi. Xo Lataua ne itema vile upuinu no avolu sou ulotu noxou uasi. ³⁰La sou Lataua ne mulavusi'a ta mitema ane ilavusou uasi tei ne, la anu umomomo sou uvikala ta piena noxi'a uasi. Ia vaimomo 'o ne ta mitema mukalusi no xalexalee tuatuala la Anu muvikalane'i pekia'u lexe ixixi opone'i. ³¹“Xo Anu musosovosou voxo vile mukalu sou utulusi'a ta mitema ukalusi no xalexalee lialia no anu vaikala. Xo tava'u lexe Anu mu'oxo 'ilixi lailaixe sou mupalusou itema vile e Anu musosovosou lexe ulu'e sou usolisinge no lia 'o mo Anu molu mutulu sou no anu lulu sou soli. Aloxo ne, la sou ta mitema ukalusi imuxaxu tane'i noxou no anu xaixai ane Anu mu'oxonu.”

³²Ioxe no mine ane'i milomusou Paulo mua'aloxu soli ilou tulu xe, la se'i nox-

[‡]17:19 Aleopaxosu ne anu lele'e vile ne uxoxolu teitexi no laxa'ilu ualasou lexe Alesi ne lataua sou 'oto'oto noxi'a ta Xiliki.

^u17:24 1Ta 8:27; Apo 7:48 ^v17:25 Lex 50:12

^w17:27 Lex 145:18; Iel 23:23 ^x17:29 Ais 40:18-20; 44:10-17; Apo 19:26

^y17:31 Lex 96:13

i'a ne miavuti sou mimolovila'i noxou xe se'i mivikalanu lexe, "Nexi temasaxa lexe talomusou mii e nini nelemolu ne la." ³³Aloxo ne, la sou anu Paulo muavuti mulutu sou mu'ume mulai, la ane'i mixoxolu ne. ³⁴Ia se'i noxi'a ne mimuxamuxaxu tane'i mo mimulinu. Vile noxi'a ne Dionisiusi ne anu vile noxi'a Aleopaxosu, xe sema vile ualasie lexe Damalisi, mo ta mitema se'i la.

Paulo Mulai Muxolu ne Kolinito

18 Ili'i la Paulo mulutu ne Atenai, la sou anu mu'ume muxaxa ne Kolinito, sou mulai muxolu a lai ne. ^{2z}No mine anu muxolu lai ne, la muxalisou itema vile sie Iutaia ne ualasou lexe Akuila ne nenu mivo'onu no xalee lia tila ne Pontasi ilee semau Pilisila. Ilou me'a loxo no xalee lia tila ne Itali milai loxo ne Kolinito, xo Kulaudio mutuxu tuala ne Romu mumasaxa lexe ta Iutaia ixolu no tuala tila ne Romu ne uasi. La sou Paulo muxalisi'a ilou ne. ^{3a}Sou ilo'a mixolu mixaxai xo ane'i ilou mi'oxonu xaixai iouvilesisi loxo anu Paulo mu'oxonu nesi sou ilo'a isimesimenu lavalava sou tani alelaxu. ⁴Xe no Voxo Tavuna utotomu, la anu mulai no taasou lalotu noxi'a ta Iutaia sou ilo'a mivivikala ngatongato'o sou anu mutovonu lexe ulapune'i ta Iutaia ilo'a ta Xiliki sou lexe imuxaxu tane'i no 'a mii ma'ia ane anu ulemolu.

^{5b}Xe no mine Sailasi ilou Timoti me'a ne Makedonia milu'e, la Paulo ne muxaxai pekia'u utotomu sou mua'alo a'alo ulai noxi'a ta Iutaia lexe umaxa'u Iesu ne Anu itema sou pamauli. ^{6c}Ia ta Iutaia ne mimasaxa sou ilomu noxou Paulo uasi, la mivikala masua noxou, la sou anu muvutasou tokolomoxu, io movikala mulai noxi'a aloxo 'o, "Lexe ngingi ngaxexee

noxou Lataua, la anu susu noxinge la. Io eni e'oxonu xaixai noxilosinge mukalu. Ia vaimomo 'o sou eni alai noxi'a ta mitema ane'i ane ta Iutaia uasi." ⁷La sou Paulo mulutu lai ne, la mulai no tani noxou itema vile ualasou lexe Taitusi Iusutosi anu itema sou ulotu noxou Lataua. Mo taasou ne mutulu 'alai no taasou lalotu noxi'a ta Iutaia. ⁸La Kilisuposi e itema sou usaxila'u taasou lalotu noxi'a ta Iutaia mo ta mitema mukalusi ane'i mixolu no tani noxou ne mimuxaxu tane'i noxou Tila. Mo ta mitema ta piena ne Kolinito ne milomusou, la mimuxaxu tane'i mo mi'ulo.

⁹No anu 'olovoxo vile, la Tila mivikalanu Paulo no anu mii loxo aipiepiena 'o lexe, "Na'ume mamu, ia navikala ulalaisi 'o, mo natalo uasi. ^{10d}Xo Eni axolu noxine. Mo evile sou u'oto noxine mo u'oxo masua noxine uasi. Tava'u lexe ta mitema noxilo ta piena ane'i ixolu no nano no tuala tila ne." ¹¹Aloxo ne, la sou Paulo muxolu lai ne tauu ie vile mo pa'usou. Sou mulosi'a ta mitema lavulavu no 'a vaikala noxou Lataua.

¹²Xe no mine Xalio muxolu loxo itema sou usaxila'u xalee lia tila ne Akaia, la ta Iutaia miavuti mipita sou mi'oxo masua noxou Paulo mo milaixu sou mitulusou no anu vaivaikala. ¹³La ane'i mi'a'alo aloxo 'o, "Itema ane 'o ne, anu mulapunu xavutalaia'a ta mitema sou ilotu noxou Lataua io no 'a ane umulinu lapuloto uasi." ¹⁴Xe lexe Paulo sou ukolinu vaikala noxi'a la ua, Xalio muavuti la movikalane'i ta Iutaia aloxo ne, "Lexe ngingi ta Iutaia 'o, ngakalapu sou 'ilixoxo masua mo nga'alasou lapuloto, la eni alomungenge. ¹⁵Ia mii ano 'o ne sou talitali sou vaivaikala mo ualauala mo lapuloto noxinge la sou ngingi mengine ngalai mo ngamomosou. Xo eni amasaxa

^a18:2 Rom 16:3 ^a18:3 Apo 20:34 ^b18:5 Apo 17:14-15

^c18:6 Apo 13:46, 51; 20:26 ^d18:10 Ies 1:9; Ais 41:10

sou avelunu vaivaikala sou mii ane 'o uasi.”¹⁶ La sou anu mukusai'a mixexee no anu tanixu vaivaikala.¹⁷ Mu'oxone'i aloxo ne, la sou ane'i mitetelisu Sosite-nesi e itema sou usaxila'u taasou lalotu noxi'a ta Iutaia ne, la mivau 'alai no anu aitungaxu taasou tani e itulusi'a ta mitema no anu vaivaikala no anu. la Xalio ne umaxa'u lexe anu tanu u'oxonu mii ane ne seville uasi.

Pilisila Ilou Akuila

^{18e}Paulo muxolusi o ne Kolinito ne voxo ta piena mukalu, la anu Mu'italone'i ta mitema ane'i ane mimuxaxu tane'i noxou Iesu, io mutelo no lasipi sou mulai ne Silia. La Pilisila ilou Akuila mitelo sou ilo'a milai. No mine anu utelo no lasipi uao, muxolu ne Kenkulia si 'o, la anu muxotosou laxusou xo tava'u lexe anu musakii vaikala vile mulai noxou Lataua.¹⁹ Xe ane'i mixali ne Epeso, la Paulo mu'italone'i Pilisila ilou Akuila lai ne, io anusisi mulai mu'una no taasou lalotu noxi'a ta Iutaia sou ilo'a mixolu mivikalasou.²⁰ Xe ane'i mitali'isou lexe ilo'a ixolu maxuveeni si 'o, la anu umasaxa uasi.²¹ Ia no mine sou anu mulutu, la anu muvikala aloxo 'o “Lexe Lataua umasaxa, la eni alivu ane'e noxinge la.” Muvikala aloxo ne mukalu, la mu'italone'i mo muionei io mutelo no lasipi ne Epeso sou mulai.²² No mine anu muxali ne Kaisalia, la mutelo ne Ielusalemu sou mu'osasi'a ta mitema ilotu noxou Iesu. Mukalu la mulai mulu'e ne Antioki.

Paulo Mumuamua'i sou Xaixai Tatalusou

²³Paulo muxolu lai ne Antioki ne voxo mose'i xe ili'i la anu muavuti mulutu lai ne sou mumuamua'i no tuatuala mukalusi no xalee lia tila ne Xalattia xe

Pilixia sou mu'oxo pekia'a ta molomolo noxou Iesu.

²⁴Ia itema Iutaia vile ualasou lexe Apolosi nenu mivo'onu ne Alekisdolia ne mune'e ne Epeso. Anu ne itema sou vaivaikala laixe mo lavulavu tatila no anu Lavuku Tavuna.²⁵ Anu ne muno'u lavulavu no anu vote'i noxou Tila, mo umasaxa uxali pekia'u no nano no opoonu, sou mua'alo mo mulosi'a lavulavu sou Iesu muisalili. Ia anu mulavusou 'ulo'ulo ane noxou Ioanesi sou 'ulosi'a ta mitema 'o si.²⁶ Anu muavuti musoko sou mua'alo pekia'u io u'ume uasi no nano no taasou lalotu noxi'a ta Iutaia. Xe Pilisila ilou Akuila milomusou, la ane'i mi'avalou mulai no tani noxi'a sou mia'alo noxou lamana laixe no anu vote'i noxou Lataua.²⁷ No mine anu Apolosi mumasaxa lexe ulai ne Akaia, la ta mitema ane'i ane mimuxaxu tane'i noxou Iesu mipatetelinu Apolosi no anu vaivaikala se'i mo mikaukavu mulai noxi'a ta molomolou Iesu lai ne Akaia sou lexe ilooxu mo ino'u. Xe Apolosi muxali la musu'uli tatila mulai noxi'a ane'i ane no anu alauna noxou Lataua la ane'i mimuxaxu tane'i.^{28f} Xe anu mutulu no anu Lavuku Tavuna lexe Iesu ne Anu Kalisito. La sou anu mu'otoxu vaikala pekia'u mulai noxi'a ta Iutaia no ie'i ta mitema ta piena mo anu mulu'elailixu xavutala masua noxi'a ne.

Paulo Mulai ne Epeso

19^gIoxe no mine Apolosi muxolu ne Kolinito, la Paulo mumuamua'i mupolo no nano no laxatetelo no xalee lia tila ne. La mulai muxali ne Epeso. Muxali lai ne la muxalisi'a ta molomolo noxou Iesu mose'i.^{2h} La anu mutali'isi'a aloxo 'o, “Loxovaa 'o, no mine ngingi ngemuxaxu tangengi, la Uleenu Tavuna muxolu noxinge?” La ane'i mikolinu

tali'i noxou aloxo 'o, "Nexi talomusou Uleenu Tavuna seville uasi." ³La anu mutali'i la aloxo 'o, "Ia loxovaa, 'ulo'ulo iou anevaa ane ngingi nge'ulo no anu?" La ane'i mikolinu lexe, "Ulo'ulo noxou Ioanesi."

⁴Ixe Paulo muavuti la muvikalane'i lexe, "Ulo'ulo noxou Ioanesi ne anu 'ulo'ulo sou taxiu oponenge. Anu muvikalane'i ta mitema sou imuxaxu tane'i noxou Anu ane une'e ili'i noxou. Ane une'e ili'i ne, Anu ane Iesu." ⁵Ane'i milomusou vaikala ane ne, la ane'i mi'ulo no anu ualalous Tila Iesu. ⁶Jioxe no mine Paulo mumulaxu avolu teitexi noxi'a xe Uleenu Tavuna mune'e muxolu noxi'a, la ane'i mivikala no anu vaikala iouiou mo mia'aloxu palomatana noxou Lataua. ⁷Ane'i mukalusi ne ititiisi'a loxo mavulovexa vile mo mulu'e no lia tamei.

⁸Xe Paulo mu'una no anu taasou lalotu noxi'a ta Iutaia ne la mivikala pekia'u ia u'ume uasi mumomomo loxo so'io tatalu. Anu ilo'a mivikala sou lexe ulapunu xavutalai'a no anu saxisaxila'u noxou Lataua. ⁹Ia mose'i noxi'a ne opone'i pekia'u mo imuxaxu tane'i uasi. La ane'i mivikala masumasua sou vote'i noxou Tila ane ne no ie'i ta mitema ta piena. La sou Paulo ilo'a ta mitema ane'i ane mimuxaxu tane'i noxou Iesu mi'umesi'a milai va'axu. Ane'i mipita sou mivikala no voxovoxo utotomu no anu taasou lavulavu noxou Tilanos. ¹⁰Ane'i mixaxai aloxo ne si mumomo mo tauu ie tamei. Aloxo ne la sou ta Iutaia ilo'a ta Xiliki mukalusi ane'i mixolu no anu xalee lia tila ne Asia ne milomusou vaikala noxou Tila.

¹¹^kLataua mulosou Paulo xavi iou- vileo sou mu'oxonu sosovo iouiou aloxo 'o. ¹²^lTa mitema mino'u lavalava xasixu la mine'e mimuxaxu vaxa noxou

Paulo vasimolu xe mukalu la mino'u mulai sou mimulaxu movaxa noxi'a ta mitema e mipipiena no vasime'a la ane'i laixene'i. Mo ta uleenu ta masumasua mixexesi'a kalumo.

¹³Ia ta Iutaia mose'i ane'i mixixaoxao sou mixexene'i ta uleenu masumasua ne mitovonu sou lexe ikusai'a ta uleenu ta masumasua no anu Ualalous Tila Iesu, la ane'i mivikala aloxo 'o, "Nexi takusainge no nano no anu Ualalous Iesu e Paulo mua'aloxu, la sou nexi tavikalangengi pekia'u lexe ngalaa mo ngaxexee."

¹⁴Sukeva e tilasi'a ta aili'i noxi'a ta Iutaia ta 'olu muxatele tamei ane'i ilavusou i'oxo'oxonu aloxo ne. ¹⁵Ia alaxu vile la uleenu masua vile ne muavuti la mukoline'i aloxo 'o, "Iesu ne eni elavusou mo Paulo ne eni elavusou, ia ngingi ngata'ei 'o?" ¹⁶La sou itema ane uleenu masua muxolu noxou ne xaviinu mu'oki. Anu muili'e la mupeilauline'i xe muve'ave'a masua mole misomisou vasime'a ne mukakaka mo vasime'a ne siasialuxu la mi'ume milai no ale ne pangapanga'asi. ¹⁷^mXe no mine ta Iutaia 'ilo'a ta Xiliki mukalusi ane'i mixolu lai ne Epeso ne milavusou mii ane muxali ne, la ane'i mimama'u la miitiitinu ualalous Tila Iesu. ¹⁸Ta piena noxi'a ane mimuxaxu tane'i mukalu mine'e mitulu no ie'i ta mitema latala ne io mivikala lamana no anu 'ilixu masumasua ane ane'i mi'oxonu. ¹⁹Mo ta piena noxi'a ane'i ane milavusou mi'oxonu kasila ilou saa mo aalu iouiou ne mitaxusou lavukui'a e mikaukavu mimii ne no anu, ka mine'e mipita sou mielaxu no ie'i ta mitema tavu'alo. Xe miitiisou lamolisou lavuku e mi'elaxu ne mipita la ititiisou muxali loxo itemaxu mavulovexa ta'uve alaxu mavulovexa ta'uve (50,000). ²⁰Aloxo ne la sou

¹19:4 Mat 3:11 ^j19:6 Apo 8:17; 10:44, 46 ^k19:11 Apo 14:3

^l19:12 Apo 5:15 ^m19:17 Apo 5:11

vaikala noxou Tila muxali pekia'u mo mulutu mulai no tuatuala mukalusi.

²¹ No mine mimii ane 'o muxali mukalu, la Paulo mumuxau xavutala sou lexe ulai ne Ielusalemu la upolo ulai ne Makedonia xe ne Akaia. Anu muvikala lexe, "Ili'i no mine eni apolo alai ne ukalu, la eni alai amaisi'a ne Romu kalumo." ²² Anu mupalusi'a ta mitema sou su'uli tamei noxou e Timoti ilou Elaso sou milai ne Makedonia. Ia anu muxolu sevile lai no xalee lia tila ne Asia.

'Oto'oto Lai ne Epeso

²³ No voxo ngiiou ane ne, la ta mitema mi'ava'ava mo lai'axa'a muxali ne Epeso ne xo no anu vote'i noxou Tila. ²⁴ Xo itema vile ualasou lexe Demeteliusi e itema sou u'oxonu mimii no anu siliva muxaxai sou mu'oxonu taasou lalotu tovolai sou kitukitu'a noxie lataua kalavoi Alutemisi. Anu mu'oxo aloxo ne, la ta mitema sou xaixai mino'u lamoli kitu'a uasi. ²⁵ Anu mu'avali'a ta mitema sou xaixai ilo'a ta menexi'a se'i e ixaxai ilo'a la mine'e mipita io anu muvikala aloxo 'o, "Ta menexixe ngingi ngelavu lexe nenge teno'u lamoli laixe no anu xaixai ane 'o." ²⁶ Ia ngingi ngamaisou mo ngalomusou itema ane Paulo anu mulapune'i mo muxovulaune'i ta mitema ta piena lai ne Epeso mo no anu xalee lia tila ne Asia mukalusi. Anu muvikala lexe lataua ane ta mitema i'oxonu no avo'a ne anu lataua maninasou uasi. ²⁷ Vaikala ane 'o ne u'oxonu masuanu xaixai noxinge la xaixai noxinge uxali mii vitanisi, la taasou lalotu noxi'a lataua tatila Alutemisi kalumo ne uxali mii vitanisi kalumo. Mo ta mitema mukalusi no xalee lia tila ne Asia mo xalexalee lialia ukalusi ne ilotu noxie la uasi, xo uala tatila noxie ne mu-masua mo ukalu vitanisi."

²⁸ No mine ane'i milomusou aloxo ne, la ane'i la'iaxa'a masua mo miavuti sou mi'ava lexe, "Alutemisi noxi'a ta Epeso ne ane tatila manina." ²⁹ PAlaxu vile-sisi la tuala tatila ne 'ava toxoxu muxali no anu mukalusi. Xe ta mitema miavuti la mitetelisi'a Xaiusu ilou Alisitaluko e tavaitamiou Paulo sou ilo'a mimuamua'i. Ane'i ilou ne sie Makedonia. Xe ta mitema mixasilisou milapune'i ilou la ilo'a mi'una no tani tilasou pitapita ne. ³⁰ Ia Paulo ne mumasaxa sou upala'a noxi'a ta mitema latala ne, ia ta molomolo noxou ne miapixu la ulai uasi. ³¹ Mo ta menexu mose'i kalumo e ane'i ta tatila no xalee lia tila ne Asia misovanu vaikala mune'e noxou milingau pekia'u lexe ulai no nano no tani tila sou pitapita ne mamu.

³² La sou ta mitema ta piena ane'i mipita ne mixovulaulausi. Mose'i mi'ava sou milemolu mivile xe mose'i ne mi'ava sou milemolu mii vilemo. La ta piena noxi'a ne ilavu lexe tava'u loxovaa la sou mine'e mipita ne uasi. ³³ La ta Iutaia misounu Alekisanda mulai mu'uli no talaxa'a. Io ta mitema mose'i mi'ava'ava sou mipela'u. La anu mukamiie'i no avolu sou lexe anu uvikala lamana noxi'a. ³⁴ Ia no mine ane'i milavusou lexe anu itema Iutaia vile, la ane'i mukalusi ne mi'ava mukei umomomo loxo aso iou tamei aloxo 'o, "Alutemisi noxi'a ta Epeso ne ane tatila manina."

³⁵ La itema sou kaukavu no anu tuala tila ne mutulu la mutolosou avolu sou ta mitema ixolu tasiau la muvikala lexe, "Ta mitema sie Epeso, ta mitema mukalusi no lialia 'o, milavusou lexe tuala tila ne Epeso ne anu usaxila'u taasou lalotu noxie tila Alutemisi ilou lavo'o tavuna noxie ane mulapau molu no loxotolo mulu'e." ³⁶ La sou loxo mimii ano

^m19:21 Apo 23:11; Rom 1:13 ^o19:23 2Ko 1:8

^p19:29 Apo 20:4; 27:2; Kol 4:10; Plm 1:24

'o ne anu itema vile umomomo sou usingisou uasi, mo ngingi ne ngaxoo tani ukisi io nga'oxonu anangenge vitanisi mamu. ³⁷Ngingi ngene'e ne'i ta mitema ano 'o lai 'o, ia ane'i ipulumasou ino'u mii vile no 'a taasou lalotu mo ivikala ipupuiou lataua mengi uasi. ³⁸Lexa aloxo ne la Demeteliusi ilo'a ta menexu ta mitema sou xaixai ne lexe itelonu vaikala noxou evile. La voxo sou vaivaikala mo itema sou ulomusou vaikala anu a uxolu. La sou ilo'a imomomo sou vaikala sou. ³⁹Xe lexe mii ma'ia la ane ngingi ngamasaxa lexe ngaxalixu la sou ngingi ngamomosou no anu voxo sou pitapita. ⁴⁰Ia ano 'o ne laixe uasi lexe nenge tano'u masua sou tatulu no 'a vaikala sou 'oto'oto no anu mimii ane muxali vaimomo 'o. Lexa aloxo ne la nenge tamomomo sou takoli vaikala uasi xo mii ane ne tava'u uasi.” ⁴¹Ili'i no mine anu muvikala aloxo ne mukalu, la anu mupalusi'a ta mitema milailai.

Paulo Mumuamua'i ne Makedonia Xe ne Xiliki

20 Ioxe no mine anaxa'a piena sou 'oto'oto toxoxu ne mutalo, la Paulo mu'avali'a ta molomolo noxou Iesu mine'e, mo anu mupeletotosi'a sou mu'oxo pekia'a, mukalu la mu'italone'i sou muione'i io mulutu sou mulai no xalee lia tila ne Makedonia. ²Anu mulalai no xalee lia ane ne, la muvikala no anu vaikala sou peletoto ta piena lai noxi'a ta mitema, xo la mulai muxali ne Xiliki. ³La anu muxolu lai ne so'io tatalu. Xo ta Iutaia misakii vaikala sou lexe ivau no mine anu 'al'ai sou utelo no lasipi sou ulai ne Silia. La sou anu mumuxaxu xavutala sou lexe ulivu upolo ne Makedonia. ⁴Ane'i ane tavaitamiou Paulo sou

ilo'a mimuamua'i milai ane Supateli anu itema sie Belea e Pulosi 'olu, xe Alisitaluko ilou Sekundosi sie Tesalonika, xe Xaiosi sie Delube, xe Tukiko ilou Tolopimosi sie xalee lia tila ne Asia xe Timoti kalumo. ⁵Ta mitema ane ne mi'uli milai mixomaiexi ne Toloasi. ⁶Ia nexi tetolu ne Pilipai mutalo no mine voxo tatila sou Ixutuxu Veletixa'a Vitanisi mukalu, la sou nexi tetelo no anu lasipi. Tetelo no lasipi sou telutu telai. Xe voxo ta'uve sou, la nexi telai texali noxi'a ane'i ane mixomaie'i ne Toloasi. La nexi texolu voxo muxatele tamei.

Paulo Mutulusou Iutikasi no Anu Soli ne Toloasi

⁷No anu voxo muxatele vilesou^f no anu 'olovoxo, la nexi tene'e tepita sou tase'ise'inu veleti. Paulo mua'alo mulai noxi'a ta mitema. La anu muvikala mulal'ai 'o xo mole 'olovoxo lixilixinu xo anu ulutu no voxo ane vile. ⁸Tani lalaxu teitexi ne nexi tepita no anu ne lalamo sou ta piena. ⁹Itema mauulu vile ne muxolu no anu aitenga sou sivo ualasou lexe Iutikasi. Anu iou muvuvu manina ia Paulo muvikala mulal'ai 'o. Xe no mine anu mupasipaa ai mukalu, la anu mulpau molu no anu tani lalaxu tatalusou la mulai mutuvu no lia. Xe ane'i milu'e mitinu, la anu musoli ne. ¹⁰Xe Paulo mulu'e la musu'anu muai vaxa teitexi noxou itema mauulu ne, la musavunoxu io muvikala lexe, “Nga'ume mamu. Xo anu a umaui.” ¹¹La sou anu mulivu mulai teitexi la, sou muse'i veleti mo muo'u. Xe ili'i no mine Paulo muvivikala xo mole lamana, la anu mulutu sou mulaa. ¹²Ia ta mitema mino'u itema mauulu ne mu-mauli ne sou ilo'a milai no taasi'a, la tane'i laixe manina.

^f20:7 Voxo muxatele vile ne anu voxo noxi'a ta Iutaia sou ise'ise'inu veleti.

**Paulo Muvikala Laixe sou
Muione'i ta Tatila Noxi'a ta
Mitema Noxou Lataua ne Epeso**

¹³Ioxe nexi teuli telai tetelo no lasipi, sou teiave telai texali ne Asosi. La nexi texomaiou Paulo sou utelo no anu lasipi. Anu muvikanexi sou nexi ta'oxonu aloxo ne xo anu umuamua'i no tava'u ulai uxali lai ne. ¹⁴No mine anu mux-alisixe ne Asosi, la nexi tetelonu no anu lasipi sou noxi'a telai texali ne Miteleni. ¹⁵La nexi telutu lai ne xe voxo ane vile, la texali 'alai ne Kiosi, xe voxo ane vile la, la tevalautu tevaxa ne Samosi, xe no anu voxo ane ili'i la texali ne Mile-tosi. ¹⁶Paulo musakiinu xavutala lexe ane'i iiave ine'e la ipolopepeenu Epeso ne si, xo tava'u lexe anu mumasaxa sou upaipalunu voxo maxuveeni no xalee lia tila ne Asia mamu. Xo anu upalepalea lexe umomomo la uxali ne Ielusalemu no anu voxo sou Pentikosi.

¹⁷¶Nexi texali ne Miletosi, la Paulo mukalaanu anaxui'a ta tatila noxi'a ta mitema noxou Lataua ne Epeso sou lexe ine'e noxou. ¹⁸¶No mine ane'i mine'e mixali, la anu muvikalane'i aloxo 'o, "Ngingi ngelavu sou mauxixo anu a loxovaa no voxo lololi ane eni exolu noxinge 'o musoko no anu voxo ane eni ene'e e'una no anu xalee lia tila ne Asia. ¹⁹Ta Iutaia misakii vaikala sou mi'oxo masualeli ne anu axo tu'umaxu mo tovo-tovo ta piena, ia eni etaloxolixo avilesi sou e'oxonu xaixai noxou Tila ilou ieli lexaxu piena. ²⁰Ngingi ngelavu lexe eni evikala pekia'u la a'ume uasi sou a'aloxu mii ma'ia laixe ane sou usu'ulingengi. Ia eni elosinge lavulavu ne no ie'ngi ta mitema ta piena mo tasinge vilevilesi, ²¹la eni evikala pekia'u ulai noxi'a ta

Iutaia ilo'a ta Xiliki. Lexe ane'i ne ixiu mo ilai noxou Lataua, mo imuxaxu tane'i noxou Tila noxinge Iesu.

²²Mo ane 'o ne masaxa pekia'u noxou Uleenu Tavunasi la sou eni alai ne Ielusalemu, ia alavusou mii ma'ia ane uxali noxilo lai ne uasi. ²³¶Eni elavusou lexe no anu tuatuala tatila ane eni alai no anu ne Uleenu Tavuna uvikalaleli lamana lexe taasou navu-navu mo tu'utu'umaxu ta piena anu a ulooxo. ²⁴¶Ia eni amaisou mauxi noxilo ne anu loxo mii vitanisi noxilo. Eni amasaxa akalusou iaveiave saisale mo amomomo sou xaixai ane Tila Iesu mulosilo ne ukalu manina. Xaixai ane ne sou a'aloxu lamana a'alo laixe sou alauna noxou Lataua. ²⁵Ia vaimomo 'o eni elavu lexe umomomo sou vile noxinge ngingi ane eni elai ea'aloxu saxisaxila'u noxou Lataua noxinge ne umaisiko la uasi. ²⁶Aloxo ne, la sou eni avikala lamana ulai noxinge, vaimomo 'o aloxo 'o. Lexe vile noxinge usoli la eni susu noxilo uasi. ²⁷Xo eni evikala pekia'u mo a'ume uasi sou a'aloxu masaxa lololinu noxou Lataua mulai noxinge ne. ²⁸¶La sou ngingi menge ngasaxilainge nongi'a ta mitema noxou Lataua mukalusi loxo ta sipsip la'olu'oluxa'a ne ane Uleenu Tavuna musosovosinge sou ngasaxila'a. Ngaxali loxo ngingi ta mitema sou saxila'u noxi'a ta mitema la'oluxa'a noxou Lataua ane Anu muno'u uulusi'a no anu sialuxu. ²⁹¶Eni elavu lexe alutu alai io ili'i, la ta a'aa ta vova ta la'ia i'una noxinge, la umomomo sou imalanixi'a ta sipsip la'oluxa'a ne uasi. ³⁰Mo loxo no nano nonixi noxinge ne la, ne ta mitema mose'i iavuti la a'alo kalakalavoi sou ilapune'i ta mitema ane'i ane mimuxaxu tane'i

noxou Iesu sou imuline'i. ³¹WLa sou ngaxolu la ngasaxilainge laixe. Ngaxavutala lexe no anu tauu ie tatalu la no 'olovoxo mo no aso ne eni epela'inge utotomu mo ieli lexaxu unixisinge.

³²Mo vaimomo 'o, eni a'italongengi ngalai no avolu Lataua mo ngalai no anu vaikala sou alauna noxou ane. Vaikala anu umomomo sou utulusinge pekia'u xe ulosinge mimii laixe noxou noxi'a ane'i mukalusi ane anu ta na'u manina. ³³XEni aisuxu itema vile silivau ilou xoulu mo tokolomou uasi. ³⁴Y'Ngingi menge ngelavusou lexe eni melo exaxai no avolo tamei 'o sou musu'ulinexi noxi'a ta menexilo. ³⁵No anu mimii mukalusi ane eni e'oxonu, la eni elosiengi lexe no anu xaixai pekia'u io aloxo 'o, la nenge tasu'uline'i ane'i ane mamalaxa'asi. Taxavutalanu vaivaikala noxou Tila Iesu muvikala aloxo 'o, 'Anu laixe lexe nenge ta'osa sou taitinu mii ia ta'osa sou tano'usi uasi.'"

³⁶No mine anu muvikala aloxo ne mukalu, la ilo'a mukalusi mixolau tava'a mulu'e no lia sou mikilaka. ³⁷La ane'i mukalusi ne mitama tila noxou Paulo mo miaulaxu xe mi'osasou. ³⁸Mii e muxalixu tama toxoxu noxi'a ane vaikalau e mu'oxe ane'i imomomo sou imaisou iou la uasi. Mukalu la sou ane'i misaxanu mulai no 'a lasipi.

Paulo Mutelo no Lasipi sou Mulivu ne Ielusalemu

21 Ioxe no mine nexi telutu, la teioone'i ta tatila noxi'a ta mitema noxou Lataua, la nexi telai tetelo no lasipi. Nexi tetelo no lasipi mukalu, la teiave teisalili telai ne Kosi xe ili'i no voxo vile la, la texali ne Lodosi, xe mexe ne Lodosi ne, la texali ne Patala. ²La texalisou lasipi vile e lexe

sou ulalai ne Ponisia. La sou nexi tetelo no anu sou telai. ³Telai la tepolopepee la'olu ne Kipulosi muxolu no avoxe ae, la nexi telai te'isalili sou texali no xalee lia tila ne Silia, la telai tetulu no tuala tila ne Taia. La ane'i milu'enu mimii ane muai no anu lasipi. ⁴ZLa nexi texalisi'a ta molomolo noxou Iesu. La nexi texolu lai ne voxo muxatele tamei. Xe Uleenu Tavuna muvikalane'i, la ane'i mivikalanu Paulo lexe ulai ne Ielusalemu mamu. ⁵Ia noxi'a texolu voxo muxatele tamei aloxo ne mukalu, la sou nexi telutusou telai. La ane'i ilo'a ta semasemai'a mo ta 'ili'ili'a mukalusi ne milutu sou misaxanexi mexe loxo no tuala tila sou telai no luaki paumolu. La sou telai texolau tavaixe mulu'e no lia sou tekilaka. ⁶Mukalu, la sou nexi noxi'a teioonexi ngatongato'o. Sou ane'i milivu no tuala xe nexi tetelo no lasipi sou telai.

⁷Tetelo no lasipi ne Taia sou telai texali no tuala tila ne Telemisi mukalu, la sou lexe temuamua'i la texalisi'a la te'osasi'a ta mitema ane'i ane mimuxaxu tane'i noxou Iesu, la noxi'a texolu voxo vile. ⁸aXe ili'i la nexi telutu sou texali no tuala tila ne Kaisalia. Ia te'una texolu no tani noxou Pilipi, itema sou ua'aloxu a'alo laixe. Pilipi ne anu itema vile anu vile noxi'a ane'i ta mitema muxatele tamei e ta mitema misosovosi'a ne Ielusalemu sou i'oxo xaixai sou isu'uline'i ta mitema noxou Iesu. ⁹Ta 'olu ta vuangamami'a ne itaula'i uasi ia ane'i ipalamatanane'i ta mitema no anu vaivaikala noxou Lataua. ¹⁰bNexi texolu lai ne voxo ta piena, la sou itema sou palomatana vile ualasou lexe Axavosi ne molu ne Iutaia mulu'e muxali ne Kaisalia. ¹¹cXe mune'e muxali noxixe mukalu, la muno'u utupokoxu Paulo, ka

musakiinu avolu ilou tava'u no anu. Io muvikalalo aloxo 'o, "Uleenu Tavuna muvikalaleli lexe, 'Mo sou utupoko 'o, ulai uxali ne Ielusalemu, la ta Iutaia isakiinu aloxo 'o ka i'italonu ulai noxi'a ta mitema ane'i ane ta Iutaia uasi."

¹² Xe nexi telomusou aloxo ne, la nexi noxi'a ta mitema ane'i ane lai ne tavikala pekia'u lexe Paulo ne ulai ne Ielusalemu uasi. ¹³ ^dLa Paulo muavuti la mukolinexi aloxo 'o, "Tava'u loxovaa la sou ngingi ngatatamasilo e nga'oxo xavutalaxeni mamalaxu 'o? Ngalomu, eni elalaxii sou alai mo isakisakileli ne Ielusalemu mo ivelo asoli kalumo no anu ualasu Tila Iesu." ¹⁴ Nexi tetovo temulesou aloxo ne, xe anu ulomunexe uasi, la sou nexi texolu tasiausai ne ia tevikala lexe, "Mivile uasi, mii ma'ia ne Tila umasaxa lexe u'oxonu, la u'oxonusi."

Paulo Muxali ne Ielusalemu

¹⁵ Ioxe ili'i no voxo se'i, la sou nexi telalaxinu mimemimexi sou telutu telai ne Ielusalemu. ¹⁶ No mine nexi telutu ne Kaisalia ne la ta molomolo noxou Iesu sie Kaisalia ne mimulinexi sou misaxanexi telai no tani noxou Nesoni anu itema sie Kipulosi ne anu muxali molomolo noxou Iesu tatei mo. La nexi taxolu no tani noxou ne.

¹⁷ No mine nexi texali ne Ielusalemu, la ta mitema ane'i ane mimuxaxu tane'i noxou Iesu ne mino'ixe la mi'osaxixe tatila manina. ¹⁸ Ili'i no voxo vile la, la Paulo mukasi noxixe sou noxi'a telai temaisi'a Iakovo ilo'a ta tatila noxi'a ta mitema noxou Lataua no mine mine'e mipita. ¹⁹ ^eLa Paulo mu'osasi'a no anu xaixai noxou la mua'aloi'a sou mimii e Lataua mu'oxonu muxali no tatexa noxi'a ta mitema ane'i ane ta Iutaia uasi.

²⁰ ^fXe ane'i milomu la, miiti ualasu Lataua mo mivikala Paulo lexe, "Vivixe, nini nelavu lexe ta Iutaia ta piana manina ane'i mimuxaxu tane'i noxou Iesu mo ane'i pekia'a sou imulinu lapuloto noxou Mosesi. ²¹ Ia ane'i milomu lexe ta Iutaia mukalusi e ixolu no nano no taine'i ta mitema ane'i ane ta Iutaia uasisi lexe nini nelosie'i lexe mamu sou imulinu lapuloto noxou Mosesi. La nini nevikalane'i lexe xooxoo ungasi'a ta 'ili'a mamu mo imulinu 'ili'ilixo ane noxi'a ta xasixasi'a ne la mamu. ²² Ia nenge ta'oxo a loxovaa? Xo ane'i ilomusine lexe nini a nexali 'o. ²³ ^gLa sou nini namulinu xavutalamexi vile e nexi tavikalaneni. Nexi noxi'a ta mitemamexi tami'a e misakiinu vaikala ulai noxou Lataua a taxolu 'o. ²⁴ Nini nano'a ta mitema ne mo ngongi'a ngalai nga'oxonu 'ili'ilixo sou ngaxali malemalenga no iou Lataua. Mo nini nalotonu mimii mose'i sou ane'i iamanu ulai noxou Lataua. La sou isalanu kisi'a laxusou ne. Na'oxo aloxo ne mo sou ta mitema ukalusi ilavusou lexe vaikala ane mitelo noxine ne anu manina uasi. Ia ane'i ilavu lexe nini nelavusou namulinu lapuloto mulapu. ²⁵ ^hTei la nenge tekaukavunu vaikala vile aloxo 'o sou tesovanu mulai noxi'a ta mitema ane'i ane ta Iutaia uasi e mimuxaxu tane'i noxou Iesu. La sou te'una tanenge noxi'a aloxo 'o, ngingi nga'ou la'ilali ane ane'i miiananu mulai noxi'a ta lataua kalakalavoi mamu, mo nga'ou mii ane sialuxu uasi, mo mii sou poosi ane miaili'osou mo musoli ne xiasinu mamu, mo ngapoloxalonu 'ilixo sou vote'i."

²⁶ ⁱAloxo ne la sou Paulo mukasi noxi'a ta mitema e ilo'a misakiinu vaikala mulai noxou Lataua. Xe voxo vile ili'i la ilo'a mimulinu 'ilixo sou ixali male-

^d21:13 Apo 20:24 ^e21:19 Apo 15:12 ^f21:20 Apo 15:1, 5

^g21:23 Iti 6:1-20; Apo 18:18 ^h21:25 Apo 15:29 ⁱ21:26 1Ko 9:20

malenga. La anu mu'unalai no nano no anu taasou lalotu tatila noxou Lataua sou muvikalane'i ta aili'i lamana lexe voxo sou ane'i ixali malemalenga. Mo ane'i vilevilesi iama ulai noxou Lataua.

Ta Iutaia Mitetelisu Paulo no Nano no Taasou Lalotu Tatila Noxou Lataua

²⁷Ia no mine voxo muxatele tamei asou ukalu no mine ane'i ixali malemalenga no iou Lataua, la ta Iutaia me'a no xalee lia tila ne Asia mimaisou Paulo no mine muxolu no nano no taasou lalotu tatila noxou Lataua. La sou ane'i miavutinoxu xavutalai'a ta mitema ta piena mukalusi sou laiaxa'au Paulo la sou mitetelisu. ²⁸La mi'ava kaka lexe, "Ta Isilaeli, ngasu'ulinexi. Xo itema ane 'o itema sou ulosie'i ta mitema mukalusi no tuatuala sou ixililine'i noxinge ta mitema ne Isilaeli mo ixililiou no anu lapuloto noxou Mosesi xe taasou lalotu tatila noxou Lataua menge kalumo. Mo u'oxo 'ilixi anenesi uasi. Anu muno'a ta mitema ane'i ane ta Iutaia uasi, sou mi'una mi'oxo masuanu tani tavuna noxou Lataua." ²⁹Jane'i mivikala aloxo ne, xo tei la ane'i mimaisou Tolopimosi sie Epeso ilo'a Pauloena mi'una mixolu no tuala tila ne la sou ane'i mixavutala lexe Paulo mulaixu Tolopimosi ne no nano no taasou lalotu tatila noxou Lataua.

³⁰Ia ane'i milomusou vaikala ane ne, la ta mitema mukalusi ne Ielusalemu ne xavutalai'a mu'oxo iouiou, la sou miave mine'e mipita sou mitetelisu Paulo sou milapunu mulai no ale muxexee no anu taasou lalotu tatila noxou Lataua. Xe miavuti la mutatusou aiaitenga alaxu vilesisi. ³¹Ioxe no mine ane'i mi'oxe ivau Paulo sou usoli aloxo ne, la sou 'ava'avaxa'a ilou a'alo mulai muxalisou kisi'a ta mitema sou 'oto'oto sie Romu.

Anu mulomu lexe ta mitema mukalusi sie Ielusalemu la'iaxa'a mo ane'i miavutinoxu 'oto'oto. ³²Xe alaxu vilesisi 'o la anu mukasi noxi'a ta mitema sou 'oto'oto ilo'a ta tatila noxi'a ta mitema sou 'oto'oto, ne sou ilo'a miave milai noxi'a ta mitema e mipita sou mi'oxe ivau Paulo usoli ne. Xe ane'i mimaisou kisi'a ta mitema sou 'oto'oto ilo'a ta mitema sou 'oto'oto noxou mine'e si la ane'i ivau Paulo la ua.

³³La sou kisi'a ta mitema sou 'oto'oto ne mutetelisu Paulo ia muvikala peki'a'u noxou vile noxi'a ne sou lexe usakiinu no anu seni tamei. Mukalu la sou anu mutali'isi'a lexe anu itema 'ei xe anu mu'oxo ma'ia. ³⁴Xe ta mitema ta piena e mipita ne miavuti la ane'i vilevilesi mi'ava'ava iouiou xo mole kisi'a ta mitema sou 'oto'oto ne umomomo sou ulomusou vaikala manina vile no anu mii ane ne uasi, xo 'ava tavu'alo. La sou anu muvikala peki'a'u noxi'a ta mitema sou 'oto'oto lexe ino'u Paulo mo ilaixu no taasi'a. ³⁵No mine ane'i milaixu la mitulusou no anu valovalou sou aitengasi'a. Xe mimalei loxo 'o la ta mitema mukalusi ne la'iaxa'au mu'oki'oki sou i'oxe ine'e ivau Paulo usoli, la sou ane'i mivo'onu milutunoxu la. ³⁶^kXo ane'i ta mitema mukalusi e mipita ne italo uasi, ane'i i'ava peki'a'usi lexe, "Ngavau usoli."

Paulo Mupala'alixu Tanu Mulai Noxi'a ta Iutaia

³⁷Ioxe ta mitema sou 'oto'oto i'oxe ilaixu Paulo no nano no taasi'a la ilaixu uao, ia anu mutali'isou kisi'a ta mitema sou 'oto'oto lexe, "Loxovaa, eni umomomo sou avikala seville noxine?" La anu mukolinu lexe, "Ia nini nelavusou vaikala noxi'a ta Xiliki ne? ³⁸^lEni emaisine la exavutala itema vile sie Aix-

iputo e tatei la muavutinoxu 'oto'oto noxi'a ta tatila sou tuala tila, la mulpune'i ta mitema itemaxu mavulovexa mavulovexa tamei (4,000) e milavusou 'ilixosou 'oto'oto iouiou, la ilo'a milai mixolu no xalee lia vitanisi, taatei ne ane nini 'o?'³⁹ Xe Paulo muavuti la mukolinu aloxo 'o, "Eni itema sie Iutaia nenilo mivo'oleli ne Tasisi e no xalee lia tila ne Kilikia mo eni itema sou tuala tila ane ne. Tuala ane ne anu uala no anu mutila. La sou laixe sou namalalixo mo avikala sevile noxi'a ta mitema 'o."⁴⁰ Ioxe no mine kisi'a ta mitema sou 'oto'oto mupelemasaxanu Paulo mukalu, la sou Paulo mutulu no valovalo sou aitenga, la mutovola'i no avolu mulai noxi'a ta mitema mo muvikalane'i sou lexe ixolu tasiau. La sou ane'i mixolu tasiau, la anu muvikalane'i no anu vaikala Evalaio.

22 La anu musokou muvikalalo aloxo 'o, "Ta vivilo mo ta mamilo, ngalomusilo mo eni apala'alixo noxinge vaimomo 'o lexe eni a'oxo susu vile uasi."² Xe no mine ane'i mimuxaxu sangali'a sou lexe ilomu sou vaikala noxou 'o la milomusou muvikalane'i no anu vaikala Evalaio. La sou ane'i mixolu tasiau manina. Io sou anu muvikalane'i aloxo 'o,^{3m} "Eni amitema sie Iutaia manina e nenilo mivo'oleli ne Tasisi no xalee lia tila ne Kilikia. Ia eni exali tila no nano no anu tuala tila Ielusalemu. La sou eni exali loxo itema vile e exolu no la'axu Xamalieli sou mulosielixu lavulavu toxotoxoxu no anu lapuloto noxinge nenge'a ta xaixasinge. Mo eni exaxai pekia'ilo manina sou lexe amomomo sou amulinu Lataua aloxo ngingi mukalusi nga'oxonu vaimomo 'o.⁴ⁿ Eni elavusou ave'ave'a ta mitema e imulinu vote'i laixe isoisoli. Mo eni alapune'i ta mulu ilo'a ta sema sou alai a'unane'i no taasou navunavu.

⁵ Aloxo 'o kisi'a ta aili'i ilo'a la'oluxa'a ta tatila noxi'a ta Iutaia umomomo sou ivikalangengixu ne, anu manina. Mo ane'i mikaukavunu vaikala vile si'a ta vimovimo'a e mixolu ne Temasukasi la eni elaixu sou lexe asakisakine'i ane'i ane mimuxaxu tane'i noxou Iesu ne sou alaixa'a no taasou navunavu ne Ielusalemu sou ilosi'a navunavu.

⁶ La sou eni emuamua'i xe exali 'alai ne Temasukasi no mine aso mukulupa muisalili 'o, la alaxu vilesisi 'o la lamana vile toxoxa'a mu'iei molu teitexi no loxotolo mulu'e muieisilo.⁷ Xe eni elapau la elu'e no lia. La sou elomusou itema vile muvikalaleli lexe, 'Saulo, Saulo, loxovaa la sou nini ne'oxonu masumasualeli 'o?'⁸ Xe eni eavuti la etalisou aloxo 'o, 'Tila, nini 'ena'ei?' La sou Anu mukolileli aloxo 'o, 'Eni Iesu itema sie Naseleti ane nini ne'oxo masumasualeli.'⁹ No mine Anu muvikalaleli loxo ne, la ta mitema ane noxi'a temuamua'i ne mimaissou lamanasi ia ilomusou itema e uvikalaleli ne uasi.¹⁰ Xe eni eavuti la etali sou aloxo 'o, 'Tila, eni a'oxo ma'ia?' La sou anu Tila muvikalaleli lexe, 'Natulu, mo nalai na'unalai ne Temasukasi. Xo itema vile anu a uxoxolu lai ne anu uvikalaneni no anu mii ma'ia ane Lataua musosovosine sou nini na'oxonu.'¹¹ Xe ta mitema e ane'i ane nexi noxi'a temuamua'i ne miavuti la mitilailo no avolo sou noxi'a te'unalai ne Temasukasi, xo lamana tatila muiesou ieli la isivoxo mo amalei uasi.

¹² Xe itema vile ualasou lexe Ananiasi e itema vile umulinu lapuloto noxinge laixe, mo ta mitema ta Iutaia ta pienu mixolu lai ne ilavusou itoxonu laixe,¹³ anu mune'e mutulu 'alai noxilo la muvikalaleli aloxo 'o, 'Vivilo Saulo, ieni ukaa.' Xe alaxu vilesisi 'o la eni ieli mukaa la mo emaisou.

¹⁴La anu muvikalaleli aloxo 'o, 'Lataua noxi'a ta xaixasinge musosovosine sou lexe nalavusou masaxa noxou, mo namaisou Itema ane itema sou 'ilixu mulapu, mo nalomusou vaikalau e ulaa no anaxu uisilili. ¹⁵Xo nini naxali loxo anu itemau sou naa'aloia ta mitema mukalusi no anu mii ma'ia ane nini nemaisou xe nelomusou. ¹⁶La sou vaimomo 'o nini naxoxomaio ma'ia 'o? Natulu mo nalinga no ualasou la sou na'ulo mo uxexeenu 'ili'ilixu masumasua noxine.'

¹⁷Ioxe no mine eni elivu ne Ielusalemu, la elai eu'na no taasou lalotu tatila noxou Lataua sou ekilaka. Ekilaka la emaisou mii vile loxo aipiepiena. ¹⁸Mii e emaisou ne Tila muvivilakaleli aloxo 'o, 'Napalea naxexesou tuala tila ne Ielusalemu alaxu vilesisi mo nalai. Xo ane'i imasaxa lexe ilomusou a'alosilo e nini naa'aloxu uasi.'

¹⁹Pioxe eni eavuti la evikalanu aloxo 'o, 'Tila, ane'i milavusilo lexe tatei la eni elai no taasou lalotu noxi'a ta Iutaia mukalusi sou esakisakine'i mo eve'ave'a ta mitemameni ane'i ane mimuxaxu tane'i noxine. ²⁰Mo no mine ane'i mi-vau itema sou ua'aloxu ualasine e ualasou lexe Sutepano, la eni etulu 'alai ne sou esaxila'u tokolomoi'a veveni ne xe emaisou no ieli no mine ane'i mi-vau musoli mo sialuxu munixi loxo ne, la eni opoleli vilesisi no anu mii ane ane'i mi'oxonu.' ²¹Xe, Tila muvikalaleli aloxo 'o, 'Nalai, xo Eni apalusine sou nalai no paxa noxi'a ta mitema ane'i ane ta Iutaia uasi.'"

Paulo Muvikalane'i Lexe Eni Amitema sie Romu Manina

²²No mine ta mitema ta piena e mine'e mipita ne milomusou muvikalala aloxo ne, la sou ane'i miavuti sou mi'ava toxotox-oxu mo mikaikaitolonu io mivikalala lexe, "Ngavau usoli. Itema ane loxo ne umomomo sou uxolu no lia 'o uasi." ²³Xe ane'i miavuti la miungaunga mo milulusou tokolomo sou vasime'a sou mipeinu mulai teitexi xe mi'atonu lialia sou mipei mulai teitexi. ²⁴La sou kisi'a ta mitema sou 'oto'oto muvikalala pekia'u noxi'a lexe ta mitema sou 'oto'oto ilaixu Paulo no nano no taasi'a. Io muvikalane'i lexe ipuapuasou mo itali'isou pekia'u lexe tava'u loxovaa la sou ta mitema tavu'alo ne mi'ava toxotoxoxa'a mulai noxou loxo ne. ²⁵Xe no mine ane'i misakisakini mukalu sou lexe ipuapuasou la Paulo muvikalalanu tila noxi'a ta mitema sou 'oto'oto a ututulu. La sou anu muavuti la muvikalala aloxo, "Loxovaa, umomomo sou nini napuapua sou itema sie Romu? A lexe nini natulusilo no anu vaivaikala tei io, ka napuapuasilo loxo ne, la anu laixe."

²⁶Xe tila noxi'a ta mitema sou 'oto'oto mulomusou aloxo ne, la anu mulai noxou kisi'a ta mitema sou 'oto'oto sou muvikalalanu aloxo 'o, "Nini na'oxo a loxovaa? E itema 'o ne anu itema sie Romu." ²⁷La sou kisi'a ta mitema sou 'oto'oto mulai noxou Paulo sou mutali'isou aloxo 'o "Navikalaleli nini itema sie Romu manina?" La Paulo mu'oxe "Ani." ²⁸Xe la kisi'a ta mitema sou 'oto'oto ne mukolinu aloxo 'o, "Eni elotonu xoluxolu noxilo no anu lamoli tatila." Xe Paulo muavuti la muvikalalanu lexe, "Ia eni no mine nenilo mivo'oleli la eni amitema sie Romu manina." ²⁹La

^o22:18 Apo 9:29-30 ^p22:19 Apo 8:3; 26:9-11 ^q22:20 Apo 8:1

^r22:21 Apo 9:15 ^s22:25 Apo 16:37 ^t22:29 Apo 16:38

sou alaxu vilesisi 'o la, ta mitema sou 'oto'oto ilo'a kisi'a ta mitema sou 'oto'oto ne itali'i sou la uasi. Anu mumama'u xo anu itema sie Romu manina ia anu musakiinu no anu seni.

Ta Tatila sou Ivelunu Vaivaikala Milomusou Vaikala Noxou Paulo

³⁰ Voxo vile ili'i, la kisi'a ta mitema sou 'oto'oto mumasaxa lexe ta Iutaia ipala'anixu susu ma'ia ane Paulo mu'oxonu manina. La sou anu mululusou no anu seni, io movikala pekia'u noxi'a ta tatilasi'a ta aili'i ilo'a ta tatila sou ivelunu vaivaikala mukalusi sou mipita la sou anu mupalusou Paulo mune'e sou mutulusou no ie'i.

23 Xe Paulo mumatakisi'a ta tatila sou ivelunu vaivaikala ne la muvikalane'i lexe, "Ta vivilo, noxou Lataua iou la eni emomomo sou e'oxo xaixaiou no anu xavutala lailaixesi mo a mune'e mutalo vaimomo 'o, io axavutala lexe a'oxonu 'ilixoxo vile masua uasi." ^{2u}Anu movikala aloxo ne, la kisi'a ta aili'i e ualasou lexe Ananiasi ne muvika pekia'u noxi'a ta mitema e mitulu 'alai noxou ne lexe isavalou anaxu ne. ^{3v}Ia Paulo muavuti la muvikalane'i lexe, "Lataua usavoline xo nini loxo vimelu e mikaukavunu mukea no ale io no nano ne nuni'u. Nini nene'e nexolu sou netelo vaikala sou lapuloto noxi'ilo, ia nini mene la nealasou lapuloto sou nepalusi'a misavalilo." ^{4x}Xe ane'i e mitutulu 'alai noxou Paulo ne miavuti la muvikalane'i lexe, "Ae, nini namama'u sou navikalane'i kisi'a ta aili'i noxou Lataua no anu vaivaikala aloxo ne uasi." ^{5w}La sou Paulo movikala lexe, "Ta vivilo, eni alavusou itema ne lexe anu kisi'a ta aili'i noxou Lataua uasi. La sou eni evikala loxo ne, ia eni emama'u

xo vaikala noxou Lataua vile movikala aloxo 'o, 'Mamu sou ngingi ngavikala masua noxi'a ta tatilasinge."

^{6x}Ia Paulo mulavusi'a lexe ane'i se'i noxi'a ta tatila sou ivelunu vaikala ne ta Sadokaio xe se'i ne ta Palisaio mine'e. La sou anu movikala tatila noxi'a ta tatila sou ivelunu vaikala aloxo 'o, "Ta vivilo, eni amitema sou Palisaio mo 'ili'a. La sou eni atulu no 'a vaivaikala vaimomo 'o, xo eni aloopalanu tulu noxi'a ta mitema ane'i ane misoisoli no anu lulu." ⁷No mine anu movikala aloxo ne, la ane'i mixavutala iouiou mo mi'oto sou anaxa'a, la sou ikalipala muxali nonixi noxi'a ta Palisaio ilo'a ta Sadokaio. ^{8y}Xo ta Sadokaio mivikala lexe angelo uxolu uasi, mo uleenu uasi kalumo mo itema usoli ka utulu la uasi. Ia ta Palisaio si'a mimuxaxu tane'i no anu mimii mukalusi ne lexe anu manina.

⁹Xe ane'i miavuti la mi'ava toxotoxoxu la sou ta mitema sou lavulavu no 'a lapuloto e ane'i ta Palisaio ne miavuti mitulu mitoloxaxa sou io mivikala lexe, "Nexi tamaisou itema ane 'o u'oxo susu vile uasi. Ia loxo 'o io uleenu vile, uasi la angelo vile noxou." ¹⁰La ane'i mi'otosou anaxa'a mole 'oto'oto muxali tatila manina. La sou kisi'a ta mitema sou 'oto'oto mumaisou la mumama'u manina, xo loxo 'o io Paulo uxoto mautu tamei no avo'a la sou movikala pekia'u mo mupalusi'a ta mitema sou 'oto'oto milu'e sou milaxinu Paulo noxi'a sou milaixu no taasi'a.

^{11z}Ili'i no 'olovoxo ane ne, la Tila muxali mutulu 'alai noxou Paulo io muvikalane'i aloxo 'o "Natulu pekia'ine mo na'ume mamu. Xo Eni emasaxa lexe nini naa'aloxu ualasilo lai ne Romu 'o loxo nea'aloxu ne Ielusalemu."

^u23:2 Ioa 18:22-23 ^v23:3 Mat 23:27 ^w23:5 Mul 22:28 ^x23:6 Apo 26:5
^y23:8 Mat 22:23 ^z23:11 Apo 27:24; 28:16, 23

Ta Iutaia Misakiinu Vaikala sou Lexe Ivau Paulo Usoli

¹²Xe no kakau 'o, la ane'i ta Iutaia mipita laoluxa'a sou misakii vaikala lexe ipelemu la i'ani mo iie uasi utalo no mine ivau Paulo usoli. ¹³Ta mitema e misakii vaikala ne ane'i ta mitema itemaxu tamei mo mose'i la. ¹⁴Ane'i milai noxi'a ta tatilasi'a ta aili'i mo ta tatila noxi'a ta mitema noxi'a ta Iutaia mivikalane'i lexe, "Nexi tesakii vaikala pekia'u aloxo 'o, nexi umomomo sou ta'ani uasi utalo no mine tava'u Paulo usoli. ¹⁵^aLa sou vaimomo 'o, ngingi ta tatila sou ngavelunu vaivaikala ne ngelinga mulai noxou kisi'a ta mitema sou 'oto'oto vile sou nga'oxo loloxu lexe isaxanu Paulo une'e noxinge sou ngatali'isou laixe sou ngaxalisou susu noxou. La sou nexi talooxu xe anu une'e la une'e uxali noxinge uao, la nexi tava'u usoli."

¹⁶Ia no mine ane'i mivivikala loxo ne, la Paulo vimou sema 'ilie anu a muxoxolu ne, la sou mulomusou vaikala ane ne, la anu mulai no tani noxi'a ta mitema sou 'oto'oto sou muvikalanu Paulo. ¹⁷Xe Paulo mulomu aloxo ne, la mu'avalou tila vile noxi'a ta mitema sou 'oto'oto la muvikalanu lexe, "Nano'u mauulu 'o mo nalaixu noxou kisinge, xo anu muno'u vaivaikala mose'i sou uvikalanu no anu." ¹⁸La sou anu muno'u sou mulaixu noxou kisi'a, la muvikalanu lexe, "Paulo e anu muxolu no taasou navunavu mu'avalilo la muvikalaleli lexe ane'enu mauulu 'o noxine xo anu iou vaivaikala mose'i sou ulemolu noxine."

¹⁹Xe kisi'a ne muavuti, la mukasi noxou mauulu ne avolu sou ilou milai mitulu va'axu la mutalisou lexe, "Mii ma'ia ane nini namasaxa lexe nane'e navikalalelixu 'o?" ²⁰La anu muvikalanu lexe, "Ta Iutaia misakii vaikala vile

mukalu, sou mi'oxe ne'iela, la i'oxo loloxene lexe nasaxanu Paulo ulai noxi'a ta tatila sou ivelunu vaivaikala sou itali'isou laixe no anu tava'u susu noxou. ²¹Ia nalomuxa'a mo napalusou Paulo ulai noxi'a mamu. Xo ta mitema itemaxu tamei noxi'a mo mose'i la ne ane'i a ixoxolu iloloo mo mipelemu sou i'ani xe iie uasi ulai uxali no mine ane'i ivau usoli. Mo ane'i a iloloo mo ixoxoma'ioi vaikala makolinu noxine."

²²La sou kisi'a ta mitema sou 'oto'oto ne mupalusou mauulu ne mulai la muvikalanu lexe, "Nini navikalanu itema vile no anu mii e nevikalalelixu 'o mamu."

Mivulanu Paulo Mulai Noxou Peliki Tila Muxolu Musaxila'u Xalee Lia Tila ne Iutaia

²³Xe anu tila noxi'a ne muavuti la mu'avali'a ta tatila tamei noxi'a ta mitema sou 'oto'oto ne sou muvikalala pekia'u noxi'a ilou lexe, "Ino'a ta mitema sou 'oto'oto itemaxu mavulovexa vile, xe ane'i ane mitelo noxi'a ta oosi mavulovexa muxatele tamei, mo ane'i ane itavule lalumiso itemaxu mavulovexa vile kalumo. Sou ngalutu maasi no a aso iou muxatele tami'a no 'olovoxo 'o sou ngalai ne Kaisalia. ²⁴Nini nalosou Paulo ta oosi mose'i kalumo mo sou uiiave no anu mo nasaxila'u laixesi sou nalai naxalixu noxou Peliki anu itema sou usaxila'u xalee lia tila ne Iutaia." ²⁵Kisi'a ta mitema sou 'oto'oto mukaukavunu uoli voloxu vile kalumo sou ino'u ulai sou ilosou Peliki muvikalala aloxo 'o, ²⁶"Eni Kulaudio Lusio, Eni esovanu aso laixe ulai noxine mo ekaukavu vaivaikala ano 'o ulai noxine, nini tila Peliki e nini nasaxila'u xalee lia tila ne Iutaia. ²⁷^bSou avikalaneni aloxo 'o. Itema ane 'o ne ta

^a23:15 Apo 25:3 ^b23:27 Apo 21:30-33; 22:25-27

Iutaia mitetelisu mo mi'oxo lexe ivau usoli. Ia eni noxi'a ta mitema sou 'oto'oto noxilo teutululunu xo eni elavusu lexe anu itema sie Romu. ^{28c}La sou eni emasaxa lexe alavusou lexe tava'u ma'ia la sou ane'i milalixu sou utulu no 'a vaivaikala, la elaixu noxi'a ta tatila sou ivelunu vaivaikala. ²⁹La eni exalixu lexe ane'i mitali'itali'isou mo milaixu sou utulu no 'a vaivaikala ne sou lapuloto noxi'a ta Iutaia. Ia mii ane ne anu umomomo sou nenge tatelonu vaikala sou noxou itema mo tava'u usoli xe tatatuxu no taasou navunavu uasi. ^{30d}Ia no mine eni elomusou ane'i misakiinu vaikalasou lexe ivau usoli la sou eni epalusou mupalea mulai noxine. Eni kalumo evikala pekia'u noxi'a sou lexe ilai ia'alomeni no anu tava'u lexe ane'i ilaixu sou utulu no 'a vaivaikala vitanisi noxou."

³¹Ioxe ta mitema sou 'oto'oto miavuti la mimulinu vaikala pekia'u noxou tila noxi'a la sou mukasi noxou Paulo sou ilo'a milutu no 'olovoxo lixinu ne sou milai mixali no tuala tila ne Antipatilisi. ³²Xe no anu voxo vile ili'i la ta mitema sou 'oto'oto mitali'isi'a ane'i ane mitelo noxi'a ta oosi sou misaxanu Paulo milaixu ne Kaisalia. Io ane'i se'i milivu no taasi'a. ³³No mine ane'i ane mitelo noxi'a ta oosi ne mixali ne Kaisalia, la milosou Peliki anu itema sou usaxila'u xalee lia tila ne Iutaia ne uoli voloxu ne xe milailixu Paulo kalumo sou mi'italonu no avolu. ³⁴Xe anu muitisou vaivaikala no anu uoli voloxu ne mukalu, la sou mutali'isou Paulo lexe, "Nini itema sou xalee lia tila ane 'ei?" La anu mukolinu lexe, "Eni itema sou xalee lia tila ne Kilikia." ³⁵Xe anu mulavusou

aloxo ne, la muvikananu lexe, "Eni alo-musine no mine ane'i ane mitelo vaikala noxine ne ixali." La sou anu muvika-la pekia'u noxi'a sou lexe itatuxu Paulo no tani tatila noxou Elodesi.

Paulo Mutulu no Anu Vaivaikala no Iou Peliki

24 Ioxe voxo ta'uve mupolo mukalu, la kisi'a ta aili'i Ananiasi ilo'a ta tatila noxi'a ta Iutaia mose'i mo itema sou uvelunu vaikala e ualasou lexe Tetulusi ne milu'e ne Kaisalia sou mitelonu vaivaikalai'a noxou Paulo no iou tila sou usaxila'u xalee lia tila ne Iutaia. ²Xe no mine tila sou usaxila'u xalee lia tila ne Iutaia mu'avalou Paulo mu'una, la Telutulusi musokosou muxalixu susu noxou Paulo no iou Peliki aloxo 'o, "Nexi texolu se'isisi laixe maxuveeni no anu saxila'u noxine, Tila Peliki. Mo xavutala laixe noxine anu mupaipounu mimii sou uxali laixe no anu xalee tuala tila no nano 'o. ³Nexi talemoxo laixe noxine, tila Peliki no anu mimii ane ne la nexi ta'osaxine manina musuku no xalee xalee tuala mukalusi. ⁴Ia sou loxo nexi ta'oxoneni natotosa no anu vaivaikala maxuveeni mamu. La sou eni alinga lexe nini na'oxonu laixe loxo sou nalomusou vaikala noxixe.

⁵eNexi texalisou itema ane 'o lexe anu itema vile sou u'oxonu susu sou uavutinouxu 'oto'oto no taine'i ta Iutaia no xalexalee tuatuala mukalusi. Mo anu ne muuli noxi'a la'oluxa'a vile lalotu kalavoi e ileme'a lexe ta Nasalini. ^{6f}Mo mutovo sou lexe u'oxo masuanu vimelu sou tani tila noxou Lataua kalumo. La sou nexi tetetelisu. ⁷⁸Io muvika-la pekia'u noxi'a sou ta mitema itelo

§24:7 Ia kisi'a ta mitema sou 'oto'oto ualasou lexe Lusio mune'e no 'a xavi sou mulaxinu muxexeenu no avoxe.

^c23:28 Apo 22:30 ^d23:30 Apo 23:16-23; 24:1-9 ^e24:5 Apo 17:6

^f24:6 Apo 21:28-30

vaikala noxou sou lexe ine'e itulu no ieni sou vaivaikala. Ia lexe nini mene natalitali'isou laixe, loxovaa nini nalavusou vaivaikala ane nexi tatelonu noxou 'o ne manina sou?"

⁹Xe ta Iutaia miavuti la misolonu vaikala e mitelo noxou Paulo ne la mivikala lexe vaivaikala ane Telutulusi mulemo ne anu manina. ¹⁰Xe no mine tila sou usaxila'u xalee lia tila mutovola'i mulai noxou Paulo sou lexe uvikala, la anu mukolinu aloxo 'o, "Eni elavu lexe nini nexaxai sou nexililie'i sou tu'utu'umaxu noxi'a ta mitema tauu ie tapiena no anu tuala xalenu ano. La sou vaimomo 'o eni a'osasi sou a'oxonu vaikala ulai noxine sou latolosilo. ¹¹Lexe nini natali'i la nini umomomo sou nalavu lexe eni alai telo ne Ielusalemu sou alotu ulai noxou Lataua voxo mavulovexa mo mulu'e no lia tameisi io usuku uasi. ¹²Ia ta mitemaxeni e mitelo vaikala noxilo ixalisilo lexe nexi noxou itema vile ta'otosou ananexe no anu taasou lalotu tatila noxou Lataua mo aavutilixu xavutalai'a ta mitema la'oluxa'a no nano no anu taasou lalotu noxi'a ta Iutaia, mo no nano no tuala tila ne uasi. ¹³Mo ane'i imomomo sou ilemo lexe susu ane ane'i itelonu vaikala une'e noxilo ne manina 'o uasi. ¹⁴Ia anu aloxo 'o, eni avikalakeni lexe eni elotu noxou Lataua noxi'a ta xaixasinge no mine emulinu vote'i noxou Tila ane ilemo lexe la'oluxa'a vile lalotu kalavoi. Eni emuxaxu taleli no anu mimii mukalusi ane muisalili no anu lapuloto noxou Mosesi mo mii ane ta mitema sou palomatana mikaukavunu. ¹⁵^gXe loopala noxilo ne anu iouvilesisi noxi'a ta mitema ta Iutaia ane 'o. Nexi taloopala mulai noxou Lataua lexe ili'i la ta mitema ane ta lailaixe mo ta ma-

sumasua e misoisoli ne itulu imauli la. ¹⁶La sou eni peki'ailo utotomu sou asaxila'u opoleli uxolu uisalili no iou Lataua mo no ie'i ta mitema kalumo.

¹⁷Ioxe eni exolu no tuala va'ava'axu tauu ie ta piena mukalu, la eni ene'e ne Ielusalemu sou elailixu su'uli se'i ulaisou usu'uline'i ta mitema ane xa'a la'ilali ilou i'a tokolomo uasi. Xe e'oxonu ia iama se'i mulai noxou Lataua. ¹⁸^hNo mine eni e'oxonu ia iama sou axali malemalenga no nano no taasou lalotu tatila noxou Lataua, la ane'i mixalisilo mine eni e'oxonu loxo ne. La no voxo ane ne nexi noxi'a ta mitema tapiena uasi mo eni a'una no anu 'ava vile uasi. ¹⁹Ia ta Iutaia mose'i me'a no xalee lia tila ne Asia a mixolu. Ia laixe lexe ixali no ieni mo ia'aloxu susu mose'i noxilo lexe ane'i milavusou. ²⁰Ia lexe uasi la ane'i ane mixolu 'o ivikala lamana no anu susu ma'ia ane ane'i mixalisou noxilo no ie'i ta tatila sou ivelunu vaivaikala. ²¹ⁱIa mii vilesisi ane eni e'avamolu no mine eni etulu no ie'i no 'a aloxo 'o, 'Ta mitema ane misoisoli ne itulu imauli la. Tava'u a loxo ne, la sou nini natulusilo no anu vaivaikala no iengi vaimomo."

²²^jIa Peliki ne anu mulavu laixe no anu vote'i noxou Tila ane ne la sou musukunu voxo sou vaivaikala, la muvikala lexe, "No mine kisi'a ta mitema sou 'oto'oto ualasou lexe Lusio une'e la sou eni alomusou mo alapunoxu vaivaikala noxinge." ²³Anu muvikala pekia'u noxou tila noxi'a ta mitema sou 'oto'oto sou u'italonu Paulo no anu taasou navunavu ia ulosou navunavu pekia'u malaxo uasi ia no anu tani taiinu mose'i, la uapixa'a ta menexu sou ine'e noxou mo isu'ulinu no anu mimii se'i sou isaxila'u uasi.

²⁴ Voxo mose'i mupolo mukalu, la Peliki ilee semau Dalusila ane sie Iutaia ne mine'e mixali, la anu mu'avalou Paulo mune'e sou milomusou mine anu mua'alo no anu 'ilixosou itema umuxaxu tanu noxou Kalisito Iesu. ²⁵ Xe no mine Paulo mua'alo movula no anu 'ili'ilixo lailaixe mo saxila'u muamua'inenge mo voxo sou Lataua ututulusinge no anu vaivaikala ili'i, la Peliki ne mu'ume la muvikala aloxo 'o, "A'alo mutalo aloxo ne o sou vaimomo 'o. Io nini nalai. Io no mine eni axalisou voxo taiinu vile, la eni a'avaline nane'e la." ²⁶ No ano voxo ngiou ane ne, la anu muloopala lexe Paulo uxolixolinu mo ulosou lamoli sou lexe ululusou, la sou anu mu'avalou utotomu sou ilou mivivikala.

²⁷ Tauu lele'e tamei mukalu, la itema e ualasou lexe Polukiusi Fesuto muno'u Peliki tanixu. Ia Peliki mumasaxa lexe u'oxo ta Iutaia opone'i laixe noxou la anu iou muvaxau Paulo muxolu no nano no anu tani sou navunavu ne.

Paulo Mutulu no Anu Vaivaikala no Iou Fesuto

25 Ioxe Fesuto muxali tila no xalee lia tila ne Iutaia. Anu muxali muxolu no xalee lia tila ne Kaisalia voxo tatalu, mukalu la anu mulai telo ne Ielusalemu. ^{2k} La ta tatila noxi'a ta ail-i'i ilo'a ta tatila noxi'a ta Iutaia mixali mitulu no iou sou mixalixu vaivaikalasou susu ma'ia ane Paulo mu'oxonu. ^{3l} Ane'i milinga pekia'u noxou Fesuto lexe ulomuxa'a sou uvulanu Paulo ulai ne Ielusalemu xo ane'i milalaxi mo miloo sou lexe ulai la ivau no vote'i. ⁴ Ia Fesuto muavuti la mukolinu vaikala noxi'a aloxo 'o, "Paulo ne eni atetelisosu uxolu lai ne Kaisalia. Ia eni melosi a sexasisi sou alai lai ne. ⁵ La sou anu laixe lexe ngingi ngapalusi'a ta tatila mose'i

noxinge ne ine'e sou noxi'a talai mo i'oxo pekia'unu vaikala sou susu utelo noxou mitema ne alai ne lexe anu mu'oxonu mii mose'i mususu."

⁶ Anu ilo'a lexe ixolu voxo muxatele tatalu xe uasi la voxo mavulovexa, la sou anu muulaxune'i sou mulu'elai ne Kaisalia. Xe no anu voxo ane vile la, la anu muxolu sou mutilovosou vaivaikala, la sou anu muvikala pekia'u lexe ine'enu Paulo uxali no iou. ^{7m} Xe no mine Paulo mune'e muxali, la ta Iutaia ane'i ane me'a ne Ielusalemu mine'e ne mitulu mixaliliou sou mixalixu vaikala ta piena sou susu masumasua mutelo noxou e umomomo sou ane'i ivikala lexe anu manina no anu uasi. ⁸ La sou Paulo muxilili la muvikala aloxo 'o, "Eni a'oxonu susu vile no anu lapuloto noxi'a ta Iutaia uasi mo a'oxonu susu vile no anu taa-sou lolotu tatila noxou Lataua uasi mo a'oxonu susu vile noxou Kaisari uasisi manina."

⁹ Ia Fesuto mumasaxa lexe u'oxo ta Iutaia tane'i laixe noxou, la sou muvikalanu Paulo aloxo 'o, "Lexe nini nemasaxa la nalaitelo ne Ielusalemu mo natulu no ieli mo alomusou vaivaikala noxine sou susu ma'ia ane ane'i mitelonu noxine ne?" ¹⁰ Ioxe Paulo muavuti la mulivunoxu tali'i noxou aloxo 'o, "Eni vaimomo 'o si a atutulu noxou Kaisari no nano no anu tani sou utilovosou vaivaikala noxi'a ta mitema 'o. La sou anu laixe lexe nini natilovosou vaivaikala noxilo ano 'o. Eni a'oxonu susu vile noxi'a ta Iutaia uasi aloxo nini mene nelavusou laixe ne. ¹¹ Ia lexe eni e'oxonu susu vile umomomo sou eni asoli la eni amomomo sou a'ume uasi. Ia lexe vaivaikala ane ta Iutaia mine'e mitelo noxilo ne anu manina uasi, la itema vile umomomo sou u'italoleli alai no avo'a uasi. Eni amasaxa lexe Kaisari

ulomusou vaikala noxilo.”¹² Ioxe ili'i no mine Fesuto muvivikala noxi'a ta mitema ane'i ane sou ilosou xavutala ne mukalu, la sou anu muvikalano Paulo aloxo 'o, “Nini nemasaxa lexe Kaisari ulomusou vaikala noxine. La sou nini nalai noxou.”

**Fesuto Mutali'isou Tatananu
Tuala Axulipa sou Ulomusou
Vaivaikala Noxou Paulo**

¹³ Voxo mose'i mupolo mukalu, la tatananu tuala e Axulipa ne ilee Belunike mixali ne Kaisalia sou imaxa'u latiloxo noxi'a ulai noxou Fesuto. ¹⁴ Xe no mine ane'i mixolu voxo ta piena lai ne, la Fesuto muvikalasou tu'umaxu noxou Paulo mulai noxou tatananu tuala. La anu muvikalano aloxo 'o, “Itama vile e uxoxolu 'o ne Peliki mumulaxu no anu taasou navunavu mo a uxoxolu o ia anu mulai. ¹⁵ La no mine eni elai ne Ielusalemu, la ta tatilasi'a ta aili'i ilo'a ta tatila noxi'a ta Iutaia mixalixu vaikala sou susu e mitelonu noxou. Mo milinga noxilo sou avikala lexe anu itama sou umamulo lapuloto. ¹⁶ Ia eni evikalane'i lexe, ‘Ilixo noxi'a ta Romu aloxo ne uasi. Ia anu laixe lexe itama ne ilo'a ta mitema ane mitelonu vaivaikala mutelo noxou ne ine'e itulu no anu vaivaikala, la anu umomomo sou muxilili la muvikalano anu vaivaikala ma'ia ane ane'i mitelo noxou ne.’ ¹⁷ La sou no mine ane'i mimuleli lai ne, la eni alapu voxo sou mii ane ne uasi. Ia no anu voxo ane vile ili'i, la eni exolu sou e'avamolou pita sou vaivaikala. La sou evikala pekia'u sou ine'enu itama ne no nano. ¹⁸ Xe no mine ta mitema sou itelo vaikala miavuti sou ivikala, la ane'i mitelo vaikala sou susu vile uasi ane eni exavutala lexe ane'i itelo vaikala no anu. ¹⁹ Ia ane'i ilo'a anaxa'a sou mii mose'i no anu lalotui'a mo sou mitema

ane musoli e ualasou lexe Iesu, ia Paulo mua'alo lexe Anu mumauli. ²⁰ La eni ne xavutalaxeni lamana sou atilovosou mo axalisou mii ane loxo ne tava'u uasi. La sou eni etali'isou aloxo 'o lexe anu umasaxa la ulai ne Ielusalemu, mo utulu no anu vaivaikala sou susu ane ane'i mitelonu noxou ne lai ne. ²¹ Ia xo Paulo mu'oxolinga noxou sou lexe utetelisu uxolu utalo no mine tila noxi'a ta Romu molu ulomusou vaikala noxou. La sou eni evikala pekia'u sou lexe itetelisu ixolu utalo no mine eni apalusou ulai noxou Kaisari.” ²² Aloxo ne, la sou Axulipa muvikalano mulai noxou Fesuto lexe, “Eni emasaxa sou lexe eni melo alomusou vaikala noxou mitema ane ne.” La anu mukolinu lexe “Ne'ielai, la sou nini nalomusou vaikala noxou.”

Paulo Mutulu no Iou Axulipa

²³ No anu voxo ane vile, la Axulipa ilee Belunike mimulaxu tokolomoi'a lailaixe, ka ilo'a kisi'a ta mitema sou 'oto'oto mo ta mitema miulaxu tuala tatila mulai no nano no tani sou pita. Xe no anu vaikala pekia'u noxou Fesuto, la ane'i mine'e mi'unanu Paulo. ²⁴ Xe Fesuto muavuti la muvikalano aloxo 'o, “Tatananu tuala Axulipa, mo ngingi ukalusi e ngene'e ngepita 'o, ngingi ngamaisou itama ne. Ta Iutaia la'oluxa'a lololi ne mixalixu masaxa noxi'a silo ne Ielusalemu mo lai ne Kaisalia, la ane'i mi'ava'ava lexe anu umomomo sou uxolu umauli usuku la uasi. ²⁵ Ia eni axalisou lexe anu u'oxonu mii vile ane anu umomomo sou anu usoli no anu uasi. Ia xo anu molu mulinga mulai noxou tila noxi'a ta Romu. La sou eni emuxaxu xavutala lexe apalusou ulai ne Romu. ²⁶ Ia eni alavusou mii vile manina sou Paulo, sou eni akaukavunu mo ulai noxou tila ne uasi. Aloxo ne la sou eni ene'enu no ieni tatananu tuala Axulipa,

mo ane'i mukalusi 'o. Mo sou lexe nenge nenge'a talomusou lexe taxalisou tava'u susu ne, la sou eni akaukavunu ulai. ²⁷Xo eni exavutala lexe anu laixe uasi sou tapalusou itema sou uno'u navunavu vitanisi, io taa'alo lamana no anu vaivaikala sou susu ane mitelo noxou uasisi, uasi."

26 La sou Axulipa muvikala mulai noxou Paulo aloxo 'o, "Laixe lexe nini mene navikalasine." La Paulo muavuti sou mutovola'i no avolu mo musokou sou muvikala sou mu'oxo latolosou. ²"Tatananu tuala Axulipa. Eni examuli laixe sou atulu no ieni vaimomo 'o sou loxo a'oxonu latolosilo no anu vaivaikala mukalusi ane ta Iutaia mitelonu noxilo. ³Xo nini nelavu laixe no anu 'ili'ilixu mukalusi noxi'a ta Iutaia mo no anu mimii ane telavusou ta'otosou ananexe sou. La sou eni alinga noxine lexe naxolu se'isisi mo nalomu laixe une'e noxilo.

⁴Ta Iutaia mukalusi ne milavusou mauxilo mo xoluxoluxo no mine molo-moloxo mo milavusilo no mine eni esokou xaixai noxilo no nano no xalee tuala tila noxilo mo ne Ielusalemu kalumo. ⁵Ane'i milavusilo maxuveeni mo lexe imasaxa la umomomo sou ia'aloXu lexe eni emulinu vote'i pekia'u noxixe iouvilemo sou talotu noxou Lataua la eni ne exali axo Palisaio vile. ⁶Ia loopala noxilo no anu mii ma'ia ane Lataua musakii vaikala sou noxi'a ta xaixasinge, la sou eni a atulu no anu vaivaikala sou vaimomo 'o. ⁷Vaikala e misakiniu ne ane ta mata noxinge ta Isilaeli mavulovexa mo mulu'e no lia tamei iloopala sou lexe imaisou uxali manina no mine loxo ane'i ilolotu noxou Lataua no aso mo no 'olovoxo utotomu. Nini tila. Ta Iutaia itulusilo no anu vaivaikala 'o xo eni loopala ane nesi. ⁸Sou tava'u

loxovaa ane ngingi ukalusi ngaxavutala lexe ngingi ngamuxaxu tangengi lexe Lataua umomomo sou utulusi'a ane'i ane misoisoli uasi 'o?

⁹Eni kalumo exavutala lexe anu laixe sou eni a'oxonu mii mukalusi se'i e umomomo sou u'oxo masuanu Iesu sie Naseleti ualasou. ¹⁰Mo mimii ane nesi eni e'oxonu ne Ielusalemu. No anu xavi noxi'a ta tatilasi'a ta aili'i, la eni emuxaxa'a ta mitema ta piena noxou Lataua, no nano no anu tani sou navunavu, mo no mine ta tilasi'a ive'a isoli, la eni kalumo apala'anixu masaxa noxilo sou lexe ane'i isoli. ¹¹Alaxu piena, la eni alutu alai no anu ta taasou lalotu noxi'a ta Iutaia mukalusi sou elosi'a ialuxu mo etovo eve'a sou lexe ixiu tumali'a mo ivikala masua noxou Iesu. Eni la'iaxoi'a manina la elai kalumo no tuala tatila va'ava'axu sou a'oxo masuane'i. ¹²Mo no anu muamua'i ane loxo ne vile, la eni elalai ne Temasukasi no anu xavi mo noxi'a ta tatilasi'a ta aili'i, ¹³Tila noxilo, no anu aso mukulupa, la eni emuamua'i no vote'i, ia emaisou lamana vile molu no opo loxotolo ne kaaxu muaulixu aso ia muiei mune'e mutaasixe noxi'a ta menexilo e temuamua'i ne. ¹⁴La nexi mukalusi ne telapalapau telai no lia. Ia, eni elomusou itema vile muvikala mune'e noxilo no anu vaikala Evalaio aloxo 'o, 'Saulo, Saulo, Loxovaa ane nini na'oxonu masualeli 'o? Anu pekia'u noxine sou nini navalinu tavaineu mii ane anaanaxu.' ¹⁵La sou eni etali'i aloxo 'o, 'Nini 'ena'ei, nini Tila?' La Tila mukolileli aloxo 'o, 'Eni Iesu ane nini na'oxo masumasualeli 'o. ¹⁶Ia naavuti natelo mo natulu no tavaine. Eni exali noxine ne sou asosovosine aloxo itema sou xaixai noxilo vitanisi mo aloxo itema sou ua'aloXu mii ma'ia ne nini namaisou noxilo mo mii ma'ia ane eni amaxa'u

noxine ili'i. ¹⁷Eni a'umeneni noxi'a ta mitema noxine mo noxi'a ane ta Iutaia uasi. Eni apalusine noxi'a ta mitema ane'i ta Iutaia uasi, ¹⁸r^{sou} nakisiinu ie'i mo naxiune'i me 'a no anu isivoxo ine'e no anu lamana. Mo ixexee no anu xavi noxou satani io ine'e noxou Lataua mo sou Lataua ululusou susu noxi'a mo ane'i ino'u saxisaxila'u noxou Lataua loxo ane'i ane mimuxaxu tane'i noxilo mo mixali ta mitema noxou Lataua maninasou. ¹⁹Aolxo ne la sou tatananu tuala Axulipa, ani alomuxu mii loxo aipiepiena e molu no opo loxotolo. ²⁰Tei ne eni esoko ea'alo noxi'a ane'i ane mixolu ne Temasukasi mo noxi'a ane'i ane mixolu ne Ielusalemu, mo no xalee lia ne Iutaia mukalusi mo noxi'a ta mitema ane'i ane ta Iutaia uasi kalumo. Eni ea'alo lexe laixe sou ane'i ixiu opone'i no anu 'ilixio masumasua io ine'e noxou Lataua, mo 'ilixone'i umaxa'u lexe ane'i mixiu mukalu. ²¹Tava'u aloxo ne, la sou ta Iutaia mitetelisilo no taasou lalotu tatila noxou Lataua, mo mi'oxe ivelo asoli. ²²Ia Lataua musu'ulilelisi mo eni exolu laixe mune'e muxali no voxo ane vaimomo 'o, la sou eni atulu peki'a'ilo 'o sou aa'alo lamana ulai noxi'a ta mitema vitavitanisi mo ta mitema ta tatila kalumo. Eni avikala iouvilesisi no anu mii ma'ia ane ta mitema sou palomatana ilo'a Mosesi mivikala lexe uxali uasi. ²³Ane'i mivikala lexe Kalisito ne Anu utavule tu'umaxu e Anu itema sou utulu tei no anu soli, la sou Anu ua'aloxu lamana ulai noxi'a ta mitema noxou la mo ulai noxi'a ta mitema ane'i ane ta Iutaia uasi kalumo."

²⁴No mine Fesuto mulomusou vaivaikala noxou Paulo ne la sou muavuti la mukaitolonu Paulo la muvikananu aloxo, "Paulo, nini neno'u lavulavu tatila la sou lavulvau noxine

ne a uxovulaulaulixene mukalu." ²⁵La Paulo muavuti la muvikala aloxo 'o, "Tila Fesuto, eni axovulaulau uasi. Mii ma'ia ane eni alelemolu ne, anu manina mo mulapu. ²⁶Tatananu tuala Axulipa anu muno'u lavulavu no anu mii ane eni umomomo sou avikala papaxe ulai noxou. Eni elavu lexe mii vile no anu mimii ano 'o ne utalume noxou uasi xo mimii ane 'o uxali no mailu'a uasi. ²⁷Tatananu tuala Axulipa, loxovaa nini nemuxaxu taneni no anu vaikala noxi'a ta mitema sou palomatana? Eni elavu lexe nini nemuxaxu taneni."

²⁸La Axulipa muvikananu Paulo aloxo 'o, "Nini nexavutala a loxovaa, no anu voxo ataxu se aloxo 'o ne, la nini namomomo sou na'oxoleli axali itema noxou Kalisito?" ²⁹La sou Paulo muavuti mukolinu aloxo 'o, "Voxo ataxu mo voxo veveeni ne anu mivile uasi, xo eni akilaka noxou Latauasi ne ninisisi uasi, ia ane'i ukalusi ane ilolomu noxilo vaimomo 'o ne umomomo sou ixali aloxo eni 'o. Ia eni amasaxa lexe nini nasakii no anu seni uasi loxo eni 'o."

³⁰Xe tatananu tuala muavuti mutulu, la itema tila sou usaxila'u xalee lia tila ne Iutaia mo Belunike mo ane'i ane ilo'a mixolu ne mitulu kalumo. ³¹No mine mipaxele sou milalaa, xe mivivikala ngatongato'o la mivikala aloxo 'o "Itema ano 'o u'oxonu mivile masua ane umomomo sou usoli mo uxolu no anu taasou navunavu uasi." ³²La sou Axulipa muvikala mulai noxou Fesuto lexe, "Itema ano 'o ne lexe anu ulinga sou utulu mo uvikala no iou Kaisari uasi, la nini umomomo sou nalulusou ulai."

Paulo Mutelo no Lasipi sou Mulai ne Romu

27 Ioxe no mine nexi telutu sou lexe talai ne Itali, la ane'i mipalusi'a

ilo'a ta mitema e mixolu no taasou navunavu ne milai noxou tila noxi'a ta mitema sou 'oto'oto e ualasou lexe Iuliasi. Anu vile no nano no anu la'oluxa'a noxou tatananu tuala Auxusuto. ²La sou nexi tetelo no lasipi vile e molu mune'e no tuala tila ne Adolamitiami. La sou anu lasipi molu loxo lai ne te'una sou u'una uuatu no tuatuala mose'i muxolu no luaki pa'upa'umolu ne Asia. La sou telutu telai. La itema vile ualasou lexe Alisitaluko sie Tesalonika no xalee lia tila ne Makedonia anu a noxi'a tekei ne. ³Xe no voxo vile ili'i la, la nexi telutu sou telai te'una ne Saidoni la Iuliasi mu'oxo 'ilixo laixe noxou Paulo sou mupelemasaxa noxou lexe ulai umaisi'a ta menexu mo uno'u la'ilali ilou mimii mose'i noxi'a. ⁴Xe mukalu la nexi tetelo no lasipi la sou telutu telai la sivo toxoxa'a mune'e loxo no laxunexi, la sou nexi texexee te'una ne pa'umolu no 'a la'olu Kipulosi sou tepolopepeenu atume iou, xo atume ne xaviinu misevile sou u'oxe u'uouosixe. ⁵La sou nexi teiave telai 'alai loxo no xalee lia tila ne Kilikia xe ne Pamfulia mukalu la sou nexi telai texali ne Mila no nano no xalee lia tila ne Lisia.

⁶No mine nexi telai lai ne, la tila noxi'a ta mitema sou 'oto'oto mumaisou lasipi sie Alekisandolia vile ne mulutu sou lexe ulai ne Itali, la sou anu mu'italonexi no anu lasipi ane ne. ⁷Ioxe nexi telutu lai ne la lasipi ne umomomo sou uiave xaviinu uasi mole nexi teiave se'isisi voxo tapiena mo ta mitema sou xaixai ne mitovo xavine'i sou mipamuxanu lasipi ne ia uiave xaviinu malaxo uasi xo sivo toxoxa'a mulivulivusou. Ia ane'i axiaxisi xo mole nexi telai texali no tuala tila ne Kuniidosi la sivo mutalunexe mole talai la ua. La sou nexi texiu telai no pa'umolu la'olu Kil-

iti sou te'ume tepolopepeenu atume iou. La nexi teiave 'alai no kusunou ne Salumoni. ⁸Xe ta mitema sou xaixai no lasipi ne miavuti la xavine'i manina sou mipamuxanu lasipi ne no luaki pa'umolusi, la sou nexi tene'e texali no tuala vile e ilemo lexe Tanixu lasipi laixe** ne muxolu 'alai no tuala tila ne Lasia.

⁹La voxo ta piena mukalu ia sivo ne muxolu pekia'u xo mole mulaulixu sosovo sou voxo noxi'a ta Iutaia e sou ipelemu no anu la sou anu voxo sou xasi tatila la Paulo muvikalane'i sou upeletotosi'a lexe, ¹⁰"Ngalomu, eni elavusou lexe nenge talai maasi, la taxalisou sivo tatila la ta'uo'uo mo lasipi ilou mimii tapiena 'o tasiauxu mo nenge kalumo."

¹¹Ia tila noxi'a ta mitema sou 'oto'oto ne mulomusou Paulo muvikala aloxo ne, la anu ulomuxu uasi, ia anu mululinu vaikala noxou itema sou usaxila'a ta mitema sou xaixai sou lasipi ne ilou moosou lasipi. ¹²Ane'i mitulu lai ne la mixamulinu sivo tatila misevile xo anu voxo sou sivo kalumo, la sou ane'i italume no xalee vile laixe uasi. La sou ta mitema tavu'alo no lasipi ne mivikala lexe, "Nenge taxexee no tuala ane 'o mo talai ne Pinikusi mo tatalume no anu sivo tatila 'o." Tuala ne Pinikusi ne muxolu no nano ne Kiliti no xalee mulai loxo no mine aso ulu'elai no anu.

Sivo Muavutinoxu Xasi Toxoxa'a

¹³No mine ane'i mimaisou sivo ane mune'e loxo no xalee to'o no anu ne xaviinu uasi la ane'i mixavutala lexe laixe sou ilutu ilai, la sou ane'i milapu axa e misakii no lamota sou mivau tu'umaxu lasipi no anu ne mutelo mukalu, la sou ane'i milutu sou lexe ilai i'una ne Kiliti. ¹⁴Ia maxuveeni uasi la, sivo vile xaviinu misevile. Sivo ane ne

**27:8 No tanixu lasipi laixe sou u'una no anu.

sivo molu mununa no anu la'olu. Sivo ane ne ilemo lexe, “sivo molu mununa.”¹⁵ Sivo toxoxa'a ne mune'e mutuvuvaxa no lasipi ne la mulivu sou pekia'u misevile mole ta mitema sou xaixai sou lasipi ne xavine'i sou ixionu lasipi mo ilivu ne la umomomo uasi. La sou ane'i mi'italonu lasipi nesi sou sivo mutavulenu mulaixu no xalee ulai.¹⁶ La sou mulai mupolopepeenu no anu la'olu vile kitu'a ilemo lexe Kauda. Xe no mine la'olu se ne mutaluxe sivo seville la nexi tetovo xavinexi la sou telapunu lasipi kitu'a e lasipi ane tatila ulalapunu ne mune'e mutelo no anu lasipi ane tatila.¹⁷ La ta mitema mimulaxu lasipi kitu'a teitexi no 'a lasipi tatila. La sou ta mitema mipolo lamota sou misakiinu mipita no lia no anu lasipi ane tila ne. Sou lexe utetelisu lasipi ane tila ne sou peki-a'u. Mo sou no mine lexe anu uiave xe ulai utuvu no anu lialia ane muxolu no lia no luaki Silutisi ne, la anu upau uasi. Xe mukalu la sou ane'i milu'enu lavalava sou lasipi sou sivo mutavulenu lasipi.¹⁸ Ia ili'i no voxo vile, la sivo ne ukalu uasi, anu muxali toxoxa'a mole ta mitema sou xaixai sou lasipi ne misokou sou mipeinu mimii se'i no lasipi ne sou muxexesou.¹⁹ Xe no voxo tatalusou, la ane'i me'a mipeinu misomisou lasipi se'i.²⁰ Nexi temaisou lexe nexi umomomo sou tamaisou aso mo ta oto uasi voxo ta piena mo sivo tatila mu'oxo'oxone'i. La sou nexi ta piena ne texavutala lexe nexi tamomomo sou tamauli la uasi.²¹ Voxo ta piena ne ta mitema i'ani la uasi. La sou Paulo muavuti mutulu no nixi io muvikala aloxo 'o, “Ngingi ukalu 'o, ngalomu. Lexe ngingi ngalomuxosi io nenge'a taxolu no la'olu ne Kiliti 'o, la umomomo sou nenge nenge'a taxalisou voxo masua ane 'o loxo 'o uasi, mo umomomo sou ngingi ngapeinu mimii

ta piena loxo 'o uasi.²² Ia vaimomo 'o avikalangengi lexe ngingi ukalusi opon-gengi uai se'isisi, xo umomomo sou ngingi vile tasiaungenge uasi. Mimii no lasipi ilou lasipisi anu tasiau.²³ Xo vaimomo no 'olovoxo, la angelo noxou Lataua e eni noxou mo elotu noxou ne mune'e mutulu no pa'umelo.²⁴ La muvikalaleli aloxo 'o, 'Paulo na'ume mamu, xo nini nalai sou natulu no iou Kaisari xe Lataua ulosine maui noxinge ngingi ngexolu no lasipi ne.’²⁵ Aloxo ne, la sou anu laixe lexe ngingi umomomo sou nga'ume uasi. Xo eni amuxaxu taleli noxou Lataua lexe mii ne uxali noxinge aloxo Anu mulemolu.²⁶ Ia sivo utavulenu ulai u'osonixu no la'olu vile.”

Lasipi Mu'oso La Muvalava

²⁷ Xe no voxo mavulovexa mo mulu'e no lia tami'a sou no 'olovoxo, la nexi tepuati telai no luaki e ualasou lexe Adolia no 'olovoxo lixinu manina. Xe no 'olovoxo lixinu ulai 'alai, la ta mitema sou xaixai no lasipi ne mixavutala lexe lasipi ne no anu luaki pa'umolu.²⁸ Aloxo ne la sou ane'i mikalanu mii e sou itilovosou lautu no anu mulu'elai no lia no lexa xe mitelo mitilovosou, la tilovosou lautu ne mumomomo loxo mita itemaxu tamei. La ane'i misuku seville la, mukalu la mikalaanu mii e sou itilovosou lautu no anu ne mulai no lia la. Xe milapunu mutelo sou mitilovosou, la mitaxu muxali loxo mavulovexa tatalu la laoutuxu mulu'elai.²⁹ Xe ane'i mimama'u sou lexe loxo 'o io lasipi ulai utuvu no anu kulukulu, la ane'i misuanu axa e misakii no anu lamota ne tami'a lololi no tau lasipi mulai no lia sou muvatu'umaxu lasipi sou mutulu. Io ane'i mikilaka sou lexe lamana palea.³⁰ Ta mitema sou xaixai no anu lasipi ne mikamuli vote'i sou lexe i'ume no anu

lasipi ne, la ane'i milaxalixu lasipi kitu'a e mitelo misakii teitexi ne sou mikalavoi lexe ane'i isuanu axa se'i no anu uuli no lasipi kusunou sou uvatu'umaxu lasipi. ³¹ Xe Paulo muavuti la muvikalane'ni tala noxi'a ta mitema sou 'oto'oto ne aloxo 'o, "A lexe ta mitema ne ixolu teitexi no lasipi 'o si, la ngingi ngamauli." ³² Xe ta mitema sou 'oto'oto miavuti la mixotonu lamota sou lasipi kitu'a ne sou mulapau mulu'elai no luaki.

³³ Ioxe 'ala'alaisou lamana ukea la Paulo muavuti la muvikalane'i aloxo, 'Ngingi ngano'u 'ani se'i mo nga'ou xo nga'ani uasi voxo mumomomo loxo mavulovexa vile mo mulu'e lia tami'a mukalu.' ³⁴ Aloxo ne la sou eni avikalan-gengi pekia'u lexe nga'ou la'ilali mose'i mo nga'ou sou u'oxo pekia'inge. Xo ngalomu, ngingi vile umomomo sou tasiaun-genge uasi. Ngingi ta piena ne maasi la ngamauli." ³⁵ Anu muvikalane'i aloxo ne mukalu xe ili'i, la anu muno'u veleti ka mutulu no talaxa'a sou muvika laixe noxou Lataua mukalu, la muse'ise'inu sou mulosi'a mio'u. ³⁶ Xe ane'i mukalusi opone'i laixe mo mi'osa la me'a mino'u la'ilali sou mio'u. ³⁷ Nexi mukalusi e texolu no lasipi ne nexi ta mitema itemaxu mavulovexa mo itemaxu tatalu mo mavulovexa vile mo muxatele vile (276). ³⁸ Ane'i mi'ani mukalu, la mipeinu uiti mose'i mulai no luaki sou lexe papaxe-sou lasipi.

³⁹ Xe no mine lamana mukea 'o, la ane'i imomomo sou itongonu tani xalee ma'ia ne lexe ane'i ilalai no anu ne uasi. Ia ane'i mimaisou luaki laluxu minu vile ne mulai no nano manina. Ia tasi'isou lailaixe misevile. La sou ane'i mixavutala lexe ane'i umomomo sou iu'nalaxu lasipi no anu. La lasipi ulai u'oso no lia. ⁴⁰ Xe ane'i miavuti la mixotosou lamota sou axa e misakiinu sou uvau

tu'umaxu lasipi ne la musua mutaolu no lia no luaki ne. Xe miavuti la milulusou lamota sou lavole tatila ta tamei e sou i'isalilinoxu lasipi no anu. Xe ane'i miavuti la mitelaixu lavalava e sou sivo utuvu no anu la ulutunoxu lasipi ne. Io sivo mutavulenu lasipi sou mu'unalaxu no tasi'i ne. ⁴¹ Mu'unalai la ulai uxali no tasi'i uasi, xo mu'oso no anu lia minuvile e muxolu no luaki tanu. La lasipi kusunou mutotole pekia'u manina no anu, mole mutulu a vile. La sou xasi mune'e mu'otu'otunu lasipi nesi xo mole muvalavala.

⁴² Xe ta mitema sou 'oto'oto miavuti la mi'oxo lexe ive'ave'a ta mitema e mixolu no taasou navunavu e ilo'a mixolu teitexi no lasipi ne sou isoli, xo loxo 'o io ipisikei ilu'e no luaki la inoou sou ilai ixali no ale la i'ume'ume. ⁴³ Ia tala noxi'a ta mitema sou 'oto'oto ne mu-masaxa lexe usu'ulinu Paulo, la sou anu mukaitolone'i ta mitema sou 'oto'oto lexe mamu sou ive'a ta mitema ane mixolu no anu taasou navunavu e mitelo no lasipi. Ia anu muvika pekia'u noxi'a ta mitema e imomomo sou noou sou lexe ipisikei ilu'e la sou inoou ilai ixali no tasi'i tei. ⁴⁴ Xe ane'i ane ilavusou inoou uasi, la ipuati no anu ovu alelaxu ilou lasipi alealelaxu e muvalavala ne sou ilai ixali no anu no ale. Mu'oxo aloxo ne la sou ane'i tavu'alo mukalusi ne milai mixali no tasi'i mo mimauli mole vile tasi-auxu uasisi.

Paulo Ena Mi'una no La'olu ne Maluta

28 Ioxe no mine nexi teuatu no ale mukalusi, la nexi temauli la texalisou la'olu ne ualasou lexe Maluta. ^{2w} Ia ta moosou tuala no la'olu ne mimaisixe, la mi'oxonu 'ilixu lailaixe manina noxixe, sou mi'osasixe mo mitauxusixe navu. Xo nexi sivevexe kalumo no anu la'ua mo tani lelemesou. ³ Xe

Paulo muavuti la molu mumolo siala se'i sou mune'e mu'italonu no navu. Ia no mine Paulo muatonu ovu loxo ne, la ulavu uasi ne sinana veveeni masua vile a muxolu no nano no ovu ne. Ia anu mune'e mu'talonu ovu ne no navu, xe sinana veveeni masua muxamulinu navu ialuxu, la mupisikei mutatu la mungasou Paulo avolu. ⁴No mine ta moosou tuala no la'olu ne mimaisou sinana veveeni masua mu'alateinu Paulo avolu la mulili mulu'e. Ane'i mimaisou aloxo ne, la ane'i mivikalane'i ngatongato'o lexe, "Itama ane 'o ne, mane anu itama masua sou uve'a ta mitema isoli. La sou anu usoli no anu voxo masua e muxalisou no luaki 'o uasi, ia vaimomo 'o lataua sou ukoli ulivu umasaxa lexe anu umaui la uasi." ⁵Ia Paulo muavuti la musupeinu sinana veveenu masua ne mulai mu'una no navu ia tu'umaxu vile mo pipiena vile uxali noxou Paulo uasi. ⁶Ia ta moosou tuala no la'olu ne mimaisou la itulu io imolo tane'i sou iutitiou lexe avolu usoxo mo ulapau usoli palea. Ia mimalei ta veveeni la Paulo avolu usoxo mo ulapau mo usoli uasi, la sou ane'i mixavutala lexe, "Itama ane 'o, anu itama uasi male anu lataua vile ane."

⁷Alai no lia ane mixolu no anu ne lialiaxu tila noxi'a ta mitema sou tuala ane ne e ualasou lexe Papulio. Anu mu'osasixe mo mulailinexe no taasou. La texolu voxo tatalu sou musaxilaixe laixe manina. ⁸Ia momu ne mupipiena tatila manina. Mo anu a vasimolu ialuxu xe nixinixi mu'oki noxou mo anu a muai. Ia Paulo mulomusou la mulai noxou sou mulingasou xe mumulaxu avolu vaxa noxou sou mupamaulinu. ⁹Xe ta mitema sou tuala no la'olu ane ne mimaisou aloxo ne, la mine'ene'i ta mitema e mipipiena ne noxou sou mupamauline'i kalumo. ¹⁰Ane'i mitaxanexi laixe man-

ina. Xe no mine nexi sou talutu, la miitimexi mimii ta piena manina sou misu'ulinexi.

Paulo Muxali ne Romu

¹¹Ili'i no 'a so'io tatalu e nexi texolu no la'olu ne la nexi tetelo no lasipi. Lasipi mutulu no la'olu ne no anu voxo sou sivo tatila. Anu lasipi sou tuala tila ne Alekisandolia. Ia no kusunou u'uli ne kaukavune'i lataua kalavoi e ualasou lexe Seusu ta 'olu tamei. ¹²Tetelo no anu la sou telai texali no tuala vile e ualasou lexe Silakiusu la texolu lai ne voxo tatalu. ¹³Xe telutu lai ne la telai texali no tuala tila ne Lexiumu. Xe ili'i no voxo vile la, la sivo muto'o la mune'e mutavulenexi xe voxo vile ili'i, la nexi texali ne Puteoli. ¹⁴Texali lai ne la nexi texalisi'a ta vivixe mose'i la mi'avalixe sou lexe noxi'a taxolu la sou texolu voxo muxatele tamei mukalu la sou nexi tene'e ne Romu. ¹⁵No mine ta mitema mimulaxu tane'i noxou Iesu mixolu ne Romu ne milomusixe, la ane'i mialanexe sou mine'e mixalisixe no vote'i. Noxi'a texalisixe ngato'o no mataona vile e milemolu lexe Apiusu e tani sou isova la'ilali no anu xe mataona vile la milemo lexe tani tatalu sou ta mitema iai no anu. Xe Paulo mumaisi'a la mulemo laixe musuku mulai noxou Lataua mo muno'u xavi manina.

¹⁶No mine nexi texali ne Romu, la ane'i mipalamatananu Paulo sou ilou itama sou 'oto'oto vile ane'isisi ixolu no tani vile sou anu usaxila'u.

Paulo Mua'aloxu A'alo Laixe Noxou Iesu ne Romu

¹⁷Mixali mixolu voxo tatalu mukalu, xe ili'i, la Paulo mu'avali'a ta tatila noxi'a ta Iutaia, xe ane'i mine'e mipita mukalu, la Paulo movikalane'i aloxo

'o, “Ta vivilo, eni a'oxo susu noxi'a ta mitemamenge uasi mo mipoloxalonu 'il-ilixoxo noxi'a ta xaixasinge uasi, ia ane'i mitetelisilo ne Ielusalemu, mukalu la mi'italoleli elai noxi'a ta Romu. ¹⁸ Ane'i ta mitema ta Romu mitali'itali'isilo la sou mimasaxa lexe milulusilo 'o xo eni a'oxonu susu vile masua sou asoli no anu uasi. ¹⁹ Ia no mine ta Iutaia mixilili mu'oki no anu vaikala ane noxi'a ta Romu la sou eni elinga lexe atelai noxou Kaisari sou molu ulomusou vaikala noxilo. Ia loxo eni atulusi'a ta mitema noxilo no anu vaikala sou mivile uasi. ²⁰ Tava'u aloxo ne, la sou eni emasaxainge sou lexe amasinge mo avivikala seville noxinge. Xo loxo eni emuxaxu taleli no anu mii ma'ia ane nenge ta Isilaeli taxoxomaioi la sou ane'i misakileli no anu seni vaimomo 'o anu anesi.”

²¹ Xe ane'i miavuti la mikolinu vaikalau aloxo 'o, “Nexi talomusou vaikalasine vile molu ne Iutaia une'e uasi. Mo ta vivinge mose'i me'a ne Iutaia loxo lai ne ine'e sou ia'alomexi no anu mivile masua e nini ne'oxonu uasi. ²² Ia laixe lexe nexi talomusou xavutalamengi. Xo nexi telavusou lexe ta mitema ukalusi i'oxo lexe anu masua noxi'a ta mitema la'oluxa'a alavua ne Iutaia.”

²³ Aloxo ne, la sou ane'i me'a misovosou voxosi'a sou utotomu no kakao ulai uxali no 'olovoxo ne ane'i tavu'alo milai mine'e noxou Paulo no tani sou anu mulamanalixa'a no anu 'ilixoxo sou saxisaxila'u noxou Lataua, mo anu mumasaxa lexe mulapune'i ine'e noxou Iesu no anu vaivaikala muxolu no anu lapuloto noxou Mosesi xe lavuku noxi'a ta

mitema sou palomatana. ²⁴ La sou se'i noxi'a ne mimuxaxu tane'i no anu a'alo noxou xe se'i ne imuxaxu tane'i uasi.

²⁵ Aloxo ne la sou ane'i miavuti sou mi'otosou anaxa'a mo imulaxu xavutalai'a vilesisi uasi mo mi'ume milivu. La sou Paulo movikalane'i no anu vaikala vile aloxo 'o, “Uleenu Tavuna muxolu noxou itema sou palomatana Aisaia la movikalane'i ta xaixasinge no anu vaikala manina vile aloxo 'o,

²⁶ d' Nalai noxi'a ta mitema ane ne, mo navikalane'i lexe mii e ilomusou ne umomomo sou ilavusou uasi.

Mo mii e imaisou ne umomomo sou itongonu uasi.

²⁷ Xo ta mitema ne mitatusou opone'i mo sangali'a kalumo ne mutomotomu xe ie'i ne selevelenu mukalu la imalei uasi.

Loxo 'o io ie'i laixe xe imalei mo sangali'a laixe sou ilomusou vaikala xe ilavusou vaikala laaxu la ixiunu opone'i la sou eni apamauline'i.

²⁸ Aloxo ne la sou, eni amasaxainge sou lexe ngalavusou lexe vaikala ane Lataua upamaulinenge la Anu mulosi'a ta mitema ane'i ane ta Iutaia uasi la ane'i ilomusou.” ²⁹ ††

³⁰ Xe no mine anu muxolu tauu lele'e ta tamei lai ne, la muxolu no anu taasou vile e sou ulolotonu utotomu. La anu mu'osasi sou umasaxai'a lexe ane'i ine'e no tani noxou. ³¹ Xe anu muavuti la movikalane'i mo u'ume uasi. Anu mua'aloi'a no anu saxisaxila'u noxou Lataua mo mulosi'eixu lavulavu sou Tila Iesu Kalisito mo itema vile sou utaluxu uasi.

††28:29 Ili'i no mine anu movikala aloxo ne, la ane'i ta Iutaia anaxa'a muteloi'a ngatongato'o toxoxa'a manina.

^{28:18} Apo 26:31

^{28:19} Apo 25:11

^{28:20} Apo 26:6-7

^{28:22} Apo 24:14

^{28:26} Ais 6:9-10

*UOLI VOLOXU ANE PAULO
MUKAUKAVU MULAI NOXI'A*

TA ROMU

Vaikala lamana

Paulo mukaukavunu uoli voloxu ane 'o mulai noxi'a ta temanu lalotu ne Romu, xo anu mumasaxa lexe uvikalane'i lamana lexe anu mumasaxa lexe ulai umaisi'a. Anu mumasaxa lexe ulai uxolu mo ilo'a ixaxai sevile mo mumasaxa lexe usu'uli sevile xe ukalu la sou anu ulai ua'aloxu a'alo laixe no xalee lia tila ne Sipeini. No anu uoli voloxu noxou Paulo, la anu muvikala lamana no anu a'alo laixe sou Iesu Kalisito mo no anu 'ilixu ma'ia ta mitema ane noxou Kalisito imulinu no anu maulixa'a. =

Tei la Paulo musovanu aso laixe noxou mulai noxi'a ta temanu lalotu noxou Kalisito ne Romu, mo muvikalane'i lamana lexe anu ukilakasi'a utotomu. Xe il'i la anu mupala'alixu tava'u a loxovaa la sou anu mukaukavunu uoli voloxu ne. Tava'u aloxo, "No anu vote'i sou tamuxaxu tanengesi la sou Lataua umox-o'inge lexe nenge ta mitema mulapu." (1:17) Vaikala kisou sou a'alo noxou Paulo ane.

Paulo musolonu vaivaikala noxou sou mulamanalixu vaikala kisou ne la aloxo 'o. Ta mitema tavu'alo iouiou no lialia 'o ilo'a ta Iutaia mo ta Xiliki ne ane'i iouvilesisi. Ane'i tavu'alo ne, ane'i ta mitema sou susu mukalusi. Aloxo ne la sou Paulo mulamanalixu lexe, ta mitema ane mimuxaxu tane'i noxou Iesu Kalisito la Lataua ulivulixa'a la ilo'a Lataua ixolu xe ixali Iesu ta vimovimou. Mo lexe Lataua ulivulixu itema vile la itema ne maulixu uxiu uxali alavua. La ilou Lataua ixolu xe Uleenu Tavuna

u'ana'ana noxou. Aloxo ne la sou xavi no anu susu xe soli umomomo sou usaxila'u xe utaloxolixu la uasi. No anu mautunu 5-8, la Paulo mululusou laaxu lapuloto noxou Lataua xe xaviinu Uleenu Tavuna no anu itema maulixu no mine umuxaxu tanu noxou Iesu. No anu mautunu 9-11, la Paulo mupala'alixu tu'umaxu noxou no anu masaxa noxou Lataua noxi'a ane'i ta Iutaia xe ta mitema ane ta Iutaia uasi. Paulo mukalusou vaivaikala noxou la muvikala lexe tei la Lataua musosovosi'a ta Iutaia ne lexe anu ta na'u mu'isalili, ia ane'i me'a la, la itongonu mii ma'ia e Lataua umasaxa lexe u'oxonu noxi'a ne uasi, la mixiunu tumali'a noxou Iesu. Ane'i mi'oxonu aloxo ne la ta mitema tavu'alo va'ava'axu mimuxaxu tane'i noxou Iesu. Xavutala talume noxou Lataua lexe ta Iutaia i'oxonu aloxo ne, mo sou no anu xaixai noxou Iesusi, la Lataua ulivulixa'a ta mitema ane va'ava'axu. La sou Paulo mu'oxu lexe anu susu noxi'a ta Iutaia xo mixiu tumali'a noxou Iesu la sou Lataua mualaunasi'a leviani. Ia anu muxavutala lexe male ili'i la ane'i ta Iutaia ilivu ine'e ixali ta mitema noxou Iesu la.

Xe kaluxusou vaivaikala noxou la anu muvikala no anu 'ilixu ma'ia ta mitema noxou Kalisito imulinu no anu maulixa'a. Anu muvivikala tavu'alo no anu 'ilixu sou tamasaxainge ngatongato'o. Xe muvikala no anu 'ilixu sou taxolu no laaxa'a mo talomuxa'a ta mitema e ilaxunenge no anu xoluxolonenge xe muvikala kalumo no anu 'ilixu sou tasu'uline'i ta menexinge. Xe kaluxusou vaivaikala noxou manina la mukalusou no anu vaikala sou sexela xe 'osa'ila.

A'alo muai no nano aloxo 'o

Vaikala lamana xe vaikala kisou 1:1-17

La'ia noxou Lataua mulai noxi'a ta mitema sou susu 1:18-3:20

Vote'i ma'ia ta mitema i'oxonu la sou Lataua umoxo'a lexe ane'i ta mitema mulapu 3:21–5:21

Mauli alavua taxalisou noxou Iesusi 6–8

Ta Isilaeli mixiunu tumali'a noxou Iesu 9–11

'Ili'ilixo noxi'a ta mitema noxou Kalisito 12:1–15:13

Vaikala kaluxusou ilou vaikala sou sexela 15:14–16:27

1^eEni Paulo, amitema sou xaixai noxou Kalisito Iesu. Anu musosovosilo mo mu'avalilo, sou exali aposeli noxou, sou a'aloxu a'alo laixe noxou Lataua. ²fA'alo laixe ne, Lataua muvikalane'i ta mitema sou palomatana tei la sou ane'i mikaukavunu muai no nano no anu Lavuku Tavuna teinu noxou Lataua. ³Anu a'alo laixe ne sou 'Olu Iesu, anu muxali loxo itema, xo anu mutu'u ovuxu Deviti. ⁴Xe no mine Lataua mutulusou no anu soli, la Uleenu Tavuna noxou Lataua mulosienge lexe anu Lataua 'Olu ne xaviinu musuku. Anu Iesu Kalisito Tila noxinge. ⁵gMo noxousi la Lataua mualaanasixe, mo no anu ualasou, la sou eni exali aposeli noxou. Anu mu'oxonu aloxo ne mo sou noxixesi la sou ane'i ane ta Iutaia uasi imuxaxu tane'i noxou Iesu, xe imulinu vaivaikala noxou. ⁶Mo ngingi kalumo ngelomusou 'ava noxou Iesu Kalisito xe ngemulinu vaivaikala noxou la ngingi kalumo ngexali ta mitema se'i noxou ane.

⁷hLa sou eni ekaukavunu vaivaikala ane 'o ulai noxinge ngingi tavu'alo e Lataua mumasaxainge misevile mo mu'avalinge la ngexali ta mitema noxou ne Romu ukalusi. Eni akilaka lexe alauna mo opo se'isisi noxou Lataua Maminge mo Tila Iesu Kalisito uxolu noxinge.

Paulo Umasaxa Lexe Uxaxasi'a ta Romu

⁸Tei la eni alemolu laixe noxou Lataua noxilo no ualasou Iesu Kalisito noxinge ukalusi, xo ta mitema tavu'alo no xalexalee tuatuala mukalusi 'o milomusou a'alosinge lexe ngingi ngemuxaxu tangengi noxou Iesu Kalisito. ⁹Xo Lataua e eni a'oxonu xaixai noxou sou a'aloxu a'alo laixe sou 'Olu mulavusou taleli mukalusi. Anusi mulavusou lexe eni axavutalangengi utotomu. ¹⁰iLa sou no anu lakilaka noxilo. Mo utotomu la eni akilaka aloxo 'o, lexe no anu masaxa noxou la anu molu u'oxonu vote'isilo ukisi, la sou eni ane'e noxinge.

¹¹Xo eni emasaxa lexe amaisinge manina, la sou aalusinge no anu alu-alu mose'i no anu Uleenu Tavuna sou uxolu noxinge mo u'oxonu peki-a'inge. ¹²Ia xavutala noxilo aloxo, eni emasaxa lexe muxamuxaxu tangengi noxinge usu'ulileli xe eni noxilo usu'ulingengi aloxo ne la sou anu usu'ulinenge nenge'a ngatongato'o. ¹³jMo ta vivilo, eni emasaxa lexe ngalavu laixe lexe eni alaxu tapiena exavutala sou ane'e noxinge, ia mimii tavu'alo u'au'ausilo la alai noxinge uasi mo a muxali vaimomo 'o. Eni amasaxa lexe ane'e asu'ulingengi mo sou ngaxali ta mitema noxou Iesu Kalisito loxo ane'i ta mitema ane'i ane ta Iutaia uasi no tuatuala mose'i 'o.

¹⁴Xo eni xaixai noxilo sou asu'uline'i ta Xiliki xe ane'i ane ta Xiliki uasi mo ane'i ane milavu xe ane'i ane ilavu uasi kalumo. ¹⁵Aloxo ne la sou eni opoleli muavuti lexe ane'e noxinge ne Romu mo a'alomengi no anu a'alo laixe sou Iesu Kalisito kalumo.

^e1:1 Apo 9:15 ^f1:2 Rom 16:25-26 ^g1:5 Apo 26:16-18; Xal 2:7-9

^h1:7 Iti 6:25-26 ⁱ1:10 Apo 19:21; Rom 15:23 ^j1:13 Apo 19:21

Xavi sou A'alo Laixe Noxou Iesu

¹⁶^kEni amaela sou a'aloxu a'alo laixe sou Iesu Kalisito uasi, xo anu xavi noxou Lataua ane, mo anu xaviinu sou ulivulix-a'a ta mitema e mimuxaxu tane'i. Ane'i ta Iutaia tei xe ukalu la sou ane'i ane ta Iutaia uasi kalumo. ¹⁷^lXo no anu a'alo laixe ne la Lataua mulosienge no anu 'ilixu lailaixe noxou e Anu muxali lamana noxi'a ta mitema. Lexe nenge tamuxaxu tanenge no 'a soko ulai utalo no 'a kaluxusou la sou anu umoxo'inge lexe nenge ta mitema telapu no iou. Aloxo vaikala mikaukavunu muai no nano no anu Lavuku Tavuna teinu noxou Lataua muvikala aloxo 'o. "Ta mitema ane imuxaxu tane'i, la Lataua umoxo'a lexe ane'i ta mitema milapu mo ane'i ixolu imauli."

La'ia Noxou Lataua Mulai Noxi'a ta Mitema sou Susu.

¹⁸Xo Lataua e muxolu teitexi no opo loxotolo ne la'ia noxou muxali lamana noxi'a ta mitema mukalusi e mixiunu tumali'a noxou xe i'oxonu 'ili'ilixu masumasua. No anu 'ili'ilixu masumasua noxi'a ne la mutatusou vaikala manina. ¹⁹^mLa sou ta mitema ne milavusou 'ili'ilixu tavu'alo noxou Lataua ne xo Anu molu mulamanalixu noxi'a. ²⁰ⁿIoxe, musoko no mine Lataua mukoinu mimii latala mukalusi mo mune'e muxali vaimomo 'o, la ta mitema mimaisou mimii tavu'alo e Lataua mu'oxonu ne. No anu mimii nesi la ta mitema mimaisou 'ili'ilixu talume se'i noxou Lataua mo mimaisou xaviinu kaluxu uasi mo ane'i milavusou Lataua lexe Anu a loxovaa. La sou itema vile

umomomo sou uvikala lexe eni alavu-sou Lataua uasi, uasi, xo mimii tavu'alo ne muai lamana no ie'i ta mitema mo milavusou lexe Lataua mukoinu mimii latala mukalusi ne. ²¹^oAloxo ne la sou ane'i milavusou Lataua manina, io ane'i i'itinu ualasou mo ilemolu laixe noxou loxo anu Lataua uasi. Ia xavutalalai'a mo tane'i ne isivoxo mutomu la i'oxovulaulausi loxo ilavu uasi. ²²^pLa sou ane'i itooxa'a la i'oxo lexe ane'i ta mitema sou lavulavu, ia uasi, ane'i mixovulaulau mukalu. ²³^qMo mixiunu tumali'a noxou Lataua e umauli kaluxu uasi la ilotu noxou la uasi, ia ilotu noxi'a ta mimii ane ane'i me'a mipuine'i e ixolu maxuveeni uasi loxo itema mo ta ngiala mo ta mimii iouiou no lialia xe ta sinana veveeni.

²⁴La sou ta mitema mixiunu tumali'a noxou Lataua aloxo ne la Lataua muxiunu tumalou noxi'a la ane'i mimulinu masaxa masua sou vasime'a, sou i'oxonu masuanu vasime'a no anu 'ili'ilixu masumasua sou vote'i. ²⁵Mo ane'i ne mixiunu vaikala manina noxou Lataua la muxali loxo vaikala kalavoi, mo ilotu noxou Lataua e mukoinu mimii latala mukalusi ne uasi, ia ilotu noxi'a ta mimii e anu mukoine'i. Latauasi anu tava'u mimii latala mukalusi la sou laixe lexe nenge ta mitema ta'itinu ualasou utotomu mo kaluxu uasi. Manina.

²⁶Xo ane'i mi'oxonu aloxo ne, la Lataua mutautalone'i mixolu mimulinu masaxa masumasua sou vasime'a ne. Aloxo ne la ta semasi'a imulinu 'ilixu laixe sou taula'i la uasi, ane'i me'a ixiui'a la, la sou i'oxonu 'ilixu sou vote'i. ²⁷^rMo anu iouvilesisi aloxo ne noxi'a ta mulu kalumo, imulinu 'ilixu laixe sou taula'i

^k1:16 Mak 8:38; Apo 13:46; 1Ko 1:18-24 ^l1:17 Ava 2:4; Rom 3:21-22

^m1:19 Apo 14:15-17; 17:24-28 ⁿ1:20 Iop 12:7-9; Lex 19:1

^o1:21 Ep 4:17-18 ^p1:22 Iel 10:14; 1Ko 1:20

^q1:23 Lap 4:15-19; Lex 106:20 ^r1:27 Liv 18:22; 20:13; 1Ko 6:9

la uasi, ia oponē'i uavuti loxo navu sou ixiui'a ta menexi'a la, la sou i'oxonu 'ilixu sou vote'i. Ta mulu ane i'oxonu 'ililixu sou maela noxi'a ta menexi'a ne ane'i me'a mino'u lakolisou 'ilixu masua noxi'a ne.

²⁸ Aloxo ne la sou ane'i ixavutala sou ixolu no laaxu Lataua uasi, la anu mu'italone'i milai mimulinu xavutala masumasua noxi'a sou i'oxo'oxonu 'ililixu masumasua e lexe i'oxo'oxonu uasi ne. ²⁹ La maulixa'a ne mu'ana'ana no anu 'ililixu masumasua, la i'oxo'oxonu 'ililixu masumasua aloxo 'o, imulinu 'ilixu laixe uasi, mo iisuxu ta menexi'a mi'ami'a mo i'oxonu loloxa'a ta menexi'a la ino'u mi'ami'a. Mo oponē'i masuai'a ta menexi'a e mi'ami'a tavu'alo mo ilavilavi ilou i'oto'oto xe xavutala sou isaxila'u mii vile uasi imamumulonusi. Xo ane'i ta mitema sou munumunu. ³⁰ 'Ili'ilixu ne mu'ana'ana noxi'a mo imunumunuxa'a ngatongato'o mo ikalavoisi'a ta mitema sou i'oxonu ualasi'a masuasi. Mo mixali ta uluau Lataua, mo ipulipulinu anaxa'a iouiou mo itootooxa'a xe i'iti'itinu ualasi'asi. Mo ixoxolu la ixavutala vote'i mose'i sou 'ililixu masumasua alaalavua la sou i'oxonu, la ilomuxa'a ta mami'a ilo'a ta neni'a uasi. ³¹ Mo xavutala vile laixe uxolu noxi'a la uasi, mo ivikala lexe i'oxonu mii vile la imulinu vaikalai'a mo i'oxonu uasi, xe i'oxonu laixe noxi'a ta mitema uasi i'oxoo masuane'isi. ³² Ane'i milavusou lapuloto lailaixe noxou Lataua e, lexe ta mitema ane i'oxonu 'ililixu aloxo ne, laixe lexe ive'a isoisoli. Xo ane'i isolonu sou i'oxo'oxonu 'ililixonesi uasi, ane'i i'itinu ualasi'a ane'i ane i'oxo'oxonu 'ililixu ne kalumo.

Lataua Utulusi'a ta Mitema no Anu Vaivaikala

2^s Aloxo ne la sou ngingi nga'oxonu masuangengi sou ngasu'anu ananenge ulai noxou menexinge no anu susu noxou. Ngingi nga'oxonu aloxo ne, la ngingi mēge ngavivikalasinge la ane, mo ngingi mēge nga'oxonu masuangengi la, xo ngingi nga'oxonu 'ililixu iouvilesisi aloxo menexinge ne u'oxo'oxonu ne. ² Xo nenge telavusou lexe ta mitema ane i'oxonu 'ililixu aloxo ne, la Lataua u'oxonu 'ilixu laixe la ulosi'a ulusou 'ilixu ma'ia ane ane'i mi'oxonu ne. ³ La sou nini namitema vitanisi no lia 'o natilovosi'a ta menexine ne no anu 'ililixone'i ne ia nini kalumo na'oxo'oxonu ne. La sou nini nexavutala a loxovaa? La sou nini namomomo sou na'ume no anu la'ia noxou Lataua? ⁴ Mo Lataua mu'oxonu 'ilixu laixe manina la ukolinu susu noxine ne palea uasi, muxolu se'isisi mo mulosine voxu maxuveeni sou lexe nini naxiu tumalineu 'ilixu masua. La sou 'ilixu laixe noxou Lataua e mu'oxonu noxine ne, nini nemoisou a loxovaa? Nini nemoisou loxo mii vitanisi, ne? ⁵ La sou nini netatusou oponēni xe naxiunu tumalineu 'ilixu masua uasi, la anu loxo nini mene natetelonu tu'umaxu utelo noxine la. No anu voxu mine la'ia noxou Lataua uxali lamana no anu voxu mine Anu utulusi'a ta mitema no anu vaivaikala. ⁶ La Lataua ulosi'a ta mitema vilevilesi ulusou umomomo no anu 'ililixu ma'ia ane ane'i mi'oxonu. ⁷ Noxi'a ane'i ane xavine'i sou i'oxo'oxonu 'ilixu laixe mo ikakamuli vote'i sou ilo'a Lataua ixolu teitexi no opo loxotolo, mo ino'u uala tila, xe ino'u maui ane ukalu uasi, la Lataua ulosi'a maui ane kaluxu uasi. ⁸ Ia noxi'a ane'i ane ix-

²:1 Mat 7:1-2; Ioa 8:7 ²:4 Ep 1:7; 2Pi 3:15

²:6 Lex 62:12; Xav 24:12; Mat 16:27; 2Ko 5:10 ²:8 2Te 1:8

avutala noxi'asi mo ixiunu tumali'a no anu vaikala manina xe imulinu 'ili'ilixo masumasuasi, la la'ia noxou Lataua uxolu noxi'a la ino'u navunavu tatila manina. ⁹Tu'utu'umaxu mo navunavu uxali noxi'a ta mitema tavu'alo e i'oxo'oxonu 'ili'ilixo masumasua aloxo ne. Ta Iutaia tei xe ili'i la noxi'a ane'i ane ta Iutaia uasi. ¹⁰Ia Lataua ulosi'a ta mitema ane mi'oxo'oxonu 'ili'ilixo laixe opo se'isisi xe uala tila. Usoko noxi'a ta Iutaia tei xe ili'i la noxi'a ane'i ane ta Iutaia uasi. ¹¹Xo Lataua umomomo sou u'oxonu tulatinge noxou evile uasi.

¹²La sou ta mitema e ilavusou lapuloto uasi la i'oxonu 'ili'ilixo masumasua ne iulua mo ane'i ane milavusou lapuloto ia i'oxo'oxonu susu ne ane'i iulua kalumo. ¹³Xo ta mitema e milomusou lapuloto vitanisi la imulimulinu uasi ne ane'i ilapu no iou Lataua uasi. Ia ane'i ane milomusou lapuloto xe imulimulinu la Lataua uleme'a lexe ane'i ta mitema mulapu. ¹⁴^wTa mitema e ta Iutaia uasi ane'i va'axu mo ne, ane'i i'a lapuloto sou imulinu uasi, ia no anu xavutalai'asi la imulimulinu 'ili'ilixo loxo lapuloto mulemolu ne. Manina ane'i i'a lapuloto uasi, ia xavutalai'a uulaxune'i sou imulimulinu lapuloto ne, la xavutala noxi'asi ne muxali loxo lapuloto noxi'a. ¹⁵Musoko no mine ane'i mi'oxonu aloxo ne, la 'ilixone'i mumaxau lexe mii ma'ia lapuloto mulemolu lexe imulimulinu ne Lataua mukaukavunu muxolu no nano no tane'i. Mo no anu 'ili'ilixo muxali muatu no anu xavutalai'a ne mumaxa'u lexe lapuloto muxolu no nano no opone'i ne, manina mo voxo mose'i la xavutalai'a uvikalane'i lexe ngingi ngesusu xe uvikalane'i lamana lexe ngingi ngasusu uasi. ¹⁶Anu uxali no anu voxo e Lataua musosovosou sou utulusi'a ta mitema no anu vaivaikala sou 'ili'ilixo talume

mo xavutala talume noxi'a e mixolu la mi'oxo'oxonu. Aloxo no anu a'alo laixe eni ea'aloxu lexe Lataua u'italonu xaixai sou utilovosi'a ta mitema ukalusi ne no avolu Iesu Kalisito.

Ta Iutaia Ivikala Lexe Ane'i Ixali Laixe no Anu Lapuloto

¹⁷Ia vaimomo 'o eni avikalangengi ta Iutaia lamana aloxo 'o, ngingi ngexavutala lexe no anu vote'i sou ngamulinu lapuloto laixe, la anu umomomo sou usu'tulingengi. Mo mamu sou nga'itinu ualasinge la ngavikala lexe nexi ta mitema noxou Lataua. ¹⁸Ngingi ne ngelavusou masaxa noxou Lataua ne, mo ngeno'u lavulavu no anu lapuloto ne mukalusi sou ngamulinu 'ili'ilixo ma'ia mulapu. ¹⁹⁻²⁰^xNgingi ngexavutala manina lexe no anu maulingenge la ngingi ngeno'u lavulavu manina no anu lapuloto, mo ngelavusou mii mukalusi la mii ma'ia ngalemolu ne anu manina Lataua nexi temomomo sou talosie'i ane'i ane ie'i seleselevenu vote'i, mo taxolu loxo telu sou ukaasi'a ane'i ane ixoxolu no isivoxo mo taxali ta mitema sou talosie'i ta mitema ane ixovulaulau no anu lavulavu, xe taxali ta tisa noxi'a ta molomolo ta kitukitu. ²¹^yLaixe, sou lexe ngingi ngapotone'i ta mitema, ia loxovaa ngingi umomomo sou ngapotongengi tei o uasi? Ngingi ngavikalane'i ta mitema lexe ngapakali mamu, ia male ngingisi ngapakali? ²²Mo ngingi ngavikalane'i ta mitema lexe ngongie menexine semau ngaai mamu mo sema kalumo aloxo ne, ia ngingisi ngalavusou nga'oxo'oxonu 'ilixo ane ne? Mo ngingi ngamasaxai'a ta lataua kalakalavoi uasi, ia male ngingi ngalavusou ngalai ngapakali no nano no taasou lalotu noxi'a? ²³Ngingi nga'itinu ualasinge la ngavikala lexe, "Nexi telavusou lapuloto noxou Lataua."

Ia ngamulinu uasi, la ngingi ngelavusou lexe ngingi nga'oxonu Lataua ualasou masua uasi? ^{24z}Anu aloxo mikaukavunu muai no nano no anu Lavuku Tavuna muvikalalo aloxo 'o, "Xo no anu 'ilixoxoxo noxingeta Iutaiasi la ta mitema va'axu ivikalalo masua noxou Lataua."

²⁵Lexe ngingi ngamulinu lapuloto laixe la 'ilixoxoxo sou xoxoxo ungasine ne anu maninasou, ia loxo ngingi ngamulinu lapuloto ne laixe uasi, la anu loxo xoxoxo ungasine uasi. ^{26a}Ia lexe ane'i ane xoxoxo ungasia uasi ia imulimulinu 'ili'ilixoxoxo laixe e lapuloto muvikalane'i sou imulinu, la ane'i mixalilo xo xoxoxo mungasia'a. ²⁷La sou ngingi ne mikaukavunu lapuloto a muxolu sou ngamulinu mo xoxoxo mungasine ia ngamulinu lapuloto laixe uasi, la ane'i ane xoxoxo ungasia uasi ipupuiengi xo ane'i mimulinu lapuloto ia ngingi uasi.

²⁸Ia itema e muxolu Iutaia no anu ualasi ne anu Iutaia maninasou uasi, 'ilixoxoxo sou xoxoxo ungasine ne, anu mii sou vasimengesi uasi. ^{29b}Xo itema e uxali Iutaia no anu opoonu xe xavutalau la anu Iutaia maninasou. Mo 'ilixoxoxo sou xoxoxo ungasou ne uxolu kalumo no nano no anu opoonu xe xavutalau, mo uxali no anu 'ilixoxoxo sou umulinu lapuloto e mikaukavunu ne uasi, anu mii Uleenu Tavuna uxalilixu noxou itema maulixu. Itema aloxo ne no ie'i ta mitema la i'itininu ualasou uasi, ia noxou Lataua, la Anu u'itininu ualasou.

'Ilixo Masua Umomo sou Ua'ulixu 'Ilixo Laixe Uasi

3 Lexe 'ilixoxoxo sou xoxoxo ungasine anu mii sou vasimengesi uasi, la sou ta Iutaia iuliuli noxi'a ane'i va'axu a loxovaa? Mo mii ma'ia laixe uxali no anu 'ilixoxoxo sou xoxoxo ungasine ne? ²Lataua mulosine mimii iouiou lailaixe man-

ina no anu vote'i iouiou. Tei manina la Anu mulosi'a ta Iutaia vaikalalo noxou mo mumuxaxu tanu noxi'a sou imulinu vaivaikalalo ne.

³Ia se'i noxi'a ne ilavusou imulinu vaikalalo ne uasi. La sou a loxovaa noxi'a? Mo lexe ane'i imuxaxu tane'i uasi, la sou loxovaa no anu 'ilixoxoxo ne la ane'i imomomo sou i'oxonu Lataua sou umulinu vaikalalo noxou uasi, ne? ^{4c}Uasisi manina! Ta mitema latalo ne ta mitema sou kalavoio mukalusi, ia Lataua anusisi ne uvikalalo la uvikalalo maninasou utotomu. Aloxo kaukavu muai no nano no anu Lavuku Tavuna teinu noxou ne muvikalalo aloxo 'o.

"La sou no mine nini navivikalalo la ta mitema latalo ne imaisou lexe vaivaikalalo noxine ne maninasou no mine itulu no anu vaivaikalalo, ia ane'i ixavutalalo sou isu'anu vaivaikalalo kalakalavoio se'i une'e noxine la nini nauaulixa'a."

⁵Lexe susu noxingeta uxalilixu 'ilixoxoxo mulapu noxou Lataua uxali lamana, la sou nenge tavikalalo a loxovaa? No mine Lataua ulosine lakolisou susu noxingeta, la Anu mu'oxonu 'ilixoxoxo masua ne? "Eni avivikalalo no anu xavutalalo noxi'a ta mitema aloxo 'o." ⁶Uasisi manina! Lexe Lataua umulinu 'ilixoxoxo mulapu utotomu uasi, la sou Anu umomomo sou utilovosi'a ta mitema laixe a loxovaa? ⁷La sou no anu xavutalalo noxou itema la anu uxavutalalo aloxo 'o, "No mine eni asusu la Lataua uno'u ualalo tila, xo no anu susu noxilosi ne la sou 'ilixoxoxo mulapu noxou Lataua ne uxali uatu lamana. Lexe eni e'oxonu aloxo ne, ia loxovaa la sou anu u'oxo lexe eni amitema sou susu, la sou ulosilo lakolisou susu noxilo 'o?" ⁸La sou anu aloxo 'o, nenge ta'oxo'oxonu susu mo sou no anu vote'i aloxo ne, la sou 'ilixoxoxo laixe uxali. Ta mitema

mose'i ikalavoisixe, la ivikala lexe no anu a'alo noxixe la tevikala aloxo ne. Ta mitema e mivikala aloxo ne, ane'i me'a ino'u tu'umaxusou.

Itema Vile Ulapu no Iou Lataua Uasi

^{9d}La sou nenge tavikala a loxovaa, nenge ta Iutaia temulinu 'ilixo laixe ia ane'i ta mitema va'axu uasi? Uasisi manina, la sou anu mumaxa'u lexe, nenge ta Iutaia mo ane'i ta Iutaia uasi, nenge ta mitema sou susu mukalusi. ^{10e}Anu aloxo kaukavu muai no nano no Lavuku Tavuna teinu muvikala aloxo 'o,

“Itema vile ulapu no iou Lataua uasi,

¹¹ mo itema vile lavulavu noxou laixe uasi,

mo itema vile ukakamulinu Lataua uasi. Itema vile aloxo ne uasisi manina.

¹² Ane'i tavu'alo ne milai va'axu mukalu la sou ane'i mukalusi ne mixali ta mitema ta masumasua mukalusi.

Vile noxi'a ulavusou u'oxonu 'ilixo laixe uasisi manina.”

^{13f}“Anaxa'a ne, mu'a'a loxo lulu anaxu a uxoxolu,

mo no anu vaivaikalai'a la ilavusou ikalakalavoi.”

“Mo anaxa'a ne mu'ana'ana no anu vaivaikala sou u'oxonu masuanu itema

loxo sinana veveeni lexaxu e u'oxone'i ta mimii la isoisoli.”

^{14g}“Mo vaivaikala e ulaa no anaxa'a ne sou vaikala masumasua

xe vaikala sou u'oxonu masuane'i ta menexi'asi sou ulosi'a tu'utu'umaxusi.”

^{15h}“Mo tava'a uiavelixa'a utotomu sou iave ilai ive'a ta mitema isoisoli.

¹⁶ Xe ilai aloxovaa ne ixalixu mamulosi

xe ilosi'a ane'i mose'i tu'utu'umaxu no anu maulixa'asi.

¹⁷ Mo ilavusou 'ilixo sou opo se'isisi 'o uasi,

¹⁸ⁱ mo uxali uatu no ie'i ne, ilavusou i'u-molu Lataua uasi.”

¹⁹ Vaimomo 'o nenge telavusou lexe vaivaikala e lapuloto mulelemolu ne, anu muvikala noxi'a ane'i ane mixolu no laaxu lapuloto ne. Aloxo ne, mo sou itema vile umomomo sou uvikala lexe, “Eni amitema laixe,” uasi. Nenge ta mitema tavu'alo no lialia mukalusi 'o ne, nenge ta mitema sou susu no iou Lataua mukalusi. ^{20j} Aloxo ne la sou no anu 'ilixo sou tamulinu lapuloto, la itema vile umomomo sou uvikala lexe eni elapu no iou Lataua. Uasisi manina. Lapuloto ne anu sou ulosienge sou susu noxinge.

Itema Umuxaxu Tanu Noxou Iesu La Anu Umoxo'u Lexe Itema Mulapu no Iou Lataua

²¹ Ia vaimomo 'o 'ilixo e Lataua mu'oxonu sou mumoxoinge lexe nenge ta mitema telapu no iou Lataua ne a muxali lamana mukalu. Anu uxali no anu vote'i sou tamulinu lapuloto uasi, anu muxali no anu vote'i vilemo. Vaikala muai no anu lapuloto noxou Mosesi mo lavuku noxi'a ta mitema sou palomatana milemolu 'ilixo ma'ia Lataua mu'oxonu.

^{22k} Ilixo ne aloxo 'o, ta mitema ukalusi e imuxaxu tane'i noxou Iesu Kalisito, la Lataua umoxo'a lexe ane'i ta mitema milapu no iou, ia no anu vote'i vile la uasi.

²³ Xo nenge ta mitema latala ne tesusu mukalusi mo tamomomo sou nenge'a Lataua taxolu tapita mo ta'itinu Lataua ualasou teitexi no opo loxotolo uasi.

^{24l} Ia Lataua mualaanasinge laixe, la sou no anu xaixai noxou Kalisito Iesu la Anu

^d3:9 Rom 1:18–2:24; 3:23 ^e3:10 Lex 14:1-3; 53:1-3 ^f3:13 Lex 5:9; 140:3

^g3:14 Lex 10:7 ^h3:15 Ais 59:7-8 ⁱ3:18 Lex 36:1

^j3:20 Lex 143:2; Rom 7:7; Xal 2:16 ^k3:22 Xal 2:16 ^l3:24 Rom 5:1

muno'inge telivu, la sou Lataua mumoxo'inge lexe nenge ta mitema telapu no iou. Nenge texali ta mitema mulapu no iou Lataua ne no anu xaixai e nenge menge ta'oxonu uasi, Lataua mulosinge vitanisi no anu xaixai noxou Kalisito Iesu. ²⁵Lataua mukalanu 'Olu Iesu mulu'e musoli, la sou sialuxu munixi sou muxeeenu susu noxi'a ta mitema ane'i ane mimuxaxu tane'i no anu soli noxou Iesu. Anu mu'oxonu aloxo ne sou muxaxa'u lamana 'ilixo e Anu mu'oxonu sou mumoxo'inge lexe nenge ta mitema telapu. Xo tei, la ta mitema isusu, ia Lataua la'iaxu mo ukolinu susu noxi'a ne palea uasi, Anu muxolu iou muxaxai'asi. ²⁶Ia vaimomo 'o Lataua mulosienge lexe Anusisi anu mulapu. La sou ane'i mukalusi ane mimuxaxu tane'i noxou Iesu la Lataua umoxo'a lexe ane'i milapu. ²⁷La sou nenge ta'itinenge no anu mii ma'ia? Mii vile sou nenge ta'itinenge no anu uasi. Mo tava'u aloxovaa la sou nenge ta'itinenge 'o? Xo nenge te'oxo xaixai laixe? Uasi. Ia no anu 'ilixo sou tamulaxu tanengesi. ²⁸La sou vaimomo 'o nenge telavusou lexe, itema vile umomomo sou uxali itema mulapu no iou Lataua no anu vote'i sou umulinu mii ma'ia ane lapuloto muvikananu sou umulinu uasi, no anu vote'i sou tamulaxu tanengesi. ²⁹^mIa loxovaa, Lataua ne Anu Lataua noxi'a ta Iutaia? Loxovaa anu Lataua noxi'a ane'i ane ta Iutaia uasi kalumo uasi? Uasi, anu Lataua noxi'a ane'i ta Iutaia uasi kalumo. ³⁰ⁿAloxo ne la sou anu Lataua vilesisi, la sou ane'i ane xooxoo mungasi'a imuxaxu tane'i noxou Iesu la Anu umoxo'a lexe ane'i ane ne ta mitema milapu. Anu iou vilesisi aloxo ne noxi'a ane'i ane xooxoo ungasia'asi uasi kalumo. ³¹^oLa sou nenge tavikala lexe 'ilixo sou tamulaxu tanenge

ne anu mii tila ne? Ia loxovaa lapuloto anu uxali mii vitanisi ne? Uasisi manina! Laixe lexe nenge tatetelisou lapuloto pekia'u kalumo.

**Avalaamu Mumulaxu Tanu
Noxou Lataua La sou Lataua
Mumoxo'u Lexe Anu Itema Mulapu**

4 Avalaamu ne anu 'ilusunenge mo anu itema iouvilesisi aloxo nenge 'osi. Aloxo ne la sou nenge tavikala a loxovaa no anu maulixu? ²Avalaamu mululinu 'ilixo laixe la sou no anu 'ilixonesi, la Lataua mumoxo'u lexe anu itema mulapu. Lexe aloxo ne la sou anu u'itinu ualasou no anu xaixai e anu mu'oxonu ne. Ia no iou Lataua la anu muxali itema mulapu no anu vote'i ane ne uasi. ³^pXo vaikala muai no nano no anu Lavuku Tavuna teinu noxou Lataua muvikaala a loxovaa? Anu muvikaala aloxo 'o, "Avalaamu mumulaxu tanu noxou Lataua, la sou Lataua mumoxo'u lexe anu itema mulapu."

⁴Aloxo itema e uxaxai xe ilotonu la anu loxo mii milosou vitanisi uasi, anu muno'u ne sou lakolisou xaixai noxou. ⁵Xo anu aloxo itema e u'oxo'oxonu xaixai laixe uasi sou uxali itema ulapu no iou Lataua, ia mumuxaxu tanu noxou Lataua lexe Lataua umoxo'a ta mitema sou susu lexe ane'i ta mitema milapu, mo umulaxu tanu kalumo, la sou Lataua umoxo'u lexe anu itema mulapu. ⁶No anu vaivaikala noxou Deviti la anu muvikaala kalumo lexe ta mitema ane imulimulinu 'ili'ilixo lailaixe sou ixali ilapu no iou Lataua ne ane'isisi i'osa uasi. Ane'i ane i'oxo'oxonu 'ili'ilixo laixe uasi kalumo ne i'osa. ⁷^qMo muvikaala kalumo aloxo 'o, Ane'i ane Lataua muxiunu tumalou no anu susu noxi'a,

xe muxexeenu susu noxi'a la ane'i i'osa.

⁸Mo itema 'ena'ei ane Lataua tanu vulusiou susu noxou ne, la anu u'osa.

⁹La sou loxovaa, ane'i ane xooxoo mungasi'asi i'osa? Uasi, ane'i ane xooxoo ungasia' a uasi si i'osa? Nenge tevikala lexe, "Avalaamu mumuxaxu tanusi la sou Lataua mumoxo'u lexe anu itema mulapu." ¹⁰Ioxe, la sou Lataua mumoxo'u Avalaamu lexe anu itema mulapu ne a talu? No mine xooxoo ungasou, o uasi no mine xooxoo ungasou uao? Uasi. Tei no mine xooxoo ungasou Avalaamu uao, la Lataua mumoxo'u lexe anu itema mulapu. ¹¹Xo anu xooxoo ungasou uao, ia anu mumuxaxu tanu noxou Lataua tei, la sou no anu 'ilixu sou xooxoo mungasou ne Lataua mulosou loxo sosovo lexe anu itema mulapu. Aloxo ne la sou ta mitema ane xooxoo ungasia' a uasi ia mimuxaxu tane'i noxou Lataua ne anu Avalaamu ta 'ilusunu, mo Lataua umoxo'a lexe ane'i ta mitema mulapu. ¹²Mo anu 'ilusune'i ane'i ane xooxoo mungasi' a kalumo, mo no anu 'ilixu sou xooxoo mungasi'asi uasi. Ia ane'i xooxoo mungasi' a xe mimulinu 'ili'ilixu noxou 'ilusunenge Avalaamu mo mimuxaxu tane'i noxou Lataua, loxo Avalaamu mu'oxonu tei no mine xooxoo ungasou uao.

Lataua Muxavutalanu Vaikalau E Musakiinu

¹³sLataua musakiinu vaikala noxou Avalaamu ilo'a ta 'ilu'ilusunu lexe ulosi'a lialia ukalusi. Lataua mu'oxonu aloxo ne xo Avalaamu mumulinu lapuloto laixesi uasi, Lataua mu'oxonu aloxo ne xo anu mumuxaxu tanu xe anu itema mulapu. ¹⁴tLa sou lexe ane'i ane

mimulinu lapuloto laixe ne ane'isisi ino'u mimii ukalusi e Lataua musakiinu vaikalasou sou ulosinge ne, la 'ilixu sou tamuxaxu tanenge ne anu uxali loxo mii vitanisi. Mo vaivaikala e Lataua musakiinu ne, anu uxali loxo vaikala vitanisi kalumo. ¹⁵uXo lapuloto uxolu ia tamulinu laixe uasi, la anu u'oxonu Lataua la'iaxu. Ia no mine lapuloto uxolu uasi, la sou nenge talavusou lexe itema ususu uasi. ¹⁶vLa sou no anu alauna noxou Lataua la mumasaxau Avalaamu misevile mo ta 'ilu'ilusunu e ixali ili'i la sou Anu musakiinu vaikala noxou ne. Aloxo ne la sou no anu 'ilixu sou imulaxu tane'isi la mimii e Lataua musakiinu vaikalasou ne Anu ulosi'a Avalaamu ta 'ilu'ilusunu. Anu ulosi'a ane'i ane mimulinu lapuloto laixesi uasi, ulosi'a ane'i ane mimuxaxu tane'i kalumo loxo Avalaamu. Nenge mukalusi ne 'ilusunenge ane Avalaamu ne. ¹⁷wAloxo vaikala muxolu no nano no anu Lavuku Tavuna teinu noxou Lataua muvikala aloxo 'o, "Eni e'oxoneni nexali 'ilusune'i ta mitema no tuatuala no lia 'o mukalusi." Mo anu muxali loxo anu 'ilusunenge no iou Lataua. Anu mumuxaxu tanu noxou Lataua e ulavusou utulusi'a ta mitema misoisoli la imauli, xe Lataua e uvikalasi la mimii e uxali mo tamaisou uasi ne anu uxali.

¹⁸xAvalaamu ulavusou lexe Lataua u'oxonu mimii ne uxali manina a loxovaa uasi. Ia anu muloopalasi, la sou loopala noxou ne muxali maninasou lexe anu 'ilusune'i ta mitema no lialia 'o mukalusi. Anu aloxo Lataua muvikalanu ne, lexe "Ta 'ili'ililine, mo ta 'ilu'ilusuneni xe ta xaixasine maasi la ixali tavu'alo manina." ¹⁹yAvalaamu taulele'exu sex-

^f4:11 Tav 17:10-11 ^s4:13 Tav 17:4-6; 22:17-18; Xal 3:29 ^t4:14 Xal 3:18

^u4:15 Rom 3:20; 5:13 ^v4:16 Xal 3:7 ^w4:17 Tav 17:5 ^x4:18 Tav 15:5

^y4:19 Tav 17:17

asisi sou uxali loxo itemaxu ta'uve (100) mo tanu mumulinu maulixu la anu itema tila mo vasimolu ne usoisoli. Mo anu mulavusou lexe Sela kalumo imomomo sou ipalaa la uasi. Ia mimii ne utaloxolixu uasi, anu mumuxaxu tanu noxou Lataua pekia'u. ²⁰ Xo Lataua musakiinu vaikala lexe u'oxonu mimii ne la sou Avalaamu muxavutala no anu la mumuxaxu tanu pekia'u manina no anu vaivaikala ne la tanu usasalo uasi. Anu mumuxaxu tanu noxou Lataua la sou no anu muxamuxaxu tanu noxou ne mu'oxonu pekia'u mo mu'itinu Lataua ualasu sou mii ma'ia ane Lataua u'oxonu noxou. ²¹ Mo xavutalau mutulu pekia'u lexe Lataua umomomo sou u'oxonu mimii e anu musakiinu vaikalasou ne uxali manina. ²² Tava'u aloxo ne la sou Lataua mumoxo'u lexe anu itema mulapu. ²³ Aloxo ne la sou vaikala vile muxolu no nano no anu Lavuku Tavuna teinu noxou Lataua muvikala aloxo 'o, "Lataua mumoxo'u lexe anu itema mulapu." Vaikala ane ne sou Avalaamusi uasi. ²⁴ Vaikala e mikaukavunu muxolu ne anu singe kalumo. Xo nenge temuxaxu tanenge noxou Lataua lexe Anu mutulusou Tila noxinge Iesu no anu soli, la sou Lataua mumoxo'inge lexe nenge ta mitema telapu. ²⁵ Lataua mukalanu Iesu mulu'e no lia 'o la ta mitema mivau musoli sou muxexeenu susu noxinge. Ia Lataua mutulusou no anu soli la mumauli la, aloxo ne la sou Lataua mumoxo'inge lexe nenge ta mitema telapu.

Opo Se'isisi Xe 'Osa'ila

5 La sou no mine nenge tamuxaxu tanenge noxou Lataua la anu mumoxo'inge lexe nenge ta mitema telapu. Mo noxou Tila noxinge Iesu Kalisitosi la Anu muxalixu opo se'isisi no tainenge

nenge nenge'a Lataua. ² Noxou Iesusi la Anu mukisiinu vote'isinge ta mitema ane temuxaxu tanenge noxou Lataua. La sou vaimomo 'o nenge texolu no nano no anu alauna noxou, mo texolu teloopalasi noxou Lataua sou uno'inge la nenge'a taxolu ta'osa'osa teitexi no opo loxotolo. ³ La sou nenge ta'osasou ane nesi uasi, nenge ta'osasou tu'utu'umaxu ane muxali noxinge kalumo, xo nenge telavusou lexe no anu tu'utu'umaxu ne la anu u'oxonu pekia'inge. ⁴ Mo tatulu pekia'inge no 'a tu'utu'umaxu, xe lexe taua'alixu tu'utu'umaxu ne, la nenge taxolu sou taloopalasi. ⁵ Mo nenge taxolu talooloopalasi, la nenge tamomomo sou tamaela uasi, xo Lataua mulosinge Uleenu Tavuna mune'e muxolu noxinge, la mu'ana'analinenge no anu 'ilixu sou tanengexa'a ta menexinge.

⁶ La sou ngamaisou, no mine nenge xavinenge sou minge tasu'ulinenge la uasi, la Lataua musosovosou voxo sou Kalisito mune'e musolisinge nenge ta mitema sou susu, la mulivulinenge. ⁷ Mo anu umomomo sou itema vile usoli sou usu'ulinu itema vile 'ilixonu mulapu uasi, ia lexe anu mumaisou itema ne mu'oxonu 'ilixu laixe la sou anu male umomomo sou ulai usoli sou usu'ulinu. ⁸ La nenge texolu loxo ta mitema sou susu ia Kalisito mune'e musolisinge. No anu 'ilixu e Lataua mu'oxonu ne, la mumaxa'u lamana lexe anu tanunenge misevile.

⁹ La sou no mine Kalisito musoli xe sialuxu mu'uinenge, la sou Lataua mumoxo'inge lexe nenge ta mitema telapu. La sou nenge telavusou lexe Anu usu'ulinenge laixe no anu voxo sou la'ia noxou Lataua uxali. ¹⁰ Xo no mine nenge texolu tauluau Latauasio, la 'Olu mune'e musoli, la sou no anu soli noxou ne la mux-

²⁴4:22 Tav 15:6 ^a4:25 Ais 53:4-5 ^b5:3 Iak 1:2-3; 1Pi 1:5-7

^c5:8 Ioa 3:16; 1Ioa 4:10 ^d5:9 Rom 1:18; 2:5; Ep 2:3-5

alixu opo vilesisi muxolu no tainenge nenge'a Lataua. Vaimomo 'o Lataua 'Olu muno'u mauli kaluxu uasi, mo nenge ane opo vilesisi muxolu no tainenge nenge'a Lataua, talavu laixe lexe nenge tano'u mauli no anu maulixu kalumo. ¹¹ Mo no anu anenesi uasi, ia nenge ta'osa toxoxa'a manina noxou Lataua kalumo no anu xaixai noxou Tila noxinge Iesu Kalisito mu'oxonu, la sou muxalixu opo vilesisi no tainenge nenge'a Lataua la.

Adamu Muxalixu Soli Ia Kalisito Muxalixu Mauli

^{12e}La sou nenge telavusou lexe itema vilesisi e Adamu mu'oxonu susu, la sou susu muxali no lia 'o, la susu muxalixu soli, mo no anu vote'i ane nesi la soli muno'a ta mitema mukalusi, xo ane'i latala ne misusu mukalusi. ^{13f}Xo no mine lapuloto uxali no lia 'o uao, la susu muxolu tei. Ia lexe lapuloto uxolu uasi, la Lataua umomomo sou uxavutalanu susu vilevilesi noxi'a ta mitema uasi. ¹⁴Ia musoko no anu voxo noxou Adamu mune'e muxali no anu voxo noxou Mosesi ne soli muno'a mo mulai muxali noxi'a ane'i ane i'oxonu susu iouvilesisi loxo Adamu mu'oxonu uasi ne soli muno'a kalumo.

Adamu Musosovosou Itema Vile Ane sou Uxali Ili'i Anu Iesu Kalisito

¹⁵Ia susu noxou Adamu ne iouvilesisi loxo mii lailaixe Lataua mulosinge vitanisi uasi. Susu noxou itema vilesisi la sou mu'oxone'i ta mitema tavu'alo la isoisoli. Ia alauna noxou Lataua ne xavi musuku, la mutaasi'a ta mitema tavu'alo mukalusi. No anu alauna noxou itema vilesisi Iesu Kalisitosi, la Lataua mumoxo'inge lexe nenge ta mitema telapu, la sou anu loxo mii lailaixe Lataua mu-

losinge vitanisi. ¹⁶Mo anu aloxo ne la, mii lailaixe e Lataua mulosinge vitanisi ne mua'ulixu mii ma'ia ane susu noxou itema vilesisi muxalixu ne. Mo no anu susu noxou itema vilesisi nesi, la Lataua utilovosou 'ilixu noxi'a ta mitema la sou iulua. Ia mii lailaixe e Lataua mu'oxonu noxinge vitanisi ne aloxo 'o, no mine ta mitema mi'oxonu susu tavu'alo ia Lataua mumoxo'a lexe ane'i ta mitema milapu. ¹⁷Xo itema vilesisi mu'oxonu susu, la sou no anu susu noxousi ne la soli muxali musaxila'u maulixa'a ta mitema. Ia alauna noxou Lataua xe mii lailaixe noxou e mulosinge vitanisi ne mua'ulixu soli ne mo xavi musuku. Aloxo ne la sou nenge talavusou manina aloxo 'o, ta mitema e Lataua mualau-nasi'a laixe xe mumoxo'a lexe ane'i ta mitema milapu ne ixolu imauli utotomu no anu xaixai noxou itema vilesisi, Iesu Kalisito.

^{18g}Anu aloxo ne la sou anu muxali aloxo 'o, itema vile mususu mo no anu susu noxousi ne, la sou Lataua utulusi'a ta mitema ukalusi no anu vaivaikala. Mo anu aloxo itema vilesisi mu'oxonu 'ilixu mulapu mo no anu 'ilixu noxousi ne, la sou Lataua umoxo'inge lexe nenge ta mitema telapu mo ulosinge mauli. ^{19h}Xo anu iouvilesisi aloxo 'o, itema vilesisi ulomuxu Lataua uasi, la sou no anu susu noxousi ne la mu'oxone'i ta mitema tavu'alo mixali ta mitema sou susu. Mo anu kalumo aloxo, itema vilesisi mulomuxu vaikala noxou Lataua la sou no anu 'ilixu noxousi ne, la u'oxone'i ta mitema tavu'alo la ixali ta mitema milapu. ²⁰La sou no mine ta mitema mino'u lapuloto ia imulinu uasi, la susu muxali mu'oki. Ia no mine susu uxali u'oki la alauna noxou Lataua uxali u'oki manina. ²¹ⁱAnu aloxo susu mux-

^e5:12 Tav 3:6; Rom 6:23 ^f5:13 Rom 4:15 ^g5:18 1Ko 15:22

^h5:19 Ais 53:11 ⁱ5:21 Rom 6:23

olu musaxila'a ta mitema la muxalixu soli xe no anu alauna noxou Lataua, la anu uxolu usaxila'a ta mitema. No anu xaixai noxou Tila noxinge Iesu Kalisito, la sou Lataua mualauasinge, mo muxoxo'inge lexe nenge ta mitema telapu xe tano'u mauli ane kaluxu uasisi.

Adamu Muxalixu Soli Ia Kalisito Muxalixu Mauli

6 Ioxe, la sou nenge tavikala a loxovaa, ta'oxonu susu ulalaisio mo sou alauna noxou Lataua uxali tatila ne? ²Mii vile aloxo ne uasisi manina! Nenge tesoisoli mukalu ne, mo teua'ulixu 'ilixu sou soli ne, ia loxovaa la sou nenge tatetelisu uxoxolu no anu maulinge ulalai sio 'o? ^{3j}Mo ngalavusou lexe nenge mukalusi ne te'ulo la texolu noxou Iesu Kalisito, mo no anu 'ilixu ane ne, la anu loxo nenge mukalusi te'ulo no nano no anu soli noxou ne. Ia ngingi ngalavusou uasi? ^{4k}La sou no mine nenge te'ulo la aloxo nenge nenge'a Iesu tasoli mo mi'asinenge no lulu. Mo aloxo no anu xavi noxou Maminge xe mutulusou Kalisito no anu soli, la nenge kalumo tetulu ta'osou Maminge no anu mauli alavua.

⁵Lexe nenge nenge'a Kalisito tepita xe tesoli mukei, la nenge nenge'a takei tatulu aloxo anu mutulu ne. ^{6l}Nenge telavusou lexe opo teinu noxinge ne a tevau musoli ne, mo telilixu ilou Kalisito teitexi no ovu valautu ne, la sou ukalusou xavi susu e uxolu uxaxai no anu vasimenge. Anu aloxo ne la sou susu umomomo sou usaxila'inge la uasi. ⁷Xo itema ane musoli la anu muxolu va'axu no anu susu ne. ⁸Vaimomo 'o, lexe nenge nenge'a Kalisito tesoli mukei, la nenge tamuxaxu tanenge lexe nenge nenge'a tano'u mauli ukei kalumo. ⁹Xo

nenge telavusou lexe Kalisito musoli mo mutulu ne, la umomomo sou usoli la uasi, mo soli xaviinu sou utaloxolixu la uasi. ¹⁰Xo Anu musolisinge nenge latala ukalusi alaxu vilesisi la mutaloxolixu xavi susu ne. Ia vaimomo 'o Anu muxolu mumauli mo mu'itinu Lataua ualavusou. ^{11m}Ngingi kalumo ngaxavutalanu aloxo 'o, ngingi kalumo ne ngesoli mo susu xaviinu sou usaxila'inge la uasi. Ia ngexolu ngepita noxou Kalisito Iesu la ngemauli mo ngongi'a Lataua ngexolu. ¹²ⁿAloxo ne, la sou mamu sou susu uxolu usaxila'u vasimenge mo u'oxongengi la ngamulinu masaxa masua sou vasimenge ne. Xo vasimenge ne anu usoli ane. ^{13o}Mo mamu sou nga'italonu mingemingengi no vasimenge no anu susu, loxo anu mii sou nga'oxo'oxonu 'ilixu masumasua no anu. Ia anu laixe lexe nga'italonu maulingenge ukalusi ulai noxou Lataua aloxo ta mitema e misoli ia mitulu mimauli la. Mo ngalosou mingemingengi no vasimenge mo Lataua usaxila'u loxo anu miii sou nga'oxonu 'ilixu mulapu no anusi. ^{14p}Anu aloxo ne la susu usaxila'inge la uasi, xo ngingi vaimomo 'o ngaxolu no laaxu lapuloto la uasi, ngexolu no nano no anu alauna noxou Lataua.

Nenge ta Mitema sou Taxaxai no Anu 'Ilixu Mulapu

¹⁵Nenge taxolu no laaxu lapuloto la uasi, la sou nenge tavikala a loxovaa? Male anu laixe sou nenge ta'oxonu susu xo nenge texolu no nano no anu alauna noxou Lataua? Mii vile aloxo ne uasisi manina! ^{16q}Ngingi ngelavusou aloxo 'o, no mine nga'italonu maulingenge ulai noxou itema vile mo ngalolomuxu vaikalau, la ngingi ngaxali loxo ta mitema sou ngaxaxai no laaxu

j6:3 Xal 3:27 k6:4 Kol 2:12 l6:6 Xal 5:24 m6:11 2Ko 5:15; Xal 2:19

n6:12 Tav 4:7 o6:13 Rom 12:1 p6:14 1Ioa 3:6 q6:16 Ioa 8:34; 2Pi 2:19

susu, la anu uno'inge ulai no anu soli xe ngaxaxai sou ngamulinu vaivaikala noxou Lataua laixe, la u'oxongengi ngaxali laixe mo Lataua umoxo'inge lexe ngingi ngamitema ngelapu. Ia ngingi ngalavusou aloxo ne uasi? ¹⁷Ia nenge talemolu laixe musuku noxou Lataua xo ngingi tei la ngexolu ngexaxai no laaxu susu mo ngexali ta mitema sou xaixai noxou. Ia vaimomo 'o ngingi ngelomusou a'alo maninasou no anu vaikala noxou Lataua la ngemulinu maninasou no tangengi. ¹⁸Ngingi susu masakisingengi ia vaimomo 'o, Lataua mululusinge la ngexali ta mitema sou xaixai vitanisi sou 'ilixu mulapu.

¹⁹Eni evivikala ne, loxo nenge ta mitema tavivikala, mo sou ulamana noxinge. Xo tei no mine ngingi ngalamana uasi, la nge'italonu mingemingenengi no vasimenge no anu susu, la nga'oxonu 'ilixu laixe uasi mo nge'oxonu 'ili'ilixu masumasua iouiou se'i no anu. Ia vaimomo 'o ngingi ngelamana la u'oxongengi ngaxali ta mitema malemalenga. ²⁰No mine ngingi ngexolu ngexaxai no laaxu susu, la ngaxolu no laaxu 'ilixu laixe mo ngamulinu uasi. ²¹Ia ngingi ngeno'u mii ma'ia laixe no anu 'ili'ilixomengi tei e vaimomo 'o ngingi ngamaela no anu 'o? 'Ili'ilixu ne lakolisou ane soli nesi! ²²Ia vaimomo 'o Lataua mululusinge no anu sakisaki sou susu mo mu'oxongengi ngexali ta mitema sou ngaxaxai vitanisi noxou. La sou ulosinge lakolisou ane u'oxongengi ngaxali malemalenga mo ngano'u mauili laixe utotomu mo kaluxu uasi. ²³^rAloxo ne la sou ta mitema ane ixaxai no laaxu susu ne ino'u lakolisou ane soli nesi. Ia mauili kaluxu uasi teno'u ne Lataua mulosinge vitanisi no anu xaixai noxou Tila noxinge Iesu Kalisito.

Vaikala Tovola'i no Anu Taula'i

7 Vaivaikala noxilo ane 'o ulai noxinge ngingi ta vivilo ane ngelavusou lapuloto laixe aloxo 'o, no mine itema uxolu umaumauli o, la anu muxolu no anu saxisaxila'u no anu lapuloto, ia no mine usoli la lapuloto usaxila'u la uasi. Ngingi ngalavusou aloxo ne uasi? ²Eni atovola'inu aloxo, lexe sema itaula'i ia mulue usoli uao, la ane mixolu no anu sakisaki sou taula'i noxou mulue sio. Ia lexe mulue ne usoli, la sou sakisaki sou taula'i ne usakiine la uasi, ³la sou ane imomomo sou itaula'i la. Xo sakisaki sou taula'i usakiine la uasi. Ia lexe mulue usoli uao ia ane ilai iuluxu mulu vile la, la ilemele lexe ane sema sou vote'i.

⁴^sLa sou anu iouvilesisi aloxo ne noxinge ngingi ta vivilo ne kalumo. Ngingi vasimenge ne mupita noxou Kalisito vasimolu, la anu loxo ngingi kalumo ngesoli mo ngaxolu no anu saxisaxila'u no anu lapuloto la uasi. Vaimomo 'o ngingi ngexolu no anu saxisaxila'u noxou itema vilemo e musoli xe mutulu mo ngexali ta mitema noxou, aloxo ne sou nenge ta'oxonu 'ili'ilixu lailaixesi no iou Lataua. ⁵Xo no mine nenge texolu temulimulinu masaxa no anu vasimengesi, la lapuloto muavutinoxou masaxa masua sou vasimenge, xe muxaxai no anu maulinenge la te'oxonu susu. No anu 'ilixu ane nesi la nene'axu ane soli nesi. ⁶^tIa vaimomo 'o nenge tesoli, mo te'umesou mimii e musakisakinenge tei ne, mo usakisakinenge la uasi. La sou vaimomo 'o nenge taxaxai sou tamulimulinu lapuloto e mikaukavunu muai no anu lavuku ne la uasi. Nenge ta'oxonu xaixai no anu vote'i alavua e Uleenu Tavuna uavutinenge sou ta'oxonu.

**Susu Mu'oxonu Masuanenge
Latala Mukalusi**

⁷U Lexe lapuloto anu muavutinoxu masaxa masua sou vasimenge, la sou nenge tavikala a loxovaa? Lapuloto ne anu mii masua loxo susu ne? Vaikala vile uai aloxo ne, uasisi manina! Ia lexe lapuloto uxolu sou usu'ulileli uasi, la eni amomomo sou alavusou mii ma'ia e susu ne uasi, ia xo lapuloto muxolu la sou eni elavusou. Anu aloxo 'o, lapuloto muvikala lexe, "Naisuxu menexine miiu vile mamu." Lexe lapuloto uvikala aloxo ne uasi, la eni amomomo sou alavusou lexe 'ilixu sou isuisu ne anu susu uasi. ⁸Ia susu mukamuli vote'i sou vaikala e muxolu no anu lapuloto ne, la muavutinoxu 'ilixu sou isuisu iouiou no nano no opoleli. Lexe lapuloto ne uasi, la susu ne loxo anu mii musoli. ⁹No mine eni alavusou lapuloto uasi la eni eno'u maui, ia no mine elavusou lapuloto la susu muasaxa mutelo mupala'a xe mu-maui. La eni esoli. ¹⁰Eni emaisou aloxo 'o, lapuloto noxou Lataua ne mune'e sou itema uno'u maui no anu. Ia eni la emaisou lexe, lapuloto ne mune'e la ulosilo maui uasi, mune'e la mu'oxoleli esoli. ¹¹VXo susu mukamuli vote'i no anu lapuloto ne xe mu'oxo loloxo la muvelo esoli. ¹²W Aloxo ne la sou anu loxo lapuloto ne anu malemalenga mo lapuloto noxou Lataua ne malemalenga mo mulapu xe lailaixe manina.

¹³Ia loxovaa, male mii e lailaixe ne muvelo la esoli? Mii vile aloxo ne uasisi manina! Sususi ane muvelo la esoli ne. Anu mu'oxonu mii e lailaixe ne la mu'oxoleli esoli. Anu mu'oxonu aloxo ne, sou uxalixu xaixai noxou lamana, la nenge talavusou lexe susu ne anu mii masua manina. No anu 'ilixu ane ne, la lapuloto noxou Lataua muxalixu xaixai no

anu susu ne muxali lamana manina, lexe anu mii masua. Masua manina.

¹⁴Xe nenge telavusou lexe lapuloto noxou Lataua ne anu mii molu noxousi. Ia eni amitema sou opo teinu la amomomo sou amulinu masaxa noxou Lataua uasi, xo susu musakisakileli la exali amitema sou xaixai vitanisi noxou. ¹⁵Xo eni alavusou lexe tava'u loxovaa la sou eni a'oxo'oxonu 'ili'ilixu 'o uasi. 'Ili'ilixu ane eni amasaxa manina sou lexe a'oxo'oxonu ne, ane eni a'oxonu uasi. Ia 'ili'ilixu e eni amasaxa sou a'oxo'oxonu uasisi manina ne, ane eni alavusou a'oxo'oxonu utotomu 'o. ¹⁶Mo lexe eni a'oxonu 'ili'ilixu e eni amasaxau sou a'oxo'oxonu uasi, la anu mumaxa'u lexe lapuloto noxou Lataua ne anu mii laixe no anu xavutala noxilo. ¹⁷Aloxo ne, la anu mumaxa'u lexe eni melo a'oxonu mimii ne uasi, ia susu e muxolu no nano no anu maulixosi ne ane anu molu mu'oxonu ne. ¹⁸Xo eni elavusou lexe mii vile laixe uxolu no nano no anu maulixu uasi. Eni avivikala no anu opo teinu noxilosu. Anu umomomo sou eni a'oxonu 'ilixu laixe e eni emasaxa sou a'oxonu ne, ia eni a'oxonu uasi. ¹⁹La sou 'ilixu laixe e eni emasaxa lexe a'oxonu, ane eni a'oxonu uasi, ia 'ilixu masua e eni amasaxau sou a'oxonu uasi ne, ane eni a'oxo'oxonu utotomu 'o. ²⁰Ia vaimomo 'o lexe eni a'oxonu mimii e eni amasaxau sou a'oxo'oxonu uasi, la anu mumaxa'u lexe eni melo a'oxonu mimii ne uasi, ia susu e muxolu no nano no anu maulixu ne ane anu molu u'oxo'oxonu ne.

²¹La sou eni emaisou lexe 'ilixu ane ne muxolu musaxila'u maulixu. La sou no mine eni amasaxa sou a'oxonu 'ilixu laixe la 'ilixu masua utalutaluxo. ²²Xo no nano no taleli manina, la eni emasaxau lapuloto noxou Lataua ne.

²³yIa eni emaisou lexe lapuloto vilemo a muxolu uxaxai no anu milemiledi no vasimelo mukalusi 'o. Mo lapuloto ane vilemo ne u'oto no anu lapuloto noxou Lataua e uxolu no anu xavutalaxeni ne. Lapuloto ane vile ne, anu lapuloto sou susu, mo anu musakiskileli la musaxilau milemiledi no vasimelo mukalusi. ²⁴Eni tu'umaxu ane 'o mu'oxo masualeli manina! 'Ena'ei tanoxu la sou uxexeenu vasimolu soli e uxoxolu noxilo 'o? ²⁵^zEni alemolu laixe noxou Lataua no anu xaixai noxou Tila noxinge Iesu Kalisito sou musu'ulileli. La sou eni melo no anu xavutala noxilo la eni exolu no anu saxisaxila'u no anu lapuloto noxou Lataua, ia no anu opo teinu noxilo la eni exolu no anu lapuloto sou susu.

Uleenu Tavunasi Uxolu Noxinge La Ulosinge Mauli

8 La sou nenge ane texolu noxou Kalisito Iesu, la nenge tamomomo sou tatulu no anu vaivaikala sou lapuloto uasi. ²Xo nenge nenge'a Iesu texolu tepita, la lapuloto no anu Uleenu Tavuna mulosinge mauli, mo mulivulinenge no anu lapuloto sou susu xe soli. ³Lapuloto umomomo sou usu'ulinenge uasi, xo opo teinu noxinge mu'oxonenge la xavinenge sou tamulinu lapuloto ne uasi. Ia mii e lapuloto umomomo sou u'oxonu uasi ne Lataua molusi mu'oxonusinge ta mitema sou susu. Anu mune'e sou muxexeenu susu noxinge, xe no anu vasimolu la mutaloxolixu susu xaviinu. ⁴^aAnu mu'oxonu aloxo ne sou 'ilixu laixe sou lapuloto uxali no anu maulinenge, xo vaimomo 'o nenge tamuamua'i no anu opo teinu la uasi, nenge tamuamua'i no anu 'ilixu noxou Uleenu Tavuna.

⁵Ane'i ane imuamua'i no anu 'ilixu sou opo teinu, la masaxa noxi'a ne ux-

olu no anu 'ili'ilixu sou opo teinusi sou imulimulinu. Ia ane'i ane imuamua'i no anu 'ilixu noxou Uleenu Tavuna, la xavutala noxi'a ne sou imulinu masaxa noxou Uleenu Tavunasi. ⁶Lexe itema uxavutala sou umulinu masaxa sou opo teinu la anu usoli, ia itema e xavutalau umulinu masaxa noxou Uleenu Tavuna, la anu uno'u mauli mo opoonu uxolu se'isisi. ⁷Itema e xavutalau utulu sou umulinu masaxa sou opo teinu, mo utaloxolixu sou umulinu lapuloto noxou Lataua uasi, la anu muxali uluau Lataua. ⁸Lataua u'osasi'a ane'i ane imulinu masaxa sou opo teinu ne uasi.

⁹^bIa ngingi ne ngamuamua'i no anu masaxa sou opo teinu la uasi, ia no anu Uleenu Tavuna. Ia lexe Lataua Uleenu uxolu noxinge manina, la ngingi ngamuamua'i no anu 'ilixu noxou Uleenu Tavuna. Mo lexe itema ane Kalisito Uleenu uxolu noxou uasi, la anu noxou Kalisito uasi. ¹⁰^cIa lexe Kalisito uxolu noxinge, la uleengengi umauli xo ngingi ngexali ta mitema ngelapu no iou Lataua, ia vasimenge ne usoli, xo no anu sususi. ¹¹Mo lexe Uleenu Lataua e mutulusou Iesu no anu soli uxolu noxinge, la Anu ane mutulusou Kalisito no anu soli ne Uleenu uxolu noxinge kalumo. Mo no anu xaixai no anu Uleenu la Lataua ulosou vasimenge e musoli ne mauli kalumo.

¹²Aloxo ne, la sou ta vivilo, nenge xaixai noxinge sou tamulinu masaxa sou opo teinu mo taxolu ta'oxo'oxonu 'ili'ilixu sou uasi. ¹³^dLexe ngingi ngamulimulinu 'ili'ilixu sou opo teinu la ngingi ngasoli. Ia lexe no anu xavi Uleenu Tavuna, la ngingi ngamomomo sou ngavau 'ili'ilixu masumaua e uxoxolu no anu vasimenge ne, la sou ngingi ngamauli.

^y7:23 Xal 5:17; 1Pi 2:11 ^z7:25 1Ko 15:57 ^a8:4 Xal 5:16, 25

^b8:9 1Ko 3:16; 12:3 ^c8:10 Xal 2:20 ^d8:13 Xal 6:8; Kol 3:5

¹⁴ Ane'i ane Lataua Uleenu uulax-
 une'i no anu muamua'ixa'a la ane'i ix-
 ali Lataua ta 'olu. ¹⁵ ^{ef} Xo Uleenu ane
 Lataua mulosinge ne, anu sou u'oxon-
 gengi ngaxali ta mitema sou xaixai vi-
 tanisi la mo nga'ume la uasi. Ia Anu
 mu'oxongengi la ngexali Lataua ta 'olu.
 Mo no anu xavi Uleenu Tavuna, la nenge
 ta'ava ulai noxou lexe, "Aba³³ mamilo."
¹⁶ ^g Uleenu Tavuna nesi usu'ulinu ulee-
 nenge, la nenge tavikala ulaa uatu no
 ananenge lexe nenge Lataua ta 'olu.
¹⁷ Vaimomo 'o lexe nenge Lataua ta 'olu,
 la nenge tamomomo sou tano'u mimii
 lailaixe ne. Mimii lailaixe ne Kalisito
 muno'u tei, la nenge kalumo tano'u
 aloxo Anu ne ili'i. Lexe nenge tano'u
 tu'tutu'umaxu aloxo Anu muno'u ne la
 sou nenge kalumo tano'u uala tila loxo
 Anu muno'u ne.

Nenge Tano'u Mauli Laixe Ili'i

¹⁸ Eni no anu xavutala noxilo la
 emaisou aloxo 'o, uala tila mo xoluxolu
 laixe e tano'u ili'i ne, uxali lamana la
 ua'ulixu tu'tutu'umaxu e nenge taxolu no
 anu vaimomo 'o. ¹⁹ Xo ta mimii latala
 e Lataua mukoine'i ne ixomaioi voxo e
 Lataua musosovosou sou upala'alixa'a ta
 'olu ixali lamana ne uxali, la ixolu ne
 imolomolou tane'i xe iutitioi voxo ne
 lexe uxali. ²⁰ ^h Xo ta mimii latala e no lia
 'o ne mixolu aloxo nesi sou ikalu vitanisi.
 Ane'i ixali no anu masaxa noxi'a uasi,
 Lataua mu'oxone'i sou ixolu aloxo ne, ia
 ane'i ixolu la imolomolou tane'isi. ²¹ Mo
 xavutalai'a utulu no anu voxo e Lataua
 musosovosou sou ululusi'a no anu sak-
 isaki sou ikalu vitanisi mo i'ui ne, ilo'a
 Lataua ta 'olu ixolu laixe, mo mii vile
 usakisakine'i la uasi. ²² Nenge telavusou
 lexe mimii latala e Lataua mukoinu ne,

muxamulinu navunavu tatila loxo navu-
 navu e sema ixamulinu sou ivo'o keakea.
 La ane'i latala ne a ixoxolu itatama xe
 iungaunga mo mune'e muxali vaimomo
 'o. ²³ ⁱ La ta mimii nesi itatama xe iun-
 gaunga uasi, nenge ane Lataua mu-
 losinge Uleenu Tavuna loxo mii lailaixe
 tei ne, nenge kalumo. Nenge kalumo tax-
 amulinu navunavu mo tatama no nano
 no tanengesi, la taxolu se'isisi xe tax-
 olu tautitioi voxo sou Lataua upala'a-
 linenge lexe nenge texali anu ta 'olu
 ne uxali lamana noxinge, mo vasimenge
 ukalusi uxu uxali iouvilemo. ²⁴ No anu
 loopala noxinge nesi, la Lataua upa-
 maulinenge. Ia lexe nenge temaisou mii
 ma'ia e nenge teloloopalanu ne muxali la
 anu ane ne loopala maninasou uasi. 'E-
 na'ei uxolu umolomolou tanu no anu mii
 ma'ia ane mumaisou muxali? ²⁵ Ia lexe
 nenge taxolu ta molomolou tanenge no
 anu mii e uxali uao, la nenge taxolu tax-
 omaioi se'isisi.

²⁶ Mo no anu vote'i iouvilesisi aloxo
 ne, no mine nenge xavinenge uasi la
 Uleenu Tavuna une'e sou usu'ulinenge.
 Nenge talavusou mii ma'ia sou takilaka-
 sou uasi la Anu usu'ulinenge sou uki-
 lakasou. Anu ukilaka la uvilivolovolonu
 anaxu la umomomo sou nenge talavu-
 sou mii ma'ia e Anu ulelemolu ne uasi.
²⁷ ^j Xo Anu mulavusou tanenge no nano
 mukalusi ne, Anusisi mulavusou xavuta-
 lau Uleenu Tavuna, xo Uleenu Tavuna
 mumulinu xavutala noxou Lataua la sou
 ukilakasi'a ta mitema noxou.

Mii Vile Umomomo sou Uxexenenge no Anu Tanutanuxu Noxou Lataua Uasisi Manina

²⁸ ^k Mo nenge telavusou lexe Lataua
 mu'oxonu mimii latala muxaxai mupita

³³ 8:15 Aba ne no anu vaikala Alamu la laaxu lexe mamilo.

^e 8:15 Mak 14:36; 2Ti 1:7 ^f 8:15 Xal 4:5-7; Pal 21:7 ^g 8:16 2Ko 1:22

^h 8:20 Tav 3:17-19 ⁱ 8:23 2Ko 5:2-4 ^j 8:27 Lex 139:1 ^k 8:28 Ep 1:11

ne sou u'oxone'i ane'i ane imasaxau ixali laixe. Ane'i ta mitema e Anu mu'avali'a sou imomomou mii ma'ia ukalusie anu Lataua muxavutala sou u'oxonu ne uxali manina. ²⁹Xo ane'i ane Lataua musosovosi'a tei mo mukalipalane'i ne sou ixali loxo anu ta 'olu. La ta 'olu tavu'alo ixolu la vimo'a laposalaxu ane 'Olu ne. ³⁰Mo ane'i ane Anu musosovosi'a, tei ne Anu mu'avali'a kalumo. Mo ane'i ane Anu mu'avali'a, la mumoxo'a lexe ane'i ta mitema milapu. Xe ane'i ane mumoxo'a lexe ane'i ta mitema milapu, la Anu u'iti ualasi'a mo ulosi'a mauili laixe noxou kalumo loxo Anu musakiinu vaikalasou tei.

³¹mIoxe la sou nenge tavikala a loxovaa no anu mii e Lataua mu'oxonu ne? Lexe Lataua uvulu noxinge, la sou 'ena'ei umomomo sou u'oxonu masuanenge. ³²Anu u'apisou 'Olu uasi, ia mupalusou mune'esi sou musu'ulinenge latala mukalusi. Lexe Anu u'apixu 'Olu uasi ia mulosingesi, la sou Anu umomomo sou u'apisou mii tavu'alo e lexe ulosinge vitanisi kalumo ne a loxovaa? ³³nLataua musosovosinge lexe nenge ta na'u muisalili, la sou 'ena'ei umomomo sou utulusinge no anu vaivaikala? Uasi. Lataua anusisi ulavusou umoxo'inge lexe nenge ta mitema telapu. ³⁴'Ena'ei uvikala lexe nenge tamomosou tano'u lakolisou susu noxinge? Uasi. Kalisito Iesu anusisi ane musoli xe mutulu kalumo ne, mo Anu a mulai muxolu muvaisa'inu Lataua no avolu tema e xaviinu musuku, mo uvivikalanu Lataua sou usu'usu'ulinenge kalumo. ³⁵'Ena'ei umomomo sou uxexenenge no anu tanutanuxu noxou Kalisito 'o? Mo lexe tu'umaxu uxali noxinge, mo lexe tano'u navunavu, mo ta mitema i'oxonu masuanenge, mo tasolinenge mo minge

tokolomo uasi, mo mii vile masua uxali sou u'oxonu masuanenge xe 'oto'oto uxali noxinge, la loxovaa, mimii ne umomomo sou uxexenenge no anu tanutanuxu noxou Kalisito? Uasisi manina.

³⁶oManina, mimii ne uxali aloxo kaukavu muai no nano no anu Lavuku Tavuna teinu, muvikala aloxo, "Nexi texolu loxo ta mitema noxine, aloxo ne la sou ane'i ivexevexe tasoisoli. Ane'i imaisixe ne loxo nexi ta sipsisou ive'a isoli."

³⁷Ia aloxo ne uasi, no anu tanutanuxu noxou Kalisito, la mimii ne uxali noxinge a loxovaa ne, ia utotomu ne umomomo sou utaloxolinenge uasi, nenge tauliuli manina. ³⁸Xo eni emuxaxu taleli manina lexe mii vile loxo soli mo mauili, mo ta angelo mo ta uleenu ta masumasua e xavine'i musuku, mo mimii e muxolu vaimomo 'o mo mimii ane uxali ili'i, mo mimii iouiou e xaviinu musuku, ³⁹mo mimii sou teitexi mo mii no lialia 'o, xe mimii mose'i la muxolu no pa'umenge 'o ne, umomomo sou uxexenenge no anu tanutanuxu noxou Lataua uasisi manina. Tanutanuxu noxousinge ne no anu xaixai noxou Tila noxinge Kalisito Iesusi.

Lataua Ilo'a ta Mitema E Anu Musosovosi'a Lexe Anu ta Na'u Muisalili

9 Eni amitema noxou Kalisito, la sou vaivaikala noxilo 'o ne manina, mo akalavoi uasi. Uleenu Tavuna mu'oxonu xavutalaxeni lamana mo no nano no taleli manina eni elavusou lexe vaivaikala noxilo 'o ne manina. ²Utotomu ne eni opoleli utatama mo axolu laixe uasi, xe axavutala tavu'alo manina no nano no talelisinge ngingi ta Iutaia. ³pEni emasaxa lexe eni axexee

¹8:29 Kol 1:18; Eva 1:6 ^m8:31 Lex 118:6 ⁿ8:33 Ais 50:8-9

^o8:36 Lex 44:22 ^p9:3 Mul 32:32

noxou Kalisito mo asu'a avile, aloxo ne la sou asu'ulingengi ta vivilo ane nenge nenge'a texali no anu mata vile-sisi. ⁴qAne'i ta mitema ta Isilaeli, mo ane'i ta mitema e Lataua musosovosi'a lexe anu ta 'olu maninasou. Ane'i mima-sou Lataua xaviinu mo ilo'a Lataua mixalixu opo vilesisi no taine'i la mupitane'i, mo mulosi'a lapuloto noxou sou imulinu, mo mulosie'i 'ilixu sou lalotu xe ilo'a misakiinu vaikala. ⁵Mo ta xaixasi'a ilo'a ta 'ilusune'i mixali kisou mata-mata mo no anu mata nesi la Kalisito muxali itema no anu. Mo Kalisito anu Lataua mo mimii latala ne muxolu no anu saxisaxila'u noxou la sou nenge ta'it-inu ualasou utotomu mo kaluxu uasi. Manina. ⁶La sou anu loxo vaikala noxou Lataua musakiinu noxi'a tei 'ole ne uxali mii vitanisi uasi. Xo eni elavusou lexe ta mitema tavu'alo ne mixali no nano noxi'a ta Isilaeli ia ta Isilaeli manina uasi. ⁷La sou nenge tavikala lexe, xo ane'i mutu'u ovuxa'a mo mixali no anu sialuxu Avalaamu ta 'olu ne, uasi. Tei manina la Lataua muvikalalo aloxo 'o, "Noxou Aisakisi la sou uxalixa'a ta xaixasine ilo'a ta 'ili'iline." ⁸sLaaxu vaikala ne aloxo 'o, ta molomolo ane mixali no anu sialuxu Avalaamu la ane'i Lataua ta 'olu uasi, ia ane'i ane mixali no anu vaikala e Lataua musakiinu lexe u'oxonu xe no anu loopala la ane'i ino'u uala lexe Avalaamu ta 'olu. ⁹tXo vaikala e Lataua musakiinu lexe u'oxonu ne muvikalalo aloxo 'o, "No anu voxo e eni esosovosou, la eni alivu ane'e. Eni alivu une'e no voxo ne la no anu xavi Uleenu Tavuna la Sala ivo'o 'ilie mulu vile."

¹⁰Vaikala ane nesi uasi, ia noxie Liveka kalumo lexe, Liveka ta 'ilie ta tamei ne mami'a vilesisi. Ane'i mami'a

vilesisi ne ane Aisaki, anu xasinge ne. ¹¹⁻¹²uJa Lataua umulinu 'ilixu loxo Anu u'oxonu utotomu sou molu usosovosou itema no anu masaxa noxousi, la uxavutala no anu xaixai noxou itema ne uasi, ia Anu molu u'avalou itema mo usosovosou. Aloxo ne la sou no mine Liveka ivo'one'i ta 'ilie ta mulu tavunaxa'a ta sema ta tamei ne uao, mo ilou ilavusou i'oxonu 'ilixu laixe xe masua uao, la Lataua muvikalane aloxo 'o, "Ulai, la 'iline uxali tei uxolu no laaxu ane kokope." ¹³vAnu aloxo kaukavu muai no nano no anu Lavuku Tavuna noxou Lataua, muvikalalo aloxo 'o, "Eni esosovosou Iakovo mo aalusou ia Esau ne eni aalusou uasi."

¹⁴La sou nenge tavikala a loxovaa? Lataua mu'oxonu 'ilixu masua? Uasisi manina. ¹⁵wXo Anu muvikalano Mosesi aloxo 'o, "Lexe eni amasaxa lexe a'oxonu alauna sou itema vile, la eni a'oxonu noxou, mo amasaxa lexe talelixu itema vile, la eni talelixu." ¹⁶xAloxo ne la sou no anu alauna noxou Lataua, la molu usosovosou itemasi, ia uxali no anu masaxa xe xaixai noxou itemasi uasi. ¹⁷yXo loxo kaukavu muai no nano no anu Lavuku Tavuna teinu noxou Lataua mua'aloxu Lataua sou muvikalano tatananu tuala ne Axipto Palao aloxo 'o, "Eni e'oxoneni nexali tatananu tuala sou tava'u aloxo, eni amasaxa lexe amaxa'u xavileli noxine mo sou ta mitema imaisou la ia'aloxu uala tila noxilo no xalee tuatuala no lialia 'o ukalusu." ¹⁸Anu aloxo nesi, la sou nenge telavusou aloxo ne, lexe Lataua umasaxa ualauna sou itema vile, la anu ualaunasou xe umasaxa utatusou itema vile xavutalau pekia'u la anu utatusou.

⁹9:4 Mul 4:22; Liv 1-10; Lex 147:19; Rom 15:8; Eva 9:5 ⁹9:7 Tav 21:12

⁹9:8 Xal 4:23 ⁹9:9 Tav 18:14 ⁹9:11-12 Tav 25:23 ⁹9:13 Mal 1:2-3

⁹9:15 Mul 33:19 ⁹9:16 Ep 2:8 ⁹9:17 Mul 9:16

¹⁹La sou vile noxinge uavuti la uvikalaleli aloxo 'o, “Lexe Lataua u'oxonu aloxo ne, ia loxovaa la sou Anu u'oxo lexe nenge tesusu 'o? 'Ena'ei umomomo sou umulinu masaxa noxousi ia ulomu no anu masaxa noxou Lataua uasi?” ²⁰Ia nini namitema a loxovaa la sou namomomo sou nalavixu Lataua no anu 'ilixu e Anu mu'oxonu ne? Loxovaa umomomo sou lasopeni e i'oxonu no anu pilika ne umomomo sou upuuiou itema e u'oxonu ne, la uvikala lexe, “Ae loxovaa la sou nini ne'oxoleli loxo 'o?” ²¹aItema e u'oxonu lasopeni ne, anu molu u'oxonu no anu masaxa noxou. Anu umasaxa ukapikapi pilika lavo'onu vilesisi ia u'oxonu lasopeni ta tamei no anu, la anu umomomo. Vile sou xaixai ta tatila xe vile sou ixaxai no anusi. Ia aloxo ne la loxovaa umomomo uasi?

²²Lataua ulavusou u'oxonu aloxo ne kalumo. Anu umasaxa lexe uxalixu la'ia noxou uxali lamana mo ta mitema latala imaisou la ilavusou lexe Lataua anu xaviinu musuku. Lasolasopeni e mulalaxii sou Anu umamulonon ne, a muta'olu mulalaxii mukalu, ia Anu umamulonon palea uasi muxolu maxuveni. Ia lexe Anu u'oxonu aloxo ne la a loxovaa? ²³Mo Anu umasaxa kalumo lexe umaxa'u xaviinu ne uxali lamana mo xoluxolu lailaixe manina e Anu mulalaxiinu tei sou ulosi'a ta lasolasopeni ne sou ixolu no nano no alauna noxou. Anu mulalaxiinu lasolasopeni ne tei manina sou ulosi'a uala tila xe ino'u xoluxolu laixe. ²⁴Mo ta lasolasopeni e sou ixolu no anu alauna noxou ne ane nenge ta mitema e Anu mu'avalinge. No anu mata noxi'a ta Iutaiasi uasi, ia noxi'a ane'i ane Iutaiasi uasi kalumo. ²⁵^bAloxo Anu mulemolu no

anu lavuku noxou Osea muvikala aloxo 'o.

“Ta mitema e tei la eni amoxo'a lexe ta mitema noxilo uasi ne, eni amoxo'a lexe ta mitema noxilo. Mo ane'i ane eni talelixa'a uasi ne, ili'i la eni talelixa'a.

²⁶“Mo no xalee lia e eni evikalane'i lexe, ‘ngingi ta mitema noxilo uasi’ ne, no anu xalee lia vilesisi ane ne, la eni avikalane'i lexe, ngingi Lataua e umauli utotomu mo xaviinu misevile ta 'olu.”

²⁷^dMo Aisaia muxavutala noxi'a ta Isilaeli la muvikala aloxo 'o, “Manina lexe ta Isilaeli ixali tavu'alo loxo io'i no tasi'i, ia tata'eisi ane Tila upamauline'i.

²⁸Xo Tila mutilovosi'a ta mitema no lia 'o mukalu, la sou Anu umomomo sou uvovoxo uasi, upasipaanu voxo ne une'e ataxusi sou utulusi'a ta mitema no lia 'o ukalusi no anu vaivaikala.”

²⁹^eMimii ne uxali aloxo Aisaia mulemolu tei. Anu muvikala aloxo 'o, “Lexe Tila xaviinu musuku usalasi'a ta xaixasinge se'i ixolu tei uasi, la nenge takalu kalumo loxo ta Sodomu ilo'a ta Xomola.”

Ta Isilaeli Imuxaxu Tane'i Uasi

³⁰La sou nenge tavikala a loxovaa? Nenge tavikala lexe ane'i ane Iutaiasi uasi ne i'oxonu xaixai vile sou ixali ta mitema ilapu uasi, ia ane'i mixali ta mitema milapu no iou xo ane'i mimuxaxu tane'i noxou. ³¹Ia ta Isilaeli e xavixavine'i sou imulimulinu lapuloto sou lexe ixali ta mitema ilapu ne ixali ta mitema ilapu no iou Lataua uasi. ³²^fTava'u loxovaa la sou ane'i ixali ta mitema ilapu ua ne? Xo ane'i imuxaxu tane'i uasi. Ane'i

⁹:20 Ais 29:16; 45:9 ^a9:21 Iel 18:6 ^b9:25 Ose 2:23 ^c9:26 Ose 1:10
^d9:27 Ais 10:22-23 ^e9:29 Ais 1:9 ^f9:32 Ais 8:14

mikalavoi lexe no anu xaixaisi, la ane'i ixali ta mitema ilapu no iou Lataua. Ane'i mitulaki la milapu no anu kulu sou itulaki no anu. ^{33g}Aloxo kaukavu muai no nano no anu Lavuku Tavuna teinu noxou Lataua, muvikala aloxo 'o, "Ngalomu, Eni emuxaxu kulu vile a muai no laxa'ilu ne Ielusalemu, sou u'oxone'i ta mitema itulakisou la ilapau.

Ia ane'i ane imuxaxu tane'i no anu la imomomo sou iulu'a uasi."

10 Ta vivilo, eni masaxa noxilo tatila lexe Lataua upamaulini'i ta Isilaeli, la utotomu ne eni akilaka noxou Lataua sou mii nesi. ²Xo eni elavusi'a manina, la avikala lamana aloxo 'o, ane'i masaxa noxi'a tatila sou imulinu masaxa noxou Lataua, ia ilamana laixe no anu masaxa noxou Lataua uasi. ³Xo ane'i ilavusou mo itongonu 'ilixu ma'ia e Lataua umulinu la sou umoxo'inge lexe nenge ta mitema telapu ne uasi, la me'a i'oxe i'oxonu no anu xavine'isi sou ixali ta mitema milapu. Mo italoxolixa'a noxou Latauasi mo imulinu masaxa noxou la sou Anu molu umoxo'a lexe ane'i ta mitema milapu uasi. ⁴Xo nenge telavusou lexe Kalisito mune'e la mukalusou 'ilixu sou imulimulinu lapuloto ne, mo sou ane'i imuxaxu tane'i noxou la ane'i latala ne ixali ta mitema milapu no iou Lataua.

^{5h}Xo Mosesi mukaukavunu vaivaikala sou 'ilixu ma'ia ane ta mitema imulinu la sou Lataua umoxo'a lexe ane'i ta mitema milapu. La anu muvikala aloxo 'o, "Itema e umulimulinu 'ili'ilixu sou lapuloto 'o laixe ukalusi, la anu umaui." ⁶ⁱIa ta mitema ane mixali ta mitema milapu xo ane'i mimuxaxu tane'i noxou Lataua ne milavusou vaikala e muai aloxo ne, "Mamu sou tangengi uvikala

lexe, 'ena'ei mumomomo sou ulai teitexi no opo loxotolo?" (Vaikala ane loxo ne, anu loxo ngingi ngemasaxa lexe ngalivunoxu Kalisito ulu'e.) ⁷Mo mamu sou ngavikala lexe "Ena'ei umomomo sou ulai no lia no aso iou?" (Vaikala ane loxo ne, anu loxo ngingi ngemasaxa lexe ngatulusou Kalisito utulu no anu soli la ane.) ⁸Ia laaxu vaikala ne maninasou aloxo 'o, "Vaikala ne a muxolu 'alai no paumenge ne, mo muxolu no ananenge xe anu muxolu no tangengi." Anu vaikala ne, ane vaikala sou lexe ngingi ngamuxaxu tangengi ne ane ngingi ngalolomusou nexi taalomengixu utotomu o. ⁹Lexe nini navikala lamana no anaxene no ie'i ta mitema lexe, "Iesu anu Tila." Xe namuxaxu taneni lexe Lataua mutulusou no lulu, la Lataua upamaulineni. ¹⁰Xo nenge temuxaxu tanenge noxou la sou Lataua umoxo'inge lexe nenge ta mitema telapu, xe no ananenge tapala'alixu lexe nenge temuxaxu tanenge noxou la sou Lataua upamaulinenge. ^{11j}Aloxo vaikala muai no nano no anu Lavuku Tavuna teinu noxou Lataua muvikala aloxo 'o, "Ta mitema e mimuxaxu tane'i noxou, la imomomo sou iulu'a uasi." ^{12k}La sou ta Iutaia ilo'a ane'i ane ta Iutaia uasi ne ane'i mixali vilesisi mo Anu muxali Tila noxi'a ane'i mukalusi mo Anu ualusi'a ane'i ane ilavusou i'ava sou su'uli ulai noxou. ^{13l}La sou, "Ta mitema ukalusi e ilavusou ilinga sou su'uli no ualasou Tila, la Anu upamaulini'i."

¹⁴Ia lexe ane'i imuxaxu tane'i noxou uasi, la sou ane'i ilinga sou su'uli a loxovaa? Mo lexe ilomusou a'alosou uasi, la sou imuxaxu tane'i noxou a loxovaa? Mo lexe itema vile ualoi'a uasi, la sou ane'i ilomusou a'alo ne a loxovaa? ^{15m}Mo lexe ipalusi'a ta mitema sou ilai

⁸9:33 Ais 28:16; 1Pi 2:6 ^h10:5 Liv 18:5 ⁱ10:6 Lap 30:12-14

^j10:11 Ais 28:16 ^k10:12 Apo 15:9 ^l10:13 Ioe 2:32 ^m10:15 Ais 52:7

ia'alo uasi, la sou nexi taa'alo a loxovaa? Aloxo kaukavu muai no nano no anu Lavuku Tavuna teinu noxou Lataua muvikala aloxo 'o. "Anu laixe manina noxi'a ta mitema e sou ine'e ia'aloxu a'alo laixe noxinge."

¹⁶ ⁿIa ta Isilaeli tavu'alo i'osasou a'alo laixe ne uasi. Aloxo Aisaia mulemolu tei aloxo 'o, "Tila, 'ena'ei umuxaxu tanu no anu vaikala e nexi tea'aloxu ne?" ¹⁷ La sou nenge telavusou lexe nenge talomusou vaikala noxou Lataua, la sou nenge tamuxaxu tanenge. Nenge talomusou a'alo ne, anu molu noxou Kalisito. ¹⁸ ^oIa eni atali'i aloxo, loxovaa ane'i ta Iutaia ilomusou a'alo ne uasi? Uasi, ane'i milomusou ne. Nenge telavusou lexe,

"Ta mitema no xalexalee tuatuala no lia 'o mukalusi ne milomusou xoline'i ne,

mo ta mitema mukalusi no lia 'o milomusou a'alo laixe ne."

¹⁹ ^pEni atali'i la aloxo 'o, loxovaa ta Isilaeli ilavusou vaikala ne laaxu uasi? Ngingi ngexavutalanu vaikala noxou Mosesi? Anu muvikala aloxo 'o.

"Eni ano'a ta mitema no xaleenu tuala vile e ualasi'a uasi

xe mixolu mixovulaulausi, mo no anu 'ilixoxu e eni a'oxonu ne,

la u'oxonu opongeni masuai'a xe la'iangenge mo ngaisu."

²⁰ ^qMo Aisaia muvikala pekia'u kalumo aloxo 'o,

"Ta mitema ane ikakamulileli uasi, a ane'i mixalisilo ne.

Eni epala'alixoxu lamana noxi'a ane'i ane'itali'itali'isilo uasi."

²¹ ^rIa Lataua muxavutalane'i ta Isilaeli, la muvikala no anaxu Aisaia aloxo 'o.

"No voxovoxo utotomu ne eni atolosou avolo mo axomaie'i ta mitema e ilomuxu vaikala noxilo uasi, xe ilomu sou ixiu maulixa'a uasi ne, lexe ine'e noxilo."

Lataua Mualaanasi'a ta Isilaeli Mose'isi

11 ^sToxe, eni atali'i la aloxo 'o, loxovaa Lataua muxiunu tumalou noxi'a ta mitema noxou io? Mii vile aloxo ne uasisi manina! Eni amitema vile sie Isilaeli kalumo ano 'o, mo eni vile noxi'a Avalaamu ta xaixasou ano 'o, mo eni amitema vile no anu mata noxou Beniamini ano 'o. ² Lataua uxixunu tumaloui'a ta mitema noxou e Anu musosovosi'a tei lexe anu ta na'u uasi. Loxovaa, ngaxavutalanu a'alosou Eliasi muai no nano no anu Lavuku Tavuna teinu noxou Lataua uasi? Anu muvikala pekia'u mulai noxou Lataua la mua'aloxu 'ilixone'i ta Isilaeli aloxo 'o. ³ ^t"Tila, ane'i mive'ava'a ta mitema sou palomatana noxine misoisoli mukalu, mo mimamulonulu valovalu sou i'elaxu mimii ulai noxine mukalu, ia enisisi a axoxolu 'o, mo ane'i i'oxo lexe ivelo asoli kalumo."

⁴ ^uLa Lataua mukolinu a loxovaa? Anu mukolinu aloxo 'o, "Eni tana'axeni mo tasosovosi'a ta mitema ta mulu ititisi'a muxali loxo 7,000 a ixoxolu. Ane'i ta mitema e ilavusou ixola'u tava'a mo itangatulu no talaxu lataua kalakalavoi Baalu, mo ilotu noxou uasi." ⁵ La sou anu aloxo vaimomo 'o kalumo, ta mitema xulumuxa'a sevilesi a Lataua mualaanasi'a la musosovosi'a lexe anu ta na'u. ⁶ ^vIa no anu alauna noxousi la sou Anu musosovosi'a lexe anu ta na'u. Anu uxavutala no anu xaixai laixe noxi'a e ane'i mi'oxonu ne la sou musosovosi'a uasi.

ⁿ10:16 Ais 53:1 ^o10:18 Lex 19:4 ^p10:19 Lap 32:21 ^q10:20 Ais 65:1

^r10:21 Ais 65:2 ^s11:1 1Sa 12:22; Lex 94:14; Pil 3:5 ^t11:3 1Ta 19:10, 14

^u11:4 1Ta 19:18 ^v11:6 Xal 3:18

Lexe ane'i mi'oxonu xaixai laixe la sou Anu musosovosi'a ne, la alauna ne anu alauna uasi.

⁷La sou nenge tavikala a loxovaa? Mii e ta Isilaeli xavixavine'i sou lexe ino'u ne, ane ino'u uasi, ia ane'i xulumuxa'a sevilesi e Lataua musosovosi'asi ne ane mino'u. Mo ane'i mose'i ne mitatusou tane'i mukalu ne. ⁸wAloxo vaikala vile mikaukavunu muai no nano no anu Lavuku Tavuna teinu noxou Lataua mukavikala aloxo 'o,

“Lataua mu'oxone'i mixolu loxo itema e muai muva'amiminu.

Mo mu'oxonu ie'i seleveenu, la imalei la uasi xe mu'oxonu sangali'a mutomu,

la ilomu la uasi, la muxolu aloxo ne mune'e muxali vaimomo 'o.”

⁹xMo Deviti kalumo movikala no anu mii ne aloxo 'o.

“Eni amasaxa lexe, no mine ipita no anu lavilelu vile toxoxa'a mo i'au'ausou, la lavilelu ne uxali loxo mii sou u'oxonu masuane'isi,

mo uxali loxo uoi sou i'amo no anu, mo loxo lulu sou ipatolo no anu xe uxali loxo mii sou u'oxone'i itulaki no anu,

la ulosi'a tu'utu'umaxusi.

¹⁰Mo ie'i seleveenu la imalei la uasi, xe na'oxonu xine'i ukilikalu la ulanga uxoxolu utotomu aloxo ne.”

Lataua Mulivulixa'a ta Mitema E ta Isilaeli Uasi

¹¹yIoxe, eni emasaxa lexe atali'i la aloxo 'o, no mine ta Isilaeli milapau ne, la loxovaa ane'i imomomo sou itulu la uasi, mo isu'a avile io? Mii vile aloxo ne uasisi manina. Xo ane'i mixiunu tumali'a noxou Lataua, la sou Anu mulivulixa'a ane'i ane ta Iutaia uasi la mu'oxone'i ta

Isilaeli opone'i masuai'a xe miisu. ¹²No mine ta Isilaeli mixiunu tumali'a noxou Lataua la Anu musu'uline'i ta mitema no xalee lialia mukalusi 'o laixe manina. Mo no mine ta Isilaeli imulinu Lataua uasi, la Anu mu'oxo laixe manina noxi'a ane'i ane ta Iutaia uasi. Ia lexe ta Isilaeli ilivu une'e noxou Lataua, la Anu usu'uline'i ta mitema latala ukalusi lailaixe manina.

¹³La sou vaivaikala noxilo 'o ne ulai noxinge ngingi ta mitema ane ta Iutaia uasi aloxo 'o. Lataua mupalusilo sou alai axaxai noxinge, la mu'oxoleli e'osa manina sou alai axaxai ne, ¹⁴La eni emolo taleli lexe male eni a'oxonu aloxo ne, la sou tatema tualasilo imaisou mii ma'ia e Lataua u'oxonu noxinge ne xe iisu la sou ine'e. No anu 'ilixoxo aloxo ne, la sou eni amomomo sou alivulixa'a mose'i noxi'a. ¹⁵Ia Lataua umasaxai'a ta Isilaeli la uasi, la Anu muxalixu opo vilesisi muxolu no taine'i ilo'a ta mitema no lia 'o sou ilo'a mixolu. Ia lexe Anu uno'a ta Isilaeli ilivu ine'e noxou, la anu uxali a loxovaa? Anu ulivulixa'a la anu loxo ta mitema ane misoisoli ne, itulu ino'u mauli. ¹⁶No mine lexe uiti unene'a xe lingamo la ane'i ino'u mose'i sou i'oxonu veleti no anu, ia lexe ane'i i'oxonu veleti no anu xe ino'u vile ilosou Lataua loxo mii sou ilosou, la anu loxo veleti ukalusi ne anu muxali loxo mii sou ilosou Lataua ukalusi. Mo lexe ovu uli'u ne anu noxou Lataua la avoavolu kalumo ne anu noxou Lataua. ¹⁷zTa Isilaeli ne aloxo ovu olivu e muleme lailaixe ne, ia Lataua mulixisou avoavolu mose'i la muxexeenu musu'a. Ia ngingi ta mitema va'axu mo ne aloxo olivu vova e muleme no siasila, ia Lataua muno'inge ngenene'e, la muteinongenge vaxa no anu ovu laixe ne ainu, sou ngeno'u tanixu ane anu muxexeenu 'ole. La vaimomo 'o ngingi

w11:8 Lap 29:4; Ais 29:10 x11:9 Lex 69:22-23 y11:11 Apo 13:46

z11:17 Ep 2:11-19

ngexolu laixe mo ngeno'u 'ani laixe molu no anu ovu uli'u ne. ¹⁸La sou ngingi ane ta Iutaia uasi ngaxavutala lexe ngingi ngelaixe mo ngeuliuli no anu ovu avoavolu maninasou ne uasi. Lexe xavutala aloxo ne muxolu noxinge, la anu laixe lexe ngaxavutala tei aloxo 'o. Ngingi ovu avoavolu ne ngano'u la'ilali la sou ngasu'ulinu ovu uliuli'u uasi. Ovu uliuli'usi ane anu uno'u la'ilali la sou usu'ulinu avoavolu ne. ¹⁹Ngingi ngavikala lexe, "Lataua muxatelesou ovu avoavolu ne muxexee la sou Anu muno'inge la mulai muteinonengi vaxa sou ngano'u tanixu." ²⁰Anu manina, Lataua mu'oxonu aloxo ne. Ia Anu muxexene'i ne, xo tava'u aloxo 'o, ane'i imuxaxu tane'i uasi, ia ngingisi nge-muxaxu tangengi la sou ngexolu laixe loxo Lataua ta 'olu ne. Ia ngatoongenge no anu mamu, ia anu laixe lexe ngingi ngamama'u kalumo. ²¹Ia ngaxavutala kalumo aloxo 'o, xo loxo tei la Lataua iou uvaxau ovu avoavolu e muxolu tei ne uasi, la sou Anu u'oxonu iouvilesisi noxinge kalumo aloxo ne.

²²^aLa sou ngaxavutala laixe, xo Lataua e xaviinu musuku ne ulavusou u'oxonu 'ilixu laixe noxinge xe u'oxo masuanenge kalumo. Anu u'oxo masuane'i ane'i ane imulinu 'ilixu noxou uasi, ia Anu u'oxonu 'ilixu laixe noxinge lexe ngingi ngaxolu pekia'inge sou ngamulimulinu 'ili'ilixu noxou. Ia lexe uasi la Anu upeesinge ngaxexee kalumo. ²³Mo lexe ane'i ta Iutaia ane Anu mupepeesia tei ne lexe imuxaxu tane'i la, la sou Anu uno'a ine'e la uteinoxaxa'ilivu no anu ovu ainu ne kalumo la. Xo Lataua anusisi Anu molusi umomomo sou uteinoxoxa'ilivu no tanixa'a la. ²⁴Xo ngingi ta Iutaia uasi ne ngelavusou manina lexe ngingi tei ne, ngingi ovu olivu e mutulu no siasila avoavolu ane, ia Lataua mupeesinge la

muno'inge ngene'e sou muteinongenge movaxa no anu ovu olivu e laixe ne. Anu aingengi manina ane ne uasi. La sou anu mii vile pekia'u uasi, anu se'isisi noxou Latauasi sou uno'u ovu avoavolu e mupepeesou muxexeeni tei ne ka uteiteinoxu ulivulivulixa'a no tanitanixa'a la.

Lataua Muxavutala sou Upamauline'i ta Isilaeli Ukalusi

²⁵Ioxe ta vivilo, eni emasaxa lexe alamananixu vaikala talume vile, mo ngingi ngalamana no anu aloxo 'o, mamu sou ngaitingengi lexe ngingi ta mitema sou lavulavu ane. Vaikala talume ne aloxo 'o, opone'i mo xavutalai'a ta Isilaeli xalee vile ne mutatu mukalu. Xavutalai'a ne utatu uxoxolu aloxo ne ulai utalo no mine ititisi'a ta mitema ane'i ane ta Iutaia uasi ne umomomo no anu itititi e Lataua musosovosou sou ixali ta mitema noxou. ²⁶^bLa sou Anu ulivulixa'a ta Isilaeli ukalusi, aloxo kaukavu muai no nano no anu Lavuku Tavuna noxou Lataua teinu movikala aloxo 'o, "Itema sou pamauli molu ne Ielusalemu la une'e, la sou Anu usu'uline'i ta mitema e Iakovo muxalixa'a ne, la sou Anu uxiune'i no anu 'ili'ilixu masumasua noxi'a.

²⁷^cMo no anu voxo ane ne, la Eni asakiinu vaikala noxilo, nexi noxi'a taxali no anu opo vilesisi uxolu no tainexi no mine Eni axexeenu susu noxi'a ukalusi."

²⁸Xo ta Isilaeli mixiunu tumali'a no anu a'alo laixe ne la mixali tauluau Lataua, mo no anu 'ilixu nesi la sou Anu musu'ulingengi ane'i ane ta Iutaia uasi sou ngexali ta mitema noxou Lataua. Ia tei manina la Lataua musosovosi'a sou ixali ta mitema noxou muisalili, mo Anu

tanuxa'asio. Anu u'oxonu aloxo ne noxi'a xo muxavutalane'i ta tamutu'u ovuxa'a tatei. ²⁹Aloxo ne, la sou Anu muxaxau lexe, no mine Lataua usosovosi'a ta mitema xe ualusi'a, la umomomo sou uxiunu xavutalau la uasi. ³⁰Xo ngingi ta Iutaia uasi ne tei la ngalumuxu vaikala noxou Lataua uasi, mo vaimomo 'o, la ta Isilaeli ilolomu la uasi kalumo, la sou no anu 'ilixoxo nesi la Lataua mualauasinge. ³¹Ngingi ngalolomu uasi tei, ia Lataua mualauasinge anu iouvilesisi aloxo ne, vaimomo 'o ta Isilaeli ilomuxu vaikala noxou Lataua la uasi, ia xo Anu mualauasinge la Anu ualaunasi'a kalumo aloxo ngingi ne. ³²Xo Lataua iou muvaxau 'ilixoxo sou lolomu uasi ne musakisakine'i ta mitema mukalusi, xo Anu umasaxa lexe umaxa'u tanutanuxu noxou ne uxali lamana noxi'a ta mitema ukalusi.

Nenge Ta'itinu Lataua Ualasu

³³^dAe, ngamaisou Lataua ne lailaixe mo iouvilemo manina, 'ili'ilixoxo lailaixe mo xavutala lailaixe mo lavulavu lailaixesi mu'ana'ana noxou manina, mo mulu'elai musuku. Nenge ta mitema tamomomo sou talavusou laaxu xavutala noxou ne ukalusi uasi, mo tamomomo sou tamulinu vote'i noxou ne ukalusi uasi. ³⁴^eXo vaikala muai no nano no anu Lavuku Tavuna teinu noxou Lataua muvikala aloxo 'o,

“Ena'ei mulavusou xavutala noxou Tila?

Mo 'ena'ei umomomo sou upelapela'u?”

³⁵^f“Mo 'ena'ei mulosou Lataua ma'ia tei, la sou Anu mukolinu la mulosou lakolisou mune'e noxou?

Uasi! Evile uasi.”

³⁶^gXo Lataua anu mukoinu mimii latala mukalusi mo Anu tava'u mimii

latala mukalusi, mo mimii latala ne, Anu na'u mukalusi. La sou nenge ta'itinu ualasu utotomu mo kaluxu uasi. Manina.

Nenge Maasi Talosou Lataua Maulinenge Ukalusi Ulai Noxou loxo Anu Mii Na'u

12^hLa sou ta vivilo, eni axavutala xo Lataua mualauasinge lailaixe manina, la sou eni avikalangengi peki'a'u aloxo 'o. Laixe lexe ngingi ngalosou Lataua vasimenge ukalusi loxo Anu mii na'u uisalili. Mo no mine ngingi ngaxoxolu o la ngingi ngaxali loxo Anu ta na'u uisalili, mo nga'oxonu 'ili'ilixoxo lailaixesi e Anu umasaxau. Ngingi nga'oxonu aloxo ne, loxo anu 'ilixoxo sou lalotu maninasou ulai noxou no anu ulengengi. ²Mo mamu sou ngamulinu 'ili'ilixoxo masumasua noxi'a ta mitema no lialia 'o. Ia nga'italongengi ulai noxou Lataua mo Anu molu uxiunu xavutalamengi uxali alavua, mo 'ilixomengi uxali alavua kalumo. La sou ngingi ngamomomo sou ngalavu laixe no anu masaxa noxou Lataua. La ngingi ngalvusou 'ilixoxo laixe, mo 'ili'ilixoxo e Lataua umasaxau, mo 'ilixoxo e mumomomo laixe manina.

³ⁱXo Lataua mualauasilu la mulosilo xaixai noxou sou axaxaisou, la sou eni amasaxa lexe avikalangengi vilevilesi lamana aloxo 'o. Mamu sou ngingi ngaxavutala lexe ngingisi lavulavumengi mo 'ili'ilixoxo noxingesi anu laixe mua'alixaxa'ane'i mose'i. Uasi. Ia anu laixe lexe ngingi ngaxolu se'isisi mo tangengi umulimulinu 'ili'ilixomengi mo ngaxavutala laixe umomomo no anu sosovo sou muxamuxaxu tangengi e Lataua mulosinge. ⁴^jNenge telavusou lexe nenge vilevilesi ne vasimenge vile-

^d11:33 Ais 55:8-9 ^e11:34 Ais 40:13; 1Ko 2:16 ^f11:35 Iop 41:11

^g11:36 1Ko 8:6 ^h12:1 Rom 6:11, 13; 1Pi 2:5

ⁱ12:3 1Ko 12:11; Ep 4:7; Pil 2:3 ^j12:4 1Ko 12:12, 27

sisi, ia mineminenge tavu'alo mupita la sou anu muxalixu vasimenge ne ia mine-minenge vilevilesi xaixaiou iouvilemo. ⁵Anu iouvilesisi aloxo nenge ta mitema tavu'alo, ia noxou Kalisito, la nenge texali vilesisi. Mo nenge texali tangatan-ganenge mo tasu'usu'ulinenge ngaton-gato'o. ⁶^kNo anu alauna noxou Lataua mu'oxonu mune'e noxinge, la Anu mulosinge vilevilesi lavulavu sou xaixai iouvilesisi uasi, loxo mii lailaixe Anu mulosinge vitanisi. Lexe Anu mulosou itema vile lavulavu sou upalomatanane'i ta mitema, la anu u'oxonu mo uvivikala, umomomo no anu sosovo sou muxa-muxaxu tanu noxou. ⁷Mo lexe itema vile Anu mulosou lavulavu sou usu'uline'i ta mitema, la anu laixe lexe anu u'oxonu maninasou mo usu'uline'i ta mitema laixe, mo lexe vile Anu mulosou lavulavu sou uxaxai loxo tisa sou ulosiexa'a ta mitema no anu vaikalau Lataua, la anu laixe sou anu u'oxonu maninasou xaixai loxo anu tisa. ⁸Mo lexe itema vile muno'u lavulavu sou upeletoto mo mamaatola, la anu laixe lexe anu u'oxonu maninasou sou umamaa-tolane'i ta mitema. Mo lexe vile uno'u lavulavu sou usu'uline'i ta mitema e pa'usi'a no anu mimii mose'i, la anu laixe lexe anu u'oxonu aloxo ne, mo ulosi'a mimii ukalusi. Mo lexe vile uno'u lavulavu sou uulaxune'i ta mitema, la anu laixe lexe anu u'oxonu xaixai noxou sou usaxila'a ta mitema laixe. Mo lexe itema vile ulavusou tanuxa'a ta mitema, la anu u'oxonu ilou 'osa'ilasi.

**Nenge Tamasaxai'a ta
Menexinge Mo Tanengexa'a**

⁹No mine tangengixa'a ta menexinge, la anu laixe lexe ngingi tanengengixa'a

maninasou, ia ngakalakalavoi uasi. Nga'umolu 'ilixo masumasua ia ngetetelidou 'ilixo laixe. ¹⁰¹Anu laixe lexe ngingi ngamasaxai'a ta menexinge maninasou no tangengi loxo ta vivinge maninasou. Mo anu laixe lexe ngingi utotomu ne nga'itinu ta menexinge ualasi'asi, ia ngingi uasi. ¹¹Ngingi xavingengi mo ngaxaxai utotomu, ia ngatotosa uasi, la sou Uleenu Tavuna uavutilingenge no anu masaxa sou nga'oxonu xaixai noxou Tila. ¹²^mMo ngingi ngaxolu ngalolooxalasi la ngingi nga'osa, lexe tu'umaxu uxali noxinge, la ngatulu pekia'inge mo ngakilaka utotomu. ¹³ⁿLexe ta mitema noxou Lataua mose'i i'a mimii xe xa'a 'ani uasi, la ngingi ngasu'uline'i. Mo lexe taasila ine'e noxinge, la ngasaxila'a laixe. ¹⁴^oMo lexe ta mitema i'oxonu masuangengi, la ngakilakasi'a sou Lataua usu'uline'i, ia ngakilakaxa'a sou Lataua u'oxo masuaneni mamu. ¹⁵No mine ta mitema i'osa, la ngalai mo ngongi'a nga'osa, xe itama la ngalai mo ngongi'a ngatama. ¹⁶^pMo nga'oxonu opongengi iouvilesisi aloxo ne noxi'a ta mitema ukalusi, mo nga'itingengi mamu, ia utotomu ne nga'osa sou ngalai ngongi'a ta mitema e ilavusou i'oxonu tilasi'a uasi ne ngaxolu ngapita. Mo nga'itingengi lexe ngingisi ngelavusou mimii latala mukalusi mamu.

¹⁷^qLexe ta mitema i'oxonu masua noxinge la ngakolinu no anu masua mamu. Ngalaxa'ingengi laixe mo sou nga'oxonu 'ilixo laixesi no ie'i ta mitema. ¹⁸Mo anu laixe lexe ngingi ngatovonu sou ngakamuli votevote'i mose'i sou ngaxalixu xoluxolu se'isisi no tain-gengi, ia 'oto'oto ilou lavilavi uxolu no taingengi mamu. ¹⁹^rTa menexilo e eni

^k12:6 1Ko 12:4-11; 1Pi 4:10-11 ^l12:10 1Pi 1:22 ^m12:12 1Te 5:16-18

ⁿ12:13 Eva 13:2 ^o12:14 Mat 5:44; 1Ko 4:12 ^p12:16 Xav 3:7

^q12:17 1Te 5:15 ^r12:19 Lap 32:35; Mat 5:39

emasaxainge musuku, lexe i'oxonu masuangengi, la la'iangenge mo ngakolinu mamu, ia ngalosou Lataua taiinu sou Anu molu ukolinu no anu la'ia noxou. Aloxo kaukavu muai no nano no anu Lavuku Tavuna teinu noxou Lataua, muvikala aloxo 'o. "I'lixo sou lakoli ne, Eni xaixai noxilo ane, Eni melo akolinu 'ilixi noxi'a ne, mo sou a'oxonu masuane'i manina." ²⁰sAloxo ne la sou, "Lexe itema mu'oxonu masua noxinge ne usolixu, la nga'a'anu, xe usoliu lexa la ngaienu. No mine ngingi nga'oxonu aloxo ne, la ngapamaelanu manina." ²¹Mamu sou iengi uvaxau 'ilixi masua utaloxolingenge, ia ngingi ngataloxolixu no anu 'ilixi laixe noxinge.

Ngingi Ngaxolu no Laxa'a ta Tatilasinge no Tuala

13 ^tNgingi latala ne ngaxolu no laxa'a ta tatilasinge. Xo nenge telavusou lexe ta tatilasinge e mixolu sou isaxila'inge no lia 'o ixali vitanisi uasi, Lataua molu mumulaxa'a mo mulosi'a xavi sou isaxila'inge. ²Aloxo ne la sou ta mitema e ilomuxa'a ta tatilasi'a uasi, la anu loxo ane'i ilomuxa'a ta mitema e anu Lataua molu mumulaxa'a uasi. Ta mitema ane i'oxonu 'ilixi aloxo ne, la ino'u lakolisou ne masua sou 'ilixi e ane'i mi'oxonu ne. ³uTa tatila e mixolu sou isaxila'inge ne sou ta mitema ane i'oxonu 'ili'ilixi laixe i'ume'a uasi, ane'i mixolu ne sou ane'i ane i'oxonu 'ili'ilixi masumasua i'ume'a la ixolu se'isisi. La sou lexe nini namasaxa lexe naxolu laixesi mo na'ume uasi, la nini na'oxonu 'ilixi lailaixesi, la sou anu u'osasine mo u'itinu ualazine. ⁴Xo tatilasinge ne anu itema sou xaixai noxou Lataua ane, sou usu'ulineni la xoluxoluxene uxali laixe. Ia lexe nini na'ox-

onu 'ilixi masua la sou nini na'ume, xo nini nelavusou lexe lavisu e anu utetelisou ne, utetelisou vitanisi uasi. Anu itema sou xaixai noxou Lataua, sou ukolinu la ulosi'a ta mitema ane ilavusou i'oxonu 'ili'ilixi masumasua navunavu. ⁵Aloxo ne la sou anu laixe sou nenge taxolu no laxa'a ta tatilasinge, mo ta'ume xo ane'i ilosinge navunavu, la sou nenge tamulinu vaivaikala noxi'asi uasi. Ia nenge ta'oxonu aloxo ne xo nenge telavusou manina lexe anu 'ilixi laixe sou nenge tamulinu aloxo ne.

⁶vXo anu tava'u aloxo ne la sou nenge vilevilesi tasu'anu lamoli ne, xo ta tatilasinge ne ane'i ta mitema sou xaixai noxou Lataua, la sou utotomu ne i'oxonu xaixai sou isaxila'inge laixe. La sou nenge tasu'anu lamoli ne ulai sou usu'uline'i. ⁷Mo lexe ivikalangengi sou naleanu lamoli ulai noxi'a sou mimii mose'i, la anu laixe lexe ngingi ngalosi'a. Mo lexe ivikalangengi sou ngasu'anu lamoli ulai noxi'a ta kisokisou sou tuala, la anu laixe sou ngingi ngasu'anu. Mo lexe ngaxolu no laaxu tila noxinge, la ngalomusou vaikalau mo ngamaxa'u 'ilixi laixe noxinge noxou, mo lexe vile uxolu kisinge, la laixe lexe ngingi ngatoxonu mo ngalomuxu, mo ngaxolu no laaxu, xe nga'itinu ualasu.

Anu Laixe Lexe Nenge Tamasaxainge Ngatongato'o Manina Xo Voxo a 'Alai Mukalu

⁸wLexe ngingi ngalingau mimii noxi'a ta menexinge, la ngakolinu uasi, uasi. Ngingi ngakolinu. Ia anu anesi 'ilixi sou ngamasaxainge ngatongato'o manina. Xo itema e umasaxai'a ta menexu musuku la anu mumulinu lapuloto noxou Lataua laixe mo mumomomo

^s12:20 Xav 25:21-22; Mat 5:44 ^t13:1 Xav 8:15; Tit 3:1 ^u13:3 1Pi 2:13-14
^v13:6 Mat 22:21 ^w13:8 Mat 22:39-40; Iak 2:8

sou. ⁹xNenge telavusou lexe lapuloto noxou Lataua muvikanenenge aloxo 'o, “Ngingi ane ngetaula'i, nga'oxonu 'ilixou vote'i mamu, mo ngavau itema usoli mamu, mo ngapakali mamu xe ngaisuxu ta menexinge mi'ami'a mamu.” Lapuloto ane ne ilou lapuloto mose'i e muxolu la ne anu mupita muxali no anu vaikala vilesisi aloxo 'o. “Anu laixe lexe nini namasaxai'a ta menexine laixe loxo nini nemasaxaine.” ¹⁰yItema e umasaxau menexu vile manina la anu umomomo sou u'oxo masuanu uasi. Itema e u'oxonu aloxo ne sou umasaxai'a ta menexu lailaixe, la anu mumulinu 'ilixou sou lapuloto manina.

¹¹zXo eni avikalangengi sou nga'oxonu 'ilixou ne xo ngingi ngelavusou voxo vaimomo e nenge texolu no anu 'o ne. Vaimomo 'o anu voxou sou nenge taai la uasi, anu voxou sou nenge tatulu xo anu voxou sou tu'tu'umaxu la nenge tatulu pekia'inge. Xo no mine nenge temuxaxu tanenge alavua noxou Kalisito, la nenge texolu temolomolo tanenge no anu voxou sou Lataua upamaulinenge, la sou voxou ne no paxa la uasi, anu a mune'e 'alai mukalu. ¹²a¹Olovoxou ne anu asou ukalu, mo anu asou lamana ukea. La sou anu laixe sou nenge tatautalonu 'ili'ilixou sou isivoxou ne mo uxolu, ia tano'u misomisou lamana mo tatelonu no vasimenge loxo tokolomo sou 'oto'oto. ¹³bAnu laixe lexe nenge tamuamua'i uisalili loxo itema umuamua'i no lamana. Ia tamuamua'i no anu 'ilixou sou lavilelu toxotoxoxa'a mo 'ilixou sou taixu lexa pekia'u mo 'ilixou sou vote'i mo tamulinu masaxa masua sou vasimenge mamu, mo talavilavinenge xe oponenge masumasuainge ngatongato'o

mamu. ¹⁴cIa laixe lexe ngingi ngano'u Tila Iesu Kalisito une'e uxolu no anu maulingenge. Mo ngaxavutala sou ngamulinu masaxa masua sou vasimenge la mamu.

Tatilovosou 'Ilixo Noxi'a ta Menexinge Mamu

14^dItema vile umuxaxu tanu ia loopala noxou ne pekia'u uao, la laixe sou ngano'u u'una no anu lalotu, ia ngatovonu sou nga'otoxu no anu vaivaikala sou mimii iouiou mo nga'oto'oto no ananenge uasi. ²eItema vile muxamuxaxu tanu manina, la sou no anu muxamuxaxu tanu noxou ne, la anu u'ou la'ilali iouiou ne ukalusi, ia itema vile ane umuxaxu tanu pekia'u uasi la anu u'ou kamakalasi. ³fIa itema e ulavusou u'ou la'ilali iouiou ukalusi ne, laixe lexe upupuioi menexu e u'ou la'ilali iouiou uasi ne mamu. Mo itema e ulavusou u'ou la'ilali ukalusi uasi ne, laixe lexe upupuioi itema e ulavusou u'ou la'ilali ukalusi ne mamu, mo uvavaaxu mamu. Xo itema ne Lataua muno'u mulivunoxu kalumo. ⁴gNini 'ena'ei sou natilovosou 'ilixou noxou itema sou xaixai noxou itema vilemo ne? Lexe anu utulu pekia'u no anu xaixai noxou xe lexe ulapau no anu xaixai noxou, la anu mii noxou tilasou. Ia anu utulu pekia'u no anu xaixai noxou xo Tila anusi mumomomo sou u'oxonu utulu pekia'u.

⁵hNo anu xavutala noxou itema vile, la anu u'oxou lexe voxou vile ne anu tila no anu voxou mose'i. Xe no anu xavutala noxou itema vile, la anu u'oxou lexe voxou tavu'alo ne anu iouvilesisi. Ia ta mitema vilevilesi ilavusou no nano no tane'i manina mu'oki lexe xavutala

^x13:9 Mul 20:13-15, 17; Lap 5:17-19, 21 ^y13:10 1Ko 13:4-7

^z13:11 Ep 5:14; 1Te 5:6-7 ^a13:12 1Ioa 2:8 ^b13:13 Luk 21:34; Ep 5:18

^c13:14 Ep 5:11 ^d14:1 Rom 15:7 ^e14:2 Tav 9:3-4 ^f14:3 Kol 2:16

^g14:4 Mat 7:1; Iak 4:11-12 ^h14:5 Xal 4:10-11

anevaa anu manina. ⁶Lexe itema vile usovosou voxo vile loxo anu voxo tatila sou ulotu no anu, la anu u'oxonu aloxo ne sou uxavutalanu Tila sou uvikala laixe ulai noxou. Mo itema vile ulavusou u'ani la'ilali la anu u'ani ulai noxou Lataua. Mo itema e ulavusou u'ou la'ilali ukalusi uasi ne anu u'oxonu aloxo ne sou uxavutalanu Tila, la sou anu uata ne. Mo anu kalumo ulemolu laixe ulai noxou Lataua. ⁷Nenge telavusou lexe no tainenge 'o ne itema vile maulixu ne anu molu usaxila'u uasi mo solixu, ne anu molu usoli no anu masaxa noxou uasi. ⁸ⁱLexe nenge taxolu tamaumauli la anu mii noxou Tila. Mo lexe nenge tasoli la anu mii noxou Tila kalumo. La sou lexe nenge taxoxolu ta maumauli mo lexe nenge tasoli kalumo ne, la anu mii noxou Tilasi.

⁹Tava'u aloxo nesi, la sou Kalisito musoli xe mutulu kalumo, aloxo ne la sou uxali Tila noxi'a ane'i ane misoisoli xe ane'i ane imaumauli kalumo. ¹⁰^jIa nini 'ena'ei manina la sou nini namomomo sou natilovosou 'ili'ilixou vivine, xe natalotaloxolixu vivine 'o? Nenge telavusou lexe nenge latala ne ili'i la taxali tatulu no anu vaivaikala no iou Lataua. ¹¹^kXo kaukavu muai no nano no anu Lavuku Tavuna teinu noxou Lataua muvikala aloxo 'o.

“Eni Tila, eni axolu amaui utotomu, eni evikala manina. Ta mitema tavu'alo no lia 'o ine'e noxilo la ixola'u tava'a sou ilotu noxilo, la ivikala lamana lexe eni Lataua maninasou.”

¹²La sou nenge vilevilesi tatulu sou tapala'alixu 'ili'ilixu minge noxou Lataua.

¹³Aloxo ne la sou anu laixe lexe nenge takalu no anu 'ilixu sou tatilovosou 'ilixu noxi'a ta vivinge. Ia taxavutala laixe mo tatovo tamulinu xavutala vileli, mo sou tatovo sou ta'oxonu mii vile uxolu sou utaluxu vote'isi'a xe ta'oxonu uai sou itulakisou la u'oxone'i ilapau no anu susu mamu. ¹⁴^lTila Iesu mu'oxonu xavutala noxilo lamana, la eni elavusou manina lexe, la'ilali mii vile anu masua no iou Lataua uasi. Ia lexe itema vile uxavutala lexe mii vile anu masua no anu xavutalau, la anu laixe lexe anu mii ne uxolu masua avile. ¹⁵^mMo lexe nini na'ou mii vile no iou vivine vile, ia anu vivine ne mulavusou lexe mii ne masua no iou Lataua, la nini na'oxonu masuanu opoonusi, ia tanenixu uasi Kalisito musoli la mulivunoxu vivine ne, la sou nini navila'isou oponu no anu la'ilalixene ne mamu. ¹⁶Lexe ngingi ngexavutala lexe mimii se'i ne laixe, la ngasaxila'inge laixe, loxo 'o io no anu 'ilixomengisi la u'oxone'i ane'i mose'i la ivikala masua no anu mii ne. ¹⁷Xo saxisaxila'u noxou Lataua ne anu mii sou la'ilali xe mii sou lexa e taixu 'o uasi. Ia 'ilixu maninasou sou saxisaxila'u noxou Lataua ne, ane 'ilixu mulapu, mo opo se'isisi, xe 'osa'ila e Uleenu Tavuna uxalixu no anu maulingenge. ¹⁸Xo itema e umulinu 'ilixu aloxo ne, mo u'oxonu xaixai noxou Kalisito, la Lataua umasaxau no anu 'ilixu noxou, mo ta mitema kalumo ivikalasou laixe.

¹⁹ⁿLa sou anu laixe lexe nenge tatovonu xavinge mo ta'oxonu 'ili'ilixu e umomomo sou uxalixu opo vilesisi no tainenge, mo 'ili'ilixu sou u'oxonu pekia'u loopala noxi'a ta menexinge la u'oxone'i ileme no anu uleene'i. ²⁰^oNini naxavutala no anu la'ilalisi la sou uvilala'isou xaixai noxou Lataua uasi. La'i-

ⁱ14:8 Xal 2:20 ^j14:10 2Ko 5:10 ^k14:11 Ais 45:23; Pil 2:10-11

^l14:14 Apo 10:15; Tit 1:15 ^m14:15 1Ko 8:11-13 ⁿ14:19 Rom 12:18; 15:2

^o14:20 1Ko 8:13

lali latala ne anu laixe sou 'ani'ani, ia lexe nini na'ou la'ilali vile e menexine vile uo'ou uasi xe u'oxonu ulapau, la nini ne'oxonu 'ilixo masua. ²¹ Lexe nini na'ou mimii iouiou mo naixeu lexa peki-a'u mo na'oxonu mimii mose'i la e anu umomomo sou u'oxonu vivine ulapau, la anu laixe lexe nini na'oxonu mamu. ²² Aloxo ne la sou lexe nini nemuxaxu taneni no anu mimii e nini na'oxo'oxonu ne a loxovaa, la anu mii noxinge ngongou Latauasi. Mo itema e uxavutala lexe mimii e sou 'ani'ani ne anu laixe mukalusi ia mii vile sou u'oxonu masuanu uasi, la anu u'osa manina. ²³ Ia itema e u'ou mimii ne ia uxavutala tametamei no anu 'ilixo e anu mu'oxonu ne, la anu mu'oxo masuanu. Xo anu u'ani umulinu loopala noxou uasi, la sou mimii e nenge ta'oxonu umulinu loopala noxinge uasi, la nenge tesusu.

15 Nenge ane loopala noxinge peki-a'u la xaixai noxinge sou tasu'uline'i ane'i ane loopala noxi'a peki-a'u uasi no anu tu'utu'umaxu noxi'a. Ia taxavutalanengesi sou tasu'usu'ulinengesi uasi. ² ^PIa anu laixe lexe nenge vilevilesi taxavutalane'i ta vivinge kalumo, sou tasu'uline'i sou i'oxonu 'ilixo laixe mo tasu'uline'i sou ta'oxonu loopala noxi'a utulu peki-a'u. ³ ^QXo nenge telavusou lexe Kalisito kalumo mune'e la uxavutala sou usu'ulinusi uasi. Ia aloxo vaikala muai no nano no anu Lavuku Tavuna teinu noxou Lataua muvika aloxo 'o, "Ta mitema mivikalasine masumasua, la vaikala masumasua noxi'a ne misu'anu mutelo noxilo." ⁴ ^rXo vaikala tavu'alo e mikaukavunu muai no nano no anu Lavuku Tavuna teinu noxou Lataua tei ne, ane'i mikaukavunu sou talomusou la usu'ulinenge sou tano'u lavulavu no anu. Vaivaikala ne sou upelapela'inge

mo u'oxonu tanenge peki-a'u sou tamuxaxu tanenge noxou Latauasi.

⁵ Eni akilakasinge lexe Lataua anu-sisi upelapela'inge mo Anu anusisi ulosinge xavi sou ngaxaxai ngapita mo opo vilesisi uxolu no taingengi, mo Anu usu'ulingengi sou ngamulinu 'ilixo noxou Kalisito Iesu. ⁶ La sou ngingi ukalusi ne ngapita ngaxali no anu xavutala vilesisi, mo ngapitanu ananenge sou nga'itinu Lataua ualasu. Anu Lataua xe anu Tila noxinge Iesu Kalisito Momu.

⁷ ^sMo ngasexelengenge ngatongato'o mo ngano'a ta mitema ine'e ngongi'a ngaxolu ngapita, aloxo Kalisito mu'oxonu noxinge tei, la musexelengenge sou muno'inge ngene'e ngexolu noxou. No anu 'ilixo ne la sou ngingi nga'itinu Lataua ualasu. ⁸ ^tMo eni avikalangengi aloxo 'o, Kalisito muxali itema sou xaixai sou usu'uline'i ta Iutaia, Anu mu'oxonu aloxo ne, mo sou ulamana lexe vaikala noxou Lataua ne anu manina, mo no anu 'ilixo ne, la anu umomosou vaikala e Lataua musakiinu noxi'a ta xaixasi'a tatei. ⁹ ^uAnu aloxo ne, la sou ta mitema ane ta Iutaia uasi, la i'itinu Lataua ualasu no anu alauna noxou ne. Aloxo vaikala mikaukavunu muai no nano no anu Lavuku Tavuna teinu noxou Lataua muvika aloxo 'o,

"Tava'u aloxo ne, la sou eni a'itinu ualasine no taine'i ta mitema ane ta Iutaia uasi.

Mo alexe lexesou a'itinu ualasine."

¹⁰ ^vMo vaikala vile la mikaukavunu muai no nano no anu Lavuku Tavuna teinu noxou Lataua muvika aloxo 'o,

"Ngingi ta mitema ane ngaxali no anu mata noxi'a ta Isilaeli uasi ne,

^P15:2 1Ko 10:24, 33 ^Q15:3 Lex 69:9 ^r15:4 2Ti 3:16 ^s15:7 Rom 14:1

^t15:8 Mat 15:24 ^u15:9 Lex 18:49; Apo 3:25 ^v15:10 Lap 32:43

ngingi ngongi'a ta mitema noxou Lataua nga'osa ukei.”

¹¹ ^wMo muvicala vile la aloxo 'o,
 “Ngingi ta mitema ane ta Iutaia uasi ne nga'itinu Tila ualalous, mo ta mitema latala ukalusi no lia 'o ilexe mo i'itinu ualalous.”

¹² ^xMo Aisaia kalumo muvicala aloxo 'o,
 “Iesi xasou vile uxali ili'i la usaxila'a ta mitema latala no xalexalee tuatuala no lia 'o ukalusi.

Ta mitema ane ta Iutaia uasi ne mixolu sou imolomolo tane'i noxousi sou une'e la usu'uline'i.”

¹³ Eni akilaka lexe Lataua e nenge taxolu taloloopala noxou sou ulosinge mii lailaixe ne, Anu molu u'ana'analingenge no anu 'osa'ila tatila xe opo se'isisi loxo ngingi ngemuxaxu tangengi noxou sou u'oxonu ne, mo no anu xavi Uleenu Tavuna la u'ana'analingenge la ngaxolu sou ngaloopalasi.

**Paulo Mulai Mua'aloxu A'alo
 Laixe Noxi'a ta Mitema E
 Ilavusou Lataua Uasi**

¹⁴ Ta vivilo, eni no anu xavutalaxeni, la eni elavusou manina lexe ngingi ngalavusou nga'oxonu 'ilixu laixe uto-tomu. Mo ngingi ngeno'u lavulavu no anu mimii iouiou mukalusi, la sou ngingi vilevilesi ne ngamomomo sou ngalosiengi ngatongato'o. ¹⁵ Ia vaikala noxilo se'i e eni ekaukavunu 'o ne anu pekia'u seville, ia eni amama'u sou akaukavunu uasi. La eni emasaxa lexe alivunoxu xavutalamengi no anu mimii mose'i sou ngaxavutala no anu la. Xo Lataua mualauanasilo. ¹⁶ ^yIa musosovosilo sou exali itema sou xaixai noxou Kalisito Iesu sou alai a'aloxu a'alo laixe sou Kalisito Iesu noxi'a ta mitema

ane ane'i ta Iutaia uasi. Mo no anu xaixai noxilo ne, la eni axaxai loxo ta mitema sou ielaxa'a ta sipsip, sou a'aloxu a'alo laixe noxou Lataua. Eni exali loxo ta mitema sou i'elaxa'a ta sipsip, mo emasaxa lexe ano'a ine'e sou alosou Lataua loxo anu mii na'u sou talosou la Anu u'osasi'a manina. Mo Uleenu Tavuna mu'oxone'i mixali Anu ta na'u muisalili.

¹⁷ Nexi noxou Kalisito Iesu texaxai tepita la sou eni a'osasonu xaixai noxou Lataua sou a'oxonu. ¹⁸ Eni maasi la avikalangengi no anu mii vile la uasi, ia emasaxa lexe a'alomengi no anu mii ma'ia Kalisito mu'oxonu mukalu no anu maulixo, sou eulaxune'i ta mitema ane'i ane ta Iutaia uasi mine'e sou mimulinu vaikala noxou Lataua. Anu musu'uliniu vaivaikala noxilo la mu'oxonu mimii mose'i lailaixe muxali no avolo. ¹⁹ Mo no anu xavi no anu Uleenu Tavuna, la mulosilo xavi sou e'oxonu sosovo iouiou muxali. La esokou exaxai ne, ne Ielusalemu mo exixaoxao sou ea'aloxu a'alo laixe sou Kalisito mulai noxi'a ta mitema mukalusi no tuatuala no paxapaxa, la elai exali avile no xalee lia tila ne Ililikumu. ²⁰ ^zEni no anu masaxa tatila noxilo aloxo 'o, eni amasaxa sou a'aloxu a'alo laixe sou Kalisito ulai noxi'a ta mitema ane milavusou mukalu uasi, ia a'aloi'a ane'i ane ilavusou uao. Xo eni amasaxa sou atulusou tani teitexi no anu kokovu itema vile mumulaxu tei uasi. ²¹ ^aIa aloxo kaukavu vile mikaukavunu muai no nano no anu Lavuku Tavuna teinu noxou Lataua muvicala aloxo 'o, “Ta mitema e ilomusou a'alosou tei uasisi manina ne ane'i ilomusou, la ane'i imaisou. Xe ane'i ane ilomusou vaikala noxou uasi ne,

^w15:11 Lex 117:1 ^x15:12 Ais 11:10; Pal 5:5 ^y15:16 Rom 1:5; 11:13

^z15:20 2Ko 10:15-16 ^a15:21 Ais 52:15

ilomusou la ilavusou.”

^{22b} Xaixai nesi mu'au'ausilo no anu voxo tapiena la alai axali noxinge uasi.

Paulo Umasaxa Lexe Ulai Umais'i'a ta Romu

²³ Ioxe aloxo eni elemolu tei lexe xaixai mu'au'ausilo la ane'e axali noxinge uasi. Ia vaimomo 'o xaixai no xalee ane 'o ne mukalu, la sou eni xavutalaxeni mutulu sou ane'e noxinge. Xo xavutalaxeni mutulu sou lexe ane amaisinge ne muxolu tatei mo mo mune'e muxali vaimomo 'o. ²⁴ La sou lexe eni alai no xalee lia tila ne Sipeini la eni exavutala lexe apolo une'e loxo noxinge mo amaisinge tei o, ukalu la sou eni alai. Mo eni a'osa sou amaisinge mo taxolu tasexelanenge ngatongato'o xe nenge'a taxolu sevile ukalu, la sou ngingi ngasu'ulileli sou alai ne Sipeini.

^{25c} Ia vaimomo 'o eni alai ne Ielusalemu mo asu'uline'i ta mitema noxou Lataua ne tei o. ^{26d} Xo ta mitema mose'i mixolu no taine'i ta mitema noxou Lataua no xalee lia tila ne Makedonia xe ne Akaia mipitanu su'uli se'i sou ulai usu'uline'i ne Ielusalemu. ^{27e} Xo xavutala sou su'uli ne ane'i me'a mi'osa sou mi'oxonu, la sou no anu 'ilixu e ane'i mi'oxonu ne anu laixe, xo ane'i mii vile ta Iutaia mi'oxonu mulai noxi'a ia ikolinu uasi. Mii e ikolinu uasi ne aloxo 'o, ane'i ta mitema ane ane'i ta Iutaia uasi ne, vote'i sou su'uli sou uleene'i ne a noxi'a ta Iutaia ne. La sou anu laixe sou ane'i mikolinu sou misu'uline'i no anu mimii sou vasimenge. ²⁸ La sou eni alailixu su'uli 'o, mo lexe melo alai a'italonu noxi'a ukalu xe ili'i lexe eni alai ne Sipeini, la sou eni apolo une'e loxo noxinge mo amaisinge tei o, xe ukalu

la sou eni alai. ^{29f} La eni elavusou lexe eni ane'e noxinge, la alualu e noxou Kalisito muxolu noxilo 'o ne u'ana'ana noxinge manina.

^{30g} La sou vaikala pekia'u noxilo ulai noxinge ngingi ta vivilo aloxo 'o, ngasu'ulileli mo nenge'a tapita sou takilaka pekia'u silo ulai noxou Lataua sou usu'ulileli. Xo nenge temuxaxu tanenge noxou Tila noxinge Iesu Kalisito mo Uleenu Tavuna muxalixu 'ilixu sou tanengexa'a ta menexinge muxolu no nano no oponenge. ³¹ Ngakilakasio mo sou eni alai ne Ielusalemu, la ta mitema noxou Lataua ane mixolu ne i'osa sou ino'u su'uli ma'ia noxilo. Mo ngakilakasio sou Lataua u'umeleli no avo'a ta Iutaia mose'i e ilavusou imuxaxu tane'i noxou Lataua uasi. ³² Mo lexe masaxa noxou Lataua, la eni a'osa manina no mine eni ane'e amaisinge, la nenge'a taxolu sevile mo ama'ila mo ano'u xavi la. ³³ Eni akilaka lexe opo se'isisi noxou Lataua uxolu noxinge latala ukalusi utotomu mo kaluxu uasi. Manina.

Paulo Musovanu Aso Laixe Mulai Noxi'a ta Mitema Tavu'alo

16 Eni emasaxa lexe ngingi nga'oxonu laixe noxie vivinge Vipi. Ane sema ne utotomu la ixaxai sou isu'ulinu lalotu no nano no tuala tila ne Senikilia. ² La sou lexe ane ilai ixali noxinge, la eni emasaxa lexe ngano'e ine'e ngongi'a ngaxolu loxo nenge nenge'a noxou Tila, mo ngasaxelaxe no anu 'ilixu noxinge nenge ta mitema noxou Lataua. Mo lexe tu'umaxu vile noxie, la ngingi ngasu'uline, xo ane misu'usu'uline'i ta mitema tavu'alo mo misu'ulileli kalumo.

^{3h} Eni emasaxa lexe ngasovanu aso laixe noxilo ulai noxie Pilisila xe mu-

^b15:22 Rom 1:13 ^c15:25 1Ko 16:1-4

^d15:26 Apo 24:17; 1Ko 16:1; 2Ko 8:1; 9:2, 12 ^e15:27 1Ko 9:11

^f15:29 Rom 1:11 ^g15:30 2Ko 1:11; Kol 4:3; 2Te 3:1 ^h16:3 Apo 18:2

lue Akuila. Ane'i ta menexilo e nexi noxi'a texaxai tepita no anu xaixai noxou Kalisito Iesu. ⁴Ane'i ilou misu'ulileli laixe, xe ta mitema i'oxo lexe ive'axu su'uli ne, la ane'i ilou i'ume uasi. La sou eni amasaxa lexe alemolu laixe noxi'a ilou, ia enisisi uasi, ane'i ta temanu lalotu no tuatuala noxi'a ta mitema ane ane'i ta lutaia uasi ne, opone'i kalumo aloxo ne. ⁵Mo ngasovanu aso laixe noxilo ulai noxi'a ta temanu lalotu e ilavusou ipita no tani noxi'a ilou kalumo. Mo ngasovanu aso laixe noxilo ulai noxou vivilo e Epainetusi e eni emasaxau musuku. Anu anusisi muxi-unu mauxu mo mumuxaxu tanu noxou Kalisito tei noxi'a ta mitema mukalusi no xalee lia tila ne Asia. ⁶Mo ngasovanu aso laixe tatila noxilo ulai noxie Malia kalumo. Xo ane mi'oxonu xaixai tatila manina sou misu'ulingengi. ⁷Mo ngasovanu aso laixe noxilo ulai noxi'a Anitolonikusi ilou Iuniasi kalumo. Ta tulaleli ta tamei ne nexi noxi'a tekei texolu no nano no taasou navunavu. Ane'i ilou ualaisi'a muuliuli noxi'a ta mitema sou xaixai noxou Lataua. Mo ane'i ilou mimuxaxu tane'i noxou Kalisito tei noxilo. ⁸Mo ngasovanu aso laixe noxilo ulai noxou Amipiliatusi anu menexilo no anu 'ilixu noxou Kalisito. ⁹Mo ngasovanu aso laixe noxilo ulai noxou Ulivanusi anu nenge menexinge no anu xaixai noxou Kalisito. Mo ngasovanu aso laixe noxilo ulai noxou Sitakisi anu menexilo eni emasaxau manina. ¹⁰Mo ngasovanu aso laixe noxilo ulai noxou Apelisi kalumo. Anu itema vile e ta mitema ilemolu lexe anu itema sou umulimulinu Kalisito laixe. Mo ngasovanu aso laixe noxilo ulai noxi'a Alisitovulusi ilo'a ane'i ane ixoxolu no tani noxou. ¹¹Mo ngasovanu aso laixe noxilo ulai noxou tulaleli

Elotioni, mo ngasovanu aso laixe noxilo ulai noxi'a ane'i ane ixoxolu no tani noxou Nasisusi kalumo. Ane'i ta mitema noxou Tila. ¹²Mo ngasovanu aso laixe noxilo ulai noxi'a Tilipina ilee Tiliposa, ane'i ta sema ta tamei ilavusou ixaxai xavine'i manina no anu xaixai noxou Tila. Mo ngasovanu aso laixe noxilo ulai noxie Pesisi, ane sema vile ilavusou ixaxai xaviine no anu xaixai noxou Tila kalumo. ¹³Mo ngasovanu aso laixe noxilo ulai noxou Luvusi, anu itema laixe no anu xaixai noxou Tila, mo ulai noxie nenu, e ane loxo nenilo kalumo. ¹⁴Mo ngasovanu aso laixe noxilo ulai noxou Asinikilitusi mo Pelexoni mo Elemesi mo Patalovaisi mo Elemasi, xe ulai noxi'a ta vivilo e ane'i ilo'a ixoxolu. ¹⁵Mo ngasovanu aso laixe noxilo ulai noxou Piloloxusi mo Iulia mo Neliusi ilee vimou mo Olinipasi xe ta mitema noxou Lataua e ane'i ilo'a ixoxolu ipita ne. ¹⁶Mo ta temanu lalotu noxou Kalisito lai 'o misovanu aso laixe kalumo ulai noxinge. Mo ngingi ukalusi ne ngasexelangenge ngatongato'o no anu 'ilixu noxinge nenge ta mitema noxou Lataua.

¹⁷Mo toxe, eni peletoto pekia'u noxilo ulai noxinge ta vivilo ne aloxo 'o, ngalaxa'ingengi laixe noxi'a ta mitema se'i no taingengi. Ane'i maasi la ipupuiou vaikala e ngingi ngenou ne, la ixalixu mamulo xe valavala. La sou ngaxolu va'axu noxi'a ta mitema aloxo ne. ¹⁸Xo ta mitema ane i'oxo'oxonu 'ili'ilixu aloxo ne, ilavusou i'oxonu xaixai noxou Tila noxinge Kalisito uasi, ane'i ilavusou imulinu masaxa no anu vasime'asi. Mo ane'i ilavusou i'oxonu vaikala soxu e lailaixe manina, mo i'oxonu vaikala tu'atu'axu la i'oxonu loloxa'a ane'i ane ilavu laixe malaxo uasi. ¹⁹Xo ngingi ngalavusou

¹16:13 Mak 15:21 ^j16:16 1Ko 16:20; 1Pi 5:14 ^k16:17 Mat 7:15; Tit 3:10

^l16:18 Pil 3:19; 2Pi 2:3 ^m16:19 Rom 1:8; 1Ko 14:20

ngamulimulinu vaikala noxou Lataua laixe, la a'alosinge muiaveiave mulai no tuatuala mukalu mo ta mitema milomusou, la mu'oxoleli eni e'osa manina noxinge. Ia eni emasaxa lexe ngingi ngalavu laixe no anu 'ilixu laixe xe 'ilixu masua la nga'ume no anu. ²⁰nMo anu voxo 'alaisi sou Lataua opo se'isisi u'oxongengi ngataxapalisou Satani uxolu no laangenge. Alauna noxou Tila noxinge Iesu uxolu noxinge.

²¹oEni tangaxo Timoti e noxou texaxai tepita musovanu aso laixe ulai noxinge kalumo. Mo ta tulaleli Lukiosi mo Iasoni xe Sosipatele, ane'i kalumo misovanu aso laixe ulai noxinge. ²²Mo eni Tetiusi e ekaukavunu vaivaikala noxou Paulo 'o, esovanu aso laixe ulai noxinge kalumo no nano no anu ualasou Tila. ²³pMo Xaiosi kalumo musovanu aso laixe ulai noxinge. Anu itema ne eni axoxolu no taasou, nexi noxi'a ta temanu lalotu mukalusi. Mo Elasito, anu itema sou usaxila'u lamoli noxou kisou tuala tila ne xe vingenge Kuatosi, ane'i ilou kalumo misovanu aso laixe ulai noxinge. ²⁴Alauna noxou Tila noxinge

Iesu Kalisito uxolu noxinge ukalusi utotomu. Manina.

²⁵qIoxe, nenge ta'itinu Lataua ualasou, xo Anusisi mumomomo sou u'oxongengi ngatulu pekia'inge, mo ngamuxaxu tangengi manina no anu a'alo laixe sou Iesu Kalisito e eni ea'alomengixu. Xo vaikala ne mutalume tatei ia vaimomo 'o ne a muxali lamana ne. ²⁶Mo vaimomo 'o ne anu mulamana avile, mo no anu vaivaikala noxi'a ta mitema sou palomatana e mikaukavunu ne, sou Lataua e kaluxu uasi ne mivikalanexi lexe nexi talai taa'aloi'a ta mitema no anu vaivaikala noxi'a ne. Mo sou ta mitema no tuatuala ukalusi ilavusou xe ilamana, la imuxaxu tane'i noxou Lataua xe imulinu 'ili'ilixu e Anu umasaxau. ²⁷Manina misevile, Lataua laixe Anusisi lavulavu noxou mutila manina. La sou laixe lexe nenge taxolu mo tanenge umulinu mimii ta tatila e Anu mu'oxonu no avolu Iesu Kalisito ne. Lexe nenge tanenge umulinu laixe, la nenge ta'itinu Lataua ualasou utotomu mo kaluxu uasi. Manina.

ⁿ16:20 Tav 3:15 ^o16:21 Apo 16:1-2; 19:22; 20:4

^p16:23 Apo 19:22; 1Ko 1:14 ^q16:25 Rom 1:5; Ep 1:9; 3:5, 9; Kol 1:26

*UOLI VOLOXU VILE ANE PAULO
MUKAUKAVU MULAI NOXI'A*

TA KOLINITO

Vaikala lamana

No anu voxo noxou Paulo, la anu mulai mua'aloXu a'alo laixe sou Iesu Kalisito no tuala tila ne Kolinito. Tuala tila ne Kolinito ne muxolu no xalee lia tila ne Akaia no xalee noxi'a ta Xiliki. Anu Paulo musokou lalotu xe mutounu lalotu no nano no tuala tila ne Kolinito ne. Ia no mine anu mu'umesi'a sou mulai muxaxai no xalexalee leviani, la tu'utu'umaxu muxali noxi'a ta temanu lalotu ne Kolinito. Tava'u aloxo ne la sou anu mukaXauvunu uoli voloxu ane 'o sou ulai umomosi'a no anu tu'utu'umaxu noxi'a ne. =

Paulo tanuxa'a ta temanu lalotu ne Kolinito ne, xo loxo 'o io tu'utu'umaxu ne utaloxolixu muxamuxaxu tane'i, xe loxo 'o io u'oxone'i la imuinu 'ili'ilixu lailaixe la ua'a. Mo mulamanalixu talitali'i mose'i no anu 'ilixu sou taula'i lexe ane'i ane mitautaula'i imulinu 'ilixu sou taula'i laixe mo muvika lexe tu'utu'umaxu uxali ne xo Uleenu Tavuna uulaxune'i no anu xavutalai'a sou ulosi'a xavutala laixe uasi. Mo muvika no anu 'ili'ilixu no anu lalotu, mo xaixai iouiou e Uleenu Tavuna ulosi'a ta mitema vilevilesi, xe muvikalane'i lamana lexe ta mitema misoisoli ne, ili'i la itulu imauli la. Tu'utu'umaxu noxi'a ta Kolinito ne mu'oxonu Paulo opo tu'umaxu manina, la sou anu mulamanalixa'a no anu masaxa noxou Lataua la mua'aloXu a'alo laixe ne, sou ane'i ilavu laixe lexe vaikala noxou Lataua muvika no anu tu'utu'umaxu ne aloxo ua.

No nano no anu mautunu 13, la mupala'alixu lamana lexe 'ilixu sou

tamasaxai'a ta menexinge manina ne, ane mii lailaixe Lataua mulosi'a ta mitema noxou. 'Ilixu ane ne, anu mua'ulixu 'ili'ilixu leviani.

A'alo muai no nano aloxo 'o

Vaikala lamana 1:1-9

Kalikalipala muxali no nano no anu lalotu 1:10-4:21

'Ilixu sou vote'i 5-6

Vaikala sou taula'i 7

La'ilali i'elaxu ulai noxi'a ta lataua kalakalavoi 8:1-11:1

'Ili'ilixu sou lalotu maniasou 11:2-14:40

Iesu ilo'a ane'i ane mimuxaxu tane'i itulu imauli la 15

Vaikala lamana sou su'uli xe mua-mua'i noxou Paulo 16

1 Eni Paulo itema e Kalisito Iesu mupalusilo no anu masaxa noxou Lataua la mu'avalilo mo vivinge Soutsenisi, ²teXaukavu uoli voloxu ano 'o ulai noXinge ta mitema sou lalotu noxou Lataua lai ne Kolinito. Kalisito Iesu mu'avalinge mo ngexolu va'axu loxo ta mitema noxou Lataua, mo ta mitema ukalusi no tuatuala ipita mo ilinga no ualasu Tila noXinge Iesu Kalisito, anu Tila noxi'a mo Tila noXinge kalumo. ³Alauna mo opo se'isisi molu noxou Lataua Maminge mo Tila Iesu Kalisito ulai noXinge.

Vaikala sou 'Osa

⁴Eni utotomu ne alemo laixe ulai noxou Latauamenge xo noxou Iesu Kalisito la Lataua mualauanangenge ngingi ta Kolinito misevile. ⁵Xo noXousi la Lataua mu'ana'analininge no anu mimii lailaixe sou Uleenu. Mimii lailaixe ane ne anu vaivaikalamingi mukalusi xe no anu lavulavumengi mukalusi. ⁶Xo tava'u loxo a'alo laixe sou Kalisito ane nexi tea'aloXu ne muxali pekia'u no nano noXinge.

⁷ Aloxo ne la sou ngingi ngaxoo va'axu no anu mimii lailaixe vile noxou Lataua Uleenu ne uasi, no mine ngingi ngaloopala sou ngaxoxomaïou Tila noxinge Iesu Kalisito ulivu une'e. ⁸ Anu Tila u'oxo peki'aininge ulai utalo no anu voxo kaluxusou mo sou susu vile uxolu noxinge uasi no anu voxo noxou Tila noxinge Iesu Kalisito. ⁹ Lataua uvikala maninasi ne mu'avalinge nge'una no anu pitapita sou mauili noxou 'Olu Iesu Kalisito anu Tila noxinge mo Anu umulinu vaikala aloxo 'o.

Kalikalipalaa no Nano no Anu Lalotu

¹⁰ Toxe ta vivilo no anu ualasu Tila noxinge Iesu Kalisito, la eni atali'isinge pekia'u ulai noxinge lexe ngingi latala ukalusi ne opongengi vilesisi noxinge ngatongato'o mo sou kalikalipalaa uxali nonixingengi mamu. Ngingi ngaxolu ngapita laixe manina no anu xavuxavutala noxinge mo masaxa noxinge ne uxali vilesisi. ¹¹ Xo ta vivilo, Kuloe ta tulatulanu mose'i mivikalaleli lexe vaikala sou 'oto'oto a uxolu noxinge ne. ¹² Ma'ia ane eni elemo noxinge ne aloxo 'o, ngingi vile na'oxe, "Eni amulinu Paulo," xe vile la, "Eni amulinu Apolosi," xe vile la, "Eni amulinu Kepasi," xe vile la, "Eni amulinu Kalisito."

¹³ Loxovaa, Kalisito ne muvalavala? Loxovaa, Paulo ane musoli no anu ovu valautusinge? Loxovaa, ngingi nge'ulo no anu ualasu Paulo? ¹⁴ Eni a'osa musuku lexe eni a'ulosine nini vile uasi, ia Kulisipasi ilou Xaiosi ane'isisi. ¹⁵ La

sou mamu sou itema vile uvikala lexe ngingi nge'ulo no anu ualasilu. ¹⁶ Ia maninasi eni e'ulosi'a Sutepano tatulatulaanu kalumo. Xe ili'i no anu ne eni axavutalanu lexe eni a'ulosou evile la uasi. ¹⁷ Xo Kalisito mupalusilo sou lexe a'ulosi'a ta mitema uasi, ia sou a'aloxu a'alo lailaixe noxou Iesu Kalisito. Anu mupalusilo sou a'aloxu Lataua vaikalau no anu lavulavu noxou itema uasi, xo mamu sou eni a'oxo ovu valautu noxou Kalisito uxali loxo mii vitanisi.

Kalisito ne Anu Xavutala Lailaixe Mo Xavi Noxou Lataua

¹⁸ Xo vaikala sou ovu valautu ne anu laixe uasi no anu lolomu noxi'i'a ta mitema ane'i ane ixoxolu ia uleene'i ne ulai usoli, ia noxinge nenge ane Lataua upamaulinenge mo ulosinge mauili, vaikala ane ne anu xavi noxou Lataua. ¹⁹ Xo kaukavu sou muai no anu Lavuku Tavuna teinu aloxo 'o, "Eni amamulonou xavutalai'a ta mitemasou xavutala lailaixe mo a'oxo lavulavui'a ta mitema sou lavulavu tatila uxali mii vitanisi."

²⁰ Itema sou xavutala laixe ne anu ava? Mo itema sou lavulavu no anu lapuloto ne ava? Mo itema sou lavulavu sou 'oto'oto no anu vaikala sou mimii no lia 'o ne ava? Lataua mu'oxonu lavulavu sou lia 'o ne uxali laixe uasi. ²¹ Xo no anu xavutala laixe noxou Lataua la anu mu'oxonu pekia'u noxi'a ta mitema no 'a lialia sou me'a ilavusou no anu lavulavu noxi'a uasi. Ane'i ixavutala lexe vaikala noxou Lataua laixe uasi. Ia Lataua mu'osasi no anu vaikala ane nexi tea'aloxu sou upamauline'i ane'i ane imuxaxu tane'i no anu. ²² Ta Iu-

¹1:8 1Te 3:13; 5:23 ²1:9 1Te 5:24; 1Ioa 1:3 ³1:10 Pil 2:2

⁴1:12 Apo 18:24-28; 1Ko 3:4 ⁵1:14 Apo 18:8; Rom 16:23

⁶1:16 1Ko 16:15 ⁷1:18 Rom 1:16 ⁸1:19 Ais 29:14

⁹1:20 Iop 12:17; Ais 19:12; 33:18; 44:25 ¹⁰1:21 Mat 11:25

taia imasaxau sosovo iouiou xe ta Xiliki ikamuli xavutala laixe. ²³^bIa nexi taa'aloXu Kalisito solixu no anu ovu valautu. A'alo ane ne anu loxo mii sou kuluke noxi'a ta mitema ne Iutaia, xe ta mitema ane'i ane ta Iutaia uasi la ane'i i'oxe a'alo ne a'alo vulaulausi. ²⁴^cIa ta Iutaia ilo'a ta Xiliki ane Lataua mu'avali'a ne mi'oxe Kalisito anu xavi mo xavutala laixe noxou Lataua. ²⁵^dXo mii ma'ia noxou Lataua ane ta mitema i'oxo lexe anu laixe uasi. Ne anu tila mo muuaulixu lavulavu noxi'a ta mitema. Xe mii ma'ia noxou Lataua ane ta mitema i'oxo lexe anu mamalaxusi ne mii pekia'u muuaulixu xavi noxou itema.

²⁶^eIoxe ta vivilo, ngaxavutalangi tei no voxo mine Lataua mu'avalinge. La ta peina noxinge ne lavulavumengi tila no ie'i ta mitema sou lialia 'o uasi. Mo ta piena noxinge ne ngano'u xavi uasi. Xe ta piena noxinge ne sou uala ta tatila uasi. ²⁷Ia Lataua muilou mii ane ta mitema i'oxe laixe uasi ne sou mupamaelane'i ta mitema sou lavulavu ta tatila no anu. Xe Lataua muilou mii ane mamalaxu no lialia 'o ne sou mupamaelane'i ta mitema pekipikia'a no anu. ²⁸Mo anu muilo'i'a ane'i ane ualasi'a kitu'a no anu lialia mo ta mitema i'oxe ane'i mii vitanisi. Xe mii vitanisi no ie'i ta mitema ne sou umamulonou mimii ane ta mitema sou lialia ixavutala lexe anu mii tila. ²⁹^fAloxo ne mo sou itema vile umomomo sou utooxu no iou Lataua uasi. ³⁰^gXo loxo noxousi la sou ngingi ngexolu noxou Kalisito Iesu e muxali loxo lavulavu laixe noxinge molu noxou Lataua. Xo noxou Iesu anu aloxo 'o 'ilixo sou tamuamua'i ulapusi mo taxolu loxo ta mitema noxou Lataua ane anu mulivu-

linenge. ³¹^hAnu aloxo ne loxo Lavuku Tavuna teinu movikala lexe, "Ena 'ei ane molu utooxu la anu utooxu Tila anusisi."

A'alo sou Soli noxou Kalisito no Anu Ovu Valautu

2 Ta vivilo, no mine eni ene'e noxinge ea'alomengi lamana no anu vaikala noxou Lataua, la eni ea'alomengi no anu vaikala pekipikia'u mo lavulavu tatila uasi. ²Xo eni emasaxa lexe no mine eni exolu lai noxinge ne la xavutala no anu mii vile la uasi, ia Iesu Kalisito anusisi mo soli noxou no anu ovu valautu. ³ⁱEni ene'e noxinge ne eni mamalaxosi mo e'olo'olo mu'oki xe e'ume. ⁴^jVaivaikala noxilo mo a'alo noxilo ne ulaa no anu lavulavu tatila mo vaikala pekia'u uasi. Ia no anu vaikala ane sou umaxa'u xavi no anu Uleenu Tavuna. ⁵Mo sou ngingi ngamuxaxu tangengi no anu lavulavu laixe noxi'a ta mitema uasi, ia no anu xavi noxou Lataua.

⁶Manina, nexi tevivikala no anu a'alo sou xavutala laixe ulai noxi'a ta mitema ane lingamoxa'a. Ia xavutala laixe ane ne anu sou lialia 'o mo noxi'a ta kisokisou sou lialia 'o uasi xo ane'i ne ulai la tasiauxa'asi. ⁷Uasi, nexi tevivikala no anu xavutala talume laixe noxou Lataua. Xavutala laixe e mutalume ne Lataua muitinexe lumamo no mine ukoinu lialia 'o uao. ⁸Ta kisokisou vile sou lialia 'o ne ulavusou uasi, xo lexe ane'i milavusou, la umomomo sou ane'i ivau Tila sou mimii laixe 'o usoli no anu ovu valautu uasi. ⁹^kIa uasi xo kaukavu muai no Lavuku Tavuna teinu aloxo 'o, "Mii ane itema vile umaisou uasi mo sangalou ulomusou uasi xe uxali no anu xavutalau uasi ne.

^b1:23 Rom 9:32; 1Ko 2:14 ^c1:24 Kol 2:3 ^d1:25 2Ko 13:4

^e1:26 Mat 11:25; Iak 2:5 ^f1:29 Ep 2:9 ^g1:30 Iel 23:5-6 ^h1:31 Iel 9:24

ⁱ2:3 Apo 18:9; 2Ko 10:1 ^j2:4 1Te 1:5 ^k2:9 Ais 64:4

Lataua muloosi'a ane'i ane imasaxau Lataua Uleenu no tane'i manina.”

¹⁰Ia Lataua mupala'alixu noxinge no anu Uleenu. Uleenu ne ukakamulinu mimii ukalusi, mo loxo mimii utalume no nano noxou Lataua ne anu mulavusou. ¹¹Xo itema vile ulavusou xavutalau itema vile uasi ia mitema ne anu uleenusi ane molu mulavusou anu aloxo itema vile ulavusou xavuxavutala noxou Lataua uasi, ia anu Lataua Uleenusi molu mulavusou. ¹²Nenge tano'u Uleenu ane sou lialia 'o uasi. Ia teno'u Uleenu ane molu noxou Lataua. Sou lexe nenge talavusou mii ma'ia ane Lataua mulosingesi. ¹³La sou mii ma'ia e nenge tavivikala no anu ne itema ulosoiengixu uasi. Ia no anu vaivaikala e Uleenu Tavuva mulosixixu. La sou nenge talamananixu mimii no anu Uleenu manina no nano no anu vaivaikala noxou Uleenu. ¹⁴Ia ta mitema ane Uleenu noxou Lataua uxolu noxi'a uasi ne imomomo sou ino'u mii ane une'e no anu Uleenu noxou uasi. Xo vaikala noxou Uleenu uxali mii vitanisi noxi'a mo anu ulavusi'a uasi. Ia ane'i milavusou mii ma'ia ane Uleenu ulemolu noxi'a ne. ¹⁵Itema ane mu'ana'ana no anu Uleenu Tavuna ne, la anu ulevinu mimii ukalusi, ia evile umomomo sou ulevinu uasi. ¹⁶Xo

“Ena'ei mulavusou xavutala noxou Tila mo ulosou xavutala?”

Ia nenge telavusou xavutala noxou Kalisitosi.

Kalikalipalaa no Nano no Anu Lalotu

3 Ta vivilo, eni evikalangengi ne loxo avikalane'i ta mitema ane'i ane mi'ana'ana no anu Uleenu Tavuna uasi. Ia eni evikalangengi loxo ta mitema ane'i ane mixolu no anu 'ilixu sou lialia

'o si. Mo 'ilixoi'a loxo ta molomolosi no nano noxou Kalisito. ^{2m}Eni uao elosinge sususi 'o ia alosinge la'ilali pekia'u uasi, xo ngingi ngamomomo sou nga'ou uao. Manina xo ngingi ne ngamomomo uao. ³ⁿNgingi ne uao ngaxolu loxo ta mitema sou lialiasi 'o. Xo 'ilixu sou sangalako ilou 'oto'oto a muxolu noxinge ia ngingi ne xavutala lexe ngingi ne ta mitema sou lialia uasi? Mo ngingi ngalavusou lexe 'ilixomengi ne loxo ta mitema sou lialia 'o si uasi? ^{4o}Xo no mine ngingi vile uvikala lexe,

“Eni amulinu Paulo,”

xe vile u'oxe,

“Eni amulinu Apolosi.”

La sou loxovaa, 'ilixomengi ne mu-maxa'inge lexe ngingi ta mitema sou lialia 'o si uasi?

^{5p}Ioxe, Apolosi ne anu mii ma'ia? Xe eni Paulo ne eni mii ma'ia? Ia nexi noxou ne ta mitema sou xaixai vitanisi sou lexe ngingi ngamuxaxu tangengi noxou Tila. Xo Tila mulosixe xaixai vilevilesi sou taxaxaisou. ⁶Eni sou atotounu ovu ngiaxu xe Apolosi sou unixi'u lexasou ia Latauasi anu u'oxonu uleme. ⁷Aloxo ne la sou anu ane mutotounu ne mo anu ane munixi'u lexasou ne ualasi'a uasi. Ia Latauasi xo Anu u'oxonu mii uleme. ^{8q}La sou itema ane utounu ovu ngiaxu mo itema ane unixi'u lexasou ne ane'i ilou mi'oxonu xaixai iou vilesisi. Mo sou ulai la anu ulotone'i umomomo no anu xaixai'a ilou vilevilesi. ⁹Xo nexi noxou ne tanganesesi sou xaixai noxou Lataua. Xe ngingi ne aloxo Lataua xaixu mo Lataua taasou.

¹⁰No anu alauna ane Lataua mulosilo la eni sou etulusou tani tava'u aloxo itema ane muno'u lavulavu tatila sou utulusou tani laixe. Io mose'i ane'i itulusou tani teitexi no anu, ia ane vilevilesi

¹2:16 Ais 40:13 ^m3:2 Eva 5:12-13; 1Pi 2:2 ⁿ3:3 1Ko 1:10-11

^o3:4 1Ko 1:12 ^p3:5 Apo 18:4, 11, 27-28 ^q3:8 Mat 16:27; Ep 2:20-22

ne ilaxa'i laixe sou itulusou a loxovaa. ¹¹Xo evile umomomo sou utulusou lavo'o sou tani tava'u vile la va'axu no anu ane mutulu tei ne uasi. Tani tava'u ane tei ne anu Iesu Kalisito. ¹²Mo lexe mose'i itulusou tani teitexi no anu tani tava'u ne no anu mimii loxo xoulu ilou siliva mo lavo'o lailaixe e lapeisou tila musuku xe ovu mo ia'eia'e ainu ilou uiti ainu, ¹³La sou xaixaiou ne umaxa'u mii ma'ia ane lailaixe no anu. Xo no voxo ane ne mimii e mutalume ne uxali no lamana. Anu upala'alixu no anu navu ne sou utovonu xaixai maninasou noxi'a ta mitema vilevilesi. ¹⁴Lexe tani ane itema vile utulusou ne uela uasi, la sou moosou ne uno'u ulusou xaixaiou ne. ¹⁵Ia lexe tani ne uela ukalusi la xaixaiou ne usu'a vitanisi, la anu moosou ne u'ume uxexee no anu navu mo umaui.

¹⁶Loxovaa ngingi ngalavu lexe ngingi ne taasou lalotu noxou Lataua mo Lataua Uleenu a uxolu noxinge ne uasi? ¹⁷Ia lexe itema vile u'oxo masuanu taasou lalotu noxou Lataua la Lataua u'oxo masuanu kalumo. Xo taasou lalotu noxou Lataua ane ne anu tavuna noxou mo ngingi nesi ane taasou lalotu noxou.

¹⁸La sou mamu sou opongengi molu ukalavoingengi la. Xo lexe vile noxinge ne uxavutala lexe anu itema sou lavulavu no anu mimii sou lialia 'o, la laixe lexe anu uxali loxo itema sou uxovulaulau mo sou ili'i la anu uxali loxo itema sou lavulavu. ¹⁹Xo xavutala laixe sou lialia 'o ne anu loxo xavutala vulaulausi noxou Lataua iou. Xo Lavuku Tavuna teinu movikala aloxo 'o,

“Anu uavoixa'a ta mitema sou xavutala laixe ne no anu lavulavu tatila sou lialia 'o.”

²⁰Mo Lavuku Tavuna teinu movikala aloxo 'o la,

“Tila mulavusou lexe xavuxavutala noxi'a ta mitema sou lavulavu ne anu mii vitanisi.”

²¹Aloxo ne la sou mamu sou ngingi ngatooxa'a ta mitema la. Xo mimii ukalusi ne ngingi ngaangingsi. ²²Loxo Paulo ilou Apolosi mo Kepasi xe lialia 'o ilou maui xe soli mo mimii ane muxolu vaimomo 'o xe ili'i kalumo ne mimii ane ne ngingi ngaangingi ukalusi. ²³Mo ngingi ne noxou Kalisito xe Kalisito ne anu noxou Lataua.

Ta Mitema sou Xaixai Noxou Kalisito Vitanisi

4 Aloxo ne, la sou ngingi ta mitema ngalavusixe lexe nexi ta mitema sou xaixai noxou Kalisito vitanisi, mo loxo nexi ta mitema sou tasaxila'u mii ma'ia ane Lataua mutalumeiou. ²La sou laixe lexe ta mitema ane isaxila'u xaixai ne ane'i ixaxai sou laixe manina imulinu masaxa noxou Tilasi'asi. ³Lexe ngingimenge xe uasi la ta mitema sou ivelunu vaivaikala ne ngailevinu 'ilixoxeni la eni taleli papaxexu uasi. Manina xo eni melo ne alevinu 'ilixoxeni la uasi. ⁴Aloxo ne la sou xavutalaxeni laixe ne anu mulamanasi. Ia xavutalaxeni umomomo sou ulevileli uasi. Ia Tilasi anu molu ulevileli no anu. ⁵La sou mamu sou ngingi ngailevingengi vitavitanisi tei no mine voxo uao uasi ngaxomaioi Tilasi molu une'e. La mii ma'ia ane mutalume tei ne Anu uvulaxu uai lamana xe mii ma'ia uxolu utalume no xavutalai'a ta mitema, la anu uxali lamana. La sou no voxo ane ne la ta mitema vilevilesi ino'u 'o-sailai'a molu noxou Lataua. ⁶Ioxe ta vivilo eni emasaxa lexe alingainge sou ngano'u mimii noxixe noxou Apolosi sou usu'ulingengi mo sou ngingi iengi umu-

linexi noxou no anu laaxu mimii e nexi talelemolu e mikaukavu aloxo 'o,
 “Mamu sou ngalai nga'oki la
 ngapolopepeenu mimii e
 mikaukavunu.”

La sou ngaitinu itema vile ngatelaixu xe ngataloxolixu vile ulu'elai uasi. ⁷ Xo 'ena'ei mu'oxongengi la ngexali iou-vilemo noxi'a se'i ne? Mii ma'ia ane ngingi ngeno'u, ia Lataua ulosinge uasi? la lexe ngingi ngeno'u mii ne molu noxou Lataua mukalu, la sou loxovaa la ngingi ngatoongenge. ⁸ Xo mimii e ngemasaxau ne a ngeno'u mukalu ne mo ngingi ngexali loxo ta mitema sou lavuluti mukalu. Mo ngingimenge ngexali loxo ta tatananu tuala io nexi uasi. Laixe musuku sou ngingi ngexali loxo ta tatananu tuala manina mo sou nexi kalumo taxali ta tatananu tuala loxo ngingi. ⁹ Xo eni emaisou aloxo Lataua mumulanexe ta aposeli ne mutulusixe ili'i noxi'a ta mitema laoluxa'a teexu loxo ta mitema ane sou ive'a isoli no tatexa'a. La ta mitema no anu lialia ukalusi mimatakisixe mo ta angelo mimatakisixe kalumo.

¹⁰ Nexi ne loxo ta mitema e xavutalai'a laixe uasi sou Kalisito, ia ngingi ngexali loxo ta mitema sou lavulavu musuku no nano noxou Kalisito mo nexi mamalanexesi ia ngingi pekia'inge. Ngingi ualasinge tatila ia nexi ualasixe ne kitu'asi. ¹¹ Xo tatei mo muxali vaimomo 'o ne nexi tasosolinxesi mo limilanexe 'esi'esi xe tokolomonexe xasixasixusi xe ivevexe kalumo la nexi sixe tani sou taxolu no anu uasi. ¹² Aloxo ne la sou nexi mexe te'oxo xaixai ialuxu no avoxe, no mine ta mitema isa'isixe la nexi taalusi'a xe ane'i i'oxo masuanexi la nexi

tatuluxusi, ¹³ no mine nexi talomusou vaikala masumasua e ane'i ilavinexe no anu ne la nexi takolinu no anu vaikala laixe mo opo se'isisi. Musoko ne mune'e muxali vaimomo 'o la nexi texali loxo mosomoso e tasusuanu no ie'i ta mitema ukalusi no lialia 'o.

¹⁴ Eni ekaukavunu vaikala ane 'o mulai noxinge sou apamaelangengi uasi, ia sou apeletotosinge loxo ngingi ta 'alixeni e talelingenge misevile. ¹⁵ Mo lexe ngingi mengi ta mitema loxo 10,000 sou isaxila'inge no nano noxou Kalisito, ia ngingi ta maminge ta piena uasi. Xo no nano noxou Kalisito Iesu la eni exali loxo maminge no anu a'alo laixe noxou. ¹⁶ Aloxo ne la sou eni alingainge sou ngamulinu tava'ilo tanixu. ¹⁷ Tava'u aloxo ne la sou eni apalusu 'alixeni Timoti ne ulai noxinge. Anu ne eni talelixu misevile xo mumulaxu taanu mulolutu noxou Tila. Sou lexe ulosoiengixu vote'i sou maulixu Kalisito Iesu e muxolu noxilo 'o. Ioxe eni elosinge lavulavu noxi'a ta mitema ilotu noxou Iesu no anu tuatuala vilevilesi ukalusi. ¹⁸ Xo se'i noxinge ne uao ixolaxolasi 'o. Xo ane'i ixavuxavutala lexe eni maasi amomomo sou ane'e noxinge uasi. ¹⁹ Ia uasi xo eni ane'e noxinge paleasi lexe Tila umasaxa aloxo ne. No mine eni ane'e la eni ataxunu mo alomusou vaikalai'a ta mitema sou xolaxola e ivivikala ne uasi. Ia xavi ma'ia ane ane'i mino'u ne. ²⁰ Xo saxisaxila'u noxou Lataua ne anu mii sou vaivaikalasi uasi, anu mii sou xavi. ²¹ La sou mii ma'ia ane ngingi ngemasaxau mukalu? Xo loxovaa eni ane'e noxinge ne la ane'e ano'u vuate, uasi ane'e noxinge no nano no anu talelingenge mo uleenu sou opo se'isisi?

⁷4:7 Rom 12:6 ^a4:11 2Ko 11:23-27 ^b4:12 Mat 5:44; 2Te 3:8

^c4:15 Xal 4:19 ^d4:16 Pil 3:17 ^e4:17 Apo 19:22 ^f4:20 1Ko 2:4

Ngaxexeenu Vivinge Ane U'oxonu 'Ilixo sou Vote'i

5⁸Eni elomusi'a ta mitema mia'alox-
eni lexe 'ilixo sou vote'i a muxolu
no nano noxinge ne. 'Ilixo ane ne anu
masua manina xo ta mitema ane'i ane
imulaxu tane'i noxou Iesu uasi ne i'ox-
onu uasi, ia no nano noxinge ne la itema
vile mu'oxo 'ilixo sou vote'i noxie momu
semau. ²La ngingi ne ngetoongenge mo
nge'oxo muitinu! Ia loxovaa la xavutala-
mengi navuxu mo utama la sou ngaxex-
eenu itema ane mu'oxonu 'ilixo masua
loxo ne mo uxexesinge no taingengi ne
uasi? ³^hManina lexe eni a axolu noxinge
no vasimelo uasi ne ia no a uleleli la
eni a exolu noxinge ne. Mo eni eilevinu
itema e mu'oxo 'ilixo ne loxo eni a exolu
lai ne. ⁴No mine ngingi ngapita no nano
no ualasou Tilasinge Iesu, la eni a exolu
noxinge ne no 'a uleleli, mo xavi noxou
Tilasinge Iesu a muxolu ne, ⁵ⁱla sou
nenge ta'italonu itema ane ne ulai noxou
Satani mo sou vasimolu sou 'ilixo ma-
sua ne umamulo usu'a ia uleenu umauli
no voxo noxou Tila. ⁶^j'Ilixomengi sou
ngatotoongenge ne anu laixe uasi. Lox-
ovaa ngingi ngalavusou lexe iisi sevile
kitu'a ne tamulaxu no 'a veleti lato-
topesou lololi la usoxolixu uxali tatila
uasi? ⁷^kLa sou ngaxexeenu iisi teinu,
mo ngingi ngaxali loxo veleti latotope-
sou alavua e iisi sou uasi. Mo sou ngingi
ngaxali laixe aloxo ne. Xo Kalisito Sip-
sip 'Olu noxinge sou voxo ane Lataua
mupolopepeene'i ta Isilaeli no anu ne
anu a miiamanu mukalu ne. ⁸^lAloxo ne
la sou nenge tasolonu 'osa'ila sou voxo
tila aloxo ta Isilaeli mi'oxo no 'a voxo
ane ne no anu iisi teinu uasi mo iisi ane

⁹**5:11** valamo a ne laaxu lexe matea.

sou susu xe masaxa masumasua uasi, ia
no anu veleti ane iisi no anu uasi anu
veleti e malemalenga mo maninasi.

⁹Tei la eni ekaukavumengi no nano no
anu uoli voloxu noxilo lexe sou ngingi
ngaxolu ngapita noxi'a ta mitema sou
i'oxonu 'ilixo sou vote'i ne uasi. ¹⁰Uasi
ne laaxu lexe ngaxexesi'a ta mitema sou
lialia 'o e i'oxonu 'ilixo sou vote'i mo
iisu la ipulumasi'a xe itangatulu sou
ilotu noxi'a ta lataua kalakalavoi ne
uasi. Xo lexe ngingi nga'oxo aloxo ne
la umomomo sou ngingi ngaxexee sou
lialia 'o avile. ¹¹^mIa vaimomo 'o eni
akaukavumengi lexe mamu sou ngingi
ngaxolu ngapita noxi'a ta mitema ane'i
ane me'a ileme'a lexe ane'i ne ta vivinge
noxou Kalisito ia ane'i milavusou 'il-
ixo sou vote'i mo valamo^aⁿ xe itangat-
ulu ulai noxi'a ta lataua kalakalavoi mo
ane'i ane ivikala masumasua noxi'a ta
mitema xe iixu lexa pekia'u u'oki mo
iisu la ipulumasi'a. Ta mitema ane loxo
ne ngongi'a ngaxolu ngapita mo nga'ani
mamu. ¹²Xaixai ma'i ane noxilo sou eni
ailevinu 'ilixoi'a ta mitema ane ixolu no
ale no 'a lalotu? Ia loxovaa ngingi ne
umomomo sou ngailevinu 'ilixoi'a ane'i
ane ixolu no nano no 'a lalotu uasi?

¹³ⁿXe ta mitema ane ilavusou ilotu uasi
ne Lataua molu uilevinu 'ilixoi'a.
“Ngaxexene'i ta mitema ane sou masaxa
masumasua ne ixexee no taingengi.”

'Ilixo sou ta Mitema Noxou Lataua Itulu no 'a Vaivaikala

6 Ia lexe ngingi vile utelo vaikala
noxou menexu sou mii vile, la lox-
ovaa anu uavuti sou ulaixu no laxune'i
ta mitema ane iisalili uasi sou iilevinu
ia ulaixu noxi'a ta mitema noxou Lataua

⁸**5:1** Liv 18:7-8; Lap 22:30 ^h**5:3** Kol 2:5 ⁱ**5:5** 1Ti 1:20 ^j**5:6** Xal 5:9

^k**5:7** Ais 53:7; 1Pi 1:19 ^l**5:8** Lap 16:3 ^m**5:11** 2Te 3:6; Tit 3:10

ⁿ**5:13** Lap 13:5; 17:7

uasi? ²Mo ngingi ngalavusou lexe Lataua ta mitemau ne ulai la iilevine'i ta mitema sou lialia 'o? Mo lexe aloxo ne la loxovaa la ngingi ngailevinu vaikala kitukitu'a e muxolu no taingengi ne uasi? ³Mo loxovaa ngingi ngalavu lexe nenge tamomomo sou tailevinu 'ilixoi'a ta an-gelo. Loxovaa ngingi ngalavusou aloxo ne uasi? La mimii sou lialia 'o ne nenge tailevinu laixe sou maui! ⁴Aloxo ne la sou lexe vaivaikala ane loxo ne ux-ali no taingengi la ngalaixu noxi'a ta mitema e ualasi'a uasi no nano no 'a lalotu ne mo ngatulu no ie'i sou iilevinu vaivaikalamengi! ⁵Eni elemolu mii ane 'o sou apamaelangengi, xo loxovaa anu se'isisi lexe vile no taingengi noxinge ne anu lavulavuu umomomo sou uiilevinu vaivaikala ane loxo ne no taine'i ane mimulaxu tane'i ne uasi? ⁶Ia uasi xo ngingi vile ne ulai utulusou vimou no ie'i ta mitema ane imuxaxu tane'i noxou Lataua uasi ne sou itelo vaikala noxou! ⁷Manina musuku lexe 'ilixoi sou ngatulusinge ngatongato'o no 'a vaivaikala ne laaxu lexe ngingi ngauauli uasi ngelapau mukalu. Ia loxovaa la sou ngingi ngamalalixa'a sou i'oxo masuangengi ua? Xe loxovaa la sou ngingi ngamalanixi'a mo i'oxonu 'ilixoi sou ipulumau mimemimengi ua? ⁸Ia uasi xo ngingi minge la ne ngekalavoi sou ngepuluma sou nge'oxo susu, ngingi nge'oxo mii aloxo ne noxi'a ta vivinge ne la. ⁹PNgalavu uasi lexe ta mitema ane i'oxonu 'ilixoi masumasua la umomomo sou ualasi'a utelo sou mimii no 'a saxisaxila'u noxou Lataua uasi? Mamu sou opongengi ukalavoingengi la. Ta mitema sou i'oxo 'ilixoi sou vote'i mo ta mitema ane ilotu noxou lataua kalakalavoi mo ane'i ane i'oxo 'ilixoi sou

vote'i noxi'a ta sema ane mitautaula'i xe ta mulu ane ixiui'a ngatongato'o xe ta mulu ane 'ilixoi'a sou i'oxo 'ilixosou vote'i, ¹⁰mo ta mitema sou pulumasi'a xe ta mitema sou valamoas⁸⁸ mo ane'i sou iixu lexa pekia'u u'oki mo imunumunu xe ane'i ane iisu la ipulumasi'a la ane'i ane imomomo sou i'unalai no 'a saxisaxila'u noxou Lataua uasi. ¹¹qMose'i noxinge ne tei la 'ilixomengi aloxo ne. Ia vaimomo 'o la Lataua mu'tulosinge mo ngexali laixe loxo anu ta na'u muisalili ne no anu ualasu Tila Iesu Kalisto mo no anu Uleenu Lataua.

Vasimenge ne Anu Tasou Uleenu Tavuna

¹²rMimii to se'i ne eni emomomo sou a'oxonu. Ia mimii tavu'alo ne umomomo sou usu'ulileli uasi. Mii tavu'alo ne eni emomomo sou a'oxonu ia umomomo sou eni amalalixu mii vile usaxila'ilo mo usakisakileli uasi. ¹³sLa'ilali ne sou oponenge xe oponenge ne sou la'ilali ia Lataua umamulone'i ilou ukei. Mo vosimenge ne mii sou vote'i uasi, ia anu mii noxou Tila, xe Tila a muxolu no vasimenge. ¹⁴tXe no 'a xaviinu la Lataua mutulusou Tila no 'a soli mo anu utulusinge kalumo. ¹⁵uLa sou loxovaa, ngingi ngalavusou lexe vasimenge ne Kalisito vasimolu ane uasi? Loxovaa umomomo sou eni ano'u Kalisito vasimolu ka apitanu ilou sema sou vote'i vasimele? Umomomo uasi ane. ¹⁶vLoxovaa ngingi ngalavu lexe 'ei ane upitanu vasimolu noxie sema sou vote'i ne la ane'i ilou mixali vasime'a vilesisi. Xo vaikalasou muai aloxo 'o, "ta tamei ipita la ane'i vasime'a vilesisi."

⁸⁸6:10 valamoas ne laaxu lexe matea.

⁹6:2 Pal 20:4 ⁹6:9 Xal 5:19-21; Ep 5:5; Pal 22:15 ⁹6:11 Tit 3:3-7

^r6:12 1Ko 10:23 ^s6:13 1Te 4:3-5 ^t6:14 Rom 8:11; 1Ko 15:20; 2Ko 4:14

^u6:15 Ep 5:30 ^v6:16 Mat 19:5

¹⁷WJa anu ane ilou Tila ipita, la ane'i ilou ixali vilesisi no nano no anu Uleenu. ¹⁸Ngaxexee no anu 'ilixo sou vote'i xo susu ane se'i i'oxonu ne no ale no vasi-molusi, ia anu ane u'oxonu susu sou vote'i la anu molu ususu no vasimolu la. ¹⁹Loxovaa ngalavu lexe vasimenge ne taasou lalotu noxou Uleenu Tavuna e Lataua mulosinge mo anu uxolu no nano noxinge ne uasi? Ngingi ne ngingisisi la uasi. ²⁰Xo ngingi ne Lataua muno'u 'ulu tatilasinge misevile. Aloxo ne la sou nga-tonu Lataua no anu vasimenge ne.

Vaikala sou Taula'i

7 Ioxe vaimomo 'o eni akolinu vaivaikala ane ngingi ngekau-kavunu. Lexe itema utaula'i uasi ne anu laixe. ²Ia tava'u aloxo 'ilixo sou vote'i muxali mu'oki, la sou laixe sou ta mulu vilevilesi ne itaula'ixa'a ta semai'a uisalilisi. Xe ta sema vilevilesi ne kalumo itaula'ixa'a ta mului'a uisa'ilisi. ³Mo sou mulue umomosou u'oxo 'ilixo sou taula'i ne ulai noxie semau xe semau i'oxo aloxo ne kalumo ulai noxou mulue. ⁴Mo semau vasimele ne anesisi naesi uasi, ia mulue nau kalumo. Iouvilesisi aloxo ne, mulue vasimolu ne anusisi nausi uasi ia semau na'e kalumo. ⁵Io mamu sou nga'apisou vasimenge ngato'o noxinge la. Ia laixe lexe ngingi ngongou nga'oxonu aloxo ne no voxo se'i mo sou opo se'isisi sou ngingi ngasaxila'inge va'axu sou lakilakasi xe ukalu la ngane'e ngapita la mo sou Satani utovongengi xo loxo ngingi ngamomomo sou ngasaxila'inge la uasi ne mamu. ⁶Vaikala ane eni elemolu 'o ne anu loxo vaikala manina sou ngamulinu uasi. Vaikala ane 'o sou usaxila'ingesi. ⁷Eni amasaxa lexe ta mitema ukalusi ne ixolu si aloxo

eni ataula'i uasi. Ia uasi xo ta mitema vilevilesi ne Lataua mualusi'a iouiou. Vile na'u aloxo 'o xe vile na'u aloxo 'olele.

⁸Ano 'o eni avikala ulai noxi'a ta samula mo ta vaalu aloxo 'o. Anu laixe sou lexe ane'i ixolu samulaxa'a aloxo eni 'osi. ⁹YIa lexe ane'i me'a imomomo sou isaxila'a uasi, la ane'i itaula'isi mo laixe, xo loxo 'o io tane'i ialuxu sou taula'ix-a'a. ¹⁰ZEni a'italonu vaikala pekia'u ano 'o ulai noxi'a ane'i ane mitautaula'i, eni avikala uasi anu Tila muvikala lexe mamu sou sema i'umesou mulue io ixolu va'axu. ¹¹Ia lexe ane i'oxonu aloxo ne, la ane ixolusi io itaula'i la uasi xe uasi la ane ilivu sou itaula'ixu mulue la. Xe mamu sou mulu ukusaie semau ixexee. ¹²Eni avikala ulai noxinge ngingi ane leviani ne aloxo, eni avikala ia Tila uasi. Lexe vivinge vile u'uluxe semau ne imulaxu tane uasi ia imasaxa lexe ixolu noxousi la anu umomomo sou ukusaie ixexee mamu. ¹³Mo lexe sema vile iuluxu mulue vile ne umulaxu tanu uasi, ia anu umasaxa lexe uxolu noxiesi ne la ane imomomo sou ikusau uxexee mamu. ¹⁴Xo sema mulue ane ulavusou umulaxu tanu uasi ne muxali va'axu loxo Lataua na'u ne a noxie semau nesi, xe mulu semau ane ilavusou imulaxu tane uasi ne, mixali va'axu loxo Lataua na'u ne a noxou mulue nesi. Lexe aloxo ne uasi, la ta 'ili'a ne ixali nunii'a, ia anu aloxo ne la sou ane'i ne mixali loxo Lataua ta na'u. ¹⁵aIa lexe ane'i ane imulaxu tane'i uasi ia imasaxa lexe i'ume ixexee la ngamalalixa'a i'oxonu aloxo ne. Mulu mo sema ane mimulaxu tane'i ne mii vile usakine'i uasi, Lataua mu'avalinge ne sou taxolu no anu opo se'isisi. ¹⁶bXo nini semau, nelavu a loxovaa, lexe nini nemo-momo sou napamaulinu mulumeni uasi?

^w6:17 Ioa 17:21-23; Rom 8:9-11 ^x6:20 1Ko 7:23; 1Pi 1:18-19

^y7:9 1Ti 5:14 ^z7:10 Mat 5:32 ^a7:15 Rom 14:19 ^b7:16 1Pi 3:1

Xe nini mulue nelavu a loxovaa, lexe nini nemomomo sou napamauline semameni uasi? Nexi talavusou uasi.

Utetelidou Maui Iou Aloxo Lataua Mulosou no Mine Anu Mu'avalou

¹⁷ Anu aloxo ne la sou itema vilevilesi ne anu utetelidou maui iou aloxo Lataua mulosou no mine anu mu'avalou. Vaikala ane ne eni alosinge ulai no anu lalolalotu noxinge ukalusi. ¹⁸ Loxovaa itema vile xooxoo mungasou tei mukalu ia Lataua mu'avalou? La mamu sou anu uxexeenu xooxoo anaxu tanixu ne. Xe loxovaa itema vile xooxoo ungasou uasi ia Lataua mu'avalou? La mamu sou anu umalanixu sou xooxoo ungasou la. ¹⁹ ^cXo xooxoo ungasinge ne anu mii vitanisi mo xooxoo ungasinge uasi ne anu mii vitanisi kalumo. Ia mii ane maninasi a lexe tamulinu lapuloto noxou Lataua. ²⁰ Itema vilevilesi ne uxolu no nano no anu maui e anu muxolu no anu io Lataua mu'avalou. ²¹ Loxovaa nini nexolu loxo itema sou uxaxai vitanisi no mine Lataua mu'avaline? La mamu sou mii ane ne u'oxo oponeni tu'umaxu. Ia lexe umomomo sou nini mene naululusine la sou tila anu ululusine no anu sakisaki, la na'oxonu aloxo ne. ²² ^dXo anu ane muxolu loxo itema sou ipalupalusousi, ia Tila mu'avalou ne la anu uxali loxo itema noxou Tila ane mululu no anu sakisaki mo vasimolu papaxe. Xe iouvilesisi aloxo ne la itema ane vasimolu papaxe, ia Tila mu'avalou, la anu uxali loxo itema noxou Kalisito sou upalupalusousi. ²³ Ngingi ne Lataua muno'u 'ulu tilasinge la sou ngaxali loxo ngamitema sou ta mitema ipalupalusingesi mamu. ²⁴ Ta vivilo, nenge vilevilesi ne taxolu noxou Lataua no anu maui aloxo texolu no anu tei no mine anu mu'avaline.

²⁵ Ano 'o vaikalasi'a ta samula. Eni ano'u vaikala pekia'u molu noxou Tila uasi. Ia eni avelunu vaikala ano 'o aloxo eni Paulo ane no anu alauna noxou Tila la Anu uvikala ne maninasi. ²⁶ Xo tava'u loxo tu'tutu'umaxu vaimomo 'o la eni exavutala lexe anu laixe noxinge sou ngaxolu aloxo ngexolu ne. ²⁷ Loxovaa nini netaula'i? Ia ngakamuli vote'i sou naxexeene semameni mamu. Xe loxovaa nini nataula'i uasi? La nakamuli ne sema sou nauluxe mamu. ²⁸ Ia lexe nini netaula'i la nini na'oxonu susu uasi. Xe lexe vuanga vile itaula'i la ane i'oxonu susu uasi. Ia ane'i ane itaula'i la ane'i ixalisou tu'tutu'umaxu tapiena no anu maulixa'a. Mo eni emasaxa sou aumengengi no anu mii ane ne. ²⁹ Ta vivilo, vaikala noxilo ne laaxu aloxo 'o. Voxo anu a ataxu ne. Mo usoko 'o ulai la ta mulu ane mi'uluxa'a ta semai'a ne ixolu aloxo ane'i ia sema uasi, ³⁰ xe ane'i ane itatama ne ixolu loxo ilavusou itatama uasi, xe ane'i ane i'osa'osa ne ixolu loxo ilavusou 'osa'osa uasi. Mo ane'i ane ilavusou ilotonu mimii ne ixolu loxo ta mitema ane'i i'a mimii sou imulaxu uasi. ³¹ ^eXe ane'i ane ilavusou ixaxai no anu mimii sou lialia 'o ne uxali loxo 'au'au tatila no anu maulixa'a uasi. Xo lialia 'o ne ilou mimii no anu ne anu aso ukalu. ³² Eni amasaxa lexe masaxa sou tangengi utulu mimii sou lialia 'o mamu. Itema ane utaula'i uasi ne anu tanu utulu xaixai noxou. Tila anu umasaxa sou u'oxonu mimii ane Tila umasaxau mo u'osasonu. ³³ Ia itema ane mutaula'i ne xavutalau u'au'au no anu mimii ane sou lialia 'osi. Anu umasaxa sou u'oxonu mimii ane semau imasaxau mo i'osasonu. ³⁴ La masaxa mo xavutala noxou ne mukalipala. Sema ane itaula'i uasi mo vuangasi ne ane ixavutala u'oki no anu xaixai noxou Tila. Masaxa tatila noxie ne lexe iitine ikalusi ilai noxou

Tila no anu vasimele mo uleene kalumo, ia sema ane mitaula'i ne ixavuxavutala no anu mimii ane sou lialia 'osi. Ane imasaxa sou i'oxonu mimii ane mulue umasaxau mo u'osasou. ³⁵Eni avivikala no anu vaikala ano 'o ne sou u'oxongengi ngaxolu laixe, ia loxo eni akakapin-genge uasi. Eni emasaxainge sou ngax-olu la ngamulinu 'ili'ilixo uisalili mo sou nga'oxonu xaixai noxou Tila laixe io xavutalamengi ukalikalipala mamu.

³⁶Lexa itema vile uxavutala lexe anu mu'oxonu 'ilixo laixe uasi ulai noxie vuanga e misosovosiesi lexe anu u'uluxe ne uasi, mo ane mixolu tauu lele'e piena mukalu io anu uxamulinu masaxa sou taula'i, la anu u'oxonu axo mumasaxa-ae ne. La anu ususu uasi. Ane'i ilou itaula'i. ³⁷Ia itema ane molu mu'ox-onu xavutalau io evile upalusou sou utaula'i uasi, mo umomomo sou usaxi-la'u masaxa noxou la, xe xavutalau mux-ali pekia'u lexe anu u'uluxe vuanga ne uasi. La itema ane ne mu'oxonu mii laixe kalumo. ³⁸La sou anu ane mu'u-luxe vuanga ne mu'oxonu mii laixe. Ia anu ane u'uluxe uasi ne, mu'oxonu mii laixe musuku.

³⁹Sema ne ixolu no 'a sakisaki sou taula'i noxou mulue no voxo ane anu ux-olu umauli. Ia lexe mulue usoli la ane ilulu no anu sakisaki ane ne, mo ane imomomo sou itaula'ixu itema 'ena'ei e ane imasaxau ia laixe lexe itema ne anu noxou Tila. ⁴⁰Ia noxilo la eni exavutala lexe loxo ane ixolu aloxo nesi la ane i'osa manina. Mo eni exavutala lexe Lataua Uleenu a muxolu noxilo 'o.

La'ilali Ane I'elaxu Ulai Noxi'a ta Lataua Kalakalavoi

8 ⁸Ioxe ano 'o ne vaivaikala sou la'i-lali ane mi'elaxu mulai noxi'a ta

lataua kalakalavoi. Nenge telavu lexe nenge mukalusi ne teno'u lavulavu. Ia lavulavu vitanisi ne uxalixu 'osa'osa kalakalavoi mo nenge ta'itinenge. Ia tanengexa'a ta menexinge nesi u'oxo-nenge taxali peki'ainge. ²^hItema ane ux-avutala lexe anu mulavusou mii mose'i ne, anu ulavusou mii ma'ia ane laixe lexe sou anu ulavusou ne uasi. ³Ia itema ane tanuxu Lataua no tanu ne, Lataua mulavusou. ⁴Ano 'o vaikala sou ta'ou mii xiasinu ane mi'elaxu ulai noxi'a ta lataua kalakalavoi. Nenge telavu lexe lataua kalakalavoi ne anu mii vitanisi manina no 'a lialia 'o. Mo telavu lexe ta lataua mose'i la uasi, ia Lataua vile-sisi. ⁵Mo loxo umomomo sou mimii ta piena ane ileme'a lexe ta lataua loxo tei-texti no opo loxotolo mo no 'a lialia 'o ne anu manina ta lataua ne tapiena mo ta tatila ne tapiena, ⁶Jia noxinge la Lataua-menge anu a uxolu mo Anu vilesisi. Anu Maminge e Anusi tava'u mimii mukalusi mo maulinenge sou taxaxai noxou. Mo Tila noxinge ne Anu a uxolu ia Anu vile-sisi. Anu Iesu Kalisito e tava'u mimii mukalusi xe tava'u maulinenge. ⁷Ia ta mitema mukalusi ne ilavusou mii ane 'o ne uasi. Ta mitema se'i a uao ixavu-talasou ilotu no 'a lataua kalakalavoisi o la sou no mine ane'i i'ou mii xias-inu la ane'i ixavutalanu lexe mii ane ne ane'i mi'elaxu mulai noxi'a ta lataua kalakalavoi, mo loxo xavutalai'a mamalaxusi la ane'i ixamulinu loxo ane'i nuni'a. ⁸La sou la'ilali ne umomomo sou une'e nenge 'alai noxou Lataua uasi. Mo lexe nenge ta'ou uasi la umomomo sou nenge taxali masua no iou Lataua uasi, xe lexe nenge ta'ou la umomomo sou nenge taxali laixe no iou Lataua uasi. ⁹^kNgingi ngasaxilainge laixe xo loxo 'o io ngingi nga'oxonu aloxo ne umulinu

^f7:39 Rom 7:2-3 ^g8:1 Apo 15:29 ^h8:2 Xal 6:3

ⁱ8:4 Lap 4:39; 6:4; Xal 4:8 ^j8:6 Ep 4:5-6 ^k8:9 Rom 14:13-15; Xal 5:13

vasimenge manamana'u ne la u'oxone'i ane'i ane mamalaxa'a ne ikuluke mo ilapau no anu uasi. ¹⁰Xo lexe itema vile ane xavutalau mamalaxusi ne umaisinge ngingi ane ngeno'u lavulavu ane loxo ne nga'ani'ani no nano no taasou lalotu noxou lataua kalakalavoi, la masaxa uxali noxou sou u'ou mii ma'ia ane mi'elaxu mulai noxi'a ta lataua kalakalavoi ne. ¹¹^lAloxo ne la sou vivinge soxu ane xavutalau mamalaxusi e Kalisito musolisou ne, ngingi ngavila'isou no anu xavutalamengi ane ne. ¹²Mo lexe ngingi ngasusulixa'a ta vivinge aloxo ne mo ngamamulonu xavutalai'a se mamalaxu ne la ngingi ngesusu noxou Kalisito. ¹³^mAloxo ne la sou lexe mii ma'ia ane eni a'ou ne u'oxonu vivilo sou ulapau no 'a susu, la eni umomomo sou a'ou mii xiasinu ane ne la mamu. Mo sou eni a'oxonu sou ulapau uasi.

Xaixai Muisalili Noxou Mitema Ane Iesu mupalusou

9ⁿLoxovaa eni vasimelo manamana'u uasi? Loxovaa eni itema ane aposeli uasi? Loxovaa eni amaisou Iesu anu Tila noxinge uasi? Ia loxovaa ngingi ne loxo neneaxu xaixaixeni noxou Tila uasi? ²^oMo lexe se'i i'oxe eni amitema ane Iesu mupalusilo uasi ia ngingi nga'oxo lexe eni itema ane Iesu mupalusilo noxinge. Xo ngingi ne aloxo sosovo sou xaixai noxilo noxou Tila.

³Anu vaikalaxeni 'o sou latolosilo ulai noxi'a ta mitema ane ixolu sou iilevinu xaixaixeni. ⁴^pLoxovaa anu muisalili sou nexi tano'u la'ilalinexe xe lexanexe kalumo uasi? ⁵Mo loxovaa anu uisalili sou nexi tano'a ta semamexi ane mimulamulaxu tane'i sou noxi'a taxiaoxao

loxo ta aposeli mo Tila ta vimovimou xe Kepasi kalumo uasi? ⁶Loxovaa nexi noxou Valunavasi nexisisi ta'oxonu xaixai no avoxe sou usu'ulinu xoluxolu nexesi? ⁷Itema ane uxaxai loxo itema sou 'oto'otoi'a, la anu molu umoloxou 'ani la? Xe 'ena'ei ane utou xai sou uaini vile la anu umomomo sou u'ani no anu uasi? Xe 'ena'ei ane utuvu'a ta sipsip uixu susune'i lexaxu la uasi? ⁸Loxovaa ngingi ngaxavutala lexe eni amulimulinu xavutalai'a ta mitemasi'a e'oxonu vaikala ane 'o? Lapuloto muvikala aloxo ne. ⁹^qXo mikaukavunu no anu lapuloto noxou Mosesi aloxo 'o, "Mamu sou ngasamalinu ta bulumakau anaxa'a no mine ane'i uao i'uve'u-ve'u la'ilali sosousou no alesi 'o."

Loxovaa? Lataua muvivikala ne si'a ta bulumakau? Uasi. ¹⁰^rAnu aloxo 'o vaikala tovola'i ane ne singe. Xo anu umasaxa lexe nenge ta'oxo loxo itema ane umamulonu lialia no xai. Xe itema ane uxexeenu la'ilali sosou. Ane'i ilou mi'oxo aloxo ne xo ane'i ilou iloopala lexe ulai la ane'i ino'u 'ulusou neneaxu xaixai'a ilou ne. ¹¹^sAnu aloxo nexi tetounu mii sou Uleenu nonixi noxinge 'o. Ia ngingi ngalosixe mii ane sou usu'uli vasimenge la loxovaa? Anu uisalili? Ia uasi. Xo nexi tano'u mii e nexi tetounu nesi temanu. ¹²^tIa lexe se'i ino'u mimii lailaixe mose'i aloxo ne noxinge la male nexi ne tano'u tavu'alo manina. Ia xo mimii lailaixe mose'i e lexe nexi tano'u noxinge ne nexi talinga sou tano'u uasi. Aloxo ne la sou nexi tatavulenu tu'umaxu ne xo tamasaxa sou tano'u uasi xo maasi la utaluxu vote'i sou a'alo laixe sou Kalisito. ¹³^uNgaxavutala lexe ane'i ane ixaxai no nano no 'a taa-

^l8:11 Rom 14:15, 20 ^m8:13 Rom 14:21

ⁿ9:1 Apo 22:17-18; 26:16; 1Ko 15:8-9 ^o9:2 2Ko 3:2-3 ^p9:4 Luk 10:8

^q9:9 Lap 25:4; 1Ti 5:18 ^r9:10 2Ti 2:6 ^s9:11 Rom 15:27

^t9:12 Apo 20:34; 2Ko 11:9 ^u9:13 Lap 18:1-3

sou lalotu tatila noxou Lataua ane'i ino'u la'ilali no nano no 'a taasou lalotu tatila noxou Lataua ne. Xe ane'i ane isu'uli no 'a xaixai no nano no 'a valovalo la ane'i i'ani no anu mii ane ane'i mi'elaxu mulai mimulaxu no valovalo ne. ¹⁴vAnu iouvilesisi aloxo Tila muvikala pekia'u lexe ane'i ane ia'aloxu a'alo laixe la ane'i ino'u xoluxolu lailaixe no lialia 'o sou a'alo laixe ane ne. ¹⁵Ia eni ano'u mii vile uasi. Mo eni akaukavunu mimii mose'i sou ano'u noxinge uasi. Eni asoli ne mii vitanisi, ia eni a'osou a'aloxu a'alo laixe mo ano'u mii vile uasi ne anu tila. ¹⁶wAloxo ne la sou no mine eni a'aloxu a'alo laixe la amomomo sou a'itileli sou uasi xo eni a'aloxu a'alo laixe ane 'o no anu masaxa ane muavutilixo sou a'alo. Masua manina noxilo lexe eni a'aloxu a'alo laixe uasi. ¹⁷La sou eni umomomo sou ano'u 'uluxeni sou xaixai ane 'o uasi. Xo eni melo a'oxonu no 'a masaxa noxilo uasi. Eni e'oxonu umulinu masaxa noxou. ¹⁸Ioxe la sou eni ano'u 'uluxeni ane loxovaa? Xo mimii e lexe eni ano'u loxo 'uluxeni noxi'a ta mitema 'o ane eni ano'u mimii uasi 'o. Ia 'ulu vilesisi e lexe eni ano'u ne ane eni a'aloxu a'alo laixe ulai noxi'a ta mitema.

¹⁹La sou eni amasaxa lexe axolu vasimelo papaxesi. Ia axali loxo itema sou xaixai vitanisi noxou itema vile uasi. Eni melosi a'oxoleli axali loxo itema sou xaixai vitanisi noxi'a ta mitema ukalusi. ²⁰xAloxo ne la sou no mine eni axolu no nixi noxi'a ta Iutaia la eni axali loxo ane'i ta Iutaia. Mo sou ano a ine'e. Xe no mine eni axolu no nixi noxi'a ane'i ane imulinu lapuloto la eni axali loxo eni amitema sou amulinu lapuloto ia eni axolu no anu lapuloto uasi. Eni a'oxo aloxo

ne la sou eni amomomo sou alapune'i ane'e ne'i noxou Kalisito. ²¹Ioxe no mine eni ane'e noxi'a ane'i ane ilavusou lapuloto uasi la eni axali loxo itema e ulavusou lapuloto uasi. Ia eni asusu no anu lapuloto noxou Lataua uasi. Eni emulinu lapuloto noxou Kalisito. Eni a'oxo aloxo ne mo sou alapune'i ane'i ane ilavusou lapuloto uasi ne ine'e noxou Kalisito. ²²yLa sou no ie'i ane'i ane imulamulaxu tane'i pekia'u uasi la eni kalumo axali loxo ane'i ne sou alapune'i. Eni amasaxa lexe amulinu 'ilixoi'a ta mitema ukalusi mo sou no 'a 'ili'ilixoi'a nesi la asu'uline'i sou ino'u maulixu Kalisito. ²³No 'a 'ilixi ane eni a'oxonu ne sou eni a'osa sou a'aloxu a'alo laixe noxi'a ne mo nene'axu uxali la eni a'osa misevile.

²⁴Ngingi ngalavu laixe xo no 'a voxo sou saisale la ta mitema tavu'alo iiave no 'a saisale ia vilesisi noxi'asi anu un'o'u 'ulu. Ngilavusou uasi ngaiave xavingengi mo sou ngano'u 'ulu ukalusi. ²⁵zXo ta mitema ukalusi ane i'oxonu vilavila'i sou saisale no lia 'o ane'i tane'i utulu pekia'u manina no anu. Xo ane'i imasaxa lexe i'oxo aloxo ne mo sou ino'u kisivalui'a. Kisivalu ane ane'i ino'u ne ulai la ukalu. Ia ane nenge ta'oxonu 'o sou tano'u kisivalu ane kaluxusou uasi. ²⁶Aloxo ne la sou eni umomomo sou aiave loxo itema e uiave masumasua mo utotosa uasi. Mo eni umomomo sou a'oto la asuanu avolu vitavitanisi loxo itema e usu'anu avolu vitavitanisi no nixi uasi. ²⁷aEni ava'u vasimelo uisalili mo sou a'oxonu vasimelo ne umulinu masaxa noxilo mo sou ulai xe eni a'aloi'a ta mitema la eni kalumo ano'u uuluxeni xo loxo 'o io ano'u uasi.

^v9:14 Mat 10:10; Xal 6:6 ^w9:16 Iel 20:9 ^x9:20 Apo 21:20-26

^y9:22 2Ko 11:29 ^z9:25 Pil 3:14; 2Ti 2:4-5; 4:7-8 ^a9:27 Rom 8:13; 13:14

A'alosi'a ta Isilaeli Usu'ulingengi Xo loxo 'o Io Ngalapau no 'a Tovotovo

10^bTa vivilo, eni emasaxa lexe ngingi ngalavu laixe lexe tatei ne ta 'ilu'ilusunenge mixolu no laaxu sauma e maminge mulosi'a sou mupamuxane'i no 'a vote'i. La sou ane'i mimulinu sou mixisa'i sou luaki. ²La sou ane'i mi'ulo no 'a sauma xe no 'a luaki ne sou mixali ta mitemau Mosesi. ³Xo ane'i mukalusi ne mi'ani no 'a la'ilali sou Uleenu iouvilesisi. ⁴^dMo miie no anu Uleenu iouvilesisi ne munixi loxo lexa no 'a lavo'o tatila mo anu a ilo'a imuamua'i ne. Lavo'o tatila ane ne anu Kalisito. ⁵^eIa Lataua u'osasonu tavu'alo noxi'a ne 'ilixoi'a uasi. La sou misoisoli mole vasime'a mutautauolu no xalee lia vitanisi. ⁶Ioxe la sou mii ane ne anu uxali loxo sosovo vile e sou nenge tamaisou la usu'ulinenge sou tapoloxalonu 'ilixi masumasua ane ane'i mi'oxonu. ⁷^gLa sou mamu sou ngingi ngalotu noxi'a ta lataua kalakalavoi loxo ane'i se'i noxi'a mi'oxonu. Xo mikaukavunu no 'a Lavuku Tavuna teinu aloxo 'o, "Ane'i ixolu sou i'ani xe iie ukalu la ane'i ilai sou imolovila'isi'a ta sema."

⁸^hMo nenge kalumo mamu sou ta'oxonu 'ilixi sou vote'i loxo ane'i se'i mi'oxonu. Xo no voxo ane ne la ta mitema 23,000 misoisoli no voxo vilesisi sou susu noxi'a. ⁹ⁱXe mamu sou nenge tatovonu Tila loxo ane'i se'i noxi'a mi'oxonu xo ane'i mi'oxo aloxo ne la ta sinana veveeni mingangasi'a la misoisoli. ¹⁰^jLa sou ngingi ngavikala masua noxou Lataua loxo se'i noxi'a mi'oxonu mamu. Xo ane'i mi'oxonu aloxo ne la an-gelo sou uve'a ta mitema isoli mune'e

muve'a misoisoli. ¹¹Mii ane muxali noxi'a ne anu loxo sosovo la sou ane'i mikaukavunu muxolu mo sou nenge tamaisou la taumolu xo nenge taxolu no mine voxo kalukaluxusou. ¹²La sou ngingi ngexavutala lexe ngingi ngetulu peki'ainge la ngalaxa'i laixe xo loxo 'o io ngalapau. ¹³Tovotovo iouvilemo a muxali noxinge ne uasi ia iouvilesisi loxo uxaxali noxi'a ta mitema 'o si. Mo Lataua ne umulinu vaikalasi, la sou Anu umalanixu tovotovo ane umomomo sou ngingi ngauaulixu uasi ne uxali noxinge uasi. La no mine tovotovo uxalisinge la Anu kalumo ne upolonu vote'isinge la sou ngingi ngamomomo sou ngalapau uasi.

Lavilelu Noxou Lataua Kalakalavoi Xe 'Ani Noxou Tila

¹⁴Aloxo ne la sou ta menexilo emasaxainge, lexe nga'ume ngaxexee no anu 'ilixi sou lalotu noxi'a ta lataua kalakalavoi. ¹⁵Eni avikala ulai noxi'a ta mitema ane sou lavulavu, lexe ngingimenge ngailevinu mii ma'ia ane eni elemolu noxinge ne. ¹⁶^kPaku sou tavikala laixe musuku no anu ne upitanenge no nano no anu sialuxu Kalisito. Mo veleti ane nenge tase'ise'nu ne upitanenge no nano no anu vasimolu Kalisito. ¹⁷^lTava'u lexe veleti vilesi ne la sou nenge tavu'alo ne taxali vasimolu vilesisi. Xo nenge ukalusi ne tavaisuxu veleti vilesisi ne. ¹⁸^mXavutalamengi umuline'i ta mitema ne Isilaeli. Ane'i ane i'ou mii e mi'elaxu ne la loxovaa ipita no 'a valovalo noxou Lataua. ¹⁹ⁿLoxovaa vaikalaxeni ne laaxu lexe mii ane mi'elaxu mulai noxou lataua kalavoi ne anu mii vile manina mo

^b10:1 Mul 13:21-22; 14:22-29 ^c10:3 Mul 16:35 ^d10:4 Mul 17:6; Iti 20:11

^e10:5 Iti 14:29-30 ^f10:6 Iti 11:4, 34; 1Ko 10:11 ^g10:7 Mul 32:6

^h10:8 Iti 25:1-9 ⁱ10:9 Iti 21:5-6 ^j10:10 Iti 16:41-49

^k10:16 Mat 26:26-28 ^l10:17 Rom 12:5 ^m10:18 Liv 7:6 ⁿ10:19 1Ko 8:4

lataua kalavoi ne anu mii vile manina?
²⁰Uasisi ane. Mii ane ta mitema ane'i
 ane ta Iutaia uasi i'elaxu ne ane'i i'elaxu
 ulai noxi'a ta uleenu masumasua ia ulai
 noxou Lataua uasi. Mo eni amasaxa
 sou ngingi ngapita noxi'a ta uleenu
 masumasua mamu. ²¹P^{Mo} umomomo
 sou ngingi ngaie no 'a pakuxu Tila xe
 pakuxa'a ta uleenu masumasua kalumo
 uasi. Xe umomomo sou ngingi nga'ani
 no 'a valovalo sou 'ani noxou Tila xe
 no 'a valovalo sou 'ani noxi'a ta uleenu
 masumasua kalumo uasi. ²²Q^{Loxovaa},
 nenge tatovo sou ta'oxonu Tila la'iaxu
 mo ulavinenge? Loxovaa, nenge
 peki'ainge muaulixu anu xaviinu?

**Ane'i Ane Imulaxu Tane'i
 ne Vasime'a Papaxesi**

²³r^{La} sou mimii ta piena ne anu laixe
 sou nenge ta'oxonu ia anu mimii ta
 piena ne umomomo sou usu'ulinu xolux-
 olunenge uasi. Mo mimii ta piena ne
 anu laixe sou nenge ta'oxonu ia anu
 mimii tapiena ne umomomo sou u'oxo
 maulixa'a ta menexinge ne uleme peki-
 a'u uasi. ²⁴s^{Mo} mamu sou nenge ta'oxo
 lexe tasu'ulinengesi uasi. Nenge tasu'u-
 line'i ta menexinge kalumo. ²⁵La sou
 mimii ane xiasinu e ta mitema itaolunu
 la ngano'u noxi'a mo nga'ousi. Ia mamu
 sou ngaxavutala piena no anu mo ngatal-
 i'isou. ²⁶t^{Xo},

“Lialia mo mimii ta piena e muxolu no
 anu 'o ne anu mii noxou Tilasi.”

²⁷Mo ane'i leviani e ilavusou imulaxu
 tane'i uasi i'avalinge io ngamasaxa lexe
 ngalai xe nga'ani la nga'ou mii ma'ia ane
 mimulaxu no talangenge ne. Io ngaxavu-
 tala piena no anu mo ngatali'isou uasi.
²⁸u^{Ia} lexe vile uvikalangengi aloxo 'o,

“Mii ane ne milaixu sou mi'elaxu ulai
 noxi'a ta lataua kalakalvoi.”

La mamu sou ngingi nga'ou. Ngaxavu-
 tala laixe xo itema ne muvikalangengi io
 maasi xe ngingi nga'ou la ngingi ngasusu
 noxou itema ne. ²⁹La sou ngaxavutala
 laixe noxou itema xavutalau. Ia ngingi
 ngaxavutala ngaangengi uasi. Ia tava'u
 loxovaa la sou xavutalau itema vile mo
 ne usakingengi mo ulevingengi ne? ³⁰v^{Ia}
 lexe eni a'ou mii ane eni evikala laixe
 musuku no anu. La sou loxovaa la itema
 vile mo ne uvikala masua noxilo no
 anu? Eni elavusou lexe eni evikala laixe
 musuku noxou Lataua mukalu la sou eni
 e'ou. ³¹w^{La} sou mii ma'ia mukalusi ane
 ngingi nga'ou xe ngaieXu mo nga'oxonu
 ne sou ngaitinu Lataua ualasu no anu.
³²x^{Mamu} sou ngasusulixa'a se'i noxi'a
 ta Iutaia xe ta Xiliki xe lalotu noxou
 Lataua sou ilapau no anu. ³³y^{Xo} eni
 kalumo atovonu sou alosi'a ta mitema
 ukalusi 'osa'osa no 'a vote'i mose'i. Xo
 eni melo amomomo sou axalisou xeli
 xoluxolu laixe mo uasi. Xo xoluxolu laixe
 ne noxi'a ta mitema ukalusi sou ane'i in-
 o'u mauli no anu.

11 ²Ngamuli 'ili'ilixo noxilo aloxo
 eni emulinu 'ili'ilixo noxou
 Kalisito.

**'Ili'ilixo sou Umaxa'u
 Lalotu Maninasou**

²Eni a'osasinge sou ngaxavutalaleli
 mo mimii tapiena e eni epotongengi
 no anu la ngetetelisu pekia'u loxo eni
 evikalangengi no anu. ³a^{Ia} vaimomo 'o
 eni emasaxainge sou ngalavu lexe ngingi
 ta mulu ukalusi kisinge 'a Kalisito, xe
 ngingi ta sema kisinge 'a ta mulumengi,
 xe Kalisito kisou 'a Lataua. ⁴Xo ta mulu

^o10:20 Lap 32:17; Pal 9:20 ^p10:21 2Ko 6:15-16 ^q10:22 Lap 32:21

^r10:23 1Ko 6:12 ^s10:24 Rom 15:1-2 ^t10:26 Lex 24:1 ^u10:28 1Ko 8:7

^v10:30 1Ti 4:4 ^w10:31 Kol 3:17 ^x10:32 Rom 14:13

^y10:33 1Ko 9:20-22 ^z11:1 1Ko 4:16 ^a11:3 Tav 3:16; Ep 5:23

ukalusi ane'i ane ilavusou ilinga mo ipalomatana io isuasou kisi'a la ane'i itaxaanu kisi'a uasi. ⁵Xe ta sema ukalusi ane'i ane ilavusou ilinga mo ipalomatana io isuasou kisi'a uasi la ane'i itaxa anu kisi'a uasi. Anu aloxo ane'i ane milui kisi'a. La sou anu laixe lexe ta sema isuasou kisi'a. ⁶Ia lexe sema ne ilavusou isuasou kisie uasi la ane ixotosou laxusie mo uxali ataxusi. Xe lexe ane imaela sou ixotosou laxusie, la ane isuasou kisie. ⁷^bMamu sou itema usu'asou kisou. Xo anu loxo tovola'isou Lataua mo tokolomo noxou Lataua mo u'itinu Lataua. Ia sema ne ane tokolomo laixe noxou mulue. ⁸^cXo mulu muxali noxie sema uasi. Sema mixali noxou mulu. ⁹Aloxo ne la sou anu ukoinu mulu ie sema uasi, mukoine sema iu mulu. ¹⁰Tava'u aloxo ne la sou sema isuasou kisie sou sosovosou xavi ane ne sou ta angelo imaisou. ¹¹Tila la sema ixolu va'axu mo xe mulu uxolu va'axu mo uasi, xo mulu ne anu sou usu'uline sema xe sema ne sou isu'ulinu mulu. ¹²Aloxo ne xo sema mixali noxou mulu, la sou mulu muxali noxie sema. Ia mimii ukalusi ne molu noxou Lataua. ¹³La sou ngingi menge ngailevingengi la. Xo lexe sema ane isuasou kisie uasi io ilinga noxou Lataua la ane mi'oxonu 'ilixo laixe ane? ¹⁴'Ilixomenge nenge ta mitemasi ulosienge lexe itema ane kisou laxusou veveenu la anu mu'oxo 'ilixo masua sou maela. ¹⁵Ia lexe sema e laxusie veveenu ne, la ane tokolomoxe? Xo laxusie veveenu ne sou usu'asou kisie. ¹⁶Ia lexe itema vile umasaxa lexe uvikala tumalou no anu mimii ane nenge tevikala no anu 'o, ia nexi tamulinu 'ilixo vile la uasi mo ta tema lalotu noxou Lataua i'oxo aloxo 'o.

La'ilali Noxou Tila

¹⁷Ioxe vaimomo 'o eni emasaxa lexe avikalangengi no 'a 'ilixomengi se'i e eni a'osasinge no anu uasi. Xo no anu pitapita noxinge sou vaivaikala la, 'ilixo laixe vile uxali no anu uasi. ¹⁸^dXo tei la eni elomu lexe no mine ngingi ngane'e ngapita loxo ta mitema no 'a lalotu, la kalikalipala uxolu no nixi noxinge ne noxi'a se'i. Eni elavusou manina. ¹⁹Male lexe kalipala uxali no nixi noxinge aloxo ne la sou ngingi ngatongongengi laixe sou ngalavusi'a ane'i ane masaxa noxou Lataua muxolu noxi'a manina. ²⁰La sou no mine ngingi ngapita loxo ne la la'ilali ane ngingi ngao'ou ne anu loxo la'ilali noxou Tila uasi. ²¹Xo loxo ngingi vile ne u'ou, la vile no nixi noxinge ne, uavuti ka u'ou ukalu avile mole utapaxa'a se'i. La sou vile uxamuli lexe musolixu xe vile ulai uie mo u'oxovulaulau. ²²Loxovaa taasinge sou nga'ani mo ngaie no anu uasi? Mo loxovaa ngexavutala lexe ta mitema e ilotu noxou Lataua ne anu mii vitanisi la sou ngingi nge'oxone'i ta vingenge ane'i ane xa'a la'ilali uasi mimaela no nano no anu ne? Mii ma'ia ane sou eni alemolu noxinge? Male nge'oxo lexe eni e'osasinge no 'a 'ilixo ane ne? Uasi manina.

²³Xo vaikala ane eni eno'u mune'e noxou Tila ne eni kalumo elosinge. No 'olovoxo la Tila Iesu e mixiu tumali'a noxou ne muno'u veleti. ²⁴Xe no mine lexe sou use'inu, la muvikala laixe musuku no anu la muvikala aloxo 'o, "Ane 'o ne eni vasimelo e alosinge mo ngingi ukalusi nga'ou mo sou ngaxavutalaleli no anu." ²⁵^eMo iouvilesisi aloxo nesi no mine mio'u la'ilali mukalu la anu mutetelisou paku io muvikalasou la, "Paku ane 'o anu sosovo sou vaikala

^b11:7 Tav 1:26-27 ^c11:8 Tav 2:18-23

^e11:25 Mul 24:6-8; Eva 8:8-13

^d11:18 1Ko 1:10-12

alavua ane misakiinu. Anu 'o ne eni sialuxo. Nga'oxo aloxo ne, ngingi ukalusi ngaie no anu mo sou ngaxavutalaleli.”
²⁶Aloxo ne la sou lexe ngingi vile uo'u veleti ane ne xe uie no 'a paku ane ne la utotomu ne anu uxavutala soli noxou Tila ne ulai utalo no mine anu ulivu une'e.

²⁷La sou lexe 'ena'ei ane mu'ou veleti ane ne xe muie no 'a paku noxou Tila ne ia anu uxavutala laixe uasi no anu la anu mu'oxo susu no anu Tila vasi-molu ilou sialuxu ne. ²⁸La sou itema molu uxavutala tei 'o xe ili'i la anu u'ou veleti ne xe uie no 'a paku ane ne. ²⁹Xo lexe se'i i'ani xe iie ia itaxa Tila vasi-molu ne uasi la vasimolu ne utulusi'a no 'a vaivaikalasou. ³⁰Anu aloxo ne la sou tavu'alo noxinge ne, pekia'a uasi xe se'i mipipiena xe tavu'alo ne misoisoli a vile. ³¹Ia lexe nenge menge tailevi maui-nenge laixe tei 'o la sou nenge tatulu no 'a vaivaikala uasi. ³²Ioxe no mine nenge tatulu no 'a vaivaikala noxou Tila, la anu loxo nenge texolu no laaxu tu'u-maxu sou 'ilixu masua noxinge sou tax-ali u'isalili mo sou nenge tatulu no 'a vaivaikala uasi loxo ta mitema sou lialia itulu no anu vaivaikala. ³³La sou ta vivilo no mine ngingi ngane'e ukalusi sou nga'ani la laixe sou ngaxomaie'i ta menexinge se'i 'o. ³⁴Ia lexe vile noxinge ne usolixu la laixe sou u'ani no taasou xo loxo 'o io pitapita noxinge ne uxalixu 'ilixu sou itelo vaikala noxinge. No mine eni ane'e la sou eni aisalilinoxu vaikala pa'usou noxinge.

Xaixai Iouiou Noxou Uleenu Tavuna

12 Ta vivilo eni emasaxa lexe ngingi ngalavusou xavi iouiou sou i'oxo xaixai noxou Uleenu Tavuna. ^{2h}La sou ngingi ngalavu lexe no mine ngingi

ngexolu loxo ta mitema ane imulaxu tane'i noxou Iesu uasi, la mii vile ulapun-gengi ngalai noxi'a ta lataua kalakalavoi ane ivivikala uasi ne la ngingi ngalaisi. ³ⁱAloxo ne la sou eni avikalangengi lexe vile noxinge ne Uleenu Lataua ux-olu noxou la umomomo sou ulevetesou Iesu uasi. Mo lexe vile noxinge Uleenu Tavuna uxolu noxou la umomomosou uvikala lexe, “Iesu ne Anu Tila,” uasi.

^{4j}Uleenu Tavuna ulosou xavi iouiou sou u'oxonu xaixai, ia anu Uleenu Vile-sisi. ⁵Mo xaixai iouiou kalumo, ia anu Tila vilesisi. ⁶Lataua anusisi mulosi 'a ta mitema ukalusi xaixai iouiou, ia anu molu ulosi'a xavi sou i'oxonu. ⁷No 'a xaixai vilevilesi la Uleenu Tavuna ulosi'a ta mitema xavi mo sou isu'uline'i se'i. ⁸Io Uleenu Tavuna iouvilesisi nesi a ulosou itema vile xavi sou uvivikala no 'a xavutala laixe xe noxou itema vile la ulosou xavi sou uvivikala no 'a lavulavu laixe. ⁹Uleenu iouvilesisi nesi ulosou itema xavi sou ulavusou umulamulaxu tanu noxou Iesu, mo ulosou vile xavi sou ukilakasi'a ta mitema la imauli la. ¹⁰Xe vile sou umaxa'u sosovo sou xavi, mo vile sou ua'alo palomatana, xe vile sou uilevine'i ta uleenu, mo vile sou uvikala no anu vaikala iouiou xe vile sou uxiunu vaikalau ane uvivikala no anu vaikala iouiou. ^{11k}Xe xaixai mukalusi ne anu xaixaiou Uleenu iouvilesisi. Ia Anu mulosi'a vilevilesi loxo no anu masaxa noxousi.

Vasimolu Vile ne Anu Lololisi Ia Vilevilesi ne Mixali Piena no Anu

^{12l}Vasimolu vile ne anu lololisi ia piena muxali no anu. Mo vilevilesi ne piena ia ane'i ixalixu vasimolu vilesisi. La sou noxou Kalisito ne anu aloxo nesi.

^f11:27 Eva 10:29

^g11:32 Eva 12:5-6

^h12:2 Ava 2:18-19

ⁱ12:3 1Ioa 4:2-3

^j12:4 Rom 12:6

^k12:11 1Ko 7:7

^l12:12 1Ko 10:17

¹³ ^mXo nenge mukalusi ne te'ulo no anu Uleenu vilesisi sou te'una no anu vasi-
molu vilesisi. Nenge ta lutaia mo nenge
ta Xiliki xe nenge ta mitema sou ipalu-
palusinge mo ta mitema ane evile us-
akisaki uasi. La sou nenge mukalusi ne
teno'u Uleenu vilesisi sou taixeu.

¹⁴ Ioxe la sou vasimolu vile ne piena
ia uxalixu vilesisi uasi. ¹⁵ Lexe tava'u
uvikala lexe, “Eni avolu uasi, la sou eni
noxou vasimolu ne uasi,” la anu umomomo
sou tava'u ne utolosou sou uxolu
loxo vile no anu vasimolu ne kalumo.

¹⁶ Mo lexe sangalou uvikala lexe, “Eni
iou uasi la sou eni noxou vasimolu ne
uasi,” la anu umomomo sou sangalou
ne utolosou sou uxolu loxo vile no anu
vasimolu ne kalumo. ¹⁷ La sou lexe vasi-
molu lololi ne iousi la sou anu ulomu
a loxovaa? Lexe vasimolu lololi ne anu
sangalou la sou anu utuma a loxovaa?

¹⁸ Ia maninasou. Lataua mumuxaxu vasi-
molu vilevilesi ne no nano no anu vasi-
molu vile aloxo anu mumasaxau sou ux-
ali. ¹⁹ Lexe ane'i ukalusi ne ixali loxo iou-
vilesisi la sou vasimolu ne uxolu a ne'ei?

²⁰ Anu aloxo ne la sou pa'upa'usou ne
piena ia vasimolu ne vilesisi.

²¹ Mo iou ne umomomo sou uvikala
ulai noxou avolu lexe, “Eni emomomo
io amasaxaine uasi,” uasi. Xe kisou ne
umomomo sou uvikala ulai noxou tava'u
lexe, “Eni emomomo io a masaxaine
uasi,” uasi. ²² Xo anu aloxo 'o, vasimolu
pa'upa'usou ane loxo mamalaxa'a si ne
anu umomomo sou ane'i ixexee uasi.
²³ Xe pa'upa'usinge ane nenge taxavu-
tala lexe tatoxone'i malaxo uasi ne nenge
tatoxone'i laixe. Xe vasimenge pa'upa'u-
sou ane laixe umomomo sou tamaxa'u
uasi ne nenge tatalumeu laixe, ²⁴ io pa'u-

pa'usinge ane'i ipala'a ne tatalumeiei
laixe uasi. Ia Lataua mupitanu vasimolu
pa'upa'usou la mitalonu sou tatoxonu
tatila mulai no anu pa'upa'usou ane ux-
olu vitanisi. ²⁵ Anu aloxo ne mo sou
kalikalipalaa uxali no nano no 'a vasi-
molu ne mamu, ia lexe pa'upa'usou ne
xavutalane'i ne umomomo sou usaxila'a
ngatongato'osi. ²⁶ Lexe pa'usou vile un-
o'u navunavu, la pa'upa'usou ukalusi ne
ilo'a ino'u navunavu. Mo lexe pa'usou
vile uno'u tooxu, la pa'upa'usou ukalusi
ne ilo'a i'osa.

²⁷ ⁿIoxe ngingi ne vasimolu Kalisito,
mo ngingi vilevilesi ne anu vasimolu
pa'upa'usou. ²⁸ ^oXe no nano no anu
ta mitema ilotu noxou Iesu la Lataua
musosovosi'a ta mitema ane Iesu mu-
palusi'a, xe tameisou ane ta mitema sou
palomatana, xe tatalusou ane ta mitema
sou ilosinge lavulavu, xe ta mitema sou
i'oxonu sosovo iouiou, xe ane'i ane ino'u
xavi sou i'oxone'i ta mitema ixali laixe,
xe ane'i ane sou su'uli, xe ane'i ane in-
o'u xavi sou iulaxunu xaixai, xe kaluxu-
sou ane'i ane ivikala no anu vaikala
iouvilemo. ²⁹ Loxovaa, ane'i mukalusi
ne ane'i ta mitema ane Iesu mu-
palusi'a? Ane'i mukalusi ne ta mitema
sou palomatana? Mo ane'i mukalusi ne
ta mitema sou ilosinge lavulavu? Lox-
ovaa ane'i mukalusi ne i'oxonu sosovo
iouiou? ³⁰ Mo loxovaa, ane'i mukalusi
ne mino'u xavi sou pamauli i'oxone'i
ta mitema ixali laixe? Loxovaa, ane'i
mukalusi ne ivikala no anu vaikala
iouiou? Loxovaa ane'i mukalusi ne ixi-
unu vaikala iouvilemo ne? Uasi Lataua
musosovosi'a vilevilesi sou i'oxo xaixai
ane ne. ³¹ ^pIa ngingi ngamasaxau xavi
sou xaixai lailaixe vaimomo 'o ne u'oki.

Tanutanuxu

La sou Eni Alosiengixu Vote'i Ane Laixe Manina

13 Lexe eni avivikala no anu vaikala iouvillemo noxi'a ta mitema mo noxi'a ta angelo kalumo, ia tanutanuxu uxolu no nano noxilo uasi, la eni ne aloxo xolalau utama piena xe xalamo e mitixitixinu vitanisi. ² Lexe eni eno'u xavi sou palomatana mo elavulavu no anu xavutalae'u talume ukalusi mo lavulavu laixe ukalusi no 'a muxamuxaxu taleli ne tatila mo pekia'u umomomo sou usukunu alaele ulai va'axu. Ia tanutanuxu uxolu no nano noxilo uasi, la eni ne a mii vitanisi. ³ Lexe eni alosi'a mimii noxilo ukalusi ne ulai noxi'a ta mitema ane i'a mimii uasi mo a'italonu vasimelo ulai noxi'a ta mitema sou i'e-laxu no navu ia lexe tanutanuxu uxolu no nano noxilo uasi, la eni amomomo sou ano'u mii vile uasi.

⁴ Itema e tanuxa'a ta menexu ne anu uxolu se'isisi mo umasaxai'a maninasou. Anu uisuiisu uasi mo utooxu mo uitinu uasi. ⁵ Mo anu u'oxo 'ilixu masua uasi xe anu loxo tanuxusi uasi mo anu loxo opoo lai'a palea uasi xe anu loxo kalapusou susu ane mi'oxonu noxou ne uasi. ⁶ Tanutanuxu ne loxo sou 'osa'osa no anu 'ilixu masua uasi ia 'osa'osa no nano no anu 'ilixu umuli vaikala laixe maninasou. ⁷ Xo anu usaxilainge utotomu, anu loxo sou umulaxu tanu utotomu anu loxo uloopala utotomu mo anu utulu pekia'u utotomu.

⁸ Tanutanuxu ne umomomo sou utalo uasi ia vaivaikala sou palomatana anu a uxolu ne ia ulai la utalo mo vaivaikala iouiou ne ulai la tasiau ukalu xe lavulavu ne ulai la uxexee avile. ⁹ Xo nenge

telavusou mimii pa'upa'usousi mo nenge taa'alo no 'a a'alosou palomatana pa'upa'usousi. ¹⁰ Ia no voxo mine mii ane lololinu ne uxali la mimii ane pa'upa'usou 'o ne ukalu avile. ¹¹ No voxo mine eni molomoloxo sio, la vaivaikalaxeni mo xavuxavutalaxeni mo xamuxamulo noxilo ne anu iouvilesisi aloxo ta molomolo nesi. Xe no mine exali loxo itema tila 'o la eni e'italonu 'ili'ilixo noxi'a ta molomolo ne mulai ili'i no tumalilo. ¹² Vaimomo 'o nenge tamaisou mimii xalexusi loxo no anu titilo, ia ili'i la nenge tamaisou Lataua 'alaiou no ienge. Vaimomo 'o eni alavusou Lataua ne maninasou uasi ia ili'i la eni alavusou maninasou loxo Anu mulavusilo manina. ¹³ Xo vaimomo 'o mii tatalu anu a muxolu. 'Ilixo sou tamuxamuxaxu tanenge mo taloopala sou tano'u mimii ane lailaixe ili'i xe tanutanuxu. Ia anu tila mo muuli noxi'a manina ane tanutanuxu.

Xavi sou Palomatana Mo Vaikala Iouvillemo

14 ¹ La sou ngamulinu vote'i sou tanutanuxu mo ngamasaxau xavi iouiou sou i'oxonu xaixai noxou Uleenu Tavuna ne u'oki. Laixe lexe ngano'u xavi sou palomatana. ² Xo itema ane uvivikala no anu vaikala iouvillemo ne uvivikala noxi'a ta mitema uasi ia noxou Latauasi. Xo itema vile ulavusou mii e anu ulelemolu ne uasi. Anu ua'aloxu mimii mutalume ne no anu uleenusi. ³ Ia ta mitema ane'i palomatana ne ivivikala ulai noxi'a ta mitema sou ane'i ileme pekia'a mo ipeletotone'i xe i'oxonu opone'i uai laixe. ⁴ Anu ane uvivikala no anu vaikala iouvillemo ne anu usu'ulinu anusisi. Ia anu ane upalomatana ne anu usu'uline'i ta mitema ilotu noxou Iesu

^q13:2 Mat 17:20 ^r13:6 Rom 12:9 ^s13:7 1Pi 4:8 ^t13:13 1Te 1:3

^u14:1 1Ko 12:31; 14:39

sou ileme. ⁵Eni emasaxaingē vilevilesi ukalusi lexe ngavivikala no anu vaikala iouvilemo ia emasaxa mu'oki lexe ngingi ngapalomatana. Anu ane upalomatana ne anu tila mo muaulixu anu ane uvivikala no anu vaikala iouvilemo. Ia laixe lexe anu uxiunu vaikala ne mo sou ta mitema ilotu noxou Iesu ukalusi ne in-o'u su'uli no anu la ileme.

⁶Ioxe ta vivilo noxou Iesu, lexe eni ane'e noxingē ia avivikala no anu vaikala iouvilemo la eni asu'ulingengi laixe a loxovaa? Mo lexe eni a'alomengi no 'a mii ma'ia mutalume ia apala'alixu mo lavulavu laixe xe vaikala palomatana la alosingē vaikala sou usu'ulinu. ⁷Mo loxo mimii ane maui no anu uasi ia tamaxusi, loxo kita xe susapu ne ta mitema imomomo sou ilavusou lexe ma'ia ane ilelexe no anu ne a loxovaa no mine mimii ne tamaxu vitanisi. ⁸Mo aloxo ne la lexe xolalau utama lamana uasi, la 'ena'ei ane uloo sou 'oto'oto? ⁹La sou anu aloxo nesi noxingē, lexe ngingi ngavivikala no anu vaikala ane ta mitema ilavusou uasi. La ane'i ilavusou mii ane ngingi ngalelemolu ne a loxovaa? Anu aloxo ngingi ngevivikala ne mulai no nixi vitanisi. ¹⁰Manina vaikala tapiena iouiou anu a uxolu no anu lialia 'o, ia vile noxi'a ne laaxu uasisi, uasi. ¹¹Ia lexe eni alavusou vaikala ane itema vile uvikala no anu ne laaxu uasi, la eni ne aloxo aasila noxou itema ane uvivikala ne xe anu ne aloxo aasila noxilo. ¹²La sou anu aloxo nesi noxingē. Xo loxo ngingi ngemasaxa mu'oki sou ngano'u xavi iouiou sou i'oxonu xaixai noxou Uleenu Tavuna. La ngatovo ngaxaxai pekia'inge sou ngano'u xavi ane usu'uline'i ta mitema ilotu noxou Iesu sou itulu pekia'a mo ileme. ¹³Mo tava'u aloxo ne la sou itema ane uvivikala no anu vaikala iouvilemo ne ukilaka lexe

anu umomomo sou uxiunu vaikalasou mii ma'ia ane anu mulemolu ne. ¹⁴La sou lexe eni akilaka no anu vaikala iouvilemo la uleelelisi a ukilaka io xavutalaxeni ne umaxa'u nene'axu lakilakaxeni ne uasi. ¹⁵Ioxe la sou eni a'oxonu mii ma'ia? Eni akilaka no anu uleeleli mo no anu xavutalaxeni kalumo xe eni alexe lexe no anu uleeleli la no anu xavutalaxeni kalumo. ¹⁶Ia lexe nini naitinu ualasu Lataua no anu uleenenisi mo navikala laixe musuku la sou itema vile vitanisi ane uxolu no nixingengi ne ulavusou uvikala lexe manina a loxovaa? Xo anu ulavusou mii ma'ia ane nini nalelemolu ne uasi. ¹⁷Male nini navivikala laixe noxou Lataua ne anu laixe ia itema ane vile 'olele ne anu uno'u su'uli vile uasi manina. ¹⁸Eni avikala laixe noxou Lataua xo euaulingenge mukalusi sou avivikala no anu vaikala iouvilemo. ¹⁹Ia no mine ta mitema ilotu noxou Iesu ipita la laixe lexe eni avikala no anu vaikala mautunu ta'uvesi ane ulamana xe eni avikala sou ane'i in-o'u lavulavu no anu, io anu tila no anu vaikala 10,000 mautunu vaikala iouvilemo.

²⁰Toxe ta vivilo mamu sou xavutalamingi loxo ta molomolo ta kitukitu'a. Ia ixavutala no anu 'ilixu masumasua la ane'i loxo ta keakea. Xo ta keakea ne ilavusou i'oxonu 'ilixu masua uasi. Io no anu xavutalamingi la nga'oxo aloxo ta mitema ta tatila. ²¹^wXo kaukavu muai no anu lapuloto aloxo 'o, "Noxi'a ta mitema sou vaivaikala iouvilemo mo no anu anaxa'a taasila, la eni avivikala noxi'a ta mitema ane ne, eni a'oxonu aloxo ne. Ia ane'i imomomo sou ilomu noxilo uasi.' Tila muvikala aloxo ne."

²²La sou vaikala iouvilemo ane loxo sosovo ne anu noxi'a ane'i ane imulaxu

tane'i uasi, ia noxi'a ane'i ane imulaxu tane'i uasi. Xe vaikala palomatana ne noxi'a ane'i mimulaxu tane'i. Ia ane'i ane mimulaxu tane'i uasi ne ane'i uasi. ²³xIoxe lexe ta mitema ilotu noxou Iesu ipita io ane ukalusi ne ivivikala no anu vaivaikala iouvilemo, ia ta mitema mose'i ane ilavusou vaivaikala ne uasi xe imulaxu tane'i uasi ne ilomusinge la ixavutala lexe ngingi xavutalamengi mu'oxo vulusi. ²⁴yIa lexe ngingi ngavikala palomatana io itema vile ane umuxaxu tanu uasi xe vile ane ulavulavu uasi ne u'una, la vaivaikalamengi ne uxiu opoonu xe ulavu lexe anu itema sou susu la ngingi ta piena ukalusi ne ngailevinu 'ilixou ne, ²⁵la sou mii ane mutalume no nano no tanu ne anu a uai no tatexa ne. La anu utaloxo ulu'e sou ulotu noxou Lataua, la uvikala tama lexe, "Manina, Lataua anu a uxolu no nixingengi 'o."

Vote'i sou Muamua'ixu Lalotu

²⁶zIoxe ta vivilo nenge tavikala a loxovaa? No mine ngingi ngane'e ngapita sou ngalotu la vilevilesi ne ino'u xaixai loxo lexe, xe vaikala sou lavulavu, mo mii mose'i ane Lataua mumaxa'u no iengi xe vaikala iouvilemo. Mo ane sou uxiunu vaikala iouvilemo. Mimii ane ne sou u'oxo lalotu utulu pekia'u mo uleme. ²⁷Lexe mose'i ivivikala no anu vaikala iouvilemo, xe tamei uasi la tatalusi ane'i ivikala, io ivikala ukeikei uasi, vile uvikala ukalu la vile uvikala. Xe laixe lexe itema vile sou uxiunu vaikalai'a ne anu a uxolu kalumo. ²⁸Ia lexe itema vile sou uxiunu vaikala ne uasi, la itema ane uvivikala no anu vaikala iouvilemo ne, uxolu tani ukisi no anu pita sou lalotu ne. Io uvivikala noxousi xe noxou Latauasi. ²⁹aMo sou

ta mitema sou palomatana tamei, uasi la tatalusi ane ivikala, io ane'i ane ixolu ne ilomulangiou mo iilevinu vaikalai'a ne laixe manina. ³⁰Ia lexe Lataua ulosou itema vile e uxoxolu no lia ne mii vile la itema ane muvivikala tei ne anu utalo. ³¹Xo ngingi ukalusi ne ngemomomo sou ngapolomatana vilevilesi mo sou ta mitema ukalusi ne ilamana mo pekia'a. ³²Ta uleenu sou vaikala palomatana ne ane'i imulinu vaikala noxi'a ta mitema sou ipalomatana nesi. ³³Xo Lataua ne loxo anu Lataua sou u'oxonu mimii vitavitanisi uasi, ia anu Lataua sou opo se'isisi.

Loxo no anu la'ola'oluxu noxi'a ta mitema ilotu noxou Iesu, ³⁴bmo ta sema ne ixolu tani ukisi no nano no a lalotu. Ane'i ne imomomo sou ivivikala uasi ia ilu'ene'i sou imulinu loxo lapuloto noxou Mosesi mulemolu. ³⁵Lexe ane'i imasaxa sou ilavusou mii vile, la ane'i itali'isi'a ta mului'asi no taasi'a, xo ta sema ivikala no nano no 'a lalotu ne anu mii sou maela manina. ³⁶Loxovaa vaikala noxou Lataua ne tava'u musoko a noxinge ne? Uasi, loxovaa ngingi ta mitema ane nesi ane ngeno'u vaikala noxou Lataua ne? Ia evile ino'u vaikalau uasi.

³⁷cMo lexe itema vile uxavutala lexe anu ne itema sou palomatana, xe uasi la muno'u xavi iouiou sou i'oxonu xaixai noxou Uleenu Tavuna ilavusou lexe mii ma'ia ane eni akaukavunu ulai noxinge 'o ne anu loxo vaikala pekia'u noxou Tila. ³⁸Ia lexe anu umulaxu xavutalau no anu uasi, la anu kalumo ne ngamulaxu xavutalamengi no anu vaikalau ne mamu. ³⁹Anu aloxo ne la sou ta vivilo nga'oxo masaxa noxinge pekia'u sou ngapalomatana, io vaikala iouvilemo ne ngatavuna sou mamu. ⁴⁰Ia nga'oxonu

^x14:23 Apo 2:13 ^y14:24 Ioa 16:8 ^z14:26 1Ko 12:8-10 ^a14:29 1Te 5:21

^b14:34 1Ko 11:3; 1Ti 2:12 ^c14:37 1Ioa 4:6

mii ukalusi ne umomomo laixe no anu vote'i sou muamua'ixu lalotu.

Kalisito Mumauli La

15 Ioxe, ta vivilo, eni emasaxa sou alivunoxu xavutalamengi sou a'alo laixe noxou Iesu Kalisito ane eni ea'aloxu noxinge mo ngingi ngeno'u mo sou ngingi ngatulu pekia'inge no anu ne. ²No anu a'alo ane nesi ane Lataua mupamaulingengi no anu ne lexe ngingi ngateteli pekia'u no anu vaikala ane eni ea'aloxu noxinge ne xo lexe uasi la ngingi ne ngamuxamuxaxu tangengi vitanisi. ³^dXo mii ma'ia ane eni eno'u ne ane eni akalanu une'e noxinge, aloxo anu mii tatila manina lexe Kalisito musoli sou susu noxinge aloxo vaikalasou muai no anu Lavuku Tavuna teinu ne, ⁴^ela sou mi'asixu xe mumauli mutulu la no anu voxo tatalasou loxo vaikalasou muai no anu Lavuku Tavuna teinu. ⁵^fMo anu mupala'a noxou Pita xe mukalu la noxi'a ta molomolo noxou mavulovexa mo mulu'e no lia tamei. ⁶Xe ili'i no anu la anu mupala'a alaxu vilesisi noxi'a ta vimovimou mose'i noxou sosovosi'a loxo itemaxu itemaxu vile mo itemaxu ta'uve (500). Piena mose'i noxi'a ne uao imau-maulisio, ia mose'i a misoisoli mukalu ne. ⁷^gMukalu la anu mupala'a noxou lakavo xe mukalu la mupala'a noxi'a ta aposeli ne mukalusi, ⁸^hmo kaluxusou la anu mupala'a noxilo kalumo. Eni ne aloxo itema ane nenu mivo'o lalaanu. ⁹ⁱLa sou eni ne akitu'a noxi'a ta aposeli ne mo lexe eni laixe sou ilemelo lexe aposeli uasi. Xo eni e'oxo masuane'i ta mitema sou lalotu noxou Lataua. ¹⁰^jIa no anu alauna noxou Latauasi la sou eni exali amitema iou aloxo 'o. Mo alauna noxou ane mune'e noxilo ne loxo mii vi-

tanisi uasi. Eni exaxai pekia'ilo mo eu-aulixa'a ta aposeli mukalusi ne. Io loxo eni uasi, ia alauna noxou Latauasi ane muxolu noxilo sou e'oxonu xaixai ne. ¹¹Mo lexe eni a'alomengi xe ta menexilo ia'alomengi, la nexi noxi'a taa'aloxu vaikala iouvilesisi la sou ngingi ngamulaxu tangengi no anu.

Ta Mitema Ane'i Ane Misoisoli ne Imauli La

¹²Ia lexe nexi tea'alo lexe Kalisito mutulu mumauli la no anu soli, la sou loxovaa mose'i noxinge ne itali'i lexe ta mitema imomomo sou itulu la no 'a soli uasi? ¹³Mo lexe mauli la noxi'a ta mitema ane misoisoli ne uasi la Kalisito ne anu mutulu mumauli la uasi kalumo. ¹⁴Ia lexe Kalisito ne utulu umauli la uasi la a'alo noxixe mo loopala noxinge ne anu mii vitanisi. ¹⁵La sou aloxo ne la nexi loxo ta mitema sou a'alo kalakalavoi no anu mii ane Lataua mu'oxonu, xo nexi tea'aloxu Lataua lexe anu mutulusou Kalisito mumauli la no anu soli. Ia manina lexe anu utulusou Kalisito umauli la uasi aloxo ne la sou lexe ane'i ane misoisoli ne itulu imauli la uasi. ¹⁶Xo lexe ane'i ane misoisoli ne itulu imauli la uasi la sou lexe Kalisito ne anu utulu umauli la uasi avile. ¹⁷Mo lexe Kalisito ne utulu umauli la uasi, la loopala noxinge ne anu mii vitanisi. Mo susu noxinge ne anu a uao uxolusinge ne sio. ¹⁸La sou ane'i ane mimuxaxu tane'i kalumo noxou Kalisito ka misoisoli ne ane'i misuasua mukalu. ¹⁹Mo sou lexe loopala noxinge noxou Kalisito ne sou mauli no anu lialia 'osi la loopalasinge ne uaulixu masuanenge avile mo ta mitema ukalusi no anu lialia 'o.

^d15:3 Ais 53:5-12 ^e15:4 Mat 12:40; Apo 2:24-32

^f15:5 Mat 28:16-17; Luk 24:34 ^g15:7 Apo 1:3-4 ^h15:8 Apo 9:3-6

ⁱ15:9 Ep 3:8; 1Ti 1:15 ^j15:10 2Ko 11:23

²⁰Ia manina Kalisito ne mutulu mo mumauli la no anu soli. Anu aloxo Anu mutulu tei ne sou ane'i ane misoisoli la imauli la. ²¹^kXo loxo soli mune'e noxou itema vile la mauli la noxi'a ane'i ane misoisoli ne une'e noxou itema vile kalumo. ²²Xo anu aloxo 'o noxou Adamu la ta mitema ukalusi isoli. Xe noxou Kalisito la ta mitema ukalusi ne ino'u mauli. ²³^lIa vilevilesi ne na'a voxo mo, xe Kalisito, Anu loxo itema ane mutulu tei xe no mine Anu ulivu une'e, la ane'i ane ta noxou ne itulu imauli. ²⁴Voxo kaluxusou uxali la Anu uitalonu saxisaxila'u ulai noxou Momu Lataua. No mine anu Kalisito umamulonu mo ukalusi'a ta kisikisi'a ta uleenu masumasua e pekipekia'a mo xavine'i mulolutu. ²⁵^mXo anu uulaxunu sou saxisaxila'u ulai utalo no mine Kalisito utaolune'i ta uluau ukalusi ne no lia no laaxu xavi noxou. ²⁶ⁿUluau ukalusou sou umamulonu mo ukalusou ane soli ne. ²⁷^oXo "Lataua mu'italonu mimii mukalusi ne no lia no laaxu xavi noxou Kalisito."

Io vaikala lexe mimii mukalusi ne mu'italonu no laaxu ne anu mulamanasi lexe Lataua e mu'italonu mimii mukalusi no tava'u Kalisito ne. Ia Lataua anu molusi uxolu no laaxu uasi. ²⁸Ia no mine anu u'oxonu mimii aloxo ne ukalu la sou 'Olu molu mumulinu Lataua e mu'italonu mimii mukalusi no laaxu ne, mo sou Lataua umomomo sou uxolu no anu mimii ukalusi.

²⁹Ioxe lexe mauli la uasi la sou mii ma'ia ane ane'i e mi'ulosi'a sou isu'uline'i ta mitema e misoisoli ne i'oxonu? Lexe ane'i e misoisoli ne umomomo sou itulu imauli la uasi avile la sou loxovaa no anu 'ulo'ulo ane mi'ulosi'a ta mitema sou isu'uline'i ne? ³⁰^pXe loxovaa noxixe,

la sou nexi ta'italongengi no anu tu'u-tu'umaxu utotomu 'o? ³¹Eni atavulenu soli no voxo utotomu evikala manina aloxo ne xo ta vivilo loxo eni e'osasinge sou ngexolu no nano noxou Iesu Kalisito anu tila noxinge. ³²^qLexe eni e'otoxa'a ta mimii ta vova ne Epeso sou mii masaxa noxilosi la mii ma'ia ane eni eno'u? Lexe ane'i ane misoisoli ne itulu imauli la uasi, la, "Nenge ta'ani mo taie xo ne'ielala nenge tasoisoli." ³³Mamu sou ngamulinu kalakalavoi noxi'a ta mitema. "Xo ta mitema ta masumasua ne ivi-la'isou 'ilixu laixe ne."

³⁴La sou ngatulu no anu lavulavu ane muxolu noxou itema vile lailaixe lexe ngingi ngamulinu, io ngataluxu no anu 'ilixu sou nga'oxonu susu. Mo se'i noxinge ne ilavusou Lataua uasi ne eni avikala aloxo ne sou apamaelangengi.

Vasimenge Ane Umaili La

³⁵Ia male itema vile utali'i lexe, "Ta mitema ane misoisoli ne ulai la itulu imauli la a loxovaa 'o? Vasime'a ne uxali iou a loxovaa?"

³⁶^rXovulaulau! Mii ma'ia ane nini natounu ne anu usoli tei 'o la sou anu upau sou uleme. ³⁷La sou no mine nini natounu la loxo natounu ovu lololi e uxali ili'i ne uasi, ia ngiaxu vitanisi. Male uiti ngiaxu, uasi, la mii vilemo ngiaxu. ³⁸Ia Lataua ulosi'a vasime'a loxo anu molu mumasaxau. Mo ngiaxu iouiou vilevilesi ne anu ulosi'a ainu vilevilesi mo. ³⁹Xe mimii no lia 'o ne anu iouvilesisi uasi. Nenge vasimenge mo xe ta mimii ane imuamua'i no 'a lialia ne vasime'a mo xe ta ngiala ne vasime'a mo ia ta sinana ne vasime'a iouvilemo. ⁴⁰Anu aloxo ne la sou mimii sou loxotolo ne na'u vasi-molu mo xe mimii sou lialia ne na'u

^k15:21 Rom 5:12 ^l15:23 1Te 4:16; Pal 20:5 ^m15:25 Mat 22:44

ⁿ15:26 Pal 20:14 ^o15:27 Lex 8:6 ^p15:30 Rom 8:36 ^q15:32 Ais 22:13

^r15:36 Ioa 12:24

vasimolu mo. Ia mimii sou loxotolo e lailaixe ne anu vasimolu iouvilesisi mo mimii lailaixe sou lialia 'o ne vasimolu iouvilemo. ⁴¹Mo aso ne anu na'u kaaxu lailaixe mo xe so'io ne anu na'u kaaxu lailaixe mo. Ia ta oto ne na'a kaaxa'a mo. Io ta oto kaaxa'a ne uxali iouiou mo lailaixe manina.

⁴²Anu iou aloxo nesi no anu mauli la noxi'a ane'i ane misoisoli. Vasimolu ane mi'asixu ne anu umasua ia vasimolu ane utulu mauli la ne anu umomomo sou uui la uasi. ⁴³sNo mine mi'asixu la vasimolu ne laixe uasi ia mutulu mumauli la no anu mimii lailaixe. Mi'asixu la mamalaxusi ia mutulu mumauli la no anu xavi tatila. ⁴⁴Vasimolu e miasixu ne anu sou lialia 'o si ia anu mumauli la, la vasimolu ne sou uleenu. La sou vasimolu sou lialia 'o xe vasimolu sou uleenu kalumo ne. ⁴⁵La sou kaukavusou muai lexe, "Adamu anu tei ne muxali loxo itema mumaulisi," ia Adamu ane ili'i ne muxali loxo Uleenu sou ulosi'a ta mitema mauli. ⁴⁶Xo uleenu ne ulu'e tei uasi. Vasimolu mulu'e tei ka sou uleenu. ⁴⁷La sou itema ane tei ne anu molu no anu lomulo sou lialia 'o, xe itema ane tameisou ne anu molu no opo loxotolo. ⁴⁸Anu aloxo ta mitema sou lialia 'o ne ane'i loxo itema sou lialia. Xe aloxo ta mitema sou opo loxotolo ne la sou ane'i loxo itema sou opo loxotolo. ⁴⁹Mo anu iouvilesisi aloxo nenge texali loxo ta mitema ane sou lialia 'o ia ili'i la nenge taxali loxo itema ane sou opo loxotolo.

⁵⁰Ioxe eni avikalangengi, ta vivilo lexe mii ane vasimenge lialia 'o ne umomomo sou uxolu kalumo no nano no 'a saxisaxila'u noxou Lataua uasi. Mo mii ane ukalu ne umomomo sou upita ilou mii ane lailaixe mo kaluxu uasi,

uasi. ⁵¹uNgalomu, eni avikala ngengixu vaikala utalume vile aloxo 'o. Nenge mose'i ne tasoli uasi, ia nenge ukalusi ne taxiu vasimenge, ⁵²no mine ane ne uxali loxo ienge u'amo no anu xoolau utama kaluxusou. Xo no mine xoolau utama la ane'i ane misoisoli ne itulu imauli la, ia isoli la uasi, mo nenge ne vasimenge uxii ukalusi. ⁵³vLa sou vasimolu ane umamulo ne utokolomo no anu mimii lailaixe ane umamulo uasi. Mo vasimolu ane musoli ne utokolomo no anu mimii ane sou mauli mo kaluxu uasi. ⁵⁴wNo mine vasimolu ane umamulo ne utokolomoxu no anu mimii lailaixe ane umamulo uasi. Xe vasimolu ane sou soli ne utokolomoxu no anu mimii ane sou mauli mo kaluxu uasi. Lexe mimii ane ne uxali la vaikala e mikaukuvunu ne uxali maninasou aloxo ne. "Soli ne mumamulo avile mo Lataua muuaulixu."

⁵⁵x"Soli, xavineni ava? Soli, tavimeni ava?"

⁵⁶yXe tavi sou soli ne anu a 'ilixu masumasua mo xavi sou 'ilixu masua ne anu ane lapuloto. ⁵⁷Ia talemolu laixe ulai noxou Lataua! Anu mulosinge xavi sou tauauli no anu mune'e noxou Tila noxinge Iesu Kalisito. ⁵⁸Anu aloxo ne la sou ta vivilo e emasaxainge manina, ngatulu pekia'inge io ngasasalo no anu mii vile uasi. Utotomu ne ngalosinge ukalusi ulai no anu xaixai noxou Tila. Xo ngingi ngelavu lexe xaixai noxinge no nano noxou Tila ne anu vitanisi uasi.

Mipitanu Lamolii'a ta Mitema Noxou Lataua

16^zIoxe ano 'o vaikala sou lamoli ane mipitai'a ta mitema noxou Lataua. Nga'oxonu mii ma'ia e evikalane'i ta mitema e ilotu noxou Iesu

^s15:43 Pil 3:20-21 ^t15:45 Tav 2:7 ^u15:51 Mat 24:31; 1Te 4:15-17

^v15:53 2Ko 5:4 ^w15:54 Ais 25:8 ^x15:55 Ose 13:14 ^y15:56 Rom 7:13

^z16:1 Rom 15:25-26; 2Ko 8:1-9

no tuatuala no nano ne Xalattia sou i'oxonu. ²No anu voxo usoko sou voxosou lalotu utotomu, la ngingi vilevilesi ne ngamulaxu lamoli mose'i no pa'umolu. Pa'usou no nano no anu lamoliu e unono'u. Ngapitanu uai, mo sou eni ane'e la ataxusou la uasi. ³Xe no mine eni axali la alosi'a ta mitema ane ngingi ngesosovosi'a ne uoli voloxu sou vaikala lamana ilou lolovolo noxinge ne sou ilaixu ne Ielusalemu. ⁴Lexe anu laixe sou eni alai kalumo la ane'i ivaitaoleli.

Kilaka Noxou Paulo

^{5a}Eni Apolo alai ne Makedonia xe ili'i la sou ane'e noxinge. Xo eni Apolo alai aloxo ne Makedonia tei ne. ^{6b}Male eni axolu maxuveeni sevile noxinge male no 'a voxosou sivo mo tani lelemesou ne ukalu avile, mo sou ngingi ngasu'ulileli no anu muamua'i xo lexe sou alai ne'ei. ⁷Eni amasaxa sou amaisingsi vaimomo ne loxo exixaosingsi ka alai uasi, eni eloopala lexe axolu maxuveeni sevile noxinge, lexe Tila umasaxa aloxo ne. ⁸Ia eni axolu lai ne Epeso ne ulai utalo no 'a voxosou Pentikosi. ^{9c}Xo aitenga tatila sou xaixai ane lexe eni axaxaisou ne anu mukisi noxilo, xe ta mitema tapiena ane sou ivikala no tumalilo ne ane'i a ixoxolu.

^{10d}To, lexe Timoti une'e la ngasaxila'u laixe lexe mii vile u'oxonu u'ume no mine anu uxoxolu noxinge ne mamu. Xo anu uxaxaisou xaixai noxou Tila, iou aloxo eni 'osi. ^{11e}Eville no voxo ane ne umomomo sou ngaitalonu ngalomuxu mo nga'osasou mamu. Ia no anu muamua'ixu sou ulivu une'e noxilo la nga'italonu no 'a opo se'isisi. Eni autiti'a ilo'a ta vimovimou.

^{12f}Ano 'o ne vaikalasou vivinge Apolosi. Eni epeletotosi'a pekia'u sou lexe ulai noxinge ilo'a ta vivinge. Anu umasaxa sou ulai palea vaimomo 'o uasi, ia anu ulai no mine anu uxamulinu loxo voxo laixe noxou sou ulai.

¹³Ngatulu mo ngaloosinge, mo xavingengi voxovoxo no anu muxamuxaxu tangengi la sou ngaxali loxo ta mitema sou ngatulu peki'ainge mo nga'ume uasi. ¹⁴Nga'oxonu mimii ukalusi ne mo tanengexa'a ta menexine no anu alauna.

^{15g}Ngingi ngelavu lexe ta temanu tani noxou Sutepano ne ane'i mixiu tei milai noxou Iesu no nano ne Akaia mo ane'i miitine'i milai no anu xaixai noxi'a ta mitema noxou Lataua. Ia ta vivilo eni apeletotosinge pekia'u, ¹⁶sou ngalu'engengi no laaxa'a ta mitema ane'i iou aloxo ne mo ane'i ukalusi e imuline'i sou isu'uli no anu xaixai ne. ¹⁷Eni e'osa no mine Sutepano ilou Potunatasi xe Akaikusi mixali xo ane'i mimomomosou mi'oxonu mii ane ne ngingi ta Kolin-ito nga'oxonu uasi. ¹⁸Xo ane'i mi'oxonu opoleli muai laixe mo noxinge kalumo. Ta mitema ane loxo ne umomomo sou talavusi'a laixe.

'Osa'ila Kaluxusou

^{19h}Ta mitema ilotu noxou Iesu no xalee lia tila ne Asia mi'italonu 'osa'ila noxi'a mune'e noxinge. Akuila mo Pilisila miiongengi no nano no ualasou Tila, mo ane'i ta mitema e ilotu noxou Iesu ane ilavusou ipita no tani noxi'a ne kalumo. ²⁰Ta vivinge mukalusi ane mixolu lai 'o mi'italonu 'osa'ila noxi'a mune'e noxinge. Ngasexelangenge ngatongato'o mo ngatimunu xalengengi no 'a 'osa'ila noxou Lataua.

^a16:5 Apo 19:21 ^b16:6 Rom 15:24 ^c16:9 Apo 19:8-10; 2Ko 2:12

^d16:10 1Ko 4:17 ^e16:11 1Ti 4:12 ^f16:12 1Ko 3:6 ^g16:15 1Ko 1:16

^h16:19 Apo 18:2, 18, 26

²¹Eni Paulo melo akaukavunu 'osa'ila ane 'o no avolo. ²²ⁱLexe itema vile tanuxu Tila uasi, la uno'u tu'umaxu no voxo mine Tila ulivu une'e. Nini nane'e,

Tila. ²³Alauna noxou Tila Iesu ux-olu noxinge. ²⁴Tanutanuxu noxilo ulai noxinge ukalusi no nano noxou Kalisito Iesu. Manina.

*UOLI VOLOXU TAMEISOU
ANE PAULO MUKAUKAVU
MULAI NOXI'A*

TA KOLINITO

Vaikala lamana

No anu uoli voloxu ane 'o ne Paulo mukaukavunu mulai noxi'a ta Kolinito, xo ta mitema mose'i no nano no tuala tila ne Kolinito mi'oxonu vaikala masumasua mose'i mulai noxou. Aloxo ne la sou anu mukaukavunu uoli voloxu ane 'o mulai noxi'a sou lexe uxalixu opo vilesisi no taine'i la.

No nano no anu vaivaikala noxou Paulo, la anu muvikala lamana no anu vaikala pekipekia'u e anu muvikalane'i no anu tei. Anu umasaxa lexe ulamanalixa'a no anu tava'u a loxovaa la sou anu mu'oxonu vaikala tu'utu'umaxu ne. Anu mu'oxonu aloxo ne, xe leviani noxi'a ilomu uasi, la misu'anu vaikala masumasua mulai noxou. Xe mupala'alixu 'osa'ila noxou, xo mulomusou lexe ta mitema milomu la mixiunu maulixa'a.

Xe mukalusou vaivaikala noxou la muvikalane'i ta Kolinito sou isu'uline'i ta mitema noxou Lataua ane xa'a mimii uasi no xalee lia tila ne Iutaia. Xe kaluxusou manina, la Paulo mulamanalixa'a lexe ta aposeli kalakalavoi mose'i 'a ixoxolu ne, la sou ane'i itovonu sou i'oxonu masuanu xe ipupuioxa xaixai noxou.

A'alo muai no nano aloxo 'o

Paulo mulamanalixu 'ili'ilixonu xe xaixai noxou 1:1-7

Iptanu su'uli ulai noxi'a ta mitema ne Ielusalemu 8-9

Paulo mulamanalixu no anu xaixai noxou 10:1-13:10

Vaikala kaluxusou ilou vaikala sou sexela 13:11-14

1 Eni Paulo itema e Kalisito Iesu mupalusilo no anu masaxa noxou Lataua mo musosovosilo. Nexi noxou vivilo Timoti takaukavu uoli voloxu ano 'o ulai noxinge ta mitema ilotu noxou Iesu ne Kolinito, mo noxi'a ta mitema ane'i imulaxu tane'i noxou Lataua no 'a tuatuala ukalusi no lia tila ne Akaia. ²Alauna mo opo se'isisi ulai noxinge molu noxou Lataua Maminge mo anu Tila Iesu Kalisito

**Anu Lataua sou Mamaatola
Tapiena Ukalusi**

³JTa'itinu Lataua e Tila noxinge Iesu Kalisito Momu, anu tanutanuxu Momu anu Lataua sou mamaatola piena ukalusi. ⁴Anu e mamaatolanenge no anu tu'utu'umaxu noxinge ukalusi, mo sou nexi tamomomo sou mamaatolane'i ane'i ane tu'utu'umaxu se'i uxalisi'a no anu vaikalau Lataua ane Anu mulosienge. ⁵^kXo anu aloxo tu'utu'umaxu noxou Kalisito unixi u'una no anu maulinenge 'o ne la mamaatola molu noxou Kalisito ne iouvilesisi unixi une'e u'ana'ana kalumo. ⁶Lexe oponexi tu'umaxu, la anu ne sou umamaatolanenge no 'a mauli noxixe, lexe nexi tano'u vaikala la anu ne sou umamaatolanenge ane uxalixu 'ilixu sou ngaxolu se'isisi mo ngatavulenu tu'utu'umaxu ane loxo nexi tatavulenu 'o. ⁷Mo loopala noxixesinge ne anu pumuxu, xo nexi telavu lexe aloxo tu'utu'umaxu noxixe ne ngingi ngatavulenu kalumo la mamaatola noxixe ne ulai noxinge kalumo. ⁸^lTa vivixe, nexi tamasaxa manina lexe ngingi ngelavusou, sou tu'utu'umaxu ane nexi tetavulenu no anu xalee lia tila ne Asia. Tu'utu'umaxu ane ne anu tatila manina mo umomomo sou nexi tataloxolixu la uasi mole nexi ne lexe

tasoli avile. ⁹Manina, no nano no tanexi la nexi taxamulinu tu'umaxu sou soli. Ia anu muxali ne sou lexe nexi tamomomo sou tasoax noxixe mamu ia noxou Latauasi, Anu e utulusi'a ta mitema no 'a soli. ¹⁰^mAnu mupamulinexi no anu masua sou soli ane loxo ne, mo Anu upamaulinexi. Nexi telopalano lexe Anu usolonu sou upamaulinexisi. ¹¹Xo aloxo ngingi ngesu'ulinexi no anu lakilaka noxinge. La sou tapiena imomomo sou ivikala laixe noxou Latauamenge sou alauna laixe mune'e noxixe loxo lakolisou lakilaka noxi'a tapiena.

Paulo Muxiunu Xavutala E Anu Muloonu

¹²Ioxe nexi ta'itinexi aloxo, xavutalamexi laixe noxi'a ta mitema ne muxaxa'ixe lamana lexe no anu xoluxolunenge nenge'a no anu lialia 'o ne la nexi texolu no anu 'ilixu vilemo mo malemalenga ane molu noxou Lataua. Nexi te'oxonu aloxo ne loxo no anu xavuxavutala e talavusou lexe mii ane laixe xe mii ane masua sou lialia 'o uasi ia loxo no anu alauna noxou Latauasi. ¹³Xo nexi takaukavumengixu mii vile ane ngingi ngamomomo sou ngaitisou mo ngalavu sou uasi ne uasi. Eni eloopala lexe ngingi ngalavusou mimii lamana ukalusi. Mo eni eloopala lexe, ¹⁴ⁿaloxo ngingi ngelavusixe sevilesi ia ngingi ngalavusixe ukalusi, la ngingi ngamomomo sou nga'osaxixe ne aloxo nexi ta'osaxinge kalumo no anu voxo noxou Tila Iesu.

¹⁵Anu aloxo ne xo eni exavutala peki'a'u no anu mii ane 'o, eni emulaxu xavutala sou akilisinge tei o mo sou ngingi ngamomomo sou ngano'u su'uli

alaxu tamei. ¹⁶^oEni emulaxu xavutalaxeni lexe sou akilisinge no mine alai ne Makedonia xe melo ne Makedonia ane'e la alivu ane'e noxinge, xe ili'i la sou ngingi ngasu'ulileli sou ngasaxaleli sou alai ne Iutaia. ¹⁷No mine eni emulaxu xavutalaxeni sou mii ane ne la, loxovaa eni e'oxonu papaxesi? Uasi loxovaa eni e'oxonu sou emulaxu xavutalaxeni loxo ane'i ta mitema no lia 'o ixavutala 'o si mo sou eni avikala ukeikei lexe "Ee, la ee" no mine "Uasi, la uasi?" Aloxo ne uasi. ¹⁸Ia manina sou aloxo Lataua anu umulinu vaikalasi, la sou a'alo noxixe ulai noxinge ne anu loxo "Ee," xe "Uasi," la uasi. ¹⁹^pXo Lataua 'Olu Iesu Kalisito e nexi noxi'a Sailasi mo Timoti telaanu vaikalasou nonixi noxinge ne anu loxo "Ee," no mine "Uasi," ne uasi ia noxou ne la anu utotomu ne "Ee," si. ²⁰^qXo mii vile uasi mii tapiena anu Lataua musakiinu vaikalasou ne anu muxali "Ee," noxou Kalisito. Anu aloxo ne la sou noxousi ne la "manina" ne nenge ta'itinu Lataua ualasu. ²¹Ioxe la sou anu Lataua e mupitanenge no anu maui noxou Kalisito anu molu musosovosinge la sou nenge'a tatulu peki'ainge. ²²^rMo mu'italonu sosovo noxou mo mutomusinge lexe nenge ta na'u ne muxolu noxinge. Mo mumulaxu Uleenu no nano no tanenge aloxo sosovo sou mii mai'a ane Anu ulosinge ili'i.

²³Eni alemolu la Lataua mulavusou xavutalaxeni aloxo ne mo eni talelingenge sou lexe alivu alai ne Kolinito uasi. ²⁴^sAnu loxo nexi tauli sou taulaxu tangengi uasi. Ia nenge nenge'a taxaxai ne sou 'osa'osamengi. Xo tava'u aloxo, ngingi ngamulaxu tangengi la ngatulu peki'ainge.

^m1:10 2Ti 4:18 ⁿ1:14 2Ko 5:12; Pil 2:16 ^o1:16 1Ko 16:5-6

^p1:19 Apo 18:5 ^q1:20 Pal 3:14 ^r1:22 2Ko 5:5; Ep 1:13-14 ^s1:24 1Pi 5:3

2^tAloxo ne la sou eni exavutala peki-a'u lexe mamu sou eni a'oxonu navu-navu vile la sou alai akilisinge. ²Xo lexe eni a'oxonu opongengi tu'umaxu, la sou 'ena'ei la ane uxolu sou u'oxoleli a'osa? Ngingisi. ³Eni ekaukavu aloxo ne mo sou loxo eni ane'e la mamu sou taleli utama noxi'a ta mitema ia sou i'oxoleli a'osa ne. Eni eloopala peki-a'u noxinge mukalusi lexe 'osa noxilo ne uxolu ulai noxinge ukalusi kalumo. ⁴Xo eni ekaukavumengi 'o no anu taleli utamasinge mo uxoto toxoxa'a xe ieli lexaxu piena, sou lexe a'oxongengi ngatama uasi, ia sou loxo u'oxo oponengi ngalavusou manina tanutanuxu noxilo singe no anu 'ilixu sou talulusou susu noxi'a ta mitema sou susu.

⁵Ioxe lexe itema vile muxalixu opo tu'umaxu, la anu u'oxonu opoleli tu'umaxu uasi. Ia anu mu'oxongengi latala mukalusi ne opongengi tu'umaxu, la laixe lexe ta'oxonu uxali masua u'oki mamu. ⁶Navunavu ane ta piena noxinge mitelonu noxou ne anu mumomomo noxou. ⁷Ia aloxo ne uasi, umomomo sou ngingi ngalulusou susu noxou mo ngamamaatolanu, mo sou anu umomomo sou opo tu'umaxu toxoxu ulu'e-laixu a vile mamu. ⁸Eni apela'inge aloxo ne mo sou ngingi nga'oxo pekia'unu tanutanuxu noxinge sou ne la, mo sou anu ulavusou lexe ngingi tangengixu. ⁹Tava'u a loxovaa la sou eni ekaukavumengi ne sou amaisinge lexe ngingi ngamomomo sou ngatulu peki'ainge no anu tovo tovo mo ngalomu sou ngamulinu mimii ukalusi ne. ¹⁰Lexe ngingi ngalulusou susu noxou itema vile la eni kalumo alulusou susu noxou. Mo mii ma'ia ane eni elulusou ne mo lexe mii vile sou alulusou la eni alulusou no

iou Kalisito ne singe. ¹¹^vMo sou Satani ne umomomo sou utaloxolinenge mamu xo loxo nenge talavusou xavuxavutala talume noxou ne.

Ta Mitema Ane sou Ixaxaisou Vaikala Ane Musakii Alavua

¹²^wIoxe no mine eni elutu elai ne Toloasi sou alaanu vaikala sou a'alo laixe sou Kalisito la exalisou lexe Tila mukisiinu aitengasilo lai ne. ¹³^xIa xavutalaxeni ne uai se'isisi uao, xo tava'u lexe eni axalisou vivilo Tito lai ne uasi. La sou eni eione'i io elai avile ne Makedonia. ¹⁴Ia laixe musuku noxou Lataua e uulaxunexi utotomu no anu uauli noxou Kalisito mo taxavutalanu vaikala sou mii ane loxo tumaulixu sou lavulavu laixe noxou ne tasukunu ulai no xalexalee tani ukalusi no mine nenge talai. ¹⁵Xo nexi ne loxo noxou Lataua la nexi aloxo lomolomo tuma'u lailaixe ulai noxou Lataua sou Kalisito nonixine'i ta mitema ane'i ane mimulaxu tane'i noxou Iesu mino'u pamauli xe ane'i ane mimulaxu tane'i noxou Iesu uasi ane sou isoisoli. ¹⁶^yAne'i ane imulaxu tane'i noxou Iesu uasi la ane'i ne tuma'a masua sou soli, xe ane'i ane imulaxu tane'i noxou Iesu la ane'i tuma'a uliulixu sou mauli. Ioxe, mo 'ena'ei ane mumomomo sou xaixai ane loxo ne? ¹⁷Xo nexi ne loxo tapiena e i'oxonu sou ixixaolixu vaikalau Lataua sou loxo ino'u mii no anu uasi. Anu aloxo ne uasi. Noxou Kalisito la nexi tavivikala no iou Lataua ne laixe maninasi, loxo ta mitema ane Lataua mupalusi'a mine'e.

3^zIoxe mo loxovaa nexi a tasokou sou ta'itinu ualasixe la? Uasi loxovaa nexi loxo ta mitema mose'i sou tamasaxau uoli voloxu sou u'itinu ualasixe ulai noxinge, uasi molu

^t2:1 1Ko 4:21 ^u2:4 Apo 20:31 ^v2:11 Luk 22:31

^w2:12 Apo 14:27; 1Ko 16:9 ^x2:13 Apo 20:1 ^y2:16 Luk 2:34; 2Ko 3:5-6

^z3:1 Apo 18:27; 2Ko 5:12

noxinge? ^{2a}Ngingi nesi ne ane uoli voloxu noxixe e tekaukavunu no nano no tanexi la ta mitema mukalusi milavusou mo miitisou. ^{3b}Ngingi ngamaxa'u lexe ngingi ne uoli voloxu molu noxou Kalisito, nene'axu xaixai mexi kaukavusou ne no anu su'i uasi. la no anu Uleenu Lataua e muxolu umaui mo no anu lavo'o alelaxu uasi ia no nano noxi'a ta mitema tane'i. ⁴Nexi tanexi mutulu pekia'u mo tevau tu'umanexe noxou Lataua xo nexi noxou Kalisito. ⁵Anu loxo nexi mexe a ne temomomo sou te'oxonu mimii ane ne uasi, ia lavulavu noxixe sou xaixai ne molu noxou Lataua. ^{6c}Anu mu'oxonexi temomomo sou taxali loxo ta mitema sou isaxila'u vaikala ane musakii alavua ne loxo no anu vaikala sou lapuloto e mikaukavu uasi ia no anu Uleenu, xo vaikala sou lapuloto ne uvenge tasoli ia Uleenu ne ulosinge maui.

Lamanaxu Vaikala Ane Musakii Alavua

^{7d}Ioxe lexe xaixai ne muxalixu soli ne muxotonu kaukavusou no 'a lavo'o ia muxali ilou lamanaxu mo ta Isilaeli imomomo sou imataki uisalili ulai noxou Mosesi alaiou uasi xo anu lamanaxu ia ili'i la anu tasiauxu la, ⁸la sou loxovaa? Xaixai ane no anu Uleenu 'o lamanaxu u'oki manina. ^{9e}Mo lexe xaixai ane utulusi'a ta mitema 'ilixoi'a no 'a susu noxi'a lamana sou ne, anu lamanaxu musuku la lamanaxu xaixai ane uxalixu 'ilixu muisalili ne anu lamanaxu toxoxa'a manina. ¹⁰Xo mii ane lamanaxu loxo ne tei e Mosesi mukaukavu, ia tamomosou ilou lamana ane lapuloto alavua noxou Lataua ne toxoxa'a ane vaimomo 'o la anu lamanaxu la uasi. ¹¹Mo lexe mii

ane uxolu lavuu uasi ne lamanaxu aloxo ne, la mii ane uxolu lavuu ne lamanaxu toxoxa'a manina.

¹²La sou no mine nexi taloopala aloxo ne la nexi pumunenge manina. ^{13f}Nexi ne loxo Mosesi e muvausou alaiou sou utaluxa'a ta Isilaeli mo sou imataki sou no mine lamanaxu tasiauxu ne uasi. ¹⁴Ia xavutalai'a ne muxo lololi xo mune muxali vaimomo 'o ne pupuni ane ne uxolu no mine iitisou vaikala ane musakii tei. Anu uxexee uasi xo loxo noxou Kalisitosi la sou anu uxexee. ¹⁵Mo loxo no anu voxo ane vaimomo 'o ne no mine iitisou lapuloto noxou Mosesi la pupuni ne utaluxu tane'i. ^{16g}Ia no mine itema 'ena'ei ane uxii ulai noxou Tila, la pupuni ane ne uxexesou. ^{17h}Ioxe Tila ne Anu a Uleenu ne mo ne'ei e Tila Uleenu uxolu la sakisaki vile usakinenge uasi vasimenge manamana'u. ¹⁸Mo nenge ukalusi ane tava'uva'usou alaienge uasi ne nenge loxo titilo sou tamaisou lamana noxou Tila, mo taxiu taxali loxo Anu ne la no anu lamana 'uieii utatila voxovoxo ne sou ane molu noxou Lataua e anu Uleenu ne.

Mimii Lailaixe Musuku Uxolu no Anu Vexavexasou no 'a Lialia 'o

4 Anu aloxo ne la sou loxo no anu alauna noxou Lataua la Anu mulosixe xaixai ane 'o. La sou nexi ta'olevalele uasi. ²ⁱMo nexi taxexeenu 'ili'ilixo ane tavuna mo ane tamaela no anu ne. Nexi ta'oxonu 'ilixo sou kalakalavoi uasi mo tapolo vile vaikala noxou Lataua uasi. Anu aloxo ne uasi. Ia nexi taa'aloxu vaikala manina ne ulamanasi. Aloxo ne ta mitema itoxonexi mo ta mitema xavutalai'a ulamana la sou ulai no anu xavutala laixe ne mumaxai'xe lamana noxi'a

^a3:2 1Ko 9:2 ^b3:3 Mul 24:12; Iel 31:33; Ese 36:26-27 ^c3:6 Iel 31:31; Ioa 6:63; 1Ko 11:25 ^d3:7 Mul 34:29 ^e3:9 Lap 27:26; Rom 1:17 ^f3:13 Mul 34:33
^g3:16 Mul 34:34 ^h3:17 Ioa 8:36; Rom 8:2 ⁱ4:2 2Ko 2:17; 1Te 2:5

ta mitema ukalusi ne no iou Lataua. ³Mo lexe a'alo laixe noxou Iesu Kalisito ane nexi tea'aloxu ne pupuni mutaluxu, la pupuni mutaluxu ne noxi'a ane'i ane sou isoisoli. ⁴jXo anu Satani lataua sou lialia 'o ne mutatusou xavutalai'a ta mitema ane imulaxu tane'i noxou Kalisito uasi ne mo sou mamu sou ane'i imaisou lamana no anu a'alo laixe sou lamanaxu Kalisito e Anu sosovo maninasou noxou Lataua nesi. ⁵Xo nexi talaa vaikalasixe la uasi, ia Iesu Kalisito ne, lexe anu Tila, mo nexi mexe la ne aloxo ta mitema sou xaixai noxou sou Iesu nesi. ⁶kXo Lataua anu e muvikala lexe, "Lamana uiei molu no nano no 'a isivoxo uuatu," ne mu'oxonu lamanaxu muiei no nano no tanexi sou ulosinge lamana sou talavusou laixe sou lamanaxu Lataua no 'a alaiou Kalisito ne.

⁷lIa nexi teno'u mii ane laixe musuku ne aloxo no anu vexavexasou no lialia 'o sou tamaxa'u lexe xavi toxotoxoxa'a ukalusi ne anu molu noxou Latauasi ia nexi mexe takoiinu uasi. ⁸mNexi ne texamuli tu'utu'umaxu muxaliliexi mukalusi, ia umamulonexi uasi, mo tanexi lili ia tanexi utaloxo uasi. ⁹Mo i'oxo masuanexi ia nexisisi taxolu uasi, xe ipuasixe ia ikalusixe uasi. ¹⁰nUtotomu ne nexi taxixaolixu solixu Iesu no anu vasimexe mo sou mauli noxou Iesu ne umomomo sou upala'a no anu vasimexe kalumo. ¹¹oXo nexi e tamauli ne ane tatavulenu soli sou Iesu mo sou maulixu umomomo sou upala'a no anu vasimexe e sou soli 'o. ¹²Aloxo ne la sou soli anu a uxaxai no nano noxixe, ia mauli anu a uxaxai no nano noxinge ta Kolinito.

¹³pAloxo kaukavu muai no nano no anu Lavuku Tavuna teinu muvikala aloxo 'o, "Eni emulaxu taleli, aloxo ne la sou eni evikala ne." No anu Uleenu ane nesi sou mulamulaxu tanenge ne la sou nenge kalumo tamulaxu tanenge mo sou tavikala aloxo ne. ¹⁴qAnu aloxo ne xo nenge telavu lexe Anu ane mutulusou Tila Iesu no anu soli ne utulusixe kalumo nenge'a Iesu mo upitanenge nenge'a sou upamotoninenge no talaxu. ¹⁵Mimii ukalusi ane 'o ne sou umomomosinge, mo sou alauna ane u'ana'analinenge ta mitema tavu'avu'alo ne umomomo sou uuavutinoxu vaikala 'osa laixe sou ane'i iiti Lataua no 'a lamanaxu musuku ne.

¹⁶rAnu aloxo ne la sou nexi ta'olevalele uasi. Manina loxo vasimexe no ale anu a sou usoli ne ia tanexi no nano ne uxaxali alavua no voxovoxo utotomu. ¹⁷sXo tu'utu'umaxu noxixe ne uxolu maxuveeni uasi, uxolu voxo ataxusi. Ia Lataua ukolinexi no 'a lamana ane uxolavu ane muuaulixu tu'utu'umaxu mukalusi ne mu'oki manina mo ukalu uasi. ¹⁸tLa sou nexi tautitisou mii ma'ia ane no texa 'o uasi ia mii ma'ia ane no anu. Xo mii ma'ia ane no texa ne anu ulai la ukalu, ia mii ma'ia ane no anu ne anu tamaisou uasi ne. Anu uxolu utotomu mo ukalu uasi.

Taasinge no Anu Opo Loxotolo

5^uIoxe nenge talavu lexe taasinge sou taxolu no anu no lia 'o ne uma-mulo, ia Lataua mutulusou taasinge vile. Anu taasinge lavu'u ne a uxolu teitexi no opo loxotolo. Tani ane ne ta mitema itulusou no avo'a uasi. ²vAloxo ne la sou nenge tanenge utulu mo temasaxa lexe tano'u taasinge teitexi no opo lox-

j4:4 Ep 2:2; Kol 1:15; Eva 1:3 k4:6 Tav 1:3; Ais 9:2; 2Ko 3:18

l4:7 2Ko 5:1 m4:8 2Ko 1:8; 7:5 n4:10 1Ko 15:31 o4:11 Rom 8:36

p4:13 Lex 116:10 q4:14 1Ko 6:14 r4:16 Ep 3:16 s4:17 Rom 8:17-18

t4:18 Kol 1:16 u5:1 2Ko 4:7 v5:2 Rom 8:23

otolo ne la sou usu'asinge loxo tokolo-momenge. ³No mine loxo nenge ta tokolomo ne, la nenge vasimenge vitanisi uasi. ⁴Xo no mine nenge a uao taxoxolu no anu tani e uxolu umamulosi ane 'o sio, la nenge tanenge utulu mo tatavule tu'utu'umaxu ne. Xo nenge tamasaxa sou taxexeenu tani ane 'o uasi, ia lexe tatokolomo no anu tasinge sou opo loxotolo. Aloxo ne mo sou mii ma'ia ane sou usoli ne umomomo sou uxalixu mauli. ⁵Ioxe, anu Latauasi ane mukoinenge sou tava'u aloxo ne. Mo mulosinge Uleenu aloxo sosovo sou mii ma'ia ane anu muloonusinge ili'i.

⁶WAnu aloxo ne la sou utotomu ne nenge taloopala pekia'u mo talavu lexe loxo no mine nenge taxolu no 'a tuala no vasimenge la nenge taxolu vaaxu noxou Tila. ⁷Nenge taxolu 'o ne tamulaxu tanengesi ia loxo tamaisou mii no ienge uasi. ⁸XNenge ne taloopala pekia'u, eni avikala mo emasaxa mu'oki lexe taxexesou vasimenge 'o ia talai nenge'a Tila taxolu no tuala noxou Lataua. ⁹La sou nenge xavinenge mo sou ta'oxonu u'osasinge no mine loxo nenge taxoxolu no tuala no 'a vasimenge no lia 'o mo taxexee no anu vasimenge kalumo. ¹⁰Xo nenge ukalusi ne taxali no tatexa no laxunu Kalisito sou ulosinge nenge vilevilesi ne lakolisou mii ma'ia laixe xe masua ane nenge te'oxonu no mine texolu no 'a vasimenge no lia 'o.

Xaixai sou Ulivunoxu Xolu Pita Noxinge Nenge'a Lataua

¹¹Ioxe anu aloxo ne, mo nexi telavu lexe ta'umolu Tila ne a loxovaa la sou nexi tatovonu sou tavikalane'i ta mitema pekia'u sou. Mii ane lexe nexi ta'oxonu ne Lataua mulavusou. Mo eni eloopala

lexe anu mulamana no 'a xavutalamengi laixe kalumo. ¹²Nexi a tatovo sou ta'itinexi noxinge la ne uasi. Ia takaukavu ano 'o sou ngingi nga'osasou 'ilixonexi. Mo sou ngingi ngamomomo sou ngakolinu vaikalai'a ane'i ane 'iosa sou mii ane imaisou no alesii ia no nano no tane'i ne uasi. ¹³Mo lexe nexi xavutalamexi uxovulaulau, la anu noxou Lataua, xe lexe nexi xavutalamexi ne muisalili, la anu loxo sou usu'ulingengi. ¹⁴Xo tanutanuxu noxou Kalisito ne muavutilinexe xo nexi ne telamana laixe lexe itema vilesisi musoli si'a ta mitema mukalusi, la sou anu aloxo ta mitema mukalusi ne misoli. ¹⁵ZMo Anu musolisinge mukalusi sou lexe ane'i ane ixolu imauli ne ixolu no 'a masaxa na'a la uasi ia imulinu masaxa noxou anu Kalisito e musolisi'a ka mutulu mumauli la nesi.

¹⁶La sou usoko vaimomo 'o mo ulai ili'i ne nenge tatilovosou itema vile no 'a lavulavu sou lialia 'o uasi. Mo loxo tei la nenge tetilovosou Kalisito no anu vote'i ane loxo ne, ia nenge ta'oxonu la uasi ne. ¹⁷aAnu aloxo ne, la sou lexe itema vile uxolu noxou Kalisito la anu uxali alavua, ane tei ne a mulai ne io alavua a muxali! ¹⁸bMimii ane 'o ne anu molu noxou Lataua e mumomosinge sou opo vilesisi la ne a noxou Kalisito nesi mo mulosinge xaixai sou ta'oxo opo vilesisi noxi'a ta mitema kalumo la. ¹⁹cMo a'alomexi ne lexe Lataua mu'oxonu opo vilesisi noxi'a ta mitema no lialia 'o noxou Kalisito. La sou Anu iou si'isou susu noxi'a ta mitema. Mo Anu mu'italonu a'alo sou opo vilesisi la a mune'e noxixe mo taa'aloxu noxi'a ta mitema. ²⁰Anu aloxo ne la sou nexi ne tasosovosou Kalisito sou taa'aloxu, aloxo

^w5:6 Eva 11:13-16 ^x5:8 Pil 1:23 ^y5:9 Kol 1:10; 1Te 4:1

^z5:15 Rom 14:7-8 ^a5:17 Rom 8:1; Xal 6:15 ^b5:18 Rom 5:10

^c5:19 Rom 3:23-25

Lataua anu a uxolu noxixe ia u'ava'ava ne. Nexi tasolonu Kalisito anaxu sou tatalitali'isinge lexe opo vilesisi noxou Lataua uxolu noxixe la. ²¹dXo Lataua mu'oxonu anu e u'oxonu susu vile uasi ne sou muxali loxo mususu ne singe, sou lexe nenge taxolu noxou la nenge taxali ta'isalili noxou Lataua.

6 Ioxe loxo Lataua ta menexu sou taxaxai la nexi talingainge lexe sou ngano'u alauna noxou Lataua ia nga-paipalunu vitanisi mamu. ²eXo anu uvivikala no nano no Lavuku Tavuna teinu aloxo 'o,

“No anu voxo sou a'oxo laixe noxinge, la eni elomusinge.

Mo no 'a voxo sou pamauli la eni esu'ulingengi.”

Eni avikalangengi, io vaimomo 'o ne anu voxo sou alauna noxou Lataua mo vaimomo 'o ne anu voxo sou pamauli.

Paulo Muxamulinu Ialuxu Masua

³Nexi tamulaxu mii vile sou utaluxu vote'isi'a ta mitema uasi, mo sou ipupuioi xaixaimexi uasi. ⁴Ia no anu votevote'i ukalusi ne la nexi ta'itinexi lexe nexi ta mitema sou xaixai noxou Lataua ne. Mo nexi tetulu pekia'ixe xe tetavulenu tu'utu'umaxu mo tanexi utama piena. ⁵fXe ane'i ipuapuasixe mo imulanexe no nano no 'a taasou navunavu xe ta mitema lai'aixe la ilosixe navunavu tatila manina. Mo taxaxai pekia'u xe 'olovoxo utotomu ne la taai laixe uasi. Xe tano'u 'ani laixe uasi. ⁶gMo no anu 'ilixu malemalenga xe lavulavu laixe mo tataloxolinenge mo 'ilixu laixe noxi'a ta mitema ne no anu Uleenu Tavuna mo no anu 'ilixu sou tanexixa'a ta mitema manina. ⁷Vaivaikalamexi ne maninasi mo no anu xavi noxou Lataua, la nexi tano'u 'ilixu mu'isalil-

isi aloxo mii sou 'oto'oto no anu avoxe tema xe ae. ⁸Mo no anu 'ilixu sou toxo xe 'ilixu sou pamaela mo ikalapuunexi xe i'iti ualasixe, mimii ne anu manina ia mimaisou aloxo nexi ta mitema sou kalavoi. Ia mii vile uasi, nexi tavikala maninasi. ⁹hTa mitema i'oxe ilavusixe uasi ia milavusixe, mo lexe tasoisoli ia nexi tamaumaulisio, xe mivexe ia ivexe tasoli uasi. ¹⁰Mo tanexi utama u'oki ia utotomu ne ta'osa'osasi xe nexi mexi lavuluti uasi ia ta'oxone'i tapiena ixali ta mitema sou lavuluti, nexi texolu vitanisi ia nexi tamaisou lexe nexi mexi mimii tavu'alo manina.

¹¹Nexi tevikala lamana mulai noxinge ta Kolinito, mo tanexi muxavutalangengi. ¹²Nexi ne a ta'apisou tanexi noxinge ne uasi, ia ngingisi ane nga'api'apisou tangengi noxixe ne. ¹³iIa eni avikalangengi loxo ngingi eni ta 'alixeni, ngingi kalumo ne tangengi uxavutalanexi.

Mamu Sou Ngapita Noxi'a ta Mitema Ane Imulaxu Tane'i Noxou Iesu Uasi

¹⁴jMamu sou ngapita noxi'a ta mitema ane imulaxu tane'i noxou Iesu uasi. Xo 'ili'ilixu lailaixe xe 'ili'ilixu masumasua ne imomomo sou ipita a loxovaa? Mo loxovaa, ma'ia ane lamana ilou isivoxo ipita ne? ¹⁵Xe Kalisito ilou satani ne isakii vaikala a loxovaa? Mo mii ma'ia ane mumomomo sou itema ane umulaxu tanu noxou Kalisito xe ane umulaxu tanu uasi ne ivelusi'a ngato'o? ¹⁶kMo vaikala masaxa ma'ia ane uxolu nonixine'i taa-sou lalotu noxou Lataua xe ta lataua kalakalavoi? Xo nenge ne taasou lalotu noxou Lataua ane uxolu umaumauli. Aloxo Lataua muvikalane'i ta mitema noxou lexe,

^d5:21 Eva 4:15 ^e6:2 Ais 49:8 ^f6:5 2Ko 11:23-27 ^g6:6 1Ti 4:12

^h6:9 2Ko 4:10 ⁱ6:13 1Ko 4:14 ^j6:14 Ep 5:11 ^k6:16 Liv 26:12; 1Ko 3:16

“Eni axolu noxi'a mo amuamua'i nonixine'i, mo eni ne axali Lataua noxi'a, xe ane'i ne ixali ta mitemaxeni.”

¹⁷l“Anu aloxo ne la sou ngalaa ngaxexesi'a

mo ngaxolu va'axu anu Tila mulemolu. Ngalaisou mii vile nuni'u mamu mo sou eni a'osa sou ano'inge ngane'e.”

¹⁸m“La sou eni axali loxo Maminge xe ngingi ngaxali loxo ta 'alixeni ta mulu mo ta sema

Tila xaviinu sou u'oxonu mimii ukalusi Anu mulemolu.”

7 Loxo nenge teno'u mii ane Lataua musakiinu vaikalasou ne la sou ta menexilo e eni emasaxainge misevile, menge ta'oxonu sou ta'umenenge no anu mimii ukalusi ane u'oxonu vasi-menge mo uleenenge nuni'u, io nenge'a xavinexeu ane laixe xo tamama'u noxou Lataua mo taxali laixe no voxo utotomu.

'Osa'osa Noxou Paulo

²Ngakisii tangengi. Nexi tасusunoxu evile uasi, nexi ta'oxo masuanu evile sou utaloxo no 'a tanutanuxu noxou uasi, mo nexi ta'oxo loloxu evile sou tano'u miiuumiiu uasi. ³Eni alemolu mii ane 'o loxo sou apupuiengi uasi. Eni elemolu tei lexe masaxasinge no nano no tanexi ne umomo loxo nenge'a utotomu taxolu tapita xo mo tasoli. ⁴Eni avikalangengi mo a'ume uasi. Mo a'osasinge mu'oki. Ngingi e mamaatolanenge toxoxa'a mo no anu tu'utu'umaxu mukalusi noxixe ne la 'osa'osa noxilo ne mu'oki avile.

⁵nXo no mine nexi tene'e ne Make- donia, la vasimexe 'o ne uma'ila uasi, ia tu'utu'umaxu iouiou muxali. No paumexe la 'oto'oto no 'a vasimexe mo tanexi ne kalaua. ⁶Ia Lataua anu e ulavusou umamaatolane'i ane tane'i utaloxo

ne mumamaatolanexi no anu xali noxou Tito. ⁷Mo loxo no anu xali noxou nesi uasi, ia anu muvikalaleli sou su'uli ane ngingi ngelosou xe ngemamaatolanu kalumo, anu mumamaatolaleli kalumo. Anu muvikananexixu masaxa noxinge- sixe sou lexe ngamaisixe, mo tangengi uxoto mo tangengi ialuxu sou ngax- avutalaleli la sou 'osa'osa noxilo ne mu'oki avile. ⁸oManina lexe eni e'oxo tangengi mutama no anu uoli voloxu noxilo ia eni taleli u'oxongenge uasi. Mo loxo eni taleli u'oxongengesou la eni emaisou lexe uoli voloxu noxilo ne mu'oxo navungenge ia anu loxo sou voxo va'utunusi. ⁹Ia vaimomo 'o eni a'osa, ne tava'u loxo sou tangengi mu- tama ne uasi, ia tama no tangengi ne muulilaxungengi sou ngaxiu ulai noxou Lataua. Xo tama no tangengi ne anu mumulinu masaxa noxou Lataua la sou anu loxo nexi a ta'oxonu ma- suangengi ne uasi. ¹⁰pTama no tanenge ane noxou Lataua ne sou uxalixu ulai noxou Lataua ane uulaxunenge ulai no anu pamauli mo tanenge utama la uasi, ia tama no tanenge ane sou misomisou ne lialia 'o ne uxalixu soli. ¹¹Ngamaisou lexe tama no tanenge ane noxou Lataua ne muxalixu mimii noxinge aloxo 'o ngavasivasinangenge no anu 'ilixu masua. Xe ngano'u la'iasou sou ngam- asaxa lexe nga'oxonu 'ilixu muisalili mo la'iangengeu susu xe ngaungaunga no mine ngamaisou itema u'oxonu susu mo xavutalamengi muavuti sou nga'ox- onu 'ilixu laixesi. Mo tangegni uta- masi'a ta mitema ane i'oxo'oxonu 'ili'il- ixo masumasua xe ngakaitolonu itema e umulinu 'ilixu mulapu uasi.

¹²Mo loxo eni ekaukavunu mulai noxinge ne, anu loxo sou mitema vile ane mu'oxonu susu, mo mitema ane

¹6:17 Ais 52:11; Pal 18:4 ^m6:18 2Sa 7:14; Iel 31:9 ⁿ7:5 2Ko 2:13

^o7:8 2Ko 2:4 ^p7:10 Mat 27:3-5; Eva 12:16-17

mususunoxu ne uasi, ia sou lexe no laaxunu Lataua la ngingi ngamomomo sou menge ngamaisinge lexe ngeitingengi ngene'e noxixe ne a loxovaa. ¹³No anu mamaatola ne la, la nexi temasaxa sio sou temaisou Tito lexe mu'osa a loxovaa, xo ngingi mukalusi ne ngesu'ulinu la sou anu muxolu mu'osa. ¹⁴Eni etoongenge noxou, xo ngapamaelaleli uasi. Ia anu aloxo mimii mukalusi ane nexi telemolu mulai noxinge ne maninasi, la sou nexi tatoongengesi noxou Tito ne muxaxa'usi lexe anu manina kalumo. ¹⁵Mo tanungenge toxoxa'a sio no mine anu uxavutalangi lexe ngingi ukalusi ne ngalolomu mo ngelooxu no anu 'ume xe ngetoxonu. ¹⁶Eni a'osa lexe mumomomo sou eni aloopala pekia'u ukalusi noxinge sou ngingi nga'oxonu mii ma'ia anu Lataua umasaxau.

Mamaatola sou Iaiama Toxoxa'a

8 ^qMo vaimomo 'o ta vivixe, nexi tamasaxainge sou ngalavusou alauna ane Lataua mulosi'a ta mitema e ilotu noxou Iesu no tuatuala ukalusi no xalee lia tila ne Makedonia. ²Ane'i ixolu no 'a tovoovo ane ialuxu musuku xe ane'i i'a mimii uasisi manina ia 'osa'osa noxi'a ne mu'ana'ana mutelo mu'oki manina no anu iaiama toxoxa'a. ³Xo eni aa'alo lamana lexe ane'i miitiu tapiena musuku loxo ane'i mimomomo sou iitiu, mo mu'oki musuku sio muaulixu sosovo sou iitiu. Ane ne loxo ane'i me'a mi'oxonu no anu masaxana'asi. ⁴Ane'i mitalisixe pekia'u sou lexe i'una no anu alauna mo xaixai noxou ane ne ulai noxi'a ta mitema noxou Lataua ne Ielusalemu. ⁵Mo ane'i mi'oxonu loxo nexi teutitiou nesi uasi, ia tei la ane'i me'a milosi'a milai noxou

Tila xe ili'i la sou ane'i me'a milosi'a mine'e noxixe ne mimulinu masaxa noxou Latauasi. ⁶La sou nexi tevikala pekia'u noxou Tito, xo anu musokou xaixai ne tei, la sou lexe anu usolonu mo ukalusi xaixai sou alauna ne singe.* ⁷Ia lexe ngingi ngexali laixe manina no anu mimii latala mukalusi loxo ngamulamulaxu tangengi mo vaivaikalangi xe lavulavumengi mo tangengi sou su'uli xe no anu masaxasixe la ngamaisinge lexe ngingi ngaxali laixe manina kalumo no anu alauna ane 'o sou ngaitinu mii.

⁸Eni avikala pekia'u noxinge uasi ia amasaxa sou atovonu laixenu tanutanuxu noxinge ne lexe tatila no mine atilovosou lexe masaxa sou su'uli noxi'a va'axu ne uxali manina no tangengi maninasou. ⁹Xo ngingi ngelavusou alauna noxou Tila noxinge Iesu Kalisito ne lexe Anu ne loxo itema sou lavuluti ia loxo mu'oxosinge la sou muxali loxo itema sou lavuluti uasi mo sou no anu 'ilixu sou mimii noxou ne la ngingi ngamomomo sou ngaxali loxo ta mitema sou lavuluti.

¹⁰Mo eni apela'inge laixe no 'a iaiama e ngingi ngaavuti sou nga'oxonu. Tau lele'e ane mukalu 'o la ngingi ngeuli no 'a iaiama ne sou ngeitiu, xo ngingi nge-masaxa sou nga'oxonu aloxo ne. ¹¹Aloxo ne la sou vaimomo 'o ngakalusou xaixai ane ne mo sou masaxa sou pekia'u sou lexe nga'oxonu ne, laixe sou ngakalusou no anu ne. ¹²Xo lexe masaxa sou ngaitiu mii anu a uxolu noxinge ne, la sou mii ane ngaitiu ne anu loxo mii laixe e anu u'osasonu. Lexe ane'i vilevilesi imasaxa imomomo sou ilosou la ane'i ilosou, xe ane'i i'a uasi la anu mii vile uasi.

*8:6 Tito anu mutaxusou lamoli.

¹³Masaxa noxixe ne sou lexe ane'i mose'i ixexee tu'umaxu io i'italonu tu'umaxu noxingesi uasi ia lexe ngingi ngongi'a ngaxamuli ialuxu ukei, la mimii ne umomomo laixesi. ¹⁴No anu voxo vaimomo 'o la ngingi mimemi-mengi piena ne ngaitiu sou umomomo sou mii ma'ia ane ane'i imasaxau, mo sou ili'i xe mii ma'ia piena la iitiu sou umomomo sou mii ma'ia ane ngingi ngamasaxau. Aloxo ne la sou mimii umomomo laixe. ¹⁵^uAloxo Lavuku Tavuna teinu mikaukavusou lexe, "Anu ane mupitanu piena ne na'u tapi-ena musuku uasi, xe anu mupitanu tata'eisisi ne na'u tata'eisisi avile uasi."

Mipalusou Tito Mulai ne Kolinito

¹⁶Eni alemolu laixe noxou Lataua, e mumulaxu masaxasinge iouvilesisi loxo ane uxolu noxilo no nano noxou Tito tanu kalumo sou tasu'ulingengi. ¹⁷Xo nexi tetali'isou lexe ulai noxinge la anu u'osasi uasi, ia anu a unene'e noxinge ne no anu masaxa maninasou xe no anu xavutalasi. ¹⁸Mo nexi a tapalusou vivixe e ta temanu lalolalotu mukalusi mi'itinu sou xaixai laixe noxou sou mua'aloxu a'alo laixe noxou Iesu ne a ilou ilai. ¹⁹Mii anenesi uasi, ia anu ne ta temanu lalolalotu misosovosou sou muvaitaonexi no mine nexi tetavulenu iaia e nexi te'oxonu sou tatonu anu Tila no anu mo, sou tamaxa'u masaxa maninasou noxixe sou su'uli. ²⁰Nexi tamasaxa sou xavutalamengi masua lexe nexi noxou tapolo xalonu iaia no anu vote'i vile uasi. No anu vote'i ane nexi taxaxai sou iaia tatila o no anu laixesi. ²¹Xo nexi tamasaxa sou ta'oxonu mii ma'ia e muisalilisi ne loxo no iou Latauasi uasi, ia no ie'i ta mitema kalumo.

²²Mo vivixe vile la, nexi tapalusou ilo'a ilai ne anu vivixe e tetovonu alaxu tavu'alo no anu vote'i piena no temaisou lexe anu ne masaxa noxou mu'oki. Xo anu muloopala pekia'u toxoxa'a mune'e noxinge vaimomo 'o sou usu'ulingengi u'oki manina. ²³Xe Tito ne, anu loxo menexilo sou noxou taxaxai nonixi noxinge, io ta vivixe ne ane'i loxo ta mitema sou a'alo noxou Iesu no anu lalolalotu xe sou uala tila noxou Kalisito. ²⁴^vAloxo ne la sou ngamaxa'u lamanaxu tanutanuxu noxinge ne ulai noxi'a ta mitema ane ne mo taitingengi no 'a xaixai noxixesi, mo sou ta tema lalolalotu ukalusi ne imomomo sou imaisou lexe manina.

9^wManina lexe eni umomomo sou akaukavu ulai noxinge sou iaia ne mulai noxi'a ta mitema noxou Lataua ne Ielusalemu ne uasi. ²Xo eni elavusou masaxa pekia'u noxinge sou su'uli ne mo eni etoongenge mulai noxi'a ta Makedonia, ea'alo'i'a lexe no anu tauu lele'e ane mukalu 'o, ngingi ne Akaia ne ngeloo sou ngaitinu su'uli. Tangengi ialuxu ne muavutinoxu xavutalai'a tapi-ena sou i'oxonu. ³Ia eni apalusi'a ta vivixe mo sou iitingengi noxixe singe sou mii ane 'o ne uxali xalusousi mamu, ia laixe sou ngingi ngaloo sou nga'oxo iaia, loxo eni evikalane'i ta Makedonia sou lexe ngingi nga'oxonu. ⁴Xo lexe ta mitema se'i ne Makedonia noxi'a tane'e xe ixalisinge no mine ngaxolu ngaloo sou nga'oxo iaia uasi, la nexi tavikala vilesinge uasi nexi tamaela xe ngingi kalumo ngamaela xo nexi teloopala pekia'u mu'oki noxinge. ⁵La sou eni exavutala pekia'u sou apalusi'a ta vivilo 'o mo sou ilai imaisinge tei mo ikalusou xaixai sou imomomo sou iaia ane ngingi ngesakii vaikalasou. La sou ngaitiu no 'a masaxa noxinge mani-

nasou ia ngaitiu no 'a masaxa noxi'a ta mitema uasi.

Toutou Maninasou

^{6x}Ngaxavutalanu mii ano 'o. 'Ena'ei ane utotou kitu'asi la ukokoli kitu'asi kalumo, xe 'ena'ei ane utotou u'oki la ukokoli tapiena kalumo. ⁷Mitema vilevilei ne laixe lexe uitiu mii ma'ia ane tanu muvikalala lexe sou uitiu, ia loxo no anu masaxa mo 'ilixu sou opo manina ia no 'a xavutala tamei uasi, mo no 'a masaxa noxou itema uasi. Xo Lataua umasaxau mitema ane u'osa sou uitiu mii. ⁸Mo Lataua ne mumomomo sou u'oxonu alauna ukalusi ne u'ana'ana noxinge, mo sou no anu mimii ukalusi utotomu ne nganono'u mimii ukalusi ane ngingi ngaxaliliou, mo sou nga'ana'ana no anu xaixai ane lailaixe.

^{9y}Aloxo mikaukavusou muai no nano no anu Lavuku Tavuna teinu lexe,

“Anu muvelunu iaiama noxou mu'oki mulai noxi'a ta mitema ane'i i'a lavuluti uasi.

Xe 'ilixu muisalili noxou ne uxolu utotomu mo ukalu uasi.”

^{10z}Mo Lataua anu e uveluvelunu mii ngiangiaxu ulai noxou mitema sou utounu xe veleti sou ta'ou ne uvelunu mo u'oxo tilanu tanixu mii ngiaxu noxinge mo u'ana'ananixu kokoli sou 'ilixu muisalili noxinge ne kalumo utelai u'oki. ^{11a}Ngingi ne u'oxongengi ngaxali loxo ta mitema sou lavuluti no anu vote'i piena ukalusi la sou ngingi ngamomomo sou ngaiaiaama u'oki no anu mimii ukalusi, xe loxo nexi talaixu iaia-mamengi maninasou ne la sou ta mitema tavu'alo ilemolu laixe ulai noxou Lataua.

¹²Xo xaixai sou iaiama ane ngingi nga'oxonu 'o ne, anu loxo ngaiti'a sou umomomo sou mii ma'ia ane'i i'a uasi, ia

anu uxali uatu no anu vaikala piena sou vaikala laixe ulai noxou Lataua kalumo. ¹³Xo tava'u no anu xaixai sou iaiama noxou Lataua ane 'o e ngingi ngemaxaingexu loxo ngingi ngamulinu vaikala lamana sou a'alo laixe sou Kalisito, mo sou iaiama maninasou noxinge no anu lavilelu noxinge ngongi'a mo noxi'a ta mitema ukalusi. La ta mitema i'itinu Lataua no anu su'uli la'oluxu noxinge ne.

¹⁴Xe no anu lakilaka noxi'a singe la tane'i ulai noxinge, xo tava'u no anu alauna tatila manina ane Lataua mulosinge ne. ¹⁵Vaikala 'osa'osa laixe ne ulai noxou Lataua sou iaiama noxou ane vaikala umomomo sou tavikalala vile no anu la uasi ne.

Vaikala Pekia'u Noxou Paulo sou Xaixaiou Noxou Lataua

10^bEni alinga ulai noxinge sou ngaxavutala 'ilixu ane ne noxou Kalisito, la sou eni Paulo e nenge taxolu se'isisi mo talu'enege noxou Kalisito. Eni e no mine axolu noxinge la amitema sou axolu tasiau ia eni amitema sou avikalala pekia'u no mine axolu va'axu.

^{2c}Eni alingainge lexe no mine eni ane'e la mamu sou avikalala pekia'u loxo. No mine eni ane'e noxinge la eni umomomo sou avikalala ulai noxi'a ta mitema mose'i ane ixavutala mo ivikalala ikalavoi lexe nexi taxolu tamauli no anu 'ili'ilixu sou lialia 'osi uasi. ³Manina nexi taxolu no anu lialia 'o, ia nexi ta'oxonu 'oto'oto noxixe loxo ta mitema sou lialia 'o i'oxonu uasi. ^{4d}Mimii sou 'oto'oto ane nexi ta'oto'oto no anu ne anu mimii sou 'oto'oto sou lialia 'o uasi. Ia anu xavi noxou Lataua sou uma-mulonou vimelu pekipekia'u ne ulu'e.

⁵Nexi tamamulonou vaikala 'oto'oto mo ta mitema mose'i me'a iavuti itooxa'a

^x9:6 Xav 11:24-25 ^y9:9 Lex 112:9 ^z9:10 Ais 55:10

^a9:11 2Ko 1:11; 4:15 ^b10:1 1Ko 2:3 ^c10:2 1Ko 4:21 ^d10:4 Ep 6:13-17

sou ioxe italuxu xavutala sou ilavusou Lataua. Mo nexi talokilokisou xavutalai'a ta mitema ukalusi sou ta'oxonu ilomu ulai noxou Kalisito. ⁶Lexe ngingi ngalolomu laixe ukalu, la nexi ne taloo sou ta'italonu tu'umaxu utelo noxi'a ta mitema ukalusi ane ilavusou ilolomu uasi.

⁷Ngingi ne ngamaisixe no anu mimii vasimolu no alesi. Ia lexe mitema vile xavutalau pekia'u lexe anu noxou Kalisito, la anu uxavutalanexi laixe la lexe nexi noxou Kalisito aloxo anu nesi. ⁸eXo lexe eni atooxu xavi e Tila mulosixe mu'oki sevile la, sou tatulusinge ngatelo io loxo sou talapungengi ngalu'e uasi. La eni umomomo sou amaela sou atooxu sevile la uasi. ⁹Eni amasaxa lexe eni avasi ieli sou a'oxongengi nga'ume no anu uoli voloxu noxilo mamu. ¹⁰Xo mose'i ivikala lexe, uoli voloxu noxou tu'umaxu mo pekia'u musuku, ia anu mitema uxolu la anu mamalaxusi mo vaivaikalau ne mii vitanisi. ¹¹Ta mitema ane loxo ne laixe sou ilamana lexe nexi a loxovaa ane no anu uoli voloxu noxixe no mine nexi taxolu va'axu mo nexi peki-a'ixe la, nexi taxolu iouvilesisi noxinge mo nexi peki'a'ixe.

¹²Nexi ta'oxonu loxo sou tano'u sosovo xe tamomosinge noxi'a mose'i ane i'titinu ualasi'a mamu. Ia no mine ane'i me'a itilovosi'a noxi'a la aloxo ne, mo me'a imomosi'a no tane'i la aloxo ne, la ane'i ne ilavusou mii ma'ia ne uasi. ¹³fNexi ne, a loxovaa la, nexi tatoonexe uauli musuku uasi, ia nexi tasolonu tooxu noxixe ulai no anu xaixai ane Lataua mulosixe sou taxaxai sou, xaixai ne ane mune'e muxali noxinge kalumo ne. ¹⁴Nexi ne talai taalasou xaixai texu noxixe uasi, xo anu aloxo ne la lexe nexi tane'e taxali noxinge

uasi. Ia nexi ne teuli sou tene'enu a'alo laixe sou Kalisito noxinge. ¹⁵La sou loxo nexi taalasou tou noxixe sou tatotou xai texu ane ane'i va'axu mixaxaisou ne uasi. Nexi taloopala lexe, no mine mulamulaxu tangengi noxou Kalisito uleme ulalai, la xai noxixe nonixi noxinge ne usuku u'oki manina. ¹⁶Anu aloxo ne la sou nexi tamomomo sou talaanu a'alo laixe sou Kalisito no xalexalee lia uuli no laxungengi xo nexi tamasaxa sou taitinexi sou xaixai ane muxali mukalu no anu xai noxou itema vile uasi. ¹⁷gIa, "Ene'ei ane lexe uitinu, la uitinu mii ane Tila mu'oxonu." ¹⁸hXo anu loxo mitema ane molu u'iti'titinu la ne, anu uxali laixe no iou Lataua uasi, ia mitema anu ane Tila molu u'itinusi.

Paulo Xe ta Mitema sou Xaixai Kalakalavoi

11 Eni aloopala lexe ngingi ngamomomo sou ngamalalixo no anu vaikala kalakalavoi noxilo uasi. Ia ngingi ne a nge'oxo'oxonu loxo ne mukalu. ²iEni talelingenge aloxo Lataua anu tanungenge. Eni esakiinu vaikala noxinge sou mulumengi vilesisi e Kalisito mo sou eni amomomo sou alaixinge noxou aloxo lasove malemalenga ilai noxousi. ³jIa eni taleli kalaua xo loxo Iva mikatululu no anu looloo noxou iaulu io xavuxavutalamente ne u'oxo vile la umomomo sou uxexeenu xolu noxinge e laixe mo muisalili mulai noxou Kalisito ne, la u'oxongengi ngalai va'axu. ⁴kXo lexe ta mitema mose'i ine'e ilaa vaikala sou Iesu ane va'axu noxou Iesu ane nexi tea'aloxu vaikala sou, xe lexe ngingi ngano'u uleenu vilemo no anu ane ngingi ngeno'u tei, mo a'alo laixe ane vile mo no anu ane ngingi ngeno'u tei 'o,

^e10:8 2Ko 13:10 ^f10:13 Rom 12:3 ^g10:17 Iel 9:24; 1Ko 1:31

^h10:18 1Ko 4:4 ⁱ11:2 Ep 5:26-27 ^j11:3 Tav 3:4, 13 ^k11:4 Xal 1:8-9

la ngingi ngalooxu mo ngalomusousi ia ngamuline'i uasi. ⁵ ^lIa eni axavutala lexe eni akitu'a seville no laaxa'a ta mitema sou xaixai iou ane mi'uli loxo ne uasi. ⁶ ^mEni melo loxo amitema sou vaivaikala laixe uasi, ia lavulavuxeni ne mu'oki. Nexi te'oxonu mii ane 'o lamana laixe mulai noxinge no anu votevote'i piena mukalusi.

⁷ ⁿLoxovaa anu susu sou eni alu'eleli la io atelainixinge sou alaanu a'alo laixe noxou Lataua ulai noxinge vitanisi io uulusilo uasi? ⁸ ^oEni exaxaisinge ne io eno'u su'uli noxi'a lalolalotu mose'i la sou no anu 'ilixo ne loxo eni epakaline'i. ⁹ Mo no mine eni exolu noxinge ne io emasaxau mii vile, la eni elosinge ngingi vile ne tu'umaxu uasi, xo ta vivixe ane me'a ne Makedonia mine'e ne misaxila'ilo no anu mii ane eni no anu uasi. Eni melo eutulululeli la sou alosinge tu'umaxu no anu vote'i vile uasi, mo eni asolonu 'ilixo aloxo ne sio. ¹⁰ Manina-sou, loxo vaikala manina noxou Kalisito anu a uxolu noxilo 'o, la itema vile no nano no xalee lia tila ne Akaia umomomo sou utalosou tooxu noxilo ne uasi manina. ¹¹ Sou tava'u a loxovaa ne? Xo eni amasaxainge uasi? Lataua mulavusou lexe eni emasaxainge manina. ¹² Mo eni asolonu sou a'oxo'oxonu mii ma'ia ane eni a'oxo'oxonu ne lakolisou uasi. Mo sou a'oxo latoloxa'a ane'i ane imasaxa sou ino'u taiinu ane sou lexe ta mitema imaisi'a lexe ane'i mimomomo aloxo nexi 'osi no anu xaixai ane ane'i itooxa'a sou ne.

¹³ Xo ta mitema ane loxo ne, ane'i ta mitema sou xaixai manina uasi, ta mitema sou xaixai kalakalavoi, ixiuxi-uneisi loxo ta mitema ane Kalisito mupalusi'a. ¹⁴ Mo tanenge liliu uasi, xo Satani ne molu uxixiunu sou uxali loxo

anu angelo vile sou lamana. ¹⁵ Anu mi sou kuluke uasi kalumo, lexe ta mitema sou xaixai noxou Satani ne ixiune'i sou ixali loxo ta mitema sou xaixai sou 'ilixi muisalilisi. Ia kaluxu noxi'a ne umomomo no anu 'ilixo noxi'a lakolisousi.

Paulo Mutooxu sou Tu'utu'umaxu Noxou

¹⁶ Eni avikala la, ngamalanixu itema vile uno'ilo sou xovulaulau uasi. Ia lexe ngingi ngaxavutala aloxo ne, ioxe la ngano'ilo aloxo ngano'u mitema ane u'oxo vuluvulusi ne, mo sou eni amomomo sou atooxo seville kitu'a. ¹⁷ Mo eni melo avau tu'umaxo no anu 'ilixo sou e etooxo no anu ne, eni avivikala loxo Tila mumasaxa uasi, ia aloxo mitema ane uxovulaulau uvivikala. ¹⁸ Xo loxo ta mitema tapiena ane'i a itootooxa'a loxo ta mitema sou lialia i'oxo'oxonu 'o, la eni kalumo ne atooxo. ¹⁹ Ngingi nga'osa sou ngalomu se'isisi noxi'a ta mitema ane i'oxo vuluvulusi xo loxo ngingi ne xavutalamengi laixe musuku! ²⁰ Manina musuku, xo ngingi ne ngalomu se'isisi noxi'a ta mitema ane ipalupalusingesi mo ikalusou mimemimengi mo ikalalakalavoin-gengi mo i'itine'i iuli noxinge mo isavalinge no alaiengi ne kalumo. ²¹ ^pEni amaela sou avikala lamana lexe nexi ne mamalanexe musuku sou ta'oxonu aloxo ne. Ma'ia ane itema vile pekia'u sou uitinu, eni avivikala loxo itema ane u'oxo vuluvulusi, lexe eni kalumo pekia'ilo sou a'itileli no anu.

²² Loxovaa, ane'i ta Evalaio? La eni kalumo. Loxovaa ane'i ta Isilaeli? La eni kalumo. Loxovaa ane'i Avalaamu ta xaixasou? La eni kalumo. ²³ ^qLoxovaa ane'i ta mitema sou xaixai noxou Kalisito? Eni avikala loxo xavutalaxeni

^l11:5 1Ko 15:10; 2Ko 12:11 ^m11:6 1Ko 2:1, 13 ⁿ11:7 1Ko 9:18

^o11:8 2Ko 12:13; Pil 4:15-16 ^p11:21 Pil 3:5 ^q11:23 Apo 16:23

laixe uasi. Eni euli noxi'a sio. Eni exaxai xavileli mu'oki musuku, exolu no nano no anu taasou navunavu alaxu piena musuku, mo mivelo mu'oki alaxu piena musuku, mo male asoli lalalaxu. ²⁴rAlaxu ta'uve la eni eno'u vuate noxi'a ta Iutaia mavulovexa tatalu mo muxatele tami'a. ²⁵sAlaxu tatalu la mivelo no anu maxei, alaxu vile la mi'otoxo no anu kulu, alaxu tatalu la uaxa tila mumamulosilo, la epaipalunu voxo vile xe 'olovoxo vile no luaki loxousi. ²⁶tEni emuamua'i mutotomu. Eni male apuati no anu lexa mu'ani'ani mo aulua no avo'a ta mitema sou pakali no votevote'i, eno'u masua noxi'a ta tema tualasilo ta Iutaia la, eno'u masua noxi'a ta mitema ane ane'i ta Iutaia uasi, eno'u masua no nano no tuala tila, eno'u masua no sasila, eno'u masua no luaki, mo masua noxi'a ta vivilo e ilosi'a lavulavu kalakalavoi noxi'a ta mitema. ²⁷Eni exaxaisou xaixai ialuxu musuku mo no 'olovoxo piena la aai uasi. Eni esolixo xe limilaxo 'esi'esi sou lexa mo voxo piena la a'ani uasi. Enixeni mimii sou utaluxu vasimelo uasi mo sivevelo la poluvuvu muvelo. ²⁸No pa'umolu mimii latala ane ne, la no voxo utotomu ne eni taleli ialuxu sou asaxila'a ta temanu lalolalotu ne ukalusi. ²⁹'Ena'ei ane mamalaxu io eni axamuli mamalaxo uasi? Uasi eni kalumo mamalaxo. Xe 'ena'ei ane mu'oxo susu io eni taleli u'elau uasi? Uasi eni kalumo taleli u'elau. ³⁰Lexe eni aitileli la laixe lexe eni aitileli sou mimii ane umaxa'ilo lexe eni mamalaxosi. ³¹Anu Lataua e Tila Iesu Momu, Anu e laixe sou ta'it-inu ualaxu utotomu mo kaluxu uasi ne, mulavusou lexe eni akalakalavoi uasi. ³²uNe Temasukasi la tatananu tuala Ale-tasi muvikananu mitema sou usaxila'u xalee lia ane ne sou miloo sou aaitenga

sou tuala tila ne Temasukasi sou lexe itetelisilo. ³³Ia uasi xo eni ne mitaaleli no nano no lakela io mikalaleli elu'e no anu aitenga sou sivo no vainu vimelu sou milu'elalixo mole e'ume exexee no avolu.

Mii Loxo Aipiepiena Xe Palapala'anixu Palanga Noxou Paulo

12 Eni aitileli, mo loxo mii vile uxali uasi ne, ia eni asuku alai no anu mii loxo aipiepiena 'o mo palapala'anixu palanga molu noxou Tila Lataua. ²Eni elavusou mitema vile noxou Kalisito ane tauu lele'e mavulovexa mo mulu'e no lia tami'a mulai mukalu 'o la Uleenu Lataua mutelaixu no anu opo loxotolo tatalusou. Male loxovaa no anu vasimolu, xe uasi la no anu uleenu, eni alavusou uasi Latauasi mulavusou. ³Male loxovaa no anu vasimolu, xe uasi la no anu uleenu, eni alavusou uasi Latauasi mulavusou. ⁴Mutelai no anu tuala laixe noxou Lataua la anu mulomusou mimii ane umomomo sou mitema vile molu no anu vaikalau uasi. Mimii ane ne tavuna sou mitema ua'aloxu. ⁵Eni amasaxa sou aitinu mitema ane loxo ne, ia amasaxa sou a'itileli la uasi. Eni a'itileli ne loxo sou mamalaxo nesi. ⁶Mo lexe eni amasaxa sou a'itileli la, eni ne loxo itema ane u'oxo vuluvulusi uasi, xo loxo eni ne avivikala no anu vaikala maninasi. Ia eni a'oxonu a'itileli loxo ne uasi mo sou itema vile uxavutala u'oki noxilo uaulixu malemalei mo lolomu noxilo mamu.

⁷vSou loxo uutulululeli mo sou mamu sou eni melo a'osasilo u'oki la sou xaixai tatila sou palanga ane eni emamaisou upala'a 'o. La sou Lataua mumalanixu mii anaanaxu 'o ne no nano no 'a xiasileli ne sou ulosilo navunavu. Mii ane

^r11:24 Lap 25:3 ^s11:25 Apo 14:19; 16:22 ^t11:26 Apo 9:23; 14:5

^u11:32 Apo 9:23-25 ^v12:7 Iop 2:6

ne anu loxo mitemau Satani sou u'oxo masualeli. ⁸ Alaxu tatalu la eni elinga noxou Tila sou lexe uxexeenu sou uxexesilo. ⁹ ^w Ia Anu muvikala mulu'e noxilo aloxo, "Alauna noxilo ne anu umomomosine ukalusi, xo xavi noxilo ne anu uxali lololi no mine nini mamalaxene." Aloxo ne la sou eni a'itileli mo a'osa no 'a mamalaxo noxilo ne. La sou ane'i ilavusou lexe xavi noxou Kalisito a uxolu noxilo. ¹⁰ Anu tava'u aloxo ne, la sou loxo noxou Kalisito la eni a'osa manina no anu mamalaxosi ne mo no nano no anu vaikala sou italoxolixo ne mo no nano no anu ialualuxu ne mo i'oxo masualeli mo no anu tu'umaxu. Xo no mine eni mamalaxosi ne la eni axali peki'aילו.

Xavutalau Paulosi'a ta Kolinito

¹¹ ^x Eni e'oxoleli exali loxo mitema vile e e'oxo vuluvulusi, ia ngingisi ane ngeulaxuleli sou nge'oxoleli loxo ne. Eni ne lexe ngingi nga'itinu ualasilu, xo eni ne loxo a kitu'a seville no laaxa'a ta aposeli ia eni axolu no laaxa'a ta aposeli tei ne uasi. Ia uasi eni amitema vitanisi. ¹² ^y Mimii ane mumaxa'u mitema sou xaixai noxou ne aloxo sosovo iouiou xe mii ane tanenge liliou la mii ane xaviinu mo ane muxali nonixingengi ne no anu 'ilixu sou etavule tu'utu'umaxu mu'oki. ¹³ ^z Eni a'oxongengi 'ilixu vile mo noxi'a ta temanu lalolalotu va'ava'axu uasi. Ia mii ane 'osi, lexe eni ne alosinge tu'umaxu uasi. Ngaxiu tumalingeu susu noxilo ane ne.

¹⁴ Eni a elalaxii sou axixaosinge sou iave tatalusou mo eni amomomo sou alosinge tu'umaxu uasi. Xo mii ane eni emasaxau ne anu a mimemimengi ne uasi, ia ngingi nesi xo anu aloxo ta 'ilii'a ne umomomo ixaxai sou isu'uline'i ta mami'a ilo'a ta neni'a uasi, ia ta mami'a

ilo'a ta neni'a ane ixaxai sou isu'uline'i ta 'ili'a. ¹⁵ Aloxo ne la sou eni ne a'osa manina sou apaipalunu mimii ukalusi noxilo ne singe no 'a uleengengi mo apaipalunu mauxilo. Ia lexe eni amasaxainge u'oki, la loxovaa ngingi ngamasaxaילו seville kitu'a? ¹⁶ Lexe ngingi aloxo ne, la eni ne alosinge tu'umaxu uasi. Mo eni loxo mitema sou kalakalavoi sou ano'u lamoli uasi. Ia mose'i noxinge ne mi'oxo lexe eni amitema aloxo ne. ¹⁷ Loxovaa eni ekalusou mimemimengi noxi'a ta mitema ane epalusi'a milai noxinge ne? ¹⁸ ^a Eni etali'isou Tito sou ulai noxinge mo epalusou vivinge vile a sou ilou Tito ilai ne ukalavoi sou ukalusou mimemimengi uasi, loxovaa, anu mukalusou? Loxovaa nexi noxou taxaxai no anu xavutala iouvilesisi mo tamulinu vote'i iouvilesisi uasi?

¹⁹ Loxovaa ngingi ngexavuxavutala lexe nexi ta'oxo latolosixe ulai noxinge? Nexi ne tevivikala no iou Lataua aloxo ane'i ane noxou Kalisito, mo ta vivixe e tamasaxainge manina, mimii ukalusi ane nexi te'oxonu ne, anu sou u'oxongengi ngatulu peki'ainge. ²⁰ Xo eni a'ume lexe no mine eni ane'e la umomomo sou axalisinge loxo eni emasaxainge lexe ngingi ngaxali aloxo ne uasi. Mo umomomo sou ngingi ngaxalisilo loxo ngingi ngemasaxaילו lexe axali aloxo ne uasi. Eni a'ume sou 'oto'oto mo sangalako mo opo la'ila'iaxa'a xe matea sou mii mo vaikala sou taloxolixa'a ta mitema xe munumunu mo totopaxa xe xovulaulau male a uxolu noxinge ne. ²¹ ^b Eni a'ume lexe no mine eni ane'e la, la Lataua noxilo ulu'eleli no laxungengi. La eni atamasi'a ta piena ane'i ane misusu tei io ixiu tumali'a no 'a 'ilixu nuninuni'u ne uasi xe 'ilixu sou vote'i xe

^w12:9 Pil 4:11-13 ^x12:11 2Ko 11:5 ^y12:12 Rom 15:19

^z12:13 2Ko 11:9 ^a12:18 2Ko 8:6, 16-18 ^b12:21 2Ko 13:2

masaxa masumasua ane ane'i mi'oxonu ne.

Vaikala sou Tololovo Kaluxusou Noxou Paulo

13^cAno 'o ne, xixao noxilo ulai uoxinge tatalusou. “Mimii ukalusi ne uxali manina loxo ta mitema ta tamei uasi ia tatalu imaisou mo mia'aloXu,” loxo Lavuku Tavuna teinu mulemolu. ²Vaikala sou tololovo ano 'o ne eni elosinge no mine eni exixao elai noxinge alaxu tameisou ne. Vaimomo 'o eni axolu va'axu 'o ia avikala la. Xo no anu lai noxilo la atalosi'a ane'i ane misusu tei ne mo mose'i la, ³xo loxo ngamasaxa sou apala'alixu Kalisito lexe Anu molu uvikala noxilo. Anu ne loxo mamalaxu sou uxaxaisinge uasi, ia anu ne pekia'u misevile noxinge ne. ⁴^dXo loxo sou talavusou manina la anu ne mivau musoli no anu ovu valautu ne no mine Anu mamalaxusi. Ia Anu uxolu mauli no anu xavi tatila noxou Lataua. Aloxo nesi la nexi ne mamalanexe noxou, ia no anu xavi tatila noxou Lataua la nexi taxolu tamauli noxou sou taxaxaisinge.

⁵^eToxe iengi umulingengi la sou ngamaisinge lexe loxovaa ngingi ngexolu no anu mulamulaxu tangengi, minge ngatovongengi la. Loxovaa ngingi ngalavu lexe Kalisito Iesu anu a uxolu noxinge ne uasi? Ia lexe, manina uasi la ngingi ngapolopee pamauli ne. ⁶Mo eni emulaxu taleli lexe ngingi ne ngalavusou lexe nexi tapolopee pamauli ne uasi. ⁷Ioxe vaimomo 'o nexi takilaka noxou

Lataua lexe ngingi nga'oxonu mii vile ususu mamu. Anu sou loxo ta mitema imaisou lexe nexi teno'u pamauli nesi uasi. Mo ane'i imaisixe la nexi loxo tapolopee pamauli ne ia ngingi ne nga'oxonu mii ma'ia ane mu'isalilisi. ⁸Nexi taxaxai sou vaikala maninasi, ia tamomomo sou ta'oxonu mii vile sou utaluxu uasi. ⁹Nexi ne ta'osa no voxovoxo ane nexi mamalanexe ia ngingi ne pekia'inge. Mo lakilaka noxixe ne singe sou lingamongenge noxou Kalisito. ¹⁰^fAnu tava'u aloxo ne la sou eni exolu va'axu ia ekaukavunu mimii ano'o ulai noxinge, mo sou no mine eni ane'e la umomomo sou a'oxonu su'u nonginge no anu xavi 'o mamu. Xavi ane Tila mulosilo ne sou umamulongengi ngalu'e uasi ia utulusinge pekia'u.

Sexesexela Kalukalusou

¹¹Kaluxusou la ta vivilo, 'osa'osa ulai noxinge lexe xavingengi sou lingamongenge noxou Kalisito. Ngalomu no anu peletoto noxilo, nga'oxonu xavutalamengi uxali vilesisi, mo ngaxolu no anu opo se'isisi. Mo sou tanutanuxu noxou Lataua mo opo se'isisi noxou umomomo sou uxolu noxinge.

¹²Ngasexelangege ngatongato'o mo ngatimunu xalengengi no 'a 'osa'ila noxou Lataua. Ta mitema noxou Lataua ukalusi isovanu sexela noxi'a une'e noxinge. ¹³⁻¹⁴Eni akilaka lexe umomomo sou alauna noxou Tila Iesu Kalisito mo tanutanuxu noxou Lataua, xe noxou Uleenu Tavuna uxolu noxinge ukalusi.

^c13:1 Lap 19:15; Mat 18:16; 1Ti 5:19 ^d13:4 Pil 2:7-8 ^e13:5 1Ko 11:28
^f13:10 2Ko 10:8

*UOLI VOLOXU ANE PAULO
MUKAUKAVU MULAI NOXI'A*

TA XALATIA

Vaikala lamana

No nano no anu uoli voloxu noxou Paulo mulai noxi'a ta Xalatia 'o, la anu muvikalala no anu tu'tu'umaxu e muxali noxi'a ta Xalatia no mine ane'i ta mitema ane ta Iutaia uasi milomusou a'alo laixe la mimuxaxu tane'i noxou Iesu Kalisito. Xo tei la ane'i ta Iutaia maninasousi mimulinu Iesu. Ia no mine Paulo mune'e mua'aloxu a'alo laixe sou Iesu Kalisito, la ane'i ta mitema ane ta Iutaia uasi mixali ta molomolo noxou Iesu. La sou ane'i ta Iutaia maninasou mi'oxo lexe anu laixe sou ta mitema ane ta Iutaia uasi ne imulinu lapuloto noxou Mosesi loxo ane'i ta Iutaia mimulinu, la sou ane'i ixali ta mitema noxou Iesu. La sou Paulo muavuti la muvikalane'i lamana lexe no anu 'ilixu sou imulinu lapuloto laixe la ixali ta mitema mulapu uasi. Anu muvikalane'i lexe ta mitema ixali ta mitema mulapu no iou Lataua no anu vote'i sou imuxaxu tane'i noxou Iesusi.

Xo ta Iutaia mose'i milutu milai no xalee lia tila ne Xalatia la mivikalane'i ta mitema e mixali ta mitema noxou Iesu ne lexe ane'i imulinu lapuloto noxou Mosesi. No mine Paulo mulomusou aloxo ne la sou mukaokavu uoli voloxu 'o, sou muxamuxaxu tane'i xe mumomosou 'ilixu noxi'a e ta mitema ne misusunoxu no anu lavulavu kalakalavoi noxi'a ne. Paulo musokou la mu'oxo latolo sou xaixai noxou, la muvikalala lexe xaixai noxilo 'o ne, Lataua molu musosovosilo. Mo muvikalala lexe eni amulinu masaxa noxilo xe itema vile

upalusilo sou a'oxonu xaixai ane 'o uasi. Lataua molu mu'avalilo sou exali aposeli, mo mulosilo xaixai ane 'o sou alai a'aloxu a'alo laixe sou Iesu Kalisito ulai noxi'a ta mitema ane imuxaxu tane'i noxou Iesu Kalisito, la ane'i ixali ta mitema mulapu no iou Lataua.

Paulo mukalusou vaivaikala noxou aloxo 'o, no mine nenge tamuxaxu tanenge noxou Kalisito, la Uleenu Tavuna ulaxunenge no anu 'ilixu sou tamasaxai'a ta menexinge. No anu muxamuxaxu tanenge nesi la sou anu uخالixu nene'axu ane sou tamsasaxai'a ta menexinge.

A'alo muai no nano aloxo 'o

Vaikala lamana 1:1-10

Paulo mulamanalixu xaixai noxou loxo aposeli xe 'ilixu sou muxamuxaxu tanenge 1:11-2:21

'Ilixu sou tamulinu lapuloto la taxali itema mulapu uasi no anu 'ilixu sou tamuxaxu tanenge noxou Iesusi 3:1-4:31

Noxou Kalisitosi la nenge taxali telapu 5:1-6:10

No anu soli noxou Iesu la nenge taxali alavua, ia no anu 'ilixu sou xooxoo ungasinge uasi 6:11-18

1 Eni aposeli Paulo. Ta mitema ipalusilo mo itema vile ulosilo xaixai ane 'o uasi. Ia Iesu Kalisito mulosilo xaixai ane 'o xe Momu Lataua e mutulusou no anu soli. ²Nexi noxi'a ta vivilo noxou Iesu e texoxolu 'o tekaukavunu uoli voloxu ane 'o ulai noxinge ta temanu lalotu ukalusi no xalee lia tila ne Xalatia. ³Nexi takilaka lexe alauna mo opo se'isisi noxou Maminge Lataua mo Tila Iesu Kalisito uxolu noxinge. ⁴‡Anu Kalisito mumulinu masaxa noxou Lataua Maminge la muiltalonu maulixu sou muxexeenu susu noxinge.

Anu mu'oxonu aloxo ne, la sou musu'ulinenge sou muxexenenge no anu mauili masumasua sou lialia vaimomo 'o. ⁵Anu aloxo ne la sou laixe lexe nenge ta'itinu Lataua ualasou utotomu mo kaluxu uasi. Manina.

A'alo Laixe Vilesisi

⁶Eni ekuluke manina no anu 'ilixu ngingi nge'oxonu ne. Xo no anu alauna noxou Kalisito la Lataua mu'avalinge sou ngexali ta mitema noxou, ia ngepalea alaxu vilesisi nge'ume la ngelai ngemulinu a'alo vilemo ane mupolo va'axu manina no anu a'alo laixe. ⁷^hTa mitema mose'i no taingengi itovonu sou ixovulaulaulingenge la ixiuxiunu a'alo laixe sou Kalisito ne. Ia a'alo laixe sou Kalisito ne anu vilesisi mo uxiuxiu uasi. Mo a'alo vile la uasisi manina. ⁸ⁱA'alo laixe ne, nexi tea'alomengixu tei. Ia lexe nexi, uasi la angelo vile molu teitexi no opo loxotolo ulu'e ua'alomengi no anu a'alo iouvilemo loxo ane nexi tea'alomengixu tei ne, la itema ane loxo ne, anu uulua no navu kaluxu uasi.

⁹Nexi tevikalangengixu tei mo vaimomo 'o eni avikalangengixu la. Ia lexe evile ua'alomengi no anu a'alo laixe iouvilemo no anu ane ngingi ngeno'u tei, la anu laixe lexe itema ne uulua no navu kaluxu uasi. ¹⁰^jMo vaimomo 'o ngingi ngexavutala a loxovaa. No anu vaivaikala noxilo 'o? Eni a'oxonu sou ta mitema i'osasilu no anu, uasi ia eni a'oxonu sou Lataua u'osasilu. Lexe eni a'oxonusi sou ta mitema i'osasilu no anu la eni amitema sou xaixai noxou Kalisito uasi.

A'alo sou Paulo Mine Lataua Mu'avalou

¹¹^kTa vivilo, eni emasaxa lexe ngingi ngalavusou laixe lexe a'alo laixe e eni ea'aloxu noxinge tei ne, itema vile ukoinu vitanisi uasi. ¹²Mo itema vile ulosilo mo itema vile ulosielixu uasi. Ia Iesu Kalisito molu mupala'alixu lamana noxilo.

¹³^lNgingi ngelomusou a'alosou mimii eni e'oxo'oxonu tei no mine emulimulinu 'ili'ilixu sou lalotu noxi'a ta Iutaia, la e'oxoo masuane'i ta mitema noxou Lataua manina xe etovo sou lexe amamulunu lalotu ne ukalusi. ¹⁴^mXo eni taleli utulu pekia'u manina sou amulimulinu 'ili'ilixu noxi'a ta 'ilu'ilusunexi. No anu 'ilixu ane ne la eni e'oxoleli euliuli noxi'a ta mauilu ta Iutaia ane lasililixe vilesisi. ¹⁵ⁿIa no mine atie ivo'oleli uao, la Lataua musosovosilo xe no anu alauna noxou la mu'avalilo. Eni exolu mulai muxali no anu voxo anu molu musosovosou la sou, ¹⁶Anu mupala'alixu 'Olu lamana noxilo. Anu mu'oxonu aloxo ne mo sou eni amomomo sou a'aloxu a'alo laixe sou 'Olu ulai noxi'a ta mitema ane'i ane ta Iutaia uasi. No mine Anu mupala'alixu ne, la atali'isou itema vile uasi. ¹⁷Mo atelai ne Ielusalemu sou amaisi'a ane'i ane mixali ta aposeli tei noxilo uasi. Ia eni elutu alaxu vilesisi 'o la elai exolu no xalee lia vitanisi ne Alevia. Xe ili'i la sou elivu ene'e no tuala tila ne Temasukasi. ¹⁸^oXe tauu lele'e tatalu mukalu, la sou eni etelai ne Ielusalemu sou eno'u lavulavu se'i noxou Pita. La nexi noxou texolu ne voxo mavulovexa mo mulu'e lia ta'uve (15). ¹⁹No voxo mine eni elai exolu ne la amaisi'a ta aposeli mose'i uasi, ia

^h1:7 Apo 15:1, 24 ⁱ1:8 1Ko 16:22 ^j1:10 1Te 2:4 ^k1:11 Mat 16:17

^l1:13 Apo 8:3 ^m1:14 Apo 22:3 ⁿ1:15 Ais 49:1; Xal 2:7 ^o1:18 Apo 9:26-27

emaisou Iakovo e Tila vimou kokope. ²⁰Vaivaikala noxilo e akaukavunu ulai noxinge 'o ne akalavoi uasi, evikala manina no iou Lataua. ²¹Pe ili'i la exixaoxao no xalee lia tila ne Silia xe ne Kilikia. ²²Ia ta mitema noxou Kalisito mixolu no 'a ta taasou lalotu no xalee lia tila ne Iutaia ne imaisou ieli tei uasi. ²³Ane'i milomusou a'alosilosu lexe, "Itema e tei la mu'oxo masuanenge, anu a vaimomo 'o muxiu mo ua'aloxxo a'alo laixe no anu 'ilixu sou muxamuxaxu tanenge e tei la mu'oxoo masuanu." ²⁴Ane'i milomusou a'alosilo aloxxo ne, la mi'itinu Lataua ualasu.

Ta Aposeli Mi'osa sou Ilo'a Paulo Ipita

2¹Ioxe tauu ie mavulovexa mo mulu'e lia tami'a mukalu la nexi noxou Valunavasi tetelai ne Ielusalemu la. Nexi noxou telai la teno'u Tito noxi'a tekei tetelai. ²Eni elai xo Lataua molu mupalusilo sou lexe alai. Xe no mine exolu ne la noxi'a ta kisokisou no 'a lalotusi tevivikala, mo ea'aloi'axu a'alo laixe ane eni ea'aloxxu mulai noxi'a ta mitema ane ane'i ta Iutaia uasi. Eni e'oxonu aloxxo ne la evikala noxi'asi ane'i ane mi'oxo lexe ane'i ta kisokisou. Xo loxo 'o io ipupuio uaxai noxilo e e'oxonu tei xe ane e'oxonu vaimomo 'o la uxali mii vitanisi. ³Ia uasi, xo Tito e nexi noxi'a telai ne anu Xiliki, ia ipalusixe lexe tapasipaa sou noxou talai mo xooxo ungasou uasi. ⁴Mimii ane ne muxali xo se'i ne ikalavoi lexe ane'i ta vivinge kalumo la mipakisi mi'una mixolu no anu pita noxixe. Ane'i mine'e mixolu no tainexi imamalei pakali sou ilomusou a'alosou maui ma'ia Kalisito Iesu mu'oxonu noxinge no mine mululusinge no anu sakisaki sou temulimulinu lapu-

loto, la texolu vasimenge manamana'u. Ia ane'i imasaxa lexe i'oxonexi taxali ta mitema sou xaxai vitanisi. ⁵Aloxxo ne, la sou nexi talomuxa'a uasi, texolu maxuveeni sevile, xo nexi temasaxa lexe a'alo laixe maninasou ne uxolu no anu maulingenge utotomu.

⁶Ta mitema mose'i mixolu loxo ta tatila sou lalotu. Ia no anu xavutala noxilosu la ane'i ane mino'u uala tila xe ane'i ane ino'u uala tila uasi ne, anu mii vitanisi no iou Lataua. Xo Lataua ulavusou uxavutala no anu uala noxi'a ta mitema uasi. No anu vaivaikala noxilo la ta kisokisou e mino'u uala tila ne, ilemolu mii vile la uasi. ⁷Ane'i mimaisou lexe Lataua mulosilo xaxai sou a'aloxxo a'alo laixe ulai noxi'a ta mitema ane'i ane ta Iutaia uasi. Xe iouvilesisi aloxxo mulosou Pita xaxai sou ua'aloxxo a'alo laixe ulai noxi'a ta Iutaia. ⁸Lataua mulosou Pita xavi sou uxaxai loxo aposeli noxi'a ta Iutaia, la sou anu iouvilesisi aloxxo ne. Anu mulosilo xavi sou axaxai loxo aposeli noxi'a ta mitema ane'i ane ta Iutaia uasi. ⁹Ta mitema mimaisi'a Iakovo ilo'a Pita ilou Ioanesi mixali loxo ta tatila no anu lalotu, ia ane'i mimaisou lexe no anu alauna noxou Lataua la mulosilo xaxai ane 'o, la sou milapu avoxe noxou Valunavasi sou misexelanexe sou taxali loxo ta vimovimo'a maninasou. La sou nexi noxi'a tesakiinu vaikala lexe maasi la nexi noxou taxaxai noxi'a ta mitema ane ane'i ta Iutaia uasi ia ane'i la ixaxai ulai noxi'a ta Iutaia ulovo. ¹⁰Pe mivikalanexi noxou no anu mii vilesisi lexe no anu xaxai noxixe la taxavutalane'i ane'i ane i'a mii uasi mixolu no nano no lalotu noxi'a mo tasu'uline'i. Mii ane ne muxolu no anu xavutala noxilo tei sou lexe eni a'oxonu.

Paulo Muxililiu Pita

¹¹ Ia ili'i no mine Pita mune'e ne Antioki, la eni elavixu no iou, xo anu mu'oxonu 'ilixu laixe uasi. ¹²⁻¹³uSusu noxou ne aloxo 'o, no mine Iakovo ilo'a ane'i mose'i ixali uao, la Pita ilo'a ta mitema ane ane'i ta Iutaia uasi ilavusou i'ani'ani. Ia no mine ane'i mine'e mixalixali, la Pita mu'ume la muxolu va'axu noxi'a ta mitema ane'i ane ta Iutaia uasi ne. Xo mu'ume noxi'a ane'i xulumuxa'a ane ilavusou imulinu 'ilixu sou xooxoo ungasi'a pekia'u 'ole. Mo ta Iutaia mose'i mimulinu mi'una no anu kalavoi noxou ne, la sou no anu kalavoi ne mu'oxonu Valunavasi la mususunoxu. ¹⁴No mine eni emaisou lexe ane'i imulinu vaikala manina sou a'alo laixe uasi, la sou eavuti la elavixu Pita no ie'i ane'i latala ne aloxo 'o, "Nini ne Iutaia, ia nini xoluxoluxene loxo ane'i ta mitema ane'i ane ta Iutaia uasi. Ia tava'u a loxovaa la sou nini natovo sou lexe na'oxone'i imulinu xoluxolu noxi'a ta Iutaia ne?"

¹⁵Nenge texali no anu mata noxou Iutaia no mine mivo'onenge, ia nenge taxali no anu mata noxi'a ane'i ta mitema ane'i ane ta Iutaia uasi e ilavusou i'oxo'oxonu susu uasi. ¹⁶vMo nenge talavusou lexe Lataua umoxo'u itema vile lexe anu itema mulapu no anu vote'i sou umulinu lapuloto laixe uasi. Ia Anu umoxo'u lexe itema mulapu no anu vote'i sou umuxaxu tanu noxou Kalisito Iesu. Aloxo ne, la sou anu laixe lexe nenge tamuxaxu tanenge noxou Kalisito Iesu. No anu vote'i ane nesi la sou Lataua umoxo'inge lexe nenge ta mitema telapu, ia no anu vote'i sou tamulimulinu lapuloto laixe uasi. Xo no anu vote'i sou tamulimulinu 'ili'ilixu sou lapuloto laixe ne umomomo sou u'oxonu itema vile uxali itema mulapu

no iou Lataua uasi. ¹⁷No mine nenge temulinu vote'i sou tamuxaxu tanenge noxou Kalisito la sou nenge texali ta mitema telapu no iou Lataua. La sou anu muai lamana lexe nenge ta Iutaia ne nenge kalumo ta mitema sou susu iou-vilesisi aloxo ane'i ane ta Iutaia uasi 'ole. La sou laxovaa Kalisito umasaxa lexe u'oxonu susu uxali utila? Uasisi manina! ¹⁸Lexe eni atulusou ulivu mii ma'ia e eni emamulonu, la anu mumaxa'u lexe eni amitema sou amulinu lapuloto uasi. ¹⁹Ia no anu 'ilixu sou amulinu lapuloto la mulailixu no anu vote'i sou soli. La sou no anu lapuloto la mu'oxoleli esoli, mo sou lexe no anu vote'i anenesi la eni amomomo sou noxou Lataua taxolu. ²⁰wMo no mine mililinu Kalisito teitexi no ovu valautu, la eni kalumo. La sou mauli ane muxolu noxilo 'o ne, eni maulixu uasi, mauli noxou Kalisito ane uxolu noxilo 'o. Maui ane muxolu noxilo vaimomo 'o ne, eni emauli no anu muxamuxaxu taleli noxilo noxou Lataua 'Olu e Anu tanuxo la sou mitalonu maulixusilo. ²¹Eni amasaxa sou avila'isou alauna noxou Lataua vitanisi uasi. Xo lexe no anu vote'i sou tamulimulinu 'ili'ilixu sou lapuloto laixe u'oxonu itema uxali ulapu no iou Lataua, la soli noxou Iesu ne anu uxali mii vitanisi."

Vote'i sou Lapuloto Xe Vote'i sou Muxamuxaxu Tanenge

3 Ngingi ta Xalatia ne ngexovulaulau misevile! Nexi telosiengixu Iesu Kalisito ne, mo ngingi ngemaisou mulili no ovu valautu no iengi ne. Ia loxovaa, maasi evile mu'oxo lolongenge sou xavutalamengi muxovulaulau ne? ²Eni amasaxa lexe atali'isinge no anu tali'i vile aloxo 'o, Ngingi ngeno'u Uleenu Tavuna no anu vote'i ma'ia manina? No anu vote'i sou

ngamulinu lapuloto laixe? Uasi, no anu vote'i sou ngelomusou a'alo laixe noxou Iesu xe ngemuxaxu tangengi no anu? ³Loxovaa ngingi ngexovulaulau avile io? Ngamaisou, tei la ngingi ngesokou muamua'i noxinge no anu xaviinu Uleenu Tavuna, ia loxovaa ngingi ngatovo sou ngakalusou no anu xavingengi io? ⁴Loxovaa tu'utu'umaxu e muxali noxinge tei ne, ngingi ngetavulenu vitanisi, ne? Ia noxilo la eni emaisou lexe ngingi ngatavulenu vitanisi uasi. ⁵Lataua mulosinge Uleenu Tavuna noxou mo mu'oxonu sosovo se'i no taingengi mo ngemaisou ne. Ia tava'u a loxovaa la sou Anu mu'oxonu loxo ne? Xo ngingi ngemulinu lapuloto laixe, ne? Uasi, no anu vote'i sou ngelomusou a'alo laixe xe ngemuxaxu tangengi no anu, ne?

⁶xNgaxavutalanu mauxixu Avalaamu loxo Lavuku Tavuna teinu movikala aloxo 'o, "Anu mumuxaxu tanu noxou Lataua, la sou Lataua mumoxo'u lexe anu itema mulapu." ⁷Aloxo ne la sou ngingi ngalavusou laixe lexe ane'i ane imuxaxu tane'i, la ane'i Avalaamu ta 'olu ane. ⁸yTei manina la Lataua mulavusou lexe ili'i la ane'i ane ta Iutaia uasi imuxaxu tane'i la Anu umoxo'a lexe ta mitema milapu. Aloxo ne la sou Anu movikalanu Avalaamu muai no nano no anu Lavuku Tavuna teinu aloxo 'o, "Noxinesi la Lataua ualusi'a ta mitema ukalusi." ⁹Avalaamu mumuxaxu tanu la sou Lataua mualusou. Anu iouvilesisi aloxo ne noxi'a ane'i ane imuxaxu tane'i la Lataua ualusi'a.

¹⁰zIa Lataua u'oxonu masuane'i ane'i ane ixavutala lexe no anu vote'i sou imulinu lapuloto laixe la ixali ta mitema ulapu no iou Lataua. Xo vaikala muai no nano no anu Lavuku noxou Lataua

movikala aloxo 'o, "Lexe ta mitema ane imulinu vaivaikala muai no nano no anu lavuku sou lapuloto laixe utotomu uasi, la Lataua u'oxo masuane'i." ¹¹aLa sou anu muai lamana lexe Lataua umomomo sou umoxo'u itema vile lexe anu itema mulapu no anu vote'i sou umulinu lapuloto laixe uasi. Xo vaikala muai no nano no anu Lavuku noxou Lataua movikala aloxo 'o, Ta mitema ane mimuxaxu tane'isi ane Lataua umoxo'a lexe ane'i ta mitema milapu mo ane'i ino'u maui. ¹²bLa sou vote'i sou tamulimulinu lapuloto laixe ne anu mii sou muxamuxaxu tanenge uasi. Xo vaikala muai no nano no anu Lavuku noxou Lataua movikala aloxo 'o, "Itama e umulimulinu lapuloto laixe ukalusi la anu uxalisou maui no anu." ¹³cIoxe, no anu lapuloto la movikala lexe, itema umulinu lapuloto uasi la anu uulua. Ia Kalisito musu'ulinenge la muno'u taninenge la muulua, la muxali loxo itema sou uulua, la mulivulinenge. Sou umomomo sou vaikala muai no nano no anu Lavuku Tavuna teinu movikala aloxo 'o, "Ta mitema ta'ei e ilili no ovu ne Lataua uma'isi'a lexe ane'i iuuluasi." ¹⁴Aloxo tei no mine Lataua mualusou Avalaamu la movikalanu lexe ualusi'a ta mitema ane ta Iutaia uasi. Mo no anu xaixai noxou Iesu Kalisitosi la mulivulinenge, la sou alualu ane ne muxali maninasou mukalu. Aloxo ne la sou lexe nenge tamuxaxu tanenge la tano'u Uleenu Tavuna loxo Lataua musakiinu vaikalasou tei.

Lapuloto Umomosou Uxe'eenu

Mii Ma'ia Lataua Musakiinu

Vaikalasou Tei Uasi

¹⁵Ta vivilo eni a'oxonu vaikala tovola'i vile no anu maulinenge ta mitema aloxo 'o. Loxo itema vile sexasisi sou

^x3:6 Tav 15:6 ^y3:8 Tav 12:3; Rom 4:3, 16 ^z3:10 Lap 27:26

^a3:11 Ava 2:4; Xal 2:16 ^b3:12 Liv 18:5 ^c3:13 Lap 21:23; Rom 8:3

usoli, la ilou vile isakiinu vaikala sou lexe anu uno'u tanixu, la anu loxo vaikala ne anu musakii. Ia umomomo sou itema vile uxexeenu xe umuxaxu vaikala vile no latanu la uasi. ^{16d}Anu aloxo tei la Lataua musakiinu vaikala noxou Avalaamu xe noxou 'ilusunu. Vaikala vile muai no nano no anu Lavuku Tavuna teinu muvikala lexe, "Noxou 'ilusunu," laaxu lexe ta mitema tavu'alo uasi, ia muvikala lexe, "Noxou 'ilusuneni," laaxu lexe vile-sisi. Anu muvivilakalasu 'ilusunu vile-sisi ne, ane Kalisito. ^{17e}Vaikala noxilo ne laaxu aloxo 'o, Lataua musakiinu vaikala noxou Avalaamu tei, xe tauu ie itemaxu mavulovexa tami'a mo mavulovexa tatalu (430) mulai mukalu xe ili'i la lapuloto muxali. Lapuloto ne anu muxali ili'i manina, la sou anu umomomo sou uxexeenu xe ukalusou mii ma'ia Lataua musakiinu vaikalasou tei uasi. ^{18f}La sou loxo nenge tamulimulinu lapuloto laixe sou tano'u mimii lailaixe e Lataua mulalaxiinu sou ulosinge, la anu loxo nenge tano'u no anu vote'i sou ane musakii tei uasi. Ia no anu alauna noxou Lataua mulosou Avalaamu no anu vaikala e anu musakiinu.

^{19g}Lexe anu aloxo ne, la sou tava'u a loxovaa la sou lapuloto anu muxolu? Lapuloto anu muxali xo Lataua mumasaxa lexe susu tava'u uxali uatu lamana ulai uxali no mine Avalaamu 'ilusunu e Anu musakiinu vaikalasou tei 'ole uxali. Lataua mulosi'a ta angelo lapuloto ne la ane'i mipala'alixu noxou itema sou utulu no nixi la sou anu itema ne mupala'alixu noxinge. ²⁰Ia lexe Lataua ne Anu vilesisi la umomomo sou itema sou utulu nonixi ne uxolu uasi. ^{21h}Lexe anu aloxo ne, la sou anu a loxovaa, la-

puloto ne mupupuiou vaikala e Lataua musakiinu tei? Uasisi manina! Xo lexe Lataua mulosinge lapuloto vile la e umomomo sou tano'u mauili no anu la anu laixe lexe nenge talomuxu mo tamulinu laixe la sou nenge latala taxali ta mitema mulapu. ²²Ia vaikala muai no nano no anu Lavuku Tavuna teinu muvikala lexe, susu musakisakine'i ta mitema mukalusi, Lataua mu'oxonu aloxo ne mo sou nenge tamuxaxu tanenge noxou Iesu Kalisito, la nenge tamomomo sou tano'u mii ma'ia ane Lataua musakii vaikalasou tei lexe ulosi'a ane'i ane mimuxaxu tane'i.

²³ⁱTei no mine 'ilixu sou tamuxaxu tanenge uxali uao, la nenge texolu no anu sakisaki sou tamulimulinu lapuloto mulai mutalo no mine 'ilixu sou tamuxaxu tanenge muxali lamana noxinge ^{24j}La sou lapuloto ne anu loxo itema sou upelainge sou usaxilaingesi sou uole-nenge talai noxou Kalisito, aloxo ne mo sou lexe nenge tamuxaxu tanenge la taxali ta mitema mulapu. ²⁵Mo vaimomo 'o 'ilixu sou tamuxaxu tanenge a muxali, la sou lapuloto e tamulimulinu loxo upelainge ne usaxilainge la uasi.

No Anu Vote'i sou Tamuxaxu Tanengesi La sou Nenge Taxali Lataua ta 'Olu

^{26k}Ngingi ngemuxaxu tangeni xe ngexolu noxou Kalisito Iesu la sou ngexali Lataua ta 'olu. ^{27l}Mo ngingi mukalusi e nge'ulo no nano no ualasou Kalisito ne ngeno'u mo ngingi ngetokolomoxu Kalisito loxo ngetaanu tokolomo veveeni. ^{28m}Mo ngingi ngexali loxo Kalisito ta na'u la sou kalipala uxolu no taingengi loxo ta Iutaia, mo ta Xiliki, mo ta mitema

^d3:16 Tav 12:7 ^e3:17 Mul 12:40 ^f3:18 Rom 4:14

^g3:19 Apo 7:38; Rom 5:20 ^h3:21 Rom 8:2-4 ⁱ3:23 Xal 4:3

^j3:24 Rom 10:4 ^k3:26 Ioa 1:12 ^l3:27 Rom 6:3 ^m3:28 Rom 10:12

sou xaixai vitanisi, mo ta mitema ixolu no anu masaxa noxi'a mo ta mulu xe ta sema uasi. Xo noxou Kalisito la kalikalipala uasi ngingi latala ne ngexali vilesisi manina. ²⁹Mo lexe ngingi noxou Kalisito, la ngingi Avalaamu ta 'ilu'ilusunu xe ngingisi sou ngano'u mii ma'ia e Lataua musakiinu vaikalasou tei lexe ulosi'a Avalaamu ta minuminu ili'i.

4 Vaikala noxilo ne aloxo 'o. Lexe itema vile 'olu vilesisi ne ili'i la un-o'u miumiu momu ne, la uxali loxo anu miumiu muisalili. Ia tei no mine anu mauluxu la anu muxolu loxo itema sou xaixai vitanisi. ²Anu uxolu no laxa'a ane'i ane misaxila'u ilo'a ane'i ane mitulu muuli ulai utalo no anu voxo e momu musosovosou mulovo. ³Mo nenge kalumo aloxo ne. No mine nenge uao ta molomolo la nenge texolu no laxa'a ta uleenu e misaxila'u loxotolo xe lialia 'o. La mi'oxonenge texali ta mitema sou xaixai vitanisi noxi'a. ⁴Ia no anu voxo e Lataua musosovosou muxali manina la mupalusou 'Olu maninasou mulu'e. Nenu mivo'onu muxali loxo itema la muxolu no laaxu lapuloto. ⁵Anu mu'oxonu aloxo ne mo sou uno'u ulusinge ta mitema texolu no laaxu lapuloto, xe u'oxonenge taxali Lataua ta 'olu.

⁶Xo ngingi ngexali lataua ta 'olu, la sou Anu mupalusou Uleenu 'Olu ne mune'e muxolu no nano noxinge. Uleenu ne uxolu noxinge la sou uavutilinge sou ta'ava lexe, "Aba, Mamixe." ⁷La sou ngingi ngaxolu loxo ta mitema sou xaixai vitanisi la uasi, ia ngexali loxo Lataua 'olu. Xe no mine nini naxolu loxo Lataua 'olu la nini nalavusou lexe nini namomomo sou nano'u mimii lailaixe noxou e Anu mulalaxiinu sou ulosi'a ta 'olu.

Paulo Tanuxa'a ta Xalattia

⁸Tei manina la ngingi ngalavusou Lataua uasi, ngingi ngexolu loxo ta mitema sou xaixai vitanisi noxi'a ta mimii e ane'i Lataua uasi. ⁹Ia vaimomo 'o ngingi ngelavusou Lataua, uasi avikala lexe Lataua mulavusinge. Ia tava'u loxovaa la sou ngingi ngaxiu ngalivu ulai noxi'a ta uleenu ta masumasua mo sou e xavine'i uasi ne. Loxovaa ngingi ngemasaxa lexe ngalivu ngalai ngaxolu no laxa'a mo ngaxali ta mitema sou xaixai vitanisi noxi'a la? ¹⁰Ngingi utotomu ne ngalavusou ngasosovosou voxo ta tatila sou lalotu mo so'io alavua xe lalotu ta tatila sou tauu ie alavua. ¹¹Eni taleli umulinu 'ilixomengi la emama'u, xo loxo 'o io xaixai noxilo e epulipulileli sou e'oxonu ne uxali mii vitanisi.

¹²Ta vivilo, eni linga noxilo toxoxa'a ulai noxinge lexe laixe sou ngaxali aloxo eni 'o. Xo eni ne exali aloxo ngingi ne. Mo ngingi nga'oxonu susu vile une'e noxilo uasi. ¹³Ngingi ngexavutalanu, tava'u a loxovaa la sou eni ene'e ea'alomengi no anu a'alo laixe tei ne? Xo pipiena vile mu'oxoleli. ¹⁴No mine pipiena ne mu'oxoleli la vasimelo mamalaxu la mulosinge tu'umaxu, la ngingi ngamatapialeli mo ngalevetesilo uasi. Ia ngingi nge'osasi sou ngeno'ilo e'una exolu noxinge loxo angelo noxou Lataua vile xe loxo Kalisito Iesu. ¹⁵No anu voxo ane ne ngingi nge'osasilu misevile. Ia 'osa'ila noxinge ne mulai 'ava? Eni avikalangengi lexe no anu voxo ane ne ngingi nge'oxonu aloxo ne, anu mumomomo loxo ngingi ngaluvunu iengi lavo'onu la ngalosilo. ¹⁶Ia loxovaa, eni elaanu vaikala manina mulai noxinge la

²3:29 Rom 4:13 ³4:3 Kol 2:20 ⁴P4:4 Ioa 1:14; Rom 1:3

⁹4:6 Rom 8:15-17 ¹4:10 Rom 14:5; Kol 2:16

sou mu'oxongengi ngemaisilo exali loxo uluamengi, ne?

¹⁷ Ngalomu, ane'i ta mitema ne iitine'i itulu noxingesi sou inoinge, ia ixavutala sou isu'ulingengi uasi. Ane'i masaxa noxi'a ne sou ikalipalanenge nenge'asi, mo sou ngingi tangengi utulu noxi'asi sou ngasu'uline'i. ¹⁸ Lexe tanenge utulu manina sou ta'oxonu 'ilixo laixe noxi'a ane'i mose'i la anu laixe. La nga'oxonu utotomu, no mine nenge nenge'a taxoxolu mo no mine nenge nenge'a taxoxolu uasi kalumo. ¹⁹ Ta 'alixeni, eni examulinu navunavu iouvilesisi loxo sema ixamulinu navunavu sou ivo'o. Eni examulinu navunavu ane 'o singe, xo eni emasaxa lexe maulixu Kalisito lololinu uxolu noxinge. ²⁰ Eni talelingenge manina, xo vaimomo 'o nenge'a taxolu uasi, ia lexe nenge nenge'a taxolu la eni amomomo sou asu'ulingengi no anu vaikala lailaixe mose'i. Ia eni talelingenge manina, xo alavusou lexe asu'ulingengi no anu vote'i a loxovaa uasi.

Axali Ilee Sala

²¹ Ioxe, ngingi ta mitema e ngamasaxa lexe ngaxolu no laaxu lapuloto vaimomo 'o ngavikalaleli. Male ngingi ngalavusou vaivaikala sou lapuloto uasi? ²² ^sVaikala muai no nano no anu Lavuku Tavuna teinu mua'aloxu Avalaamu lexe anu muxalixa'a ta 'olu ta tamei. 'Olu vile muxalixu noxie sema e ane sema sou xaixai vitanisi xe 'olu vile muxalixu noxie semau mu'isalili. ²³ ^tOlu ane muxali noxie sema sou xaixai vitanisi ne mupaa no anu vote'i sou taxalixa'a ta 'ilinge 'o. Ia 'olu ane mupaa noxie semau mu'isalili ne muxali no anu vaikala noxou Lataua e musakiinu tei. ²⁴ A'alo ane ne anu tovola'isi, xo ta sema ta

tamei ne misosovosou opo vilesisi e Lataua musakiinu vaikalasou ta tamei. Axali misosovosou opo vilesisi e Lataua musakiinu vaikalasou tei no laxa'ilu ne Sioni, mo ta 'ilie ne ixali ta mitema sou xaixai vitanisi. ²⁵ Axali ane misosovosou laxa'ilu ne Sioni muxolu no xalee lia tila ne Alevia, xe musosovo sou Ielusalemu vaimomo 'o. Xo ane ilo'a ta 'ilie mixali ta mitema sou xaixai vitanisi. ²⁶ ^uIa Ielusalemu ane vile muxolu teitexi no opo loxotolo ne anu Sala ne anu neninge maninasou ane. ²⁷ ^vXo vaikala vile muai no nano no anu vaikala noxou Lataua teinu movikala aloxo 'o.

“Nini sema e nalavusou napalaa uasi mo naxamulinu navunavu sou lavulo'o uasi ne na'osa, mo nalexe lexe sou 'osa'ila xe na'ava'ava toxotoxoxa'a sou namaxa'u 'osa'ila noxine.

Xo maasi la ta 'iline ixali tavu'alo, ua'ulixe sema e ipapalaa.”

²⁸ ^wTa vivilo, vaimomo 'o ngingi aloxo Aisaki xo ngingi ngexali Lataua ta 'olu no anu vote'i e anu musakiinu tei. ²⁹ ^xNo anu voxo ne la molomolo e mupaa no anu vote'isou ixalixa'a ta molomolo ne muxiu la mu'oxonu masuanu molomolo ane mupaa no anu xaviinu Uleenu Tavuna. ³⁰ Ia vaikala noxou Lataua movikala a loxovaa? Anu movikala lexe, Ngaxexene sema sou xaixai vitanisi ne ilou 'ilie. Xo 'ilie ne umomomo sou ukalipala mimii noxou molomolo e momu muxalixu noxie semau maninasou ne uasi. ³¹ Aloxo ne la sou ta vivilo nenge telavusou lexe nenge texali noxie sema sou xaixai vitanisi uasi, nenge texali noxie sema e ane tilasie sema sou xaixai vitanisi.

^s4:22 Tav 16:15; 21:2 ^t4:23 Rom 9:7-9 ^u4:26 Eva 12:22; Pal 21:2, 10

^v4:27 Ais 54:1 ^w4:28 Tav 15:4-5; Rom 9:7 ^x4:29 Tav 21:9-10; Ioa 8:35

Noxou Kalisitosi La sou Anu Mululusinge

5 Kalisito mululusinge no anu sakisaki sou lapuloto mo nenge vasimenge manamana'u. La sou laixe lexe ngatulu pakia'inge, mo iengi uvaxai'a ta mitema i'oxongengi ngaxali ta mitema sou xaixai vitanisi la mamu. ²Ae, ngalomu, eni Paulo avikalangengi aloxo 'o, lexe ngingi ngamalalingenge sou xooxoo ungasinge, la xaixai noxou Kalisito ne uxali mii vitanisi noxinge. ³Ngingi ta mitema ukalusi e ngamalalingenge ulai sou xooxoo ungasinge eni avikalangengi lamana la aloxo 'o, lexe ngingi nga'oxonu aloxo ne la anu laixe lexe ngamulinu lapuloto ukalusi. ⁴Ngingi ta'ei e nga'oxo lexe ngamulinu lapuloto laixe mo sou ngaxali ngalapu no iou Lataua, la ngingi ngexolu va'axu noxou Kalisito. Mo ngexolu no nano no anu alauna noxou Lataua la uasi. ⁵Ia no anu xaviniu Uleenu Tavuna la nenge temuxaxu tanenge noxou Lataua mo taxolu taloopalasi noxou sou umoxo'inge lexe nenge ta mitema mulapu. ⁶Xo lexe itema uxolu noxou Kalisito, la xooxoo ungasou xe ane xooxoo ungasou uasi ne anu mii vitanisi. Ia 'ilixu sou itema umuxaxu tanu la uavutinoxu opoonu sou umasaxai'a ane'i mose'i, la anu 'ilixu ane ne anu mii maninasou.

⁷Ngingi ngeiave no anu saisale ne la ngeiave laixesi. Ia 'ena'ei utalutaluxu vote'isinge la sou mu'oxongengi ngamulinu vaikala manina ua, ne? ⁸Xavutala ane loxo ne, anu molu noxou, Anu ane mu'avalinge ne uasi. ⁹Ngamaisou isi kitu'asi, ia u'oxonu veleti la usoxo toxoxa'a. ¹⁰Eni emuxaxu taleli manina noxou Tila lexe Anu usu'ulingengi la ngamulinu xavutala vile uasi, 'ei

ane mu'oxo aloxo ne, uno'u 'ulusou susu noxou ne. ¹¹Ta vivilo, lexe eni a a'alo no anu 'ilixu sou xooxoo ungasinge ulalaisio ia tava'u loxovaa la sou ane'i i'oxo'oxonu masualeli sio 'o? Ia lexe eni avikala lexe xooxoo ungasai'a ta mulu, la vaikala sou ovu valautu ne umomomo sou u'oxoo masuanu xavutalamengi uasi. ¹²Ta mitema e ixovulaulaulixu xavutalamengi ne, xavine'i lexe xooxoo ungasinge ukalusi. Ia lexe ane'i imasaxa aloxo ne, la anu laixe lexe ane'i ixotosou vasivasime'a uxexee avile.

¹³^bIoxe ta vivilo, Lataua mu'avalinge sou ngaxolu vasimenge manamana'u. Ia no mine ngexolu vasimenge manamana'u aloxo ne, la mamu sou ngaxavutala lexe, nexi texolu laixenenge, mo nexi tamomomo sou tamulinu masaxa noxinge sou vasimenge. Ngingi nga'oxonu aloxo ne uasi, ia laixe lexe ngamasaxainge ngatongato'o xe ngaxali ta mitema sou xaixai noxinge ngatongato'o. ¹⁴^cVaikala sou lapuloto mukalusi ne mupita muxolu no nano no anu lapuloto vilesisi ane lexe, Nini namasaxai'a ta menexine aloxo nini nemasaxaine. ¹⁵Ia lexe ngingi ngalavilavi xe nga'oto'oto ngatongato'o, la ngalaxa'i xo maasi la ngingi ngaulua ukei.

Mauli no Anu Uleenu Tavuna Xe Mauli sou Masaxa sou Vasimenge

¹⁶Ioxe, la sou eni avikalangengi aloxo 'o, laixe lexe Uleenu Tavuna uulaxungengi no anu muamua'ingenge. Lexe ngingi nga'oxonu aloxo ne, la ngingi ngamomomo sou ngamulinu masaxa sou vasimenge uasi. ¹⁷^dXo nenge telavusou aloxo 'o, masaxa sou vasimenge ne utovo sou utaloxolixu Uleenu Tavuna xe Uleenu Tavuna ne utovo sou utalox-

^y5:6 1Ko 7:19; Xal 6:15 ^z5:9 1Ko 5:6 ^a5:10 2Ko 11:15; Xal 1:7

^b5:13 1Pi 2:16 ^c5:14 Liv 19:18; Rom 13:9 ^d5:17 Rom 7:15-23

olixu masaxa sou vasimenge. Ane'i ilou i'oto noxi'a ngatongato'o, la mii ma'ia e ngingi ngamasaxa lexe nga'oxonu ne, ngamomomo sou nga'oxonu uasi. ¹⁸Ia lexe Uleenu Tavuna uulaxungengi, la ngingi ngamomomo sou ngaxolu no laaxu lapuloto uasi.

¹⁹eNgingi ngelavusou masaxa sou vasimenge 'ili'ilixo sou ne aloxo 'o, 'il-i'ilixo sou vote'i mo 'ilixo e nuni'u manina, xe opo uavuti sou 'ilixo masumasua. ²⁰Mo 'ilixo sou lalotu noxi'a ta lataua kalakalavoi mo 'ilixo sou i'oxonu ta'uluxu masua, mo 'ilixo sou molo-molosilane'i mo 'oto'oto xe lavilavi, mo opo masumasua, mo iisuiisu, mo 'ilixo sou tatoonenge mo sangalako mo 'ilixo sou la'ia xe 'ilixo sou kalikalipala. ²¹Xe opone'i masuai'a ta menexi'a e mi'ami'a tavu'alo mo iixu lexa peki-a'u ulolutu la i'itine'i xe ipulipuli anax-a'a. Eni evikalangengixu tei, ia vaimomo 'o avikalangengixu la. Ta mitema ane ilavusou i'oxo'oxonu 'ili'ilixo aloxo ne, umomomo sou i'unalai no anu saxisaxila'u noxou Lataua uasi.

²²Ia xaixai no anu Uleenu Tavuna uxalixu nene'axu aloxo 'o, 'ilixo sou tamasaxai'a ta menexing manina, 'ilixo sou 'osa'ila, 'ilixo sou opo se'isisi, 'ilixo sou la'ianenge palepalea uasi, 'ilixo sou ta'oxonu 'ilixo laixesi noxi'a mose'i mo 'ilixo sou tamuamua'i ulapusi xe 'ilixo sou ta'oxonu xaixai la ta'oxonu maninasousi. ²³Mo 'ilixo sou xolu se'isisi xe 'ilixo sou tataloxolinenge. Vaikala no anu lapuloto vile uapinenge sou tamulinu 'il-i'ilixo ane ne uasi. ²⁴fAne'i ane noxou Kalisito Iesu mipilixinu vasime'a ilou masaxa masua sou vasime'a ne, la mililinu no ovu valautu mo musoli ne. ²⁵Aloxo ne, la sou lexe nenge teno'u mauili laixe no anu Uleenu Tavuna, la

anu laixe lexe Anu molu uulaxunenge no anu muamua'i noxinge. ²⁶gLa sou anu laixe sou ta'iti'itinenge mo taavuavutinoxu oponenge ngatongato'o xe taiisuiisu nenge ngatongato'o mamu.

Ta'oxonu 'Ilixo Laixesi

6^hTa vivilo noxou Iesu, lexe ngingi ngelavusou vile noxinge mulapau no anu susu, la anu laixe lexe ngingi ane Uleenu Tavuna musaxila'inge ngalai ngasu'ulinu se'isisi sou ngalivunoxu. Ia ngalaxa'ingengi, loxo 'o io tovtotoxu uxali noxinge la ngalapau kalumo. ²iMo anu laixe lexe ngatavulenu tu'umaxu noxinge ngatongato'o, xo no anu vote'i ane ne, la ngingi ngamulinu lapuloto noxou Kalisito laixe. ³Ia lexe itema vile uxavutala lexe anu muuliuli ia anu uuliuli uasi, la molu mu'oxo loloxu ane. ⁴Itema vilevilesi ne laixe lexe utilovosou xaixai noxou lexe mu'oxonu xaixai laixe xe u'oxonu laixe uasi. Lexe anu utilovosou xaixai noxou xe mu'oxo laixe, la sou anu umomomo sou utooxu no anu, ia utilovosou 'ilixo noxou noxi'a ane ane'i mose'i uasi. ⁵jXo itema vilevilesi utavulenu tu'utu'umaxu sou xaixai noxou ulovo.

⁶kAloxo 'o, lexe itema vile uno'u lavulavu no anu vaikala noxou Lataua, la laixe sou umila'anu mimii mose'i lailaixe noxou ne ulai noxou tisa noxou.

⁷lNgingi minge nga'oxo lolongenge mamu. Evile umomomo sou u'oxo loloxu Lataua uasisi mania. Itema vile utounu mii ma'ia no xaixu ne, la anu uno'u temanu mii ne u'isalili. ⁸Lexe itema vile umulimulinu masaxa sou vasimolu, la anu loxo anu utotou ane. Ia uxalixu nene'axu sou anu uno'u ne mamulosi. Ia lexe umulimulinu 'ili'ilixo no anu Uleenu Tavuna la loxo anu uto-

^e5:19 1Ko 6:9-10 ^f5:24 Rom 6:6; Kol 3:5 ^g5:26 Pil 2:3 ^h6:1 Mat 18:15
ⁱ6:2 Rom 15:1 ^j6:5 Rom 14:12 ^k6:6 1Ko 9:11, 14 ^l6:7 Rom 8:13

tou ane. Xe ili'i sou uno'u temanu, la nene'axu ane Uleenu Tavuna ulosou maui lailaixe utotomu mo kaluxu uasi. ⁹La sou anu laixe lexe nenge'a tatotosa sou ta'oxo'oxonu 'ili'ilixo lailaixe mamu. Xo loxo nenge tapaupaxe uasi la nenge tano'u temanu xai ne no anu voxo sou mu'isalili. ¹⁰Aloxo ne la sou lexe nenge texalisou taiinu sou ta'oxonu 'ilixo laixe noxi'a ta mitema ukalusi, la laixe sou ta'oxonu. Mo laixe lexe ta'oxonu maninasou ulai noxi'a ta mitema ane mimux-axu tane'i noxou Tila.

Vaikala Vateteli Xe Vaikala sou 'Osa'ila

¹¹Ngamaisou kaukavu toxotoxoxa'a no anu uoli voloxu 'o ne, eni melo ekaukavunu no avolo. ¹²Ngalomu, ta mitema e xavine'i, la ipalusinge sou lexe xooxoo ungasinge ne i'oxo lexe i'oxonu aloxo ne, xo imasaxa lexe ino'u uala tila no ie'i ta mitema. Ane'i i'oxonu aloxo ne xo tava'u aloxo 'o. Loxo 'o io ane'i imux-axu tane'i no anu ovu valautu noxou Kalisito la ta mitema i'oxonu masuane'i. ¹³Ane'i e xooxoo mungasi'a ne ilavusou imulinu vote'i sou lapuloto laixe uasi, ia ane'i xavine'i sou lexe xooxoo un-

gasinge. Mo sou ane'i ino'u uala tila no anu mii ma'ia mi'oxonu noxinge ne. ¹⁴Ia eni a'itinu ualasilo xe itema vile uala-sou uasi, ia laixe lexe a'itinu ovu valautu noxou Tila noxinge Iesu Kalisitosi. Xo no anu soli noxou no anu ovu valautu la 'ili'ilixo sou lialia 'o musoli no anu xavutalaxeni. Mo anu loxo eni kalumo a esoli no ovu valautu ne, la eni amomomo sou amulimulinu 'ili'ilixo no lialia 'o uasi. ¹⁵^mLa sou vaimomo 'o 'ilixo sou xooxoo ungasinge ne anu mii vitanisi xe xooxoo ungasinge uasi ne anu mii vitanisi kalumo. Ia mii mutila ane lexe nenge texali alavua. ¹⁶Eni akilaka lexe alauna mo opo se'isisi noxou Lataua uxolu noxi'a ane'i ta'ei e ilavusou imulinu lapuloto ane 'o. Ane'i ta mitema ane ne ane'i ta Isilaeli maninasou noxou Lataua.

¹⁷ⁿIoxe sou akalusou vaivaikala noxilo la avikala aloxo 'o. Eni amasaxa sou itema vile ulosilo tu'umaxu la uasi. Ta mitema mivelo mo kulue tanitanixu a muxolu no vasimelo 'o, xo anu mumaxa'u lexe eni itema sou xaixai maninasou noxou Iesu. ¹⁸Ta vivilo noxou Iesu, eni akilaka lexe alauna noxou Tila noxinge Iesu Kalisito uxolu no anu ulengengi. Manina.

*UOLI VOLOXU ANE PAULO
MUKAUKAVU MULAI NOXI'A*

TA EPESO

Vaikala lamana

Paulo mukaokavu uoli voloxu ane 'o mulai noxi'a ta Epeso, xo umasaxa sou ulamanalixa'a aloxo 'o. Xavutala noxou Lataua ne lexe upitanu mimii teitexi no opo loxotolo mo mimii no lialia 'o ne uxolu no laaxu Kalisito mo Anu uxolu kisou mimii ne ukalusi (1:10). La sou Lataua mumasaxa lexe uavutinoxu ta mitema noxou sou ipita ixolu noxou Kalisito mo ixali vilesisi.

Paulo musokou vaivaikala noxou la mulamanalixu vaikala kisou lexe Lataua musosovosi'a ta mitema noxou la mupitane'i no anu vote'i a loxovaa. Anu mulamanalixu lexe no anu tanutanuxu noxou Lataua, la mu'oxone'i mixali vilesisi. No anu xaixai noxou Iesu la Lataua mululusou susu noxi'a, xe mulivulixa'a no anu sakisaki sou susu. Mo Anu mulosi'a Uleenu Tavuna loxo Anu sosovo noxou sou u'oxonu mimii lalaxe loxo Anu musakiinu vaikalasou tei (1:14). Xe tameisou la Paulo muvikala lexe ta mitema ane ilo'a Kalisito mipita ne ipita ixali vilesisi no anu maulixa'a. No anu viavaikala noxou Paulo la anu mu'oxonu vaikala tovola'i mose'i sou ulamanalixa'a ta mitema noxou Lataua lexe ane'i mipita noxou Iesu la ane'i mixali vilesisi. Anu mu'oxo lexe ta temanu lalotu ne loxo itema vasimolu ia Kalisito anu muxali kisou (4:1). Mo mutovola'inu vile lexe aloxo tani, ia Iesu anu loxo atolaxu tani (2:19-22). Xe aloxo sema ilou mulu mitaula'i, la Iesu aloxo sema mulue (5:22-32). No anu uoli voloxu ane 'o la

nenge tamomomo sou tamaisou lamana mii ma'ia lailaixe Lataua mu'oxonu mulai noxi'a ta mitema noxou.

A'alo muai no nano aloxo 'o

Vaikala lamana 1:1-2

Kalisito anu kisou mimii mukalusi 1:3-14

Lakilaka noxou Paulo 1:15-23

Noxou Kalisitosi la nenge temauli 2:1-3:21

'Ilixo sou lalotu maninasou 4:1-6:20

Vaikala sou sexela xe lakilaka 6:21-24

1 Eni Paulo aposeli noxou Kalisito Iesu no anu masaxa noxou Lataua mupalusilo sou akaukavunu vaivaikala ane 'o ulai noxinge ngingi ta mitema noxou Lataua, mo ngingi ane ngemuxaxu tangengi noxou Kalisito Iesu ne Epeso. ²Eni akilaka lexe alauna mo opo se'isisi noxou Lataua Maminge mo Tila Iesu Kalisito uxolu noxinge.

**Alualu Noxou Kalisito
Mune'e Noxinge**

³P^tTa'itinu Lataua ualasou anu Tila noxinge Iesu Kalisito Momu. Noxou Kalisito la sou Anu mualusinge no anu mii lailaixe teitexi no opo loxotolo sou usu'uli uleenenge. ⁴Xo no mine Anu ukoinu mimii uao la, Anu musosovosinge. Mo no iou Lataua la nenge malemalenga mo ta noxou la, ta mitema ixalisou susu vile noxinge uasi. ⁵rⁿNo anu tanutanuxu noxou Lataua la Anu xavutalau lexe, noxou Iesu Kalisito la Anu umoxo'inge lexe nenge taxali loxo anu ta 'olu. Anu tanu mo masaxa tatila noxou aloxo ne. ⁶La sou nenge ta'itinu Lataua ualasou no anu alauna lailaixe ane Anu mulosinge vitanisi muxolu noxou Iesu anu ane Anu tanuxu musuku. ⁷s^aAlauna tatila mu'ana'ana noxou Lataua la muno'u 'ulusinge no

^o1:1 Apo 18:19-21; 19:1 ^p1:3 Ep 2:6

^s1:7 Ep 2:7; Kol 1:14

^q1:4 Ioa 15:16

^r1:5 Ioa 1:12

anu sialuxu Iesu. La sou Anu mululusou susu noxinge no anu alauna noxou. ⁸No anu alauna noxou la Anu mu'ana'analinenge no anu xavutala laixe mo lavulavu lailaixe. ⁹^tMo Anu mumolo tanou mii mai'a ane lexe Anu u'oxonu no anu xaixai naxou Kalisito. Ia xavutalau ne tei la mutalume, ia vaimomo 'o Anu mulosiengexu xavutala noxou ne. Anu u'oxonu manina sou ne. ¹⁰^uXavutala ne aloxo 'o, xavutalau ne. Mo voxo ulai ukalu la Anu mupitanu mimii latala teitexi no opo loxotolo mo no lia 'o mukalusi ne muxolu loxo kisi'a Kalisito.

¹¹^vMo noxou Kalisito la sou Anu xavutala mo masaxa noxou anu ane mu'oxonu mimii latala mukalusi ne musosovosixe lexe nexi ta na'u maninasou. ¹²Anu musosovosixe ta Iutaiasi tei, xo nexi teloopala noxou Kalisito. La sou nexi ta'itinu Lataua no anu alauna lailaixe noxou ne. ¹³Mo ngingi kalumo ngelomusou vaikala manina noxou Kalisito. La sou ngexali ngexolu noxou la anu a'alo lailaixe sou Lataua mupamaulingengi. Mo ngemuxaxu tangengi noxou Kalisito la sou mumomomo sou vaikala noxou Lataua e musakii tei lexe umulaxu sosovo vile noxinge. Sosovo noxou ne ane Uleenu Tavuna noxou. ¹⁴^wNenge teno'u Uleenu Tavuna la sou nenge tamomomo sou tano'u mimii lailaixe teitexi no opo loxotolo ane Lataua mulalaxiinu sou ulosi'a tamitema noxou. La sou nenge ta'itinu ualasono anu alauna noxou singe.

Lakilaka Noxou Paulo

¹⁵Aloxo ne la sou no mine eni elomusinge lexe ngingi ngemuxaxu tangengi noxou Tila Iesu mo ngingi tan-

gengixa'a ta mitema noxou Lataua. ¹⁶La sou eni axavutalangi no anu lakilaka noxilo mo alemolu laixe noxou Lataua utotomu. ¹⁷^xMo utotomu ne eni akilaka ulai noxou Lataua e Tila noxinge Iesu Kalisito. Anu Maminge xavi musuku lexe ulosinge Uleenu sou ulosinge xavutala lailaixe, mo ngalavusou Lataua laixe, xe upalapala'alixu laaxu vaivaikala noxou ane mutalume. ¹⁸Mo eni akilaka kalumo lexe ukisiinu xavutalamengi mo sou xavutalamengi ulamana no anu mii ma'ia ane anu mu'avalinge la ngingi ngelooala no anu, mo ngalavusou laixe lexe lavuluti lailaixe ne Lataua ulosi'a ta mitema noxou. ¹⁹^yMo eni akilaka lexe nenge ta mitema ane tamuxaxu tanenge noxou ne, talavusou xavi noxou Lataua a uxolu noxinge. Xavi noxou Lataua e uxaxai noxinge ne anu uxaxai la xavi musuku umomomo sou tatilovo sou uasi. ²⁰^zXe no mine musoli la no anu xavi noxou Lataua la mutulusou. No anu xavi ano 'o la Lataua mulaixu sou muxolu no avolu tema teitexi no opo loxotolo. ²¹^aLa Anu muxolu kisi'a ta uleenu ane mixolu teitexi no opo loxotolo, mo muxolu kisi'a ta mitema e iulaxune'i ta mitema no lia 'o mo ta tatila no lia ukalusi 'o xe ta uleenu ane xavine'i musuku kalumo. Anu muno'u uala tila manina. Uala tila ne sou vaimomo 'osi uasi, sou 'ili'i kalumo. ²²^bMo Lataua muxaxu mimii latala muxolu no laaxu mo musosovo sou lexe Anu uxolu kisou mimii latala ukalusi, mo uxolu kisou noxi'a ta mitema ilotu noxou Iesu. ²³^cLalotu ne anu Kalisito vasimolu. Anu muxolu mo mu'ana'ana no anu mimii latala mukalusi mo mu'ana'ana no anu lalotu noxou.

^t1:9 Rom 16:25 ^u1:10 Kol 1:16, 20 ^v1:11 Rom 8:28-29 ^w1:14 2Ko 1:22

^x1:17 Kol 1:9 ^y1:19 Kol 1:11 ^z1:20 Lex 110:1; 2Ko 13:4; Kol 2:12

^a1:21 Kol 1:16; 2:10 ^b1:22 Lex 8:6 ^c1:23 Rom 12:5; Ep 4:10, 15; Kol 1:18

Nenge Tesoisoli Ia Kalisito Mutulusinge

2^dNgingi tei la nge'oxo'oxonu 'ili'ilixoxo masumasua mo susu la muvau ulengengi musoisoli. ^{2e}No mine ngingi ngemulimulinu xoluxolu mo muamua'i masumasua sou lialia 'o, mo ngemulinu 'ilixoxo noxou kisi'a ta uleenu ta masumasua e musaxila'u la va'a vitanisi teitexi no loxotolo. Anu uleenu ne ane uxolu uxaxai no nano no anu maulixaxa'a ta mitema ane mose'i ilolomu uasi vaimomo 'o. ^{3f}Nenge nenge'a tei la texolu no taine'i mo xavutalaminge muavuti la temulimulinu masaxa masua sou vasimenge sou umomomo sou masaxa no anu vasimenge. Nenge te'oxonoxo aloxo ne, la nenge kalumo texo no nano no anu la'ia noxou Lataua ane Anu mulalaxiinu sou ulosi'a ta mitema ukalusi ane mose'i imulimulinu 'ili'ilixoxo ane ne. ^{4-5g}Manina susu noxinge te'oxo'oxonoxo la muvau uleenenge musoisoli, ia xo no anu alauna mo tanu tanuxu lailaixoxo noxou Lataua mu'ana'ana no anu alauna misevile la sou mutulusinge temauli noxou Kalisito. Ani no anu alauna tatila noxou Latauasi la sou Anu mupamaulingengi. ^{6h}Mo Anu mutulusinge nenge'a Kalisito la mupalupexasinge no pa'umolu teitexi no opo loxotolo mo nenge'a Iesu Kalisito texolu tepita. ⁷Anu mu'oxonoxo aloxo ne noxinge mo u'oxonoxo kalumo noxi'a ane'i ane il-i'i. Anu mu'oxonoxo aloxo ne sou umaxa'u alauna tatila noxou singe noxou Kalisito Iesu. Alauna tatila noxou ne umomomo sou tatilovo sou uasisi manina. ⁸⁻⁹ⁱLa sou no anu alauna noxou la, Anu mupamaulingengi xo ngingi ngemuxaxu

tangengi noxou. Mii ane 'o, nga'itiniu ualasinge lexe ngingi nge'oxonoxo muxali no anu xaixai noxinge, mo lakolisou xaixai noxinge uasi. Anu Lataua molusi mulosinge vitanisi. ^{10j}Lataua anu mukoinenge, la sou Anu mupuinenge. Sou nenge tamuamua'i no anu vote'i sou 'ilixoxo laixe ane Anu mulalaxiinu tei lexe nenge tamulinu.

Noxou Kalisito La Nenge Taxali Vilesisi

¹¹Aloxo ne la sou ngingi ane ngaxali no anu mata noxi'a ta Iutaia uasi ngaxavutala ulivu. Ta Iutaia ilemengen lexe ngingi xooxoo ungasinge uasi, ia ane'isisi xooxoo mungasi'a. 'Ilixoxo ane ne i'oxo noxi'a ta mulusi vasime'a mo ixaxaisou no 'a avo'a. ^{12k}Mo ngaxavutala ulivu, tei no mine ngingi ngamuxaxu tangengi noxou Kalisito uao, la ngingi ngexolu va'axu noxou. Mo ngaxavutalanu laixe, tei la ngingi ngexolu loxo ta asila mo ngexali no anu mata noxi'a ta Isilaeli uasi. Lataua musakiinu vaikala mo mulosi'a ta Isilaeli lapuloto, la ngingi ngexolu va'axu noxi'a. Mo no mine ngingi ngexoxolu no lia 'o la nga-loopala sou ngano'u mii vile laixe ili'i uasi mo ngalavusou Lataua uasi. ^{13l}Mo tei la ngingi ngexolu no paxa manina. Ia vaimomo 'o, no anu sialuxu Kalisito la muno'inge ngelivu mune'e 'alai noxou mo ngexolu ngepita noxou Kalisito Iesu.

^{14m}Xo noxou Kalisitosi la mulosinge opo se'isisi mo mu'oxonoxo xoluxolungenge muxali laixe. Tei la ta Iutaia mimolosilangengi mo mikalipalangengi. Ia noxou Kalisito la mumamulonoxo vimelu e muxolu no taingengi la ngingi ngexali vilesisi. ¹⁵ⁿMo anu soli noxou la Anu

^d2:1 Kol 1:21; 2:13 ^e2:2 Kol 3:7; Tit 3:3 ^f2:3 Kol 3:6

^g2:4-5 Rom 6:11-13 ^h2:6 Kol 2:12 ⁱ2:8-9 1Ko 1:29-31; 2Ti 1:9

^j2:10 Tit 2:14 ^k2:12 Rom 9:4; Kol 1:21 ^l2:13 Kol 1:20

^m2:14 1Ko 12:13 ⁿ2:15 Kol 2:14

mumamulonun lapuloto noxou Mosesi mo vaivaikala maumautunu ilou lapuloto sou. Anu mu'oxonu aloxo ne sou mupitane'i ta mitema la'oluxa'a ta tamei ne, mixali alavua mo vilesisi. No anu 'ilixi ane ne la sou Anu muxalixu opo se'isisi no tainenge. ¹⁶Mo no anu soli noxou no ovu valautu la Anu mupitane'i ta mitema la'oluxa'a ta tamei ne mixali vilesisi mune'e noxou Lataua. No anu ovu valautu ne la Anu mukalusou 'ilixi sou imolomolosilangengi ne. ¹⁷Mo Anu mune'e la mua'aloXu a'alo laixe sou opo se'isisi. Anu mua'aloXu noxi'a ane'i ane mixolu 'alai xe noxi'a ane'i ane mixolu no paxa kalumo. ¹⁸La sou no anu mii ma'ia ane Kalisito mu'oxonu ne mukisiinu vote'isinge ta Iutaia xe ane'i ane ta Iutaia uasi. Mo no anu Uleenu vilesisi muxolu noxinge la sou nenge tamomomo sou talai noxou Maminge.

¹⁹Ngingi nge'oxonu aloxo ne la sou ngingi ngexolu loxo ta asila la ua, ngingi ngexali loxo ane'i mo ngexali ta mitema noxou Lataua xe ngexali Lataua ta 'olu. ²⁰Mo ngingi ngexali loxo tani Lataua mutulusou. Nexi ta mitema ane Iesu mupalusixe, mo ta mitema sou palomatana, nexi aloxo lavo'o sou tani tava'u. Ia Kalisito Iesu Anu loxo lavo'o mutila manina sou tani tava'u ne. ²¹Noxousi, xe nenge nenge'a tapita la tani lololinu ne utulu. Anu utulu la uxali taasou lalotu tatila noxou Tila sou talotu ulai noxou Lataua no anu. ²²Mo noxousi la Anu mutulusinge kalumo la ngexali taasou Uleenu Lataua sou uxoxolu no anu.

Paulo Mua'aloXu A'alo Laixe sou Iesu Mulai Noxi'a Ane'i Ane ta Iutaia Uasi

3^uTava'u xo eni Paulo itema sou xaixai noxou Kalisito Iesu esu'ulingengi ta mitema ane'i ane ta Iutaia uasi, la sou exolu no nano no taasou navunavu. ²Eni elavu sou lexe ngingi ngelomu sou lexe no anu alauna noxou Latauamenge, la Anu musosovosilo sou a'oxonu xaixaisinge noxou. ³Mo mii ma'ia ane mutalume tei ne mupala'a noxilo la sou eni ekaukavu seville no anu tei ne. ⁴No mine ngingi ngaitisou la sou ngingi ngamomomosou, ngalavusou lexe eni elavu manina no anu mii ma'ia mutalume noxou Kalisito. ⁵Mii ma'ia ane mutalume noxi'a ta mitema ane tatei, vaimomo 'o Uleenu mupala'alixu noxixe ta mitema sou ane Iesu mupalusi'a mo ta mitema sou palomatana noxou. ⁶Mii ma'ia ane mutalume ne aloxo 'o, no anu a'alo laixe sou Iesu Kalisito la mu'oxongengi ta mitema ane'i ane ta Iutaia uasi nenge'a taxali vilesisi. Mo ngingi ta mitema ane'i ane ta Iutaia uasi ngano'u mii ma'ia ane Lataua musakiinu vaikala sou tei noxou Iesu lexe ta Isilaeli ino'u ne. No anu xaixai noxou Kalisito Iesusi la ngingi ngano'u kalumo.

⁷Lataua mu'oxoleli exali amitema sou xaixai noxou. Mo no anu alauna noxou la Anu mulosilo xavi noxou la sou eni exali itema sou xaixai noxou. Sou a'aloXu a'alo laixe sou Iesu. ⁸Mo ta mitema noxou Lataua ne miua'ulixi, ia eni ne uasisi manina mo amii vitanisi. Ia Anu mualauanasilo laixe la mulosilo xaixai sou aa'aloXu a'alo sou mimii laixe sou Kalisito e tatilovo sou uasi ulai nox-

°2:16 Sek 9:10; Kol 1:20, 22 P2:17 Ais 57:19 ¶2:19 Ep 3:6

†2:20 1Ko 3:11 §2:21 1Ko 3:16 †2:22 1Pi 2:5 ¶3:1 Pil 1:7, 13

‡3:2 Kol 1:25 ¶3:3 Ep 1:9-10; Kol 1:26 *3:6 Ep 2:13, 16-19

‡3:7 Kol 1:25 ‡3:8 1Ko 15:9-10

i'a ta mitema ane'i ane ta Iutaia uasi. ⁹La sou vaimomo 'o eni a'oxonu ulamana noxinge aloxo 'o. Lataua mukoinu mimii latala mukalusi la mimii latala anu mutalume iou noxi'a ane'i tatei. Ia vaimomo 'o Anu mulosilo xaixai sou a a'aloxu mimii ma'ia ane mutalume ne. Anu u'omoxu uxali maninasou. ¹⁰Tei la Anu mutalume iou ia vaimomo 'o la Anu mu'oxonu lalotu noxou muxali. Mo anu mumasaxa lexe no anu lalotu noxou la ane'i ane mixolu teitexi no loxotolo mo ta tatila noxi'a ta uleenu e misaxila'u loxotolo ilavusou mo imaisou xavutala lailaixe iouiou noxou ne uxali lamana noxi'a. ¹¹Tatei manina la Lataua muxavutala lexe u'oxonu mii ane kaluxu uasi ne uxali, ia vaimomo 'o no anu xaixai noxou Kalisito Iesu Tila noxinge, la sou Anu mu'oxonu mimii ne muxali manina. ¹²aXo nenge noxou Kalisito, mo nenge temuxaxu tanenge noxou Kalisito la sou nenge tamama'u sou talai noxou Lataua uasi.

¹³La sou eni avikalangengi aloxo, ngaxavutala malaxo no anu tu'umaxu ane noxilo singe 'o uasi xo eni a'itingengi.

Lakilaka Noxou Paulo Si'a ta Epeso

¹⁴Tava'u aloxo 'o, la sou eni axolau tava'ilo vo'uxu ulu'elai no talaxu la akilaka ulai noxou Maminge. ¹⁵Ane'i ane mixolu teitexi no opo loxotolo xe ane'i ane ixoxolu no lia 'a. Mo Anu molu mumoxo'u ualualasi'a, mo ane'i loxo ta mata noxou. ¹⁶Eni akilaka ulai noxou Maminge lexe, no anu mimii tavu'alo lailaixe iouiou noxou, la Anu u'ana'analingenge no anu xavi Uleenu noxou mo uxolu no nano noxinge, la u'oxonu pekia'inge. ¹⁷bLa sou Kalisito umomomo sou uxolu noxinge xo

ngingi ngemuxaxu tangengi. Mo eni akilaka lexe 'ilixu sou tangengi noxou Lataua tanengingenge ngatongato'o uxali utila no anu maulingenge. Mo usiatoto loxo ovu uli'u ulu'elai no lia. ¹⁸Mo ngingi ngongi'a ta mitema noxou Lataua ngano'u xavi, mo ngalavu sou manina 'ilixu noxou Kalisito sou tanuxa'a ta mitema. Masaxa noxou ne mutila manina mo veveni manina mo mulai teitexi manina xe mulu'elai no lia manina. ¹⁹La sou ngingi ngelavusou 'ilixu noxou Kalisito sou tanungenge ne anu mutila manina mo muaulixu lavulavu. Ia ngingi ngelavusou, la sou mimii ane noxou Lataua ne anu u'ana'analingenge no anu.

²⁰Ia noxou la Anu umomomo sou u'oxonu mimii tavu'alo. Mimii ane ne mua'ulixu mimii ane nenge texavutalanu mo tekilaka. Ia no anu xavi noxou ane uxolu uxaxai noxinge ne, mua'ulixu mimii ane ne. ²¹La sou no voxovoxo utotomu ta mitema ukalusi e ilotu noxou Iesu ta'itinu ualasou Lataua no ualasou Kalisito Iesu utotomu mo kaluxu uasi. Manina.

Nenge Texali Vilesisi Noxou Kalisito

4^cEni Paulo exolu no nano no taasou navunavu xo eni e'oxonu xaixai noxou Tila aloxo ne la sou, eni avikalangengi pekia'u aloxo 'o. Lataua mu'avalinge sou ngataxanu 'ava noxou mo ngamulinu manina. Mo ngamulinu 'ili'ilixu mulapu noxou. ^{2d}Mo ngataloxolingenge manina noxi'a ta menexinge mo opongengi uai se'isisi noxi'a. Mo la'iangengei'a paleai'a uasi. Ngingi ngamulinu 'ili'ilixu mulapusi. Mo tanengingenge ngatongato'o. ^{3e}Mo xavingengiu 'ilixu sou ngaxolu ngapita. No anu xavi Uleenu la Anu ulosinge

^a3:12 Ioa 14:6; Rom 5:2 ^b3:17 Ioa 14:23; Kol 1:23; 2:7 ^c4:1 Kol 1:10

^d4:2 Kol 3:12-13 ^e4:3 Kol 3:14-15

opo se'isisi, la sou usakingengi la ngaxolu ngapita mo ngaxali vilesisi. ⁴Nenge texali vasimenge vilesisi mo Uleenu Tavuna vilesisi uxoo noxinge. Aloxo Lataua mu'avalinge la sou ngingi ngaloopala no anu mii vilesisi. Mii vilesisi ne lexe Lataua umomomousou vaikala noxou la ulosinge mimii lailaixe ane Anu mu'avalingexu ne. ⁵Tila anu vilesisi mo muxamuxaxu tanenge ne vilesisi xe 'ilixou sou ta'tulo ne anu vilesisi. ^{6f}Mo Lataua vilesisi anu Maminge nenge latala mukalusi. Anu usaxila'a ta mitema mukalusi mo Anu uxaxai noxi'a ta mitema mukalusi xe Anu uxolu no nano noxi'a ta mitema mukalusi.

^{7g}Ia noxinge vilevilesi la Anu mualau-nasinge laixe la sou Kalisito mumi-la'anu mimii lailaixe noxou ne sou mulosinge. ^{8h}Tava'u aloxo ne la sou vaikala mikaukavunu muai no nano no anu Lavuku Tavuna teinu muvikala aloxo 'o. "No voxo ane Anu mutelai teitexi la muno'a ta mitema tavu'alo mitilitil-'usi'a milai kalumo la mumila'anu mimii lailaixe noxi'a ta mitema."

⁹ⁱIa Anu mutelai teitexi laaxu a loxovaa? Anu laaxu lexe Anu mulu'e no lia 'o mo mulu'elai no lia manina. ¹⁰Anu ane mulu'e no lia 'osi ane mutelai teitexi no loxotolo mo mua'ulixu loxotolo ne ia mulai teitexi manina. Anu mu'oxonu aloxo ne mo sou Anu uxolu no anu mimii latala no lia 'o mo opo loxotolo ukalusi la sou Kalisito uxali usaxila'u mii mukalusi. ^{11j}Anusisi ane mulosi'a ta mitema xaixai sou ixaxaisou. Se'i mulosi'a xaixai sou mixali ta mitema ane Iesu mupalusi'a. Mose'i mulosi'a xaixai sou mixali ta mitema sou palomatana, mose'i mixali ta mitema sou

ia'aloXu a'alo laixe sou Iesu ulai noxi'a ta mitema mose'i mixali ta mitema sou isaxila'a ta mitema mo ilosi'a ta mitema lavulavu sou imulinu 'ili'ilixou ma'ia Lataua umasaxau. ¹²Kalisito mulosi'a ta mitema xaixai ane ne sou mulalaxine'i ta mitema noxou Lataua sou i'oxonu xaixai laixe noxou. Aloxo ne la sou lalotu noxou Kalisito uleme xe utulu pekia'u. ^{13k}Anu usolonu ulai uxali no mine nenge taxali vilesisi no anu muxamuxaxu tanenge, mo no anu lavulavu noxinge noxou Lataua 'Olu. Mo lalotumenge uleme uxali utila ulai uxali no mine nenge maulinenge umomomo loxo Kalisito noxou.

¹⁴La sou nenge tamomomo sou taxolu loxo ta molomolo la uasi. Mo mamu sou ngalomuxu vaivaikala noxi'a ta mitema sou isuisu mo kalakalavoi. Xo anu u'oxongenge la xavutalamente ulai une'e loxo lasipi xasi mo atume utavutavulenu. ^{15l}Ia tanengexa'a ta menexinge mo tavikala maninasi noxi'a. La sou Anu u'oxonenge taleme noxou Kalisito e Anu kisinge. ¹⁶No anu saxisaxila'u noxou la Anu mu'oxonu mineminenge iouiou no vasimenge ne mupitanu mo mutoxotoxo vaxa la sou muxali itema vasimolu. La sou no anu mineminenge iouiou no vasimenge ne uxaxaisou xaixai na'u vilevilesi la uxali tatila mo uleme loxo Kalisito tanunenge.

Ngaxolu loxo Lamana ta 'Olu

^{17m}La sou eni avikalangengixu mimii 'o mo apeletotosinge no ualasou Tila lexe, mamu sou ngaxolu loxo ta mitema ane'i ane ta Iutaia uasi. Ane'i xavutalai'a ne uxovulaulau vitanisi. ¹⁸Mo xavutalai'a ne lamana uasi mo ie'i isivoxo xe mitatusou opone'i pekia'u la sou mu'oxone'i mixolu va'axu no anu mauli ane

noxou Lataua. ¹⁹Mo xavutala laixe ne musu'a la sou mu'oxone'i la imaela no anu 'ili'ilixo masumasua ane i'oxo'oxonu ne uasi manina. Mo mi'unalai manina no anu 'ili'ilixo masumasua utotomu misevile.

²⁰Ia ngingi ngene'e sou ngalavusou Kalisito no anu vote'i aloxo ne uasi. ²¹Mo eni elavusou lexe ngingi ngelomusou a'alosou, mo Anu mulosiengi mukalu. Sou ngamulinu vaikala manina ane muxolu noxou Iesu. ²²ⁿMo mulosiengi sou ngamulinu mauli ane ngemulimulinu tei ne uasi. Mo ngaxexeenu itema ane teinu e uxolu noxinge la u'oxonu masuangengi la sou uavutilixu xavutala masumasua la sou u'oxongengi ngaulua ne usu'a. ²³^oMo xavutalamengi ne uxixu mo uxali alavua manina. ²⁴^pMo ngingi ngemulinu mauli alavua la ngexali itema ane alavua, loxo ta mitema Lataua mukoine'i sou ixali loxo Anu, sou ngemulinu 'ili'ilixo mulapu mo malemalenga manina mo ngexolu va'axu no anu 'ili'ilixo masumasua manina.

²⁵^qAloxo ne la sou ngasu'anu 'ilixu sou ngakalakalovoiine'i ta mingemingeni ia ngavikalane'i maninasi. Xo nenge vilevilesi 'o tapita no anu Kalisito vasimolu. ²⁶^rLexe ngingi la'iangenge la mamu sou u'oxongengi ngasusu. Mo mamu sou la'iangenge uxoxolu ulai uxali no aso ulu'elai. ²⁷Mo mamu sou ngalosou Satani taiinu vile. ²⁸La sou 'ei ane upakapakali ne mamu sou upakapakali. Ia laixe lexe anu uxaxai mo ususunu avolu ulu'elai no lia mo sou umolo mimii la usu'uline'i ane'i ane xa'a mimii uasi.

²⁹^sMo ngavivikala la mamu sou vaikala masumasua ulaa no anangenge.

Ia ngaleanu vaivaikala lailaixesi sou u'oxonu pekia'a ane'i ane imasaxau su'uli xe usu'uline'i no anu alauna ane'i ane ilolomu kalumo. ³⁰^tXo voxo a une'e la sou Lataua mululusinge mo musosovosinge no anu Uleenu Tavuna noxou sou ulotongengi ngalivu. La sou mamu sou ngalosou Uleenu Tavuna noxou Lataua tu'umaxu. ³¹^uLa sou laixe lexe ngaxexeenu 'ilixu sou opo masumasua mo 'ilixu sou la'iangenge mo 'ilixu sou ngakaikaitolo la ngaleanu vaikala masumasua noxi'a ta mitema. ³²^vIa tangengixa'a mo nga'oxonu 'ilixu sou opo se'isisi noxi'a ta menexinge ngatongato'o. Mo ngaxiunu tumalingeu 'ilixu ma'ia ane'i mi'oxonu mune'e noxinge. Aloxo noxou Kalisito la Lataua muxiunu tumalouu 'ili'ilixo masumasua noxinge.

5^wLataua tanungenge misevile loxo anu ta 'olu, la sou laixe lexe ngingi ngamulimulinu 'ili'ilixo loxo Anu u'oxo'oxonu. ²^xMo no anu xoluxolungenge la ngamasaxainge ngatongato'o. Aloxo Kalisito mumasaxainge la mulosou maulixusinge loxo mii tuma'u lailaixe mo iaiama lailaixe manina uela ulai noxou Lataua.

³La sou mamu sou nga'oxonu 'ili'ilixu sou vote'i mo 'ili'ilixu masumasua iouiou xe ngaisuisuxu ta menexinge mi'ami'a la ngavivikala sou. Xo ngingi ngexali ta mitema noxou Lataua la 'ili'ilixu ane ne nga'oxonu uasi. ⁴Mo a'alo masumasua mo a'alo ane laixe uasi xe suku masumasua nga'oxonu uasi, ngasu'anu mo usu'a. Vaivaikala aloxo ne anu laixe sou ngingi nga'oxo'oxonu uasi, ia laixe lexe ngingi ngavikala laixe

ⁿ4:22 Rom 8:13; Kol 3:9 ^o4:23 Rom 12:2 ^p4:24 Tav 1:26; Kol 3:10

^q4:25 Sek 8:16; Kol 3:8-9 ^r4:26 Lex 4:4; Iak 1:19-20 ^s4:29 Kol 4:6

^t4:30 Ais 63:10; Ep 1:13-14; 1Te 5:19 ^u4:31 Kol 3:8

^v4:32 Mat 6:14; 18:22-35; Kol 3:12-13 ^w5:1 Mat 5:48

^x5:2 Mul 29:18; Eva 10:10

noxou Latauasi. ^{5y}Xo ngingi ngelavusou laixe lexe ta mitema ane i'oxo'oxonu 'ilixoxou vote'i mo 'ili'ilixomasumasua iouiou mo isuisu ne ane'i umomomou sou i'unalai no anu saxisaxila'u noxou Kalisito mo Lataua e no anu opo loxotolo uasi. Ta mitema ane aloxo ne, 'ili'ilixoxou ane ne muxali loxo lataua noxi'a.

Tamuamua'i no Anu Lamana

^{6z}La sou mamou sou itema vile u'oxonou lolongenge no anu vaivaikala ane tematemanu uasi la ngamulinu. Xo la'ia noxou Lataua uxolu noxi'a ane'i ane imulinu 'ili'ilixoxou ane ne xe ilolomu uasi. ⁷Aloxo ne la sou mamou sou ngingi ngongi'a ngaxolu ngapita.

^{8a}Xo tei la ngingi ngexolu no isivoxo, ia vaimomo 'o Tila mu'oxongengi la ngingi ngexolu no lamana. La sou ngamuamua'i loxo lamana ta 'olu. ⁹Xo ngingi lamana ta 'olu la sou 'ili'ilixoxou lailaixe mo 'ili'ilixoxou mulapu xe 'ilixoxou sou vaikala manina uxolu noxinge, la anu umaxa'u nene'axu lamana anesi. ¹⁰Mo ngingi ngatovo ngatilosou 'ili'ilixoxou ma'ia manina ane ngingi nga'oxonu la Tila u'osa no anu. ¹¹Ngaxolu va'axu no anu 'ili'ilixoxou masumasua sou isivoxo ne xo anu uxalilixoxou nene'axu vile laixe uasi. la ngano'u 'ili'ilixoxou masumasua ne uatu mo ngamulaxu lamana. ¹²Xo tamaela sou talemolu 'ili'ilixoxou ma'ia ane mi'oxo'oxonu mutalume ne. ^{13b}Ia lamana uxalilixoxou mii ma'ia ane mutalume ne uxali lamana. ^{14c}Xo no anu lamanasi la sou mimii latala e mutalume ne muxali lamana. La sou umomomou sou vaikala aloxo 'o.

“Nini 'ena'ei neai, ne natulu.
Natulu no anu soli.

Mo Kalisito lamanaxu uieisine.”

^{15d}Mo ngasaxila'u muamua'ingenge laixe ia mamou sou ngamuamua'i loxo itema xavutalau laixe uasi, uasi. Ngamuamua'i loxo itema xavutalau laixe. ¹⁶Mo vaimomo 'o anu voxo nga'angengi sou nga'oxonu 'ili'ilixoxou lailaixe xo vaimomo 'o anu voxo masumasua. Xo itema sou isivoxo u'oxonu lolongenge. ¹⁷Aloxo ne la sou ngaxolu ngaxovulaulau uasi, ia ngalavou sou masaxa noxou Tila a loxovaa. ^{18e}Mo ngaixu lexa pekia'u mamou xo anu sou uxovulaulaulingenge la ngasu'a avile. Ia laixe lexe nga'ana'ana no anu Uleenu Tavuna. ^{19f}Mo lexe ngavivikalangengi ngatongato'o la laixe lexe ngavivikala no anu lexe e muai no nano no anu Lavuku sou lexe, mo ngalexe la ngalexe lexe sou lalotu. Xe lexe ma'ia Uleenu uxalilixoxou no tangengi sou ngalexenu. Mo ngalexe no anangenge mo ngalexe no nano no tangengi ulai noxou Tila. ^{20g}Mo utotomu la ngavikala laixe ulai noxou Lataua anu Maminge no anu mimii tavu'alo ukalusi no ualasou Tila noxinge Iesu Kalisito.

Vaikala Ulai Noxi'a ta Mulu Ilo'a ta Semasemai'a

^{21h}Ngingi ngaxolu no laangenge ngatongato'o xo ngingi nga'ume mo ngatoxonu Kalisito. ²²ⁱTa sema ngaxolu no laaxa'a ta mulumulumengi mo ngalomuxa'a loxo ngingi ngexolu no laaxu Kalisito mo ngelomuxu. ^{23j}Xo mulu anu muxolu kisie semau loxo Kalisito anu muxolu kisou lalotu. Xo lalotu anu Kalisito vasimolu mo Anu mupamulinu. ²⁴Ia aloxo lalotu uxolu no laaxu Kalisito la ngingi ta sema kalumo

^y5:5 1Ko 6:9-10; Kol 3:5 ^z5:6 Rom 1:18; Kol 2:4, 8 ^a5:8 Ioa 12:36; Ep 2:13;

Kol 1:13; 1Pi 2:9 ^b5:13 Ioa 3:20-21 ^c5:14 Ais 26:19; Rom 13:11

^d5:15 Kol 4:5 ^e5:18 Luk 21:34 ^f5:19 Kol 3:16 ^g5:20 Kol 3:17

^h5:21 1Pi 5:5 ⁱ5:22 Kol 3:18; 1Pi 3:1 ^j5:23 1Ko 11:3; Ep 1:22

ngaxolu no laaxa'a ta mulumulumengi no anu mimii latala ukalusi. ²⁵^kMo ngingi ta mulu kalumo ngamasaxi'a ta semasemamengi misevile. Aloxo Kalisito mumasaxau latotu misevile la mulosou maulixu sou. ²⁶^lMo mu'ulosou latotu mo muxali ta na'u no anu lexa xe no anu vaikala noxou. ²⁷^mMo umasaxa lexe ulalaxiinu latotu noxou ne uxali laixe mo uleleme manina no iou. Mo nuni vile mo xoxoa mo mimii iouiou uxolu no anu latotu noxou ne uasi. Anu umasaxa lexe latotu noxou ne uxolu va'axu no anu 'ili'ilixo masumasua mo ixalisou susu vile no anu uasi. ²⁸Anu iouvilesisi aloxo ta mulu ngamasaxai'a ta semasemamengi manina aloxo ngamasaxainge manina. 'Ena'ei ane umasaxaie semau la anu mumasaxau kalumo. ²⁹Xo itema vile ulavusou u'oxonu masuanu vasimolu uasi, ia anu ua'anu xe usaxila'u laixesi. Anu iouvilesisi aloxo Kalisito u'oxonu no anu latotu. ³⁰Xo nenge vilevilesi tepita la sou texalilixu latotu ne vasimolu muxali. ³¹ⁿLa sou vaikala muai no nano no anu Lavuku Tavuna teinu muvikala aloxo 'o, "Tava'u aloxo ne la sou mulu u'umesi'a momu ilee nenu la ulai ilee semau ixolu ipita sou ixali vilesisi." ³²^oVaikala ane 'o ne laaxu tatila manina mo mutalume ia eni elavusou lexe anu mulemo Kalisito ilou latotu noxou. ³³Ia anu aloxo ne ulai noxinge ngingi ngamulu vilevilesi lexe ngamasaxaie semameni manina aloxo ngingi ngamasaxainge manina ne. Xe ngingi ngasema kalumo ngatoxonu mulumengi.

Vaikala Ulai Noxi'a ta Molomolo Mo ta Mami'a Ilo'a ta Neni'a

6^pTa molomolo, ngatoxone'i ta maminge ilo'a ta neninge. Xo ngingi noxou Tila. Xo anu 'ilixu laixe sou ngamulinu ane. ²^qVaikala muai no nano no anu Lavuku Tavuna teinu noxou Lataua mikaukavunu aloxo 'o, "Ngatoxone'i ta maminge ilo'a ta neninge."

Xo anu lapuloto muai tei aloxo ne mo misakiinu vaikalasou aloxo 'o, ³^r"Lexe ngingi nga'oxonu aloxo ne la sou mimii ma'ia ane ngingi na'oxonu ne uxali laixesi la nga'osa mo ngaxolu maxuveeni no lia 'o."

⁴^rMo vaikala ulai noxi'a ta molomolo ta mami'a aloxo 'o. Mamu sou nga'oxone'i ta 'ilinge la'iaxa'a. Ia ngingi nga'oxonu 'ilixu laixe mo ngamomosi'a xe ngapotone'i no anu vaikala noxou Tila.

Vaikala Ulai Noxi'a ta Mitema sou Ixaxai Vitanisi Ilo'a ta Tatilasi'a

⁵^sMo ngingi ta mitema sou ixaxai vitanisi ngalomuxa'a ta tatilasinge no lia 'o mo ngatoxone'i. Mo nga'ume noxi'a la nga'oxonu xaixai laixe manina no ie'i. Aloxo ngingi nga'oxonu ulai noxou Kalisito. ⁶Loxo 'o io ngingi nga'oxo lexe nga'oxonu xaixai laixesi no mine ane'i ixoxolu imamaisingesi la i'osasingexu. Ia aloxo ne uasi, ngingi nga'oxonu xaixai loxo ngingi ta mitema sou xaixai vitanisi noxou Kalisito mo opongengi u'osa sou ngamulinu masaxa noxou Lataua. ⁷La sou ngaxaxai no opongengi maninasou. Xo xaixai e ngingi nga'oxonu ne nga'oxonu ulai noxi'a ta mitema uasi. Ngingi nga'oxonu loxo nga'oxonu ulai noxou

^k5:25 Kol 3:19; 1Pi 3:7 ^l5:26 Tit 3:5 ^m5:27 2Ko 11:2; Kol 1:22

ⁿ5:31 Tav 2:24; Mat 19:5 ^o5:32 Pal 19:7 ^p6:1 Kol 3:20 ^q6:2 Lap 5:16

^r6:4 Lex 78:4; Xav 22:6; Kol 3:21 ^s6:5 Kol 3:22-23; Tit 2:9-10; 1Pi 2:18

Tila. ⁸^tXo ngingi ngelavusou lexe ta mitema sou ixaxai vitanisi mo ane'i ane ixaxai vitanisi uasi ne Tila ulosi'a 'ulu sou xaixai laixe noxi'a ukalusi.

⁹^uMo ngingi ta tatilasi'a ta mitema sou ixaxai vitanisi kalumo nga'oxonu 'ilixoxo laixe noxi'a mo nga'oxone'i i'umenge mamu. Xo ngingi ngelavusou lexe ngingi ngongi'a ne Tila noxinge a uxolu teitexi no opo loxotolo mo ili'i la u'oxonu tulatula noxou evile uasi.

Ngatelonu Tokolomo sou 'Oto'oto Noxou Lataua

¹⁰Ioxe, vaimomo 'o eni amasaxa akalusou vaivaikala noxilo ulai noxinge aloxo 'o. Ngingi ngongi'a Tila ngepita, mo no anu xavi musuku noxou la u'oxongengi ngatulu pekia'inge. ¹¹^vLa sou ngatelonu tokolomo sou 'oto'oto noxou Lataua utelo no vasimenge. Mo sou utalungenge xe u'oxongengi ngatulu pekia'inge sou ngalooxu xavutala kalakalavoi noxou Satani e lexe u'oxonu noxinge. ¹²^wXo 'oto'oto ane 'o ne sou nenge ta'oto noxi'a ta mitema e vasime'a loxo nenge 'o uasi. Nenge ta'oto noxi'a ta uleenu ane mixolu teitexi mo ta'oto noxi'a ta uleenu ane iulaxune'i ta uleenu, mo noxi'a ta mimii ane xavine'i musuku e misaxila'u isivoxo no lialia 'o. Xe ta'oto noxi'a ta uleenu ta masumasua e muxolu teitexi no loxotolo. ¹³Aloxo ne la sou ngatelonu tokolomo sou 'oto'oto noxou Lataua ne ukalusi mo uxoo no vasimenge. Mo sou no anu voxo masua la ngingi nga'oto ulivu pekia'inge. Xe ili'i no anu 'oto'oto ne ukalu la ngingi ngatulu peki'ainge mo ngala-

pau uasi. ¹⁴^xLexe ngingi ngamasaxa ngatulu pekia'inge la ngasakiinu vaikala manina loxo sini sou ngautupokolixu no vaimenge, mo 'ili'ilixu mulapu loxo sioveuxu lutungengi. ¹⁵^yMo ngalalaxii sou ngalai nga'aloxu a'alo laixe sou opo se'isisi noxou Lataua loxo siove sou tava'inge ngataanu no tava'inge. ¹⁶Mo mii vile mutila no anu tokolomo sou 'oto'oto ne sou ngano'u utotomu ane muxamuxaxu tangengi loxo xaliau. Xo no anu xaliau ne la ngingi ngamomomo sou ngataluxu lalumiso axexexaxu noxou itema masua e lexe utomenge no anu. ¹⁷^zMo ngaxavutalanu 'ilixu sou Lataua mupamaulingengi uxolu no kisinge ngataanu loxo siove sou utaluxu kisinge. Xe ngano'u vaikala noxou Lataua ngatetelisu loxo lavisou Uleenu Tavuna. ¹⁸^aMo utotomu la nga'oxonu lakilaka iouiou ulai noxou Lataua no anu xavi no anu Uleenu Tavuna, sou usu'ulingengi no anu taitaiinu a loxovaa. Mo ngatetelisu 'ilixu ane ne uxolu no anu xavutalamengi pekia'u. Mo ngaloo xe ngakilakasi'a ta mitema noxou Lataua utotomu.

¹⁹^bMo ngakilakasilo kalumo lexe no mine eni avivikala la Lataua ulosilo vaivaikala sou alemolu, mo sou eni a'ume uasi la a'aloxu a'alo laixe noxou Iesu ma'ia mutalume ne. ²⁰^cXo eni itema sou a'aloxu a'alo laixe noxou Iesu e Lataua mupalusilo la sou eni misakileli no nano no taasou navunavu 'o. La sou ngakilakasilo mo sou eni a'alo la a'ume uasi mo a'alo no anu mii ma'ia ane lexe a'aloxu.

^t6:8 2Ko 5:10; Kol 3:24-25 ^u6:9 Rom 2:11; Kol 4:1

^v6:11 Rom 13:12; 2Ko 10:4 ^w6:12 1Pi 5:8-9

^x6:14 Ais 11:5; 59:17; 1Te 5:8 ^y6:15 Rom 10:15 ^z6:17 Eva 4:12 ^a6:18 Luk 18:1; Kol 4:2; 1Te 5:17 ^b6:19 Kol 4:3-4; 2Te 3:1 ^c6:20 2Ko 5:20; Plm 1:9

Vaikala Kaluxusou

²¹ ^dIa eni amasaxa lexe ngalavu laixe no anu xoluxoluxo mo mimii ma'ia ane eni a'oxo'oxonu 'o la sou Tukikosi anu vivilo e eni emasaxau musuku xe itema sou xaixai manina noxou Tila molu ua'alomengi no anu mimii ukalusi. ²² Anu tava'u aloxo ne la sou eni epalusou mulai noxinge mo sou ngingi

ngalavusou lexe nexi texolu a loxovaa xe umamaatolasinge.

²³ Mo eni akilaka lexe opo se'isisi noxou Lataua Maminge mo Tila Iesu Kalisito uxoo noxinge ta vivilo ngamasaxainge misevile ngatongato'o mo ngamuxaxu tangengi. ²⁴ Xe akilaka lexe alauna uxolu noxinge ukalusi e tangengi noxou Tila noxinge Iesu Kalisito uto-tomu mo kaluxu uasi. Manina.

*UOLI VOLOXU ANE PAULO
MUKAUKAVU MULAI NOXI'A*

TA PILIPAI

Vaikala lamana

No mine Paulo musokou xaixai noxou la anu mulai ne Pilipai tei sou mua'aloXu a'alo laixe sou Iesu Kalisito. Pilipai ne anu tuala tila ne Iuropu no xalee lia tila ne Makedonia (Aposeli 16:8-15). Paulo mukaukavu uoli voloxu ane 'o no mine anu muxolu no nano no taasou navunavu ne Romu. No mine anu muxolu no taasou navunavu ne, la mulomusou a'alosi'a ta Pilipai lexe ta mitema mose'i mine'e mia'aloi'a no anu a'alo kalakalavoi mose'i, la muxovulauvaulixa'a. Ia no mine nenge taitiiti no nano no anu uoli voloxu 'o, la tamaisou mimii e mu'oxonu Paulo opo tu'umaxu no anu ne uasi. Mimii ne mutalume ia tamaisou lexe Paulo mumuxaxu tanu noxou Iesu pekia'u manina xe 'osa'ilasi mu'ana'ana noxou.

Paulo mukaukavunu uoli voloxu ane 'o mulai noxi'a ta Pilipai ne sou ulemolu laixe noxi'a. Xo tei no mine anu mumasaxau su'uli, la ane'i mistu'ulinu laixe. Mo anu umusaxa lexe u'oxonu pekia'a. Xo loxo 'o io ane'i ixavutalanu no anu tu'umaxu noxou xe tu'utu'umaxu noxi'a, la ulosi'a tu'umaxu la. La sou anu muvikalane'i lexe mii tatila Lataua mulosinge ane mauli. Mauli ne ngeno'u noxou Kalisito Iesu. La musolonu la lexe mauli e ngeno'u ne, ngeno'u no anu 'ilixu sou ngemulimulinu lapuloto noxi'a ta Iutaia uasi. Anu muvikalane'i lamana lexe mauli alavua e ane'i mino'u ne, xo ane'i mimuxaxu tane'i noxou Kalisito. Mo muvikalane'i lexe laixe lexe ane'i imulinu masaxa noxi'a mo i'itine'i

mamu, ia imulinu 'ilixu noxou Kalisito. Anu u'itinu mo uxavutala lexe anu itema tila xe umulinu masaxa noxou uasi. Anu mutaloxolixu sou mu'oxonu xaixai e Lataua mupalusou sou u'oxonu. Mo muvikala lexe ta mitema e mixolu noxou Kalisito ne opo se'isisi noxou Lataua xe 'osa'ila u'ana'ana no anu mauilixa'a utotomu.

No anu uoli voloxu ane 'o la tamaisou lexe muvikala pekia'u no anu 'ili'ilixu sou 'osa'ila, tatulu pekia'inge, tapita xe xavinenge no anu mauli ane teno'u no mine temuxaxu tanenge noxou Kalisito. Xe tamaisou lexe no nano no anu uoli voloxu 'o, la nenge tamaisou lexe Paulo tanuxa'a ta temanu lalotu ne Pilipai manina.

A'alo muai no nano aloxo 'o

Vaikala lamana 1:1-2

Paulo mukilakasi'a ta Pilipai 1:3-11

Misakisakiinu Paulo la musu'ulinu a'alo laixe 1:12-26

Vateteli noxou Paulo 1:27-2:18

Tito ilou Epapulotitosi 2:19-30

Ngalaxa'i noxi'a ta uluamengi 3:1-4:1

Vateteli kaluxusou mo vaikala sou sexela xe kaluxusou 4:2-23

1 ^eEni Paulo, nexi noxou Timoti ta mitema sou xaixai noxou Kalisito Iesu, tekaukavunu vaivaikala ane 'o ulai noxinge ngingi ta mitema ane Kalisito Iesu ta na'u mo ta tatila sou isaxila'inge ilo'a ta mitema sou xaixai no 'a lalotu ne Pilipai.

²Nexi noxou takilaka lexe alauna mo opo se'isisi noxou Lataua Maminge mo Tila Iesu Kalisito uxolu noxinge.

Lakilaka Noxou Paulo

³Eni alemo laixe musuku ulai noxou Lataua utotomu, no mine eni axavutalangengi. ⁴No mine eni akilakasinge ngingi latala, la no voxovoxo ne eni a'osa

manina. ⁵Xo musoko no mine nenge nenge'a tea'aloxu a'alo laixe sou Iesu mo mune'e muxali vaimomo 'o la nenge nenge'a texaxai tepita. ^{6f}Xo eni elavusou manina aloxo 'o. Lataua musokou xaixai laixe noxinge mo Anu a usosolonu sio xe ukalusou manina no voxo ane Kalisito Iesu ulivu une'e la.

⁷La sou anu laixe manina lexe eni axamulinu aloxo ne singe ukalusi lexe Lataua usolonu xaixai noxou. Xo ngingi latala ne, nenge nenge'a texaxai tepita no anu xaixai laixe ane Lataua mualau-nasilo la mulosinge. Mo eni a'osa sou axavutalangengi utotomu no mine ane'i misakisakileli, xe no mine utotomu eni a'oxo latolosou xe a'oxo pekia'usou a'alo laixe noxou Iesu. ⁸Lataua mulavusou manina lexe no nano no anu masaxa noxou Kalisito Iesu la eni emasaxainge ngingi latala no nano no taleli manina sou amaisinge.

⁹La sou eni akilakasinge aloxo 'o. Ngingi ngalavusou vaikala maninasou musuku mo ngalavusou mii ma'ia ane laixe xe masua, la sou 'ilixou sou tangengingenge ngatongato'o uxali pekia'u musuku. ^{10g}Mo eni akilakasinge la aloxo 'o. Ngingi umomomo sou ngatongonu mii ma'ia ane maninasou mo ngaxolu va'axu no anu 'ili'ilixou masumasua xe ix-alisou susu vile noxinge uasi ulai uxali no voxo ane Kalisito ulivu une'e. ¹¹Mo maulingenge u'ana'ana no anu 'ili'ilixou ane mulapu molu noxou Iesu Kalisito sou ngingi ngalosou uala tila mo nga'itinu ualasou Lataua.

Misakii Paulo La Anu Musu'ulinu A'alo Laixe sou Iesu

¹²Ioxe, ta vivilo noxou Iesu. Eni emasaxa lexe ngingi ngalavusou lexe mii ma'ia ane muxali noxilo 'o ne, musu'ulinu a'alo laixe sou musuku mu-

lai no tuatuala. ^{13h}Anu aloxo ne, la sou ta mitema sou 'oto'oto isaxila'a ta tatila sie Romu mukalusi ilo'a ta mitema latala mose'i milavusou lexe eni exolu no anu sakisaki xo eni amitema sou xaixai noxou Kalisito. ¹⁴Tava'u xo eni exolu no anu sakisaki, la sou mii ane ne mu'oxonu pekia'a ta vivilo latala noxou Tila sou mia'aloxu vaikala noxou Lataua. Ane'i mia'alo la i'ume uasi, ia mitulu pekia'a.

¹⁵Ia anu manina xo se'i ia'aloxu Kalisito ualasou ia ane'i opone'i masuailo, mo i'oxonu sou lexe iualuxo no anu, xe se'i ia'alo no anu xavutala laixe. ¹⁶Ane'i ane ia'alo no anu xavutala laixe i'oxo aloxo ne xo ane'i tane'ixio mo milavusou lexe Lataua mumulaxo lexe sou a'oxonu latolosou a'alo laixe noxou Iesu. ¹⁷Ia ane'i ane ia'aloxu Kalisito ualasou no anu opo masua ne, i'oxo aloxo xo ane'i mimasaxa lexe ualasi'a uxali tila noxilo la i'oxonu xaixai laixe uasi. Mo mimasaxa lexe ane'i i'oxonu tu'tutu'umaxu une'e noxilo no mine eni axoxolu no anu sakisaki 'o. ¹⁸Ta mitema ia'aloxu Kalisito ualasou no anu xavutala iouiou. Se'i ia'alo no anu xavutala masua xe se'i no anu xavutala laixe. Ia anu mii vile uasi! Ia mii tila noxilo ne aloxo 'o. Eni emasaxa lexe ta mitema ilomusou a'alosou Kalisito 'osi. Tava'u aloxo ne, la eni a'osa. Ani, eni a'osa'osa utotomu aloxo ne.

¹⁹ⁱXo eni elavu lexe no anu lakilaka noxinge mo su'uli noxou Uleenu Tavuna noxou Iesu Kalisito, la anu usu'uli sou upamaulileli. ²⁰La sou eni emasaxa manina mo eloopala lexe eni umomomo sou amaela no anu mii vile uasi. Ia axolu pekia'ilo mo sou eni a'itinu Kalisito ualasou vaimomo 'o mo utotomu no anu mii ma'ia ane eni a'oxonu mo alemolu. Mo eni a'itinu ualasou no mine eni amaui xe

no mine eni asoli. ²¹JXo eni maulixo ne, noxou Kalisito 'osi xe eni asoli la anu mii laixe manina. ²²Ia lexe eni amaui no lia 'o, la eni amomomo sou asolonu xaixai noxilo mo asu'uline'i ta mitema tavu'alo ino'u Kalisito no anu maulixa'a. Ia eni asosovosou vote'i anevaa? Eni alavusou uasi! ²³kLa sou mii ta tamei ne muatasilo manina. Ia masaxa tila noxilo ne lexe eni alaisi mo axolu noxou Kalisito. La mii ane ne, anu laixe manina musuku. ²⁴Ia, xo noxingesi la anu mii tatila lexe eni amaui no lia 'o. ²⁵Eni elavu manina aloxo ne, la sou eni elavusou lexe eni axolu mo nenge nenge'a taxolu mo tasolonu xaixai mo sou ngingi ngamulaxu tangengi pekia'u musuku noxou Iesu mo nga'osa manina. ²⁶No mine eni ane'e noxinge la, la ngingi ngatoxoleli manina noxou Kalisito Iesu.

²⁷lIoxe, eni avikalangengixu mii vile tatila aloxo 'o. Ngamomosou mua-mua'ingenge mo maulingenge umomomo no anu a'alo laixe noxou Kalisito. Xe no mine eni ane'e mo amaisinge, mo no mine eni axolu va'axu ia alomusou a'alosinge, la eni alavusou lexe ngingi opongengi vilesisi. Mo ngetulu pekia'inge xe xavutalamengi vilesisi mo ngetulu ngepita sou ngexaxaisou a'alo laixe sou Iesu sou ta mitema imulaxu tane'i no anu. ²⁸Mo eni elavusou lexe ngingi nga'ume'a ane'i ane ilea anaxa'a une'e noxinge uasi. Ngingi ngamaisou aloxo ne, la anu sosovo lexe Lataua ukalusi'a, ia Anu upamaulingengi. Mii ane ne anu molu noxousi. ²⁹mXo Anu mualaunasinge mo mupelemasaxangengi lexe ngingi ngamuxaxu tangengi noxou Kalisito la ngano'u navunavusou kalumo. ³⁰La sou vaimomo 'o, ngingi ngexalisou tu'tutu'umaxu iouvile-

sisi aloxo ngingi ngemaisou muxali noxilo tei mo ngelomusilo lexe mii ane ne 'a uxoxolu noxilo sio.

Iesu Mutaloxolixu La sou Laixe Lexe Nenge Kalumo Tataloxolinenge

2 Aloxo ne, la sou eni atali'isinge aloxo 'o. Maulingenge noxou Kalisito ne, mu'oxonu xavutalamengi pekia'u? Mo tanutanuxu noxou muxolixolingengi? Mo ngingi ngongi'a Uleenu Tavuna ngexolu ngepita? Xe ngingi ngamasaxai'a mo tangengixa'a ta menexinge? ²Lexe ngingi ngakolileli laixe, la eni avikalangengi aloxo 'o. Ngingi xavutalamengi vilesisi mo ngingi tangengixa'a ta menexinge no 'a opo ilou xavutala vilesisi. Ngingi nga'oxonu aloxo ne, la eni a'osa manina. ³nMo eni avikalangengi la aloxo 'o. Lexe ngingi nga'oxonu mii ma'ia, la mamu sou ngaxavutalangengisi mo nga'oxonu sou ane'i i'it-inu ualasingesi, ia ngatoloxolingenge mo ngamaisi'a ta menexinge loxo ane'i teitexi noxinge. ⁴oMamu sou ngingi ngaxavutalanu mimemimengisi mo maulingengesi. Ia ngaxavutalanu ta menexinge mi'ami'a mo maulixa'a kalumo.

⁵La sou ngingi ngano'u xavutala laixe aloxo noxou Kalisito Iesu.

⁶pAnu Lataua manina, ia uxavutala lexe Anu Lataua mo utetelisu xavi noxou Lataua uasi.

⁷qIa Anu muxolu vitanisi loxo itema sou xaixaisi noxou Lataua mo muxali loxo nenge ta mitema 'osi.

⁸rMo ta mitema mimaisou loxo itema. Ia Anu mutaloxolixu mo mumulinu masaxa nouxou Momu mulai mutalo no anu soli noxou no mine mililixu teitexi no ovu valautu.

j1:21 Xal 2:20 ^k1:23 2Ko 5:8 ^l1:27 Ep 4:1; 1Te 2:12

^m1:29 Apo 16:19-40 ⁿ2:3 Xal 5:26 ^o2:4 1Ko 10:24 ^p2:6 Ioa 1:1-2; 17:5

^q2:7 Ioa 1:14; 2Ko 8:9 ^r2:8 Eva 5:8; 12:2

^{9s}Xo Anu mu'oxonu aloxo ne la sou Lataua mutelailixu muxolu teitexi manina, mo mulosou uala ane mutila no anu uala tavu'alo mukalusi,

^{10t}mo sou no anu uala noxou Iesu ne, la ta mitema xe ta mimii latala ukalusi teitexi no opo loxotolo, mo no lia 'o, mo no tuala noxi'a ane'i ane misoisoli ixola'u tava'a sou ilotu noxou.

^{11u}Mo ta mitema latala ukalusi ipala'alixu Iesu Kalisito lamana no 'a anaxa'a lexe, "Anu Tila." La sou ane'i i'itinu Lataua Maminge ualasonu.

Ngakaakaa loxo ta Oto

¹²La sou ta menexilo e eni emasaxainge misevile. Aloxo ngelomuxo utotomu no mine nenge nenge'a texolu mo ngalomuxo lailaixe no mine eni e'umesinge 'o, ngasolonu ngaxaxaisou mauili ane kaluxu uasi e ngenou'u mukalu. Ngaxaxaisou mauili ane ne, la nga'ume mo ngamama'u. ¹³Xo Lataua anu muxolu noxinge mo uxaxaisinge sou nga'osasonu ngamulinu masaxa noxou mo nga'oxonu xaixai ane anu mumasaxa lexe ngingi nga'oxonu.

¹⁴Mo nga'oxonu xaixai mii ma'ia, la mamu sou ngakalakalapu piena mo nga'otosou anangengesou. ^{15v}Mo sou ngingi ngaxali ta mitema ane imaisou susu vile noxinge la ivikala piena no anu uasi. Mo ngaxali Lataua ta 'olu ane susu vile uxolu noxinge uasi no taine'i ta mitema ane ta masumasua mo xavutalane'i masumasua. Ngaxolu no taine'i, la ngakaakaa loxo ta oto. ¹⁶Mo ngatetelisonu vaikala sou mauili pekia'u. Nga'oxo aloxo ne, la eni a'itinu ualasinge no voxo ane Kalisito ulivu une'e. Xo anu umaxa'u lexe xavileli mo xaixai noxilo ne, mii vitanisi uasi. ¹⁷Ngingi ngemu-

laxu tangengi noxou Iesu, la sou nga'oxo'oxonu xaixai ulai noxou Lataua. Ia lexe eni asoli mo sialuxo unixi no anu xaixai ne la loxo ane'i inixi'u uaini loxo iaiama noxilo ulai noxou Lataua, la eni a'osa mo nenge nenge'a ta'osasi. ^{18w}La sou laixe lexe ngingi kalumo ne, nenge nenge'a ta'osa.

Timoti Ilou Epapulotitosi

¹⁹Ia eni emasaxa manina lexe eni 'ala'alai sou apalusou Timoti ulai noxinge lexe Tila Iesu uvikalaleli, la sou eni kalumo a'osa no mine alomusou a'alosinge noxou. ²⁰Xo eni axalisou itema vile ane mulavusou masaxa noxilo loxo anu Timoti 'o uasi. Anu uxavutalangengi loxo eni axavutalangengi. ^{21x}Xo ta mitema ukalusi ne ixavutalanu mii noxi'asi ia ixavutalanu mii noxou Iesu Kalisito uasi. ²²Ia ngingi ngelavusou lexe Timoti mu'oxonu xaixai laixe noxou. Mo nexi noxou tapita taxaxaisou a'alo laixe noxou Iesu loxo itema vile ilou 'olu. ²³La sou eni emasaxa manina lexe eni apasipaa apalusou no voxo ane eni elavusou lexe mii ma'ia uxali noxilo. ²⁴Mo elavusou manina lexe eni kalumo 'ala'alai sou ane'e noxinge lexe Tila uvikalaleli.

^{25y}Ia eni exavutala lexe eni apalusou Epapulotitosi ulivu ulai noxinge. Anu vivilo noxou Iesu, mo noxou texaxai tepita, xe anu mutulu no pa'umelo loxo itema sou 'oto'oto. Mo anu kalumo itema sou uno'u vaikala ulai noxinge ane ngepalusou mune'e sou usu'ulileli no anu mii ma'ia ane eni emasaxau. ²⁶Eni apalusou ulivu, xo anu tanu u'oxongenge ngingi latala mo umasaxa umaisinge la, la opo tu'umaxu. Xo ngingi

^s2:9 Apo 2:33; Ep 1:20-21; Eva 1:3-4 ^t2:10 Rom 14:11 ^u2:11 Rom 10:9

^v2:15 Tan 12:3; Pil 1:10; 1Te 2:19 ^w2:18 Pil 3:1; 4:4 ^x2:21 2Ti 4:10

^y2:25 Pil 4:18

ngelomusou lexe anu pipiena mu'oxonu. ²⁷Anu mupipiena ne, manina mo sexasisi sou usoli, ia uasi. Xo Lataua mualau-nasou. Ia Anu ualaunasousi uasi, Anu mualauanasilo kalumo sou musu'ulileli la eni axamulinu tu'tutu'umaxu malaxo loxo tei uasi. ²⁸Aloxo ne, la sou eni apasipaa mo apalusou ulai noxinge. Mo sou ngingi ngamaisou la, la nga'osa. Xe eni kalumo opoleli uai se'isisi seville. ²⁹Anu ulai uxali noxinge, la ngingi ngaxexelaxu mo nga'osasou manina loxo ta mitema noxou Tila i'osasi'a mo ngataxane'i ta mitema aloxo anu ne. ³⁰Xo 'ala'alaisi, la anu usoli no anu xaixai noxou Kalisito ia uxavutalanu maulixu uasi. Ia anu mu'oxonu aloxo ne noxilo sou muno'u taningenge. Xo ngingi nga'oxonu noxilo uasi.

'Ilixo Mulapu Maninasou

3 Ioxe, ta vivilo noxou Iesu. Eni avikalangengi aloxo 'o. Nga'osa noxou Tila! Vaivaikala ano 'o, ngingi ngelomusou ia eni atotosa sou akaukavunu la uasi, xo anu sou usu'ulingengi.

²Ngingi ngasaxila'inge laixe noxi'a ta mitema loxo ta a'aa mo ngasaxila'inge noxi'a ane'i ane i'oxo'oxonu 'ili'ilixo masumasua ilo'a ane'i ane ikalavoi sou ixotoxotosou vasime'asi. ³Ia nengesi xooxoo mungaasinge manina. Xo nenge talotu noxou Lataua no anu Uleenu, mo nenge ta'itinu Kalisito Iesu ualasou xe nenge tamulaxu tanenge no anu mii ma'ia ane nenge ta'oxonu uasi. ⁴aIa eni amulaxu taleli no anu mii ma'ia ane eni a'oxonu. Ia mimii tavu'alo no lia 'o a uxolu sou amulaxu taleli no anu.

Ia lexe evile uxavutala lexe mimii se'i a uxolu sou anu umulaxu tanu no anu,

la anu umomomo noxilo uasi. Xo noxilo ne, tavu'alo manina. ⁵bVile aloxo 'o. Nenilo mivo'oleli xe voxo muxatele tatalusou, la xooxoo mungaasilo. Mo tameisou aloxo 'o. Eni itema Isilaeli no anu mata Beniamini xe eni Evalaio maninasou. Eni Palisaio vile mo emulimulinu lapuloto noxou Mosesi mukalusi. ⁶cXe eni emasaxau Lataua misevile la exaxai pekia'u, sou e'oxo masuane'i ta mitema ilalotu noxou Iesu mo evile uxalisou susu vile noxilo no anu lapuloto noxou Mosesi uasisi.

⁷dIa eni ekalavoi lexe mimii ane ne toxoxa'a musuku noxilo, ia uasi. Vaimomo 'o eni elavu lexe mimii ne anu mii vitanisi noxou Kalisito. ⁸Mimii ane nesi uasi ia mimii latala mukalusi ne, eni elavusou lexe anu kalumo mii vitanisi. Xo eni elavusou mii ma'ia ane toxoxa'a musuku no mine eni elavusou lexe Kalisito Iesu anu Tila noxilo. Noxousi, la eni esu'anu mimii ane ne mukalu. Xo eni elavusou lexe mimii ane ne mii vitanisi loxo mosomoso. La sou eni esu'anu, mo sou ano'u Kalisito, ⁹e mo sou nexi noxou taxolu tapita. La Lataua umoxo'ilo lexe eni itema mulapu, xo xavileli sou emulimulinu lapuloto noxou Mosesi uasi, ia eni emulaxu taleli noxou Kalisito la sou Lataua mumoxo'ilo lexe eni itema mulapu. ¹⁰fMo eni emasaxa lexe alavusou Kalisito mo xavi no anu tulu noxou no anu soli xe nexi noxou tapita tano'u tu'tutu'umaxu vilesisi mo eni asoli loxo Anu musoli. ¹¹Mo eni eloopala manina lexe eni kalumo atulu no anu soli.

Paulo Xaviinu sou Ukalusou Saisale Noxou

¹²gIa eni avikala lexe ano'u mii ane ne uao. Mo eni axali itema laixe manina

^a3:3 Rom 2:29 ^a3:4 Apo 22:3 ^b3:5 Luk 1:59; Apo 23:6; 2Ko 11:22

^c3:6 Apo 8:3 ^d3:7 Mat 13:44-46 ^e3:9 Rom 3:21-22

^f3:10 Rom 6:3-5; 8:17 ^g3:12 1Ti 6:12, 19

uao. Ia eni xavileli sou ano'u mii ane ne ane Kalisito Iesu musosovosilo lexe eni ano'u. ¹³La sou ta vivilo noxou Iesu. Eni ne, melo axavutala lexe ano'u ukalusi uasi, ia mii vilesisi eni a'oxonu. Eni talelivulusiou mii ma'ia ane ili'i no tumalilo ia ieli uuli mo a'atusilo sou ano'u mii ma'ia ane uai no talaxosi. ^{14h}Mo eni xavileli sou alai axali no anu sou ano'u lakolisou iave. Lakolisou iave ne, Lataua musosovosilo sou nexi noxou taxolu teitexi loxo Kalisito Iesu muxolu noxilo.

¹⁵ⁱLa sou nenge latala ane xavutalamenge muxali pekia'u manina, la taxavutala loxo eni elemolu ne. Mo lexe se'i xavutalai'a vilemo la Lataua ulamanalixu no anu xavutalai'a. ¹⁶Ia mii tila manina ne aloxo 'o. No anu xoluxolu ilou muamua'inenge, la tamuli xoluxolu aloxo nenge teno'u tei ne.

^{17j}Ta vivilo noxou Iesu, ngingi ngapita mo ngamulileli no anu mii ma'ia ane eni a'oxo'oxonu. Mo ngamalei laixe noxi'a ane'i ane imulimulinexi. ¹⁸Xo ta mitema tavu'alo iulua no anu soli noxou Kalisito no ovu valautu loxo eni evikalangengixu lalalaxu tei. Mo vaimomo 'o kalumo atamasi'a, la avikalangengixu la. ^{19k}Ane'i ta mitema ane loxo ne, ili'i la iulua no 'a navu. Mo masaxa sou vasime'a ne muxali tila noxi'a. Mo ane'i i'itinu ualasi'a no anu mii ma'ia ane ane'i i'oxo'oxonu. Ia ili'i la imaela. Xo xavutalai'a ne, mu'ana'ana no anu mimii sou no lia 'osi. ^{20l}Ia nenge ne tualasinge no lia 'o uasi, tualasinge manina 'a uxolu teitexi no opo loxotolo. Nenge taxolu taxomaiou itema sou pamauli teitexi molu no opo loxotolo une'e, Anu Tila Iesu Kalisito. ^{21m}Anu ne, xaviinu musuku la umomomo sou usaxila'u mimii latala

ukalusi. La sou no anu xavi ane ne, Anu uxiunu vasimenge ane usoli xe u'ui la uxali lailaixe manina loxo anu noxou.

4ⁿLa sou ta vivilo noxou Iesu e emasaxainge musuku. Ngingi ngatulu pekia'inge noxou Tila aloxo eni evikalangengixu. Eni talelingenge mo amasaxainge lexe amasinge la. Xo ngingi nge'oxoleli e'osa. Ngingi ta menexilo ane amasaxainge misevile! Noxingesi la anu loxo kisivalu noxilo.

Peletoto Noxou Paulo

²Ioxe, eni avikala pekia'u ulai noxi'a Euotia ilee Suntoke lexe oponse'i uxali vilesisi noxou Tila. ^{3o}Ani, eni alingaine nini menexilo manina e nengei texaxai tepita lexe nini nasu'uline'i ta sema ta tamei ne. Xo ane'i ilou ilo'a Kulemeni mo ta menexilo mukalusi mitulu no pa'umelo sou noxi'a tea'aloxu a'alo laixe noxou Iesu. Ane'i ualasi'a ne, mikaukavunu mo muai no lavuku sou mauli.

⁴Ngingi nga'osa noxou Tila no voxovoxo utotomu. Mo eni avikalangengi la lexe nga'osa.

^{5p}Ngaxolu se'isisi mo ta mitema imaisou 'ilixu ane laixe noxi'a. Xo anu 'ala'alai sou Tila ulivu une'e. ^{6q}Xavutalamengi utulu no anu mimii tavu'alo mamu. Ia ngaxolu se'isisi mo ngakilaka xe ngalingau mimii latala e ngingi ngemasaxau noxou Lataua. Mo utotomu ne ngalemo laixe noxou. ^{7r}Xo opo se'isisi noxou Lataua anu tatila musuku. Nenge umomomo sou talamanana no anu uasi. Xo tamulaxu tanenge ilou xavutalamenge ulai noxou Kalisito Iesusi.

^h3:14 1Ko 9:24 ⁱ3:15 1Ko 2:6 ^j3:17 1Ko 4:16 ^k3:19 Rom 16:18

^l3:20 Ep 2:6, 19 ^m3:21 1Ko 15:28, 42-53 ⁿ4:1 1Te 2:19-20

^o4:3 Luk 10:20 ^p4:5 Eva 10:25; Iak 5:8-9 ^q4:6 Mat 6:25-34; Kol 4:2

^r4:7 Ais 26:3; Ioa 14:27; Kol 3:15

⁸Ta vivilo noxou Iesu, vaikala kaluxu-sou noxilo aloxo 'o. Ngaxavutalanu mimii ane maninasou. Mo 'ili'ilixu ane laixesi noxou Lataua. Mo ngaxavutalanu mimii ane mulapu, mo ane malemalenga, mo mimii ane i'osasingexu, xe ane itaxangengi no anu mo i'itingengi no anu mo mii ane'i imasaxau musuku. ⁹Nga'oxonu mii ma'ia ane ngenou'ulavulavu no anu mo ngenou'ulavulavu mo ma'ia ngelomusou eni evikalangengixu, xe ma'ia ane ngemaisilo e'oxonu. La nga'oxonu 'ilixu ane ne maninasou. Mo sou Lataua e mulosinge opo se'isisi ne uxolu noxinge.

Paulo Mulemolu Laixe no Anu Su'uli

¹⁰Eni a'osa misevile noxou Tila xo ngingi ngemaxa'u tanengi mune'e noxilo. Mo ngingi ngesolonu sou ngesaxilailo. Ia vote'i vile sou ngamaxa'u uasi tei. ¹¹Eni avikalangengixu mii ma'ia ne xo anu loxo eni no nano no 'a ane ne uasi. Eni eno'u lavulavu sou no anu mimii ane noxilo mo mimii tavu'alo ane muxali. ¹²Eni elavusou lexe axolu a loxovaa no voxo ane eni xeni mimii uasi. Mo elavusou lexe axolu a loxovaa no mine xeni mimii tavu'alo. Mo elavusou lexe axolu a loxovaa no mine xenixo 'ani tavu'alo xe no mine asolixo. Xe elavusou lexe axolu a loxovaa no voxo sou eni xeni mimii mu'oki xe eni xeni mimii uasisi manina. La eni eno'u lavulavu no anu mii ane uxali no anu maulixo ne. ¹³Xo eni amomomo sou a'oxonu mimii latala no anu xavi noxou Kalisito ane Anu mulosilo.

¹⁴Ia anu laixe lexe ngingi ngasu'ulileli no anu tu'utu'umaxu noxilo. ¹⁵U'Ngingi ta Pilipai, ngaxavutalanu voxo ane eni

esokou sou ea'aloxu a'alo laixe noxou Iesu. No voxo ane eni e'umesie Make donia la ngingisi ta mitema ilotu noxou Iesu ne, ane ngesu'ulileli mo ngekolileli. Ia lalotu ukalusi isu'ulileli sou ukolileli uasi. ¹⁶No voxo ane eni exolu ne Tesalonika, la ngingi ngesovanu mimii ane eni emasaxau mune'e noxilo alaxu mose'i mo. ¹⁷Anu manina, ia eni amasaxa sou ano'u mimii ane lexe ngalosilo ne uasi. Ia amasaxainge lexe nga'oxonu lakolisou noxou Lataua utelo no latanu 'ili'ilixu laixe. ¹⁸La sou vaimomo 'o eni eno'u mimii latala mose'i la. Ia vaimomo 'o eni eno'u mimii latala ane eni emasaxau. Xo Epapulotitosi musaxanu mii ma'ia lexe ngalosilo ne anu muno'u mune'e noxilo. Anu aloxo iaiama ane tuma'u lailaixe mielaxu mulai noxou Lataua. Anu mumasaxau mo opoo mu'osaxou. ¹⁹Lataua noxilo uxaxai no anu lavuluti lailaixe noxou Kalisito Iesu sou ulosinge ta mitema noxou mimii latala umomosinge ane ngingi ngamasaxau. ²⁰Ta'itinu Lataua Maminge ualaxou utotomu mo kaluxu uasi. Manina.

Vaikala sou Sexela Noxou Paulo Kaluxusou

²¹Ngasexelaxa'a ta mitema latala noxou Lataua no ualaxou Kalisito Iesu. Ia ane'i ta vivinge noxou Iesu ane nexi noxi'a texolu 'o misovanu sexela noxi'a ulai noxinge kalumo. ²²Mo ta mitema latala noxou Lataua mo ane'i ane mixolu no nano no tani tila noxou Kaisari† lai 'o misova sexela mu'oki noxi'a ulai noxinge. ²³Alauna mo saxisaxila'u noxou Tila Iesu Kalisito uxolu noxinge. Manina.

†4:22 Namaisou ualauala laalaaxu.

*UOLI VOLOXU ANE PAULO
MUKAUKAVU MULAI NOXI'A*

TA KOLOSI

Vaikala lamana

Tuala tila ne Kolosi ne muxolu no xalee lia tila ne Asia. Anu muxolu 'alai ne Epeso. Paulo usokou lalotu ne Kolosi uasi. Anu muxolu ne Epeso, ia no mine mupalusi'a ta mitema sou milai mi-a'aloXu a'alo laixe sou Iesu Kalisito la mose'i milai ne Kolosi ne.

Ta mitema mose'i no nano no anu lalotu ne Kolosi ne miavuti la mivikalane'i ta mitema lexe, itema umasaxa lexe Lataua upamulinu, la anu ulotu noxi'a "ta maliava ilo'a ta lele'e," mo umulinu 'ilixu mose'i noxi'a ta xaixasi'a loxo xooXoo ungasou xe umulinu lapuloto sou la'ilali laixe xe mimii mose'i la. No mine Paulo mulomusou aloxo ne, la sou anu mukaXavunu uoli voloxu ane 'o mulai noxi'a sou u'oxonu pekia'u xavutalai'a no anu a'alo laixe. Xo ta mitema ne mi'unanu lavulavu kalakalavoi ne sou utaloxolixu 'ilixu sou lalotu xe muxamuxaxu tane'isi. Aloxo ne la sou Paulo muvikalane'i lexe vote'i ane ne sou u'oxonenge talai va'axu noXou Kalisito. La muvikalane'i lexe Kalisito anusisi Anu muxolu kisou mimii latala mukalusi mo Anu anusisi muno'inge telivu ia vote'i ane ne umomomo sou usu'ulinenge uasi. NoXou Kalisitosi la Lataua mukoinu mimii latala no xalexalee lialia mukalusi, mo no anu xaixai noXou Kalisitosi, la Lataua milivulixu mimii latala mukalusi. Kalisito muxolu noXinge la nenge texali alavua xe temulinu 'ilixu noXou muisalili.

No mine Paulo mukaXavunu uoli voloxu 'o mukalu la mulosou Tukikosi sou muno'u mulailixu noxi'a ta Kolosi la Onisimasi muvaitaonu sou ilou milai. Onisimasi ne anu itema sou xaixai vitanisi noXou Pilimoni. No anu uoli voloxu noXou Paulo mulai noXou Pilimoni la Paulo muvivilakasou anu Onisimasi ne noXou tilasou ne.

A'alo muai no nano aloxo 'o

Vaikala lamana 1:1-14

Kalisito anu tila no anu mimii ukalusi 1:15-23

Paulo muxaxaisou lalotu 1:24-2:7

Taxolu noXou Kalisito la tano'u mauli lololinu 2:8-23

Muamua'i sou mauli alavua 3:1-4:6

Vaikala sou sexela 4:7-18

1¹⁻²Eni Paulo, eni aposeli noXou Kalisito Iesu. No anu masaxa noXou Lataua la eni exali aposeli. Nexi noXou vivinge Timoti tekauXavunu vaikala ane 'o ulai noXinge ngingi ta mitema noXou Lataua e ngemulimulinu no tuala ne Kolosi, ngingi ta vivixe ta mulu xe ta sema ane ngexolu va'axu no anu 'ilixu masumasua xe ngemuxaxu tangingi pekia'u noXou Kalisito. Nexi takilaka lexe alauna mo opo se'isisi noXou Lataua uxolu noXinge.

**Vaikala Laixe Ilou Lakilaka
Noxi'a Paulo Ilou Timoti**

³vNo anu lakilaka noXixe noXou utotomu ne nexi taxavutalangengi sou takilakasinge, la tavikala laixe musuku ulai noXou Lataua anu Tilasinge Iesu Kalisito Momu. ⁴Xo nexi telomusou lexe ngingi ngemuxamuxaxu tangengi noXou Kalisito Iesu mo tangengixa'a ta mitema noXou Lataua mukalusi. ⁵wNgingi ngemulimulinu 'ili'ilixu ane ne, xo ngingi ngemolo tangengi lexe ngexomaiou mii ma'ia ane Lataua mu-

muxaxu muai teitexi no opo loxotolo sou ulosinge ili'i. Mo ngingi ngelavusou mii ane ne no mine ngingi ngelomusou vaikala manina no anu a'alo laixe noxou Iesu e mune'e muxali noxinge. ⁶A'alo laixe noxou Iesu ne, ta mitema noxou Lataua mia'aloxu mulai noxi'a ta mitema no xalexalee tuatuala mukalusi no lia 'o, la ta mitema tavu'alo mimulaxu tane'i no anu mo usukusuku ulai noxi'a ta mitema tavu'alo la. Anu aloxo musoko sou muxaxai noxinge no tai-ingingi no voxo ane ngingi ngelomusou xe ngelavusou alauna noxou Lataua no anu vaikala manina sou a'alo laixe noxou Iesu. ⁷A'alo laixe ane ne, Epapalasi mua'alomengixu mo ngelomusou. Epapalasi ne, anu itema vile laixe sou xaixai noxou Kalisito ane. Anu menexixe mo nexi tamasaxau misevile, mo anu u'oxonu xaixai laixe sou usu'ulinexi no anu xaixai e nexi tamomomo sou ta'oxonu uasi. ⁸Mo anu kalumo anu muvikananexi no anu 'ilixu sou ngamasaxai'a ta mitema noxou Lataua mamina xo Uleenu Tavuna muxolu noxinge.

⁹Tava'u aloxo ne, la sou musoko no mine nexi telomusou a'alo sou 'ili'ilixu laixe noxinge ne, la nexi tama'ila sou takilakasinge uasi. Mo utotomu no anu lakilaka noxixe, la nexi takilaka ulai noxou Lataua lexe Uleenu usu'ulingengi mo ulosinge no anu lavulavu no anu mii ma'ia ane anu umasaxainge sou ngingi nga'oxonu. ¹⁰Mo nexi takilaka lexe xoluxolungenge uxali laixe loxo Tila mumasaxau. Mo utotomu ne Anu u'osasinge no anu mii ma'ia ane ngingi nga'oxonu mo xaixai tavu'alo ne nga'oxo laixe ukalusi xe ngingi lavulavumengi sou Lataua ne usuku ulai aloxo ne. ¹¹Mo nexi noxou takilaka lexe, no anu

xavi tatila noxou Lataua, la Anu u'oxongengi xavingengi manina mo sou ngingi ngamomomo sou ngatulu pekia'inge sou ngatavulenu tu'utu'umaxu mo ngaxolu se'isisi ulai uxali no mine tu'utu'umaxu ukalu. ¹²aXe nga'osasou mo ngalemolu laixe musuku ulai noxou Maminge ane Anu mulavusinge lexe ngingi ngamomomo sou ngano'u mimii lailaixe e Anu mulalaxiinu muai sou ulosi'a ta mitema noxou. Ta mitema noxou ne mixolu no anu lamanaxu. ¹³bXo nenge texolu no nano no isivoxo, la isivoxo muvausinge, ia Anu mulaanenge no anu xavi no anu isivoxo ne, la mumulanenge no anu saxisaxila'u noxou 'Olu e Anu mumasaxau misevile. ¹⁴cNoxou 'Olu nesi, la Lataua mulotonenge telivu xe mululusou susu noxinge.

Kalisito Anu Tila no Anu Mimii Mukalusi

¹⁵dIa Lataua 'Olu ne, Anu aloxo Lataua e nenge ta mitema tamomomo sou tamaisou uasi. Mo Anu mupaa tei no anu mimii latala mukalusi e Lataua mukoinu. ¹⁶Xo noxou 'Olu nesi la sou Lataua mukoinu mimii latala muxolu teitexi no opo loxotolo xe no lia 'o. Mo Anu mukoinu mimii ane nenge tamaisou xe ane nenge tamomomo sou tamaisou uasi mo tatananu tuala mo ta uleenu ane ane'i xavine'i mu'oki, xe ta mitema mitulu kisi'a ta mitema xe ane'i ta tatila ane mino'u xavi sou isaxila'a ta mitema. Ta mitema latala ne anu Lataua 'O-lusi mukoine'i, la sou ane'i ixolu loxo anu miumiu muisalili. ¹⁷eAnu muxolu tei no anu mimii latala mukalusi la sou Lataua mupitane'i noxou sou Anu usaxila'a. ¹⁸fMo Anu kisou lalotu xe lalotu ne anu vasimolu. Anusi anu tava'u maui

^x1:7 Kol 4:12; Plm 1:23 ^y1:9 Ep 1:16-17 ^z1:11 Ep 1:19; 3:16 ^a1:12 Ep 1:11, 18 ^b1:13 Luk 22:53; Ep 2:2 ^c1:14 Ep 1:7 ^d1:15 Ioa 1:18; 2Ko 4:4
^e1:17 Ioa 1:1; 8:58 ^f1:18 Apo 26:23; Ep 1:22-23; Pal 1:5

mo Anusi musoli ka mutulu tei noxi'a ane'i ane misoisoli, la sou Anusi tila no anu mimii latala mukalusi. ¹⁹gXo Lataua mumasaxa lexe mauxixu lololi ne uxolu noxou 'Olu. ²⁰hMo Lataua umasaxa lexe noxou 'Olusi la ta mimii latala teitexi xe no lia 'o ne ilo'a ipita ixali vilesisi. Aloxo ne la sou sialuxu 'Olu munixisinge no ovu valautu sou mulosinge opo se'isisi.

²¹iXo ngingi tei la nge'oxo'oxonu 'il-i'ilixu masumasua la ngexolu va'axu la ngexavutala lexe uluamengi ane Lataua. ²²JJa vaimomo 'o, no anu solixu Kalisito teitexi no ovu valautu, la sou mupitangengi ngongi'a ngexali vilesisi. Anu mu'oxonu aloxo ne sou ngingi ngaxali malemalenga no mine ngalai ngatulu no iou. Mo susu vile uxolu noxinge uasi xe ngatulu no anu vaivaikala uasi. ²³Ia ngingi ngemuxamuxaxu tangengi peki-a'u manina. Loxo 'o io mii vile une'e ula-pungengi la uxexengengi no anu a'alo laixe noxou Iesu e ngingi ngelomusou la ngemuxaxu tangengi peki-a'u no anu ne, mo xavutalamengi usasalo no anu mii ma'ia ngelooalanu mamu. La sou eni Paulo exali itema sou a'aloxu a'alo laixe ne, la sou nexi tea'aloxu a'alo laixe ne mulai noxi'a ta mitema mukalusi no lia 'o.

Paulo Muxaxaisi'a ta Mitema Noxou Lataua

²⁴La sou vaimomo 'o, eni a'osa sou atavulenu tu'utu'umaxu sou asu'ulingengi. Mo eni emasaxa lexe asu'uline'i ta mitema noxou Lataua. Xo ta tema lalotu ne anu Kalisito vasimolu ane ane'i. Xo navunavu ane Kalisito mutavulenu sou usu'uline'i ta mitema noxou Lataua ne, anu ukalu uao. La sou eni emasaxa lexe navunavu noxou Kalisito

ne, eni melo atavulenu mo akalusou. ²⁵kLataua molu musosovosilo la sou eni exali itema sou axaixaisi'a ta mitema noxou Lataua mo asu'uline'i. Mo mu'italonu xaixai noxilo xe mupalusilo sou alosinge vaikala noxou Lataua ukalusi, ia pa'usou uxolu uasi. ²⁶lVaikala noxou ne, mutalume noxi'a ta mitema mukalusi ane mixolu tatei mo mune'e muxali vaimomo 'o. Ia vaimomo 'o ne anu mupala'a lamana noxi'a ta mitema noxou. ²⁷Lataua mu'oxonu aloxo ne, xo Anu mumasaxa lexe ane'i ane ta Iutaia uasi kalumo ilavusou mii ma'ia lailaixe mu'ana'ana noxou e mutalume ne uxali lamana. Mii ma'ia e mutalume ne, ane lexe Kalisito anu muxolu noxinge, mo ngaloopala noxousi sou ulosinge mii ma'ia lailaixe noxou.

²⁸Nexi taa'aloxu Kalisito ulai noxi'a ta mitema, la tapela'axu laixe mo talosie'i ta mitema vilevilesi no anu lavulavu laixe ukalusi. Mo sou lexe ane'i ilo'a Kalisito ilai itulu no iou Lataua, la anu Lataua umomomo sou umaisou susu vile noxi'a uasi. ²⁹mAloxo ne, la sou no anu xavi noxou Kalisito e Anu mulosilo ne eni axaxai xavileli misevile xe atoxavisilo sou mii nesi.

2Eni emasaxa lexe ngingi ngalavusu lexe eni axaxai xavileli manina mo atoxavisilo sou asu'ulingengi xe ta mitema ta temanu lalotu no tuala tila ne Laodekia xe ta mitema ane imaisilo xe ilavusilo uasi. ²Eni a'oxonu aloxo ne mo sou lexe aavutilingenge mo a'oxonu peki'inge no anu 'ilixu sou ngamasaxainge manina mo taneningenge ngatongato'o mo opongengi vilesisi, mo sou eni emasaxa lexe ngingi ngano'u xavutala laixe la u'oxonu muxamuxaxu tangengi peki-a'u, mo

§1:19 Kol 2:9 ^h1:20 Ep 1:10 ⁱ1:21 Rom 5:10; Ep 2:12

^j1:22 Rom 5:10; Ep 5:27 ^k1:25 Ep 3:2, 7-8 ^l1:26 Rom 16:25-26; Ep 3:5, 9

^m1:29 Ep 3:7, 20; Pil 4:13

ngalavusou vaikala noxou Lataua e mutalume ne. Vaikala noxou Lataua e mutalume ne ane Kalisito nesi. ³ⁿXavutala mo lavulavu lailaixe mukalusi e mutalume ne mu'ana'ana noxou. ^{4o}La sou eni avikalangengi lexe mamu sou itema vile une'e usiasia'u vaivaikala lailaixe sou ukalavoingengi la u'oxo lolongenge. ^{5p}Manina no vasimenge la nenge'a taxololu tapita uasi, ia no anu xavutalaxeni la anu loxo eni a nenge'a taxoxolu ne, mo e'osa sou emasinge ngexaxai laixe xe ngemuxaxu tangengi pekia'u noxou Kalisito.

Nenge Taxolu Noxou Iesu La Tano'u Mauli Lololinu

⁶Ngingi ngeno'u Kalisito Iesu loxo Tila noxinge la sou anu laixe lexe ngamulinu utotomu. ^{7q}Mo ngasiatoto noxou loxo ovu uli'u muleme mulai musiatoto no lia, mo loxo tani mutulu no anu atolaxu pekia'u. Xe ngamuxaxu tangengi pekia'u no anu a'alo laixe e nexi taa'aloxu ne, la ngelemo laixe.

⁸Ngasaxila'inge laixe loxo 'o io itema vile une'e u'oxo lolongenge no anu a'alo kalakalavoi mose'i la u'oxongengi ngamulinu lavulavu noxi'a ta mitema. Ta mitema aloxo ne mimulinu xavutala noxi'a ta xaixasinge tatei xe ta uleenu e ilavusou isaxila'u mimii teitexi xe no lialia 'o, ia imulinu xavutala noxou Kalisito uasi.

^{9r}Nenge telavusou lexe Kalisito anu muxali itema loxo nenge 'o ia Anu muno'u maulixu lololi noxou Lataua. ^{10s}La sou Anu muxolu kisi'a ta mimii mukalusi e xavine'i mo ane'i ane mino'u xavi sou ixaxai. Ia ngingi ne noxou Kalisito la sou Lataua mulosinge mauli lololinu e mu'ana'ana manina. ^{11t}Ngingi

ngexolu noxou la ngingi kalumo xooxoo mungasinge. Xooxoo mungasinge ne no anu 'ilixu noxi'a ta mitema i'oxonu no vasimenge uasi. Noxou Kalisito la nenge texexeenu 'ili'ilixu masumasua sou opo teinu. La sou no anu 'ilixu ane nesi la sou anu muxali loxo vote'i maninasou sou xooxoo ungasinge. ^{12u}Mo no mine ngekelele sou mi'ulosinge la anu loxo mi'asingenge ngongi'a Kalisito mukei. Xe no mine ngingi ngemuxaxu tangengi no anu tulu noxou Kalisito xe ngelai ngekelele sou mi'ulosinge, la no anu xavi noxou Lataua e mutulusou Kalisito la anu loxo ngingi ngongi'a Kalisito ngetulu ngekei.

^{13v}Tei no mine ngemulinu masaxa masumasua sou vasimenge la nge'oxo'oxonu 'ili'ilixu masumasua xe xooxoo ungasinge uao, la anu mu'oxongengi ngesoisoli. Ia Lataua mulosinge ngongi'a Kalisito mauli xe mululusou susu noxinge mukalusi. ^{14w}Mo nenge tamulinu lapuloto noxou Mosesi laixe uasi la anu muxalixu muatu lamana lexe nenge tesusu xo nenge tamulinu muamua'ixu xe vote'isou uasi, la sou nenge tatulu no anu vaivaikalasou. Ia Lataua muxexeenu vaikala sou lexe tatulu no anu vaivaikala ne mo muxexeenu xaviinu lapuloto ne la mulilinu teiteixi no ovu valautu noxou Kalisito. ¹⁵No anu xavi no anu ovu valautu ne Lataua mukalusou xavi noxi'a ta uleenu ilo'a ta mimii ane xavine'i mu'oki, la muai lamana no ie'i ta mitema lexe Anu mua'ulixa'a xe ane'i xavine'i uasisi manina.

^{16x}Aloxo ne la sou mamu sou itema vile une'e upela'inge lexe la'lilali ane 'o nga'ou xe ngaixu lexa ane 'o xo lapu-

ⁿ2:3 1Ko 1:24, 30

^o2:4 Rom 16:18

^p2:5 1Ko 5:3

^q2:7 Ep 3:17

^r2:9 Ioa 1:14, 16

^s2:10 Ep 1:21-22

^t2:11 Rom 2:29

^u2:12 Rom 6:4

^v2:13 Ep 2:1, 4-5

^w2:14 Ep 2:14-16; 1Pi 2:24

^x2:16 Rom 14:1-13

loto muvikalala aloxo ne. Mo upela'ingexu voxo tavuna sou lalotu mo pitapita ta tatila sou so'io alavua xe voxo sou lalotu no anu voxo muxatele ta tamei. ¹⁷ ^yXo mimii mukalusi ne, anu tovola'isou mii ma'ia ane sou uxali ili'isi. Ia Kalisito anu mii maninasou. ¹⁸ Mo lexe itema vile ua'alomengi no anu mii vile anu mumaisou no anu aipiepiena noxou mo uvikalangengi lexe ngingi ngataloxolingege mo ngalotu noxi'a ta angelo, la mamu sou ngalomuxu xo utaloxolingege. Xo itema ane loxo ne xavutalau ne mu'ana'ana no anu masaxa sou opo teinusi, la utovonu lexe anu itema sou lavulavu manina. ¹⁹ ^zItema ane loxo ne, anu utoxo noxou Kalisito anu muxali kisinge uasi. Xo nenge tetoxo no anu kisinge ne la vasivasimenge uno'u 'ani ane, la sou u'oxonu toxotoxo no xinexingenge ilou le'ele'esinenge no vasimenge ne uxali laixe. La sou vasimenge uleme uxali tatila no anu xavi noxou Lataua.

²⁰ ^aTei la ngingi ngongi'a Kalisito ngesoli mo ngaxolu no laaxa'a ta uleenu e misaxila'u mimii e teitexi no loxotolo xe no lia 'o uasi. Ia tava'u loxovaa la sou ngingi ngamulimulinu lapuloto loxo ta mitema no lia 'o? Lapuloto e ngamulimulinu ne aloxo 'o, ²¹ "Natetelisou mamu, mo na'ou mamu, xe nakasou mamu." ²² ^bLapuloto ilou lavulavu e ta mitema milosiengixu ane loxo ne molu noxi'a ta mitemasi sou mimii e tano'u xe taxaxai no anu la umamulo alaxu vilesisi. ²³ Lapuloto ane loxo ne anu muxali no anu xavutala laixe, xo anu sou uavutilinge no anu lalotu mo u'oxonenge tat-aloxolingege xe ulosou vasimenge navu-navu toxoxa'a. Ia lapuloto ne umomomo

sou usu'ulinenge sou ukalusou masaxa masua sou opo teinu uasi.

Muamua'i no Anu Mauli Alavua

3 ^cTei la ngingi ngesoli ia Lataua mutulusinge ngongi'a Kalisito, la sou laixe lexe tangengi utuluu mimii ane teitexi e Kalisito mulai muxolu no anu puloulou laixe no pa'umolu Lataua no avolu tema. ² ^dMo xavutalamengi utuluu mimii teitexi la tangengi utuluu mimii no lialia 'o uasi. ³ Xo ngingi ngesoli mo maulingenge maninasou ngongi'a Kalisito muxolu mutalume no nano noxou Lataua. ⁴ Kalisito anu tava'u maulingenge, la sou no mine Anu une'e upala'alixu lamana la sou ngingi kalumo ngongi'a anu Kalisito ngakei ngapala'a no anu lamanaxu tatila.

⁵ ^eAloxo ne la sou anu laixe lexe 'ili'ilixu sou lialia e muxolu no nano no anu maulingenge ne, ngavau mo usoli. 'Ili'ilixu ne anu aloxo 'o, 'ili'ilixu sou vote'i, mo 'ili'ilixu ane nuni'u manina, mo masaxa tatila sou 'ilixu sou vote'i, mo masaxa masua sou 'ilixu masumasua, xe 'ilixu sou matea. Xo 'ilixu sou matea ne anu aloxo 'ilixu sou lalotu no anu lataua kalakalavoi. ⁶ Ta mitema ane ilomu uasi i'oxo'oxonu 'ili'ilixu ane loxo ne, ili'i la ino'u la'ia noxou Lataua. ⁷ Tei no anu maulingenge la ngingi ngemulimulinu 'ili'ilixu ane. ⁸ ^fIa vaimomo 'o anu laixe lexe ngaxexeenu 'ili'ilixu ane 'o ukalusi no anu maulingenge. 'Ili'ilixu ne aloxo 'o, la'ia, lavilavi, opo masumasua xe sa'isa'i masumasua e ulaa no anu anangenge. ⁹ ^gAloxo ne la sou ngakalavoingengi ngatongato'o mamu, xo ngingi ngexexeenu 'ili'ilixu sou opo teinu ne, ¹⁰ ^hmo ngingi

^y2:17 Eva 8:5 ^z2:19 Ep 2:21; 4:16 ^a2:20 Xal 4:3, 9; 1Ti 4:3

^b2:22 Mat 15:9 ^c3:1 Mak 12:36; 16:19; Ep 1:20 ^d3:2 Mat 6:33

^e3:5 Rom 6:6, 11; Ep 4:19; 5:3-6 ^f3:8 Ep 4:25-29; 5:4 ^g3:9 Ep 4:22, 25

^h3:10 Ep 4:24

ngexali ta mitema ta alavua ne. Lataua e mukoinu mimii ne Anu mu'oxongengi ngexali alavua, mo mulosinge lavulavu, xe mu'oxongengi ngexali loxo Anu. ¹¹ ⁱLa sou nenge texali ta mitema ta alavua mo nenge texali ta mitema iouvilesisi. Mo mamu sou taxavutala lexe nenge ta Xiliki mo nenge ta lutaia mo nenge ane xooxoo mungasinge xe ane xooxoo ungasinge uasi, mo ta asila xe nenge ane texolu no tuala no paxapaxa, mo nenge texolu ta mitema sou xaixai vitanisi xe nenge ane texolusi. Xo Kalisito anu Anusisi, mo Anusisi muxolu no nano noxinge.

¹² ^jLataua mumasaxainge misevile mo musosovosinge la ngexali ta mitema noxou mukalusi. Aloxo ne la sou anu laixe lexe ngatokolomongengi no anu 'ili'ilixo aloxo 'o, ngamasaxai'a ta menexinge mo tangengixa'a. Mo ngataloxolingenge xe nga'oxonu 'ilixo laixesi noxi'a ta mitema xe ta menexinge isusulingenge la la'iangenge palepalea mamu. ¹³ ^kNgavalangenge ngatongato'o mo lexe vile no taingengi ulosinge tu'umaxu la laixe lexe ngatavulenusi mo ngalulusou susu noxou loxo Tila mululusou susu noxinge. ¹⁴ ^lMo ngamasaxainge ngatongato'o mo tangeingenge manina. Xo 'ilixo ane ne mua'ulixu 'ili'ilixo latala mukalusi, mo ulavusou upitanu 'ili'ilixo mose'i ane lailaixe ne upita uxali vilesisi.

¹⁵ ^mNgingi vilevilesi ngexalixu Kalisito vasimolu xo Lataua mu'avalinge sou nga'oxonu aloxo ne, mo opo se'isisi noxou ne anu molu mulosinge sou uxolu no nano no tangengi, la sou anu umomomo sou uxalixu laixe ulai noxou Lataua. ¹⁶ ⁿLaixe lexe vaikala noxou

Kalisito uxolu u'ana'ana no nano no tangengi. Mo laixe lexe ngalosie'ixu mose'i, mo ngalosie'i no anu xavutala laixe xe lavulavu laixe la sou ane'i imomomo sou i'oxonu 'ilixo laixesi. La sou ngingi ngalemolu laixe ulai noxou Lataua no nano no tangengi, mo ngalexe lexe muxolu no nano no lavuku sou lexe no nano no tangengi, mo lexe sou lalotu xe lexe e Uleenu Tavuna uxalixu no nano no opongengi. ¹⁷ ^oMo no anu vaivaikala noxinge mo no anu xaixai noxinge mo no anu mimii latala nga'oxonu, la nga'oxonu no anu ualalasu Kalisito anu Tila noxinge. Mo ngalemolu laixe ulai noxou Lataua anu Maminge no nano no ualalasu.

'Ili'ilixo sou ta Mitema Noxou Lataua Ixolu no Nano no Tani Vile Imulinu

¹⁸ ^pNgingi ta sema ane ngetautaula'i ne, anu laixe lexe ngingi ngaxolu no laaxa'a ta mulumulumengi xo 'ilixo ane ne anu mulovo no iou Lataua. ¹⁹ ^qMo vaikala ulai noxinge ngingi ta mulu ngetaula'i kalumo aloxo 'o. Anu laixe lexe ngamasaxai'a ta semasemamengi manina, mo nga'oxo masuane'i mamu.

²⁰ ^rMo ngingi ta molomolo kalumo, anu laixe lexe ngalomuxa'a ta maminge ilo'a ta neninge no anu mimii latala ukalusi. Xo Tila umasaxau 'ilixo aloxo ne. ²¹ ^sMo ngingi ta mami'a kalumo nga'oxone'i lai'axa'a mamu, xo maasi la ane'i ixamuli lexe ane'i imomomo sou i'oxonu mii vile laixe uasi.

²² ^tMo ngingi ta mitema sou xaixai vitanisi, anu laixe lexe ngalomuxa'a ta tatilasinge no lia 'o no anu mimii latala ukalusi. Loxo 'o io ngingi nga'oxo lexe nga'oxone'i i'osasinge la nga'oxo xaixai laixe no mine ane'i ixoxolu imamaisinge.

ⁱ3:11 Xal 3:28 ^j3:12 1Pi 2:9 ^k3:13 Ep 4:2, 32 ^l3:14 Rom 13:8-10

^m3:15 1Ko 12:27; Ep 4:4; Pil 4:7 ⁿ3:16 Ep 5:19 ^o3:17 1Ko 10:31; Ep 5:20

^p3:18 Ep 5:22 ^q3:19 Ep 5:25 ^r3:20 Ep 6:1 ^s3:21 Ep 6:4 ^t3:22 Ep 6:5-8

Ia nga'oxonu no nano no opongengi maninasou loxo nga'oxonu ulai sou ngatoxonu Tila la nga'oxonu xaixai laixesi. ²³No anu mimii ma'ia nga'oxonu ne, la ngaxaxaisou no nano no opongengi maninasou loxo ngingi nga'oxonu ulai noxou Tila ia nga'oxonu ulai noxi'a ta mitema uasi. ²⁴Ngingi ngelavusou lexe ili'i la Tila ulosinge mimii ane anu mulalaxi-inu muai sou ulosi'a ta mitema noxou loxo 'ulusou xaixai noxinge. La sou anu loxo ngingi ngexolu ta mitema sou xaixai vitanisi noxou Kalisito, mo Anusisi anu Tilasinge. ²⁵La sou itema 'ena'ei ane u'oxonu susu ne anu uno'u lakolisou susu noxou ne, xo Lataua utilivosou 'ilixoi'a ta mitema no anu 'ilixo iouvilesisi.

4 ^vAloxo ne la sou ngingi ta tatilasi'a ta mitema ane ixaxai vitanisi noxinge ne, laixe lexe nga'oxonu 'ilixo laixesi mo mulapu ulai noxi'a. Xo ngingi ngelavusou lexe ngingi Tilasinge vile a uxoxolu teitexi no opo loxotolo.

'Ilixo sou Lakilaka Xe 'Ilixo sou Muamua'i Laixe

²wNgapilixinu maulingenge lololinu no anu 'ilixo sou lakilaka. Xe no mine ngakilaka la ngalaxa'ingengi laixe mo ngalemolu laixe ulai noxou Lataua. ³xMo ngakilakasixe kalumo, mo sou Lataua ukisiinu aitengasou a'alo laixe noxou e nexi taa'aloxu. A'alo laixe noxou Kalisito ne tei la mutalume ia vaimomo 'o anu muxali lamana mukalu. Ia ta mitema imasaxa lexe ilomusou a'alo laixe ne uasi, la sou mi'italoleli no nano no taasou navunavu. ⁴Mo ngakilaka lexe no mine eni aa'aloxu a'alo laixe ne la ulamana xe umulinu masaxa noxou Lataua. ⁵yMo no mine ngingi ngongi'a

ane'i ane imulaxu tane'i noxou Iesu uasi, la utotomu ne ngatovonu sou ngalalaxi-inu mo nga'oxonu 'ilixo laixesi ulai noxi'a. ⁶zUtotomu no anu vaivaikalamengi la nga'oxonu vaikala laixesi umomomo sou tu'axu no anu lolomu noxi'a ta mitema. Xe no mine itali'isinge no anu tali'i mose'i la anu laixe lexe ngakolinu no anu xavutala laixesi.

Vaikala sou Sexela Noxou Paulo Kaluxusou

⁷aTukikosi anu vivinge e tamasaxau manina mo nexi noxou taxaxai laixe utotomu noxou Tila, anu molu ua'alomengixu xaixai e eni a'oxo'oxonu 'o. ⁸bEni epalusou mulai noxinge xo tava'u aloxo 'o. Anu ulai mo sou ua'alomengixu xoluxolunexe lai 'o a loxovaa xe u'oxonu pekia'inge no anu xoluxolungenge. ⁹cEni epalusou Onisimasi a ilou ikei ilai noxinge. Xo Onisimasi ne anu vivinge maninasou e nenge tangengixu mo anu u'oxo laixe noxingesi. Ane'i ilou la sou ia'alomengixu mimii latala e muxali lai 'o.

¹⁰dAlisitaluko, anu menexilo nexi noxou texolu no nano no taasou navunavu mo musovanu aso laixe noxou mulai noxinge mo Maluko e anu Valunavasi iau musovanu aso laixe noxou kalumo mulai noxinge. Lexe anu ulai noxinge la anu laixe sou ngasexelaxu mo ngano'u, aloxo evikalangengixu mukalu ne. ¹¹Mo Iesu, ualasou vile ilemolu lexe Iasitusi, musovanu aso laixe noxou kalumo ulai noxinge. Ane'i tatalu ne ane'i ta Iutaia e imulaxu tane'i noxou Iesu nexi noxi'a e taxaxai tapita, mo misu'ulileli laixe manina sou nexi noxi'a taa'aloxu sax-

^u3:25 Rom 2:11 ^v4:1 Ep 6:9 ^w4:2 Ep 6:18; Pil 4:6

^x4:3 Rom 15:30; Ep 6:19 ^y4:5 Ep 5:15-16 ^z4:6 Ep 4:29; 1Pi 3:15

^a4:7 Ep 6:21 ^b4:8 Ep 6:22 ^c4:9 Plm 1:10-12

^d4:10 Apo 12:12; 13:13; 15:37-39; 2Ti 4:11

isaxila'u noxou Lataua. ¹²eMo temanu tualasinge Epapalasi musovanu aso laixe noxou ulai noxinge kalumo. Anu itema vile sou xaixai noxou Kalisito Iesu. Utotomu ne anu ukilakasinge pekia'u lexe ngingi ngatulu pekia'inge mo ngamulinu masaxa noxou Lataua xe nga'oxonu loxo ngingi totoxongengi no anu mo ngamulaxu tangengi no anu mimii ukalusi. ¹³Eni amasaxa lexe avikalangengixu aloxo 'o. Anu uxaxai xaviinu manina sou usu'ulingengi ngongi'a ta temanu lalotu ne Laodekia xe tuala tila ne Ielapolisi. ¹⁴Mo Luka anu dokuta e nexi temasaxau musuku ilou Temasi misovanu aso laixe noxi'a ulai noxinge kalumo. ¹⁵Mo eni emasaxa lexe ngingi ngasovanu aso laixe

noxilo ulai noxi'a ta vivinge no tuala tila ne Laodekia mo ulai noxie Nimpasi ilo'a ta temanu lalotu ixoxolu no taasie. ¹⁶No mine ngingi ngaitisou uoli voloxu noxilo 'o ukalu la laixe lexe ngalosi'a ta temanu lalotu ne Laodekia sou iiti-sou kalumo, xe ngingi la ngano'u uoli voloxu ane noxi'a ta Laodekia la ngaitisou. ¹⁷fMo ngavikalanu Akipasi lexe, "Naxaxaisou xaixai noxou Tila e mulosine laixe mo nakalusou." ¹⁸gVaivaikala ane 'o eni Paulo melo ekaukavunu no avolo sou asova aso laixe ulai noxinge. Ngaxavutalaleli xo eni a axoxolu no taa-sou navunavu 'o. Eni akilaka lexe alauna noxou Lataua uxolu noxinge. Utotomu mo kaluxu uasi. Manina.

*UOLI VOLOXU VILE ANE PAULO
MUKAUKAVU MULAI NOXI'A*

TA TESALONIKA

Vaikala lamana

Tuala tila ne Tesalonika ne anu tuala tila sou xalee lia tila ne Makedonia. No voxo mine Paulo mulutu ne Pili-pai la anu mulai musokou lalotu ane no tuala tila ne. (Aposeli 17:1-9) No mine Paulo mulai mua'aloXu a'alo laixe sou Iesu Kalisito ne la ta mitema tavu'alo mimulinu vaikala noXou la mixali ta mitema noXou Kalisito. Ia no mine ta Iutaia mimaisou aloxo ne la oponeli masuau Paulo, la mikusau ne Tesalonika.

Ioxe ili'i no mine anu mulai muxolu ne Kolinito, la vaitamiou Timoti mune'e mua'alou sou mimii e muxali ne Tesalonika ne. Xe anu muavuti la ilou Timoti mikaukavu uoli voloxu mulai noxi'a sou u'oxonu xavutalai'a peki-a'u. Mo muvikalalaixe noxi'a sou mulomusi'a lexe ane'i mimuxaxu tane'i peki-a'u noXou Iesu xe 'ili'ilixu lailaixe mi'oxonu sou mimasaxai'a ngatongato'o. Mo muvikalane'i lexe imulinu 'ilixu e ane'i mi'oxo'oxonu no mine ane'i ilo'a mixoxolu tei la ane'i mi'oxo'oxonu. Xe ta temanu lalotu mose'i male ilamana laixe uasi, la mi'oxonu talitali'i mose'i la sou Paulo mukolinu talitali'i noxi'a ne. Tali'i noxi'a ne lexe no mine Kalisito ulivu une'e, la Anu ulivu une'e a loxovaa? Mo ta mitema e mimuxaxu tane'i ia misoisoli tei no mine Kalisito ulivu une'e uao 'o, loxova, no mine Anu ulivu une'e la ane'i ino'u mauli kaluxu uasi kalumo? Xe Anu ulivu une'e no anu voxo ma'ia manina? Paulo mukolinu talitali'i noxi'a la muvikalane'i lexe imulimulinu 'ili'ilixu lailaixesi mo ixaxai tasiausi xe ixolu

se'isisi mo ilalaxine'i sou ixomaiou voxo mine Kalisito ulivu une'e.

A'alo muai no nano aloxo 'o

Vaikala sou 'osa'ila 1

Paulo mulamanalixa'a ta Tesalonika no anu xaixai noxi'a 2-3

Mauli ane Lataua u'osasou 4:1-5:22

Vaikala kaluxusou ilou lakilaka xe vaikala sou sexela 5:23-28

1^hEni Paulo, nexi noxi'a Sailasi ilou Timoti tekaukavunu vaikala ane 'o mulai noXinge ngingi ta mitemau Lataua ne Tesalonika e ngingi ngongi'a Lataua Maminge mo Tila Iesu Kalisito ngepita vilesisi.

Nexi talinga lexe alauna mo opo se'isisi noXou Lataua umomomo sou uxolu noXinge.

**Ane'i Milemo Laixe sou Xaixai
Noxi'a ta Tesalonika**

²Nexi taxavutalangengi ngingi latala mo talemo laixe musuku ulai noXou Lataua no voxovoxo utotomu no 'a lakilaka noXixe. ³ⁱMo nexi taxavutalangengi utotomu no iou Lataua Maminge no anu 'ili'ilixu laixe e ngingi ngemuxaxu tangengi noXou la sou nge'oxonu, mo xaixai toxoxa'a e ngingi tangengixa'a ta mitema la sou nge'oxonu sou ngesu'uline'i. Xe taxavutalanu tulungenge peki-a'u no anu tu'utu'umaxu xo nga'osasou ngaloopala Tilasinge Iesu Kalisito mine ulivu une'e.

⁴Ngingi nge'oxo 'ilixu aloxo ne, xo ngingi ta vivixe e Lataua tanunenge misevile. Nexi telavu lexe anu musosovosinge lexe ngingi ta na'u. ⁵^jXo nexi tea'alomengixu a'alo laixe noXou Iesu, la tavikalangengixu no anu ananexesi uasi. Ia tevikalangengixu no anu xavi mo no anu Uleenu Tavuna, la ngelavu lexe temulaxu tanexi peki-a'u no anu ane. Mo ngingi ngelavusou 'ili'il-

^h1:1 Apo 17:1-9 ⁱ1:3 1Ko 13:13; Kol 1:4-6 ^j1:5 1Ko 2:4-5

ixo e nexi te'oxonu sou usu'ulingengi no anu voxo ane nexi texolu noxinge ne. ⁶kNo voxo ane ngingi nge'osasou vaikala noxou Lataua sou ngeno'u xo Uleenu Tavuna muxaxai noxinge, no mine ngingi ngexalisou tu'utu'umaxu tavu'alo ne. La ngingi ngemulimulinu 'ili'ilixo noxixe mo noxou Tilasinge. ⁷La sou ngingi ngemaxa'u 'ili'ilixo laixe sou ta mitema latala ane imuxamuxaxu tane'i noxou Iesu no xalee lia tila ne Makedonia mo ne Akaiia imaisou la imulinu. ⁸Xe vaikala noxou Tila e ngingi ngea'aloXu ne, ulai noxi'a ta mitema ne Makedonia xe ne Akaiasi uasi, mulai noxi'a ta mitema no tuatuala ukalusi loxo xalamo tamaxu ulai noxi'a ta mitema. Mo ane'i milomusou a'alosinge lexe ngingi ngamuxamuxaxu tangengi noxou Lataua. La sou nexi umomomousou tavikalane'i no 'a vaikala vile la uasi. ⁹Xo ta mitema me'a ia'alongenge sou mimii ane muxali no mine nexi tene'e noxinge la nge'osasixe. Mo mia'alongenge lexe ngingi nge'ume'a ta lataua sou kalakalavoi mo ngelivu ngene'e noxou Lataua maninasou umauli utotomu sou lexe ngingi ngaxaxai noxou, ¹⁰mo ngingi ngaxomaioi 'Olu Iesu ane musoli ia Lataua mutulusou xe ili'i la molu no opo loxotolo ulu'e mo upamaulinenge no anu la'ia noxou Lataua e unene'e.

Paulo Ena Mivikala no Anu Xaixai Noxou ne Tesalonika

2Ioxe, ta vivixe. Ngingi mence ngelavusou xaixai ane nexi te'oxonu no voxo ane nexi texolu noxinge ne, anu munene'a. ²¹Xe ngingi ngelavusou kalumo lexe no voxo ane nexi tane'e noxinge uao, la nexi texolu ne Pilipai la nexi teno'u navunavu mo mipamaelanexi. Ia no voxo ane

nexi tene'e texali noxinge, la Lataua noxinge musu'uulinexi sou lexe nexi tetulu pekia'ixe noxi'a ta uluamexi mo tea'aloXu vaikala noxou mulai noxinge. ³Xo no voxo ane nexi telingainge sou lexe ngamuxaxu tangengi noxou Iesu, la vaivaikalameXi ne upolo va'axu no anu vaikala manina noxou Lataua mo uxali vitanisi sou xavutala masumasua xe takalavoingengi uasi. ⁴mNexi vaikalameXi ne sou u'oxone'i ta mitema i'osa uasi, ia anu sou u'oxonu Lataua u'osa, xo Anu mulavusou oponexi. Nexi tavikala aloxo ne, xo Lataua mulosixe xaixai sou lexe nexi taa'aloXu a'alo laixe noxou Iesu. ⁵Mo ngingi ngelavusou lexe nexi ta'oxonu vaivaikala se'i sou taxolixolingengi mo tavikalangengi sou ta'umenu mii ma'ia ane noxinge ne uasi. Lataua kalumo Anu mulavusixe aloxo ne. ⁶Mo nexi taxaxai sou tano'u uala tila noxi'a ta mitema xe noxinge uasi. ⁷Nexi ta mitema sou xaixai noxou Kalisito, la nexi umomomousou tavikalangengi sou nasu'ulinexi. Ia nexi texolu no taiingengi, la nexi texolu se'isisi loxo ta molomolo ta neni'a isaxila'a sou ilosi'a susu. ⁸Nexi temasaxainge misevile, la sou nexi te'osa sou talosinge a'alo laixe noxou Lataua. Ia a'alo laixe noxou Lataua nesi uasi, talosinge maulinexe kalumo. Xo ngingi ngexali loxo nexi tanexingenge manina. ⁹nMo ngingi ta vivixe, ngelavu manina no anu xaixai toxoxa'a e nexi te'oxonu mo tu'utu'umaxu e muxali noxixe no voxo ane nenge'a texolu. Mo ngingi ngelavu lexe nexi tea'aloXu a'alo laixe noxou Lataua mulai noxinge, la nexi taxaxai no aso xe no 'olovoxo sou talosinge tu'utu'umaxu noxou evile uasi.

¹⁰Mo ngingi ngongi'a Lataua nge- maisou lexe nexi texolu no taiingengi

^k1:6 Apo 17:5-9

^l2:2 Apo 16:19-24; 17:1-9

^m2:4 Xal 1:10

ⁿ2:9 Apo 20:34

ane ngemuxaxu tangengi noxou Iesu, la texolu va'axu no anu 'ili'ilixo masumasua loxo Lataua mumasaxau, mo temulinu 'ili'ilixo mu'isalili xe ta'oxonu susu vile no iengi sou ngavikala masua une'e noxixe uasi. ¹¹°Xe ngingi ngelavu lexe nexi te'oxonu 'ili'ilixo mulai noxinge aloxo ta molomolo ta mami'a i'oxonu ulai noxi'a ta 'ili'a. ¹²Ja nexi telosinge vaivaikala sou teavutilixu xavutalamenti mo tepeletosinge xe texolixolengengi sou lexe ngingi ngaxolu la maulingenge ne umomomo no anu masaxa noxou Lataua e mu'avalinge sou nga'unalai no anu saxisaxila'u noxou mo ngano'u mimii lailaixe ane Anu ulosinge.

¹³PLa nexi talemo laixe musuku ulai noxou Lataua no voxovoxo utotomu. Xo no mine ngingi ngelomusou vaikala noxou Lataua e nexi tea'aloxu noxinge, la ngingi ngeno'u vaikala ane ne loxo vaikala noxou itema vile uasi, ia ngeno'u loxo anu vaikala noxou Lataua ane anu uxaxai noxinge ngingi ta mitema ane ngemuxamuxaxu tangengi noxou Iesu. ¹⁴qTa vivixe, ngingi ngexali loxo ta mitema noxou Lataua ne Iutaia. Ane'i ta mitema ane ne, ilo'a Kalisito Iesu mipita vilesisi. Ngingi ngeno'u navunavu ne no avo'a ta mitema sou tualasinge, la anu aloxo ta mitema noxou Lataua ne Iutaia ne mino'u navunavu no avo'a ta Iutaia. ¹⁵rAne'i ta Iutaiasi ane mivau Tila Iesu musoli mo mive'ave'a ta mitema sou palomatana kalumo, xe mikusaixe. Ane'i mi'oxonu 'ili'ilixo aloxo ne, la sou Lataua u'osasi'a uasi mo ane'i mixali loxo ta uluai'a ta mitema tavu'alo mukalusi. ¹⁶Ane'i italutaluxu vote'i sou lexe nexi tamomomo sou taa'aloxu a'alo laixe ulai noxi'a ta mitema ta tematana ane'i mata noxi'a ta Iutaia uasi xo ane'i

imasaxa lexe Lataua upamauline'i ta mitema ane ne uasi. Anu aloxo ne, la sou ane'i i'oxo'oxonu 'ili'ilixo masumasua mu'oki'oki tani misevile. La sou opo la'ia noxou Lataua a mune'e muxolu noxi'a mukalu ne.

Paulo Ena Mimasaxa Misevile sou Lexe Imais'i'a ta Tesalonika La

¹⁷Ioxe, ta vivixe. Nenge nenge'a tekalipala mo texolu va'axu mo tamaisou ienge maxuveeni malaxu uasi, ia tanexi a uxoxolu noxinge ne sio. Anu aloxo ne, la nexi masaxa noxixe mutila musuku sou lexe tamaisinge la, la sou tepulili lexe tane'e noxinge. ¹⁸Nexi tetovonu sou lexe tane'e noxinge. Eni Paulosi, la etovo lexe alai ka alai la, ia Satani utalutalunexe. ¹⁹sTava'u xo nexi temasaxa lexe tamaisinge la, xo no iou Tila Iesu no mine Anu lailivuxu sou ulivu une'e la, la mii ma'ia ane u'oxonexi sou taloopala mo ta'osa xe tano'u kisivalu ane usosovosou lexe nexi te'oxonu xaixai laixe? No anu xaixai noxingesi ane. ²⁰Ani, manina musuku. Nexi ta'osasinge mo ta'itinu ualasinge.

3 ¹Nexi texavutala lexe sou tane'e noxinge ne maxuveeni mukalu, la sou nexi texavutala lexe nexi noxou Sailasi a taxolu ne Atenai, ²u'ia nexi tepalusou Timoti sou mulai noxinge. Timoti ne, anu vivixe no anu ualasu Iesu mo itema sou xaixai noxou Lataua sou ua'aloxu a'alo laixe noxou Kalisito. Nexi noxou tepalusou mulai noxinge sou ngatulu pekia'inge mo tapeletotosinge no anu muxamuxaxu tangengi noxou Iesu, ³vmo sou se'i noxinge ne ixolu ukalipala no anu tu'utu'umaxu ane ngingi ngeno'u uasi. Tu'utu'umaxu ane

°2:11 Apo 20:31 P2:13 2Te 2:13 q2:14 Apo 17:5

r2:15 Apo 9:23, 29; 13:45, 50; 14:2, 5, 19 s2:19 Pil 2:15-16; 4:1; 2Te 1:4

t3:1 Apo 17:15 u3:2 Apo 16:1-3 v3:3 2Ti 3:12

ne, ngingi ngelavu manina lexe Lataua musosovosinge lexe nenge tatavulenu. ⁴Xo no voxo ane nenge nenge'a texoxolu 'o, la tevivikalangengi lexe nenge tano'u tu'utu'umaxu iouiou. La ngingi ngelavu lexe mii ane ne, anu muxali manina loxo nexi tevikalangengixu tei. ⁵Tava'u aloxo ne, la sou eni axomaiou vote'i sou lexe ane'e noxinge ne maxuveeni mukalu, la sou eni epalusou sou alavu lexe ngingi ngamuxamuxaxu tangengi noxou Iesu a loxovaa? Xo eni exavutala lexe itema sou tovtovo utovongengi muxamuxaxu tangengi noxou Iesu, la xaixai noxixe ne, anu uxali mii vitanisi.

**Timoti Mua'alo A'alo Laixe Si'a
ta Tesalonika Mulai Noxou
Paulo La Anu Mu'osa**

⁶Wa Timoti mu'umesinge, la vaimomo 'osi anu mulivu mune'e noxixe. Muxali noxixe, la mua'alomexixu a'alo laixe singe lexe ngingi ngemuxamuxaxu tangengi manina noxou Iesu mo ngemasaxainge ngatongato'o. Mo movikalanexi lexe utotomu ne ngingi ngaxavutalanexi laixe mo ngingi ngemasaxa manina sou lexe ngamaisixe loxo nexi temasaxa manina sou tamaisinge. ⁷Xa vivixe, nexi telavusinge aloxo ne, xo ngingi ngemulaxu tangengi noxou Lataua la sou ngingi ngepeletotosixe sou tatulu pekia'ixe no anu tu'utu'umaxu ilou navunavu. ⁸Nexi telavu lexe ngingi ngetulu pekia'inge noxou Tila, la sou vaimomo 'o nexi texamuli lexe vasimexe papaxe mo te'osa. ⁹Nexi texavutalangengi, la nexi ta'osa misevile no iou Lataua. La talemo vaikala laixe musuku anevaa ulai noxou Lataua sou lakolisou 'osa ane ngingi ngelosixe ne? ¹⁰No voxo utotomu no

aso xe no 'olovoxo ne, nexi talavusou telinga pekia'u ulai noxou Lataua lexe nexi tane'e tamaisinge la, sou lexe muxamuxaxu tangengi noxou Iesu ne mamalaxu, la nexi tasu'ulingengi sou ngatulu pekia'inge.

¹¹Nexi talinga lexe Lataua Maminge molu ilou Tila Iesu noxinge 'ioxonu vote'isixe sou nexi talai noxinge. ¹²Mo nexi talinga lexe Tila usu'ulingengi sou ngamasaxainge ngatongato'o manina mo ngamasaxai'a ta mitema va'ava'axa'a ukalusi loxo nexi temasaxainge manina. ¹³Xe nexi talinga lexe Lataua u'oxonu opongengi pekia'u, mo sou ta mitema imaisou 'ili'ilixomengi, la ito'omenge no anu vaivaikala uasi mo ngaxolu malemalenga no iou Lataua Maminge no mine Tila noxinge Iesu Kalisito ulivu une'e ilo'a Lataua ta na'u ane malemalenga ukalusi.

**Ta Tesalonika Imulinu 'Ili'ilixo Ane
sou U'oxonu Lataua U'osa**

4 Ta vivixe, vaivaikala noxixe kaluxu sou ne aloxo 'o. Nexi telosiengixu 'ili'ilixo ane sou lexe ngingi ngamulinu sou u'oxonu Lataua u'osa, la ngingi ngemulinu mukalu ne. Ia nexi noxi'a Tila Iesu tavikalangengi pekia'u la lexe ngamulinu utotomu utotomu aloxo ne la. ²Xo ngingi ngelavusou vaivaikala e nexi telosinge. Ia vaivaikala ane ne, anu molu noxou Tila Iesu.

³Mo ngelavu aloxo 'o. Lataua mumasaxa lexe ngingi ngaxolu va'axu no anu 'ili'ilixo masumasua. Mo ngaxiu tumalingeu 'ili'ilixo sou vote'i, ⁴amo ngingi vilevilesi ngalavu lexe ngasaxila'u vasimenge la nga'oxo 'ili'ilixo ane Lataua mumasaxau mo ngataxaanu loxo mii ane Lataua mulosinge, ⁵ia nga-

mulinu masaxa tatila sou 'ili'ilixu sou vote'i uasi loxo ta mitema ane ilavusou Lataua uasi ilavusou i'oxo'oxonu. ⁶Mo nga'oxonu susu noxi'a ta vivinge xe ngakalavoine'i sou nga'umenu mii ma'ia ane na'a uasi. Xo Tila anu ulosi'a ta mitema ane i'oxonu 'ili'ilixu ane ne navunavusou. Anu aloxo nexi tevikalangengixu pekia'u tei lexe mamu sou nga'oxonu. ⁷Xo Lataua mu'avalinge sou lexe ta'oxonu 'ili'ilixu masumasua uasi, ia ta'oxonu 'ili'ilixu ane Anu masaxau. ⁸La sou anu ane uxiu tumalouu vaivaikala ane ne, la anu uxiu tumalouu vaivaikala noxi'a ta mitema uasi, ia anu uxiu tumalouu vaivaikala noxou Lataua e ulosinge Uleenu Tavuna.

⁹Ia nexi tamomomo sou takaukavu vaikala se'i sou 'ilixu sou tanengingenge ngatongato'o uasi, xo Lataua anu mulosiengixu mukalu ne. ¹⁰Mo ngingi a ngelavusou ngamasaxai'a ta vivinge latala ne Makedonia. Ia nexi tavikala pekia'u lexe ulai noxinge ngingi ta vivixe lexe ngingi nga'oxonu utotomu utotomu aloxo ne la.

¹¹Mo ngingi ngaxolu se'isisi mo nga'oxonu xaixai sou usu'uli maulinenge mo ngaxavutalanu xaixaimengi mo ngaxaxaisou no avongesi loxo nexi tevikalangengi. ¹²Mo sou ta mitema ane ilavusou Lataua uasi imaisinge, la itoxongengi mo i'osasou 'ili'ilixu noxinge ne, xe ngingi ngalingau la'ilali noxi'a ta mitema se'i uasi.

Lailivuxu Tila Iesu Kalisito

¹³Ta vivixe, nexi temasaxa lexe ngingi umomomo sou ngalavu noxi'a ta mitema ane misoisoli, mo sou ngatamasi'a mamu loxo ta mitema tavu'alo e imolo tane'i noxou Lataua

mo ixomaiou voxo ane Iesu ulivu une'e uasi, itatamasi. ¹⁴fNenge tamuxamuxaxu tanenge noxou Iesu lexe Anu musoli ka mumauli la. La sou nenge tamuxamuxaxu tanenge lexe Lataua ilou Iesu ilo'a ane'i ane mino'u Iesu no anu maulixa'a ia misoli, ine'ene'e. ¹⁵gNo anu vaivaikala noxou Tila, la nexi tavikalangengi aloxo 'o. Nenge ane tamauli vaimomo 'o mo ulai utalo no voxo ane Tila ulivu une'e, la nenge umomomo sou tauli noxi'a ane'i ane misoisoli tei uasi. ¹⁶Xo no voxo ane Lataua uvikala toxoxa'a mo ta angelo i'ava xe xoolau noxou Lataua utama, la Tila anu molu no opo loxotolo sou ulu'e no lia. La sou ane'i ane mino'u Kalisito no anu maulixa'a ia misoisoli ne, ane'i itulu sou imauli la. ¹⁷Xe ili'i, la nenge ane tamauli mo a taxoxolu 'o ne, Lataua utokinenge nenge'a ane'i ane misoisoli sou talai teiteixi no umuumo mo tamaisou Iesu. La sou nenge nenge'a Tila taxolu tapita utotomu mo kaluxu uasi. ¹⁸Tava'u aloxo ne, la sou ngingi ngapeletotosinge ngatongato'o no anu vaivaikala ane nexi telemolu ne, mo sou uavutilixu opongengi sou ngatulu pekia'inge noxou Iesu.

5 Ioxe, ta vivixe. Nexi umomomo sou takaukavu mo tavikalangengixu voxo noxou Tila Iesu lexe Anu ulivu une'e talu uasi, ²hxo ngingi ngelavu laixe lexe voxo ane ne uxali ukulukengengi loxo itema sou pakali uxali no 'olovoxo lixinu. ³iXe no mine ta mitema ivikala lexe, "Nenge texolu laixesi mo ta'umolu mii vile uasi," la mii sou u'oxo masuane'i ne uxali ukulukene'i loxo navu-navu uxali noxie sema sou ivo'onu 'ilie. Ia ane'i imomomo sou imaxalexu mii ane ne uasi.

^b4:7 Eva 12:14; 1Pi 1:15-16 ^c4:8 Luk 10:16; 2Ko 1:22 ^d4:9 Ioa 13:34

^e4:11 Ep 4:28 ^f4:14 Rom 14:9; 1Ko 15:3-4, 12 ^g4:15 1Ko 15:51-52

^h5:2 Mat 24:42-43; 2Pi 3:10; Pal 3:3 ⁱ5:3 Mat 24:39; Luk 21:34-35

⁴Io, ta vivixe. Ngingi ngaxolu no isivoxo uasi, la sou voxo ane ne uxali ukulukengengi loxo itema sou pakali uxali no anu uasi. ⁵JNgingi latala ne, ngexali loxo aso xe lamana ta 'olu, ia nenge no anu 'olovoxo xe isivoxo la uasi. ⁶La sou nenge taxolu loxo ta mitema sou iai uasi, ia ienge lamanasi mo tautitiou xe nenge menge tasaxila'inge no anu. ⁷Xo ane'i ane iai ne, iai no 'olovoxosi xe ane'i ane iixu lexa pekia'u mo ixovulaulau ne, iixu no 'olovoxosi. ⁸^kIa nenge ta mitema ane texolu no anu lamana, la sou nenge menge tasaxila'inge laixe mo nenge tamuxamuxaxu tanenge noxou Lataua mo tamasaxau manina aloxo itema sou 'oto'oto utaanu tokolomo pekia'u sou utaluxu lutunu xe tamolo tanenge mo taloopala Lataua sou upamaulinenge aloxo itema sou 'oto'oto utaanu kisivalu e pekia'u sou utaluxu kisou. ⁹Xo Lataua musosovosinge sou lexe taxolu no anu la'ia noxou uasi, ia upamaulinenge noxou Tilasinge Iesu Kalisito. ¹⁰^lAnu musolisinge sou lexe nenge nenge'a anu Iesu taxolu tapita no voxo ane Anu ulivu une'e. Ia lexe nenge tamauli uasi ia tasoli, la anu mii vile uasi, nenge nenge'a tamauli mo taxolu tapitasi. ¹¹La sou ngingi ngapeletotosinge ngatongato'o mo ngasu'ulingengi ngatongato'o aloxo ngingi nga'oxo'oxo vaimomo 'o.

Vaikala Kaluxusou

¹²Ta vivixe, nexi talingainge aloxo 'o. Ngingi ngatoxone'i ane'i ane ixaxai pekia'u no taiingengi. Xo Tila musosovosi'a lexe ane'i iulaxungengi mo imomosou xavutalamengi. ¹³^lP'oxonu xaixai aloxo ne, la sou ngingi ngatox-

one'i xe tanengixa'a mo ngamasaxai'a manina. Mo ngingi ngongi'a ngaxolu, la opongengi uai se'isisi. ¹⁴^mMo ta vivixe. Nexi tapeletotosinge lexe ngingi ngamososi'a ane'i ane itotosa mo ixaxai uasi. Mo ngingi nga'oxo pekia'a ane'i ane imama'u mo ngasu'uline'i ane'i ane uao mamalaxa'a. Xe ngingi nga'oxo se'isisi noxi'a ta mitema. ¹⁵ⁿIa mamu sou ngakolinu 'ili'ilixu masumasua e ta mitema i'oxo une'e noxinge. Ia no voxovoxo utotomu ne, ngatovo sou nga'oxonu 'ili'ilixu laixe noxinge ngatongato'o mo ulai noxi'a ta mitema ukalusi.

¹⁶^oUtotomu ne, nga'osa'osa,

¹⁷mo ngakilaka no voxovoxo utotomu.

¹⁸^pMo ngalemo laixe musuku ulai noxou Lataua no anu mimmii tavu'alo ukalusi. Xo ngingi ta mitema ane noxou Kalisito Iesu, la sou Lataua mumasaxainge lexe nga'oxonu 'ili'ilixu ane ne.

¹⁹^qIa mamu sou ngasitanoxu ulee noxou Lataua loxo nenge tasitanoxu navu. ²⁰Mo mamu sou ngaxiu tumalingeu vaikala palomatana noxou Lataua. ²¹^rIa ngatilosou laixe vaikala tavu'alo ukalusi, mo sou ngalavu lexe ane laixe manina la ngatetelisu, ²²xe ane masua la ngaxiu tumalingeusi.

²³^sNexi talinga lexe Lataua ane itema sou opo se'isisi u'oxongengi ngaxali loxo ngingi ta na'u. Mo talinga lexe Anu molu usaxila'u tanenge ilou uleenenge mo vasimenge, mo sou Tila Iesu Kalisito ulivu une'e la uvikala masua une'e noxinge uasi. ²⁴Lataua ane mu'avalinge ne, nenge telavu lexe Anu umulinu vaikala noxou, la u'oxonu loxo Anu mulemolu.

²⁵^tTa vivixe. Ngalingasixe kalumo.

²⁶Xe ngasexelaxa'a ta vivinge ukalusi

^j5:5 Rom 13:12 ^k5:8 Ais 59:17; Ep 6:14, 17 ^l5:10 Rom 14:8-9; 1Te 4:14

^m5:14 2Te 3:6, 11 ⁿ5:15 Rom 12:17; 1Pi 3:9 ^o5:16 Pil 4:4

^p5:18 Ep 5:20 ^q5:19 Ep 4:30 ^r5:21 1Ioa 4:1 ^s5:23 2Te 3:3

^t5:25 Kol 4:3; 2Te 3:1

loxo ngingi ta mitema noxou Lataua.

²⁷Mo eni avikalangengi loxo Tila uvikalangengi lexe ngingi ngaitisou kaukavu ane 'o ulai noxi'a ta vivixe ukalusi.

²⁸Nexi talinga lexe alauna noxou Tila noxinge Iesu Kalisito uxolu noxinge.

*UOLI VOLOXU TAMEISOU
ANE PAULO MUKAUKAVU
MULAI NOXI'A*

TA TESALONIKA
Vaikala lamana

Ta mitema no tuala tila ne Tesalonika ne, no mine Paulo ilou Timoti mikaukavu mulai noxi'a tei sou lailivuxu Kalisito ne, la ane'i xavutalai'a uai laixe uasi. Xo leviani mi'oxo lexe voxo sou Kalisito ulivu une'e ne, anu muxali. La sou Paulo ilou Timoti mikaukavunu uoli voloxu ta tameisou 'o la, sou imomosou xavutalai'a la.

Paulo mulamanalixa'a lexe voxo ne uxali uao. Anu muvicala lexe tei sou Kalisito ulivu une'e, la 'ilixu sou lolomu lailaixe ne usu'a, xe 'ili'ilixu masumasua ne utila manina. Mo ta mitema ixolu no laaxu itema vile ualasou lexe "ilixu nuni'u manina" sou uulaxune'i. Mo itema ne uvikala masumasua noxou Kalisito.

Paulo muvicalane'i lexe itulu peki-a'a no anu muxamuxaxu tane'i noxi'a mo itavulenu tu'utu'umaxu. Anu muvicalane'i lexe ixaxai xavine'i mo isaxila'a ngatongato'o laixe loxo anu Paulo ilo'a tavaitamiou i'oxo'oxonu.

A'alo muai no nano aloxo 'o

Vaikala lamana 1

Pateteli noxou Paulo 2

Tali'i sou su'uli no anu lakilaka 3

1 Eni Paulo, nexi noxi'a Sailasi ilou Timoti tekaukavu vaikala ane 'o mulai noxinge ngingi ta mitemau Lataua ne Tesalonika e ngingi ngongi'a Lataua Maminge mo Tila Iesu Kalisito ngepita vilesisi.

²U Nexi talinga lexe alauna mo opo se'isisi noxou Lataua Maminge ilou Tila Iesu Kalisito umomomo sou uxolu noxinge.

**Vaikala Laixe Musuku Ilou Linga
Noxi'a Paulo Ena Mulai Noxou Lataua**

³Ta vivixe, utotomu ne nexi talavusou talemolu laixe musukusi singe ulai noxou Lataua mo anu laixe sou nexi ta'oxonu aloxo ne. Xo muxamuxaxu tangengi ne, anu muxali peki'a'u maninasou mo 'ilixu sou ngingi vilevilesi tanengingenge ngatongato'o ne, anu muxali laixe. ⁴V Anu aloxo ne, la sou ane nexi ta'itinu ualasinge no taiine'i ta mitema sou lalolalotu noxou Lataua. Xo ngingi ngetulu peki'a'inge mo nge-muxamuxaxu tangengi noxou Lataua, la no anu tu'utu'umaxu tavu'alo xe tovo-tovo iouiou muxali noxinge ne, ngingi ngetavulenusi.

⁵La mimii latala ane muxali noxinge ne, anu sosovo sou lexe Lataua uiloinge no anu xavutala noxou ane mulapu. Xo tu'utu'umaxu ilou tovo-tovo ane ngingi ngetatavule ne, anu mu'oxongengi sou ngingi ngaxolu no nano no anu saxisaxila'u noxou Lataua. ⁶W Lataua anu mulapu, la sou Anu molu ukolinu tu'utu'umaxu noxi'a ane'i ane milosinge, ⁷X mo Anu umasaxa lexe uxexeenu tu'utu'umaxu ane ngingi ngetavule ne, la ulosinge nenge'a ma'ila. Anu u'oxonu mii ane ne uxali no voxo ane Tila Iesu ilo'a ta angelo noxou xavine'i i'umesou opo loxotolo, ia ilu'e ixali lamana no anu navu lamixu. ⁸Y No voxo ane ne, la sou ane'i ane ilavusou Lataua mo ilomuxu a'alo laixe noxou Tila noxinge Iesu uasi ne, Anu ulosi'a navunavu. ⁹Z Ta mitema ane ne, Lataua ulosi'a navunavu sou 'ili'ilixu noxi'a mo usu'ane'i

^u1:2 Rom 1:7 ^v1:4 2Ko 7:4; 1Te 2:19

^y1:8 Ais 66:15 ^z1:9 Ais 2:10

^w1:6 Rom 12:19 ^x1:7 1Te 3:13

avilesi ilai ixolu va'axu manina noxou Tila mo imaisou xavi laixe noxou la uasi. ¹⁰aNo mine Tila Iesu ulivu une'e, la ta mitema noxou Lataua i'it-inu ualasu mo ta mitema ane'i ane mimuxaxu tane'i noxou i'osasu misevile. Mo ngingi kalumo nga'oxonu aloxo ne, xo ngingi ngemuxaxu tangengi no anu a'alo laixe noxou Iesu e nexi tea'aloxu noxinge.

¹¹bXe nexi texavutalanu mii ane ne mo 'ava noxou Lataua noxinge la sou utotomu ne nexi talinga lexe Lataua noxinge usu'ulingengi sou ngingi namulinu 'ili'ilixo ane umomomo no iou. Mo nexi talinga lexe no anu xavi noxou ne, la Anu usu'ulingengi no anu vote'i mulapu mo nga'oxonu 'ili'ilixo laixe mo xaixai tavu'alo e ngingi ngemuxaxu tangengi noxou Iesu sou lexe nga'oxonu. ¹²La sou no mine ngingi nga'oxonu aloxo ne, la nexi talinga sou lexe ngingisi ane nga'itinu ualasu Tila noxinge Iesu xe Anu u'itinu ualasinge kalumo no anu alauna noxou Lataua noxinge xe Tila Iesu Kalisito.

Sosovo Se'i Uxali Tei, Ka sou Kalisito Une'e

2Ioxe, ta vivixe, nexi talingainge aloxo 'o. No anu lailivuxu Tilasinge Iesu Kalisito ane une'e la utokinenge no anu sou nenge nenge'a Iesu taxolu tapita, la nexi talinga lexe ngalomusou vaikala ane 'o laixe. ²Nexi texavutala lexe ta mitema se'i mivikalangengi lexe voxo noxou Tila a muxali mukalu ne. Male, vile noxi'a mukalavoingengi no anu vaikala e ulee vile sou kalavoi mulosou. Xe vile noxi'a mua'alomengixu mo vile noxi'a mukalavoingengi lexe nexi tekaukavu aloxo ne. Ia ngingi ngelomusi'a mivikala aloxo ne, la mamu

sou ngakuluke mo nga'olo'olo. ³cMo mamu sou ngalomuxu itema vile va'axu ukalavoingengi no anu vote'i iouiou mo vaivaikala noxou vitanisi. Xo voxo noxou Tila uxali uao, la ta mitema tavu'alo ixiu tumali'au Lataua xe itema e umasaxa umulinu lapuloto noxou Lataua uasi uxali upala'a tei. Ia ili'i, la itema ane ne, Lataua ukalusu no tualasi'a ta mitema misoisoli. ⁴dAnu uxixu tumalou Lataua mo uxixu tumaloui'a ta mimii ane ta mitema ilavusou ilotu noxi'a. Ia anu molu u'itinu ualasu sou uxali tila noxi'a mo uxolu teitexi no tani tila noxou Lataua sou uvikala lamana lexe, "Enisi eni Lataua."

⁵Nenge nenge'a texoxolu, la ngaxavutalanu mimii ane evikalangengixu 'ole uasi? ⁶Mo ngingi ngelavusou ma'ia ane mutaluxu vote'isou itema ne, la sou anu uxali upala'a lamana vaimomo uasi, ia anu uxali upala'a lamana no voxo ane Lataua ulemolu lexe anu uxali. ⁷Xo anu ane mutaluxu vote'isou mo utetelisu ne, ulai utalo no anu voxo ane sou anu u'italonu ulai. Ia vaimomo 'o, la uxaxai xaviinu, la Lataua uno'u mo sou ulailixu va'axu. ⁸eLa no voxo ane itema e umasaxa umulinu lapuloto noxou Lataua uasi ne uxali upala'a lamana, xe Tila Iesu uvau usoli no anu anaxu tauuxu ilou lamanaxu no mine anu ulivu une'e. ⁹fIa itema ane umasaxa umulinu lapuloto noxou Lataua uasi ne, uxali la u'oxonu xaixai noxou Satani. Anu u'oxonu xaixai sou kalakalavoi ane ta mitema imaisou la tane'i liliixu xe u'oxonu sosovo iouiou kalumo. ¹⁰Mo anu u'oxonu 'ili'ilixo mamasuasua iouiou sou ukalavoine'i ane'i ane imuamua'i no vote'i ane ne sou ilai iulua. Xo Lataua mulosi'a vaikala manina sou lexe upamauline'i no anu, ia ane'i mixiu tumali'au mo imasaxu

^a1:10 Kol 3:4 ^b1:11 Kol 1:9; 1Te 1:2-3 ^c2:3 1Ti 4:1; 1Ioa 2:18; 4:3

^d2:4 Ese 28:2; Tan 11:36 ^e2:8 Ais 11:4; Pal 19:15 ^f2:9 Pal 13:11-13

sou ino'u uasi. ¹¹Tava'u aloxo ne, la sou Lataua musovanu xavi sou xovu-laulau mulai noxi'a, mo sou ane'i imuxaxu tane'i no anu mimii sou kalakalavoi. ¹²Tava'u sou ta mitema tavu'alo ane imuxaxu tane'i no anu vaikala manina uasi, ia i'osasou 'ili'ilixo masumasua sou i'oxonu ne, Lataua utulusi'a no anu vaivaikala.

Ngatulu Pekia'inge

¹³Ia, ta vivixe e Tila ulavusou umasaxainge misevile. Utotomu ne, nexi talavusou talemolu laixe musuku ulai noxou Latauasinge. Xo tatei no mine Lataua ukoinu mimii uao, la Anu musosovosinge sou lexe upamaulingengi. Uleenu Tavuana uxaxai noxinge mo u'oxongengi ngaxali ta mitema noxou Latauasi xe ngamuxaxu tangengi no anu vaikala manina noxou. ¹⁴La Anu mu'avalinge no anu a'alo laixe noxou Tila Iesu Kalisito noxinge e nexi tea'aloxu sou lexe ngingi ngano'u mimii lailaixe ane Anu ulosinge. ¹⁵La sou ta vivixe, ngatulu pekia'inge mo ngatetelisu vaivaikala e nexi telosiengixu xe tekaukavu mo telelemolu no ananexe la tesova mulai noxinge.

¹⁶Tila noxinge Iesu Kalisito anusi ilou Lataua Maminge mimasaxainge, la sou mi'oxonu alaunasinge mo utotomu ne mipeletotosinge sou tatulu pekia'inge mo mi'xonenge tamolo tanenge sou taloopala Iesu ulivu une'e. ¹⁷La nexi talinga lexe ane'i ilou iavutilixu opongengi mo i'oxongengi pakia'inge sou ngamulinu 'ili'ilixo lailaixe ukalusi mo ngavikala la ngavikala laixesi.

Ngalinga Noxou Lataua sou Usu'ulinexi

3 Ioxe, ta vivixe. Vaikala kaluxu-sou aloxo 'o. Nexi tatali'isinge lexe ngingi ngalinga noxou Lataua sou usu'ulinexi, mo sou nexi taa'aloxu vaikala noxou Tila la ulai upalea noxi'a ta mitema no tuatuala ukalusi mo itoxonusi loxo mulai noxinge la ngingi nge-toxonu. ²Mo ngalinga noxou Latauasi lexe Anu uxexenexi no avo'a ta mitema ta masua ilou 'ilixoi'a masua, xo ngingi ngelavusou lexe ta mitema tavu'alo ne imuxaxu tane'i noxou Kalisito uasi. ³Ia Tila ne, Anu itema sou uvikala lexe u'oxonu mii vile, la Anu u'oxonusi. La sou Anu u'oxongengi pakia'inge mo uvimelusinge noxou itema masua. ⁴Nexi noxi'a Tila telavu manina lexe ngingi a nga'oxo'oxonu mo ngamulinu 'ili'ilixo ane nexi tevikalangengixu lexe ngingi nga'oxonusi utotomu. ⁵Xe nexi talinga lexe Tila uulaxungengi, mo sou ngingi ngamulinu manina 'ilixo noxou Lataua sou umasaxai'a ta mitema mo 'ilixo noxou Kalisito sou mutulu pekia'u no anu tu'utu'umaxu.

Vaikala Peletotosi'a Ane'i Ane Ixaxai Uasi

⁶Ioxe, ta vivixe. Nexi tavikalangengi pekia'u no anu ualasou Tila Iesu Kalisito uvikalangengi lexe ngingi ngaxolu va'axu noxi'a ta vivinge latala e ixolu vitanisi mo ixaxai uasi xe imulinu vaivaikala e nexi telosiengixu ne uasi. ⁷Xo ngingi menge ngelavusou lexe ngingi ngamulinu 'ili'ilixomexi a loxovaa? Nenge nenge'a texoxolu, la nexi taxolu vitanisi uasi, ⁸mo nexi tano'u la'ilalixa'a ta mitema vitanisi uasi. Ia nexi texaxai xavixeni no aso

xe no 'olovoxo, mo sou nexi talosinge tu'utu'umaxu no anu xoluxolungenge uasi. ⁹^lNexi umomomo sou tavikalangengi lexe ngalosixe mii loxo la'ilali, ia nexi ta'oxo aloxo ne uasi. Xo nexi temasaxa lexe tamaxa'u 'ili'ilixo ane laixe ulai noxinge sou ngamuli 'ilixonexi. ¹⁰Xo nenge nenge'a texoxolu, la nexi telosinge lapuloto vile aloxo 'o, "Ei ane uxaxai uasi, la umomomo sou uno'u la'ilali vitanisi uasi."

¹¹^mIa nexi telomusi'a xo mose'i no tai-ingengi ne lexe ixolu vitanisi mo ixaxai uasi ia i'au'ausou ivivikalasou xaixai noxi'a ta mitemasi. ¹²ⁿNexi noxi'a Tila Iesu Kalisito tavikalane'i ta mitema ane ne pekia'u lexe ane'i ixolu laixe mo i'oxonu xaixai sou usu'uline'i no anu la'ilalixa'a. ¹³^oIa ta vivixe. Ngingi ne, mamu sou ngatotosa sou ngamulinu 'ili'ilixo ane laixe.

¹⁴Ia lexe itema vile noxinge ne umulinu vaivaikala e nexi tekau-kavu xe telosiengixu uasi, la ngingi ngasaxila'inge noxou itema ne mo ngaxolu

va'axu noxou. La sou anu umaela no anu 'ili'ilixo anu mu'oxonu ne. ¹⁵^pIa ngingi ngamaisou itema ane ne loxo anu ulu-amenge ne uasi, ia ngapeletotosou peki-a'u sou ngapaipounu xavutalau loxo anu vivinge manina noxou Iesu.

Vaikala Kaluxusou

¹⁶Ioxe, nexi talinga lexe Tila anu itema sou tava'u opo se'isisi molu u'oxongengi ngaxolu no anu opo se'isisi no voxovoxo utotomu e no voxo laixe xe no voxo ane tu'utu'umaxu uxalisinge kalumo. Tila umomomo sou uxolu noxinge ngingi latala ne ukalusi.

¹⁷Eni Paulo, ia eni ekaukavunu vaivaikala no avolo sou esova aso laixe mulai noxinge ne. Ia no mine eni akaukavunu vaivaikala noxilo sou asova ulai noxi'a ta mitema, la eni alavusou akaukavunu no anu avolosi, mo sou ane'i ilavusou lexe sosovo noxilo ane.

¹⁸Eni alinga lexe alauna noxou Tila noxinge Iesu Kalisito umomomo sou uxolu noxinge ngingi latala ukalusi.

*UOLI VOLOXU VILE ANE PAULO
MUKAUKAVU MULAI NOXOU*

TIMOTI

Vaikala lamana

Timoti anu mauu vile mumuxaxu tanu noxou Iesu, la muxali itema noxou Iesu. Anu sou tuala tila ne Lisita no xalee lia tila ne Xalati. Nenu ne ane sema Iutaia xe momu ne anu Xiliki. No mine Paulo muxixaoxao no tuatuala sou mulai mua'aloxu a'alo laixe sou Kalisito, la Timoti mumulinu (Aposeli 16:1-3). No mine ilou mine'e mixali ne Epeso la Paulo mitalonu Timoti muxolu ne sou usaxila'u lalotu ne, ia anu mulai ne Makedonia (1:3). Ia no mine anu mulavusou lexe ulivu une'e palea uasi, la sou anu mukaukavu uoli voloxu ane 'o mulai noxou (3:14-15).

Mii tei Paulo mupela'u Timoti no anu ane lexe anu usaxila'a ta temanu lalotu laixe noxi'a ta mitema mose'i e itovo sou italoxolixu muxamuxaxu tane'i noxi'a noxou Iesu. Ta mitema ixavutala lexe mimii no lialia 'o ne anu masua mukalusi. La sou lexe itema vile umasaxa lexe uno'u mauu kaluxu uasi, la laixe lexe anu u'ou lailali mose'i mamu xe utaula'i mamu (1:3-7; 4:1-8; 6:3-5, 20-21). Mii ta tameisou Paulo mupela'u Timoti no anu ane lexe usaxila'u lalotu xe uxaxaisou laixe. Xe mupela'uxu sou 'ili'ilixu ma'ia ta kisokisou lalotu ilo'a ta mitema sou xaixai no anu lalotu imulinu xe uxolu no anu mauu'ia (3:1-13, 5:17-25), la sou ane'i imomomo sou ino'u xaixai no 'a lalotu.

Vaikala kaluxusou la mupela'u Timoti no anu 'ilixu ma'ia anu umulinu la sou anu uxali itema sou xaixai laixe noxou Iesu Kalisito. Xe mupela'u no anu

xaixai noxou sou uxaxaisi'a ta mitema e mimuxaxu tane'i la'uluxa'a iouiou.

A'alo muai no nano aloxo 'o

Vaikala lamana 1:1-2

Pateteli no anu lalotu xe xaixaisou lalotu 1:3-3:16

Paulo mupatetelinu Timoti no anu xaixai noxou 4:1-6:21

1¹⁻²Eni Paulo, ekaukavunu vaikala ane 'o mulai noxine, nini Timoti. Nini loxo 'alixeni manina, xo nemulaxu taneni noxou Kalisito Iesu. Eni ne, Lataua anu itema sou pamauu ilou Kalisito Iesu, mipalusilo lexe eni itema sou xaixai noxou Kalisito Iesu e nenge tamolo tanenge sou taxomaiou ulivu une'e.

Eni alinga lexe alauna mo tanutanuxu mo opo se'isisi noxou Lataua Maminge nenge'a mo Tila noxinge Kalisito Iesu umomomo sou uxolu noxine.

**Nasaxila'ine Noxi'a
ta Mitema sou Kalakalavo**

³Tei no mine eni elutu sou elai ne Makedonia, la eni elinga'ine pekia'u lexe nini naxolu ne Epeso ne sio. Mo sou navikalane'i ta mitema se'i pekia'u lexe ane'i ilosieixa'a ta mitema lavulavu ane iouvilemo ne uasi. ⁴Mo lexe ane'i ixiu tumali'au a'alo vitavitanisi ne mo nana veveeni noxi'a ta 'ilu'ilusune'i ilo'a ta xaixasi'a ne. Mimii ane loxo ne, uxovulaulaulixu xavutalai'a, xe anu ulavusou usu'uline'i ta mitema sou imuxaxu tane'i noxou Lataua mo 'ioxonu xaixai noxou uasi. ⁵Ia, tava'u vaikala pekia'u ane eni elosine 'o ne, xo eni emasaxa lexe ane'i itetelisou 'ilixu sou imasaxai'a ta mitema. Lexe ane'i oponse'i ne, malemalengasi mo maninasou xe ane'i imuxamuxaxu tane'i maninasou noxou Iesu, la sou mii tatalu ne, uxalixu 'ilixu ane sou imasaxai'a ta mitema. ⁶Se'i noxi'a

mipolo va'axu no anu 'ili'ilixo ane ne, la sou milai no anu vaikala vitavitanisi ne. ⁷Ane'i imasaxa lexe ilosieixu ta mitema no anu lapuloto noxou Lataua, ia ilavusou mii ma'ia ane ane'i ilelemolu ne mo ilavusou vaikalai'a tava'u ne uasi.

⁸Nenge latala telavusou lexe lapuloto noxou Lataua ne, anu mii laixe lexe nenge tamulinu laixe. ⁹Lapuloto ne, anu sou si'a ta mitema mulapu uasi. Anu sou usu'uline'i ta mitema ta masua aloxo 'o. Ta mitema ane ixiu tumali'au mo imulinu lapuloto uasi. Mo ane'i ane mixiu tumali'a noxou Lataua xe ilavusou i'oxo 'ili'ilixo masumasua. Mo ta mitema ane ilavusou imasaxau 'ilixoxo noxou Lataua uasi, ia imulinu 'ilixoxo sou lialia. Mo ta mitema e ilavusou ive'a ta mami'a ilo'a ta neni'a mo ta mitema isoisoli. ¹⁰Mo ta mitema ane ilavusou i'oxoxonu 'ilixoxo sou vote'i, mo ta mulu ane ilavusou i'oxo 'ilixoxo masua noxi'a ta mulu la, mo ta mitema ane ilavusou ipakaline'i ta mitema sou ilotone'i, mo ta mitema sou kalavoi xe ta mitema e i'oxonu pekia'u sou kalavoi noxi'a, la ilemolu manina teitexi. Lapuloto ne, sou usu'uline'i ta mitema aloxo ne, mo usu'uline'i ane'i ane ixiunu tumali'a no anu 'ili'ilixo se'i laixe ane vaikala manina noxou Lataua ulemo kalumo. ¹¹Lavulavu manina ne, anu muxolu no anu a'alo laixe noxou Lataua e Anu itema sou ualusinge. Anu mu'italonu mune'e noxilo sou lexe eni aa'aloxu.

Alauna Noxou Tila Mune'e Noxou Paulo

¹²Eni alemolu laixe musuku ulai noxou Kalisito Iesu, Tila noxinge ane Anu mulosilo xavi. Xo musosovosilo mo mulavusilo lexe eni emomomo sou a'oxonu xaixai noxou. ¹³Tei, la eni

evikala masua mulai noxou Kalisito Iesu mo eni e'oxo masuane'i ta mitema e imulimulinu, mo eni eve'a ta mitema. Ia Lataua tanuxo, xo eni alavusou a'alo laixe noxou uao mo amuxaxu taleli noxou uao. ¹⁴La sou Tila noxinge mu'ana'analixo no anu alauna noxou xe musu'ulileli sou emuxamuxaxu taleli noxou Kalisito Iesu, la sou eni emasaxai'a ta mitema kalumo.

¹⁵Eni amitema vile sou 'ilixoxo masua ano, 'ilixoxo masua noxilo muuli noxi'a ta mitema sou 'ilixoxo masua mukalusi. Ia Kalisito Iesu mulu'e no lia 'o sou uma-paulinenge ta mitema sou 'ilixoxo masua. Vaikala ane ne, manina misevile, mo anu umomomo sou ta mitema tavu'alo ilomusou mo imuxamuxaxu tane'i no anu. ¹⁶Eni amitema sou 'ilixoxo masua manina, ia Anu tanuxo tei sou ulosieixu ta mitema lexe Anu itema sou la'i-axui'a palepalea uasisi manina. Ane'i ta mitema ilavusou aloxo ne, la sou ane'i kalumo imuxaxu tane'i noxou sou ino'u mauli ane kaluxu uasi. ¹⁷Anu tatananu tuala sou usaxila'inge no voxovoxo utotomu. Anu umomomo sou usoli uasi, mo itema vile umomomo sou umaisou uasi. Anu Anusisi Lataua manina. Nenge tatoxonu mo ta'itinu ualasou no voxovoxo utotomu mo kaluxu uasi. Manina.

¹⁸Timoti, nini loxo 'alixeni. Eni apeletotosine no anu vaikala e ta mitema sou palomatana mivikalanenixu no anu tei. Lexe nini namulinu vaikala ane ne, la na'oto'oto pekia'u. ¹⁹Nini na'oto'oto, la namuxamuxaxu taneni mo oponeni manina. Xo ta mitema se'i ne, mixiu tumali'a no anu mii tamei ne. La sou ane'i misusu no anu muxamuxaxu tane'i. ²⁰Tamei noxi'a ne, ualasi'a aloxo 'o Amenio ilou Alekisasi. La eni emuxaxa'a ilou no avolu Satani, mo sou ane'i

^s1:8 Rom 7:12, 16 ^t1:12 Apo 9:15; 1Ko 15:9-10; Xal 1:15-16

^u1:13 Apo 8:3; 9:1-5 ^v1:15 Luk 19:10 ^w1:20 1Ko 5:5; 2Ti 4:14-15

ilou ilavusou lexe ilea vaikala masua ulai noxou Lataua la uasi.

Vote'i sou Lalotu

2 La sou eni alingaine pekia'u tei aloxo 'o. Nini nakilakasi'a ta mitema ukalusi. Lexe nini nakilakasi'a, la nalinga ulai noxou Lataua no anu mii ma'ia ane ane'i mimasaxau mo nakilakasi'a sou Lataua usu'ulene'i mo navikala laixe ulai noxou Lataua no anu mii ma'ia ane anu mu'oxonu mulai noxi'a ta mitema. ²Mo nakilakasi'a ta tatananu tuatuala ilo'a ta tatila sou tuatuala kalumo. Mo sou nenge oponenge uai se'isisi la taxolu laixe. Taxolu la tamulinu 'ili'ilixo ane Lataua mumasaxau mo tatoxone'i ta mitema kalumo. ³Ilixo sou lakilaka ane loxo ne, anu laixe misevile no iou Lataua, Anu itema sou pamauli. ⁴Anu umasaxai'a ta mitema tavu'alo ukalusi sou lexe imauli mo ilavu laixe no anu vaikala manina. ⁵Xo nenge telavu lexe Lataua anu vilesisi, mo aili'i vilesisi a muxolu sou upitane'i ta mitema ilo'a Lataua vilesisi, aili'i ane ne, Anu ane Kalisito Iesu. ⁶Anu mu'italo maulixu sou ulosi'a ta mitema latala. Mii ane ne, muxali no voxo ane Lataua musosovosou. ⁷Tava'u aloxo ne, la sou anu Lataua musosovosilo sou aa'aloxu Iesu mo exali amitema sou xaixai noxou Iesu Kalisito mo itema sou alosieixu ta asila sou imuxaxu tane'i mo ilavusou vaikala manina. Eni akalavoi uasi. Eni evikala maninasi.

⁸Eni emasaxa lexe nini nalosie'ixa'a ta mulu no tuatuala ukalusi sou lexe ane'i itolosou avo'a ulai teitexi sou ilinga. Lexe ane'i ilinga, la la'ixaxai'a ta mitema mo opone'i tamei uasi.

⁹Mo eni emasaxa lexe nini nalosie'i ta sema no anu vote'isou tokolomoi'a. Itokolomo, la ixavutala laixe, ka sou itokolomo laixe no ie'i ta mitema. Ia itokolomo no anu tokolomo ane sou u'oxonu ta mulu xavutalai'a masua uasi. Ixiunu laxusi'a uxali iouiou uasi mo i'ai xapo iouiou uasi mo itokolomoxu mimii ane lamolisou toxotoxoxa'a uasi. ¹⁰aIa ane'i ivikala lexe itoxonu Lataua, la anu laixe lexe i'oxonu xaixai laixe. Ane'i i'oxonu aloxo ne, la anu tokolomoxa'a maninasou ane.

¹¹Eni emasaxa lexe ane'i ta sema ne ilavu aloxo 'o. Ane'i ixolu se'isisi mo ilomuxu vaikala noxi'a ta mulu. ¹²⁻¹⁴bAnu aloxo 'o Lataua mukoinu Adamu tei xe ili'i, la sou mukoine Iva. Mo Adamu ulomuxu vaikala noxou Satani uasi, ia semasi ane milomuxu vaikala noxou Satani mo ane mi'oxonu 'ilixo masua. La sou eni emasaxa lexe ta sema ilosieixa'a ta mulu mo ixolu tila noxi'a ta mulu sou isaxila'a uasi. Ane'i ixolu se'isisi. ¹⁵Lexe imuxamuxaxu tane'i noxou Lataua xe imasaxai'a ta mitema mo itetelisu 'ilixo laixe noxou Lataua no anu xavutalai'a laixe, la sou no voxo ane sou ane'i ivo'one'i ta 'ili'a, la anu Lataua usu'ulene'i.

Tila sou Usaxila'u Xaixai Noxi'a ta Mitema Noxou Lataua

3 Ioxe, itema vile umasaxa lexe uxali tila vile sou usaxila'u xaixai noxi'a ta mitema noxou Lataua, la anu umasaxa lexe u'oxonu xaixai laixe manina. Vaikala ane ne, anu manina musuku. ²dLexe anu umasaxa aloxo ne, la ususu no ie'i ta mitema uasisi manina. Anu umasaxa lexe utaula'i, la u'uluxe sema vilesisi. Xavutalau lamana

^x2:6 Rom 3:29-30; Xal 1:4 ^y2:7 Apo 9:15; Xal 2:7-8; 2Ti 1:11

^z2:9 1Pi 3:3-5 ^a2:10 1Ti 5:10 ^b2:12-14 Apo 8:3; 9:1-5; 1Ko 14:34; 2Ko 11:3; Xal 3:1-6 ^c3:1 Apo 20:28 ^d3:2 Tit 1:6-9

mo anu molu usaxila'u muamua'ixu. Xe ta mitema imaisou, la itoxonu. Xe anu umaisi'a ta mitema, la usexelaxa'a mo usu'uline'i. Anu ulaixe no anu xaixai sou ulosieixu ta mitema lavulavu. ³Mo anu uiexu uaini, la uiexu tavu'alo malaxo uasi. Mo u'oto'oto uasi. Ia u'oxo se'isisi noxi'a ta mitema mo ilo'a ta mitema i'oto sou anaxa'a uasi. Mo umasaxau lamoli malaxo uasi. ⁴Anu itema sou usaxila'e semau ilo'a ta 'olu mo ta mitema ane ixolu no taasou laixe, mo ta 'olu ilomuxu vaikalau mo itoxonu laixe. ⁵LeXe anu ulavusou usaxila'a laixe uasi, la anu umomomo sou usaxila'a ta mitema noxou Lataua uasisi manina. ⁶Itema vile muxiunu opoonu alavua, la umomomo sou uno'u xaixai ane ne uasi. Xo anu uxali tila, la u'itinu ualasou. Anu u'oxonu aloxo ne, la Lataua ulosou navunavu loxo ulosou Satani. ⁷eXe ta mitema ane'i ilavusou Lataua uasi, imaisou la ane'i kalumo ivikala laixesi no anu xaixai noxou, mo sou ane'i ivikala masua ulai noxou mo anu u'amo no anu uoi noxou Satani uasi.

Ta Mitema sou Xaixai Noxi'a ta Mitema Noxou Lataua

⁸Ioxe, ta mitema se'i imasaxa lexe ixali ta mitema sou xaixai noxi'a ta mitema noxou Lataua sou isu'uline'i, la ane'i kalumo xoluxoluxa'a laixesi, mo sou ta mitema imaisi'a, la ivikala masua ulai noxi'a uasi, itoxone'isi. Ane'i leveda'a utatanga uasi mo iixu uaini tavu'alo uasi. Mo ikalavoine'i ta mitema sou i'umenu lamoli'a ilou mi'ami'a uasi. ⁹Ia ane'i ixavutala laixe mo itetelisou vaikala manina ane Lataua mulosienge nenge ta mitema ane temulaxu tanenge no anu. ¹⁰Xe ngingi ngatovone'i tei mo lexe ngaxalisou susu vile noxi'a uasi, la

ane'i ixali ta mitema sou xaixai noxi'a ta mitema noxou Lataua.

¹¹fXe ta semasemai'a kalumo xoluxoluxa'a laixesi mo ta mitema imaisi'a la ivikala masua ulai noxi'a uasi, itoxone'isi. Ane'i ilavixa'a ta mitema uasi mo iixu uaini tavu'alo uasi. Ane'i ivikala lexe i'oxonu mii vile, la imulinu vaikalai'a mo i'oxonusi.

¹²Ioxe, nenge talivu une'e noxi'a ta mitema sou xaixai noxi'a ta mitema noxou Lataua. Ane'i itaula'i, la i'uluxe sema vilesisi mo isaxila'a ta 'ili'a laixe mo ta mitema ane ixolu no taasi'a. ¹³Ane'i i'oxonu xaixai noxou Lataua laixe, la ta mitema i'itinu ualasi'a. Mo ane'i i'ume noxi'a ta mitema uasi. Ane'i itulusi mo ivikala lamana no anu muxamuxaxu tane'i noxou Kalisito Iesu.

¹⁴⁻¹⁵Eni emasaxa lexe ane'e noxine, ia mii vile utetelisilo mo axali palea noxine uasi, la laixe lexe nini namalei no anu vaikala e eni ekaukavunu 'o. Anu sou ulosienixu mii ma'ia nini na'oxonu ulai noxi'a ta mitema noxou Lataua. Ane'i ne, lalotu noxou Lataua ane usoli uasi. Ane'i loxo loe xe vuluvulu sou vaikala manina noxou Lataua. ¹⁶gNenge tavikala manina lexe mii ane utalume ne, anu mutila musuku. Mii ane ne, anu no anu 'ilixu ane Lataua mumasaxau.

“Mii ane mutalume ne, muxali mupala'a itema manina, mo Uleenu Tavuna mupala'alixu lexe Anu itema mulapu. Ane'i ta angelo mimaisou, mo ta mitema mia'aloxu ualasou noxi'a ta mitema no xalexalee tuatuala mukalusi.

La sou ta mitema no lia mimuxamuxaxu tane'i noxou.

Lataua muno'u mulivunoxu mulai no opo loxotolo.”

Vaikala Peletoto Ulai Noxou Timoti

4 Uleenu Tavuna muvikala lamana aloxo 'o. Ili'i, la ta mitema se'i ixiu tumali'a mo imuxamuxaxu tane'i noxou Lataua uasi. Ia ilomuxa'a ta uleenu sou ixovulaulaulixa'a mo imulinu lavulavu noxi'a ta uleenu masua. ²Lavulavu ane ne, molu noxi'a ta mitema sou kalakalavoi. Ane'i ilavusou i'oxonu susu utotomu, ia ixamuli lexe ane'i isusu uasi. ³Ane'i ivikala lexe ta mitema itaula'i uasi mo i'ou la'ilali se'i uasi. Ia Lataua mukoinu la'ilali sou nenge ta mitema e tamuxamuxaxu tanenge xe telavusou vaikala manina, ta'ou. Ta'ou, la nenge tavikala laixe ulai noxou Lataua. ⁴Lexe nenge tavikala laixe ulai noxou Lataua, la nenge telavu lexe mimii tavu'alo e Lataua mukoinu ne, laixe mukalusi. Mamu sou nenge tasu'anu. ⁵Xo vaikala noxou Lataua mo lakilaka noxinge mu'oxonu la'ilali ne, muxali loxo noxou Lataua.

⁶Lexe nini nalosi'a ta mitema noxou Lataua vaikala ane ne, la nini naxali loxo itema sou xaixai laixe noxou Kalisito Iesu. La sou nini na'ana'analixene no anu vaivaikala manina e nenge tamuxamuxaxu tanenge no anu mo no anu lavulavu laixe e nini nemulinu. ⁷Xe nini naxiu tumalineu a'alo vitavitanisi sou no lia mo a'alo vitavitanisi e ta sema ta tatila ilavusou ia'aloxu. Ia nini naxaxaisine pakia'u, mo sou nini namulinu 'ilixoxu ane Lataua mumasaxau. ⁸Nini na'ilii vasimene, la anu laixe noxine seville. Ia namulinu 'ilixoxu ane Lataua mumasaxau, la anu laixe noxine manina. Anu ulosine maui sou vaimomo mo maui ane sou ili'i.

⁹Vaikala ane ne, manina musuku, mo anu umomomo sou ta mitema tavu'alo ilomusou mo imuxamuxaxu tane'i no

anu. ¹⁰JNexi taxaxai xavinexi mo ta'oto'oto pekia'u. Xo nexi tamolo tanexi noxou Lataua, anu umauli mo kaluxu uasi. La sou anu Lataua upamauline'i ta mitema ukalusi, mo umasaxa manina lexe upamauline'i ane'i ane imuxamuxaxu tane'i noxou.

¹¹Eni emasaxa lexe nini nasolonu nalosieixu ta mitema lavulavu ane ne mo navikalane'i pekia'u lexe ane'i imulinu. ¹²KNini uao namaulu 'o. Ia eni emasaxa lexe nini natulu pekia'ine, mo sou ane'i imaisine la ilevetesine uasi. Nini na'oxonu 'ili'ilixoxu laixe, mo sou ta mitema imaisou 'ili'ilixoxoneni, la ane'i imulinu. Nini na'oxonu 'ilixoxu laixe no anu vaikalameni, mo no anu muamua'ixene, mo no anu 'ilixoxu sou namasaxai'a ta mitema, mo no anu 'ilixoxu sou muxamuxaxu taneni noxou Lataua, mo no anu 'ilixoxu sou naxolu va'axu no anu 'ili'ilixoxu masumasua. ¹³Lexe eni umomomo sou ane'e palea uasi, la nini nalailixu maulixene no anu mii tatalu aloxo 'o. Naitisou vaikala noxou Lataua ulai noxi'a ta mitema, mo naa'aloi'a laixe, xe nalosie'i ta mitema no anu vaikala noxou Lataua. ¹⁴1No voxoxu ane ta tatila noxi'a ta mitema noxou Lataua mimuxaxu avo'a no kisine sou mialusine lexe nini na'oxonu xaixai noxou Lataua, la ta mitema sou palomatana mivikalaneni sou Lataua mulosine xavi, mo sou na'oxonu xaixai noxine laixesi. Xavi ane Lataua mulosine muxolu noxine ne, naxiu tumalineu uasi.

¹⁵Utotomu ne, nini natovotovonu mii tatalu e eni evikalanenixu mo nalailixu maulixene manina no anu. La sou ta mitema imaisine, la ilavu lexe xaixai noxine muxalixu temanu. ¹⁶Nini nasaxisaxila'ine laixe mo nasaxisaxila'u vaikalameni sou nalosieixu ta mitema no anu. Nini na'oxonu aloxo ne utotomu, la

^h4:3 Tav 9:3; Rom 14:6; 1Ko 10:30-31

ⁱ4:7 1Ti 1:4 ^j4:10 1Ti 2:3-4

^k4:12 Tit 2:15 ^l4:14 2Ti 1:6

anu usu'ulineni xe usu'uline'i ta mitema ane ilomusou vaikalameni.

Vaikala Peletoto Ulai Noxi'a ta Mitema Se'i

5 Eni emasaxa lexe nini nakaitolonu aululu mamu. Napela'u se'isisisi loxo mamine. Na'oxo aloxo ne ulai noxi'a ta maulusine loxo ta vivine. ² Mo na'oxo aloxo ne ulai noxi'a ta sema ta aululu loxo ta nenine xe ta vuangasine loxo ta vivine ta sema, ia namaisi'a ta vuangasine la naxavutala masua noxi'a mamu.

³ Eni emasaxa lexe nini natoxone'i ta sema ta vaalu ane ane'isisi ixoxolu, mo evile sou usaxila'a uasi. La nini nasu'uline'i. ⁴ Ia lexe sema vaalu vile ane ta 'ilie mo ta xaixasie a ilo'a ixoxolu, la nini nasu'uline'i mo ilavu laixe no anu xaixai ane muuli no anu xaixai tavu'alo. Xaixai ane ne aloxo 'o. Ane'i imaxa'u 'ili'i'lixo ane Lataua mumasaxau ulai noxi'a ta mitema ane ilo'a ixoxolu no taasi'a mo ikolinu xaixai toxoxa'a e ta mami'a ilo'a ta neni'a mo ta xaixasi'a mi'oxonu sou misaxila'a no mine ane'i ta molo-moloxa'a. Xo Lataua mumasaxau 'ilixo ane ne misevile. ⁵ Sema vaalu ane ane'isisi ixoxolu ne, ane imolo tane sou ixomaiou Lataua sou usu'uline mo ilavusou ilinga noxou Lataua no voxovoxo. ⁶⁻⁷ Navikalane'i ta sema ta vaalu peki-a'u lexe ane'i i'oxonu aloxo ne. Mo sou ta mitema va'axu imaisi'a, la ivikala masua noxi'a uasi. Ia sema vaalu vile i'oxo'oxonu 'ili'i'lixo sou vote'i, la ane mixiu tumalie noxou Lataua, mo ane loxo misoli mukalu. ⁸ Xe lexe itema vile ulavusou usaxila'a ta tulanu ilo'a ta 'olu xe sema uasi, la anu musu'anu muxamuxaxu tanu noxou Lataua. Anu u'oxonu aloxo ne, la anu muxali masua manina nox-

i'a ta mitema ane ilavusou imuxamuxaxu tane'i noxou Lataua uasi.

⁹ Nasosovosi'a ta sema ta vaalu ane lexe ane'i ixali ta sema sou xaixai noxi'a ta mitema noxou Lataua, la nasovosi'a e tauu iexa'a muuaulixu tauu ie itemaxu tatalu xe mi'uluxu mulu vilesisi. ¹⁰ Mo ane'i ualasi'a muxali mupala'a lexe ane'i ta sema sou i'oxo'oxonu xaixai lailaixesi. Xaixai loxo isaxila'a ta 'ili'a laixe mo isaxila'a ta mitema ane me'a no tuala va'axu mo imulaxa'a no laaxa'a ta mitema, la i'oxonu xaixai sou isu'uline'i ta mitema noxou Lataua loxo i'uinu tava'a. Mo isu'uline'i ta mitema no anu tu'tutu'umaxu noxi'a xe ane'i ilailixu mauxa'a no anu xaixai laixe ukalusi.

¹¹ Ia ta sema ta vaalu ane ta aululu uao ne, nasosovosi'a sou lexe ixali ta sema sou xaixai noxi'a ta mitema noxou Lataua mamu. Xo xavutalai'a sou taula'i uavuti, la sou ane'i ixiunu tumali'a noxou Kalisito sou imasaxa itaula'i la. ¹² Ane'i mixiunu tumali'au vaikala e mivikala tei lexe imulinu Kalisito. La sou ta mitema ilavu lexe ane'i mixiunu tumali'au, la ivikala lexe ane'i misusu. ¹³ ^mAne'i i'oxonu aloxo ne, ia ane'i ilavusou ixaxai kalumo uasi. Ane'i ilavusou ixaxaoxao vitanisi mo i'una no tatani sou imunumunuxa'a ta menexi'a mo ipupuie'i. Ane'i ipupuie'i ta menexi'a, la ane'i ilemolu vaikala se'i laixe no anu lolomu noxi'a uasi. ¹⁴ ⁿLa sou eni emasaxa lexe ta sema ta vaalu ane ta aululu uao ne, itaula'i. Mo ipalaane'i ta 'ili'a mo isaxila'u taasi'a. Ane'i i'oxonu xaixai aloxo ne, la evile umomomo sou uvikala masua ulai noxi'a uasi. ¹⁵ Xo eni elavu lexe se'i noxi'a ne, mixiu mo mimulinu Satani.

¹⁶ Lexe sema vile imuxamuxaxu tane noxou Iesu, ia no tani noxie ne, sema vile vaalu ilo'a ixoxolu, la laixe lexe ane isax-

ila'e. Mo sou ta mitema noxou Lataua itavule tu'umaxu uasi. Xo ane'i sou isaxila'a ta sema ta vaalu ane ane'isisi ixoxolu mo evile usaxila'a uasi.

¹⁷Ta tatila e isaxila'u xaixai noxi'a ta mitema noxou Lataua laixe ne, laixe lexe ta mitema ilotone'i laixe. Xe laixe manina lexe ilotone'i ane'i ane ia'alo xe ilosie'i ta mitema no anu vaikala noxou Lataua tei. ¹⁸°Xo vaikala noxou Lataua muvikala aloxo 'o, "Ta bulumakau ixaxai sou imalamalaxo'u uiti ngiaxu sou sosou uxexee, la umomomo sou isamali anaxa'a uasi, mo sou ane'i isolixa'a la i'ani uiti temanu se'i." Xe anu aloxo 'o, "Ta mitema sou xaixai noxi'a ta mitema noxou Lataua ixaxai, la ta mitema noxou Lataua ilotone'i kalumo." ¹⁹PMamu sou nalomusou susu noxou tila vile noxi'a ta mitema noxou Lataua. Ia lexe ta mitema tamei, uasi la tatalu imaisou mo ilavusou susu ane ne, la sou nini nalomusou. ²⁰qAne'i ane ilavusou i'oxonu susu, la natulusi'a uuli no ie'i ta mitema. Mo nakaitolone'i, mo sou ta menexi'a imaisi'a, la imama'u.

²¹No iou Lataua mo Kalisito Iesu xe ta angelo musosovosi'a, la eni avikalani pekia'u lexe nini namulinu vaikala e eni elosine ne. Mamu sou namasaxai'a ta mitema se'isi, ia namasaxai'a ta mitema tavu'alo ukalusi.

²²⁻²³Naixeu lexasi mamu. Naixeu uaini seville sou usu'ulinu oponeni xe uxexeenu pipiena e ulavusou uxali noxine utotomu. Lexe nini namulaxu avone noxou itema kisou sou nasovosou lexe uxali itema vile sou xaixai noxi'a ta mitema noxou Lataua, la naxavutala mo namalei laixe. La sou namulaxu avone vaxa no kisou. Mo namulinu 'ili'ilixi masua noxi'a ta mitema uasi. Nini naxolu va'axu no anu.

²⁴Xo ta mitema se'i mi'oxonu 'ili'ilixi masumasua mo itulu no anu vaivaikala uao, ia 'ili'ilixi masumasua noxi'a muxali mupala'a lamana. Ia 'ili'ilixi masumasua noxi'a ta mitema se'i ne, utalume xe ili'i la sou anu uxali upala'a lamana. ²⁵Anu aloxo ne, xaixai laixe noxi'a ta mitema se'i muxali mupala'a lamana, ia xaixai laixe ane mutalume, ili'i la sou uxali upala'a lamana.

6 ¹Ioxe, ta mitema noxou Lataua ane ixolu loxo ta mitema sou ipalupalusi'a vitanisi xe itavule tu'utu'umaxu, la laixe lexe ane'i itoxone'i ta tatilasi'a manina mo ilomuxa'a laixe. Ane'i i'oxonu aloxo ne, mo sou evile uvikala masua ulai noxou Lataua mo vaikala noxou e mulosiengexu 'ili'ilixi noxou uasi. ²sLexe vile noxi'a ta tatilasi'a umuxamuxaxu tanu noxou Iesu, la itema sou upalupalusou vitanisi ne uvikala lexe anu kalumo itema noxou Lataua loxo eni. Tava'u aloxo ne, la sou anu utaloxolixu tila noxou ne. Ia eni avikala pekia'u lexe anu utaloxolixu tila noxou mamu. Anu uxaxai laixe loxo itema sou upalupalusousi. Xo ane'i ane ino'u mimii laixe no anu xaixai noxou itema sou upalupalusi'a ne, ane'i ta mitema noxou Lataua mo ta mitema e Lataua mumasaxai'a manina. Nalosiexu ta mitema vaikala ane 'o mo napala'alixu sou imulinu.

Masaxa sou Lamoli

³tLexe itema vile ulosiexu vaikala vilemo, ia ulomuxu vaikala manina noxou Tila noxinge Iesu Kalisito mo vaikala e ulosiengexu 'ili'ilixi noxou Lataua uasi, ⁴la nenge telavu lexe anu itema vile sou u'itinu ualasou mo ulavusou mii vile uasi. Ia utalitali'i no anu mimii tavu'alo, ia talitali'i noxou ne

°5:18 Lap 25:4; Mat 10:10; 1Ko 9:9 P5:19 2Ko 13:1 q5:20 Ep 5:11

†6:1 Ep 6:5 s6:2 Plm 1:16 †6:3 Xal 1:6-9

usu'uline'i ta mitema uasi, mo anu ilo'a i'otosou anaxa'a no anu vaikala manina noxou Lataua. Anu u'oxo aloxo ne, la u'oxone'i ta mitema ixali aloxo 'o. Iisui-suxa'a ngatongato'o mo i'oto'oto sou anaxa'a ngatongato'o xe ikalavoisi'a ta mitema ngatongato'o, ia imuxamuxaxu tane'i ngatongato'o noxi'a uasisi manina ⁵mo i'oto'oto sou anaxa'a utotomu. Xe ane'i xavutalai'a muxovulaulau mo tane'i vulusiu vaikala manina noxou Lataua. Xe ane'i ixavutala lexe 'ili'ilixo noxou Lataua ne, anu vote'i vile sou ikamuli lamoli no anu ane.

⁶⁻⁸Ya nenge telavu lexe tepaa no lia 'o, la texali pangapangaingsi. Tatavule mii vile sou tane'enu uasi. Ia vaimomo nenge texolu no lia 'o, la teno'u la'ilali ilou tokolomo xe tani. Io nenge tasoli, la tano'u mii vile no lia 'o sou tauatulailixu uasi, talai vitanisi. La sou 'ilixo sou tamuxamuxaxu tanenge noxou Lataua, la anu usu'ulinenge misevile lexe nenge ta'osasou mii ma'ia ane nenge tatetelisuou vaimomo 'o. ⁹Ia ta mitema se'i ne, imasaxa lexe ixali ta mitema sou lavuluti. Ta mitema ane aloxo ne, la ane'i ilapau no anu tovo-tovo xe i'amo no anu uoi noxou Satani. Mo imulinu masaxa masua sou lialia 'o mo masaxa ane sou u'oxone'i masua. La sou ili'i, la ane'i iulua manina. ¹⁰Wxo masaxa sou lamoli ne, anu tava'u vile sou uxalixu 'ili'ilixo masumasua tavu'alo ane. Ta mitema se'i, masaxa noxi'a no anu lamoli, la sou ane'i mixovulaulau no anu muxamuxaxu tane'i noxou Iesu mo mixamulinu tu'utu'umaxu tavu'alo ngatongato'o noxi'a.

Xavineni no Anu 'Oto'oto Laixe

¹¹x^aYa nini 'o, nini namitema sou xaixai noxou Lataua. Nini naxolu va'axu no anu 'ili'ilixo masumasua ane ne ukalusi. Ia naxaxai xavineni sou namulinu 'ili'ilixo ane mulapu mo 'ili'ilixo ane Lataua muxamasaxu. Namuxamuxaxu taneni noxou Iesu mo namasaxai'a ta mitema mo naxolu se'isisi sou natavule tu'utu'umaxu xe oponeni se'isisi noxi'a ta mitema. ¹²yNini namuxamuxaxu taneni noxou Lataua mo na'oto'oto no anu 'oto'oto ane laixe. Natetelisuou mauili ane kaluxu uasi ane Lataua mu'avaline sou naxaxaisou, no mine nini nepala'alixu taneni lexe Iesu anu Kalisito no ie'i ta mitema. ¹³zNo iou Lataua e ulailixu mauili no anu mimii latala, xe Kalisito Iesu e mupala'alixu laixe lexe Anu 'ei, mulai noxou Pontio Pilato, la eni avikalakeni pekia'u ¹⁴lexe namulinu vaikala e eni elosine mo nasusu uasi, mo sou vaikala vile masua une'e noxine uasi. Nini naxaxai laixe aloxo ne, mole ulai utalo no voxo ane sou Tila noxinge Iesu Kalisito ulivu une'e no anu. ¹⁵aNo voxo ane Lataua molu musosovosou, la Anu ukalanu Iesu Kalisito ulivu une'e. Lataua anu itema sou ualusinge mo Anusisi usaxila'inge. Anu tatananu tuala noxi'a ta tatananu tuatuala no lia 'o ukalusi mo anu Tila noxi'a ta tatila ukalusi. ¹⁶Anu anusisi ulavusou usoli uasi mo uxoxolu no anu lamanaxu, ia evile umomomo sou ulai 'alai noxou uasi manina. Tatei mo mune'e muxali vaimomo 'o, itema vile umaisou uasi xe nenge tamomomo sou tamaisou uasi. Tatoxonu mo xavi noxou uxoxolu kaluxu uasi. Manina.

¹⁷⁻¹⁹bNenge telavu lexe Lataua ulosinge mimii tavu'alo sou u'oxonenge

^u6:5 2Ti 3:8; 4:4; Tit 1:14 ^v6:6-8 Iop 1:21; Pil 4:11-12; 1Ti 4:8; Eva 13:5

^w6:10 Ep 5:5 ^x6:11 2Ti 2:22 ^y6:12 1Ko 9:25-26; 2Ti 4:7

^z6:13 Ioa 18:36-37 ^a6:15 Pal 17:14 ^b6:17-19 Mat 6:20; Luk 12:20-21

ta'osa. Tava'u aloxo ne, la sou ta mitema sou lavuluti ne, i'itinu ualasi'a mamu. Mo imolo tane'i no anu mimii ane umaxoa palea ne uasi, ia imolo tane'i noxou Latauasi. Mo lexe ane'i imasaxa ino'u maui ane kaluxu uasi, la laixe lexe ane'i ta mitema sou lavuluti ne, i'oxonu 'ili'ilixo aloxo 'o sou usu'uline'i ili'i. I'oxonu xaixai laixe sou usu'ulune'i ta mitema mo imaxa'u alauna noxi'a mo ivelu mimii noxi'a. Eni emasaxa lexe nini navikalane'i ta mitema sou lavuluti pekia'u lexe ane'i i'oxonu aloxo ne.

²⁰⁻²¹ I'oxe Timoti, nini naxiu tumalineu vaivaikala sou lialia e te-manu uasi mo vaikala ane vilemo no anu vaikala noxou Lataua e ta mitema ilemo lexe lavulavu manina. Ta mitema se'i mimulinu vaikala ane ne, la tane'i musauxalo no anu muxamuxaxu tane'i mukalu. La sou nini nasaxila'u vaivaikala ane eni elosine ne. I'oxe, vaikala noxilo utalo aloxo ne.

Ia eni alinga lexe alauna noxou Lataua uxolu noxinge.

*UOLI VOLOXU TAMEISOU
ANE PAULO MUKAUKAVU
MULAI NOXOU*

TIMOTI

Vaikala lamana

Timoti ne anu muxaxai iouvilesisi aloxo Paulo. La sou anu Paulo mukaukavu mulai noxou sou mupela'u sou umulimulinu 'ili'ilixo lailaixesi. Mo umulinu vaikala noxou Lataua laixe xe ua'aloXu a'alo laixe sou Iesu Kalisito ulai noxi'a ta mitema la u'oxo maninasou. Mo no mine ta mitema ilosou tu'utu'umaxu, la anu utulu pekia'u mo uxaxaisou xaixai noxou e Lataua mulosou sou uxaxaisou ne.

Paulo mupela'u Timoti lexe ulomux-a'a ta mitema ilavusou mii vile uasi ne mamu. Xo vaikala ane loxo ne, anu umomomo sou uxalixu mii vile laixe uasi, ia uxalixu mamulosi no anu lolomu noxi'a ta mitema. Xe muvikalalanu Timoti lexe anu umulinu 'ilixo noxou anu Paulo. Laixe sou umuxaxu tanu pekia'u mo opo se'isisi u'ana'ana noxou, mo umasaxai'a ta mitema mose'i maninasou xe tu'utu'umaxu iouiou uxali noxou, la anu laixe lexe anu utavulenusi.

A'alo muai no nano aloxo 'o

Vaikala lamana 1:1-2

Vaikala 'osa'ila ilou peletoto noxou Paulo 1:3-2:26

Tu'utu'umaxu uxali no anu voxo kalukaluxusou 3:1-9

Paulo mua'aloXu xaixai noxou 3:10-4:18

Vaikala kaluxusou xe vaikala sou sex-ela 4:19-22

1^{1-2d}Eni Paulo, ekaukavunu vaikala ano 'o mulai noxine nini Timoti. Eni

emasaxaine loxo nini 'alixeni maninasou. Lataua musakiinu vaikala noxou lexe 'ei ane umuxaxu tanu noxou Kalisito Iesu, la uno'u mauli ane kaluxu uasi. La sou Lataua mupalusilo loxo itema sou xaixai noxou Kalisito Iesu sou aa'aloi'a ta mitema no anu a'alo laixe ane ne.

Eni alinga lexe alauna mo tanutanuxu mo opo se'isisi noxou Lataua Maminge nenge'a mo Tila noxinge Kalisito Iesu, umomomosou uxolu noxine.

Vaikala Peletoto

^{3e}Eni avikala laixe ulai noxou Lataua e eni a'oxo'oxonu xaixai noxou, la alavusou axavutalaneni utotomu no anu linga noxilo. Lataua ane eni alavusou axaxai noxou loxo ta xaixasilo ilo'a ta 'ilu'ilusuleli mixaxai tei no anu opone'i maninasou. ⁴Eni axavutalanu tama noxine, la eni emasaxa lexe eni amaisine la. Lexe eni amaisine, la eni a'osa manina. ^{5f}Eni axavutalaneni no anu muxamuxaxu taneni manina noxou Kalisito Iesu. Xo tei, la xasine ualasio lexe Loi ilee nenine Onike, ane'i mimuxaxu tane'i noxou, la sou eni elavu lexe nini kalumo namuxamuxaxu taneni noxou loxo ane'i ilou ne. ^{6g}Tava'u aloxo ne, la sou eni avikalaneni la lexe nini naavutilixu mii laixe ane Lataua mulosine no voxo ane eni emulaxu avolo no kisine. ^{7h}Uleenu ane Lataua mulosine ne, anu sou u'oxonenge ta'ume uasi. Anu sou ulosinge xavi mo, sou u'oxonenge tamasaxai'a ta mitema xe, sou usu'ulinenge sou tasaxila'u muamua'inenge.

⁸La sou mamu nini namaela sou naa'aloXu Tilasinge ualasio, mo mamu namaela noxilo e eni axoxolu no taa-sou navunavu, xo eni exaxai noxou Iesu. Ia eni emasaxa lexe no anu xavi noxou Lataua, la nini natavulenu

^d1:1-2 Apo 16:1; 1Ti 1:2 ^e1:3 Apo 23:1 ^f1:5 Apo 16:1 ^g1:6 1Ti 4:14
^h1:7 Rom 8:15

tu'utu'umaxu sou a'alo laixe loxo eni atatavulenu 'o. ⁹ⁱLataua mupamaulinenge mo mu'avalinge, sou lexe nenge taxolu va'axu no anu 'ili'ilixo masumasua. Nenge te'oxonu 'ili'ilixo laixe, la sou Anu upamaulinenge mo u'avalinge uasi, Anu mu'oxonu aloxo ne, no anu xavutala ilou alauna noxousi. Alauna ne, Anu mumaxa'u noxou Kalisito Iesu tatei no mine Lataua ukoinu mimii uao. ^{10j}Ia vaimomo 'o, alauna ne muxali mupala'a lamana noxou Kalisito Iesu, Anu itema sou pamauli. Anu mutaloxolixu soli, ia no anu a'alo laixe noxou, la mulosinge mauli ane kaluxu uasi. ^{11k}Lataua musosovosilo lexe eni aa'aloxu a'alo laixe xe amitema sou xaixai noxou Iesu mo amitema sou alosieixu ta mitema lavulavu. ¹²Anu aloxo ne, la sou eni atavule tu'utu'umaxu 'o. Ia eni amaela no anu uasi. Xo eni elavusou 'ei ane eni emulaxu taleli noxou mo elavusou manina lexe Anu usaxila'u mii ane eni e'italonu mulai noxou mole ulai utalo no voxo ane Anu ulivu une'e la.

¹³Mii ma'ia ane nini nelomusou noxilo, la nelavu lexe anu vaikala noxou Lataua mo nalosieixu ta mitema no anu. Mo namuxamuxaxu taneni noxou Kalisito Iesu mo namasaxai'a ta mitema loxo Kalisito Iesu mumasaxaine. ^{14l}Eni emasaxa lexe nini nasaxila'u mii laixe ane Lataua mu'italonu noxine laixe no anu xavi noxou Uleenu Tavuna e uxolu noxinge.

¹⁵Nini nelavusou aloxo 'o. Ta mitema noxou Lataua latala no xalee lia tila ne Asia ne, ane'i mixiu tumali'a mune'e noxilo mukalu ne. Ta tamei noxi'a ualasi'a lexe Pixelo ilou Emoxenesi.

¹⁶Ia eni alinga lexe Tila tanuxu Onesipolo ilo'a ta tema tani noxou. Xo anu

mu'oxonu opoleli mu'osa alaxu tavu'alo misevile mo umaela noxilo sou ane'i misakileli 'o uasi, ¹⁷ia anu molu mune'e no tuala tila ne Romu, la anu ukakamulileli misevile xoo mole muxalisilo. ¹⁸Eni alinga lexe Tila tanuxu no voxo ane Iesu ulivu une'e la. Xo nelavu laixe lexe no tuala tila ne Epeso ne, la anu musu'ulileli laixe no anu mimii tavu'alo misevile.

2 loxe, nini Timoti loxo 'alixeni, nini natulu pekia'ine no anu alauna noxou Kalisito Iesu. ²Vaivaikala e nini nelomusou noxilo no ie'i ta mitema tavu'alo ne, nini na'italonu vaikala ane ne ulai noxi'a ta mitema e nini nemaisi'a lexe ane'i imomomo sou ilosieixu ta mitema no anu kalumo. ^{3m}Nini natavule tu'utu'umaxu loxo itema sou 'oto'oto laixe noxou Kalisito Iesu aloxo eni atatavulenu 'o. ⁴Lexe itema vile uxali loxo itema sou 'oto'oto, la anu u'oxonu xaixai sou 'oto'oto nesi, mo sou tila noxou u'osasou. Ia umomomo sou u'oxonu xaixai se'i e anu ulavusou u'oxonu no tualasou uasi. ⁵ⁿXe itema vile sou uiave no anu iaveiave sou uuaulixa'a ta menexu, la anu umulinu lapuloto sou uauli, xe uasi la anu umomomo sou uuaulixa'a mo uno'u kisivalu sou uuli no anu iaveiave noxou uasi. ^{6o}Xe itema vile uxaxai no xai xaviinu misevile, la anu itema sou uno'u temanu tei. ⁷Naxavutala laixe no anu vaivaikala eni elosine ne. Nini naxavutala laixe, la Tila ulosine xavutala lamana sou nalavu no anu mimii latala.

^{8p}Mo naxavutalanu Iesu Kalisito. Anu 'ilusunu ane Deviti e tatananu tuala ne Isilaeli, mo Lataua mutulusou no anu soli. Anu a'alo laixe eni aa'aloxu noxi'a ta mitema ane. ^{9q}Eni aa'aloxu a'alo

ⁱ1:9 Ep 2:8-9; Tit 3:5 ^j1:10 Eva 2:14 ^k1:11 1Ti 2:7 ^l1:14 1Ti 6:20

^m2:3 2Ti 1:8 ⁿ2:5 2Ti 4:8 ^o2:6 1Ko 9:7 ^p2:8 Rom 1:3; 1Ko 15:4

^q2:9 Ep 3:1, 13; Pil 1:12-14

laixe noxou Iesu, la sou eni atavule tu'utu'umaxu mo ane'i misakileli loxo itema ane sou mu'oxonu susu. Ia vaikala noxou Lataua ne, umomomo sou ane'i isakiinu uasi. ¹⁰Anu aloxo ne, la sou eni a'osasou tu'utu'umaxu e muxalisilo sou asu'uline'i ta mitema ane Lataua musosovosi'a sou ane'i ino'u mauili noxou Kalisito Iesu mo ixolu noxou utotomu no tuala ane lamanaxusi.

¹¹⁻¹³r“Lexe nenge tasoli loxo Anu musoli,

la nenge tamauli loxo Anu mumauli.

Xe lexe nenge ta'osasou tu'utu'umaxu e uxalisinge no lia 'o,

la nenge nenge'a taxolu sou tasaxila'u tuala teitexi.

Xe lexe nenge tasingisou,

la Anu usingisinge kalumo.

Xe voxo se'i, la nenge taxiu tumalingeu Iesu,

ia Anu ulavusou uxiunu tumalouinge uasi.

Xo Anu molu usingisou uasi.”

Vaikala ane ne, anu umomomo sou nenge tamuxaxu tanenge no anu.

Itema sou Xaixai Noxou Lataua E Anu Musosovosou

¹⁴sEni emasaxa lexe nini naavutilixu xavutalai'a ta mitema no anu vaivaikala e eni alosine ne. Mo navikalane'i peki-a'u no iou Lataua aloxo 'o. Mamu sou i'oto'otosou anaxa'a no anu vaivaikala. Xo i'oto'otosou anaxa'a, la usu'uline'i ta menexi'a uasi. Ia u'oxo masuane'i ane'i ane ilomusi'a. ¹⁵tNini peki'a'ine sou nalailixu maulixene ulai noxou Lataua loxo Anu musosovosine loxo nini itema sou xaixai noxou. Nini namaela mamu, ia nalosieixu ta mitema laixe no anu vaikala manina. ¹⁶uNaxiu tumalineu

vaivaikala vitavitanisi sou lia 'o. Xo ane'i ane ivikala no anu vaikala vitavitanisi ne, ane'i ixolu va'axu noxou Lataua, ¹⁷vmo vaivaikala noxi'a ne, uve'a ta menexi'a loxo vovolea vila masua manina. Tamei noxi'a ualasi'a lexe Ame-naio ilou Piletusi. ¹⁸Ane'i ilou mipolo vilenu vaikala manina. La ane'i ivikala lexe Lataua mutulusi'a ta mitema misoisoli mukalu ne. La sou ane'i mixovulaulaulixa'a ta mitema se'i no anu muxamuxaxu tane'i noxi'a. ¹⁹wTa mitema se'i mi'oxonu aloxo ne, ia Lataua mutulusou mii vile peki'a'u manina loxo vuluvulu sou tani. Kaukavu muxolu no anu aloxo 'o. Vile lexe, “Tila mulavusi'a ta mitema ane ane'i ta na'u manina.” Xe vile aloxo 'o, “Ta 'ei ane ipala'alixu lexe Iesu anu Tila, la ane'i ixiu tumali'au 'ili'ilixu masumasua.”

²⁰No nano no tani tatila, la mimii se'i sou ta'ani no anu loxo paku ilou latotope mo lakupapa a uai. Ioxe, se'i ne, mi'oxonu no anu xoulu ilou siliva sou voxo tilasi xe se'i, la mi'oxonu no anu ovu ilou lialia, anu sou voxovoxo vitanisi.

²¹La sou lexe itema vile uxolu va'axu no anu 'ili'ilixu masumasua, la anu uxali itema sou xaixai noxou Tila, loxo paku ilou latotope ane sou voxo tilasi. Anu uxolu va'axusi sou u'oxonu xaixai noxou tatananu tani tila ne xe uloosi sou xaixai laixe ukalusi.

²²xLa sou nini naxiu tumalineu 'ilixu sou vote'i ane ta mauili lavusou i'oxo'oxonu. Ia ngingi ngongi'a ane'i ane ilinga noxou Tila no anu opone'i maninasou, ngamulinu 'ili'ilixu ane laixe mo ngamuxamuxaxu tangengi noxou Kalisito mo ngamasaxai'a ta mitema la opongengi uai se'isisi. ²³yNamuxaxu xaleeneni vaivaikala vulaulau. Xo nini

^{2:11-13} Mat 10:33; Rom 3:3-4; 2Ko 4:11; Tit 1:2 ^{2:14} 1Ti 6:4; Tit 3:9

^{2:15} 1Ti 4:6 ^{2:16} 1Ti 4:7 ^{2:17} 1Ti 1:20

^{w2:19} Iti 16:5; Ais 52:11; Ioa 10:14; 1Ko 8:3 ^{x2:22} 1Ti 6:11 ^{y2:23} 1Ti 4:7

nelavu lexe mii ane ne, uxalixu 'oto'oto sou anaxa'a. ²⁴Mamu sou itema sou xaixai noxou Tila ilo'a ta menexu i'oto'otosou anaxa'a. Ia anu u'oxo laixe noxi'a ta mitema ukalusi, mo anu ulosieixu ta mitema no anu vaikala noxou Lataua laixe xe anu itema sou la'iaxui'a ta mitema palea uasi. ²⁵Mo anu itema sou upela'a ta mitema se'isisi ane ane'i imasaxau uasi. Anu upela'a ta mitema, la male Lataua upelemasaxane'i lexe ix-iunu xavutalai'a mo ilavusou vaikala manina. ²⁶Mo ane'i xavutalai'a lamana, la i'ume no anu uoi noxou Satani e mutetelisi'a sou i'oxonu xaixai noxou.

Voxo Kaluxu

3 ²Ia eni emasaxa lexe nini nalavu aloxo 'o. No voxo ane voxo kaluxu-sou uxali, la tu'utu'umaxu tavu'alo uxali. ²Tu'utu'umaxu uxali, la ta mitema ne, taneixa'asi mo imasaxau lamolisi. Mo ane'i imasaxa ixali tila mo i'tinu ualasi'a. Ilea vaikala masumasua mo ilomuxa'a ta neni'a ilo'a ta mami'a uasi mo ivikala laixe ulai noxi'a kalumo uasi. Ane'i imulinu 'ili'ilixu ane Lataua umasaxau uasi. ³Mo ane'i taneixa'a ta mitema uasi, mo ixiiunu tumali'au 'il-i'ilixu masumasua une'e noxi'a uasi. Mo ikalavoisi'a ta mitema. Mo ane'i ilavusou isaxila'u muamua'ixa'a laixe uasi. Mo ane'i i'oto, la ivea ta mitema. Mo ane'i imasaxau 'ili'ilixu ane laixe uasi. ⁴Ane'i ixiiu tumali'ai'a ta menexi'a mo ane'i iavuti palea sou imulinu xavutala masua noxi'a. Xe ane'i ixavutala lexe ane'isi ta laixe manina. Ane'i imasaxau Lataua uasi, ia ane'i imasaxau mimii no anu vasime'a sou 'osa'osasi. ⁵^aNaxolu va'axu noxi'a ta mitema ane ne. Xo ane'i ikalavoi lexe mimulinu 'il-i'ilixu ane Lataua mumasaxau. Ia uasi,

no anu vasime'asi. Ane'i mixolu va'axu no anu xavi sou 'ili'ilixu ane Lataua mumasaxau.

⁶Se'i noxi'a ne, i'unalai no tanitani sou ivikala se'isisi ulai noxi'a ta sema ane xavutalai'a mamalaxu sou ta sema imulinu vaikalai'a. Ane'i ta sema ne, milavu lexe misusu tavu'alo, ia opone'i uavuti sou i'oxonu 'ili'ilixu masumasua tavu'alo la. ⁷Ane'i ta sema imasaxa lexe ino'u lavulavu no anu vaikala noxou Lataua utotomu, ia imomomo sou ilavu no anu vaikala manina ne uasi. ⁸^bTa mitema ane ne, ane'i mitelo anaxa'au vaikala manina noxou Lataua, loxo Ianesi ilou Iamulesi mixiu tumali'au Mosesi. Ane'i ixavutala no anu mii masumasuasi, la sou milapalapau no anu muxamuxaxu tane'i noxou Lataua. ⁹Ia ane'i isolonu i'oxonu 'ili'ilixu ane ne uasi, xo ta mitema latala imaisou mo ilavu lexe 'ilixoi'a ne masumasua mukalu loxo ta mitema tamei, Ianesi ilou Iamulesi.

Vaikala Peletoto Ulai Noxou Timoti

¹⁰Ia nini nelavu manina no anu vaivaikala eni elosine, mo muamua'ixu mo mii ane eni exavutala sou a'oxonu, mo muxamuxaxu taleli noxou Lataua mo la'iaxo palepalea uasi, mo talelix-a'a ta mitema xe etavule tu'utu'umaxu ia e'oxonu xaixai noxou Lataua. ¹¹^cMo nini nelavu manina lexe ta mitema ne Antioki mo Ikonía mo Lisita ne, ane'i milosilo tu'utu'umaxu mo mivelo masualeli loxo 'o. Eni exalisou tu'utu'umaxu tavu'alo, ia e'oxonu xaixai noxou Lataua. ¹²^dAnu manina musuku lexe itema vile umuxaxu tanu noxou Kalisito Iesu mo umasaxa lexe umulinu 'ili'ilixu ane

²³:1 1Ti 4:1 ³:5 Mat 7:15, 21; Tit 1:16 ^b3:8 Mul 7:11

^c3:11 Apo 13:14-52; 14:5, 8-20 ^d3:12 Mat 16:24; Ioa 15:20; Apo 14:22

Lataua mumasaxau, la anu uxalisou tu'utu'umaxu. ¹³Ia ta mitema ta masua ilo'a ta mitema ane sou ikalakalavoine'i ta mitema lexe ane'i ta mitema sou ilosieixu vaikala noxou Lataua, la ane'i ilo'a ikalavoine'i ngatongato'o. La sou ane'i ilo'a ixali masua avile. ¹⁴Ia nini natetelidou vaikala e nelomusou noxilo mo nelavusou. Xo nini nelavusou lexe 'ei ane mulosine lavulavu, ¹⁵mo nelavusou Lavuku Tavuna no mine nini molomoloxene. Lavuku Tavuna ne, ulosine lavulavu, mo sou nini namuxaxu taneni ulai noxou Kalisito Iesu, la Lataua upamaulineni. ¹⁶eVaivaikala latala e muxolu no nano no Lavuku Tavuna 'o ne, Lataua mutausou. Anu usu'ulinenge sou talavu no anu vaikala manina noxou Lataua xe upela'ingexu susu ma'ia nenge te'oxonu sou umomosinge mo ulosiengexu 'ili'ilixu ane mulapu. ¹⁷Mo sou itema sou xaixai noxou Lataua ne, ulaxalaxa'i no anu laixe manina sou umomomo sou u'oxonu xaixai laixe ukalusi.

4 No iou Lataua ilou Kalisito Iesu e Anu utulusi'a ta mitema ane'i ane imamauli xe ane'i ane misoisoli no anu vaivaikala mo Anu ulivu une'e no lia 'o sou usaxila'inge, eni avikalaneni pekia'u manina aloxo 'o. ²Nini xavineni sou naa'aloxu vaikala noxou Iesu Kalisito ulai noxi'a ta mitema. Voxo se'i, la ane'i ilomuxene xe voxo se'i, la ane'i imasaxa lexe ilomuxene uasi, ia nini naxaxaisi sou naa'aloi'axu utotomu. Napela'a ta mitema sou susu noxi'a mo nakaitolone'ixu, ia naavutilixa'a lexe sou imulinu 'ili'ilixu noxou Lataua. Nini nalosi'a ta mitema lavulavu aloxo ne, la nini na'oxo se'isisi noxi'a mo la'iaxene palea uasi. ³fXo ili'i, la ta mitema ilomuxu vaikala noxou Lataua uasi. Ia san-

gali'a uavuavuti sou ilomusou vaikala ane ane'i imasaxau, la sou ane'i i'aval-i'a ta mitema tavu'alo sou ilosieixu ta mitema lavulavu, sou ine'e ilosieixu vaikala ane ane'i imasaxa lexe ilomusou. ⁴Ane'i ixiunu tumali'au vaikala manina noxou Lataua, ia imulinu a'alo vitavitani. ⁵Ia eni avikalaneni pekia'u aloxo 'o la. Nini naxavutala laixe utotomu mo natulu pekia'ine mo natavale tu'utu'umaxu ane uxali noxine xe naxaxai sou naa'aloi'axu ta mitema a'alo laixe noxou Kalisito Iesu. Nini na'oxonu xaixai noxou Tila noxine, la na'oxonu maninasousi.

⁶gXo eni ne, voxo sou soli noxilo ne a mune'e 'alai mukalu. Lexe eni asoli, la sialuxo unixi loxo uaini ulai noxou Lataua. ⁷hEni e'oto'oto laixe no anu 'oto'oto loxo amitema sou 'oto'oto vile laixe. Mo eni eiave no anu iaveiave noxilo mukalu, loxo amitema sou aiave no anu saisale. Xe eni etetelidou muxamuxaxu taleli noxou Iesu laixe mo mune'e mutalo vaimomo 'o. ⁸iLa sou Lataua mulalaxiinu kisivalu vile noxilo. Kisivalu ne, eni ano'u sou euli no anu saisale no voxo ane Tila ulosilo. Anu ulosilosu uasi, ulosi'a ane'i ane Lataua mumoxo'a lexe ane'i ta mitema mulapu no voxo ane Anu utulusi'a ta mitema no anu vaivaikala. No voxo ane ne, la anu ulosi'a ta mitema latala e ixomaiou Iesu manina sou ulivu une'e kalumo.

Paulo Mumasaxa Lexe Timoti Upalea Ulai Noxou

⁹Eni alingai'ine lexe nini napulili sou napalea une'e noxilo. ¹⁰jXo Temasi muxolu noxilo tei, ia anu mumasaxau 'ili'ilixu sou lialia 'o misevile, la sou anu mu'umesilo mo mulai ne Tesalonika. Xe Kulesikesi kalumo mulai no xalee lia tila ne Xalatia. Mo Tito kalumo mulai

^e3:16 Rom 15:4 ^f4:3 1Ti 4:1 ^g4:6 Pil 2:17 ^h4:7 1Ti 6:12

ⁱ4:8 1Ko 9:24-25 ^j4:10 Apo 15:37-39; 2Ko 8:23; Kol 4:14

no xalee lia tila ne Talemata. ¹¹ Ane'i mi'umesilo mukalu, ia nexi noxou Lukasi a taxoxolu 'o. Lexe nini nane'e noxilo, la ngingi ngongou Maluko ngane'e. Xo anu usu'ulileli no anu xaixai noxilo. ¹² Eni epalusou Tukiko sou mulai no tuala ne Epeso. ¹³ ^k Nini nane'e noxilo, la nano'u tokolomoxeni veveeni a muai no taasou Kalipo no tuala ne Toloasi. Xe nano'u lavukuxeni. Ia taneni vulusi uasi, nano'u lavuku se'i ane mi'oxonu no anu sipsip sosou kalumo.

¹⁴ Ia itema sou u'oxonu mimii no anu kopa, ualasou lexe Alekisanda ne, anu mulosilo tu'utu'umaxu tavu'alo mi-sevile. Eni alingau Tila noxilo lexe anu ukolinu 'ili'ilixi ane anu mu'oxonu mune'e noxilo 'o. ¹⁵ Anu aloxo ne, la sou nini kalumo nasaxila'ine noxou. Xo anu ne, anu mutautalo ananexe no voxo ane nexi tea'aloxu a'alo laixe noxou Kalisito Iesu.

¹⁶ Xe no voxo ane ane'i mitulusilo no anu vaivaikala tei, la eni e'oxo laixe-sousi. Ia itema vile utulu no pa'umelo sou usu'ulileli uasi, ta menexilo mi'umesilo sou milailai mukalu. Ia eni alinga ulai noxou Lataua lexe Anu ukolinu 'ilixi e ane'i mi'oxonu mune'e noxilo ne uasi. ¹⁷ Ane'i mi'umesilo, ia Tila nox-

ilo ne u'umesilo uasi. Anu mutulu no pa'umelo sou mulosilo xavi sou eni ea'aloxu a'alo laixe ukalusi ulai noxi'a ta mitema, mo sou ta mitema no xalexalee tuatuala ukalusi ne ilomusou. Anu Tila noxilo ne, mu'umeleli mulivunoxilo no anu tu'utu'umaxu ane ne, loxo anu mu'umeleli no anaxu mii vile ilemolu lexe laeoni. ¹⁸ La sou eni elavu manina lexe ili'i, la Tila noxilo u'umeleli no anu 'ili'ilixi masumasua e ta mitema i'oxo une'e noxilo mo ulailixi laixesi no tuala noxou teitexi no opo loxotolo. Eni alinga lexe nenge ta'itinu Tila noxinge ualasou utotomu mo ukalu uasi. Manina.

Vaikala Kaluxu

¹⁹ ^m Nasova aso laixe noxilo ulai noxie Pilisila ilou mulue Akuila mo Onesipolo ilee semau ilo'a ta 'olu. ²⁰ ⁿ Elasito muxolu no tuala ne Kolinito, ia Tolopimosi ne, eni e'umesou no tuala ne Mileto, xo pipiena mu'oxonu ne. ²¹ Eni emasaxa lexe voxo sou la'iuu usoko uao, ia nini napulili sou nane'e noxilo. Uvuloi mo Puteni mo Lino ilo'a Kalautia xe ta mitema noxou Lataua tavu'alo misova aso laixe mulai noxine.

²² Eni alinga lexe Tila uxolu noxine mo alauna noxou uxolu noxinge kalumo.

*UOLI VOLOXU ANE PAULO
MUKAUKAVU MULAI NOXOU*

TITO

Vaikala lamana

Tito ne anu itema Iutaia uasi. Ia no mine Paulo mua'aloxu a'alo laixe sou Iesu Kalisito, la muxiunu opoonu mo mumuxaxu tanu, la muxali itema noxou Kalisito. Anu mumulinu Paulo mo musu'ulinu no anu xaixai noxou. La sou male Paulo mitalonu Tito muxolu no la'olu ne Kuleta sou usaxila'u lalotu lai ne. Aloxo ne la sou Paulo mukaikavu uoli voloxu ane 'o mulai sou mupelau lexe ta Kuleta ne 'ilixone'i laixe malaxo uasi. La sou lexe itema vile umasaxa uxali kisou vile no anu lalotu, la anu umulinu 'ili'ilixo lailaixesi. Xe ili'i la Paulo muvikananu Tito lexe usu'uline'i ta mitema xulumuxa'a iouiou ne mo ulosi'a lavulavu no 'a xoluxoluxa'a. Ta mitema e la'oluxa'a ne ane, ane'i ta mulu ilo'a ta sema ta auaululu mo ta mauulu ilo'a ta vuanga xe ta mitema sou xaixai vitanisi.

Xe sou mukalusou vaivaikala noxou la muvikananu Tito lexe ulosie'i ta mitema 'ilixo sou imasaxai'a ngatongato'o mo opo vilesisi uxolu no taine'i. Ia ilavixa'a mo i'oto'oto xe ixalixu kalikalipala no anu lalotu mamu.

A'alo muai no nano aloxo 'o

Vaikala lamana 1:1-4

'Ilixonu itema umomomo sou uxali kisou vile no anu lalotu 1:5-16

Xaixai noxi'a ane'i xulumuxa'a vilevilesi 2:1-15

Pelepeletoto noxou Paulo 3:1-11

Vaikala kaluxusou 3:12-15

1 Eni Paulo, eni ekaukavu vaikala ane 'o mulai noxine Tito. Eni aposeli

noxou Lataua mo amitema sou xaixai noxou Iesu Kalisito. Xo Lataua musosovosilo lexe a'oxonu pakia'usou muxamuxaxu tane'i noxi'a ta mitema e anu musosovosi'a lexe ta na'u, mo asu'uline'i sou ilavusou vaikala manina noxou Lataua, mo sou imulinu 'ili'iloxo ane Lataua mumasaxau. ²Eni a'oxonu xaixai ane ne, sou lexe ane'i imolo tane'i no anu mauili ane kaluxu uasi. Mauili ane ne, Lataua e ulavusou ukalavo'i uasi, musakii vaikala noxou tatei no mine Anu ukoinu mimii latala 'o uxali uao lexe Anu ulosi'a. ³Ia ili'i no anu, la vaikala noxou muxali lamana no voxo ane Anu musosovosou. Anu musosovosi'a ta mitema se'i sou mi-a'aloxu vaikala noxou. No anu vote'i ane ne, la Anu mu'oxonu vaikala noxou muxali mupala'a noxilo. La sou Lataua, Anu itema sou mapauli, muvikalala peki-a'u mune'e noxilo sou lexe eni aa'aloxu vaikala noxou.

⁴Anu aloxo ne, la sou ane eni ekaukavu vaikala ane 'o mulai noxine Tito. Xo nini nemuxaxu taneni noxou Iesu Kalisito, la sou nini nexali loxo eni 'alixeni maninasou mo muxamuxaxu tanenge noxinge nengei ne, anu muxali vilesisi.

Eni alinga ulai noxou Lataua Maminge ilou Kalisito Iesu, Anu itema sou pamauli lexe ane'i i'ana'analixene no anu alauna mo i'oxonu oponeni uai se'isisi.

Xaixai Noxou Tito

⁵Tava'u xo eni e'italoneni nexolu no la'olu ne Kuleta ne, sou lexe nini namomosou xaixai pa'upa'usou e ukalu uao mo nasosovosi'a ta tatila noxi'a ta mitema noxou Lataua no tuatuala ukalusi ne Kuleta loxo eni evikalanenixu tei. ⁶Nasosovosi'a, la nasosovosi'a ane'i e ilavusou i'oxonu susu no ie'i ta mitema

uasi xe ta semai'a vilesisi. Mo ta 'ili'a ne, imuxamuxaxu tane'i noxou Kalisito, mo sou ane'i umomomo sou i'oxonu 'il-'ilixio sou vote'i mo itelo anaxa'ai'a ta neni'a ilou'a ta mami'a uasi. ⁷Xo nelavusou lexe tila sou usaxila'u xaixai noxi'a ta mitema noxou Lataua ne, anu u'oxonu xaixai noxou Lataua. La sou mamu sou ususu no ie'i ta mitema mo u'itinu ualaso mo opo ialuxu palea mo uieXu uaini tavu'alo mo ulavusou u'oto'oto xe ukalavoine'i ta mitema sou u'umenu lamoli'a ilou mi'ami'a. ⁸Ia laixe lexe anu itema sou usexelaxa'a ta mitema mo usu'uline'i mo umasaxau 'ili'ilixio laixe tavu'alo ukalusi mo anu molu usaxila'u muamua'ixu laixe. Anu itema sou umulinu 'ili'ilixio ane mulapu mo uxolu va'axu no anu 'ili'ilixio masumasua, ⁹mo anu utetelisoU pekia'u vaikala manina e ane'i milosiouxu mo anu umuxamuxaxu tanu no anu. La sou anu umomomo sou uavutilixu opone'i ta mitema no anu vaikala manina sou lexe ane'i itulu pekia'u noxou Kalisito, mo sou umomosi'a ta mitema e imasaxa lexe imulinu vaikala manina uasi, la sou ane'i ilavu lexe ane'i mipolo va'axu.

¹⁰Xo ta mitema tavu'alo ane mipolo va'axu ne. Ane'i imasaxa lexe ilomuxu vaikala manina noxou Lataua uasi, mo ivivikala vitavitanisi xe ixovulaulaulixa'a ta mitema no anu vaikala noxi'a. Tavu'alo noxi'a ne, ane'i xooxoo mungaasi'a ne. ¹¹Ane'i i'oxo aloxo ne, sou lexe ikalavoine'i ta mitema sou i'umenu lamoli'a ilou mi'ami'a. Ane'i ixovulaulaulixu xavutalai'a ta mitema latala no tani vilevilesi. La sou navikalane'i pekia'u lexe mamu sou ane'i ivivikala aloxo ne. ¹²Itema sou palomatana vile noxi'a ane anu muvikala aloxo 'o, "Ta mitema ne

Kuletasi ane ane'i ilavusou ikalakalavoi utotomu, ane'i ta mitema ta masua loxo ta mimii ta vova mo ta pauxee." ¹³Vaikala noxou ne, anu manina. La sou nini navikala pekia'u ulai noxi'a sou namomosou muxamuxaxu tane'i noxi'a noxou Lataua uxali manina, ¹⁴mo mamu sou ilomusou a'alo vitavitanisi noxi'a ta Iutaia mo lapuloto iouiou noxi'a ta mitema ane ilavusou ixiu tumali'au vaikala manina. ¹⁵Ei ane mumulaxu tanu noxou Lataua, la mimii latala ne anu masua no anu uasi. Ia 'ei ane mususu manina mo umuxamuxaxu tanu noxou Kalisito uasi, la mii vile laixe noxou uasi. Xo xavutalau mo tanu ne, masua mukalu. ¹⁶Ane'i ivikala lexe ane'i milavusou Lataua, ia 'ili'ilixione'isi mumaxa'u lexe ane'i mixiu tumali'a noxou Lataua. La sou anu umasaxai'a uasisi manina, xo ane'i imulinu uasi mo ane'i umomomo sou i'oxonu xaixai vile laixe uasisi manina.

Vaikala Peletoto Ulai Noxi'a ta Mitema Se'i

2 Ia nini nalosieixu ta mitema lavulavu no anu vaikala manina noxou Lataua. ²Nini nalosieixu ta mulu ta aululu, la navikalane'i aloxo 'o. Imuxamuxaxu tane'i noxou Lataua mo tane'ixa'a ta mitema mo ixolu se'isisi sou itavule tu'utu'umaxu. Mamu sou iieXu uaini tavu'alo mo ta mitema imaisou 'il'ilixio laixe noxi'a la itoxone'isi xe ane'i me'a isaxila'u muamua'ixa'a laixe.

³Navikalane'i ta sema ta aululu kalumo lexe ane'i imulinu 'ili'ilixio ane Lataua mumasaxau loxo itema sou xaixai noxou Lataua umulinu, mo ivikala masua ulai noxi'a ta mitema uasi, mo iieXu uaini tavu'alo malaxo uasi, ia

¹1:10 1Ti 4:7 ⁵1:11 2Ti 3:5-6; 1Pi 5:2
^v1:16 1Ioa 1:6; 2:4 ^w2:3 1Ti 3:11

¹1:13 2Ti 4:2 ^u1:14 1Ti 4:7

ixolu loxo ta sema sou ilosi'a ta mitema lavulavu no anu mii ma'ia ane laixe. ⁴Mo sou ane'i imomomo sou ilosieixu ta sema lexe ane'i imasaxai'a ta mulumului'a ilo'a ta 'ili'ili'a mo ⁵xme'a isaxala'u muamua'ixa'a laixe mo ilai noxi'a ta mulo va'axu uasi mo isaxila'u tani mo i'oxu se'isisi noxi'a ta mulumului'a ilo'a ta 'ili'ili'a xe ilomuxa'a ta mului'a laixe. La sou ta mitema ivikala masua no anu vaikala noxou Lataua uasi.

⁶Navikalane'i ta mauu kalumo lexe me'a isaxila'u muamuaixa'a laixe. ⁷Ia mii ma'ia ane nini na'oxonu, la anu upala'alixene no ie'i ta mitema lexe nini namitema sou xaixai laixe noxou Lataua, la sou ane'i imulineni. Nini nalosie'ixa'a ta mitema, la nalosieixu laixe mo namolovila'i no anu uasi, ⁸mo navivikala la navikala ulapusi mo sou ta mitema ixalisou susu vile no anu uasi xe ta uluameni ivikala masua une'e noxine uasi, ia imaela xo ane'i vaikala vile sou ilea noxinge nengei uasi.

⁹Navikalane'i ta mitema sou ipalupalusi'a kalumo lexe ane'i ixolu no laaxa'a ta tatilasi'a no anu mimii tavu'alo ukalusi mo i'oxonu xaixai laixe sou ane'i i'osasi'a no anu, ia mamu sou itelo anaxa'a. ¹⁰Mo mamu sou ipakali mimii noxi'a, ia ilomuxa'a ta tatilasi'a laixe. Ane'i ta tatilasi'a imaisou mii ma'ia ane ane'i i'oxonu, la imulaxu tane'i noxi'a manina mo iisuxu vaikala noxou Lataua, Anu itema sou pamauli.

¹¹Xo alauna noxou Lataua, anu muxali lamana sou upamauline'i ta mitema latala. ¹²⁻¹³^bNo voxo ane nenge tamolo tanenge sou taxomaioi mii ane lailaixe – anu lailivu noxou Iesu Kalisito uxali no anu lamana noxou, anu Lataua noxinge tila, Anu itema sou pamauli, – la alauna

noxou ne, anu ulosienge lexe no voxo ane vaimomo, nenge taxiu tumalingeu 'ili'iloxo masua e Lataua umasaxa uasi mo masaxa sou mimii tavu'alo sou no lia 'o, ia tasaxila'u muamua'inenge laixe mo tamuamua'i ulapu mo tamulinu 'ili'ilixu ane Lataua mumasaxau. ¹⁴^cIesu Kalisito mu'italonu maulixu singe sou Anu muno'inge mulivulinenge no anu 'ili'ilixu masumasua mo mukalipalangenge loxo anu ta na'u manina, sou lexe nenge tamasaxa lexe ta'oxonu xaixai ane laixesi.

¹⁵^dVaikala ane eni elosine ne, nini navikalane'i ta mitema no anu mo naavutilixa'a sou imulinu xe namomosi'a no anu susu noxi'a, xo Lataua musosovosine lexe nini itema sou xaixai noxou. Naxaxai laixe aloxo ne, mo sou evile sou uvikala masua ulai noxine uasi.

'Ili'ilixu Laixe Ane Tito Umulinu

3^eNini naavutilixu xavutalai'a ta mitema noxine, sou lexe ixolu no laaxa'a ta mitema ane isaxila'a ilo'a ta tatilasi'a mo ilomuxu vaikalai'a laixe mo ixolu iloo sou i'oxonu xaixai lailaixesi. ²Ipela'a se'isisi mo i'oxonu 'ilixu lailaixe ulai noxi'a ta mitema tavu'alo ukalusi. Ia mamu sou ivikala masua noxou itema vile mo i'oto'otosou anaxa'a.

³^fXo tei, la nenge kalumo ne, xavutalemengge laixe uasi la talomuxu vaikala noxou Lataua uasi mo ane'i mikalavoinenge. Mo temulinu masaxa masua iouiou mo 'ili'iloxo sou vote'i, la anu musakinenge la umomomo sou talulusou uasi mo texolu no anu 'ili'ilixu masua sou oponenge masuai'a ta mitema mo teisunenge ngatongato'o, la sou ane'i imasaxaingge

^x2:5 Ep 5:22 ^y2:7 1Ti 4:12 ^z2:8 1Pi 2:15 ^a2:9 1Ti 6:1

^b2:12-13 1Ioa 2:16 ^c2:14 Mul 19:5; Lap 7:6; Ese 37:23; Xal 1:4; 1Pi 2:9

^d2:15 1Ti 4:12 ^e3:1 Rom 13:1-7; 1Pi 2:13-14 ^f3:3 1Ko 6:9-11; Ep 2:1-2; 5:8

xe nenge tamasaxai'a uasi. ⁴Ia, no mine tanutanuxu ilou alauna noxu Lataua, Anu itema sou pamauli muxali mupala'a lamana noxinge, ⁵la Anu upamaulinenge no anu 'ili'ilixu laixe e nenge te'oxonu uasi. Anu mupamaulinenge no anu alauna noxousi, la mu'ulosinge no anu Uleenu Tavuna sou texali alavua la. ⁶^hLataua munixi'u Uleenu Tavuna mulu'e mu'ana'ana noxinge no anu xaixai noxou Iesu Kalisito, Anu itema sou pamauli. ⁷No anu alauna noxousi, la sou anu Lataua umoxo'inge lexe nenge taxali ta 'olu ane mulapu no iou sou tano'u mauli ane kaluxu uasi e nenge tamolo tanenge no anu. ⁸Vaikala ane ne, anu manina misevile. Mo umomomo sou nenge tamuxaxu tanenge no anu. La sou eni emasaxa lexe nini navikala pakia'u ulai noxi'a ta mitema no anu mimii latala e eni elemolu, mo sou ane'i ane imuxamuxaxu tane'i noxou Lataua ne, ixavutala laixe ka sou ilailixu maulixa'a no anu 'ili'ilixu laixesi. Mii ane eni elemolu tei ne lexe ane'i imulinu, la anu mii laixe sou usu'uline'i ta mitema.

⁹ⁱTa naxiu tumalineu talitali'i vitavitanisi mo nanasi'a ta 'ilu'ilusune'i ilo'a ta xasixasi'a mo 'oto'otosou anaxa'a vitavitanisi xe 'oto'oto no anu lapuloto noxou Mosesi. Xo mimii ane ne, umomomo sou usu'ulineni uasi mo anu mii vitanisi.

¹⁰^jIa lexe vile uxolu sou ukalipalane'i ta mitema noxou Lataua, la navikalanu sou namomosou xavutalau. Lexe na'oxonu aloxo ne alaxu vile xe tamei, ia ulomuxu vaikalameni uasi, la naxexeenu. ¹¹Nini nelavusou lexe itema ane loxo ne, anu mupolo va'axu avile mo u'oxo'oxo susu. Mii ane ne, mumaxa'u lexe anu mususu manina.

Vaikala Kaluxusou

¹²^kNo voxo ane lexe eni apalusou Atemasi, ia uasi la apalusou Tukiko ulai noxine, la nini napulili sou nane'e noxilo ne Nikopoli. Xo eni emasaxa lexe no voxo sou la'iuu, la eni axoxolu 'ole. ¹³^lXe eni emasaxa manina lexe nini xavineni sou napalusi'a Sena ilou Apolosi. Sena ne, anu itema sou lapuloto ane. Nasu'uline'i ilou no anu mimii sou mua-mua'ixa'a, mo sou ane'i imuamua'i la ixamuli tu'umaxu no anu mii vile uasi. ¹⁴^mTa mitema noxinge kalumo ino'u lavulavu sou ilailixu maulixa'a no anu xaixai laixe sou ixalixu mii ma'ia ane sou usu'ulinu xoluxoluxa'a no anu. Ia ipaupaxee mamu.

¹⁵ⁿTa mitema latala ane noxi'a texolu 'o, ane'i misova aso laixe mulai noxine. Mo milemo aso laixe noxixe ulai noxi'a ta mitema ane imuxamuxaxu tane'i noxou Iesu mo ane imasaxaixe.

Eni alinga lexe alauna noxou Lataua uxolu noxinge ngingi latala ne ukalusi.

⁸3:5 2Ti 1:9; Eva 10:22 ^h3:6 Apo 2:17-18 ⁱ3:9 2Ti 2:14, 16

^j3:10 Mat 18:15-17 ^k3:12 Ep 6:21-22; Kol 4:7-8

^l3:13 Apo 18:24; 1Ko 3:5-6 ^m3:14 Ep 4:28

*UOLI VOLOXU ANE PAULO
MUKAUKAVU MULAI NOXOU*

PILIMONI

Vaikala lamana

Pilimoni ne anu itema tila vile. Male anu temanu lalotu vile ne Kolosi. Itema sou xaixai vitanisi vile noxou ualasu lexe Onesimosi mu'ume la mulai muxolu to tuala tila vile. Ia no mine anu mu'ume mulai muxolu ne la muxalisou Paulo. Xe Paulo musu'ulinu la anu muno'u Kalisito no anu mauxixu, la muxali itema vile noxou Kalisito.

No voxo ane ne, anu Paulo muxolu no anu sakisaki, la umomomo sou ulai umaisou Pilimoni ne uasi. Ia anu mukakavunu uoli voloxu 'o, la mulosou anu Onesimosi sou muno'u mulailixu noxou tilasou ne. No nano no anu uoli voloxu ne, la anu muvikalanu Pilimoni ne lexe ulavixu itema sou xaixai vitanisi ne mamu. Xo anu Onesimosi ne muxali itema vile noxou Kalisito ne. La sou laixe lexe anu usexelaxu mo uno'u ulivu loxo anu vimou maninasou.

A'alo muai no nano aloxo 'o

Vaikala lamana 1-3

Vaikala sou 'osa'ila xe lakilaka 4-7

Linga noxou Paulo mulai noxou Pilimoni sou Onesimosi 8-22

Vaikala kaluxusu 23-25

1 Eni Paulo, ane'i misakisakileli mo eni a axoxolu no taasou navunavu, xo eni amitema sou xaixai noxou Kalisito Iesu.

Nexi noxou Timoti, anu loxo vivinge noxou Iesu Kalisito, tekaukavu kaukavu ane 'o mulai noxine Pilimoni, nini menexixe maninasou ane nexi temasaxau xe nini itema sou xaixai noxixe vile. ²ⁿEni ekaukavu mulai

noxine Apia kalumo, nini loxo vivixe sema xe mulai noxine Akipasi kalumo, nini loxo itema sou 'oto'oto noxixe, xo nini nexaxai noxou Kalisito Iesu loxo itema sou 'oto'oto loxo nenge nengei texaxai no anu. Mo eni ekaukavu mulai noxi'a ta mitema noxou Lataua kalumo ane ane'i ilavusou ipipita no tani noxine.

³Nexi talinga lexe alauna mo opo se'isisi noxou Lataua Maminge ilou Tila noxinge Iesu Kalisito uxolu noxinge.

Linga Noxou Paulo

⁴No mine eni alinga ulai noxou Lataua noxilo, la eni axavutalaneni mo avikala laixe ulai noxou uto-tomu. ⁵Xo eni elomu lexe nini namuxamuxaxu taneni noxou Tila noxine Iesu mo namasaxai'a ta mitema noxou Lataua ukalusi. ⁶Nenge nenge'a tamuxamuxaxu tanenge noxou Lataua, la sou eni alinga lexe nini namaxa'u no anu mauxixene loxo nini nemuxaxu taneni noxou Lataua manina. La sou nini nalavu manina no anu mimii latala laixe ane nenge teno'u noxou Kalisito. ^{7o}Nini loxo vivilo, nini nemasaxai'a mo nesu'uline'i ta mitema noxou Lataua sou imuxamuxaxu tane'i pekia'u ulai noxou Kalisito, la sou eni e'osasine misevile mo nini neavutilixo sou opoleli muai se'isisi.

Lingasou Onesimosi

⁸Eni amomomo sou avikalaneni pekia'u no anu mii vile sou lexe nini na'oxonu, xo nini loxo vivilo noxou Kalisito. ⁹Ia, eni atali'isinexu aloxo ne uasi. Atali'isine se'isisi xo eni elavu lexe nini itema sou namasaxai'a ta mitema noxou Lataua. Eni aululu mukalu, ia ane'i misakisakileli mo a axoxolu no taasou navunavu. ^{10p}Ia eni Paulo atali'isinexu Onesimosi, anu muxali loxo 'alixeni. Xo anu

mumulaxu tanu noxou Iesu no mine eni exoxolu no taasou navunavu. ¹¹Tei, la anu ulavusou u'oxonu xaixai laixe sou usu'ulineni uasi, ia vaimomo anu mumomomo sou u'oxonu xaixai laixe sou usu'ulinenge nengei.

¹²La sou eni apalusou ulivu ulai noxine. Anu ne, e'eleli manina ane. ¹³No mine eni exoxolu no taasou navunavu, la emasaxa lexe anu uxolu noxilo sou uno'u tanixene mo usu'ulileli sou aa'alo'i'a ta mitema a'alo laixe noxou Iesu Kalisito. ¹⁴Ia lexe nini napelemasaxaleli uasi, la eni umomomo sou amulinu masaxa noxilo uasi. Lexe nini nasu'ulileli sou nalivunoxu Onesimosi ulivu noxine, la nini na'oxonu mii ane ne, no anu masaxa noxinesi. Eni avikala pekia'u noxine, la sou nini na'oxonu aloxo ne uasi. ¹⁵Tava'u xo anu Onesimosi mu'umesine se kitu'a ne, male nini nalivulixu une'e noxine mo sou uxolu noxine uto-tomu. ¹⁶^qAnu ulivu une'e uxolu noxine, la anu loxo itema vitanisi sou napalupalusou uasi. Anu muxiu mo muxali loxo vivine e nenge temasaxau. Eni emasaxau, ia nini kalumo nemasaxau misevile, loxo itema sou ipalupalusou mo nenge vingenge noxou tila, ia anu noxine kalumo.

¹⁷La sou lexe nini menexilo sou nengei ta'oxonu xaixai noxou Tilasinge, la na'avalou Onesimosi une'e noxine

loxo nini na'avalilo. ¹⁸Xe lexe anu mususu noxine mo ukolinu lamolimeni uasi, la eni akolinu. ¹⁹Xo eni Paulo melo ekaukavu ano 'o. La sou eni melo akolinu lamolimeni. Ia eni avikalaneni lexe nini nakolinu xaixai e eni e'oxo mulai noxine sou nemuxaxu taneni noxou Kalisito 'ole, uasi. ²⁰Vivilo. Eni emasaxa manina lexe nini nasu'ulileli, xo nenge nengei tamuxamuxaxu tanenge noxou Tila noxinge. Nini na'avalou Onesimosi une'e sou uxolu noxine, la eni opoleli u'osousou Kalisito. ²¹Eni ekaukavu aloxo ne, xo eni elavu lexe nini nalomuxu linga noxilo mo nini na'oxonu xaixai se'i e eni atali'isinexu uasi.

²²^rAvikalangengi no anu mii vile la. Eni alingaingenge sou ngingi ngakilakasilo ulai noxou Lataua, mo sou eni alai noxinge. La sou eni emasaxa lexe nini napaipounu tani kapiutuxu vile sou lexe eni ane'e, la aai no anu.

²³^sEpapalasi musova aso laixe mulai noxine. Anu kalumo ne, ane'i misakisakiinu mo nexi noxou texolu no taasou navunavu, xo anu kalumo mua'aloxu Kalisito Iesu ualasu. ²⁴^tMo ane'i ane nexi noxi'a taxaxai tapita no anu xaixai noxou Lataua, ualasi'a lexe Maluko mo Alisitaluko mo Temasi ilou Luka, ane'i kalumo misova aso laixe mulai noxine.

²⁵Eni alinga lexe alauna noxou Tila Iesu Kalisito uxolu noxine.

UOLI VOLOXU ANE MULAI NOXI'A

TA EVALAIO

Vaikala lamana

Uoli voloxu ane 'o mikaukavunu mulai noxi'a ta mitema xulumuxa'a ane mixali ta mitema noxou Kalisito. Ia ta mitema mose'i mi'oxo masuane'i xe milosi'a tu'utu'umaxu mose'i la mutaloxolixa'a no anu muxamuxaxu tane'i noxi'a. La anu muvikalane'i lamana lexe Iesu Kalisito anusisi umomomo sou ulosiengexu 'ilixo maninasou noxou Lataua.

Anu mulemolu mii tatalu: (1) Iesu anu Lataua 'Olu maniasou. Anu muxolu no lia 'o la mutavulenu tu'utu'umaxu tavu'alo. Mo anu muuliuli noxi'a ta mitema sou palomatana tatei ilo'a ta angelo xe Mosesi. (2) Iesu anu muuliuli noxi'a ta aili'i tatei. Lataua muvikalasou lexe Anu uxolu aili'i utotomu mo kaluxu uasi. (3) Iesu anu muxolu loxo kisi'a ta aili'i teitexi no opo loxotolo mo Anu umomomo sou ulivulixa'a ta mitema ane imuxaxu tane'i noxou. 'Il-'ilixu sou lalotu e Mosesi mulemolu ne, anu tovola'i sou xaixai noxou Iesusi ane.

Uoli voloxu ane 'o no anu mautunu 11 xe 12 la mua'aloxa'a ta mitema e mimuxaxu tane'i manina sou tatei. Sou ulosie'i ta mitema no anu 'ilixu sou tamuxaxu tanenge maninasou ulai utalo no anu voxo kaluxusou. Xe muvikalala lexe no voxo tu'utu'umaxu uxalisi'a la imuxaxu tane'i noxou Iesu pekia'u. Mo ie'i ulai noxou Iesusi no voxo sou tu'utu'umaxu iouiou uxalisi'a.

A'alo muai no nano aloxo 'o
Vaikala lamana 1:1-3

Kalisito anu muuliuli noxi'a ta angelo ilo'a ta aili'i xe Mosesi 1:4-7:28

Iesu anu muxali kisi'a ta aili'i teitexi no opo loxotolo 8-10

Tava'u 'ilixu sou muxamuxaxu tanenge 11-12

Vaikala kaluxusou ilou pelepletoto 13

Lataua Muvikalanu No 'a Anaxu 'Olu

1 Tatei la Lataua muvikalane'i ta xaixasinge alaxu tavu'alo no anu vote'i iouiou no anaxa'a ta mitema sou palomatana. ²Ua vaimomo no anu voxo kalukaluxusou 'o, la Lataua muvikalanenge no anaxu 'Olu. Anu musosovosou 'Olu ne sou usaxila'u mimii latala ukalusi sou uxali ta na'u, mo no avolu 'Olu nesi la Lataua mukoinu mimii latala no lialia 'o mukalusi. ³Mo anu 'Olu ne mupala'alixu lamanaxu Lataua la iaaxu muieisinge mukalusi. Mo anu iouvile-sisi loxo Lataua misalili, mo no anu xavi no anu vaikala noxou la mutetelisu mimii latala mukalusi muxolu pekia'u. Xe ili'i no mine Anu mukalusou xaixai noxou sou mukalusou susu xe mu'oxone'i ta mitema mixali malemalenga mukalu, la mulai mutalupexa no paumolu Tatananu tuala ane tatila manina teitexi no opo loxotolo, la muxolu no avolu tema. ⁴WAnu mulai muxolu ne la, Lataua mulosou uala ne tatila manina muuliuli manina noxi'a ta angelo, la sou Anu muxali tatila noxi'a ta angelo.

⁵Xo Lataua umoxo'u angelo vile lexe, "Nini, eni 'alixeni mo vaimomo 'o eni axali Maminesi."

Mo muvikalala kalumo lexe, "Eni axali loxo Anu Momu. Xe Anu uxali loxo 'alixeni."

Ne, Lataua muvikalanu angelo vile aloxo ne? Uasi.

^u1:2 Ioa 1:3 ^v1:3 Ioa 14:9; Kol 1:20; Eva 8:1 ^w1:4 Pil 2:9

^x1:5 2Sa 7:14; 1A'a 17:13; Lex 2:7; Apo 13:33

^{6y}Mo no mine Lataua mupalusou 'Olu lapolaxu mulu'e no lialia 'o la Anu muvikalalo aloxo 'o,
 “Ta angelo noxou Lataua ukalusi ine'e ilotu noxou.”

^{7z}Xe noxi'a ta angelo la Lataua muvikalasi'a aloxo 'o,
 “Anu Lataua u'oxone'i ta angelo noxou ixali loxo atumesi
 xe u'oxone'i ta mitema sou xaixai noxou ixali loxo navu lamixu.”

^{8a}Xe Anu muvikalasou 'Olu aloxo 'o,
 “Lataua, nini nexolu no anu puloulou-sine sou Tatananu tuala utotomu mo kaluxu uasi.

Mo nini nasaxila'a ta mitema noxine la naulaxune'i no anu 'ilixu mulapusi.

⁹Nini namasaxau 'ili'ilixu ane mulapusi ia namasaxau 'ili'ilixu ane masumasua uasi.

Aloxo ne la sou Lataua noxine munixi'u ueli sou 'osa'ila mu'ana'ana noxine sou musosovosine lexe nini neuliuli noxi'a ta menexine.”

^{10b}Mo Lataua muvikalasou 'Olu la aloxo 'o,
 “Tila, tatei manina no mine nekoinu mimii latala no lialia 'o,
 la nemuxaxu tavatava'u laixe sou mu'oxonu pekia'u.

Mo nekoinu loxotolo ilou mimii iouiou teitexi ne anu nene'axu xaixai noxines.

¹¹Mimii ukalusi ne ulai la umamulosi ia nini la naxolu aloxo nesi.
 Mo lialia ilou loxotolo ne umanaunu loxo tokolomo mamuxanu.

¹²Mo ulai la napipinu loxo itema upipinu mo'e,
 xe nakolinu alavua aloxo itema uxeeenu tokolomo teinu
 ia ukalanu tokolomo alavua.

Ia nini ne naxolu aloxo nesi,
 mo tauu iexene ne kaluxusou uasisi manina.”

^{13c}Tei la Lataua muvikalano 'Olu lexe,
 “Alixeni nane'e mo natalupexa no pa'umelo no avolo tema ulai umomomo

no mine eni amulaxa'a ta uluameni no laaxene sou namalomaloxo'a no tava'ine.”

Ia Anu muvikalano angelo noxou vile aloxo ne a talu? Uasi.

^{14d}Ta angelo ukalusi ne ane'i ta uleenusi sou i'oxonu xaixai noxou Latauasi, sou upalusi'a ilai isu'uline'i ane'i ane ulai la ino'u maui.

Pamauli Noxou Lataua ne Anu Mii Tatila Manina

2 Ioxe aloxo nenge telomusou tei lexe Lataua 'Olu muuliuli, la sou anu laixe sou nenge tatetelisuou vaikala laixe ne pekia'u. Mo talaxa'i laixe, loxo 'o io tasasalo la taxexesou. ^{2e}Tatei la vaikala ane mulaa no anaxa'a ta angelo sou mivikalane'i ta xaixasinge ne mupala'a lexe anu manina, xo ta mitema mixola'u mo imulinu laixe uasi la mixalisou tu'umaxu umomomo no anu 'ilixoi'a. ^{3f}Ane ne tatei ia vaimomo 'o vote'i sou pamauli lailaixe a mupala'a. La sou lexe nenge taxiunu tumalingeu xaixai tatila noxou Lataua ne, la sou nenge ta'ume mo tapolopepeenu la'ia noxou Lataua ne a loxovaa? Tei la Tatila molu mupala'alixu vote'i sou pamauli noxi'a ane'i tatei, xe ane'i ta 'ei ane milomusou, la mi-a'aloxu noxinge vaimomo 'o lexe vaikala ne anu manina. ^{4g}Mo Lataua kalumo muvalaxu vaikalai'a lexe vaikala ne anu manina, la mu'oxonu sosovo iouiou mo xaixai pekipekia'u mose'i, xe mumi-

^y1:6 Lap 32:43; Rom 8:29 ^z1:7 Lex 104:4 ^a1:8 Lex 45:6-7

^b1:10 Lex 102:25-27 ^c1:13 Lex 110:1 ^d1:14 Lex 34:7; 91:11

^e2:2 Xal 3:19 ^f2:3 Eva 10:29; 12:25 ^g2:4 Mak 16:20; 1Ko 12:4, 11

la'anu lavulavu sou xaixai iouiou no anu Uleenu Tavuna mulai noxi'a ta mitema vilevilesi no anu masaxa noxousi.

Iesu Anusisi Anu Itema sou Pamauli

⁵Aloxo ne, la sou no anu lialia alavua ane uxali ili'i e tevivikalasou 'o, la Lataua usosovosi'a ta angelo sou iulaxunu uasi. ^{6h}Xo aloxo itema vile muvicala muai no nano no anu Lavuku Tavuna teinu muvicala aloxo 'o,

“Itema 'o anu ne mii ma'ia manina 'o, la sou nini taneni u'oxoxu malaxo 'o?

Anu mii vitanisi,

ia tava'u loxovaa la sou nini nasaxila'u itema 'Olu laixe 'o?

⁷Nini ne'oxonu muxolu,

no laaxa'a ta angelo no anu voxo ataxusesi.

Mo nemulaxu no anu tanixene lailaixe ne mo ne'itinu ualasou

xe nelosou uala tila.

⁸Xe nemulaxu sou mimii latala ukalusi e nekoinu ne

uxolu no anu saxisaxila'u noxou xe uxolu no laaxu.”

No mine Lataua muitalonu mimii mukalusi mulai no anu saxisaxila'u noxou la mii vile uxolu vitanisi uasi. Ia vaimomo 'o nenge tamaisou itema usaxila'u mo ulaxunu mii vile uasi. ⁹ⁱIa nenge tamaisou Iesu la Anu muno'u uala tatila manina, xo tei la Anu muxolu no laaxa'a ta angelo voxo ataxusi sou muno'u tanixa'a ta mitema sou musoli. La ane ne anu vote'i sou alauna noxou Lataua sou usu'uline'i ta mitema. Xo Iesu mutaloxolixu mo mutavulenu tu'utu'umaxu mumomomo no anu soli, aloxo ne la sou Lataua mu'itinu ualasou xe mulosou uala tila xe mimii latala muxolu no laaxu.

¹⁰Lataua anusisi Anu tava'u mimii latala mukalusi mo Anu molu mukoinu mimii latala mukalusi. La sou Anu mu-masaxa lexe ta 'olu tavu'alo ne i'unalai ixolu no nano no anu xoluxolu laixe noxou Lataua teitexi no loxotolo. Lataua muxalixu vote'i sou pamauli ne ane noxou Iesusi nesi, la sou mu'oxonu mutavulenu navunavu. No anu navunavu ne la Anu mu'oxonu Iesu muuliuli manina sou mutulu moosou pamauli noxi'a Lataua ta 'olu. La sou 'ilixu e Lataua mu'oxonu ne anu lailaixe manina. ^{11j}La sou anu Iesu mukalipalane'i ta mitema milapu la mixali Lataua ta 'olu xe ane'i ta mitema e Anu mukalipalane'i ne, ane'i mami'a vilesisi, la sou Anu umaela sou umoxo'a lexe Anu ta vimovimou uasi.

^{12k}La muvicalanu Lataua aloxo 'o,

“Eni amoxomoxo'u ulasine mo apala'alixu noxi'a ta vivilo.

Xe no mine nexi tapita sou talotu,

la eni alexenu lexe sou a'itinu ualasiné.”

^{13l}Mo muvicala la aloxo 'o,

“Eni axolu aloopala noxou Latauasi sou u'oxonu mii ma'ia Anu mulemolu.”

Xe muvicala la aloxo 'o,

“Namalei, eni exolu no taine'i Lataua ta 'olu e Anu mulosilo.”

^{14m}Lataua ta 'olu e Iesu muleme'a ne, ane ane'i ta mitema imaumauli. La sou Iesu muxali itema aloxo ane'i ne sou ulai no anu soli. Anu mu'oxonu aloxo ne sou mutaloxolixu Satani anu itema e xaviinu sou u'oxone'i ta mitema isoisoli. ¹⁵Mo 'ume sou soli musakisakiinu maulixa'a ta mitema no anu xoluxoluxa'a, la sou Iesu musoli sou mululusi'a no anu sakisaki no anu 'ume sou soli ne. ¹⁶Manina misevile, Iesu mune'e mu'oxonu xaixai tatila ne sou usu'uline'i ta angelo uasi, ia Anu mu'oxonu xaixai ne sou musu'uline'i Avalaamu ta xaix-

^h2:6 Lex 8:4-6 ⁱ2:9 Pil 2:8-9 ^j2:11 Mat 25:40 ^k2:12 Lex 22:22

^l2:13 Ais 8:17-18 ^m2:14 Iloa 3:8; Pal 12:10

asou. ¹⁷Xo Anu anusisi sou usu'uline'i ta vimovimou la anu vote'i vilesisi ane Anu uxali uisalili aloxo ane'i nesi. Mo sou aloxo ne la Anu uxali kisi'a ta ail-i'i e mu'ana'ana no anu 'ilixu sou alauna manina mo umulinu vaivaikala noxou Lataua la u'oxonu xaixai noxou laixesi. Xaixai ne ane sou uxexeenu susu nox-i'a ta mitema. ¹⁸Xe no mine tovotovo uxalis'i'a la Anu umomomo sou usu'uline'i xo Anu muxamulinu navunavu no anu tovotovo iouvilesisi aloxo ane'i ixa-mulinu ne.

Iesu Muno'u Uala Tila Mua'ulixu Mosesi

3ⁿIoxe ta vivilo, noxou Iesu Lataua muxolu teitexi no opo loxotolo mu'avalinge mo mukalipalangengi lexe ngingi ta noxou muisalili ngaxolu. Mo ngaxavutala Iesu. Anu aposeli noxou Lataua mo kisi'a ta aili'i e nenge temux-axu tanenge noxou xe taa'aloxu uala-sou lamana. ²Anu mumulinu vaikala noxou Lataua mo muxaxaisou xaixai ane Lataua musosovosou sou uxaxaisou ne laixe. Xaixai noxou ne anu iouvilesisi aloxo Mosesi mu'oxonu, sou muxaxaisi'a ta mitema laixe loxo ane'i Lataua ta-sou. ³Ia Lataua mulosou Iesu uala tila manina mua'ulixu Mosesi. Aloxo nenge telavusou itema vile utulusou tani vile lailaixe manina la. Nenge tavikalasou tani ne malaxo uasi, ia talosou uala tila manina noxou moosou e mutulusou ne. ⁴Aloxo tanitani ne itema vilevilesi mutulusou, ia Lataua anu molu muxalixu mimii latala mukalusi. ⁵O Mosesi ne anu itema sou xaixai noxou Lataua mo mu-mulinu vaikala noxou Lataua la mu'ox-ONU xaixai laixesi sou musaxila'u tani noxou. Mo anu muvikala lamana no anu mii ma'ia ane sou Lataua ulemolu ili'i.

⁶Ia Kalisito ne Anu Lataua 'Olu la sou anu xaixai noxou ne sou musaxila'a ta mitema mukalusi loxo ane'i tani noxou Lataua. La mumulinu vaikala noxou Lataua la, mu'oxonu maninasou xaixai noxou ne. La sou nenge ane tanenge utulu pekia'u mo ta'osa'osa sou tano'u mii ma'ia nenge texolu teloloopalanu sou tano'u, la nenge kalumo ne texolu loxo Lataua taasou.

Ta Mitema Ilomuxu Lataua Uasi ne Ilaxa'i Laixe

⁷^pLa sou anu aloxo Uleenu Tavuna mulemolu, Anu muvikala aloxo 'o, "Vaimomo 'o lexe ngalumusou Lataua xolinu

la mamu sou ngatatusou opongengi pekia'u

⁸^qloxo ta 'ili'ilisungengi mi'oxonu tatei. Xo no voxo loxo mixolu no xalee lia 'esi'esi

la mixiunu tumali'a noxilo xe mitovoleli.

⁹La mimaisou mimii ta tatila e'oxonu muxali noxi'a

mumomomo no anu tauu ie itemaxu ta tamei (40).

¹⁰Xo ta mitema no anu taunu ane ne mi'oxonu la'iaxo la eni evikala lexe,

'Ta mitema ane 'o ne, opone'i muxolu va'axu noxilo manina,

mo ilavusou imulinu vote'i noxilo e lexe imulinu ne la uasisi.'

¹¹^rLa mi'oxoleli la'iaxo la eni evikalane'i aloxo 'o,

'Manina teitexi, ane'i imomomo sou i'u-nalai no nano no tualasou ma'ila noxilo uasisi manina.'"

¹²Ta vivilo noxou Iesu, ngalaxa'in-gengi laixe, loxo 'o io vingenge vile no taingengi ne opo masumasua muxolu no anu xavutalau la umomomosou umux-axu tanu uasi la uxiunu tumalou noxou

Lataua e Anu umauli. ¹³La sou anu laixe sou ngapatetelingengi ngatonga-to'o no voxovoxo utotomu. Xo nenge tamaisou voxo vilevilesi uxaxai la nenge tavikala lexe anu voxo ane vaimomo 'o si, ia talavusou telexu uasi. Aloxo ne la sou anu laixe sou ngasu'ulingengi ngatonga-to'o mo ngaavutinoxu xavutalangi, loxo 'o io 'ilixu sou susu u'oxo loloxa'a se'i noxinge la itatusou tane'i pekia'u. ¹⁴No mine nenge temuxaxu tanenge noxou Lataua pekia'u, la loopala noxinge ne pekia'u manina. Lexe nenge tatulu peka'inge aloxo ne ulai utalo no telexu, la nenge nenge'a Kalisito taxolu tapita. ¹⁵sAloxo Lavuku Tavuna teinu, muvikala aloxo 'o,

“Vaimomo 'o, lexe ngalomusou xolinu, la mamu sou ngatatusou opongengi pekia'u loxo ta 'ilu'ilusungengi mi'oxonu tatei.

Xo ta 'iluilusungengi mi'oxonu tatei aloxo ne la mixiunu tumali'a noxilo xe mitovoleli.”

¹⁶tAne'i ta 'ei ane miavutinoxu Lataua oponu la la'iaxui'a no mine milomusou vaikala noxou la mixiunu tumali'aou ne? Ane'i ta mitema mukalusi ane Mosesi muulaxune'i milaa ne Aixiputo.

¹⁷uMo anu la'iaxui'a ta 'ei mumomomo no anu tauu ie itemaxu ta tamei? Anu la'iaxui'a ane'i ta mitema e misusu xe misoisoli la vasime'a muta'ota'olu no xalee lia 'esi'esi ne. ¹⁸Xe noxi'a ta 'ei e Lataua muvikalane'i pekia'u lexe umomomo sou i'unalai no nano no tualasou ma'ila noxou uasi ne? Anu muleleme'a ta mitema e imulinu vaikala noxou uasi.

¹⁹La sou nenge tamaisou lexe ane'i imomomo sou i'unalai no tuala sou ma'ila uasi, xo tava'u vilesisi aloxo 'o imulaxu tane'i uasi.

Ta Mitema Noxou Lataua Ixolu Ima'ila

4 Vaikala e Lataua musakiinu tei lexe ta mitema ane'i ane miloopalasi ane i'unalai no tuala sou ma'ila noxou ne anu a mukisi sio mo a ututulu sio. La sou nenge'a talaxa'i loxo 'o io se'i noxinge maasi la i'unalai no tuala ne uasi. ²Nenge kalumo telomusou a'alo laixe noxou Iesu e ane'i milomusou ne usu'uline'i uasi xo ane'i milomusou ia imuxaxu tane'i no anu uasi. ³vAloxo ne la sou vaimomo 'o nenge ane temuxaxu tanengesi ane tamomomo sou ta'unalai no tuala sou ma'ila ne, aloxo Lataua mulemolu. Anu muvikala aloxo 'o,

“Aloxo ne la sou eni la'iaxo, la evikalane'i lexe,
‘Manina teitexi, ane'i imomomo sou i'unalai no tuala sou ma'ila noxilo uasisi manina.’”

Lataua muvikala aloxo ne la anu manina, xo tatei no mine Anu mukoinu mimii latala mukalusi, la Anu mulalaxiinu tuala sou ma'ila kalumo ne a muxolu. ⁴wAloxo vaikala vile muai no nano no anu vaikala noxou Lataua sou voxo muxatele tamei muvikala aloxo 'o “Lataua mukalusou xaixai noxou xe no anu voxo muxatele tameisou la Anu mumma'ila.” ⁵xMo aloxo no anu vaikala mauntunu e nenge telomusou tei la muvikala lexe, “Ane'i imomomo sou i'unalai no nano no tuala sou ma'ila noxilo uasisi manina.”

⁶La sou anu mumaxa'u lexe tuala sou ma'ila ne anu a uxoxolusio sou ta mitema mose'i i'unalai no anu, xo ane'i ane tatei milomusou a'alo laixe noxou Iesu ia imulinu uasi la i'unalai uasi. ⁷yAloxo ne la sou Lataua musosovosou voxo vile la, la sou voxo ne ane vaimomo

³3:15 Eva 3:7-8 ^t3:16 Iti 14:1-35 ^u3:17 1Ko 10:10

^v4:3 Lex 95:11; Eva 3:11 ^w4:4 Tav 2:2 ^x4:5 Lex 95:11 ^y4:7 Lex 95:7-8

'o. Anu muvikalane'i ta mitema tatei no anu vaikala aloxo telomusou tei ne. Mo tauu ie tavu'alo mulai mukalu xe ili'i la Anu mulemolu no anaxu Deviti la. La Anu muvikalane aloxo 'o,

“Vaimomo 'o lexe ngalomusou xolinu la ngatatusou opongengi pekia'u mamu.”

^{8z}Lexe Iesua mulosi'a ta mitema ma'ila, la Lataua usosovosou voxo vile la sou ma'ila la uasi. ⁹Aloxo ne la sou nenge talavusou laixe lexe voxo vile sou ma'ila noxi'a ta mitema noxou Lataua a uxoxolusio. Ma'ila ne iouvilesisi aloxo voxo manina sou ma'ila. ^{10a}Mo nenge telavusou lexe itema ane mukalusou xaixai noxousi la anu u'unalai no tuala sou ma'ila noxou Lataua. Anu iouvilesisi aloxo Lataua mukalusou xaixai noxou mukalu, la sou anu muma'ila. ¹¹Aloxo ne la sou anu laixe lexe nenge'a xavininge mo sou ta'unalai no tuala sou ma'ila ne. Loxo 'o io se'i noxinge imulinu 'ilixoxoxi'a ane'i taatei sou ilomu uasi la u'oxone'i ilapau la umomomo sou i'unalai uasi.

^{12b}Xo vaikala noxou Lataua ne anu mauili mo anu xaviinu mo anaxu manina mua'ulixu lavisio e anaxu tatamei. Vaikala ne uto'omolu itema la u'unalai no nano manina no anu uleenu ilou tanu upita xe ukalipala toxotoxo no anu itema xinuxinu mo xinuxinu taxutaxulununu. Xe utilovosou xavutalanu mo masaxa muxolu no nano no tanu. ¹³Mimii e Lataua mukoinu mukalusi 'o ne mii vile umomomo sou utalume no iou uasi. Mimii latala e Lataua mukoinu ne muxolu lamana no iou mukalusi, upala'a xe uai no tani keakea. Mo Anusisi utilovosou 'ili'ilixomenge ukalusi.

Iesu Anu Muxali Tatila Kisi'a ta Aili'i Tatila Noxinge

^{14c}Ioxe kisi'a ta aili'i tatila noxinge mu'unalai mo a muxolu teitexi no opo loxotolo. Anu Iesu e Lataua 'Olu. La sou muxamuxaxu tanenge noxou e telemolu ne, anu laixe sou nenge'a tatetelisou pekia'u. ¹⁵Xo nenge tovtotovo uxali noxinge la nenge xavininge sou tataloxolixu uasi la u'oxonenge pelesinge. Ia loxo 'o io nenge xavutalamenge uvikala lexe kisi'a ta aili'i noxinge ne loxo 'o io tanunenge uasi. Uasi Anu tanunenge, xo tovtotovo iouiou e uxali noxinge vaimomo 'o ne anu muxali noxou sou mutovonu tei kalumo, ia Anu ususu uasi.

^{16d}La sou laixe lexe nenge talai alai no 'a xoluxolu laixe noxou Lataua ia ta'ume uasi. Ta'unalai no nano no anu alauna noxou. Lexe nenge talai noxou la sou tamaisou alauna noxou xe tanutanuxu noxou noxinge. Mo lexe tu'umaxu uxalisinge la Anu usu'ulinenge.

5 Ioxe, vote'isou itema uxali kisi'a ta aili'i ne aloxo 'o. Lataua ulosou xaixai sou usosovosou itema vile no taine'i ta menexu la utulusou xe ulosou xaixai sou usosovosi'a ta mitema no anu mii ma'ia i'oxonu ulai noxou Lataua. Xe ta mitema ino'u mimii mose'i sou ine'e ilosou aili'i la u'elaxu mo uvau ukalu la u'elaxu sou uxexeenu susu noxi'a. ²Xe ta mitema ane lavulavui'a uasi mo ane milai va'axu ine'e noxou sou uxaxaisi'a la umalalixa'asi xo anu kalumo ne pekia'u sou uxaxaisi'a uasi. ^{3e}La sou no mine ane'i ino'a ta mimii ine'e sou lexe anu u'elaxu sou uxexeenu susu noxi'a la anu u'oxonu sou uxexeenu susu noxou kalumo.

^{4f}Itema uxali kisi'a ta aili'i ne anu un-o'u uala tatila manina, la sou itema vile

^z4:8 Lap 31:7; Ies 22:4 ^a4:10 Eva 4:4
^c4:14 Eva 3:1; 10:23 ^d4:16 Eva 10:19

^b4:12 Ep 6:17; Pal 1:16; 19:13-15
^e5:3 Liv 9:7; 16:6 ^f5:4 Mul 28:1

umomomo sou ukelelixu u'una no anu xaixai 'o no anu masaxa noxousi uasi. Xo Lataua anusisi u'avalou itema ne la sou ulosou xaixai sou uxaxaisou loxo anu mu'oxonu noxou Aloni taatei. ⁵Mo Iesu kalumo ne Anu aloxo ne, Anu molu mune'esi ka molu mulosou uala tila sou mu'oxonu muxali kisi'a ta aili'i uasi. Ia Lataua molu musosovosou sou u'oxonu xaixai ane. Xo loxo Anu mulemolu, la muvikalano lexe,

“Nini ne, eni 'alixeni, mo vaimomo 'o eni exali Mamine.”

⁶Mo no anu kaukavu vile muai no anu vaikala noxou Lataua la Lataua muvikalala aloxo 'o,

“Nini naxolu loxo aili'i vaimomo 'o mo kaluxu uasi,

mo neno'u tanixu Melikisateki.”

⁷No anu voxo e Iesu muxolu mo mu-mauli loxo itema no lia 'o, la Anu mukilaka mutotomu mulai noxou Lataua, xe muvikalano sou usu'ulinu. Anu mukilaka toxotoxoxa'a xe mutama iou lexaxu munixi mulai noxou Lataua, xo mulavusou lexe Lataua anusisi umomomo sou usu'ulinu no anu soli. Lataua mulomuxu la mukolinu lakilaka noxou xo Anu mutaloxolixu. ⁸Manina anu Lataua 'Olu, ia Anu mutavulenu tu'utu'umaxu. Aloxo ne, la sou no anu tu'utu'umaxu ne mulosou lavulavu lexe no anu 'ilixu sou umulinu masaxa noxou Latauasi, xe ulolomuxusi, la utavulenu tu'utu'umaxu. ⁹Xo Anu mumulinu masaxa noxou Momu laixe, la sou Anu muxali kisi'a ta aili'i laixe manina mo tava'u pamauli noxi'a ta mitema mukalusi ane imulinu masaxa noxou, xe ulosi'a mauili ane kaluxu uasi. ¹⁰Xo Anu mu'oxonu aloxo ne la sou Lataua musosovosou sou muxali kisi'a ta aili'i tatila manina la muno'u tanixu Melikisateki.

Mamu sou Taxolu Tatovava loxo ta Molomolo ta Kitukitu'a

¹¹No anu ngiou ane Iesu muxali kisi'a ta aili'i loxo Melikisateki ne, nexi tamomomo sou taa'alomengixu tavu'alo. Ia nexi tamomomo sou talamanalixu ukalusi uasi, xo ngalumusou laixe ia xavutalamengi ne utovava sio. ¹²Ngingi ngexolu no nano no anu lalotu mo ngexali ta mitema noxou Kalisito maxuveni. Mo vaimomo 'o ne ngingi ngamomomo sou ngaxali ta tisa sou ngalosi'a mose'i lavulavu. Ia uasi ngingi ngatovavasi la sou ngamasaxa lexe ngaxolusi ia ta mitema se'i ine'e sou ia'alomengi no anu lavulavu se ngenou tei noxou Lataua no anu vaikala la. Xo ngingi ngamomomo sou munge ngano'u la'ilali pekia'u mo nga'ou uasi. Ngingi uao ngaixu susu loxo ta keakea sio. ¹³Nenge telavusou lexe ta mitema e iixu susu sio ne ane'i uao ta keakea sio, mo ilavusou 'ilixu mii ma'ia laixe xe masua uasi. ¹⁴Ia la'ilali pekia'u ne ta mitema ta tatila na'a. Ane'i ta mitema ane loxo ne ane'i milavusou vote'i sou itilovosou mii ma'ia ane masua xe mii ma'ia ane laixe. Xo ane'i mitotovu no sou mi'oxo'oxonu mutotomu no anu mauilixa'a.

Taxiu no Anu Xaixai sou Soli

6 Aloxo ne la sou anu laixe lexe nenge tasuku talai mo tano'u lavulavu noxi'a ta tatila, ia taxolu taninenge vilesisi mo talivulivuxu lavulavu se teno'u tei no anu vaikala noxou Kalisito uasi. Xo nenge talivulivuxu lavulavu se teno'u tei ne, la anu aloxo nenge talalaanu savana sou tani utotomu ia tani utulu uao. Aloxo ne la sou mamu sou tasolonu vaivaikala no anu 'ilixu sou taxiunu tumalinge no anu 'ilixu masumausa e mauili no anu

uasi xe no anu 'ilixo sou tamuxaxu tanenge noxou Lataua. ²Mo mamu sou talivu talai taa'aloXu 'ilixo sou 'ulo'ulo iouiou e nenge te'ulo no anu mo no anu 'ilixo sou tamuxaxu avonge no kisi'a ta mitema, mo taa'aloXa'a ta mitema misoisoli itulu mo tu'umaxu ane kaluxu uasi e ili'i la tano'u lakolisou susu noxinge no mine tatulu no anu vaivaikala no iou Lataua. La sou anu laixe lexe taxoxolu no anu a'alo aloxo ne uasi tasuku mo tano'u a'alo e noxi'a ta tatila. ³Ia lexe Lataua upelemasaxanenge lexe nenge ta'oxonu aloxo ne, la nenge ta'oxonu.

⁴Lexe ta mitema mose'i ne Lataua mulamanalixa'a mo mutovone'i xe mixamulinu mii ma'ia lailaixe e Lataua mulosi'a molu teitexi no opo loxotolo ne, mo Uleenu Tavuna muxolu noxi'a. ⁵Mo milomusou a'alo laixe no anu vaikala noxou Lataua la lailaixe xe mixamulinu xavi noxou Lataua e sou uxali no anu voxo vile ili'i. ⁶Ia lexe ane'i ilapau la ane'i imomomo sou ilivu ine'e sou ix-iunu opone'i uasi. Xo ane'i mi'oxonu aloxo ne la anu loxo mivau Lataua 'Olu mo mililixu no ovu valautu alaxu vile la xe mipamaelanu no ie'i ta mitema tavu'alo.

⁷Voxo tavu'alo la'iuu usili ulu'e no lialia, la lialia uixu. Mo lexe ta mitema itotou la'ilali no anu lialia ne xe lialia ne uxalixu 'ani'ani tavu'alo sou usu'uline'i ta mitema ne, la Lataua ualouxou lialia ne. ⁸Ia lexe lialia ane lamota 'ana'anaxu ilou ia'eia'e masumasuasi uleme no anu, la lialia ne, anu masua. Anu aloxo ne la tatananu xai ne uvikalasou lexe anu lialia masua mo ulai ili'i sou kaluxusou la u'ela no navu.

⁹Ta vivixe maninasou noxou Iesu, nexi tavivikala aloxo 'o ulai noxinge, ia nexi temuxaxu tanexi lexe mamulo ne

uxali noxinge uasi. Xo no nano no tanexi la nexi temaisou xoluxolungenge ne laixe umomomo sou Lataua upamaulingengi. ¹⁰mXo Lataua ne Anu ulavusou utilovosinge laixe ia ususunoxu uasi. La sou umomomo sou tanu vulusiou xaixai noxinge e nge'oxonu sou ngemaxa'u tanutanuxu noxinge mulai noxou ne uasi. Tanutanuxu noxinge mulai noxou ne, mupala'a muatu no anu su'uli noxinge mulai noxi'a ta mitemaou. Mo 'ilixo sou alauna ne 'a ngasolonu ulalai sio. ¹¹La sou nexi temasaxa lexe ngingi vilevilesi ne xavingengi mo nga'oxonu xaixai iouvilelisi aloxo ne no anu maulingenge ulai avile uxali no anu voxo sou ngano'u mii ma'ia e ngexolu mo ngelolopalanu. ¹²Nexi temasaxa lexe ngatotosa mamu. Ia ngatovo sou ngatovotovola'inu 'ilixo noxi'a ane'i mimuxaxu tane'i maninasou mo mitaloxolixa'a xe mixolu se'isisi la mino'u mii ma'ia e Lataua musakiinu vaikalasou tei lexe ino'u.

Mii Ma'ia E Lataua Musakiinu Vaikalasou Tei ne Uxali Maninasou

¹³nTatei no mine Lataua ilou Avalaamu misakiinu vaikala, la itema vile ualouxou tila ua'ulixu Lataua uasi. La sou Lataua umomomo sou u'oxonu pakia'usou vaikalau la uvikala lexe manina teitexi no ualouxou. Aloxo ne la sou Lataua muvikala lexe manina teitexi no ualasilu la. ¹⁴La sou muvikala aloxo 'o, "Manina teitexi, eni aalusine mo a'oxone'i ta 'ili'iline ilo'a ta xaixasine ixali tapiena manina." ¹⁵La Avalaamu utotosa uasi muxolu se'isisi maxuveeni xe ili'i la sou anu muno'u mii e Lataua musakiinu vaikalasou tei lexe ulouxou ne. ¹⁶Lexe ta mitema ivikala lexe manina teitexi no ualouxou itema vile,

^k6:6 Mat 10:22; Eva 10:26-27; 1Ioa 5:16

^l6:8 Tav 3:17-18; Mat 13:7, 22

^m6:10 Eva 10:32-34 ⁿ6:13 Tav 22:16-17

la anu laaxu lexe itema ne anu ualasou tatila mua'ulixu noxi'a. Xe loxo ta mitema ixililiou itema vile la anu vote'i sou u'oxonu pekia'usou vaikala noxou aloxo. Anu uvikala lexe manina teitexi no ualasou itema vile tatila manina mua'ulixu la utomunoxu anaxa'a ane'i ane itovo sou lexe italo xolixu ne. ¹⁷Xo tei la Lataua musakiinu vaikala lexe Anu mumasaxa lexe u'oxonu laixe noxi'a ane'i ane ino'u mimii laixe e Lataua musakiinu vaikalasou ili'i. La sou anu mu'oxonu pekia'usou vaikala noxou ne xe anu umomomo sou uxiunu xavutalau uasi la sou muvikala lexe manina teitexi. ¹⁸Aloxo ne la sou vaimomo 'o vaikala ta tamei anu a muxolu. Lataua musakiinu vaikala xe muvikala lexe manina teitexi. No anu mii ta tamei ne umomomo sou uxiu uasi. Xo no mine Lataua usakiinu vaikala sou mii vile la ulavusou ukalavoi uasi, xe uvikala lexe manina teitexi la ukalavoi uasi. Aloxo ne la sou mu'oxonu pekia'inge nenge ta mitema ane te'ume telai texolu 'alai noxou Lataua taxavutalanu mii ma'ia ane Anu musakiinu vaikalasou lexe tano'u, la sou u'oxonenge tatulu pekia'inge mo taxolu se'isisi xe taloopalanu mii ma'ia sou tano'u. ¹⁹Aloxo ne la sou mii e nenge teloopalanu ne anu muxolu loxo axa e pumuxu manina no anu ulenenge. Xo loopala ane ne mu'unalai no nano manina no anu taasou lalotu tatila noxou Lataua, la mu'unalai no nano manina no anu kaveutu e tavuna manina no tumalou lavalava tatila e mulili no nano ne. ²⁰Iesu muulaxunenge mulai no nano no kaveutu ne sou musu'ulinenge xo Anu muxali kisi'a ta aili'i uno'u tanixu Melikisateki, ka uxolu utotomu mo kaluxu uasi.

Aili'i Melikisateki ne Anu Ualasou Tatila Manina

7 ¹Ioxe, Melikisateki anu tatananu tuala ne Salemu mo anu aili'i noxou Lataua e Anu muxolu teitexi manina. No mine Avalaamu ulai ilo'a ta tatananu tuala mi'oto xe anu mua'ulix-a'a no anu 'oto'oto ne mukalu la mulivu mune'e xe Melikisateki muxalisou Avalaamu la anu mualusou. ²Xe Avalaamu muavuti la muvelunu mimii e muno'u no anu 'oto'oto ne la'oluxu mavulovexa, la mulosou Melikisateki la'oluxu ane mavulovexasou pa'usou. Uala Melikisateki ne loxo taxiunu, la anu laaxu lexe anu tatananu tuala e u'oxonu 'ili'ilixu mulapusi. Mo anu tatananu tuala ne Salemu kalumo, la lexe taxiunu kalumo, la anu laaxu lexe, tatananu tuala sou opo se'isisi. ³Melikisateki ne no nano no anu vaikala noxou Lataua 'o ulamanalinenge uasi. La sou anu mulamana lexe momu mo nenu xe nanasou uasi. Mo voxu sou nenu mivo'onu xe voxu sou usoli uasi loxo Lataua 'Olu, xe muxolu loxo aili'i utotomu mo kaluxu uasi.

⁴Loxo xavutalamenge umulinu la anu muno'u uala tila manina. Xo loxo mutu'u ovunenge Avalaamu ne anu itema tila kalumo ia mutongonu Melikisateki lexe anu mutila noxou, la sou muvelunu mimii e muno'u no anu 'oto'oto ne la mulosou mavulovexasou pa'usou. ⁵Xo lapuloto noxou Mosesi muvikala lexe ta mitema ukalusi ixexeenu mavulovexasou pa'usou la ilosi'a ta aili'i e ane'i mixali noxou Levi. Manina ane'i mukalusi ne tamutu'u ovuxu Avalaamu mo ane'i ta vimovimo'a ne, ia ane'i ta Levisi imomomo sou itaxusou mavulovexasou pa'usou noxi'a ta vimovimo'a ne. ⁶Ia Malikisateki ne anu uxali no anu mata noxou Levisi uasi, ia anu muno'u

mavulovexasou pa'usou no anu mimii e Avalaamu muno'u no anu 'oto'oto. La mualusou Avalaamu anu itema e Lataua musakiinu vaikala noxou. ⁷Aloxo ne la sou nenge telavusou lexe itema e ualusu vile ne anu tila noxou xe anu ane muno'u alualu ne anu kokope noxou anu ane mualusou. ⁸Noxi'a ta Isilaeli la ta Levi e inono'u mavulovexasou pa'usou ne ilavusou isoisoli, ia Melikisateki ne anu mua'ulixa'a mo nenge telavusou lexe anu usoli uasi. ⁹Mo asolonu vaikala noxilo, la nenge tavikala lexe Avalaamu mulosou Melikisateki mimii mavulovexasou pa'usou ne, la anu aloxo Levi utaxusou mavulovexasou pa'usou ne anu kalumo mulosou. ¹⁰Xo no mine Avalaamu muxalisou Melikisateki no vote'i xe mulosou mavulovexasou pa'usou ne, la Levi upaa uao, ia anu a muxolu no nano no vasimolu mutu'u ovuxu Avalaamu ne.

Iesu Anu Aloxo Melikisateki

¹¹Ioxe, lexe Lapuloto movikala lexe ane'i ane ixali no anu mata noxou Levisi ane ixali ta aili'i, mo noxi'asi la ta mitema ixali laixe. La sou aili'i vile la umomomosou uno'u tanixu loxo Melikisateki ilou Aloni uasi. ¹²Ia xaixai alavua noxou la anu laixe lexe lapuloto kalumo uxiu uxali alavua. ¹³Xo aili'i alavua e Lataua mulelemolu lexe anu uxolu aili'i utotomu mo kaluxu uasi ne, anu no anu mata vilemo itema vile no anu mata noxou uxaxai loxo aili'i no anu valovalou sou u'elaxu mimii tatei uasi. ¹⁴Ia nenge telavusou lamana lexe Tila noxinge ne anu muxali no anu mata noxou Iuda. Mo Mosesi u'oxonu vaikala vile si'a ane'i mata ane ne lexe ixali ta aili'i uasi.

¹⁵Ioxe nenge tamaisou lexe vaikala sou aili'i alavua vilemo iouvilesisi

loxo Melikisateki uxali, la anu muxali lamana. La mua'ulixa'a ta aili'i e ta Levi ne. ¹⁶Xo ta Levi ne mixali ta aili'i loxo lapuloto movikala, ia Anu ne uasi. Anu muxali aili'i ne no anu xavi no anu mauli ane uxolu utotomu mo kaluxu uasi. ¹⁷Xo vaikala vile muai no nano no anu Lavuku Tavuna teinu movikala aloxo 'o,

“Nini naxolu loxo aili'i utotomu mo kaluxu uasi, aloxo Melikisateki.”

¹⁸La sou vaikala ane loxo ne, muxaxa'u lexe Lataua muxexeenu lapuloto ane teinu ne, xo anu xaviinu sou usu'ulinenge la uasi, la muxali mii vitanisi. ¹⁹Uxo 'ilixu sou tamulumulinu lapuloto noxou Mosesi ne u'oxonu mii vile lailaixe uasi ia mii mua'ulixu lapuloto ne ane no anu 'ilixu sou loopalasi, la sou vaimomo 'o nenge tamomomosou tane'e 'alai noxou Lataua.

²⁰Lataua musosovosou Iesu sou muxali aili'i la Anu movikala lexe manina teitexi tei la mose'i e mixali ta aili'i tei ne Anu u'oxonu aloxo ne noxi'a uasi.

²¹Ia noxou Iesusi la vaikala vile muai no nano no anu Lavuku Tavuna noxou Lataua teinu movikala sou aloxo 'o,

“Tatila movikala lexe, manina teitexi tei lexe,

‘nini naxolu loxo aili'i utotomu,’ mo kaluxu uasi,

la umomomo sou uxiunu xavutalau uasi.”

²²Wxo Lataua movikala aloxo ne, la sou anu laaxu lexe Iesu anu muxalixu muuatu lamana opo vilesisi e Lataua musakiinu vaikalasou mune'e noxi'a ta mitema.

²³Tatei la ta mitema tavu'alo mixaxai loxo ta aili'i, ia vaimomo 'o misoisoli la ixolu isolonu xaixai noxi'a la uasi.

²⁴Ia Iesu anu mauli utotomu mo kaluxu

⁹7:14 Ais 11:1; Mat 2:6; Pal 5:5 ¹⁷7:17 Eva 5:6 ¹⁹7:19 Eva 10:22; Iak 4:8

¹⁵7:21 Eva 5:6 ¹⁷7:22 Eva 8:6; 12:24

uasi. Xo aloxo ne, la Anu uxolu uxaxai aili'i kaluxu uasi. ^{25x}Aloxo ne la sou Anu umomomo sou upamauline'i manina ane'i ane ine'e 'alai noxou Lataua no anu ualasou. Xo Anu uxolu ukikilakasi'a utotomu.

²⁶Anu kisi'a ta aili'i e nenge temasaxau ane, xo Anu malemalenga manina, mo mulapu no iou Lataua, xe mii vile nuni'u uxolu noxou uasi. La sou Lataua mukalipalanu muxexee noxi'a ta mitema sou susu la mulai mutalupexasou va'axu teitexi no opo loxotolo. ^{27y}Anu ulavusou u'elaxu mimii no voxovoxo utotomu loxo ta kisikisi'a ta aili'i tatei uasi. Xo ta aili'i tatei ne i'elaxu mimii sou susu noxi'a xe ukalu, la sou i'elaxu sou susu noxi'a ta mitema. Ia Iesu ne Anu u'oxonu aloxo ne uasi, Anu mu'italonu maulixu teitexi no ovu valautu alaxu vilesisi ne la anu ane si. ²⁸Lapuloto usosovosou kisi'a ta aili'i ne, ane'i ta mitemasi ne mamalaxa'asi. Ia ili'i no anu lapuloto la Lataua musosovosou 'Olu, la sou mu'oxonu vaikala e manina teitexi ne sou. Mo Anu musosovosou 'Olu ne Anu muxali kisi'a ta aili'i lailaixe manina uxolu utotomu mo kaluxu uasi.

Iesu Anu Muxali Kisi'a ta Aili'i Noxing Teitexi no Opo Loxotolo

8 Ioxe, vaikala e nenge talelemolu ne laaxu maninasou aloxo 'o. Nenge menge kisi'a ta aili'i vile lailaixe a uxoxolu. Anu muxolu mutalupexa no anu puloulou noxou tatananu tuala ane tatila manina uxolu teitexi no opo loxotolo, la mulai muxolu no pa'umolu no avolu tema. ²Anu muxolu uxaxai loxo aili'i no taasou Lataua teitexi no loxotolo. Tani ne anu tani alelaxu tavuna noxou Lataua

e Anu Lataua molu mutulusou, ia ta mitema itulusou no avo'a uasi.

³Xo kisi'a ta aili'i ne xaixai sou ino'u mimii sou ilai ilosou Lataua loxo anu na'u xe i'elaxu mimii ulai noxou, la anu Iesu kalumo u'oxonu xaixai iouvilesisi aloxo ane'i mi'oxonu ne. ⁴Lexe Anu uxolu no lia 'o la Anu umomomo sou uxali loxo aili'i uasi, xo ta aili'i a mixolu tei 'o sou ino'u mimii ulai noxou Lataua loxo anu na'u loxo lapuloto muvicala ne. ^{5z}Ane'i mixolu mixaxaisou xaixai noxi'a loxo ta aili'i no nano no anu taasou lalotu no lialia 'o. Taasou lalotu no lia 'o ne anu musosovosou xe tovola'i sou taasou lalotu maninasou uxolu teitexi no opo loxotolo. Tava'u aloxo ne la sou no mine Lataua muvicalanu Mosesi sou tani alelaxu tavuna noxou Lataua la Anu mupeletotosou la muvicala aloxo 'o, "No mine nini natulusou taasou lalotu ne, la anu laixe lexe nini natulusou umomomo aloxo eni elosienixu teitexi no laxa'ilu ne, ia natulusou no anu masaxa noxine mamu." ^{6a}Ia xaixai noxi'a ta aili'i mose'i. Xo anu Iesu muxali loxo itema utulu nonixi sou u'oxonu pekia'usou opo vilesisi alavua ne mua'ulixu ane mu'oxonu tei ne. Mo mimii e Lataua muxalixu opo vilesisi la musakiinu vaikala sou tano'u ne mua'ulixu mimii e muxalixu opo vilesisi la musakiinu vaivaikala noxi'a ane'i tatei lexe ino'u ne.

⁷Xo lexe susu vile uxali no anu opo vilesisi e Lataua musakiinu tei uasi, la umomomo sou opo vilesisi alavua uxali la uasi. ^{8b}Ia Lataua muxalisou susu noxi'a ta mitema la muvicala aloxo 'o, "Tila muvicala lexe, 'Ngalomu, eni esosovosou voxo vile a unene'e sou eni axalixu opo vilesisi alavua no tani noxi'a ta Isilaeli xe no tani noxi'a ta Iuta.

^x7:25 Rom 8:34 ^y7:27 Eva 5:3 ^z8:5 Mul 25:40; Kol 2:17; Eva 9:23

^a8:6 Eva 7:22 ^b8:8 Iel 31:31-34

⁹Opo vilesisi nexi noxi'a tesakinu ne iou loxo ane eni e'oxonu noxi'a ta 'ilusuilusune'i tatei ne, no mine eni etila'a no avo'a sou elaalixa'a ne Aixiputo mine'e 'o uasi.

Xo ane'i imulinu vaikala e nexi noxi'a tesakiinu sou opo vilesisi ne uasi, la sou eni Tila exiunu tumalilo noxi'a.'

¹⁰Eni Tila avikala aloxo 'o, No anu voxo ane ne, axalixu opo vilesisi no nixine'i ta Isilaeli ne aloxo 'o. Eni amuxaxu lapuloto noxilo uxolu no anu xavutal'ai

mo akaukavunu vaikala noxilo uxolu no nano no tane'i. Mo eni axolu loxo ane'i Latauai'a xe ane'i ixali loxo eni ta mitemaxeni.

¹¹Mo anu voxo ane ne la umomomo sou vile la uvikalane'i xe ulosiouxu menexu vile mo vimou vile, la uvikalane'i lexe, 'Ngingi laixe lexe ngalavusou Lataua,' la uasi.

Xo ane'i tavu'alo musoko noxi'a ta kitukitu'a moso 'o ne mulai muxali noxi'a ta kisokisou ta tatila ne milavusilo mukalusi,

¹²Xo ane'i milavusilo, la sou eni alulusou susu noxi'a e mi'oxonu ne la axavutalanu la uasi."

¹³Aloxo ne la sou no anu vaikala sou muxalixu opo vilesisi alavua la ne, la anu mumaxa'u opo vilesisi ane Anu musakiinu tei ne anu teinu. Xe mii ane muxali teinu ne anu umomomo sou uxolu maxuveeni uasi, xo anu mamuxanu xe u'ui la ukalu vitanisi.

'Ilixo sou Lalotu no Taasou Lalotu Ane no Lia 'o

9^cIoxe, aloxo Lataua ilo'a ta Isilaeli misakiinu opo vilesisi tei no anu 'ilixo sou ilotu ulai noxou, la Anu mulosi'a lapulotosou sou imulinu. Mo

tani alelaxu noxou Lataua kalumo 'a muxolu no lia 'o. ²No nano no tani alelaxu noxou Lataua ne mutulusou aloxo 'o, no anu kaveutu ane i'una no anu tei ne la telu tanixu sou itulusou no anu xe valovalo sou veleti. Veleti e imulaxu no anu valovolo ne, anu Lataua na'u misalili. Kaveutu ne ilemolu lexe, "Kaveutu Tavuna." ^{3d}Xe kaveutu ta tameisou e mukaveutunu mutulu no tumalou ane tei ne la mililixu lavalava sou muxixotonu. Kaveutu ane ta tameisou ne. Kaveutu ane ne ilemolu lexe, "Kaveutu Tavuna Manina." ^{4e}No nano no anu Kaveutu ane ne la valovalo sou i'elaxu mii tuma'u lailaixe sou ia'uxuxu ulai noxou Lataua mi'oxonu no anu xoulu a mutulu no nano. Mo kesi sou opo vilesisi noxou Lataua misu'asou pa'u-pa'umolu no anu xoulu. No nano no anu kesi ne la lisi xoulu vile mana muai no nano no anu xe Aloni vilaxoxu malusou muleme no anu xe lavo'o alelaxu sou lapuloto noxou Lataua ta tamei a muai no nano. ^{5f}Xe no latanu kesi ne mipuine'i ta angelo ta tamei mitulu miialanu vivisi'a teitexi no tanixu sialu e inixi'u sou uxexeenu susu noxi'a ta mitema. Ta angelo ta tamei e mitulu miialanu vivisi'a musu'asou kesi anaxu ne misosovosou Lataua lexe Anu a muxolu no nano no anu kaveutu ne. Ia vaimomo 'o nenge tamomomo sou tasisimulinu mimii ukalusi uasi.

^{6g}Ioxe ilalaxiinu aloxo ne ukalu, la sou ta aili'i i'unalai no nano no anu kaveutu ane tavuna no ale sou i'oxonu xaixaii'a no voxovoxo ne. ^{7h}Ia kisi'a ta aili'i anusisi alaxu vilevilesi no anu tauu ie vile u'unalai no nano no anu kaveutu ta tameisou e Tavuna Manina 'ole. No mine u'unalai ne, la u'unalai vitanisi uasi, anu uno'u sialu la u'unalailixu.

^c9:1 Mul 25:23–26:30

^d9:3 Mul 26:31–33

^e9:4 Mul 16:33; 25:10–16; 30:1–6;

Iti 17:8–11; Lap 10:3–5

^f9:5 Mul 25:18–22

^g9:6 Iti 18:2–6

^h9:7 Liv 16:2–34

Sialu ne anu ulai upeipeinu no nano ne sou uxexeenu susu noxou xe uxexeenu susu noxi'a ta mitema ane i'oxonu ia ilavusou uasi kalumo. ⁸No anu 'ilixu ane ne la Uleenu Tavuna mulosienge aloxo 'o. Vote'i sou ta'unalai no nano no anu Kaveutu Tavuna Manina no anu tani alelaxu noxou Lataua no lia 'o ne ulamana noxinge uasi. ⁹iAnu tani ne anu loxo sosovo sou ulosienge sou mimii ane uxali no anu voxo vaimomo 'o no anu tani alelaxu sou lalotu noxou Lataua. Ane'i ino'u mimii ine'enu sou ilosou Lataua mo i'elaxu ulai noxou kalumo. Ia mimii latala ne umomomo sou u'isalilinoxu xavutal'ai'a uasi. ¹⁰La sou mimii e mi'oxo'oxonu ne anu loxo mii sou 'ani'anisi xe mii sou i'exusi xe mii sou 'ulo'ulosi. Lapuloto ane ne anu sou vasimengesi, ia Lataua mulosi'a lapuloto sou imulinu aloxo ne ulai uxali no anu voxo ane anu Lataua u'oxonu mimii uxali alavua.

Iesu Munixi'u Sialuxu

¹¹Ia vaimomo 'o Kalisoto mune'e la muxolu loxo kisi'a ta aili'i sou mimii lailaixe ane muxali. Anu mu'unalai no nano no anu tani sou lalotu alelaxu tavuna noxou Lataua e lailaixe manina mua'ulixu tani sou lalotu alelaxu tavuna noxou Lataua ane tatei. Tani alelaxu tavuna noxou Lataua e Anu mune'e muxolu uxaxai no anu ne anu lailaixe manina, mua'ulixu ane ta mitema mitulusou no avo'a. Xo anu mii sou lialia 'o uasi. ¹²Mo no mine Anu mu'unalai no nano no anu Kaveutu Tavuna Manina no tani alelaxu sou lalotu noxou Lataua ne, la uno'u sialuxu xoutu mo bulumakau mulu uasi. No mine mu'unalai no nano no anu Kaveutu Tavuna Manina ne, la muno'u sialuxu mu'isalili ane mulai munixi'u ne. Anu mulai mu'oxonu aloxo

ne lalalaaxu uasi, mu'oxonu alaxu vilesisi mo anesi. Anu mu'oxonu aloxo ne sou mulotonenge telivu sou tano'u maui ane kaluxu uasi. ¹³J^a no anu ane tei, lexe ta mitema ixali nuni'a no iou Lataua la ta aili'i ino'u sialuxu xoutu xe bulumakau mulu ilou lomuloxe bulumakau sema e mi'elaxe la ipeipeinu utelo noxi'a ta mitema sou i'ulosi'a no anu sou ixali malemalenga. No anu 'ilixu ane ne la sou ane'i ixali malemalenga no iou Lataua xe sosovo lexe Anu ta na'u muisalili. ¹⁴k^aIa sialuxu Kalisito mua'ulixu ane ne, mo Anu susu vile uxolu noxou uasisi manina. Mo no anu xavinu Uleenu e mumauli utotomu kaluxu uasi, la Anu mu'italonu maulixu mulai noxou Lataua loxo mii sou u'ela ulai noxou. La sou no anu sialuxu ne la u'uinu vasimengesi uxali malemalengasi uasi. Anu uiasou susu noxinge la xavutalamente uxali malemalenga no iou Lataua. La sou taxavutalanu lexe no anu 'ilixu sou tamulinu xaixai sou lapuloto tei e tano'u maui no anu uasi ne tamulinu la uasi. La sou nenge tamomomo sou ta'oxonu xaixai noxou Lataua e mumauli utotomu mo kaluxu uasi. ¹⁵Tava'u xo Kalisito mu'oxonu aloxo ne, la sou Anu muxali loxo itema utulu nonixi sou u'oxonu pekia'u vote'i sou opo vilesisi ane alavua ne. Anu musoli ne sou mulotone'i no anu susu noxi'a no mine mixolu mimulimulinu 'ilixu sou ixalixu opo vilesisi tei ne. Aloxo ne la sou ta mitema ane milomusou 'ava noxou Lataua xe imulinu, la ino'u maui ane kaluxu uasi e Lataua musakini vaikalasou tatei lexe ulosi'a ta 'olu muisalili ne.

¹⁶Anu aloxo ne, la sou anu aloxo 'o, lexe itema vile usoli ia umasaxa lexe 'olu uno'u tanixu no anu miumiu la ukaukavunu lapepa vile loxo sou uxal-

ⁱ9:9 Eva 10:1-2 ^j9:13 Liv 16:15-16; Iti 19:9, 17-19; Eva 10:4

^k9:14 1Pi 1:18-19

ixu opo vilesisi sou 'olu uno'u tanixu. Ia anu umomomo sou uno'u vitanisi uasi, lexe momu usoli la sou anu umomomo sou uno'u. ¹⁷Xo lexe itema ne umaumauli sio la mimii ne uaisi. Ia lexe anu usoli la sou nene'axu kaukavu no anu lapepa e musakiinu ne uxali manina. ¹⁸La sou anu iouvilesisi aloxo vote'i sou ixalixu opo vilesisi tei xe i'oxo pekia'usou la ino'u sialuxu bulumakau mulu xe xoutu sou ilai inixi'u. I'oxonu aloxo ne la uxalixu nene'axu vile laixe uasi. Xo i'oxonu xe ukalu la i'oxonu la. ¹⁹Mo tei la Mosesi mu'oxonu aloxo, no mine mupelapela'a ta mitema mukalusi no anu lapuloto noxou Lataua sou imulinu mukalu, la muno'u sialuxu bulumakau mulu xe xoutu sialuxu la muxiunu ilou lexa. Xe mukalu la muno'u sipsip lauolauoinu laxusou la musakiinu muvaxa no anu ovu isopu avolu telexu. Xe mukalu la muvolivolinu no anu sialu ilou lexa la mumuainu mupepeisou lavuku sou lapuloto xe mupepeisi'a ta mitema kalumo. ²⁰No mine mumuainu la muvikalane'i ta mitema aloxo 'o, "Sialu ane 'o ne anu mu'oxonu pekia'usou vaikala e Lataua musakiinu noxinge sou ngamulinu." ²¹mAnu mu'oxonu aloxo ne mukalu, la mu'oxonu iouvilesisi aloxo ne no tani alelaxu tavuna noxou Lataua, xe no anu mimii iouiou e muai no nano no tani tanu e ino'u sou ixaxaisou no anu lalotu no voxovoxo ne. ²²nAloxo ne, la sou anu aloxo 'o, no anu 'ilixu sou lapuloto, la sialusi anu umomomo sou u'uinu mimii latala uxali malemalenga. Mo lexe sialuxu mii vile unixi uasi, la umomomo sou Lataua uxexeenu susu noxi'a ta mitema uasi.

²³oMimii ane no anu tani alelaxu sou lalotu noxou Lataua no lia 'o ne anu tovola'i sou mii ma'ia ane uxoxolu teit-

exi no opo loxotolo ane. No lia 'o la sialuxa'a ta mimii u'uinu mimii uxali malemalenga no iou Lataua. Ia maninasou teitexi no opo loxotolo la 'ilixu sou mimii uxali malemalenga ne no anu sialu ane lailaixe manina. ²⁴Nenge telavusou lexe Kalisito u'unalai no nano no anu Kaveutu Tavuna noxou Lataua ane ta mitema mitulusou no avo'a uasi. Tani alelaxu ne anu musosovosou tani alelaxu sou lalotu noxou Lataua manina sou ane Anu mu'unalai no anu ne. Anu mu'unalai no nano no opo loxotolo muisalili. Mo vaimomo 'o Anu a uxoxolu no pa'umolu Lataua sou usosovosinge no iou. ²⁵Anu mu'unalai teitexi no opo loxotolo lalalaxu sou u'italonu maulixu noxou Lataua uasi. Loxo kisi'a ta ailii'i u'oxo'oxonu utotomu no anu tauu ie vilevilesi. Anu uno'u sialuxa'a ta mimii la u'unalaixu no anu Kaveutu Tavuna Manina sou unixi'u ulai noxou Lataua. Sialu e anu ulai unixi'u ne anu na'u u'isalili uasi. ²⁶pLexe Anu u'oxonu lalalaxu, la Anu uno'u tu'umaxu alaxu tavu'alo manina. Usoko no mine Lataua musoko mukoinu mimii latala no lia 'o mukalusi mo une'e uxali vaimomo 'o. Ia uasi. Anu mupala'a mune'e la mu'italonu maulixu alaxu vilesisi manina. Xo voxo kalukaluxusou la sou Anu mu'unalai mu'italonu maulixu loxo mii sou i'elaxu ulai noxou Lataua. Anu mu'oxonu aloxo ne sou uxexeenu susu. ²⁷Anu aloxo ta mitema ne isoli alaxu vilesisi, xe ili'i la ixali itulu no anu vaivaikala noxou Lataua. ²⁸Anu aloxo Kalisito mu'italonu maulixu alaxu vilesisi sou muxexeenu susu noxi'a ta mitema latala mukalusi. Xe ili'i la anu une'e upala'alixu la. Ia no mine une'e la ne, la une'e sou utavulenu tu'utu'umaxu no anu susu la uasi.

¹⁹:19 Mul 24:6-8 ^m9:21 Liv 8:15, 19
^o9:23 Eva 8:5; 10:1 ^p9:26 Eva 10:10

ⁿ9:22 Liv 17:11

Anu une'esi sou uno'a ane'i ane mixolu mixoxomaiou sou ulivunoxa'a.

Kalisito Mu'italonu Maulixu Alaxu Vilesisi

10 Lapuloto noxou Mosesi tei ne anu tovola'i sou mii ma'ia lailaixe sou uxali ili'isi. Ia anu mii maninasou uasi. Xo no anu lapuloto la ine'enu mii iou-vilesisi utotomu no anu tauu ie vilesisi sou i'elaxu ulai noxou Lataua lalalaxu. Ia no anu vote'i ane ne umomomo sou u'ox-one'i ta mitema e mine'e milotu ne ix-ali malemalenga vile uasi. ²Ia lexe ane'i ine'enu mimii sou i'elaxu ulai noxou Lataua xe mixamuline'i lexe ane'i mix-ali laixe mukalu, la umomomo sou ine'e i'oxonu lalalaxu la uasi. Xo ane'i mi'ox-onu alaxu vilesisi ne, anu mumomomo. ³Ia uasi, ane'i i'elaxa'a ta mimii ulai noxou Lataua utotomu no anu tauu ie vilevilesi, la sou anu u'oxone'i ixavutalanu susu noxi'a la. ⁴Xo sialuxa'a ta bulumakau ta mulu xe ta xoutu umomomo sou ukalusou susu avile uasi manina.

⁵rAloxo ne la sou no mine Kalisito sou une'e no lia 'o, la muvikananu Lataua aloxo 'o,

“Nini namasaxau mo taneni utulu no anu mimii e ine'e ilosine
xe mimii i'elaxu ulai noxine uasi.
Ia nelalaxinusilo vasimelo vile sou axolu
no anu.

⁶Mimii e ine'e i'elaxu no navu ulai nox-ine mo ane i'elaxu sou uxexeenu
susu ne,
nini namasaxau kalumo uasi.

⁷La sou eni evikala aloxo 'o,
‘Lataua, eni ano 'o, sou amulinu masaxa
noxine
loxo mikaukavunu vaikalasilo muai no
anu Lavuku Tavuna.’”

⁸Tei la Anu muvikalana no anu 'ilixo sou mimii i'elaxu mo ine'enu mimii nox-ine loxo nini na'anini mo i'elaxu sou uxexeenu susu, la nini namasaxau mo taneni utulu no anu uasi. Manina loxo ane'i mimulinu lapuloto sou mi'oxonu, ia nini namasaxau uasi. ⁹Xe ili'i la, la Anu muvikananu Lataua aloxo 'o, “Eni a en'e 'o sou amulinu masaxa noxine.” La sou Lataua muxexeenu 'ilixo sou i'elax-a'a ta mimii tatei ia muxalixu ane alavua sou uno'u tanixu ane tatei. ¹⁰sXo Iesu Kalisito mumulinu masaxa noxou Momu mo mu'italonu vasimolu alaxu vilesisi sou muxexeenu susu noxinge, la sou nenge texali ta mitema ta malemalenga manina.

¹¹tMo aloxo ta aili'i vilevilesi ilavusou i'oxo'oxonu utotomu sou i'oxonu xaixai noxi'a. Ane'i itutulu ixaxai sou i'elaxu mimii ulai noxou Lataua, lalalaaxu xe iouvilesisi. Ia umomomo sou uxexeenu susu uasisi manina. ¹²Ia noxou Kalisito la mu'italonu maulixu alaxu vilesisi mulai noxou Lataua sou uxexeenu susu. Mo mii ane ne anu umomomo sou ukalu uasi, uxolu utotomu. Anu mu'ox-onu aloxo ne mukalu, la mutalupexa noxou Lataua pa'umolu no avolu tema.

¹³uMo Anu a uxoxomaiou voxo ane sou umalaxo'a ta uluau no tava'u. ¹⁴Xo no anu mii e Kalisito mu'oxonu alaxu vile-sisi maui noxou Lataua ne, la mu'ox-one'i ane'i ane ta na'u mi'isalili mixali malemalenga manina kaluxu uasi. ¹⁵Mo Uleenu Tavuna muvikananengexu mii ne kalumo. Tei la Anu muvikalana aloxo 'o,
¹⁶v“Tila muvikalana aloxo 'o,

‘Eni axalixu 'ilixo sou opo vilesisi
mo amomosou vaikalana noxi'a no anu
voxu ne aloxo 'o.
Eni amulaxu lapuloto noxilo no opone'i

q10:4 Eva 9:13 r10:5 Lex 40:6-8 s10:10 Eva 9:12 t10:11 Mul 29:38

u10:13 Lex 110:1 v10:16 Iel 31:33; Eva 8:10

xe akaukavunu uxolu no anu xavutalai'a.'

¹⁷wXe mukalu la musolonu aloxo 'o, 'Susu noxi'a mo 'ili'ilixo masumasua e mi'oxo'oxonu ne, maasi la eni amomomo sou axavutalanu la uasi.'"

¹⁸La sou lexe Lataua tanu vulusiu susu ne la tane'enu mii vile la sou uxexeenu susu la uasi.

Tamuxaxu Tanenge Mo Tatulu Pekia'inge

¹⁹xAloxo ne la sou ta vivilo noxou Iesu nenge telavusou manina lexe no anu sialuxu Iesusi la sou nenge tamomomo sou ta'unalai no anu Kaveutu ane Tavuna Manina. Ia ta'ume uasi. ²⁰yNenge tamomomo sou ta'unalai no anu vote'i alavua e maui no anu. Vote'i alavua ne Anu molu mukisiinu sou ta'unalai no anu. Ta'unalai la tapolo no anu lavalava tatila loxo aitenga. Xo lavalava ne anu musosovosou vasimolu. ²¹Mo nenge menge aili'i tatila a uxolu sou usaxila'a ta temanu tani noxou Lataua. ²²zLa sou laixe lexe nenge tamuxaxu tanenge maninasou mo talai 'alai noxou Lataua no anu opo laixe maninasou. Xo Anu mupeipeisinge no anu sialuxu sou mu'uiinu tanenge sou muxexeenu susu muxolu no anu mo mukalusou susu masumasua te'oxo'oxonu no anu xavutalamenge. Xe mu'uiinu vasimenge no anu lexa ane malemalenga manina. ²³Mo mii ma'ia nenge tepala'alixu lamana xe teloopala no anu, la anu laixe lexe nenge tatetelisou pekia'u, mo tamuxaxu tanenge no anu. Xo Anu ane musakiinu vaikalasou tei ne, uvikala la, u'oxonu maninasou vaikalau.

²⁴Xe anu laixe lexe nenge taxavutalane'i ta menexinge. Mo takamuli vote'i sou ta tasu'uline'i mo taavutilixa'a no anu 'ilixo sou tane'ixa'a ngatongato'o xe imulinu 'ili'ilixo lailaixesi. ²⁵aLa sou anu laixe lexe nenge'a tatotosa no anu 'ilixo sou tapitapita mamu, loxo ane'i mose'i i'oxo'oxonu. Ia tapitapita utotomu la nenge tamomomo sou tapeletotosinge mo ta'oxonu pekia'inge ngatongato'o. Xo ngamaisou voxo noxou Tila sou ulivu une'e a 'ala'alai mukalu.

²⁶bMo lexe nenge teno'u lavulavusou vaikala e manina ia ili'i xe taxiunu tumalinge no anu mo tamulinu masaxa noxinge sou ta'oxonu sususi, la mii vile la ta'elaxu sou uxexeenu susu noxinge ne uasisi manina. ²⁷cIa ta'ume manina, mo taxomaiau voxo tila sou tatulu no anu vaivaikala noxou Lataua. Mo navu tatila a mulalaxii sou u'elaxa'a ta uluau Lataua. ²⁸dMo nenge telavusou lapuloto noxou Mosesi muvikala tei aloxo 'o. Lexe itema vile umulinu lapuloto noxou Mosesi uasi xe ususu, ia ta mitema ta tamei xe tatalu milavusou xe ia'aloxu la itema ne umomomo sou tane'ixu mo imoxotalosou uasi, ivau usoli avile. ²⁹eLa sou ngingi ngexavutala a loxovaa noxou itema e umaapitasou Lataua 'Olu? Itema ne uno'u tu'umaxu tatila manina. Xo no anu sialuxu Kalisitosi la uxalixu opo vilesisi. La u'uinu itema ne la uxali loxo Lataua na'u mu'isalili. Ia itema ne u'oxonu sialu ne uxali loxo mii vitanisi manina, xe upupuuiu Uleenu Tavuna sou alauna. ³⁰fNenge telavusou lexe Lataua muvikala aloxo 'o, "Ilixo sou lakoli ne eni na'axeni, eni melo akolinu susu noxi'a." Mo muvikala la aloxo 'o, "Tatila molu utulusi'a ta mitema noxou no anu

^w10:17 Iel 31:34 ^x10:19 Eva 4:16 ^y10:20 Mat 27:51

^z10:22 Liv 8:30; Ese 36:25; Ep 5:26 ^a10:25 Eva 3:13 ^b10:26 Eva 6:4-8

^c10:27 Ais 26:11 ^d10:28 Lap 17:6; 19:15

^e10:29 Mat 12:30-32; 1Ko 11:27-29 ^f10:30 Lap 32:35-36; Lex 135:14

vaivaikala.”³¹ Ae, manina misevile, lexe itema vile uxomaiou voxo sou Lataua e umaui utotomu ukolinu susu noxou, la anu u'ume xe tanu kalaua manina.

³²Tangengi ulivu mo ngaxavutalanu voxo tatei no mine vaikala lamana noxou Lataua muxali noxinge. No anu voxo ane ne la tu'utu'umaxu ta tatila muxali noxinge mo ngetavulenu tu'u-tu'umaxu, ia ngingi ngetulu pekia'inge.
³³Mo alaxu mose'i la mitulusinge no ie'i ta mitema tavu'alo la mito'oto'omenge no anu vaivaikala mose'i xe mixililiengi. Xe no mine mi'oxo masuane'i se'i la ngingi ngongi'a ngeno'u tu'umaxu mukei.
³⁴Mo no mine mimulaxa se'i noxinge no taasou navunavu la ngigni tangengixa'a la nge'oxo laixe noxi'a. Mo no mine mine'e mi'umenu mimemi-mengi la ngingi nge'osasi. Xo ngingi ngelavusou lexe mimii lailaixe noxinge maninasou e kaluxusou uasi a mulalaxii muaai.

³⁵La sou lexe ngingi ngetulu peki-a'inge mo ngaxolu se'isisi tei aloxo ne la mamu sou ngasu'anu 'ili'ilixo ane ne. Xo ili'i la ngano'u lakolisou lailaixe manina.
³⁶Laixe lexe ngatulu pekia'inge aloxo ne. Mo sou lexe ngamulinu masaxa noxou Lataua laixe, la ngano'u mii ma'ia ane Anu musakiinu vaivaikalasou lexe ngingi ngano'u.

³⁷h“Xo maxuveeni uasi. Voxo sou Anu une'e a 'ala'alai mukalu.

La une'e ne. Mii vile utaluxu uasi, une'e ne upasipaasi.

³⁸Ia anu ane mulapu no anu muxamux-axu tanu noxou la anu uxolu, ia anu ane usukusuku ulivu la eni a'osasou uasi.”

³⁹Ia nenge ta mitema sou tasukusuku talivu mo ta ulua avile uasi. Nenge ta

mitema sou temuxaxu tanenge mo ta mitema sou tano'u maui.

Tava'u 'Ilixo sou Muxamuxaxu Tanenge

11ⁱTava'u tamuxamuxaxu tanenge ne aloxo 'o. Mii ma'ia ane nenge teloloopalanu sou tano'u ne, nenge tano'u. Mo tamaisou no ienge uasi ne, ia nenge tano'u manina.
²Ta mitema sou tatei mimuxaxu tane'i la Lataua mu'osasi'axu.

³JNenge temuxaxu tanenge la telavusou lexe loxotolo ilou lialia muxali no anu vaikala noxou Latauasi. Aloxo ne la sou mimii e nenge temaisou 'o ne, Lataua mukoinu no anu mimii e nenge tamomomosou tamaisou no ienge uasi.

⁴kAveli mumuxaxu tanu noxou Lataua xe mu'elaxu mimii mulai noxou Lataua, la Anu mu'osasouxu. La mumasaxau mimii e anu mu'elaxu ne, ia u'osasou ane noxou Kaini uasi. Xo Aveli mumux-axu tanu la sou Lataua mu'osasouxu no anu mimii e anu mu'elaxu mulai noxou ne. La mumoxo'u lexe anu itema mulapu. La sou Aveli musoli, ia vaimomo 'o no anu muxamuxaxu tanu noxou ne, a ua'alomenge sio.

⁵lEnoko mumuxaxu tanu noxou Lataua, la Lataua muno'u mulailixu teitexi no opo loxotolo ia usoli uasi. Ta mitema ikakamulinu, la ixalisou uasi, xo Lataua muno'u. Lavuku Tavuna teinu muvikala lexe, tei no mine Lataua uno'u Enoko uao, la anu 'ilixonu ne lailaixe manina no iou Lataua.
⁶Ia itema e umuxaxu tanu noxou Lataua uasi la umomomo sou Lataua u'osasou uasi. Xo itema ane une'e 'alai noxou ne anu laixe lexe umuxaxu tanu lexe Lataua anu a uxolu. Mo umuxaxu tanu

⁸10:34 Mat 5:11-12; 6:20 ^h10:37 Ava 2:3-4 ⁱ11:1 2Ko 5:7

^j11:3 Tav 1:1; Lex 33:6; Ioa 1:3 ^k11:4 Tav 4:3-10 ^l11:5 Tav 5:21-24

lexe Anu ulosi'a ane'i ane ikakamulinu ului'a.

^{7m}Noa kalumo mumuxaxu tanu noxou Lataua la sou Lataua muvikalanu lamana no anu mii ma'ia sou uxali ili'i e Noa umaisou no iou uao. La sou anu mulomuxu vaikala noxou Lataua la mu'oxonu lasipi vile. La anu ilee semau mo ta 'olu mi'unalai mixolu no nano no anu lasipi la mimauli ia isoisoli uasi. No anu muxamuxaxu tanu noxou Noa la anu mupala'alixu susu noxi'a ta mitema no lialia 'o mukalusi. Xo anu mumuxaxu tanu noxou Lataua la sou Lataua mu'osasou la mumoxo'u lexe anu vile noxi'a ane'i ane Lataua mumoxo'a lexe ane'i milapu.

⁸ⁿMo Avalaamu kalumo mumuxaxu tanu noxou Lataua, la sou no mine Lataua mu'avalou sou ulai no xalee lia vile e Lataua mulosou lexe anu na'u muisalili, la anu mulomuxu vaikala noxou Latauasi. Ia anu ulavusou lexe no 'a xalee anevaa uasi, la anu mumuxaxu tanusi la mulai. ^{9o}Anu mumuxaxu tanu la mulai muxolu no anu lia xalenu e Lataua muvikalanaxu tei lexe ulosou. La mutulusou tani alelaxu sou muxolu no anu loxo aasila molu no tuala vile mune'e muxolu. Mo Aisaki ilou Iakovo kalumo ane'i ilo'a mixolu no anu tani alelaxu ne sou mixomaiou tuala tatila. ¹⁰Xo anu tanu u'oxoxu tuala tatila e Lataua molu muxavutalanu sou utulusou a loxovaa, xe mukalu la Anu molu mutulusou. Tuala tatila ne anu tava'u pumuxu manina.

^{11p}Xo Avalaamu mumuxaxu tanu noxou Lataua la semau Sala kalumo mimuxaxu tane lexe ane sema tila mo ilavusou ipalaa uasi, xo ane miua'ulixu tauu ie sou ipalaa. Ane mimuxaxu tane

noxou Latauasi lexe Anu umomomo sou u'oxonu mii ma'ia musakiinu vaikalasou lexe u'oxonu ne uxali maninasou. La sou mu'oxone la sou ane imomomosou ipalaa, la mivo'onu 'ilie. ^{12q}Mo noxou itema vilesisi nesi Avalaamu anu itema tila mo vasimolu musoisoli mo xaviinu sou upalaa la uasi. Ia anu mumomomo sou muxalixa'a ta xaixasou ilo'a ta 'ilusu'ilusunu mixali tavu'alo manina loxo ta oto teitexi no loxotolo xe io'io'i no tasi'i e taitisou la takalasu uasi.

^{13r}Ane'i ta mitema ane ne mimuxaxu tane'i noxou Lataua mulai no anu soli noxi'a. No mine mixoxolu no lia 'o la ino'u mimii e Lataua musakiinu vaikalasou lexe ulosi'a ne uasi. Ane'i mitulu la mimaisou mimii ne muxolu la'ala'a manina noxi'a la misexelaxusi. La mivikala lamana lexe ane'i ta asilasi mo ixolu maxuveeni uasi. ¹⁴Ta mitema ane ivikala loxo ne, la anu mumaxa'u lexe ane'i ikakamulinu tualasi'a maninasou a uao. ¹⁵Mo lexe ane'i ixavutala no anu tualasi'a e ane'i mi'umesou ia mine'e ane'i imomomo sou ilivu. ¹⁶Ia uasi, ane'i xavutalai'a ututulu no anu tuala e lailaixe manina. Tuala ne a teitexi no opo loxotolo. Aloxo ne la sou Lataua umomomo sou umaela uasi no mine imoxo'u lexe Anu Lataua noxi'a. Xo Anu mulalaxiinu tuala vile tatila si'a sou ilai ixolu no anu.

^{17-18s}Lataua muvikalanu Avalaamu aloxo 'o, "Noxou 'iline Aisakisi la ta xaixaisine ilo'a ta 'ilu'iulusuneni ixali tavu'alo." Ia no mine Lataua mutovonu Avalaamu lexe uvau 'olu vilesisi ne mo u'elaxu ulai noxou, la anu mu'oxonusi xo anu mumuxaxu tanu noxou Lataua. ^{19t}Xo Avalaamu muxavu-

^m11:7 Tav 6:13-7:1 ⁿ11:8 Tav 12:1-5 ^o11:9 Tav 35:12

^p11:11 Tav 18:11-14; 21:2; Rom 4:19 ^q11:12 Tav 15:5; 22:17

^r11:13 Tav 23:4; 1A'a 29:15; Lex 39:12; 1Pi 2:11

^s11:17-18 Tav 21:12; 22:1-14 ^t11:19 Rom 4:17

omunoxu ta laeoni anaxa'a. ³⁴eMo misitanoxu navu toxotoxoxa'a, mo mi'ume la laviso umomomo sou uto'ome'a isoli uasi. Mo pelepelesi'asi ia ane'i mixali xavine'i. Ia ili'i la ane'i xavine'i manina no anu 'oto'oto, la milelemuline'i ta mitema sou 'oto'oto no tuala va'ava'axu.

³⁵fXe mose'i misoisoli, ia mitulu mi-maui la, la milivu mulai noxi'a ta neni'a la. Xe mose'i ne ta uluai'a mitatuxa'a no taasou navunavu mo mi'oxoo masuanu vasime'a manina mo 'ala'ala'i sou isoli. Sou itovone'i lexe ixiunu tumali'a noxou Lataua, ia uasi, xo ane'i tane'i mutuluu voxo lailaixe sou Lataua utulusi'a no anu soli la imauli la. Ane'i milavusou lexe ane'i isoli la Lataua utulusi'a la sou ino'u maui lailaixe manina. ³⁶gMose'i noxi'a la misukune'i mo mimolovila'isi'a mo mipuapuasi'a xe misakisakine'i la mimulaxa'a no taasou navunavu. ³⁷hMo mive'ave'a no anu kulu mo mixotosou vasime'a no anu lasoo la mautunu ta tamei. Mose'i la mive'ave'a misoisoli no anu laviso e i'oto'oto no anu. Mose'i noxi'a i'a lavalava uasi, misakiinu sip-sip ilou xoutu laxusousi la mixixaoxao, mo pa'usi'a no anu mimii tavu'alo sou vasime'a manina mo milosi'a tu'utu'umaxu xe mi'oxo masuane'i manina. ³⁸La sou mi'ume milai va'ava'axu sou mitalume. Se'i mi'ume milai mixolu no xalee lia 'esi'esi mose'i no laxalaxa'ilu mose'i no kulu taxataxanu xe se'i milai mixolu no lia taxataxanu. 'Ilixo noxi'a ne iouvilemo manina, mua'ulixu 'ilixo noxi'a ta mitema no lialia 'o mukalusi e ane'i mixolu no taine'i ne.

³⁹Ane'i ta mitema mukalusi ne Lataua mu'itinu ualasi'a xo ane'i mimuxaxu tane'i noxou. Ia vile noxi'a ne uno'u mii ma'ia e Lataua musakiinu vaikala-

sou lexe ulosi'a ne uasi. ⁴⁰Xo tei manina la Lataua mulalaxiinu mii vile lailaixe manina sou nenge latala tano'u. Ia Anu uxalixu noxi'a ane'i ane mixali tei palea uasi, xo Anu mumasaxa lexe nenge kalumo taxali laixe manina loxo ane'i.

Lataua Ulavusou Umomosi'a ta 'Olu

12ⁱTa mitema tatei latala ne milosienge no anu vote'i sou tamuxaxu tanenge mo ane'i mitulu mixalilinenge loxo tamuxala toxoxa'a. Aloxo ne la sou laixe lexe nenge tasu'anu mimii iouiou e tu'utu'umaxu xe susu iouiou e usakisakinenge la u'oxonenge taiave xavinenge uasi ne mo usu'a. Ia tatulu pekia'inge mo taiave no anu iaveiave sou uauli e Lataua musosovosinge sou taiave no anu. ²La sou laixe lexe ienge ulai noxou Iesusi, Anu tava'u muxamuxaxu tanenge, mo ili'i la Anusi ulosinge nene'axu mii e temuxaxu tanenge no anu. Mo Anu mulavusou lexe umulinu masaxa noxou Latauasi, la ili'i la u'osa xe uxolu laixe manina. No mine Anu muxavutalanu la mutavulenu tu'umaxu la musoli no ovu valautu. Anu mutavulenu maela teitexi no ovu valautu, ia Anu uxavutala no anu uasi. Ia vaimomo 'o Anu muxolu no anu puloulou no pa'umolu Lataua no avolu tema ³Loxo ngaxavutalanu mauxu Iesu la ngamaisou lexe ta mitema sou susu mixililiou, ia Anu mutulu pekia'u. Anu mu'oxonu aloxo ne la sou laixe lexe ngingi kalumo ngatotosa mo opongeni usalulu mamu, ngatulu pekia'inge. ⁴Manina ngigni nge'oto xavingengi sou ngataloxolixu susu, ia no anu 'oto'oto ne la sialungenge unixi uao. ⁵jLa sou loxovaa tangengi vulusiu peletoto

^e11:34 Tan 3:23-27 ^f11:35 1Ta 17:17-24; 2Ta 4:25-37

^g11:36 1Ta 22:26-27; Iel 20:2; 37:15; 38:6 ^h11:37 2A'a 24:21

ⁱ12:1 1Ko 9:24-25 ^j12:5 Iop 5:17; Xav 3:11-12; Pal 3:19

noxou Lataua sou mu'oxonu pekia'inge loxo Anu ta 'olu. La anu kaukavu muai no nano no anu Lavuku Tavuna teinu muvikala aloxo 'o,

“Alixeni, no mine Tila u'oxonu mii vile noxine,

la namaisou lexe mii vitanisi mamu, mo no mine umomosine la oponeni tu'umaxu mamu.

⁶Xo Lataua ulavusou umomosi'a ane'i ane Anu tanuxa'a, mo no mine Anu uno'u itema vile xe umoxo'u lexe 'olu, la Anu ulavusou upuasou kalumo.”

⁷kAloxo ne la sou ngatulu pekia'inge no mine ngano'u tu'umaxu mo iengi uvaxa'u Lataua umomosinge loxo Anu ta 'olu. Loxovaa itema vile ulavusou upuasi'a ta 'olu no mine isusu uasi? Uasi anu umomosi'a. ⁸Lataua ulavusou umomosi'a ta 'olu ukalusi. Ia lexe Anu umomosinge uasi, la anu laaxu lexe ngingi ta 'olu manina uasi. Ngigni ta 'olo vote'i. ⁹Mo loxo ngamaisou, nenge ta maminge no lia 'o ilavusou imomosinge, la sou nenge tatoxone'i. Lexe nenge tataxane'i ta maminge no lia 'o laixe, la anu laixe sou nenge tamulinu maminge sou ulenenge, la sou nenge tamauli. ¹⁰Ta maminge no lia 'o ne imomosinge maxuveeni uasi umomomo no anu masaxa noxi'asi. Ia Lataua umomosinge ne sou usu'ulinenge manina sou nenge tano'u 'ilixu malemalenga noxou.

¹¹lNo mine maminge ulosinge tu'umaxu sou umomosinge, la nenge ta'osasou uasi. Anu navunavu, ia ili'i la nenge tano'u lavulavu no anu, la taxolu se'isisi sou tamulinu 'ili'ilixu mulapusi la tano'u neneaxu ne anu ane opo se'isisi. ¹²mAloxo ne, la sou lexe avonge musoisoli mo ulilili vitanisi la ngaavuti-

noxu utelo mo ngaxaxai no anu. Mo lexe tava'inge musoisoli la ngaavutinoxu mo ngatulu. ¹³nMo ngamuamua'i no anu vote'i mulapu. Mo sou tava'inge e musoisoli ne usoisoli la uasi, anu uxali laixe la.

Loxo Taxiunu Tumalinge Noxou Lataua, La Tu'utu'umaxu Uxali Noxinge

¹⁴Xavingengi sou ngatovo ngaxalixu xoluxolu laixe mo opo se'isisi noxi'a ta mitema ukalusi. Mo xavingengi sou ngamulinu 'ili'ilixu mulapu noxou Lataua, xo ta mitema ane imulinu 'ili'ilixu noxou Lataua, la imaisou Tila iou. ¹⁵Ngalaxa'ingengi laixe, loxo 'o io se'i noxinge ine'e 'alai no anu alauna noxou Lataua si ka i'ume ilivu. Mo loxo 'o io vile noxinge uxali loxo ovu vile la uliu e masua ulu'elai no lia ne muxali no taingengi, la uxalixu tu'utu'umaxu noxinge la u'oxongengi ngaxali masua no iou Lataua. ¹⁶oNgalaxa'ingengi laixe mo sou vile noxinge u'oxonu 'ili'ilixu sou vote'i mo uxiunu tumalou noxou Lataua loxo Esau mu'oxonu mamu. Anu muxavutala no anu la'ilali se kitu'asi, la mulotonu no anu tanixu loxo anu laposalaxu. ¹⁷pNgingi ngelavusou lexe ili'i xe anu xavutalau muxiu sou uno'u alualu laixe noxou momu la umomomo uasi mo momu umasaxau uasi. Anu mutama sou lexe uno'u alualusou ia vote'i vile sou anu uxiunu opoonu sou u'isalilinoxu uasi.

¹⁸qIoxe, loxo ngingi la ngaxali no anu laxa'ilu mo ngakasou uao. Ia ane'i ta Isilaeli tatei mixali no laxa'ilu ne Sinai e ane'i mimomomo sou mixamulinu la mimaisou navu ilou isivoxo toxoxa'a xe la'ave. ¹⁹rMo milomusou xolau mu-

^k12:7 Lap 8:5 ^l12:11 Iak 3:17-18 ^m12:12 Ais 35:3 ⁿ12:13 Xav 4:26

^o12:16 Tav 25:29-34 ^p12:17 Tav 27:30-40

^q12:18 Mul 19:16-20; Lap 4:11-12 ^r12:19 Mul 20:18-21; Lap 5:22-27

tama xe milomusou itema xolinu tila muvivilane'i, la mi'ume manina. Ane'i milomusou aloxo ne la sou milinga peki-a'u noxou Mosesi lexe, ane'i imasaxa lexe ilomu la uasi. ²⁰sXo ane'i mima-ma'u no anu vaikala ne. Vaikala ne aloxo 'o, "Lexe itema vile xe ta mimemimengi ta temene ilo'a ta vova mose'i ine'e ilaisou laxa'ilu 'o, la ngave'a no anu kulu mo isoisoli." ²¹tAne'i mima-sou la mi'olo'olo manina mo Mosesi kalumo. La muvivilane lexe, "Eni e'ume xe e'olo'olo."

²²Ia ngingi ne ngalai no anu mii vile aloxo ne uasi. Ngingi ngexali no laxa'ilu ne Sioni mo ngexali ne Ielusalemu teitexi no opo loxotolo no anu tuala tila noxou Lataua e uxolu umauli utotomu. Ngigni ngelai ngexali noxi'a ta angelo tavu'alo e tavu'alo manina ixoxolu ipita sou i'osa'osa no anu. ²³Mo ngexali no anu pita noxi'a ta laposalaxa'a e ualasi'a mikaukavunu muai teitexi no opo loxotolo. Ngingi ngexali noxou Lataua e utulusi'a ta mitema no anu vaivaikala, mo ngexali noxi'a ta ulene'i ta mitema misoisoli tatei e 'ilixone'i mulapu xe mixali laixe manina. ²⁴uMo ngexali noxou Iesu anu itema utulu nonixi sou u'oxonu peki'usou 'ilixi sou opo vilesisi alavua, mo no anu sialuxu e mupeinusinge. Sialuxu ne muxalixu a'alo laixe mua'ulixu sialuxu Aveli.

²⁵vLa sou ngalaxa'i laixe, mamu sou ngaxiunu tumalinge noxou Lataua e uvikala. Tatei no lialia 'o la Mosesi mulosi'a ta mitema vaikala peki'a'u la ane'i imasaxa ilomusou mo imulinu uasi, la vote'i vile sou i'ume no anu lakolisou uasi. Ia Lataua muxolu teitexi no opo loxotolo mupeletotosinge ia nenge talomuxu vaikala uasi la tex-

iunu tumalinge noxou. La sou loxovaa, nenge tamomomo sou ta'ume la tapoloxalonu 'ulusou susu noxinge ne? Uasisi manina. ²⁶wXo tatei xe muvivilane la xolinu mu'umu'umunu lialia. Ia vaimomo 'o Anu musakiinu vaikala-sou aloxo 'o, "Alaxu vile la eni akunoxu lialia la, ia lialisi uasi loxotolo kalumo."

²⁷Lataua mulemolu lexe alaxu vile la Anu ukunoxu lialia ilou loxotolo la miiii e Anu mukoinu ne uxexee, ia mii ane ukunikuni uasi la anu uxolu.

²⁸La sou laixe lexe nenge talemolu laixe noxou Lataua mo talotu noxou no anu 'ilixi ane Anu mumasaxau mo ta'it-inu ualaxu mo tamama'usou la taxolu no laaxu. Xo nenge telavusou lexe nenge texolu no anu saxisaxila'u noxou, la saxisaxila'u noxou ne anu pumuxu manina. ²⁹xXo Lataua noxinge ne anu loxo navu ialuxu manina e u'elaxu miiii la u'ela avile.

Vaikala sou Peletoto Kaluxusou

13 Ioxe, laixe lexe ngingi utotomu ne tangengixa'a ta vivinge noxou Iesu. ²yMo no mine ta asila me'a no tuala vile ine'e no tualasinge la iengi uvaxai'a mamu nga'avali'a ine'e no tani. Tangengi vulusi mamu, xo no anu 'ilixi ane ne, la ta mitema mose'i mi'oxonu noxi'a ta angelo ia ilavusou uasi. ³Mo ngaxavutalane'i ane'i ane mixolu no taasou navunavu loxo ngingi kalumo 'a ngongi'a ngexolu ne. Mo ngaxavutalane'i ane'i ane mino'u tu'umaxu loxo ngingi kalumo ngano'u tu'umaxu.

⁴zXe ngiou no anu taula'i la ngataxanu laixe mo ngasaxila'u taula'ingenge ne laixe. Ia ngailanu 'ilixi masumasua sou vote'i no anu uasi. Xo ngingi ngelavusou lexe Lataua utulusi'a no anu vaikala

^s12:20 Mul 19:12-13 ^t12:21 Lap 9:19 ^u12:24 Tav 4:10; Eva 8:6

^v12:25 Eva 2:1-3; 10:26-29 ^w12:26 Axa 2:6 ^x12:29 Lap 4:24; 9:3

^y13:2 Tav 18:1-8; 19:1-3; Rom 12:13 ^z13:4 Ep 5:5

ane'i ane itaxanu taula'i uasi xe i'oxonu 'ilixu sou vote'i. ^{5a}Mo mamu sou masaxa sou lamoli utila no anu maulingenge. Mii ma'ia ngenou ne la anu mumomomo ane. Xo Lataua muvicala aloxo 'o, "Eni amomomo sou a'umesinge mo ieli uvaxainge ngaxolu vitanisi uasi." ^{6b}La sou nenge ta'oxo pekia'inge no anu vaikala ne aloxo 'o,

"Tila anu ulavusou usu'ulileli, la sou eni a'ume uasi.

Ta mitema i'oxonu mii ma'ia noxilo?"

^{7c}Ngaxavutalane'i ta kisokisou no anu lalotu e miulaxungenge xe mi-a'aloXu vaikala noxou Lataua tatei mune'e noxinge. Ngaxavutalanu maulixa'a mimuamua'i no anu xe 'ilixu sou mimuxaxu tane'i a loxovaa la ngatovosou ngamulinu. ⁸Iesu Kalisito ne muxolu iouvilesisi tatei mo vaimomo 'o xe ili'i mo kaluxu uasi. ^{9d}Aloxo ne la sou, ngalomusou potopoto iouvilemo io ngamulinu mo ulapungengi ngalai va'axu mamu. Anu laixe lexe opongengi utulu no anu alauna noxou Latauasi, xo anusi u'oxonu pekia'inge. Ia tangengi utulu no anu lapuloto iouiou sou la'ilali vitanisi uasi. Xo 'ilixu ane loxo ne umomomo sou usu'uline'i ta mitema sou imulinu uasi. ¹⁰Nenge valovalo vile noxinge 'a uxoxolu no tani alelaxu sou lalotu noxou Lataua. Mo ta mitema e ilavusou ixaxai no nano no taasou lalotu noxi'a ta Iutaia ne ilavusou ino'u 'ani no anu uasi. ^{11e}Kisi'a ta aili'i utavulenu ta mimii sialuxa'a la uno'u u'unalailixu no anu Kaventu ane Tavuna Manina sou unixi'u loxo mii sou uxexeenu susu. Ia ta mimii vasime'a ne ixutuxa'a no ale no tanixu pita noxi'a ta Isilaeli tei. ^{12f}Mo aloxo Iesu kalumo ne muno'u navunavu no ale

no anu aitagaxu vimelusou tuala tila, sou sialuxu unixisi'a ta mitema la ixali malemalenga.

^{13g}La sou laixe lexe nenge kalumo talai noxou no ale no anu tanixu pitapita ne, mo sou nenge'a tatavulenu maela ukei. ^{14h}Xo no lialia 'o nenge tualasinge tatila vile ulavusou uxoxolu avile uasi. Ia nenge tanenge u'oxoxu tuala tila ane ili'i sou uxali.

¹⁵ⁱAloxo ne la sou anu laixe sou nenge ta'itinu Lataua ualasu utotomu no ualasu Iesu, la 'ilixu ne anu uxolu loxo mii nenge ta'oxonu ulai noxou sou u'elaxu sou uxexeenu susu noxinge. Xe tavikala laixe sou ulaa no ananenge la Anu u'osasu. ^{16j}Mo nga'oxonu 'ilixu laixe noxi'a ta menexinge mo ngaitixa'a xe ngaiti'a mimii. Tangengi vulusiou 'ilixu ne sou nga'oxonu uasi. Xo 'ilixu ne anu loxo mii nge'oxonu mulai noxou Lataua. 'Ilixu ane ne Anu u'osasu manina.

^{17k}Ngaxolu no laaxa'a ta tatilasinge mo ngalomuxa'a xo ane'i ilavusou isu'ulingengi xe isaxila'inge. Xe ili'i la ia'aloXu noxou Lataua no 'a xaixai noxi'a mi'oxonu. No mine ngingi nga'oxonu aloxo ne, la ane'i i'osa sou i'oxonu xaixai noxi'a laixe, ia opone'i tu'umaxu uasi. Ia lexe ngingi ngalosi'a opo tu'umaxu la ane'i imomomo sou isu'ulingengi laixe uasi.

^{18l}La sou ngakilakasixe xo nexi temasaxa manina lexe tamulinu 'ili'ilixu lailaixe utotomu, xe nexi telavusou lexe tanexi muxolu malemalenga manina. ¹⁹Eni linga pekia'u noxilo ulai noxinge lexe ngakilakasilo pekia'u mo sou eni apalea ane'e noxinge.

^a13:5 Lap 31:6, 8; Ies 1:5 ^b13:6 Lex 118:6 ^c13:7 1Ko 4:16

^d13:9 Rom 14:17 ^e13:11 Liv 16:27 ^f13:12 Ioa 19:17 ^g13:13 Eva 12:2

^h13:14 Eva 11:10, 16; 12:22 ⁱ13:15 Lex 50:14, 23 ^j13:16 Pil 4:18

^k13:17 1Te 5:12 ^l13:18 Apo 24:16; 2Ko 1:12

²⁰mTila noxinge Iesu, Anu itema xaviniu sou usaxila'a ta sipsip, mo sialuxu mu'oxo pekia'usou opo vilesisi sou xoluxolu laixe mo kaluxu uasi. Lataua mutulusou no anu soli mo Lataua anu tava'u opo se'isisi. ²¹Anu molusi u'oxonu pekia'u 'ili'ilixo lailaixe e muxolu no anu maulingenge umomomo sou ngamulinu masaxa noxou laixe. No anu xaixai noxou Iesu Kalisito la sou u'oxonenge latala ta'oxonu 'ili'ilixo e Anu mu-masaxau. Xe ta'itinu ualasou utotomu mo kaluxu uasi. Manina.

²²Ta vivilo noxou Iesu, eni emasaxa lexe ngalomusou vaivaikala peletoto

noxilo 'o laixe manina. Xo uoli voloxu e eni ekaukavunu 'o ne veveeni uasi. ²³Mo emasaxa a'alomengi lexe vivinge Timoti 'a milulusou mo mulaa no taasou navunavu. Ia lexe anu une'e uxali noxilo palea, la nexi noxou takei tane'e sou tamaisinge.

²⁴Ngasovanu aso laixe noxixe ulai noxi'a ta kisokisou no anu lalotu ilo'a ta mitema latala noxou Lataua ukalusi. Mo ta mitema ne Itali e mine'e mixolu 'o, misovanu aso laixe noxi'a mulai noxinge kalumo. ²⁵Eni akilaka lexe alauna noxou Lataua uxolu noxinge latala ukalusi utotomu.

UOLI VOLOXU ANE

IAKOVO

*MUKAUKAVU MULAI
NOXI'A TA ISILAEI*

Vaikala lamana

Uoli voloxu noxou Iakovo 'o ne, anu mukaukavunu vaikala lailaixe tavu'alo no nano sou usu'uline'i ta mitema sou imulinu no anu mauxixa'a. Anu mukakavunu vaikala tovola'i tavu'alo sou usu'uline'i ta mitema xavutalai'a mo ilavusou xe ixavutalanu vaivaikala noxou laixe.

Anu muvikala lexe itema e umuxaxu tanu noxou Iesu ne anu umomomo sou uxolu vitanisi uasi. Anu u'oxonu 'ilixo laixe noxi'a ane'i mose'i, la sou anu umaxa'u lexe itema ne mumuxaxu tanu maninasou.

A'alo muai no nano aloxo 'o

Vaikala lamana 1:1

Tovotovo iouiou 1:2-18

Talomusou la ta'oxonu 1:19-27

Ngaxingengi mamu 2:1-13

Muxamuxaxu tanenge xe u'oxonu 'ilixo laixe maninasou 2:14-26

Tasaxila'u ananenge 3:1-12

Lavulavu iou ta tamei 3:13-18

Ngataloxolingenge noxou Lataua 4

Peletoto ulai noxi'a ta mitema sou lavuluti 5:1-6

Tu'utu'umaxu uxalisinge la ngaxolu se'isisi 5:7-12

Ngakilaka la ngamuxaxu tangengisi 5:13-20

1ⁿEni Iakovo, amitema sou xaixai vitanisi noxou Lataua mo noxou Tila Iesu Kalisito. Eni ekaukavunu vaivaikala ane 'o ulai noxinge ngingi ta Isilaeli mata mulelia tamei e ngelai ngexolu no

xalexalee tuatuala mukalusi no lia 'o. Eni asova aso laixe ulai noxinge.

Tovotovo Iouiou

²°Ngingi ta vivilo ta mitema noxou Lataua, no mine tovtotovo iouiou uxalisinge, la nga'osasonu manina! ³°Xo ngingi ngelavu lexe tovtotovo ane ne utovonu muxamuxaxu tangengi noxou Lataua ia utaloxolingengi uasi la Anu umaxa'u lexe ngingi xavingengi sou ngatulu pekia'inge no anu. ⁴°Ia lexe ngingi nga'oxonu aloxo ne utotomu, la 'ili'ilixomengi uxali laixe la. La sou ngingi ngaxali pekia'inge manina mo ngaxali laixe, ia 'ilixo vile pa'usinge no anu uasi. ⁵°Ia lexe vile noxinge iu lavulavu laixe uasi, la anu ulinga ulai noxou Lataua. Xo Anu u'osasonu ulosiouxusi, ia ulavusou uapisou uasi. ⁶°Ia no mine anu ulinga, la anu umuxaxu tanu noxou Lataua. Ia mamu sou anu uxavutala tapiena, xo anu ane uxavutala piena la anu loxo xasi no luaki ane sivo utausou la ulai une'e. ⁷°Itema ane loxo ne, la mamu sou anu uxavutala lexe Tila ulosou mii ma'ia ane anu mumasaxau. ⁸°Xo anu itema sou xavutala tamei mo nenge umomomo sou tamulaxu tanenge no anu mii ma'ia ane anu u'oxonu uasi.

⁹°Aloxo ne, la sou itema vile noxou Lataua ane iu mimii uasi ne, laixe lexe anu u'osa. Xo anu mumulaxu tanu noxou la anu mu'itinu ualasonu.

¹⁰°Mo laixe lexe itema sou lavuluti kalumo u'osa no mine Lataua uxexeenu lavuluti la mutaloxolixu ualasonu. Xo itema loxo ne, ukalu vitanisi loxo ia'eia'e seseenu. ¹¹°Aso utelo xe atume utavule ialuxu, la uxutuxu ia'eia'e seseenu. La sou ia'eia'e seseenu lailaixe ne, uxali masua mo uxalo la ulapau. Aloxo ne, la sou

ⁿ1:1 Mat 13:55; Apo 15:13; Xal 1:19; 1Pi 1:1 °1:2 Rom 5:3-5 P1:3 1Pi 1:7

°1:5 Xav 2:3-6 °1:10 Ais 40:6-7

itema sou lavuluti kalumo ukalu vitanisi no mine anu uxaxaisou lavulutiu ne.

¹²Ia Lataua ualusou anu ane utulu pekia'u no anu tovtotovo, xo no mine anu muaulixu ne la Lataua ulosou kisivalu sou mauili aloxo anu musakii vaikala tei lexe ulosi'a ane'i ane mimasaxau.

¹³Lexe tovtotovo uxali noxou itema vile, la mamu sou uvikala lexe tovtotovo ane ne molu noxou Lataua. Xo evile umomomo sou utovonu Lataua, mo sou u'oxonu 'ilixu masua uasi. Mo Lataua kalumo utovonu evile sou u'oxonu 'ilixu masua uasi. ¹⁴Ia vote'i sou tovtotovo u'oxonenge vilevilei ne aloxo 'o. Masaxa masua sou visimenge muxolu tei, la sou anu molu ulapunenge sou nenge ta'oxonu 'ili'ilixu masumasua. ¹⁵Xe ili'i, la masaxa masua mumauli no oponenge. Xe ili'i, la anu muxali muuatu sou ta'oxonu 'ili'ilixu masumasua. La sou 'ili'ilixu masumasua ne, muxali mu'oki, la sou neneaxu ane soli ne si.

¹⁶Ta mitema noxou Lataua e eni emasaxainge! Mamu sou ta mitema i'oxoo lolongenge. ¹⁷Xo mimii latala molu teitexi noxou Lataua ne lailaixe manina, ia mii vile masua uasi molu teitexi noxou Maminge e anu mukoinu lamana no opo loxotolo. Ia anu uxiuxiu loxo xaleenenge uasi. ¹⁸Anu musosovosinge lexe nenge texali ta 'olu no mine nenge temulinu vaikala manina. La sou Lataua uno'inge tei no anu mimii latala e anu mukoinu mukalusi.

Talomusou La Ta'oxonu

¹⁹La sou ta mitema noxou Lataua e eni emasaxainge, ngingi ngaxavutalanu vaivaikala ane 'o laixe. Eni emasaxa lexe ngingi ngavikala tapiena uasi, ia ngalomungenge ngatongato'o. Mo emasaxa lexe ngingi ngaxavutala laixe tei ka

sou ngavikala, ia mamu sou la'iangenge palea. ²⁰Xo ngingi la'iangenge ngatongato'o, la 'ilixu ane ne umomomo sou usu'ulingengi sou nga'oxonu 'ili'ilixu ane Lataua mumasaxau uasi. ²¹La sou ngaxiu tumalingeu 'ili'ilixu masumasua mo 'ili'ilixu ane u'oxo masuane'i ta mitema, ia nga'osa sou ngano'u vaikala noxou Lataua mo ngaxaisou no anu maulingene. Vaikala noxou ne, Lataua mutounu no oponengi loxo ta mitema mitounu ovu ngixau no xai sou upamaulingengi.

²²Ia ngalomusou vaikalasi uasi, ngamulinu mii ma'ia ane anu mulemolu. Ia ngamulinu uasi, la ngingi munge ngakalavoingengi. ²³Xo vaikala ane ne manina, anu ane ulomusousi ia umulinu uasi, la anu loxo itema e mumaisou xaleexu no anu titilo. ²⁴Ia anu mumaisou mukalu, xe mulai ia alaxu vilesisi la iou si'isou lexe anu iou a lovoxaa. ²⁵Ia lexe itema vile umalei lailaixe no anu lapuloto ane mululusi'a ta mitema muxali maninasou noxou Iesu mo u'oxonu aloxo ne utotomu, la anu umomomo sou tanu vulusiu mii ma'ia ane anu mulomusou ne uasi, ia anu u'oxonusi. La sou itema ane loxo ne, Lataua ualusou no anu mii ma'ia ane anu u'oxonu.

²⁶Lexe itema vile uvikala lexe anu itema sou lalotu ia anu usaxila'u vaivaikalau laixe uasi, la anu molu mukalavoinu. No anu 'ilixu noxou ane ne, la lalotu noxou ne mii vitanisi. ²⁷Lalotu ane Lataua Maminge u'osasou ne, anu lalotu maninasou mo kalavoi vile no anu uasi. Lexe itema vile uvikala lexe anu itema sou lalotu maninasou, la anu usaxila'a ta oloxola ilo'a ta sema ta vaalu no anu tu'utu'umaxu noxi'a. Mo anu usaxila'u no anu 'ili'ilixu masumasua noxi'a ta mitema ane

^s1:18 Ioa 1:13 ^t1:20 Liv 7:9 ^u1:21 Kol 3:8; 1Pi 2:1

^v1:22 Mat 7:26; Rom 2:13 ^w1:25 Rom 8:2; Iak 2:12 ^x1:26 Lex 141:3

ilavusou Lataua uasi, mo sou 'ili'ilixo masumasua noxi'a ne uxoo masua uasi.

Mamu sou Ngailoinge

2^yTa vivilo ta mitema noxou Lataua! Ngingi ngemulaxu tangengi noxou Tila noxinge Iesu Kalisito ane nenge ta'iti'iti ualasou utotomu, la sou mamu sou ngailoinge. ²Ioxe, no mine ngingi ngapita no taasou lalotu noxinge, la ta mitema tamei mi'una. Ilou mi'una, la vile noxi'a ilou mutaataa tokolomo iouiou lailaixe no vasimolu, ia tokolomo ne lamolisou toxotoxoxa'a. Ia vile noxi'a ilou ne, mutaa tokolomo masumasuasi. ³Ngamaisi'a aloxo ne, la ngataxanu ane mutokolomo lailaixe. La ngavikalanu lexe, “Nane'e mo naxolu no anu luu laixe 'o.” Ia ngavikalanu soxu e mutokolomo masumasuasi ne lexe, “Nalai natulu 'ole.” Xe uasi la, “Nane'e naxolu no lia no tava'ilo.” ⁴Lexe ngingi nga'oxo 'ili'ilixo aloxo ne, la ngingi ngailoinge manina ane mo ngailevine'i manina, xo xavutala masua muxolu noxinge.

⁵^zTa vivilo ta mitema noxou Lataua e eni emasaxainge, ngalomusou vaikala noxilo aloxo 'o. Ngingi ngelavusou manina lexe Lataua musosovosi'a ta mitema ane'i ane i'a lavuluti uasi no lia 'o sou lexe ane'i ixali ta mitema sou lavuluti no iou Lataua, xo ane'i mimuxaxu tane'i noxou. Mo musosovosi'a sou i'unalai no anu saxisaxila'u noxou, xo anu musakii vaikala tei lexe anu upelemasaxane'i ane'i ane mimasaxa i'unalai. ⁶Ia ngingisi ngepamaelanu itema e iu lavuluti uasi. Ia 'ena'ei ane mi'oxo masuanguengi? Mo 'ena'ei mimasaxa sou itulusinge no anu vaivaikala? Ane'i ane ta mitema sou lavuluti. ⁷Mo ane'i ivikala

masua sou uala lailaixe noxou itema ane ngingi noxou.

⁸^aLexe ngingi ngamulinu lapuloto toxoxa'a muxolu no nano no anu Lavuku Tavuna teinu, la ngingi ngemu-linu 'ilixo laixe. Lapuloto toxoxa'a ne, mikaukavu aloxo 'o, “Ngamasaxai'a ta mitema aloxo ngingi ngemasaxainge.” ⁹^bTa lexe ngingi ngeixexa'a ta mitema, la ngingi nge'oxo 'ilixo masua. Xo ngingi ngamulinu lapuloto ane Lataua muvikalanguengi lexe ngamulinu uasi. ¹⁰^cVaikala ane ne, manina. Xo anu ane umulinu lapuloto noxou Lataua latala ukalusi, ia ususu no anu mii vile la anu uno'u navunavusou xo anu mumamulonou lapuloto latala mukalu ne. ¹¹^dXo anu ane muvikala lexe, “Mamu sou ngalai noxi'a ane'i ane mitautaula'i.” ne muvikala kalumo aloxo 'o, “Mamu sou ngavau itema usoli.” Lexe ngingi ngalai noxi'a ane'i ane mitaula'i uasi, ia ngevau itema musoli la ngingi ngemamulonou lapuloto mukalu.

¹²^eLa sou ngingi ngavikala mo nga'oxonu ma'ia, la ngaxavutala laixe. Xo Lataua utulusinge no anu vaivaikala sou lapuloto noxou ane anu ngapamaulinenge sou ngano'u navunavu uasi. ¹³^fXo lexe itema vile u'oxo alauna sou menexu vile uasi, la Lataua u'oxo alaunasou kalumo uasi. Ia itema vile u'oxo alaunasou menexu vile, la Lataua kalumo u'oxonu alaunasou no mine Lataua utulusou no anu vaivaikala.

Muxamuxaxu Tanenge Noxou Lataua ne, Uxalixu 'Ili'ilixo Lailaixe

¹⁴Ta vivilo ta mitema noxou Lataua! Lexe itema vile uvikala lexe anu umuxamuxaxu tanu noxou Lataua ia 'ili'ilixo ne laixe uasi, la sou muxamuxaxu tanu

^y2:1 Apo 10:34; Iak 2:9 ^z2:5 1Ko 1:26-28 ^a2:8 Mat 19:19; Xal 5:14

^b2:9 Lap 1:17 ^c2:10 Liv 19:37; Iti 20:7-12, 24; Mat 5:19 ^d2:11 Mul 20:13-14;

Rom 13:9 ^e2:12 Xal 6:2; Iak 1:25; 1Pi 2:16 ^f2:13 Mat 5:7; 18:32-35

noxou Lataua ne upamaulinu a loxovaa? Uasisi manina. Anu umomomo sou upamaulinu uasi. ¹⁵gIoxe, eni atovola'i sou ulamanalingenge aloxo 'o. Lexe vile noxinge noxou la'ililali mo iu tokolomo uasi, ¹⁶ia vile noxinge uvikalanu lexe, "Lataua ualusine. Nalai na'ani laixe mo nataa tokolomomeni sou u'oxo vasimene ialuxu." Ia ulosou mii vile sou usu'ulinu vasimolu uasi, la vaikala ne usu'ulinu a loxovaa? Uasisi manina. ¹⁷Aloxo ne, la sou muxamuxaxu tanenge noxou Latauasi ia menexu 'ili'ilixu laixe uasi, la muxamuxaxu tanenge ne musoli loxo itema.

¹⁸hXe itema vile muvikala lexe, "Ta mitema mose'i imuxamuxaxu tane'i noxou Lataua xe se'i i'oxo 'ili'ilixu laixe."

Ia eni avikalanu aloxo 'o, "Nini natovo namaxa'u loopalasi noxine noxou Lataua ia menexu 'ili'ilixu laixe uasi une'e noxilo. Ia eni, la amaxa'u loopala noxilo noxou Lataua no anu 'ili'ilixu laixe noxilo ulai noxine. La sou ta mitema imaisou." ¹⁹Ngingi ngemuxaxu tangengi lexe Lataua vilesisi a uxoxolu. La anu mii vile uasi. Ia ta ulee ta masumasua kalumo mimulaxu tane'i aloxo ne la i'olo'olo.

²⁰Ngingi ngexovulaulau misevile. Muxamuxaxu tangengi noxou Latauasi ia menexu 'ili'ilixomengi laixe uasi, la muxamuxaxu tangengi ne, mii vitanisi. Ia ningi ngemasaxa ngalavu laixe no anu? ²¹iTatei, la mutu'u ovunenge Avalaamu muaisou 'olu Aisaki no valovalo sou ulosou Lataua. Xe no mine anu mu'oxonu aloxo ne, la Lataua mumoxo'u lexe anu itema mulapu. ²²jNgingi ngelavu lexe anu umuxaxu tanu noxou Latauasi uasi, anu mumulinu vaikala noxou Lataua

mo mu'oxonu. La sou 'ilixu ma'ia ane anu mu'oxonu ne, anu mumaxa'u lexe Avalaamu mumuxaxu tanu noxou Lataua manina. ²³kLa kaukavu vile no nano no Lavuku Tavuna teinu ne muxali manina. Kaukavu ne aloxo 'o, "Avalaamu mumuxaxu tanu noxou Lataua, la sou Lataua mumoxo'u lexe anu itema mulapu." La sou ane'i mimoxo'u lexe anu Lataua menexu. ²⁴La sou ningi ngelavu aloxo 'o. Itema vile umuxaxu tanu noxou Latauasi uasi, ia anu u'oxo'oxonu 'ili'ilixu laixe, la Lataua umoxo'u lexe anu itema mulapu.

²⁵lAnu aloxo noxou Avalaamu, Lataua mumoxo'e Reebeu ane sema sou vote'i kalumo lexe ane sema milapu? Xo ane misu'uline'i ta mitema e Iosua mupalusi'a la mi'ume milai no vote'i vileli.

²⁶La sou nenge telavusou aloxo 'o. Itema vile umuxaxu tanu noxou Lataua ia u'oxonu 'ili'ilixu laixe uasi, la muxamuxaxu tanu ne anu musoli loxo itema uleenu uxolu noxou uasi.

Tasaxila'u Ananenge

3 Ta vivilo ta mitema noxou Lataua! Ngingi ngelavusou aloxo ne, la sou mamu sou ningi tavu'alo ngaxali ta mitema sou ngelosieixa'a ta mitema noxou Lataua lavulavu. Xo ningi ngelavusou lexe nenge ta mitema ane loxo ne, la Lataua utulusinge no anu vaivaikala tapiena. Ia anu utulusi'a ta mitema vitavitanisi no anu vaivaikala tapiena uasi. ²Xo nenge latala ne, tasusu no anu 'ili'ilixu iouiou. Lexe itema vile ususu no anu vaivaikalau uasi, la anu itema lailaixe, mo umomomo sou usaxila'u no anu 'ili'ilixu iouiou.

³Ioxe, eni atovola'i sou ulamanalingenge aloxo 'o. No mine nenge tamasaxa lexe oosi ulomunenge, la

§2:15 1Ioa 3:17 h2:18 Xal 5:6 i2:21 Tav 22:9-12 j2:22 Eva 11:17-18

k2:23 Tav 15:6; 2A'a 20:7; Ais 41:8 l2:25 Ies 2:1-21; Eva 11:31

tasamali anaxu. La sou nenge tasaxila'u sou ulai a loxovaa no anu masaxa noxingesi. ⁴Xe vile la aloxo 'o. Lasipi ne, anu mii toxoxa'a ia lavolesou e uxolu ili'i no ta'u ne isusu'a nesi. Ia no mine atume utavulenu, la itema sou uulaxunu lasipi ne usaxila'u lavole ne sou lasipi ulai a loxovaa no anu masaxa noxousi. ⁵Anu aloxo samalisou oosi anaxu xe lavolesou lasipi, ananenge ne anu mii isusu'a no vasimenge kalumo. Ia nenge tavivikala no anu, la anu u'iti ualasinge lexe nenge tamomomo sou ta'oxonu mii toxoxa'a. Ngaxavutalanu navu latoxonu. Anu mii kitu'asi, ia u'ani la lokoma toxoxa'a ne u'elasi. ^{6m}Ananenge ne, anu kalumo loxo navu mo anu loxo tuala vile e ta mitema sou i'oxo'oxonu 'ili'ilixo masumasua. Anu muxolu no vasimenge, ia anu u'oxonu masua vasimenge latala ukalusi. Xe anu u'elaxu muamua'i noxinge no anu maulinenge loxo navu. La sou anu u'ela no anu navu ane u'ani'ani mo kaluxu uasi.

⁷Ta mitema imomomo sou isaxila'a ta mimii ta vova iouiou mo ta ngiala mo ta mimii ane ixalaxala no lia xe ta mimii iouiou no luaki. Tei mo mune'e muxali vaimomo 'o. ⁸ⁿIa evile umomomo sou usaxila'u anaxu uasi. Anaxu ne, uma'ila sou ulemolu vaikala masumasua uasi loxo lamotaxu uve'a ta mitema isoisoli.

⁹No anu ananenge ne, la nenge ta'itinu Tila noxinge mo Maminge ualasou xe no anu ananenge ne, la nenge tamele-talone'i ta mitema ane Lataua mukoine'i loxo anu. ¹⁰No anu ananenge vilesisi, la nenge ta'itinu ualasou Lataua xe tamele-talone'i ta mitema. Ia ta mitema noxou Lataua, mamu sou nga'oxo aloxo ne. ¹¹Loxovaa? Umomomo sou lexa laixe xe lexa sixula ilou ikei iuatu no lexa iou-vilesisi? Uasisi manina. ¹²Ta vivilo ta

mitema noxou Lataua! Loxovaa? Umomomo sou ovu lovo unene'a la uxalixu ovu olivu temanu? Mo umomomo sou ovu uaini unene'a la uxalixu lovo temanu? Uasisi manina. Anu aloxo lexa sixula umomomo sou uxalixu lexa laixe uasi.

Lavulavu no Lia 'o Xe Lavulavu Molu Teitexi

¹³Mo vile no taiingengi uvikala lexe anu mulavusou 'ilixo ma'ia ane laixe xe masua sou umulinu mo anu mulavusou lexe anu umuamua'i laixe no lia 'o a loxovaa. Anu uvikala aloxo ne, la laixe lexe anu u'oxonu 'ili'ilixo laixe sou umaxa'u lavulavu noxou mo utaloxolixu no anu maulixu. ¹⁴Ia lexe ngingi ngaxavutala masua noxi'a ta menexinge mo ngaxavutalangengisi ngemasaxau manina mii ma'ia ane'i mino'u, la mamu sou ngingi nga'iti ualasingesi. Lexe ngingi nga'oxo aloxo ne, la ngingi ngexiu tumalingeu vaikala manina noxou Lataua. ¹⁵Lavulavu ane loxo ne, anu molu noxou Lataua ulu'e uasi. Ia anu mii sou no lia 'osi mo anu noxou Uleenu Tavuna uasi, ia anu molu noxou uleenu masua. ¹⁶Xo no mine ngingi ngaxavutala masua noxi'a ta menexinge mo ngaxavutalangengisi xe ngemasaxau manina mii ma'ia ane'i mino'u, la ngingi ngakalikalipala no anu xoluxolungenge mo nga'oxonu 'ili'ilixo masumasua.

¹⁷Ia itema ane uno'u lavulavu molu noxou Lataua, la anu umulinu 'ili'ilixo ane Lataua mumasaxau tei. Mo anu opo se'isisi noxi'a ta menexu, mo umasaxa sou ulomusi'a mo ane'i ilemolu ma'ia la anu ulomuxa'a mo anu itema sou alauna manina mo anu u'oxonu 'ili'ilixo laixe sou usu'uline'i ta mitema mo anu uixexa'a ta mitema uasi xe anu ukalavoi lexe anu mulavusou uasi. ^{18o}La sou itema

vile u'oxo opo se'isisi noxi'a ta menexu la anu loxo itema utounu la'ilali ngiaxu no xai mo usu'uline'i sou i'oxo opo se'isisi ngatongato'o, la tavu'alo noxi'a imulinu 'ili'ilixo sou isu'uline'i ngatongato'o aloxo Lataua mumasaxai'a sou lexe i'oxonu.

Nga'italonu Maulingenge Ulai Noxou Lataua

4^PIa mose'i noxinge i'oxonu opo se'isisi noxi'a ta menexi'a uasi. Tava'u loxovaa la sou ngingi nga'oto'oto mo nga'oto'otosou anangenge ngatongato'o? Eni akoli aloxo 'o. Masaxa masua ane muxolu no opongengi mo u'oto'oto no anu xavutalamengi laixe ne, anu tava'u 'oto'oto no taiingengi ane.² Ngingi ngemasaxau mii vile manina, ia ngano'u uasi. Mo ngingi ngeisuxu ta menexinge mi'ami'a la ngave'a isoisoli, ia umomomo sou ngano'u mii ma'ia ane ngingi ngemasaxau uasi. La sou ngingi nga'otosou anangenge mo nga'oto'oto. Ia ngingi umomomo sou ngano'u uasi, xo ngingi ngalinga ulai noxou Lataua uasi.³ No mine ngingi ngalinga ulai noxou Lataua, la ngano'u uasi. Xo xavutalamengi sou mii ma'ia ane ngingi ngelingau ne, laixe uasi. Ngingi ngelingau ne sou u'oxongengi nga'osa no anusi.

⁴Ngingi ta mitema sou ngexiu tumalingeu Lataua! Ngingi ngalavusou mii ane 'o uasi? Anu manina lexe ngingi ngemasaxau 'ili'ilixo masumasua no lia 'o, la ngingi ngamasaxa ngamulinu 'ilixo noxou Lataua uasi. Mo 'ei ane umasaxau 'ili'ilixo no lia 'o, la anu uxali uluau Lataua.

⁵Mo ngingi ngaxavutala lexe vaikala noxou Lataua ane 'o ne, mii vitanisi?

anu muvikala aloxo 'o, "Lataua muisuxu uleenenge manina ane anu mu'italo noxinge."⁶ Ia anu uisuxu uleenengesi uasi. Anu mualauasinge tatila manina. La sou vaikala noxou muvikala lexe, "Lataua uxiu tumaloui'a ane'i ane i'iti ualasi'a, ia anu ualaunasi'a ane'i ane mitaloxolixa'a."

⁷La sou eni akaitolongengi peki'a'u aloxo 'o. Ngingi ngaxolu no laaxu Lataua mo ngatulu peki'a'inge mo sou ngakusa'u Satani, la anu u'ume.⁸ Mo ngingi ngalivu ngane'e 'alai noxou Lataua, mo sou Anu kalumo une'e 'alai noxinge. Ngingi nga'ui avonge xo ngingi ta mitema sou 'ili'ilixo masumasua. Mo ngaxavutalanu Latauasi, xo ngingi xavutalamengi mukalipala no anu 'ilixu sou lia xe 'ilixo noxou Lataua.⁹ La sou laixe lexe opongengi tu'umaxu mo tangengingenge mo ngatama ngaelieli. Mo laixe lexe ngakeke uasi ia ngatama, xe nga'osa uasi ia ngalokungengi.¹⁰ Ngingi nga'oxo aloxo ne mo ngataloxolingenge no iou Lataua, la Anu u'itinu ualasinge.

¹¹Ta vivilo ta mitema noxou Lataua, mamu sou ngalea anangenge noxinge ngatongato'o. Lexe vile noxinge uvikala masua noxou vimou mo utulusou no anu vaivaikala, la anu uvikala masua no anu lapuloto noxou Lataua mo muilevinu. No mine ngingi ngailevinu lapuloto noxou Lataua, la ngingi ngamulinu uasi ia ngeno'u tanixu lapuloto mo ngexolu sou ngailevine'i ta mitema.¹² Ia itema vilesisi Anu mulosinge lapuloto mo Anu sou uilevingesi Anu a uxoxolu. Anu umomomo sou upamaulinenge xe ukalusinge. Ia ngingi ne, ngingi 'ei sou ngailevine'i ta menexinge? Uasi.

P4:1 Rom 7:23 94:4 Rom 8:7; 1Ioa 2:15 r4:6 Xav 3:34; 1Pi 5:5

s4:7 Ep 6:12 t4:8 Ais 1:16; Sek 1:3; Mal 3:7 u4:10 Iop 5:11; 1Pi 5:6

v4:12 Rom 2:1; 14:4

Mamu sou Nga'itingengi

¹³wIoxe, ngalomu noxilo. Ngingi ane ngavikala lexe, “Maasi uasi ne'ielā, la nenge talai no tuala vile se 'ole, uasi. Talai la taxolu tauu ie vile mo ta'oxonū xaixai sou tano'u lamoli no anu.”

¹⁴xNgingi ngavikala aloxo ne, ia ngingi ngalavusou mii ma'ia ane uxali ne'ielā uasi manina. Ia eni atovola'i maulingenge a loxovaa ane? Maulingenge ne aloxo umuumu ane uxalisi ka tasiauxu.

¹⁵Ngingi ngavikala aloxo ne uasi, ia laixe lexe ngavikala aloxo 'o, “Lexe masaxa noxou Tila, la sou nenge taxolu mo ta'oxo'oxonu mimii ma'ia ane nenge temasaxau.” ¹⁶Ngingi ngalavusou ngavikala aloxo ne uasi. Ia ngingi nga'itinu ualasinge lexe ngingi ngamomomo sou ngasaxila'u mimii ukalusi. 'Il-ixo ane ne, anu masua. ¹⁷yLa sou anu ane mulavusou mii ma'ia ane laixe lexe u'oxonu la u'oxonu. Ia anu mulavusou ia u'oxonu uasi, la anu mususu.

Peletoto Ulai Noxi'a ta Mitema sou Lavuluti

5 Ioxe, ta mitema sou lavuluti. Ngingi ngatama mo ngaelielisou tu'utu'umaxu ane 'ala'alaisou uxalisinge. ²zTu'utu'umaxu ane ne, uxali noxinge manina. Lavulutimengi ne umamulo vitansi mo tokolomomengi ne ta su'uve itokolonu. ³Xe lamolimengi kalumo ne ukukakuka. No mine ngamaisou lamolimengi ukukakuka, la mii ane ne anu usovosou lexe Lataua utulusinge no anu vaivaikala ka sou uleangengi ngalai no navu. La sou ngatama, xo ngingi ngesua la'oluxu lavulutimengi no anu voxo kaluxusou. ⁴aNgamaisou!

Ta mitema e miluvunu xai temanu noxinge ia ngingi ngamomosi'a uasi ne, ane'i ikakatu lexe ngingi ngamomosi'a. La katu noxi'a ne, Tila xaviinu musuku mulomusou. ⁵bNgingi ngexolu no lia 'o la xoluxolungenge laixe manina no ngekalusou masaxa noxinge no anu mimii iouiou sou musu'ulingengisi. Ngingi aloxo ta memee e i'ani'ani xoo mole ixali totongotongolixu la ive'ave'a. ⁶Mo ngingi ngetulusi'a ta mitema ta lailaixe no anu vaivaikala mo ngeve'ave'a misoisoli. Ia ane'i ilea anaxa'a une'e noxinge uasi.

Ngatuluxu Tu'utu'umaxu

⁷cLa sou ta vivilo ta mitema noxou Lataua, ngingi ngatulu pekia'inge ulai utalo no mine Tila ulivu une'e la. Ngax-avutalanu tatananu xai. Anu utotou la'ilali no xaixu, la anu uxomaiou voxo sou la'ilali uleme laixe ulai utalo no voxo sou la'iuā usokou. ⁸dNgingi kalumo ngaxomaiou mo ngamulaxu tangengi peki-a'u. xo voxo sou Tila ulivu une'e ne 'alai. ⁹Mo ta vivilo ta mitema noxou Lataua, mamu sou ngalea anangenge noxinge ngatongato'o. Ia ngingi nga'oxo aloxo ne, la Lataua utulusinge no anu vaivaikala. Ite ma sou utulusinge no anu vaivaikala, anu a utulu 'alai no aitenga.

¹⁰Ta mitema noxou Lataua, ngingi ngamulinu 'ilixu aloxo ta mitema sou palomatana mi'oxonu. Ane'i mituluxu tu'utu'umaxu no mine ane'i mia'aloxu Tila ualasu. ¹¹eNgamaisou! Nenge telavu lexe Lataua ualusi'a ane'i ane mituluxu tu'utu'umaxu. Ngingi ngelomusou a'alosou Iopu lexe anu mutuluxu tu'utu'umaxu kalumo mo ngemaisou mii ma'ia ane Tila

^w4:13 Luk 12:18-20 ^x4:14 Lex 39:5, 11; Xav 27:1 ^y4:17 Luk 12:47

^z5:2 Mat 6:19 ^a5:4 Lap 24:14-15 ^b5:5 Luk 16:25

^c5:7 Lap 11:14; Iel 5:24 ^d5:8 Rom 13:11-12; 1Pi 4:7

^e5:11 Mul 34:6; Iop 1:21-22; 2:10; Lex 103:8

muxalixu noxou. No anu ane ne, la nenge telavusou lexe Tila anu itema sou tanutanunenge mo ualaunasinge manina.

¹²fIoxe, ta vivilo ta mitema noxou Lataua, mii tila no anu vaivaikala noxilo vile la aloxo 'o. Mamu sou ngavikala lexe manina teitexi mo manina no lia 'o xe manina ne'ei ne'ei la. Mo no mine ngavikala lexe “Ani,” la vaikalamingi uxali manina loxo ngingi ngelemolu xe ngavikala lexe “Uasi,” la vaikalamingi uxali manina loxo ngingi ngelemolu la. Ia lexe nga'oxo aloxo ne uasi, la Lataua utulusinge no anu vaivaikala.

Ngakilaka La Ngamulaxu Tangengi Noxou Lataua Manina

¹³Lexe vile noxinge utavule tu'utu'u-maxu, la laixe lexe anu ukilaka. Mo lexe vile noxinge u'osa, la laixe lexe anu ulexe mo u'itinu Lataua ualasou. ¹⁴gXe vile noxinge pipiena u'oxonu, la laixe lexe anu u'avali'a ta tatilasou lalotu ine'e ikilakasou mo i'ulosou no anu ueli. Ane'i i'oxonu aloxo ne no anu ualasou Tila. ¹⁵hXo itema vile umulaxu tanu noxou Lataua manina, ia ukilakasou itema e

pipiena mu'oxonu, la itema ne umauli mo Tila utulusou. Lexe anu mu'oxonu 'ili'ilixu masua mose'i, la Lataua uxiu tumalouu. ¹⁶La sou ngapala'alixu 'il-i'ilixu masumasua noxinge ulai noxi'a ta menexinge ngatongato'o mo ngakilakasinge ngatongato'o. Nga'oxo aloxo ne, la Lataua upamaulingengi. Xo lakilaka noxou itema mulapu ne, uxaxai la xaviinu musuku.

¹⁷iAloxo Eliasi. Anu itema loxo nenge 'osi. Ia anu mukilaka xaviinu lexe la'iua umomomo sou usili uasi, la la'iua usili uasi no xalee ane ne no tauu ie tatalu mo so'io muxatele vile. ¹⁸jXe anu mukilaka la, la la'iua musili. La sou musilisou lialia, la la'ilali no xai muleme.

¹⁹kTa vivilo ta mitema noxou Lataua! Lexe vile no taiingengi mupolo va'axu no anu vaikala noxou Lataua, la laixe lexe vile noxinge ulivunoxu une'e. ²⁰lNgaxavutala vaivaikala ane 'o. 'Ei ane usu'ulinu itema sou 'ili'ilixu masua xe ulivunoxu no anu xoluxolu masumasua, la Lataua upamaulinu no anu soli mo usu'asou 'ili'ilixu masumasua tavu'alo noxou.

^f5:12 Mat 5:34-37 ^g5:14 Mak 6:13 ^h5:15 Mat 17:18-20

ⁱ5:17 1Ta 17:1; 18:1 ^j5:18 1Ta 18:42-45 ^k5:19 Xal 6:1

^l5:20 Xav 10:12; 1Pi 4:8

*UOLI VOLOXU VILE ANE***PITA****MUKAUKAVU MULAI NOXI'A TA
MITEMA NOXOU LATAUA****Vaikala lamana**

Uoli voloxu noxou Pita 'o ne, mukaukavu sou u'oxonu pekia'a ta mitema no 'a lalotu e mimuxaxu tane'i noxou Iesu, ia mitavulenu tu'tutu'umaxu toxotoxoxa'a. Anu muvikala lexe laixe sou ane'i xavutalanu a'alo laixe sou Iesu Kalisito la. A'alo ne aloxo 'o. Iesu musoli xe ili'i la mutulu la mo musakiinu vaikala lexe ili'i la Anu ulivu une'e la. La sou anu laixe lexe ane'i ixolu se'isisi sou ixomaiau.

Anu muvikala lexe tu'tutu'umaxu e muxali noxi'a ne sou utovonu muxamuxaxu tane'i noxi'a. Aloxo ne, la anu laixe lexe ane'i itulu pekia'a ulai uxali no voxo ane Iesu Kalisito ulivu une'e la, la sou Anu ulosi'a 'ulusou.

A'alo muai no nano aloxo 'o

Vaikala lamana 1:1-2

Ta'itinu Lataua ualasou so alauna xe vote'i sou pamauli noxou 1:3-12

Ngaxolu va'axu no anu 'ilixu masumasua 1:13-5:11

Tava'u kaukavu ane 'o 5:12

Vaikala sou sexela kaluxusou 5:13-14

**Pita ne Anu Itema sou Xaixai
Noxou Iesu Kalisito**

1 Eni Pita, eni aposeli noxou Iesu Kalisito, eni ekaukavunu vaivaikala ane 'o mulai noxinge ngingi ta asila noxou Lataua ane ngelongolau tani la ngelai ngexolu no xalexalee lia ta tatila ne Pontosi, mo ne Xalatia, mo

ne Kapodosia, mo ne Asia, xe ne Bitinia. ^{2m}Lataua Maminge mulavusinge mo musosovosinge xo nenge texali malemalengainge no 'a xaixai noxou Uleenu, mo ngalomuxu Iesu Kalisito la sou Anu u'ulosinge no anu sialuxu. Eni akilaka lexe alauna mo opo se'isisi noxou Lataua u'ana'ana mo uxolu noxinge.

**Ta'osasou Lataua sou
Loopala Ane Kaluxu Uasi**

³⁻⁴ⁿMo nenge ta'osasou Latauamenge anu Iesu Kalisito Tila noxinge Momu, xo Anu mutulusou Iesu no anu soli, ilou tulu noxou la nenge teno'u mauli alavua, xo Anu mualauasinge. No anu mauli ane ne u'oxo pekia'inge sou taloopala no anu mauli ane kaluxu uasi ane uai teitexi no opo loxotolo. Mimii ane ne umomosou umamulo mo nuninuni'u mo ukalu vitanisi uasi. ^{5o}Ngingi ngemulaxu tangengi noxou Iesu la ngano'u mauli ane kaluxu uasi e Lataua mulalaxiinu sou ngano'u uxali manina sou no voxo kaluxusou, xo Anu usaxilainge no anu xavi noxou. ^{6p}Aloxo ne la sou ngingi nga'osa manina xo tu'tutu'umaxu ane muxali noxinge la mu'oxongengi ngetama ne umomomo sou uxolu maxuveeni uasi. ^{7q}La sou tu'tutu'umaxu ne sou utovonu muxamuxaxu tangengi lexe ngingi ngamuxaxu tangengi maninasou. Aloxo xoulu e i'elaxu sou mosomoso uxexee ia xoulu maninasousi uxali, anu iouvilesisi aloxo muxamuxaxu tangengi ne, la muxamuxaxu tangengi ne mua'ulixu xoulu, xo xoulu ne anu ukalu vitanisi. Lexe ngingi ngatulu pekia'inge no anu muxamuxaxu tangengi ulai uxali no voxo ane Iesu Kalisito uxali lamana la Lataua u'osasinge mo uitinu ualasinge. ^{8r}Ia ngingi ngamaisou Iesu Kalisito uasi

^m1:2 Rom 8:29; 2Te 2:13 ⁿ1:3-4 Kol 1:12 ^o1:5 Ioa 10:28; 17:11

^p1:6 Iak 1:2; 1Pi 5:10 ^q1:7 Xav 17:3; Sek 13:9; Mal 3:3; Iak 1:3

^r1:8 Ioa 20:29; 2Ko 5:7

ia tangengixu, mo vaimomo 'o ngingi ngamaisou uasi. Ngingi ngamuxaxu tangengi noxou la nga'osa manina, 'osa'ila ane ne umomomo sou ngaa'aloxu la ngakamuli vaikala lexe ngaa'aloxu a loxovaa. Uasisi manina. Xo 'osa'ila ane ne sou teitexi no opo loxotolo. ⁹Ngingi ngaa'osa aloxo ne xo neneaxu muxamuxaxu tangengi ane lexe ngingi ngano'u mauli ane kaluxu uasi noxou Lataua. ¹⁰sNo anu mauli ane kaluxu uasi ne, la ta mitema sou palomatana mikakamuli laixe mo tali'i tavu'alo no anu, ia mipalomatana no anu lexe mauli ane kaluxu uasi ne ngingi nga'angingi. ¹¹tMo Uleenu Kalisito muxolu noxi'a ta mitema sou palomatana la anu muvikalane'ixu mo mupala'alixu navunavu ane uxali noxou Kalisito xe ili'i no anu la Anu uno'u uala tila. Uleenu muvikalane'ixu tei loxo ne la sou ane'i mikakamuli xe mixavuxavutala lexe itema 'ena'ei manina xe imamaanu ma'ia manina ane anu une'e. ¹²Mo muvikalane'i lamana lexe mimii ane ane'i mia'aloxu ne umomomo sou uxali no imamaa noxi'a uasi, ia anu muxali no anu imamaa noxinge. Ia vaimomo 'o Lataua mupalusou Uleenu Tavuna molu teitexi no opo loxotolo mulu'e mo no anu xavi no 'a Uleenu Tavuna, la ta mitema sou a'alo mi-a'aloxu a'alo laixe mulai noxinge. Mo no anu a'alo laixe ne la ta angelo iisu mo imasaxa lexe imaisou kalumo.

**Ngaxolu Va'axu no
Anu 'Ilixo Masumasua**

¹³Ioxe, aloxo ne la sou, ngaxavutala laixe mo xavutalamengi uloo, mo ngaxolu se'isisi, mo ngaloopala manina no anu alauna noxou Lataua e no anu voxo sou Iesu Kalisito ulivu une'e la ulosinge.

¹⁴uXo tei ngingi ngalavu uasi, la nge'oxonu 'ili'ilixo masumasua, ia vaimomo 'o la ngingi ngelavusou aloxo ne la sou mamu sou nga'oxonu la. Ngalolomu aloxo ta molomolo ilolomu. ¹⁵Ia ngingi ngaxolu va'axu no anu 'ili'ilixo masumasua aloxo Anu ane mu'avalinge ne Anu tavuna. ¹⁶vXo kaukavu muai no nano no anu Lavuku Tavuna teinu muvikalala aloxo 'o, "Ngaxolu va'axu no anu 'ili'ilixo masumasua, xo eni exolu va'axu no anu 'ili'ilixo masumasua."

¹⁷wNo mine ngingi ngavivikala ulai noxou Lataua, la ngingi ngamoxo'u lexe Mamixe, xo Anu utilovosou xaixai noxinge vilevilesi ane ngingi nge'oxo'oxonu, mo no anu tilovo noxou ne la Anu utilovosou laixe manina umomomo sou u'oxonu tulatula vile no anu uasi. Aloxo ne la ngingi ngaxolu se'isi'si mo ngamama'u noxou Lataua xo tuala ane ngingi ngaxoxolu no anu no voxovoxo 'o ne anu tualasinge manina uasi. Ngingi ngaxolu loxo ta asilasi. ¹⁸Mo ngingi ngelavusou lexe tei la ngingi nge-maisou 'ili'ilixo ane mauli no anu uasi noxi'a ta 'ilu'ilusungengi la ngemulinu la sou Lataua mulotongengi ngelivu no anu mimii ane anu ukalu vitanisi loxo siliva mo xoulu uasi, ¹⁹xAnu mulotongengi ngelivu no anu sialuxu Kalisito ne lailaixe misevile loxo sipsip 'olu e mii vile loxo xalevi mo vuvuli u'oxonu vasimolu uasi. ²⁰yAnu Lataua mulavusou Kalisito tei no mine ukoinu mimii latala no lia 'o uao. Ia no voxo kaluxusou la Anu muxali lamana sou usu'ulingengi. ²¹zLa sou no anu xaixai noxou Kalisito, la ngingi ngemuxaxu tangengi mo ngaloopala noxou Lataua. Xo Anu mutulusou Kalisito no lulu la mulosou uala tila.

^s1:10 Mat 13:16-17 ^t1:11 Lex 22; Ais 53; Luk 24:26-27 ^u1:14 Rom 12:2; Ep 2:3; 4:17-18 ^v1:16 Liv 11:44-45; Mat 5:48 ^w1:17 Rom 2:11; Pal 2:23 ^x1:19 Apo 20:28; Eva 9:12-14 ^y1:20 Ep 1:4; 2Ti 1:9-10 ^z1:21 Ioa 14:6; Rom 5:1-2

^{22a}La sou ngingi vaimomo 'o ngelomusou a'alo laixe mo ngamulinu xo Anu mu'oxongengi ngexali malemalenga. Mo sou ngingi tangengixa'a ta vivinge noxou Iesu ngatongato'o no tangengi manina.

²³Ngingi ngelolomusou a'alo laixe ane ne vaikala noxou Lataua ane kaluxusou uasi mo ngemulimulinu la Anu mu'oxongengi ngexali alavua. Mauli alavua e ngingi ngenou'u ne aloxo ovu ngiaxu e ulapau la u'ui vitanisi uasi, ia anu aloxo ane ulapau la uleme. ^{24b}Xo, "Ta mitema tavu'alo ne aloxo ia'eia'e mo tokolomoxa'a ne lailaixe aloxo ia'eia'e seseenu.

Mo ia'eia'e uxalo la sesenu ulapau.

²⁵Ia vaikala noxou Tatila aloxo ne uasi. Anu umauli utotomu mo kaluxusou uasi."

Vaikala ne ane a'alo laixe e mi-a'alomengi no anu.

2^cAloxo ne, la sou ngasu'anu 'ili'ilixu sou ngalea anangenge ulali noxi'a ta vivinge ngatongato'o, mo ngakalalavoi mo ngavivikala la vaikalamengi temanu uasi, mo ngaiisuiisu, xe saisa'i masumasua ulaa no anangenge uasi. ²Aloxo ta keakea ipaa alavua la imasaxa lexe iixu susu noxi'a ta neni'a, la sou ngingi kalumo ngasoliu mo ngamasaxau susu ane lailaixe manina. Susu lailaixe ne ane vaikala noxou Lataua lexe ngingi ngano'u la u'oxongengi ngaleme mo ngano'u mauli ane kaluxu uasi. ^{3d}La sou ngingi ngatovo nga'oxonu aloxo ne la ngamaisou alauna noxou Tila.

Lavo'o sou Mauli Xe ta Mitema Ane Lataua Musosovosi'a

⁴Ta mitema mipianu lavo'o sou mauli ne, ia ngingi ngane'e noxou xo lavo'o

sou mauli ne Lataua musosovosou mo no iou la Anu lailaixe manina. ^{5e}Mo ngingi kalumo aloxo lavo'o sou mauli e Lataua Uleenu utulusou taasou no anu, aloxo ne la ngingi ngaxali ta aili'i noxou Lataua manina. Xo no anu xaixai noxou Iesu Kalisito la ngingi ngelosou maulingenge mulai noxou Lataua loxo mii ma'ia ane lailaixe anu mumasaxau manina. ^{6f}Xo vaikala muai no nano no 'a Lavuku Tavuna teinu muvikala aloxo 'o, "Ngamaisou, eni Lataua amuxaxu lavo'o sou tani tava'u uai ne Sioni.

Lavo'o sou tani tava'u ne eni esosovosou xo Anu lailaixe misevile.

Lexe Anu ane umuxaxu tanu noxou

la anu umomomo sou umaela uasisi manina."

^{7g}La sou Iesu muxali loxo lavo'o lailaixe sou tani tava'u noxinge ngingi ane ngemuxaxu tangengi noxou, ia ane'i ane imaxaxu tane'i uasi aloxo kaukavu muai no nano no anu Lavuku Tavuna teinu. Vaikala ane ne muvikala aloxo 'o, "Ta mitema sou itulusou tani mipianu lavo'o ne,

ia lavo'o ane ne muxali lavo'o sou tani tava'u maninasou."

^{8h}Mo, vaikala vile la muai no nano no anu Lavuku Tavuna teinu muvikala aloxo 'o,

"Lavo'o ane ne ta mitema itulakisou la ilapau,

mo kulu toxoxa'a utaluxa'a,"

xo ane'i ilomuxu mo imulinu vaikala noxou Lataua uasi. La sou ane'i itulaki, loxo Lataua muxavitalanu lexe ane'i i'oxo aloxo ne. ⁹ⁱIa ngingi ne Lataua musosovosinge mo mukalipalangengi ngexali ta mitema noxou manina, mo mu'oxongengi ngexali loxo ta aili'i sou ngaxaxai no nano no tani noxou tatananu tu-

^a1:22 Ioa 13:34; Rom 12:10 ^b1:24 Ais 40:6-8 ^c2:1 Ep 4:22; Iak 1:21

^d2:3 Lex 34:8 ^e2:5 Ep 2:21-22; Pal 1:6 ^f2:6 Ais 28:16; Ep 2:20

^g2:7 Lex 118:22 ^h2:8 Ais 8:14 ⁱ2:9 Lap 7:6; 14:2; Ais 9:2; Apo 26:18; Ep 5:8

ala. Anu mu'oxonu mo musosovosinge aloxo ne sou lexe ngingi nga'aloxu mii ma'ia lailaixe ane Lataua mu'oxonu noxinge sou mulivulingenge no isivoxo ngeuatu no anu lamana lailaixe misevile noxou. ^{10j}Tei ne ngingi ta mitema noxou Lataua uasi, ia vaimomo 'o la ngingi ta mitema noxou Lataua. Xo tei la ngingi ngalavusou alauna noxou Lataua uasi, ia vaimomo 'o ne ngingi ngelavusou. ^{11k}Ta menexilo e eni emasaxainge misevile, ngingi aloxo ta asila e me'a no tuala vile ine'e ixolu maxuveeni uasi ne avikalangengi pekia'u aloxo 'o. Ngaxolu va'axu no anu masaxa masua sou vasimenge ane u'oto'oto no anu xavutalamenge. ^{12l}Mo nga'oxonu 'ili'ilixo lailaixesi no ie'i ta mitema ane imuxaxu tane'i noxou Lataua uasi. Mo sou ane'i ivikala masua noxinge lexe, "Ngingi ta mitema sou 'ili'ilixo masumasua," ia ane'i imaisou 'ili'ilixo lailaixe noxinge la i'itinu Lataua ualasu no voxo ane Anu ulivu une'e.

Ngalomuxa'a ta Tatilasinge no Tuala Mo Tatananu Tuala

^{13m}La sou ngaxolu no laxa'a ta tatilasinge no tuala mo lapuloto ane ane'i mi'oxonu loxo ngingi noxou Tila Iesu Kalisito. Mo ngalomuxu tatananu tuala ane anu mutila manina, ¹⁴mo ta kisi'a ta mitema no 'a tuala sou ane'i ilosi'a ta mitema sou susu tu'utu'umaxu xe iiti ualasi'a ta mitema ane i'oxonu 'ili'ilixo lailaixesi. ¹⁵ⁿXo anu masaxa noxou Lataua lexe ngingi nga'oxonu aloxo ne la vaikala vile umomomo sou ulaa uasisi manina no anaxa'a ta mitema e ivikala lailaixe uasi xe ilavu uasi. ¹⁶Mo ngingi ngamuamua'i aloxo ta mitema e Iesu Kalisito mu-

lulusinge, ia ngingi ngaxavutala lexe Kalisito mululusinge la ngingi ngamomomo sou ngatalumeiou 'ilixo masumasua noxinge. Uasi, ia ngamuamua'i aloxo ta mitema sou xaixai noxou Lataua. ^{17o}Xe ngataxane'i ta mitema latala mo tangengixa'a ta vivinge noxou Lataua, mo ngamama'u noxou Lataua, la ngataxanu tatananu tuala tila. ^{18p}Ngingi ta mitema sou xaixai ane ngaxaxai no nano no tani, ngaxolu no laxa'a mo nga'ume noxi'a ta tatilasinge. Ngalomuxa'a mo ngatoxone'i ane'i ane ipaipoungengisi, ia ngalomuxa'a mo nga'ume noxi'a ane'i ane ipaipoungengi uasi kalumo. ¹⁹Lexe 'ena'ei ane uno'u navunavu, ia u'oxonu susu vile uasi mo tamaxu uxolu no nano no opoonusi ia uxolu se'isisi la anu mululinu masaxa noxou Lataua manina. Xo 'ena'ei ane anu u'oxonu aloxo ne la Lataua u'osasou. ^{20q}Ia lexe 'ena'ei ane ivauxu susu noxou ia uxolu se'isisi, la sou anu uxali a loxovaa? Anu uno'u sou susu noxou lexe ngingi nga'oxonu 'ili'ilixo lailaixesi ia ngano'u navunavu vitanisi mo ngaxolu se'isisi la anu 'ilixo ane ne Lataua u'osasinge no anu. ^{21r}Xo aloxo Lataua mu'avalinge xo Kalisito muno'u navunavusinge mo musolisinge. No anu vote'i ane ne la Anu mulosiengexu lexe ngingi ngamulinu xua'u. ^{22s}"Kalisito u'oxonu susu vile uasi, mo vaikala masua vile ulaa no anaxu uasi."

^{23t}Ta mitema mivivikalasou masumasua ia anu ukoline'i uasi mo ane'i mitetelisou xe mivau la Anu ulivuxa'a mo u'ume uasi. Ia Anu mu'italonu maulixusi mulai noxou Lataua e Anu utilovosou 'ili'ilixo noxi'a ta mitema la utilovosou laixesi. ^{24u}Anu mutavule

^j2:10 Ose 2:23 ^k2:11 Xal 5:17, 24 ^l2:12 Mat 5:16 ^m2:13 Tit 3:1
ⁿ2:15 1Pi 3:16 ^o2:17 Rom 12:10 ^p2:18 Ep 6:5 ^q2:20 1Pi 3:14, 17
^r2:21 Mat 16:24; Ioa 13:15 ^s2:22 Ais 53:9 ^t2:23 Ais 53:7; 1Pi 3:9
^u2:24 Ais 53:5-6; Rom 6:11

susu noxinge no vasimolu teitexi no ovu valautu. Anu mu'oxonu aloxo ne la sou nenge taxolu va'axu no anu susu mo tamulinu 'ili'ilixo mulapu. No anu navu-navu mo vovomasou ane ne la Anu mupamaulingengi. ^{25v}Xo ngingi aloxo ta sipsip e mixovulaulau la milai va'axu, ia vaimomo 'o ngingi ngelivu ngene'e noxou itema sou usaxila'a ta sipsip mo tila sou usaxila'u tangenge.

Vaikala Ulai Noxi'a ta Mulu Ilo'a ta Semasemai'a

3^{1-2w}Aloxo ne la sou ngingi ta sema ane ngetaula'i ngaxolu no laxa'a ta mulumulumengi, mo sou lexe ta mulumulumengi ane'i ilomuxu vaikala noxou Lataua uasi ixiunu maulixa'a. Ane'i ixiunu maulixa'a no anu vaivaikala noxinge uasi, ia lexe imaisinge nga'u-molu Lataua xe no anu 'ili'ilixo lailaixe noxingesi la sou ane'i ixiunu maulixa'a. ^{3x}Mo no anu tokolomomengi la, ngingi ngasakisakiinu laxusinge mo ngatokolomoxu tokolomo ane mi'oxonu no anu xoulu xe tokolomo ane lailaixe musuku sou vasimengesi uasi. ⁴Ia ngatokolomonu tangengi no nano no anu 'ili'ilixo lailaixe ane umomomo sou ukalu vitanisi uasi, loxo 'ilixo sou ngaxolu no laxa'a mo 'ilixo sou ngaxolu se'isisi no anu uleengengi xo anu 'ili'ilixo ane ne anu lailaixe manina no iou Lataua. ⁵Xo ta sema ta tatila taatei mimulinu 'ili'ilixo ane ne, la ane'i mimulaxu tane'i xe miloopala noxou Lataua. Ane'i mi'oxonu aloxo ne, la sou tokolomoxa'a ne lailaixe manina mo ixolu no laxa'a ta mulumului'a. ^{6y}Aloxo Sala milomuxu mulue Avalaamu xe i'avalou lexe tila, lexe ngingi kalumo nga'oxonu 'ili'ilixo lailaixesi mo nga'ume no anu mii vile uasi, la ngingi ngexali loxo Sala ta 'il-

i'ilie. ^{7z}Aloxo ne la sou ngingi ta sema ta mulumului'a kalumo ngaxavutala laixe no mine ngingi ngongi'a ngaxoxolu la ngapaipoune'i xe ngataxane'i xo ane'i vasime'a pekia'u uasi. Xo ane'i kalumo ino'u maui ane lailaixe noxou Lataua, ngingi nga'oxonu aloxo ne la sou mii vile umomomo sou utaluxu lakilaka noxinge uasi.

Tatavulenu Tu'utu'umaxu sou 'ilixo Laixe

⁸Ioxe vaikala kaluxusou aloxo 'o ngingi latala ne xavutalamengi mo opongengi uxali vilesisi mo tangengixa'a ta vivinge noxou Iesu mo nga'oxonu 'ilixo lailaixesi ulai noxi'a ta vivinge xe ngaxolu no laxa'a. ⁹Mo lexe ta mitema i'oxo masuangengi mo ivikalasinge masumasua la mamu sou ngakolinu no anu 'ilixo masua xe vaikala masua, ia ngakilakasi'a sou Lataua ualusi'a utotomu. Xo Lataua mu'avalinge lexe ngingi nga'oxonu aloxo ne la sou anu ualusinge. ^{10a}Xo Lavuku Tavuna teinu noxou Lataua muvikala aloxo 'o,

“Anu ane umasaxa lexe maulixu uxolu maxuveeni
mo umaisou aso ulai u'una,
la usaxila'u anaxu no anu vaikala masumasua
xe vaikala kalakalavoi.

¹¹Mo anu uxiunu tumalou no anu 'ili'ilixo masumasua
ia u'oxonu 'ili'ilixo lailaixesi mo opo se'isisi noxi'a ta mitema.
Anu laixe lexe u'oxonu aloxo ne utotomu.

¹²Xo Tila umaisi'a mo usaxila'a ane'i ane i'oxo'oxonu 'ili'ilixo mulapu mo ikilaka la anu ulomuxa'a.
Ia Anu uxiu tumaloui'a

v2:25 Ese 34:5-6; Mat 9:36; Ioa 10:14; Eva 13:20-21 w3:1-2 Ep 5:22

x3:3 1Ti 2:9 y3:6 Tav 18:12 z3:7 Ep 5:25 a3:10 Lex 34:12-16

ane'i ane i'oxo'oxonu 'ili'ilixo masumasuasi."

¹³ Lexe ngingi nga'oxo'oxonu 'ili'ilixo lailaixesi, la sou 'ena'ei umomomo sou u'oxonu masuangengi? ¹⁴ ^bXo lexe ngingi ane nga'oxo'oxonu 'ili'ilixo lailaixesi ia ngano'u tu'utu'umaxu no anu la ngaxavutala tapiena no nga'ume uasi xo Lataua ualusinge. ¹⁵ Ia ngamulaxu Kalisito Tila no nano no tangengi mo ngaxoxolu la ngalalaxii utotomu xo ta mitema ine'e la itali'isinge lexe loopala noxinge ne laaxu a loxovaa, la ngakoline'i laixesi. ¹⁶ ^cNgatoxone'i mo ngakoline'i se'isisi la ngakoline'i no anu vaikala xati uasi, ngataloxolingenge mo ngataxane'i mo ngamulinu xavutala lailaixesi. Mo sou ta mitema imoxo'inge mo ivikalasinge masumasua ia imaisinge nga'oxo'oxonu 'ili'ilixo lailaixesi loxo ngingi noxou Kalisito la ane'i me'a ixiu imaela no anu vaivaikalai'a la. ¹⁷ Xo lexe masaxa noxou Lataua lexe ngingi ngano'u navunavu no anu 'ili'ilixo lailaixe la anu laixe, ia lexe ngingi ngano'u navunavu no anu 'ili'ilixo masumasua la anu lakolisou 'ilixo masua noxinge. ¹⁸ Xo Kalisito musoli sou susu noxinge alaxu vilesisi. Anu susu vile noxou uasi, ia musoli sou susu noxinge sou ulivulinenge talai noxou Lataua. Anu muxali itema la ta mitema mivau musoli ia Lataua mutulusou no anu Uleenu. ¹⁹ No mine Anu musoli la Uleenu mulai mua'aloxu vaikala noxou Lataua mulai noxi'a ta mitema ane misoisoli la uleene'i mulai muxolu no taasou navunavu. ²⁰ ^dTa mitema ne tatei no anu voxo noxou Noa no mine anu mu'oxonu lasipi, la Lataua muxomaie'i lexe ixiiunu maulixa'a ia ilomu uasisi manina. Ane'i ilomu uasi

la sou ta mitema muxatele tatalusi mimauli no anu lexa toxoxa'a. ²¹ La sou lexa ne anu sosovosou nga'ulo no anu la Lataua upamaulingengi vaimomo 'o. Ngingi nga'ulo ne sou ngaxexeenu nuni no vasimenge uasi ia anu loxo ngingi ngasakiinu vaikala ulai noxou Lataua lexe ngingi nga'oxonu 'ili'ilixo lailaixesi no iou. Xo no anu soli ilou tuluxu Iesu Kalisito la sou Lataua mupamaulingengi. ²² Mo vaimomo 'o Anu mulai muxolu teitexi no opo loxotolo no avolu Momu tema xe ane'i ane xavine'i mu'oki ilomuxu la ilo'a ta angelo ixolu no laaxu.

Xoluxolu Laixe Noxou Lataua

4 ^eAloxu Kalisito muxamulinu navu-
navu no vasimolu la sou ngingi kalumo ngano'u xavutala laixe aloxo ne. Xo anu ane muno'u navunavu no vasimolu la anu susu vile noxou la uasi. ² La sou no mine ngingi ngamauli ngaxoxolu no voxovoxo no lia 'o la ngamulinu masaxa masua sou vasimenge uasi, ia ngamulinu masaxa noxou Latauasi. ³ ^fXo ngingi ngepaipalunu voxo latala mukalu la ngemulinu 'ili'ilixo masumasua ane ta mitema e imulaxu tane'i noxou Lataua uasi i'oxo'oxnu. 'Ili'ilixo masumasua ne anu aloxo 'o, 'ilixo sou vote'i, mo ngemulinu masaxa masua sou vasimenge, mo 'ilixo sou ngeiexu lexa pekia'u utotomu, mo 'ilixo sou lavilelu utotomu xe ngamulinu lapuloto noxou Lataua uasi la ngelotu noxi'a ta lataua kalakalavoi. ⁴ Ta mitema ane imulaxu tane'i noxou Lataua uasi iku-luke manina mine ngingi ngamuline'i no anu 'ilixo masumasua noxi'a uasi, la ane'i ivikalasinge masumasua manina. ⁵ ^gAne'i me'a imomosou vaikala ulai noxou Lataua e Anu ulalaxii sou

^b3:14 Ais 8:12-13; Mat 5:10; 1Pi 2:20; 4:14 ^c3:16 1Pi 2:12 ^d3:20 Tav 6-7
^e4:1 Rom 6:2, 7 ^f4:3 Ep 2:2-3 ^g4:5 Apo 10:42

utilovosou 'ili'ilixo noxi'a ta mitema ane imaumauli xe ane'i ane misoisoli. ⁶Anu a'alo laixe ne mia'aloxu kalumo mulai noxi'a ane'i ane misoisoli. No anu solixa'a ne ane ta mitema anu Lataua utulusi'a no 'a vaivaikala. Ia anu a'alo laixe ne anu mia'aloxu noxi'a aloxo ne la sou ane'i imauli no 'a ulene'i aloxo Lataua umasaxai'a sou imauli. ⁷^hXo voxo sou mimii latala no lia 'o 'ala'alai sou ukalu. La sou ngaxolu se'fisisi mo ngasaxila'u xavutalameingi laixe mo ngaloo no anu lakilaka. ⁸ⁱLa sou tangengixa'a ta vivinge manina xo 'ilixoxo ane ne anu mutila no anu 'ili'ilixoxo latala mukalusi mo anu usu'asou susu latala manina. ⁹^jMo ta vivinge ine'e no taasinge la ngongi'a ngasexelangenge ngatongato'o mo ngasaxila'a laixe, ia ngavivikalasi'a ili'i la uasi. ¹⁰^kLataua mualauasinge laixe la mulosinge xaixai iouiou vilevilesi la sou ngingi ngaxaxaisou. La sou ngingi ngaxaxaisou xaixai iou ma'ia noxinge vilevilesi ne sou ngasululine'i ta vivinge no nano no anu tangengi manina. ¹¹Lexe vile noxinge uno'u xaixai sou ua'aloxu vaikala noxou Latauasi la anu ua'alo, xe vile noxinge uno'u xaixai sou usu'ululine'i ta mitema la anu u'oxonu aloxo ne no anu xavi ane Lataua mulosou. Aloxo ne la sou Lataua uno'u uala utila no anu mimii latala ane nenge ta'oxonu. Xo no anu xaixai noxou Iesu Kalisito la nenge ta'oxonu aloxo ne la sou Lataua uno'u uala utila mo xavi utotomu mo kaluxu uasi. Manina.

Tatavulenu Tu'utu'umaxu sou Taxali Loxo ta Mitema Noxou Kalisito

¹²Ta menexilo e eni emasaxainge misevile, navunavu mo tu'utu'umaxu uxali sou utovongengi ia mamu sou ngakuluke no anu lexe mii vilemo a uxali ne.

¹³Ia nga'osa lexe ngingi ngano'u navunavu loxo Kalisito muno'u, la sou no voxo ane Anu ulivu une'e ilou xavi la ngingi nga'osa manina mo ngaili'eli'e. ¹⁴^mLexe ngingi ngamulinu Kalisito, ia ta mitema ivikalasinge masumasua la Lataua Uleenu e xavi musuku uxolu noxinge mo ualusinge. ¹⁵Ia mamu sou vile noxinge uno'u navunavu loxo itema uvau itema usoli, mo itema sou pakali, mo itema sou u'oxo 'ili'ilixoxo masumasua xe loxo itema sou usaxou ta mitema mi'ami'a. ¹⁶Ia lexe ngingi ngano'u tu'utu'umaxu loxo ta mitema imulaxu tane'i noxou Kalisito la mamu sou ngamaela, ia ngaxolu loxo itemau Lataua xo Anu uno'u tu'utu'umaxu ane ne. ¹⁷Ioxe, xo voxo a muxali sou Lataua utilovosou 'ili'ilixoxo noxi'a ta mitema. Lexe anu usokou noxinge nenge ta mitema e temulaxu tanenge noxou Kalisito, la sou loxovaa noxi'a ane'i ane imulinu vaikala noxou Lataua uasi ili'i? ¹⁸ⁿMo sou vaikala vile muai no anu Lavuku Tavuna teinu muvikala aloxo 'o, "Lexe anu mii pekia'u noxou Lataua sou usu'ululine'i ta mitema ane'i ane milapu, ia anu pekia'u musuku noxou sou usu'ululine'i ane'i ta mitema ane mixiunu tumali'a noxou Lataua la i'oxonu 'ili'ilixoxo masumasua."

¹⁹La sou ane'i ane Lataua umasaxa lexe ino'u tu'utu'umaxu no anu 'ili'ilixoxo i'oxonu laixe mo i'talonu maulixa'a ulai noxou Lataua anu mukoinu mimii latala mo Anu usaxila'a laixe loxo Anu muvikala.

Ta Tatila sou Lalotu Ilo'a ta Maulu

5 Ioxe vaikala ane 'o ulai noxi'a ta tatila sou lalotu ane mixolu no tain-

gengi. Eni apeletoto loxo tatila vile no anu lalotu kalumo mo eni emaisou Kalisito muno'u navunavu manina no ieli la no anu voxo ane Anu ulivu une'e no 'a lamanaxu. ²oVaikala ane 'o aloxo 'o. Ngasaxila'a ta mitema noxou Lataua mixolu no taingengi laixe loxo itema sou usaxila'a ta sipsip mo ngamaisi'a mo ngaulaxune'i laixe. Mo ngaxaxai loxo ta mitema ivikalangengi sou nga'oxonusi uasi mo ngaxaxaisi sou lamolisi uasi, ia ngaxaxai loxo ngingi ngamasaxa mo nga'osa sou nga'oxonu manina loxo Lataua umasaxainge lexe nga'oxonu. ³pMo ngingi nga'oxonu tilasinge noxi'a ta mitema uasi ia ngaulaxune'i loxo ta sipsip imulinu tatanane'i. ⁴Ngingi nga'oxonu aloxo ne, xe Tila noxi'a ta mitema e usaxila'a ta sipsip ulivu une'e la ngingi ngano'u kisivalu lailaixe. Kisivalu ane ne anu umomomo sou kaluxu uasi.

⁵qIoxe peletoto ane 'o ulai noxinge, ngingi ta mauulu kalumo aloxo 'o. Ngalomuxa'a ta tatilasinge mo ngalu'engengi no laaxa'a ta tatilasinge xo, "Lataua uxiu tumaloui'a ane'i ane italo-xolixa'a mo ixolu se'isisi uasi, ia Anu uualusi'a ane'i ane ilu'ene'i."

⁶rLa sou ngataloxolingenge mo ngaxolu se'isisi no laaxu Lataua anu xaviniu sou usaxila'inge, xe ili'i no anu voxo ane Lataua musosovosou uxali, la Anu uitinu ualasinge. ⁷sAloxo ne la sou ngalosou tu'utu'umaxu ma'ia muxolu no anu xavutalamengi, xo Anu tanungenge. ⁸tNgaxolu se'isisi mo nga-

loo laixe xo uluamengi satani uxixaoxao mo ungiulele loxo laeoni ukakamuli itema sou u'ou. ⁹uLa sou ngatulu peki-a'inge no anu muxamuxaxu tangengi mo nga'apixu la ngakusa'u, xo ngingi ngalavusou lexe ta vivinge no xalexalee tuatuala no lia 'o ukalusi kalumo ino'u navunavu iouvilesisi. ¹⁰Ia Lataua itema sou alauna tatila Anu mu'avalinge xo no anu xaixai noxou Kalisito, la sou Lataua mu'avalinge ta'unalai no anu lamana noxou ane kaluxu uasi. Aloxo ne la sou navunavu ngingi ngano'u ne umomomo sou uxolu maxuveeni uasi. Navunavu ane ne sou u'oxongengi ngaxali lailaixe manina mo Lataua ulosinge xavi sou ngatulu peki'a'inge xe u'oxonu peki'a'u muxamuxaxu tangengi. ¹¹Xavi noxou Lataua uxolu mo kaluxu uasi, manina.

Vaikala sou 'Osa Kaluxusou

¹²vNo anu su'uli noxou Sailasi eni emaisou anu loxo vivilo manina. Eni ekaukavunu vaikala pelepeletoto ataxu se 'o ulai noxinge ne anu alauna noxou Lataua maninasou ane eni apala'alixu ulai noxinge la sou no anu alauna ne ngatulu peki'a'inge. ¹³wTa mitema sou lalotu noxou Lataua mixolu ne Vaviloni misova vaikala sou 'osa mulai noxinge mo Maluko e loxo 'alixeni musovanu aso laixe ulai noxinge kalumo. ¹⁴Mo ngasexelaxa'a ta menexinge ngatongato'o la ngasexelaxa'a loxo ngingi ngemasaxai'a maninasou. Eni akilaka lexe opo se'isisi uxolu noxinge ngingi latala ane noxou Kalisito.

⁹s:2 Ioa 21:15-17; Apo 20:28 ^p5:3 2Ko 1:24; Pil 3:17; Tit 2:7

⁹s:5 Xav 3:34; Ep 5:21; Iak 4:6 ^t5:6 Mat 23:12; Luk 14:11; Iak 4:10

^s5:7 Mat 6:25-30 ^t5:8 1Te 5:6 ^u5:9 Ep 6:11-13; Iak 4:7

^v5:12 Apo 12:2, 25; 13:13; 15:22, 37-40 ^w5:13 Apo 12:2; 2Ti 4:11

UOLI VOLOXU TAMEISOU ANE

PITA

**MUKAUKAVU MULAI NOXI'A TA
MITEMA NOXOU LATAUA**

Vaikala lamana

Uoli voloxu ta tameisou noxou Pita 'o ne, mukaukavunu mulai noxi'a ta mitema e mixali ta mitema noxou Kalisito tatei. Anu mukaukavu mulai noxi'a xo ta tisa kalakalavoi mose'i i'oxo loloxa'a no anu lavulavu kalakalavoi la u'oxonu muxamuxaxu tane'i noxi'a utaloxo xe u'oxone'i la imulinu 'ili'ilixoxo lailaixe la uasi. Mo muvikalane'i lexe itetelisou vaikala noxi'a ta aposeli e milosi'a pekia'u. No anu vote'i ane ne la sou ane'i imomomo sou ilavusou Lataua xe Tila Iesu Kalisito maninasou. Xo ane'i ta aposeli ne mimaisou Iesu no ie'i xe milomusou lapuloto noxou.

Ta mitema mose'i mivikala lexe Iesu umomomo sou ulivu une'e la uasi. La sou anu muvikalane'i lexe Iesu ne ulivu une'e manina. Ia Anu ulive une'e palea uasi ne, xo Lataua “umasaxa lexe itema vile uulua uasi, ia Anu mumasaxa lexe ta mitema ukalusi ixiunu opone'i la sou Anu uxolu se'isisi sou uxomaie'i” (3:9).

A'alo muai no nano aloxo 'o

Vaikala lamana 1:1-2

Sosovo xe 'ava noxou Lataua 1:3-21

Ta tisa kalakalavoi 2:1-22

Voxo noxou Tila 3:1-16

Nenge tasaxila'inge mo taxomaiou Tila 3:17-18

1 Eni Saimoni Pita itema sou xaixai noxou Iesu Kalisito mo eni Aposeli, ekaukavunu vaivaikala ane 'o mo esovanu mulai noxi'a ane'i ane no anu 'ili'ilixoxo mulapu noxou Lataua noxinge mo Anu itema sou pamauli Iesu Kalisito

mulosie'i la sou ane'i mimuxaxu tane'i kalumo iouvilesisi laixe aloxo nexi 'o. ²Xo ngingi ngelavusou Lataua mo Iesu anu Tila noxinge, la sou eni akilaka lexe alauna mo opo se'isisi noxou u'ana'ana noxinge manina.

**Lataua Musosovosinge
Mo Mu'avalinge**

³Aloxo nenge telavusou lexe Tila Iesu anu Lataua e no anu uala tila Anu muno'u mo 'ili'ilixoxo lailaixe noxou Anu mu'avalinge, la no anu xavi noxou mo Anu mulosinge mimii tavu'alo nenge temasaxau sou usu'ulinu maulinenge mo tamuamua'i no anu 'ili'ilixoxo Lataua. ⁴No anu 'ili'ilixoxo ne la sou Anu ulosinge mimii ta tatila xe lailaixe ane Anu musakiinu vaivaikalasou tei lexe ulosinge, la sou no anu mimii e Anu ulosinge ne, usu'ulingengi sou ngamulinu 'ilixoxo noxou Lataua, mo usu'ulingengi la ngaxolu va'axu no anu 'ilixoxo masumasua noxi'a ta mitema e imulinu masaxa masumasua sou vasime'a iulua mo ino'u navunavu. ⁵Xe tava'u aloxo ne, la sou ngatovonu xavingengi sou ngamuxaxu tangengi manina sou menexu 'ilixoxo lailaixe ne, la sou ngingi ngalavusou Lataua. ⁶^xMo lexe ngingi ngalavusou Lataua la sou ngingi ngamomomo sou ngamulinu masaxa sou vasimenge uasi, mo lexe ngingi ngamulinu masaxa sou vasimenge uasi, la ngingi ngamomomo sou ngatulu pekia'inge no voxo sou tu'utu'umaxu uxalisinge, mo lexe ngingi ngamomomo sou ngatulu pekia'inge la sou ngamuamua'i no anu 'ili'ilixoxo noxou Lataua, ⁷mo lexe ngamuamua'i no anu 'ili'ilixoxo noxou Lataua la sou ngingi tangengixa'a ta vivinge ngatongato'o, xe lexe ngingi tangengixa'a ta vivinge ngatongato'o la tangengixa'a no nano no tanengi maninasou. ⁸Xo

^x1:6 Xal 5:22-23

lexe 'ili'ilixo ane ne uxolu no nano no anu maulingenge la anu uleme mo uxali tatila, la ngingi ngalavusou Tila noxinge Iesu Kalisito la ngingi ngaxali loxo mii vitanisi mo unene'a mo ngiangiaxu uasi, uasi. ⁹Ia lexe 'ei ane 'ili'ilixo ane ne uxolu no anu maulixu uasi la anu loxo itema iou seleveenu mo umalei ulai no paxa uasi, anu ulavusou lexe 'ili'ilixo masumasua e anu mu'oxonu tei 'olele ne Lataua uxexee uasi. ¹⁰La sou ta vivilo, ngatovonu xavingengi manina mo nga'oxonu 'ava mo sosovo noxou Lataua noxinge uxali maninasou. Xo lexe ngingi nga'oxonu aloxo ne, la mivile umomomo sou utaloxolingenge uasi manina. ¹¹Lexe ngingi ngamulinu vote'i ane ne la aitenga ukisi noxinge la ngingi nga'unalai no tuala saxisaxila'u noxou Tila noxinge mo itema sou pamauli Iesu Kalisito teitexi no opo loxotolo e kaluxu uasi.

Palomatana sou Vaikala Noxou Lataua

¹²La sou ngingi ngalavusou mimii ane ne mo ngatulu pekia'inge no anu vaikala manina ane ngingi ngeno'u vaimomo, ia eni amomomo sou axiu tumaliloinge uasi mo aavuavutilixu xavutalamengi utotomu no anu mimii ne. ¹³Eni axavutala lexe anu laixe sou eni aavuavutilixu xavutalamengi no mine eni uao axoxolu loxo tani alelaxu noxou Lataua. ¹⁴^yXo aloxo Tila noxinge Iesu Kalisito muvikalaleli lamana mo eni elavusou lexe sexasisi sou tasaxanu vasimelo ulai no lia. ¹⁵Mo eni atovo xavileli manina sou aavuavutilixu xavutalamengi utotomu mo sou ili'i no anu soli noxilo

la ngingi umomomo sou ngaxavutalanu mimii ne.

¹⁶^zNexi taa'alomengi no anu a'alosou lailivuxu Tila noxinge Iesu Kalisito mo xavi noxou 'o ne, xo nexi temaisou manina no iexi, ia loxo tamulinu a'alo vitanisi mo xavutala noxi'a ta mitema uasi. ¹⁷⁻¹⁸^aXo no mine nexi noxou Iesu texolu teitexi no alaele tavuna, la nexi temaisou Lataua anu Momu mutoxonu mo ulosou uala tila. Mo nexisisi telomusou xolinu Lataua mulaa no anu lamanaxu e xaviinu musuku ne molu teitexi no opo loxotolo muvikala aloxo 'o, "Anu 'alixeni ane, e eni talelixu misevile mo opoleli u'osasou misevile."

¹⁹La sou nexi temaisou mo telavusou manina lexe vaivaikala noxi'a ta mitema sou palomatana ne anu muxali sou, la sou anu laixe lexe ngingi kalumo ngamuxaxu no tangengi, xo anu Iesu loxo telu ukaakaa no isivoxo mo ulai utalo no mine lamana ukea loxo xuae sou lamana ukaa no nano no opongengi. ²⁰Mo mii mutila lexe ngingi ngalavusou ne aloxo 'o, vaivaikala noxi'a ta mitema sou palomatana e mikaukavunu muai no nano no anu Lavuku Tavuna noxou Lataua ne i'oxonu no anu xavutalai'asi uasi. ²¹^bXo vaivaikala noxou Lataua uxali no anu masaxa noxou itema vile uasisi manina. Ia Lataua anusisi molu ulosi'a ta mitema sou palomatana vaivaikala la sou ane'i ivivikala no anu xavi Uleenu Tavuna.

Ta Mitema sou Ilosieixa'a Lavulavu Kalakalavoi

2^cIa, tatei la ta mitema sou palomatana kalakalavoi mixolu no taine'i ta Isilaeli. La sou anu iouvilesisi aloxo ta mitema sou ilosinge lavulavu

[†]**1:19** Ulai utalo no mine lamana ukea ne anu voxo sou ta mitema itulu no anu vaivaikala.

^y**1:14** Ioa 21:18-19; 2Ko 5:1 ^z**1:16** Mat 17:1-5 ^a**1:17-18** Mat 17:5

^b**1:21** 2Ti 3:16; 1Pi 1:11-12 ^c**2:1** Mat 24:11; Iud 1:4

kalakalavoi kalumo ixolu no taingengi. Ane'i itoke i'una la ilosiengi lavulavu kalakalavoi la ixovulaulaulinenge mo ngapolo vaaxu. La ane'i mixiunu tumali'a noxou Tila noxi'a e mulotone'i milivu. Ane'i mi'oxonu aloxo ne, ia sexasisi sou iuluamulinu. ²No anu kalakalavoi noxi'a ne, la ta mitema tavu'alo imulinu 'ilixu masumasua no anu masaxa masumasua sou vasime'a sou imaela no anu, la sou u'oxone'i ta mitema la ivikala masumasua no anu vote'i manina sou. ³Xo no anu masaxa noxi'a ta mitema sou ilosinge lavulavu kalakalavoi ne iisuxu mimii tavu'alo la i'oxo vaivaikala kalakalavoi mose'i no anu xavutalai'asi sou i'oxo lolongenge la ino'u lamolimengi. Xo Lataua e Anu utulusi'a no anu vaivaikala mo u'oxo masuane'i muloo tatei mo sou ukalusi'a ne uai uasi anu 'a uxoxolu.

⁴dXe ngingi ngelavusou lexe ta angelo mi'oxonu susu la Lataua utatalosi'a uasi, ia mupeine'i mulu'elai no taxa e isivoxo toxoxa'a mo tuala sou navunavu sou ixomaïou voxo sou itulu no anu vaivaikala. ⁵eXo ta mitema tatei mi'oxo susu la Anu utatalosi'a uasi, Anu mu'oxonu alipaa toxoxa'a la mukalusi'a ta mitema e imulinu 'ili'ilixu noxou Lataua uasi. Ia Anu musaxila'u Noa anusisi itema sou a'alo no anu 'ili'ilixu mulapu noxou Lataua ilo'a ta mitema muxatele ta tameisi mimauli. ⁶fMo anu mu'oxonu masuanu sou mu'elaxu tuala tatila tamei ne Sodomu xe ne Xomola la muxali lomulosi. Anu mu'oxonu aloxo ne sou muxaxa'u mii ma'ia ane sou uxali ili'i no 'a maulixa'a ta mitema e imulinu 'ili'ilixu lailaixe noxou Lataua uasi. ⁷⁻⁸gMo Loti anusisi Lataua mu'umenu xo anu muxolu no taine'i ta mitema e i'oxonu 'ili'ilixu masumasua manina. No voxovoxo

utotomu la anu mulolomusi'a xe mu-maisi'a mi'oxo'oxonu 'ili'ilixu ne la tanu mutamasi'a manina, xo ane'i imulinu 'ilixu mulapu uasi. ⁹Anu aloxo ne la sou ta mitema e imulimulinu 'ili'ilixu lailaixe noxou Lataua, tovotovo uxalisi'a la Tila mulavusou vote'i anevaa sou u'umene'i, la usolonu sou ulosi'a navunavu ane'i ane imulinu 'ili'ilixu mulapu uasi ulai utalo no voxo ane sou ane'i itulu no anu vaivaikala. ¹⁰hMii ane 'o ne uxali manina noxi'a ane'i ane xavutalai'a uavuti sou imulinu masaxa masua sou vasime'a la mixiu tumaliau vaikala noxi'a ta tatalasi'a. Ta mitema ne mi'oxonu tilasi'a la i'ume uasi la mivikala masua noxi'a ane'i ane ta lailaixe ixoxolu teitexi. ¹¹iLa sou ane'i ta angelo e ixoxolu teitexi ne xavine'i musuku muaulixa'a ta mitema ne, ia ilavusou i'otosou anaxa'a no iou Tila uasi. ¹²jXo ta mitema ne ane'i aloxo ta mimii e Lataua mukoine'i mixolu no lia 'o imulimulinu masaxa sou vasime'asi, ia ilavusou ixavutala uasi mo ane'i loxo ta mimii e mixali mixolu no lia 'o sou ta mitema ive'ave'a la isoisolisi. Ia ta mitema ne ivikala masua no anu mii ma'ia e ane'i ilavusou uasi. Ane'i iulua kalumo aloxo ta mimii e Lataua mukoine'i.

¹³Ane'i ino'u lakolisou navunavu ma'ia ane ane'i mi'oxonu mulai noxi'a ta mitema. Mo ane'i ixavutala lexe no anu 'ilixu sou ngingi ngonggi'a nga'ani ngapita la anu mauili ane. Ane'i i'oxonu mimii no aso uieiei sou umomomo sou masaxa sou vasime'a, xe ane'i i'oxonu aloxo ne la imaa nunisinge mo ipamaelangengi no anu 'ilixu masumasua noxi'a. ¹⁴Ane'i masaxa lexe imuline'i ta sema sou vote'isi mo masaxa tatila noxi'a sou i'oxonu 'ili'ilixu sou vote'i ia i'oxonu aloxo ne la

^d2:4 Iud 1:6 ^e2:5 Tav 6-8; 2Pi 3:6 ^f2:6 Tav 19:24; Iud 1:7

^g2:7-8 Tav 19:1-16 ^h2:10 Iud 1:7-8, 16 ⁱ2:11 Iud 1:9 ^j2:12 Iud 1:10

ukalusou masaxa noxi'a uasi, sisixa'a sio. Mo ane'i ilapune'i ta mitema e xavutalai'a pekia'u uasi la i'oxonu 'ili'ilixo ne kalumo. Mo ane'i milavu manina no anu 'ilixo sou isuisu. Ane'i mi'oxonu aloxo ne la ane'i mixolu no laaxu tu'utu'umaxu noxou Lataua. ¹⁵kAne'i mi'oxonu aloxo ne, la imulinu vote'i noxou laixe uasi mipolopepeenu mo milai va'axu, mimulinu vote'i noxou Balamu anu Beori 'olu. Anu mumasaxau lamoli la mu'oxonu susu. ¹⁶lIa Lataua la'iaxu xo anu mu'oxonu susu sou umasaxau lamoli noxou tatananu tuala la sou donki anu mii vile ulavusou uvivikala uasi ne, muxiunu xolinu loxo itema mo mutaluxu xavutala noxou itema sou palomatana ne no anu susu noxou.

¹⁷mTa mitema ne ane'i aloxo pupulu e lexa no anu uasi mo aloxo tamuxalaxu uali e la'avexu uali une'e la utavulenu ulai. Ane'i ta mitema ne Lataua mulalaxiinu tualasi'a sou ilai ixolu no anu ne isivoxo manina mo kaluxu uasi. ¹⁸Ane'i ipulipulinu anaxa'a vitanisi mo itooxa'a no anu susu noxi'a ne. Mo i'oxonu 'ilixo masua no anu masaxa masua sou vasime'a sou itovo ilapune'i ta mitema ane itovo i'ume noxi'a ta mitema e imulimulinu vote'i mukilikalu ne. ¹⁹Mo ane'i ivikalane'i ta mitema lexe imuline'i la ane'i ilulusi'a, ia ane'i ta mitema ne susu musakisakine'i la ilulu uasi. Ane'i mixali loxo itema sou xaixai vitanisi, xo loxo itema vile umulaxu mii vile uuli no anu maulixu la anu uxali loxo itema sou ipalupalusou no anu mii ne. ²⁰nXo no anu lavulavu noxi'a noxou Tila noxinge mo itema sou pamauli Iesu Kalisito, la ta mitema mi'ume no anu 'ili'ilixo masumasua noxi'a ta

mitema e sou i'oxonu masuane'i. Xe ili'i la ane'i milivuu 'ili'ilixo ne la mixali masua avile, xo tei la anu masua ia ane 'o la anu masua a vile. ²¹oLa sou anu laixe lexe mamu sou ane'i ino'u lavulavu no anu vote'i sou 'ilixo mulapu ne. Xo ane'i milavusou xe mukalu la mixiunu tumali'a no anu lapuloto noxou Lataua e Anu molu mulosie'ixu. ²²pLa sou ane'i mi'oxonu aloxo ne la anu mumomomo sou vaikala vile sou peletotosinge aloxo 'o, "A'aa uexi xe ukalu la ulivu ulai u'ou la." Mo aloxo, "Memee u'ulo no lexa xe ukalu la ulai umalinga no pita la."

Voxo sou Tila Ulivu Une'e

3 Ta menexilo e eni amasaxaine misevile, kaukavu ta tamei sou 'o eni akaukavunu ulai noxinge la. No nano no anu kaukavu ta tamei la anu vaivaikala sou aavuavutilixu xavutalamengi mo u'oxongengi sou ngaxavutalanu vaivaikala ane laixesi. ²qEni amasaxa lexe ngingi ngaxavutalanu vaivaikala noxi'a ta mitema sou palomatana noxou Lataua tatei mo lapuloto noxou Tila noxinge mo itema sou pamauli e ta aposeli noxou Lataua mia'alomengixu. ³rMii mutila laixe lexe ngingi ngalavusou tei aloxo 'o, no anu voxo kalukaluxu sou la ta mitema e imulimulinu masaxa masua sou vasime'a imolovila'isou lalotu noxinge. ⁴sLa ane'i ivikala imolovila'i lexe, "Anu musakiinu vaikala tei lexe Kalisito ulivu une'e, la ava'a? Ta 'ilusulusunenge misoisoli mukalu no musoko no mine Lataua musokou mimii mune'e muxali vaimomo 'o la mimii uxui uasi a uxolu no tanixu 'o si." ⁵tIa ane'i ixavutala laixe uasi tane'i vulusi lexe tatei manina no mine

^k2:15 Iti 22:7; Iud 1:11; Pal 2:14 ^l2:16 Iti 22:28-35 ^m2:17 Iud 1:12-13

ⁿ2:20 Mat 12:45 ^o2:21 Luk 12:47-48 ^p2:22 Xav 26:11 ^q3:2 Iud 1:17

^r3:3 1Ti 4:1; Iud 1:18 ^s3:4 Mat 24:48 ^t3:5 Tav 1:6-9

Lataua musokou sou mukoinu mimii la mukoinu loxotolo mo lia muxali muatu no anu lexa. Mimii ne anu mukoinu muxali no anu vaikalasi. ⁶uMo no anu lexa ne kalumo la anipaa toxoxa'a mukalusi'a ta mitema no lia 'o tatei. ⁷Ia loxotolo ilou lia e uxoxolu vaimomo 'o ne imulinu vaikala noxou Lataua, mo ixolu iloo sou navu uasi. Ane'i ixoxolu aloxo ne ulai utalo no anu voxo ane Lataua utulusi'a ta mitema e imulinu 'ili'ilixo noxou Lataua uasi itulu no anu vaivaikala mo iulua.

⁸vLa sou ta menexilo e eni amasaxainge misevile, mamu sou tangengi vulusiuu mii ane 'o aloxo 'o. Voxo vile noxou Tila ne anu aloxo tauu ie itemaxu mavulovexa ta'uve (1,000) mo tauu ie itemaxu mavulovexa ta'uve (1,000) ne aloxo voxo vilesisi. ⁹wMo ta mitema mose'i milavusou lexe Tila u'oxoo se'isisi sou u'oxonu mimii uxali loxo anu musakiinu vaikala sou tatei. Ia aloxo ne uasi, anu uxolu se'isisi mo uxomaiengi, xo umasaxa lexe itema vile noxinge uulua uasi. Anu umasaxa lexe ta mitema latala ixiiunu opone'i ukalusi

Loxotolo Alavua Mo Lia Alavua.

¹⁰xTila uxolu se'isisi mo uxomaiengi ia voxo sou Tila ulivu une'e ne aloxo itema sou pakali. Mo no voxo ane ne la loxotolo upau la luluxu tatila loxo lele'e xe alaxu vilesisi la tasiauxu avile mo ta mimii iouiou mixolu teitexi no loxotolo mo no lia 'o mo lia ilou xaixai iouiou e ta mitema i'oxo'oxonu no lia 'o ne umamulo mo u'ela ukalusi. ¹¹Ioxe lexe no anu vote'i anenesi la mimii latala ne ukalu, la sou ngingi ngamauli a loxovaa? Lexe ngingi ngamasaxa lexe ngamauli la, ngaxolu va'axu no anu 'ili'il-

ixo masumasua mo ngamulinu 'ili'ilixo noxou Lataua. ¹²Mo ngingi ngaxolu ngalooloopalasi lexe voxo noxou Lataua ne uvoovoxo uasi uxali upasipaasi. Ia no anu voxo ane ne la loxotolo u'ela ukalusi mo ta mimii iouiou mixolu no anu mo ta mimii ane mixolu no lia 'o kalumo ne navu uieine'i la isiali vitanisi. ¹³yMo sou nenge taxolu taloolopalasi no anu mii ma'ia e Anu musakiinu vaikala sou tatei. Anu ane loxotolo alavua mo lia alavua mo 'ili'ilixo mulapusi u'ana'ana no anu.

¹⁴La sou ta menexilo e eni amasaxainge misevile, lexe ngingi ngaxoxolu sou ngaxomaiou voxo ne uxali la ngatovonu xavingengi manina sou nga'oxonu susu vile mo ixalisou susu vile mo vuvuli vile uxolu noxinge uasi. Ngingi nga'oxonu aloxo ne xe no mine Anu une'e la opongengi uai se'isisi xo ngingi ngongi'a ngaxolu. ¹⁵zNenge'a talavusou laixe lexe Tila anu uxolu se'isisi mo uxomaienge ne xo Anu umasaxa lexe nenge latala tamauli ukalusi. Aloxo vivinge nenge'a Paulo e nenge temasaxau misevile, Lataua mulosou lavulavu la Anu mukaukavu mulai noxinge la mulelemolu kalumo. ¹⁶No anu kaukavu noxou mukalusi ne la Anu muvivikala no anu mimii iouvilesisi ane. Mo no nano no anu kaukavu noxou ne la Anu muvivikala no anu mimii mose'i pekia'u sou nenge talavusou. La sou ta mitema mose'i ilavusou uasi mo xavutalai'a pekia'u uasi, itovo lexe ilulusou laaxu la ikalakalavoi no anu. Ane'i mi'oxonu no anu a'alo mose'i muai no nano no anu Lavuku Tavuna noxou Lataua kalumo. Ane'i mi'oxonu aloxo ne la iuluasi. ¹⁷aAloxo ne la sou ta menexilo e eni amasaxainge misevile, ngingi ngelavusou mimii ne, la sou ngasaxi-

^u3:6 Tav 7:11; 2Pi 2:5

^v3:8 Lex 90:4

^w3:9 Ava 2:3; 1Ti 2:4

^x3:10 Mat 24:29, 35; Luk 12:39; 1Te 5:2

^y3:13 Ais 65:17; 66:22; Pal 21:1, 27

^z3:15 Rom 2:4 ^a3:17 Mak 13:33; 1Ko 10:12

la'inge laixe. Loxo 'o io ngamulinu 'il-
 i'ilixo noxi'a ta mitema e imulinu la-
 puloto noxou Lataua uasi la u'oxon-
 gengi ngalai va'axu. Ngingi nga'oxonu
 aloxo ne mamu, xo ngingi nga'oxonu
 aloxo ne la u'oxongengi ngalapau no
 anu muxamuxaxu tangengi. ¹⁸La ngingi

ngaleme no nano no anu alauna mo
 lavulavu noxinge noxou Tila noxinge mo
 itema sou pamauli Iesu Kalisito. Eni ak-
 ilaka lexe ta'itinu Tila noxinge ualasu
 vaimomo 'o mo utotomu mo kaluxu uasi.
 Manina.

KAUKAVU VILE ANE

IOANESI

MUKAUKAVU MULAI NOXI'A TA
MITEMA NOXOU LATAUA
VAIKALA SOU MAULI

Vaikala lamana

Uoli voloxu noxou Ioanesi ane mukaukavunu tei 'o ne tava'u ta tamei. Anu umasaxa lexe usu'uline'i ta mitema sou ilo'a Lataua ilou 'Olu Iesu Kalisito ixolu ipita utotomu. Xe mupeletotosi'a lexe ilaxaine'i noxi'a ta tisa kalakalavoi. Xo maasi la i'oxonu loloxa'a la ilai va'axu noxou Lataua. Ta tisa kalakalavoi i'oxo lexe mimii no lialia 'o ne, anu masua. Mo Iesu anu Lataua 'Olu kalumo. Xo Anu mune'e muxolu no lialia 'o la muxali itema loxo nenge ta mitema 'o si, mo mu'oxonu 'ili'ilixu loxo nenge ta mitema no lia 'o ta'oxo'oxonu 'o. Ane'i mivikala aloxo 'o lexe itema vile umasaxa ilou Lataua ixolu, la anu laixe lexe anu uxavutalanu mimii no lialia 'o uasi. 'Ilixo lailaixe xe 'ilixu sou tamasaxai'a ta menexinge ne anu mii sou lialia 'o uasi. La sou ngaxavutala sou ngamulinu 'ili'ilixu ane ne.

Ioanesi muvikala lamana lexe, ilomuxa'a sou imulinu lavulavu ane ne uasi. Anu muvikala lexe Iesu anu muxali itema maninasou. La sou ta mitema e mimuxaxu tane'i noxou Iesu ne imasaxau Lataua xe imasaxai'a ngatongato'o.

A'alo muai no nano aloxo 'o

Vaikala lamana 1:1-4

'Ili'ilixu sou lamana xe isivoxo 1:5-2:27

Lataua ta 'olu xe Satani ta 'olu 2:28-4:6

Tamulinu 'ilixu noxou Lataua 4:7-5:12

Vaikala kaluxusou 5:13-21

1^bMii ane muxolu tatei no mine Lataua ukoinu mimii uao ne, nexi telomusou mo temaisou no iexi mo temaisou laixe manina mo tekasou. Anu vaikala sou mauli ane nexi taa'aloxu 'o.

²cMauli ane ne muxali, la nexi temaisou. La sou nexi tavikala lamana no anu 'o, xe taa'aloxu mauli ane ukalu uasi ulai noxinge. Mauli ane kaluxu uasi ne, Anu ilou Momu Lataua mixolu mipita, ia Anu muxali noxixe.

³Tava'u xo nexi taa'alomengixu mii ane nexi temaisou mo telomusou ne, nexi temasaxa lexe nenge nenge'a taxali vilesisi. Taxali vilesisi, la nenge tapita noxou Maminge ilou 'Olu, Iesu Kalisito.

⁴dNexi tekaukavunu vaivaikala ane 'o, sou lexe nenge taxali vilesisi, la nexi ta'osa manina.

Tamulimulinu 'Ilixu sou Lamana

⁵eLataua anu lamana, ia 'ilixu sou isivoxo vile uxolu noxou uasisi manina. Anu a'alo ane ne, nexi telo-musou noxou Iesu Kalisito, la sou nexi taa'alomengixu.

⁶fLexe nenge tavikala lamana lexe nenge noxou Lataua texali vilesisi, ia nenge tamuli-mulinu 'ili'ilixu sou isivoxo, la nenge tekalavoi mo tamulinu vaikala manina noxou Lataua uasi. ⁷Ia lexe nenge tamulimulinu 'ili'ilixu sou lamana loxo anu umulimulinu, la nenge nenge'a taxolu tapita mo sialuxu 'Olu Iesu munixisinge la sou nenge noxou Lataua taxali laixe no anu 'ilixu masumasua ukalusi.

⁸gLexe nenge tavikala lexe nenge ta'oxonu 'ilixu vile masua uasi, la

^b1:1 Ioa 1:1 ^c1:2 Ioa 1:14 ^d1:4 Ioa 16:24 ^e1:5 1Ti 6:16; Iak 1:17

^f1:6 1Ioa 2:4 ^g1:8 Lex 32:5; Xav 28:13

nenge xavutalamentege ukalavoinenge, mo vaikala manina noxou Lataua uxolu noxinge uasi. ⁹Ia lexe nenge tapala'alixu 'ili'ilixu masumasua noxinge, la Lataua uxu tumalouu 'ili'ilixu ne, mo ukalipalangenenge no anu 'ili'ilixu masumasua, xo Lataua uvikala lexe u'oxonu mii ma'ia, la umulinu vaikala noxou, la u'oxonu mii laixesi. ¹⁰Lexe nenge tavikala lexe nenge ta'oxonu 'ili'ilixu masumasua uasi, la nenge tavikala lexe Lataua anu itema sou kalavoi. Mo vaikala manina noxou Lataua uxolu no nano no maulinenge uasi.

2^hTa molomoloxeni e eni amasa-xaingenge, ngalomu. Tava'u xo eni ekaukavu vaivaikala ane ne, xo eni emasaxa lexe ngingi nga'oxonu 'ilixu vile masua uasi. Ia lexe evile u'oxonu susu vile, la anu mii vile uasi. Xo nenge telavusou lexe itema vile sou utulu no pa'umenge sou usu'ulinenge, la uvivikala ulai noxou Maminge, Anu a muxolu. Itema ane anu mulapu manina, anu Iesu Kalisito. ²ⁱAnu mulosou maulixu sou muno'ingenge mulivulivunenge no anu 'ili'ilixu masumasua noxinge. Anu mu'oxonu aloxo ne singsesi uasi, sou si'a ta mitema no xalee xalee tuatuala ukalusi kalumo.

³Lexe nenge tamulimulinu lapuloto noxou Lataua, la telavu lexe nenge telavusou Lataua. ⁴Itema vile uvikala lexe anu mulavusou Lataua, ia umulinu lapuloto noxou Lataua uasi, la anu itema sou kalavoi mo vaikala manina noxou Lataua uxolu noxou uasi. ^{5j}Ia lexe itema vile umulinu vaikala manina noxou Lataua, la anu tanuxu menexu manina loxo Lataua tanuxu. 'Ilixu ane ne, uxolu noxinge, la nenge telavu lexe nenge texolu noxou. ⁶Evile uvikala lexe

uxolu noxou Lataua, la laixe lexe anu umulinu Iesu xua'u.

^{7k}Ta menexilo e eni amasaxaingenge, ngalomu. Eni akaukavunu lapuloto vile alavua ulai noxinge uasi, eni akaukavu lapuloto ane teinu e ngingi ngelomusou no mine ngemuxaxu tangengi noxou Kalisito. Lapuloto ane teinu ne, anu a'alo ane ngingi ngelomusou. ^{8l}Ia eni akaukavunu lapuloto ano o loxo lapuloto alavua ulai noxinge. 'Ilixu noxou Iesu mo 'ilixu noxinge mumaxa'u lexe lapuloto ane ne, anu manina. Xo 'ilixu sou isivoxo, anu asou ukalu, ia lamana maninasou mukaasinge mukalu.

^{9m}Itema vile ane anu uvikala lexe anu muxolu no anu lamana, ia tanuxu vimou uasisi, la anu a uxoxolu no isivoxo sio. ¹⁰ⁿIa anu ane tanuxu vimou, la anu muxolu no anu lamana. La sou anu ususu no anu 'ilixu vile masua uasi. ^{11o}Ia anu ane tanuxu vimou uasi, la anu muxolu no isivoxo mo uxixaoxao no isivoxo. La ulavusou lexe anu ulai ne'ei uasi, xo isivoxo la anu umalei uasi. ¹²Ta molomoloxeni e amasaxaingenge, eni akaukavumengi, xo Lataua muxu tumalouu 'ili'ilixu masumasua noxinge no anu ualalou Tila Iesu. ¹³Mo kaukavu kalumo ulai noxi'a ta mami'a, xo ngingi ngelavusou Iesu ane muxolu tatei no mine Lataua ukoinu mimii uao. Mo kaukavu kalumo ulai noxi'a ta mauulu, xo ngingi ngetaloxolixu itema masua. ¹⁴Mo kaukavu kalumo ulai noxi'a ta molomoloxeni e amasaxai'a la, xo ngingi ngelavusou Maminge Lataua. Mo ulai noxi'a ta mami'a la, xo ngingi ngelavusou Iesu ane muxolu tatei no mine Lataua ukoinu mimii uao. Xe ulai noxi'a ta mauulu la, xo ngingi xavingengi mo vaikala noxou

^h2:1 Eva 7:25-26 ⁱ2:2 Ioa 1:29; Kol 1:20; 1Ioa 4:10 ^j2:5 Ioa 14:21, 23

^k2:7 Ioa 13:34; 2Ioa 1:5-6 ^l2:8 Ioa 1:9; Rom 13:12 ^m2:9 1Ioa 4:20

ⁿ2:10 Rom 14:13 ^o2:11 Ioa 12:35

Lataua mumauli noxinge, la ngetalox-olixu itema masua.

**Mamu sou Tangengixu
Mimii sou Lia 'O**

¹⁵^pMamu sou tangengixu lia xe mimii sou lia 'o uasi. Lexe itema vile tanuxu mimii sou lia 'o, la tanutanuxu noxou Maminge Lataua uxolu noxou uasi. ¹⁶^qXo mimii latala sou lia 'o ne, anu molu noxou Maminge Lataua uasi, ia anu molu no lia 'osi. Mimii sou lia 'o ne, aloxo 'o. Masaxa sou vasimenge loxo ta mitema imasaxau lamoli mo 'ilixu sou vote'i mose'i la. Mo ta mitema iisuiisu, xe i'itinu ualasi'a no anu mii ma'ia ane itetelisu mo no anu mii ma'ia ane ane'i mi'oxonu. ¹⁷^rMimii latala sou lia 'o mo masaxa noxi'a ta mitema sou mimii no lia 'o, ulai la ukalu. Ia itema ane anu umulinu masaxa noxou Lataua, la anu umauli no voxovoxo, ia usoli uasi.

**Ngasaxila'inge Noxi'a
ta Uluau Kalisito**

¹⁸^sTa molomoloxeni e amasaxainge, ngalomu. Nenge 'a sou taxali 'alai no anu voxo sou kaluxu. Ngingi ngelomusou lexe uluau Kalisito a unene'e. la vaimomo 'o, ane'i ta uluau Kalisito tavu'alo a mixalixali. Ane'i mixalixali, la sou telavu lexe nenge asou taxali 'alai no anu voxo sou kaluxu. ¹⁹^tAne'i mi'umesinge mo milai, la mumaxa'u lexe ane'i ta noxinge uasi. Manina lexe ane'i ta noxinge, la ane'i ixolu mo nenge nenge'a taxolu, ia uasi.

²⁰^uIa ngingi, Uleenu Tavuna anu a muxolu noxinge. Mo ngingi latala ngelavusou vaikala manina noxou Lataua. ²¹Eni akaukavu aloxo 'o, xo

ngingi ngelavusou vaikala manina noxou Lataua e kalavoi vile uxolu no anu uasi. La lexe ngingi ngalavusou uasi, la eni amomomo sou akaukavu aloxo ne uasi. ²²^vEi ane anu itema sou kalavoi? Anu ane uvikala lexe Iesu Kalisito ane e itemasou ulivulinenge uasi, la anu itema sou kalavoi ane. Itema ane loxo ne, anu uluau Kalisito mo uvikala lexe Maminge Lataua mo 'Olu Iesu ixolu uasi. ²³^wItema ane uvikala lexe 'Olu Iesu ne uxolu uasi, la Maminge Lataua uxolu noxou uasi. Ia itema ane mulavusou 'Olu Iesu, la Maminge Lataua muxolu noxou.

²⁴Ngatetelisu mii ane ngingi ngelomusou tei no mine ngingi ngemuxaxu tangengi noxou Kalisito. Lexe anu a uxolu, la ngingi kalumo ngaxolu noxou 'Olu Iesu mo.

Maminge Lataua

²⁵Lexe nenge tatetelisu mii ane ne, la Kalisito musakii vaikala sou lexe ulosinge mauli ane ukalu uasi.

²⁶Eni ekaukavumengi ne, si'a ta mitema ane ine'e sou itovo ixolulaulaulingenge. ²⁷^xNgingi ne, ngeno'u Uleenu Tavuna mo Anu a muxolu noxinge, la sou itema vile une'e sou ulosinge lavulavu la uasi. Xo Uleenu Tavuna ulosiengixu mimii latala mo Anu manina, ia Anu kalavoi uasi. Ngingi ngaxolu noxou Kalisito loxo Uleenu Tavuna anu mulosiengixu.

Lataua ta 'Olu

²⁸La sou, ta molomoloxeni e amasa-xainge, ngalomu. Ngaxoxolu noxou Kalisito, mo sou Anu ulivu une'e,

p2:15 Rom 8:7 **q2:16** Rom 13:14 **r2:17** Mat 7:21

s2:18 Mat 24:5; 2Ioa 1:7 **t2:19** Apo 20:30

u2:20 1Ko 2:15; 2Ko 1:21; 2Ioa 1:2 **v2:22** 1Ioa 4:3; 2Ioa 1:7

w2:23 Ioa 5:23; 1Ioa 4:15; 5:1 **x2:27** Ioa 16:13

la ngingi nga'olo'olo mo ngamaela noxou uasi.

²⁹yNgingi ngelavu lexe Lataua anu itema sou mulapu, la ngingi ngelavu lexe ane'i ane imulinu 'ilixu ane mulapu ne, Lataua ta 'olu.

3^zNgamaisou! Tanutanuxu noxou Lataua Maminge noxinge, Anu mutila musuku, la sou Anu mumoxo'inge lexe nenge ta 'olu mo vaimomo 'o nenge taxolu loxo anu ta 'olu manina. Tava'u xo ta mitema no lia 'o ilavusinge uasi, xo ane'i ilavusou Lataua uasi. ^{2a}Ta menexilo e amasaxainge, ngalomu. Nenge telavusou lexe nenge Lataua ta 'olu, ia nenge talavusou lexe ili'i, la nenge taxali a loxovaa la, uasi. Ia nenge telavu lexe ili'i no mine Kalisito ulivu une'e, la nenge taxali loxo Anu, xo nenge tamaisou loxo anu Lataua. ³Ei ane anu umolo tanu no anu xali noxou Kalisito ne, anu uxolu va'axu no anu 'ili'ilixu masumasua loxo Anu.

⁴Ane'i ane i'oxonu 'ili'ilixu masumasua ne, imulinu lapuloto noxou Lataua uasi. Xe ane'i ane i'oxonu 'ili'ilixu masumasua ne, mixiu tumali'au Lataua mo lapuloto noxou ne, mii vitanisi no maulixa'a. ⁵bIa ngingi ngelavusou lexe Kalisito mulu'e no lia 'o sou uxexee 'ili'ilixu masumasua noxinge. Xo Anu 'ilixu vile masua uxolu noxou uasi. ⁶Itema ane uxolu noxou Kalisito uasi, la anu u'oxo'oxonu 'ili'ilixu masumasua uasi. Anu ane usolону sou u'oxo'oxonu 'ili'ilixu masumasua, la anu mutongonu mo mulavusou Kalisito uasi.

⁷Ta molomoloxeni e amasaxainge. Ngalomu. Ngasaxila'inge laixe noxi'a ta mitema sou kalavoi, xo isusulingenge. Anu u'oxonu 'ilixu laixe no iou Lataua,

la anu itema vile mulapu no iou Lataua loxo anu Kalisito mulapu. ⁸cAnu ane u'oxonu 'ili'ilixu masumasua ne, anu noxou Satani, xo Satani musokou 'ilixu masumasua no mine Lataua musokou sou mukoinu mimii latala mo mune'e muxali vaimomo 'o. Tava'u aloxo ne, la sou Lataua 'Olu mulu'e no lia 'o sou ukalusou xaixai noxou Satani. ⁹dLa sou anu ane molu noxou Lataua ne, anu usolону sou u'oxonu 'ilixu vile masua uasi, manina musuku lexe anu umomomo sou usolону la uasi. Xo Lataua maulixu muxolu noxou. ¹⁰No anu 'ilixu ane ne, la sou talavu lexe ta 'ei ane Lataua ta 'olu xe ta 'ei ane Satani ta 'olu. Xe ane'i ane i'oxonu 'ili'ilixu masua, la ane'i Lataua ta 'olu uasi. Mo ane'i ane imasaxai'a ta vimovimo'a noxou Lataua uasi, la ane'i kalumo aloxo ne.

Ngamasaxainge Ngatongato'o

¹¹eLapuloto ane ngingi ngelomusou tei no mine ngingi ngemulaxu tangengi noxou Iesu ne, aloxo 'o. Ngingi ngamasaxainge ngatongato'o. ¹²fIa mamu sou ngamulinu 'ilixu noxou Kaini. Anu noxou Satani, la sou muvau vimou la musoli. Tava'u a lovoxaa, la sou anu muvau? Anu muvau, xo mumaisou lexe mii ma'ia ane anu mu'oxonu ne, laixe uasi, ia mii ma'ia ane anu vimou mu'oxonu ne, laixesi no iou Lataua. ¹³gIa, ngingi ta mitema noxou Lataua, io ta mitema sou lia 'o imasaxainge uasi, la ngakuluke mamu. ¹⁴hNenge telavusou lexe nenge texolu va'axu noxou Lataua la nenge loxo tesoli, ia nenge telivu noxou la nenge loxo temauli. Nenge telavu aloxo ne xo nenge temasaxainge ngatongato'o. 'Ei ane umasaxai'a ta vimovimou uasi, la anu ulavusou Iesu uasi mo anu uxolu

y2:29 1Ioa 3:10 z3:1 Ioa 1:12-13; 16:3 a3:2 2Ko 3:18

b3:5 Ioa 1:29; 1Pi 2:22-24; 1Ioa 2:2 c3:8 Ioa 8:44 d3:9 1Ioa 5:18

e3:11 Ioa 13:34 f3:12 Tav 4:8 g3:13 Ioa 5:18-19 h3:14 Ioa 5:24

loxo anu musoli. ¹⁵iAnu ane umasaxai'a ta vimovimou uasi, anu itema sou uve'a ta mitema isoisoli. Mo nenge telavusou lexe itema loxo ne, umomomo sou uno'u mauili ane ukalu uasi, uasi.

¹⁶Jesu Kalisito mu'italonu mauilixusinge, la no anu soli noxou ne, nenge telavusou 'ilixu sou tamasa-xaingé ngatongato'o. La sou eni evikalangengi pekia'u lexe nenge kalumo ta'italonu maulinenge si'a ta vingé. ¹⁷kIa lexe itema vile iu lavuluti tavu'alo, mumaisou vimou vile iu lavuluti uasi, la tanuxu uasi, la anu tanutanuxu noxou Lataua uxolu noxou a loxovaa? ¹⁸lTa molomoloxeni e amasaxaingé, ngalomu. Tanengexa'a no anu ananenge ilou vaikalasi mamu. Lexe nenge tanengexa'a manina, la tasu'uline'i maninasou. ¹⁹⁻²⁰Ta'oxonu aloxo ne, la nenge telavu lexe vaikala manina noxou Lataua muxolu noxingé mo telavu lexe xavutalamenge uvikala lexe nenge tesusu, ia oponenge uai se'isisi no iou Lataua. Xo xavutala noxou Lataua ne, anu iouvilemo mo mulavusou 'ilixu latala mukalusi.

²¹mTa menexilo e amasaxaingé. Ngalomu. Lexe xavutalamenge uvikala lexe nenge tasusu uasi, la tanenge lili no iou Lataua uasi. ²²Mo tano'u mii ma'ia e nenge temasaxa lexe Anu ulosingé. Xo nenge temulinu lapuloto noxou Lataua mo te'oxonu xaixai lailaixé, la Anu u'osasingé. ²³nLapuloto noxou Lataua e anu muvikala pekia'u lexe nenge tamulinu ne aloxo 'o. Ngamuxamuxaxu tangengi no anu ualasou noxou Iesu Kalisito, Lataua 'Olu mo ngamasaxaingé ngatongato'o. ²⁴oAne'i ane imulinu la-

puloto noxou Lataua ne, ane'i ixolu noxou Lataua xe Anu uxolu noxi'a kalumo. Nenge telavusou no anu Uleenu Tavuna ane anu Lataua mulosingé lexe Lataua uxolu noxingé.

Ngamaisi'a ta Uleenu Laixe

4^pTa menexilo e amasaxaingé, ngalomu. Mamu sou ngamuxaxu tangengi noxi'a ta uleenu ukalusi. Ngamaisi'a laixe lexe ane'i me'a noxou Lataua, uasi me'a vilemo. Xo ta mitema sou palomatana kalavoi tavu'alo milaa milu'e no lia 'o mukalu. ²qTa uleenu ane ivikala manina lexe Iesu Kalisito anu muxali itema manina, la ane'i ta uleenu ane ne me'a noxou Lataua. No anu palapala'alixu noxi'a, la ngingi ngalavusou lexe uleenu ane ne, Anu noxou Lataua manina. ³rIa ta uleenu ane ipala'alixu lexe Iesu Kalisito ane uxali itema manina uasi, la ane'i me'a noxou Lataua uasi. Anu uleenu noxou uluau Kalisito e ngingi ngelomusou lexe anu unene'e. Ia vaimomo 'o, anu muxali.

⁴sNgingi ta molomoloxeni e amasaxaingé. Ngalomu. Ngingi noxou Lataua e Anu muxolu noxingé ne la sou xavi e mulosingé ne, mauilixu anu ane muxolu no lia 'o. La sou ngingi ngetaloxolixa'a ta uluau Kalisito mukalu. ⁵tAne'i sou no lia 'osi mo mii ma'ia ane ane'i ilemolu ne, sou no lia 'osi kalumo. La sou ta mitema no lia 'o, ilomuxa'a. ⁶Ia nenge noxou Lataua mo 'ei ane mulavusou Lataua, la anu ulomu noxingé, ia 'ei ane noxou Lataua uasi, la anu ulomu noxingé uasi. No anu 'ilixu ane nesi, la sou nenge tatongonu uleenu ane manina xe ane sou kalavoi.

ⁱ3:15 Pal 21:8 ^j3:16 Ioa 13:1; Xal 1:4 ^k3:17 Lap 15:7 ^l3:18 Iak 2:15-16
^m3:21 Eva 4:16 ⁿ3:23 Ioa 6:29; 13:34 ^o3:24 1Ioa 4:13
^p4:1 Mat 7:15; 1Te 5:21; 1Ioa 2:18; 2Ioa 1:7 ^q4:2 1Ko 12:3 ^r4:3 1Ioa 2:18
^s4:4 Mat 12:29; 1Ioa 5:4-5 ^t4:5 Ioa 8:47; 15:19

'Ilixo Noxou Lataua sou Tamulinu

⁷⁻⁸Ta menexilo e amasaxainge, ngalomu. Nenge telavusou lexe 'ilixo sou tamasaxai'a ta mitema ne molu noxou Latauasi. La sou 'ei ane umasaxai'a ta menexu, la anu Lataua 'olu mo mulavusou Lataua. Ia 'ei ane umasaxai'a ta menexu uasi, la anu Lataua 'olu mo ulavusou Lataua uasi. Io, nenge telavusou Lataua mo telavusou lexe anu itema sou umasaxai'a ta mitema, la sou laixe lexe nenge kalumo tamasaxainge ngatongato'o. ⁹“Lataua mupalusou 'Olu anu vilesisi mulu'e no lia 'o, sou mulosinge, la sou nenge temauli. No anu soli noxou 'Olu Iesu, la Anu mumaxa'u tanutanuxu singe. ¹⁰“Nenge tanengexu Lataua tei uasi, ia Anusi tanunenge la sou mupalusou 'Olu Iesu mulu'e sou mulosou maulixu singe sou muno'inge mulivulivunenge no anu 'ili'ilixo masumasua noxinge. Anu mulosou maulixu singe sou uxolixolinu Lataua no anu la'ia noxou. Mii ane Lataua mu'oxonu singe ne, Anu 'ilixo manina sou umasaxai'a ta mitema. ¹¹Ta menexilo e amasaxainge, ngalomu. Lataua mumasaxainge misevile, la sou eni avikalangengi peki-a'u lexe nenge kalumo tamasaxainge ngatongato'o. ¹²“Io, itema vile umaisou Lataua iou uasi tatei mo mune'e muxali vaimomo 'o. Ia lexe nenge tamasaxainge ngatongato'o, la Lataua uxolu noxinge mo 'ilixo noxou Lataua sou umasaxai'a ta mitema umauli noxinge no anu maulingenge.

¹³“Lataua mulosinge Uleenu, la sou nenge telavusou lexe nenge texolu noxou xe Anu muxolu noxinge. ¹⁴La sou nenge temaisou lexe Maminge

Lataua mupalusou 'Olu mulu'e no lia 'o sou upamauline'i ta mitema. La nenge taa'a'aloi'a ta mitema no anu. ¹⁵Lexe 'ei ane upala'alixu lexe Iesu anu Lataua 'Olu, la Lataua uxolu noxou xe anu uxolu noxou Lataua. ¹⁶La sou nenge telavusou lexe Lataua umasaxainge mo tamuxam-uxaxu tanenge no anu.

Lataua anu itema sou umasaxai'a ta mitema. La sou 'ei ane utetelisuou 'ilixo ane ne, la anu uxolu noxou Lataua xe Lataua uxolu noxou. ¹⁷Nenge taxolu noxou Lataua xe Lataua uxolu noxinge, la 'ilixo sou tamasaxai'a ta mitema umauli noxinge no anu maulingenge. La sou nenge ta'olo'olo no voxo sou tatulu no anu vaivaikala uasi. Xo nenge temulinu 'ilixo sou tamasaxai'a ta mitema loxo Anu mu'oxonu no lia 'o. ¹⁸“Ei ane ulavusou umasaxai'a ta menexu, la no voxo sou utulu no anu vaivaikala la anu u'ume uasi. Xe 'ilixo sou umasaxai'a ta menexu umauli manina noxou, la anu u'ume uasisi manina. Ia 'ei ane anu mulavu lexe umasaxai'a ta menexu uasi, la anu u'ume xo mulavusou lexe Lataua ulosou navunavu. Anu ane u'ume, la 'ilixo sou umasaxai'a ta menexu umauli noxou uasi.

¹⁹Nenge tamasaxainge ngatongato'o xo Lataua mumasaxainge tei. ²⁰“Ei ane uvikala lexe umasaxau Lataua, ia umasaxai'a ta vimovimou uasi, la anu itema sou kalavoi. Mo anu ane umaisi'a ta vimovimou, ia umasaxai'a uasi, la anu umomomo sou umasaxau Lataua ane anu umaisou uasi ne, uasi. ²¹“Ei ane umasaxau Lataua, la eni avikalanu peki-a'u lexe anu umasaxai'a ta vimovimou kalumo. Lapuloto ane ne, Lataua mulosinge.

^u4:9 Ioa 3:16 ^v4:10 Rom 5:8-10; 1Ioa 2:2 ^w4:12 Ioa 1:18

^x4:13 2Ko 1:22; 1Ioa 3:24 ^y4:21 Mak 12:29-31

Tamuxamuxaxu Tanenge Noxou Lataua 'Olu

5²Mo 'ei ane anu umuxamuxaxu tanu vaikala lexe Iesu anu Kalisito, la anu Lataua 'Olu manina. Ia 'ei ane anu umasaxau Maminge Lataua, la anu umasaxau 'Olu Iesu kalumo. ²Lexe nenge tamulinu lapuloto noxou Lataua xo tamasaxau Lataua, la nenge telavu lexe nenge temasaxai'a Lataua ta 'olu. ³Lexe nenge tamasaxau Lataua, la tamulinu lapuloto noxou. Ia tamulinu, la pekia'u uasi, se'isisisi. ⁴Xo nenge temuxaxu tanenge noxou Iesu, la tetaloxolixu xavi sou lia 'o. Xe 'ei ane anu muxali Lataua 'olu, la anu utalotaloxolixu 'ili'ilixu masumasua no lia 'o. ⁵Anu ane umuxamuxaxu tanu lexe Iesu anu Lataua 'Olu, la anu utalotaloxolixu 'ili'ilixu masumasua sou no lia 'o.

⁶^bIesu Kalisito anu mulu'e no lia 'o, la Anu mu'ulo no anu lexa xe musoli la sialuxu musiali. Anu mune'e, la u'ulo no lexasi uasi, Anu mu'ulo no anu lexa xe musoli la sialuxu musiali kalumo. Uleenu Tavuna anu ukalavoi uasi, ia Anu kalumo uvivikala lamana lexe Iesu anu Lataua 'Olu. ⁷Ia Uleenu Tavunasi uasi, mii tamei kalumo mivikala lamana aloxo ne. ⁸^cAne'i lexa xe sialu. La sou ane'i tatalu ivikalasou Iesu, la vaikalai'a vilesisi. ⁹^dNenge tamulaxu tanenge no anu vaikala noxi'a ta mitema, la manina lexe nenge tamulamulaxu tanenge no anu vaikala manina noxou Lataua. Ia Anu muvika lexe Iesu anu Lataua 'Olu. ¹⁰^eEi ane umuxamuxaxu tanu noxou Lataua 'Olu, la utetelisou vaikala lexe Iesu anu Lataua 'Olu no anu maulixu. 'Ei ane umuxaxu tanu noxou Lataua uasi, la anu mu'oxonu Lataua muxali loxo itema

sou kalavoi. Xo anu umulaxu tanu no anu vaikala noxou Lataua lexe Iesu anu Lataua 'Olu, uasi. ¹¹Lataua muvika lexe ulosinge maui ane ukalu uasi. Xe maui ane ne, muxolu noxou 'Olu Iesu. ¹²^fEi ane anu uno'u 'Olu, la anu uno'u maui. Ia 'ei ane anu uno'u Lataua 'Olu uasi, la anu uno'u maui uasi.

Vaikala sou Kaluxu

¹³^gIoxe, eni ekaukavunu vaivaikala ane ne ulai noxinge ngingi e ngamuxamuxaxu tangengi noxou Lataua 'Olu, mo sou ngingi ngalavu laixe lexe ngingi ngeno'u maui ane ukalu uasi. ¹⁴^hNenge telavusou Lataua manina lexe mii ma'ia ane nenge talinga no anu masaxa noxou, la Anu ulomunengesi. ¹⁵Lexe nenge telavu lexe Anu ulomunenge, la mii ma'ia ane nenge telingau ne, telavu lexe nenge teno'u mukalu.

¹⁶ⁱIoxe, 'ei ane anu mumaisou itema vile noxou Lataua u'oxonu 'ilixu vile masua sou u'oxonu usoli uasi, ia anu ukilakasou, la Lataua ulosou maui. Eni avivikalasi'a ane'i ane i'oxonu 'ilixu vile masua sou u'oxone'i isoli uasi. Ia 'ilixu vile masua u'oxone'i ta mitema, la isoisoli. Ia eni avikalane'i lexe ikilakasou uasi. ¹⁷'Ili'ilixu masumasua, anu masua no iou Lataua. Ia se'i anu u'oxone'i ta mitema isoisoli uasi.

¹⁸^jNenge telavu lexe 'ei ane muxali Lataua 'Olu, la umomomo sou usolonu 'ili'ilixu masumasua uasi. Anu usaxila'u, la sou Satani umomomo sou u'oxonu mii vile masua noxou uasi. ¹⁹Mo nenge telavu lexe nenge kalumo Lataua ta 'olu mo telavu lexe Satani usaxila'u lia 'o mukalusi. ²⁰Mo nenge telavu kalumo lexe Lataua 'Olu mulu'e no lia 'o sou mulosinge lavulavu, la sou nenge talavu-

²5:1 1Ioa 4:15 ^a5:3 Ioa 14:15, 23-24 ^b5:6 Ioa 1:29-34 ^c5:8 Ioa 15:26

^d5:9 Ioa 5:32-37 ^e5:10 Ioa 5:36-40 ^f5:12 Ioa 3:36 ^g5:13 Ioa 20:31

^h5:14 Ioa 14:13-14; 1Ioa 3:21-22 ⁱ5:16 Mat 12:31 ^j5:18 1Ioa 3:9

sou lexe 'ei Anu Lataua manina. La sou nenge texolu noxou Lataua mo noxou 'Olu Iesu Kalisito kalumo. Anu Lataua manina mo Anu maui ane ukalu uasi.

²¹La sou, ta molomoloxeni e amasax- ainge, ngalomu. Ngasaxila'inge laixe noxi'a ta maliava sou kalavoi.

KAUKAVU TAMEISOU ANE

IOANESI

MUKAUKAVU MULAI
NOXIE SEMA VILE

Vaikala lamana

Uoli voloxu ane 'o ne, tila vile no anu lalotu mukaokavunu mulai noxie sema vile e anu mumasaxaie mulolutu ilo'a ta 'ilie. Ta mitema tavu'alo mi'oxo lexe vaikala ne laaxu lexe ta temanu lalotu no anu taasou lalotu vile. Anu muvikalane'i lexe imasaxai'a ngatongato'o xe ilaxaine'i noxi'a ta mitema sou kalakalavoi no anu kalakalavoi noxi'a.

A'alo muai no nano aloxo 'o

Vaikala lamana 1-3

Tamulinu 'ilixu sou tamasaxainge maninasou 4-6

Ngalaxa'ingengi noxi'a ta mitema sou kalakalavoi 7-11

Vaikala kaluxusou 12-13

1¹⁻²Eni atasila. Akaukavunu vaivaikala ane 'o ulai noxine nini sema ngongi'a ta 'iline e Lataua musosovosine. Tava'u xo vaikala manina noxou Lataua mumauli noxinge mo muxolu noxinge no voxovoxo utotomu, la sou eni e'osa manina. Ia enisisi a'osa uasi, ane'i ane milavusou vaikala manina noxou Lataua kalumo mi'osasinge.

³Nenge telavusou vaikala manina noxou Lataua mo temasaxainge ngatongato'o, la sou eni emasaxa lexe alauna mo tanutanuxu mo opo se'isisi noxou Lataua Maminge ilou 'Olu Iesu Kalisito uxolu noxinge.

⁴^kEni emaisi'a ta 'iline se'i mimulinu vaikala manina noxou Lataua loxo anu Maminge muvikalala pekia'u lexe nenge tamulinu. Eni emaisi'a aloxo ne, la

sou e'osa manina misevile. ⁵La sou vaimomo 'o, eni akaukavunu lapuloto vile alavua noxine nini sema uasi. Ia ekaukavunu lapuloto e Lataua mulosinge tei no mine nenge temuxaxu tanenge noxou Iesu. Lapuloto ne muvikalala pekia'u lexe tamasaxainge ngatongato'o. ⁶Tamasaxainge ngatongato'o, la nenge tamulinulinu lapulapuloto noxou. Aloxo ngingi ngelomusou tei lexe Lataua muvikalala pekia'u lexe ngingi ngemulinu 'ilixu sou ngamasaxai'a ta mitema.

⁷^mNgingi ngamulinu lapuloto noxou Lataua lexe ngamasaxainge ngatongato'o, xo ta mitema tavu'alo ilavusou ikalavoine'i ta mitema a milaa milu'e no lia 'o mukalu. No anu vaivaikala noxi'a, la ivikalala lexe Iesu Kalisito anu uxali itema manina uasi. Ta mitema e ivikalala aloxo ne ne, ane'i ikalavoine'i ta mitema xo ane'i ta ulua Kalisito. ⁸La sou ngasaxila'inge laixe noxi'a, loxo 'o io ngaxovulaunu lakolisou xaixai laixe e nge'oxonu no lia 'o uasi. Ia ngano'u lakolisou umomomo no anu xaixai e nge'oxonu. ⁹Ei ane upolopepeenu mii ane Kalisito mulosiengexu mo utetelisou uasi, la Lataua uxolu noxou uasi. Ia 'ei ane utetelisou mii ane ne, la Maminge ilou 'Olu ixolu noxou. ¹⁰Xe lexe itema vile une'e no tani noxine, ia une'enu mii ane Kalisito ulosiengixu uasi, la na'osasou mo na'avalou ulai no tani noxine uasi. ¹¹Ia 'ei ane u'osasou mo u'avalou ulai no tani noxou, la anu u'oxonu 'ili'ilixu masua loxo anu u'oxo'oxonu ne.

¹²Eni vaivaikala tavu'alo lexe akaukavumengixu a uxolu. Ia eni amasaxa lexe akaukavunu no anu su'i uasi. Emasaxa lexe alai noxinge mo nenge'a taxolu tapita sou tavivikalala.

Lexe nenge'a taxolu tapita, la nenge ta'osa manina.

¹³Vaivaikala noxilo asenesi. Ia vivine ane 'o Lataua musosovosie ta 'ilie misovanu aso laixe ulai noxinge.

KAUKAVU TATALUSOU ANE

IOANESI

MUKAUKAVU

Vaikala lamana

Uoli voloxu noxou Ioanesi tatalusou 'o ne, tila vile no anu lalotu mukaukavunu mulai noxou tila vile no anu lalotu ualasou lexe Xaiosi. Anu mu'osousou Xaiosi xo anu usu'uline'i ta mitema noxou Lataua laixe. Xe muvikalanu lexe ulaxa'inu laixe noxou itema vile ualasou lexe Diotelepasi.

A'alo muai no nano aloxo 'o

Vaikala lamana 1-4

Vaikala sou 'osa'ila muai noxou Xaiosi 5-8

Diotelepasi mu'oxonu 'ilixu laixe uasi 9-10

Demeteliusi mu'oxonu 'ilixu laixe 11-12

Vaikala kaluxusou 13-15

1ⁿEni atatila. Eni akaukavunu vaivaikala ane 'o ulai noxine, nini Xaiosi e eni emasaxaine misevile.

²Menexilo e eni emasaxaine. Eni alinga ulai noxou Lataua lexe mii ma'ia ane nini na'oxonu la uxali laixesi, mo maulixene uxali laixesi loxo uleeneni muxolu laixe. ³°Ta mitema noxou Lataua se'i mine'e mia'aloxene lexe nini namulimulinu vaikala manina noxou Lataua no anu maulixene, la eni e'osa misevile. ⁴Xo eni alavusou a'osasi no mine eni alomu lexe ta mitema e imulimulileli ne imulimulinu vaikala manina noxou Lataua.

⁵Menexilo e eni emasaxaine. Eni alomusou lexe no mine ta mitema sou xaixai noxou Lataua muxali noxine, la nini netoxone'i mo nesu'uline'i laixe.

Ia ieni uvaxai'a loxo ane'i ta asila uasi. ⁶PAn'e'i mia'aloi'a ta mitema noxou Lataua no anu mii ma'ia ane nini ne'oxonu noxi'a xo nini tanenixa'a. Nini napa-lusi'a ta mitema aloxo ne la, la na'oxonu laixe ulai noxi'a kalumo no anu 'ilixu ane Lataua mumasaxau. ⁷qAn'e'i milai sou mia'aloi'a ta mitema e ilavusou Lataua uasi sou Iesu ualasou. Ia ane'i ino'u su'uli vile noxi'a uasi. ⁸La sou eni avikala pekia'u lexe nenge tamaxa'u alauna noxinge mo su'uli noxinge ulai noxi'a ta mitema aloxo ne. Mo sou nenge nenge'a taxaxaisou vaikala manina noxou Lataua.

⁹Eni ekaukavu mulai noxinge ta mitema noxou Lataua, ia Diotelepasi anu umasaxa lexe uuli no anu xaixai noxou Lataua. La anu ulomunenge uasi. ¹⁰La sou lexe eni ane'e mo aa'alomengixu 'ili'ilixonu. Anu itema sou umunumununenge mo u'oxonu a'alo se'i kalakalavoisinge. Anu u'oxonu aloxo nesi uasi. Anu umaisi'a ta mitema sou xaixai noxou Lataua inene'e, la u'osasi'a mo u'avali'a sou ine'e uasi. Mo anu u'apixa'a ta mitema ane i'osasi'a mo i'avali'a ta mitema sou xaixai noxou Lataua lexe ine'e. Mo ilo'a ixolu ipita uasi, ukusai'a ilai va'axu no 'a lalotu.

¹¹rMenexilo e amasaxaine. Mamu sou namulinu 'ilixu masua, ia namulinu 'ilixu laixe. 'Ei ane u'oxonu 'ilixu laixe, la anu itema vile noxou Lataua. Ia 'ei ane u'oxonu 'ilixu masua, la anu umaisou Lataua uasi. ¹²Io, Demeteliusi ne, ta mitema latala mukalusi mivikala laixesou. Xe 'ili'ilixu noxou molu uvikala lexe anu itema laixe. La sou nenge kalumo tavikala laixesou mo nini nelavusou lexe a'alo noxixesou ne manina.

¹³sEni vaivaikala tavu'alo lexe akaukavumengixu a uxolu. Ia eni

ⁿ1:1 Apo 19:29; Rom 16:23 ^o1:3 2Ioa 1:4 ^p1:6 Tit 3:13

^q1:7 1Ko 9:11-12 ^r1:11 1Ioa 3:6-10 ^s1:13 2Ioa 1:12

amasaxa lexe akaukavunu no anu su'i uasi. ¹⁴Emasaxa lexe alai noxine palea mo nenge taxolu tapita sou tavivikala.

¹⁵Vaikala noxilo asenesi. Ia emasaxa lexe opo se'isisi uxolu noxine. Mo ta

menexine 'o isovanu aso laixe ulai noxine. Xe nini nasovanu aso laixe kalumo noxilo ulai noxi'a ta menexilo ne vilevilesi.

UOLI VOLOXU ANE

IUDASI

**MUKAUKAVU MULAI NOXI'A TA
MITEMA NOXOU LATAUA**

Vaikala lamana

Uoli voloxu noxou Iudasi 'o ne anu iouvilesisi loxo uoli voloxu noxou Pita ta tameisou. Anu mupelea'a lexe ilaxa'ine'i noxi'a ta tisa kalakalavoi e i'oxo lexe ane'i mimuxaxu tane'i noxou Iesu kalumo. Anu muvikalane'i lamana lexe itulu pekia'a no anu muxamuxaxu tane'i noxou Iesu e mino'u tei ne. Ia itema vile umomomo sou uxiiunu vikalasou mii ane temuxaxu tanenge no anu tei ne uasi (3).

A'alo muai no nano aloxo 'o

Vaikala lamana 1-2

Tava'u loxova la sou Iudasi mukaukavu 'o 3-4

Ngalaxa'ingengi noxi'a ta tisa kalakalavoi 5-16

Ngamuxaxu tangengi maninasou xe ngatulu pekia'inge 17-23

Vaikala kaluxusou 24-25

1 ¹Eni Iudasi, eni ekaukavunu vaivai-kala ane 'o ulai noxinge ngingi ane Lataua Maminge mu'avalinge. Anu mumasaxainge xe ngingi ngaxolu no anu saxisaxila'u noxou Iesu Kalisito. Eni amitema sou xaixai vitanisi noxou mo eni Iakovo vimou.

²Eni alinga lexe 'ili'ilixo sou alauna mo opo se'isisi xe 'ilixo sou ngamasaxainge ngatongato'o uleme no anu maulingenge.

**Ta Mitema Mose'i
Ilosiengixu A'alo Vilemo**

³Ta menexilo e eni emasaxainge. Eni emasaxa manina lexe apasipaa

mo akaukavu ulai noxinge sou ngapamauli ane nenge nenge'a teno'u, ia eni akaukavu aloxo ne uasi, elavusou lexe eni akaukavunusi mo avikalangengi pekia'u lexe ngingi ngatulu pekia'inge no anu muxamuxaxu tangengi ane Lataua mu'italonu mulai noxi'a ta mitema noxou tei. ⁴Uxo ta mitema mose'i mitalume mo mi'una mixolu no taiingengi. Ia ta mitema aloxo ne, Lavuku Tavuna muvikalata tatei lexe Lataua utulusi'a no anu vaivaikala, xo ane'i mixiu tumali'au mo ane'i mixiunu vaikala sou alauna noxou Lataua sou imulinu 'ili'ilixo masumasua xe misingisou Iesu Kalisito ane Anusisi usaxila'inge mo Tila noxinge.

⁵VNgingi ngelavusou mii ane 'o mukalu ne. Ia eni emasaxa lexe avikalangengi la. Tila mulaane'i ta mitema noxou ne Aixiputo, ia ili'i la anu mukalusi'a ane'i ane imulaxu tane'i noxou uasi. ⁶WMo ta angelo ane Lataua mulosi'a xaixai ne, ia mialasou pilixasou xaixai noxi'a la anu musakisakine'i no anu lamota ane umomomo sou uxoto uasi mo mitatuxa'a no isivoxo ulai utalo no voxo tila ane itulu no anu vaivaikala. ⁷XMo anu aloxo ta Sodomu ilo'a ta Xomola mo ane'i ane mixolu 'alai noxi'a. Ane'i milosou maulixa'a no anu 'ili'ilixo sou vote'i mo masaxa masua noxi'a ne mu'oxone'i la ixiui'a la. Ta mitema aloxo ne mitovola'inu lexe ane'i ta mitema loxo ne ino'u navunavu no anu navu ane kaluxu uasi.

⁸Ia ta mitema ane mitalume mo mixolu no taiingengi ne, ane'i imulimulinu 'ili'ilixo masumasua aloxo ane'i ne. Ane'i ta mitema sou aipiepiena mo ane'i me'a i'oxo masua vasime'a mo mixiu tumali'au xavi noxou Lataua la mivikalata masua noxi'a ane'i ane ta

¹1:1 Mat 13:55 ^u1:4 Xal 2:4; 2Pi 2:1 ^v1:5 Mul 12:51; Iti 14:29-30

^w1:6 2Pi 2:4 ^x1:7 Tav 19:1-25; 2Pi 2:6, 10

lailaixe ixoxolu teitexi. ⁹YIa no mine tila noxi'a ta angelo Mikaeli ilou Satani mi'otosou anaxa'asou Mosesi vasimolu, la anu ulea vaikala vile masua noxou Satani uasi ia anu muvicala lexe, "Tila ukaitoloneni!" ¹⁰ZIa ane'i ne, ivikala masua no anu mii ma'ia ane ilavusou uasi. Ia mii ma'ia ane milavusou no mine mipaa no lia 'o ne, anu aloxo lavulavu noxi'a ta a'aa e xavutalai'a uasi. Lavulavu aloxo ne, anu molu u'oxo masuane'i.

¹¹aAne'i ixalisou tu'utu'umaxu tatila! Xo ane'i imulinu 'ili'ilixo noxou Kaini mo ane'i mimasaxau lamoli la mimulinu kalavoi noxou Balamu. Xe ane'i mixiu tumali'ai'a ta mitema ane Lataua musosovosi'a loxo Kora mu'oxonu. ¹²bXe ngingi ngemasaxainge ngatongato'o ia ngapita sou nga'ani, la ane'i itaxa uasi ine'e ixolu i'ani ulu'esi. La 'ilixo noxi'a ne, anu loxo nuni vile muxolu no anu lavalava kea. Mo ane'i me'a isaxila'asi, la sou ane'i loxo tamuxala vitanisi e atume utavutavulenu ia la'iuu uxali no anu uasi. Mo ane'i loxo ovu ane voxosou sou unene'a ia temanu uasi muxalo la miluvunu. Ta mitema ane loxo ne, isoli alaxu tamei aloxo ovu ne. ¹³Mo ane'i 'ili'ilixone'i ne, imaelamulinu loxo xasi no luaki une'e upei la livilivixu. Mo ane'i aloxo ta oto ane ixolu tanixa'a vilesisi uasi, la Lataua umulaxa'a no isivoxo manina ane ukalu uasi.

¹⁴cAdamu 'ilusunu, anu Enoko mupalomatanangengisi'a ta mitema ne aloxo 'o, "Ngamaisou, Tila unene'e ilo'a ane'i ane noxousi. Itiitiisi'a ne tavu'alo tavu'alo manina. ¹⁵Anu une'e sou utulusi'a ta mitema ukalusi no anu vaivaikala mo ulosi'a ta mitema latala ane mixiunu tumali'au noxou

Lataua navunavu. Xo ane'i mi'oxonu 'ili'ilixo masumasua ane umomomo no iou Lataua uasi, mo ane'i itaxaanu uasi la ane'i milea anaxa'a noxou." ¹⁶Ta mitema ane ne, ikaalapu utotomu mo ikamuli susu noxi'a ta mitema mo imulimulinu masaxa masua sou vasime'a. La i'itinu ualasi'a xe i'itinu ta mitema ualasi'a vitanisi sou ino'u mi'ami'a.

Ngasaxila'ixe Laixe

¹⁷Ia ta menexilo e eni emasaxainge. Ngaxavutalanu vaivaikala ane ta mitema ane Tilasinge Iesu Kalisito mupalusi'a mitotokalasou. ¹⁸dLa ane'i mivikalangengi aloxo 'o, "No anu voxo kaluxusou, la ta mitema imolovila'isou a'alo laixe xe imulinu masaxa masua noxi'a ane Lataua u'osasou uasi. ¹⁹Ta mitema ane ne, mo Uleenu Tavuna uxolu noxi'a uasi, ane'i sou ikalipalangengi la sou ane'i imulinu masaxa ane muxolu noxi'a no mine mipaa no lia 'o.

²⁰eIa ngingi ta menexilo e eni emasaxainge. Ngingi ngamulaxu tangengi noxou Lataua anusisi mo ngasu'ulingengi mo nga'oxonu pakia'inge ngatongato'o loxo ngingi ngapita sou ngatulusou tani vile mo ngakilaka no anu xavi noxou Uleenu Tavuna. ²¹La ngaxolu loxo Lataua mumasaxainge mo ngaxomaioi voxo ane Tilasinge Iesu Kalisito mualauasinge sou ulosinge maui ane kaluxu uasi.

²²Nga'oxo alaunasi'a ane'i ane ixavutala piena ²³fMo ngapamaulini'i ane'i ane sou i'ela no navu mo nga'oxo alaunasi'a ta mitema mose'i la ngasaxila'inge laixe. Mo ngaxolu va'axu no anu 'ili'ilixo

^v1:9 Tan 10:13, 21; 12:1; Sek 3:2; 2Pi 2:11; Pal 12:7 ^z1:10 2Pi 2:12

^a1:11 Tav 4:7-8; Iti 16:1-35; 2Pi 2:15; 1Ioa 3:12 ^b1:12 2Pi 2:13, 17

^c1:14 Tav 5:18, 21-24 ^d1:18 2Pi 3:3 ^e1:20 Kol 2:7 ^f1:23 Sek 3:2; Pal 3:4

masumasua e i'oxo'oxonu loxo nga'u-
molu lavalava e pita muteiteisou.

Ta'itinu Lataua Ualasou

²⁴Nenge ta'itinu ualasou anu ane
umomomo sou usaxila'inge la ngalapau
uasi mo ngasusu uasi la uno'inge ngalai
ngaxolu no pa'umolu ane lailaixe. Ngax-

olu la nga'osa'osasi. ²⁵gAnu Lataua anu-
sisi mupamaulinge noxou Iesu Kalisito
anu Tila noxinge. La sou nenge ta'itinu
ualasou mo tataxanu mo ta'osasou sax-
isaxila'u mo xavi noxou musoko tatei
no mine anu mukoinu mimii mo mune'e
mutalo vaimomo 'o xe ili'i la mo kaluxu
uasi. Manina.

La'olu■
 Pato-■
 mosi (Rev-■
 e-■
 le-■
 sen■
 1:0)■

PALAPALA'ALIXU NOXOU

IOANESI

VAIKALA LAMANA

Vaikala lamana

Palapala'alixu noxou Ioanesi 'o ne mukaukavunu no mine ta mitema mi'oxonu masuane'i ta mitema noxou Lataua, xo ane'i mimuxaxu tane'i lexe Iesu Kalisito anu Tila noxi'a. Anu umasaxa lexe u'oxonu pekia'a ta mitema noxou Lataua no anu muxamuxaxu tane'i noxi'a mo sou itulu pekia'a no anu voxo sou tu'tutu'umaxu.

Lavuku ane 'o mua'aloxu mimii ane uxali ili'i. Ta mitema noxou Lataua male milamana no anu mimii ane 'o ia ane'i ane ilolotu uasi ne ilamana uasi. Laaxu vaikala tovtovola'i no nano 'o aloxo 'o. Iesu Kalisito anu Tila mo no avolu la Lataua umamulone'i ta uluau ilo'a Satani. No mine Iesu ukalusou xaixai noxou la Lataua u'itinu ualasi'a ta mitema ane mimuxaxu tane'i pekia'u xe mitulu pekia'a. La ilo'a Lataua ixolu mo tu'umaxu vile uxalisi'a la uasi. Xo Lataua ulosi'a 'ulusou xaixai laixe noxi'a mo Anu u'oxonu mimii uxali alavua.
 =

A'alo muai no nano aloxo 'o

Vaikala lamana 1:1-8

Malemalei noxou Ioanesi xe uoli voloxu mulai no 'a taasou lalotu muxatele tamei 1:9-3:22

Puloulou teitexi no opo loxotolo 4-5
 Sakisaki muxatele tamei 6:1-8:1
 Xoolau muxatele tamei 8:2-11:19
 Ta mitema misosovosou mimii iou xe mii ma'ia muxali 12-14

Ta angelo muxatele tamei mo tu'tutu'umaxu muxatele tamei 15-16

Vaviloni ane loxo sema sou vote'i 17:1-19:5

Sipsip 'Olu utaula'i 19:6-10

Iesu Kalisito ulivu une'e 19:11-21

Misakisakiinu Satani muxolu tauu ie itemaxu mavulovexa ta'uve 20:1-6

Mikalusou Satani avile 20:7-10

Voxo sou ta mitema itulu no anu vaivaikala 20:11-15

Loxotolo ilou lia xe Ielusalemu alavua 21:1-22:5

Vaikala kaluxusou 22:6-21

1^hVaivaikala ane 'o, Lataua mulosou Iesu Kalisito tei lexe upala'alixu noxi'a ta mitema sou xaixai vitanisi noxou sou ilavusou mii ma'ia ane 'ala'alasi sou uxali maninasou. La sou anu Iesu muavuti, la mupalusou angelo vile noxou sou mune'e mulosielixu eni itema sou xaixai vitanisi noxou, ualasilolexe Ioanesi. ²Angelo mulosielixu mimii mukalu, la eni ekaukavunu mimii latala e eni emaisou. No anu kaukavu noxi'ilo ne, eni ea'aloxu vaivaikala manina noxou Lataua mo vaivaikala manina noxou e anu Iesu mupala'alixu. ³Ia Lataua ualusou 'ei ane uitisou vaivaikala e anu mutotokalasou, mo anu ualusi'a ane'i ane ilomusou mii ma'ia ane eni

ekaukavunu mo imulaxu no tane'i. Xo 'ala'alaisi sesi sou mimii e eni emaisou ne, uxali manina.

Vaivaikala Noxou Lataua Ulai Noxi'a ta Mitema Noxou ne Asia

^{4j}Eni alinga lexe alauna mo opo se'isisi noxou Lataua uxolu noxinge ngingi ta mitema noxou no tuala muxatele tamei no xalee lia tila ne Asia. Ia enisisi alinga aloxo ne uasi. Anu ane muxolu tatei mo muxolu vaimomo 'o mo ili'i la anu une'e ilo'a ta uleenu muxatele tamei e ixoxolu 'alai no pa'umolu, ^{5k}mo alauna mo opo se'isisi noxou Iesu Kalisito uxolu noxinge. Anu mu'oxonu xaixai laixe sou mua'aloxu a'alo laixe noxou Lataua mo Anu mumauli tei noxi'a ta mitema e misoisoli, xe Anu usaxila'a ta tatanaanu tuatuala no lia 'o kalumo.

Iesu tanunenge, la sou musolisinge mo sialuxu munixi sou mululusinge no anu sakisaki sou 'ili'ilixi masumasua. ^{6l}No anu soli noxou ne, la Anu mu'unalailinenge no anu saxisaxila'u noxou Lataua mo nenge texali loxo ta aili'i sou taxaxai noxou Lataua, anu Maminge. La sou nenge ta'itinu ualasou mo Anu molu usaxila'inge no anu xavi mo lamana noxou no voxovoxo utotomu mo kaluxu uasi! Manina.

^{7m}Ngamaisou! Anu a unene'e no anu tamuxala, la ta mitema latala imaisou mine unene'e. Mo ane'i ane mito'omolu kalumo imasiou. La ta mitema latala no lia 'o ne, itama. Ani, mii ne, uxali manina.

⁸ⁿLataua anu Tila mo xaviinu musuku misevile, muxolu tatei mo muxolu vaimomo 'o mo ili'i la Anu une'e,

muvikala lexe, "Eni exolu tatei mo, mo ili'i la eni axolu."

Eni Emaisou Kalisito

⁹Eni Ioanesi, ea'aloxu vaikala manina noxou Lataua mo eni apala'alixu vaikala noxou Iesu Kalisito, la sou ane'i mikusailo elai exolu no la'olu vile ilemo lexe Patomosi. Eni vivinge, xo nenge nenge'a tamulinu Iesu, la sou nenge taxaxamulinu navunavu, ia taxolu se'isisi mo tatulu pekia'inge no anu tu'utu'umaxu, mo nenge taxomaiou voxo ane Lataua usaxila'inge. ¹⁰Ia no voxo sou lalotu, la Uleenu Tavuna mu'ana'ana noxilo, la elomusou 'ava tatila no tumalilo loxo itema vile mutaunu xoolau. ¹¹La muvikala aloxo 'o, "Nakaukavunu no anu mipipinu mii ma'ia ane nini namaisou mo nasova ulai noxi'a ta mitema noxou Lataua no tuala muxatele tamei ano, tuala ne Epeso mo ne Sumuna mo ne Peluxamo mo ne Tiatila mo ne Saludesi mo ne Piladelupia xe ne Laodekia."

¹²Eni elomusou aloxo ne, la xiu sou lexe amaisou 'ei ane muvikalaleli ne. La emaisou mii sou itulusou telu xoulu no anu muxatele tamei, ia mulalami manina. ^{13o}Ia no taiinu, la emaisou itema vile loxo itema 'Olu mutaa tokolomo veveni molu teitexi la mulai muxali no lia no tava'u. Mo emaisou utupoko xoulu vile mulamilami no lutunu. ^{14p}Mo emaisou kisou laxusou ne mukea manina loxo sipsip laxusou xe loxo tamuxala mo iou ne uvaxa loxo navu lamixu. ¹⁵Mo tava'u ne loxo barasi ulamilami e mixutu la mosomoso vile uxolu no anu uasisi. Mo xolunu ne loxo lexa utaloxo no kisou ulu. ^{16q}Mo utetelisi'a ta oto muxatele tamei no avolu tema, mo lavisou

j1:4 Mul 3:14-15; Pal 3:1; 4:5 **k1:5** Lex 89:27; Kol 1:18 **l1:6** 1Pi 2:9; Pal 5:10; 20:6 **m1:7** Tan 7:13; Sek 12:10; Mat 24:30; Ioa 19:34-37; 1Te 4:17

n1:8 Pal 21:6; 22:13 **o1:13** Tan 7:13; 10:5

p1:14 Ese 43:2; Tan 7:9; 10:6; Pal 2:18; 19:12 **q1:16** Eva 4:12; Pal 2:12; 19:15

vile anaxu tamei ne anaxu misevile mu-
laa muuatu no anaxu. Xe iou ne loxo aso
e ukaa lailaixe.

¹⁷Eni emaisou aloxo ne, la elapau
loxo itema musoli mulu'e no tava'u. La
sou Anu mumulaxu avolu tema noxilo,
la muvikalaleli lexe, "Na'ume mamu, xo
eni exolu tei mo ili'i la eni axolu, ¹⁸mo
eni tava'u maui, la sou eni esoli. Ia na-
maisou, eni emauli mo umomomo sou
asoli la uasi. Mo eni amomomo sou at-
ulusou itema vile musoli mo alaane'i
ane'i ane mixolu no tualasi'a ta mitema
misoisoli.

¹⁹Ioxe, nini nakaukavunu mii ma'ia
ane nini nemaisou mo mii ma'ia ane nini
namaisou vaimomo 'o mo mii ma'ia ane
sou uxali ili'i. ²⁰Ia, laaxu ta oto mux-
atele tamei e nini nemaisi'a etetelisi'a
no avolo tema mo mii sou itulusou
telu xoulu no anu muxatele tamei ne,
aloxo 'o. Ta oto muxatele tamei ne,
musosovosi'a ta angelosi'a ta mitema
noxou Lataua no tuala muxatele tamei,
xe mii sou itulusou telu no anu muxatele
tamei ne, musosovosi'a ta mitema noxou
Lataua no tuala muxatele tamei."

Vaikala Ane 'o Ulai Noxi'a ta Epeso

2^s"Nini nakaukavu vaivaikala ane
'o ulai noxou angelo noxi'a ta
mitema noxou Lataua ne Epeso. Itema
e utetelisi'a ta oto muxatele tamei no
avolu tema xe umuamua'i no tainu mii
sou itulusou telu xoulu no anu mux-
atele tamei ane mulamilami ne, uvikala
aloxo 'o, ²^tEni elavusou 'ili'ilixomengi
mo xaixai tatila e ngingi nge'oxonu. Mo
eni elavu lexe ngingi ngatulu pekia'inge
no anu tu'utu'umaxu mo ngingi ngamo-
momo sou ngatulu noxi'a ta mitema ta
masua la uasi. Mo eni elavusou lexe

ngingi ngetovone'i ane'i ane mikalavoin-
gengi lexe ane'i ta mitema noxou Iesu
sou upalupalusi'a la ngelavusi'a lexe
ane'i ta mitema sou kalakalavoisi. ³Mo
ngingi ngetulu pekia'inge mo ngexolu
se'isisi no anu tu'utu'umaxu xo ngingi
ngemulileli no ualasilu ia ngingi ngato-
tosa uasi.

⁴Ia eni akalapuusinge. Xo ngingi tei
la ngemasaxailo, ia vaimomo 'o la nga-
masaxailo uasi. ⁵La sou ngingi ngax-
avutalanu 'ilixu laixe ngingi ngemulinu
tei. Ia vaimomo 'o ngingi ngelapau! La
sou ngingi ngaxiu mo ngamulinu 'ili'il-
ixu ane ngingi nge'oxo'oxo tei sou nga-
masaxailo. Lexe ngingi ngaxiu uasi, la
eni ane'e axexeenu mii sou itulusou telu
no anu noxinge no tanixu ne asukunu
ulai va'axu. ⁶Ia eni a'iti ualasinge, xo
ngingi ngamasaxau 'ili'ilixu noxi'a ane'i
ane mimulinu xavutala noxou Nikolasi
uasi manina aloxo eni kalumo.'

⁷^vEi ane sangalou, la ulomusou
vaikala ane Uleenu Tavuna
muvikalane'i ta mitema noxou Lataua
no anu laixe. Xe anu ane ualulixu
'oto'oto, la eni apelemasaxanu sou u'ou
ovu sou maui ngiaxu. Ovu ne, mutulu
no nano no tuala laixe noxou Lataua."

Vaikala Ane 'o Ulai Noxi'a ta Sumuna

⁸"Nini nakaukavu vaivaikala ane 'o
ulai noxou angelo noxi'a ta mitema ne
Sumuna. Itema e soko'u mo kaluxu xe
musoli ia mumauli la ne, Anu uvikala
aloxo 'o, ⁹^wEni elavusou lexe ngingi
ngaxamulinu navunavu mo mengi mimii
uasi, ia noxou Iesu Kalisito la ngingi
mengi mimii tavu'alo. Mo eni elavu
lexe ta mitema ane ane'i ikalavoi lexe
ane'i ta Iutaia ne, ivikala masuasinge.
Ia ane'i ta Iutaia manina uasi, ane'i ta

^r1:17 Ais 44:6; 48:12; Pal 2:8; 22:13 ^s2:1 Pal 1:16 ^t2:2 1Ioa 4:1

^u2:5 Pal 3:3 ^v2:7 Tav 2:9; Pal 22:2, 19 ^w2:9 2Ko 11:14-15; Pal 3:9

mitema noxou Satani. ^{10x}Ia mamu sou nga'ume no anu navunavu e 'ala'alai sou ngingi ngaxalisou. Eni avikalangengi lexe itema masua anu Satani umulaxa'a se'i noxinge no nano no taasou navunavu sou utovongengi mo ngingi ngaxolu no anu navunavu ane ne voxo mavulovexa. Ia ngingi ngatulu peki-a'inge ulai utalo no voxo ane ngingi ngasoli, la eni alosinge mauli ane kaluxu uasi loxo eni alosou itema e muuli no anu saisale kisivalu.'

^{11y}Ei ane sangalou, la ulomusou vaikala ane Uleenu Tavuna muvikalane'i ta mitema noxou Lataua no anu laixe. Xe anu ane uaulixu 'oto'oto, la anu umomomo sou uulua no anu soli tameisou uasi."

Vaikala Ane 'o Ulai Noxi'a ta Peluxamo.

¹²"Nini nakaukavu vaivaikala ane 'o ulai noxou angelo noxi'a ta mitema ne Peluxamo. Itema e utetelisou laviso anaxu tamei ia laviso ne anaxu misevile ne, uvikala aloxo 'o, ¹³'Eni elavusou lexe ngingi ngaxoxolu no tani ane ne Satani musaxila'u. Ia ngingi ngamulimulileli kalumo. Xe no voxo ane ta mitema no tualasinge e Satani muxolu no anu ne mivau Antipasi sou musoli, la ngingi ngaxiu tumalingeilo uasi. Io anu ne, anu mu'oxonu xaixai laixe sou mua'aloxu ualasilu.

^{14z}Ia eni akalapuusinge no anu mimii mose'i, xo ta mitema se'i no taiingengi ne mimulinu vaivaikala e Balamu mulosie'ixu. Tatei, la anu mulosiouxu Balaki sou mu'oxone'i ta Isilaeli sou misusu la mi'ou la'ilali e milosi'a ta Maliava sou kalakalavoi. Xe mi'oxonu 'ili'ilixu masumasua sou vote'i. ¹⁵Aloxo ta mitema

mose'i no taiingengi kalumo mimulinu vaivaikala e Nikolasi mulosie'ixu. ¹⁶La sou ngaxiu. Ia lexe ngingi ngaxiu uasi, la eni 'ala'alai sou alivu ane'e noxinge. Ane'e la a'otoxa'a no anu laviso no anaxo.'

^{17a}Ei ane sangalou, la ulomusou vaikala ane Uleenu Tavuna muvikalane'i ta mitema noxou Lataua no anu laixe. Xe anu ane ualulixu 'oto'oto, la eni aitiu la'ilali ilemo lexe mana e mitalumeu. Mo eni alosou lavo'o kea vile. No anu lavo'o kea ne, la mikau-kavunu uala vile alavua no anu, ia anu ane uno'u lavo'o ane nesi ulavusou."

Vaivaikala Ane 'o Ulai Noxi'a ta Tiatila

^{18b}"Nini nakaukavu vaivaikala ane 'o ulai noxou angelo noxi'a ta mitema noxou Lataua ne Tiatila. Lataua 'Olu e iou loxo navu lamixu xe tava'u loxo barasi ulamilami ne, uvikala aloxo 'o, ¹⁹'Eni elavusou 'ili'ilixomengi mo 'ilixu sou ngemasaxau Kalisito mo muxamuxaxu tangengi noxou mo xaixai e ngingi nga'oxo'oxonu ulai noxi'a ta menexinge mo elavu lexe ngingi ngetulu peki-a'inge no anu tu'utu'umaxu. Mo elavu lexe 'ili'ilixu e ngingi nga'oxo'oxonu ne muaulixu 'ilixu ane ngingi nge'oxo tei.

^{20c}Ia eni akalapuusinge, xo ngingi iengi muvaxaie sema to ne ualasio lexe Iseveli. Ane mele milemele lexe ane sema palomatana vile. Ane milosie'ixa'a ta mitema sou xaixai noxilo vitanisi sou mi'oxonu 'ili'ilixu masumasua sou vote'i mo mi'ou la'ilali ane milosi'a ta Maliava sou kalakalavoi. ²¹Eni elosie voxo mose'i sou lexe ixu no anu 'ili'ilixoe sou vote'i ne, ai ane imasaxa uasi. ²²La sou eni alosie pipiena mo

^x2:10 2Ti 4:8; Iak 1:12 ^y2:11 Pal 20:14; 21:8

^z2:14 Iti 22:1-25:2; 31:16; 2Pi 2:15 ^a2:17 Mul 16:4, 14-15, 33-34; Ais 62:2; Ioa 6:48-50 ^b2:18 Pal 1:14-15 ^c2:20 1Ta 16:31; 2Ta 9:22

ixamuli navunavu tatila mo iailixu no luusie. Mo eni alosi'a ane'i ane mitaula'i ia milai noxie navunavu toxoxa'a lexe ane'i ixiu tumali'au 'ili'ilixu noxie uasi. ^{23d}Mo eni ave'ave'a ane'i ane mimulimuline isoisoli. La sou ta mitema noxou Lataua ukalusi ne, ilavu lexe eni elavusou manina ta mitema tane'i ilou xavutal'ai'a mo eni akoli ulai noxinge no anu mii ma'ia ngingi vilevilesi nga'oxonu. ²⁴Ia eni avikalangengi ngingi ta mitema pa'usou ne Tiatila e ngingi ngamulinu vaivaikalai'a mo ngalavusou mii noxou Satani ane mutalume uasi. Eni amomomo sou alosinge tu'utu'umaxu se'i uasi. ^{25e}Ia ngatetelisu mii ma'ia ane ngingi ngenou ulai utalo no mine eni alivu ane'e.'

^{26f}Ei ane uuaulixu 'oto'oto mo u'oxonu mii ma'ia ane eni emasaxau ulai utalo no anu voxo ane anu usoli ne, la eni alosou xavi sou usaxila'a ta mitema no xalexalee tuatuala ukalusi.

²⁷Anu usaxila'a no anu vilaxoxu aeni ane xaviinu musuku sou umamulone'i ta mitema loxo latotope ane mi'oxonu no anu lia utuxusi aloxo eni eno'u xavi noxou Mamilo. ^{28g}Mo eni alosou xuae sou lamana ukea.'

²⁹Ei ane sangalou, la ulomusou vaikala ane Uleenu Tavuna muvikalane'i ta mitema noxou Lataua no anu laixe."

Vaivaikala Ane 'o Ulai Noxi'a ta Saludesi

3^h"Nini nakaukavu vaivaikala ane 'o ulai noxou angelo noxi'a ta mitema noxou Lataua ne Saludesi. Ite ma ane mutetelisi'a ta ulee muxatele tamei noxou Lataua mo ta oto muxatele tamei uvikala aloxo 'o, 'Eni elavusou 'ili'il-

ixomengi. Ta mitema ivikala lexe ngingi loxo ngemauli, ia uasi to ngingi loxo ngesoisoli. ²Ngingi ngatulu mo ngaavutunoxou mii ma'ia ane uxoxolu noxinge sio ia 'ala'alaisou ukalu. Xo eni amaisou 'ili'ilixomenge uxali laixe mo umomomo no iou Lataua noxilo uasi. ³ⁱLa sou ngaxavutalanu mii ma'ia ane ngingi ngelomusou mo ngenou. La sou ngamulinu mo ngaxiu tumalingeu 'ili'ilixu masumasua. Ia lexe ngingi ngatulu uasi, la eni ane'e akulukengengi loxo itema sou pakali une'e. Ia ngingi ngalavusou aso iou ane eni ene'e no anu uasisi manina.

^{4j}Ia ta mitema mose'i no taiingengi ne Saludesi ne, ane'i mitaanu tokolomo nuni'u uasi. Nexi noxi'a tatokolomoxu tokolomo kea mo noxi'a tamuamua'i takei, xo ane'i mimomomo. ^{5k}Anu ane muuaulixu 'oto'oto ne, la anu utokolomoxu tokolomo kea loxo ane'i. La sou eni umomomo sou aiasou ualasou no anu lavuku sou mauili uasisi manina. Ia eni amoxo'u ualasou no iou Mamilo ilo'a ta angelo noxou.' ^{6l}Ei ane sangalou, la ulomusou vaikala ane Uleenu Tavuna muvikalane'i ta mitema noxou Lataua no anu laixe."

Vaivaikala Ane 'o Ulai Noxi'a ta Piladelupia

^{7l}"Nini nakaukavunu vaivaikala ane 'o ulai noxou angelo noxi'a ta mitema noxou Lataua ne Piladelupia. Vaivaikala ane 'o ne, noxou ane noxou Lataua mo uvikala lexe u'oxonu ma'ia la Anu umulinu. Anu utetelisu xavi sou usaxila'u siliko sou aitenga. Loxo Deviti la sou Anu ukisiinu aitenga, la umomomo sou evile utatusou uasi. Xe Anu utatusou aitenga, la umomomo sou evile ukisiinu

^d2:23 Lex 7:9; Iel 17:10; Pal 20:12-13 ^e2:25 Pal 3:11 ^f2:26 Lex 2:8-9 ^g2:28 Pal 22:16 ^h3:1 Pal 1:4, 16 ⁱ3:3 Mat 24:43-44; 1Te 5:2; Pal 2:5; 16:15
^j3:4 Iud 1:23 ^k3:5 Mul 32:32-33; Mat 10:32; Luk 12:8 ^l3:7 Ais 22:22

uasi. ⁸mEni elavusou 'ili'ilixomengi, la sou ngamaisou eni ekisiinu aitengasinge mo a ututulu no laxungengi. Aitengasinge ne, umomomosou evile utatusou uasi. Mo eni elavusou lexe ngingi xavi seville a uxoxolu, la ngingi ngemulinu vaivaikala noxilo mo ngatalume noxilo uasi. ⁹nIa ngamaisou, ta mitema ane ipita noxou Satani ane'i me'a imoxo'a lexe ane'i ta Iutaia ia uasi, ane'i ta mitema sou kalakalavoi. La eni a'oxone'i ine'e itangatulu no tavainge mo ilavusou lexe eni emasaxainge. ¹⁰oNgingi ngemulinu vaivaikala noxilo mo tu'utu'umaxu muxalisinge la ngexolu se'isisi, la sou eni asaxila'inge no anu voxo sou tovtotovo. Voxo sou tovtotovo ne, anu 'ala'alai sou uxali no xalexalee tuatuala no lia 'o ukalusi sou utovone'i ane'i ane mixolu no lia 'o.

¹¹Eni 'ala'alai sou alivu ane'e, la sou ngingi ngatetelisu pekia'u mii ma'ia ane ngingi ngeno'u, mo sou evile umomomo sou u'umenu kisivalu no kisinge muxamuxaxu uasi. ¹²pAnu ane muaulixu 'oto'oto ne, la eni a'oxonu loxo atulusou tani tila noxou Lataua noxilo. Anu umomomo sou uxexee uasi mo eni akaukavunu ualasu Lataua noxilo no anu. Mo eni akaukavunu ualasu tuala noxou Lataua noxilo, anu Ielusalemu alavua. Ielusalemu alavua ne, anu molu teitexi noxou Lataua noxilo ulu'e. Mo eni akaukavunu ualasilu alavua no anu kalumo. ¹³'Ei ane sangalou, la ulomusou vaikala ane Uleenu Tavuna muvikalane'i ta mitema noxou Lataua no anu laixe."

Vaivaikala Ane 'o Ulai Noxi'a ta Laodekia

¹⁴"Nini nakaukavunu vaivaikala ane 'o ulai noxou angelo noxi'a ta mitema noxou Lataua ne Laodekia. Vaivaikala ane 'o ne, noxou itemasou Manina, Anu uvikala lexe u'oxonu mii ma'ia la Anu umulinu vaikala noxou mo Anu mua'aloxu a'alo laixe noxou Lataua mo Anu usaxila'u mimii latala ane Lataua mukoinu mukalusi. ¹⁵qIa eni elavusou 'ili'ilixomengi. Ngingi xavingengi malaxo uasi sou ngamulinu vaivaikala noxilo loxo lexa lelemesou xe ialuxu uasi. La sou eni emasaxa lexe ngingi ngaxali loxo lexa ialuxu, xe uasi la ngaxali loxo lexa lelemesou. ¹⁶Tava'u xo ngingi loxo lexa ialuxu mo lexa lelemesou uasi, ia ngingi loxo lexa ialuxu malaxo uasi, la eni 'ala'alai sou aexingengi uuatu no anaxo. ¹⁷Ia ngingi ngavikala lexe. 'Eni amitema sou lavuluti. Eni eno'u mimii iouiou mukalu, la sou eni emasaxau mii vile la uasi.' Ia ngingi ngalavusou lexe xoluxolungengi ne masumasua uasi. Ta maula moso ngalavusou lexe ngingi ngexolu vitanisi mo iengi selevelenu xe paxapaxainge uasi. ¹⁸sLa sou eni apeletotosinge lexe ngingi ngalotonu xoulu noxilo ane mielaxu no navu mo muxali alavua la sou ngingi ngaxali itema sou lavuluti, la sou ngingi ngalotonu tokolomo kea noxilo mo ngataanu sou utaluxu vasimenge e paxapaxa'u, la ngamaela uasi. Mo ngalotonu lamalasile noxilo sou iengi, mo sou ngamalei. ¹⁹tAne'i ane eni emasaxai'a, la eni akaitolone'i mo apuasi'a. La sou xavingengi mo ngaxiu 'ili'ilixomengi. ²⁰uNgamaisou! Eni a atu-

^m3:8 1Ko 16:9 ⁿ3:9 Ais 45:14; 49:23; 60:14; Pal 2:9

^o3:10 Luk 21:19; 2Ti 2:12 ^p3:12 Ais 62:2; 65:15; Pal 14:1; 21:2

^q3:15 Rom 12:11 ^r3:17 Luk 12:21; 1Ko 4:8 ^s3:18 Ais 55:1

^t3:19 1Ko 11:32; Eva 12:6; Pal 2:5 ^u3:20 Ioa 14:23

tulu no aitenga mo apolopolo. Lexe 'ei ane ulomusilo mo ukisiinu aitenga, la eni a'unalai mo nexi noxou ta'ani tapita.

²¹Noxou anu ane muaulixu 'oto'oto ane ne, la eni apamatolanu sou nexi noxou taxolu no xavi muxolu no anu, loxo eni euaulixu 'oto'oto ne la nexi noxou mamilo texolu no luusou. ²²'Ei ane sangalou, la ulomusou vaikala ane Uleenu Tavuna muvikalane'i ta mitema noxou Lataua no anu laixe."

Luusou no Opo Loxotolo

4^vAnu mulosilo vaivaikala ne mukalu xe eni emalei, la emaisou aitenga vile mukisi no opo loxotolo. La eni elomusou itema xolinu loxo xoolau e muvikalaleli tei muvikalalo aloxo 'o, "Natelo mo alosienixu mii ma'ia ane uxali manina ili'i no vaivaikala ane elosine."^{2w}Eni elomusou vaivaikala ne mukalusi ka Uleenu Tavuna mu'ana'ana noxilo, la emaisou itema vile uxoxolu no luu no opo loxotolo. ^{3x}La vasimolu ne kaukavuxu loxo lavo'o vevesinu xe laoulauouinu. Xe muloxu lele'e kaukavuxu vevesinu muxixaonu luu ne. ^{4y}Mo no anu luu itemaxu vile mo tami'a ne ta tatila itemaxu vile mo tami'a a mixolu mixixaonu ne la ta tatila itemaxu vile mo tami'a ixoxolu no anu. Mo ane'i mitokolomo no anu tokolomo kea xe mitaanu kisivalu mi'oxo no anu xoulu. ^{5z}Ia no luu ane no nixi, la lele'e ulamilami xe upaupau la luluxu uvalivalixumu. Xe no talaxu, la telu muxatele tamei ukaakaa. Anu ta ulee noxou Lataua muxatele tamei. ^{6a}Mo no talaxu, la emaisou mii vile loxo laxalasi toxoxa'a loxo luki mulamilami. Mo no nixi no luu ne, la eni emaisi'a ta mii tami'a mitulu mixixaonu luu ne. Ia ane'i ta mitema, ne ie'i

tavu'alo misevile mutaasou vasime'a, ili'i xe u'uli. ⁷Vile noxi'a ne, anu iou loxo laeoni. Tameisou ne, iou loxo bu-lumakau mulu. Tatalusou ne iou loxo itema xe tami'asou ne, iou loxo nenusuluvu uvavava teitexi. ^{8b}Ta mii tami'a ne, ane'i vilevilesi vivisi'a muxatele vile, mo ie'i tavu'alo mutaataasou mukalusi, mo mutaasou vivisi'a laalaaxu kalumo. Ia no aso xe no 'olovoxo, la ane'i ima'ilasou ivikala aloxo 'o uasi. Ivikala lexe, "Lataua malemalenga mo malemalenga mo malemalenga.

Anu Tila mo xaviinu musuku misevile. Anu muxolu tei mo vaimomo 'o xe ili'i la ulivu une'e."

⁹No mine ta mii ne i'itinu ualasu mo itaxaanu xe ilemo laixe noxou anu ane muxolu no luu mo umauli no voxovoxo utotomu mo kaluxu uasi, ^{10c}la ta tatila itemaxu vile mo tami'a italoxxu ulu'elai no talaxu itema e uxolu no luu sou ilotu noxou ane umauli no voxovoxo utotomu mo kaluxu uasi. Ane'i miluvusu kisivalui'a mo mimulaxu no talaxu, la mivikala aloxo 'o.

¹¹"Nini Tilasixe xe Lataua noxixe, nini umomomo sou i'itinu ualasinu mo itaxaneni, xe i'osasinu sou xavi noxine. Xo nini nekoinu mimii latala mukalusi mo no anu masaxa noxine la ane'i mixali mo mixolu."

Kaukavu Ane Mipipinu Xe Sipsip 'Olu

5^dMo itema uxolu no luu ne ia no avo tema, la eni emaisou kaukavu vile mipipinu muai. Kaukavu ne, mikaukavunu xalee vile xe xalee vile mo misakiinu no anu sakisaki muxatele tamei. ²Mo eni emaisou angelo vile xavi misevile mu'ava tatila aloxo 'o,

^v4:1 Pal 1:1, 10 ^w4:2 Ais 6:1 ^x4:3 Ese 1:28 ^y4:4 Pal 3:18

^z4:5 Ese 1:13; Sek 4:2; Pal 1:4; 8:5; 11:19; 16:18 ^a4:6 Ese 1:5-10, 22; 10:14

^b4:8 Ais 6:2-3; Ese 1:18; 10:12 ^c4:10 Pal 19:4 ^d5:1 Ais 29:11; Ese 2:9-10

“Ei umomomosou ululusou sakisaki mo uxavulalanu kaukavu ne?” ³Ia evile uxolu teitexi no opo loxotolo mo no lia 'o xe no nano no lia umomomo sou uxavulalanu kaukavu ne mo umaisou uasi. ⁴Eni atatama xo ixalisou evile umomomo sou uxavulalanu kaukavu ne mo umaisou uasi. ⁵eLa vile noxi'a ta tatila muavuti la muvikalaleli aloxo 'o, “Natama uasi. Namaisou! Laeoni molu no anu mata Iudasi mo Anu Deviti uli'u muaulixu Satani. La sou Anu mumomomosou ululusou sakisaki muxatele tamei xe uxavulalanu kaukavu ne.”

⁶fAnu muvikalaleli mukalu, la ani emaisou Sipsip 'Olu ututulu no nixi no luu. La ta mii tami'a ilo'a ta tatila mixixaonu. Sipsip 'Olu ne, anu loxo mivau mo sikilinu muxatele tamei xe iou muxatele tamei. Iou muxatele tamei ne, anu ta ulee noxou Lataua muxatele tamei ane mipalusi'a milu'e no lia 'o mukalusi. ⁷Anu muavuti la mune'e noxou itema e uxoxolu no luu ne sou muno'u kaukavu ane mipipinu muai no avolu tema. ⁸gAnu muno'u mukalu, la ta mii tami'a ilo'a ta tatila itemaxu vile mo tami'a mixola'u tava'u sou milotu noxou. Ane'i vilevilesi mitetelisu susapu xe paku mi'oxo no anu xoulu ia mii i'elaxu la tuma'u lailaixe mu'ana'ana no anu. Tuma'u lailaixe ne, anu lakilaka noxi'a ta mitema noxou Lataua. ⁹hLa ane'i milexe lexe vile alavua aloxo 'o, “Nini nemomomo sou nano'u kaukavu ne mo nalulusou sakisaki, xo nini neuluasi'a mo no anu sialuxene, la nini neno'u ulusi'a ta mitema noxou Lataua ane mata noxi'a iouiou

mo vaikalai'a iouiou mo vasime'a kaukavunu iouiou no xalee xalee tuatuala mukalusi.

¹⁰iMo nini nesosovosi'a mo mixali ta tatanaanu tuala xe ta aili'i sou ixaxai noxou Lataua noxinge.

La sou ane'i isaxila'a ta mitema latala no lia 'o ukalusi.”

¹¹jMilexe mukalu, la emaisi'a ta angelo tavu'alo mo elomusou xoline'i. Ia itiitisi'a tavu'alo musuku mo umomomosou ta'itisi'a uasi. Ane'i mixixaonu luu ilo'a ta mii tami'a xe ta tatila. ¹²La milexe tatila manina aloxo 'o, “Sipsip 'Olu anu muulua ne, umomomosou uno'u xavi mo lavuluti mo lavulavu noxou Lataua xo Anu xaviinu. Xe nenge tataxanu mo ta'iti ualasu mo ta'osasou.”

¹³Mo elomusi'a ta mimii latala mukalusi no opo loxotolo mo no lia 'o mo no laaxu lia mo no luaki milexe. Ane'i latala mukalusi mixolu no anu ne, milexe aloxo 'o.

“Itema ane muxolu no luu mo Sipsip 'Olu ne, nenge ta'osasi'a mo ta tataxane'i xe ta'itinu ualasi'a no voxovoxo utotomu mo kaluxu uasi, xo ane'i xavine'i sou isaxila'u mimii latala ukalusi.”

¹⁴Ane'i milexe mukalu, la ta mii tami'a mivikala lexe “Manina,” xe ta tatila mixola'u tava'a sou milotu noxi'a.

Sakisaki

6^kMo ani emaisou Sipsip 'Olu mululusou sakisaki vile no anu sakisaki muxatele tamei. La ani elomusou vile noxi'a ta mii tami'a ne muvikalaleli la

^e5:5 Tav 49:9; Ais 11:1, 10; Pal 22:16 ^f5:6 Sek 4:10; Ioa 1:36; Pal 13:8

^g5:8 Lex 141:2; Pal 8:3-4 ^h5:9 Lex 33:3; 40:3; 96:1; 98:1 ⁱ5:10 Mul 19:6; Ais 61:6; Pal 1:6; 20:6 ^j5:11 Tan 7:10; Eva 12:22 ^k6:1 Pal 4:6; 5:1

xolinu loxo lele'e upau la luluxu. Muvikala aloxo 'o, "Nane'e." ²Eni emalei la oosi kea vile a ututulu no talaxo. Itema ane muxolu no oosi lataanu ne, mutetelisou pasiko mo milosou kisivalu. La anu muiave mulai loxo itema muuliuli no anu 'oto'oto.

³Xe no mine anu mululusou sakisaki tameisou, la eni elomusou tameisou noxi'a ta mii tami'a ne muvikala aloxo, "Nane'e." ⁴La oosi vile ane lauolauoinu loxo navu ututulu no talaxo. La itema muxolu no latanu oosi ne, ane'i milosou xavi sou uxexeenu opo se'isisi noxi'a ta mitema no lia 'o ukalusi mo sou ane'i ive'a ngatongato'o isoisoli. Ane'i milosou viso vile tatila.

⁵Xe no mine anu mululusou sakisaki tatalusou la eni elomusou tatalu sou noxi'a ta mii tami'a ne muvikala aloxo 'o, "Nane'e." Eni emalei, la oosi vile ane muxusi a ututulu no talaxo. Itema ane muxolu no oosi latanu ne, mutetelisou mii sou itilovosou no avolu. ⁶La eni elomusou mii vile xolinu loxo itema no taiine'i ta mii tami'a ne. La anu muvikala aloxo 'o, "Uiti ngiaxu Lita vile" umomomo no anu Denalia[§] vile. Xe bali ngiaxu Lita tatalu umomomo no anu Denalia vile. Ia nga'oxo masuanu ueli ilou uaini uasi. Ia ngasaxila'u uulusou laixe."

⁷Xe no mine anu mululusou sakisaki tami'asou, la eni elomusou kaluxusou noxi'a ta mii tami'a ne muvikala aloxo 'o, "Nane'e." ⁸Eni emalei, la oosi vile ane kuakuala a ututulu no talaxo. Itema ane muxolu no oosi latanu ne, ualasu lexe soli. La tualasi'a ta mitema misoisoli muxolu 'alai noxou. Ia Lataua mulosi'a

xavi sou ive'ave'a ta mitema no lia 'o no xalee tami'asou. Ive'ave'a no anu viso mo kaetoto xe pipiena masumasua. Mo ta mimii ta vova no lia 'o ive'ave'a.

⁹Xe no mine anu mululusou sakisaki ta'uvesou, la eni emaisi'a ta mitema e mive'ave'a uleene'i no valovalo laaxu. Ane'i mive'ave'a xo ane'i mimulinu vaivaikala noxou Lataua xe mimuxamuxaxu tane'i noxou Iesu mulai mutalo no mine misoisoli. ¹⁰La ane'i mi'ava tatila aloxo 'o, "Nini Tila e usaxilaixe mo ninisisi Lataua noxixe xe nini itema sou kalavoi uasi. Nexi taxolu voxo ta'ei, la sou nini natulusi'a ta mitema ixolu no lia no anu vaivaikala mo nakolinu sialunexe?" ¹¹La anu mulosi'a tokolomo kea vilevilesi mo muvikalane'i lexe, "Ngaxolu maxuvee sevile 'o, mo ngaxomaie'i ta mitema sou xaixai vitanisi noxilo ane ane'i ta vivinge noxou Iesu mo ive'a isoisoli 'o loxo ane'i mi'oxonu noxinge. Lexe itiitisi'a umomomo ukalu, la sou eni akolinu."

¹²Xe no mine anu mululusou sakisaki muxatelevilesou xe eni emalei, lalua toxoxa'a muxali. La aso muxali suinu loxo tokolomo vile muximuxi mi'oxonu no anu mee laxusou mo so'io muxali lauolauoinu loxo sialu. ¹³Mo ta oto teitexi no loxotolo milapalapau milu'e no lia loxo atume toxoxa'a u'elesou ovu lovo ngangingangisou la ulapalapau ulai no lia. ¹⁴Xe loxotolo tasiauxu loxo mipipinu kaukavu, la laxalaxa'ilu ilou la'ola'olu no luaki mivulasou tanixa'a.

¹⁵Mimii ne muxali, la ta tatanaanu tuatuala mukalusi ilo'a ta 'ili'ili'a mo ta tatila sou xaixai noxi'a ta mitema sou

[¶]6:6 Lita vile ne loxo Kilo vile no 'a lalaisi.

[§]6:6 Denalia vile noxi'a ta Romu ane anu uulu sou itema vile uno'u sou muxaxai no anu no voxo vile lololi no xai ane lingamo.

^l6:2 Sek 1:8; 6:1-6 ^m6:8 Iel 15:1-3; Ese 5:12, 17; 14:21

ⁿ6:11 Pal 7:9, 13; 19:14 ^o6:12 Mat 24:29; Apo 2:20; Pal 8:12; 11:13; 16:18

^p6:13 Ais 34:4 ^q6:14 Pal 16:20 ^r6:15 Ais 2:10, 19, 21

'oto'oto mo ta mitema sou lavuluti mo ta mitema xavixavine'i mo ta mitema sou xaixai vitanisi ilo'a ta mitema ane ane'i me'a isaxila'a mukalusi no lia 'o ne, milai mitalume no taxatata mo no lavo'o laalaaxu. ¹⁶sLa ane'i mi'ava mulai no laxalaxa'ilu mo lavolavo'o lexe, "Ngalapau ulu'e mo ngatalumeiou iexi noxou ane ane muxolu no luu mo sou umaisixe uasi mo no anu la'ia noxou Sipsip 'Olu. ¹⁷tXo voxo toxoxa'a sou la'ia noxi'a ilou a muxali 'o la 'ei umomomo sou utuluxu?"

Lataua Musosovosi'a ta Isilaeli 144,000

7 ^uAnu mululusou sakisaki muxatele vile mukalu, la eni emaisi'a ta angelo tami'a mitulutulu no xalee lia kusikusi-nou tami'a. Ane'i mitulutulu sou mitaluxu atume iou tami'a, la uilisou lia mo luaki xe ovuovu uasi. ²Mo eni emaisou angelo vile molu no xalee ane aso utelo no anu unene'e la mutetelisu sosovo noxou Lataua ane umauli. Anu mune'e la mu'ava toxoxa'a mulai noxi'a ta angelo tami'a e Lataua mulosi'a xavi sou i'oxo masuanu lia ilou luaki. ³vAloxo 'o, "Ngingi ngaxolu 'o, mo nenge nenge'a tateinu sosovo no 'alaie'i ta mitema sou xaixai vitanisi noxou Lataua noxinge tei 'o. Xe ukalu, la sou ngingi nga'oxo masuanu lia ilou luaki mo ovuovu." ⁴wMu'ava aloxo ne mukalu, la eni elomusou ititisi'a ane'i ane mino'u sosovo ne muxali loxo 144,000 no anu mata noxi'a ta Isilaeli mukalusi.

⁵Mata noxou Iudasi mino'u sosovo ititisi'a muxali loxo 12,000. Mo mata noxou Lubeni 12,000 mo mata noxou Gado 12,000.

⁶Mo mata noxou Aseli 12,000 mo mata noxou Napitali 12,000 mo mata noxou Manase 12,000 ⁷mo mata noxou Simeoni 12,000 mo mata noxou Levi 12,000 mo mata noxou Isikali 12,000 ⁸mo mata noxou Sevuloni 12,000 mo mata noxou Iosepu 12,000 xe mata noxou Beniamini 12,000.

Ta Mitema Tavu'alo Mitaanu Tokolomo Kea

⁹Eni emaisou ititisi'a ta Isilaeli mukalu xe emalei la, emaisi'a ta mitema tavu'alo manina umomomo sou taitisi'a uasi ane mata noxi'a iouiou mo vasime'a kaukavuxu iouiou mo vaikalai'a iouiou no xalexalee tuatuala mukalusi. Ane'i mitutulu no talaxa'a itema muxolu no luu ne ilou Sipsip 'Olu, la mitaanu tokolomo kea mulalusi xe mitetelisu xoolou volovoloxu no avo'a. ¹⁰xLa ane'i mi'ava tatila aloxo 'o, "Lataua noxinge ane muxolu no luu ilou Sipsip 'Olu upamaulinenge."

¹¹Ane'i mi'ava tatila aloxo ne, la ta angelo ane mitulu mixixaone'i itema muxolu no luu ilo'a ta tatila mo ta mii tami'a milapau milu'elai no talaxo itema muxolu no luu ne sou milotu noxou Lataua. ¹²yIa mivikala aloxo 'o, "Manina lexe nenge ta'osasou Lataua noxinge mo ta'itinu ualasou mo talemolu laixe noxou xe ta taxanu no voxovoxo utotomu mo kaluxu uasi. Xo anu itema sou lavulavu mo xavi noxou ne xaviinu misevile. Manina."

¹³La vile noxi'a ta tatila mutali'isilo aloxo 'o, "Ane'i ta 'ei e mitaanu tokolomo kea mo me'a ne'ei?" ¹⁴zLa ekolinu aloxo 'o, "Tila, nini nelavusi'a."

⁶:16 Luk 23:30 ⁶:17 Ioe 2:11; Mal 3:2

^u7:1 Iel 49:36; Tan 7:2

^v7:3 Ese 9:4, 6; Pal 9:4 ^w7:4 Pal 14:1, 3

^x7:10 Pal 5:6-7 ^y7:12 Pal 5:12

^z7:14 Tan 12:1; Mat 24:21

La anu muvicala lexe, “Ane'i ta mitema ne, ane'i miuaulixu tu'utu'umaxu toxo-toxoxa'a la mi'uinu tokolomoi'a no anu sialuxu Sipsip 'Olu la muxali kea. ¹⁵La sou ane'i milai mixolu no luu talaxu Lataua sou ixaxai noxou no taasou no aso xe no 'olovoxo. La itema ane muxolu no luu ne uxolu noxi'a. ¹⁶aLa ane'i isolixa'a mo isoliu lexa la uasi. Mo aso umomomo sou uve'a mo ialuxa'a la uasi. ¹⁷bXo Sipsip 'Olu e muxolu no nixi no luu ne anu usaxila'a loxo itema sou usaxila'a ta sipsip mo anu uolene'i ilai no lexa sou maui iou. Xe Lataua uiasou ie'i lexaxu.”

Sakisaki Muxatele Tameisou

8 Xe no mine Sipsip 'Olu mululusou sakisaki muxatele tameisou, la teitexi no opo loxotolo ne tani mukii maxuvee sevele.

²La eni emaisi'a ta angelo muxatele tamei mitulu no talaxu Lataua. Ane'i mitulu mukalu, la anu mulosi'a xoolau muxatele tamei.

³cXe eni emalei, la angelo vile la muno'u mii e tuma'u lailaixexasou mi'oxo no anu xoulu mune'e mutulu no anu valovalo. La Lataua mulosou mii tuma'u lailaixexavavalo manina sou u'elaxu ulai noxou ilou lakilaka noxi'a ta mitema noxou no anu valovalo e mi'oxonu no anu xoulu mutulu no talaxu itema muxolu no luu. ⁴No avolu angelo ne, la mii tuma'u lailaixexaiauxuxu ilou lakilaka noxi'a ta mitema noxou Lataua mutelai noxou Lataua. ⁵dLa angelo muno'u navu no valovalo ne sou mutaa mu'una no anu mii tuma'u lailaixexasou la mu'ana'ana. Mukalu, la anu muno'u sou muleanu mulu'e no

lia 'o. La lele'e ulamilami mo luluxu uvalivalixumu xe laliua ukunikuni.

Xoolau

⁶Angelo mu'oxonu mimii ne mukalu, la ta angelo muxatele tamei e mite-telisou xoolau muxatele tamei ne 'alai sou itaunu. ⁷eAngelo vile noxi'a mutaunu xoolau noxou, la aesi lavolavonu mo navu miputa ilou sialu muxali mulapalapau mulu'e no lia 'o. La sou ta mitema mo ovuovu no anu xalee tatalusou lia 'o mo ia'eia'e latala mukalusi mu'ela.

⁸Xe angelo tameisou noxi'a mutaunu xoolau noxou, la mii vile loxo laxa'ilu toxoxa'a u'e'ela ia meleanu mulu'elai no luaki. La xalee tatalusou luaki sialu mukalusi. ⁹Mo ta mimii no luaki xalee tatalusi'a misoisoli xe xalee tatalusi'a lasipi tavu'alo ne mumamumamulo mukalu.

¹⁰Xe angelo tatalusou noxi'a mutaunu xoolau noxou, la oto tatila vile u'e'ela loxo telu molu teitexi no loxotolo mulapau mulu'e no xalee tatalusou lexalexamo pupupulu. ¹¹fOto ne ulasou lexe sixula. La sou xalee tatalusou lexalexane muxali sixula mukalusi xe ta mitema tavu'alo miixu la misoisoli.

¹²gXe angelo tami'asou noxi'a mutaunu xoolau noxou, la xalee tatalusou aso ilou so'io mo ta oto ne mivau la muxali isivoxo. La sou xalee tatalusou aso ilou 'olovoxo ne lamanasou uasi.

¹³hXe eni emalei, la emaisou suluvi nenu vile uvavava teitexi nonixi manina mo elomusou u'ava'ava tatila aloxo 'o, “Tu'utu'umaxu uxali manina noxinge ngingi ane ngaxolu no lia ne. Xo 'ala'alaisou ta angelo tatalu e itaunu xoolau noxi'a uao itaunu.”

^a7:16 Ais 49:10 ^b7:17 Lex 23:2; Ais 25:8; Pal 21:4 ^c8:3 Mul 30:1-3; Pal 5:8

^d8:5 Mul 19:16-19; Liv 16:12; Pal 11:19; 16:18 ^e8:7 Mul 9:23-26; Ese 38:22; Ioe 2:30 ^f8:11 Iel 9:15 ^g8:12 Ese 32:7; Pal 6:12-13 ^h8:13 Pal 9:12; 11:14

9ⁱXe angelo ta'uvesou noxi'a mutaunu xoolau noxou, la eni emaisou oto vile molu teitexi no loxotolo mulapau mulu'e no lia. Anu mulu'e, la milosou siliko sou ukisiinu aitenga sou taxa e kaluxu uasi. ²JⁱIa no mine anu mukisiinu, la navu umuxu muuatu no anu loxo itauxu saavu toxoxa'a. La umuxu isivoxoxu mutaasou aso ilou loxotolo. ³La ta musia'e ta taula mixali no anu navu umuxu ne, la xavine'i loxo ta tanga sou milu'e no lia 'o. ⁴kⁱLa mivikalane'i lexe umomomo sou i'oxo masuanu ia'eia'e ilou sesesee mo ovuovu no lia 'o uasi, ia imaisi'a ta mitema ane sosovo noxou Lataua uxolu no 'alaie'i uasi la ikasi'asi. ⁵Ane'i milosi'a xavi sou ive'ave'a isoisoli uasi, ia ilosi'a navunavusi so'io ta'uve. Xe navunavu ane ane'i ixamulinu ne, anu loxo tanga uvenge la taxamulinu. ⁶lⁱNo nano no voxo ane ne, la ta mitema ikakamuli solixa'a, ia isoli a loxovaa? Mo ane'i imasaxa lexe isoli, ia soli u'ume'a ulai.

⁷mⁱIa ta taula ne, ie'i loxo ta oosi sou 'oto'oto. Mo no kisikisi'a, la mitaataa loxo kisivalu mi'oxo no anu xoulu, xe ie'i loxo ta mitema. ⁸nⁱLaxusi'a ne loxo ta sema laxusi'a xe anaxa'a loxo laeoni anaxu. ⁹o^xXe no anu tokolomoi'a, la mii sou siovesou lutune'i mi'oxonu no anu aeni xe vivisi'a luluxu loxo ta oosi mo karisi tavu'alo ipasipaa iiave sou ilai i'oto. ¹⁰Xe ane'i xela'a loxo tanga e utuvanenge no anu, la xavi no anu xela'a ne umomomo sou ulosi'a ta mitema navunavu uxolu so'io ta'uve. ¹¹Xe ane'i tilasi'a kalumo, tila ne anu angelo sou taxa e kaluxu uasi. Ualasou no anu Evalaio la ilemolu lexe Abadoni xe no

anu vaikala noxi'a ta Xiliki la ilemolu lexe Apolioni.**

¹²La tu'utu'umaxu vile a mukalu ne. Ia ta tamei la a uxali uao.

¹³Xe angelo muxatele vilesou noxi'a mitaunu xoolau noxou, la eni elomusou 'ava vile muxali no anu sikilinu tami'a utulu no anu valovalu ia mi'oxonu no anu xoulu no talaxu Lataua. ¹⁴Anu mivikalanu angelo muxatele vilesou noxi'a e utetelisou xoolau ne aloxo 'o, "Nalulusi'a ta angelo tami'a e misakisakine'i mixolu no lexa tila ne ualasou lexe no anu si Iuplatesi." ¹⁵La sou ta angelo tami'a e mixolu miloo sou aso ngiou ilou voxo mo so'io xe tauu ie ane Lataua musosovosou sou ilulusi'a. Lataua ululusi'a sou ilai ive'ave'a xalee tatalusi'a ta mitema isoisoli. ¹⁶La eni elomusou itiitisi'a ta mitema sou 'oto'oto mixolu no latane'i ta oosi mumomomo loxo 200 milionu.

¹⁷Xe no malemalei noxilo loxo aipiepiena, la eni emaisi'a ta mitema sou 'oto'oto mixolu no latane'i ta oosi aloxo 'o. Ane'i tokolomoi'a ne, mii sou siovesou lutune'i vile vilesi muxolu no lutune'i. Ia mii sou siovesou lutune'i ne, kaukavuxu lauolauoinu manina loxo navu mo 'ela'ela manina xe kuakuala loxo taupea. Mo ta oosi ne, kisi'a loxo ta laeoni ia navu ilou umuxu mo taupea ialuxu ulaa no anaanaxa'a. ¹⁸La ane'i mive'ave'a xalee tatalusi'a ta mitema no anu mii masumasua tatalu ane navu ilou umuxu mo taupea ialuxu ulaa no anaanaxa'a. ¹⁹Ta oosi ne, xavine'i muxolu no anaxa'a ilou xela'a mo xela'a iaulu xe kisou a uxolu no anu. La ane'i i'oxonu masuane'i ta mitema no anu.

**9:11 Ualasou laaxu ne lexe itema sou umamulo mimii.

olu no ale no tani tila noxou Lataua uasi, xo tainu ane ne milosi'a ta asila. La ane'i imaapitasou tuala tila noxou Lataua so'io itemaxu tamei mo tamei. ³Ia eni apelemasaxane'i ta mitema tamei sou ipalomatana no anu vaikala nox-ilo voxo 1260. Ane'i ilou itokolomoxu tokolomosou tama." ⁴Wane'i ilou ane ovu olivu tamei xe mii sou itulusou telu no anu tamei e ututulu no talaxu. Lataua anu tila sou usaxila'a ta mitema no lia 'o mukalusi. ⁵Xa lexe evile utovosou u'oxo masuane'i, la navu ulaa no anaxa-a'a sou u'elaxa'a ta uluai'a. La sou 'ei ane umasaxa u'oxo masuane'i, la anu usolisi. ⁶YLa sou ane'i ta mitema tamei ne Lataua ulosi'a xavi sou itatusou loxotolo la la'iua usili uasi no mine ane'i ilou ipalomatana no anu vaikala noxou. Mo ulosi'a xavi sou ixiunu lexa uxali sialu xe ipuapuasi'a ta mitema no lia 'o ukalusi no anu tu'utu'umaxu iouiou alaxu tavu'alo no 'a masaxa noxi'a.

⁷ZXe no mine ane'i ilou ipalomatana no anu vaikala noxou Lataua ukalu, la mii vova e uxolu no taxa ane kaluxu uasi ne ulaa uuatusou ilo'a i'oto. Ilo'a i'oto la anu xaviinu musuku la uve'a ilou isoisoli. ⁸ALa vasime'a ilou usu'anu uai no vote'i no tuala tila itovola'inu lexe Sodomu ilee Aixiputo. No anu tuala tila ane ne, la ane'i mililixu Tila noxi'a ilou no ovu valautu ane. ⁹La ta mitema ane vasime'a kaukavunu iouiou mo mata iouiou mo vaivaikalai'a iouiou no xalexalee tuatuala mukalusi ine'e imamaisou vasime'asi voxo tatalu mo pa'usou, ia imasaxa sou ino'u mo i'asixu uasi. ¹⁰Mo ane'i ane ixoxolu no lia 'o i'osasi'a la isovai'a mimii ngatongato'o.

Xo ta mitema sou palomatana tamei milosi'a tu'utu'umaxu ne misoisoli.

¹¹bIa voxo tatalu xe pa'usou mukalu, la tauuxu Lataua sou mauli mu'una noxi'a ilou, la ilou mitulu. Ane'i mimaisi'a ilou aloxo ne, la mimama'u manina mi-sevile. ¹²cAne'i ilou mitulu mukalu, la milomusou 'ava toxoxa'a molu teitexi no opo loxotolo mulu'e noxi'a ilou aloxo 'o, "Ngongou ngatelo." La ane'i ilou mite-lai no anu tamuxala, ia ta uluai'a mitulu mimaisi'a ilousi.

¹³dNo mine ane'i ilou mitelaisi ka laliua toxoxa'a manina mukunikuni, la xalee mavulovexasou tuala tila ne mu-mamulo. Xe ta mitema ititisi'a muxali loxo 7,000 misoisoli no anu. Ia ane'i ane isoisoli uasi ne mimama'u la mi'itinu Lataua uxolu no opo loxotolo ualasou.

¹⁴eLa tu'utu'umaxu tameisou a mukalu ne. Ia tatalusou a 'ala'alaisi sou uxali.

Xoolau Muxatele Tameisou

¹⁵fXe angelo muxatele tameisou noxi'a mutaunu xoolau noxou, la 'ava tavu'alo toxotoxoxa'a molu teitexi no opo loxotolo mivikala aloxo 'o, "Ta mitema no tuatuala mukalusi no lia 'o ne, mixali Tilasinge ta na'u mo Kalisito noxou.

La Anu usaxila'a no voxovoxo utotomu mo kaluxu uasi."

¹⁶La ta tatila itemaxu vile mo tami'a e mixolu no luusi'a no talaxu Lataua ne, mitangatulu mulu'elai no lia sou milotu noxou, ¹⁷ia mivikala aloxo 'o, "Nini Tila mo Lataua xavineni musuku misevile nemaui tei mo nemaui vaimomo 'o.

^w11:4 Sek 4:3, 11-14 ^x11:5 2Sa 22:9; Lex 97:3 ^y11:6 Mul 7:17-20; 1Sa 4:8; 1Ta 17:1 ^z11:7 Tan 7:21; Pal 12:17; 13:7; 17:8 ^a11:8 Luk 13:34

^b11:11 Ese 37:5, 10 ^c11:12 2Ta 2:11 ^d11:13 Pal 6:12; 16:18

^e11:14 Pal 9:12 ^f11:15 Mul 15:18; Lex 10:16; Tan 2:44; 7:14

Nexi talemolu laixe ulai noxine, xo nini xavineni musuku
 la sou nini nasaxila'a ta mitema no lia 'o.
^{18g}La ane'i ta mitema no lia 'o la'iaxa'a.
 la voxosou la'ia noxine a muxali.
 La nini natulusi'a ta mitema misoisoli no
 anu vaivaikala
 sou nalosi'a lakolisou xaixai noxi'a ane'i
 ane ta mitema sou xaixai vitanisi
 ane mipalomatana no anu vaikala nox-
 ine ilo'a ta mitema noxine
 mo ane'i ane ino'u uala tila uasi xe ane'i
 ane mino'u uala tila la mitoxoneni.
 Mo nakalusi'a ane'i ane mi'oxo ma-
 suane'i ta mitema.”

^{19h}Ane'i mivikala aloxo ne mukalu,
 la tani tila noxou Lataua teitexi no opo
 loxotolo mukisi. La eni emaisou lavok-
 isi sou vaikala noxou Lataua ane musakii
 no anu no nano no taasou lalotu noxou
 Lataua. Mo emaisou lele'e ulamilami mo
 upaupau la luluxu uvalivalixumu. Mo
 laliua ukunikuni xe aesi lavolavo'o tox-
 otoxoxa'a ulapalapau.

Sema Iλου Iaulu Toxoxa'a

12 Mo sosovo vile toxoxa'a muxali
 no opo loxotolo ne aloxo 'o. Sema
 vile mitokolomo no anu aso xe so'io
 no laaxu tava'e mo kisivalu xe ta oto
 mavulovexa mo mulelia tamei mixolu no
 anu kisie. ²ⁱAne opoone mo voxo sou
 lavulo'o mune'e 'alai, la miungaunga
 xo mixamuli navunavu toxoxa'a. ^{3j}Mo
 sosovo vile la muxali no opo loxotolo
 la aloxo 'o. Iaulu vile toxoxa'a ia lau-
 lauoinu mo kisou muxatele tamei mo
 sikilisu mavulovexa xe kisivaluxu mux-
 atele tamei muxolu no kisou. ^{4k}La anu
 muvali xela'u, la xalee tatalusi'a ta oto
 no loxotolo milapalapau milu'e no lia.

Ia anu muavuti la mulai mutulu no ta-
 laxe sema 'ala'alai sou ivo'o sou lexe ane
 ivo'onu keakea ne la anu u'ou. ^{5l}Ia sema
 ne mivo'o, la 'ilie mulu. Anu sou usax-
 ila'a ta mitema no lia ukalusi no anu
 vilaxoxu mi'oxonu no anu aeni. La no
 mine ane mivo'onusi ka mitokinu mulai
 noxou Lataua sou muxolu no luusou. ⁶Ia
 sema ne, mi'ume milai mixolu no xalee
 lia vitanisi. Xalee lia ane ne, Lataua mu-
 lalaxiinu sou ane ilai ixolu no anu mo
 anu usaxila'e voxo 1,260.

^{7m}Ia teitexi no opo loxotolo, la
 'oto'oto toxoxa'a muxali no taiine'i
 Mikaeli ilo'a ta angelo noxou xe iaulu
 toxoxa'a ilo'a ta angelo noxou. ⁸Ia anu
 xaviinu uasi, la mi'umesou tualasi'a tei-
 texi no opo loxotolo. ⁹ⁿLa iaulu toxox-
 a'a ilo'a ta angelo noxou ne, mileane'i
 milu'e no lia 'o. La sou anu uxovu-
 laulaulixa'a ta mitema latala mukalusi
 no lia 'o. Anu sinana veveeni muxolu
 tatei ne ilemolu lexe ulee masua xe
 Satani.

^{10o}La eni elomusou 'ava toxoxa'a
 molu teitexi no opo loxotolo aloxo 'o,
 “vaimomo 'o, voxo sou pamauli mo
 xavi mo saxisaxila'u noxou Lataua
 noxinge.

Xe xavi noxou Kalisito noxou a muxali.
 Xo itema sou ukaitolone'i ta vivinge
 noxou Iesu no iou Lataua
 no aso xe no 'olovoxo ne, mileanu
 mulu'e.

¹¹Ia ane'i mitaloxolixu no anu sialuxu
 Sipsip 'Olu
 mo no anu vaikala noxou Lataua ane
 ane'i mia'aloxu.

Mo ane'i ixavutala no anu maulixa'a
 malaxo uasi

^g11:18 Lex 110:5; 115:13; Rom 2:5; Pal 20:11-13

^h11:19 Eva 9:4; Pal 8:5; 15:5; 16:21 ⁱ12:2 Mai 4:10 ^j12:3 Tan 7:7

^k12:4 Tan 8:10 ^l12:5 Lex 2:9; Ais 7:14; 66:7; Pal 19:15 ^m12:7 Iud 1:9

ⁿ12:9 Tav 3:1, 14; Luk 10:18; 22:31; Pal 20:2 ^o12:10 Iop 1:9-11; Sek 3:1

bea (Revelesen 13:2)

mo i'ume uasi ulai utalo no mine soli uخالisi'a.

¹²P Aloxo ne, la sou ngingi ane ngexolu no opo loxotolo ne nga'osa!

Ia tu'umaxu ulai noxi'a ane'i ane mixolu no lia mo no luaki,

xo ulee masua mulu'elai noxinge.

Anu maasi, la la'iaxu misevile xo anu mulavusou lexe voxo noxou asou ukalu."

¹³La sou no mine anu mulavusou lexe ane'i mileanu mulu'e no lia, la anu mumulumuline sema e mivo'onu keakea mulu sou lexe uvee. ¹⁴qIa sema ne, milosie suluvi nenu toxoxa'a vivisou tamei sou lexe ane ivava no anu la ilai ixolu no xalee lia vitanisi ane Lataua mulalaxiinu. Ane ilai ixolu ne no Anu usaxilae, umomomo loxo tauu ie tatalu mo so'io muxatele vilesi, mo sou ane ixolu va'axu noxou sinana veveeni ne.

¹⁵Ioxe anu iaulu toxoxa'a ne muavuti la mu'exinu lexa mulaa no anaxu loxo lexa mu'ani sou lexe utavulene sema ne ulailixe. ¹⁶Ia lialia musu'uline sema ne la mu'a'a sou mumalukusou lexa e iaulu toxoxa'a mu'exinu ne mu'una no lia tanu mukalusi. ¹⁷⁻¹⁸rAnu mumaisou aloxo ne la la'iaxue sema ne misevile la sou anu muavuti la mulutu sou mulai u'oto noxie sema ne ta 'ili'ilie ilo'a ta minemine. Ane'i ane milomuxu mo mimulumulinu lapuloto noxou Lataua mo mimuxaxu tane'i no anu vaikala manina noxou Iesu. La anu iaulu toxoxa'a mulai mutulu no tasi'i.

Ta Mimii ta Vova Tamei

13^sIoxe, eni emaisou mimii ne mukalu xe emalej, la emaisou

mi vova vile muxali muatu no luaki. Anu kisou muxatele ta tamei mo sikilinu mavulovexa xe kisivalu mavulovexa muxolu teitexi no anu sikiliu 'ole. Mo kaukavu muxolu no kisou vilevilesi. Kaukavu ne anu vaivaikala masumasua sou Lataua. ²tMo eni emaisou mi vova ne, iou loxo pusi vova toxoxa'a (ta mii kea ilemolu lexe leopard) mo tava'u loxo mii vile ilemolu lexe bea xe anaxu loxo laoni. Anu muatu la iaulu toxoxa'a ne mulosou xavi mo mulosou puloulou noxou xe xavi tatila sou anu uxaxai loxo anu. ³uNo anu kisou muxatele tamei 'ole la vile iou loxo mivau musoli mo xavaxavanu xe velavelamolusi ia muvesa. Xe ta mitema tavu'alo mimaisou aloxo ne la mikuluke, la mimulinu mukalusi. ⁴Mo ane'i tavu'alo milotu noxou iaulu toxoxa'a ne xo anu mulosou mii vova ne xavi tatila, la ta mitema milotu noxou kalumo, la ivivikala lexe, "Ena'ei anu aloxo mii vova ne? Mo 'ena'ei umomomo sou u'oto noxou?"

⁵vLa anu mii vova ne mipelemasaxanu sou utilatila anaxu mo uvivikala sou Lataua masumasua. Anu muno'u xavi ne sou uxaxai umomomo loxo so'io itemaxu ta tamei mo ta tamei (42). ⁶Aloxo ne la sou anu utilatila anaxu mo uvivikala sou Lataua masumasua mo ualasou mo taasou e anu uxoxolu no anu xe ane'i mixolu teitexi no opo loxotolo kalumo. ⁷wMo anu mipelemasaxanu kalumo sou u'oto noxi'a ta mitema noxou Lataua la ua'ulixa'a. Mo anu muno'u xavi sou usaxila'a ta mitema vasime'a kaukavuxunu iouiou mo matamata iouiou mo vaikalai'a iouiou xe xalexalee tuatuala

^p12:12 Ais 44:23; 49:13 ^q12:14 Tan 7:25; 12:7 ^r12:17-18 Pal 11:7

^s13:1 Pal 12:3; 17:3, 7-12 ^t13:2 Tan 7:4-6 ^u13:3 Pal 17:8

^v13:5 Tan 7:8, 25; 11:36; Pal 11:2 ^w13:7 Pal 11:7

no lia 'o ukalusi. ⁸xLa ta mitema tavu'alo e mixolu mimauli no lia 'o ukalusi e tei no mine Lataua musokou mukoinu mimii la, ukaukavunu ualasi'a uai uasi no nano no anu lavuku sou maui noxou Sipsip 'Olu e mivau ne ane'i ilotu noxou mii vova ne. ⁹'Ei ane sangalou la ulomusou vaikala ane 'o laixe. ¹⁰yLexe 'ei ane sou imulaxu no taasou navunavu, la anu umulaxu ulaisi, mo 'ei ane sou ivau usoli no anu laviso la anu ivau usoli no anu laviso. La sou lexe mimii ane 'o uxali la ta mitema noxou Lataua itulu pekia'u no anu muxamuxaxu tane'i.

¹¹Ioxe eni emaisou mimii ane ne mukalu la emaisou mii vova vile la muxali mutelo no lia. Mii vova ne sikilinu ta tamei mutulu no kisou loxo Sipsip 'Olu mo uvivikala loxo iaulu toxoxa'a. ¹²Anu mii vova ne muxali la muno'u tanixu mii vova tei sou muxaxai no anu xavi noxou. La mu'oxonu lia mo ta mimii mixolu no lia 'o milotu noxou mii vova e iou loxo mivau musoli mo xavaxavanu xe velavelamolusi ia muvesa ne. ¹³zLa mu'oxonu sosovo se'i toxotoxoxa'a no ie'i ta mitema. Sosovo vile toxoxa'a mu'oxonu no ie'i ta mitema ane mu'oxonu navu molu teitexi no loxotolo mulu'e no lia 'o. ¹⁴Xo no anu xavi anu muno'u ne, la mu'oxonu sosovo toxotoxoxa'a no anu sou muno'u tanixu mii vova ane tei. La mu'oxo loloxa'a ta mitema e mixoxolu no lia 'o. Anu muavuti la muvikalane'i lexe ipuinu mii vile iouvilesisi aloxo mii vova tei ne mo itulusou. Anu mii vova ne mivau no anu laviso la xavaxavanu xe velavelamololu mo muvesa ia usoli uasi. ¹⁵Mo anu milosou xavi sou mutaunu tauuxu mulai no anu mii e mipuinu iou loxo mii vova tei mo sou u'oxonu uvivikala,

mo sou lexe ane'i ane imasaxa sou ilotu no anu mii ne uasi, la ive'ave'a isoisoli. ¹⁶aMo anu muavuti la muvikalane'i ta mitema tavu'alo sou imulaxu sosovo vile no avo'a tema xe no 'alaie'i. Ane'i ta mitema ane ualasi'a uasi mo ane'i ane ualasi'a mo ane'i ane'i'a lavuluti xe ane'i ane'i'a lavuluti uasi mo ta mitema ixoxolusi ia mivile usakisakine'i uasi xe ta mitema sou ipalupalusi'a tavu'alo ne ino'u ukalusi. ¹⁷Mo sou anu ane uno'u sosovo sou ualasu mii vova ne xe itiiti noxou uasi la umomomo sou ulotoloto xe usovanu mimii uasi. ¹⁸La sou lexe 'ei ane mulavu manina la utovo uxaxaisou itiiti ne anu musosovo sou itema itiiti noxou. Anu itiiti noxou itema ne aloxo 'o itemaxu mavulovexa tatalu mo itemaxu tatalu xe muxatele vile (666).

Ta Mitema Noxou Sipsip 'Olu Ilexenu Lexe Alavua

14 Ioxe eni emaisou mimii ne mukalu xe emalei la, emaisou Sipsip 'Olu mutulu teitexi no alaele ne Sioni. Anu ilo'a ta mitema e mikaukavunu Sipsip 'Olu xe Momu Lataua ualasi'a no 'alaie'i. Ane'i ta mitema ne itiitisi'a mumomomo loxo 144,000. ²bXe elomusou mii vile luluxu teitexi no loxotolo luluxu loxo lexa utaloxo no kisou matala mo loxo lele'e upau la luluxu. Mo eni elomusou mii ne luluxu loxo tamaxu susapu e ta mitema mipita xe mivau la mutatama. ³cLa emaisi'a ta mitema itiitisi'a loxo 144,000 mitulu talaxa'a mulai no anu puloulou noxou Lataua mo noxi'a ta mimii tami'a e mimauli xe noxi'a ta tatila. Ane'i mitulu no talaxa'a ne la ilelexenu lexe vile alavua. Lexe ne ane'i ta mitema e

^x13:8 Lex 69:28; Pal 17:8; 20:12, 15; 21:27 ^y13:10 Iel 15:2; 43:11; Pal 14:12

^z13:13 1Ta 18:24-39; Mat 24:24; Pal 19:20 ^a13:16 Pal 14:9-11; 16:2; 20:4

^b14:2 Pal 1:15; 19:6 ^c14:3 Ais 42:10; Pal 5:9; 7:4

Lataua mupamauline'i e ititisi'a loxo 144,000 ane'isisi milavusou. ⁴Ane'i ta mitema ne misaxila'u maulixa'a la malemalenga mo i'oxonu masuane'i no anu 'ilixu sou ilai noxi'a ta sema uasi, mo ilavu sou 'ilixu ane ne uasisi manina. Mo ane'i imulimulinu Sipsip 'Olu utotomu mo lexe anu ulai a loxovaa la ane'i imulinusi. Xo ane'i Lataua mupamauline'i no taine'i ta mitema mo loxo xai iou vile temanu lingamo tei la anu Lataua mo Sipsip 'Olu na'a. ⁵Mo vaikala kalavoi vile ulaa no anaxa'a uasi, xo ixalisou susu vile no anu maulixa'a uasisi manina.

Vaivaikala Noxi'a ta Angelo Tatalu

⁶Mo emalei la, la emaisou angelo vile movava teitexi no nixi manina. Anu mune'e sou ua'aloxu a'alo laixe ane kaluxu uasi noxi'a ane'i ane mixolu no lia 'o no xalexalee tuatuala no lia 'o ukalusi mo matamata iouiou mo vaikalai'a iouiou xe ta mitema vasime'a kaukavuxu iouiou. ⁷Anu mu'ava tatila aloxo 'o, "Nga'ume noxou Lataua mo ngaitinu ualasou xo voxo noxou Lataua a muxali sou utulusi'a ta mitema no anu vaivaikala. La sou ngalotu noxou Lataua e Anu mukoinu loxotolo ilou lia mo luaki xe pupupulu sou lexa."

⁸^dIoxe angelo ta tameisou movava mumulinu ane tei la mu'ava kalumo lexe, "Tuala tatila ne Vaviloni a mumamumulo mukalu. Ani, anu mumamulo mukalu ne xo anu loxo sema sou vote'i e mi'oxone'i ta mitema no xalexaleenu tuatuala no lia 'o la mi'una no nano no anu 'ili'ilixu masumasua sou vote'i noxie. Anu aloxo ane milosi'a uaini pekia'u la ane'i miixu."

⁹^eIoxe angelo tatalusou movava mumuline'i ta angelo ta tamei tei la mu'ava ta tatila aloxo 'o, "Lexe 'ena'ei ane mulotu noxou mii vova ne mo mulotu no anu mii e mipuinu iou loxo anu ne xe muno'u sosovo noxou muxolu no 'alaiou xe uasi la no avolu, ¹⁰^fla anu kalumo uixeu uaini noxou Lataua. Anu uaini noxou Lataua ne anu la'ia noxou e loxo uaini pekia'u e Anu munixi'u no anu paku ia mii vile u'unalaxu uasi. Itema ane ne, ne uela no navu mo taupea no ie'i ta angelo noxou Lataua mo no iou Sipsip 'Olu. ¹¹^gLa navu e i'elaxa'a no anu ne mo uto'ito'isi'a ne umuxu ne ulai teitexi mo kaluxu uasi. 'Ena'ei ane ulotu noxou mii vova mo no anu mii e mipuinu iou loxo mii vova ne xe uno'u sosovo sou ualasu la uno'u uma'ila no anu navu ne no aso xe no 'olovoxo uasi. ¹²^hLexe mimii ne uxali la ta mitema noxou Lataua e imulinu lapuloto noxou mo imuxaxu tane'i noxou Iesu itulu pekia'a."

¹³Ioxe angelo tatalusou ne muvivilaka mukalu, la elomusou vaikala molu teitexi no loxotolo muvivilaka aloxo 'o, "Nakaukavunu vaikala ane 'o lexe, 'Usoko vaimomo 'o, ane'i ane imuxaxu tane'i noxou Tila ia isoisoli la i'osa xo Lataua ualusi'a' Angelo muvivilaka aloxo ne mukalu la Uleenu Tavuna muvivilaka kalumo aloxo 'o, 'Ani manina ane'i ima'ila no anu xaixai ane ane'i mi'oxo'oxonu xo ane'i ino'u lakoli sou xaixai lailaixe ane ane'i mi'oxo'oxonu."

La'ilali no Lia 'o Lingamo sou Kokoli

¹⁴ⁱIoxe eni emaisou mimii ne mukalu, xe emalei la, la emaisou itema vile loxo itema 'olu muxolu no anu tamuxala kea ne anu mutaanu kisivalu mi'oxonu no

^d14:8 Ais 21:9; Iel 51:7-8; Pal 17:2; 18:2-3

^e14:9 Pal 13:12-17 ^f14:10 Tav 19:24; Lex 75:8; Ais 51:17, 22; Iel 25:15-16; Ese 38:22; Pal 16:19; 20:10 ^g14:11 Ais 34:10 ^h14:12 Pal 13:10

ⁱ14:14 Tan 7:13

anu xoulu, xe no avolu la mutetelidou laviso vile anaxu manina. ¹⁵Xe ieli mulai la emaisou angelo vile molu no nano no vimelu sou taasou noxou Lataua mulaa muatu la mu'ava ta tatila mulai noxou itema e muxolu no anu tamuxala aloxo 'o, "Nano'u lavisomeni mo nakokoli. Xo la'ilali no lia 'o anu lingamo mukalu xe anu voxo sou kokoli anu muxali." ¹⁶La sou itema e muxolu no anu tamuxala ne mutangatulu mulu'e no lia xo la'ilali tavu'alo no lia 'o ne lingamo mukalusi la sou anu muvalitusou.

¹⁷Mo ieli mulai la emaisou angelo vile la mulaa muatu no opo loxotolo. Anu muatu la mutetelidou laviso vile anaxu manina kalumo no avolu. ^{18j}Xe emaisou angelo vile e musaxila'u valovalo sou navu no taasou Lataua muatu la mu'ava tatila mulai noxou angelo e mutetelidou laviso anaxu ne aloxo 'o, "Nano'u lavisomeni anaxu misevile ne mo navalitusou uaini kolekolesou no lia mo napitanu xo anu momoxo mukalu." ¹⁹Angelo ne mulomusou vaivaikala ne mukalu la mutangatulu mulu'e no lia 'o sou muvalitusou uaini kolekolesou no lia mupitanu, mukalu la mulea mulai. Anu lavo'o alela sou umutanu uaini kolekolesou ne anu sosovo sou la'ia noxou Lataua manina ane. ^{20k}Anu muta'olunu uaini kolekolesou ne no lavo'o alela mukalu la ta mitema mimalamalaxo'u no tava'a sou lexaxu ulai uxali uaini. Ane'i mi'oxonu aloxo ne no ale no tuala tatila, la sialu munixi muatu no anu lavo'o alela ne la musiali mulai muxali loxo kilomita itemaxu mavulovexa mo itemaxu ta'uve (300 kilomita) xe kupaxu mutelo muxali no anu samalidou sou oosi anaxu. (Mita vile mo pa'usou).

Ta Angelo Muxatele Tamei Mo Tu'utu'umaxu Muxatele Tamei

15 Eni emaisou mimii ne mukalu xe ieli mulai teitexi no loxotolo la, la emaisou sosovo vile tatila manina mo iouvilemo. Eni emaisi'a ta angelo muxatele tamei xe tu'utu'umaxu kaluxusou muxatele tamei. Xo anu la'ia masua manina noxou Lataua kaluxusou ane la ukalu. ²Mo ieli mulai la emaisou mii vile loxo laxalasi toxoxa'a loxo luaki ilou navu kalumo. Mo emaisi'a ane'i ane mi-uaulixu mii vova ne mo no anu mii e mupuinu iou loxo anu ne xe no anu itititi sou ualasu ne itutulu no anu luaki ne pa'umolu. Ane'i mino'u susapu noxou Lataua anu mulosi'a. ^{3l}La ane'i milexenu lexe vile noxou Mosesi anu itema sou xaixai noxou Lataua mo lexe noxou Sipsip 'Olu. Lexe ne aloxo 'o,

"Lataua Tila xaviinu musuku misevile. Nini nalavusou na'oxonu mimii ta tatila xe lailaixe manina.

Nini itema mulapu mo navikala maninasi.

Nini tatanaanu tuala noxi'a ta mitema no lia 'o ukalusi.

^{4m}Ninisisi nexolu va'axu no anu 'ili'ilixu masumasua.

La sou 'ena'ei umomomo sou u'umene Tila mo u'itinu ualasinu uasi?

Tuatuala no xalexalee lia ukalusi ne in-e'e ipita la ilotu noxinesu.

Xo 'ili'ilixu mulapu noxine ne muxali manina."

⁵ⁿMo eni emaisi'a milexe mukalu xe ieli mulai teitexi no loxotolo la, la emaisou taasou lalotu anu tani alelaxu noxou Lataua sou a'alo manina mukisi. ⁶Mo ieli mulai la emaisi'a ta angelo muxatele ta tamei ne mitokolomo

^j14:18 Ioe 3:13 ^k14:20 Ais 63:3; Pal 19:15

^l15:3 Mul 15:1; Lex 139:14; 145:17 ^m15:4 Lex 86:9; Iel 10:6-7

ⁿ15:5 Mul 38:21

no anu lavalava kea. Lavalavai'a ne mae-naxu misevile mo misakiinu utupoko vile mi'oxonu no anu xoulu la ulamilami miutupokoxu no lutune'i. Ane'i miuatu la miuatu ilou tu'utu'umaxu muxatele tamei ne. ⁷Ane'i miuatu mukalu la vile noxi'a ta mii tami'a e mimauli ne muno'u latotope xoulu muxatele tamei la mulosi'a. Latotope muxatele tamei ne mu'ana'ana no anu la'ia masua manina noxou Lataua. Anu Lataua e umaui uto-tomu mo kaluxu uasi. ⁸Xe ieli mulai la navu umuxu ilou lamanaxu Lataua mo xavi noxou mutaasou taasou lalotu noxou ne la umomomo sou evile u'unalai no anu taasou lalotu noxou ne uasi. Mulai muxali no mine ta angelo muxatele tamei mino'u latotope sou tu'utu'umaxu muxatele tamei noxou Lataua mukalu.

Tavulu sou La'ia Masua Manina Noxou Lataua Muxatele Tamei

16 Eni emaisou aloxo ne mukalu, la elomusou 'ava vile tatila molu no taasou lalotu noxou Lataua mu'ava mutatu noxi'a ta angelo muxatele tamei ne aloxo 'o, “Ngalai mo nganixi'u tavulu muxatele tamei sou la'ia masua manina noxou Lataua ne ulu'e lai no lia.” ²P^aAne'i ta angelo ne milomu aloxo ne mukalu, la angelo ane muuli mulai munixi'u tavulu noxou no anu latotope ne mulai no lia. Anu munixi'u tavulu ne mulu'e la xalevi toxotoxoxa'a ilou navunavu sou toxotoxoxa'a muxali no vasime'a ta mitema e mino'u sosovo noxou mii vova ne xe milotu no anu mii e mipuinu iou loxo mii vova ne. ³QⁱIoxe angelo ta tameisou muavuti la mulai munixi'u tavulu noxou ne no luaki. La luaki muxiu muxali sialu. Sialu ne loxo ivau

itema usoli la sialuxu, la mu'oxone'i ta mimii iouiou e mixolu no luaki tanu ne misoisoli mukalusi. ⁴Xe angelo tatalusou ne munixi'u tavulu noxou mulu'e no lexa xe no pupupulu sou lexa ne la muxiu muxali sialu mukalusi. ⁵Xe eni elomusou angelo e musaxila'u lexalexa ne muvikala aloxo 'o,
“Lataua nini nexolu vaimomo 'o mo nexolu tei.

Nini nexolu va'axu no anu 'ili'ilixou masumasua
mo natulusi'a ta mitema no anu vaivaikala la nini na'oxonu 'ilixou ulapu.

Xo nini nevikala la ane'i itulu no anu vaivaikala loxo nini nelemolu ne.

⁶Xo ane'i mive'ave'a ta mitema ilo'a ta mitema sou palomatana noxine misoisoli.

La sou nini nelosi'a sialu sou iieXu mumomomo sou 'ilixou ma'ia ane'i mi'oxonu.”

⁷r^{Mo} elomu la, la elomusou 'ava molu no anu valovalo muatu kalumo aloxo 'o,
“Manina, Tila Lataua anu xaviinu musuku misevile,
nini nevikala lexe natulusi'a ta mitema no anu vaivaikala

la nini na'oxonu manina sou vaikalameni la na'oxo 'ilixou ulapu
la natulusi'a no anu vaivaikala.”

⁸Xe angelo tami'asou mulai munixi'u tavulu noxou no aso iou, sou u'oxonu aso uiei xaviinu la uieisi'a ta mitema loxo navu. ⁹s^{Xo} no anu aso ialuxu e uto'ito'isi'a ta mitema ne la ane'i ivivikala masumasua no ualasonu Lataua. Anu Lataua ne Anusisi xavi sou usaxila'u tu'utu'umaxu ne, la ane'i ixiunu opone'i mo i'itinu ualasonu uasi.

^o15:8 1Ta 8:10-11; 2A'a 5:13-14; Ais 6:4 ^p16:2 Mul 9:10; Pal 13:12-17

^q16:3 Mul 7:17-21 ^r16:7 Lex 19:9; Pal 15:3 ^s16:9 Pal 9:20-21

¹⁰ Xe angelo ta'uvesou mulai la munixi'u tavulu noxou no anu puloulou noxou mii vova e muxali muatu no luaki ne la tuala e anu musaxila'u ne isivoxo mutomu. Xe mu'oxone'i ta mitema mixolu ne mixamulinu navunavu toxoxa'a la mingangasou levexa'a. ¹¹ Mo mino'u navunavu ilou xalevi toxotoxoxa'a la imasaxa ixiunu oponse'i no anu 'ili'ilixo masumasua noxi'a e mi'oxonu ne uasi. Ia ivikala masumasua noxou Lataua sou teitexi.

¹² Xe angelo muxatele vilesou munixi'u tavulu noxou no lexa tila ne Iupulatesi. Anu munixi'u la mu'oxonu lexa tatila ne musii sou ulalaxiinu vote'isi'a ta tatanaanu tuala no aso uxali sou ine'e. ¹³ Mo eni emalei la emaisi'a ta uleenu ta masumasua tatalu ie'i loxo ta va'e milaa muatu. Vile mulaa muatu no anaxu iaulu toxoxa'a ne mo vile mulaa no anaxu mii vova ne xe vile mulaa muatu no anaxu itema sou palomatana kalakalavoi ne. ¹⁴ Vane'i ta uleenu masumasua manina ne ilavusou i'oxonu sosovo se'i uxali. La sou ilai itaxusi'a ta tatanaanu tuatuala no xalexalee lia ukalusi mo ine'e ipita sou i'oto no anu voxo tatila noxou Lataua e xavi musuku. ¹⁵ w"La sou ngalomu laixe, eni ane'e loxo itema sou pakali. Anu ane uxolu ulalaxii mo ulosou tokolomou laixe la anu u'osa xo Lataua ualusou. Xo umomomo sou anu umuamua'i pangapan-ga'u mo umaela no ie'i ta mitema uasi." ¹⁶ x"La sou ane'i ta uleenu ta masumasua ne milai mipitane'i ta tatanaanu tuatuala ne no xaleenu lia vile ilemolu no anu vaikala noxi'a ta Evalaio lexe Aamaxetoni.††

¹⁷ Xe angelo muxatele tameisou muavuti la mulai munixi'u tavulu noxou mutelo teitexi no va'a vitanisi. Xe no nano no taasou lalotu noxou Lataua, la vaikala vile mu'ava ta tatila muatu no puloulou noxou Lataua aloxo. "Anu a mukalu." ¹⁸ y"La lele'e lamixu mukelekelele mo luluxu muvalivalixumu xe laliua mukunikuni toxoxa'a manina. Laliua ne toxoxa'a manina xo no mine ta mitema mixolu no lia 'o la laliua vile toxoxa'a aloxo ne uxali uasi ia ane 'o ne tatila e tatila manina. ¹⁹ z"Laliua toxoxa'a ne mukuni la tuala tatila ne Vaviloni muse'ise'i muxali alelaxu tatalu. Mo tuala tatila no xalexalee tuatuala no lia 'o mumamumamulo mukalusi. Lataua muxavutalane'i tuala tatila ne Vaviloni no 'ili'ilixo noxi'a la mu'oxone'i miixu paku sou uaini noxou. Paku sou uaini e ane miixu ne mu'ana'ana no anu la'ia masua manina noxou Lataua. ²⁰ a"Laliua ne mukuni la mu'oxonu la'ola'olu no luaki ne tasiauxu mo laxalaxa'ilu ne tasiauxu ia uxolu la uasi. ²¹ b"Xe mu'oxonu la'ia tava'u toxotoxoxa'a loxo aesi lavo'o molu teitexi no loxotolo mulu'e noxi'a ta mitema. La'ia e tava'u toxotoxoxa'a loxo lavo'o ne tu'umaxu mumomomo loxo kiloxelemu itemaxu ta tamei mo ta'uve (45kg). Xo anu mu'oxonu la'ia tava'u loxo lavo'o ne mulu'e mu'oxo masuane'i manina la sou ane'i mivivikala sou Lataua masumasua.

Sema sou Vote'i Ilou Mii Vova

17 ^cIoxe eni emaisou tu'utu'umaxu e muxali noxi'a ta mitema ne mukalu la, emaisou angelo vile noxi'a ta

††16:16 Aamaxetoni ne ilemolu no anu vaikala ngiala la lexe Armagedon.

^t16:10 Mul 10:22; Ais 8:21-22 ^u16:12 Ais 11:15 ^v16:14 Pal 19:19

^w16:15 Mat 24:43-44; Pal 3:3 ^x16:16 Sek 12:11 ^y16:18 Pal 4:5; 8:5

^z16:19 Pal 14:10 ^a16:20 Pal 6:14 ^b16:21 Mul 9:23-24; Pal 11:19

^c17:1 Iel 51:12-13

angelo muxatele tamei e muno'u tavulu no anu latotope muxatele tamei ne mune'e la movikalaleli aloxo 'o, "Nane'e mo alosienixu tu'utu'umaxu e sema sou vote'i ino'u. Ane mixolu no lexa tavu'alo pa'umolu. ²dTa tatanaanu tuatuala no lia 'o mi'oxonu 'ilixu sou vote'i noxie mo ta mitema e mixolu no lia 'o milai mi'oxonu 'ilixu sou vote'i noxie kalumo. Ane'i mi'una no anu 'ilixu masua sou vote'i noxie ne la mu'oxone'i mixovulaulau loxo miixu uaini." ³eMo Uleenu Tavuna mu'ana'ana noxilo manina la elai no anu Uleenu, la angelo vile muno'ilo noxou telai no xalee lia vitanisi. Xe nexi noxou telai texali la emaisie sema vile ixoxolu no latanu mii vova vile. Mii vova ne lauolauoinu ia kisou muxatele tamei mo sikilinu mavulovexa xe kaukavu ne mikaukavunu vaivaikala masumasua sou Lataua. ⁴fMo emaisie sema ne mitokolomo no anu tokolomo kaukavuxu malivololoonu xe lauo-lauoinu mo xoulu ulamilami mo lasala manina xe xapo iouiou mi'ainu no xolane. Mo no avole la mitetelisu paku vile mi'oxonu no anu xoulu, ia no nano no anu paku ne la 'ili'ilixu mu'tui e tuma'u masumasua mo 'ili'ilixu sou vote'i nuninuni'u no iou Lataua mu'ana'ana no anu. ⁵Xe ualasio mikaukavunu muxolu no 'alaiei ne laaxu mutalume. Ualasio ne laaxu aloxo 'o, "Tuala tatila ne Vaviloni ane neni'a ta sema sou vote'i mo 'ili'ilixu iouiou e tuma'u masumasua no lia 'o." ⁶gEni emaisie sema ne la ekuluke manina, xo ane mive'ave'a ta mitema noxou Lataua ilo'a ane'i ane mia'aloxu a'alo laixe noxou Iesu misoisoli la miixu sialuxa'a. Ane miixu sialuxa'a la mu'oxone mixovulaulau loxo miixu uaini.

⁷hLa angelo movikalaleli aloxo 'o, "Nini nemaisou mimii ne la nekuluke? Nini naxolu mo eni avikalanenixe sema ne xe mii vova e ane mixolu no latanu e kisou muxatele tamei xe sikilinu mavulovexa ne laaxu. Xo laaxu ne mutalume ia vaimomo 'o la eni avikalanenixe. ⁸iMii vova e nemaisou ne tei la anu muxolu ia vaimomo 'o la anu uxolu uasi. Xe ili'i la anu uxali utelo no anu taxa e mulai no lia manina ne la ulai uulua a vile. La sou ta mitema e ixoxolu no lia 'o e ualasi'a uai no nano no anu lavuku sou mauili uasi no mine Lataua usokou ukoinu mimii uao imaisou mii vova ne la ikuluke manina. Xo tei la anu muxolu ia vaimomo 'o la anu uxolu uasi xe ili'i la anu uxali. ⁹La sou itema e mulavu manina la anu ulavusou laaxu. Anu laaxu aloxo 'o, mii vova kisou muxatele tamei ne musosovo sou laxa'ilu muxatele tamei e sema mixolu no anu mo musosovosi'a ta tatanaanu tuatuala muxatele tamei. ¹⁰Ta tatanaanu tuala ta'uve a mikalukalu ia muxatele vilesi'a uxoxolu vaimomo 'o xe ili'i la muxatele tameisi'a uxali, ia anu uxali la uxolu maxuveeni uasi. ¹¹Xe mii vova e tei la anu muxolu xe vaimomo 'o la anu uxolu uasi, ia ili'i la anu uxali tatanaanu tuala muxatele tatalusi'a. Anu vile noxi'a ane'i ta tatanaanu tuatuala muxatele tamei ne ane e ulai la uulua avile. ¹²jMo mii vova sikilinu mavulovexa e nini nemaisou no kisou ne musosovosi'a ta tatanaanu tuatuala mavulovexa, ia ane'i ixali uao. Lexe ixali, la ane'i ino'u xavi sou ilo'a mii vova ne ixaxai aso iou maxuvee uasi. ¹³Ane'i ta tatanaanu tuatuala mavulovexa ne xavutalai'a vilesisi manina sou ilosou mii vova ne xavi mo xaixai noxi'a sou anu uxaxaisou. ¹⁴Mo

^d17:2 Ais 23:17; Iel 51:7; Pal 14:8 ^e17:3 Pal 13:1

^f17:4 Iel 51:7; Pal 18:16 ^g17:6 Pal 18:24; 19:2 ^h17:7 Pal 13:1

ⁱ17:8 Tan 12:1; Pal 11:7; 13:7 ^j17:12 Tan 7:7, 24

ane'i ipita la ilo'a Sipsip 'Olu i'oto, la anu Sipsip 'Olu ilo'a ane'i ta mitema noxou e anu mu'avali'a mo musosovosi'a lexe anu ta na'u xe ane'i ane mimulumulinu vaikala noxou iua'ulixa'a no anu 'o-to'oto ne. Xo anu Sipsip 'Olu ne anu Tila noxi'a ta tatila xe tatanaanu tuala noxi'a ta tatanaanu tuatuala.”¹⁵ Mo angelo muvikalaleli la aloxo 'o, “Lexa tavu'alo e nini nemişie sema sou vote'i mixolu no anu ne anu musosovosi'a ta mitema vasime'a kaukavuxu iouiou mo tuatuala ta tatila no xalexalee lia 'o mukalusi xe vaivaikalai'a iouiou no lia 'o ukalusi.”¹⁶ Mo mii vova xe sikilinu mavulovexa e nini nemişou ne ulai la i'oxo masuane sema sou vote'i ne. Ane'i iavuti la i'oxonu masuane manina mo ikalanu tokolomoxe la ixolu pangapan-ga'esi mo ii'eu xiaxiesine xe i'elaxe no navu ukalusi.”¹⁷ Xo Lataua mulosi'a ne'i ta tatanaanu tuatuala xavutala sou i'oxonu mimii ne uxali manina sou umomomousou mii ma'ia Anu mulemolu tei. Ane'i xavutalai'a vilesisi sou milousou mii vova ne xavi sou Anu usaxila'a ulai uxali no mine Lataua u'oxonu maninasou vaikala noxou.”¹⁸ Xe sema e nini nemişie ne misosovo sou tuala ta tila manina e musaxila'a ta tatanaanu tuatuala no lia 'o.”

Tuala Tatila ne Vaviloni Mimamulo

18 Ioxe eni emaisou mimii ne mukalu xe ili'i no anu la angelo vile molu teitexi no loxotolo mulu'e. Anu xaviinu manina xe mulu'e la lamanaxu muieisou lia 'o mukalusi.²¹ Anu mu'ava tatila aloxo, “Tuala tatila ne Vaviloni a mimamulo mukalu.

Mo ane ixali tualasi'a ta uleenu ta masumasua.

Ane'i ta molosila mo ta ngiala ta masumasua

ilo'a ta ngiala ta la'ila'ia manina ixolu no anu.

³ Xo ta mitema tavu'alo milai noxie la ilo'a mi'oxonu 'ili'ilixo masumasua sou vote'i,

la mi'oxone'i mixovulaulau loxo milosi'a uaini noxie la miexu.

Mo ta tatanaanu no lia 'o mi'oxonu 'ilixou sou vote'i ne kalumo noxie.

Mo ta mitema sou isovanu mimii iouiou la ta mitema ilotonu no lia 'o mino'u lamoli toxotoxoxa'a manina no anu 'ili'ilixo masumasua noxie ne.”

⁴ Mo eni elomu la, la elomusou 'ava vile la molu teitexi no loxotolo mulu'e aloxo 'o,

“Ta mitema noxilo ngongi'a ngavaitami malaxo no anu susu noxie mamu, nga'tume mo ngaxexesie mo sou umomomo sou nga'una no anu tu'utu'umaxu e sou uxali noxie uasi.

⁵ Xo Lataua uxavutalanu 'ili'ilixo masumasua e ane mi'oxo'oxonu ne misu'anu la'oluxu xo mole mutelo muxali teitexi no loxotolo.

⁶ La sou 'ili'ilixo ma'ia ane mi'oxonu mune'e noxinge

la ngakolinu ulivu noxie aloxo ne alaxu ta tamei.

Mo milosinge uaini ngeiexu la ngakolinu ulivu ulai noxie,

aloxo ne alaxu ta tamei xe ukalu la ngalosie iieXu.

⁷ Mo ngalosie navunavu manina mo itama,

xo ane i'titinu ualasi'e la mivikala lexe ane mixolu laixe manina.

^k17:16 Pal 18:8 ^l18:2 Ais 13:21; 34:11-14; Iel 50:39; Pal 14:8

^m18:4 Ais 48:20; Iel 50:8; 51:6, 45; 2Ko 6:17 ⁿ18:5 Tav 18:20-21; Iel 51:9

^o18:6 Lex 137:8; Iel 50:15, 29; 2Te 1:6 ^p18:7 Ais 47:7-9

Mo tane uvikala lexe ane mixolu loxo
sema tatila la i'itinu ualasio mo
ivikala lexe,

'Eni loxo sema valu uasi xe umomomo
sou mii vile u'oxoleli atama uasi.'

⁸qAloxo ne la sou tu'utu'umaxu
masumasua uxali noxie no voxo
vilesisi.

Tu'utu'umaxu ne soli mo tama xe kae-
toto toxoxa'a

mo ane i'ela no navu xo Tila anu Lataua
xaviinu musuku

mulavusou 'ili'ilixo ma'ia ane mi'oxonu
la muvikala lexe anu ukalusie.

⁹rMo ta tatanaanu tuatuala e mine'e
ilo'a mi'oxo'oxonu 'ili'ilixo iouiou sou
vote'i la ilo'a mixolu laixe manina
imaisou navu umuxu sou i'ela la itama
mo ielielisie. ¹⁰Mo imaisou navunavu e
muxali noxie ne la i'ume xe itulu va'axu
'olesi ia itama. Ane'i itama la ivikala
lexe,

'Maulamenge Vaviloni,
nini tuala manina mo xavineni musuku,
ia alaxu vilesisi la nini nakalu avile.'

¹¹sMo ta mitema sou isovanu mimii
no lia 'o ukalusi kalumo itama mo
ielielisie xo evile umomomo sou ulo-
tonu mi'ami'a ilou mixamixa'a la uasi.

¹²tMi'ami'a ilou mixamixa'a loxo xoulu
mo siliva mo xapoxapo mo lasala mo
lavalava keakea mo malivololoonu mo
xalexalexu xe lauolauoinu, mo ovuovu
tuma'u lailaixe mo mimii iouiou mi'ox-
onu no anu elepani anaxu mo ovuovu
iouiou ilotonu la lamoli sou toxoxa'a mo
balasi mo aeni mo kulu lailaixe toxox-
a'a. ¹³Mo mimii tuma'u lailaixe loxo ma-
iau sosou mo misou ielaxu la tuma'u
lailaixe mo ueli mo mii tuma'u lailaixe
mo uaini ilou olivu lexaxu mo palaua mo
uiti mo kau mo sipsip mo oosi mo mii

e oosi ulapulapunu sou utavulene'i ta
mitema no anu mo isovane'i ta mitema
sou ta mitema ilotone'i xe ta mitema
imaumauli ne evile ulotonu la uasi.

¹⁴Ta mitema lavuluti la ivikala lexe,
mimii e ngiangiaxu nini nemasaxau sou
na'ou mo lavuluti iouiou mo tokolomo
e lailaixe lamoli sou toxotoxoxa'a ne
ukalu avile. La umomomo sou naxalisou
la uasi. ¹⁵uLa ta mitema sou isovanu
mimii ne misovanu mimii no nano noxie
la mino'u lamoli toxoxa'a ne mimaisou
navunavu noxie ne la mi'ume manina
la umomomo sou ilai 'alai uasi. Mitulu
va'axusi. Ane'i mitama mo mielieli man-
ina, ¹⁶vmo mitama mi'ava'ava aloxo 'o,
'Maulamenge tuala tatila manina,
tatei la tokolomoxe ne lavulavu keakea
mo lailaixe manina
mo kaukavuxu iouiou manina.

Anu kaukavuxu malivololoonu mo lauo-
lauoinu mo lasala
mo xoulu xe xapo iouiou ulamilami no
anu vasimele.

¹⁷wXo alaxu vilesisi la tokolomoie ilou
lamolie ne tasiauxu.'

La ta mitema e itatavulenu lasipi
tavu'alo mo ane'i e iaveiave no lasipi ilai
no tuala xalexalee mose'i ne mo ane'i
ane ixaxai no nano no lasipi mo ane'i
ane maulixa'a muxolu no luaki ne itulu
va'axusi la ie'i ukaasi. ¹⁸xAne'i itulu ia
ie'i ulai no navu umuxu e u'ie ukalu la
i'ava ulai lexe, 'Tuala tatila vile umo-
momo aloxo tuala tatila ane 'o uasi man-
ina.' ¹⁹La sou ane'i mi'uloxu lomulo no
kisi'a xe mitama mo mielieli manina la
mi'ava aloxo 'o,

'Maulamenge tuala tatila manina,
no mine nexolu la ta mousou lasipi no
luaki mixali

^q18:8 Pal 17:16 ^r18:9 Ese 26:17; 27:30-35 ^s18:11 Ese 27:36

^t18:12 Ese 27:12-13, 22 ^u18:15 Ese 27:31, 36 ^v18:16 Pal 17:4

^w18:17 Ais 23:14; Ese 27:27-29 ^x18:18 Ese 27:32

ta mitema sou lavuluti no anu lamoli noxiesi.

Ia alaxu vilesisi la ane tasiauxe avile.'

²⁰yAloxo ne la sou nini loxotolo mo ta mitema noxou Lataua

mo ta mitema sou xaixai noxou xe ta mitema sou palomatana.

Nga'osa manina xo Lataua mukolinu la mulosie navunavu iouvilesisi aloxo ane mi'oxonu mune'e nixinge."

²¹zXe vaivaikala ne mukalu la emaisou angelo vile xaviinu musuku mu'itinu lavo'o kulu vile toxoxa'a la muleanu mulai no luaki. La mu'ava aloxo 'o,

"Tuala tatila ne Vaviloni ne ileanu ulai no luaki aloxo ne

mo umomomo sou ixalisou la uasi.

²²aMo umomomo sou ilomusou susapu mo vei

xe xoolau ta mitema i'oxonu utama no nano ne la uasi,

mo ta mitema sou xaixai iouiou umomomo sou ixaxai no nano ne la uasi, xe umomomo sou ilomusou lavo'o sou uxiunu uiti luuxu la uasi.

²³bMo telu ukakaa no nano ne la uasi, mo umomomo sou vaivaikala sou taula'i ilomusou no nano ne la uasi.

Ta mitema sou isovanu mimii mixali ta mitema sou lavuluti

mo xavine'i no ie'i ta mitema no lia 'o mukalusi.

Xo no anu saa kalakalavoi noxine la ne'oxone'i ta mitema

no xalexalee tuatuala no lia 'o milai va'axu mukalusi.

²⁴cXe no nano la ta mitema sou palomatana ilo'a ta mitema noxou Lataua

xe ane'i ane mive'a misoisoli sialuxa'a munixi,

la sou Lataua mumaisou aloxo ne la mukalusie tuala tatila ne avile."

Ta Mitema Noxou Lataua Mi'osa Xo Vaviloni Mimamulo

19 Ioxe mimii ne mukalu la eni elomusou mivile luluxu toxoxa'a loxo ta mitema xulumu toxoxa'a ipita teitexi no loxotolo la mi'ava'ava aloxo 'o,

"Ta'itinu IAUE ualasou.

Anusisi mulivulinenge mo Anu xaviinu musuku

la taitinu ualasou Lataua, noxinge.

²dXo vaikala noxou manina mo mulapu mo Anu utulusi'a ta mitema no anu vaivaikala noxou

la Anu utilovosou 'ili'ilixu noxie sema sou vote'i

la mulosie tu'utu'umaxu sou lakolisou 'ili'ilixu masumasua noxie sou vote'i e

mi'oxonu masuane'i ta mitema no anu mo sialuxa'a ta mitema sou xaixai noxou e

ane mive'ave'a misoisoli."

³Mo ane'i mi'ava la aloxo 'o,

"Ta'itinu IAUE ualasou.

Mo navusie mielaxe no ano ne umuxu muavuti

la mulai teitexi e teitexi avile."

⁴La ta tatila itemaxu vile mo tami'a ilo'a ta mii tami'a e imaumauli milapau milu'e mo mixola'u tava'u vo'uxu sou milotu mulai noxou Lataua e muxolu no puloulou noxou 'ole. La mi'ava aloxo 'o, "Manina. Ta'itinu ualasou IAUE."

⁵Mo 'ava vile molu no puloulou noxou Lataua muatu aloxo 'o,

"Ngingi ta mitema sou xaixai noxou Lataua

mo ngingi ane nga'ume noxi'a

^y18:20 Lap 32:43; Ais 44:23; Iel 51:48 ^z18:21 Iel 51:63-64; Ese 26:21

^a18:22 Ais 24:8; Ese 26:13 ^b18:23 Iel 7:34; 16:9; 25:10

^c18:24 Iel 51:49; Pal 17:6 ^d19:2 Lap 32:43; Pal 6:10

ta mitema ualasi'a uasi xe ta tatila nga'it-
inu Lataua noxinge ualalous.”

^{6e}Xe elomu la elomusou mii vile luluxu loxo ta mitema xulumu toxoxa'a xolune'i mo aloxo lexa luluxu xe aloxo lele'e upaupau la luluxu toxoxa'a mo uvalivalixumu mi'ava aloxo 'o,
“Ta'itinu IAUE ualalous xo anu Lataua Tila noxinge xaviinu musuku.

Anu usaxila'u mimii ukalusi.

^{7f}Mo nenge'a ta'osa manina mo ta'itinu Lataua ualalous.

Xo voxo sou Sipsip 'Olu utaula'i a muxali vaimomo 'o.

Mo semau a mixolu sou ixoxomaïou.

⁸Lataua mulosie tokolomo ne mukea manina mo ulamilami la ane mitokolomo no anu.”

[Tokolomo kea manina ne musosovo sou 'ili'ilixo mulapu noxi'a ta mitema noxou Lataua.]

^{9g}Mo angelo muvikalaleli la aloxo 'o,
“Nakaukavunu vaivaikala ane 'o aloxo 'o, ane'i ane Lataua mu'avali'a mine'e no anu la'ilali sou taula'i noxou Sipsip 'Olu la ane'i i'osa xo Lataua ualusi'a.” Mo anu musolonu vaivaikala noxou manina la aloxo 'o, “Vaivaikala ane 'o ne anu vaivaikala manina noxou Lataua.”

^{10h}Eni emaisou aloxo ne la elapau mulu'e no tava'u sou lexe alotu noxou, ia anu muavuti la muvikalaleli aloxo 'o. “Mamu nalotu noxilo uasi xo eni amitema sou xaixai noxou Lataua aloxo nini ne mo ta vivine e mimuxaxu tane'i no anu vaivaikala manina noxou Iesu. La sou nalotu noxou Lataua anusisi xo a'alo manina noxou Iesu ne anu Uleenu Tavuna muxalilixu noxi'a ta mitema sou palomatana la ane'i milemolu.”

Itema Muxolu no Latanu Oosi Vile Kea

¹¹ⁱMo eni emalei la emaisou loxotolo mukisi mo emaisou oosi kea vile, xe itema e muxolu no latanu ne ualalous lexe, itema sou umulimulinu vaikala noxou Lataua laixe xe itema mulapu manina. Mo utulusi'a ta mitema no anu vaivaikala mo u'oto la umulinu 'ilixo laixe. ^{12j}Anu iou loxo navu lamixu mo kisivalu tavu'alo muxolu no kisou xe mikaukavunu uala vile noxou. Ualalous ne Anusisi mulavusou ia evile la uasisi manina. ^{13k}Mo tokolomoxu veveeni e mutaanu ne sialu mutomu no anu. Mo ualalous ilemo lexe Vaikala noxou Lataua. ¹⁴Mo ta mitema sou 'oto'oto teitexi no loxotolo kalumo ne mixolu no latane'i ta oosi ta kea la miiave mimulinu. Ane'i mitokolomoxu tokolomo ne malemalenga mo mukea manina. ^{15l}Mo no anaxu itema e mulaxune'i ne la Anu mualavevenu laviso vile anaxu manina e sou ukalusi'a ta mitema no xalexalee tuatuala ukalusi no anu mo usaxila'a no anu vilaxoxu aeni. Mo Anu umalamalaxo'u uaini no nano no lavo'o taxaanu sou imalamalaxo'u uaini no anu ne musosovo sou la'ia masua manina noxou Lataua e Anu xaviinu musuku. ^{16m}Xe no anu tokolomoxu veveeni ne mo no poxo'u la mikaukavunu uala aloxo 'o, Tatanaanu tuala noxi'a ta tatanaanu tuatuala mo tila noxi'a ta tatila.

¹⁷ⁿMo ieli mulai la emaisou angelo vile mutulu no nano no aso iou la mu'ava toxoxa'a mulai noxi'a ta ngiangiala iouiou mukalusi ivavava teitexi no va'a vitanisi aloxo 'o, “Ngane'e ngapita mo ngaxomaïou la'ilali toxoxa'a noxou

^e19:6 Pal 14:2 ^f19:7 Ais 61:10; Pal 21:2 ^g19:9 Mat 22:2

^h19:10 Apo 10:25-26; Pal 22:8-9 ⁱ19:11 Lex 96:13; Ais 11:4; Pal 1:5; 6:2

^j19:12 Tan 10:6; Pal 1:14; 2:17 ^k19:13 Ais 63:1-3; Ioa 1:1, 14

^l19:15 Lex 2:9; Pal 1:16; 14:20 ^m19:16 Pal 17:14 ⁿ19:17 Ese 39:17-20

Lataua, ¹⁸ mo sou ngingi nga'ou xiasine'i ta tatanaanu tuatuala mo ta mitema e iulaxune'i ta mitema sou 'oto'oto mo ta mitema e xavine'i musuku mo ta oosi ilo'a ta mitema e ixolu no latane'i ta oosi ne xe nga'ou xiasine'i ta mitema no lia 'o ukalusi. Ane'i ane mixolu laixe mo mii vile usakisakine'i uasi mo ane'i ane ipalupalusi'a mo ane'i ane ualasi'a uasi xe ane'i ta mitema ta tatila."

¹⁹ Xe emalei la, la mii vova ilo'a ta tatanaanu tuatuala mo ta mitema sou 'oto'oto no lia 'o mukalusi mipita la itema uxolu no latanu oosi ilo'a ta mitema noxou sou 'oto'oto i'oto. ²⁰ Ia no anu 'oto'oto ne la ane'i mitetelisi'a mii vova ne ilou itema sou palomatana sosovo iouiou noxou ne la ane'i imauli la mileane'i ilou milu'e no anu kupaxu navu mo taupea. Xo anu mu'oxonu sosovo iouiou la mu'oxonu loloxa'a ta mitema sou mino'u sosovo noxou mii vova ne mo milotu no anu mii e mipuinu iou loxo mii vova ne. ²¹ Ia ane'i latala ne mive'ave'a misoisoli mukalusi no anu laviso e itema muiave no anu oosi kea mualavevenu 'ole. La ta ngiala iouiou mukalusi mine'e mi'ou xiasine'i xo mole mi'ana'ana manina.

Misakisakii Satani Muxolu Tauu Ie Itemaxu Mavulovexa Ta'uve (1,000)

20 ^PIoxe eni emaisou mimii ne mukalu xe emalei la, la emaisou angelo vile molu teitexi no loxotolo mulu'e. Anu mulu'e la mutetelisu siliko sou aitenga sou taxa veveeni xe lamota aeni toxoxa'a. ² ^qAnu muavuti la mutetelisu iaulu toxoxa'a ne xe mukalu la musakisakiinu muxolu tauu ie itemaxu mavulovexa ta'uve (1,000). Anu iaulu toxoxa'a ne anu iaulu sou tatei mo ulee masua xe Satani. ³ Angelo ne muavuti la muleanu mulu'e no anu

taxa e mulai no lia manina xe mukalu la musilikonu aitenga xe musakisakiinu mo sou umomomo sou ukisiinu la utelo sou u'oxonu loloxa'a ta mitema no tuatuala no xalexalee lia 'o la uasi. Anu uxolu ne ulai uxali no mine tauu ie itemaxu mavulovexa ta'uve ukalu la ilulusou ia umomomo sou uxolu maxuveeni uasi.

⁴ ^rMo eni emaisou puloulousi'a ta tatanaanu tuatuala tavu'alo muta'olu mo ane'i ane mixolu no puloulou ne mino'u xavi sou ixaxai sou itulusi'a ta mitema no anu vaivaikala. Mo eni emaisou uleene'i ta mitema e mixotosou xolane'i la misoisoli xo mia'aloxu vaikala manina noxou Iesu mo noxou Lataua. Ane'i ane no ilotu noxou mii vova mo no anu mii e mipuinu iou loxo anu ne uasi. Xe ino'u sosovo noxou mii vova no 'ala'alaie'i mo avo'a uasi. Eni emaisi'a ta mitema ne mixolu mimauli la mo ilo'a Kalisito mixaxai loxo ta tatanaanu tuatuala mumomomo loxo tauu ie itemaxu mavulovexa ta'uve (1,000). ⁵ Anu voxo sou ta mitema misoisoli itulu vile ane. Ia ta mitema latala e misoisoli ne itulu uasi miainesi xo mole tauu ie itemaxu mavulovexa ta'uve ne mukalu. ⁶ ^sLa sou ane'i ane misoisoli ia mitulu no anu voxo sou itulu ne la, ane'i i'osa xo Lataua musosovosi'a lexe anu ta na'u mo ualusi'a la soli ta tameisou umomomo sou utaloxolixa'a la uasi. La ane'i ixali ta aili'i noxou Lataua mo Kalisito mo ilo'a Kalisito ixaxai ipita loxo ta tatanaanu tuatuala ulai uxali tauu ie itemaxu mavulovexa ta'uve ukalu.

Mikalusou Satani a Vile

⁷ Ioxe no anu tauu ie itemaxu mavulovexa ta'uve ukalu la ilulusou Satani no anu taasou navunavu ne.

^o19:20 Pal 13:12-17; 20:10 ^p20:1 Pal 9:1 ^q20:2 Tav 3:1; Pal 12:9

^r20:4 Tan 7:9, 22, 27; 1Ko 6:2; Pal 13:17 ^s20:6 Pal 1:6

⁸La ulai u'oxonu loloxa'a ta mitema no xalexalee tuatuala no anu atume iou tami'a no lia 'o ukalusi. Ane'i ta mitema ne Xoxu ilou Maxoxu mipitane'i sou lexe i'oto la itiitisi'a mumomomo loxo io'i no luaki pa'umolu. ⁹uAne'i miavuti la milutu no xalexalee no lia la mine'e mipita sou milutu milai mixoxosou tuala tatila noxou Lataua e anu mumasaxau misevile ilo'a ta mitema noxou. Ia navu molu teitexi no loxotolo mulu'e la mu'elaxa'a mukalusi. ¹⁰vIa anu ulee masua e mu'oxonu loloxa'a ta mitema ne mileanu mulai no anu kupaxu navu mo taupea e mileane'i mii vova ilou itema sou palomatana kalakalavoi milu'e no anu tei. La ane'i tatalu ne ixolu mo ino'u navunavu no aso mo no 'olovoxo xe utotomu mo kaluxu uasi.

Voxo sou ta Mitema Itulu no Anu Vaivaikala

¹¹Xe eni emalei la, la emaisou puloulou kea vile toxoxa'a muxolu, mo emaisou itema e muxolu no anu ne. Anu muxolu la lia ilou loxotolo mu'ume mulai tasiauxu avile. ¹²wMo eni emaisi'a ta mitema ta tatila ilo'a ta mitema e ualasi'a uasi misoisoli mine'e mipita no talaxu itema e muxolu no puloulou ne. La emaisou mixavulalanu lavuku se'i vile sou maui xe se'i sou mikaukavunu 'ili'ilixoxoxi'a ta mitema no anu. La sou itema e muxolu no puloulou ne umaisou 'ilixoxoxi'a ma'ia muai no nano no lavuku ne la sou anu utulusi'a no anu vaivaikala la ino'u 'ulusou. ¹³xLuaki mulivulixoxi'a ane'i ane misoisoli mo mixolu no anu milai xe soli ilou tuala sou soli mulivulix-

a'a ane'i ane misoisoli la mixolu noxi'a mulai sou ane'i vilevilesi itulu no anu vaivaikala la ino'u lakolisou mii ma'ia anu mu'oxonu. ¹⁴Xe mukalu la emaisi'a soli ilou tuala sou soli ne mileane'i ilou milu'e no anu navu kupaxu. Anu navu kupaxu ne anu soli ta tameisou ane. ¹⁵La sou lexe anu ane imaisou ualasoou ikaukavunu uai no nano no anu lavuku sou maui uasi la ileanu ulai no navu kupaxu ne.

Loxotolo Ilou Lia Alavua

21 ^yIoxe eni emaisou mimii ne mukalu la emaisou loxotolo ilou lia alavua. Loxotolo ilou lia tei ne tasiauxu avile mo luaki kalumo uxolu la uasi. ²zMo emaisou tuala Tavuna tatila noxou Lataua anu Ielusalemu alavua molu noxou Lataua teitexi no loxotolo ululu'e. Anu tokolomoxu ne lailaixe manina loxo sema itokolomo no anu tokolomo lailaixe sou taula'i mo ixolu ilooxu mulue sou une'e. ³aMo elomusou 'ava vile tatila molu no anu puloulou noxou Lataua mu'ava aloxo 'o, "Namaisou, tani alelaxu noxou Lataua a mune'e muxolu no taine'i ta mitema no lia 'o mo ilo'a ixolu. Mo ane'i ixali ta mitema noxou xe Anu uxali Lataua noxi'a. ⁴bAnu uiasou ie'i lexaxu mo soli ilou opo tu'utu'umaxu mo tama xe navunavu la uasi, xo anu mimii sou tei ne anu mukalu avile."

⁵cMo itema e muxolu no puloulou ne muvikala aloxo 'o, "Namaisou, eni a'oxonu mimii alavua mukalusi." Xe mukalu la muvikalaleli la lexe, "Nakaukavunu vaivaikala ane 'o xo vaivaikala ane 'o ne maninasou mo umomomo sou itema

^t20:8 Ese 38:2, 9, 15-16 ^u20:9 2Ta 1:10 ^v20:10 Lex 11:6; Pal 19:20; 21:8

^w20:12 Tan 7:9-10; Mat 25:31-46; Apo 17:31; 2Ko 5:10; Pal 13:8

^x20:13 Rom 2:6; 1Pi 1:17; Pal 2:23; 22:12 ^y21:1 Ais 65:17; 2Pi 3:13

^z21:2 Ais 52:1; 61:10; Eva 11:16; 12:22; Pal 3:12 ^a21:3 Liv 26:11-12; Ese 37:27;

Sek 2:10; 2Ko 6:16 ^b21:4 Ais 35:10; 65:19; Pal 7:17 ^c21:5 2Ko 5:17

umuxaxu tanu no anu.” ^{6d}Mo Anu muvikalaleli la aloxo 'o “Eni ekalusou xaixai noxilo, xo eni tei mo kaluxusou. Mo eni soko'u mimii xe eni kaluxusou mimii. La sou anu ane usoliu lexa sou uieXu la eni alosou lexa no anu pupulu sou maui la anu uieXu la ulotonu uasi. ^{7e}La sou lexe anu ane ua'ulixu 'oto'oto la anu un-o'u mimii ane 'o mo eni axali Lataua noxou xe anu uxali 'alixeni. ^{8f}Ja ane'i ane i'umekea ilo'a ane'i ane imuxaxu tane'i uasi mo ane'i ane i'oxonu 'ili'ilixo e masumasua manina mo ane'i ane ive'a ta mitema isoli ilou i'oxonu 'ili'ilixo masumasua sou vote'i mo ane'i ane i'oxo'oxonu saa masumasua iouiou mo ane'i ilotu noxi'a ta mimii vulaulau mo ane'i ane ivikala la ikalakalavoi ne tualasi'a ane navu kupaxu e navu u'ani'ani mo taupea. Anu soli ta tameisou ane.”

Ielusalemu Alavua

⁹Ioxe vile noxi'a ta angelo muxatele tamei e mino'u tavulu sou tu'utu'u-maxu noxou Lataua kaluxusou muxatele tamei ne mune'e la muvikalaleli aloxo 'o, “Nane'e mo alosienixe Sipsip 'Olu semau sou u'uluxe.” ^{10g}Eni e'ana'ana no anu xaviinu Uleenu Tavuna la elai no anu Uleenu la angelo ne mukasi noxilo la noxou telai no laxa'ilu tatila vile kisou teitexi. La mulosielixu Ielusalemu Tuala Tavuna tatila molu noxou Lataua teitexi no loxotolo ululu'e. ^{11h}La lamanaxu Lataua mukakaa no tuala tatila ne la lamanaxu e uieiei ne iouvilemo manina loxo lavo'o vile lailaixe manina mo ilotonu la lamolisou toxoxa'a mo loxo lavo'o vile lailaixe ilemo lexe iasupa malemalenga xe ulamilami loxo 'o latitilo. ¹²ⁱMo vimelu toxoxa'a mo

veveeni mulai teitexi muxoxosou tuala tatila ne mo aitengaxu mavulovexa mo mulu'e no lia tamei xe ta angelo vilevilesi mitulu mimomoxu aiaitenga ne. Mo mikaukavunu ualasi'a ta mata-mata mavulovexa mo mulu'e no lia tamei noxi'a ta Isilaeli no anu aitenga ne. ¹³No xalee vimelu telo 'ole la aitengaxu tatalu mo lu'e 'ole aitengaxu tatalu mo no xaleenu to'o 'ole la aitengaxu tatalu xe no xaleenu vaxa 'ole la aitengaxu tatalu kalumo. ¹⁴Mo mimuxaxu lavo'o kulu sou vimelu tava'u mavulovexa mo mulu'e no lia tamei sou vimelu sou tuala tatila ne uai utelo la usiatoto no anu. Lavo'o kulu mavulovexa mo mulu'e no lia tamei ne ualauyasi'a ta mitema sou xaixai noxou Sipsip 'Olu mavulovexa mo mulu'e no lia tamei muxolu no anu. ^{15j}Mo angelo e uvivikalaleli ne muno'u tilovo vile mi'oxonu no anu xoulu sou utilovosou tuala tatila ne no anu ilou aiaitengaxu mo vimelusou. ¹⁶Mo no anu tuala tatila ne la no xalee tami'a mo ne mitilovosou la loxaxu iouvilesisi. Veveeninu mo toxoxa'a no anu ne mo veveeni utelai teitexi ne anu mulovaxu la ititissou lova ne iouvilesisi mumomomo loxo lova 2,220 (kilomita). ¹⁷Mo mulovaxu komuko no anu vimelu ne la loxaxu mumomomo loxo mita itemaxu tatalu mo ta'uve (65 mita). Angelo muno'u lova ne loxo noxi'a ta mitema inono'u sou ilovaxu mimii no anu. ^{18k}Vimelu ne mi'oxonu no anu lavo'o vile lailaixe ilemolu lexe iasupa xe tuala tatila ne mi'oxonu no anu xoulu la ulamilami loxo latitilo. ¹⁹Mo no tava'u vimelu ne la mitokolomonu no anu lavo'o se'i lailaixe manina. Lavo'o ane mimuxaxu

^d21:6 Ais 55:1; Iel 2:13; Ioa 7:37; Pal 1:8, 17; 22:17

^e21:7 2Sa 7:14; 1A'a 17:13; Lex 89:26-27 ^f21:8 Mat 25:41; Pal 20:15; 22:15

^g21:10 Ese 40:2 ^h21:11 Ais 60:1-2, 19 ⁱ21:12 Ese 48:30-35

^j21:15 Ese 40:3; Pal 11:1 ^k21:18 Ais 54:11-12

tei manina ane ilemolu lexe iasupa mo ta tameisou ne lavo'o vile 'ela'ela ilemolu lexe sapaia mo lavo'o tatalusou ilemolu lexe xalukedoni mo lavo'o tami'asou ne kaukavuxu vevesinu ilemolu lexe emeralu. ²⁰Mo lavo'o ta'uvesou ne lavo'o kaukavuxu lauolauoinu xe kea mu'umu'unalaxu ilemolu lexe saludoni mo muxatele vilesou anu lavo'o lauolauoinu ilemolu lexe koniliani mo muxatele tameisou ne lavo'o vile poonu ilemolu lexe kulisolite mo muxatele tatalusou ne anu lavo'o vile la kaukavuxu vevesinu ilemolu lexe velili mo muxatele tami'asou ne anu lavo'o vile poonu la ilemolu lexe topasi mo mavulovexasou ne anu lavo'o vevesinu ne ilemolu lexe kulisopulasi mo mavulovexa mo mulu'e no lia vile ne lavo'o 'ela'ela ilemolu lexe aiasine xe mavulovexa mo mulu'e no lia ta tameisou ne anu lavo'o malivololoonu ilemolu lexe ametisi. ²¹Mo aitenga mavulovexa mo mulu'e no lia tamei ne mi'oxo no anu lasala mukalusi mo vote'i sou tuala tatila ne mi'oxonu no anu xoulu e mivile u'unalaxu uasi la ulamilami mo tamalei ulai xalee vile loxo atitilo. ²²Xe eni amaisou taasou lalotu vile uxolu no nano no tuala tatila ne uasi xo taasou lalotu ane anu Tila Lataua xaviinu musuku ilou Sipsip 'Olu nesi. ²³^lMo no nano no tuala tatila ne la umomomo sou aso ilou so'io ukaa la uasi xo lamanaxu Lataua ukakaa no anu mo Sipsip 'Olu anu telusou. ²⁴^mTa mitema tavu'alo no xalexalee tuatuala ukalusi 'o imuamua'i no anu lamanaxu ne mo ta tatanaanu tuatuala no lia 'o ino'u mimii lailaixe noxi'a la ino'u ine'enu. ²⁵ⁿMo aitengaxu tuala tatila ne voxo vile utatu uasi ukisi uxoxolu aloxo ne xo 'olovoxo

la uasi aso uulualesi. ²⁶Mo tokolomo iouiou ilou lamoli noxi'a ta mitema no xalexalee tuatuala no lia 'o ukalusi ne ino'u u'unalai no anu. ²⁷^oMo susu vile uxolu no nano ne uasi ilo'a ta mitema e i'oxo'oxonu 'ilixu sou maela loxo pakali mo 'ilixu sou vote'i mo to se'i la xe ane'i ane i'oxo'oxonu vaikala kalakalavoi ne umomomo sou i'unalai uasisi manina. Ia ane'i ane ualasi'a uai no nano no anu lavuku sou maui noxou Sipsip 'Olu ane'isisi i'unalai.

Lexa sou Maui

22 ^PIoxe angelo ne muavuti la mulosielixu lexa sou maui ia anu ulamilami loxo latitilo mo luuxu no laaxu puloulou noxi'a Lataua ilou Sipsip 'Olu la musiali muuatu. ²^qLa muiave mulai nonixi no vote'i toxoxa'a sou tuala tatila ne, xe no pa'umolu xalee vile xe xalee vile la ovu sou maui mutulutulu. Ovu ne ulavusou unene'a alaxu mavulovexa mo mulu'e no lia tamei no anu tauu ie vile momoxu so'iso'io xe voloxu ne sou u'oxone'i ta mitema no xalexaleenu lia ukalusi 'o ino'u maui no anu. ³Mo mimii e Lataua umasaxau uasi manina mo ulevetesou lexe uxexee umomomo sou uxolu no nano ne la uasi. Mo puloulou noxou Lataua mo Sipsip 'Olu uxolu no nano no tuala tatila ne la ta mitema sou xaixai noxou ixaxai noxou. ⁴^rLa ane'i imaisou iou xe ikaukavunu ualasu no 'alaie'i. ⁵^sLa 'olovoxo uasi. Xo anu tila Lataua ulosi'a lamana, la sou ane'i imomomo sou ixolu no anu lamanaxu telu mo lamanaxu aso uasi. Ane'i ixali ta tatanaanu tuala no voxovoxo mo kaluxu uasi. ⁶^tMo angelo ne muvikalaleli aloxo 'o, "Vaivaikala ane

^l21:23 Ais 60:19-20; Pal 22:5 ^m21:24 Ais 60:3, 5 ⁿ21:25 Ais 60:11

^o21:27 Ais 52:1; Ese 44:9; 1Ko 6:9-10 ^p22:1 Ese 47:1

^q22:2 Tav 2:9; Ese 47:12; Ioe 3:18; Sek 14:8 ^r22:4 Mat 5:8; Pal 3:12

^s22:5 Tan 7:18, 27; Pal 5:10; 20:6; 21:23, 25 ^t22:6 Pal 1:1

'o ne manina misevile umomomo sou ta mitema imuxaxu tane'i no anu. Tila anu Lataua no anu Uleenu la muavutilixa'a ta mitema sou palomatana la mia'alo no anu vaivaikala noxou. Anu mupalusi'a ta angelo noxou sou ine'e ilosie'i ta mitema sou xaixai noxou no anu mimii e 'ala'alai sou uxali."

Lailivuxu Iesu

⁷uMo angelo ne musolonu vaivaikala noxou la aloxo 'o, "Ngalomu, eni 'ala'alai sou alivu ane'e. La sou 'e-na'ei ane'i umulinu vaivaikala palopalomatana uai no nano no anu uoli voloxu e misakii 'o, anu u'osa xo Lataua ualusu." ⁸vEni Ioanesi, enisisi ane emaisou mimii ne xe elomusou vaivaikala ne. Ia no mine eni elomusou xe elomusou mukalu la elapau mulu'e no tava'u angelo e ulolosieliu mimii ne sou lexe alotu noxou. ⁹Ia anu muavuti la muvikalaleli aloxo 'o, "Mamu, nalotu noxilo uasi, nalotu noxou Lataua anusisi. Xo eni amitema sou xaixai noxou Lataua aloxo nininesi mo ta vivine ta mitema sou palomatana xe ane'i ane imulinu vaivaikala no anu uoli voloxu e misakii 'o. Nalotu Lataua!" ¹⁰Mo muavuti la muvikalaleli la aloxo 'o, "Mamu sou natausou vaivaikala palopalomatana muai no nano no anu uoli voloxu e misakii 'o xo voxo a 'ala'alai ukalu. ¹¹wLa sou 'e-na'ei u'oxo'oxonu susu la anu laixe lexe anu ulai mo usolonu u'oxo'oxonu susu mo 'ena'ei ane u'oxo'oxonu 'ili'ilixu e iou maemaela no anu la anu laixe lexe ulai mo usolonu u'oxo'oxonu 'ili'ilixu ane ne. Mo 'ena'ei ane umulimulinu 'ili'ilixu mulapu la laixe lexe anu usolonu u'oxonu 'ilixu mulapu xe 'ena'ei ane

umasaxa lexe uxolu va'axu no anu 'il-i'ilixu masumasua la anu laixe lexe anu usolonu sou uxolu va'axu no anu 'ili'ilixu masumasua ne." ¹²x"Ngalomu, eni 'ala'alai sou alivu ane'e la alosi'a ta mitema latala lakolisou 'ili'ilixu ma'ia ane'i vilevilesi mi'oxonu. ¹³yEni tei xe eni kaluxu mo eni soko'u mimii xe eni kaluxusou mimii." ¹⁴zAne'i ane mi'uinu tokolomoi'a la i'osa xo Lataua ualusi'a la ane'i umomomo sou i'ani no anu ovu sou mauili mo u'unalai no aitenga no tuala tatila ne. ¹⁵Ia ane'i ane umomomo sou i'una no tuala tatila ne uasi ane ta a'aa mo ane'i ane i'oxo'oxonu sasaa kalakalavoi mo 'ili'ilixu sou vote'i mo ane'i mive'a ta mitema misoisoli mo ilotu no anu mimii vulaulau xe ane'i latala e imasaxa i'oxo'oxonu vaikala kalakalavoisi. Ane'i ta mitema ne ixolu no ale no tuala tatila noxou Lataua ne. ¹⁶a"Eni Iesu epalusou angelo noxilo sou mulu'e mua'aloxu vaivaikala manina noxilo mulai nixi'a ta mitema sou lalotu. Xo eni 'ilusuleli ane Deviti mo eni Deviti uli'u vile ane mo eni loxo xuae sou lamana ukea." ¹⁷bUleenu Tavuna ilee Sipsip 'Olu semau ivikala lexe, "Nane'e." Mo anu ane ulomusou la anu uvikala lexe, "Nane'e." 'Ena'ei ane usoliu lexa la anu une'e mo 'ena'ei ane umasaxa manina lexe uie no anu lexa sou mauili ne la anu laixe lexe anu une'e mo uie vitanisi ia ulotonu uasi.

Vaikala Peletoto Pekia'u Noxou Ioanesi

¹⁸cLa sou eni apeletoto aloxo 'o lexe 'ena'ei ane mulomusou vaikala palomatana muai no nano no lavuku 'o ia umuxaxu vaikala sel'i utelo no latanu la,

^u22:7 Pal 1:3 ^v22:8 Pal 19:10 ^w22:11 Tan 12:10

^x22:12 Ais 40:10; Iel 17:10; Pal 2:23 ^y22:13 Ais 44:6; Pal 1:8, 17; 21:6

^z22:14 Tav 2:9; 3:22 ^a22:16 Iti 24:17; Ais 11:1, 10; Rom 1:3; Pal 2:28; 5:5

^b22:17 Ais 55:1; Pal 21:6 ^c22:18 Lap 4:2; 12:32

la Lataua umuxaxu tu'utu'umaxu utelo no lataanu noxou. ¹⁹Xe anu ane uxex-eenu vaivaikala palomatana e muai no nano no lavuku 'o, la anu umomomo sou u'ani no anu oву sou maui uasi, mo umomomo sou u'unalai no anu Tuala Tavuna Tatila noxou Lataua e mulemolu

no anu lavuku noxou uasi. Lataua uxex-eenu mimii ane ne noxou. ²⁰^dMo itema e mua'alo lamana no anu mimii ane ne uvikala lexe, “Ani, Eni 'ala'alai sou alivu ane'e.” Manina. Tila Iesu, nane'e. ²¹Eni alinga lexe alauna noxou Tila Iesu uxolu noxi'a ta mitema noxou Lataua. Manina.

^d22:20 Mat 24:30-31; 1Ko 16:22